

Bundel van de Economie Financiën en Bestuur van 31 augustus 2020

Agenda bijlagen

Agenda_Economie_Financiën_en_Bestuur_31_augustus_2020 met behandelvoorstellen.docx

Spreektijden commissie na afsplitsing 4 uur.docx

200821 Uitwerking Corona-richtlijnen voor de commissies.docx

Aanmeldformulier toehoorder.docx

Beantwoording technische vragen cie EFB 31-8-2020.docx

Lutkemeerpolder Infographic (English).pdf (door inspreker toegestuurd; hoort bij inspreekhelfuur over brief 13 o

Inspraak hr. Schutte Lutkemeer commissie EFB provincie Noordholland.docx

Inspreektekst_Lutkemeer mw. Heyning zonder AW gegevens cie EFB Prov.Staten NH

rapport Valuing_Nature- inspraak hr. Schutt Lutkemeer.pdf

Vastgesteld verslag Commissie Economie Financiën en Bestuur 31 augustus 2020.voorvisie.doc

- 0.a Technische briefing Datastrategie van 12.00 tot 12.35 uur
1 Technische briefing commissie Datastrategie.pptx
- 0.b Technische briefing update stand van zaken Pallas 13.00 tot 13.30 uur
Presentatie Commissie EFB update PALLAS - FINAL.pptx
- 1 13:30 - Opening en mededelingen
- 2 13:35 - Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda en moties- en toezeggingenlijsten
Vastgesteld verslag Commissie Economie Financiën en Bestuur 15 en 18 juni 2020.doc
Moties EFB na PS 29 juni 2020.docx
Toezeggingen EFB na cie 15 en 18 juni en PS 29 juni 2020.docx
- 2.a Vooruitblik komende vergadering (en) aan de hand van de Strategische agenda en vaststelling strategische agenda.
StrA EFB vergadering EFB 31 aug 2020 ps 1.docx
- 3 13:40 - Inspreekhelfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie horen
- 4 Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Van Dijk behorende punten uit de c-agenda stellen)
- 5 Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Stigter behorende punten uit de c-agenda stellen)
- 6 14:10 - B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)
- 6.a Economie: Brief GS inz. uitstel betaling lening Pallas
*Voorstel voor behandeling:
Mogelijkheid tot het stellen van politieke vragen en het maken van opmerkingen over Pallas, mede naar aanleiding van de eerder gehouden technische briefing.*
*Toelichting:
Pallas is de nieuwe medische isotopenreactor die de Hoge Flux Reactor in Petten gaat vervangen. De provincie Noord-Holland heeft aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor € 40 miljoen in de vorm van een lening beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de nieuwe reactor. Op verzoek van de stichting wordt de terugbetaling van deze lening uitgesteld tot uiterlijk 1 januari 2022.*
Dossier 3821 voorblad
Brief aan PS over lening Pallas.pdf
- 6.b Economie: Discussienota PvdD - Noord-Hollandse Donut - Samen naar een 21ste-eeuwse economie waar iedereen beter van wordt

Voorstel voor behandeling:

De leden van de commissie en de gedeputeerde kunnen met elkaar het debat aangaan over de discussienota van de Partij voor de Dieren (zie ook de discussiepunten onder 4 aan het eind van de discussienota).

De PvdD wil de volgende politieke vraag aan de orde stellen:

In dit discussiestuk wordt voorgesteld dat we voor Provincie Noord-Holland het model van de 'donuteconomie' als basis nemen om verder te experimenteren met nieuw, holistisch economisch beleid waarvan het doel is: voorzien in welzijn van onze inwoners, binnen de ecologische grenzen van de aarde (ongeacht of de economie groeit of niet). We stellen o.a. voor een Noord-Hollands Donutmodel uit te werken en doen ook alvast een aantal suggesties over de manier waarop we het holistische denken van de donuteconomie kunnen toepassen in de provincie.

-Wat vraagt de indiener aan de andere fracties (de commissie, de portefeuillehouder):

Dit discussiestuk nodigt uit om open mee te denken en met ideeën te komen over hoe we het (aangepaste) donutmodel praktisch zouden kunnen toepassen in Noord-Holland. De bedoeling is te werken richting holistisch economisch beleid, waarbij het doel is om het welzijn van alle inwoners te waarborgen, binnen de wetenschappelijke ecologische grenzen (ongeacht of de economie groeit of niet). Wij hebben in hoofdstuk 3 van de discussienota al een voorzet gedaan voor een aantal toepassingen van het donutmodel in Noord-Holland en horen ook graag hoe individuele commissieleden daar tegenover staan. Uiteindelijk willen we op basis van de discussie een of meerdere initiatiefvoorstellen uitwerken met zoveel mogelijk Noord-Hollandse fracties.

Agenderingsverzoek EFB Discussienota Noord-Hollandse Donut (PvdD) - Ines Kostic (003).docx

Discussienota - Noord-Hollandse Donut - Samen naar een 21ste-eeuwse economie waar iedereen beter van wordt (PvdD).pdf

- 7 Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Zaal behorende punten uit de c-agenda stellen)
- 8 15:10 - B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels) Mw. Zaal zal ook bij de behandeling van dit punt aanwezig zijn.
- 8.a Brief GS aan PS inz. voorgenomen uitwerking moties 41 en 42

Voorstel voor behandeling:

Het college informeert u over de voortgang van de uitwerking van beide moties.

Gelet op de politieke relevantie is de brief door uw voorzitter/agendacommissie op de B-agenda geplaatst waarbij u in de gelegenheid wordt gesteld om opmerkingen te maken voor het vervolg en vragen te stellen over deze voortgang.

Toelichting:

Provinciale Staten hebben op 18 mei 2020 twee moties (41 en 42) aangenomen over de huidige maatschappelijke en economische problemen vanwege de COVID-19 maatregelen. Het college informeert PS over de voorgenomen uitwerking van beide moties.

Dossier 3853 voorblad

Brief aan PS over voorgenomen uitwerking moties 41 en 42.pdf

Bijlage 1 brief gemeenten Voorwaarden.pdf

Bijlage 2 brief gemeenten Procesbeschrijving.pdf

- 8.a.1 Cultuur: Brief GS aan PS inz. hernieuwde gewijzigde planning actualisering cultuurbeleid
- Voorstel voor behandeling:*

Aangeven of de hernieuwde gewijzigde planning u nog aanleiding geeft tot het maken van opmerkingen/stelen van vragen.

Het in de brief genoemde BOT overleg op 7 september zal geen doorgang vinden.

De brief over de uitwerking van de moties 41 en 42 die bij dit punt geagendeerd is, biedt u de mogelijkheid om nu opmerkingen mee te geven over de invulling van de moties.

Brief GS aan PS inz. Hernieuwde gewijzigde planning actualisering cultuurbeleid.pdf

- 8.a.2 Economie: Brief GS aan PS inz. actualisering economisch beleid
- Voorstel voor behandeling:*

Aangeven of de brief u nog aanleiding geeft tot het maken van opmerkingen/stelen van vragen.

Toelichting:

De actualisatie van het economische beleid was voorzien voor 2020. De economische consequenties van de covid-19 crisis maakt het wenselijk om de actualisatie van het economisch beleid uit te stellen tot mei 2021 om de economische consequenties beter te overzien en daarop beter te kunnen reageren met geactualiseerd economisch beleid.

Dossier 3826 voorblad

Brief aan PS over actualisering economisch beleid.pdf

- 8.a.3 Gemeentefinancien: Brief GS aan PS inz. financiële weerbaarheid van de (Noord-Hollandse) gemeenten (de brief zal tkn worden geagendeerd bij de behandeling van de brief van GS:inz. voorgenomen uitwerking moties 41 en 42 ; b-agenda EFB 31-8-2020)
GS heeft deze brief u ter informatie gestuurd. Desgewenst kunt u hem betrekken bij agendapunt 8a
Brief GS aan PS inz. financiële weerbaarheid van de (Noord-Hollandse) gemeenten.pdf
Afschrift brief GS aan Minister BZK inz. financien gemeenten.pdf
- 8.b Brief GS aan PS inz. voortgang Regenbooginitiatief
*Voorstel voor behandeling:
 U wordt in de gelegenheid gesteld om tot het maken van opmerkingen voor het vervolg en het stellen van vragen*
*Toelichting:
 In 2018 hebben Provinciale Staten (PS) het Regenbooginitiatief 2.0 aangenomen. Gedeputeerde Staten informeren PS over de voortgang op dit onderwerp.*
Dossier 3652 voorblad
Brief aan PS over het Regenbooginitiatief.pdf (B-agenda EFB 31-8-2020)
- 9 16:20 - A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
- 9.a Financien: Voordracht Tweede begrotingswijziging 2020
*Voorstel voor behandeling:
 Adviseren aan PS over de onderdelen van de begrotingswijziging die tot de portefeuille van de commissie EFB behoren.
 Omdat de begrotingswijziging ook de portefeuilles raakt van de commissies NLG en M&B staat de begrotingswijziging ook daar op de agenda. Opmerkingen die betrekking hebben op die portefeuilles kunnen in die commissievergaderingen gemaakt worden.*
*Toelichting:
 In de provinciale begroting wijzen provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging omvat een bijstelling van de verwachte inkomsten en uitgaven in 2020 op basis van de huidige verwachtingen*
Dossier 3737 voorblad
Brief aan PS over de Tweede begrotingswijziging 2020.pdf
Voordracht tweede begrotingswijziging 2020.docx
Tweede begrotingswijziging 2020.pdf
- 9.b Verbonden partijen: Voordracht Kadernota verbonden partijen 2020
*Voorstel voor behandeling:
 Adviseren aan PS over de voordracht. Deze zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 14 september 2020.
 De evaluatie verbonden partijen is behandeld in de EFB vergadering van 19 september 2019. Een uittreksel uit het verslag van die vergadering is ter kennisname bijgevoegd.*
*Toelichting:
 Gedeputeerde Staten sturen een nieuwe versie van de Kadernota verbonden partijen ter vaststelling naar Provinciale Staten.
 In deze nota wordt beschreven in welke gevallen de provincie kiest voor uitvoering van beleid door middel van een vennootschap, stichting, vereniging of gemeenschappelijke regeling en hoe dat dan in de praktijk werkt.
 Op basis van het coalitieakkoord is toegevoegd dat de provincie verwacht dat de verbonden partijen actief werk maken van duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden.*
Dossier 3344 voorblad
Brief aan PS over Kadernota verbonden partijen 2020.pdf
voordracht Kadernota VP mei 2020 def.docx
concept Kadernota Verbonden partijen 2020 GS versie 26 mei 2020.pdf
Bijlage 1 Overzicht verbonden partijen 2020.pdf
Bijlage 2 Handreiking verzelfstandiging en samenwerking bij decentrale overheden.pdf
Bijlage 3 Aanbevelingen evaluatie verbonden partijen 2019.pdf
Uittreksel uit verslag commissie EFB 16 september 2019 evaluatie verbonden partijen.docx
- 10 Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Pels behorende punten uit de c-agenda stellen)
- 10.a B-agenda IBT: agenderingsverzoek van de hr. Hartog (VVD) om brief 13a: Brief GS aan PS inz. Rapport brandveiligheid zorginstellingen provincie Noord-Holland op de b-agenda te bespreken.

Hieronder wordt aangegeven met welk doel de fractie de ingekomen brief op de agenda heeft gezet

↳ welke politieke vraag wil de indiener aan de orde stellen:

In welke mate is GS – binnen het kader van de bevoegdheden van GS Noord-Holland – bereid nader invulling te geven aan de aanbevelingen uit het rapport?

↳ wat vraagt de indiener aan de andere fracties (de commissie, de portefeuillehouder)

1). Wat is volgens de gedeputeerde de rol van de provincie; specifiek de formele rol om invloed uit te oefenen op de (gebrekkige) brandveiligheid van zorginstellingen in de provincie Noord-Holland?

2). De in het onderzoek betrokken gemeenten en zorginstellingen worden niet met name genoemd in het rapport. In welke mate zijn bij die afweging – om de onderzoeksobjecten te anonimiseren - veiligheid en transparantie meegewogen?

3). Kunt u meer informatie geven over de opvolging van de aanbevelingen? In hoeverre is daar controle op en zijn daar consequenties aan verbonden?

4). In de provincie Utrecht is een vergelijkbaar onderzoek gedaan. Zijn de uitkomsten van enerzijds de provincie Noord-Holland en anderzijds de provincie Utrecht met elkaar vergeleken? Zo ja, zijn er pregnante verschillen of opvallende overeenkomsten?

5). Niet alle gemeenten en zorginstellingen zijn in het onderzoek geraakt. Hoe kijkt de gedeputeerde hier tegenaan? In hoeverre is het college er gerust op dat met de uitkomsten en aanbevelingen van dit onderzoek, de veiligheid van de bewoners van de zorginstellingen die niet door het onderzoek geraakt zijn, geborgd is?

Agenderingsverzoek VVD brief brandveiligheid zorginstellingen.docx

- 11 Sluiting
- 12 C-agenda Algemeen
- 13 C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)
- 13.0 Natuur & Ruimte: Brief hou Lutkemeer groen (C-agenda NLG & RWK 24-08-2020)
Brief hou Lutkemeer groen geanonimiseerd.pdf
- 13.a IBT: Brief GS aan PS inz. Rapport brandveiligheid zorginstellingen provincie Noord-Holland 2019 (C-agenda EFB 31-8-2020)
De provincie Noord-Holland onderzocht of zorginstellingen de regels voor brandveiligheid naleven. En of gemeenten de controle hierop beter had moeten borgen in hun organisatie. Dit gebeurde in 2019, voordat de Covid-19 crisis uitbrak. Tijdens het onderzoek werden bij zorginstellingen overtredingen geconstateerd die meestal direct aangepast konden worden. De provincie concludeert dat gemeenten meer aandacht moeten hebben voor de brandveiligheid in de zorginstellingen.
Dossier 3619 voorblad
Brief aan PS over rapportage IBT-onderzoek brandveiligheid zorginstellingen provincie NH 2019.pdf
- 13.b Economie: Brief GS aan PS inz. Monitor Detailhandel 2020 (C-agenda EFB 31-8-2020)
De Monitor Detailhandel Noord-Holland is een jaarlijkse analyse van de trends en ontwikkelingen binnen de detailhandel, aangevuld met actuele data over gemeentelijke plannen. Het aantal en de oppervlakte van winkels is het afgelopen jaar (ijkmoment 01-01-2020) afgenomen. De leegstand is toegenomen, de toekomstbestendigheid van winkelgebieden afgenomen en de banengroei is voornamelijk te vinden in het online-winkelen.
Dossier 3566 voorblad
200606 PNH MONITOR DETAILHANDEL.pdf
Brief aan PS over monitor detailhandel 2020.pdf
- 13.c Economie: Brief GS aan PS inz. De Kop Werkt! Jaarrapportage 2019 en verlengen programma (C-agenda EFB 31-8-2020)
De provincie Noord-Holland werkt met de vier gemeenten in de Kop van Noord-Holland (Den Helder, Hollands Kroon, Schagen en Texel) aan de uitvoering van het programma De Kop Werkt! Over de voortgang van het programma wordt gerapporteerd. Er wordt voorgesteld om de samenwerkingsovereenkomst met een jaar te verlengen.
Dossier 3636 voorblad
Jaarrapportage 2019
Brief aan PS over De Kop Werkt! vaststellen jaarrapportage en verlengen samenwerking.pdf
- 13.d Archief: Brief GS inz. Archieftoezicht 2019 (c-agenda EFB 31-8-2020)
Conform de archiefverordening 2014 dient de provinciearchivaris jaarlijks rapport uit te brengen aan GS over het uitgevoerde toezicht op de provinciale archieven. Bijgaand verslag betreft de archiefinspectie over het jaar 2019.
Dossier 3411 voorblad
Plan van Aanpak
Brief aan PS over archieftoezicht 2019.pdf

- 13.e Arbeidsmarkt: brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019-2020 (C-agenda EFB 31-8-2020)
In de Monitor Arbeidsmarkt 2019-2020 wordt de stand van zaken gegeven van de Noord-Hollandse arbeidsmarkt per 1 januari 2020. De monitor geeft inzicht in de ontwikkeling van de bevolking, beroepsbevolking, werkgelegenheid, werkloosheid, aantal leerlingen, uitkeringen en vacatures.
Dossier 3545 voorblad
Monitor Arbeidsmarkt 2019-2020, 200597 PNH PROGRAMMA GEZONDE LEEFOMGEVING_ia.pdf
Brief aan PS over monitor Arbeidsmarkt Noord-Holland 2019-2020.pdf
- 13.f Aanpak Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 (C-agenda M&B (trekkende cie.) en EFB 31-08-2020, NLG en RWK 24-08-2020)
De provincie Noord-Holland start samen met de gemeente Haarlemmermeer en de Vervoerregio Amsterdam een Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040. Het groeiend aantal woningen en de stijging van het aantal arbeidsplaatsen zorgt er voor dat het steeds drukker gaat worden in de gemeente Haarlemmermeer en de regio. Met de netwerkstudie wordt onderzocht hoe de bereikbaarheid van dit gebied er op lange termijn (2040) uit moet zien. Begin 2021 zijn de eerste resultaten van het onderzoek beschikbaar.
Dossier 3567 voorblad
Brief aan PS over aanpak netwerkstudie Haarlemmermeer 2040.pdf
- 13.g Landbouw/ Economie: Voedsel Verbindt 2020-2023 (C-agenda NLG -leidende commissie-24-08-2020 & EFB 31-08-2020)
De Provincie Noord-Holland is partner in het netwerk Voedsel Verbindt dat werkt aan een robuust regionaal voedselsysteem. Met dit besluit stemmen Gedeputeerde Staten in met de Uitvoeringsagenda Voedsel Verbindt 2020-2023
Dossier 3361 voorblad
Bijlage 1 Uitvoeringsagenda Voedsel Verbindt juni 2020 - 2023.pdf
Bijlage 2 Communicatieplan Voedsel Verbindt 2020.pdf
Brief aan PS over Voedsel Verbindt 2020-2023.pdf
- 13.h Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Dijk en Waard (C-agenda EFB 31-8-2020)
De gemeenten Heerhugowaard en Langedijk willen per 2022 bestuurlijk fuseren. De beide gemeenteraden stelden daartoe het herindelingsadvies Dijk en Waard vast. GS moeten daarover adviseren aan de minister van BZK. GS hebben op 19 mei 2020 een concept positieve zienswijze op deze fusie vastgesteld, die is besproken in de statencommissie Economie, Financiën en Bestuur van 15 juni 2020. GS stellen, het standpunt van PS gehoord, de zienswijze nu definitief vast en zenden de zienswijze over de fusie aan de minister van BZK.
Helaas is er een foutje in de bijlage (financiële analyse) geslopen bij de zienswijze van GS op het herindelingsadvies Dijk en Waard. In de financiële analyse staat dat de meerjarenbegroting 2023 van Langedijk niet structureel en reëel in evenwicht was. Echter, dat is onjuist. De meerjarenbegroting 2021-2023 van Langedijk is, net als Heerhugowaard, wel structureel en reëel sluitend. In de bijlage de gerectificeerde bijlage.
Dossier 3623 voorblad
Brief aan PS over zienswijze herindelingsadvies Dijk en Waard.pdf
Gerectificeerde financiële analyse Heerhugowaard en Langedijk 9-7-2020.pdf
- 13.i Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Beemster - Purmerend (C-agenda EFB 31-8-2020)
De gemeenten Beemster en Purmerend willen per 2022 bestuurlijk fuseren. De beide gemeenteraden stelden daartoe een herindelingsadvies vast. GS moeten daarover adviseren aan de minister van BZK. GS hebben op 19 mei 2020 een concept positieve zienswijze op deze fusie vastgesteld, die is besproken in de Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur van 15 juni 2020. GS stellen, het standpunt van PS gehoord, de zienswijze nu definitief vast en zenden de zienswijze over de fusie aan de minister van BZK.
Dossier 3709 voorblad
Brief aan PS over zienswijze herindelingsadvies gemeenten Beemster en Purmerend.pdf
- 13.j Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Amsterdam en Weesp)C-agenda EFB 31-8-2020)
De gemeenten Amsterdam en Weesp willen per 2022 bestuurlijk fuseren. De beide gemeenteraden stelden daartoe een herindelingsadvies vast. GS moeten daarover adviseren aan de minister van BZK. GS hebben op 19 mei 2020 een concept positieve zienswijze op deze fusie vastgesteld, die is besproken in de statencommissie Economie, Financiën en Bestuur van 15 juni 2020. GS stellen, het standpunt van PS gehoord, de zienswijze nu definitief vast en zenden de zienswijze over de fusie aan de minister van BZK.
Dossier 3621 voorblad
Brief aan PS over zienswijze herindelingsadvies gemeente Amsterdam.pdf
- 13.k Bestuur: Brief GS aan PS inz. wijzigingsbesluit verrekening grenscorrectie Gooise Meren-Weesp (C-agenda EFB 31-8-2020)

De gemeente Gooise Meren heeft op 14 juli 2016 een verzoek ingediend bij GS om op basis van artikel 50 van de Wet algemene regels herindeling (arhi) een financiële verrekening van de grenscorrectie Bloemendalerpolder vast te stellen tussen de gemeenten Gooise Meren en Weesp. GS namen op 3 juli 2018 een besluit over deze financiële verrekening. Tegen dit besluit is door de gemeente Gooise Meren op 18 juli 2018 een bezwaarschrift ingediend waarbij is aangevoerd dat naast de externe kosten ook de interne kosten zouden moeten worden verrekend. Deze kosten zijn in februari 2020 onderbouwd door een assurance-rapport. Op basis van dit rapport achten GS verrekening redelijk en billijk en aanleiding om het eerdere besluit ten aanzien van de hoogte van de te verrekenen plankosten te wijzigen.

Dossier 3726 voorblad

Wijzigingsbesluit verrekening grenscorrectie Gooise Meren - Weesp.pdf

Brief aan PS over wijzigingsbesluit verrekening tussen Gooise Meren en Weesp a.g.v. grenscorrectie Bloemendalerpolder.pdf

- 13.l Arbeidsmarkt en Onderwijs: Benoeming werkambassadeur (C-agenda EFB 31-8-2020)

De Werkambassadeur is de vertegenwoordiger van de provinciale belangen op het terrein van arbeidsmarkt en onderwijs. De provincie Noord-Holland heeft in 2016 Dhr. den Boer als werkambassadeur aangesteld. Hij heeft zijn werkzaamheden beëindigd. Gedeputeerde Staten hebben de heer A.J. Herfkens benoemd als werkambassadeur Noord-Holland vanaf 1 september 2020.

Dossier 3680 voorblad

Brief aan PS over benoeming werkambassadeur Noord-Holland.pdf

- 13.m (Heel PS) Brief GS aan PS inz. Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland (C-agenda NLG en RWK 24-8-2020 en EFB en M&B 31-8-2020).

De provincie, de gemeente Den Helder en het ministerie van LNV hebben in de afgelopen maanden een regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland uitgewerkt. De complexiteit van de regionale opgaven, gecombineerd ook met nationale belangen vanuit bijvoorbeeld de Defensiesector en de energietransitie, maken verdergaande krachtenbundeling met het Rijk noodzakelijk. Met de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland werken Rijk, provincie Noord-Holland, gemeente Den Helder, het samenwerkingsverband De Kop Werkt! en andere (publieke en private) partners aan een integrale aanpak om het leef-, woon- en werkklimaat, en daardoor de brede maatschappelijke welvaart in de Kop van Noord-Holland, te versterken.

Dossier 3628 voorblad

DOMUS-20155908-v5-Regio_Deal_Maritiem_Cluster_Kop_van_Noord_Holland.DOCX

Brief aan PS over de Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland.pdf

- 13.n Arbeidsmarkt/Covid-19: Brief kermisvrouwen Nederland inz. steun covid-19 (c-agenda EFB 31-8-2020; brief is ook aan GS gezonden. Deze zullen antwoorden. Een afschrift van de antwoordbrief van GS zal aan u worden gezonden).

Brief kermisvrouwen Nederland inz. steun covid-19.pdf

- 13.o Natuur/Ruimte/Economie: Brief hou Lutkemeer groen (C-agenda NLG & RWK 24-08-2020 en EFB 31-8-2020)

Brief hou Lutkemeer groen geanonimiseerd.pdf

- 13.p Bestuur: Brief GS inz. Verslag overleg met colleges Oostzaan en Wormerland 26 juni 2020 (C-agenda EFB 31-8-2020)

Brief GS inz. Verslag overleg met colleges Oostzaan en Wormerland 26 juni 2020.pdf

Verslag overleg colleges Oostzaan en Wormerland 26 juni 2020.pdf

- 13.q Motie 2019-102 Hoge Nood (B-agenda (trekkende cie.) M&B 31-08-2020, C-agenda EFB 31-08-2020 en C-agenda NLG 24-08-2020)

Op 11 november 2019 hebben Provinciale Staten een motie aangenomen, waarin aandacht wordt gevraagd voor het belang van de beschikbaarheid, vindbaarheid en toegankelijkheid van (openbare) toiletten. In een brief lichten Gedeputeerde Staten toe hoe zij deze motie uitvoeren.

Dossier 3902 voorblad

3. M102-2019.pdf

4. Kaart.pdf

Brief aan PS over motie 2019-102 Meer toiletten erbij maakt iedereen blij.pdf

- 14 C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

- 14.a Social Return: Brief GS aan PS inz. Social return voortgang 2020 (C-agenda EFB 31-8-2020)

De provincie Noord-Holland maakt bij de inkoop van producten en diensten afspraken met contractpartners om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt meer kans te geven op een baan: social return. De rapportage social return 2020 geeft inzicht in de voortgang die contractpartners boeken bij het realiseren van sociale impact.

Dossier 3517 voorblad

Brief aan PS over voortgang social return 2020.pdf

Social return in 1 oogopslag 2020.pdf

- 14.b Monumenten: Benoemen Loods Herbestemming NH (C-agenda EFB 31-8-2020; in de brief wordt gevraagd of u behoefte heeft aan een nadere kennismaking met de nieuwe loods. In de eerstkomende vergadering van de commissie EFB zal deze behoefte worden gepeild).
De provincie heeft de heer K. Telgenhof benoemd tot Loods Herbestemming Monumenten Noord-Holland. De loods jaagt herbestemming en duurzame benutting van monumenten aan, brengt vraag en aanbod bij elkaar en ondersteunt initiatiefnemers met haalbare planvorming.
[Dossier 3684 voorblad](#)
[Brief aan PS over loods Herbestemming monumenten NH.pdf](#)
- 14.c Dienstauto's: Brief GS aan PS inz. nieuwe diensauto's GS (C-agenda EFB 31-8-2020)
[Brief GS aan PS inz. nieuwe diensauto's GS.pdf](#)
- 15 C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)
- 16 C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)
- 16.a GS en PS zaken: Protocol bedreiging bestuurders (C-agenda EFB 31-8-2020)
***Toelichting:**
Bedreiging van mensen die werkzaam zijn in de publieke sector is een actueel maatschappelijk onderwerp. Vanuit het principe van goed werkgeverschap worden situaties waarbij bestuurders geconfronteerd worden met ongewenst gedrag serieus genomen. Om die reden is een protocol uitgewerkt voor de leden van het college van Gedeputeerde Staten, Statenleden en duo-commissieleden.*
[Dossier 3655 voorblad](#)
[Brief aan PS over protocol bedreiging statenleden en duo-commissieleden.pdf](#)
[Bijlagen 1 Toelichting stroomschema bedreiging bestuurders.docx](#)
[Bijlage 3_ Stroomschema protocol bedreiging PS leden.docx](#)
[Bijlage 4 t_m 6 vormen van bedreiging.docx](#)
- 16.b Wonen/Bestuur: Stand van zaken uitvoering Statenmotie 21 'Vang de kinderen van Moria op' (C-agenda RWK 24-08-2020 en C-agenda EFB 31-08-2020)
Provinciale Staten hebben op 9 maart 2020 motie 21 aangenomen. De motie roept het college op om ondersteuning te bieden aan Noord-Hollandse gemeenten bij de opvang en huisvesting van alleenstaande kinderen die in kamp Moria op Lesbos verblijven. Tevens verzoekt de motie het college om bij kabinet en parlement aan te dringen op medewerking met de gemeenten. GS informeren nu de Staten door middel van bijgaande brief over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van deze motie.
[Dossier 3580 voorblad](#)
[Brief aan PS over stand van zaken uitvoering motie 21 Vang de kinderen van Moria op.pdf](#)
- 16.c Ondernijning: Brief GS aan PS inz. Agenda Weerbaar Noord-Holland (C-agenda EFB 31-8-2020)
In de concept Agenda Weerbaar NH is de ambitie uit het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! ten aanzien van de aanpak van ondernijning uitgewerkt. Zoals opgenomen in de strategische agenda bij het coalitieakkoord, is de Agenda Weerbaar NH in concept aangeboden aan Provinciale Staten teneinde deze met de betreffende Statencommissie te bespreken. Hieruit zijn geen wijzigingen voortgevloeid. Met dit besluit stelt Gedeputeerde Staten de agenda definitief vast.
[Dossier 3848 voorblad](#)
[Agenda Weerbaar Noord-Holland - versie 1 juli 2020.docx](#)
[Brief aan PS over definitieve vaststelling agenda Weerbaar Noord-Holland.pdf](#)
- 16.d Volksgezondheid/Covid-19: brief verontruste burger Hoofddorp inz. niet afsluiten fontein (C-agenda EFB 31-8-2020; brief is ook aan het kabinet van de CdK gezonden).
[Brief burger Hoofddorp inzake niet sluiten fontein covid-19.pdf](#)
- 16.e Ondernijning/weerbaarheid: Brief GS inz. Onderzoeksrapport ondernijning en weerbaarheid provincies (c-agenda EFB 31-8-2020)
De provincie Noord-Holland zet zich in om de weerbaarheid tegen ondernijnende criminaliteit te vergroten en om deze vorm van criminaliteit aan te pakken. In dat verband hebben GS onderzoek laten doen naar de aanpak van andere provincies en de leerpunten die hun aanpak biedt voor de provincie Noord-Holland.
[Dossier 3618 voorblad](#)
[Onderzoeksrapport provinciale weerbaarheid tegen ondernijning](#)
[Brief aan PS over onderzoeksrapport Provinciale weerbaarheid tegen ondernijning.pdf](#)

Agenda Economie Financiën en Bestuur

Datum	31-08-2020
Tijd	13:30 – 17:10
Locatie	Statenzaal
Voorzitter	Sandra Doevendans
Omschrijving	Door de twee technische briefings die voorafgaand aan de vergadering worden gehouden zal de aanvangstijd van de commissie worden verschoven van 13.15 uur naar 13.30 uur. De technische briefings worden gehouden in Statenzaal en aanliggende zalen. Vanwege Covid-19 beperkt toegankelijk, meer informatie volgt zo spoedig mogelijk. De vergadering is live te volgen via: noord-holland.stateninformatie.nl/

Het is mogelijk om in te spreken in de vergadering. Dit kan op punten die ter bespreking staan geagendeerd of tijdens het inloophalfuur op andere punten die tot het werkgebied van de commissie EFB behoren. Voor het inspreken moet u zich aanmelden. Dat kan bij de commissieadviseur Monique de Zwart: zwartm@noord-holland.nl

Let op: alle genoemde tijden bij de afzonderlijke agendapunten zijn richttijden. Indien er geen, of een beperkt aantal, aanmeldingen zijn voor het inloophalfuur zullen de agendapunten vanaf punt 4 ca. 30 minuten eerder beginnen.

0.a	Technische briefing Datastrategie van 12.00 tot 12.35 uur
0.b	Technische briefing update stand van zaken Pallas 13.00 tot 13.30 uur
1
13:30	Opening en mededelingen
2
13:35	Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda en moties- en toezeggingenlijsten
2.a	Vooruitblik komende vergadering (en) aan de hand van de Strategische agenda en vaststelling strategische agenda.
3
13:40	Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan maar wel tot de portefeuille van de commissie horen

4 **Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Van Dijk behorende punten uit de c-agenda stellen)**

5 **Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Stigter behorende punten uit de c-agenda stellen)**

6 **B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)**
14:10

6.a **Economie: Brief GS inz. uitstel betaling lening Pallas**

Voorstel voor behandeling:

Mogelijkheid tot het stellen van politieke vragen en het maken van opmerkingen over Pallas, mede naar aanleiding van de eerder gehouden technische briefing.

Toelichting:

Pallas is de nieuwe medische isotopenreactor die de Hoge Flux Reactor in Petten gaat vervangen. De provincie Noord-Holland heeft aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor € 40 miljoen in de vorm van een lening beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de nieuwe reactor. Op verzoek van de stichting wordt de terugbetaling van deze lening uitgesteld tot uiterlijk 1 januari 2022.

6.b **Economie: Discussienota PvdD – Noord-Hollandse Donut – Samen naar een 21ste-eeuwse economie waar iedereen beter van wordt**

Voorstel voor behandeling:

De leden van de commissie en de gedeputeerde kunnen met elkaar het debat aangaan over de discussienota van de Partij voor de Dieren (zie ook de discussiepunten onder 4 aan het eind van de discussienota).

De PvdD wil de volgende politieke vraag aan de orde stellen:

In dit discussiestuk wordt voorgesteld dat we voor Provincie Noord-Holland het model van de 'donuteconomie' als basis nemen om verder te experimenteren met nieuw, holistisch economisch beleid waarvan het doel is: voorzien in welzijn van onze inwoners, binnen de ecologische grenzen van de aarde (ongeacht of de economie groeit of niet). We stellen o.a. voor een

Noord-Hollands Donutmodel uit te werken en doen ook alvast een aantal suggesties over de manier waarop we het holistische denken van de donuteconomie kunnen toepassen in de provincie.

–Wat vraagt de indiener aan de andere fracties (de commissie, de portefeuillehouder):

Dit discussiestuk nodigt uit om open mee te denken en met ideeën te komen over hoe we het (aangepaste) donutmodel praktisch zouden kunnen toepassen in Noord-Holland. De bedoeling is te werken richting holistisch economisch beleid, waarbij het doel is om het welzijn van alle inwoners te waarborgen, binnen de wetenschappelijke ecologische grenzen (ongeacht of de economie groeit of niet). Wij hebben in hoofdstuk 3 van de discussienota al een voorzet gedaan voor een aantal toepassingen van het donutmodel in Noord-Holland en horen ook graag hoe individuele commissieleden daar tegenover staan. Uiteindelijk willen we op basis van de discussie een of meerdere initiatiefvoorstellen uitwerken met zoveel mogelijk Noord-Hollandse fracties.

- 7 Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Zaal behorende punten uit de c-agenda stellen)**
- 8 B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels) Mw. Zaal zal ook bij de behandeling van dit punt aanwezig zijn.**

15:10

8.a Brief GS aan PS inz. voorgenomen uitwerking moties 41 en 42

Voorstel voor behandeling:

Het college informeert u over de voortgang van de uitwerking van beide moties.

Gelet op de politieke relevantie is de brief door uw voorzitter/agendacommissie op de B-agenda geplaatst waarbij u in de gelegenheid wordt gesteld om opmerkingen te maken voor het vervolg en vragen te stellen over deze voortgang.

Toelichting:

Provinciale Staten hebben op 18 mei 2020 twee moties (41 en 42) aangenomen over de huidige maatschappelijke en economische problemen vanwege de

COVID-19 maatregelen. Het college informeert PS over de voorgenomen uitwerking van beide moties.

8.a.1 Cultuur: Brief GS aan PS inz. hernieuwde gewijzigde planning actualisering cultuurbeleid

Voorstel voor behandeling:

Aangeven of de hernieuwde gewijzigde planning u nog aanleiding geeft tot het maken van opmerkingen/stelen van vragen.

Het in de brief genoemde BOT overleg op 7 september zal geen doorgang vinden.

De brief over de uitwerking van de moties 41 en 42 die bij dit punt geagendeerd is, biedt u de mogelijkheid om nu opmerking mee te geven over de invulling van de moties.

8.a.2 Economie: Brief GS aan PS inz. actualisering economisch beleid

Voorstel voor behandeling:

Aangeven of de brief u nog aanleiding geeft tot het maken van opmerkingen/stelen van vragen.

Toelichting:

De actualisatie van het economische beleid was voorzien voor 2020. De economische consequenties van de covid-19 crisis maakt het wenselijk om de actualisatie van het economisch beleid uit te stellen tot mei 2021 om de economische consequenties beter te overzien en daarop beter te kunnen reageren met geactualiseerd economisch beleid.

8.b Brief GS aan PS inz. voortgang Regenbooginitiatief

Voorstel voor behandeling:

U wordt in de gelegenheid gesteld om tot het maken van opmerkingen voor het vervolg en het stellen van vragen

Toelichting:

In 2018 hebben Provinciale Staten (PS) het Regenbooginitiatief 2.0 aangenomen. Gedeputeerde Staten informeren PS over de voortgang op dit onderwerp.

9 A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

9.a Financien: Voordracht Tweede begrotingswijziging 2020

Voorstel voor behandeling:

Adviseren aan PS over die onderdelen van de begrotingswijziging die tot de portefeuille van de commissie EFB behoren.

Omdat de begrotingswijziging ook de portefeuilles raakt van de commissies NLG en M&B staat de begrotingswijziging ook daar op de agenda.

Opmerkingen die betrekking hebben op die portefeuilles kunnen in die commissievergaderingen gemaakt worden.

Toelichting:

In de provinciale begroting wijzen provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging omvat een bijstelling van de verwachte inkomsten en uitgaven in 2020 op basis van de huidige verwachtingen

9.b Verbonden partijen: Voordracht Kadernota verbonden partijen 2020

Voorstel voor behandeling:

Adviseren aan PS over de voordracht. Deze zal geagendeerd worden voor de PS vergadering van 14 september 2020.

De evaluatie verbonden partijen is behandeld in de EFB vergadering van 19 september 2019. Een uittreksel uit het verslag van die vergadering is ter kennisname bijgevoegd.

Toelichting:

Gedeputeerde Staten sturen een nieuwe versie van de Kadernota verbonden partijen ter vaststelling naar Provinciale Staten. In deze nota wordt beschreven in welke gevallen de provincie kiest voor uitvoering van beleid door middel van een vennootschap, stichting, vereniging of gemeenschappelijke regeling en hoe dat dan in de praktijk werkt.

Op basis van het coalitieakkoord is toegevoegd dat de provincie verwacht dat de verbonden partijen actief werk maken van duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden.

10 Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Pels behorende punten uit de c-agenda stellen)

11 Sluiting

12 C-agenda Algemeen

13 C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)

13.0 Natuur & Ruimte: Brief hou Lutkemeer groen (C-agenda NLG & RWK 24-08-2020)

13.a IBT: Brief GS aan PS inz. Rapport brandveiligheid zorginstellingen provincie Noord-Holland 2019 (C-agenda EFB 31-8-2020)

De provincie Noord-Holland onderzocht of zorginstellingen de regels voor brandveiligheid naleven. En of gemeenten de controle hierop beter had moeten borgen in hun organisatie. Dit gebeurde in 2019, voordat de Covid-19 crisis uitbrak. Tijdens het onderzoek werden bij zorginstellingen overtredingen geconstateerd die meestal direct aangepast konden worden. De provincie concludeert dat gemeenten meer aandacht moeten hebben voor de brandveiligheid in de zorginstellingen.

13.b Economie: Brief GS aan PS inz. Monitor Detailhandel 2020 (C-agenda EFB 31-8-2020)

De Monitor Detailhandel Noord-Holland is een jaarlijkse analyse van de trends en ontwikkelingen binnen de detailhandel, aangevuld met actuele data over gemeentelijke plannen. Het aantal en de oppervlakte van winkels is het afgelopen jaar (ijkmoment 01-01-2020) afgenomen. De leegstand is toegenomen, de toekomstbestendigheid van winkelgebieden afgenomen en de banengroei is voornamelijk te vinden in het online-winkelen.

13.c Economie: Brief GS aan PS inz. De Kop Werkt! Jaarrapportage 2019 en verlengen programma (C-agenda EFB 31-8-2020)

De provincie Noord-Holland werkt met de vier gemeenten in de Kop van Noord-Holland (Den Helder, Hollands Kroon, Schagen en Texel) aan de uitvoering van het programma De Kop Werkt! Over de voortgang van het programma wordt gerapporteerd. Er wordt voorgesteld om de samenwerkingsovereenkomst met een jaar te verlengen.

13.d Archief: Brief GS inz. Archieftoezicht 2019 (c-agenda EFB 31-8-2020)

Conform de archiefverordening 2014 dient de provinciearchivaris jaarlijks rapport uit te brengen aan GS over het uitgevoerde toezicht op de provinciale

archieven. Bijgaand verslag betreft de
archiefinspectie over het jaar 2019.

13.e Arbeidsmarkt: brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019–2020 (C-agenda EFB 31–8–2020)

In de Monitor Arbeidsmarkt 2019–2020 wordt de stand van zaken gegeven van de Noord-Hollandse arbeidsmarkt per 1 januari 2020. De monitor geeft inzicht in de ontwikkeling van de bevolking, beroepsbevolking, werkgelegenheid, werkloosheid, aantal leerlingen, uitkeringen en vacatures.

13.f Aanpak Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 (C-agenda M&B (trekkende cie.) en EFB 31–08–2020, NLG en RWK 24–08–2020)

De provincie Noord-Holland start samen met de gemeente Haarlemmermeer en de Vervoerregio Amsterdam een Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040. Het groeiend aantal woningen en de stijging van het aantal arbeidsplaatsen zorgt er voor dat het steeds drukker gaat worden in de gemeente Haarlemmermeer en de regio. Met de netwerkstudie wordt onderzocht hoe de bereikbaarheid van dit gebied er op lange termijn (2040) uit moet zien. Begin 2021 zijn de eerste resultaten van het onderzoek beschikbaar.

13.g Landbouw/ Economie: Voedsel Verbindt 2020–2023 (C-agenda NLG –leidende commissie–24–08–2020 & EFB 31–08–2020)

De Provincie Noord-Holland is partner in het netwerk Voedsel Verbindt dat werkt aan een robuust regionaal voedselsysteem. Met dit besluit stemmen Gedeputeerde Staten in met de Uitvoeringsagenda Voedsel Verbindt 2020–2023

13.h Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Dijk en Waard (C-agenda EFB 31–8–2020)

De gemeenten Heerhugowaard en Langedijk willen per 2022 bestuurlijk fuseren. De beide gemeenteraden stelden daartoe het herindelingsadvies Dijk en Waard vast. GS moeten daarover adviseren aan de minister van BZK. GS hebben op 19 mei 2020 een concept positieve zienswijze op deze fusie vastgesteld, die is besproken in de statencommissie Economie, Financiën en Bestuur van 15 juni 2020. GS stellen, het standpunt van PS gehoord, de zienswijze nu definitief vast en zenden de zienswijze over de fusie aan de minister van BZK.

Helaas is er een foutje in de bijlage (financiële analyse) geslopen bij de

zienswijze van GS op het herindelingsadvies Dijk en Waard. In de financiële analyse staat dat de meerjarenbegroting 2023 van Langedijk niet structureel en reëel in evenwicht was. Echter, dat is onjuist. De meerjarenbegroting 2021–2023 van Langedijk is, net als Heerhugowaard, wel structureel en reëel sluitend. In de bijlage de gerectificeerde bijlage.

13.i Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Beemster – Purmerend (C-agenda EFB 31–8–2020)

De gemeenten Beemster en Purmerend willen per 2022 bestuurlijk fuseren. De beide gemeenteraden stelden daartoe een herindelingsadvies vast. GS moeten daarover adviseren aan de minister van BZK. GS hebben op 19 mei 2020 een concept positieve zienswijze op deze fusie vastgesteld, die is besproken in de Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur van 15 juni 2020. GS stellen, het standpunt van PS gehoord, de zienswijze nu definitief vast en zenden de zienswijze over de fusie aan de minister van BZK.

13.j Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Amsterdam en Weesp)C-agenda EFB 31–8–2020)

De gemeenten Amsterdam en Weesp willen per 2022 bestuurlijk fuseren. De beide gemeenteraden stelden daartoe een herindelingsadvies vast. GS moeten daarover adviseren aan de minister van BZK. GS hebben op 19 mei 2020 een concept positieve zienswijze op deze fusie vastgesteld, die is besproken in de statencommissie Economie, Financiën en Bestuur van 15 juni 2020. GS stellen, het standpunt van PS gehoord, de zienswijze nu definitief vast en zenden de zienswijze over de fusie aan de minister van BZK.

13.k Bestuur: Brief GS aan PS inz. wijzigingsbesluit verrekening grenscorrectie Gooise Meren–Weesp (C-agenda EFB 31–8–2020)

De gemeente Gooise Meren heeft op 14 juli 2016 een verzoek ingediend bij GS om op basis van artikel 50 van de Wet algemene regels herindeling (arhi) een financiële verrekening van de grenscorrectie Bloemendalerpolder vast te stellen tussen de gemeenten Gooise Meren en Weesp. GS namen op 3 juli 2018 een besluit over deze financiële verrekening. Tegen dit besluit is door de gemeente Gooise Meren op 18 juli 2018 een bezwaarschrift ingediend waarbij is aangevoerd dat naast de externe kosten ook de interne kosten zouden moeten worden verrekend. Deze kosten zijn in februari 2020 onderbouwd door een assurance-rapport. Op basis van dit rapport achten GS verrekening redelijk en billijk en aanleiding om het eerdere besluit ten aanzien van de hoogte van de te verrekenen plankosten te wijzigen.

- 13.l Arbeidsmarkt en Onderwijs: Benoeming werkambassadeur (C-agenda EFB 31-8-2020)**
- De Werkambassadeur is de vertegenwoordiger van de provinciale belangen op het terrein van arbeidsmarkt en onderwijs. De provincie Noord-Holland heeft in 2016 Dhr. den Boer als werkambassadeur aangesteld. Hij heeft zijn werkzaamheden beëindigd. Gedeputeerde Staten hebben de heer A.J. Herfkens benoemd als werkambassadeur Noord-Holland vanaf 1 september 2020.
- 13.m (Heel PS) Brief GS aan PS inz. Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland (C-agenda NLG en RWK 24-8-2020 en EFB en M&B 31-8-2020).**
- De provincie, de gemeente Den Helder en het ministerie van LNV hebben in de afgelopen maanden een regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland uitgewerkt. De complexiteit van de regionale opgaven, gecombineerd ook met nationale belangen vanuit bijvoorbeeld de Defensiesector en de energietransitie, maken verdergaande krachtenbundeling met het Rijk noodzakelijk. Met de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland werken Rijk, provincie Noord-Holland, gemeente Den Helder, het samenwerkingsverband De Kop Werkt! en andere (publieke en private) partners aan een integrale aanpak om het leef-, woon- en werkklimaat, en daardoor de brede maatschappelijke welvaart in de Kop van Noord-Holland, te versterken.
- 13.n Arbeidsmarkt/Covid-19: Brief kermisvrouwen Nederland inz. steun covid-19 (c-agenda EFB 31-8-2020; brief is ook aan GS gezonden. Deze zullen antwoorden. Een afschrift van de antwoordbrief van GS zal aan u worden gezonden).**
- 14 C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)**
- 14.a Social Return: Brief GS aan PS inz. Social return voortgang 2020 (C-agenda EFB 31-8-2020)**
- De provincie Noord-Holland maakt bij de inkoop van producten en diensten afspraken met contractpartners om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt meer kans te geven op een baan: social return.
- De rapportage social return 2020 geeft inzicht in de voortgang die contractpartners boeken bij het realiseren van sociale impact.
- 14.b Monumenten: Benoemen Loods Herbestemming NH (C-agenda EFB 31-8-2020; in de brief wordt gevraagd of u behoefte heeft aan een nadere**

kennismaking met de nieuwe loods. In de eerstkomende vergadering van de commissie EFB zal deze behoefte worden gepeild).

De provincie heeft de heer K. Telgenhof benoemd tot Loods Herbestemming Monumenten Noord-Holland. De loods jaagt herbestemming en duurzame benutting van monumenten aan, brengt vraag en aanbod bij elkaar en ondersteunt initiatiefnemers met haalbare planvorming.

- 14.c Dienstauto's: Brief GS aan PS inz. nieuwe dienstauto's GS (C-agenda EFB 31-8-2020)**
- 15 C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)**
- 16 C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CvdK Van Dijk)**
- 16.a GS en PS zaken: Protocol bedreiging bestuurders (C-agenda EFB 31-8-2020)**
Toelichting:
Bedreiging van mensen die werkzaam zijn in de publieke sector is een actueel maatschappelijk onderwerp. Vanuit het principe van goed werkgeverschap worden situaties waarbij bestuurders geconfronteerd worden met ongewenst gedrag serieus genomen. Om die reden is een protocol uitgewerkt voor de leden van het college van Gedeputeerde Staten, Statenleden en duo-commissieleden.
- 16.b Wonen/Bestuur: Stand van zaken uitvoering Statenmotie 21 'Vang de kinderen van Moria op' (C-agenda RWK 24-08-2020 en C-agenda EFB 31-08-2020)**
Provinciale Staten hebben op 9 maart 2020 motie 21 aangenomen. De motie roept het college op om ondersteuning te bieden aan Noord-Hollandse gemeenten bij de opvang en huisvesting van alleenstaande kinderen die in kamp Moria op Lesbos verblijven. Tevens verzoekt de motie het college om bij kabinet en parlement aan te dringen op medewerking met de gemeenten. GS informeren nu de Staten door middel van bijgaande brief over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van deze motie.
- 16.c Ondermijning: Brief GS aan PS inz. Agenda Weerbaar Noord-Holland (C-agenda EFB 31-8-2020)**

In de concept Agenda Weerbaar NH is de ambitie uit het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! ten aanzien van de aanpak van ondermijning uitgewerkt. Zoals opgenomen in de strategische agenda bij het coalitieakkoord, is de Agenda Weerbaar NH in concept aangeboden aan Provinciale Staten teneinde deze met de betreffende Statencommissie te bespreken. Hieruit zijn geen wijzigingen voortgevloeid. Met dit besluit stelt Gedeputeerde Staten de agenda definitief vast.

- 16.d Volksgezondheid/Covid-19: brief verontruste burger Hoofddorp inz. niet afsluiten fontein (C-agenda EFB 31-8-2020; brief is ook aan het kabinet van de CdK gezonden).**

Spreektijdsregeling commissies 2019-2023

Fractie	Vergadering van 4 uur
GroenLinks	16 minuten
VVD	15 minuten
FvD (8/9 ^e deel)	14 minuten
D66	12 minuten
PvdA	12 minuten
CDA	10 minuten
PvdD	9 minuten
PVV	9 minuten
SP	9 minuten
ChristenUnie	7 minuten
50+ / PvdO	7 minuten
Denk	7 minuten
Fractie Baljeu (afsplitsing, 1/9 ^e deel)	2 minuten
GS (ca. 2/5 ^e deel)	51 minuten

Uitwerking Corona-richtlijnen voor de commissievergaderingen

1. Er wordt slechts één woordvoerder per fractie, per agendapunt toegelaten in de vergaderzaal. Overige commissieleden zitten in de zijzalen aan 1 persoons tafels.
2. Na elk agendapunt wordt aan de commissie gevraagd of er geschorst dient te worden om een wisseling van woordvoerders mogelijk te maken.
3. Er worden géén toehoorders toegelaten in de vergaderzaal. Toehoorders kunnen, met een maximumaantal van 24, uitsluitend na [online registratie](#), plaatsnemen in de Johan Remkeszaal in het gebouw aan de Dreef 3. Daar is een televisiescherm waarop de vergaderingen gevolgd kunnen worden.
4. Er wordt slechts één spreker per keer toegelaten in de vergaderzaal. Sprekers nemen na afronding van het spreken en de beantwoording van eventuele vragen plaats in de Johan Remkeszaal om de behandeling van het agendapunt te volgen.
5. De commissievoorzitter ziet toe op de naleving van deze 'corona-regels' voor de commissievergadering.

Vragen over de uitwerking van de Corona-richtlijnen voor de commissievergaderingen kunnen worden gesteld via: statengriffie@noord-holland.nl

Deze commissievergadering is openbaar. Vanwege corona is de toegankelijkheid van de commissievergaderingen tijdelijk beperkt.

U kunt bij de commissie inspreken. Dat kan over onderwerpen die op de agenda staan. Over andere onderwerpen kan dat tijdens het inspreekhalfuur. Om in te spreken moet u zich een werkdag van tevoren en vóór 15.00 uur aanmelden. Dat kan bij de commissieadviseur Monique de Zwart/email zwartm@noord-holland.nl. U kunt alleen zelf, en alleen tijdens uw inspreekbeurt bij de vergadering aanwezig zijn. Let op: de vermelde starttijden van agendapunten zijn richttijden. Als er geen of weinig sprekers zijn voor het inspreekhalfuur, dan kan een agendapunt eerder beginnen.

De publieke tribune is tijdelijk gesloten. Belangstellenden wordt verzocht de commissie online te volgen via: <https://noord-holland.stateninformatie.nl>. De [vergadering terugkijken](#) kan ook. Voor belangstellenden die toch naar het Provinciehuis willen komen is een aparte ruimte ingericht. Zij moeten zich wel aanmelden. Dat kan tot een werkdag van tevoren, vóór 15.00 uur via het [aanmeldformulier](#). Daarna ontvangen zij bericht of zij kunnen komen.

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeer de	Onderwerp	Vraag	Antwoord
1	GL- hr. Dulfer	8a	Pels/Stigter?	voorgenomen uitwerking moties 41 en 42	In de brief aan PS mbt agendapunt 8a inzake de voorgenomen uitwerking van moties 41 en 42 wordt aangegeven dat de steun uit het noodfonds in de vorm van subsidies zal worden aangewend. Dat biedt snelheid en flexibiliteit in de uitvoering. Dat moet ook, want de nood is hoog en uit het voorstel voor de Tweede Begrotingswijziging valt op te maken dat uitbetaling nog in 2020 is voorzien. Begin september worden de voorstellen met de gemeenten besproken, uiterlijk 1 oktober worden de definitieve voorstellen verwacht. Half november kunnen de subsidies dan worden verleend. Het verlenen van subsidie vindt plaats met een beschikking. Daarbij hoort normaliter ook een bezwaar en beroepsprocedure.	<i>Gezien de gekozen werkwijze voor het noodfonds verwachten wij niet dat er bezwaarschriften door gemeenten zullen worden ingediend. We hebben de voorwaarden van het noodfonds samen met de gemeenten bepaald. Daarnaast maken de gemeenten zelf, binnen deze voorwaarden, de keuze welke instellingen worden voorgedragen voor steun uit het noodfonds. Uitgangspunt daarbij is dat dit past binnen het maximaal beschikbare budget. Voorafgaand aan het indienen van de aanvragen van de gemeenten, vindt nog bestuurlijk overleg plaats over het concept voorstel. Hiervan uitgaande verwachten we, indien de aanvragen 1 oktober in de juiste vorm zijn ingediend, waarschijnlijk half november alle subsidies te kunnen verlenen.</i> <i>In het onwaarschijnlijke geval dat er toch een bezwaarschrift wordt ingediend, zal het van de aard van het bezwaar en het verloop van de bezwaarprocedure afhangen wanneer tot eventuele uitbetaling van de subsidie kan worden overgegaan. Een bezwaar of beroep schorst niet de werking van het subsidiebesluit. Ook indien een bezwaar tegen bijvoorbeeld de hoogte van de subsidie is ingediend, kan een voorschot worden verleend.</i> <i>Er geldt een termijn van zes weken waarbinnen bezwaar kan worden ingediend. Na deze termijn geldt een termijn van 12 weken waarbinnen op het bezwaar wordt beslist. Die termijn kan in bepaalde omstandigheden voor 6 weken worden verdaagd. Vervolgens kan tegen de beslissing op bezwaar beroep worden ingesteld bij de rechtbank en tegen de</i>

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					Vraag is: Waar in deze planning zit de ruimte voor deze bezwaar- en beroepsprocedure en wanneer kan dan uiterlijk tot uitbetaling worden overgegaan?	<i>uitspraak van de rechtbank hoger beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.</i>
2	GL- hr. Dulfer	13d (c- ag)	Zaal	De Kop Werkt! Jaarrapportage 2019 en verlengen programma	In de brief aan PS mbt agendapunt 13 d. Jaarrapportage de Kop Werkt, staat dat voor de uitvoering van de Jaarprogramma's 2017-2020 tot eind 2019 een bedrag was aangevraagd van ca 22 Mln. Hiervan is inmiddels 8 Mln uitgegeven. We verwachten nog een aanvraag van 7,6 Mln., met name voor de bestuursopdracht Regionaal Ambitiedocument. Dit loopt na 2020 door, de eindtermijn wordt opgeschoven naar 31 december 2021. Vraag is: 1 Loopt de uitvoering van het ambitiedocument ook na 2021 door? 2 Wat is er vastgelegd in de	1. De samenwerkingsovereenkomst voor het uitvoeringsprogramma De Kop Werkt! eindigt op 31 december 2021 en hiermee ook de bestuursopdracht Regionaal Ambitiedocument. In het verlengingsbesluit (dat wordt getekend tijdens de stuurgroep DKW oktober 2020) is opgenomen dat tot uiterlijk 1 oktober 2021 partijen kunnen besluiten tot verlenging van de overeenkomst. Mochten partijen de overeenkomst niet willen verlengen maar projecten zijn nog niet afgerond op 1 januari 2022 dan dienen partijen voor de afloop van de overeenkomst nadere afspraken met elkaar te maken over de afronding en besteding van gelden van de desbetreffende projecten. 2. Zie ook antwoord op bovenstaande vraag. In aanvulling op het antwoord op bovenstaande vraag: In de huidige Samenwerkingsovereenkomst (2017-2020) is opgenomen dat tot uiterlijk 1 oktober 2020

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					Samenwerkingsovereenkomst als projecten doorlopen na de vastgestelde eindtermijn? 3 Wat is de geprognoseerde realisatie van de Kop Werkt! op 1 januari 2022? Is de regiodeal Maritiem cluster hier onderdeel van?	partijen kunnen besluiten tot verlenging van de overeenkomst. In de overeenkomst is ook opgenomen dat mochten partijen de overeenkomst niet willen verlengen maar projecten zijn nog niet afgerond op 1 januari 2021 dan zal het restant naar rato van de inbreng aan partijen worden terugbetaald. De stuurgroep van de Kop Werkt is door partijen gemachtigd om te beslissen over eventuele wijzigingen in de uit te voeren activiteiten en de planning, zo kon de stuurgroep besluiten om de uitvoering van een project tot na 2020 te laten doorlopen om zo een project tot een goed einde te laten brengen. 3. Het uitvoeringsprogramma de Kop Werkt! zal op 1 januari 2022 grotendeels zijn uitgevoerd. Mogelijk gaat de uitvoering van de projecten enige vertraging opgelopen door de effecten van COVID-19. Naar verwachting zal een deel van de projecten uit de Bestuursopdracht Havens na 2021 doorlopen. Mochten partijen de overeenkomst niet verlengen dan moeten nadere afspraken gemaakt worden over deze projecten. De Regiodeal Maritiem Cluster maakt geen onderdeel uit van het programma De Kop Werkt!

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						De projecten uit de regiodeal en de Kop Werkt! versterken elkaar wel.
3	D66	8a	Pels/Stigter?	voorgenomen uitwerking moties 41 en 42	Vragen m.b.t. de brief aan gemeenten met de voorwaarden: Op pagina 1 staat in de laatste paragraaf van de inleiding dat het noodfonds voor vitale regionale instellingen is die buiten de landelijke regelingen vallen en buiten de gemeente Amsterdam gevestigd zijn en die structureel verlies draaien door de coronamaatregelen. Waarom zijn instellingen binnen Amsterdam uitgezonderd? Zijn er geen regionale	<i>In onze reactie op de motie bij behandeling in PS 18 mei j.l. hebben we aangegeven dat het nodig is om focus aan te brengen bij de inzet van het noodfonds, omdat de nood bij culturele instellingen waarschijnlijk groter is dan waarin het noodfonds kan voorzien. In PS van 18 mei hebben we daarom aangegeven het noodfonds te willen richten op instellingen die niet in aanmerking komen voor andere specifieke steunmaatregelen en op spreiding. Veel Amsterdamse instellingen komen in aanmerking voor het noodfonds van de gemeente Amsterdam zelf en/of komen in aanmerking voor het steunpakket van het ministerie van OCW (BIS en rijksfondsen). Dit geldt niet voor een groot deel van de regionale instellingen buiten Amsterdam. Vandaar de keuze om ons te richten op instellingen buiten Amsterdam.</i> <i>Conform het dictum van de motie gaat het noodfonds uit van cofinanciering door gemeenten. In overleg met gemeenten hebben we de gevraagde cofinanciering bepaald op 35%. Dit is lager dan het percentage dat de Rijksfondsen hanteren bij hun steunregelingen, omdat wij zien dat gemeenten het financieel zwaar hebben en in ons geval het ook soms gaat om kleinere gemeenten</i>

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					instellingen die statutair gevestigd zijn in Amsterdam? 2. Pagina 1 bij A.: a. De regeling voorziet in een matching van een gemeentelijke of regionale bijdrage. Gemeenten hebben het heel zwaar op dit moment door Corona en jeugdzorg. Is er met deze regel geen gevaar dat belangrijke culturele instellingen buiten de boot vallen?	<i>met minder financiële draagkracht. De gemeenten hebben aangegeven dit percentage redelijk te vinden, te meer omdat het ondersteunen van de betreffende instellingen in de kern een gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Daarnaast ontvangt een deel van de gemeenten ook compensatie van het Rijk voor de geleden schade op gebied van cultuur.</i> <i>2b. De voorwaarden zijn bedoeld om gemeenten te helpen bij het maken van een heldere afweging welke instellingen in aanmerking zouden moeten komen voor steun uit het noodfonds. Daarom hebben we de voorwaarden samen met de gemeenten bepaald. De voorwaarden moeten in principe allemaal van toepassing zijn. Wel bieden we gemeenten de mogelijkheid om, mits het budget toereikend is en ze het hier regionaal over eens zijn en goed motiveren, een uitzondering te maken voor instellingen die niet volledig maar wel grotendeels aan alle voorwaarden voldoen.</i> <i>3. Uitgangspunt bij de voorwaarden is dat het noodfonds zich primair richt op steun aan culturele instellingen van regionaal belang. Deze instellingen lijden, mede door hun grote afhankelijkheid van publieksinkomsten in combinatie met hoge vaste lasten, de meeste schade. Deze schade gaat in veel gevallen de draagkracht van gemeenten te boven. Voor dit type</i>

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					b. Hoe worden de voorwaarden gehanteerd? Moeten ze allemaal van toepassing zijn of wordt maatwerk geleverd met een motivatie per verleend bedrag? 3. Pagina 2 bij C: Waarom is het hebben van een eigen plek (accommodatie) voor een culturele instelling een voorwaarde? 4. Pagina 3 – bijlage A: Hoe worden de antwoorden op de vragen over cultureel ondernemerschap	<i>instellingen geldt dat deze doorgaans een eigen accommodatie hebben. De doorlopende lasten hiervan zijn een belangrijke reden voor de financiële nood van deze instellingen.</i> 4. <i>De op pagina 3 beschreven aanvullende overwegingen zijn geen ‘harde’ voorwaarden waaraan een instelling moet voldoen. Deze voorwaarden staan beschreven op pagina 1 en 2. De aanvullende overwegingen op pagina 3 zijn bedoeld als hupmiddel voor gemeenten om te komen tot een nadere afweging als blijkt dat, ook na toepassing van alle voorwaarden, het budget nog steeds ontoereikend is. De weging hiervan is in eerste instantie aan de gemeenten. Wat betreft het genoemde voorbeeld: indien een instelling volledig van subsidie afhankelijk is, is niet of nauwelijks sprake van schade als gevolg van Covid-19 en is steun uit het noodfonds dus niet nodig. Subsidies lopen namelijk over het algemeen door. Instellingen worden vooral geraakt door het wegvallen van publieksinkomsten.</i> 5. <i>We hebben conform het dictum van de motie het bijdragen aan provinciale doelen niet als voorwaarde voor steun uit het noodfonds benoemd. Het noodfonds richt zich in ieder geval, zoals de motie ook voorschrijft, op instellingen die niet strijdig zijn met provinciale doelen.</i>

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					beoordeeld? Bijvoorbeeld: Is volledige afhankelijkheid een positief of een negatief criterium? Graag een nadere toelichting. 5. Pagina 3 -D verdeling budget: Onder categorie 2 valt bijvoorbeeld een organisatie als Cultuurcompagnie die bijdraagt aan de provinciale doelen. Waarom is bijdrage aan provinciale doelen voor overige instellingen niet een wegingscriterium?	
4	D66	9a	CdK	Voordracht 2 ^e begrotingswijziging	Op bladzijde 11 wordt gesproken over een veroordeling tot proceskostenvergoeding van GS	De rechtbank heeft op 4 maart 2020 de revisievergunning van het Noord-Europees Wijnopslagbedrijf (NWB) vernietigd en de provincie veroordeeld in de proceskosten van meer dan 100.000 euro (hoofdzakelijk kosten voor deskundigen die door

Technische vragen cie EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					ter hoogte van 101.000 euro. Waar waren deze proceskosten voor?	NWB waren ingeschakeld). De vergunningvoorschriften zouden volgens de rechtbank op een verkeerd rekenmodel zijn gebaseerd. Er zijn gesprekken gaande met NWB over een oplossing. Verder is om inhoudelijke redenen én vanwege de ongebruikelijk hoge proceskostenveroordeling hoger beroep aangetekend.
5	D66	9a	Stigter	Voordracht 2 ^e begrotingswijziging	Pagina 36: Wat is een subsidie buiten de uitvoeringsregeling 2020? Wanneer komt een organisatie in aanmerking voor deze categorie?	<u>Wat is een subsidie buiten uitvoeringsregeling?</u> Naast de verstrekking van subsidies op grond van uitvoeringsregelingen, kan subsidie worden verstrekt op grond van de zogenaamde "lijst buiten uitvoeringsregeling" (een bijlage bij de begroting en de wijzigingen van de begroting). Hierbij worden ook wel de afkortingen UVR (uitvoeringsregeling) en BUVR (buiten uitvoeringsregeling) gebruikt. Over het opstellen van een uitvoeringsregelingen beslist GS (dit is vastgelegd in de Algemene subsidieverordening en moet vanzelfsprekend passen binnen de begrotingskaders). Over de subsidies op de lijst buiten uitvoeringsregel beslist PS. Hierbij is het goed om de rollen van GS en PS nog te verduidelijken: GS geeft haar akkoord op de projecten die worden voorgedragen voor subsidiëring, PS geeft akkoord om daarvoor gelden op de provinciale begroting te reserveren. De lijst buiten uitvoeringsregeling creëert de grondslag voor subsidieverstrekking. De subsidieverstrekking zelf wordt conform de mandaatregels door de ambtelijke organisatie

Technische vragen cie EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						uitgevoerd. In beide gevallen wordt achteraf met het publiceren van het subsidieregister (2x per jaar) openbaar gemaakt welke subsidies zijn verstrekt. Met het openstellen van uitvoeringsregelingen (per beleidsterrein, beleidsdoel, beleidsprogramma) geeft de provincie alle potentiële subsidieontvangers de gelegenheid een verzoek tot subsidie in te dienen als men aan de voorwaarden (doelgroep, activiteiten, resultaten) voldoet. Bij de subsidies buiten uitvoeringsregeling werkt het iets anders: op initiatief van GS, een gedeputeerde of ook bijvoorbeeld van PS via een statenmotie, dan wel op initiatief van burgers/instellingen/ondernemingen/gemeenten of in samenwerking tussen provincie en andere partners, worden projecten aangedragen die, als ze niet binnen een bestaande subsidieregeling passen, via de begroting (de lijst buiten uitvoeringsregeling) kunnen worden gesubsidieerd. <u>Wanneer komt een organisatie in aanmerking voor deze categorie subsidies?</u> De basis voor een subsidie buiten uitvoeringsregeling blijft een beleidsdocument dat door PS is vastgesteld. Dat beleidsdocument of een gezamenlijke uitwerking van een visie uit het beleidsdocument, vormt dan de basis voor overleg met onze partners over projecten die mogelijk in aanmerking komen voor subsidie. Voor een subsidie BUVR wordt gekozen

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						als de mal van een uitvoeringsregeling in de weg staat van effectief of efficiënt beleid: bijvoorbeeld ongelijksoortige projecten, uiteen lopende timing van aanvragen, het om een zeer klein aantal subsidies gaat (het opstellen van een UVR is dan relatief gezien arbeidsintensief). <u>Welke kaders worden gehanteerd bij subsidies buiten uitvoeringsregeling?</u> In de Algemene wet bestuursrecht (Awb) zijn, naast algemene regels over de verhouding overheid en burgers/bedrijven, regels opgenomen specifiek op het gebied van subsidies (titel 4.2 Subsidies). Hierin is de definitie van een subsidie bepaald, welke grondslagen er zijn voor de verstrekking van subsidies, wat de regels rond subsidieplafonds en -beschikkingen zijn, welke eisen en voorwaarden er aan het subsidieproces kunnen worden gesteld, welke sancties daar op staan, hoe bezwaar en beroep is geregeld etc. Ook zijn de verschillende grondslagen voor een subsidie in de Awb bepaald. Subsidies kunnen in ieder geval worden verstrekt op basis van een wettelijke regeling (uitvoeringsregeling) maar er zijn meer mogelijkheden voor de verstrekking van subsidies (Awb art. 4:23): - Anticiperend, maximaal een jaar vooruitlopend op een wettelijke grondslag (bijvoorbeeld als een uitvoeringsregeling in de maak is) - Op grond van een Europees programma

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
						c. Indien de begroting de subsidie vermeldt (de zogenaamde begrotingssubsidie). Hiervoor moet de subsidieontvanger en het maximale subsidiebedrag in de begroting worden opgenomen. Dit gebeurt met de zogenaamde lijst buiten uitvoeringsregeling, als bijlage bij de begroting en de begrotingswijzigingen. Op de lijst buiten uitvoeringsregelingen staan een aantal jaarlijks terugkerende subsidies en projectsubsidies die binnen een jaar of over meerdere jaren worden uitgevoerd. Er is hierbij sprake van bestaand beleid. d. In incidentele gevallen. Voorwaarden hiervoor zijn: de subsidie mag worden verstrekt voor ten hoogste vier jaren en er is geen wettelijk voorschrift, beleidsregel of vaste bestuurspraktijk voor het verstrekken van de subsidie. De provincie gebruikt, naast uitvoeringsregelingen, vooral de optie c en in een handvol gevallen per jaar de optie d. Het verstrekken van incidentele subsidies is een bevoegdheid van GS en behoort tot de beleidsvrijheid van GS. Dergelijke incidentele subsidies kunnen overigens ook worden geïnitieerd door PS, door middel van een statenmotie. Deze subsidies zijn niet zichtbaar op de lijst buiten uitvoeringsregeling, maar wel openbaar via de besluitvorming van GS en tweejaarlijkse publicatie van het subsidieregister. Kaders die bij de subsidieverstrekking buiten uitvoeringsregeling worden gehanteerd:

Technische vragen cie EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
6						Naast de Algemene wet bestuursrecht en de Algemene subsidieverordening 2011 (hierin is onder andere bepaald dat GS besluiten mogen nemen omtrent het verstrekken van subsidies en de verplichtingen die daarbij gelden) worden bij het plaatsen en het uitvoeren van de subsidies buiten uitvoeringsregeling de volgende kaders gehanteerd: - passendheid binnen beleidsplannen, doelen worden gerelateerd aan te behalen resultaten met te subsidiëren project, beschikbaarheid budget - afspraken, voorwaarden en eisen die door medewerkers provincie met subsidieontvanger zijn afgesproken - precedentwerking, andere van toepassing zijnde (Europese) regelgeving zoals staatssteun Aanvullend hierop zijn er specifiek voor de uitvoering van de subsidieverstrekking afspraken vastgelegd over de beoordeling van subsidieaanvragen, monitoring van subsidiedossiers, (eind)verantwoording van de subsidiegelden, de controle op financiële en juridische rechtmatigheid en toetsing aan relevante andere regelgeving zoals staatssteunregels.
	D66	9a	Statengriffie	Voordracht 2 ^e begrotingswijziging	Blz. 10: Maken Statenleden al gebruik van de scholingsuitgaven? Kunnen hier voorbeelden van gegeven	Op 4 maart jl. heeft PS de verordening rechtspositie politieke ambtsdragers vastgesteld. In artikel 11 van deze verordening is vastgelegd dat voor Statenleden en duo-commissieleden € 5000,- per lid per

Technische vragen cie EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					worden? Wat voor soort educatie valt hieronder?	benoemingsperiode beschikbaar is als vergoeding voor scholingskosten. Deze scholing is niet-partijpolitiek georiënteerd en is gericht op de vervulling van de functie van de ambtsdrager of het duo-commissielid. De griffie heeft drie verzoeken voor scholingsbijdrage getoetst en uitgekeerd. Aan GroenLinks voor een mediatraining Aan FvD voor een debattraining Aan VVD voor een communicatietraining
7	PvdD Kostic	8a-2	Zaal	Actualisering economisch beleid.	Wat houdt de expertmeeting voor januari 2021 in? Wat voor soort experts worden uitgenodigd en welke onderwerpen komen aan bod? Kan de commissie worden betrokken bij selectie van de experts?	De expertmeeting is bedoeld om informatie op te halen van externe experts als input voor het economisch beleid en reflectie op de rol van de provincie daarin. De coronacrisis zal daarin een belangrijk thema worden. Het is nog niet bepaald welke experts genodigd zullen worden. Te denken valt aan experts op gebied van regionale economische ontwikkeling, arbeidsmarkt, innovatie, digitalisering en duurzaamheid, waarbij economie het centrale thema is waar raakvlakken mee moeten zijn. Op basis van eerdere afspraken in de commissie is het aan de portefeuillehouder economie om dit te organiseren, daarbij kunnen PS suggesties aandragen.
8	VVD-hr. Hartog	10a	Zaal	Brief GS aan PS inz. Rapport brandveiligheid zorginstellingen provincie Noord- Holland	1. graag een toelichting van de gedeputeerde op de rol van de provincie, welke die rol formeel is (maar wellicht daarbuiten ook welke	1. Primair is de gemeente bevoegd gezag m.b.t. vergunning, toezicht & handhaving op het gebied van de brandveiligheid van gebouwen en specifiek zorginstellingen. Dit is een wettelijk uit te voeren medebewindstaak van de gemeenten en is in de wet verankerd door het Bouwbesluit 2012. De provincie heeft formeel geen rol m.b.t. de daadwerkelijke uitvoering van deze

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					het meest wenselijk geacht wordt); 2. de in het onderzoek betrokken gemeenten en zorginstellingen worden niet met name genoemd maar in hoeverre zijn bij die afweging de aspecten veiligheid en transparantie meegewogen? 3. Hoe zit het de opvolging van de aanbevelingen, in hoeverre is daar controle op en zijn daar consequenties aan verbonden? 4. In Utrecht is een zelfde onderzoek gedaan. Zijn de resultaten van beide provincies tegen elkaar aan gehouden? Zijn er pregnante verschillen of opvallende overeenkomsten? 5. niet alle gemeenten en	medebewindstaak. Het IBT houdt toezicht op de uitvoering hiervan. Het interbestuurlijk toezicht (IBT) is één van de kerntaken van de provincie: toezicht houden op de uitvoering van wettelijke medebewindstaken door gemeenten, waterschappen gemeenschappelijke regelingen. Dit is geborgd in de Wet revitalisering generiek toezicht (Rgt) uit 2012. Zie ook https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Interbestuurlijk_toezicht 2. Bij het niet vermelden van de betrokken gemeenten en zorginstellingen in het rapport is veiligheid en transparantie meegewogen. Het onderzoek is representatief uitgevoerd. Dit betekent dat de resultaten van de onderzochte gemeenten in zijn algemeenheid gelden voor alle gemeenten in NH. De onderzochte gemeenten zijn individueel op de hoogte gesteld van de resultaten. Daarnaast zijn alle colleges van de gemeenten in NH schriftelijk op de hoogte gesteld van de resultaten en aanbevelingen. Tevens is het onderzoeksrapport aan hen ter beschikking gesteld. Het onderzoeksrapport is openbaar en staat op de website van de provincie NH. Het rapport en de bijlagen kunt u vinden op https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Interbestuurlijk_toezicht/Thematisch_toezicht onder het kopje "Documenten". 3. Naast het bekend maken van de resultaten en

Technische vragen die EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord
					zorginstellingen zijn in het onderzoek geraakt. Hoe kijkt de gedeputeerde hier tegenaan. In hoeverre is het college er gerust op dat Met de uitkomsten En aanbevelingen van dit onderzoek, de veiligheid van de bewoners van de zorginstellingen die niet door het onderzoek geraakt zijn, geborgd is?	aanbevelingen aan de gemeenten is, in het belang van het verbeteren van brandveilig gebruik van gebouwen, tevens verzocht aan de gemeenten ons actief een terugkoppeling te geven over de implementatie van de aanbevelingen voor 31 december 2020. Deze actieve terugkoppeling heeft tot op heden nog niet plaatsgevonden. Na deze periode zal door IBT navraag worden gedaan bij alle gemeente over de implementatie. In geval van taakverwaarlozing staat IBT de interventieladder ter beschikking. Zie de link bij vraag 1(onder werkwijze). 4. In het kader van interprovinciale samenwerking is het onderzoek Brandveiligheid zorginstellingen ook uitgevoerd door de provincie Utrecht en zijn de resultaten vergeleken. De bevindingen m.b.t de geconstateerde overtredingen, onvoldoende borging in de beleids- en uitvoeringscyclus, onvoldoende samenwerking tussen de gemeenten en veiligheidsregio, het onvoldoende op orde hebben van de informatiehuishouding (handhavingssdossiers) en de daaraan verbonden aanbevelingen zijn vergelijkbaar. 5. Dit is een politieke vraag en kunt u in de commissie stellen.

Technische vragen cie EFB 31-08-2020>

n r	Partij en indiene r	Pun t	Gedeputeerd e	Onderwerp	Vraag	Antwoord

Ecosystem Services of the Lutkemeerpolder

Recreation

1.5-7.5 million €/year

Agriculture

117.600 - 194.400 €/year

Air quality

270.000 - 915.00 €/year

Aesthetics

450-1.800 €/m2 property

Pollination

18.200 - 26.500 €/year

Carbon Sequestration

11.800 - 47.200 €/year

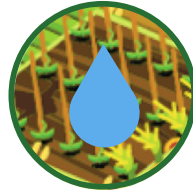
Biological Pest Control

11.500-16.100 €/year

Irrigation

1.700-7.200 €/year

Water Quality

Raw Materials

Habitat

Spiritual

Water Retention

Care Service

52.000 - 83.200 €/year

Educational Service

Services provided
by the Boterbloem

Inspraak commissie EFB provincie Noord-Holland

31 aug 2020 om 13:30h

Betreft: rapport valuing nature

Gemiddeld 100 woorden per minuut (dus max 300 woorden! Zit nu op 373)

Geachte **aanwezigen**,

Ik ben Jeroen Schutt bioloog en onderzoeker Natuur & Landbouw bij Wageningen University & Research. Als projectleider bij de wetenschapswinkel van de WUR ben ik benaderd door het burgerinitiatief 'behoud de Lutkemeer' om onderzoek te doen naar de waarde van het natuurlijke kapitaal van de lutkemeerpolder.

Ik spreek hier omdat ik mijn onderzoek, Valuing Nature, bij u onder de aandacht wil brengen.

De vraag naar de waarde van natuurlijk kapitaal is zeer relevant. Natuurlijk kapitaal zijn alle natuurlijke hulpbronnen op aarde. De mens kan het benutten en uitputten. Bijen zijn als bestuivers een goed voorbeeld van natuurlijk kapitaal. Op landelijke niveau is de toestand en trend van het natuurlijk kapitaal onderzocht (door het PBL). Het blijkt dat in NL de afgelopen 25 jaar de vraag naar natuurlijke hulpbronnen harder is gestegen dan het aanbod. Natuurlijke hulpbronnen zijn schaars!

De vraag van het burgerinitiatief vind ik wetenschappelijk relevant omdat het gaat over de waarde van natuurlijke kapitaal gezien vanuit het regionale perspectief van de metropool Amsterdam waar de provincie Noord-Holland een bijzondere verantwoordelijkheid voor draagt. Hoe bereken je deze waarde? En hoe kun je het vervolgens correct afwegen tegen de boekwaarde van onroerend goed. Het meenemen van natuurlijk kapitaal in politieke besluitvorming is betrekkelijk nieuw en wordt steeds belangrijker wegens het overvragen van natuurlijke hulpbronnen op wereldwijd (IPCC) en landelijk niveau (PBL).

De natuurlijke hulpbronnen die we in de Lutkemeerpolder hebben geïdentificeerd zijn o.a. luchtkwaliteit, waterberging, koolstof opslag, leefgebieden voor flora en fauna, etc. Middels een TEEB analyse (the Economics of Ecosystems and Biodiversity framework) hebben we een schatting gemaakt van de waarde van het natuurlijke kapitaal van de lutkemeerpolder. Deze waarde ligt tussen de 1,5 en 8,5 milj. Euro per jaar. Met als potentie om deze waarde in de toekomst te verhogen.

Natuurlijk kapitaal rondom steden - in de vorm van goede landbouwgrond, natuur en open ruimte - wordt steeds zeldzamer; net als op landelijke niveau worden natuurlijke hulpbronnen eerder uitgeput dan benut. Voor de toekomstige grootstedelijk uitdagingen zoals het urban heat island effect wordt het steeds belangrijker om natuurlijke hulpbronnen duurzaam te benutten. Om mensen in steden gezond oud te kunnen laten worden heeft de politiek, de verantwoordelijkheid om tot goede afwegingen te komen tussen groen en groei. De Omgevingswet legt een bijzondere verantwoordelijkheid bij de provincie om te toetsen of personele en groepsbelangen ondergeschikt worden gemaakt aan het algemeen belang.

Bedankt voor uw aandacht.

Commentaar [SJ1]: Hoe moet ik deze mensen correct adresseren? leden van de commissie... of staten leden?

Commentaar [AJvdValk2]: geachte leden van Provinciale Staten

Geachte voorzitter, geachte Statenleden

Dank voor de gelegenheid om in te spreken.

Recent stuurde ik u een brief inzake de Lutkemeer. En reikte enkele vragen aan. Mijn pleidooi kort samengevat:

De Lutkemeer¹ maakt deel uit van de wereldberoemde groene scheggen uit het AUP (1934), het “Algemeen UitbreidingsPlan” van Amsterdam: parklandschappen van formaat voor een groeiende stad die moet kunnen ademen. Dat wisten we al in de jaren dertig van de vorige eeuw.

Zie ook het recente “Manifest voor de Scheggen”.²

Samen met de groene Ookmeer is de Lutkemeer een *ruimtelijk pluspunt* voor onze kenniseconomie: zie hun bijdrage aan de leefkwaliteit.

Zie de publicatie “Blind Spot”.³

De Lutkemeer is óók een gebied met een grote groene potentie dankzij de vruchtbare bodem: stadslandbouw, circulaire en donut-economie, voedselbos, ecologie, zorgboerderij, wateropvang en verkoeling, recreatie ... *you name it*. Met jaarlijkse opbrengsten van miljoenen euro's.

Straks meer daarover van collega Schutt die “Valuing Nature” van Wageningen Universiteit toelicht.⁴

¹Meer info over burgerinitiatieven e.d. op: <http://behoudlutkemeer.nl/> en <http://www.reddeboterbloem.nl/>

² De Amsterdamse Scheggen Manifest <https://www.arcam.nl/manifest-van-de-scheggen/>
<https://deamsterdamsescheggen.nl/manifest-van-de-scheggen>

³ BLIND SPOT - metropolitan landscape in the global battle for talent <https://deltametropool.nl/publicaties/blind-spot-metropolitan-landscape-in-the-global-battle-for-talent/>

Stadslandbouw, circulaire economie, allemaal begerenswaardige beleidsdoelen, voor u en het huidige 'groene' Amsterdamse college. Maar ... in de Lutkemeer dreigt de politiek willens en wetens dat 'groene' te vergeten want men is ook aandeelhouder ...

Er werd onteigend voor andere doelen. Er vonden schimmige transacties plaats. Er is smeergeld betaald. En de ontwikkelaar wil cashen.

Niet vanwege de noodzaak van vervangende nieuwbouw voor bedrijven die de stad uitmoeten, maar gewoon: het zoveelste distributiecentrum waarvan nut en noodzaak onduidelijk is, resp. geheim wordt gehouden.

Maar staan er niet al meer dan genoeg distributiecentra in Nederland, foeilelijk grote platte dozen? Hoeveel staan er niet leeg? Hoeveel heeft de MRA er eigenlijk nodig? Hollen we de stad niet uit?

⁴ Valuing Nature – Valuing ecosystem services of the Lutkemeerpolder - The importance of green space in relation to the city Amsterdam https://www.wur.nl/upload_mm/1/d/6/1880dc79-2020-47b3-828f-88210ba3e070_Valuing_Nature.pdf en <https://www.wur.nl/nl/Waardecreatie-Samenwerking/Show-Waardecreatie-Samenwerking/De-waarde-van-ecosysteemdiensten-in-de-Lutkemeerpolder..htm>

In de omgeving staan tientallen zo niet honderden hectaren bedrijventerrein te koop en te huur. Maar pas op: ook in de Haarlemmermeer klagen ze over de 'afschuwelijke verdozing'.

Lees het indringende advies van de Rijksadviseurs: "(X)XL-verdozing" en stem uw beleid erop af! ⁵

Tot slot

Het spreekwoord luidt "Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald".

Johan Cruijff zei het op zijn manier: "Ik heb nog nooit een zak geld een goal zien maken."

Statenleden:

- Corrigeer deze vergissing
- Herstel de balans tussen economische groei en leefbaarheid ⁶
- Voorkom dat het prachtige landschap Lutkemeer teloor gaat en
- Verder volgestopt wordt met foeilelijke distributiedozen e.d.

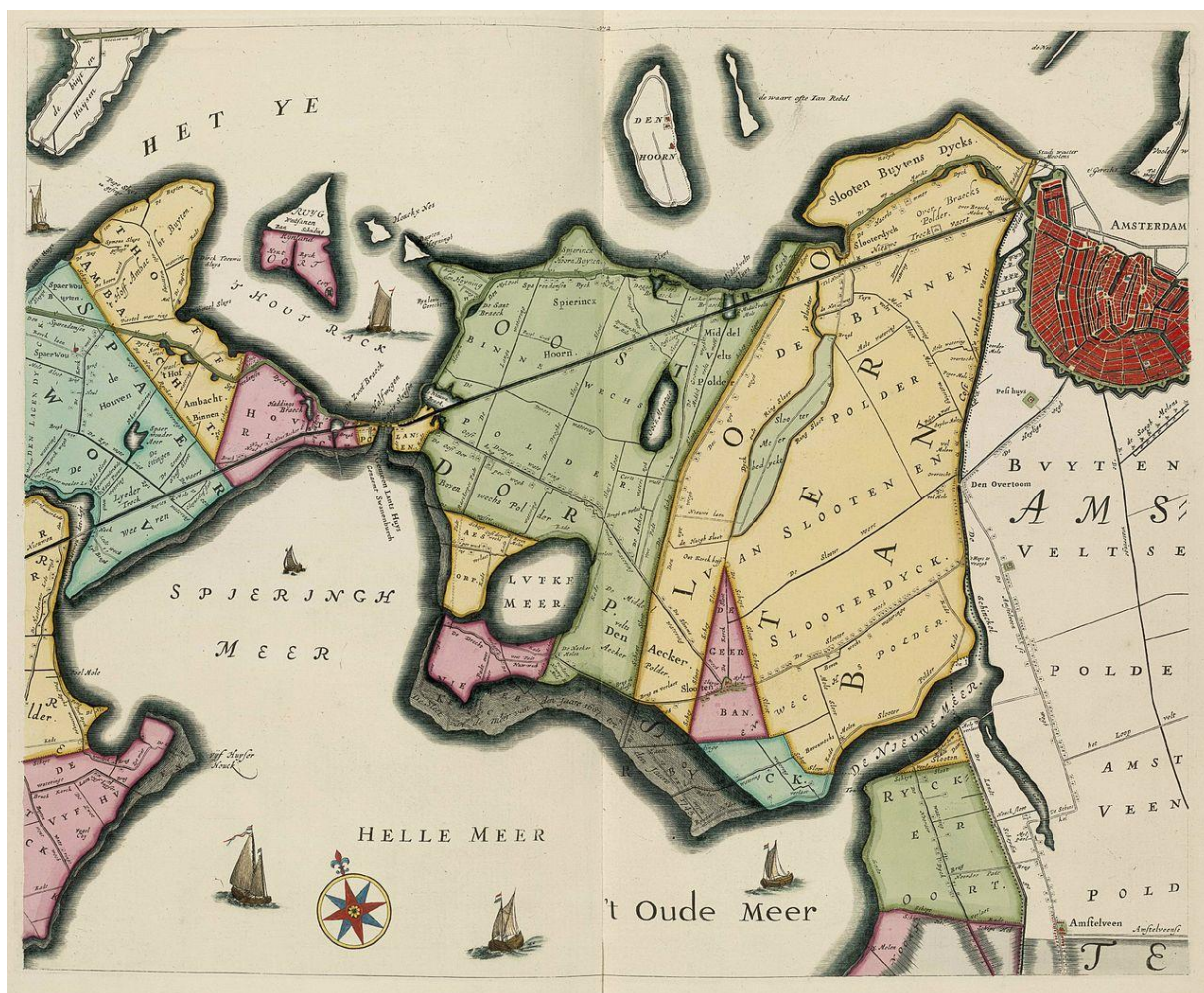
- Wees de hoeder van de groene AUP scheggen!
- Ze gaan de hele Metropoolregio aan!
- Ze bepalen ons aanzien in binnen- en buitenland: onze *Quality of Life!*
- Koester een 'groen' Lutkemeer!
- Een potentieel Nieuw Amsterdams Paradijs!
- Dat miljoenen euro's oplevert, en: veel meer biedt dan geld alleen!

Nogmaals dank voor deze gelegenheid om in te spreken!

⁵ (X)XL verdozing - Minder, compacter, geconcentreerder, multifunctioneler

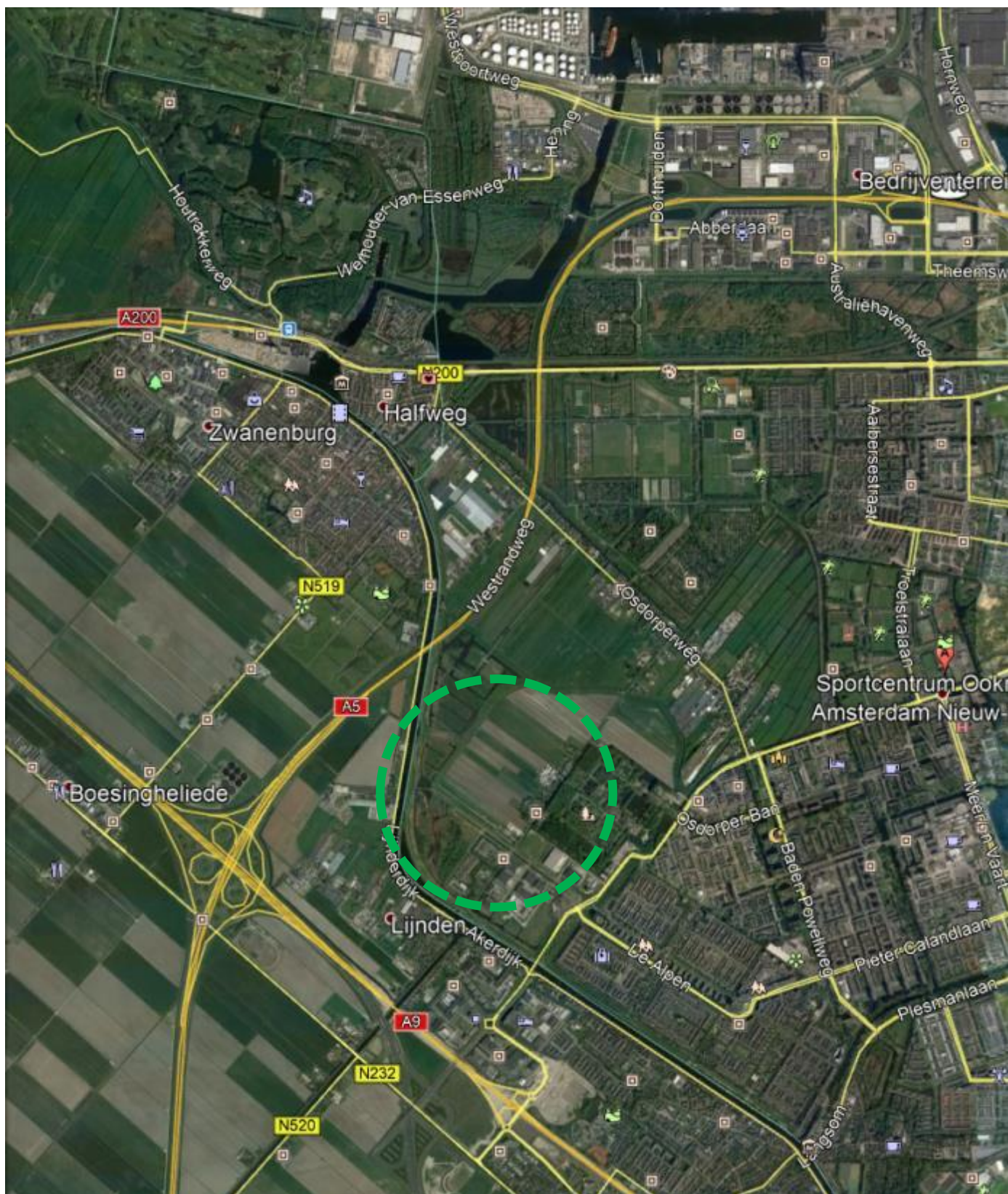
<https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/adviezen-publicaties/publicatie/2019/10/29/xxl-verdozing>

⁶ Omgevingsvisie NH 2050: Balans tussen economische groei en leefbaarheid, Provincie Noord-Holland 20200831 Inspraaktekst Lutkemeer / C. Heyning

Lutkemeer Netherlands, Hoogheemraadschap Rijnland, Amsterdam Halfweg, map of 1746

ir H. C. M. Heyning

[REDACTED]

[REDACTED]

20200831 Inspraaktekst Lutkemeer / C. Heyning

Valuing nature

Consultancy report

Valuing ecosystem services of the Lutkemeerpolder
The importance of green space in relation to the city Amsterdam

Merlissa Diele, Joep van Gaalen, Kostas Georgopoulos,
Matthijs Reichert, Paula Struthoff, Anne Walboom and Bram Wijnants
Jeroen Schütt (Science shop, WUR)

Authors

Commissioner

Valuing nature

Valuing ecosystem services of the Lutkemeerpolder
The importance of green space in relation to the city Amsterdam

Team

Manager Joep van Gaalen
Secretary Anne Walboom
Controller Kostas Georgopoulos
Team members Merlissa Diele
Matthijs Reichert
Paula Struthoff
Bram Wijnants

Contact

Jeroen Schütt ✉ jeroen.schutt@wur.nl
Commissioner WUR science shop ☎ +31 317 48 16 47

This report and other deliverables within this project are produced by students of Wageningen University as part of their MSc -programme. It is not an official publication of Wageningen University or Wageningen UR and the content herein does not represent any formal position or representation by Wageningen University.

© 2020 Merlissa Diele, Joep van Gaalen, Kostas Georgopoulos, Matthijs Reichert, Paula Struthoff, Anne Walboom, Bram Wijnants. All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or distributed, in any form of by any means, without the prior consent of the authors. Pictures from the Lutkemeerpolder are from Alies Fernhout or taken ourselves.

Ecosystem Services of the Lutkemeerpolder

Recreation

1.5-7.5 million €/year

Agriculture

117.600 - 194.400 €/year

Air quality

270.000 - 915.00 €/year

Aesthetics

450-1.800 €/m2 property

Pollination

18.200 - 26.500 €/year

Carbon Sequestration

11.800 - 47.200 €/year

Biological Pest Control

11.500-16.100 €/year

Irrigation

1.700-7.200 €/year

Water Quality

Raw Materials

Habitat

Spiritual

Water Retention

Care Service

52.000 - 83.200 €/year

Educational Service

Services provided
by the Boterbloem

Executive Summary

The city plans to turn the urban green space 'Lutkemeerpolder' in the western part of the municipality of Amsterdam into a business park, which has been met with resistance from citizens who care about the Lutkemeerpolder area. In the present, the area consists of a mix of nature, urban area and agriculture. This report values the ecosystem services of the Lutkemeerpolder to demonstrate its value in its current form to aid the argumentation of the citizen resisting the business park plans. It also presents predictions for how these ecosystem service values will change in the business park scenario, as well as in the case of green development of the area into a *biopolder*. We identify recreation, air quality, and crop production as the most highly valued ecosystem services of the Lutkemeerpolder. We estimate the total monetary value of services we could quantify to be between €1.565.000 to €8.609.800 per year and conclude that there is significant potential to develop these services and so increase their value in a *biopolder*. Based on our research we recommend acquiring further local data to refine our estimated ranges and to use our estimates in evaluation of the zoning plans for the Lutkemeerpolder's future.

Samenvatting

Door de komst van een tweede bedrijventerrein dreigt er stadsgroen in de Lutkemeerpolder in Amsterdam Nieuw-West verloren te gaan. Het behoud van de huidige staat van de polder, met een oppervlakte van 220 hectare, wordt door tegenstanders van de bouwplannen verdedigd vanwege de lokale landbouw, de mogelijkheden voor recreatie en de potentie voor de ontwikkeling van een “*biopolder*”. De opgelopen spanning tussen de betrokken partijen heeft ertoe geleid dat zij verschillende visies op de inrichting en waarde van de polder hebben gepresenteerd. Een eerder onderzoek, uitgevoerd door Bos et al. (2019), heeft getracht de huidige waarde van de Lutkemeerpolder vast te stellen door de verschillende ecosystemendiensten die het gebied rijk is te beschrijven. Ons onderzoek bouwt voort op die resultaten door met behulp van het TEEB-kader (The Economics of Ecosystems and Biodiversity framework) schattingen te maken van de monetaire waarden van verschillende ecosystemendiensten in het gebied. Deze waarden stellen ons in staat om de verschillende opties voor het bestemmingsplan tegen elkaar af te wegen en zo aanbevelingen te doen richting de opdrachtgever. Uit dit onderzoek blijkt dat mogelijkheden voor recreatie, het reguleren van luchtkwaliteit, akkerbouw en de esthetiek van het landschap de meest waardevolle ecosystemendiensten van de Lutkemeerpolder zijn. De totale waarde van de ecosystemendiensten in de polder wordt geschat op €1.565.000 tot €8.609.800. In het geval dat het bedrijventerrein daadwerkelijk zal worden gerealiseerd, zullen deze waarden vermoedelijk dalen, waar zij in het geval van “*biopolder*” juist toenemen. Alhoewel het vergaren van meer lokale gegevens voor verder onderzoek wordt aangeraden, zouden de resultaten van dit onderzoek kunnen bijdragen aan een eerlijk debat over de verschillende toekomstscenario's van de Lutkemeerpolder.

Table of Contents

EXECUTIVE SUMMARY	4
SAMENVATTING	5
1. INTRODUCTION	9
1.1 BACKGROUND	10
1.2 SCENARIOS	12
1.3 RESEARCH CONTEXT.....	15
2. METHODOLOGY	17
3. OVERVIEW RESULTS	19
4. ECOSYSTEM SERVICE VALUATIONS	22
4.1 CULTURAL ECOSYSTEM SERVICES	22
4.2 REGULATING ECOSYSTEM SERVICES	35
4.3 PROVISIONING ECOSYSTEM SERVICES.....	50
4.4 SUPPORTING ECOSYSTEM SERVICES	58
5. CONSULTING RECOMMENDATIONS	62
5.1 SERVICES WITH HIGHEST VALUE	62
5.2 GENERAL RECOMMENDATIONS: HOW CAN OUR RESULTS BE PUT TO PRACTICE	63
5.3 NEXT STEPS.....	65
6. DISCUSSION OF VALUATION	69
6.1 LIMITATIONS	69
6.2 ADVANTAGES	70
6.3 ALTERNATIVES	70
7. CONCLUSION	72
8. REFERENCES	73
9. APPENDIX	77
9.1 INTERVIEWS	77
9.2 RECREATION	83
9.3 REGULATING	88
9.4 PROVISIONING.....	90
9.5 STAKEHOLDERS	98
9.6 LAND USE MAP (LGN7)	99

Figures and Tables

Figure 1 Location of the Lutkemeerpolder in Amsterdam (basemap from OpenStreetMap).....	9
Figure 2 Current situation (Google Maps).....	11
Figure 3 Lutkemeerpolder ~1850	11
Figure 4: Map of the current land use of the Lutkemeerpolder. Data from OWS Amsterdam. The LGN7 land use map gives more detail on the agricultural activities in appendix 9.6.....	12
Figure 5: Business park according to zoning plan (Ruimtelijke plannen, Amsterdam).....	15
Figure 6 Overview of ecosystem services according to the TEEB framework (adapted from TEEB, 2010).....	18
Figure 7: Total monetary value per scenario	19
Figure 8 Overview of all ranges of valued ecosystem services of the Lutkemeerpolder on a logarithmic scale.	20
Figure 9 Highlighted recreational areas in the current land use of the Lutkemeerpolder.....	22
Figure 10 Visual example of an 800m radius scan for the nearby residential areas. Their colours correspond to a housing price the legend of which can be found on the right. The coloured areas represent the residential areas. Grayed out built areas are not residential areas. Business centres and other businesses are not included and are thus not coloured. Maps edited from Maps Amsterdam., (n.d.).....	30
Figure 11: Water system Lutkemeerpolder. Surface levels in nature areas are allowed to fluctuate.....	43
Figure 12 Soil profile of the Lutkemeerpolder. The information for the sample was derived from DINOloket.nl.	48
<i>Figure 13 Annual value of crop yield in the Lutkemeerpolder in the 39ha destined for the business park..</i>	51
Figure 14 Map of agricultural land, divided by land use in the zoning plan	52
Figure 15 overview of water usage per farm in the Rijn-West drainage basin for the years 2001-2018. (van der Meer, 2020).....	55
Table 1 Overview of ecosystem services of the Lutkemeerpolder.....	21
Table 2 Premiums offered by the Lutkemeerpolder and the % they contribute to property price of nearby houses (Luttik, 2000).....	30
Table 3 Steps toward the final value range of the Lutkemeerpolder's landscape attraction.	32
Table 4 Monetary values air regulation of the current land use.....	36
Table 5 Projected emissions of the business park (zoning plan, 2013).....	37
Table 6 Total yearly sequestration of carbon in the Lutkemeerpolder.....	41
Table 7 Value of crops produced in the Lutkemeerpolder. Crops marked with (O) are organically grown	53

Acknowledgements

We would like to thank our commissioner, Jeroen Schütt from the WUR science shop, for giving us the opportunity to assist with the research on the Lutkemeerpolder. We would also like to express our appreciation to Jettie van den Houdt for her guidance and support in the team process. We are thankful to Bas Amelung, who advised us in the methodology for the valuation of the ecosystem services. And finally, we are grateful that Florentijn Vos, Alies Fernhout and local farmers provided us with the necessary background information on the Lutkemeerpolder.

1. Introduction

The Lutkemeerpolder is an area of 220 hectares and is located in the western part of the municipality of Amsterdam (figure 1). This consultancy report covers the ecosystem services of the Lutkemeerpolder. 'Ecosystem service' is an environmental economic term referring to the societal benefits that nature and ecosystems provide to humans (Chan et al., 2006). This report serves a number of purposes, such as; informing the commissioner on further research that can be conducted and providing arguments to the involved citizen organisations. Hence, it can be read in different ways based on what the readers' needs are, which we accounted for in the structure of the report. We distinguish two different stylised readers and suggest how these could approach the report:

Figure 1 Location of the Lutkemeerpolder in Amsterdam (basemap from OpenStreetMap).

- The research-interested person: For this person, the sections on the individual ecosystem services, the recommendations, the discussion, and the appendix (where critical information to the methods and calculations are found) are most informative.
- The content-interested person: For this person, the introduction, overview of results, recommendations and conclusion sections will be most informative.

However, reading the entire document gives the most complete information and we therefore encourage it. Overall, the report is structured in the following way: we firstly outline background information on the Luttkeempolder and describe the scenarios, scope and goal of this report. Secondly, we give an overview of our results and then demonstrate the valuation of the Luttkeempolder per ecosystem service. Thirdly, we give several general and specific recommendations to increase the value of the services identified in the polder and provide guidelines for the interpretation of our results. Finally, we finish the report by discussing the effectiveness of the applied framework and address some methodological concerns.

1.1 Background

The Luttkeempolder is a prime example of current day societal dilemmas within the growing city of Amsterdam (Verhoeven, 2009). It is located next to Schiphol Airport on the edge of the municipality of Amsterdam. Schiphol wants to develop more business areas whilst the local inhabitants are trying to improve local green areas and have an increasing demand for locally sourced food (Terragni et al., 2009). With the Luttkeempolder being the last agricultural area within the municipality (Bos et al., 2019), tension is rising over the plans for Schiphol to turn this area into a business park (Khaddari, 2019).

The Luttkeempolder is a polder that was created between 1850 and 1865 (figure 3). At the time, the city of Amsterdam needed more food to keep up with its growing population. They created the polder by damming in the Luttkemeer and other small lakes and channels. It maintained its use as an agricultural area until 1970. Lowering demand for local food decreased its usefulness as an agricultural area. In 1970 the memorial park and graveyard Westgaarde was built. This can be seen as the moment it began taking on a more urban city function.

At the turn of the century, a plan was conceived to build a business park here for Schiphol Airport to expand its services. The first business park was completed in 2019 and plans for a second business park were developed. It was around this time that the nature area was also being developed and the polder started to become more diverse in its functions. It went from just agriculture to fulfilling different functions for the city of Amsterdam.

The current situation in the polder has become a mix of nature, urban area and agriculture (figure 2). The western side of the polder has become a nature reserve area and is part of the ecological network of the province of Noord-Holland. The centre and

the north side of the polder have maintained their agricultural use for more than 150 years. This area is also the last rich clay field in the municipality of Amsterdam (Bos et al., 2019). On the south side the first business centre of the Lutkemeerpolder has been built. The eastern side of the polder consists of the crematorium and memorial park Westgaarde.

Figure 3 Lutkemeerpolder ~1850
(Zoning plan, Amsterdam)

Figure 2 Current situation
(Google Maps)

The plans for Lutkemeerpolder were created 20 years ago. People are now, however, valuing locally produced food more highly, as well as the openness of the area. This has led to the local initiative to create a *biopolder*, where organic agriculture takes place in the polder, instead of a new business park. This conflict demonstrates the dichotomy of growth of the city versus preservation of green areas in urban neighbourhoods.

Currently, plans for the construction of a business park on site are underway. The first phase of the business park has been completed. The second phase was planned to be finished in 2020, but has been halted by the citizen-led initiative *Behoud lutkemeer*, whose goal is to change the zoning plan of the Lutkemeerpolder to a *biopolder*, focussed on local food production (Bos et al., 2019).

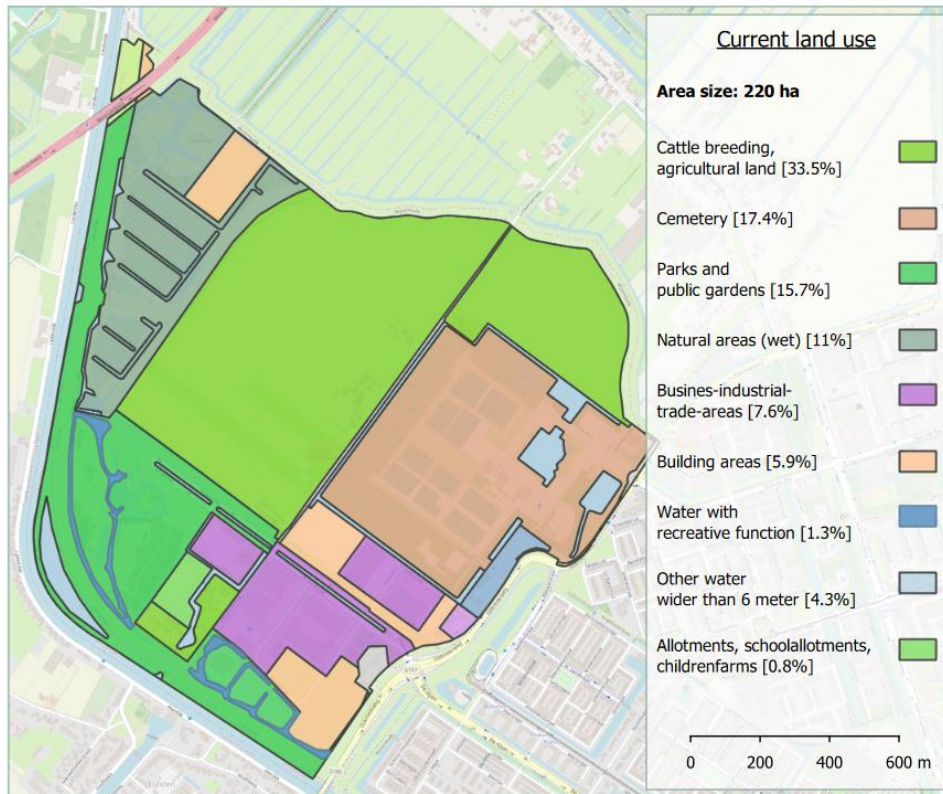

Figure 4: Map of the current land use of the Lutkemeerpolder. Data from OWS Amsterdam. The LGN7 land use map gives more detail on the agricultural activities in appendix 9.6.

1.2 Scenarios

As stated above, there are currently two competing purposes for the Lutkemeerpolder. One is the purpose of business park as has been outlined in the zoning plan, which is the purpose desired by the development company and the majority of the city council. The other is the purpose of *biopolder* as stated by the citizen-led initiative *Behoud lutkemeer*, which is characterized by organic food production for the city of Amsterdam. In this section, we will briefly describe the two scenarios.

Biopolder

Entrepreneurs in the Lutkemeerpolder have designed an alternative destination plan for the polder named 'the Biopolder'. The vision for the *biopolder* is to provide food for the city of Amsterdam and make its inhabitants aware of the process of food production, with a focus on locally grown food (*Behoud lutkemeer*, 2018).

The plan has been proposed by members of the citizen movement *Behoud lutkemeer* as an alternative for the purpose of a 'business park' for the agricultural area of the polder. Since the land in the agricultural area of the polder is owned by the municipality of

Amsterdam, altering the zoning plan of the area enables the municipality to enforce a certain type of activity. Altering the destination plan to one that gives space for the *biopolder* would imply that all agricultural activities undertaken in the area take place in accordance with the principles as defined in the *biopolder* plan. These core principles, as designed by *Behoud Iutkemeer*, include local food production, education, biodiversity maintenance and exposure to nature.

As outlined in the pamphlet on the *biopolder* by *Behoud Iutkemeer*, the *biopolder* would have several characteristics that involve these principles (*Behoud Iutkemeer*, 2018):

- **Locally sourced food:** the produced food is mainly destined for inhabitants of Amsterdam, as well as restaurants or other entrepreneurs from the city.
- **Maintenance of landscape value:** the wide, open landscape of the Iutkemeerpolder is preserved and agricultural activities will be adapted to fit the landscape, in order to preserve the historical landscape of the area.
- **Accessibility to the public:** walking and cycling paths would be constructed to make the polder more accessible to a diverse range of visitors. Furthermore, educational activities for all age groups would be organised to promote knowledge about the production of food, such as harvest festivals and 'open farm days'.
- **Organic agriculture:** All crops produced will be (certified) organic, with production taking place 'in collaboration with nature'. This will be reflected in the choice of fertilizer and crop, as well as the method of farming (e.g. 'agroforestry').
- **Reinforcement of natural value:** by producing food 'within the boundaries of nature', the agricultural activities will be aimed towards preserving the natural value of the polder. Farming practices will thus contribute to soil quality and the maintenance of biodiversity.
- **Cooperative entrepreneurship:** farming companies operating in the Iutkemeerpolder will share a collective vision (consisting of the elements above), and collaborate in terms of personnel, material and distribution.

Business Park

The increasing housing demand in the Amsterdam city centre has caused businesses to move to the outskirts of the city (SADC, 2017). For this reason, the zoning plan of the Iutkemeerpolder was altered in 2013 so that the land could be used for the construction of two business parks: Business Park Amsterdam Osdorp (BPAO) phase 1 and 2. BPAO phase 1 is located in the south of the polder and has already been built. BPAO phase 2 was planned for 2020 but has been delayed due to public resistance. The area is suitable

for businesses in environmental category 3.2 and the lots are issued by the Schiphol Area Development Company, the municipality of Amsterdam and construction and contracting company SEKU.

Even though the zoning plan was changed, there is no final version for the urban planning for BPAO phase 2 available. This means that it is hard to make an estimation of what the area will look like in the future. The local newspaper of Amsterdam, *Het Parool*, stated in august 2019 that a logistics centre of about 5.5 hectares will be constructed at this location (van Zoelen, 2019). According to the SADC, the location near the highway, the Amsterdam harbor and Schiphol Airport is ideal for this purpose.

The municipality and SADC demand from GEM Lutkemeer B.V. (the developer of the area) that the public spaces in the area are built in a circular manner. According to the municipality, the business park should integrate green, businesses, urban agriculture, catering industry and societal functions so that these can strengthen each other. Also, the area should produce surpluses of energy that can then be returned to the energy grid and for heating a local aquifer thermal energy system should be used. Nature inclusivity should play an important role, meaning that the local ecology should be taken into account. The business park should be integrated into the landscape and recycled materials are required in the construction.

The aim of SADC is to attract wholesale and logistics businesses and manufacturing industry for fashion and food. This business park should facilitate economic activity that supplies the city with locally produced sustainable goods (Gemeente Amsterdam, 2018). According to GEM Lutkemeer B.V. there are several companies that would like to build on the BPAO phase 2 area.

In the plans of the municipality for the polder, some land has been reserved for agricultural purposes for 'de Boterbloem'. In the current plan for the business park scenario, 3 hectares of land will stay available for the farm to engage in minor agriculture and to fulfil its function as a care farm (van Doorninck, 2018).

Furthermore, a part of the polder that is now agricultural land is destined to become a nature area as part of the Tuinen van West (Looman, de Ruijter & Vos, 2008). However, very little is known about how this nature area will be designed and when it will be realised. Therefore, we will assume that this area remains agricultural land in the business park scenario. This way, we are better able to estimate the impacts explicitly associated with the construction of a business park.

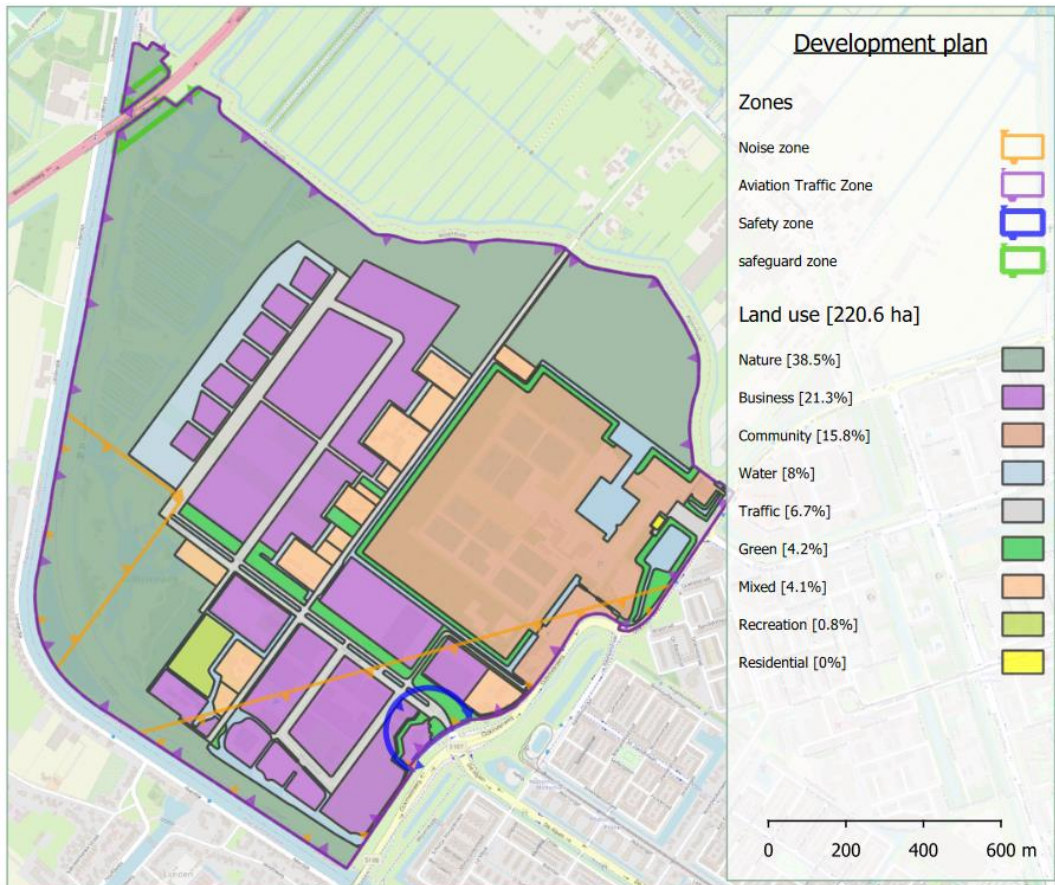

Figure 5: Business park according to zoning plan (*Ruimtelijke plannen, Amsterdam*)

1.3 Research Context

The commissioner's group of the WUR Science Shop was tasked in 2019 by *Behoud lutkemeer* to aid them with arguments in their discussion with the municipality of Amsterdam to change the zoning plan into a design for a *biopolder*. The approach of the WUR Science Shop is to aid *Behoud lutkemeer* in the discussion of the zoning plan by estimating a monetary value for the ecosystem services of the Lutkemeerpolder¹. Since the benefits of a business park are easily calculated, and those of the ecosystem services not, in which this research also provides equality in information within the discussion regarding the zoning plan. A previous study in 2019 has already done research on the ecological and social characteristics of the Lutkemeerpolder (see Bos et al., 2019).

¹ A more comprehensive list of stakeholders besides Behoud Lutkemmer can be found in appendix 9.5.

This research thus presents a subsequent step to Bos et al.'s (2019) research by assessing the value of the ecosystem of the Lutkemeerpolder. The goal of our project is to estimate monetary values for the ecosystem services provided by the Lutkemeerpolder as well as give indications for how these ecosystem services will change for the business park and the *biopolder* scenarios, as well as to consult our commissioner on how to move forward with their case. For this, we will first present an updated and more complete list of ecosystem services of the Lutkemeerpolder. Second, we provide monetary values for these services where applicable. We then elaborate on how these ecosystem services change in the scenario of a *biopolder* and business park. Finally, apart from the valuation, this report provides consulting advice to the commissioner on the used methods, further study recommendations and conclusions from our valuation. These four pillars form the scope of this project. This report is one of three products encompassing the scope of this project. The other two are an infographic of the ecosystem services and their values, and a presentation which focuses on providing consultancy directly to the commissioner based on our obtained expertise from the research presented in this report. The outputs of our project can then be integrated into the broader project of the Science Shop's commission group to consult the citizen initiative, "*Behoud lutkemeer*".

We address a specific knowledge gap with our research, as the ecosystem services value of the Lutkemeerpolder is currently unknown. While it has been determined that the Lutkemeerpolder provides recreational and agricultural opportunities, as well as a habitat for fauna and flora, a quantitative estimate of the value of these services is lacking. This is especially needed for services that do not have direct monetary value, such as biodiversity, cultural history, recreational possibilities and climate. Closing this knowledge gap, as our objective, will aid the commissioner in demonstrating the value of the Lutkemeerpolder, which in turn will help the citizen initiative *Behoud lutkemeer* to argue their case for the conservation of the Lutkemeerpolder.

Based on this scope and objective, our main research question is: What is the monetary value of the Lutkemeerpolder's ecosystem services?

This question encompasses the following sub-questions:

1. Which ecosystem services are most important in the current situation of the Lutkemeerpolder?
2. What is the monetary value of these most important services of the Lutkemeerpolder in the current situation?
3. What is the monetary value of the most important ecosystem services of the designed *biopolder* and business park scenarios of the Lutkemeerpolder?

2. Methodology

We seek to produce monetary values for services that do not necessarily have direct economic market value, such as air quality, pollination, and recreational possibilities which still provide benefits to humans. They also include direct market goods, such as food grown in the ecosystem. As it stands, the Lutkemeerpolder area acts as a source of multiple ecosystem services in a mostly urban area. Many of the ecosystem services provided by the Lutkemeerpolder would change through land use changes. Therefore, the most appropriate way to express the value of the Lutkemeerpolder is through the individual valuing of its different ecosystem services. For that, a combination of different valuation methods is applied. There are a number of frameworks and methods to value different ecosystem services, as the ecosystem services approach has been popularised in recent decades (see for example De Groot, Wilson, & Boumans, 2002). We use the 'The Economics of Ecosystems and Biodiversity Framework' (TEEB), a global ecosystem services framework focused on making the value of nature apparent. The framework is based on three key principles, (1) **recognizing the value** of the ecosystem by describing ecosystem services, (2) **demonstrating this value** by monetizing these values and (3) **capturing the value** by introducing mechanisms that take ecosystem services into account in decision making (TEEB, 2010). In this project, we will focus on the first two principles, as we present a list of ecosystem services of the Lutkemeerpolder and demonstrate the value of feasibly quantifiable services. In doing this, we hope to provide direction to decision makers to capture the value of the services. The TEEB framework identifies four categories of Ecosystem Services, which we work with: provisioning services, such as agricultural production; regulating services, such as carbon sequestration; habitat services, such as biodiversity preservation; and cultural services, such as recreational benefits (TEEB, 2010). We use these as guiding categories for the structuring of our valuation (figure 6). In our methodological approach, we aimed to quantify all services found. However, for some, we anticipated data gaps or other obstacles and hence in our methodology we aim to quantify as many as possible. This is a recognised approach within the TEEB framework, where "In practice, most valuation studies do not assess the full range of ecosystem services but focus on just a few services." (TEEB, 2010 p.11)

To identify and value the Ecosystem Services of the Lutkemeerpolder, we conduct semi-structured expert interviews and secondary data searches. We then produce an aggregate annual and aggregate stock value of the identified and quantified services for further use by the commissioner and other stakeholders, such as the citizen initiative *Behoud lutkemeer*. Specific methods for each valuation are found in the subsections for each ecosystem service identified.

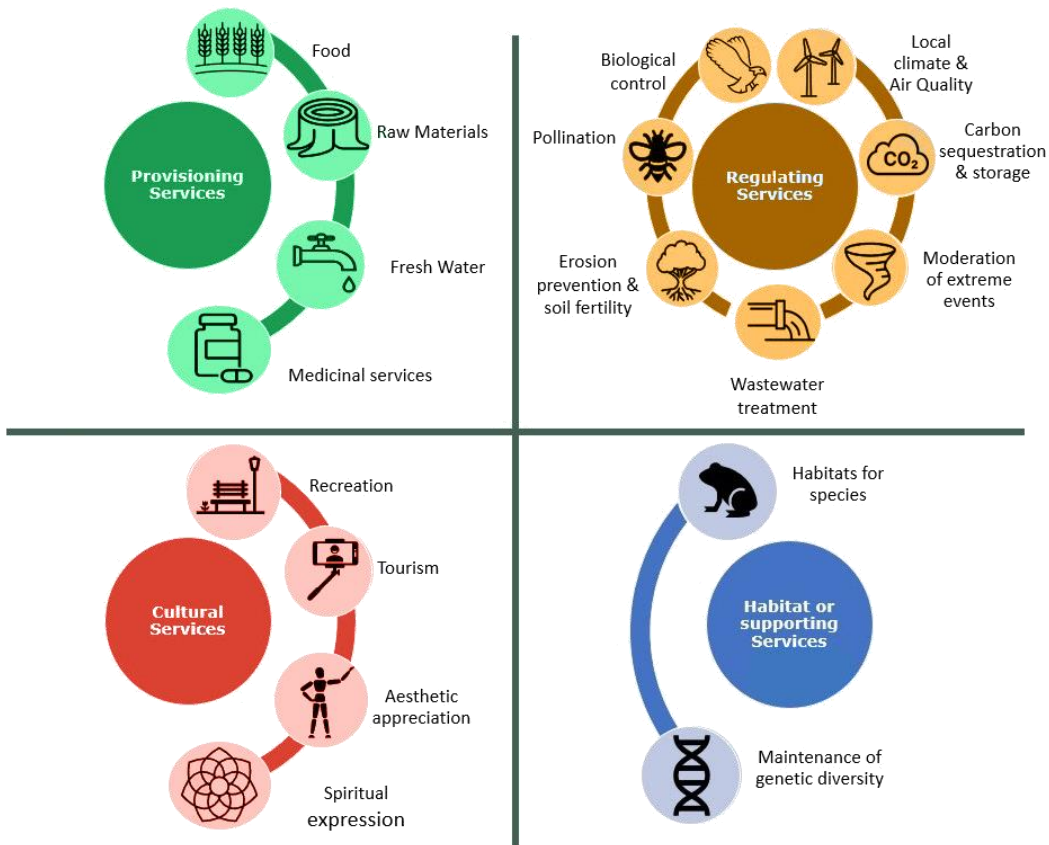

Figure 6 Overview of ecosystem services according to the TEEB framework (adapted from TEEB, 2010)

3. Overview Results

Based on literature research, interviews with experts, spatial- and data analysis, we categorised, ranked and estimated the value of the ecosystem services of the Lutkemeerpolder in their contribution to human well-being. Our results are shown in figure 7, 8 and table 1, services which we couldn't monetize as a yearly value are shown in table 1 and do not appear in figure 7 and 7. This also excludes initial (construction) cost such as changing the water system.

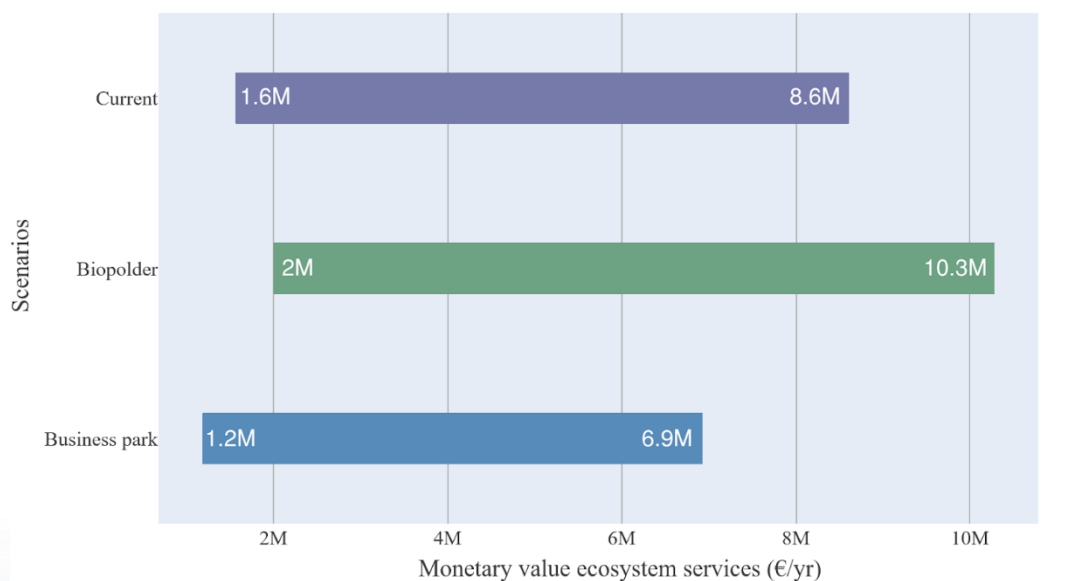

Figure 7: Total monetary value per scenario

The *biopolder* showed an increase in almost every ecosystem service and thus results in the highest total value. The business park has the least value from ecosystem services.

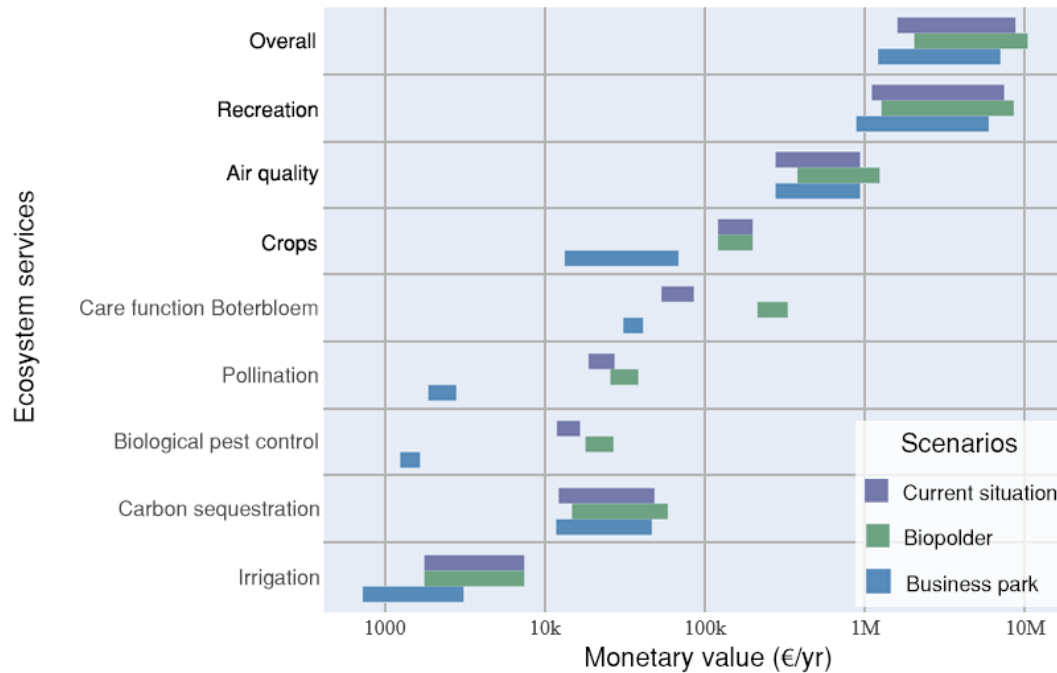

Figure 8 Overview of all ranges of valued ecosystem services of the Lutkemeerpolder on a logarithmic scale.

The valuations show a clear variation, recreation, air quality and food production have the highest impact, while irrigation and carbon sequestration have a lesser impact on human well-being in the Lutkemeerpolder. The *biopolder* scenario shows a significant increase in the aggregate value. In the case of the business park, there is a clear decrease in aggregate value. All valued services show a decline in value with some losing all their value in this scenario.

The large ranges of the estimates are due to uncertainties or limited data. In the recommendations we suggest ways to reduce the ranges. Details per ecosystem service are explained in the next chapter. Summaries and details of the interviews can be found in appendix 9.1.

Table 1 Overview of ecosystem services of the Lutkmeerpolder

	Ecosystem Service	Valuation Method	Most Applicable Lutkemeer Area	Value Range [€/yr]	Possible Value in Biopolder [€/yr]	Possible Value in Business Park [€/yr]
Provisioning services	Crops	Direct market pricing	Agriculture	117.600 - 194.400	117.600 - 194.400	12.900 - 66.600
	Provisioning of water (irrigation)	Replacement cost	Agriculture	1.700 - 7.200	1.700 - 7.200	700 - 3.000
	Raw materials	Direct market pricing	Forest, wetlands	Negligible	Possible increase in case of agroforestry	slight decrease
Regulating services	Pollination	Direct market pricing	Agriculture	18.200 - 26.500	24.900 - 37.300	1800 - 2700
	Improve air quality	Benefit transfer	All	270.000 - 915.000	370.000-1.215.000	270.000 - 915.000
	Improve water quality	Benefit transfer	All	Negligible	-	-
	Water retention against floods and droughts	Avoided costs	All	Negligible	-	-
	Climate regulation (Carbon sequestration)	Benefit transfer	All	11.800 - 47.200	14.300 - 57.200	11.400 - 45.400
	Biological pest control	Direct market pricing	Agriculture	11.500 - 16.100	17.400 - 26.100	1200 - 1600
	Recreation	Preference based Travel Cost Method (TCM)	All	1.082.200 - 7.320.200	1.244.500 - 8.418.200	865.700 - 5.856.200
	Aesthetic	Benefit transfer/Hedonic Pricing	All	450-1.800 per m2 of property	450-1.800 per m2 of property	210-1.180 per m2 of property
Habitat services	Spiritual	-	Cemetery	-	-	-
	Maintenance of genetic diversity	Habitat services valued through other ES	All	-	-	-
	Habitat for species	Habitat services valued through other ES	All	-	increase	moderate decrease
Boterbloem function	Recreational function	-	Boterbloem	Captured in recreational value	Captured in recreational value	Captured in recreational value
	Care function	Direct market pricing	Boterbloem	52.000 - 83.200	208.000 - 322.800	30.000 - 40.000
	Educational function		Boterbloem	Negligible	sharp increase	decrease
Overall				1.565.000 - 8.609.800	1.998.400 - 10.278.200	1.185.800 - 6.927.800

4. Ecosystem service valuations

4.1 Cultural ecosystem services

Cultural ecosystem services are defined as “the non-material benefits people obtain from ecosystems through spiritual enrichment, cognitive development, reflection, recreation, and aesthetic experiences” (Sarukhán and Whyte., 2005). The TEEB framework identifies three main categories of cultural ecosystem services:

- Recreation
- Aesthetics
- Spirituality

In this chapter, we describe the aforementioned ecosystem services based on their relevance to the Lutkemeerpolder. When the service is deemed relevant for the area, a suiting monetization method is proposed and executed.

Recreation

Recreation is one of the main aspects of cultural ecosystem services provided by many ecosystems, increasing human well-being by spending time in these ecosystems (TEEB, 2010). The Lutkemeerpolder is a frequently visited outdoor site, where we observed visitors engaging in various recreational activities, most notably dog walking. Outdoor recreation in the Lutkemeerpolder creates physical and mental health benefits for visitors. A long list of recreational activities making up the recreational service in the Lutkemeerpolder was compiled from survey data in 2019 by Bos et al., (2019). Most importantly, these are: visiting farms, walking, biking, and gardening.

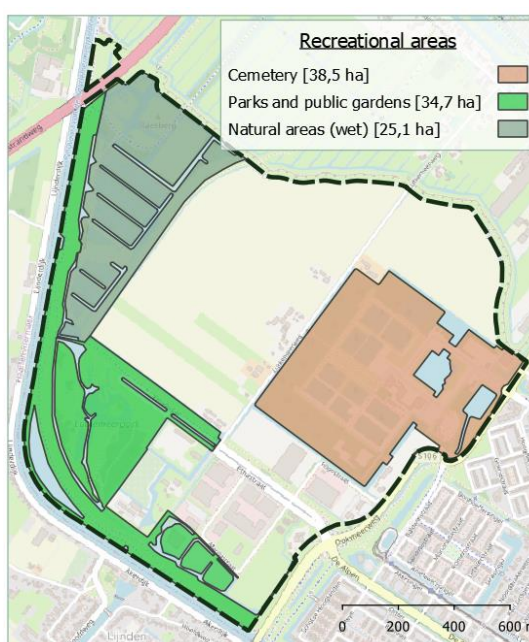

Figure 9 Highlighted recreational areas in the current land use of the Lutkemeerpolder

Relevance

Recreation, as part of cultural ecosystem services, is a major service provided by the polder, as over 40% of the Lutkemeerpolder is outfitted with hiking or walking paths and

dog walking opportunities (see land use map, figure 4). Especially in urban environments, such as Amsterdam, where the Lutkemeerpolder is located, the ecosystem service 'recreation' is important for green spaces within or close to the city, improving the quality of life of residents (Fischer et al., 2018; TEEB, 2010). Hence, including recreation in the quantification of ecosystem services of the Lutkemeerpolder is important.

Method

Valuing recreation as an ecosystem service involves valuing the polder from a visitor's perspective. It is a direct use, non-consumptive service, and as the polder provides public goods in recreational opportunities, no direct market valuation is possible (de Groot et al., 2010). Thus instead, a revealed preference method is used. The travel cost method (TCM) is the most common to estimate the value of recreational areas (TEEB, 2010). This method relies on site visits and travel costs to the area to determine a monetary value for recreation as an ecosystem service (see Ward and Loomis, 2003, for in depth description of method). To estimate the recreational value of the Lutkemeerpolder, we employ this valuation method. We use data collected by Bos et al. (2019), data from the municipality of Amsterdam, and well as contextual input from expert interviews. As many of the variables are estimates, we calculate a range of values, taking uncertainties into account.

The TCM takes expenditure data from visitors to the recreational site to approximate the value of the ecosystem service 'recreation' (Gundimeda, Markandya, & Bassi, 2018). The model then gives the average travel cost per visit. In a subsequent step, this value is multiplied by the number of visits, which we obtained from municipality data and on which we performed several validity tests (appendix 9.2). An approximate number of yearly visits to the Lutkemeerpolder was calculated by making use of municipality data². Multiplied with the cost per visit obtained from the travel cost method, we get a figure indicating the recreational value of the Lutkemeerpolder per year. We combined and slightly adapted a TCM formula from Wheatley (2011) and Garrod and Willis (1999) to fit the case of the Lutkemeerpolder³:

² Notes on data used: Due to COVID-10, we cannot collect additional survey data to do primary research for this method, hence we rely on previously collected primary data collected by Bos et al., 2019, and supplement the data for the TCM with data from the municipality of Amsterdam (2018).

³ In the future, this model should be used as the basis for a regression with more data to account for e.g. differences in mode of transportation to travel to the area

$$V_{per\ visit} = (T * w) + (D * v) \quad (1)$$

$$V = V_{per\ visit} * V_a \quad (2)$$

Where:

T	Travel time to the Lutkemeerpolder	hr
w	Average wage rate	$€ * hr^{-1}$
D	Return distance from the Lutkemeerpolder	km
v	Marginal vehicle operating costs	$€ * km^{-1}$
V_a	Average number of visits per year	yr^{-1}
$V_{per\ visit}$	Monetary value per visit	$€$
V	Total value output of the model	$€$

Travel time and distance was determined by Bos et al. (2019) through their surveys. For the average wage of the Noord-Holland province, we used data from the CBS (2019). For vehicle operation cost we used the commonly used indicator mileage reimbursement cost (see Wheatly, 2011) usually used for business, which is €0,19 per kilometer for the Netherlands (EuroDev, 2019). This indicator includes costs like fuel and maintenance of a vehicle. The average number of visitors was calculated from data by the municipality of Amsterdam (Gemeente Amsterdam, 2019; see remarks below).

Valuation

Based on different scenario estimates for the number of visitors, we obtained a high, a low, and a point estimate, where the latter is our expert estimate. We think the actual value of recreation is close to the point estimate, as the calculation is highly sensitive to the number of visits to the polder, which is a number we are confident in due to validity tests we performed (appendix 9.2). Hence, if the number of visitors we calculated is correct, then the value of the Lutkemeerpolder will be higher than the lower-bound estimate, and this point-estimate is the value we are most confident in.

For formula (1), value per visit, we get €7 per visit for the lower-bound estimate, €15 for the upper-bound estimate, and €14 for the point estimate per visit (which is due to number of visitors). Recreation as an ecosystem service of the Lutkemeerpolder has a monetary value of €1.082.200 - €7.320.200 per year, and our point estimate is €5.630.900 per year as calculated through the TCM. This is based on costs per visit as output of formula (1) multiplied by number of visits in formula (2). Calculations with different numbers of visitors, different wage weights, and travel modes are found in output tables in appendix 9.2 which show how this range was constructed.

Discussion

Due to a lack of location-specific data, we made several assumptions which influence the results of our analysis:

Firstly, the numbers of visitors (V_a) is uncertain, as there is no direct municipality data or other data available for the exact area. We calculated the number of visitors based on data from the municipality of Amsterdam for the entire Tuinen van West area, which includes the Lutkemeerpolder (Gemeente Amsterdam, 2019). We have made a low, a high, and a mid-range estimate of the proportion of visitors to the Lutkemeerpolder based on different levels of popularity of the Lutkemeerpolder compared to the other parts of the Tuinen van West. We have performed several tests to validate these numbers (see appendix 9.2) and conclude that these numbers are valid. The estimated visitor number of the Lutkemeerpolder lies between 10.593 and 20.966 unique visitors per year. Calculations for these can be found in appendix 9.2.

Secondly, the identified visitors visit the Lutkemeerpolder with different frequencies, for which only qualitative indicators have been included in the survey by the municipality (Gemeente Amsterdam, 2019). We used conservative quantifications for the lower-bound, and a higher number of visits, for the mid- and upper-bound.

Thirdly, the cost of traveling to the polder might vary by mode of transport. Based on our own observation and expert insights from interviews (appendix 9.1), we know that only an (unknown) share of visitors drive to the polder and thus have vehicle operation costs as is included in the TCM model. Other visitors walk or bike to the polder, which are free modes of transportation. Hence, for the lower bound estimate, we split the model so that only 20% of visitors fall in the 'driving cost category'. For the point estimate, we judge that 50% of visitors drive to the Lutkemeerpolder. For the higher bound estimate, we use a 100% driving rate as is intended in the basic TCM. These are only preliminary expert guesses on our part, and this should be refined by further data collection in the future.

Fourthly, there is academic debate surrounding using the full wage as a measure of opportunity cost in the TCM formula (see Douglas & Johnson, 2004). For the lower-bound estimate, we therefore use half of the average wage per hour for a more conservative estimation of opportunity cost that feeds into the above formula for cost per visit.

As the data from the municipality regarding the number of visitors as our basis does not include children and neither do any of our validation studies (appendix 9.2), we exclude children from our number of visitors and calculations in the TCM. As children also do

not generally earn a wage or use costly modes of transportation, their visits and thus the ecosystem service value for directly the children is omitted here. This could be revised in future calculations too.

For future valuation

To calculate a more precise figure for the recreational value of the Lutkemeerpolder, we recommend collecting further data, especially primary data in survey form to obtain area-specific values. This data is currently missing. Obtaining this data would allow for calibration of the model through a statistical regression, leading to more accurate results. The data needed here is:

- Modes of transport to the polder: how many people drive (and how many per car), take public transport, or use free modes of transportation
- An updated figure for average distance and time spent traveling to the Lutkemeerpolder from a representative sample
- The average wage for Amsterdam (opposed to province of Noord-Holland, as we currently use in our analysis)
- Survey questions to estimate how many visitors would alter their visiting behaviour in the *biopolder* or business park scenario (see below: scenarios)
- Accurate number of visitors in the polder (through representative sampling over all seasons for example)

Scenarios

It is challenging to estimate changes in visitor numbers in the business park or *biopolder* scenario, therefore it is also hard to estimate how the value of recreation would change. Although the numbers are uncertain, we can conclude that the attractiveness and accessibility of recreational benefits in the Lutkemeerpolder would decrease in the business park scenario, and increase in a *biopolder* scenario, where more of the polder is accessible to the public (e.g. walking paths through agricultural fields).

Business park

We estimate a 0-20% decrease in visitor numbers for the business park scenario from expert interview insights. The city ecologist estimated that the breakup of the openness of the landscape will influence the visual attractiveness of the Lutkemeerpolder landscape (appendix 9.1). Furthermore, one can expect noise pollution, more traffic, and a drop in visitor numbers to the Boterbloem farm. However, the main recreational areas, as identified by us through observation, are the memorial park and the dog walking area, which would not change in the current zoning plan for a business park, which is why we judge the drop in visitor numbers not to exceed 20%. Therefore, in the business park

scenario, the range of values would decrease to €865.700 - €5.856.200 per year (for a 20% decrease in visits). For the point estimate, this means a drop from €5.266.100 to €4.212.900 per year, which is a loss of €1.053.200 per year in case of a 20% decrease in visits.

Biopolder

For the *biopolder*, we can estimate a conservative 0-15% increase in visitor numbers, based on assumptions that the area will be both more accessible and attractive. However, as there is currently no survey data available on this, we use this conservative range which should only be understood as an indicator and in the future calculations should be repeated with data on how visitors react to a change to the *biopolder*. With a 15% increase in visits, the recreational value would increase to €1.244.500 - 8.418.200 per year for the range, and for the point-estimate from €5.266.100 to €6.056.000 per year, which is a gain of €789.900 per year if visits increase by 15%.

Aesthetics

In highly urbanized western countries such as the Netherlands, the general public is highly attracted to natural and rural landscapes (De Groot & Van den Born, 2003). Surveys conducted in the Netherlands showed that 90% of the participants recognise the value of nature and value it based on its aesthetic appeal, often regardless of its direct uses and functions to humans (Van den Born et al., 2001). In urban areas where natural attractive landscapes exist, alterations in this landscape can result in significant demographic and economic change (Howley, 2011). Attractive landscapes are also likely to influence people's residence preference as well as housing prices. Thus, houses close to attractive environments tend to increase in value compared to houses in less favorable locations (Luttik, 2000) and are thus part of ecosystem service valuations.

Relevance

The Lutkemeerpolder lies in Amsterdam Nieuw-West, between Schiphol Airport and the Amsterdam city center. The Lutkemeerpolder acts as an attractive green landscape for Amsterdam Nieuw-West. Together with the memorial park, it stands as an attractive landscape for the surrounding residential areas. Therefore, it has socio-economic value to nearby residents. A link between economy and ecology is found in the premium that houses in an attractive, green setting receive compared to houses in a less favourable location (Luttik, 2000). Policy priorities often fail to reflect the socio-economic value of attractive landscapes. When looking at the property pricing map of Amsterdam, one can see that the properties north and east of the area, with a view of Lutkemeerpolder, have different prices depending on their location. This could be the result of a premium cost. This premium in housing prices may be used as the guiding principle for monetizing how the public values the attractiveness of the landscape of the Lutkemeerpolder.

Method

When attempting to put a monetary value on the aesthetics of the landscape of an area, past studies such as the one by Brookshire et al. (1982) often used 'hedonic pricing' methods, while others like Cruz and Benedicto (2000) used a contingent valuation method in the form of a survey. The most common way of deriving a value for the attractiveness of landscapes is through the use of property pricing and demand, in relation to the existence of a nearby rural landscape.

Due to the recent COVID-19 crisis and the regulations by which the Wageningen University and its students operate, conducting accurate surveys to use a contingent valuation method is not possible. Similarly, a hedonic pricing method where we gather data from the study area ourselves is also not possible. Therefore, the approach to valuing this ecosystem service of the area of the Lutkemeerpolder involves the use of data from past studies of other areas in the Netherlands. One such study is the one by Luttik (2000) which determined the increase in housing prices in the form of an added “premium” when houses in urban areas were built near natural reserves. Based on the findings from this study and the public available data for property pricing in the different areas of Amsterdam, a mix between a benefit transfer and a hedonic pricing approach is employed to determine the value of the Lutkemeerpolder’s landscape attraction. A direct pure benefit transfer approach is not applicable in valuing landscape attractiveness as it is nearly impossible to find studies whose findings can accurately reflect the situation of another area.

Valuation

The main hypothesis behind the valuation is that houses near an attractive rural setting will have an added premium in price compared to houses in a neutral setting. The attractiveness of a landscape can be determined based on the presence of open areas, water bodies, natural settings, etc. Residents tend to value those differently and thus each aspect contributes differently to the housing price. In our case, the residential areas of maximally 800 meters away from the Lutkemeerpolder are taken into account. This is used as a realistic vicinity where house premiums are potentially affected by the presence of the Lutkemeerpolder. This distance is based on the range of distances where houses still attract a premium in the study by Luttik (2000). The distance is calculated from the edges of the Lutkemeerpolder, similarly to the aforementioned study. In order to value the attractiveness of the Lutkemeerpolder, the average range of property prices for the housing areas surrounding the Lutkemeerpolder was used. The premium acts as a bonus percentage to the initial price of property and therefore is already included in these price ranges. These can be seen in (figure 10).

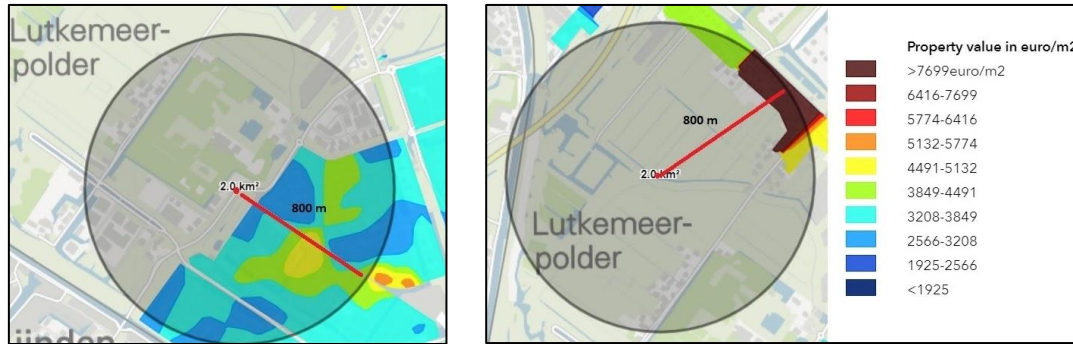

Figure 10 Visual example of an 800m radius scan for the nearby residential areas. Their colours correspond to a housing price the legend of which can be found on the right. The coloured areas represent the residential areas. Grayed out built areas are not residential areas. Business centres and other businesses are not included and are thus not coloured. Maps edited from Maps Amsterdam., (n.d.).

For each of the areas, several possible factors affecting a house premium are identified based on the effects described by Luttik (2000). The premium percentage is then subtracted from the total property price of each surrounding area and is used to represent the monetary value of the Lutkemeerpolder's landscape attraction. If multiple effects are present, then they are added as a total premium to the housing price. Below, a list of all different identified premiums is presented alongside the percentage they contribute to the property value (table 2).

Table 2 Premiums offered by the Lutkemeerpolder and the % they contribute to property price of nearby houses (Luttik, 2000).

Premium	Contribution to property price
No effects	0%
Park Nearby	6%
Park view	8%
Attractive landscape with water features	7%
Open View	9%

First, the residential area east of the Lutkemeerpolder is examined. Property value in this area ranges from a lowest of €2566/m² to a highest of €5132/m². Property value is expressed in euros per square meter and is derived from 2018 data from the official property value map of Amsterdam (Maps Amsterdam., n.d.). Houses in the eastern residential area of the Lutkemeerpolder are in close vicinity to the park adding a premium of 6%. In addition, the majority of the houses also have a clear view of the park, thus adding an extra premium of 8%, raising the total to a 14% premium. The Lutkemeerpolder as a whole exists as an attractive landscape with water features thus adding a 7% premium, raising the total to 21%. The east side of the Lutkemeerpolder is

home to the cemetery and most of the building areas and malls as can be seen by the current land use map (figure 4). Thus, it is safe to assume that the open view of the fields behind the cemetery and the buildings is heavily obscured. Therefore, this premium is not taken into account for the Nieuw-West residential area. This leaves us with a likely 21% house price premium for the Nieuw-West residential area. This premium represents the number of euros per square metre of residential area that residents were willing to pay in order to be near the Lutkemeerpolder. Since the premium is already included in the property price, we account for that in the calculation. Using this info, we make the following calculation:

- Minimum price range: $2.556 * 0,21/1,21 = €445,34/m^2$
- Maximum price range: $5.132 * 0,21/1,21 = €890,67/m^2$

Therefore, for the Nieuw West residential area, the value of the Lutkemeerpolder's landscape attraction ranges from 445,34-890,67 euros/m². We round that up to 450-890 euros/m².

Similarly, to the Nieuw-West residential area, the northern residential area of Osdorp is examined. It is important to note that while it falls within the 800m radius from the Lutkemeerpolder, there are other factors (ex: 2 more polders present nearby) affecting the house prices in this area so price ranges here might be skewed. However, for the scope of this study and with the current limitations, we assume that this area is also representative of the value range of the Lutkemeerpolder's landscape attraction. Property value in this area ranges from a lowest of €1925/m² to a highest of >€7699/m². The northern area of Osdorp includes all of the premiums mentioned for the Nieuw-West area with the addition of an open view since the northern area of the Lutkemeerpolder is visible from Osdorp without the view being obscured. Thus, both the agricultural lands and the natural areas are visible (figure 10). This raises the total to a 30% premium. This premium represents the number of euros per square metre of residential area that residents were willing to pay to be near the Lutkemeerpolder. This led us to the following valuation.

- Minimum price range: $1.925 * 0,30/1,30 = €444,23/m^2$
- Maximum price range: $7.699 * 0,30/1,30 = €1776,69/m^2$

Therefore, for the Osdorp residential area, the value of the Lutkemeerpolder's landscape attraction ranges from €444,23-1776,69/m². We round that up to €450-1800 /m².

Assuming all the data above, the calculated range of the value of the Lutkemeerpolder's landscape attraction in euros/m² of residential property can be seen in the table 3 below:

Table 3 Steps toward the final value range of the Lutkemeerpolder's landscape attraction.

Residential area	Minimum property value (€/m ²)	Maximum property value (€/m ²)	Premium (%)	Aesthetic value range (€/m ²)	Final aesthetic value range (€/m ²)
<u>Nieuw-West</u>	2.556	5.132	21 %	450-890	450-1.800
<u>Osdorp</u>	1.925	> 7.699	30 %	450-1.800	

The aesthetic value of the Lutkemeerpolder appears to be one of the important ecosystem services as it affects property premiums and the resident's enjoyment of their local surroundings. The aesthetic value we calculated for the Lutkemeerpolder is a stock value reflecting the perceived value people put on the polder based on housing property premiums from the surrounding area. However, due to our limited resources and the lack of a proper research of the affected property area, we cannot draw firm conclusions about the aesthetic value of the Lutkemeerpolder based on our analysis. It is important to note that a survey that was performed in Nieuw-West revealed that, of all the people who considered green in their neighbourhood to be important in choosing their house in Amsterdam, 52% of them preferred investments to go to a green neighbourhood environment rather than to recreational areas (Gemeente Amsterdam, 2019). This means that the housing premiums for the area might differ, but we currently lack the means of performing a proper hedonic pricing to determine more accurate housing premiums that directly relate to the presence of the Lutkemeerpolder. Therefore, we recommend using the calculated value in the following manner:

Future studies should aim to use a full hedonic pricing approach where local data is acquired from the area through the means of surveys. Additionally, the actual m² of property that is affected by the presence of the Lutkemeerpolder needs to be assessed in order to properly derive an aggregate value for this service. This requires proper research on the area to acquire data on the size of property affected by the presence of the Lutkemeerpolder and more accurate property premiums for the specific affected area.

Biopolder scenario

Should the Lutkemeerpolder be upgraded to a *biopolder*, it is unlikely that the value of the landscape's attraction would be significantly impacted based on the aforementioned premium percentages. The premiums that make up a portion of the current property price are likely to stay the same as both the view of the polder and the open view from Osdorp will remain as they are. The same can be said about the premium based on the presence of an attractive landscape with water.

Business Park scenario

In the case where the plans for a business park are realised, the value of the landscape's attraction will be negatively affected. The current business park plans state that the business park is to be built on the area that is currently occupied by agricultural land (figure 2, 5 and 14). In this case, the open view from the Osdorp residential area will be lost, thus losing its premium. This will not be the case for the Nieuw-West area as the open view is already blocked by trees there. At the same time, a logistics park is likely to attract more traffic and noise. According to the study by Luttik (2000), traffic noise results in a 5% reduction of a property's premium. Finally, while part of the park such as the public gardens will remain as it currently is, it is likely that the premium associated with an attractive landscape with water features will go down as a direct result of the business park. For houses whose view will be blocked by the buildings of the business park, the total premium will be reduced by 7% (Luttik, 2000). This would result in a possible 12% total reduction of the aesthetic value of the Lutkemeerpolder to €210-1180/m². It is worthwhile to note that this potential reduction of the housing premium is irrespective of the rising house prices in Amsterdam due to inflation.

Spiritual

A location's spiritual value is connected to the historical and societal meaning of a place, as it arises along with the local culture and habits. That is why, in most cases, spiritual services provided by nature have evolved over a long period of time (De Lacy, & Shackleton, 2017).

Relevance

For this research, the area of concern is a polder, which means that it was man-made and relatively new. That is why there were not many significant spiritual elements in the Lutkemeerpolder originally. However, in 1971 the memorial park Westgaarde was opened. This is one of the largest cemeteries in the Netherlands. A cemetery has spiritual value, as the relatives have a place to go to and honour and remember their loved ones. Additionally, this memorial park also contains several works of art and a monument for the Tenerife airport disaster, where 583 people died. Together, these aspects increase the spiritual value of the location. The park is surrounded by tall trees and dense vegetation and, together with the lack of outside noise, this gives the area a sense of serenity.

We recognise that there is also emotional value in the fact that the last clay grounds in Amsterdam are located in the Lutkemeerpolder and that the historical polder landscape is considered as typically Dutch. Their appreciation, however, is hard to quantify without

doing extensive surveying among the visitors, which was not possible due to the COVID-19 regulations. Although we might have not covered the full sentiment that reflects the 7.272 signatures of the petition for the preservation of the area, we believe that a large part of these values is already covered in other ecosystem services such as recreation and provisioning services.

Valuation

In this section we aimed to recognise the spiritual service provided by the Westgaarde cemetery. However, it is both ethically and methodologically challenging to quantify this spiritual service for the area, hence we refrain from doing so. Furthermore, as the cemetery will remain in its current form in all diverging land use plans, the qualitative recognition of its spiritual importance and value suffices here.

However, the cemetery as a land use area of the Lutkemeerpolder is included in other ecosystem service values provided here, as the cemetery is also a lush green space, important for e.g. habitat for species such as bats, for recreational walks and regulating services. The bike lanes and pedestrian areas make the cemetery an attractive and easily accessible part of the Lutkemeerpolder. Quinton and Duinker (2019) analyse these various ecosystem services provided by urban cemeteries and conclude that it serves functions “beyond those of interment and mourning.” (p.252), hence we take up the cemetery’s values other than its spiritual value elsewhere in this report.

Biopolder scenario

The spiritual value of the Lutkemeerpolder is projected to stay the same in the case of a *biopolder*. The cemetery, which is the main land-use affecting the spiritual value of the polder, will not change at all following the plans of the *biopolder*.

Business park scenario

If the plans for a business park are realized, the spiritual value of the Lutkemeerpolder is likewise expected to remain unchanged. The plans for the business park do not involve building on the land that is currently used for the cemetery. However, since the business park is planned to be built right next to the cemetery, it is possible that its presence will negatively affect the people’s desire to visit the cemetery for spiritual reasons due to increased noise pollution.

4.2 Regulating ecosystem services

The regulating ecosystem services cover the benefits for human well-being which are obtained from regulation of ecosystem processes, including, for example, the regulation of climate, water, and some human diseases (UNEP, 2004). This broad category is divided by the TEEB framework into the ecosystem services described below and ranked according to their value. Water regulation, maintenance of soil fertility and water purification are not valued and thus not ranked.

- Air quality regulation
- Pollination
- Biological control
- Climate regulation (carbon sequestration)
- Water regulation
- Maintenance of soil fertility
- Water purification and waste treatment

In this chapter, all the above-mentioned ecosystem services are described, as well as their relevance to the Lutkemeerpolder. When the service is deemed relevant for the Lutkemeerpolder a suiting monetization method is proposed and where possible, executed.

Air quality regulation

Small changes in chemical balances in the biosphere can have serious implications on social and economic processes (de Groot et al., 2002). The influence ecosystems have on air quality regulation is defined both by the emission of chemicals to the atmosphere (i.e., serving as a “source”) as well as the extraction chemicals from the atmosphere (i.e., serving as a “sink”) (MA, 2005; UNEP, 2004). The value of air quality for human well-being is often measured by benefits in lower health-care costs. This definition does not limit the ecosystem service to the benefits of the ecosystem but also gives room for the ecosystem to cause a decline in air quality (i.e. vegetation fires that cause ground-level ozone and volatile organic compounds). Exposure to air pollution is estimated to cause

3,5% of the total burden of diseases, which is comparable to obesity (3,7%) (van der Zee et al., 2019). Next to this, air pollution also causes harm to the ecosystem due to a loss in biodiversity (Hettelingh et al., 2017). Effects due to leakage of nutrients into (ground)water are mentioned in water purification and waste treatment.

Relevance

Previous studies mention nitrogen oxides (NO_x), sulphur dioxide (SO₂) and fine dust particles like PM₁₀ as most important for air quality in Amsterdam (van der Zee et al., 2019). The nature areas, cemetery, parks and public gardens add value by their cleansing capabilities, especially near urban areas like Amsterdam. The vegetation in these areas thus filter these damaging particles and thus contribute to mitigating air pollution. The relevance in the redesign is less significant since the redesign involves mostly changes of agricultural areas which are considered less effective in their uptake of pollutants. The loss in value due to the increase in traffic and energy use is not valued and further discussed in the business park scenario.

Valuation

The benefits of the ecosystem to air quality regulation of the entire study area are valued between €270.000 and €915.000 annually (table 4). A complete overview of the methods and an overview of the outline by Ruijgrok and de Groot (2006) is provided in appendix 9.3. Note that larger vegetation is more valuable for air purification. Vegetation types like grassland, “kwelders” and coastal vegetation are considered insignificant for air purification.

Table 4 Monetary values air regulation of the current land use

Land use	Area (ha)	Price (€/ha/yr)	Total benefit (€/yr)
Wet nature	25	5.000 - 8.000	125.000 - 200.000
Parks public garden	35	1.000 - 5.000	35.000 - 175.000
Forest (Cemetery)	11 - 27	10.000 - 20.000	110.000 - 540.000
Total:			270.000 - 915.000

Biopolder scenario

The *biopolder* scenario has the most potential in air purification when forest or bigger vegetation is planted. An area of 15 ha deciduous forest, a little smaller than the planned business park, can add a value by uptake of pollutants from € 147.700 to € 231.700 annually depending mostly on the uptake of PM₁₀ dust particles. Pine trees can create value up to € 431.200 annually for their purification function compared to the current design. An overview of the benefit of the different land uses is given in appendix 9.3.

Business park scenario

The change to a business park will not decrease the current air purification services significantly since the change only applies to agricultural areas. However, emissions from the business park could increase air pollution in the area. Changes in air concentration as mentioned in the zoning plan are shown in table 5. The possible function as a logistic centre does not seem to be taken into account here, validation of this data is needed before translating it to monetary valuations. The changes of pollution concentrations as shown in table 5 are within the national and regional boundaries according to the zoning plan. The authors note that the calculations were done using high traffic numbers and strict limits. In this research we did not conduct a validation or a translation from the increase of the pollution concentrations to a valuation and thus these additional effects are not taken into account in the monetary valuations.

Table 5 Projected emissions of the business park (zoning plan, 2013)

Development	Contribution NO_x (µg/m³)	Contribution PM₁₀ (µg/m³)
GCN-background concentration (max)	32.7	26.1
New hotel and catering industry	0.11	0.03
Construction projects	0.85	0.23
Nature areas and bastion	1.06	0.28
Supporting facilities	0.54	0.14
Other traffic attracting interaction	1.06	0.28
Changed contribution by business park	0	0
Total:	38	27.5

The pollution concentrations are within the national and regional boundaries. The authors note that the calculations were done using high traffic numbers and strict limits. In this research we did not conduct a translation from the increase of the pollution concentrations to a valuation and thus these additional effects are not considered in the monetary valuations.

Pollination

Many flowering plants depend on pollination for the reproduction of the species. There are two main types of pollination namely wind and animal pollination. Wind pollination is not present in agricultural species and is therefore not relevant in this research. Animal pollination can happen through multiple species of animals of which insects are the most important. Some common pollinators are bees, butterflies and moths. Pollination is a very costly service to replace and is therefore always maintained as much as possible (Melathopoulos et al 2015). A more nature inclusive farming method improves crop yield due to more intense pollination by different functional insect groups (Bartomeus et al 2014).

Relevance

The agricultural crops of the farms in this area depend on pollination for the successful growth of their products. The boterbloem also has an active colony of honeybees which pollinate many crops in the surrounding area. Pollination can also increase agricultural yield based on the amount of pollination that is done. The Boterbloem is an organic farm and will likely experience higher pollination benefits than the other farms.

Method

The valuation of the pollination service is done by using a market price-based approach. For this it is important to look at the increase in crop yield due to pollination. In The reviewed literature an average increase of about 15% is reasonable in an average agricultural field (Bartomeus et al., 2014; Hogendorn et al., 2006; Walters et al., 2006). However, if a lot of measures are taken to promote the number of pollinators it can rise up to a 25% increase in yield (Bartomeus et al 2014). The yield is then calculated from the total yield per year and multiplied by the market price to obtain the yearly value. The value obtained for this ecosystem service roughly amounts to €12.500 – 18.800 euros per year.

Biopolder scenario

In the *biopolder* the effects of pollination can significantly increase if a more nature inclusive route is taken. By increasing habitat for wild pollinators, the functional diversity of bees will increase which in turn leads to an increase in pollination intensity and biodiversity. The agricultural crops will also have increased yields making the land more profitable. The total value in this scenario amounts to €21.000 – 31.400 euros per year.

Business park scenario

In the business park scenario almost all of the agricultural land will disappear and thus the value of pollination will also disappear. The pollination will still happen in surrounding

areas, but the amount of habitat is significantly decreased and might lead to loss of certain bee species. The calculated value becomes zero as the service no longer provides feasible human benefits.

Biological control

Predation is the main interaction between species in food webs. The predator uses resources from another species which experiences negative effects as a result. In agriculture this often has a negative effect on the production of plants. Therefore, quite some resources are invested to control the amount of predation and parasitism of agricultural crops. Ecosystems also play a role here as they have a natural controlling mechanism for the control of predation and parasitism (Tschumi et al., 2016).

Relevance

The agricultural fields are an easy target for predators of these crops, but the ecosystem helps to keep the amount of predation on the agricultural crops low if it harbors the natural enemies of the predators (Geiger et al., 2010). Thus, the presence of for example birds will lower the number of insects predating on the crops and increase the yield. 'De Boterbloem' is an organic farm and will thus rely on biological control as they cannot use pesticides.

Method

Similar to pollination, the method used to value biological control as an ecosystem service is based on a market price-based approach. Biological control can increase yield in agricultural systems and based on the yield percentage, you can calculate a value for the biological control. Literature indicates that a 10% yield increase is quite common (Sutter et al., 2016; Ostman et al., 2003; Geigar et al., 2010). In the case of an organic farm with a higher focus on nature, the yield increase can amount to 17,5% (Sutter et al., 2016; Tschumi et al., 2016). The total yield increase per year is then calculated and multiplied with the market price of the goods to obtain a yearly value. The value of the service in the current state is €10.800 - €16.200 per year.

Biopolder scenario

In the case of a *biopolder*, there will be a higher reliance on biological control, as all farms will be organic and pesticides cannot be used. By planting flower strips, the amount of natural predation will increase, leading to larger yields as the crops take less damage (Tschumi et al., 2016). There is also a possible synergistic effect with pollination, but this would require further research into the relation between pollination and biological control. The total value for the biological control services of the *biopolder* would amount

to €18.900 - €28.300 euro per year. The values used for the calculation can be found in appendix 9.4.

Business park scenario

In the business park scenario, the value of biological control would disappear as it is no longer relevant to humans. There might still be beneficial effects, such as a reduction of the amount of pest insects (e.g. mosquitos). However, this would be very low in value and thus not of significant relevance anymore. The value for this scenario then becomes zero.

Climate regulation through carbon sequestration

The Earth's climate is regulated naturally by the planet's 'greenhouse effect', which ensures the possibility for life to develop on the planet under favourable surface conditions. Over the past couple years, the planet's climate is changing and the temperature on Earth is rising. This change mostly occurs due to increases in concentrations of 'greenhouse gases', such as carbon dioxide and methane, in the Earth's atmosphere. Changes in land use can cause concentrations of these gases to increase. The amount of greenhouse gases that an ecosystem can store (i.e. act as a 'sink') is determined by the type of land use. An ecosystem thus provides a service by storing carbon dioxide (carbon sequestration), thus increasing the Earth's ability to regulate the planet's climate (TEEB, 2010, Chapter 2).

Relevance

In the Lutkemeerpolder, several types of land use can be distinguished (grassland, cropland and forest). Each type of land use has a different ability to sequester carbon. For grassland, estimates range from 2 tonnes of carbon per hectare per year for normal grassland to 2,87 tonnes per hectare per year for fen. Deciduous forest is able to store 1,37 tonnes of carbon per hectare per year (Ruijgrok & de Groot, 2006). Furthermore, cropland that uses an organic farming system is able to store 0 to 0.5 tonnes of C p/h p/y (Freibauer et al., 2004). In this paper, we use 0,2 tonnes of carbon p/h p/y. In the table below, hectares per land use type in the Lutkemeerpolder are shown to calculate the yearly sequestration of carbon by the polder. Total sequestration per year for the Lutkemeerpolder is 265,7 tonnes of carbon.

Method

To value this sequestration potential of the Lutkemeerpolder, we use a benefit transfer method. We chose this method because there is reliable data available on efficient carbon prices that reflect the value of the sequestration of carbon. To calculate the economic benefit of this sequestration, we use the number provided by the Dutch Planning Agency (Centraal Planbureau) regarding the valuation of CO₂-benefits in doing environmental cost-benefit analysis (Aalbers, Renes & Romijn, 2016).

Valuation

Several carbon prices are presented in the document named above, namely the ETS price (which is not realistic due to issues with the program), as well as the market-efficient price for two policy scenarios (Aalbers, Renes & Romijn, 2016). In this report, we will provide a range of values from the most conservative estimate of an efficient carbon price, to the more ambitious price in case of a tightened global climate regime. For the lower bound of the valuation range, we use the 2015 effective price of CO₂ in the most conservative scenario at €12 per tonne of CO₂. Using the 3.67 carbon to CO₂ ratio we thus estimate the price of carbon at €44,04 per tonne at its lower bound. For the more ambitious scenario, we use the 2015 effective price of CO₂ in case of high international cooperation, estimated at €48 per tonne of CO₂. This translates to a price of carbon at €176,16 per tonne as the upper bound. The total value of the carbon sequestration service of the Lutkemeerpolder thus lies within the range of €11.700 - €46.800 per year.

Table 6 Total yearly sequestration of carbon in the Lutkemeerpolder

	Hectares	Yearly sequestration (tonnes C p/h)	Total yearly sequestration (tonnes C)
Cropland	62	0,2	12,4
Grassland (grass)	73,2	2	146,5
Grassland (fen)	24,3	2,87	69,8
Forest	26,9	1,37	36,9
Total	-	-	265,74

Biopolder scenario

In the *biopolder*, carbon sequestration is likely to increase. Plans for the *biopolder* indicate a higher presence of trees, which have a higher sequestration ability than cropland. Furthermore, organic farming practices often involve measures that increase the ability of the cropland to contribute to climate regulation. Examples of such measures include 'conservation tillage', where the ground is ploughed less often to promote retention of carbon in the ground (Power, 2010). It is thus to be expected that the agricultural section of the polder will be better able to provide climate regulation services in the *biopolder*.

scenario. If the entire polder engages in organic farming, we estimate that the carbon sequestration potential of the farmland increases to 0,8 tonnes of carbon per hectare (Power, 2010).

Furthermore, there are also plans for the planting of trees in the polder. There is thus potential in increasing the carbon sequestration value for the polder, which depends on the design of the *biopolder*. To construct a range for this value, we use as a lower bound the conversion of 5% of agricultural land to forest, and as an upper bound the conversion of 20% of the polder to forest and 20% to grass, which we perceive to be the maximum amount of land that could be dedicated to this purpose in the *biopolder* scenario (to conserve income from agriculture). This results in a range of sequestration ability of 304 - 325 tonnes of carbon per year. For the range, we use as the lower bound the 304 tonnes of carbon per year multiplied by the price of carbon in the low-effort scenario, and as the upper bound the 325 tonnes of carbon multiplied by the price of carbon in the high effort scenario. This leads to a range of values of €14.300 - €57.200 per year.

Business park scenario

The building of the business park involves transforming the agricultural section of the polder into concrete surfaces and buildings. Since this type of land use is not able to sequester carbon, this ecosystem service will most likely slightly decrease in value if the business park is built. If the business park is built, 39 hectares of the agricultural land will be converted to concrete. This will result in a reduction of the value of the carbon sequestration service by €400 - €1.800, resulting in a value of the service in the business park scenario of €11.400 - €45.400 per year.

Furthermore, the construction of a business park also increases the temperature in the area where the business park is built due to the 'urban heat island effect'. This relates to the retention of heat by concrete structures. This effect is very local and will thus most likely not cause the temperature to increase in surrounding areas as well, but it could have an effect on the temperature in the business park itself and possibility in its immediate surroundings (such as the houses located next to the business park). Since the size of this effect is unknown, we estimate no monetary value for it.

Water regulation

The water regulation of the ecosystem influences the timing and magnitude of water runoff, flooding, and aquifer recharge, particularly in terms of the water storage potential of the ecosystem or landscape (MA, 2005). Paved surfaces limit de infiltration capacity and increase runoff which lead to higher discharge peaks compared to unpaved areas. In figure 11, an overview of the water system as it was before the recent closing of

waterways is shown. The water levels for the natural areas can fluctuate to stimulate natural conditions while the agricultural and paved areas have a lower fixed water level throughout the year. The average surface level is -4,5 m NAP in which only the cemetery is elevated to -1,7 m NAP. The pumping station for the polder is located south-west and can also serve as an inlet during high river levels outside the polder. The inlet south-east is the main inlet to the polder. Due to the artificial water management and design of the polder, no irrigation is needed throughout most of the year and the main problem lies in wet soil that prevents entering the land with tractors or other heavy equipment. The Water Board Amstel, Gooi and Vecht mentions high groundwater pressure due to seepage in this area which can lead to the bursting of waterways if they are too deep (zoning plan, 2013).

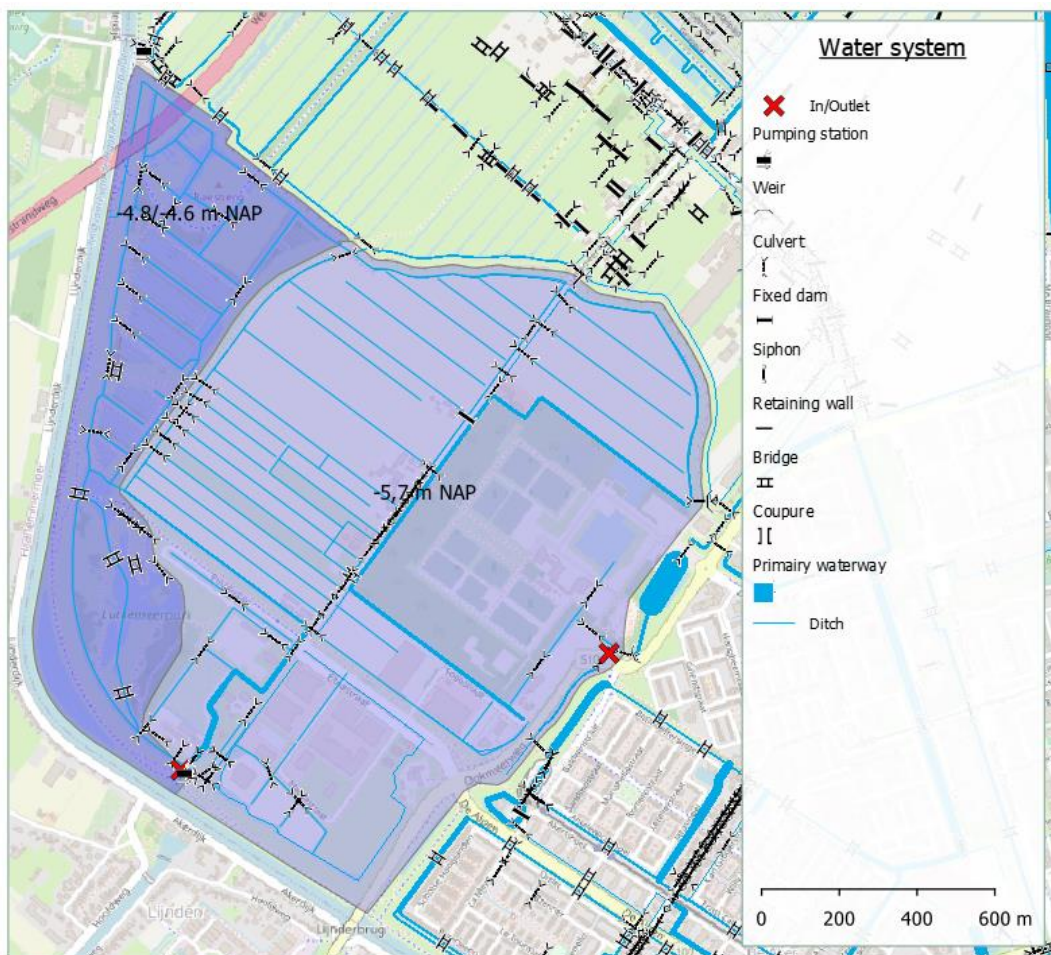

Figure 11: Water system Lutkemeerpolder. Surface levels in nature areas are allowed to fluctuate.

Relevance

The relevance is based on the value of the replacement water system to compensate for the business park. The elevation of the agricultural fields is around -4,6 m NAP which leaves around 1,1 m for local water management. The business park decreases the available soil to temporarily retain water, decrease infiltration, decrease evapotranspiration and increase runoff due to the paved surfaces. This impact will be smaller than a change from sand to paved, since the infiltration of clayfields is limited. The effects on water regulation due to the new zoning plan for the business park are recognized by the municipality and the waterboard. The actions to mitigate these effects are as follows (Zoning plan Lutkemeerpolder, 2013):

- At least 10% of the increase of paved surfaces must be compensated with open water
- Waterways which are planned to be closed have to be compensated fully within the same water system

The zoning plan mentions compensation for the loss of soil storage, evapotranspiration, and infiltration by placing green solutions such as green roofs, but these measures are not required. The mandatory measures do not compensate for the loss of soil storage nor the decrease in infiltration or evapotranspiration. In 2012 the Water Board Amstel, Gooi and Vecht recalculated the new design and did not find issues with the water management of the business park (AGV, Watergebiedsplan Amsterdam-West, 2014). The cost for changing the water system by closing waterways, creating them elsewhere (figure 5), researching the risk from pressure due to seepage, higher pumping station costs and costs of any green roofs are not known. These plans show a contrast with the Amsterdam rainproof initiative, vision from the waterboard as well as national and European strategies on retaining water locally.

Method

The municipality and the water board show clear actions to mitigate the effects of the construction of a business park on water regulation. A replacement cost method thus seems most suited to value the current design. This value is likely to consist of a very high initial, short-term cost, and low long-term costs. This research did not run the replacement cost valuation due to limited information on the costs of reworking the water system.

Valuation

To give some insight into the benefits of the current water system, we outline here the following actions that are planned by the municipality and the waterboard to ensure there is no harmful effect when building a business park:

- Modelling new water system
- Research into seepage pressure
- Creating new waterways
- Potential green solutions
- Higher pumping costs

The first four are short term expenditures, for the long term the higher pumping costs in combination with increased area of paved surfaces are considered negative since it will lead to problems or additional costs elsewhere in the water system.

Biopolder scenario

The *biopolder* scenario will not change the water regulation significantly. The vegetation and nature areas might evaporate more depending on the new design and land use, which might lower pumping costs and affect water retention. In the long term, this scenario enables an easier transition to a change in function to limit flooding due to climate change in surrounding urban areas.

Business park scenario

In this research, valuation of the replacement costs for water regulation for the business park is not conducted. The replacement costs have an initial construction- and research cost and extra long-term pumping costs. The municipality and the waterboard do not require green roofs or other green solutions to mitigate the loss in water retention and evapotranspiration. Potential green solutions could drive loss further but mitigates some of the extra pumping costs.

The long-term effects of this scenario do not solely consist of increased pumping costs. More paved surfaces in urban areas also give rise to a 'locked up' state where it is harder to go back to a more natural state and create more space for water retention. The usage of sand to cover clay soil enhances the locked-up state by limiting other use after the business park.

Water purification and waste treatment

The role that the Lutkemeer ecosystems play in the filtration and decomposition of organic wastes and pollutants in water; assimilation and detoxification of compounds through soil and subsoil processes describe the water purification and waste treatment

services within the Lutkemeerpolder (MA, 2005). Ruijgrok and de Groot (2005) mention that these purification techniques only contribute to human well-being if the water is used in a way that requires a certain quality or if additional purification costs are avoided in the process.

Relevance

Various documents mention the quality of the surface water of the Lutkemeerpolder. The water board mentions the water quality of the Lutkemeerpolder as reasonable in “Watergebiedsplan Amsterdam-West” (2016) and the (ecological) water quality as insufficient in “Waterbeheerplan 2016-2021” (Waterbeheerplan 2016-2021 (2016)). The water quality here is determined primarily by land use, fertilization methods and the water quality of incoming seepage water. The (ground)water is not used as drinking water, the water is not in need of purification before pumping it to the ‘Ringvaart’, neither is the area gaining significant benefits due to recreational activities such as swimming or fishing. Because of these reasons, we concluded that the water quality is less relevant for human well-being in the Lutkemeerpolder in the current scenario. Other topics such as the use for agriculture is mentioned in the discussion of the provisioning ecosystem services.

The effects of agricultural areas on water quality depend heavily on fertilization methods and might cause harm by leaking nutrients in waterways or in the atmosphere. ‘De Boterbloem’ uses fertilizer based on mushrooms which is high in organic matter, low on phosphate and releases its nitrogen slowly throughout multiple years (see Appendix 9.1). The other farms use less sustainable fertilization methods which might damage the water quality by leaking pollutants. Here the same note as mentioned above applies where a lower water quality is considered only a significant loss when direct factors such as recreation or purification are affected.

Method

The value to human well-being in the current situation is not apparent. The water board assumes that the surface run-off of the business park is of a good enough quality to discharge it directly to the surface water. When the water quality is insufficient due to their activities, the water needs to be purified (Gemeente Amsterdam, 2013). This extra purification step can be calculated using a replacement cost method. When water would be used for drinking water, fishery, swimming or other direct uses a benefit transfer analysis using the overview provided by Ruijgrok and de Groot (2005) would be a better approach.

Valuation

The current benefits on the water quality, excluding benefits for food and recreation, is valued as insignificant due to the low effect on human well-being and is thus left out to avoid double counting.

Biopolder scenario

In case of the *biopolder*, the change in fertilization methods will improve the water quality and might improve the surrounding nature areas by increasing biodiversity. To make the transition from this increase in biodiversity to an increase in human well-being seems like a lower priority compared to food production, changes in openness of the landscape and changes in traffic and is thus not further studied in this research. In this scenario, a slight insignificant value increase for water purification and waste treatment is thus estimated in case of a *biopolder*.

Business park scenario

If the assumption that the surface run-off from the business park is not polluted more than regulations allow, the costs are limited to a potential loss in biodiversity in the natural areas, which might lead to a decrease in recreation or food production. The value of the water quality in this scenario depends on the activities in the business park and the measures implemented to mitigate potential pollutants. The municipality of Amsterdam and the water board require certain measures based on certain activities (Zoningplan Lutkemeerpolder, 2013). This leaves a value range for the business park from insignificantly low, when the surface run-off is of good enough quality, to considerable when purification plants, or bigger measures need to be taken into account to mitigate the activities of the business park, which could raise annual costs.

Maintenance of soil fertility

The 'maintenance of soil fertility' ecosystem service is best described as the role that ecosystems play in sustaining the biological activity, diversity and productivity of soils, as well as in regulating and partitioning water and solute flow and finally in storing and recycling nutrients and gases. This is most commonly reflected in ecosystems through the form of soil retention and soil formation. Soil retention refers to the maintenance of arable land and erosion prevention through healthy water systems while soil formation refers to the maintenance of the productivity of arable lands and naturally productive soils (Brenner, 2007). Soil biodiversity, through the benefits soil organisms generate for farmers directly relates to soil fertility and agricultural production (Brady et al., 2015).

Relevance

The soil in the Lutkemeerpolder is a calcareous clay soil (figure 12). The soil consists of 30 cm of clay, which covers a 90 cm bottom layer of clayey sand (DINOloket). Clay soils consist of fine soil particles and typically have great water and nutrient retention but reduced drainage potential. The soil of the Lutkemeerpolder has been cared for organically throughout the years and has the potential to be very fertile and suitable for agriculture. According to the people who own the farms in the area, one major advantage provided by this soil is that no irrigation is needed in order to maintain crop production (see Appendix 9.1). The soil retains the water, providing natural drainage. The only problem is that there is often difficulty in entering the land due to the soil moisture. However, this flooding problem is only temporary.

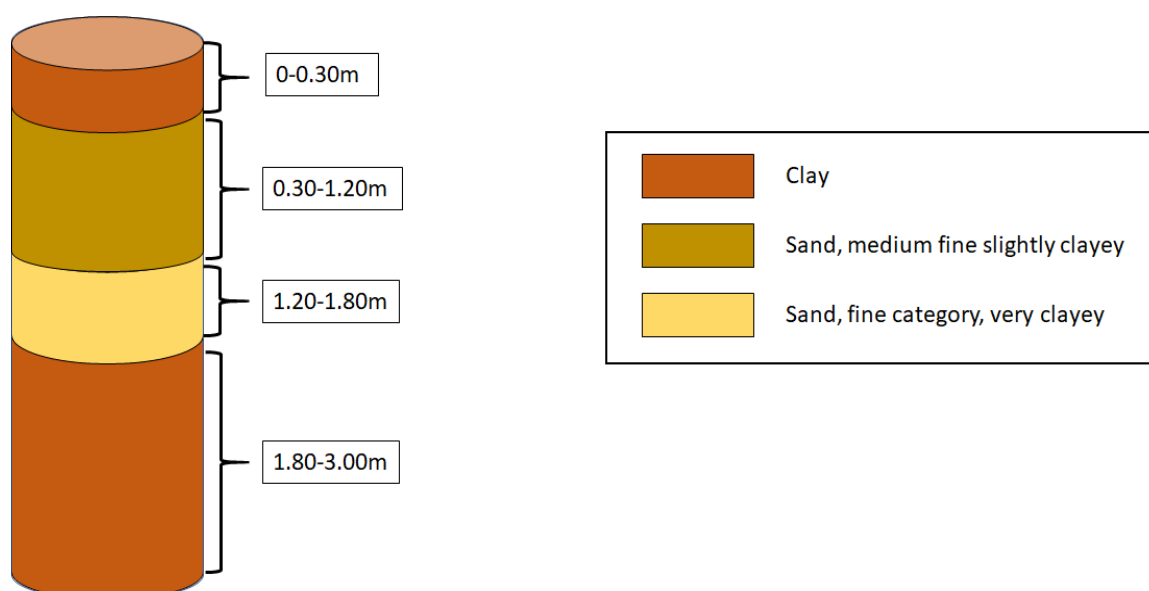

Figure 12 Soil profile of the Lutkemeerpolder. The information for the sample was derived from *DINOloket.nl*.

Method

Typically, the method we would use to value soil fertility would be a direct benefit transfer based on methods from other studies who would have measured similar types of soils. One such study is the one by Xue and Tisdell (2001) who valued the fertility of the soil based on its ability to conserve water, protect against erosion, store CO₂, cycle nutrients, absorb pollutants and prevent disease and pest control. However, based on the services distinguished through the TEEB framework, the services mentioned above are already being valued as separate ecosystem services, with the exception of erosion prevention. Erosion prevention is an ecosystem service that cannot be measured for the Lutkemeerpolder as we lack the comparative data to measure it and therefore lies out of

the scope of this report. However, a plan on how one could value erosion prevention can be found in the section below.

Valuation

In order to properly value erosion prevention in the Lutkemeerpolder, we would first need data on the total amount of soil loss from each land-use of the Lutkemeerpolder compared to land outside of the Lutkemeerpolder. That way we could estimate the total amount of soil loss for each land-use type using the following formula (Xue & Tisdell, 2001):

- Total amount of soil loss per land-use type = erosion difference between Lutkemeer specific land-use type and non-Lutkemeer equivalent land use $\times$ area of specific land-use type inside the Lutkemeerpolder

We would then need to use the total amount of eroded soil to calculate the estimated abandoned land area. For that we would use the average soil thickness of each land use type for the Lutkemeerpolder (e.g. 0,30m for arable land). Therefore, the estimated abandoned land area could be calculated using the following formula (Xue & Tisdell, 2001):

- The abandoned land area per land-use type = total amount of soil loss per land-use type / average soil thickness per land-use type (m)

Therefore, the value of avoided soil erosion would for each of the Lutkemeerpolder's land-use types would be calculated as follows (Xue & Tisdell, 2001):

The value of avoided soil erosion = estimated abandoned land area per land-use type $\times$ opportunity production profit per land-use type

- The total value of avoided soil erosion would include the added avoided soil erosion value from all the land-use types within the Lutkemeerpolder.

It is important to note that this approach works under the assumption that the abandoned land would not have any economic value and thus could overestimate the actual economic cost of soil erosion.

Biopolder scenario

In the case where the Lutkemeerpolder is upgraded to a *biopolder* it is possible that soil fertility will increase as the soil will continue to be cared for organically and crops will continue to be planted and harvested. This assumes that the arable land of the Lutkemeerpolder takes advantage of practices such as crop rotation and conservation tillage which are vital for preventing soil erosion.

Business park scenario

If a business park is built in the place of the Lutkemeerpolder, soil fertility in some land-use types would entirely disappear under the aforementioned valuation method. The soil will no longer be used to grow crops which directly relate to the production profit of the Lutkemeerpolder and would therefore be heavily devalued as an ecosystem service.

4.3 Provisioning ecosystem services

Of the different types of ecosystem services, provisioning services are those that relate mostly to the material outputs of the ecosystem. These services thus involve resources that humans can extract from the ecosystem. In the case of the Lutkemeerpolder, which can be characterized as an agroecosystem (among other types), these services play an important role. In the polder, mainly the production of agricultural products and the provisioning of (ground) water can be distinguished as provisioning ecosystem services.

Agricultural production

For ecosystems where there is a strong presence of agriculture, so called agroecosystems, crops that are grown 'in' these ecosystems are an obvious ecosystem service. The land provides the opportunity to grow crops or keep livestock by its provisioning of, among other things, fertile soil and groundwater. The ecosystem thus provides a service by providing us with food.

Relevance

In the Lutkemeerpolder, 33% of the land is currently used for agriculture. The land is farmed by five farms in the area, which use the fertile clay soil of the polder to produce crops. Since the ecosystem provides the possibility of producing food in the area, the production of crops can be seen as a provisioning ecosystem service by the Lutkemeerpolder.

There are five farms operating in the polder. One farm engages in organic farming: the ecological care farm 'de Boterbloem'. On the land of this farm, several small-scale agricultural activities take place: an orchard, a vegetable garden, and pasture for livestock, next to the production of barley, marrowfat peas, and mustard seed. The other two farms in the area of the Lutkemeerpolder that is planned to become a business park, engage in conventional farming. One of these farms produces potatoes and wheat in a rotational system and has 15 hectares of arable land. The other farm in this part of the polder uses 13 hectares for the (rotational) production of wheat, corn and sugar beets (see Appendix 9.4). The main types of crops in this part of the polder (by value of yield) are illustrated in Figure 13.

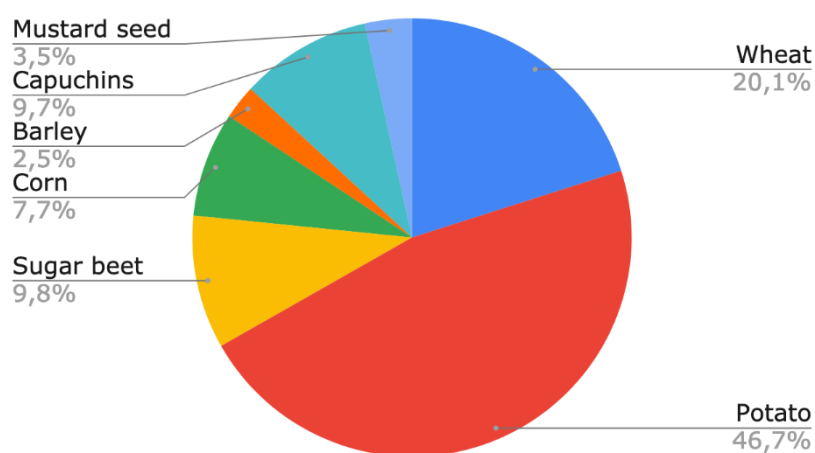

Figure 13 Annual value of crop yield in the Lutkemeerpolder in the 39ha destined for the business park

In the north of the polder, there are two more farms whose production is unknown (see Figure 14). These areas have been marked 'nature areas' in the zoning plan for the Lutkemeerpolder and the plans for these areas are outlined in the 'Tuinen van West' program developed by the municipality (Looman, de Ruijter & Vos, 2008). Although production is not known, we will still take up these areas in the calculation of the agricultural value by assuming two different scenarios for agricultural production there.

Method

The value of crops grown in the polder can be determined by using a direct market valuation approach. This approach values the ecosystem service by determining the value of the crops or livestock that is produced within the agro-ecosystem.

In this way, the services of the polder are reflected in the market price of the crops that are grown on its land (Power, 2010). In the case of the Lutkemeerpolder, we will use the aggregate value of the output of the five farms in the polder to demonstrate the value of the crops provided by the agro-ecosystem.

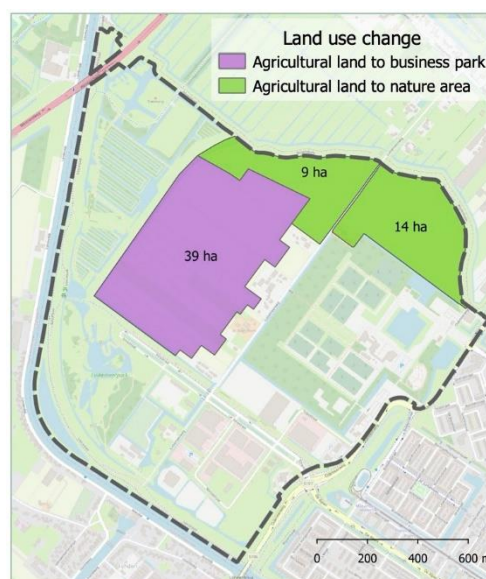

Figure 14 Map of agricultural land, divided by land use in the zoning plan

Valuation

To calculate the aggregate value of the agricultural output of the polder, information is needed on average yearly yields and market prices. We computed the average yearly yield by determining the number of hectares devoted to one crop and multiplying this with the average yield per number of hectares. This produced an estimate of the yearly production of each crop (in tonnes).

For the two farms whose production was unknown, we constructed two different production scenarios to estimate a range of values for this area. For the lower-bound estimate of the range, we assumed that production in the area (23ha) would exist entirely of grass silage for livestock, which is a low-effort crop. For the upper-bound estimate of the range, we assumed production according to a conventional rotational cropping system similar to that of the other farm in the Lutkemeerpolder that produces corn, wheat and sugar beets. This range therefore represents the possible values this part of the polder could take on.

When we calculated the total yearly production, we produced the monetary value from multiplying each yield with current market prices for each crop, as can be seen in table 7. This resulted in a range of values from €130.600 to €176.800 per year (rounded up). The elaborate computation of the total value of the yearly yield with the sources for the market prices and average yield, can be found in appendix 9.4.

Table 7 Value of crops produced in the Lutkemeerpolder. Crops marked with (O) are organically grown

Crop type	Market price (€/t)	S1: Yearly yield (t)	S1: Yearly Value (€)	S2: Yearly yield (t)	S2: Yearly Value (€)
Grass	57,00	161	9.177,00	0	0
Wheat	195,00	125	24.375,00	205	39.975,00
Potato	140,00	405	56.700,00	405	56.700,00
Sugar beet	36,00	332	11.952,00	913	32.868,00
Corn	50,00	188	9.400,00	564	28.200,00
Barley (O)	340,00	9	3.060,00	9	3.060,00
Capuchins (O)	1960,00	6	11.760,00	6	11.760,00
Mustard seed (O)	2100,00	2	4.200,00	2	4.200,00
Total			€130.624,00		€176.763,00

Since the value of agricultural production is highly dependent on climatic circumstances, such as droughts or heavy rainfall, we extend the range to account for these events. We do so by taking a 10% discount of the lower bound and adding a 10% premium to the upper bound. This final value range for the provision of agricultural goods amounts to €117.600 - €194.400 per year (rounded up).

Biopolder scenario

In the *Biopolder* scenario, the value of the crop yield is expected to remain the same. Organic farming practices could entail less intensive land tillage. Furthermore, the plan dedicates more space to recreational routes through the agricultural fields, which could decrease land available for cultivation. However, prices of organically grown crops are often higher to reflect this lower production. Since these aspects likely cancel out each other, we expect that the agricultural value will remain comparable to the status quo.

Business park scenario

Since the business park will be constructed on the larger part of the agricultural area, the agricultural value of the area is expected to strongly decrease. 3 hectares will remain available for 'de Boterbloem' to continue its agricultural practices. We therefore assume that 27% (3/11) of the farm's yearly production value will remain in this scenario.

Part of the land that is now agricultural land, is destined to become a nature area, as can be seen in Figure 14. However, since very little is known about how this nature area will be designed and the construction of this area is of little interest to this report, we will assume that this area remains agricultural land in the business park scenario.

Therefore, in the business park scenario, the value of agricultural production amounts to the sum of 27% of the value of 'de Boterbloem' and the value of the agricultural production in the area that is not affected by the business park. This range is then adjusted for the climatic circumstances (as done before), with the final range amounting to €13.000 - €66.500 per year (rounded up). A computation of this value can be found in Appendix 9.4.

Water provisioning

Water provisioning for irrigation is an important service provided by ecosystems in order to prevent crops losses by drought. The ecosystem provides water which therefore does not need to be introduced by farmers themselves, therefore providing a provisioning ecosystem service. The availability of ground- or surface water depends on many factors, such as; the type of soil, climate zone and vegetation coverage, e.d. (see also the water regulation paragraph in the regulation services chapter). Furthermore, digging wells and machinal irrigation to counterbalance the lack of natural irrigation can be very costly.

The irrigation situation of the Lutkemeerpolder is ideal. Because of the characteristics of the clay soil and the lower surface level of the area compared to the surrounding lands and waters, the Lutkemeerpolder needs no machinal irrigation (p.c. Alies Fernhout, see appendix 9.1).

Valuation

To estimate the value of the water provisioning services provided by the Lutkemeerpolder, we used the replacement cost method. This method determines how much money it would cost to obtain the same service, as provided by the ecosystem, elsewhere. We calculated the average irrigation cost of crop farms, which do not apply to the crop farmers in the Lutkemeer (as machinal irrigation is not used) and can therefore be used as an indication of the value of the water provisioning services of the Lutkemeerpolder.

Firstly, we collected data on the amount of water an average crop farmer in the same drainage basin of the Lutkemeerpolder, the Rijn-West drainage basin, uses per year and from which source this water originated (drinking water, ground- or surface water) (van der Meer, 2020). 2017 and 2018 are reference years, where 2017 represents the need for water in average years and 2018 represents the need for water in very dry years, which will probably happen more often due to climate change (see figure 15). Then, we collected general information about the number of crop farms and the area of crop farmland. (Smit and Jager, 2018) For a more detailed description of the calculations, please look at appendix 9.4: irrigation calculations.

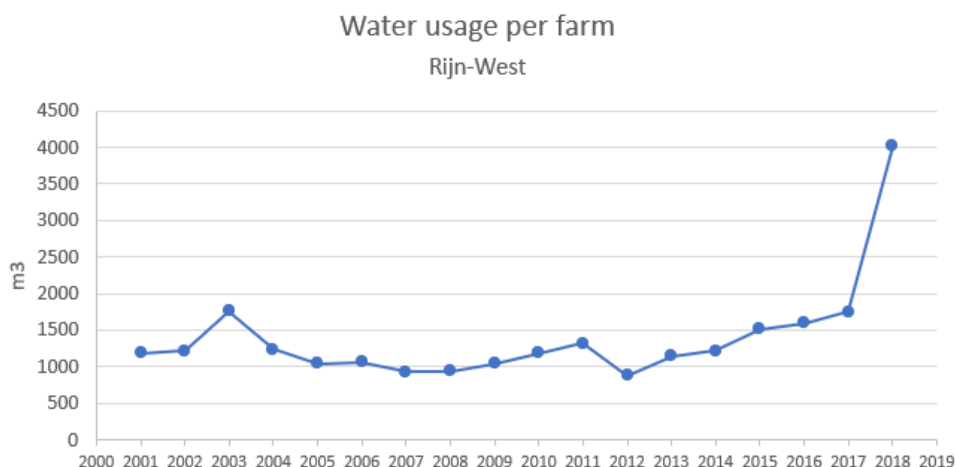

Figure 15 overview of water usage per farm in the Rijn-West drainage basin for the years 2001-2018. (van der Meer, 2020)

Yearly, an average crop farm uses almost 48 m³, or 48.000 litres of water, per hectare. When split into the different water sources, 5,5 m³ originated from drinking water, 21,1 m³ originated from groundwater, 19,9 m³ originated from surface water and a small portion for flood irrigation ('drenking') of 1,4 m³ originated from both ground- and surface water.

In dry years the average water usage can increase to almost 219 m³, or 219.000 litres per hectare of cropland (4,5 times increase). When split into the different water sources, 6,1 m³ originated from drinking water, 85,5 m³ originated from groundwater, 126 m³ originated from surface water and a small portion for flood irrigation ('drenking') of 0,9 m³ originated from both ground- and surface water. The total amount of water used per hectare is not the only factor that increases in dry years, also the total amount of surface that is irrigated increases and the total times one surface is irrigated (respectively, 70 times and 1,3 times more).

We estimate the value of the water provisioning services in the Lutkemeerpolder at a range of €1.700 - €7.200 for the 62 hectares of agricultural land. However, some caution is needed when interpreting these results as some parameters on which this range relied were determined with some uncertainty; especially the price for ground- and surface water (for more details see the extended calculation in appendix 9.4).

Biopolder

Because of the unique irrigation capacity of the polder, changing the polder into a *biopolder* or business park would probably not result in large changes to the water provisioning service of the polder.

The planting of more trees and digging of more canals in the *biopolder*, could lead to an improved retention and provisioning of water. However, these services are already sufficient in the polder and therefore will not contribute to a higher value for the water provisioning services. Therefore, the overall value of the irrigation to the polder will not change and remain €1.700 - €7.200.

Business park

In the scenario of the business park, the value of the water provisioning services for irrigation will mostly be lost, as a large part of the agricultural activities will disappear from the Lutkemeerpolder. Only 23 hectares of agricultural land will remain. Therefore, the overall value of the irrigation for the polder will drop to €700 - €3.000.

Raw materials

Ecosystems can provide many different raw materials for extraction by humans. This service can be divided into multiple categories; building materials (clay, stone, timber), fuels (oils, wood, peat) or fibres (cotton, jute, sisal). (Elmqvist et al., 2010)

The main raw materials provided by the Lutkemeerpolder are;

- Different kinds of wood from the forests area or the cemetery, which could be used as building material or for wood burners.
- Withies from the pollarding of willow trees in the wetlands and grasslands, which could be used as a building material as well.
- Thatch from the wetlands and channels of the agricultural fields, which could be used for roof thatching.

Currently, raw materials are not actively extracted from the Lutkemeerpolder but rather taken as part of the maintenance of nature and waterways. As the raw materials do not have a value in the current state of the polder, as they are thrown away or are not fully grown yet (trees in the forest areas), the service could not be evaluated. Below, the steps are described that could be followed in a future evaluation of the raw materials, once they are used.

Valuation

The value of the raw materials in the polder can be determined by using the direct market valuation approach. A calculation can be used to show the value of the raw materials: the standardised price of materials times the average amount of those materials that is extracted every year from the polder. The following prices could be used for the raw materials in the calculation: the wood of the forest area and cemetery a price

of €25 per m³, the cost price of withies is €0,06 per kilo and thatch costs €2 per bundle and 250 bundles could be harvested per hectare per year. (Ruijgrok & De Groot, 2006)

Biopolder scenario

In the *biopolder* scenario the availability of raw materials will remain, the amount of raw materials may even increase depending on the management and detailed plan of the *biopolder*. In the case that more trees are planted, wood could be harvested, or other types of vegetation can be planted, which could increase the provision of raw materials.

Business park scenario

In the business park scenario, the availability of raw materials will probably decrease as a consequence of changes in the landscape. It is likely that, for example, some willow trees may be lost to make room for buildings, also the water system will be changed drastically influencing the suitability of the polder for the extracting of thatch. However, the forest area will remain, therefore the business park does not influence the extraction of wood from the Lutkemeerpolder.

4.4 Supporting ecosystem services

Supporting ecosystem services are services that are based around biodiversity and wildlife. As their name suggests they are supporting services which means they have influence on most of the other services. For example: without the habitat for species there is no pollination or biological control. Due to this supporting nature they are also difficult to value as they do not have a direct use to people but rather increase other ecosystem services.

Habitat services

The Lutkemeerpolder provides a habitat for a multitude of different species. All species contribute to the ecosystem services provided by the Lutkemeerpolder. Examples are that trees provide timber as a raw material or that bees pollinate plants. Many services depend on the presence of certain species of organisms. Removing even one species can cause a collapse in the ecosystems that are in place. It is therefore of great importance to preserve wild habitats as much as possible and also incorporate habitats into the buildings we make.

Valuation

Habitats for species do not have a tangible value you can assign to it. It can however be valued through the services provided by species such as pollination or biological control. Those values represent the habitat value as well because if the habitat is not there then the species won't be there either and the ecosystem service would also not be present.

Social services of the Boterbloem

In the Lutkemeerpolder, several social benefits that exist in the status quo, can be identified alongside ecosystem services described earlier in this report. In this section, we will go into more detail on the social services provided by the organic farm 'de Boterbloem', located in the polder. The organic farm is an important contributor to the recreational value of the polder (Bos et al., 2019). Furthermore, the farm also organises educational activities, and presents opportunities for occupational therapy for psychiatric patients. In this report, we distinguish three main social benefits of the organic farm: the recreational function, the educational function, and the 'care farm' function.

Recreational function

Relevance

'De Boterbloem' constitutes a part of the recreational value of the polder. This is especially the case if we take a look at the recreational value of the piece of land that is now being used for agricultural purposes. Since this recreational value is captured in the calculation of the polder ecosystem service 'recreation' earlier in this report, we will not calculate it separately here to avoid double counting of the same service.

Biopolder

Plans for the *biopolder* involve increasing the recreational value of the polder by constructing bike lanes and walking paths throughout the agricultural fields. This in turn increases the recreational value of the Boterbloem. The activities proposed in the plan, such as harvest festivals, also increase the recreational value of the farm.

Business park

In the scenario that a business park is built, the recreational value of de Boterbloem will decrease. The wide, open view that is appreciated by visitors of de Boterbloem will no longer be available. In addition, possible noise nuisance disturbs the recreational experience. Recreation will only be possible on the 3 hectares of land still devoted to the farm.

Educational function

Organic farming presents opportunities for education on food production, for both children and adults. By organising activities that illustrate under what circumstances food is produced, people that are not directly involved in agriculture can learn more about the food production system. Learning about the food production system enables participants to make better informed choices about their consumption practices and causes people to become more conscious about topics like food waste (Travaline & Hunold, 2010). Organising educational farm activities thus provides a social service to the participants.

Relevance

The educational activities of 'de Boterbloem' entail educating (mainly) children about the way that crops are grown and 'where their food comes from'. In the past, the farm has organised activities like 'potato day', in which families from Amsterdam can experience how potatoes are harvested. In recent years, educational activities on the farm have been in decline due to the pressure on the farm management regarding the plans for the business park. Because of the ambiguous situation in the polder, educational

companies have become hesitant to organise activities at the farm (see Appendix 9.1). The current value of educational activities is thus low if not non-existent.

Biopolder scenario

In the *Biopolder* plan, developed by the management of 'de Boterbloem', a great emphasis is placed on the possibility of increasing the educational function of the farm. There are two main sources of educational value in the *Biopolder* plan. The first one relates to the construction of walking and cycling paths within the polder to create an educational 'route' through the polder. The second one relates to educational activities with the goal of creating awareness about food, in the form of harvest festivals and educational programs. There are ideas of cooperation with schools in Amsterdam to create a joint educational program on (locally sourced) food (*Behoud lulkemeer*, 2018).

Business park scenario

Although the construction of the business park will greatly decrease the land available for agricultural production, educational activities might still be organised on the remaining land of the farm. It is thus to be expected that the educational function of the farm will drop. However, there will still exist opportunities for educational activities.

Care function

Care farms are an alternative form of psychiatric care, organised around farm work. In care farms, clients can get used to performing a simple daily routine outside the institutional environment, as a form of occupational therapy (Elings & Hassink, 2006). The care that such farms provide thus has social value, for both clients, for society and farmers, for example by reducing the pressure on the conventional health care system.

Relevance

The organic farm 'de Boterbloem' is part of the 'Landzijde' network of care farms in the Dutch province of North-Holland. In this care farm program, 'de Boterbloem' enables people with psychiatric problems, burn-outs or rehabilitation programs to work on the farm under supervision (from here on called clients). The farm provides activities in the form of gardening, housekeeping tasks or just unwinding in nature. There is room for three to five clients per day on the farm, and the farm is open for clients four days a week.

'De Boterbloem' thus provides value by providing clients with day care activities: it presents clients with a daily routine outside the formal environment of a healthcare institution and offers them the opportunity to develop new skills and competencies (Eweg & Hassink, 2011).

Method

To value the service that 'de Boterbloem' provides to the clients that visit the farm, we use the direct market valuation approach. Care farms receive a fixed amount of money per client per day to compensate them for their activities. We believe this to be an accurate representation of the care function of the farm.

Valuation

As stated above, we use the income received by the farm for the clients as a representative estimate of the value of the care activities. 'de Boterbloem' receives a compensation of €50 to €80 per patient per day (van Doorninck, 2018). The farm provides care to five patients on average, four days a week. This produces a range of values for the care function of 'de Boterbloem' from €52.000 - 83.200 per year.

Biopolder scenario

In the *Biopolder* scenario, the care function of 'de Boterbloem' might remain at the same level or potentially increase. However, the greatest potential lies in the expansion of the care function throughout the entire polder. Given the plans for high cooperation levels among farmers in the *Biopolder*, other farms in the polder could also join the Landzijde care farm network. Given that other farms in the area will engage in similar practices like 'de Boterbloem', the care function of the entire polder could greatly increase. If, for example, 3 additional farms would start engaging in care farming practices, the care function of the entire polder increases to a value of €208.000 - 332.800 at a conservative estimate. Given a high level of cooperation between farms, this value could be increased even more by increasing the number of patients due to collaborative activities and better coordination between farms.

Business park scenario

When a business park is built, 3 hectares of land will most likely be reserved for 'de Boterbloem' to continue its care farm activities. However, clients have expressed to the management of the care farm that they mostly enjoy being at the farm because of the wide and open natural surroundings and the tranquillity of polder. When a business park is built, these characteristics will disappear, and thus the major appeal of 'de Boterbloem' for its clients. It is thus to be expected that the quality of the care that the farm provides will decrease. We expect a decrease of quality of 40% for the business park scenario, estimating the value of the service at €30.000 - €40.000 in the business park scenario.

5. Consulting recommendations

Based on the valuation of the present situation of the ecosystem services of the Lutkemeerpolder and the indicated possible changes in value for the *biopolder* or business park scenario we have a number of insights and recommendations for the commissioner. These are (1) the most important ecosystem services, (2) how our results can be used, and (3) possible next steps we have identified.

5.1 Services with highest value

Based on two criteria, monetary value of an ecosystem service and potential of the ecosystem service, we identified that the most important ecosystem services are:

I. Recreation

The Lutkemeerpolder is an urban green area that provides recreational opportunities for visitors and has the highest monetary value. While the plans for the business park do not involve building directly on the areas that are currently used for recreation, its presence might affect the overall desire of the people to go there for recreation. The business park will be built right next to the cemetery, which might potentially make it less attractive to visit for walks. The added noise might also make it a less suitable place for dog walkers to walk their dogs.

II. Air quality

The polder, as an urban green space, provides air purification. This service, although already significant, has large potential in the *biopolder* scenario, especially when more trees or shrubs are planted, aesthetic-wise the openness of the polder should remain which makes the east border of the area suitable and the north border of the agricultural fields the least suitable.

III. Agriculture

The Lutkemeerpolder has significant agricultural value due to the fertility of the ground, pollination services etc. This value would be largely lost if the agricultural area is transformed into a business park

IV. Aesthetics

Plans for the business park involve building on the agricultural area which will reduce the aesthetic value of the park by directly reducing the housing premium related to an open view of the Lutkemeerpolder. This is in addition to the increased noise pollution that will come with the business park reducing the attractiveness of the Lutkemeerpolder even further.

These are the most important services that should be considered in the quest to change the zoning plan of the area and all parties should be made aware of them. Overall, the ecosystem service valuation of the Lutkemeerpolder shows that it provides value as an urban green space.

5.2 General recommendations: How can our results be put to practice

For cultural ecosystem services on the one hand, and for provisioning and regulating services on the other, we have identified two overarching areas that could be improved based on the valuation results to increase the ecosystem service values and thus helps to tap into their potential in the Lutkemeerpolder.

I. Increase attractiveness and accessibility for higher cultural service values

To gain more value from the ecosystem services we recommend keeping the Lutkemeerpolder as a green space accessible for visitors and inhabitants, as cultural ecosystem service values will decrease if the plans for a business park are realised. We further recommend improving the attractiveness and accessibility of the Lutkemeerpolder to increase the value of cultural ecosystem services by increasing:

- **attractiveness:** to create walking paths in agricultural fields, especially applicable for *biopolder* scenario with more biodiversity: attractive for dog walkers, bikers, runners, nature enthusiasts, budding urban gardeners etc.
- **accessibility:** turn the Lutkemeerpolder into a more well-known destination; accessibility preceded by knowledge about what Lutkemeerpolder has to offer but is currently not very accessible: birdwatching walks, biodiversity walks, potato harvesting day are all already happening. Consider taking this up into *biopolder* strategy and planning.
- **attractiveness:** refrain from planting tall trees or buildings at the north site of the polder as it will block the open view from that area important for house

premiums. Beware that housing premiums based on open view will change especially at the north side with the construction of a business park. Planting trees in other areas will constitute no problems.

- **accessibility:** the memorial park can increase in spiritual value if people have access to information that it is more than just a cemetery; it is a place to recreate and commemorate, to find peace and serenity.
- **attractiveness:** beware of noise pollution from the business park and its negative effect on housing premiums and recreational benefit for visitors.

II. Develop plans for nature-inclusive agriculture for higher regulating and provisioning services

Considering the value of the agricultural production in the polder, we recommend to continue the agricultural activities in line with the *biopolder* plan. However, to increase the value from natural services, we recommend 'nature-inclusive' agricultural practices, such as the 'Farming for Nature' principle devised by scholars from Wageningen University (Gies, van Doorn & Bos, 2019). Components of nature-inclusive farming are:

- flower strips, where flower patches are placed at the borders of agricultural fields
- adapting agricultural practices to the natural landscape
- engaging in circular or closed-cycle farming

However, we stress that this plan would only be successful if this approach is adopted by all farms in the Lutkemeerpolder. Adopting such practices has several benefits for the value of the ecosystem:

- Natural pollination: increasing natural habitats of pollinators, such as bees, causes increases in pollination levels, which in turn positively influences agricultural yields.
- Biological pest control: creating more habitat and introducing more biodiversity in the ecosystem increases the amount of biological pest control, which in turn lowers the need for (expenditure on) artificial pesticides.

On a similar note, we also recommend the planting of trees or other large vegetation types alongside the agricultural fields to the east and the walking and cycling paths that are advised in the section above. The openness of the landscape needs to remain intact when designing the *biopolder* to preserve the aesthetic value. Planting trees has several benefits for the value of the ecosystem:

- Air quality: increasing the number of trees in the polder increases the capacity of the polder to regulate the quality of the air. It especially enables the ecosystem to filter more nitrogen oxide and sulphur dioxide out of the air.
- Carbon sequestration: planting trees increases the amount of carbon sequestered by the Lutkemeerpolder, which increases the value of this service.
- Biological pest control: With more trees, there is increased habitat from species which provide biological control.

5.3 Next steps

In this report, we have demonstrated the current value of the Lutkemeerpolder, and have provided estimates for the change in this value in the scenarios of a *biopolder* and business park. In this section, we will provide recommendations on how to move forward from the results presented in this report, and how the results presented here relate to *Behoud lutkemeer's* goal of conserving the Lutkemeerpolder.

In the present

The results produced in this report can already be used to prove the value of Lutkemeerpolder. Simply demonstrating the value of nature and the ecosystem services that it provides can increase awareness about the benefits provided by nature (TEEB, 2010). Furthermore, policy makers may not be fully aware of the consequences of building a business park for the provision of ecosystem services. The results of the report can be utilised to show decision makers what impact their decisions have on the ecosystem of the Lutkemeerpolder.

Additionally, the valuations expose which ecosystem services are most important and which deserve the most attention. We have also outlined above how the value of these ecosystem services can be increased, based on information we have gained on the provision of services in the polder.

For future refinement of the Ecosystem Service valuation

We also recommend to research how the values presented in this report can be refined and how the valuation ranges can be narrowed to produce a more precise estimate.

Due to government regulation concerning the coronavirus, we have not been able to collect as much data as we would have liked. Therefore, many valuations have been done using benefit transfer methods and data from other studies, which produces wide ranges

of estimates. Using these methods as a basis, we recommend conducting a larger scale research of the area to acquire local data which would be better fitted into our proposed valuation methods.

Furthermore, some ecosystem services have not been valued, for example because of incompatibility with our approach of valuing mainly the status quo. We recommend that further research employs a different approach to value these remaining services. Examples of services that are in need of further study are soil erosion, soil fertility and historical importance. We have proposed a method of valuation in the respective description of the ecosystem service and recommend to use this method to compute values for these services. Below is a summary of all the refinements that could be made to our calculations:

Aesthetics: A hedonic pricing method for the specific property area is best suited to get more accurate housing premiums. The proposed valuation method can be used as a basis to derive an annual value for the aesthetic value of the Lutkemeerpolder. A detailed description can be found on the respective section for aesthetics.

Agricultural production: To better estimate the value of agricultural production in the polder, we recommend finding more accurate production numbers for the farms in the area instead of using average yield numbers

Air quality: In our analysis we did not take the loss of air quality due to the emissions of the business park into account, we used only national data for uptake of pollutants and did not take the emissions to the atmosphere of the agricultural fields into account. Researching the emissions due to the activities in the business park, the leakage from pollutants to the air and researching local pollutant uptake rates will improve the estimate for air quality regulation.

Biological control and pollination: We recommend to find more exact numbers on yield increase for each different type of crop. Also, we advise to compare organic farms with the same crops to non-organic farms in terms of yield increase.

Carbon sequestration and air regulation: To estimate the specific carbon sequestration and air regulation potential of the Lutkemeerpolder, we advise to use data retrieved from on-site research.

Care value 'de Boterbloem': Possibly, a method could be employed that elicits the perceived value of the care provided by the 'de Boterbloem' according to the patients on the farm. We then advise using a contingent valuation method.

Education value 'de Boterbloem': To properly value the potential of 'de Boterbloem's educational value in the *biopolder* scenario, we suggest collecting more data on the types of activities and the prospected amount of (types of) visitors.

Irrigation: Accurate prices for water cost per cubic metre, depending on their source (tap water, surface water or groundwater).

Recreation: For a more accurate Travel Cost Method application, a regression should be run, for which the following data should be obtained: modes of transport to the polder; an updated figure for average distance and time spent traveling to the Lutkemeerpolder; the average wage for Amsterdam; survey questions to estimate how many visitors would alter their visiting behaviour in the *biopolder* or business park scenario; and finally and importantly, an accurate number of visitors in the polder (through representative sampling over all seasons for example)

Soil quality: Soil erosion protection is the part of soil quality that remains to be valued. We advise to gather local data on erosion prevention and compare them to data from other similar land use types. A detailed description of how to value soil erosion can be found on the section "maintenance of soil fertility".

Spirituality: To spiritually value the Lutkemeerpolder, extensive research among its visitors is required. In that manner, the emotional value of the last clay grounds in Amsterdam and the historical polder landscape can be quantified. Also, the spiritual services provided by the Westgaarde cemetery could then be considered to see if their appreciation might be influenced by neighbouring activities.

Water purification: The water quality plays no significant role in the current Lutkemeerpolder and neither in the *biopolder* scenario. These scenarios can be valued based on fish used for fishery or a slight increase in biodiversity which might lead to an increase in recreation. In the business park scenario, the costs can be more significant when purification is needed before discharging to surface water, this is only in special cases and the zoning plan assumes this is not needed.

Water regulation: We suggest quantifying the current value of water regulation by the cost of the measures that are required for the new zoning plan for water regulation. This can be estimated by researching the costs for the plans and the costs for seepage research and hydrological modelling as suggested in the zoning plan. This is likely going to result in an initial cost and higher yearly pumping costs.

Follow-up study design

Finally, we would like to make recommendations concerning the design of a study that follows up on the results of this paper. In this report, we have provided valuations that can serve as the basis of a study that examines and compares the value of the Lutkemeerpolder, the *biopolder* and the business park. We recommend using these values to run a social cost-benefit analysis (SCBA). Doing such an SCBA clearly demonstrates the (net present) total value of the polder. In this report, we have particularly focussed on the ecosystem services and shortly on the social services provided by 'de Boterbloem'. However, to make a truly thought-out decision about the purpose of the polder, all aspects have to be considered, such as the impact of the construction of a business park on people living nearby, as well as the costs and benefits associated with the business park itself. In this way, emissions of the business park can also be taken into account. This was out of scope for this report, but we highly recommend using the yearly values that we have computed in this SCBA. The results that we have produced can certainly be used to determine the costs and benefits associated with a business park or the *biopolder*. Doing this SCBA allows for a clear comparison of the value of the area in all three scenarios.

6. Discussion of valuation

This research relies heavily on the Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB) framework to recognise and demonstrate the value of the Lutkemeerpolder. In this chapter, we will discuss our research and the limitations and advantages of this framework. We also consider alternative approaches here as a reflection, which we deem useful to consider for future research projects.

6.1 Limitations

The general approach

The first limitations of our approach were beyond our influence. Due to the COVID19 regulations, we were not able to gather any primary data by conducting surveys among visitors or by performing on-site research. Consequently, we were limited by the availability of secondary data. Furthermore, the lack of a detailed planning of the *biopolder* made it hard to draw conclusions about the ES would change under the new circumstances.

As a result, some values are lacking precision as it was hard to verify if the source research was carried out in a proper manner, whether the data was really applicable to our case and to find support for our assumptions. This is one of the reasons why we decided to present our values in relatively large ranges. If the certainty of our results was greater, we could have presented more precise estimates.

The TEEB framework

The TEEB framework expresses a rather anthropocentric value of nature, which means that the value of ecosystem services is mainly recognized if people directly profit from it. It provides a rough estimate of the market value of ecosystem services, but the intrinsic value of nature, for instance in biodiversity, might be overlooked.

Moreover, non-ecosystem services, like the care function of the Boterbloem, are not accounted for in the TEEB framework or up for interpretation of it. We hence we decided to integrate the Boterbloem specific values into our analysis because we think that these are relevant to take into consideration for the value of the polder. Similarly, soil fertility is not approached as a separate service in the TEEB framework, but rather as part of other services. We decided to highlight the importance of soil fertility separately as we think it has an important value for the polder.

The results

From the results table it is clear that recreation contributes significantly to the overall value of the Lutkemeerpolder. However, this inherently means that the outcome of our research is also very sensitive to the underlying assumptions that we made for the recreational services. Small alterations in the recreation calculations could thus largely influence the overall outcome.

6.2 Advantages

The general approach

A strength of our approach is that with the help of the ecosystem services valuation we could generate a value for the status quo of the polder, which can be used in a comparison, but does not only have value in comparison to different scenarios but also provides information whilst it stands alone.

The TEEB framework

The TEEB framework is an internationally known, standardised framework, therefore studies using the TEEB framework can easily be compared and results could be used in a benefit transfer. We made use of the benefit transfer method ourselves, but also the results from this study can be easily implemented in further research.

The results

The clear and structured list of ecosystem service values gives involved parties a clear overview and easy understanding of the Lutkemeerpolder's value. This list can easily be used in new research or as an argument in the debate on the value of the Lutkemeerpolder. Furthermore, these results were also converted into an infographic which makes it easier to understand the main conclusions of our research, which also contributes to easier implementation in policy making.

6.3 Alternatives

A very prominent alternative to the ecosystem service valuation can be the social cost-benefit analysis. Performing a social cost-benefit analysis on the different future plans of the Lutkemeerpolder will paint a very clear picture on the loss or the gain under the different circumstances. However, a weakness of the cost-benefit analysis is that it does not provide a current value because it is designed to measure changes, and not to provide

a complete overview of all services. This is why we did not choose this method in the current research. For further analyses of the two scenarios, businesspark or *biopolder*, a social cost-benefit analysis could have an added value.

7. Conclusion

We estimate the total monetary value of the ecosystem services provided by the current ecosystem at €1.565.000 to €8.609.800, for a *biopolder* scenario we estimate the value around €1.998.400 to €10.278.200 and for the business park our estimate ranges from €1.185.800 up to €6.927.800, hence answering our research questions with these values. The primary ecosystem services within the Lutkemeerpolder are recreation, air regulation and crop production. The care function of the Boterbloem, pollination and biological pest control are secondary services within the polder.

The previous mentioned estimates can be refined by gathering more local data such as visitor numbers, travel costs and how visitors choose to recreate. The air regulation estimates would increase and be more accurate if emission of pollutants due to agriculture and the business park are known. Uncertainty in the design of the *biopolder* and the realisation of the business park are also increasing the ranges.

The Lutkemeerpolder is known as the last clay polder with agricultural activity within the municipality of Amsterdam. At the time of publication 7.272 signatures were raised to change the business park zoning plan to one which extends local food production, education, and a place for people to take a break from the city. The plan for the business park was approved in 2013 and planned to be done in 2020 but has been stopped due to protests. Within this framework it is challenging to capture these events in monetary value even though they do show value for human well-being. We hope our estimates give some equality in information in the discussions regarding the zoning plan. We derived a perspective on logical steps to take for future studies and aimed for public awareness with the designed infographic.

“In general, however, one should not shy away from providing the best available estimates of value for a given context and purpose and seeking ways to internalise that value in decision making.”

- TEEB, 2010, p.12

8. References

- Aalbers, R., Renes, G., & Romijn, G. (2016). WLO-klimaatsscenario's en de waardering van CO₂-uitstoot in MKBA's. *CPB/PBL Achtergronddocument*, Den Haag, 23. Retrieved from <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-PBL-Achtergronddocument-23nov2016-WLO-klimaatsscenarios-en-de-waardering-van-co2-uitstoot-in-mkbas.pdf>
- Bartomeus, I., Potts, S. G., Steffan-Dewenter, I., Vaissiere, B. E., Woyciechowski, M., Krewenka, K. M., ... & Bommarco, R. (2014). Contribution of insect pollinators to crop yield and quality varies with agricultural intensification. *PeerJ*, 2, e328. <https://doi.org/10.7717/peerj.328>
- Behoud Lutkemeer (2018, september). *Biopolder Lutkemeer: lokale voedselproductie, educatie, biodiversiteit en natuurbeleving*. Retrieved from: <http://behoudlutkemeer.nl/wp-content/uploads/2018/11/biopolderDEF.pdf>
- Bos, E., van Ekeren, M., Fesel, K., Geerling, E.D., Pagano, G., Winarendri, J. & de Baat, M. (2019). Discovering the values of the Lutkemeerpolder (Wageningen University and Research ACT project, team number 2254). Retrieved from: <http://behoudlutkemeer.nl/wp-content/uploads/2019/07/Final-Report-2254.pdf>
- Brady, M. V., Hedlund, K., Cong, R. G., Hemerik, L., Hotes, S., Machado, S., ... & Thomsen, I. K. (2015). Valuing supporting soil ecosystem services in agriculture: a natural capital approach. *Agronomy Journal*, 107(5), 1809-1821. <https://doi.org/10.2134/agronj14.0597>
- Brenner Guillermo, J. (2007). *Valuation of ecosystem services in the Catalan coastal zone*. Universitat Politècnica de Catalunya. <http://hdl.handle.net/2117/93710>
- Brookshire, D. S., Thayer, M. A., Schulze, W. D., & d'Arge, R. C. (1982). Valuing public goods: a comparison of survey and hedonic approaches. *The American Economic Review*, 72(1), 165-177. Retrieved from: https://www.jstor.org/stable/1808583?seq=1#metadata_info_tab_contents
- CBS (2019, May 28th). Uurloon Grensgebieden Hoogst In België. Retrieved from: <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2019/22/uurloon-grensgebieden-hoogst-in-belgie>
- Cruz, A., Benedicto, J., & Gil, A. (2011). Socio-economic benefits of Natura 2000 in Azore Islands—a case study approach on ecosystem services provided by a special protected area. *Journal of Coastal Research*, 1955-1959. Retrieved from: https://www.jstor.org/stable/26482518?seq=1#metadata_info_tab_contents
- De Groot, R. S., Alkemade, R., Braat, L., Hein, L., & Willemsen, L. (2010). Challenges in integrating the concept of ecosystem services and values in landscape planning, management and decision making. *Ecological Complexity*, 7(3), 260–272. <https://doi.org/10.1016/j.ecocom.2009.10.006>
- De Groot, R. S., Wilson, M. A., & Boumans, R. M. (2002). A typology for the classification, description and valuation of ecosystem functions, goods and services. *Ecological economics*, 41(3), 393-408. [https://doi.org/10.1016/S0921-8009\(02\)00089-7](https://doi.org/10.1016/S0921-8009(02)00089-7)
- De Groot, W. T., & van den Born, R. J. (2003). Visions of nature and landscape type preferences: an exploration in The Netherlands. *Landscape and urban planning*, 63(3), 127-138. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(02\)00184-6](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(02)00184-6)
- De Lacy, P., & Shackleton, C. (2017). Aesthetic and spiritual ecosystem services

- provided by urban sacred sites. *Sustainability*, 9(9), 1628.
<https://doi.org/10.3390/su9091628>
- Douglas, A., & Johnson, R. (2004). The travel cost method and the economic value of leisure time. *International Journal of Tourism Research*, 6(5), 365-374.
<https://doi.org/10.1002/jtr.500>
- Elings, M., & Hassink, J. (2006). *Farming for health in the Netherlands* (pp. 163-179). Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/1-4020-4541-7_13
- Elmqvist, T., Maltby, E., Barker, T., Mortimer, M., & Perrings, C. (2010). Chapter 2: Biodiversity, ecosystems and ecosystem services. In P. Kumar (Ed.) *The economics of ecosystems and biodiversity: ecological and economic foundations*. (p.41-113). London, Washington D.C.; Earthscan.
- EuroDev. (2019). MILEAGE REIMBURSEMENT IN EUROPE. Retrieved from https://www.eurodev.com/wp-content/uploads/2019/05/hea-5c-20surgic_38993149.pdf
- Eweg, H. P. A., & Hassink, J. (2011). Business models of Green Care in the Netherlands. Retrieved from: <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/175712>
- Fischer, L. K., Honold, J., Botzat, A., Brinkmeyer, D., Cvejić, R., Delshammar, T., ... Kowarik, I. (2018). Recreational ecosystem services in European cities: Sociocultural and geographical contexts matter for park use. *Ecosystem Services*, 31, 455–467. <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2018.01.015>
- Freibauer, A., Rounsevell, M. D., Smith, P., & Verhagen, J. (2004). Carbon sequestration in the agricultural soils of Europe. *Geoderma*, 122(1), 1-23.
<https://doi.org/10.1016/j.geoderma.2004.01.021>
- Garrod, G. and Willis, K. G. (1999). *Economic valuation of the environment: Methods and case studies*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.
- Geiger, F., Bengtsson, J., Berendse, F., Weisser, W. W., Emmerson, M., Morales, M. B., ...& Eggers, S. (2010). Persistent negative effects of pesticides on biodiversity and biological control potential on European farmland. *Basic and Applied Ecology*, 11(2), 97-105. <https://doi.org/10.1016/j.baae.2009.12.001>
- Gemeente Amsterdam (2010). Feiten En Cijfers Amsterdamse Bos. [online] Amsterdamse Bos. Retrieved on June 14th 2020, from <https://www.amsterdamsebos.nl/organisatie/feiten-cijfers/>
- Gemeente Amsterdam (2013). Bestemmingsplan Lutkemeerpolder, NL.IMRO.0363.F1003BPSTD-VG01. Chapter 5.9: Water. Retrieved from: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0363.F1003BPSTD-VG01/t_NL.IMRO.0363.F1003BPSTD-VG01_5.9.html#_5.9.4_Watertoets
- Gemeente Amsterdam (2018) Bestuurlijk reactie op motie (nr. 2018-316) van de voormalige leden Nuijens en Geenen inzake zorgfunctie boerderij de Boterbloem, Business Park Amsterdam Osdorp. Retrieved on 1-06-2020 from: <https://amsterdam.groenlinks.nl/sites/groenlinks.nl/files/downloads/page/Brief%20college%2030%20oktober%202018.pdf>
- Gemeente Amsterdam (2019). Grote Groenonderzoek 2018 [online report]. Retrieved from: <https://data.amsterdam.nl/publicaties/publicatie/grote-groenonderzoek-2018/5aac0822-3c01-49d4-8812-2f13b92520c5/>
- Gies, E., van Doorn, A., Bos, B. (2019). Mogelijke toekomstbeelden natuurinclusieve landbouw. *Wageningen Environmental Research Rapport 2957*.
<https://doi.org/10.18174/498926>
- Gundimeda, H., Markandya, A. and Bassi, A.M. (2018). TEEBAgriFood methodology:

- an overview of evaluation and valuation methods and tools. In *TEEB for Agriculture & Food: Scientific and Economic Foundations*. Geneva: UN Environment. Chapter 7, 247-295
- Hettelingh, J.P., Posch, M., Slootweg, J. (2017) European critical loads: database, biodiversity and ecosystems at risk. Retrieved June 24, 2020, from <https://rivm.openrepository.com/handle/10029/622367>
- Hogendoorn, K., Gross, C. L., Sedgley, M., & Keller, M. A. (2006). Increased tomato yield through pollination by native Australian *Amegilla chlorocyanea* (Hymenoptera: Anthophoridae). *Journal of Economic Entomology*, 99(3), 828-833. <https://doi.org/10.1093/jee/99.3.828>
- Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht (2014). Watergebiedsplan Amsterdam-West. Retrieved from: <https://www.agv.nl/siteassets/werk-in-uitvoering/ruimtelijke-ordening/watergebiedsplannen/amsterdam-nieuw-west/definitief-watergebiedsplan-amsterdam-nieuw-west.pdf>
- Howley, P. (2011). Landscape aesthetics: Assessing the general publics' preferences towards rural landscapes. *Ecological Economics*, 72, 161-169. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2011.09.026>
- Karp, D. S., Mendenhall, C. D., Sandí, R. F., Chaumont, N., Ehrlich, P. R., Hadly, E. A., & Daily, G. C. (2013). Forest bolsters bird abundance, pest control and coffee yield. *Ecology letters*, 16(11), 1339-1347. <https://doi.org/10.1111/ele.12173>
- Khaddari, R. (2019, September 2nd). Actievoerders Lutkemeerpolder willen terrein niet verlaten. *Het Parool*. Retrieved from: <https://www.parool.nl/amsterdam/actievoerders-lutkemeerpolder-willen-terrein-niet-verlaten~bc7cbd3e/>
- Looman, W., de Ruijter, T. & Vos, M. (2008). Programma van Eisen van de Tuinen van West. Gemeenteraad van Amsterdam. Retrieved from: https://assets.amsterdam.nl/publish/pages/434879/de_tuinen_van_west_-_programma_van_eisen_westrand.pdf
- Luttik, J. (2000). The value of trees, water and open space as reflected by house prices in the Netherlands. *Landscape and urban planning*, 48(3-4), 161-167. [https://doi.org/10.1016/S0169-2046\(00\)00039-6](https://doi.org/10.1016/S0169-2046(00)00039-6)
- Maps Amsterdam. (n.d.). Property value- Sale price per m2. Retrieved on June 5th from: <https://maps.amsterdam.nl/woningwaarde/?LANG=en>
- Melathopoulos, A. P., Cutler, G. C., & Tyedmers, P. (2015). Where is the value in valuing pollination ecosystem services to agriculture?. *Ecological Economics*, 109, 59-70. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2014.11.007>
- Millennium Ecosystem Assessment, 2005. *Ecosystems and Human Well-being: Synthesis*. Island Press, Washington, DC. Retrieved from: <https://www.millenniumassessment.org/documents/document.356.aspx.pdf>
- Östman, Ö., Ekbom, B., & Bengtsson, J. (2003). Yield increase attributable to aphid predation by ground-living polyphagous natural enemies in spring barley in Sweden. *Ecological economics*, 45(1), 149-158. [https://doi.org/10.1016/S0921-8009\(03\)00007-7](https://doi.org/10.1016/S0921-8009(03)00007-7)
- Power, A. G. (2010). Ecosystem services and agriculture: tradeoffs and synergies. *Philosophical transactions of the royal society B: biological sciences*, 365(1554), 2959-2971. <https://doi.org/10.1098/rstb.2010.0143>
- Quinton, J. M., & Duinker, P. N. (2019). Beyond burial: Researching and managing cemeteries as urban green spaces, with examples from Canada. *Environmental Reviews*, 27(2), 252–262. <https://doi.org/10.1139/er-2018-0060>
- Ruijgrok, E. C. M., & De Groot, R. S. (2006). *Kentallen Waardering Natuur, Water,*

- Bodemen Landschap: hulpmiddel bij MKBA's*. Retrieved from: <http://www.omgevingseconomie.nl/wp-content/uploads/2012/03/Kentallenboek-waardering-natuur-water-bodem.pdf>
- SADC (2017) Start ontwikkeling fase 2 van Business Park Amsterdam Osdorp. Retrieved on June 6th 2020 from: <https://www.sadc.nl/start-ontwikkeling-fase-2-business-park-amsterdam-osdorp/>
- Smit, B., & Jager, J. (2018). Schets van de akkerbouw in Nederland: structuur-, landschapsen milieukekenmerken die een relatie hebben tot biodiversiteit (No. 2018-074). *Wageningen Economic Research*. Retrieved from: <https://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/463816>
- Sutter, L., & Albrecht, M. (2016). Synergistic interactions of ecosystem services: florivorous pest control boosts crop yield increase through insect pollination. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 283(1824), 20152529. <https://doi.org/10.1098/rspb.2015.2529>
- TEEB (2010). *The Economics of Ecosystems and Biodiversity: Mainstreaming the Economics of Nature: A synthesis of the approach, conclusions and recommendations of TEEB*. Retrieved from: <http://www.teebweb.org/publication/mainstreaming-the-economics-of-nature-a-synthesis-of-the-approach-conclusions-and-recommendations-of-teeb/>
- Terragni, L., Torjusén, H., & Vittersø, G. (2009). The dynamics of alternative food consumption: contexts, opportunities and transformations. *Anthropology of food*, (S5). <https://doi.org/10.4000/aof.6400>
- Travaline, K., & Hunold, C. (2010). Urban agriculture and ecological citizenship in Philadelphia. *Local Environment*, 15(6), 581-590. <https://doi.org/10.1080/13549839.2010.487529>
- Tschumi, M., Albrecht, M., Bärtschi, C., Collatz, J., Entling, M. H., & Jacot, K. (2016). Perennial, species-rich wildflower strips enhance pest control and crop yield. *Agriculture, Ecosystems & Environment*, 220, 97-103. <https://doi.org/10.1016/j.agee.2016.01.001>
- Van den Born, R. J., Lenders, R. H., de Groot, W. T., & Huijsman, E. (2001). The new biophilia: an exploration of visions of nature in Western countries. *Environmental conservation*, 28(1), 65-75. Retrieved from: <https://doi.org/10.1017/S0376892901000066>
- Van der Meer, R. W. (2020). Watergebruik in de land-en tuinbouw 2017 en 2018 (No. 2020-030). *Wageningen Economic Research*. <https://doi.org/10.18174/519864>
- Van der Zee, S.C., Helmink, H. (2019). Meetresultaten luchtkwaliteit 2018. *Leefomgeving Amsterdam: GGD Amsterdam*. Retrieved from: https://www.ggd.amsterdam.nl/publish/pages/897099/meetresultaten_luchtkwaliteit_2018.pdf
- Van Doorninck, M. (2018, October 30th). Bestuurlijke reactie op motie (nr. 2018-316) van de voormalige leden Nuijens en Geenen inzake zorgfunctie boerderij de Boterbloem, Business Park Amsterdam Osdorp, Kenmerk 2018-9620. Retrieved from: <https://amsterdam.groenlinks.nl/sites/groenlinks.nl/files/downloads/page/Brief%20college%2030%20oktober%202018.pdf>
- Van Zoelen, B. (2019, August 30th) De Lutkemeerpolder lijkt verloren. *Het Parool*. Retrieved from: <https://www.parool.nl/amsterdam/de-lutkemeerpolder-lijkt-verloren~b400ee9c6/>

9. Appendix

9.1 Interviews

Interview summary of Florentijn Vos⁴ (urban green and ecology expert) (09-06-2020)

What is the Lutkemeer most known for? Certain bird migrations? Maybe a certain strawberry jelly, nice walks, nice smell, open, clean water, nice rollerblade roads, buttercup farm?

The sentiment of the last unaffected clay soils in Amsterdam might be of importance to some people. However, these clay soils are found at many more locations in the region (neighbouring municipalities such as Waterland and Haarlemmermeer). ("Haarlemmermeer is full of clay grounds") Main types of recreation are walking the dog, hiking and biking and enjoying nature.

What kind of protected flora and fauna does the Lutkemeerpolder have?

Fauna:

Observation: there are not many birds on the field

Skylark (protected) is a field bird so that would be lost in the case of a business park.

Eurasian water shrew (protected) lives here as well. When there would be more water in the business park situation than in the current situation, it could even be positive.

Natter jack toad, Eurasian bittern, Birds of prey.

Agricultural field: hare, mole

Bats from the cemetery might go hunting along the edges of open fields, such as the agricultural fields.

⁴ Mr Vos spoke to us in personal capacity.

Some wildlife management: hunting hares and geese for damage control for agriculture.

The boterbloem has added a “paddenpoel” and some trees to the field.

How do the ecosystems in the Lutkemeerpolder tie into the rest of Amsterdam? (for example: corridors, breeding habitat) Especially concerning the national ecological network and the groene as.

The agricultural fields are surrounded by nature: De Raesberg, hondenuitlaatgebied Lutkemeer, Herdenkingspark Westgaarde. The role of the agricultural field is ecologically not as significant as these parks. However, it might function as a connection between these areas. Building a business park could cause fragmentation of these ecosystems, by acting as a physical or light barrier.

What would be the effect of turning the Lutkemeerpolder into a “bio-polder”?

When a *biopolder* is realised, also then there must be a clear overall vision. So, avoid a situation where everybody makes his or her own plan without looking at the bigger picture. There should be unambiguous nature management and green design.

Would the business park influence the suitability of the area as an ecological network?

Building a business park, doesn't necessarily have to be bad but certain things should be taken care of:

- Light pollution might be a problem for bats
- Sightlines and architecture should integrate the landscape (“no shoeboxes”)
- No “schaamgroen” but serious efforts to integrate green into the buildings

How does the presence of the Lutkemeerpolder tie in with the housing value of the area?

There are not many houses (35 households) in the Lutkemeerpolder, so it is quite hard to tell what the role of the green is on house prices. Especially since houses in Amsterdam are expensive anyway. There are however some houses that have a direct view on the

potential business park, so these could be affected.

Suggestions for data on recreation: Grote Groenonderzoek Amsterdam and Recreatieschap Noord-Holland, locatie Spaarnwoude.

Interview summary of Alies Fernhout of *Behoud Lutkemeer*

General

Question 1: Do you have numbers for how many visitors the polder (proxy the farm) has? We are missing this data and that makes quantifying difficult.

Answer: The number of visitors certainly increased during the Corona epidemic. I guess around 300 visitors per day.

Question 2: Besides agricultural products, what does the area have to offer in your opinion? (open question about cultural services)

Answer: The area was designated for food production ('expansion of Amsterdam plan') and in 1865 the polder was made. Besides the Boterbloem is also used as a care farm. The area itself and its open landscape is valuable to people. It also serves as a green buffer between the city and the airport (Schiphol). Lastly, the opportunity to shop local and small scale produced vegetables, and pick them by yourself is unique.

De Boterbloem (11ha)

Agriculture

Question 1: What is the yearly production of crops? We read in a previous group's report that yearly production was 9 tons of barley, 6 tons of marrowfat peas and 2 tons of mustard seeds. Is this data still accurate?

Answer: we have numbers of last year, right now already $\frac{3}{4}$ of the land is converted into grass as building preparation.

Question 2: Do you know what kind of crops the other farms in the Lutkemeerpolder produce (and how much?). We would like to know this to calculate the total agricultural value of the polder.

Answer: the first farm produces mainly wheat, potatoes (grass) and the second farm produces wheat, sugar beets, maize. There is no livestock in the Lutkemeerpolder.

Question 3: Do you use irrigation for your crops/where does the water come from which you use to water the crops? How much water do you use each year or per hectare? Do you know this for the surrounding farms as well?

Answer: No/little irrigation is used in the Lutkemeerpolder. As it is a polder, the groundwater level is kept stable by the waternet. We only irrigate young crops sometimes.

Question 4: How does the Boterbloem and surrounding farms fertilise their land?

Answer: the Boterbloem uses left overs of champion production, but mainly for the ground structure (not much fertiliser use). Furthermore, we use the goat and chicken faeces as fertiliser. Other farms do use artificial fertilisers.

Question 5: Do you perform conservation tillage?

Answer: Not at the moment, but would like to do that in the future.

Care/education

Question 1: In what way do you believe the farm has 'social value': how does the farm contribute and add value to society?

Answer: It contributes by being a care farm. Furthermore, we also provide some catering. People can drink some coffee or tea in our building, we also host meetings or gatherings, we play movies in the orchard (mainly neighbouring people visit this activity).

Question 2: How many (psychiatric) clients does the farm accommodate per day as part of its care farm function? How much does the farm get paid per person per day? Do you believe this is an accurate representation of the intrinsic value of this service?

Answer: We normally help 5 people per day and they will normally stay at the farm from 10:00 - 15:00. We do this every day of the week apart from Tuesday and the weekend. No specific answer on payment, nor on the intrinsic value.

Question 3: Have you organised educational activities for children on the farm (pre-Corona)? If so, what was the content of these activities and how many children visited? + what other activities do you organise?

Answer: Not recent educational activities. Normally we organise a potato harvest day, we have a children's theatre in the orchard, in the future we would also like to make a small exhibition about (organic) farming.

Biopolder

Question 1: Are the plans for the *Biopolder* only for 'de Boterbloem', or have other farms in the Lutkemeerpolder also stated to be willing to cooperate?

Answer: The Boterbloem is an organic farm, the surrounding farms are not. In the *biopolder* plan, new farmers will come which will farm in a more cooperative way. There will also be room for part time farmers.

Question 2: In what way will the agricultural activities in the *Biopolder* scenario differ from 'business as usual' at 'de Boterbloem'? In the future bio polder plan, what crops will you grow? Will there also be more trees for the collection of timber or willow?

Answer: Partly the same crops will be farmed as we do now, partly some agroforestry or market garden style will be used for production. More small trees or rows of fruit trees will be planted to serve as a windbreaker.

Question 3: Would the 'Tuinen van West' concept be used as an inspiration source?

Answer: No, we are however part of the 'tuinen van west' but we will focus on the urban agriculture/local production of food/ educational role/ recreational role. Plus, in the *biopolder* plan, plots of land will not just be given away for any entrepreneurial activity (which is more or less the case in the 'Tuinen van West').

Business park

Question 1: Will 'de Boterbloem' be able to carry out any activity in case the business park is built, or will the farm disappear completely?

Answer: The Boterbloem will probably remain only in a slimmer size. (2 instead of 11 hectares) Plus we will have to focus more on the catering/shop/care side in order to keep ends meet.

Question 2: Do you know how the activities of the other farms will change if the business park is built?

Answer: the houses will remain, but the farms will disappear.

Question 3: What work has already been carried out for the business park?

Answer: they changed the existing water ways, put up screens to keep the 'natterjack toad' away and save (as this is a protected species). They have sown grass on the fields as preparation. All above mentioned things had to be and are reversible.

Inhabitants Amsterdam:	862956	# people visiting the polder with different frequency		
6% vistied de Tuinen van West/ Osdorper Binnenpolder in the past 12 months (Municipality of Amsterdam, 2018)	51777			
31% of de Tuinen van West area is Lutkemeerpolder	16051			
low-end estimate of Lutkemeerpolder being only 2/3 as popular as other areas	10594			
As a representative sample:				
Frequency visit to recreation areas	No. of visits per year	Percentage of visitors	No. of Lutkemeervisitors	No. of visits
daily (5)	260	0.02	212	55087
A few times a week (2)	104	0.05	530	55087
A few times a month (2)	24	0.14	1483	35595
A few times a year (3)	3	0.29	3072	9216
Less than a few times a year (2)	2	0.07	742	1483
I don't know (0)	0	0	0	0
Never (0)	0	0.44	4661	0
			# visits per year:	156468
			per day	429
			per month	3009

Calculation of lower-bound estimate for visitors and visitor numbers.

	High with low number of visitors	Low with low number of visitors
Travel Cost Method		
T = travel time (in hours)	0.358	0.358
w = average wage rate (€/hour)	36.5	18.25
D = return distance (in km)	10.23	10.23
v = marginal vehicle operating costs	0.19	0.19
Ca = cost of Admission to asset	0	0
Va = average number of visits per year	156468.1788	156468.1788
Assumptions low-end estimate:		80% of visitors walk/bike to Lutkemeerpolder Half of wage as lower-end opportunity cost
Adapted formula:		
$V = (0.2Va * V1) + (0.8Va * V2)$		
$V1 = (T * 0.5w) + (D * v)$	8.471	
$V2 = (T * 0.5w)$	6.527	
V =	7	
V * Va	1082158 C/year	$V = (0.2Va * (T * 0.5w) + (D * v)) + (0.8Va * (T * 0.5w))$

Calculation of value for lower-bound estimate.

Inhabitants Amsterdam:	862956	# people visiting the polder with different frequency		
6% of inhabitants visited de Tuinen van West/ Osdorper Binnenvolder in the past 12 months	51777			
31% of this area is the Lutkemeerpolder, which is the most popular destination in the de Tuinen van West area	16051			
based on landuse of the Tuinen van West, Lutkemeerpolder has most recreation areas and thememorial park. The rest of the Tuinen van West area is mostly pasture and allotment gardens. Hence deduction Lutkemeerpolder 30% more popular for recreation	20866			
As a representative sample:				
Frequency visit to recreation areas	No. visits a year	% of visitors	No. of Lutkemeervisitors	No. of visits
daily (7)	365	0.02	417	152324
A few times a week (3)	156	0.05	1043	162757
A few times a month (3)	36	0.14	2921	105166
A few times a year (10)	10	0.29	6051	60512
Less than a few times a year (5)	5	0.07	1461	7303
I don't know (0)	0	0	0	0
Never (0)	0	0.44	9181	0
			# visits per year:	488062
			per day	1337
			per month	938

Calculation of upper-bound estimate of visitors and visitor numbers.

Travel Cost Method

	Data
T = travel time (in hours)	0.358
w = average wage rate (€/hour)	36.5
D = return distance (in km)	10.23
v = marginal vehicle operating costs	0.19
Ca = cost of Admission to asset	0
Va = average number of visits per year	488062

$$V = ((T \times w) + (D \times v) + Ca)$$

V=

15

V*Va

7320217 €/year

Calculation of upper-bound value estimate

Validity tests for number of visitors to the Lutkemeerpolder

We were concerned about the internal validity of our method used to deduce visitor numbers to the Lutkemeerpolder. We therefore performed a number of validity checks you can find below to validate the calculated number of 375432 visitors a year critical to the travel cost valuation model.

Firstly, to check if our method to deduce visitor numbers yielded a just estimate for the number of visitors of the Lutkemeerpolder, this method was also applied to a different green area where visitor numbers were already available: *Amsterdamse Bos*. The yearly number of visitors of the most popular recreation area near Amsterdam was already known, so it could be compared to our own result. Our method from the Gemeente Amsterdam data resulted in 6 459 000 visitors of the Amsterdamse Bos, where the actual known number is around 6 000 000 in 2010 and has only increased since then (Gemeente Amsterdam, 2010). Since these numbers are close, this check of the validity of our method is positive. This confirmed that the used method gives a good estimate of the yearly number of visitors for the recreation area of the Lutkemeerpolder.

As a second internal validity check, we searched for a similar recreational area to the Lutkemeerpolder. In 2016, a report was published by NBIC-NIPO on the number of visitors of recreation areas in the province of North-Holland. Below, some of these numbers of recreation areas in the Amsterdam region are presented. Given the population increase in the Amsterdam region, it is likely that most of these numbers would currently be higher.

The number of visitors of recreation areas in the province of North-Holland, adapted from https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Natuur/Links/Recreatiegebieden_bezoekersonderzoek_Noord_Holland_2016.pdf

Recreation area	Unique visitors (x 1,000)	Number of visits (mln)
Amstel, oever, dijk en polders	424	1.5-2
Amstelmeer	146	0.25-0.5
Amsterdamse Bos	1,119	5-6
Amsterdamse Waterleidingduinen	796	1.5-2
Diemberbos/ overdiemerpolder	141	0.5-0.75
Gaasperplas	286	1.5-2

't Twiske	510	2-3
Vondelpark	1,208	8-9

Of these recreation areas in the Amsterdam region, Het Diemberbos seems to be the best comparison to the Lutkemeerpolder, considering the distance from the city centre, proximity to the highway, type of vegetation, land use and the surface area. Also, the popularity of Tuinen van West and Diemberbos seem to be fairly similar according to the Grote Groenonderzoek (Gemeente Amsterdam, 2019).

As a third check, we looked at one of the smaller areas available from the above research. This is Venneperhout with 250,000-500,000 visitors per year and a surface area of roughly 1km². Given that the Lutkemeerpolder is twice as large and near a big city, which is not the case at the Venneperhout, our reasonably higher visitor number estimate seems justified.

Recreation area	Unique visitors (x 1,000)	Number of visits (mln)
Lutkemeerpolder	16	0.375

If these three validity checks and corresponding visitor numbers are then compared to the outcome of our visitor calculations for the Lutkemeerpolder, then our estimations seem very reasonable. Also, the Grote Groenonderzoek (Gemeente Amsterdam, 2019), indicated that 3% of the Amsterdam citizens mention the Tuinen van West as the recreation area that they visit most often. This makes it the 7th most popular recreation area in the region among Amsterdam citizens, which would justify the results, although concern was voiced that the number of visitors is too high.

9.3 Regulating

Method valuation of air quality regulation

The conducted analysis is a benefit transfer. Based on the overview 'Kentallen Waardering Natuur, Water, Bodem en Landschap' provided by Ruijgrok & de Groot the highest priority pollutants can be valued based on categories as deciduous-, pine forest, heath and brushwood. The authors note that the estimates would be more accurate when local data is used. Another note is that not all vegetation types, such as pine trees, are measured from the vegetation itself. Some of these values are rough estimates based on other vegetation types. Finally, an overview is missing on some pollutants as ozone or PM2.5 (particulate matter < 2.5 μm). Although the interaction of ozone is mostly dependent on the supply from Europe or global interactions, PM2.5 is noted as a local pollutant and is being monitored near main roads by GGD Amsterdam (S.C. van der Zee et al., 2019).

For the current situation only the wet nature areas, the parks, public gardens and 30-70% of the area of the cemetery is used. The prices per ha are based on the guidelines provided by Ruijgrok & de Groot to estimate the local vegetation types. Here the agricultural areas are considered to not emit nor uptake NO_x, SO₂ and PM₁₀.

This analysis does not include a valuation of air pollution caused by the business park but rather an overview of the expected air quality concentration changes is provided as mentioned in the zoning plan.

	NO _x	SO ₂	PM ₁₀	Total benefit (€/ha/yr)
Deciduous				
Uptake (kg/ha/yr)	205	178	110-190	
Price (€/kg)	7	4	70	
Total (€/ha/yr)	1435	712	7700 - 13300	9847 - 15447
Pine				
Uptake (kg/ha/yr)	205	178	220-380	
Price (€/kg)	7	4	70	
Total (€/ha/yr)	1435	712	15400 - 26600	17550 - 28747
Heath				
Uptake (kg/ha/yr)	100	unknown	50	
Price (€/kg)	7	4	70	
Total (€/ha/yr)	700	unknown	3500	4200

Brushwood/ reed				
Uptake (kg/ha/yr)	10	unknown	10	
Price (€/kg)	7	4	70	
Total (€/ha/yr)	700	unknown	700	1400

Pollination Calculation

The yield of pollination is based on percentages from literature which is described in the method of pollination valuation.

Crop type	Scenario 1 yearly yield (t)	Scenario 2 yearly yield (t)	Biopolder yearly yield (t)	Market price (€/t)	Yearly value	Yearly value high	Yearly value biopolder
Grass	0	0	0	€57,00	€0,00	€0,00	€0,00
Wheat	18,75	30,75	31,25	€195,00	€3.656,25	€5.996,25	€6.093,75
Potato	60,75	60,75	101,25	€140,00	€8.505,00	€8.505,00	€14.175,00
Sugar beet	49,8	136,95	103,75	€36,00	€1.792,80	€4.930,20	€3.735,00
Mais	28,2	84,6	47	€50,00	€1.410,00	€4.230,00	€2.350,00
Barley	1,35	1,35	2,25	€340,00	€459,00	€459,00	€765,00
Capuchins	0,9	0,9	1,5	€1.960,00	€1.764,00	€1.764,00	€2.940,00
Mustard seed	0,3	0,3	0,5	€2.100,00	€630,00	€630,00	€1.050,00

The net value of the services is calculated by taking the sum of all crop yields multiplied with the market price.

Biological Control

The yield of biological control is based on percentages from literature which is described in the method of biological control valuation.

Crop type	Scenario 1 yearly yield (t)	Scenario 2 yearly yield (t)	Bio- polder yearly yield (t)	Market price (€/t)	Yearly value low	Yearly value high	Yearly bio- polder
Grass	16,1	0	0	57,00	917,70	0,00	0,00
Wheat	12,5	20,5	21,875	195,00	2.437,50	3.997,50	4.265,63
Potato	40,5	40,5	70,875	140,00	5.670,00	5.670,00	9.922,50
Sugar beet	33,2	91,3	72,625	36,00	1.195,20	3.286,80	2.614,50
Mais	18,8	56,4	32,9	50,00	940,00	2.820,00	1.645,00
Barley	0,9	0,9	1,575	340,00	306,00	306,00	535,50
Capuch ins	0,6	0,6	1,05	1.960,00	1.176,00	1.176,00	2.058,00
Mustar d seed	0,2	0,2	0,35	2.100,00	420,00	420,00	735,00

The net value of the services is calculated by taking the sum of all crop yields multiplied with the market price.

9.4 Provisioning

Agriculture

Computation of yield

To calculate the value of the agricultural output, the yearly yield was the first variable to be determined for all farms except for 'de Boterbloem', whose yield was known from a previous report. All farms in the Lutkemeerpolder use a rotational system for crops. To determine annual crop yield, the number of hectares a farm had available were divided over all crops it used in the rotation. For example, farm 3 grows wheat and potatoes on 15 hectares of land. Therefore, for the annual yield of that farm, we assume that 7,5 ha are dedicated to wheat and 7,5 ha are dedicated to wheat yearly.

Average annual yield per hectare was determined by finding sources of average yield numbers in the Netherlands in recent years. The sources for each average yield number is listed below the table.

	Crops	Number of hectares	Yearly yield (t/h)	Total yearly yield (t)
<i>Business park area</i>				
Boterbloem (11ha)	Capuchins	-	-	6
	Mustard seed	-	-	2
	Barley	-	-	9
Farm 2 (13ha)	Corn	4	47[i]	188
	Wheat	5	10[ii]	50
	Sugar beet	4	83[iii]	332
Farm 3 (15ha)	Wheat	7,5	10[ii]	75
	Potato	7,5	54[iv]	405
<i>Nature area: scenario 1</i>				
Farm 4 + 5 (23 ha)	Grass	23	11[v]	253
<i>Nature area: scenario 2</i>				
Farm 4 + 5 (23 ha)	Corn	8	47[i]	376
	Wheat	8	10[ii]	80
	Sugar beet	7	83[iii]	581

[i] In het zuiden dit jaar gemiddeld 34 ton mais per hectare. (2018, November 6).

Veeteelt.nl. Retrieved from <https://veeteelt.nl/nieuws/het-zuiden-dit-jaar-gemiddeld-34-ton-mais-hectare>

[ii] Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (2020). Prognose gemiddelde opbrengst per hectare 2019 versus oogst 2018 – situatie 30 januari 2020. Retrieved from: <https://www.rvo.nl/sites/default/files/2019/03/Raming-oogst-2019-gemiddelde-opbrengst-per-hectare.pdf>

[iii] Engwerda, J. (2019, December 31). *Boerderij.nl*. Opbrengsten suikerbieten onder het gemiddelde. Retrieved from <https://www.boerderij.nl/Akkerbouw/Nieuws/2019/12/Opbrengsten-suikerbieten-onder-het-gemiddelde-521094E>

[iv] Quiesen, G. (2019, October 8). Gemiddelde aardappelopbrengst circa 14,8 procent hoger dan 2018. *Akkerwijzer.nl*. Retrieved from

<https://www.akkerwijzer.nl/artikel/221660-gemiddelde-aardappelopbrengst-dit-jaar-circa-14-8-procent-hoger-dan-2018/>

[v] Colenbrander, E. (2018, September 15). Gemiddelde grasopbrengst blijft steken op 10,8 ton. *Nieuwe Oogst*. Retrieved from <https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2018/09/15/gemiddelde-grasopbrengst-blijft-steken-op-108-ton>

Computation of value

When final yield was determined, we calculated the yearly value per crop by multiplying the yearly yield by the market price for both scenarios. Computation is outlined below, with sources for the market prices listed below the table. Significantly higher prices for barley, capuchins and mustard seed is due to the organic production of these crops.

Scenario 1

Crop type	Yearly yield (t)	Market price (€/t)	Yearly value
Grass	161	€57,00[i]	€9.177,00
Wheat	125	€195,00[ii]	€24.375,00
Potato	405	€140,00[iii]	€56.700,00
Sugar beet	332	€36,00[iv]	€11.952,00
Corn	188	€50,00[v]	€9.400,00
Barley (O)	9	€340,00[vi]	€3.060,00
Capuchins (O)	6	€1.960,00[vii]	€11.760,00
Mustard seed (O)	2	€2.100,00[vii]	€4.200,00
Total value			€130.624,00

[i] Kosten kuilgras: Wat is de prijs per ton? (2020, March 23). Retrieved June 23, 2020, from <https://veevoer.nu/kosten-kuilgras-wat-is-de-prijs-per-ton/>

[ii] Marktprijzen Granen-nederland. (n.d.). Retrieved June 23, 2020, from <https://www.nieuweoogst.nl/marktprijzen/granen-nederland>

[iii] Wageningen University & Research. (n.d.) Agrimatie - informatie over de agrosector. Retrieved June 23, 2020, from <https://agrimatie.nl/Prijzen.aspx?ID=15125>

[iv] Doddie, H. (2020, February 12). Cosun bepaalt bietenprijs op 36,05 euro per ton. *Nieuwe Oogst*. Retrieved from

<https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2020/02/12/cosun-bepaalt-bietenprijs-op-3605-euro-per-ton>

[v] Voorhorst, J. (2019, October 10). Vlotte handel snijmais met stijgende prijzen.

Nieuwe Oogst. Retrieved from

<https://www.nieuweoogst.nl/nieuws/2019/10/10/vlotte-handel-snijmais-met-stijgende-prijzen>

[vi] Value computed by multiplying the price of barley found at [ii] with the 100% premium for organic production (seen in the price of organic wheat, which is €380 according to Van der Boom, N. (2018, May 22). Prijzen biologisch graan fors hoger. *Boeren Business*. Retrieved from <https://www.boerenbusiness.nl/granen-grondstof/artikel/10878607/prijzen-biologisch-graan-fors-hoger>

[vii] Retrieved from contact with Machandel B.V., buyer of the produce of 'de Boterbloem'

Scenario 2

Crop type	Yearly yield (t)	Market price (€/t)	Yearly value
Wheat	205	€195,00	€39.975,00
Potato	405	€140,00	€56.700,00
Sugar beet	913	€36,00	€32.868,00
Corn	564	€50,00	€28.200,00
Barley (O)	9	€340,00	€3.060,00
Capuchins (O)	6	€1.960,00	€11.760,00
Mustard seed (O)	2	€2.100,00	€4.200,00
Total value			€176.763,00

Lastly, to compute the value of the agricultural production in the business park scenario, we used 3/11 of 'de Boterbloem's production in addition to the part of the polder that will become a nature area (for simplicity reasons we assume it will remain agriculture).

The annual production value of 'de Boterbloem' amounts to €19.020,00. Taking 27% of this results in a value of €5.187,27. To this, we add the range of values of the production in the northern part of the polder, with as a lower bound only production of grass (€9.177,00) and as an upper bound the high-effort scenario of production of wheat, corn and sugar beet (€55.316,00). This results in a range of €14.364,27 - €60.503,27. Finally, we adjust this for climatic events by using the 10% discount and premium: €12.927,85 - €66.553,60.

Irrigation calculations

Picture of the Rijn-West drainage basin from van der Meer (2020)

Tables

Total water usage by crop land in Rijn-West (x1000 m3)				
	2017	2018	2017%	2018%
Drink water	326	369	0.115	0.028
'gietwater'	0	0	0	0
Ground water (irrigation)	1250	5149	0.440	0.391
Surface water (irrigation)	1179	7594	0.415	0.576
Ground- and surface water for flood irrigation (drenking)	86	53	0.030	0.004
Total	2841	13165	1	1

Average total water usage per crop farm (Rijn-West) in m3		
	2017	2018
Total average water usage	1821	8322
Of which drink water	209	233
Total-drink water	1612	8089

Total irrigated acreage in ha		
Rijn-West	2017	2018
Irrigated at least ones	599	41364
Total irrigated acreage	1248	140883
Times irrigated	2.08	3.41
NL		
Irrigated at least ones	7778	296856
Total irrigated acreage	16665	1150359

Percentage and times Irrigation (NL) in ha		
	2017	2018
Percentage of irrigated land (compared to total land)	0.008	0.305
How many times irrigated land was irrigated	2.142	3.875

Total acreage of agricultural land in ha			
	Total acreage	Number of farms	Hectares per farm
Total arable land	1833564	-	-
Acreage cropland*	446427	10685	41.8
'overige'	25454	976	26.1
Ijsselmeerpolders/N-Holland	69733	1229	56.7
Rivierklei gebied	11009	351	31.4
Average of the three areas	-	-	38.1

* includes crops, excludes maize for livestock and grassland

Average total water usage per crop farm, per origin (in m3)		
	2017	2018
Drink water	209.0	233.3

'gietwater'	0	0
Ground water (irrigation)	801.2	3254.8
Surface water (irrigation)	755.7	4800.4
Ground- and surface water for flood irrigation (drenking)	55.1	33.5
Total	1821	8322

Average total water usage per crop farm, per origin and per hectare (m3/ha) + price							
	2017	2018	Price/ m3	Price/ha 2017	Price/ha 2018	Total costs 2017	Total costs 2018
Drink water	5.5	6.1	0.86	1.70	1.90	293.10	327.19
'gietwater'	0	0	-	-	-	-	-
Ground water (irrigation)	21.1	85.5	0.61*	565.00	2295.24	796.13	3234.20
Surface water (irrigation)	19.9	126.1	0.46*	401.86	2552.72	566.26	3597.01
Ground- and surface water for flood irrigation (drenking)	1.4	0.9	0.54*	34.41	20.91	48.49	29.47
Total	47.8	218.6	-	1209.28	5101.07	1703.98	7187.87

* expert chosen values.

Total irrigation cost per scenario				
	Total costs status quo/biopolder 2017	Total costs status quo/biopolder 2018	Total costs in business park 2017	Total costs in business park 2018
Drink water	293.10	327.19	122.91	137.21
'gietwater'	-	-	-	-
Ground water (irrigation)	796.13	3234.20	333.86	1356.28
Surface water (irrigation)	566.26	3597.01	237.46	1508.43
Ground- and surface water for flood irrigation (drenking)	48.49	29.47	20.33	12.36

Total	1703.98	7187.87	714.57	3014.27
--------------	----------------	----------------	---------------	----------------

Detailed description of the calculations.

Step 1: retrieving information about the water usage of (crop)farms in the Netherlands, specifically of the Rijn-west drainage basin. (van der Meer, 2020) Retrieving information about the size of crop farms in the Netherlands, specifically in the overlapping area of the Rijn-west drainage basin (Smit and Jager, 2018).

Step 2: calculation of the percentage of the origin of the water for 2017 and 2018. As a control step all percentages were added, which gave a value of 100 percent or 1.

Step 3: calculation of the average acreage per farm by dividing the total acreage by the number of farms. Then the three overlapping areas of Smit & Jager (2018) compared to the Rijn-west drainage basin were averaged leading to an average size of 38 hectares per farm, including crops and excluding maize for livestock feed/grass land.

Step 4: calculating the average usage of water for crop farmers per origin of the water. In the literature the water usage per origin or per crop farmer was given, but not both. The percentages as calculated in step 2 were multiplied with the average water usage per crop farm, resulting in the average usage of water for crop farmers per origin of the water. As a control step the calculated use of drink water was compared with the use as provided in the literature. This control step was repeated with the total amount of water (see red numbers).

Step 5: the values obtained in step 4 were divided by the average areal size, as calculated in step 3, resulting in the average water usages (m3) per crop farm per origin of the water and per hectare.

Step 6: the values of step 5 could be multiplied by the cost price of the different sources of water, resulting in a price/hectare.

Step 7: the prices from step 6, could be multiplied by the number of hectares in the Lutkemeerpolder (62 ha) to determine the current and biopolder value. For the irrigation value in the businesspark scenario, the prices of step 6 could be multiplied by the remaining agricultural land (26 ha).

Remarks on calculations

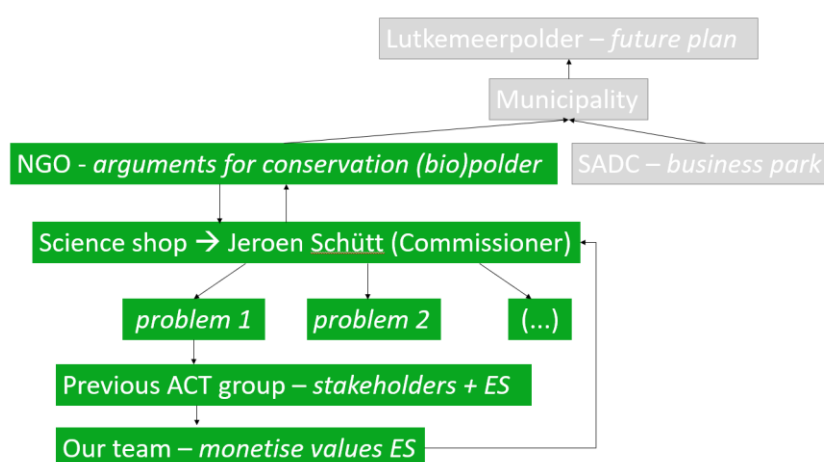
Size of agricultural land per farm may differ. We took the number for agricultural surface per farm as mentioned in Smit & Jager (2018), this however does not include crop land

that is used for grass or maize for livestock feeders. Therefore, the real number of hectares per farm may be larger than mentioned in our calculations and therefore the price of irrigation may be overestimated.

Cost price of ground and surface water could not be obtained with certainty; therefore a rough estimate of the values was made in order to prevent an overestimation (which would have certainly happened if the drink water price was used for all water). However, and over or under estimation of the real value is still possible.

9.5 Stakeholders

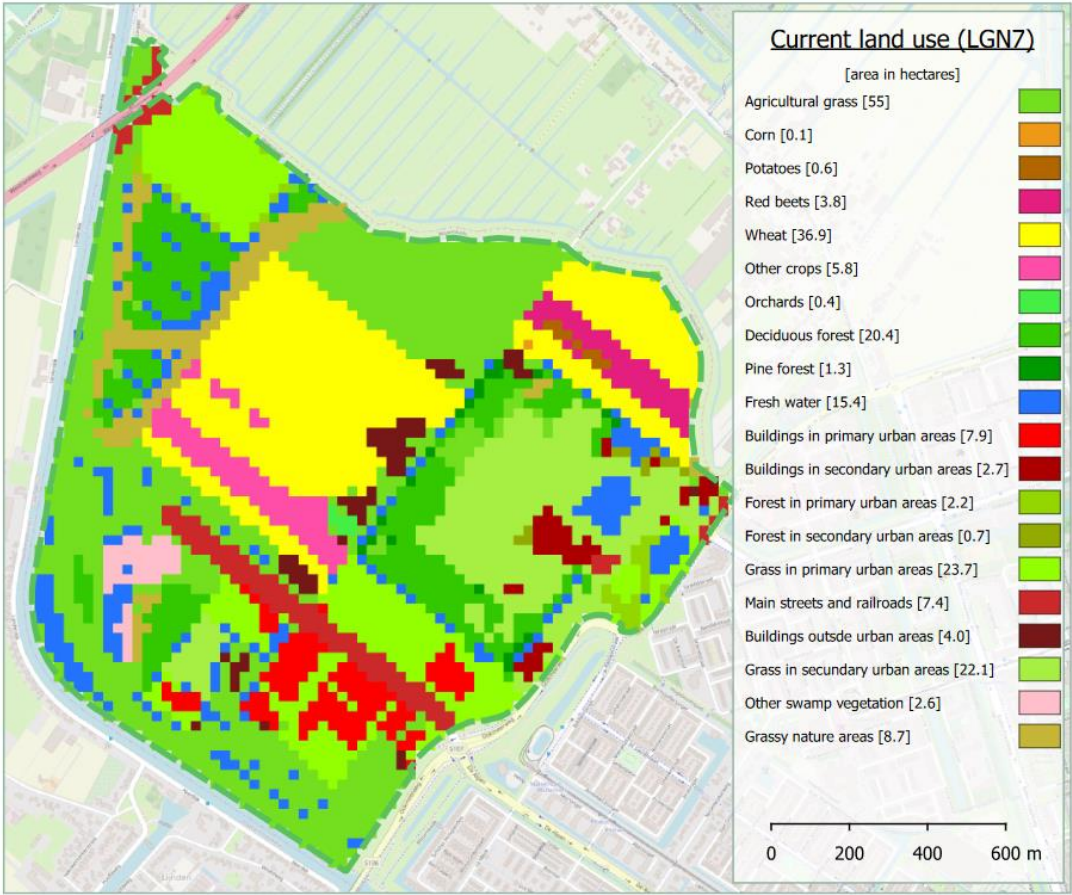

Schematic overview of stakeholders involved in the problem associated with the Lutkemeerpolder

The stakeholders that relate to the broad problem are those that have an interest in the outcome of the research done by the WUR Science Shop. Although our consultancy report will mainly influence the commissioner, the aggregate output of the commissioner impacts a variety of stakeholders interested in the zoning plan of the Lutkemeerpolder. These have been schemed. The previous Academic Consultancy project of Wageningen University and Research has extensively worked on identifying and categorising further stakeholders and their interests (see report by Bos et al., 2019).

9.6 Land use map (LGN7)

Verslag concept

Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur

Datum	:	31 augustus 2020
Commissievoorzitter (plv.)	:	dhr. F.A.S. Zoon
Commissiegriffier	:	mw. M. de Zwart
Telefoonnummer/e-mail	:	zwartm@noord-holland.nl

Aanwezig:

	Commissievoorzitter	dhr. F.A.S. Zoon
	Commissiegriffier	mw. M. de Zwart
5	Leden van de commissie	FvD mw. J. Vastenhouw, dhr. R. Dekker
		GL dhr. G. Zaal, dhr. J. Dulfer
		VVD mw. M. van Meerten, dhr. G. Hartog
		D66 mw. A. Kapitein, dhr. E. Kanik
10		PvdA dhr. J. Carton
		PVV mw. I. Bezaan
		SP dhr. W. Hoogervorst, mw. M. van Oorsouw
		CDA mw. C. Kuiper, dhr. D. Heijnen
		PvdD Ines Kostic
15		50plus/PvdO dhr. M. van Dregt
		CU dhr. M. Klein
		DENK --
		Fractie Baljeu --
20	College van GS	dhr. A. van Dijk (CdK), mw. Z. Pels, mw. I. Zaal
	Afwezig met kennisgeving	mw. S. Abdi (PvdA), mw. S. Doevendans (PvdA),
	Notulist	Verslagbureau Moneypenny/mw. H. Mutsaerts

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten
- 30 2.a. Vooruitblik op de komende vergadering(en) a.d.h.v. strategische agenda
3. Inspreekhalfuur over onderwerpen die niet op de agenda staan, maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren
4. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke
- 35 aangelegenheden

5. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
6. B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)
 - 40 6.a. Economie: Brief GS inzake uitstel betaling lening Pallas
 - 6.b. Economie: Discussienota PvdD – Noord-Hollandse Donut – Samen naar een 21ste-eeuwse economie waar iedereen beter van wordt
7. Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
- 45 8. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)/mw. Zaal is aanwezig
 - 8.a. Brief GS aan PS inzake voorgenomen uitwerking moties 41 en 42
 - 8.a.1 Cultuur: Brief GS aan PS inz. hernieuwde gewijzigde planning actualisering cultuurbeleid
 - 50 8.a.2 Economie: Brief GS aan PS inz. actualisering economisch beleid
 - 8.b Brief GS aan PS inz. voortgang Regenbooginitiatief
9. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
 - 9.a. Financiën: Voordracht Tweede begrotingswijziging 2020
 - 55 9.b Verbonden partijen: Voordracht Kadernota verbonden partijen 2020
10. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
11. Sluiting
- 60 12. C-agenda Algemeen
13. C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)
 - 13.0 Natuur & Ruimte: Brief hou Lutkemeer groen (C-agenda NLG & RWK 24-08- 2020)
 - 13.a IBT: Brief GS aan PS inz. Rapport brandveiligheid zorginstellingen provincie Noord-
65 Holland 2019 (C-agenda EFB 31-8-2020)
 - 13.b Economie: Brief GS aan PS inz. Monitor Detailhandel 2020 (C-agenda EFB 31- 8-2020)
 - 13.c Economie: Brief GS aan PS inz. De Kop Werkt! Jaarrapportage 2019 en verlengen programma (C-agenda EFB 31-8-2020)
 - 13.d Archief: Brief GS inz. Archieftoezicht 2019 (c-agenda EFB 31-8-2020)
 - 70 13.e Arbeidsmarkt: brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019-2020 (C- agenda EFB 31-8-2020)
 - 13.f Aanpak Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 (C-agenda M&B (trekkende cie.) en EFB 31-08-2020, NLG en RWK 24-08-2020)
 - 13.g Landbouw/ Economie: Voedsel Verbindt 2020-2023 (C-agenda NLG -leidende
75 commissie-24-08-2020 & EFB 31-08-2020)
 - 13.h Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Dijk en Waard (C- agenda EFB 31-8-2020)
 - 13.i Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Beemster – Purmerend (C-
agenda EFB 31-8-2020)
 - 80 13.j Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Amsterdam en Weesp)(C-
agenda EFB 31-8-2020)
 - 13.k Bestuur: Brief GS aan PS inz. wijzigingsbesluit verrekening grenscorrectie Gooise Meren-
Weesp (C-agenda EFB 31-8-2020)

- 85 13.l Arbeidsmarkt en Onderwijs: Benoeming werkambassadeur (C-agenda EFB 31- 8-2020)
- 13.m (Heel PS) Brief GS aan PS inz. Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord- Holland (C-agenda NLG en RWK 24-8-2020 en EFB en M&B 31-8-2020).
- 13.n Arbeidsmarkt/Covid-19: Brief kermisvrouwen Nederland inz. steun covid-19 (c-agenda EFB 31-8-2020; brief is ook aan GS gezonden).
- 90 14. C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
- 14.a Social Return: Brief GS aan PS inz. Social return voortgang 2020 (C-agenda EFB 31-8-2020)
- 14.b Monumenten: Benoemen Loods Herbestemming NH (C-agenda EFB 31-8- 2020; in de brief wordt gevraagd of u behoefte heeft aan een nadere
- 95 14.c Dienstauto's: Brief GS aan PS inz. nieuwe dienstauto's GS (C-agenda EFB 31-8- 2020)
15. C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)
16. C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB
- 100 onderwerpen portefeuille CdK Van Dijk)
- 16.a GS en PS zaken: Protocol bedreiging bestuurders (C-agenda EFB 31-8-2020) Toelichting:
- 16.b Wonen/Bestuur: Stand van zaken uitvoering Statenmotie 21 'Vang de kinderen van Moria op' (C-agenda RWK 24-08-2020 en C-agenda EFB 31-08-2020)
- 16.c Ondernijning: Brief GS aan PS inz. Agenda Weerbaar Noord-Holland (C-agenda EFB 31-8-2020)
- 105 16.d Volksgezondheid/Covid-19: brief verontruste burger Hoofddorp inz. niet afsluiten fontein (C-agenda EFB 31-8-2020; brief is ook aan het kabinet van de CdK gezonden).

Agenda

110

1. Opening en mededelingen

De **voorzitter** opent de commissievergadering om 13.30 uur en heet alle aanwezigen welkom bij de eerste fysieke vergadering na het zomerreces, waarbij de aanwezigen erop worden gewezen dat zij de coronamaatregelen in acht moeten nemen. Afmeldingen zijn ontvangen

115 van mw. Abdi (PvdA) en mw. Doevendans (PvdA). Gedeputeerde Stigter is afwezig, eventuele vragen die nu gesteld worden zullen schriftelijk worden beantwoord. Er hebben zich 2 insprekers aangemeld. De CdK zal een mededeling doen bij zijn rondvraag.

2. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten

120

De **voorzitter** constateert dat de agenda ongewijzigd wordt vastgesteld evenals de lijst van moties en toezeggingen, de strategische agenda en het verslag van 15 en 18 juni 2020.

2.a. Vooruitblik op de komende vergadering a.d.h.v. strategische agenda

125

De **voorzitter** meldt dat voor de vergadering op 28 september a.s. de volgende punten op de agenda staan: Nota leningen en garantiestellingen PNH 2020, herbenoemen bestuurder/ directeur Randstedelijke Rekenkamer en het initiatiefvoorstel FvD inzake wijziging referendumverordening. Voorafgaande aan deze vergadering vindt een technische briefing over Europa plaats op verzoek van Ines Kostić (PvdD).

130

3. Inspreekhalftuur over onderwerpen die niet op de agenda staan, maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren

De **voorzitter** meldt dat zich twee insprekers hebben aangemeld voor het onderwerp Brief “Hou Lutkemeer groen”, punt 13, C-agenda.

135

Mw. **Heyning** uit Amsterdam spreekt in op persoonlijke titel. Lutkemeer maakt deel uit van de wereldberoemde groene schegge in het algemeen uitbreidingsplan van Amsterdam en draagt bij aan een groeiende stad die moet kunnen ademen. Lutkemeer is een ruimtelijk pluspunt voor de kenniseconomie gezien de bijdrage aan de leefkwaliteit. Het gebied heeft een grote groene potentie met jaarlijkse opbrengsten van miljoenen euro's. De politiek dreigt nu de groene voordelen te vergeten, er wordt onteigend voor andere doelen en er vinden schimmige transacties plaats. De projectontwikkelaar wil nu het zoveelste distributiecentrum gaan ontwikkelen, maar hier staan er al meer dan genoeg van in Nederland. Daarom: “Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald”. PS worden verzocht te voorkomen dat het prachtige landschap wordt verpest door foeilelijke distributiedozen.

140

145

Dhr. **Klein** (CU) vraagt of als de Lutkemeerpolder groen blijft, de distributiecentra op andere plaatsen in de provincie moeten worden gerealiseerd.

150

Mw. **Heyning** meent dat om op deze vraag een goed antwoord te kunnen geven, de provincie een goede behoeftesaming moet hebben, maar die ontbreekt. Worden de ramingen afgestemd met aangrenzende provincies?

155

Ines **Kostiç** (PvdD) vraagt hoe de burgers de ‘verdozing’ ervaren.

Mw. **Heyning** antwoordt dat er veel burgerinitiatieven zijn en worden ontwikkeld om Lutkemeer te redden. Maar Amsterdam geeft telkens aan: de gemaakte afspraken moeten uitgevoerd worden.

160

Dhr. **Dulfer** (GL) vraagt aan welke alternatieve oplossingen wordt gedacht.

165

Mw. **Heyning** verwijst naar het onderzoek van Wageningen University. Een aantal politieke partijen van Amsterdam was voorstander van het groen houden van de polder, andere partijen hebben een andere voorkeur. Er worden momenteel diverse groene nota's gepubliceerd en het eerste voorbeeld van stadslandbouw kan juist in Lutkemeer plaatsvinden.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt welke mogelijkheden er zijn voor een groene Lutkemeer binnen Amsterdam.

170

Mw. **Heyning** verwijst naar het Manifest van de groene Schegge voor Amsterdam (de link hiervoor staat in haar inspraakreactie bij de agenda bijlagen EFB 31–8–2020). Dit is een van de weinige locaties waar nog landbouw op kleigrond kan plaatsvinden.

175

Dhr. **Dekker** (FvD) vraagt wat er is veranderd sinds de afspraken zijn gemaakt in Amsterdam.

Mw. **Heyning** antwoordt dat in eerste instantie gedacht werd aan het herhuisvesten van bedrijven uit te stad in de Lutkemeer, maar die fase is inmiddels voorbij. Er wordt nu anders gedacht over leefbaarheid en stadslandbouw en daar is Lutkemeer zeer geschikt voor.

180 Dhr. **Schutt** spreekt in namens de Wetenschapswinkel van Wageningen over het onderzoek naar de waarde van open ruimte en kwantificering van de ecosystemen van de Lutkemeerpolder voor de bewoners in het omliggende stedelijke gebied. Hij is benaderd door Behoud Lutkemeer om onderzoek te doen naar de waarden van het natuurlijk kapitaal van de polder gezien vanuit het regionale perspectief van de MRA. Dit natuurlijke kapitaal bestaat uit
185 alle natuurlijk hulpbronnen op aarde. In Nederland is in de afgelopen 25 jaar de vraag naar natuurlijke hulpbronnen harder gestegen dan het aanbod. Hoe wordt deze waarde berekend en hoe kan deze waarde worden afgewogen tegen de boekwaarde van het onroerend goed? In Lutkemeer zijn natuurlijke hulpbronnen aanwezig zoals luchtkwaliteit, waterberging en koolstofopslag en het is een leefgebied voor fauna en flora. Men is uitgekomen op een
190 spreiding van 1,5 tot 8,5 miljoen euro per jaar met een potentiële verhoging in de toekomst. De politiek moet een goede afweging maken tussen groen en groei en de Omgevingswet legt een verantwoordelijkheid bij de provincie om te toetsen of de personele en beroepsbelangen ondergeschikt worden gemaakt aan het algemeen belang.

195 Ines **Kostiç** (PvdD) vraagt meer informatie over de bevindingen tijdens het onderzoek.

Dhr. **Schutt** geeft een technische toelichting op het onderzoek.

Dhr. **Carton** (PvdA) vraagt waar meer achtergrondinformatie te vinden is.

200

Dhr. **Schutt** verwijst naar zijn rapport dat op meerdere websites is geplaatst. Hij zal een link toesturen naar de website van de universiteit (rapport staat bij de agenda bijlagen die EFB 31 – 8–2020).

205 De **voorzitter** bedankt de sprekers voor hun bijdrage.

4. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden

Dhr. **Van Dijk** (CdK) heeft twee mededelingen. Het Communicatieplan is door corona enigszins vertraagd, maar inmiddels is de uitvoering al ter hand genomen, want juist in deze tijd is communicatie van groot belang, zowel off als online, hetgeen tevens leidt tot een grotere zichtbaarheid van de provincie. **Eind dit jaar zal hij hierover de commissie berichten.** Ten aanzien van de burgerparticipatie zou een congres worden georganiseerd in de tweede helft 2020, maar dat kan vanwege corona niet doorgaan. Twee Statenwerkgroepen zijn nu aan de slag met participatie, de een houdt zich bezig met burgerparticipatie an sich en de andere focust op de werkwijze GS/PS. **Hij zal aan het presidium voorstellen om de tweede werkgroep op te plussen met burgerparticipatie, mede met het oog op de nieuwe participatieverordening die met de commissie zal worden besproken voordat deze begin 2021 wordt vastgesteld.** Er wordt gewerkt aan de verkenning van een digitaal platform om met inwoners in contact te
210
215
220 komen. In november wordt een ambtenaar aangesteld die gaat functioneren als ambtelijk steunpunt voor burgerparticipatie. Deze ambtenaar zal de organisatie gaan ondersteunen en burgerparticipatie verder ontwikkelen.

Dhr. **Zaal** (GL) heeft een vraag over de uitvoering van motie 21 Kinderen van Moria. De brief van GS geeft vooral een procedurele opsomming van allerlei overlegvormen waarbinnen
225

aandacht wordt gevraagd voor opvang en huisvesting van de kinderen in Moria. Wat is er intussen concreet bereikt bij de gemeenten?

230 Dhr. **Van Dijk** (CdK) antwoordt dat het kabinet heeft besloten dat de opvang van de kinderen van Moria plaatsvindt op het Griekse vasteland in samenwerking met de Griekse overheid. Hij neemt als Rijksheer deel aan het overleg waarin hij functioneert als verlengstuk van het kabinet en vanuit deze functie vraagt hij aandacht voor dit probleem, maar vooralsnog is geen sprake van bereidheid en wordt verwezen naar de afspraken met Griekenland. Niettemin vraagt hij ook binnen de kring van Commissarissen hier aandacht voor.

235

5. Rondvraag portefeuille dhr. Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

240 De **voorzitter** meldt dat gedeputeerde Stigter niet aanwezig is. Eventuele vragen die nu gesteld worden zullen schriftelijk worden beantwoord. Er zijn geen vragen.

6. B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)

6.a. Economie: Brief GS inzake uitstel betaling lening Pallas

245 De **voorzitter** constateert dat de commissie akkoord gaat met de aanwezigheid van de heer Van der Lugt van Pallas bij de bespreking van dit agendapunt, teneinde eventuele vragen te beantwoorden.

250 Dhr. **Hartog** (VVD) ondersteunt het collegebesluit om uitstel voor terugbetaling te verlenen. Als het uiteindelijk lukt om de financiering rond te krijgen, dan heeft de provincie voor de komende tientallen jaren hoogwaardige werkgelegenheid veiliggesteld.

Mw. **Bezaan** (PVV) stemt in met uitstel van terugbetaling van de lening tot 1 januari 2022.

255 Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt of de belangstelling intussen meer concreet is geworden dan voorheen het geval was. Welke factoren leiden tot het vertrouwen van GS in de toezegging dat de terugbetaling van de lening zal plaatsvinden per 1 januari 2022? Is de gedeputeerde bereid om het overzicht van de acties van de Stichting Voorbereiding Pallasreactor in de procedure nader uit te werken in een halfjaarlijkse voortgangsrapportage? Intussen lopen allerlei trajecten voor vergunningen e.d. Wat gebeurt er als onverhoopt geen private investeerders gaan deelnemen?

260 Dhr. **Heijnen** (CDA) ondersteunt het besluit.

265 Dhr. **Klein** (CU) ondersteunt het besluit. Het verzoek tot uitstel is pas op 25 juni jl. bij GS binnengekomen en dat is nogal laat met het oog op de verplichting om de lening op 1 juli terug te betalen. Waarom zijn er niet eerder stappen gezet? Hoe zeker is de datum van 1 januari 2022? Het transitiepad van NRG naar Pallas is heel belangrijk voor investeerders, maar wat betekent dat voor de sturing van de provincie en wat zijn de risico's?

270

Mw. **Kapitein** (D66) ondersteunt het besluit, mede met het oog op de hoogwaardige werkgelegenheid en het produceren van medicijnen voor patiënten.

275 Dhr. **Dekker** (FvD) ondersteunt het besluit. Kan de provincie iets doen om de kans dat particuliere investeerders gaan deelnemen, te vergroten?

280 Ines **Kostiç** (PvdD) sluit zich aan bij de vragen van de CU en SP. De geest van motie 60 was dat de commissie vooraf geïnformeerd zou worden over het verlenen van geld. Dit besluit van GS gaat over het gehele bedrag. Bij de vorige technische briefing is gevraagd of de lening op tijd terugbetaald zou worden en volgens GS was dat toen een zekerheid. Hebben GS het verzoek tot uitstel niet eerder zien aankomen? Hoe controleren GS de juiste besteding van de lening gezien de hieraan gekoppelde voorwaarden?

285 Dhr. **Dulfer** (GL) sluit zich aan bij de gestelde vragen over het proces en het moment waarop het verzoek tot uitstel is ontvangen. Graag enige uitleg over het feit dat dit verzoek in de commissievergadering van 15 juni jl. nog niet bekend was. Is de betrokkenheid van de Nederlandse overheid bij dit onderwerp gewenst – er wordt nu enkel uitgegaan van particuliere investeerders – vergelijkbaar met bijvoorbeeld de eigen productie van een coronavaccin?

290 Gedeputeerde **Zaal** meldt dat Pallas van groot belang is voor de hoogwaardige werkgelegenheid en biedt een goede aansluiting op de arbeidsmarkt door de campusvorming van Petten. Het risico dat een lening niet of met vertraging wordt terugbetaald, is altijd aanwezig. GS hebben een privaatrechtelijke bevoegdheid ten aanzien van het verlengen van
295 de betalingsverplichting, terwijl motie 60 ziet op het verstrekken van leningen. Er is de afgelopen tijd vaak met Pallas gesproken, maar er is in eerste instantie gefocust op het tot stand brengen van de personele unie tussen NRG en Pallas, een van de randvoorwaarden voordat de gesprekken met private investeerders kunnen worden gestart. In de vorige EFB-vergadering is ook over de personele unie gesproken. Pas nadat dit proces was afgerond, kon
300 gesproken worden over de lening. Dat is op 25 juni gebeurd en GS hebben op 30 juni het besluit genomen.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt naar de mening van GS over het feit dat nu pas bekend is geworden dat de vergunning op basis van de Kernenergiewet pas eind 2021 wordt verstrekt
305 terwijl de investeerders niet eerder actie nemen dan nadat deze vergunning verleend is.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat dit een van de zaken is waarop de particuliere investeerders wachten, het andere was de personele unie. Nu pas is duidelijk geworden dat dit proces langer duurt. Een dag nadat het besluit door GS is genomen, is de commissie geïnformeerd en
310 is de technische briefing geagendeerd voor de vergadering van vandaag. Gezien alle hiermee samenhangende belangen hebben GS toestemming verleend tot uitstel, omdat er momenteel geen middelen voorhanden zijn bij Pallas om de provincie terug te betalen. Dit najaar wordt verder gesproken met de private investeerders en kunnen contracten worden ondertekend, daar hebben GS nog steeds vertrouwen in. Dhr. Van der Lugt heeft toegezegd om de
315 commissie in februari 2021 weer te informeren over de stand van zaken.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) benadrukt dat dit dossier heel gevoelig ligt bij een aantal partijen. Welke rol kan de provincie spelen in het proces tot het moment dat de 40 miljoen euro wordt terugbetaald? Een enkele verwijzing naar de briefings van dhr. Van der Lugt is onvoldoende.

320

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat de provincie de begroting van Pallas goedkeurt, op welk moment de controlerende taak uitgeoefend kan worden. Prijsvorming en leveringszekerheid vormen onderdeel van de onderhandelingen met de private investeerders. Om het instappen van particuliere investeerders te stimuleren heeft de provincie ingestemd met uitstel van betaling van de lening. Verder is de provincie niet betrokken bij de onderhandelingen van Pallas met de private investeerders.

Dhr. **Klein** (CU) vraagt hoe de datum van 1 januari 2022 wordt beoordeeld. Aangenomen wordt dat ook in november 2021 de provincie geen keuze heeft wanneer er alsdan nog geen investeerder is ingestapt.

Gedeputeerde **Zaal** heeft hier uitgebreid over gesproken met Pallas. Er is gekozen voor een realistische datum voor de terugbetaling en gezien de toekomst die geschetst is, hebben GS er alle vertrouwen in dat de lening op 1 januari 2022 terugbetaald kan worden.

Dhr. **Klein** (CU) vraagt in hoeverre het transitiepad invloed heeft op de zeggenschap van de provincie.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat de zeggenschap van de provincie hetzelfde blijft.

Tweede termijn

Dhr. **Hoogervorst** (SP) heeft nog steeds bedenkingen bij de belangstelling van investeerders en vraagt zich af wat de provincie doet om dit proces te ondersteunen en te bevorderen. Op de grond van de gesloopte gebouwen ECN vindt bodemonderzoek plaats. Speelt de mogelijk ernstige vervuiling van deze gronden een rol?

Dhr. **Van der Lugt** verwacht geen verontreiniging in deze gronden, want om het gebouw heen is al uitgebreid onderzoek gedaan, het gaat nu alleen om de grond onder het gebouw. Mocht er toch een verontreiniging aanwezig zijn, dan moet de grond gesaneerd worden en de termijn daarvoor is verwerkt in de planning.

6.b. Economie: Discussienota PvdD – Noord-Hollandse Donut – Samen naar een 21ste-eeuwse economie waar iedereen beter van wordt

Ines **Kostiç** (PvdD) wil de volgende politieke vraag aan de orde stellen: in dit discussiestuk wordt voorgesteld dat voor provincie Noord-Holland het model van de ‘donut-economie’ als basis wordt genomen om verder te experimenteren met nieuw, holistisch economisch beleid waarvan het doel is: voorzien in welzijn van de inwoners binnen de ecologische grenzen van de aarde (ongeacht of de economie groeit of niet). Voorgesteld wordt om een Noord-Hollands donutmodel uit te werken en daarvoor doet de PvdD vast een aantal suggesties over de manier waarop het holistische denken van de donut-economie kan worden toegepast in de provincie. De PvdD meldt dat dit discussiestuk uitnodigt om open mee te denken en met ideeën te komen over hoe het (aangepaste) donutmodel praktisch zou kunnen worden toegepast in Noord-Holland. De bedoeling is te werken richting holistisch economisch beleid, waarbij het doel is om het welzijn van alle inwoners te waarborgen, binnen de wetenschappelijke ecologische grenzen (ongeacht of de economie groeit of niet). In hoofdstuk 3 van de discussienota is al een voorzet gedaan voor een aantal toepassingen van het donutmodel in Noord-Holland en de PvdD hoort graag hoe individuele commissieleden

370 daar tegenover staan. Uiteindelijk wil men op basis van de discussie een of meerdere
initiatiefvoorstellen uitwerken samen met zoveel mogelijk Noord-Hollandse fracties.

Dhr. **Zaal** (GL) geeft complimenten voor dit goede initiatief. De provincie doet al heel veel,
maar een kader voor een aantal activiteiten op het gebied van verduurzaming is handig ten
375 behoeve van de verbinding van het economische met het sociale en ecologische systeem. Het
model van de donut-economie biedt zo'n kader en de principes sluiten goed aan bij de
principes van GL. Echter, men moet het samen doen, ook in PS, daarom moet men
terughoudend zijn bij het – zoals in de nota staat – bij voorbaat vaststellen van andere
doelstellingen van economisch beleid. Er moet gewoon begonnen worden met de verandering
380 en de provincie moet voortbouwen op de ingeslagen weg waarbij op provinciaal niveau het
ontstaan en de versterking van de donut-economie kan worden gestimuleerd. Er liggen voor
de provincie vooral kansen bij distributie (kennisdeling en het stimuleren van initiatieven van
onderaf) en regeneratie en circulariteit (reeds onderdeel van het provinciale beleid). Het is
goed om de indicatoren van de barometer Welvaart en welzijn te vergelijken met het
385 dashboard van de donut-economie. Het donutmodel kan verschillende instrumenten en
beleidsuitgangspunten samenbrengen binnen een samenhangend concept en daarover gaat
men graag in gesprek.

Dhr. **Heijnen** (CDA) dankt de PvdD voor de discussienota, een mooie academische
verhandeling. De impact op de aarde en de omgeving was onvoldoende verwerkt in de huidige
390 modellen, zoals CO₂-uitstoot en verlies van biodiversiteit. Overstappen naar een ander model
verandert echter nog geen gedrag. Hoe ziet de PvdD de verandering op provinciale schaal? De
provincie heeft geen beschikking over fiscale instrumenten om te kunnen sturen. Deze
discussie vindt dus plaats op de verkeerde tafel en zal enkel leiden tot wat gekunstelde
voorstellen in aanvulling op hetgeen al gedaan wordt. Het huidige economische model kan
395 nog best even mee, mits een aantal aanpassingen wordt verricht, zoals het inprijzen van
economische neveneffecten.

Mw. **Bezaan** (PVV) bedankt de PvdD voor deze uitgebreide nota. Het maakbaarheidsdenken
sijpelt door de discussienota heen, maar de historie toont aan dat de samenleving en
400 economie zich niet laten vangen in een model. Daarnaast vindt de PVV het vreemd dat wordt
gesteld dat de coronacrisis een momentum creëert voor fundamentele positieve verandering.
Er moet juist afstand genomen worden van het maatschappelijke debat dat compleet gekaapt
is en dat doet het donutmodel bepaald niet. Dit model wordt begrensd door vermindering van
biodiversiteit, stikstof en fosfaatverzadiging en aantasting ozonlaag. Dit zijn discutabele
405 aannames, want vanaf het ontstaan van de aarde is al sprake van verandering van de
biodiversiteit. Het model is een wolf in schaapskleren, verpakt in goede bedoelingen is het
zeer bemoeizuchtig en door het aanpraten van een schuldgevoel wordt zelfs getracht te
bepalen wat mensen eten. Het donutmodel heeft geen meerwaarde en hoeft niet verder te
worden onderzocht.

410
Mw. **Van Meerten** (VVD) bedankt de PvdD voor al het werk dat is gedaan. Economie gaat over
mensen en de omgeving en niet over de cijfers. Economie staat voor de vrijheid van
ondernemers om hun zaak op te bouwen en het maximale uit het leven te halen maar wel met
verantwoordelijkheid richting medemens en omgeving. De VVD wil een zo klein mogelijke
415 overheid om te voorkomen dat de economie wordt vertraagd. In het donutmodel wordt
uitgegaan van veel meer overheidsbemoeienis en daar is men geen voorstander van.

Daarnaast wordt afgestapt van het idee van continu exponentiële groei, maar de afgelopen eeuw is juist vooruitgang geboekt door te innoveren en te ondernemen en door het oplossen van problemen. Zo moet het ook in de toekomst gaan. Herverdeling is een centraal thema, 420
doel is een stromennetwerk om inkomen en rijkdom eerlijker te verdelen. In de liberale notie speelt economische vrijheid een hoofdrol en is een eerlijke verdeling van rijkdom niet hetzelfde als een verdeling van inkomen en rijkdom. Groei is dus prima maar wel met zo weinig mogelijk overheidsbemoeienis. Het provinciale beleid sluit aan bij deze uitgangspunten en ziet op het creëren van brede welvaart. Dat hoeft niet te veranderen. 425
Innovatief meedenken moet aan de samenleving worden overgelaten en nu al blijkt dat hier allerlei initiatieven ontstaan die door de ondernemers worden opgepakt. Deze insteek moet gecontinueerd worden, zeker in de coronacrisis waarin veel ondernemingen het al heel moeilijk hebben. Daarom hoeft er verder niet over gediscussieerd te worden.

430 Mw. **Kapitein** (D66) geeft complimenten aan de PvdD. Samenvattend, deze discussie over het zinvolle donut-model is theoretisch en er bestaan meer modellen. Het is holistisch en ziet niet op de provinciale taken. In het coalitieakkoord wordt gesproken over een balans tussen welzijn en welvaart. Wat zijn de concrete toepassingen van dit model met het oog daarop? Het kan een inspiratiebron zijn voor de monitor welvaart en welzijn en bij het vaststellen van de 435
beleidsindicatoren in de begrotingscyclus.

Mw. **Van Oorsouw** (SP) dankt voor het initiatief. De SP staat een systeemverandering voor, dus het model spreekt aan, maar het doet denken aan het begrip bruto nationaal geluk uit de jaren 80 in Bhutan. Men betwijfelt of de provincie de juiste plaats is om de donuteconomie 440
aan de orde te stellen, dat zou eigenlijk op landelijk niveau moeten gebeuren. Leidt de toepassing van het model tot een eerlijker verdeling van het welzijn? Waarom kiest de PvdD voor een aantal elementen uit het donutmodel en niet voor het geheel? Wordt hiermee de benadering niet tekort gedaan?

445 Dhr. **Dekker** (FvD) dankt voor de nota. Er straalt echter pessimisme uit, omdat bijna de grens van de draagkracht van de aarde bereikt zou zijn en er weinig vertrouwen is in het huidige systeem en de inventiviteit van de vrije mens. Het ontkent de vooruitgang in de laatste eeuwen. Er is dus sprake van een hoog speculatief gehalte en het ziet op een maakbare samenleving met communistische snit met de nadruk op gelijkheid en distributie ten koste 450
van vrijheid. Het spreekt de FvD niet aan, men blijft er liever verre van.

Dhr. **Carton** (PvdA) dankt voor de nota. Economische groei is niet het enige waar men naar moet kijken, maar ook naar de leefbaarheids- en ecologische effecten van beleid. De vertaling naar het provinciale niveau is lastig. Wat zijn de specifieke vervolgstappen? Er is al veel beleid 455
opgesteld voor een groot aantal thema's, maar wellicht kan meer samenhang en integraliteit aangebracht worden tussen de diverse beleidsgebieden waarna de economische effecten meer in balans kunnen worden gebracht met de ecologische effecten en leefbaarheid. Hij neemt graag op een ander moment deel aan de vervolgdiscussie.

460 Dhr. **Klein** (CU) dankt voor de nota. Het idee van de donut om bepaalde onder- en bovengrenzen niet te overschrijden, wordt van harte onderschreven en hierin worden al grote stappen gezet in het provinciale beleid. De vraag van de PvdD over hoe dit proces verder kan worden gebracht, is moeilijk te beantwoorden want het is een ingewikkelde puzzel. De overheid gaat uitwassen tegen, maar de provincie is beperkt in de handelingsruimte. Het is

465 goed om het dashboard aan te scherpen met een aantal factoren van de donut, maar ook de sociale ondergrenzen zijn van groot belang om mee te nemen. De suggestie wordt gedaan om te kijken hoe bedrijven in Noord-Holland kunnen worden gestimuleerd om concreet te rapporteren hoe zij scoren op de verschillende factoren van de donut, maar het dwingend opleggen van het model wordt niet ondersteund. Men denkt graag mee om de ideeën van de donut in te bedden in het provinciale beleid.

Gedeputeerde **Pels** reageert als volgt. Het donutmodel is een mooi idee en geeft belangrijke zaken aan waarmee rekening moet worden gehouden, maar de belangrijkste vraag is: hoe dan? Er wordt al veel gedaan met de circulaire actieagenda. In de impactanalyse die aan de commissie toegestuurd zal worden, wordt zowel gekeken naar CO2 als naar de sociaaleconomische gevolgen waarin betere analyses worden gemaakt van het effect van het provinciale beleid. GS werken aan het brede concept van de economie en onderweg worden leerpunten meegenomen en verwerkt. Bovendien werkt de provincie als middenbestuur nooit alleen en is het moeilijk om de resultaten van beleid op het totaal van de provincie in beeld te brengen. Daarbij is tevens de vraag of de cijfers zo hard zijn dat hierop kan worden gestuurd met het beleid. Daarnaast moet men acties blijven nemen zoals voor het economische herstel dat nu dus ook gekoppeld is aan duurzaam herstel. Punt 5, aansporen van GS om in gesprek te gaan met Amsterdam en de donutcoalitie: voor het reces heeft gedeputeerde Pels een gesprek gevoerd met Amsterdam en er zijn regelmatig contacten met de wethouder.

485 Amsterdam heeft het donut-model op hun visie geplakt over hoe zij de economie circulair willen gaan maken, maar in de samenhang is zeker winst te boeken.

Ines **Kostiç** (PvdD) meldt dat Amsterdam kijkt naar het brede beleid voor de toekomst. Hetgeen de provincie nu doet op het gebied van circulair, is slechts een heel klein deel. De provincie kan zich in het kader van het brede beleid bijvoorbeeld inzetten op consuminderen want enkel recyclen van grote hoeveelheden producten is niet voldoende. Is dit meegenomen door GS?

Gedeputeerde **Pels** vindt het belangrijk om het proces van Amsterdam te volgen om te kijken of men kan aanhaken. De circulaire actieagenda is voor het reces besproken en toen is niet voorgesteld om consuminderen hierbij te betrekken. Bij het bevorderen van circulaire economie gaat het erom dat er minder grondstoffen hergebruikt worden en daarvan is het effect al groot, het gaat dus nog niet over gebruik of consuminderen. Voor het reces hebben GS PS geïnformeerd over het bereiken van klimaatneutraal in 2030 en hoe de organisatie breed zijn verantwoordelijkheid neemt door minder afval te produceren. Op dit moment worden de concrete acties verkend en wordt in het inkoopbeleid de ambitie van circulariteit verwerkt.

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat het economische beleid wordt geactualiseerd, maar vanwege corona is dit enigszins vertraagd. Dit kan aanleiding zijn voor een verdere discussie in het kader van de economische agenda, hoewel er in de commissie geen meerderheid te bespeuren is voor het opnemen van het donut-model in het beleid. Dat zou ook wel ver gaan, want het is een van de vele economische theorieën die er bestaan. Het model kan wel dienen als inspiratiebron, zeker voor de barometer waarin naast het BNP indicatoren als geluk en gezondheid zijn opgenomen. Hierbij moeten 3 kanttekeningen geplaatst worden: de provincie heeft niet alle elementen in eigen hand, dit in tegenstelling tot de gemeenten die het sociale beleid uitvoeren en voor het klimaat is samenwerking nodig met andere partijen, ook

internationaal. Het BBP als wereldwijd instrument helemaal loslaten kan enkel op
overheidsniveau besloten worden. Benadrukt wordt dat de provincie welvaart en welzijn en
515 een duurzame economie als uitgangspunten hanteert. Daarbij is de ambitie om aan het einde
van de periode te streven naar integratie van alle agenda's zodat er één agenda resteert.

Ines **Kostiç** (PvdD) dankt voor alle input terwijl het een abstract thema betreft. In hoofdstuk 3
zijn concrete stappen vermeld die de provincie kan zetten, maar er wordt inderdaad al veel
520 gedaan. Het gaat met name om het realiseren van een samenhang in het beleid, zodat alle
beleidsvelden aan elkaar gekoppeld worden. Daarvoor biedt dit model de nodige inspiratie
mede om een balans tussen economie en ecologie te realiseren. Door middel van dit model
kan hierop concreet gestuurd worden waarbij wordt uitgegaan van het feit dat de provincie
niet alles in de hand heeft. Helaas ontbreekt het aspect om de schade aan het milieu te
525 compenseren door iets terug te geven aan de maatschappij. Gedrag kan inderdaad niet
beïnvloed worden door een ander model, maar het is goed om na te denken over andere
alternatieve modellen waarmee het denken van burgers over hoe de samenleving functioneert
veranderd kan worden. Het model is tot op bedrijfsniveau toepasbaar, daar kan de provincie
op inzetten. Het is inderdaad de bedoeling dat het model leidt tot herverdeling van middelen
530 en welzijn zodat iedereen kan meeprofiteren. Gezien het enthousiasme bij de commissie om
mee te denken over een andere inrichting, zal samen met andere partijen een aantal
initiatiefvoorstellen worden uitgewerkt.

7. Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke
535 aangelegenheden en Europa

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn.

8. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop
(EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels) Mw. Zaal en mw. Pels zijn tevens
540 aanwezig

8.a. Brief GS aan PS inzake voorgenomen uitwerking moties 41 en 42

8.a.1 Cultuur: Brief GS aan PS inz. hernieuwde gewijzigde planning actualisering cultuurbeleid

8.a.2 Economie: Brief GS aan PS inz. actualisering economisch beleid

545 Mw. **Van Oorsouw** (SP) is blij dat gestreefd wordt naar een snelle uitvoering van motie 41,
maar daarbij moet oog gehouden worden voor de gehandicaptensport waarbij wellicht ook de
positie van de kermisvrouwen betrokken kan worden (13.n). De grootste zorg is de matching
van de gemeenten want gezien hun benarde financiële positie, is het nog maar de vraag of
men de maatschappij inderdaad helpt wanneer gemeenten verplicht worden om te matchen.
550 Motie 42: het stimuleren van het verdienvermogen van cultuur. Er wordt gesproken over het
aanjagen van innovatie als basis voor nieuwe verdienmodellen en dat klinkt alsof een beroep
wordt gedaan op de eigen verantwoordelijkheid. Gaat de provincie echt helpen door
oplossingen aan te bieden?

555 Mw. **Kapitein** (D66) ondersteunt de 3 lijnen in de uitwerking van motie 42 voor het
economisch herstel- en duurzaamheidsfonds, het gaat om de impact van corona op de
economie die niet voor slechts een sector geldt. Verduurzaming van bedrijfsterreinen biedt
steun voor de economie en het bedrijfsleven en het ondersteunt duurzaamheid. Niettemin
blijft flexibiliteit nodig, want de gevolgen van corona zijn op dit moment nog niet helemaal
560 duidelijk. Snel reageren is van groot belang. Hoe worden PS geïnformeerd, bijvoorbeeld met

een maandelijks actualisatie? Hebben de organisaties GO!-NH en PIM voldoende capaciteit om ondernemers te helpen of zijn er aanvullende middelen nodig? Om welke innovaties gaat het bij de samenwerking over kennisdeling en innovaties met het Rijk en andere provincies? Kan een deel van het fonds voor asbest ook gebruikt worden voor vervanging van asbest door zonnepanelen op daken? Wat gaan GS ondernemen richting de arbeidsmarkt en het behouden van technische vakmensen? Motie sociale infrastructuur: de regionale cultuurorganisaties hebben echt hulp nodig, maar niet alle regionale organisaties richten zich op cultuur. Laatstgenoemden mogen niet buiten de boot vallen, daarom is men niet gelukkig met het antwoord van GS dat het alleen gaat om organisaties wiens activiteiten niet strijdig zijn met de provinciale doelen. Welke regionale organisaties niet zijnde cultuurorganisaties, zijn in nood gekomen of zijn deze niet in beeld? Nergens leest men over cultuureducatie terwijl dit zich juist leent voor een regionale aanpak. Komen de cultuureducatieorganisaties in aanmerking? Vanuit het Rijk wordt meer geld beschikbaar gesteld voor ondersteuning van cultuur. Welke impact hebben deze fondsen voor de provincie?

Dhr. **Heijnen** (CDA) heeft eerder van D66 gehoord dat zij cultuureducatie niet echt als een kerntaak van de provincie beschouwt en dat dit zo snel mogelijk moest worden overgedragen.

Mw. **Kapitein** (D66) antwoordt dat op regionaal niveau synergie behaald kan worden. Nu gaat het over corona en cultuureducatie mag niet buiten de boot vallen.

Dhr. **Dulfer** (GL) is blij met de voortvarende uitvoering van beide moties waar PS goed bij betrokken blijven. Het provinciale steunpakket is meer dan ooit nodig. Motie 41, noodfonds: er is besloten om met subsidies te werken, maar is dit wel verstandig? Ook het aanbieden van renteloze leningen door de provincie moet overwogen worden, want dat kan tevens leiden tot het laten vervallen van matching door gemeenten. Motie 42: men kan zich vinden in de 3 lijnen die het college hanteert voor de uitwerking, maar de omscholing komt hierin niet terug, terwijl dat een sleutelfactor is voor het bestrijden van de crisis en het voorkomen van armoede onder de bewoners. Zien GS een regierol om bij gemeenten en bedrijven de omscholing te stimuleren?

Dhr. **Klein** (CU) is bezorgd over de matching. Werd in de gesprekken duidelijk dat de gemeenten beschikken over de nodige budgetten? Het noodfonds is erg cultuurgericht, waardoor maatschappelijke organisaties over het oog worden gezien. Hoe kijken GS hiernaar? Hoe groot is de ruimte die wordt geboden aan gemeenten? Is deze beperkt tot de opvangcentra voor wilde dieren? Motie 42: omscholing wordt zeker ondersteund, hier mag zelfs een steviger rol door de provincie genomen worden. Innovatiefonds verdienvermogen cultuur: dit is een creatieve sector hetgeen leidt tot veel innovatie en nieuwe ideeën. Hoe kan een dergelijk fonds van toegevoegde waarde zijn voor deze sector? Goed dat bij de verduurzaming van het vastgoed wordt aangesloten bij eerdere acties van de provincie.

Mw. **Van Meerten** (VVD) hoort uit het veld veel positieve geluiden over de uitwerking van motie 41. Motie 42: omscholing is een speerpunt, maar wel wordt het belang van de gehele keten benadrukt, het gaat niet enkel om de technische installatie maar ook om het hotel en de jachthaven die wil verduurzamen. GS worden daarom verzocht zich op de gehele keten te concentreren. Hoe kijken GS naar het revolverende karakter van het fonds en de noodzaak dat de ondernemers aan de lat staan voor de opbrengsten die worden gegenereerd door investeringen? Het belang van regionale diversiteit wordt benadrukt, maar per regio liggen de

610 behoeften van ondernemers anders. Hoe verloopt dit proces? Waar zien GS het terugverdienpotentieel in de culturele sector en door middel van welke verdienmodellen? Is hier elders al ervaring mee opgedaan? Is het misschien beter om de focus op ondernemers en economie te leggen in plaats van op de culturele organisaties?

615 Dhr. **Heijnen** (CDA) vraagt om een toelichting op de financiering in het kader van motie 42. Het CDA wil de begroting graag apart bespreken en losstaand van de uitwerking van motie 42, omdat anders wellicht de details van de motie niet aan bod komen. Daarom het verzoek aan GS/commissie om beide onderwerpen als losse agendapunten te bespreken in de commissie. Motie 41: GS richten hun aandacht op instellingen die in de landelijke cultuurregeling buiten de boot zijn gevallen. GS constateren dat er keuzes moeten worden
620 gemaakt tussen de vele organisaties, hierdoor zullen er organisaties buiten de boot vallen, maar om welke organisaties gaat het dan? Wat gebeurt er als maatschappelijke organisaties op langere termijn in gevaar komen als het allemaal te lang duurt? GS worden verzocht terug te komen bij PS wanneer er aanvullende maatregelen nodig zijn. Het CDA kan zich vinden in de gekozen aanpak. Gezien de verwachte economische crisis worden GS verzocht te focussen
625 op werkgelegenheid en versterking van het vestigingsklimaat.

Ines **Kostiç** (PvdD) vraagt aan welke bedrijven wordt gedacht met het oog op het vestigingsklimaat.

630 Dhr. **Heijnen** (CDA) antwoordt dat de duurzaamheidsaspecten hierbij betrokken moeten worden, maar werkgelegenheid is ook heel belangrijk teneinde de rekening van de transitie te kunnen betalen.

635 Ines **Kostiç** (PvdD) vraagt welke duurzaamheidsaspecten het CDA belangrijk vindt. Het hervormen van de economie kan samengaan met het creëren van extra werkgelegenheid bij ecologische en sociale bedrijven.

Dhr. **Heijnen** (CDA) ziet hier zeker kansen want bedrijven die minder CO2 intensief zijn, zijn belangrijk, maar dat kan niet zo maar even georganiseerd worden. Hier moet een realistisch
640 transitiepad voor geformuleerd worden en de werkgelegenheid is een belangrijk onderdeel van deze transitie. De brief van GS aan het Rijk over de gemeentelijke financiën wordt ondersteund.

645 Mw. **Bezaan** (PVV) leest in de toelichting op motie 42 dat GS voor 4 doelgroepen, particuliere woningeigenaren, huurwoningcorporaties, bedrijventerreinen en maatschappelijk vastgoed, de knelpunten van de verduurzaming willen vaststellen. Uit een rapport van het PBL blijkt dat de kosten van verduurzaming van een huis zichzelf niet terugverdienen. Wat zijn de gevolgen voor sportverenigingen en andere doelgroepen? Wordt een evaluatie uitgevoerd van de besteding van de toegekende subsidies aan gemeenten?

650 Ines **Kostiç** (PvdD) constateert met het oog op motie 41 dat gemeenten een wildopvangcentrum moeten voordragen om in aanmerking te komen voor financiering. Als dit zo is, dan staat dit haaks op de motie, want een van de financieringsvoorwaarden is dat het centrum eigen inkomsten heeft van minimaal 50% van de totale omzet in 2019. Dit geldt
655 sowieso niet voor een wildopvangcentrum en dan vallen ze buiten de boot. Kan dit aangepast worden? Motie 42: ook mensen met een klein budget moeten meegenomen worden in het

duurzaamheidsfonds. De postcodeoosprojecten zijn heel nuttig, de provincie kan bijdragen aan het opstarten en organiseren van de uitdagingen.

- 660 Dhr. **Carton** (PvdA) constateert dat gemeenten vooral culturele instellingen voordragen voor noodsteun, maar kleinere organisaties zoals dorps- en buurthuizen mogen niet vergeten worden. Spreken GS hierover met gemeenten? Motie 42: men wacht de nadere uitwerking af, maar wel wordt aandacht gevraagd voor omscholing. In hoeverre bestaat er overzicht in het verschuiven van programma's of agenda's op bepaalde beleidsterreinen? Voorkomen moet
- 665 worden dat men over een halfjaar concludeert dat men veel meer had kunnen doen wanneer zaken verdeeld zouden zijn in kleinere stukjes. Men is benieuwd naar de resultaten van de brief van GS over de gemeentelijke financiën, want deze problemen bestonden al voordat corona opdoemde.
- 670 Mw. **Vastenhouw** (FvD) refereert aan de brief van GS over de financiële weerbaarheid van gemeenten want er was en is een groot probleem. Deze oproep wordt van harte ondersteund. Is het goed om naast de oproep voor extra geld ook andere zaken aan te pakken? Heeft de provincie er zicht op of gemeentelijke fusies bijdragen aan een stijging van de kosten? Zijn er niet te veel taken zonder extra budget overgeheveld naar gemeenten? Hebben gemeenten een
- 675 efficiënte organisatiestructuur? Bestaan er verschillen tussen de gemeenten en de kwaliteit van de organisatie en kunnen hier mogelijk verbeteringen worden doorgevoerd? Welke rol zien GS voor zich in deze kwestie? Is het mogelijk een expertmeeting te organiseren over de vraag hoe de provincie kan bijdragen aan de structurele gezondheid van de gemeentelijke financiën? De fracties worden verzocht een dergelijke expertmeeting te ondersteunen.
- 680 Ines **Kostiç** (PvdD) vraagt of FvD het belangrijk vindt om dan ook te kijken naar in hoeverre de gemeenten de overgang richting de omgevingswet kunnen vormgeven.
- Mw. **Vastenhouw** (FvD) is het hiermee eens.
- 685 Gedeputeerde **Pels** start met motie 41 om samen met gemeenten de grote problemen in beeld te brengen in de culturele sector. Er is met alle gemeenten over de problemen gesproken evenals over de voorwaarden die men aan elkaar en aan de instellingen kan opleggen zodat het noodfonds het grootste effect sorteert. De provincie hanteert bij matching een lager
- 690 percentage dan het Rijk (35%), namelijk 15% en dat is volgens de gemeenten wel haalbaar. Dat wordt door GS ondersteund want daarmee blijft de gemeente jarenlang aangehaakt bij de instelling en is sprake van langdurige bestendigheid. De verwachting is dat gemeenten voornamelijk culturele instellingen voorstellen omdat de nood daar het hoogst is en deze instellingen een groot regionaal belang kunnen hebben. In het kader van motie 41 is aan de
- 695 gemeenten uitgevraagd om ook alle andere doelgroepen te beschouwen en eventuele problemen te signaleren.
- Mw. **Kapitein** D66) vreest dat gemeenten niet alle instellingen in beeld hebben. Hoe kijken GS hiernaar?
- 700 Gedeputeerde **Pels** heeft een brede scan gedaan op de effecten van Covid binnen de eigen beleidsterreinen van de kerntaken, zoals bij het OV, de buurtbus en de programma's voor ondernemers. Deze schade is echter minder groot dan in de culturele sector. Niettemin kan men niet voorkomen dat er organisaties failliet gaan. Gemeenten zijn gevraagd of er sectoren

705 of organisaties ontbreken en volgens hen is dat behalve de culturele sector, niet het geval. De combinatie van motie 41 en 42 biedt een overlap waardoor op termijn toch organisaties in nood in beeld komen.

Ines **Kostiç** (PvdD) vindt de wilde dierenopvangcentra een belangrijk thema en gemeenten
710 bieden deze wellicht niet aan, omdat deze niet tot hun bevoegdheden behoren. Daarom is de rol van de provincie hierbij van groot belang. Nu lijkt het erop dat deze centra toch weer buiten de boot vallen. Kunnen GS hier nog een keer naar kijken?

Gedeputeerde **Pels** meldt dat motie 41 opdracht geeft om samen te werken met gemeenten,
715 vandaar de actieve uitvraag. Er zijn zeker gemeenten die wilde dieren opvangcentra hebben voorgesteld en ook cultuureducatie is door de gemeenten genoemd. Zodra de contouren van het recente steunpakket van het Rijk bekend zijn, zullen de gevolgen meegenomen worden in de updates over motie 41. Wanneer de provincie subsidie verleent, dan worden deze als inkomsten meegerekend hetgeen ertoe kan leiden dat een instelling een deel van de NOW
720 gelden moet inleveren. Hierover wordt terug gerapporteerd bij motie 41. Het geld wat nu aan de sector wordt gegeven, kan niet meer terugbetaald worden vanwege de enorme financiële problemen. De gemeenten worden achteraf om een verantwoording gevraagd. Zodra er minder nodig is, wordt de subsidie verlaagd. Wanneer de eigen inkomsten – de middelen die een organisatie zelf verwerft – door de crisis wegvallen, is het niet nodig om door corona een
725 dergelijke organisatie te steunen, daarom moet wel sprake zijn van eigen inkomsten. Moties 41 en 42 kunnen gebruikt worden om samen te ontdekken wat er gaat gebeuren in de culturele sector. Om het beleid te actualiseren is er meer zicht op de toekomst nodig. Zodra er een evaluatie binnenkomt, wordt deze via de C-agenda met de commissie gedeeld.

Gedeputeerde **Loggen** meldt dat motie 41 het karakter van een EHBO-kit heeft en motie 42 is
730 meer een gereedschapskist om een ingreep te kunnen doen in de sector die aansluit bij het provinciale beleid, mede om dit beleid te versterken. NH zit in de gelukkige omstandigheid om deze gelden ten bedrage van 110 miljoen euro te kunnen besteden, maar GS denken na over een heel verantwoorde manier om dit te doen. Hierop zal worden teruggekomen bij de
735 nadere uitwerking. Niet alle vragen kunnen op dit moment beantwoord worden, zoals over de arbeidsmarkt. Hiervoor heeft de provincie samenwerking met partners nodig.

Dhr. **Dulfer** (GL) verzoekt deze insteek ook in de stukken te verwoorden. De regio heeft
740 behoefte aan leiding en coördinatie, kan het college initiatieven nemen?

Gedeputeerde **Loggen** meldt dat alles wat hier vandaag wordt gewisseld, opgenomen wordt in een blauwdruk en waar het niet mogelijk is, wordt dit goed gemotiveerd. GS stellen de klantvraag en wijkgerichte aanpak centraal en dat is een andere benadering dan slechts aanbod gestuurd werken. Hierdoor worden ook kleinere organisaties betrokken. Dit is tevens
745 een vraag over welke methodiek de meest geschikte is om de 110 miljoen euro te besteden. PS hebben een revolverend karakter meegegeven, maar daarnaast wordt gekeken naar bij welke bestaande fondsen kan worden aangesloten om een groter bereik te realiseren. Over de beste systematiek zal eerst met PS worden overlegd. Het is juist de bedoeling om voor particulieren de verduurzaming gemakkelijker te maken zodat men bijdraagt aan de
750 energietransitie. Het levert op de langere termijn bovendien voordelen op voor de burger door de lagere maandelijkse energielasten. Men is in gesprek met het dorpswerk over de met name lange termijn problematiek en bij ontwikkelingen komen GS terug bij PS. De input van de

commissie wordt geïntegreerd in de blauwdruk en zaken die niet uitvoerbaar zijn, worden gemotiveerd teruggelegd.

755

Gedeputeerde **Pels** dankt voor het begrip voor de vertraging van de economische agenda, maar voor bijvoorbeeld HIRB zijn structurele financiën voor de rest van de periode beschikbaar. Daarnaast wordt op een groot aantal gebieden gewerkt aan een duurzaam herstel van de economie. Zij deelt de zorgen van de commissie over de financiële problemen bij de gemeenten die tot een enorme verschraling zullen leiden. Hierover blijft men in de rol van toezichthouder in gesprek met het Rijk en de gemeenten. Tijdens de commissievergadering blijkt dat het Rijk 770 miljoen euro extra uittrekt voor de gemeenten (voor speeltuinen en arbeidsmarktvoorzieningen). Het is overigens geen kerntaak van de provincie om te zorgen dat de gemeentelijke financiën op orde zijn. De overige technische vragen van FvD worden schriftelijk beantwoord.

765

Gedeputeerde **Zaal** heeft enkel een toezichthoudende rol op de gemeentelijke begrotingen, daarom is de vraag wat een expertmeeting toevoegt.

770

Gedeputeerde **Pels** meldt over motie 42 en het innovatiefonds dat dit idee momenteel wordt uitgewerkt en terugkomt in de blauwdruk. De sector is inderdaad heel creatief, maar de middelen ontbreken om innovatieve oplossingen te realiseren. Met de sector zal worden gesproken over hoe de provincie het innoveren kan faciliteren waarmee wordt tegemoetgekomen aan het revoluerende karakter van het fonds.

775

Tweede termijn

Mw. **Kapitein** (D66) herhaalt een aantal vragen uit eerste termijn.

780

Dhr. **Dulfer** (GL) steunt de FvD, maar de provincie mag niet op de stoel van gemeenten gaan zitten. In de brief staat dat de provincie onderzoekt of er ruimte is voor preventief toezicht in een verlichte vorm, maar het is maar de vraag of een dergelijke lichte vorm de gemeenten helpt om de crisis door te komen. Hierover wil hij graag discussiëren binnen de kaders waarbinnen de provincie moet opereren en steunt derhalve het voorstel van FvD.

785

Mw. **Vastenhouw** (FvD) kijkt op van het antwoord van GS, want zij heeft een aantal basale vragen gesteld waarop door GS geen antwoord wordt gegeven. Wanneer kan een concreet antwoord worden verwacht?

790

Mw. **Van Oorsouw** (SP) refereert aan punt 8.a.1., de hernieuwde gewijzigde planning van de actualisering van het cultuurbeleid waarvan de einddatum wordt verschoven naar januari 2022. Uiteraard is er begrip vanwege de huidige omstandigheden, maar is dan nog sprake van een actualisatie op dat moment? Voorgesteld wordt de creativiteit van de sector aan te boren om op een slagvaardiger manier te opereren.

795

Dhr. **Heijnen** (CDA) vraagt wat er gebeurt als de gemeenten over een half jaar stellen dat er vanwege de langere duur van de crisis naast de culturele sector ook andere organisaties aan de poort staan. Zijn GS bereid om terug te komen bij de commissie om te kijken of de kaders van motie 41 nog passen bij de alsdan bestaande behoefte? Hij constateert dat de voorzitter

800 knikkend toezegt dat de begroting en de motie 42 apart worden geagendeerd voor de commissie. Er is geen behoefte aan een expertmeeting.

Dhr. **Carton** (PvdA) maakt zich zorgen over het feit dat al voor corona de financiële problemen van de gemeenten structureel aanwezig waren. GS worden bedankt voor de toelichting op de rol van de provincie. Het heeft geen meerwaarde om in een expertmeeting door te praten.

Mw. **Van Meerten** (VVD) refereert aan het antwoord van GS over het terugverdienpotentieel van de culturele sector en dat zij met die sector in gesprek blijven, maar de vraag is of de provincie wellicht de focus meer moet leggen op duurzaamheid en het economische verhaal van motie 42. Zij is benieuwd naar de uitwerking, maar wellicht kan de gedeputeerde aangeven of al ervaring is opgedaan met verdienmodellen. Er is geen behoefte aan een expertmeeting.

Mw. **Bezaan** (PVV) herhaalt de vraag over PBL, namelijk dat uit onderzoek blijkt dat de kosten van verduurzaming van particuliere woningen zichzelf niet terugverdienen. Zij vraagt of GS de gevolgen voor de sportverenigingen en andere onderscheiden doelgroepen kunnen aangeven.

Ines **Kostiç** (PvdD) gaat er vanuit dat de dierenopvang terugkomt in de begroting. Opvangcentra werken over gemeentegrenzen heen, dus samenwerking met één gemeente is niet zinvol.

Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat de programma's van GO!-NH en PIM gewoon gecontinueerd worden. In de updates over motie 41 zullen de implicaties van de middelen van het Rijk toegelicht worden, daarop bestaat nu onvoldoende zicht. Het uitstel van de hernieuwde gewijzigde planning van de actualisering van het cultuurbeleid is gedaan omdat er per januari 2022 een beter beeld bestaat van de richting waar de ontwikkelingen heen gaan zodat er een beter meerjarig beleid kan worden geformuleerd.

Mw. **Van Oorsouw** (SP) meent dat er gewoon actie moet worden genomen en dat met beleid moet worden gereageerd op de ontwikkelingen in de maatschappij.

Gedeputeerde **Pels** is van mening dat GS dat al aan het doen zijn met beide moties en dat te zijner tijd beleid kan worden opgesteld voor de langere termijn. Wanneer er over twee maanden een vaccin wordt gevonden, dan ziet de situatie er voor iedereen anders uit. Gezamenlijk is gekozen voor een BOB-model, daarom willen GS graag horen waarover PS op termijn nader geïnformeerd willen worden. Of is het de bedoeling om het tempo te versnellen omdat er veel geleerd wordt van de uitvoering van moties 41 en 42? Dat kan de volgende keer besproken worden wanneer er meer zicht bestaat op de situatie. Hopelijk is over een half jaar het geld van motie 41 uitgegeven, want dan is de nood geledigd. De financiële verwerking is een enorme uitdaging, de commissie wil het apart behandelen maar de gedeputeerde Financiën streeft naar een integrale afweging. Hiervoor zullen de komende tijd extra acties nodig zijn. GS zijn zeker op de hoogte van de fondsen, maar samen met de sector wordt gekeken naar waar de behoefte zit om op langere termijn weer gezond te kunnen functioneren.

Mw. **Van Meerten** (VVD) benadrukt dat dubbel werk voorkomen moet worden.

Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat onderlinge afstemming daarom van groot belang is. De aannames van de PvdD zijn voor haar eigen rekening.

850

Gedeputeerde **Loggen** meldt dat zijn antwoord in eerste termijn gericht was op een specifieke situatie, maar de PVV breidt de vraag uit naar sportverenigingen en andere doelgroepen. Die vraag zal in de verdere uitwerking beantwoord worden. GS stellen voor om PS te rapporteren via de bestaande P&C-cyclus zodat PS accuraat worden geïnformeerd.

855

Gedeputeerde **Zaal** beantwoordt de vraag van FvD zodanig dat zij het een vorm van fatsoenlijk bestuur vindt om bij de eigen rol te blijven. Voor IBT gelden Rijksregels en daarover is men met het Rijk en de andere provincies in gesprek. Over eventuele veranderingen of keuzemogelijkheden kan natuurlijk altijd gediscussieerd worden. De wijze waarop de provincie toezicht houdt, is door het controleren van de begroting van de gemeenten, op basis van IBT. Aan het Rijk zijn per brief de zorgen geuit. De technische vraag of een fusie leidt tot minder problemen, kan op dit moment niet beantwoord worden want die gegevens zijn niet beschikbaar.

860

865 De **voorzitter** adviseert FvD om met de partijen die positief reageerden op de expertmeeting, in gesprek te gaan.

8.b Brief GS aan PS inz. voortgang Regenbooginitiatief

Dhr. **Kanik** (D66) vindt het goed dat dit initiatief bij kleinere gemeenten onder de aandacht is gebracht, jammer dat op sommige plaatsen de animo om deel te nemen ontbreekt, maar dat is waarschijnlijk vanwege gebrek aan personele en financiële middelen. Een aantal gemeenten pakt het op een andere manier op. GS worden verzocht om PS te informeren over de uitkomsten van de kennissessies en challenges in de sport.

870

875 Dhr. **Dulfer** (GL) constateert dat er helaas weinig respons kwam van de gemeenten op het idee van vervolgbijeenkomsten. Gaan GS een coalitie van welwillenden vormen of hoe wordt hiermee omgegaan?

Gedeputeerde **Pels** constateert weinig respons van gemeenten, dus het is de vraag hoe de provincie iets nuttigs kan organiseren. In Noord-Holland-noord bestaat wel enthousiasme, daarom zal daar worden begonnen met het inventariseren van de behoefte. Intern wordt aan het diversiteitsbeleid doorgewerkt. PS hebben een motie ingediend voor de uitvoering van de Pride, dat is een nieuwe rolopvatting voor de regenboogprovincie. PS worden daarom uitgenodigd aan te geven wat nagestreefd wordt met de rol van regenboogprovincie.

880

885

9. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

9.a. Financiën: Voordracht Tweede begrotingswijziging 2020

Dhr. **Heijnen** (CDA) refereert aan de verwerking noodfonds sociale infrastructuur. Moties zonder dekking worden in principe niet aangenomen, maar in dit geval is een uitzondering gemaakt en zullen GS met een dekkingsvoorstel komen voor de 10 miljoen euro. Zijn er andere opties dan alleen de algemene reserve? De nieuwe reserve Waardevermeerdering grondaankopen groen: er wordt een maximumbedrag van 250 miljoen euro ingesteld en dat is ongeveer de helft van de begroting en een kwart van de totale reserves, een absurd hoog bedrag. Momenteel zit er 5,5 miljoen euro in de reserve, hoe kijken GS naar de overige 244,5

890

895

miljoen euro? Als GS de 250 miljoen euro willen aanvullen, dan komt er een streep door alle andere ambities.

Mw. **Kapitein** (D66) ondersteunt de voordracht.

900

Ines **Kostiç** (PvdD) vraagt of bij verdere begrotingswijzigingen heel serieus wordt gekeken naar waar geld in geïnvesteerd wordt. Zijn GS het ermee eens dat er geen investeringen gedaan moeten worden die ingaan tegen zaken die nu belangrijk zijn, zoals natuur en werkgelegenheid?

905

Mw. **Kapitein** (D66) is van mening dat dit altijd zo is. Zij kan zich niet voorstellen dat dit uitgangspunt niet gerespecteerd wordt.

Dhr. **Hartog** (VVD) is benieuwd naar wat er nu wordt besloten over de 250 miljoen euro, te meer omdat hij van een ander commissielid heeft begrepen dat nog inhoudelijk moet worden gesproken over de achtergronden. Motie 41: men steunt de gedachte om dat via het programma Cultuur te doen en dat te financieren uit andere zaken dan de algemene reserve.

910

Mw. **Bezaan** (PVV) heeft moeite met de 10 miljoen euro in 2020 ten behoeve van het noodfonds sociale infrastructuur. De waarde van de lokale cultureel maatschappelijke organisaties worden onderschreven, maar dit is eigenlijk een taak van de gemeente. Daarom moeten de gemeenten hun verantwoordelijkheid nemen door zeer kritisch naar de eigen uitgaven te kijken. Dat geldt ook voor de provincie. In 2020 wordt een bedrag van 9,6 miljoen euro onttrokken aan de algemene reserve en in 2021 wordt een taakstelling wordt opgenomen om de algemene reserve aan te vullen met hetzelfde bedrag. Durft het college ook kritisch te kijken naar de eigen heilige huisjes? De PVV sluit zich aan bij het CDA en de VVD en de opmerkingen over de 250 miljoen euro.

915

920

Dhr. **Hoogervorst** (SP) stemt in met de voorstellen in de tweede begrotingswijziging. Met de 250 miljoen euro voor natuuraankopen heeft men geen problemen, dit bedrag wordt niet in een keer uitgegeven maar dat is wel nodig om aan de taken te kunnen voldoen. Dat geld is beschikbaar en wordt geoormerkt.

925

Dhr. **Heijnen** (CDA) meldt dat alle reserves al geoormerkt zijn. Als nu 250 miljoen euro wordt geoormerkt, dan moet dit label ergens anders afgehaald worden. Waar komt het geld vandaan dat wel in de reserve gestort moet worden?

930

Dhr. **Dulfer** (GL) gaat akkoord met de wijziging. De omvang van de algemene reserve blijft na onttrekking van de middelen binnen de normen van de provinciale financiële verordening.

935

Dhr. **Carton** (PvdA) stemt in met het voorstel.

Dhr. **Klein** (CU) sluit aan bij de vragen van het CDA.

Gedeputeerde **Pels** antwoordt als volgt. De 10 miljoen euro en de 100 miljoen euro van beide moties zijn nu zichtbaar geworden en in de P&C cyclus opgenomen, omdat deze bedragen snel verwerkt zijn in deze wijziging. Wel moet de dekking nog geconcretiseerd worden in een integrale afweging. Hier wordt druk op gepuzzeld en hopelijk kunnen in de blauwdruk de

940

945 contouren geschetst worden. Bij het verlenen van subsidies moet het volledige bedrag
beschikbaar zijn, bij het verstrekken van leningen met een laag risico gaat het om maar een
vierde of een vijfde deel. Er wordt gezocht naar de meeste effectieve maatregel en dat kan
enkel in samenhang beoordeeld worden. Het krediet is nodig om de gronden aan te kopen die
nodig zijn om deze om te zetten naar NNN. De gronden worden geactiveerd en op het
moment van afwaarderen, moeten er middelen bij vanuit de reserve groen. Het inrichten van
950 de NNN is dus afhankelijk van de omvang van de reserve groen. Het gaat niet om een
preprioritaire claim.

Dhr. **Hartog** (VVD) vraagt waarom nu moet worden ingestemd met het krediet terwijl de
inhoudelijke discussie nog gevoerd moet worden.

955

Gedeputeerde **Pels** meldt dat nog gesproken moet worden over de realisatie van NNN, maar
iedereen weet dat er geld nodig is voor de aankoop van gronden. Het kader is de reserve
groen en gronden worden niet afgewaardeerd als er geen geld in deze reserve zit. Hiervoor
zou eerst het besluit tot afwaarderen genomen moeten worden.

960

Dhr. **Heijnen** (CDA) merkt op dat er al een reserve bestaat met de naam waardevermindering
groen en die bedraagt per 1 januari 2020 5,5 miljoen euro. Maar er is 250 miljoen euro nodig
en waar wordt dat geld vandaan gehaald en binnen welk tijdspad?

965 Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat in de commissie NLG gesproken wordt over de
realisatiestrategie NNN. Het is geen hard bedrag, maar wel moet een bedrag beschikbaar
gesteld worden dat ruimschoots voldoet aan de opgave die gesteld is. Het kader voor
afwaarderen is de reserve groen. Er zijn euro's beschikbaar en daar krijg je een aantal ha met
dezelfde waarde voor terug. De technische vragen zullen beantwoord worden voorafgaande
970 aan de PS-vergadering.

Dhr. **Hartog** (VVD) neemt het voorstel terug naar zijn fractie.

975 De **voorzitter** constateert dat er nog een aantal (technische) onduidelijkheden zijn
rond de voordrachten, dat nadere schriftelijke technische vragen gesteld kunnen
worden en dat de VVD nog in de fractie hierover wil spreken.

9.8. Verbonden partijen: Voordracht Kadernota verbonden partijen 2020

980 Dhr. **Hoogervorst** (SP) vindt de informatievoorziening cruciaal voor PS maar ook voor de
andere vertegenwoordigende partijen. Is het mogelijk om de informatie meer verspreid over
het jaar te geven en niet alleen bij de jaarrekening en begroting? Wie omschrijft en bepaalt het
publieke belang als aanleiding tot een deelneming. Conformeerde elke deelnemer zich aan het
publieke belang? Hebben GS aandacht voor het democratische gehalte van verbonden partijen
en hoe kan dit binnen de kadernota scherper geformuleerd en geborgd worden?

985

Mw. **Bezaan** (PVV) vindt de toevoeging overbodig dat de provincie verwacht dat de verbonden
partijen actief werk maken van duurzaamheid en diversiteit. Duurzaamheid slaat vaak de
plank mis op nut en noodzaak en mensen moeten beoordeeld worden op wat ze kunnen, niet
op wat ze zijn. Daarom leidt het uitgangspunt dat de provincie als aandeelhouder
990 (meerderheidsbelang) invloed wil kunnen uitoefenen op de bedrijfsvoering en strategische

995 koers van de deelnemers, tot zorgen. Omdat al het geld nodig is voor de coronacrisis, moet er zo weinig mogelijk worden gekozen voor meerderheidsbelangen in deelnemingen ondanks de in de kadernota opgenomen voorzorgsmaatregelen. De PVV verzoekt de vermelding van het actief werk maken van duurzaamheid en diversiteit te schrappen, in dat geval is men positief over de nota.

1000 Mw. **Kapitein** (D66) vraagt of GS samen met de andere deelnemers de GR'en willen vragen om de jaarrekening voor 1 april aan te leveren, in ieder geval de OD's. Dan kunnen de resultaten meegenomen worden in de jaarrekening van de provincie. Een aantal GR'en beschikt zelf ook over kadernota's. Worden deze met PS gedeeld? Hiermee kan de democratische rol beter invulling worden gegeven.

1005 Dhr. **Dulfer** (GL) is het eens met het college dat monitoring, rapportage en discussie met PS moeten leiden tot een versterking van de verdere doorwerking van de aanbevelingen. Men ziet uit naar deze discussie, met name vanwege de publieke meerwaarde van verbonden partijen, de doorontwikkeling van het opdrachtgeverschap van de provincie en de sturing door de provincie op de afgesproken doelen in de overeenkomsten.

1010 Dhr. **Heijnen** (CDA) vraagt specifieke aandacht voor uittreding of afbouw van deelnemingen in een verbonden partij. Hoe zorgt men ervoor dat PS niet alleen bij het instellen van een verbonden partij maar ook gedurende het proces kunnen blijven meepraten?

1015 Dhr. **Hartog** (VVD) is blij dat de kadernota niet alleen wordt gebruikt voor nieuwe deelnemingen maar ook voor bestaande deelnemingen. Wordt met dit stuk voldoende munitie gegeven aan de organisatie voor het voeren van moeilijke gesprekken en kan een ambtenaar echt doorpakken wanneer een regeling niet zo lekker loopt? In de voordracht op bladzijde 7 bij punt 4 staat dat de verbonden partijen worden geïnformeerd over de nieuwe nota. Hierbij past de kanttekening dat de keuze die de provincie maakt, niet noodzakelijkerwijze leidt tot wijzigingen binnen de verbonden partijen.

1020 Dhr. **Carton** (PvdA) vraagt of het verzoek om inspanning te leveren op duurzaamheid en arbeidsomstandigheden niet te vrijblijvend is om resultaten mee te bereiken. Hoe wordt het verkrijgen van meer grip op verbonden partijen concreet uitgewerkt en hoe kunnen PS tussentijds bijsturen?

1025 Dhr. **Klein** (CU) kan zich vinden in de kaders. Op welk moment wordt bekeken of de verbonden partijen nog aan de voorwaarden voldoet, is dat pas in 2023?

1030 Gedeputeerde **Pels** stelt voor PS te informeren aan de hand van de P&C-cyclus zodat er niet steeds op losse momenten over gesproken hoeft te worden. Uiteindelijk bepalen PS wat een publiek belang is, dat is nog niet gedefinieerd omdat daarmee een voorschot wordt genomen op ontwikkelingen in de toekomst die men nog niet kent. De extra eisen zullen niet geschrapt worden, dit in antwoord op de PVV. Er zal blijvend gevraagd worden om de jaarrekening voor 1 april in te dienen, maar dat is mede afhankelijk van de invloed die de provincie heeft en hangt samen met de omvang van het provinciale belang en met de omvang van de verbonden partij. Met dit kader wordt vooraf een exit georganiseerd. Gesprekken worden gevoerd via GS en de portefeuillehouder. Voor financiën is zijzelf betrokken en inhoudelijk is ook een gedeputeerde betrokken. Jaarlijks worden de verbonden partijen onderzocht. De kadernota's

1040 van de GR'en kunnen meegenomen worden in het overleg van GS met PS over welke informatie PS willen ontvangen over de verbonden partijen.

De **voorzitter** constateert dat de voordracht als hamerstuk geagendeerd kan worden voor de PS vergadering van 14 september 2020.

1045 10. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

1050 Dhr. **Dulfer** (GL) refereert aan punt 14.b, de benoeming van de monumentenloots. Wordt vandaag gepeild of er behoefte bestaat aan een kennismaking? In dat geval wil GL graag kennismaken.

De **voorzitter** constateert dat de agenda's van de commissie al redelijk vol zitten. Hij constateert dat een meerderheid van de commissie wil kennismaken.

1055 Gedeputeerde **Pels** wil een kennismaking graag faciliteren.

De **voorzitter** meldt dat het rapport brandveiligheid zorginstellingen ingebracht door dhr. Hartog (VVD) in overleg met de VVD de volgende vergadering geagendeerd zal worden.

1060 11. Sluiting
De **voorzitter** sluit de vergadering.

12. C-agenda Algemeen

1065 13. C-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)

13.0 Natuur & Ruimte: Brief hou Lutkemeer groen (C-agenda NLG & RWK 24-08- 2020)

13.a IBT: Brief GS aan PS inz. Rapport brandveiligheid zorginstellingen provincie Noord-Holland 2019 (C-agenda EFB 31-8-2020)

1070 13.b Economie: Brief GS aan PS inz. Monitor Detailhandel 2020 (C-agenda EFB 31- 8-2020)

13.c Economie: Brief GS aan PS inz. De Kop Werkt! Jaarrapportage 2019 en verlengen programma (C-agenda EFB 31-8-2020)

13.d Archief: Brief GS inz. Archieftoezicht 2019 (c-agenda EFB 31-8-2020)

1075 13.e Arbeidsmarkt: brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019-2020 (C- agenda EFB 31-8-2020)

13.f Aanpak Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 (C-agenda M&B (trekkende cie.) en EFB 31-08-2020, NLG en RWK 24-08-2020)

13.g Landbouw/ Economie: Voedsel Verbindt 2020-2023 (C-agenda NLG -leidende commissie-24-08-2020 & EFB 31-08-2020)

1080 13.h Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Dijk en Waard (C- agenda EFB 31-8-2020)

13.i Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Beemster - Purmerend (C-agenda EFB 31-8-2020)

1085 13.j Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Amsterdam en Weesp)C-agenda EFB 31-8-2020)

- 13.k Bestuur: Brief GS aan PS inz. wijzigingsbesluit verrekening grenscorrectie Gooise Meren-Weesp (C-agenda EFB 31-8-2020)
- 13.l Arbeidsmarkt en Onderwijs: Benoeming werkambassadeur (C-agenda EFB 31-8-2020)
- 1090 13.m (Heel PS) Brief GS aan PS inz. Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland (C-agenda NLG en RWK 24-8-2020 en EFB en M&B 31-8-2020).
- 13.n Arbeidsmarkt/Covid-19: Brief kermisvrouwen Nederland inz. steun covid-19 (c-agenda EFB 31-8-2020; brief is ook aan GS gezonden).
- 1095 14. C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
- 14.a Social Return: Brief GS aan PS inz. Social return voortgang 2020 (C-agenda EFB 31-8-2020)
- 14.b Monumenten: Benoemen Loods Herbestemming NH (C-agenda EFB 31-8-2020; in de brief wordt gevraagd of u behoefte heeft aan een nadere
- 1100 14.c Dienstauto's: Brief GS aan PS inz. nieuwe dienstauto's GS (C-agenda EFB 31-8-2020)
15. C-agenda IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Stigter)
- 1105 16. C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (EFB onderwerpen portefeuille CdK Van Dijk)
- 16.a GS en PS zaken: Protocol bedreiging bestuurders (C-agenda EFB 31-8-2020) Toelichting:
- 16.b Wonen/Bestuur: Stand van zaken uitvoering Statenmotie 21 'Vang de kinderen van Moria op' (C-agenda RWK 24-08-2020 en C-agenda EFB 31-08-2020)
- 1110 16.c Ondermijning: Brief GS aan PS inz. Agenda Weerbaar Noord-Holland (C-agenda EFB 31-8-2020)
- 16.d Volksgezondheid/Covid-19: brief verontruste burger Hoofddorp inz. niet afsluiten fontein (C-agenda EFB 31-8-2020; brief is ook aan het kabinet van de CdK gezonden).
- 1115
- 1120
- 1125

Geactualiseerde datastrategie

Technische briefing voor commissie EFB, 31 augustus 2020

Coalitieakkoord *‘Duurzaam doorpakken’*

Openbaar bestuur

Door ICT-ontwikkelingen komen steeds meer data beschikbaar. Deze datastromen bieden kansen voor technologische, sociale en economische innovatie. Wij zijn daarom voorstander van een **open-databeleid** en maken provinciale data in beginsel openbaar toegankelijk. **Ethisch gebruik**, met respect voor privacy en veiligheid, is daarbij een belangrijke randvoorwaarde. Wij actualiseren de provinciale datastrategie en zorgen dat binnen de provinciale organisatie **voldoende kennis** over dit onderwerp beschikbaar is.

Vigerende datastrategie PS (november 2018)

- Géén data omwille van de data, maar omwille van de provinciale opgaven
 - Coalitieakkoord
 - Wettelijke taken
 - Omgevingsvisie
 - Wegbeheerder
- Niet alleen beschrijven, waar mogelijk óók verklaren, voorspellen en optimaliseren
- Enerzijds betrouwbaar, anderzijds ook innovatief en lerend samen met partners

Opzet briefing

1. Belang van data voor provincie Noord-Holland
2. Stap voor stap naar een geactualiseerde datastrategie
 - inhoudelijk
 - proces
3. Uw vragen en suggesties

1. Belang van data

Data: zeker actueel...

www.omgevingsweb.nl › nieuws ›

Slimme warmtemeters

May 7, 2020 - Maar bij het gebruik van het privacyrecht van **toepassing** voorafgaand aan het gebruik daa

www.tvilight.com › uploads › 2019/07 ▼ PDF Transla

Slimme straatverlichtingsoplossingen

Apr 23, 2020 - Ander goed nieuws is, dat in tegenste
IoT platform (DigiHub) verzamelt data van alle appar

eenvandaag.avrotros.nl › item › nieu... ▼

Deze superslimme longecho l

4 days ago - Dit kan met eenvoudige en v

...maar niet nieuw

- Overheden: ontwikkelen regelgeving, innen belastingen, aanleg en beheer infrastructuur,...
- Bedrijven: productontwikkeling, marketing,..
- Wetenschap: data en data-analyse vormen hart van onderzoek

Wat zorgt voor urgentie?

- Enorm aanbod: hoeveelheid data verdubbelt elke twee jaar
- Grotere diversiteit aan data
 - foto
 - video
 - [sensordata](#)
 - geografische (digitale) kaarten
 - documenten
 - meetdata
- Combinatie data & technologie: economische en maatschappelijke waarde

Boeren presenteren eigen stikstofcijfers: minder uitstoot in natuurgebieden

20 februari 2020 17:22
Laatste update: 8 uur geleden

539

"Toen ik deze resultaten zag, vielen de schellen van mijn ogen", zegt Richard Zijlstra. Hij is door het Mesdagfonds ingehuurd als stikstofexpert in het onderzoek. "Ik heb geen idee hoe Remkes tot 46 procent is gekomen."

RIVM De zorg voor morgen begint vandaag

Publicaties Onderwerpen Over RIVM Internationaal

Home > COVID-19 (nieuwe coronavirus) > Ontwikkeling COVID-19 in grafieken

Ontwikkeling COVID-19 in grafieken

COVID-19 (nieuwe coronavirus)

Actuele informatie

Achtergrond

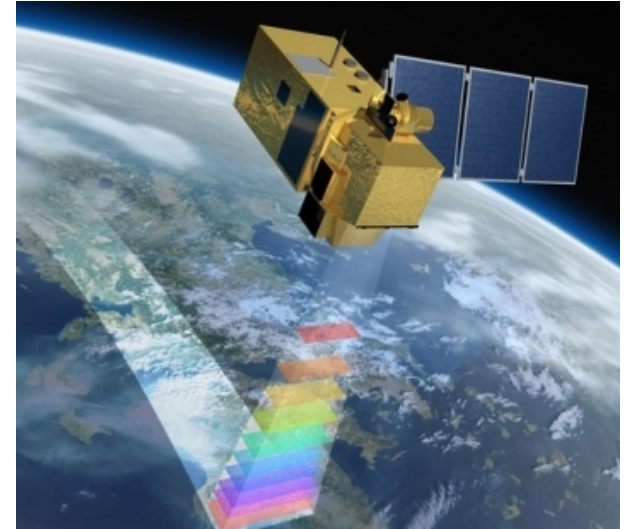
Aantal bij de GGD gemelde

Deze grafiek toont het aantal bij de GGD'en gemelde
wordt pas een of enkele dagen later gemeld. Om die r
aangepast (in het geel zijn de nieuwe aantallen te zien
waardoor de aantallen meldingen van eerdere dagen

Data en PNH in de praktijk

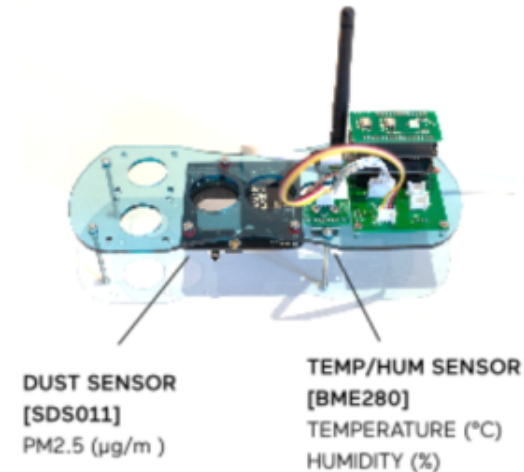
Enkele voorbeelden

1. Natuursubsidies & satellietbeelden: maait een boer te vroeg?
2. Doorstroming verkeer & AI: optimalisatie verkeerslichten
3. Data uit voertuigen & onze assets: wat is staat van het asfalt?

Data en PNH in de praktijk

4. Beheer van bruggen: slimmer onderhoud door sensoren
5. Monitoring luchtkwaliteit met burgers met zelfbouw sensoren (Hollandse luchten)

2. Stap voor stap naar een geactualiseerde datastrategie

Geactualiseerde datastrategie (inhoudelijk)

- Open data
- Ethiek
- Kunstmatige intelligentie

Open data

- Actief open data, tenzij
- Open by ...
 - *design*
 - *demand*
 - *law*
- Alles openbaar, maar niet alles kan tegelijk
- Belang goede datagovernance

Ethiek

- Rathenau– rapport (2019)

Kernopgave

Biodiversiteit

Kwesties

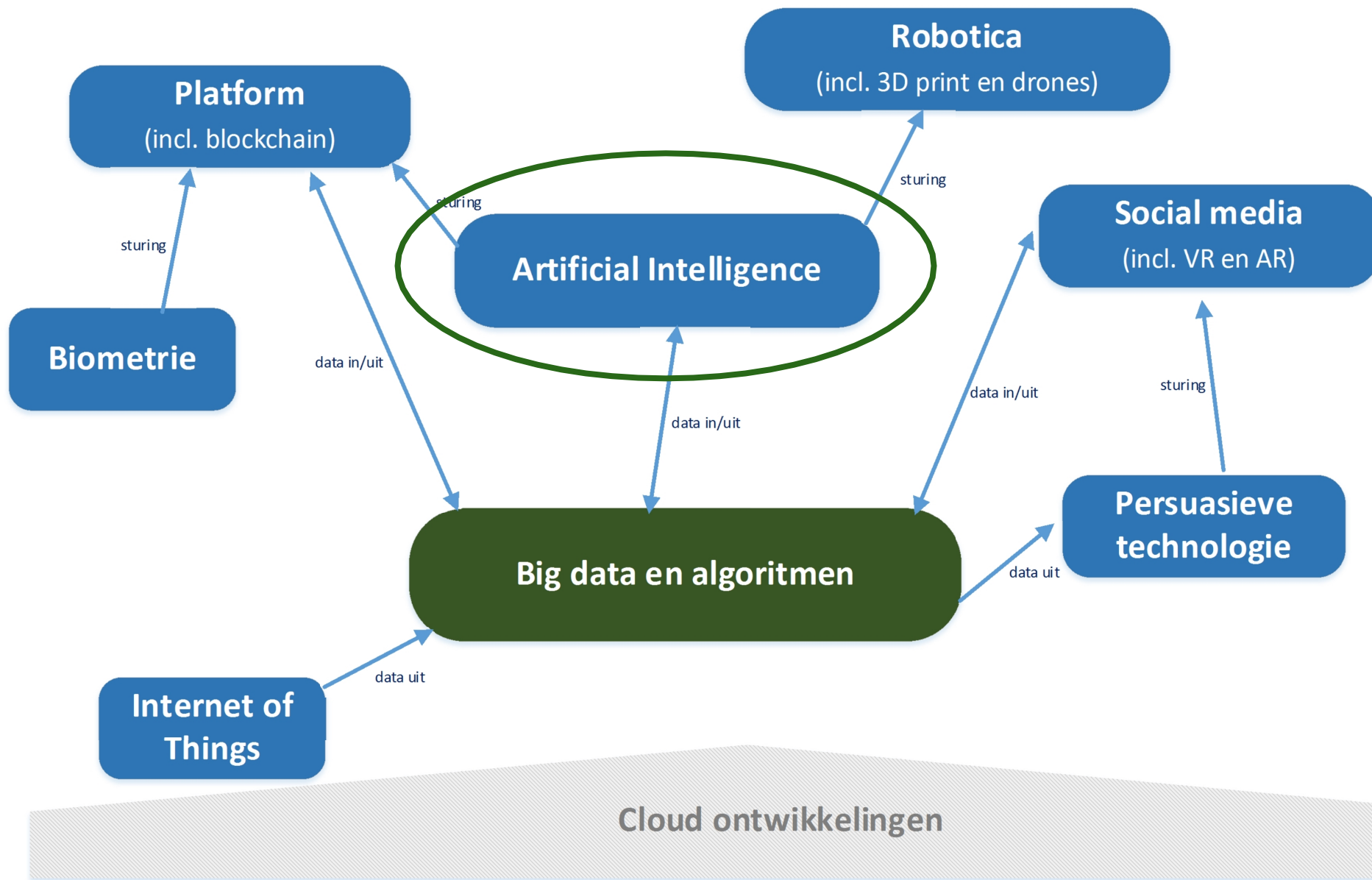
toegang tot data

menselijke waardigheid (automatiseren van werk)

transparantie en uitlegbaarheid van algoritmen

veiligheid en ‘privacy van dieren’

- Interprovinciaal: Ethische Gids

Kunstmatige intelligentie

- Wat is AI?
Het trainen van de computer met data zodat hij een deel van het menselijk denken kan imiteren
- Relevantie voor provincie Noord-Holland
Patroonherkenning en voorspellingen in provinciale opgaven

Kansrijk met oog op uw opgaven: AI

AMSTERDAMSE KENNISINSTELLINGEN STEKEN 1 MILJARD IN AI

Amsterdamse kennisinstellingen hebben de handen ineen geslagen en investeren in de komende tien jaar 1 miljard euro in de ontwikkeling van verantwoorde AI-technologieën, door het opzetten van onderzoeksprogramma's, het aantrekken van innovatiewinsten en het online van studenten met state-of-the-art kennis van AI. Samenwerken met kennisinstellingen in de wereld.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

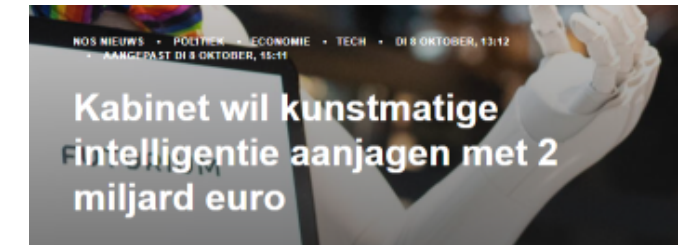
Zoek...

Onderwijs Onderzoek Nieuws & Agenda Over de UvA Bibliotheek

UvA en gemeente Amsterdam zetten zich in voor hotspot Artificial Intelligence op Science Park

13 maart 2018

De Universiteit van Amsterdam gaat een hotspot van wereldklasse creëren op het gebied van Artificial Intelligence (AI) op het Amsterdam Science Park. Het nieuwe co-creatiegebouw wordt dé plek voor onderwijs, onderzoek en ondernemen op het gebied van kunstmatige intelligentie. Hiermee wordt een enorme impuls gegeven aan de samenwerking tussen Amsterdamse kennis- en onderzoeksinstituten en het bedrijfsleven binnen deze groeiemarkt. De gemeente Amsterdam draagt €4 miljoen bij aan het initiatief.

De Nederlandse overheid investeert in de komende zeven jaar 2 miljard euro in kunstmatige intelligentie. De overheid heeft de ambitie om de Nederlandse economie te versterken met AI.

Geactualiseerde datastrategie (proces)

- Na deze briefing: voortgangsrapportage naar de Staten
- Open data / ethiek: interprovinciale besluitvorming in najaar 2020
- Kunstmatige intelligentie: verkenning naar focus (december 2020 gereed)
- Geactualiseerde datastrategie naar Staten: maart 2021

Opzet briefing

1. Belang van data voor provincie Noord-Holland
2. Stap voor stap naar een geactualiseerde datastrategie
 - inhoudelijk
 - proces
3. Uw vragen en suggesties

3. Uw vragen en suggesties

Technische briefing PALLAS-project

Hermen van der Lugt, directeur PALLAS

31 augustus 2020, Commissie EFB provincie NH

Update PALLAS-project: de mijlpalen 2018

2018

- Ondertekening van contract met bouwconsortium ICHOS (INVAP en de Nederlandse TBI bouw- en installatiebedrijven Croonwolter&dros en Mobilis)
- Afronding eerste fase (*concept design*) van het ontwerp van de reactor
- Indienen van het *Conceptual Safety Document* bij de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS)
- Laatste deel lening uitbetaald door provincie Noord-Holland
- PALLAS ondergebracht bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Update PALLAS-project: de mijlpalen 2019

- Goedkeuring bestemmingsplan door gemeente Schagen
- Concrete interesse van private investeerders in de PALLAS-reactor
- Start tweede fase (*basic design*) van het ontwerp van de reactor
- Start samenwerking PALLAS en NRG: oprichting bestuurstafel PALLAS en NRG onder leiding van oud-minister van Financiën Gerrit Zalm

Mijlpaal 2020: Start en afronding sloopwerkzaamheden van gebouwen op toekomstige locatie PALLAS- reactor

Mijlpaal maart 2020:

Preliminary Safety Analysis Report gedeeld met ANVS

Mijlpaal maart 2020:

Goedkeuring Raad van State bestemmingsplan
PALLAS-reactor, PALLAS kan door met
voorbereidingen voor andere vergunningen

An architectural rendering of a modern, multi-story building with a facade of vertical glass panels and dark structural elements. The building is situated on a grassy area next to a road. In the foreground, a road with a white dashed line runs towards the building. A white truck is visible on the road. To the left, there are two black streetlights. In the background, a red and white striped lighthouse is visible on the left, and a red brick building is on the right. A person in a red coat is walking on a sidewalk in the foreground. The sky is blue with some clouds and a few birds flying.

Mijlpaal juni 2020:

Bouwvergunning Nuclear Health Centre
ingediend bij gemeente Schagen

An architectural rendering of a modern building interior. The space features a large, wide staircase with light-colored stone steps and a metal handrail. To the left, a series of tall, vertical wooden slats create a screen. A person in a patterned dress stands on a platform above the stairs. To the right, a large, dark grey concrete wall has the word "PALLAS" inscribed on it in large, white, sans-serif capital letters. A person is sitting on the steps at the base of this wall. The ceiling is white with exposed structural elements. The overall atmosphere is bright and modern.

PALLAS

Mijlpaal juli 2020:

Afronding tweede fase van het design
(*basic design*)

Mijlpaal 2020: vorming personele unie, nieuwe benoemingen

Bertholt Leeftink
CEO PALLAS/NRG

Gerrit Zalm
Voorzitter Raden
van Toezicht
PALLAS/NRG

Overige directieleden van PALLAS / NRG

Hermen van der
Lugt
PALLAS

Nico van Ginkel
CFO PALLAS

Huub Cuijpers
NRG

Maik Smit
CFO NRG

Vorming personele unie logische stap

- Stevige impuls gezamenlijke missie & visie
- Goed voor realisatie nieuwe PALLAS-reactor
- Versterkt perspectief op leveringszekerheid medische isotopen en positie in nucleair technologisch onderzoek
- Stimuleert behoud van (hoogwaardige) werkgelegenheid in Noord-Holland op de Energy & Health Campus

Vervolgstappen 2020 - 2021

Vanaf maart-april 2020 wordt met NRG intensief gewerkt aan toekomstvisie Petten, want:

- Investeerders willen duidelijkheid over
 - relatie tussen NRG en PALLAS en transitieplan naar de toekomst
 - vergunningsverlening door de ANVS
- Totstandkoming personele unie duurde langer dan verwacht
- PALLAS en NRG bepalen met het Rijk de kaders voor de transitie
- Eind tweede kwartaal 2020 werd duidelijk dat lening nog niet terugbetaald kon worden, omdat de gesprekken met de private investeerders niet afgerond kunnen worden

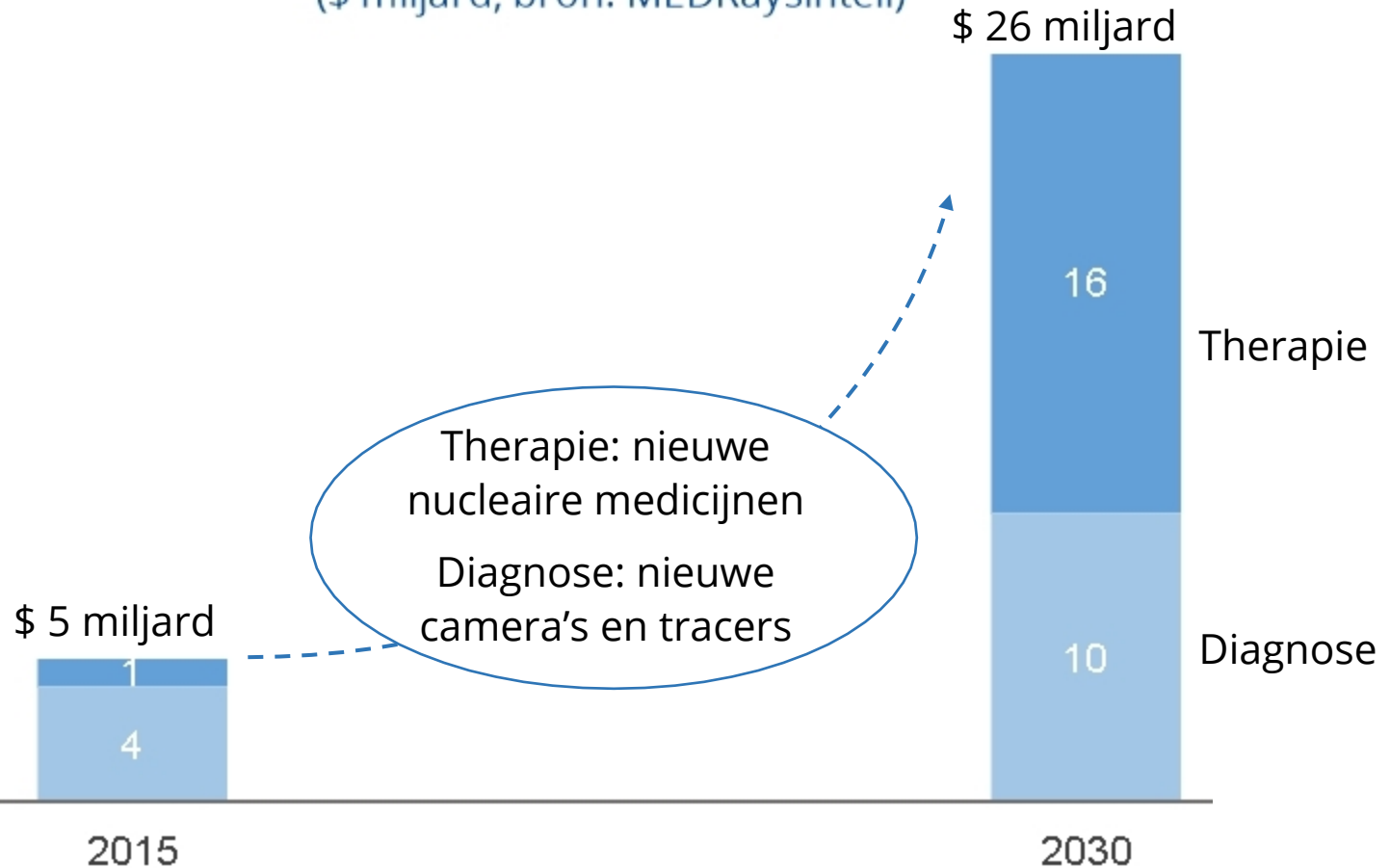

Petten van levensbelang

- Nederland is mondiale toproducent
- Miljoenen patiënten per jaar, 30.000 per dag afhankelijk van isotopen uit Petten
- Bouw nieuwe reactor garandeert langdurige leveringszekerheid

Nucleaire geneeskunde sterk in ontwikkeling

Verwachte omzetgroei in nucleaire medicijnen
(\$ miljard, bron: MEDRaysintell)

Petten is een unieke locatie

Energy & Health Campus Petten

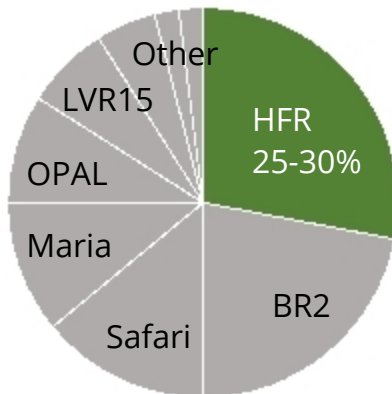
Positie in markt van NRG

Expertise

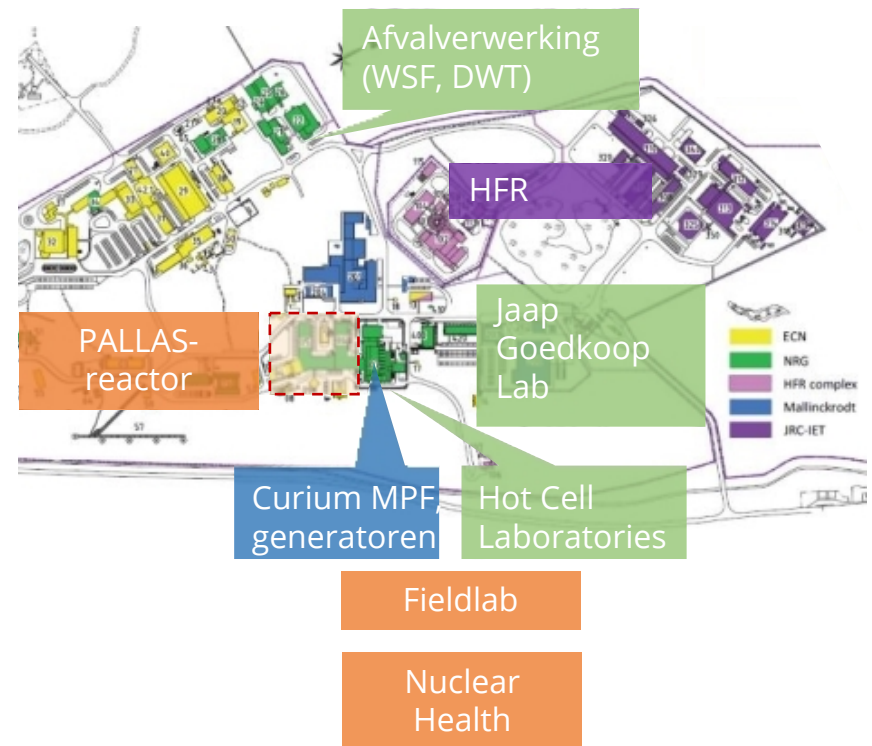
- Nucleaire operaties
- Bestraling van isotopen
- Onderzoek

Marktpositie

- Bestaande klanten, producten
- Leidend in Mo-99, Lu-177

Infrastructuur

A yellow medical device, possibly a syringe pump, with a blue digital display showing '0.5'. A clear tube is connected to the device. The background is a blurred image of a person's arm and hand.

Focus 2021

- Q4 2020 en begin 2021: Gesprekken intensiveren met Rijk en investeerders
- Start bouw Nuclear Health Centre
- Voorbereidingen treffen voor bouwwerkzaamheden op locatie van PALLAS-reactor
- Indienen Kernenergiewetvergunning
- Start laatste fase van het ontwerp ('detailed design')

A smiling blonde woman with a backpack is reaching out to hold hands with another person in a forest. The background is a lush green forest with sunlight filtering through the trees.

PALLAS

- ✓ Leveringszekerheid isotopen
- ✓ Behandeling van miljoenen patiënten per jaar
- ✓ Robuuste businesscase
- ✓ Private financiering
- ✓ Nucleaire kennisinfrastructuur
- ✓ Regionaal cluster
- ✓ Versterking toppositie Nederland

VRAGEN?

Verslag concept

Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur

Datum	:	15 en 18 juni 2020
Commissievoorzitter (plv.)	:	mw. S. Doevendans
Commissiegriffier	:	mw. M. de Zwart
Telefoonnummer/e-mail	:	zwartm@noord-holland.nl

Aanwezig:		
	Commissievoorzitter	mw. S. Doevendans
	Commissiegriffier	mw. M. de Zwart
5	Leden van de commissie	FvD mw. J. Vastenhout, dhr. R. Dekker (15/6)
		GL dhr. G. Zaal, dhr. W. Dulfer,
		VVD mw. M. van Meerten, dhr. G. Hartog
		D66 mw. A. Kapitein, dhr. E. Kanik
10		PvdA dhr. J. Carton, mw. S. Abdi, mw. A. Jellema(15/6)
		PVV dhr. R. van Tiggelen
		SP dhr. W. Hoogervorst, mw. M. van Oorsouw
		CDA mw. C. Kuiper, dhr. D. Heijnen
15		PvdD Ines Kostiç, dhr. F. Zoon
		50plus/PvdO mw. W. van Soest (15/6)
		CU dhr. M. Klein (15/6) en G. van den Heuvel (18/6)
		DENK --
20		Fractie Baljeu: --
	College van GS	dhr. A. van Dijk (CdK), dhr. E. Stigter, mw. Z. Pels, mw. I. Zaal
	Afwezig	mw. I. Bezaan (PVV), dhr. G. van den Heuvel (CU)
25	Notulist	Verslagbureau Moneypenny/mw. H. Mutsaerts

Agenda

30

1. Opening en mededelingen
2. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten
 - 2.a. Vooruitblik op de komende vergadering a.d.h.v. strategische agenda

Pagina 2

- 35 3. Inspreekhalftuur over onderwerpen die niet op de agenda staan, maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren
4. A-agenda Algemeen
- 4.a. Voordracht Jaarstukken 2019
- 4.a.1. Concerncontrol: Brief GS aan PS inzake Auditopvolging per 1 maart 2020
- 40 4.b. Voordracht Kaderbrief 2021
5. Rondvraag gedeputeerde Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
6. B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)
- 45 6.a. Conceptzienswijzen GS op drie gemeentelijke herindelingen
- 6.a.1. Brief GS met bijlagen inzake conceptzienswijze herindelingsadvies Beemster-Purmerend
- 6.a.2. Brief GS met bijlagen inzake conceptzienswijze herindelingsadvies Dijk en Waard
- 50 6.a.2.b. Brief met bijlagen van de Dorpsraad St. Pancras inzake herindelingsadvies Heerhugowaard-Langedijk
- 6.a.3. Brief GS met bijlagen inzake conceptzienswijze herindelingsadvies Amsterdam-Weesp
7. Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
- 55 8. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
- 8.a. Erfgoed: Voordracht Oprichting Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies Doorgeschoven naar vergadering van 18 juni.
- 60 9. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
- 9.a. PS zaken: Brief GS aan PS inzake afhandeling motie 20 kolfkamer
10. Schorsing van de vergadering
11. Heropening van de vervolgvergadering op 18 juni 18.30 uur
- 65 12. A-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale Betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS-zaken (EFB-onderwerpen portefeuille CdK)
- 11.a. Randstedelijke Rekenkamer: conceptbegroting 2021 voor zienswijze
- 70 13. B-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale Betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern Control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS-zaken (EFB-onderwerpen portefeuille CdK)
- 13.a. Brief GS aan PS inzake Agenda Weerbaar Noord-Holland
- 13.b. Afdoen motie Prinsjesfestival
- 75 14. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden
15. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
- 15.a. Erfgoed: Voordracht Oprichting Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies
- 80 15.b. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)
- 15.c. Beleidsnotitie Sport

16. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa
85 16.a. Cultuur: Brief GS inzake gewijzigde planning actualisering cultuurbeleid
17. Sluiting
18. C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale Betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern Control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS-zaken (EFB-onderwerpen portefeuille CdK)
90 18.a. Brief CdK inzake zijn activiteiten in coronacrisis
18.b. Brief GS inzake wijziging Reglement van Orde GS 2020
18.c. Brief GS aan PS inzake portefeuillevverdeling GS 2019-2023
18.d. Brief GS aan PS inzake actieve openbaarmaking van adviezen van de hoor- en adviescommissie en beslissingen op bezwaar
95 18.e. Integriteit: jaarverslag integriteit 2019
19. C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop
19.a. Bibliotheken: mail Probiblio inzake jaarverslag 2019
19.b. Cultuur: oproep van cultuursector aan gemeenten, laat jeugd weer buiten kunst maken
100 19.c. Monumenten: Brief GS aan PS inzake Ophoging subsidieplafond UvR onderzoeken duurzaam benutten monumenten Noord-Holland 2017
19.d. Musea: Brief GS aan PS inzake publieksfunctie Huis van Hilde.

105

110

Agenda

1. Opening en mededelingen
115 De **voorzitter** opent de commissievergadering om 13.15 uur en heet alle aanwezigen welkom. De vergadering vindt vanwege de coronamaatregelen online plaats, maar dat is wellicht de laatste keer omdat er na het zomerreces weer fysiek zal vergaderd worden. De uitloop van deze vergadering vindt plaats op donderdag 18 juni a.s. De regels die gelden voor de digitale vergaderorde, worden toegelicht. Dhr. Van Dijk moet vanwege andere verplichtingen de vergadering om 14.50 uur verlaten. De heren P. Beving en A. Faassen hebben afscheid
120 genomen als duo-commissielid namens 50plus/PvdO. Zij worden vervangen door mw. Van Soest als vast commissielid.
2. Vaststelling van de agenda, verslag van de vorige vergadering, strategische agenda en moties- en toezeggingenlijsten
125 De **voorzitter** constateert dat de agenda gewijzigd wordt vastgesteld aangezien agendapunt 6.2 als eerste behandeld wordt. Het verslag van 20 april jl. wordt ongewijzigd vastgesteld. De motie- en toezeggingenlijst wordt vastgesteld.
- 2.a. Vooruitblik op de komende vergadering a.d.h.v. strategische agenda
130

De **voorzitter** meldt dat voor de volgende vergadering de volgende agendapunten geagendeerd zijn: voordracht verbonden partijen, discussienota Economie van de PvdD en waarschijnlijk ook de nota Leningen en Garantstellingen PNH 2020. Voorgesteld wordt om
135 over de actualisatie van de datastrategie en voorafgaande aan de vergadering van 28 september een technische briefing over Europa, dit laatste op verzoek van Ines Kostić van de PvdD. De commissie gaat hiermee akkoord.

140 **Dhr. Zaal (GL)** suggereert het onderwerp hoogwaardige digitale verbindingen te agenderen voor de vergadering na het zomerreces.

De voorzitter zegt toe dit onderwerp voor de vergadering van 31 augustus te agenderen.

145 3. Inspreekhalftuur over onderwerpen die niet op de agenda staan, maar wel tot de portefeuille van de commissie behoren

Er hebben zich geen sprekers aangemeld.

4. A-agenda Algemeen

4.a. Voordracht Jaarstukken 2019

150 4.a.1. Concerncontrol: Brief GS aan PS inzake Auditopvolging per 1 maart 2020

Dhr. **Heijnen** (CDA) geeft complimenten voor de correcte en duidelijke cijfers. Zoals elk jaar, is de onderbesteding een punt van aandacht, maar wellicht draagt het programma Financiële Hygiëne bij aan een oplossing. Na overleg met de accountant in de Rekeningencommissie zijn er geen aanvullende opmerkingen, maar gezien het grote belang, zijn de jaarstukken een
155 bespreekstuk voor de PS-vergadering. De brief over de auditopvolging is een hamerstuk.

Dhr. **Dekker** (FvD) is niet erg enthousiast over de activiteiten die in 2019 zijn uitgevoerd – de FvD zou andere keuzes gemaakt hebben – maar de kwaliteit, overzichtelijkheid en toegankelijkheid van de verslaglegging worden op prijs gesteld. De rapportage is qua omvang
160 met 30% afgenomen ten opzichte van 2018, dat is een goede ontwikkeling. Ook het project Financiële Hygiëne draagt bij aan de vlotte en kwalitatief hoogwaardige voltooiing van het proces. Door de wijze van vastlegging is voortdurend sprake van het doelgericht opbouwen en het daarna weer afbouwen van reserves en lijkt het totale begrotingsvolume van 1,3 miljard euro groter dan het werkelijk is, namelijk ongeveer 500 miljoen euro. De accountant
165 verzoekt dienaangaande om verheldering in de rapportage. Er wordt uitgekeken naar een verscherping van het beeld zonder te veel stelselwijzigingen door te voeren, die de vergelijkbaarheid van cijfers over de jaren heen compliceren. De zorgen richten zich op de extra kosten voor de coronamaatregelen waardoor de resultaten onder druk komen te staan. Vanaf 2023 zijn de eigen middelen niet meer voldoende, waardoor er structureel extern
170 geleend moet worden. Hierover dient goed met PS gecommuniceerd te worden.

Dhr. **Dulfer** (GL) sluit zich aan bij de complimenten voor de duidelijkheid en goede leesbaarheid van de cijfers, de gecomprimeerde informatie en het verkrijgen van de goedkeurende accountantsverklaring, mede door de ingezette verbetering in het kader van
175 het project Financiële Hygiëne. Dat blijkt echt te helpen, dat is ook zichtbaar bij de verbeterde auditopvolging. Goed dat de rekeningencommissie bij het proces wordt betrokken. De resultaten van het project Financiële Hygiëne moeten nog geborgd worden en voor GL gaat het dan met name om de medewerkers. Hoe ervaren zij dit project en hoe wordt dit

programma gewaardeerd op de werkvloer? GS worden verzocht om in het vervolg expliciet de
180 waardering van de medewerkers bij de borging te betrekken. Veel doelen en indicatoren in de
begroting zijn vastgesteld door het Rijk, het vorige college en PS, daarom is het tijd deze eens
tegen het licht te houden en in overeenstemming te brengen met het coalitieakkoord waarin
andere accenten zijn opgenomen. Een aantal indicatoren geeft aan dat resultaten positief en
185 voor 100% gerealiseerd zijn, maar wat is de meerwaarde dan nog van zo'n indicator? Kan het
college een voorstel doen voor aanpassing van de doelstellingen en indicatoren aan de nieuwe
omstandigheden? De uitvoering van het collegeprogramma leidt tot tevredenheid want de
provincie staat er goed voor. Een zorgpunt is het systematisch achterblijven van de
bestedingen ten opzichte van de begroting. Zelfs toen in 2019 alles op rolletjes liep bij de
190 provincie, gemeenten en partners was sprake van een onderbesteding van 111 miljoen euro,
meer dan 20% van de totale uitgaven. Volgend jaar zal de uitvoering een stuk lastiger worden
door alle gevolgen van de coronacrisis en de economische malaise. Hoe gaan GS het probleem
van onderbesteding aanpakken en komen zij met een plan van aanpak?

Dhr. **Van Tiggelen** (PVV) bedankt iedereen die heeft meegewerkt aan de jaarstukken. Het
195 proces is volgens de accountant beter verlopen dan in 2018. Meer dan de helft van de nieuwe
aanbevelingen is opgevolgd en er wordt door de directies naar gestreefd om de overige
aanbevelingen voor het eind van dit jaar te hebben overgenomen. Op blz. 132 valt te lezen
dat de ambtelijke organisatie een afspiegeling wil zijn van de provinciale samenleving met als
uitgangspunten duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden. De PVV is fel
200 tegenstander van discriminatie en daar moet iedereen een vuist tegen maken. Het college
wordt gevraagd naar de exacte kosten van de acties op het gebied van diversiteit. De PVV gaat
niet akkoord met het voorliggende besluit gezien de politieke keuzes die zijn gemaakt.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) sluit zich aan bij de complimenten voor de kwaliteit en leesbaarheid van
205 de jaarstukken, de tijdige oplevering en het goed doorlopen van het accountantstraject. De
ambtenaren zijn inmiddels goed ingespeeld op het proces, zo blijkt. De onderbesteding van
110 miljoen euro is een zorgelijk punt, want dit toont aan dat een aantal zaken onvoldoende
aandacht heeft gekregen. Hoe gaat het college dit in de toekomst voorkomen? Over een paar
jaar moet er externe financiering worden aangetrokken. GS worden verzocht PS te betrekken
210 in het proces naar het moment dat het inderdaad zover is. Wanneer wordt dit moment
verwacht? Er zijn vanwege corona grote zorgen over de ontwikkelingen en financiële gevolgen
voor de financiën over 2020. Het voorstel voor bestemming van het resultaat is akkoord.

Mw. **Kapitein** (D66) gaat akkoord met de voordracht en de auditopvolging is een hamerstuk.
215 De accountantscontrole is soepel verlopen en daarvoor worden complimenten gegeven. De
grote onderbesteding is een zorgpunt, maar het is goed dat GS dit transparant hebben
gemaakt, waardoor er inhoudelijk beter gestuurd kan worden om de beleidsdoelen en
ambities te realiseren. Dat is belangrijker dan het behalen van financiële voordelen of het
correct uitvoeren van plannen. Daarom is D66 ook kritisch op de beleidsindicatoren, die
220 regelmatig alleen een actie beschrijven zoals het aantal vergaderingen dat heeft
plaatsgevonden of rapporten die zijn uitgebracht, maar dat maakt niet duidelijk wat concreet
is bijgedragen aan het realiseren van de doelen. Beleidsindicatoren moeten aangeven dat de
gestelde doelen behaald worden en hoe hierop gestuurd kan worden. De opmerkingen van GL
over de beleidsindicatoren worden gesteund. In 2020 worden de risico's helemaal anders
225 vanwege corona. Hoe gaat de risicoanalyse eruit zien, mede in het kader van de twee
aangenomen moties met het oog op de gevolgen van corona?

Dhr. **Zoon** (PvdD) sluit zich aan bij D66 ten aanzien van het realiseren van beleidsdoelen, met name de KRW-doelen want ook deze worden jaar op jaar niet gehaald. GS antwoorden
230 desgevraagd dat de provincie maar een beperkte rol speelt bij de waterschappen, maar dat klopt niet, want GS moeten de provinciaal vastgestelde kaders bij de waterschappen bewaken. Het niet voldoen aan overheids- en provinciale doelstellingen leidt tot de plicht voor GS om actie te ondernemen. In het jaarverslag wordt hier weinig over vermeld, wel over de samenwerking maar niet over het toezicht houden op de waterschappen. Graag wat meer
235 duidelijkheid.

Dhr. **Klein** (CU) werd gewoon blij van het lezen van de jaarstukken en het accountantsverslag, die transparant en beter leesbaar zijn geworden. De onderbesteding begint een probleem te worden en de accountant adviseert hier een onderzoek naar uit te voeren, maar dat is al vaker
240 gedaan. Wat moet er nou echt gebeuren om succes te boeken? Op blz. 2 van het accountantsverslag staat vermeld dat de ICT die relevant is voor financiële processen, onvoldoende basis biedt om te kunnen vertrouwen op de geautomatiseerde beleidsmaatregelen en processen en dat was vorig jaar ook al zo. In overleg met de organisatie wordt samen met de accountant in mei een vervolgonderzoek gestart. Wat is de
245 stand van zaken en is de organisatie in staat om verbeteringen door te voeren? Complimenten aan alle medewerkers die hebben bijgedragen aan de mooie jaarstukken.

Dhr. **Hartog** (VVD) vraagt de PVV of het zo is dat zij niet kunnen instemmen met de jaarstukken vanwege de politieke keuzes die in 2019 gemaakt zijn. Het jaarverslag gaat over
250 het verleden en voor de inhoud daarvan zijn GS en PS gezamenlijk bestuurlijk verantwoordelijk. In de rekeningencommissie is gesproken over het feit dat de provincie externe financiering moet aantrekken, volgens de gedeputeerde over 3 jaar. Dit is wel een aandachtspunt, evenals de betrokkenheid van PS hierbij. Hij sluit zich aan bij de bijdrage D66 over onderbesteding, want het gaat erom dat doelen en ambities behaald worden. GS en PS
255 kunnen tevreden zijn omdat de allerbelangrijkste zaken op schema liggen. De jaarstukken geven ook allerlei signalen af, reden om een aantal technische vragen te stellen. Er is een voorziening gevormd voor gronden waarvan de provincie al vele jaren geen eigenaar meer is, maar wel in 2015 aansprakelijk is gesteld voor het bijdragen aan de saneringskosten voor bodemvervuiling. De provincie bezit heel veel grond die zij niet altijd zelf in gebruik heeft,
260 dus hoe wordt gemonitord en bewaakt welke activiteiten op de provinciale gronden plaatsvinden en welke risico's hiermee samenhangen? Voorkomen moet worden dat de provincie achteraf verantwoordelijk wordt gesteld voor bodemvervuiling, dus de risico's moeten goed geïnventariseerd worden. Zo nodig, zal de VVD hiervoor een voorstel doen.

265 Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt of de VVD ook van mening is dat PS ruim op tijd betrokken moeten worden bij de externe financiering in de toekomst.

Dhr. **Hartog** (VVD) is het hiermee eens, maar dit punt kan beter bij de kadernota of begroting behandeld worden. Visie op financieel toezicht GR'en: de conceptversie is in maart jl.
270 besproken in een vaktechnisch overleg en de definitieve versie ligt nu ter goedkeuring voor bij GS. Worden PS hier nog bij betrokken? De jaarstukken worden goedgekeurd, maar het kan geen hamerstuk voor PS zijn. De auditopvolging wordt voor kennisgeving aangenomen.

275 Dhr. **Carton** (PvdA) is blij met de opvolging van alle acties en de verbeterslag die is
doorgevoerd, want dat heeft geleid tot beter leesbare jaarstukken. Het voortzetten van het
project Financiële Hygiëne wordt daarom zeker ondersteund. Er is sprake van bijna 20%
onderbesteding op bijna alle programma's, daarom wordt hier speciaal aandacht voor
gevraagd, mede vanwege de gevolgen van de coronacrisis en een grotere kans op
280 verschuivingen. Wat nemen GS mee naar de volgende begroting? Soms is lastig te volgen of
doelstellingen of beleidsindicatoren gehaald worden. Het percentage geeft wel inzicht, maar
vaak betreft de indicator afgeronde activiteiten of wordt vermeld dat PS iets hebben
vastgesteld. Hoe gaan GS er samen met PS voor zorgen dat meer sturing op de doelstellingen
mogelijk is en hoe blijven de beleidsindicatoren up to date, zoals de indicatoren BBV?

285 Gedeputeerde **Pels** dankt voor alle complimenten en de positieve reactie van de accountant.
Het project Financiële Hygiëne ligt op koers en de acties die hieruit volgen, zullen bestendig
worden. Hierbij wordt de rekeningencommissie betrokken. Niet alleen de financiële
administratie maar ook de verslaglegging is verbeterd. De leesbaarheid van de financiële
verslaglegging dient echter doorlopend gemonitord en verbeterd te worden. De
290 onderbesteding is al vele jaren een aandachtspunt, maar de gedeputeerde Financiën is niet
verantwoordelijk voor alle programma's. Vanuit het project Financiële Hygiëne wordt er actie
ondernomen en worden bijvoorbeeld gesprekken gevoerd met de budgethouder en ook de
tussentijdse afsluiting biedt veel informatie over de haalbaarheid van begrote plannen. De
295 onderbesteding vindt met name plaats in de reserves en daar is al actie ondernomen, want er
worden bestedingsplannen opgesteld die bij de begroting 2020-2021 aan PS worden
voorgelegd. Deze informatie biedt de mogelijkheid om meer te gaan sturen op het realiseren
van de plannen. GS gaan onderzoeken hoe hierop nog beter gestuurd kan worden. De
afpraak is al gemaakt dat uitgestelde intenties maximaal een jaar worden meegenomen. De
huidige wijze van rapportage over onderbesteding biedt PS de mogelijkheid om hier strakker
300 op te sturen. Het risico van onderbesteding speelt met name door alle coronamaatregelen en
dan met name bij de plannen die gezamenlijk met gemeenten (in cofinanciering) worden
uitgevoerd. Dat heeft de aandacht van GS. Voor de begroting 2021 wordt een eerste slag
doorgevoerd bij de actualisatie van de indicatoren en PS worden via de rekeningencommissie
betrokken bij de doelen en indicatoren voor de begroting. PS zullen bij de begroting 2021
305 uitgebreid geïnformeerd worden over de noodzaak van externe financiering en op welk
moment dat nodig zal zijn. Op dit moment is er geen apart potje voor diversiteit, dus de
kosten kunnen niet concreet aangetoond worden. Wel worden PS binnenkort geïnformeerd
over de stappen die gezet worden om de diversiteit in de organisatie te bevorderen. Op dit
moment vindt op allerlei niveaus onderzoek plaats naar de gevolgen van corona op de
310 economie, dus in 2021 zal hier een beter beeld van bestaan. Niettemin zal er ook dan nog
sprake zijn van onzekerheden, maar wel kan meer helderheid geboden worden over de impact
op de provinciale middelen en hoe de middelen van de ingediende moties worden verwerkt en
welke risico's hiermee gepaard gaan. Grondbeleid valt in de portefeuille van gedeputeerde
315 **Rommel**, de vragen hierover worden aan haar doorgeleid en schriftelijk beantwoord. De
gedeputeerde zegt toe dat de volgende keer de indicatoren helemaal up-to-date zullen zijn.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat de provincie het interbestuurlijk toezicht op de financiën
van de waterschappen uitvoert. Zij is zelf coördinerend portefeuillehouder en de heer Loggen
is de inhoudelijk portefeuillehouder voor de waterschappen. Eenmaal per jaar wordt de
320 begroting van de waterschappen terughoudend gecontroleerd en PS worden via het
jaarverslag Interbestuurlijk Toezicht geïnformeerd ten aanzien van de bevindingen over de

waterschappen en gemeenten. Een GR werkt op dezelfde manier en PS worden door GS geïnformeerd over de financiële stand van zaken via hetzelfde jaarverslag.

325 Dhr. **Zoon** (PvdD) is met name benieuwd naar de verhouding tussen provincie en waterschap en hoe de controle plaatsvindt op het door de waterschappen behalen van de doelen.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat gedeputeerde Loggen deze vraag kan beantwoorden. Zij zal deze vraag aan hem ter schriftelijke beantwoording doorleiden.

330

Tweede termijn

Dhr. **Van Tiggelen** (PVV) meldt in antwoord op de vraag van de VVD waarom de PVV tegen de jaarstukken stemt, dat het hoofdbezwaar ziet op de uitgaven aan het klimaatsprookje en de complete misvattingen over de mogelijkheden voor stroomvoorziening. De PVV is hier mordicus tegen en wil hier niet mee geassocieerd worden, ook niet met terugwerkende kracht.

335

Dhr. **Klein** (CU) herhaalt zijn vraag over de stand van zaken onderzoek ICT. Is de provincie in staat om het komende jaar de ICT zodanig in te richten dat deze de geautomatiseerde beheersmaatregelen wel goed ondersteunt? Ligt dit proces op schema?

340

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat er momenteel een audit loopt naar de gehele ICT en naar aanleiding van de resultaten wordt in de volgende fase een actie gestart waarbij de financiële stand van zaken van de administratie meegenomen wordt. De tijdsplanning van dit proces zal toegestuurd worden. Hij kan niet concreet antwoorden op de tweede vraag, het kan wel lukken of het lukt niet. In ieder geval worden PS op de hoogte gehouden.

345

De **voorzitter** concludeert dat de jaarrekening als bespreekstuk wordt geagendeerd voor PS van 29 juni a.s. en de auditopvolging wordt door de commissie ter kennisgeving aangenomen.

350

4.b. Voordracht Kaderbrief 2021

Dhr. **Heijnen** (CDA) constateert dat GS een beleidsarme kaderbrief hebben voorgelegd hetgeen opmerkelijk is voor een college dat net een jaar actief is. Het CDA vindt het onverstandig dat de stelpost Macro-economische tegenvallers ingezet wordt ter dekking van de uitgaven in 2021, want door corona zit men in economisch zwaar weer hetgeen zowel voor de inkomsten als uitgaven gevolgen kan hebben. Wat is de status van de kaderbrief? De aangenomen moties voor 110 miljoen euro moeten verwerkt worden in de begroting 2021 en dat zal leiden tot een ander financieel plaatje. Graag een uitgebreide toelichting over de status van de kaderbrief. Het CDA is zeer verbaasd over de taakstelling reserves. De opgave volgens de kaderbrief is om eenmalig 16,5 miljoen euro in de bestemmingsreserves om te buigen. Hiervoor moet een aantal plannen getemporiseerd worden. Bij de begroting 2021 worden PS nader geïnformeerd over de bestemmingsreserves. Desgevraagd melden GS dat alleen de reserves omgebogen worden waarvoor geen concrete plannen of projecten in de maak zijn, maar als er geen concrete plannen zijn, kunnen ze ook niet getemporiseerd worden. Wat betekent deze taakstelling? Het is vreemd om in te stemmen met een ombuiging van 16,5 miljoen euro terwijl de consequenties niet duidelijk zijn.

355

360

365

370 Dhr. **Zoon** (PvdD) vindt het logischer om te kijken naar de lange termijn en welke bijsturingen over de komende vier jaar nodig zijn. Blijft zakelijke dienstverlening de grootste sector en blijft ICT de grootste groeisector? Naar verwachting is dat zo, dus op dat punt verandert er weinig. De kaderbrief stelt 16,5 miljoen euro voor in de komende jaren voor beleidsaanpassingen. De echte kaderbrief is eigenlijk motie 42 die 100 miljoen euro van de
375 begroting opeist. Hoe wordt deze motie verwerkt in de begroting 2021 en welke ruimte blijft er over voor de kaderbrief? Dat is interessant om te weten.

Mw. **Vastenhouw** (FvD) sluit zich aan bij het CDA. Kan het coalitieakkoord met het oog op alle gevolgen en het nieuwe normaal van corona standhouden en op welke punten verwachten GS
380 wijzigingen? Wat gaan GS ondernemen ten aanzien van digitalisering van de communicatie, welke processen zijn nu onvoldoende gedigitaliseerd en denkt het college ook aan het digitaal mogelijk maken van een kennisgeving voor een referendum?

Dhr. **Dulfer** (GL) constateert met het oog op de begroting 2021–2022 dat de toekomst somber en ongewis is. Desalniettemin hebben GS toch een kaderbrief opgesteld en dat is
385 complimenten waard om zoveel mogelijk zekerheid te bieden aan partners waarmee wordt samengewerkt in deze moeilijke tijden waarin de ramingen en verwachtingen uiterst onzeker zijn. Fijn dat in de kaderbrief meer accenten terugkomen van het collegeakkoord door de herschikking in het begrotingsprogramma. De kosten van de coronacrisis zijn nog niet
390 verwerkt, maar de twee aangenomen moties zullen grote effecten hebben en mogelijk moet er zelfs externe financiering aangetrokken worden. Hoe verhouden deze uitgaven zich tot het nastreven van een sluitende begroting en de externe eisen die door BiZa worden opgelegd in het kader van hun toezichthoudende rol? Past de uitwerking van de moties binnen de gestelde kaders? Voorgesteld wordt om een extra overleg met de commissie EFB in te plannen over de
395 uitvoering van de moties, want de financiële opgave is ongekend en intensief.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt GL om de opmerking dat ‘de kaderbrief is uitgegeven en opgesteld om helderheid te verschaffen’ toe te lichten.

400 Dhr. **Dulfer** (GL) heeft het college geciteerd, want zij geeft aan dat dit een van de argumenten is voor het uitbrengen van de kaderbrief. Hij ondersteunt het initiatief van GS om zoveel mogelijk beleidszekerheid te bieden aan de omgeving in deze onzekere tijden.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt hoe GL deze helderheid dan beoordeelt. Misschien worden er
405 met deze kaderbrief juist verwachtingen gewekt die waarschijnlijk niet waargemaakt kunnen worden. Het zou daarom te overwegen zijn om een signaal af te geven over hoe moeizaam de komende periode zal worden.

Dhr. **Dulfer** (GL) vindt de huidige handelwijze van GS constructiever dan om alles in het
410 ongewisse te laten vanwege de complexiteit van de situatie. Het college houdt zelf een slag om de arm bij de vraag of de zekerheden in de kaderbrief waargemaakt kunnen worden.

Dhr. **Van Tiggelen** (PVV) sluit zich aan bij de SP ten aanzien van de grote financiële onzekerheden. De logica van het nu voorleggen van de kaderbrief is onnavolgbaar. De
415 kaderbrief zou beter in november aangeboden kunnen worden op welk moment een beter onderbouwd verhaal mogelijk is. Pagina 33, tabel 8.1, taakstelling exploitatie. Er is gevraagd om een nadere toelichting op de cijfers van de operationele doelen, maar daarop is een

algemeen antwoord gegeven. Daarom het verzoek om per operationeel doel een toelichting op de bedragen te geven. Het robuuste begrotingsbeleid van hoofdstuk 4 leidt tot
420 tevredenheid bij de PVV. De PVV stemt niet in met de kaderbrief vanwege dezelfde redenen als vermeld bij de jaarstukken.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) is bezorgd over de nabije toekomst en over de inhoud van de kaderbrief want er is nog nooit zoveel onzekerheid geweest over de sociaaleconomische situatie als nu.
425 Daarom brengt deze kaderbrief zeker risico's met zich mee. In de kaderbrief worden allerlei ontwikkelingen beschreven alsof geen sprake is van corona, en dat leidt tot financiële onzekerheid. De SP hoopt dat er veel oog zal zijn voor het sociale aspect in de komende zware tijden. Hoe denken GS hierover? Hoe groot schatten GS de onzekerheid in de kaderbrief in? Het niet verhogen van de opcenten is een politieke keuze van de coalitie, maar is er
430 bewust voor gekozen om de verhoging niet te laten oplopen met de indexatie? Worden de coronakosten die de provincie maakt, door het Rijk vergoed? Is voor deze kosten vanaf het begin een aparte voorziening/boekhouding aangelegd zodat alle kosten duidelijk zijn?

Mw. **Kapitein** (D66) gaat akkoord met de kaderbrief en met de gehanteerde uitgangspunten
435 waarin steeds meer zaken uit het coalitieakkoord terugkomen. De grootste uitdagingen zijn de vele grote onzekerheden in deze tijd en die betreffen niet alleen corona, maar ook stikstof en PFAS, klimaatmaatregelen, de nieuwe voedselvisie en maatregelen voor luchtkwaliteit en geluidsoverlast. Daarnaast bestaat de kans op een nieuwe corona-uitbraak en dat maakt de onzekerheid nog groter. De informatie van GS aan PS over corona lijkt nu wat minder
440 uitgebreid te zijn dan in de beginperiode. De focus van de provinciale acties op thema's waar concreet het verschil gemaakt kan worden, is logisch, evenals de gecombineerde aanpak van corona met andere doelen uit het coalitieakkoord. D66 verwacht dat de coronamoties worden verwerkt in de begroting. Wederom wordt aandacht gevraagd voor het actualiseren van de beleidsindicatoren zodat de aangeboden informatie relevant is om inzicht te verkrijgen in
445 hoeverre de doelen behaald zijn.

Dhr. **Hartog** (VVD) constateert dat de gevolgen van de coronacrisis niet zijn meegenomen in de kaderbrief, maar die gaan wel impact hebben. Hij heeft tijdens het overleg van de Rekeningencommissie de accountant gevraagd of er aanleiding was om de controleopdracht
450 bij te stellen en of er reden was voor extra opmerkingen voor PS, maar op basis van de huidige situatie is dat voor de accountant niet nodig. Dat leidt tot de vraag, hoe blijven PS aangehaakt bij belangrijke ontwikkelingen die nu nog niet beleidsmatig en cijfermatig in de kaderbrief zijn verwerkt, maar die wel belangrijk zijn? De omvang van de informatie over corona in de brieven van GS lijkt iets af te nemen en wordt wat stroperiger, maar PS moeten
455 wel aangehaakt blijven bij de ontwikkelingen. Blz. 16, bovenaan wordt gesproken over herijking van de begrotingsdoelen, maar wat wordt er herijkt en op basis van welke kaders? In het antwoord op technische vragen wordt vermeld dat deze kaders nog niet zijn vastgesteld. Maar wat zijn dan de gevolgen van instemming met de kadernota en waar wordt dan over beslist?

460 Dhr. **Klein** (CU) is nogal verrast door de karige kaderbrief, er wordt hooguit wat bijgestuurd op basis van herziene informatie. De echte keuzes worden gemaakt bij de besteding van de 100 miljoen euro voor het herstelfonds terwijl met deze kaderbrief de kaders voor 4,01 miljoen euro worden vastgesteld. De kaders voor de besteding van 100 miljoen euro in de motie
465 worden slechts beschreven in een aantal bulletpoints. Kunnen GS wellicht een

bestedingsvoorstel voorleggen voor de 100 miljoen euro in de vorm van een korte kadernota? De rol van de provincie als toezichthouder op gemeenten ontbreekt in de kadernota, terwijl gemeenten door corona zeker in financiële problemen komen, mede vanwege de reeds bestaande tekorten bij de jeugdhulp. Er wordt van GS een actievere rol verwacht. Willen GS de stand van zaken bij de gemeenten inventariseren? Welke gevolgen van corona zijn er te verwachten voor gemeenten?

Dhr. **Carton** (PvdA) vindt het begrijpelijk dat de effecten van corona nog niet bekend zijn en ook is het logisch dat er een beleidsarme kaderbrief wordt voorgelegd, maar het is wel het grootste zorgpunt voor deze kaderbrief en er bestaan wel zorgen over de onzekerheden en het realiseren van de ambities. Hoe kijken GS naar de onzekerheden in de kaderbrief en hoe worden de twee moties verwerkt in de begroting? De afname van het dagelijkse autoverkeer door meer thuiswerken, minder autoverkopen en meer elektrische auto's heeft negatieve gevolgen voor de opbrengst van de opcenten. Wat is het standpunt van IPO over de veranderende financieringsvorm? Hoe gaan GS om met de financiële problemen vanwege corona en de reeds bestaande tekorten op het sociale domein bij de gemeenten? Hoe zien GS hun rol als toezichthouder op gemeenten en hoe wordt er geacteerd als de uitvoering van projecten – waar de provincie cofinanciering ter beschikking stelt – stilvalt of wordt vertraagd? Hier wordt een actievere rol van GS verlangd. Wat zijn de conclusies van het overleg van 28 mei jl. dienaangaande? Blz. 5, de inwoners hebben laten zien dat zij zeer betrokken zijn bij natuur en milieu en daarom is deze samenwerking nodig om draagvlak te garanderen en gezamenlijk de onzekerheden tegemoet te treden.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt welke cofinanciering de provincie biedt in projecten in het sociale domein.

Dhr. **Carton** (PvdA) heeft bedoeld te zeggen dat gemeenten oplopende financiële tekorten hebben in het sociale domein, mede vanwege de extra uitgaven voor corona. Daarvoor wordt de PvdA meer aandacht gevraagd, met name bij projecten met cofinanciering van de provincie.

Dhr. **Van Dijk** (CdK) constateert dat FvD al eerder heeft gevraagd om onderzoek te laten doen naar de digitale mogelijkheden voor een referendum. Dat is een technische operatie maar het digitale referendum is mogelijk te maken via de website. Hier zal nader onderzoek naar gedaan worden, maar de daadwerkelijke aanpassing wordt niet eerder dan in het najaar verwacht vanwege de tijd die nodig is voor de invoering van de DigiD-module op de website, het ontwerpen van een eigen database en het inbouwen van leeftijdschecks. Te zijner tijd zal de verordening hierop aangepast worden. Deze mededeling was oorspronkelijk voorzien voor donderdag a.s. maar FvD heeft deze vraag nu al gesteld.

Mw. **Vastenhouw** (FvD) stelt deze informatie zeer op prijs en zij bedankt de CdK voor zijn inzet om het digitale referendum mogelijk te maken.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat in de kaderbrief enkel de nieuwe aanvullingen op het coalitieakkoord zijn opgenomen, het coalitieakkoord als zodanig wordt niet gewijzigd. **Wekelijks zal zichtbaar gemaakt worden hoe de onzekerheden zich ontwikkelen tot zekerheden.** GS hebben met deze kaderbrief aangetoond door te gaan met de plannen, waar de twee aangenomen moties ook toe opgeroepen hebben. **De eerste versie van de begroting**

515 wordt al voor de zomer opgesteld, dus het verwerken van de consequenties van beide moties was niet mogelijk. Rondom de behandeling van de begroting zullen GS een blauwdruk voorleggen met voorstellen waarop de middelen het best tot besteding komen met inzage in de onzekerheden. Indien gewenst, kan er een extra technische briefing worden georganiseerd ten aanzien van de onzekerheden over de eigen provinciale financiën in relatie tot corona. Op korte termijn heeft corona geen duidelijke impact op de opcenten, maar dat is wel mogelijk op langere termijn. Tevens bestaan er onzekerheden over de toekomst van het belastinggebied en in dat kader neemt de gedeputeerde deel aan de IPO-werkgroep strategische verkenning. PS worden geïnformeerd zodra er belangrijk nieuws is. Het temporiseren van plannen is van toepassing op de exploitatie en niet op de reserves en dat betreft de uitvoeringsregeling Bestuurskracht waar meerdere jaren sprake is van een onderbesteding. GS hebben besloten om daarmee voor een deel de taakstelling te voltooien, dus de taakstelling heeft geen consequenties voor bestaande plannen.

Dhr. **Heijnen** (CDA) verzoekt een nadere toelichting op de gevolgen van het feit dat 20% van de totale begroting, namelijk 110 miljoen euro van de twee moties, niet is verwerkt. GS worden verzocht de twee moties wel op te nemen, want het is moeilijk om in te stemmen met iets waarvan 20% onzeker is.

535 Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat dit bedrag niet verwerkt kan worden in de begroting 2020–2021, maar de blauwdruk die aan PS wordt voorgelegd, wordt wel verwerkt in de P&C cyclus. Eerst wordt echter het gesprek aangegaan met PS over de besteding van de 110 miljoen euro en daarna worden deze bedragen technisch verwerkt, zodat in de jaarrekening en begrotingen voor de komende jaren duidelijk wordt hoe de uitvoering van de moties plaatsvindt.

540 Dhr. **Heijnen** (CDA) refereert aan de taakstelling reserves. Er wordt bijvoorbeeld 3,7 miljoen euro weggehaald bij het mobiliteitsbeleid en bijna 4 miljoen euro uit de ontwikkeling havencomplexen. PS hebben ooit besloten om geld voor bepaalde doelen te labelen en om dan in twee pagina's aan te geven waarom deze gelden worden weggehaald, is iets te summier. De benodigde toelichting op waar het geld voor bedoeld was of waarom het ooit is toegewezen aan een bepaalde reserve en waarom het nu vrijvalt, ontbreekt en in een aantal gevallen gaat het om best veel geld. GS worden verzocht deze toelichting alsnog aan te leveren, want eerder kan niet worden ingestemd met de kadernota.

550 Gedeputeerde **Pels** refereert aan motie 110 en de vrijval van 69 miljoen euro omdat deze niet tot besteding waren gekomen. Soms gaan plannen niet door en zoals bij de jaarrekening reeds toegezegd, zullen bij de begroting bestedingsplannen worden voorgelegd waarin duidelijk wordt welke bestedingen worden voorzien voor de verschillende reserves. De post macro-economische tegenvallers wordt alleen ingezet voor 2020–2021 en niet voor latere jaren. GS zijn gebonden aan het coalitieakkoord en daarin is opgenomen dat de opcenten niet stijgen of geïndexeerd worden. Over compensatie van de coronaschade voor de provincie en gemeenten vanuit het herstelfonds wordt met het Rijk overlegd. Eerder is uitgesproken dat de decentrale overheden niet slechter uit de crisis zullen komen en in die zin maakt het noodfonds wel een kans, maar er bestaat weinig optimisme over de mogelijkheid dat het Rijk de 100 miljoen euro gaat betalen. In de P&C-cyclus worden alle kosten verwerkt en er wordt dus geen aparte boekhouding voor corona aangehouden. Over de herijking van beleidsdoelen en indicatoren richting begroting 2021–2022 zal gezamenlijk met PS worden overlegd.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vindt het zeer zorgelijk wanneer de bedragen van de twee moties niet door het Rijk vergoed worden. Gaan GS hier wel hun best voor doen? Daarom is het belangrijk dat er een lijstje wordt bijgehouden van de specifieke uitgaven voor corona.

565

Gedeputeerde **Pels** houdt de extra kosten corona al bij op een lijstje. Niet het Rijk, maar PS hebben 100 miljoen euro vrijgemaakt. In de inleiding bij de kadernota is vermeld dat de bevolking niet bijzonder geïnteresseerd zal zijn in welke overheidslaag precies waarvoor verantwoordelijk is, zolang sprake is van goed efficiënt bestuur. Juist in deze tijd is het heel

570

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat naast de normale toezichtcyclus op basis waarvan in september gemeentelijke begrotingen worden beoordeeld, er vanwege corona eerder geïnventariseerd wordt op welke terreinen gemeenten in moeilijkheden dreigen te komen. Met de verschillende wethouders zal gesproken worden over de gevolgen van corona voor de gemeentelijke financiën.

575

Gedeputeerde **Stigter** meldt dat de digitalisering alleen maar verder toeneemt en gezien de snelheid van het proces, is er zeker ruimte voor verbeteringen, zoals het toepassen van data-analyse, data gedreven werken en verbetering van financiële systemen zoals op het gebied van subsidies en inkoop.

580

Tweede termijn

Dhr. **Klein** (CU) vraagt hoe PS worden geïnformeerd over de gesprekken met gemeenten over hun financiële situatie. Hij sluit zich aan bij het CDA dat er een betere uitleg nodig is over de taakstelling, zoals over 500.000 euro meer of minder per jaar voor beheer van recreatiegebieden. Hij verzoekt om de toezegging dat de blauwdruk voor de besteding van de 100 miljoen euro wordt besproken met PS, maar op welke wijze wordt dit overleg georganiseerd? Komt er een voorstel van GS of wordt er een informatieve bijeenkomst georganiseerd?

585

590

Dhr. **Dulfer** (GL) verzoekt een bevestiging van de zojuist voorgestelde procedures ten aanzien van de blauwdruk voor het verwerken van 110 miljoen euro voor het nood- en herstelfonds in de begroting.

595

Gedeputeerde **Pels** meldt dat de geconstateerde ruimte in de exploitatie voor recreatieschappen enkel betrekking heeft op het Goois Natuurreservaat. Aangezien wordt overwogen om uit te treden, zijn deze middelen in de toekomst niet nodig. De nu vrijgemaakte middelen hebben geen consequenties voor de bestaande plannen. De commissie vraagt om informatie over het in beeld brengen van de consequenties voor de begroting in relatie tot de economische crisis. Daarvoor is een technische briefing het geschikte instrument. Zij stelt voor de blauwdruk in alle commissies te bespreken. De 100 miljoen euro kunnen niet in een jaar worden besteed, maar zullen de komende jaren tot uitvoering komen. Daarom gaat het niet om 20% van de totale begroting van 500 miljoen euro. PS worden geïnformeerd over de voortgang.

600

605

Gedeputeerde **Zaal** weet nog niet in welke vorm de inventarisatie bij gemeenten plaatsvindt en of de gemeenten in staat zijn om nu al cijfers aan te leveren over de gevolgen. Van de

610 inventarisatie zal in ieder geval op de een of andere manier een terugkoppeling aan PS
gegeven worden.

De voorzitter concludeert dat de kaderbrief als bespreekstuk wordt geagendeerd voor PS van
29 juni a.s. en de auditopvolging wordt door de commissie ter kennisgeving aangenomen.

615

5. Rondvraag gedeputeerde Stigter en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke
aangelegenheden en Europa

De **voorzitter** constateert dat er geen vragen zijn.

- 620 6. B-agenda Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en
Europa (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Zaal)

6.a. Conceptzienswijzen GS op drie gemeentelijke herindelingen

6.a.2. Brief GS met bijlagen inzake conceptzienswijze herindelingsadvies Dijk en
Waard

- 625 6.a.2.b. Brief met bijlagen van de Dorpsraad St. Pancras inzake herindelingsadvies
Heerhugowaard–Langedijk

Dhr. **Van der Rhee** (VVD) spreekt in namens alle fracties van de Alkmaarse gemeenteraad. “De
gemeenten Heerhugowaard en Langedijk willen fuseren. Prima plan uiteraard en iets waar wij
ons als Alkmaar verder niet tegenaan bemoeien. Echter, er zijn 2 kernen in Langedijk die niet
mee willen en zich dapper blijven verzetten tegen de “Dijk en Waarders”. Sterker nog, de
630 inwoners van deze 2 kernen, Koedijk en St. Pancras hebben aangegeven dat zij aansluiting
willen bij het andere Alkmaarse deel van hun successievelijke kernen. In deze kernen woont
bijna een kwart van de Langedijker bevolking. Een kwart. Deze kernen gaven dit niet alleen in
stevige meerderheid aan in eigen enquêtes en petitie, maar ook in de gemeentelijke enquête
635 die Langedijk in lichte paniek uit moest schrijven. Paniek, omdat bij inwonersavonden bleek
dat inwoners uit St. Pancras en Koedijk niet “mee” wilden. En dat had men kunnen, nee,
moeten, voorzien. Dan was er draagvlak gecreëerd. Maar die in dit proces benodigde
zorgvuldigheid en transparantie heeft men niet ingevuld bij zo’n essentieel besluit. Geen
zorgvuldigheid, geen transparantie en dus geen draagvlak, laat dat even tot u doordringen als
640 collega-volksvertegenwoordiger. De inwoners van Langedijk, of Heerhugowaard, hebben bij
de verkiezingen van 2018 namelijk niet kunnen stemmen op partijen die voor of tegen een
bestuurlijke fusie waren. Simpelweg omdat dit in geen enkel partijprogramma stond. Geen
enkel. En bedenkt u zich, dit was een kleine 2 jaar geleden. Toch heeft de Dorpsraad van St.
Pancras al vele malen, ook aan de Staten van NH, zelfs nog voor 2018, laten weten bij een
645 eventuele fusie aan te willen sluiten bij het Alkmaarse deel van de kern St. Pancras. Dat er
geen draagvlak zou zijn hiervoor, had de gemeente Langedijk dus kunnen weten. Bij een
ambtsbezoek van CdK Remkes aan Langedijk in 2016, heeft deze zelfs officieel gezegd dat hij
zich een aparte oplossing voor St. Pancras kon voorstellen. De CdK zelf. En nu dit? Ik begrijp
wel waarom de inwoners van St. Pancras zich niet gehoord voelen. En Koedijk? Daar heeft ook
650 niemand de moeite genomen om even te vragen hoe zij erin stonden. Dus dat hebben de
inwoners dan maar via de officiële I&O enquête van de gemeente Langedijk laten weten. Een
enquête waar het woord Alkmaar niet in voor mocht komen – leest u de brief van de familie
van Wissen uit Koedijk – maar desalniettemin een ruime meerderheid aangaf bij Alkmaar te
willen aansluiten. Recapitulerend: de CdK heeft exact 4 jaar geleden een uitzonderingspositie
655 voor St. Pancras benoemd. De inwoners hebben bij proactief en desgevraagd, bij herhaling
aangegeven bij Alkmaar aan te willen sluiten. Bij de verkiezingen in 2018 stond een
bestuurlijke fusie niet op de agenda. De Alkmaarse politiek heeft zich unaniem uitgesproken

660 dat als inwoners zich willen aansluiten, wij dat zullen faciliteren. Over draagvlak gesproken!
De Langedijker raad was overigens, nogmaals over draagvlak gesproken, bij zowel het besluit
tot de ambtelijke als de bestuurlijke fusie politiek verdeeld. De vraag is wat u gaat doen als
volksvertegenwoordiger, voor de twee kernen waar het vertrouwen in de politiek ernstig
geschonden is, want wat kunnen zij meer doen dan zij hebben gedaan? Ze hebben zich suf
geparticipeerd. En met welk resultaat? Die verantwoordelijkheid ligt nu, als
volksvertegenwoordiger, bij u. Daarom doe ik als collega-volksvertegenwoordiger een
665 dringend beroep op u. Geef deze actieve participerende maar teleurgestelde kernen een stem
in uw advies aan GS, waar GS niet omheen kunnen.”

670 Dhr. **Zoon** (PvdD) vraagt waarom de kernen die graag bij Alkmaar wilden aansluiten, niet
betrokken zijn bij de recente fusie van Alkmaar. Welke oplossing stelt Alkmaar voor?

Dhr. **Van der Rhee** meldt dat de fusie van Alkmaar met Schermer en Graft-De-Rijp zeer
geslaagd is, zo wordt deze ook in alle kernen ervaren. Deze fusie is tot stand gekomen naar
aanleiding van een verzoek van Schermer en Graft-De-Rijp. De gemeente Langedijk heeft in
het traject niets aangegeven wat in de Alkmaarse richting zou kunnen wijzen. De voorgestelde
675 oplossing is enerzijds het uitvoeren van een grenscorrectie en anderzijds een Arhi-procedure,
dat is al eerder door Alkmaar voorgesteld in een bestuurlijk overleg. Alkmaar heeft pas na het
verzoek om te handelen, besloten om op te komen voor de belangen van de betreffende
kernen. Dat is het enige belang voor Alkmaar, er is geen sprake van een financieel belang of
bouwgrondbelang.

680 Mw. **Kapitein** (D66) vraagt of de gemeente Alkmaar vanwege de belangen van de inwoners en
hun plannen voor grenzeloos besturen, wel gaat meewerken aan de fusie van Heerhugowaard
en Langedijk.

685 Dhr. **Van der Rhee** antwoordt dat het college zeker wil meewerken aan grensoverschrijdend
kernenbeleid wanneer de kernen zich wel willen aansluiten bij Alkmaar. Hij is benieuwd of dat
ook geldt voor Heerhugowaard en Langedijk. De bewonersparticipatie was met name
eenrichtingsverkeer maar wanneer zij een beroep doen op de inzet van de
volksvertegenwoordiging van Alkmaar, dan wordt dat verzoek opgevolgd en zet men zich in
690 voor aansluiting van de inwoners bij Alkmaar.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt naar de redenen waarom wordt verondersteld dat
Heerhugowaard en Langedijk niet naar de mensen luisteren.

695 Dhr. **Van der Rhee** veronderstelt dat de reden hiervoor is dat de bestuurlijke wens groter is
dan de burgerparticipatie waarmee een uitkomst zou kunnen ontstaan die haaks staat op
deze wens.

700 Mw. **Van Meerten** (VVD) vraagt naar de visie van Alkmaar op de regionale samenhang en
regionale bestuurskracht.

Dhr. **Van der Rhee** antwoordt dat er behoefte bestaat aan betere samenwerking in regionaal
verband, daarom is er bestuurlijk veel contact geweest met Alkmaar. Dit komt terug in de
zienswijze van Alkmaar. Alle opties zijn open en Alkmaar steekt de hand uit naar de

705 regiogemeenten en zeker naar de buurgemeenten, maar dan moet die hand wel aangepakt worden.

Dhr. **Hoekstra**, fractievoorzitter VVD Heerhugowaard, spreekt in namens de gemeenteraad Heerhugowaard. “Voorzitter, geachte leden van PS. Voor u ligt het herindelingsontwerp
710 waarmee de gemeenten Langedijk en Heerhugowaard samen verder gaan als Dijk en Waard. Een schitterende gemeente met veel voorzieningen, stedelijke ontwikkeling en nieuwbouw, maar ook historie, bijzondere dorpen, natuur en ruimte voor agrariërs. Ik spreek hier met grote steun van de Heerhugowaardse politieke partijen. Vanuit mijn hart als raadslid spreek ik vooral in het algemeen belang van alle inwoners in Heerhugowaard én Langedijk. Ik zal u
715 vertellen waarom. Deze fusie komt niet uit de lucht vallen. Al jaren, wellicht decennia, probeert onze regio de samenwerking te verstevigen. Soms succesvol, maar regelmatig met horten, stoten en soms erger. De samenwerking vraagt om daadkracht en sterke gelijkwaardige partners. Vandaag de dag hebben gemeenten elkaar harder dan ooit nodig, om alle verantwoordelijkheden te kunnen organiseren en betalen. Beide gemeenten kennen grote
720 onzekerheden door jeugdzorg en WMO. Ook verdergaande digitalisering, de omgevingswet en inburgering ligt straks volledig bij gemeenten. Uitdagingen die voor onze gemeenten steeds lastiger worden, maar die wij samen goed aan kunnen. Heerhugowaard en Langedijk hebben elkaar de afgelopen jaren steeds beter gevonden. We durven over onze eigen schaduwen heen te stappen en pakken uitdagingen samen aan. En dat was al voordat er werd gesproken over
725 de fusie. En als raadslid kan ik zeggen, dat voelt goed, want als het goed is voor de regio, is het goed voor onze inwoners. Wij hebben elkaar, ongedeeld, hard nodig. Met deze fusie krijgen wij een sterke gemeente die klaar is voor de toekomst. Een gemeente met slagkracht, die tegenvallers goed kan opvangen en voorzieningen kan uitbreiden. En zo zie ik ook het allerbelangrijkste. Wat heeft de inwoner van Broek op Langedijk, Heerhugowaard Noord, Stad
730 van de Zon, Sint Pancras en Koedijk aan deze fusie? We horen de Pancrassers en Koedijkers en nemen die signalen ook serieus. Met de stabiliteit en slagkracht van de nieuwe gemeente kan er een andere en vernieuwende wind gaan waaien. Samen met alle dorpskernen vormen wij één geheel. Heerhugowaard heeft ervaring met dorpskernen, maar de gemeente Dijk en Waard zal bij uitstek een gemeente worden waar dorpskernen kunnen floreren door eigenheid
735 en maatwerk. Met financiële middelen, die voorheen niet mogelijk waren met uitstekende dienstverlening en goede communicatie. De afgelopen jaren hebben we alle positieve en kritische geluiden gehoord. Als inwoner, als raadslid voor Heerhugowaard heb ik met volle overtuiging en voor de toekomst van ruim 83.000 inwoners, voor de ongedeelde fusie gestemd. Met mij een grote meerderheid in beide gemeenteraden. Ongedeeld fuseren is in
740 het belang van onze inwoners en van de regio als geheel. Dank u wel

Dhr. **Van Tiggelen** (PVV) vraagt naar de financiële gevolgen van de fusie voor de begroting van St. Pancras.

745 Dhr. **Hoekstra** zal deze vraag later schriftelijk beantwoorden, want deze cijfers kent hij niet uit zijn hoofd, maar het gaat om forse bedragen en dan zou er direct bezuinigd moeten worden op de ambtelijke organisatie.

Mw. **Van Soest** (50plus/PvdO) vraagt naar het verschil in inwoneraantal als de mensen van St. Pancras niet meedoen.
750

Dhr. **Hoekstra** antwoordt dat het totaal aantal inwoners van St. Pancras ongeveer 6.700 bedraagt. Deze aantallen overschrijden de norm en daarom zou niet zo maar een grenscorrectie kunnen plaatsvinden. Dit zou leiden tot een nieuwe Arhi-procedure en dat kost
755 extra tijd, tijd die de gemeente niet heeft.

Dhr. **Corbee** spreekt in als inwoner van St. Pancras. "Ik ben Henk Corbee, geboren en nog steeds wonende in Sint Pancras. Mijn betoog is mede namens de heer Jan Boot, die helaas verhinderd is. Beiden hebben wij inwoners van Sint Pancras gesproken die, evenals wij zeer
760 verbaasd zijn over de manier waarop de fusie tussen Langedijk en Heerhugowaard gefrustreerd wordt door de Dorpsraad en raadsleden van de gemeente Alkmaar. Maar al te vaak wordt betoogd dat de inwoners van Sint Pancras bij Alkmaar willen. Maar in het dorp klinkt ook een ander verhaal dat onderbelicht wordt. Daarom hebben wij afgesproken in te spreken in deze vergadering. Zo slecht is het proces verlopen. Bij de allereerste
765 informatieavond in Sint Pancras was al een raadslid uit Alkmaar aanwezig, die de discussie sterk beïnvloedde. Het is toch een zaak van Langedijk en Heerhugowaard? Wij vinden dit uiterst dubieus. Hij pleitte volop voor aansluiting bij Alkmaar, want in Graft de Rijp ging het allemaal zo goed. Ook de Dorpsraad was vanaf het begin voor een fusie met Alkmaar. Valide argumenten daarvoor werden niet aangedragen. Emotie en misschien dat het imago probleem
770 van Heerhugowaard daar een rol in speelde. Zoals: in Alkmaar wonen ook veel Sint-Pancrassers, of: ik doe vaker boodschappen in Alkmaar dan in Heerhugowaard. 1.De uitgestoken hand van de gemeente Langedijk van "Wat vindt u belangrijk voor ons dorp?" kwam niet uit de verf door de stennis die werd gemaakt en werd gevoed door de politiek in Alkmaar. "Wij willen bij Alkmaar" en men gaf geen enkele ruimte voor discussie. Jammer, een
775 gemiste kans. Dan zou er een enquête worden gehouden door de dorpsraad, maar dat bleek een rondje handtekeningen ronselen door het dorp. Van de mensen die wij gevraagd hebben lijkt het erop dat 80% van die stemmers voor Alkmaar heeft gestemd, omdat hen dat gevraagd werd; de keuze was hen om het even. "Of je nu door de hond of door de kat gebeten wordt" En je kent de handtekeningenjager van de kerk/sportclub/ enz. De Dorpsraad zal het wel
780 weten. Dan is een handtekening gauw gezet, maar wat het betekent? Dat weet men niet. Er zijn zelf bewoners overgehaald op onterechte informatie. Soms werd Langedijk vergeleken met Alkmaar, terwijl de situatie in Heerhugowaard maar even achterwege werd gelaten. Het zou voordeliger zijn in de lasten etc. Als het resultaat van deze enquête door Alkmaar gezien wordt als "De inwoners van Sint Pancras vragen om aansluiting bij Alkmaar", dan gaat bij ons
785 het licht uit. Dit kan toch niet waar zijn, dat dit onderzoek zo zwaar weegt. 2.Onze achterban is van mening dat een dorp als Sint Pancras binnen de gemeente Dijk en Waard meer invloed kan uitoefenen op het gemeentelijke beleid dan met Alkmaar. Sint Pancras, Koedijk, Broek op Langedijk, Zuid Scharwoude, Noord Scharwoude, Oudkarspel en de Noord zijn allen dorpen t.o.v. het grote Heerhugowaard. Zij hebben belang bij voorzieningen in elk dorp. Met Alkmaar
790 zouden voorzieningen eerder onder druk komen te staan. Komen deze in problemen, wat dan? Centralisatie binnen Alkmaar zou dan voor de hand liggen. Ook de spaarzame open gebieden van ons dorp lopen met Alkmaar meer gevaar. Jammer dat er geen echte discussie over de fusie is gevoerd. Het bleek onmogelijk door de opstelling van de Dorpsraad en de bemoeienis van Alkmaar. Alkmaar dat nooit heeft aangegeven wat ze daadwerkelijk met het
795 dorp van plan is. Maar de provincie moet hierboven staan. Feiten tellen en niet de emotie. Bij de laatste gemeenteraadsvergadering – toen fusie met Heerhugowaard al een serieuze optie was – was die fusie geen enkel issue. Laten wij samen blijven. En wegblijven bij oneigenlijke en valse sentimenten."

800 Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt welk deel van St. Pancras niet zit te wachten op aansluiting bij Alkmaar.

Dhr. **Corbee** antwoordt dat hij geen exact getal kan noemen, maar voor een groot aantal mensen maakt het niet uit. Misschien is een fusie met Alkmaar zelfs beter voor St. Pancras,
805 maar daar is nooit over gediscussieerd en ook worden geen valide argumenten aangedragen ter onderbouwing van de voordelen van aansluiting bij Alkmaar in plaats van bij Heerhugowaard.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt of het klopt dat er in de praktijk weinig sprake was van
810 burgerparticipatie, terwijl in het rapport wel over verschillende burgerparticipatievormen wordt gesproken.

Dhr. **Corbee** vraagt om duidelijke argumenten aan te dragen die pleiten voor aansluiting bij Alkmaar en wat de concrete gevolgen voor St. Pancras zijn. Dat is nog nooit gebeurd.

815 Mw. **Kompier**, burgemeester van Langedijk, spreekt in. "Op 11 maart jl. hebben de gemeenteraden ingestemd met Dijk en Waard: een toekomstbestendige robuuste gemeente van 85.000 inwoners met een dorps karakter én stedelijke allure. We hechtten aan een zorgvuldig proces en creëren van draagvlak. Vanaf 2013 wordt al gesproken over de toekomst
820 in een geleidelijk en vloeiend proces, waarin de ambtelijke samenwerking met Heerhugowaard vloeiend overging in de keuze voor elkaar als fusiepartners. Met deze keuze zijn we in 2019 actief naar buiten gegaan. We organiseerden 10 avonden voor onze inwoners, 2 voor de ondernemers en 2 voor maatschappelijke organisaties. Daarnaast was er de mogelijkheid je mening te geven over fusie via straatinterviews en social media. Een kleine 1000 inwoners
825 heeft actief geparticipeerd. De fusie voldoet aan criteria waaronder draagvlak. In Heerhugowaard is men positief, in Langedijk het merendeel ook. Alleen in Sint Pancras en Koedijk was een lichte meerderheid van de respondenten van het onderzoek van I&O Research kritisch / georiënteerd op Alkmaar. Maar bovenal geven inwoners aan waarde te hechten aan het dorpse en groene karakter en een eigen identiteit. Daarom zetten wij in op kernenbeleid
830 voor de hele gemeente, alle dorpen en wijken van Langedijk en Heerhugowaard. Alle inwoners willen we kunnen bedienen. Dat gaat van heel praktisch tot abstractere vraagstukken waarbij een goede samenwerking en excellente dienstverlening uitgangspunt zijn. Soms ontstaat daarbij gedoe, maar deze week hadden we een inspirerend Webinar voor onze beide gemeenteraden, waar de expert zei 'Er moet eerst gedoe komen. Dat is een teken dat je goed op weg bent'. Ook grens overstijgend samenwerken in de regio Alkmaar komt ten goede aan
835 inwoners, dit doen we nu al met Alkmaar voor goede bereikbaarheid. Samen met burgemeester Uitgeest gaan we in de regio Alkmaar meer mogelijkheden verkennen. De minister noemt dit het zgn. Thorbecke experimenten. Met Dijk en Waard zorgen we voor evenwichtige verhoudingen in de regio, waardoor meer uit samenwerking te halen valt.
840 Een bestuurlijke fusie is een logisch gevolg op ambtelijke fusie, die nu al een feit is. Ook zien we bestuurlijk al meerwaarde. Samen met onze inwoners en ondernemers, maar ook met onze raden bouwen we vol vertrouwen aan onze gemeente Dijk en Waard. Een toekomstbestendige gemeente, in het belang van inwoners en een sterke regio!"

845 Dhr. **Blase**, burgemeester van Heerhugowaard, spreekt in. "Vanuit samenleving, ondernemers en politiek Heerhugowaard staan we te trappelen om deze stap met elkaar te zetten, het wordt ervaren als wervend perspectief. Natuurlijk heeft Heerhugowaard gezien dat er vanuit

850 Koedijk en Sint Pancras geluiden zijn ontstaan om het anders te zien. Vandaar dat in de raad van Heerhugowaard echt is ingezet op 'blij als je blijft', en zijn we samen met Langedijk nu actief in de weer om daar invulling aan te geven. Alle vertrouwen dat dit lukt, al snappen we dat dit niet in een maandje is gebeurd, maar juist lange adem vraagt. Juist vanuit dat vertrouwen, is dit een realistischer weg dan de optie om deze herindeling nu af te blazen. GS hebben dit goed verwoord. Want nu afblazen geeft op zijn minst jaren vertraging en misschien zelfs afstel. Dan staat de regio voor jaren stil."

855

Dhr. **Hoogervorst** (SP) is benieuwd naar de democratische rechtvaardiging van de inzet van de nieuwe gemeente op de regionale samenwerking. Zitten de inwoners hierop te wachten?

860 Mw. **Kompier** speelt vooral in op de wensen van de inwoners. In de grensgebieden ondervinden inwoners praktische problemen met bijvoorbeeld vergunningen, maar in de regio is een zodanig democratisch bestel gevormd dat hiervoor oplossingen kunnen worden geboden. De inwoner staat centraal en niet de gemeente.

865 Mw. **Van Meerten** (VVD) constateert dat er een versnelling heeft plaatsgevonden met het oog op een ambtelijke en bestuurlijke fusie begin 2019. Is deze versnelling de oorzaak van de ontstane onrust?

870 Mw. **Kompier** meldt dat het niet zozeer om een versnelling gaat, maar om een goede ambtelijke samenwerking tussen de beoogde fusiepartners.

Dhr. **Zaal** (GL) vraagt of het klopt dat het kernenbeleid al is ingezet en of sprake is van een positieve waardering.

875 Mw. **Kompier** bevestigt de juistheid van deze veronderstelling. Per kern zijn de behoeften geïnventariseerd ten aanzien van de nieuwe gemeente, want de gemeente staat ten dienste van de inwoners en die vinden hun eigen identiteit belangrijk.

880 Dhr. **Kroese**, voorzitter van de vereniging Dorpsraad Sint Pancras, spreekt in. "Geachte commissieleden. Mijn naam is Erik Kroese en ik ben voorzitter van de Vereniging Dorpsraad Sint Pancras. Kortgeleden heeft u van ons een brief gehad met een samenvatting van het fusieproces. Bureau I&O heeft een draagvlakonderzoek onder de bewoners gehouden in Sint Pancras, uitkomst: slechts 11 % vindt het een goed plan om met Heerhugowaard te fuseren. Daarnaast hebben wij een petitie georganiseerd en de uitslag daarvan is dat 60% van de bewoners van 18 jaar en ouder aansluiting wil bij Alkmaar. Door het bestuur van de gemeente Langedijk wordt dit stelselmatig ontkent of verdraaid. De weerstand tegen de voorgestelde fusie is terug te voeren naar de slechte burgerparticipatie tot op heden, de geografische ligging en het op Alkmaar gerichte sociale leven. Sint Pancras ligt ingeklemd tussen de nieuwbouwwijken van Alkmaar en het Alkmaarse industriegebied Beverkoog. Voorzieningen zoals winkelcentra, scholen en openbare voorzieningen zijn in Alkmaar voor de inwoners van 885 St. Pancras veel beter bereikbaar dan de rest van Langedijk en Heerhugowaard. Veel van onze scholen, verenigingen en sportclubs hebben mensen uit Alkmaar en andersom. Er zijn helemaal geen rechtstreekse OV-verbindingen tussen de fusiegemeenten en Sint Pancras. Al het openbaar vervoer naar en van de fusiegemeenten gaat via Alkmaar Centraal station. Gemeente Langedijk heeft altijd gezegd dat zij daar niets aan kan of wil veranderen. Voor 895 ouderen is het zeer onprettig om bijna een uur onderweg te zijn voor een afstand van 4 km.

Mede hierdoor is de sociale binding met Langedijk nauwelijks aanwezig. Om tegemoet te komen aan de onvrede in Sint Pancras hebben de fusiegemeenten ingezet op kernenbeleid en grenzeloos besturen. De conclusie in de zienswijze van GS dat er alles aan gedaan is om met dorpsraden en inwoners te overleggen, is een totaal verkeerde conclusie. Ik citeer: "Naar
900 aanleiding van de signalen en wensen van een aantal inwoners in de Langedijkse kernen Sint Pancras en Koedijk zijn beide colleges actief aan de slag gegaan met het opstellen van en vormgeven aan kernenbeleid, in samenspraak met de inwoners en het maatschappelijk middenveld en beginnend bij de kernen Sint Pancras en Koedijk en het Heerhugowaardse Centrumwaard." Feit: Het overleg over kernenbeleid heeft tot op heden niets opgeleverd. Er
905 wordt gesproken met 2 vertegenwoordigers van de Dorpsraad en separaat met 2 individuele burgers. En grenzeloos besturen? Ik kan geen concreet voorbeeld hiervan noemen. Feit: zeker 60 % van de inwoners wil aansluiting met Alkmaar. De meerderheid van de inwoners van Sint Pancras heeft geen vertrouwen meer in het democratische proces. De gemeenteraad heeft de fusie goedgekeurd zonder rekening te houden met de wensen van bewoners. Feit: deze fusie
910 met Heerhugowaard heeft geen draagkracht in ons dorp Sint Pancras. Ons eigen onderzoek middels een petitie is een middel geweest waarbij elke inwoner van 18 jaar en ouder zich kon uitspreken. Dit is een grondwettelijk recht. Feit: De gemeente heeft niets gedaan met die uitslag, behalve aankondigen een kernenbeleid te starten. Want ook dat komt niet van de grond. Wij verwachten dat de leden van PS zeer kritisch kijken naar de democratie van
915 onderaf en het belang van de inwoners van Sint Pancras bij dit fusieproces door, zoals de vorige Commissaris van de Koning, de heer Remkes, al suggereerde, een aparte status voor Sint Pancras mogelijk te maken middels een grenscorrectie onmiddellijk na de fusie. Dank voor uw aandacht."

920 Mw. **Kuiper** (CDA) dankt de insprekers voor hun inbreng. Er is geen maatschappelijk probleem geconstateerd dat door de aansluiting van St. Pancras en Koedijk bij Alkmaar zou worden opgelost en ook de gemeente Alkmaar heeft geen inhoudelijke argumenten aangevoerd om goed te onderbouwen dat beide kernen moeten aansluiten bij Alkmaar. Het CDA ondersteunt de positieve visie van GS over de vorming van de gemeente Dijk en Waard en ziet uit naar de
925 uitkomsten van het Thorbecke-experiment en het kernenbeleid.

Dhr. **Zoon** (PvdD) is van mening dat Koedijk-Noord de eigen wens moet volgen. Het lijkt erop dat er vooral om financiële redenen wordt gekozen voor de fusie met Alkmaar. Bij GS wordt erop aangedrongen om nadat de fusie heeft plaatsgevonden, parallel een
930 haalbaarheidsonderzoek uit te voeren naar een grenscorrectie voor beide kernen.

Mw. **Vastenhouw** (FvD) constateert dat GS positief adviseren richting BZK. Schaalvergroting mag nooit een doel op zich zijn. FvD staat sceptisch tegenover herindelingen die niet zo vruchtbaar zijn als men vaak denkt. Vanwege de grote weerstand tegen het positieve advies is
935 er geen consensus bereikt. Hoe kijken GS naar het democratische proces? Is er voldoende draagvlak voor hun aanbeveling? Waarom hebben GS niet echt geluisterd naar de inwoners van Koedijk en St. Pancras? Waarom worden hun wensen niet overgenomen? Wat doen GS met alle kritiek van bewoners die haaks staat op het positieve advies?

940 Dhr. **Zaal** (GL) heeft vandaag geen (nieuwe) argumenten gehoord van de gemeente Alkmaar die aansluiting bij Alkmaar rechtvaardigen. er zijn verschillende invalshoeken bij dit soort operaties zoals bestuurskracht, financiën, kwaliteit van de dienstverlening en draagvlak. Het draagvlak in Langedijk is gemengd, maar met het kernenbeleid en grensoverschrijdend

besturen hebben Heerhugowaard en Langedijk initiatief getoond om hier iets aan te gaan
945 doen. GL ondersteunt de zienswijze van GS.

Dhr. **Van Tiggelen** (PVV) constateert dat wordt uitgegaan van een ongedeelde fusie inclusief
de kernen St. Pancras en Koedijk maar gebleken is dat de inwoners hier anders over denken
en 62% is voor aansluiting bij Alkmaar. Er blijkt een financieel motief te zijn om St. Pancras en
950 Koedijk te betrekken in de fusie met Heerhugowaard, want zonder deze kernen heeft deze
fusie geen nut. Daar heeft de PVV geen goed gevoel bij. De geografische en OV-argumenten
van de heer Kroese zijn redelijk. De PVV is het eens met Alkmaar dat de wens van de
bevolking in deze kwesties doorslaggevend is. Voorgesteld wordt om in de zienswijze de
wens op te nemen om alsnog een scenario te realiseren waardoor Koedijk en St Pancras
955 worden ingedeeld bij Alkmaar. Bij het ontbreken hiervan, stemt de PVV niet in met de
zienswijze.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) heeft moeite met de zienswijze. Het democratische proces is heel
belangrijk, maar het wordt niet helemaal duidelijk of dat in dit geval goed verlopen is. De SP is
960 bezorgd over het draagvlak voor de voorgenomen fusie, dus misschien is het een idee om een
referendum in het gebied te organiseren. Het betrekken van Koedijk en St. Pancras bij de
nieuwe gemeente leidt tot grote financiële voordelen, maar wat merken de bewoners van deze
financiële impuls? De SP heeft haar standpunt nog niet bepaald.

Mw. **Van Meerten** (VVD) heeft begrip voor alle emoties bij dit dossier, dat is logisch bij een
fusieproces. Bij herindelingen ontstaat vaak plotseling bestuurlijk momentum die leidt tot een
versnelling. De zienswijze van GS geeft antwoorden op de vier criteria die PS hebben
vastgesteld voor herindelingen. In 2019 bleek dat een bestuurlijke fusie meer
toekomstbestendig zou zijn dan een ambtelijke fusie, maar door de snelheid is er onrust
970 ontstaan in Koedijk en St. Pancras. Hoe kijken GS naar het proces van ambtelijke
samenwerking naar ambtelijke fusie en naar een bestuurlijk fusie? Is een ambtelijke fusie als
tussenstap een gewenste ontwikkeling? Bestuurlijk is er in meerderheid draagvlak voor deze
fusie. De VVD is het eens met GS dat de fusiegemeenten overtuigend hebben beargumenteerd
waarom de kernen Koedijk en St. Pancras bij de nieuwe gemeente gevoegd dienen te worden.
975 Anders dan het argument van draagvlak biedt de zienswijze van Alkmaar geen inhoudelijke
argumenten waarom de kernen beter af zouden zijn bij Alkmaar. Er moeten veel taken in de
regio Alkmaar opgepakt worden en gemeentegrenzen mogen hiervoor geen belemmering
vormen. Een herindeling is een bestuurlijke aangelegenheid, maar een goed kernenbeleid is
voor de nabijheid van bestuur en identiteit een absolute voorwaarde. Men kijkt uit naar het
980 Thorbecke-experiment en Heerhugowaard en Langedijk worden hierbij veel succes gewenst.

Dhr. **Klein** (CU) constateert dat het voorstel breed wordt gedragen door de lokale
gemeenteraden. Gemeenten werken samen op basis van gelijkwaardigheid en er is goed
nagedacht over een kernenbeleid, hij is benieuwd naar de uitkomsten. Ondersteunen GS waar
985 mogelijk het bestuurlijke arrangement? De zienswijze van GS wordt ondersteund.

Mw. **Kapitein** (D66) constateert dat de fusie tussen Heerhugowaard en Langedijk voor
niemand ter discussie staat. Er is een zorgvuldig proces gevolgd door de lokale
gemeenteraden, maar een grote groep inwoners van St. Pancras en Koedijk spreekt zich uit
990 voor een fusie met Alkmaar. Niettemin is door de gemeenteraden die alle inwoners
vertegenwoordigen, gekozen voor een ongedeelde fusie, Heerhugowaard unaniem en

- Langedijk met een zeer ruime meerderheid en deze keuze wordt gerespecteerd. Helaas is niet iedereen hier blij mee. PS willen niet overgaan tot correctie of het ongedaan maken van deze keuze. De voordracht van GS wordt ondersteund. D66 hoopt dat het bestuur van Alkmaar
- 995 meer begrip gaat tonen en medewerking gaat geven aan grenzeloos besturen, want inwoners zijn gehecht aan de identiteit van hun kern en aan goede voorzieningen. Dit hoopt men terug te zien in een positieve houding van Alkmaar om samen te werken met Dijk en Waard, inclusief St. Pancras en Koedijk.
- 1000 Dhr. **Carton** (PvdA) ondersteunt het vormen van een nieuwe herindelingsgemeente met als belangrijke voorwaarde het kernenbeleid. Een belangrijk aandachtspunt is het draagvlak bij de burgers en dat zij zich onderdeel voelen van de nieuwe gemeente, dat blijft een belangrijk aspect voor de toekomst. De kaders van PS zijn goed herkenbaar in het advies van GS, dus het advies wordt ondersteund.
- 1005 Gedeputeerde **Zaal** dankt alle betrokkenen voor hun inzet en inspraakreacties. Bestuurlijke fusies moeten van onderop komen en dat is hier het geval, namelijk het verzoek van Heerhugowaard en Langedijk en het besluit van de gemeenteraden om tot een bestuurlijke fusie over te gaan. GS zijn van mening dat er een goed proces heeft plaatsgevonden met een
- 1010 ambtelijke samenwerking, ambtelijke fusie en uiteindelijk een bestuurlijke fusie, waarbij inwoners en ondernemers in ruime mate betrokken zijn geweest, ook na de ambtelijke fusie. De rol van de provincie bij een herindelingsproces bestaat uit het controleren of de fusie voldoet aan de Wet arhi. Er is sprake van draagvlak voor de fusie, hetgeen blijkt uit de meerderheden bij de gemeenteraden maar ook uit de positieve reacties van omliggende
- 1015 gemeenten met uitzondering van Alkmaar. Niettemin zijn er inwoners van St. Pancras en Koedijk die liever bij Alkmaar aansluiten en GS begrijpen deze zorgen. Desondanks is positief geadviseerd voor een ongedeelde fusie, omdat GS van oordeel zijn dat alleen bij een ongedeelde fusie er een voldoende bestuurskrachtige gemeente ontstaat die haar taken kan uitvoeren en een goede dienstverlening aan inwoners kan garanderen, waarbij de identiteit
- 1020 van de kernen vorm krijgen in het kernenbeleid en het Thorbecke-experiment. Hiermee is grotendeels tegemoet gekomen aan de bezwaren van de inwoners van St. Pancras en Koedijk. Hopelijk zal de gemeente Alkmaar blijven deelnemen aan de regionale samenwerking en aan het Thorbecke-experiment. Een niet ongedeelde fusie leidt tot enorme vertraging van het proces en tot een nieuwe tijdrovende Arhi-procedure. Een grenscorrectie na de fusie leidt tot
- 1025 een niet-democratische vertegenwoordiging gedurende 3,5 jaar en dat is onwenselijk. Daarom adviseren GS positief op het voorstel voor een ongedeelde fusie.

Tweede termijn

- 1030 Dhr. **Zoon** (PvdD) constateert dat de gedeputeerde stelt dat bij een grenscorrectie achteraf er geen democratische vertegenwoordiging zou zijn, maar als dat zo is, dan zou men daar nu ook al last van hebben. Door de gemeenten wordt juist gesteld dat zij niet gehoord worden door de gemeenteraad van Langedijk omdat die de inwoners van Koedijk niet voldoende kan vertegenwoordigen. Dat zou juist pleiten voor een gedeelde fusie. Daarnaast stelt de
- 1035 gedeputeerde dat er grote gemeenten moeten worden gecreëerd, maar dat mag niet het doel zijn, het gaat erom dat het goede gemeenten zijn.

Mw. **Vastenhouw** (FvD) hoort dat de gedeputeerde het belangrijk vindt dat fusieprocessen van onderop geïnitieerd worden, dus door de gemeenteraden. De voorliggende fusie komt echter

1040 niet voor in verkiezingsprogramma's van politieke partijen. Hoe kijkt de gedeputeerde hier tegenaan? Kan de gedeputeerde haar constatering dat wel sprake is van draagvlak, onderbouwen? Hoe is dat gemeten?

1045 Gedeputeerde **Zaal** constateert dat de gemeenteraden juist alle inwoners vertegenwoordigen, dus bij een meerderheid in de gemeenteraad is sprake van een besluit dat democratisch gelegitimeerd is. Een verkiezingsprogramma is altijd een momentopname, terwijl gemeenteraden vier jaar gelegitimeerd zijn om besluiten te nemen. Zij heeft niet gezegd dat er altijd wordt gestreefd naar alleen maar grote gemeenten, door de fusie ontstaat een bestuurskrachtige gemeente en dat is een van de doelen van het coalitieakkoord, op
1050 voorwaarde dat de fusie voldoende duurzaam is. Het draagvlak is door de gemeente gemeten en het aanwezige draagvlak blijkt ook uit het meerderheidsbesluit van de gemeenteraad, uit het regionale draagvlak en uit allerlei bijeenkomsten met ondernemers, maatschappelijke organisaties en positieve zienswijzen.

1055 Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt of het feit dat Langedijk krap in het financiële jasje zit een goede reden is om te fuseren.

Gedeputeerde **Zaal** antwoordt dat het erom gaat of gemeenten hun taken kunnen uitvoeren en een goede dienstverlening aan de burgers kunnen bieden.

1060 Mw. **Vastenhouw** (FvD) constateert dat geen sprake is van consensus. Hoe is het regionale draagvlak dan gemeten?

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat op een na (Alkmaar) alle gemeenten een positieve zienswijze hebben ingediend. Door het kernenbeleid en het Thorbecke-experiment is er aandacht
1065 besteed aan de tegenstanders en door het uitvoeren van het kernenbeleid wordt in de toekomst continu meer draagvlak gecreëerd.

De **voorzitter** constateert een meerderheid voor de visie van GS.

1070 6.a.1. Brief GS met bijlagen inzake conceptzienswijze herindelingsadvies Beemster-Purmerend
6.a.3. Brief GS met bijlagen inzake conceptzienswijze herindelingsadvies Amsterdam-Weesp

1075 De **voorzitter** stelt voor de bijdragen van de fracties bij beide agendapunten te combineren.

Mw. **Kuiper** (CDA) constateert dat GS over Beemster Purmerend hebben geconcludeerd dat er een transparant proces is doorlopen. Het advies van GS wordt ondersteund. Ten aanzien van Amsterdam-Weesp wordt geconcludeerd dat ook hier een zorgvuldig en transparant proces is
1080 doorlopen en er is al een ambtelijke fusie gecreëerd. Weesp krijgt een gekozen volksvertegenwoordiging in de vorm van een bestuurscommissie. Het positieve advies van GS wordt ondersteund.

Dhr. **Zaal** (GL) stemt in met beide zienswijzen. In de drie brieven van GS aan PS staat vermeld
1085 dat burgerparticipatie 'niet van toepassing' was. Uit de antwoorden op technische vragen blijkt dat 'niet van toepassing' ziet op het door de provincie organiseren van burgerparticipatie. Burgerparticipatie is een expliciet criterium bij het toetsen van

herindelingen, daarom moet concreet worden toegelicht waarom er geen burgerparticipatie heeft plaatsgevonden, namelijk omdat er geen aanleiding voor was, of als het wel was georganiseerd, wat dan de uitslag is.

Dhr. **Van Tiggelen** (PVV) mist de stem van de burger bij de herindeling Beemster–Purmerend, waar geen referendum is uitgeschreven of een draagvlakonderzoek is uitgevoerd. Dat is een gemiste kans en een smet op het proces. Amsterdam–Weesp, het proces kent positieve elementen, maar de fundamentele vraag of de bevolking een fusie ondersteunt, ontbreekt en die vraag is niet aan de bevolking voorgelegd. Er is geen referendum georganiseerd en er heeft ook geen draagvlakonderzoek plaatsgevonden met het oog op fusiepartner Amsterdam. Hiervan mag in de stukken melding gemaakt worden.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) sluit zich aan bij de woorden van GL over burgerparticipatie. Inbreng van burgers bij dergelijke processen moet serieus genomen worden maar dat blijkt niet uit de stukken en dat is jammer. Gemeenten maar ook de provincie moeten hier serieus en zorgvuldig mee omgaan.

Mw. **Van Meerten** (VVD) is van mening dat ruimschoots is voldaan aan de provinciale criteria. Beide voordrachten worden ondersteund en de nieuwe gemeenten worden veel succes gewenst.

Mw. **Kapitein** (D66) sluit zich aan bij de VVD. Beide zienswijzen worden ondersteund.

Gedeputeerde **Zaal** constateert dat de meerderheid van de commissie beide zienswijzen ondersteunt. Een referendum is een bepaalde vorm van burgerparticipatie en burgerparticipatie is door Weesp vormgegeven met de vraag voor de burgers: met welke andere gemeente zou u willen fuseren? Dat heeft ermee te maken dat Weesp al langer op zoek was naar een fusiepartner, dus die wens stond niet meer ter discussie. In Beemster en Purmerend is geen referendum gehouden, maar er is uitvoerig aandacht geweest voor draagvlak en participatie. Hiervoor wordt verwezen naar de logboeken bij de herindelingsontwerpen. Het ‘niet van toepassing’ ziet op het feit dat in de provincie geen burgerparticipatie heeft plaatsgevonden omdat dit een zienswijze op een gemeentelijk voorstel betreft. **Op gemeentelijk niveau is wel burgerparticipatie georganiseerd en het was beter geweest om te verwijzen naar de burgerparticipatie op het niveau van de gemeenten. In het vervolg zal dat als zodanig worden toegevoegd.**

De **voorzitter** constateert dat de meerderheid instemt met beide zienswijzen.

7. Rondvraag portefeuille mw. Zaal en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

Dhr. **Zoon** (PvdD) heeft een schriftelijke vraag gesteld over Pallas en de samenvoeging van de raden van bestuur.

Gedeputeerde **Zaal** meldt dat er een overkoepelend bestuur wordt gevormd met 2 bestuurders van NRG, 2 van Pallas en een toegevoegde CEO. Pallas en NRG blijven onafhankelijke bestuurlijke entiteiten, reden waarom alleen NRG verantwoordelijk blijft voor het opruimen van historisch radioactief afval. De fusie leidt tot een nauwere samenwerking op het gebied van een gezamenlijke propositie voor de nieuwe Pallas–reactor, het behoud van de

hoogwaardige werkgelegenheid en de productie van medische isotopen. Daarom hebben GS hiermee ingestemd. De personele unie staat los van de financiering en het staatssteunargument. Vrijdag a.s. gaat de gedeputeerde op werkbezoek bij Pallas en NRG en een van de te bespreken onderwerpen is het terugbetalen van de lening. PS zullen
1140 geïnformeerd worden over de uitkomsten van het gesprek. Het betreft het vervolg van de route om private investeerders aan te trekken. Het alternatief van het ministerie wordt momenteel uitgewerkt en PS zullen hierover geïnformeerd worden.

9. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en
1145 Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

9.a. PS zaken: Brief GS aan PS inzake afhandeling motie 20 kolkamer
Mw. **Jellema** (PvdA) constateert dat GS voorstellen dat indien gewenst, gebruik kan worden gemaakt van de kolkamer op het Houtplein. Deze kolkamer voldoet aan alle wettelijke eisen, maar dan moet er eerst 500 m overbrugd worden van de Dreef naar het Houtplein. Daarnaast
1150 melden GS dat de ruimte op de Dreef zo optimaal mogelijk wordt ingericht maar dat verhoudt zich slecht tot de wettelijke eisen voor een kolkamer. Een kolkamer is vergelijkbaar met een voorziening als een gehandicaptoilet of een lift en het is vreemd dat er wel een rookruimte beschikbaar is, maar geen kolkamer. De reactie van GS is teleurstellend. Daarom wordt aangedrongen op herziening van de afdoening van de motie met het verzoek aan GS om in
1155 het provinciehuis aan de Dreef een volledig geoutilleerde kolkamer te realiseren conform de wettelijke eisen.

Mw. **Kuiper** (CDA) constateert dat er beperkte ruimte is in het historische pand aan de Dreef. Omdat een kolkamer niet dagelijks wordt gebruikt, is een dubbel gebruik van de ruimte
1160 noodzakelijk. Zij vertrouwt erop dat als iemand daar gebruik van wil maken, dat op een goede manier wordt gefaciliteerd. De motie kan als afgedaan worden beschouwd.

Dhr. **Kanik** (D66) sluit zich aan bij de PvdA. De motie is nog niet afgedaan want het lijkt erop dat alleen naar de nabije toekomst is gekeken in plaats van naar het grote plaatje. Het gaat
1165 niet alleen om PS-leden, maar om alle medewerkers in het provinciehuis die van de kolkamer gebruik kunnen maken. De provincie heeft een voorbeeldfunctie met het oog op het voldoen aan wettelijke eisen, dus elke drempel moet geslecht worden om moeders met pas geboren baby's te kunnen laten deelnemen aan het democratische proces. GS worden opgeroepen om een kolkamer die aan alle wettelijke eisen voldoet, te realiseren in het
1170 provinciehuis.

Dhr. **Hoogervorst** (SP) sluit zich aan bij de PvdA. De provincie moet gewoon voldoen aan de wet, dus de motie is nog niet afgedaan.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat op het Houtplein een kolkamer beschikbaar is die voldoet aan de wettelijke verplichting. Deze bevindt zich op 5 minuten lopen van de Dreef. Er is een ruimte op de Dreef die geschikt gemaakt kan worden als kolkamer op het moment dat daar
1175 behoefte aan is, maar die ruimte is ook in gebruik door de chauffeurs. Wanneer een Statenlid hier gebruik van wil maken, dan kan de kamer meteen geschikt gemaakt worden. Tot op heden hebben echter nog geen Statenleden aangegeven behoefte te hebben aan een
1180 kolkamer.

Tweede termijn

- 1185 Mw. **Jellema** (PvdA) benadrukt dat een kolfkamer ook voor andere activiteiten gebruikt kan worden zoals voor diabetespatiënten, maar een moeder met baby krijgt de eerste prioriteit. Het Houtplein is 5 minuten lopen, maar je moet door weer en wind naar buiten en bij hoge nood is 500 meter een grote afstand. De ene groep mag geen voorrang krijgen boven een andere groep, het moet op zijn minst en/en zijn. Daarom dient de huidige ruimte die nu
1190 beschikbaar is, als kolfkamer te worden ingericht aan de hand van de wettelijke regels.

- Dhr. **Kanik** (D66) sluit zich aan bij de PvdA. Het is een vreemde discussie over nota bene een basisvoorziening en in het historische pand aan de Dreef was wel ruimte voor het bouwen van een moderne keuken en toiletten, daarom is het gebrek aan ruimte een minder sterk
1195 argument. Bedoelt de gedeputeerde dat als zij zegt dat er een kamer beschikbaar gemaakt kan worden, dit een standaardkamer is die ook beschikbaar is voor moeders die bij de provincie werken of die komen inspreken? In het coalitieakkoord is opgenomen dat de provincie een inclusieve werkgever wil zijn, in dat kader moet er een kolfkamer zijn.

- 1200 Mw. **Van Soest** (50plus/PvdO) stelt voor een gecombineerde ruimte als kolfkamer te gebruiken. Het voorstel van GS wordt ondersteund. Daarmee is de motie afgehandeld.

- Dhr. **Zaal** (GL) geeft de gedeputeerde in overweging om de beschikbare ruimte altijd als kolfkamer in te zetten maar wanneer er geen kolfkamer nodig is, kan de ruimte ook voor
1205 andere functies ingezet worden. Daar moet een oplossing voor te vinden zijn. Hij verzoekt de gedeputeerde om haar antwoord te heroverwegen.

- Gedeputeerde **Pels** bevestigt dat er een ruimte beschikbaar is die zodanig kan worden ingericht dat aan alle wettelijke eisen voor een kolfkamer wordt voldaan, maar dubbelgebruik
1210 kan niet uitgesloten worden, dat lukt niet in het provinciehuis. Wanneer er behoefte is aan een kolfkamer, dan kan hieraan uitvoering gegeven worden. De meeste medewerkers werken op het Houtplein en daar is een kolfkamer beschikbaar, dus de provincie voldoet aan de wettelijke eisen en in dat opzicht is de provincie zeker een inclusieve werkgever.

- 1215 De **voorzitter** constateert dat er al een ruimte op de Dreef beschikbaar is, maar moeders moeten vooraf aangeven wanneer zij hier gebruik van willen maken, omdat sprake is van dubbelgebruik en voorkomen moet worden dat de ruimte grotendeels ongebruikt blijft. Zij constateert dat de VVD, PVV, FvD, CU de motie als afgedaan beschouwen, maar dat geldt niet voor de SP, PvdA, D66, PvdD en GL. De uitslag is 27/27 maar er ontbreken twee partijen
1220 (DENK en Fractie Baljeu). Deze uitslag zal in het presidium voorgelegd worden. Het Presidium zal hierover aan PS adviseren voor de vergadering van 29 juni.

10. Schorsing van de vergadering

11. Heropening van de vergadering op 18 juni 2020, aanvang 18.30 uur

- 1225 De **voorzitter** heropent op 18 juni 2020 de vergadering om 18.30 uur voor het vervolg. Verhinderd is dhr. Dekker (FvD), mw. Bezaan (PVV) heeft technische problemen waardoor haar bijdrage niet hoorbaar is. Daarom zal de voorzitter de bijdragen de PVV voorlezen. Maandag jl. is in de commissievergadering de motie kolfruimte besproken, maar er is een fout gemaakt bij het tellen van de stemmen. Bij FvD zijn 9 zetels geteld in plaats van 8. Dit leidt tot de
1230 volgende uitslag: 26 stemmen voor afdoen van de motie, 27 stemmen tegen, er is dus geen meerderheid voor of tegen. In de lijst van aangenomen moties wordt een tekst toegevoegd

1235 dat VVD, FvD, CDA, PVV, CU, 50plus/PvdO voor hebben gestemd, dat zijn totaal 26 stemmen en 27 stemmen tegen afdoening van de motie van D66, GL, PvdA, PvdD en SP. De fracties DENK en Baljeu waren niet aanwezig. De tegenstemmers van de afdoening van de motie verzoeken een permanente kolfruimte op de Dreef te realiseren die ook gebruikt kan worden door medewerkers op de Dreef, door insprekers en/of Statenleden. Dubbelgebruik van de ruimte is geen probleem. De afdoening van de motie staat geagendeerd voor het presidium van maandag 22 juni a.s, waarna de voortgangslijst van moties geagendeerd wordt voor de PS-vergadering van 29 juni a.s.

1240

12. A-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale Betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS-zaken (EFB-onderwerpen portefeuille CdK)

12.a. Randstedelijke Rekenkamer: conceptbegroting 2021 voor zienswijze

1245 De **voorzitter** meldt dat mevrouw Hoenderdos, bestuurder en directeur van de Randstedelijke Rekenkamer, aanwezig is om eventuele technische vragen te beantwoorden.

Dhr. **Heijnen** (CDA) gaat akkoord met de begroting, het is een hamerstuk.

1250 De **voorzitter** leest de bijdrage van mw. Bezaan (PVV) voor. De PVV ondersteunt in grote lijnen de conceptbegroting. Op blz. 6 staat vermeld dat de formatie deze periode op 11,3 fte uitkomt waarvan 11,1 fte is ingevuld en dat er ruimte is voor maximaal 2 stageplaatsen. Het heeft de voorkeur om het aantal stageplaatsen te verhogen van 2 naar 4, want deze zijn van groot belang voor studenten in hun afstudeerfase. Eventuele kosten kunnen ten laste komen van de fors gestegen projectinhuren van 65.000 naar 115.000 euro, welke post ziet op het incidenteel inhuren van specifieke expertise ten ondersteuning van het onderzoek. De PVV verzoekt om deze suggestie op te nemen in de zienswijze.

1260 Mw. **Hoenderdos** streeft ernaar om ieder jaar 2 stageplaatsen aan te bieden en dat is al lastig genoeg, want het gaat om onderzoek op universitair niveau. De kosten hebben hier geen invloed op, het gaat met name om het aanbieden van de juiste stageplek. Het verzoek om het aantal plaatsen te verhogen naar 4 zal worden meegenomen.

1265 De **voorzitter** constateert dat het als hamerstuk wordt geagendeerd voor de PS-vergadering van 29 juni a.s.

13. B-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale Betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern Control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS-zaken (EFB-onderwerpen portefeuille CdK)

1270 13.a. Brief GS aan PS inzake Agenda Weerbaar Noord-Holland

Dhr. **Heijnen** (CDA) ondersteunt de agenda Weerbaar Noord-Holland die met name is opgesteld om ondermijning tegen te gaan. Een preventieve aanpak is het meest effectief met de provincie in de rol van facilitator en regisseur. De drie pilots en de QuickScan gemeentelijke weerbaarheid hebben een positief resultaat opgeleverd en de pilot zal navolging krijgen in andere gemeenten. Graag een toelichting op de verhoudingen tussen de rol van provincie en gemeenten in de pilot. De preventieve aanpak ten aanzien van recreatieparken is een goede zaak, maar ook de inzet op de andere trajecten is van belang. Er is veel vertrouwen in de gekozen richting om ondermijning tegen te gaan met de daarbij behorende agendalijnen.

1280

Dhr. **Dulfer** (GL) is blij met de concretisering van de plannen, inhoudelijk is het akkoord. Het is nu al juni en de uitvoering is heel onzeker vanwege corona. Afgelopen maandag is gesproken over onderbesteding en het overenthousiasme in de planning. Ook dit dossier heeft de afgelopen jaren veel onderbesteding gekend. Wat zijn de verwachtingen over de haalbaarheid van het tijdpad?

1285

Mw. **Kapitein** (D66) ondersteunt de drie actielijnen. Het vergroten van de interne weerbaarheid en de zorg voor het voorkomen van ondermijning bij de provinciale taken. De eigen beleidskracht van de provincie kan van groot belang zijn om ondermijning te voorkomen, terecht dat hier een actiepunten van gemaakt is. De rol van de provincie richting gemeenten ziet op taken waar zij het verschil kan maken en de gemeenten kan ondersteunen. Dat is prima. Kunnen of moeten de QuickScans per gemeente onderdeel worden van het interbestuurlijke toezicht?

1290

1295

De **voorzitter** leest de bijdrage van mw. Bezaan (PVV) voor. De PVV ondersteunt de drie actielijnen en de hierbij behorende activiteiten. De PVV onderschrijft dat door drempelverhogende maatregelen het voor criminelen moeilijker wordt om voet aan de grond te krijgen in Noord-Holland en dat heeft positieve effecten voor de economie, want oneerlijke concurrentie wordt tegengegaan evenals verloedering van bedrijventerreinen en recreatieparken. In de agenda staat vermeld dat het eerste conceptrapport Verwey-Jonker zeer sterk afweek van de opdrachtbeschrijving en dat daarom is gekozen voor beëindiging van de samenwerking met dit bureau. Graag een toelichting.

1300

1305

Mw. **Van Meerten** (VVD) is blij met de uitgezette lijn en de rol van de provincie als coördinator en facilitator. Het is jammer dat de agenda vertraging oploopt vanwege corona. Bestaat er al duidelijkheid over de vraag of de coronacrisis invloed heeft gehad op ondermijning?

1310

Dhr. **Van Dijk** (CdK) bedankt voor de positieve reacties. De aanpak loont en dat moedigt aan om hiermee door te gaan en gelukkig is hiervoor in de komende jaren ook ruimte. De provincie beheert de financiën maar het Rijk is aan zet voor het ontwikkelen van de QuickScan, waaraan ook andere gemeenten deel kunnen nemen. Hij is er geen voorstander van om dit op te nemen in het interbestuurlijk toezicht, want men staat aan het begin van het proces en met goede voorbeelden wil men aantonen hoe gemeenten dit kunnen incorporeren in het eigen beleid. Wegens corona is de planning een beetje opgeschoven, maar het is nog niet duidelijk of dit ook invloed heeft op de planning van alle gesprekken. Met de QuickScans wordt gewoon doorgegaan want het streven is hier zoveel mogelijk gemeenten op aan te laten sluiten. PS zullen hier regelmatig over geïnformeerd worden. Verwey-Jonker heeft een junior onderzoeker ingezet en over de kwaliteit van het onderzoek was het college niet tevreden. Er wordt in ieder geval ingezet op het vergroten van de interne weerbaarheid waarover teruggekoppeld zal worden en waar nodig, wordt ingezet op het vergroten van de eigen weerbaarheid. Er is veel aandacht voor misbruik van de fondsen die aan het bedrijfsleven beschikbaar worden gesteld in verband met corona. Samen met de burgemeesters wordt de vinger aan de pols gehouden. Met de minister is overlegd over de aanpak van Noord-Holland en ook daar probeert men af te stemmen wat er nodig is voor versterking van de lokale weerbaarheid van gemeenten.

1315

1320

1325

Dhr. **Hoogervorst** (SP) dankt voor het bericht van GS. Hij begrijpt dat het prinsjesfestival dit jaar een andere invulling zal krijgen dan normaal gesproken het geval is, maar de financiële bijdrage van de provincie blijft in stand, want dat is afgesproken. Hij begrijpt echter niet dat de provincie zich niet bezighoudt met de inhoudelijke invulling van dit festival, waardoor niet voldaan zal worden aan de doelstellingen in de motie en dat is jammer. Maar misschien kan hier alsnog aan voldaan worden met de activiteiten die wel georganiseerd worden? Heeft het college hier moeite voor gedaan of kan het college alsnog de moeite nemen? Het zou jammer zijn wanneer de provincie enkel een financiële bijdrage geeft en dat er inhoudelijk geen enkele invloed wordt uitgeoefend. De gekozen oplossing is mager en ook te gemakkelijk.

Dhr. **Zaal** (GL) heeft begrip voor veranderende omstandigheden, maar er wordt nu op enkele bijeenkomsten acte de présence gegeven, ondanks dat er wel financiering beschikbaar komt. Het programma is vanwege corona meer dan gehalveerd, maar de provinciale bijdrage is en blijft 250.000 euro als onderdeel van de coulanceregeling. Daarom is in de motie verzocht om de bijdrage zo optimaal mogelijk in te zetten en zo concreet mogelijk aan te geven aan welke activiteiten door de provincie bijgedragen zou worden om zoveel mogelijk mensen in Noord-Holland erbij te betrekken. Betekent de aanpassing dat de provincie niets meer organiseert en is het zo dat toevallig alle activiteiten waar de provincie aan bijdraagt, zijn geschrapt? Kan het college bij de activiteiten die wel georganiseerd worden, zoveel mogelijk mensen betrekken? Verplicht de aanwending van 250.000 euro het provinciale bestuur niet om een serieuze inspanning te doen om de doelstellingen toch te behalen? Vindt door de provincie een kritische toets plaats van in hoeverre het bedrag van 250.000 euro daadwerkelijk is besteed? Een bedrag van 250.000 euro is te hoog om afscheid te nemen van de ambitie van het college en de opdracht van PS aan GS, daarom moet een serieuze inspanning worden geleverd om de doelstellingen te behalen. Dit is de enige manier om een bijdrage van 250.000 euro te rechtvaardigen.

Mw. **Kuiper** (CDA) vindt het begrijpelijk dat de toegezegde bijdrage wordt overgemaakt, teneinde de organisatoren niet in de steek te laten. Als het ingekorte festival minder kost dan de totale bijdrage, wordt de bijdrage dan beperkt tot de feitelijke kosten?

Dhr. **Hartog** (VVD) sluit zich aan bij GL. Is er serieus gekeken naar het digitaal laten plaatsvinden van activiteiten? Men sluit zich aan bij de vraag van GL over de volledige bijdrage van 250.000 euro. Is er alles aangedaan om wat het college voor ogen had, daadwerkelijk te realiseren en is er gekeken naar alternatieven zoals online presentaties?

Ines Kostić (PvdD) sluit zich aan bij GL en SP. Men verzoekt GS wel goed te kijken naar welke initiatieven gesteund worden en hoe die aansluiten bij de ambities. De PvdD vindt toekomstige steun van het Prinsjesfestival ongepast. Dat geld is heel hard nodig op andere plaatsen.

Dhr. **Van Dijk** (CdK) meent dat sprake is van een misverstand. Bij de aanvraag van het budget, hebben GS medegedeeld dat het Prinsjesfestival heeft gevraagd om een bijdrage van 50.000 euro, dus het gaat niet om een bedrag van 250.000 euro. Wel is een aantal verplichtingen aangegaan – mede naar aanleiding van de motie – om zoveel mogelijk mensen in de provincie te betrekken bij de uitwerking. De totale bijdrage komt uit op 75.000 euro en die zal niet worden teruggevorderd. De rest van het bedrag valt vrij. GS hebben zich zeker ingespannen om het verzoek in de motie uit te voeren en zoveel mogelijk mensen in Noord-Holland – ook

digitaal – te laten aansluiten. Dat is gelukt en hij zal zelf bij de perspresentatie aanwezig zijn, scholieren nemen online deel aan het debat en ook andere activiteiten worden digitaal georganiseerd. Grootschalige bijeenkomsten zijn in verband met corona niet mogelijk.

1380 Dhr. **Hoogervorst** (SP) ging ervan uit dat er 250.000 euro beschikbaar werd gesteld, nu blijkt dat het om een lager bedrag van 50.000 euro gaat. Hoe kan dit misverstand zijn ontstaan?

1385 Dhr. **Van Dijk** (CdK) antwoordt dat op het moment dat de brief geschreven werd, niet bekend was hoeveel extra kosten er nog bij zouden komen. Daarom is afgesproken dat de bijdrage aan de stichting van 50.000 euro niet wordt teruggevorderd. 25.000 euro betreft kosten die niet meer teruggevorderd kunnen worden, het gaat dan om vooruitbetalingen. Er is dus sprake van een misverstand, maar bovendien was het ook niet mogelijk om de ingediende motie volledig en conform uit te voeren. Wel is een aantal digitale evenementen georganiseerd, zoals reeds toegelicht.

1390 Dhr. **Hoogervorst** (SP) vraagt of het totale bedrag dus enkel ziet op het van te voren toegezegde bedrag aan de stichting.

1395 Dhr. **Van Dijk** (CdK) meldt dat het bedrag van 75.000 euro niet wordt teruggevorderd, maar hij bevestigt dat dit het maximumbedrag is. Het restant van 175.000 euro valt vrij en met de gedeputeerde Cultuur wordt overlegd over een alternatief bestedingsplan voor culturele doelen.

1400 **Ines Kostić** (PvdD) vraagt om ook met de gedeputeerde dierenwelzijn te overleggen vanwege de crisis in de andere sector.

1405 Dhr. **Van Dijk** (CdK) meldt dat vrijgevalen middelen op basis van een nieuw bestedingsplan opnieuw worden ingezet. PS zullen hierover besluiten. Hij zegt toe PS te informeren met een overzicht van de momenten en op welke wijze de burgers van Noord-Holland zijn aangesloten bij het festival.

Dhr. **Zaal** (GL) dankt voor de toelichting en wenst de CdK veel succes met het festival.

1410 Dhr. **Hoogervorst** (SP) sluit zich hierbij aan.

De **voorzitter** concludeert dat de motie door de meerderheid als afgedaan wordt beschouwd.

14. Rondvraag portefeuille dhr. Van Dijk en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden

1415 De **voorzitter** meldt dat er geen vragen zijn ingediend. Ook ter vergadering worden geen aanvullende vragen gesteld.

15. A-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (EFB onderwerpen portefeuille gedeputeerde Pels)

1420 15.a. Erfgoed: Voordracht Oprichting Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies

Dhr. **Kanik** (D66) erkent de noodzaak om ten behoeve van een intensieve samenwerking met andere provincies hier een gemeenschappelijk orgaan voor op te richten. Artikel 9.3,

1425 uitvoeren van de taken, komt ten laste van de begroting van het orgaan. Het orgaan bepaalt welke activiteiten niet als gezamenlijk worden beschouwd en daarom voor rekening van de afzonderlijke provincies komen. Aan welke activiteiten moet hier gedacht worden? In artikel 11 staat dat het gemeenschappelijke orgaan PS informeert tenzij verstrekking van informatie in strijd is met het openbaar belang. Graag een toelichting. Welke toetsingscriteria zijn hier geldig? PS is het hoogste orgaan en informatie onthouden is een zwaar middel. Eventueel kunnen GS PS onder geheimhouding informeren. Graag een toelichting.

1435 Mw. **Kuiper** (CDA) constateert dat vier provincies gaan samenwerken. Gezamenlijk regie voeren mag niet betekenen dat andere provincies moeten instemmen met een ruimtelijke ontwikkeling in Noord-Holland en desgevraagd is geantwoord dat de bevoegdheid voor dit beleid bij de provincies blijft. Er wordt ingestemd met het voorstel.

1440 Mw. **Van Oorsouw** (SP) stelt het op prijs dat de provincies het site-holderschap van een UNESCO monument serieus nemen want dat is een zware verantwoordelijkheid. Na de aanwijzing moet hieraan verder invulling gegeven worden. Het voorstel is akkoord.

1445 De **voorzitter** leest de bijdrage van mw. Bezaan (PVV) voor. Op blz. 4 staat vermeld dat vier provinciale juristen gezamenlijk hebben beoordeeld welke van de drie samenwerkingsvormen van de WGR het meest passend is. Waarom vinden GS de Centrumregeling minder geschikt? Aanvullend een vraag over rol van PS. Op blz. 6 staat dat PS een zienswijze kunnen indienen over de ontwerpbegroting van het gemeenschappelijk orgaan, welke zienswijze wordt betrokken bij de behandeling van de ontwerpbegroting. Zijn er nog andere momenten waarop PS inbreng kunnen leveren? Zou de rol van PS bij een Centrumregeling groter zijn geweest dan nu het geval is?

1450 Mw. **Van Meerten** (VVD) sluit zich aan bij deze vraag. Een zienswijze op de ontwerpbegroting over dit belangrijke onderwerp is best mager bij een GR. Misschien willen GS kaders meegeven op het beleidsmatige terrein van het gemeenschappelijk orgaan. Kunnen GS deze kaderstellende rol bij het beleidsplan meer vormgeven?

1455 Dhr. **Van den Heuvel** (CU) stemt in met de voordracht, maar graag een toelichting op de rol van het gemeenschappelijke orgaan, dat het eerste aanspreekpunt wordt. Gaat dit orgaan zich ook bemoeien met de rol van ICOMOS als adviesorgaan van UNESCO? Het kan toch niet zo zijn dat de rol als adviesorgaan wordt overgenomen door het gemeenschappelijke orgaan, zoals bijvoorbeeld bij de A8/A9. Kunnen GS garanderen dat het orgaan zich zal beperken tot het beschermen en uitdragen van uitzonderlijke waarden?

1460 Mw. **Abdi** (PvdA) vraagt een toelichting op de verdeelsleutel tussen de provincies van 30-30-30-10.

1465 Ines **Kostiç** (PvdD) erkent het nut van een gemeenschappelijk orgaan, maar met dit orgaan moet integraal maximaal worden ingezet op de bescherming van het erfgoed en een schone en natuurinclusieve omgeving van het erfgoed. Alle economische activiteiten moeten in dienst staan van dit doel en daarvoor een meerwaarde leveren. Eerder is het voorstel aangenomen om zwerfafval aan te pakken en een afvalvrije provincie te worden. GS worden verzocht dit aspect te betrekken bij bescherming van het erfgoed.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat de GR vooral nodig is in het traject naar de nominatie toe en hopelijk eindigt dit in de toekenning van de nominatie. Er wordt door de provincies al jarenlang samengewerkt om hiernaar toe te werken en onderdeel hiervan was de afstemming van ruimtelijk beleid voor een optimale bescherming. Nu wordt dit officieel gemaakt voor de aanvraag. Het ruimtelijk beleid blijft bij de provincie, maar wel wordt onderling afgestemd hoe de provincies de bescherming vormgeven. De verdeelsleutel is gebaseerd op de grootte van het grondgebied in de Hollandse Waterlinie. Deze verbinding wordt voor de lange termijn aangegaan en jaarlijks wordt aan PS een jaarrekening, jaarverslag en kadernota voorgelegd, dat is het moment om er met elkaar over te spreken. De gedeputeerde stelt voor om – gezien het feit dat het een nieuwe vorm van samenwerking betreft – er de komende tijd vaker met elkaar over te spreken. Een goed moment is het bespreken van het nieuwe beleid van Noord-Holland voor de Stelling van Amsterdam dat aan het eind van het jaar aan PS wordt toegestuurd. Dit is een goed moment voor PS om aanvullende kaders mee te geven aan GS. Artikel 9.3.1. ziet enkel op gezamenlijke activiteiten in het kader van communicatie en marketing en het overige beleid blijft bij de provincie. De huidige samenwerking wordt nu officieel vastgelegd omdat dit nodig is voor het doen van een aanvraag van een werelderfgoedstatus. Het gaat enkel over het neerzetten van het internationale merk van de Hollandse Waterlinie. Artikel 11, groot openbaar belang. Alle informatie wordt aan PS verstrekt, maar de uitzondering in de informatieverstrekking ziet op een bijzonder geval dat in de wet GR genoemd is. Zwerfafvalproblemen moeten door de provincies zelf worden opgepakt. Dat is geen taak voor de GR.

1495 Mw. **Van Meerten** (VVD) vraagt of de GR eigen beleidsdoelen kent. Waar wordt dat vastgelegd?

1500 Gedeputeerde **Pels** antwoordt dat het vooral is gericht op de samenwerking. Gezamenlijk is men verantwoordelijk voor bescherming van het werelderfgoedstatus, maar elke provincie neemt dat op in het eigen ruimtelijke beleid. Dit is niet afdwingbaar. De beleidsagenda van de GR ziet niet op het ruimtelijke beleid, dat is met name gericht op communicatie en marketing.

1505 **Ines Kostić** (PvdD) verzoekt de gedeputeerde om het grote belang van de gezamenlijke aanpak van zwerfafval mee te nemen naar de overleggen met de andere provincies, juist omdat zwerfafval over de provinciegrenzen heengaat.

1510 Gedeputeerde **Pels** vindt de aanpak van zwerfafval belangrijk, maar zij betwijfelt of het zinvol is om het op deze tafel van de GR voor te leggen, want er is de komende tijd nog veel werk te verrichten ten aanzien van de nominatie. Helaas moet zij de PvdD teleurstellen. Bij het aangaan van een Centrumregeling is er één provincie die taken gaat uitvoeren, maar nu heeft elke provincie een eigen aandeel in de GR, daarom is daarvoor gekozen. De vraag van D66 over artikel 11, het begrip ‘groot openbaar belang’ is afkomstig uit de wet GR, maar alle informatie die kan worden verstrekt, zal zeker aan PS worden verstrekt. Dit artikel is voorzichtigheidshalve opgenomen.

De **voorzitter** constateert dat de meerderheid de voordracht als hamerstuk voor PS wil agenderen.

1520

15. B-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop

15.a. Beleidsnotitie Sport

1525

Mw. **Kuiper** (CDA) heeft drie vragen. Waarom is het een B-stuk en waarom worden PS niet in de gelegenheid gesteld om kaders mee te geven? Nu wordt gevraagd of PS aandachtspunten willen meegeven voor de uitwerking van de instrumenten en dat is een andere insteek. Sportverenigingen worden verzocht om met goede ideeën te komen voor verduurzaming van sportaccommodaties en voor de sport in het algemeen. Wordt hierbij ook gedacht aan organisaties LHBTIQ+ of organisaties die zich bezighouden met

1530

discriminatie zodat duidelijk wordt wat de daadwerkelijke drempels zijn? Hoe wordt omgegaan met racisme en discriminatie? Waarom zijn de maatschappelijke organisaties alleen betrokken bij de uitvoering van de challenges? De ambitie verduurzaming staat niet in verhouding tot het totale bedrag van 150.000 euro per jaar want er zijn honderden sportverenigingen. Maximaal 10.000 euro per aanvrager leidt tot slechts 15

1535

sportverenigingen die voor subsidie in aanmerking komen. Komen enkel verenigingen in aanmerking die maatregelen nemen voor minder dan 10.000 euro of wordt ook bijgedragen aan een duurder pakket van maatregelen? Hoeveel aanvragen worden er in het eerste jaar gedaan en hoeveel worden er gehonoreerd en afgewezen?

1540

Dhr. **Kanik** (D66) is het eens met het duurzaamheidsaspect maar focust met name op het tegengaan van discriminatie. Welke organisaties mogen meedenken, ook van buiten de sportwereld? Hij geeft een samenvatting van recente incidenten die samenhangen met discriminatie en racisme. Deze signalen uit de samenleving mogen niet genegeerd worden en niet alleen omdat dit in het coalitieakkoord staat ("Uitsluiting en discriminatie in de

1545

sport moet worden tegengegaan en acceptatie van LHBTIQ+ moet bevorderd worden"), men heeft zich dus aan meerdere groepen gecommitteerd dan enkel aan LHBTIQ+. Hoe gaan GS deze verbreding oppakken en welke organisaties zowel binnen als buiten de sport worden betrokken?

1550

De **voorzitter** leest de bijdrage van mw. Bezaan (PVV) voor. De PVV ziet de grote waarde van sport voor de samenleving en is tegen elke vorm van discriminatie. Sport is echter geen kerntaak van de provincie maar meer van gemeenten en het Rijk, daarom kan de bijdrage beperkt blijven. Tevens bestaat er twijfel over de waarde van allerlei challenges voor 450.000 euro en de kennisbijeenkomsten voor 20.000 euro als er geen luisterend oor

1555

is voor misschien wel de grootste oorzaak van discriminatie, de langzaam steeds verdergaande islamisering van Nederland en Noord-Holland. GS trekken daarnaast 500.000 euro uit voor het verduurzamen van sportaccommodaties, onder andere omdat duurzame sportverenigingen tijdens de coronacrisis hun vaste lasten lager zien worden. Dat kan zo zijn, maar het wordt allemaal betaald met belastinggeld van de burgers. De

1560

PVV meent dat als het nieuwe normaal verder wordt versoepeld zeker voor buitensporten, dat meer bijdraagt aan de overlevingskansen van sportverenigingen. De PVV verzoekt daarom het college richting Den Haag de boodschap af te geven het nieuwe normaal zo snel mogelijk verder te versoepelen, niet alleen omdat de kans op besmetting in de buitenlucht zeer gering is maar ook omdat beperkingen bij buitensport niet uit te leggen

1565

zijn aan de burgers en gelijktijdig in Amsterdam een demonstratie is toegestaan van wel 14.000 mensen. Is het college hiertoe bereid? De PVV ziet graag dat de challenges, de uitvoeringsregeling verduurzaming sportaccommodaties en kennissessies zoveel mogelijk

worden geschrapt. Ondersteuning van Sportservice Noord-Holland voor jaarlijks 120.000 euro is genoeg.

1570

Ines Kostić (PvdD): Allereerst dank aan GS voor in ieder geval dit bescheiden voorzetje. Dank ook aan D66 en CDA voor hun mooie bijdragen. Het zou fijn zijn om ook eerder betrokken te worden bij vorming van zo'n notitie. PS zijn immers de kaderstellers, niet het coalitieakkoord waar GS steeds naar verwijzen. GS zijn uitvoerder, niet andersom. Daarom vier punten om mee te geven aan GS en ook de commissie wordt verzocht om een reactie. De eerste twee punten zijn inhoudelijk. De laatste twee punten zijn meer praktisch van aard. Het eerste punt gaat over verduurzaming. GS zeggen: "Bij het verduurzamen van sportaccommodaties richten wij ons op maatregelen om op korte termijn besparingen te boeken". Het algemene doel is duidelijk: we doen dit voor het leefbaar houden van de aarde. Maar telkens weer is er of a) sprake van een vage duurzaamheidsambitie zonder concrete doelen of b) lijkt er een eenzijdige focus op alleen energiebesparing, dit terwijl de andere grote "klimaatklapper" wordt vergeten en dat is ons voedsel. Oxford Universiteit heeft daar een groot baanbrekend onderzoek naar gedaan en de conclusies zijn helder: de grootste stappen op het gebied van duurzaamheid kunnen we maken door meer in te zetten op plantaardig voedsel. Simpel voorbeeld: elke dag, een jaar lang, een minustukje kaas eten creëert zoveel uitstoot dat het vergelijkbaar is met ongeveer vier maanden verwarming van een gemiddeld huishouden. Het kost bijvoorbeeld ook veel water, net zo veel als meer dan 2500 douchebeurten. Vergelijkbare plantaardige producten scoren daar gewoon standaard beter op. Als we het over duurzaamheid hebben, moeten we het dus ook over voedsel hebben. Zo kunnen we gigantische positieve stappen maken. Iedereen die weleens aan sport doet, weet dat sportkantines een belangrijk onderdeel zijn van de sportvereniging. Misschien wel het belangrijkste onderdeel. We vragen daarom GS om in het kader van verduurzaming ook naar het kantineaanbod te kijken en te kijken hoe we positief een 'nudge' kunnen geven richting meer lokaal en plantaardig voedselaanbod. De verenigingen kunnen we via o.a. de kennisbijeenkomsten inspireren om daar stappen in te zetten. Bestaande initiatieven zoals Green Protein Alliance kunnen helpen, maar ook de gemeente Utrecht besteedde hier specifiek aandacht aan. Dan het tweede punt: discriminatie. Als voorlichter over seksuele- en genderdiversiteit op scholen ben ik blij met de aandacht voor deze vorm van discriminatie in de sportwereld. Wij willen echter graag -zeker gezien de recente maatschappelijke ontwikkelingen - GS en ook de commissie vragen om aandacht voor racisme in de sport. Vandaag stond daarover ook een mooi artikel in de Volkskrant, waarbij racisme in de hockeywereld werd aangekaart. De fractievoorzitter van GL deelde dat artikel, laten we vandaag dan hierop echt actie ondernemen. Daarnaast is aandacht voor toegankelijkheid van sportverenigingen voor mensen met een beperking belangrijk. We hebben immers een VN-verdrag hierover getekend. Dan de twee resterende punten. Eerste praktische punt: betrek alsjeblieft ook externe belanghebbende en deskundigen. Aan de ene kant zeggen GS dat de focus ligt op "de vraag en behoefte van Noord-Hollandse sportverenigingen" en worden vooral sportverenigingen zelf gevraagd om input te leveren. In de technische antwoorden werd zelfs gesproken over focus op 'animo bij sportverenigingen'. Aan de andere kant zeggen GS ook - en ik quote - "sportverenigingen te willen inspireren en informeren". Het is écht belangrijk dat beide gebeurt in de uitvoering. Natuurlijk is het goed aan te sluiten bij bestaande animo en ideeën van sportverenigingen, maar dat is uiteraard niet genoeg want anders hadden we de problemen rond duurzaamheid en discriminatie niet. Het gaat om een cultuuromslag die gemaakt moet worden en om een bepaalde bubbel door te prikken.

1615

1620 Dan is het essentieel om ook externe expertorganisaties te betrekken. Ook in het kader van niet alleen praten over minderheden maar ook minderheden beter betrekken, is wat ons betreft essentieel. Daarom ons voorstel aan GS en commissie: laten we er alsjeblieft voor zorgen dat bijvoorbeeld tijdens de kennisbijeenkomsten ook heel actief ideeën van externe belanghebbenden worden betrokken. We vragen GS om contact te zoeken met organisaties als Transketeers, Stichting Maruf, ChristenQueer, NNID en Movisie aan de ene kant (als het gaat om discriminatie en inclusie) en organisaties als Natuur&Milieu en Green Protein Alliance aan de andere kant (als het gaat om verminderen van de klimaatvoetafdruk) om de uitvoering van de ambities zo goed mogelijk te laten verlopen.

1625 Zo kunnen sportverenigingen én bestuurders geïnspireerd worden. Het tweede praktische punt gaat over monitoring en evaluatie. In de technische beantwoording wordt gesteld dat een soort nulmeting moeilijk is door externe factoren en omdat de rol van provincie vooral inspireren is, maar schets op zijn minst duidelijk de problemen die nu spelen en wat je veranderd wilt hebben. We moeten een referentiekader hebben, anders doen we maar wat.

1630 Zorg dus vervolgens alsjeblieft voor concrete, tastbare doelen. Bijvoorbeeld “aan het eind van deze coalitieperiode willen we de klimaatvoetafdruk van sportverenigingen met 20% verminderen”, en “discriminatie moet met minstens zoveel % zijn gedaald”. Je kan ook eerst kleine opiniepeilingen onder verenigingen laten uitzetten en op die manier kijken hoe de meningen en kennis zijn over discriminatie en duurzaamheid. En aan het eind van deze collegeperiode weer zo’n peiling doen om te zien of iets veranderd is. Ik noem maar een voorbeeld, maar het kan wel. Dus samenvattend: maak duidelijker wat je met duurzaamheid bedoelt en vergeet niet de grootste klimaatklapper mee te nemen: voedsel. Dat kan bij alle voorliggende instrumenten. Neem ook aanpak van racisme mee en het toegankelijker maken van sportverenigingen voor mensen met een beperking. Betrek

1640 alsjeblieft ook externe belanghebbenden en deskundigen. Zorg voor een vorm van nulmeting, monitoring en vooral hele heldere doelen.

Dhr. **Van den Heuvel** (CU) sluit zich aan bij de vier thema’s van de PvdD. Wordt naast discriminatie ook gekeken naar de gevolgen van armoede voor kinderen? Armoede kan in de weg staan om te gaan sporten. Is het college bereid om dit in de notitie op te nemen en gemeenten in Noord-Holland zonder voorziening hierop aan te spreken en te helpen?

1645

Mw. **Van Oorsouw** (SP) is het eens met het CDA dat het bedrag voor duurzaamheid verhoogd moet worden. Kan inclusiviteit breder worden toegepast, zodat ook de minder draagkrachtigen bij de inclusiviteit worden meegenomen? Daarmee realiseer je echt breedtesport en daarbij dienen ook maatschappelijke organisaties betrokken te worden.

1650

Dhr. **Zaal** (GL) is het eens met de duurzaamheidsaspecten. GL verzoekt om naast discriminatie, ook racisme in de sport aandacht te geven in de nota. Graag een toelichting op de bedragen die voor de challenges beschikbaar zijn gesteld.

1655

Mw. **Abdi** (PvdA) mist een aantal punten. De financiering van de challenges is niet duidelijk. Kunnen GS toelichten waarom is gekozen voor 3 challenges en niet meer? Hoe is het bedrag van 150.000 euro per challenge tot stand gekomen? Gaat het om de financiering van het proces of van de realisatie van de beste ideeën? Waarom is de commissie niet gevraagd om mee te denken over de kaders? Tevens ontbreekt een concrete opzet van de challenges, die GS in 2020 verder uitwerken. Welke

1660

aandachtspunten nemen GS hierbij mee? Het sportaanbod dient inclusief te zijn, dat is heel belangrijk.

1665

Dhr. **Hartog** (VVD) sluit zich aan bij de bijdrage van het CDA. Het is niet duidelijk op welke wijze de challenges zich verhouden tot het beschikbare bedrag. Er wordt 450.000 euro voor challenges en 450.000 euro voor verduurzaming beschikbaar gesteld, maar waarom in de vorm van vele kleine bedragen? Is het mogelijk om onder omstandigheden in een
1670 keer een grotere bijdrage te geven aan een organisatie of gemeente of verbonden partij (zoals het Wielerpaleis in Alkmaar)? Daarmee worden in een keer veel sporters bereikt.

1675

Gedeputeerde **Pels** heeft ervoor gekozen om de challenges samen met het veld vorm te geven en deze niet vooraf vast te leggen. Het gaat dan om het inzetten van de noodzakelijke begeleiding en de realisatie van duurzaamheid en onderdeel daarvan is geld voor de uitvoering. Het veld wordt hierbij betrokken en er wordt breder naar gekeken dan alleen sportverenigingen. De suggesties van de commissie worden overgenomen, maar ook de uitvraag zal breder uitgezet worden. Er zijn drie challenges mogelijk, dus racisme kan als derde toegevoegd worden. Dan is er een challenge LHBT, een challenge
1680 duurzaamheid en een challenge racisme. Het Rijk heeft ook actie ondernomen ten aanzien van racisme naar aanleiding van het incident op het voetbalveld, dus voorkomen moet worden dat de provincie niet in andermans taken treedt en dat er zaken dubbel gedaan worden. Van de opmerking van de PVV over islamisering wordt afstand genomen, want in het coalitieakkoord is inclusiviteit de norm van het handelen en GS herkennen zich niet in
1685 de uitspraken. Daarnaast zijn GS niet bereid om met het Rijk in gesprek te gaan over het versoepelen van de coronamaatregelen, want dat is een verantwoordelijkheid van de veiligheidsregio's, niet van de provincie. De wens om nog meer partijen te betrekken, kan moeilijk worden overgenomen omdat het budget dan zeker vijf keer zo hoog zou moeten zijn en dat is niet het geval. Het Sportfonds Jeugd is bestemd voor kinderen die in
1690 armoede leven, want als alle suggesties van de commissie worden toegevoegd – kinderen in armoede, mensen met een beperking – dan zal er een veel hoger budget nodig zijn. Het is als B-stuk geagendeerd omdat het onder de mandaatregeling van PS valt, zoals in het coalitieakkoord vastgelegd. Zodra eind dit jaar/begin 2021 wordt gestart met de

1695

uitwerking, zal de gedeputeerde de resultaten van de eerste contouren aan de commissie voorleggen, hoe gaat het met het opzetten van de challenges en welke organisaties erbij
zijn betrokken. Uiteraard is het college ook van mening dat iedereen recht heeft op en toegang tot sporten. Daarom wordt voorgesteld om bij het overleg met gemeenten
aandacht te vragen voor kinderen die in armoede leven en die geen toegang hebben tot sport. Er kan een grotere opgave liggen waar de provincie aan bijdraagt, want het is nu
1700 beperkt qua middelen. Er is expliciet voor gekozen om in te zetten op de veelheid van verenigingen en niet te kiezen voor een specifieke accommodatie, ook al komen hier veel sporters. Voedsel is een onderwerp dat verenigingen kunnen aandragen in de duurzaamheidschallenge, want er is in de kantines qua gezondheid veel winst te behalen. Er wordt echter niet vooraf gestuurd op wat een vereniging als duurzaam kan voorstellen.
1705 Er is een beperkt budget beschikbaar met een beperkte rol voor de provincie, de gemeenten monitoren op de concrete doelen.

1710

Ines Kostić (PvdD) verzoekt vooral na te denken over het vormgeven en monitoren van een nulmeting, zodat achteraf duidelijk wordt waar resultaten zijn bereikt. Wil de gedeputeerde hiernaar kijken? Het gaat over de nulmeting en concrete doelen stellen. Heel

goed dat voedsel betrokken wordt in de duurzaamheidsaanpak, ter inspiratie en niet om te dwingen.

1715 Gedeputeerde **Pels** heeft toegezegd dat een vereniging zelf mag besluiten over duurzaamheidsaspecten en zij kiezen er dus zelf voor om hier voedsel bij te betrekken. Zodra de resultaten van de challenges bekend zijn, zullen deze met de commissie gedeeld en besproken worden, maar met name de gemeenten zijn hier aan zet. Voedsel zal op het lijstje als mogelijke optie/onderwerp vermeld worden, maar de sportverenigingen geven zelf hun behoeften aan.

1720 **Ines Kostić** (PvdD) vraagt of de gedeputeerde het ermee eens is dat sportverenigingen geïnspireerd moeten worden, want zij kunnen niet alles zelf bedenken. Daarom is het belangrijk dat bijvoorbeeld bij voedsel externen betrokken worden.

1725 Gedeputeerde **Pels** erkent dat de impact van voedsel groot is, maar de verenigingen moeten zelf aangeven of zij daar behoefte aan hebben.

Tweede termijn

1730 Mw. **Kuiper** (CDA) constateert dat niet alleen de coalitiepartijen, maar ook de andere oppositiepartijen ideeën zouden moeten kunnen aandragen voor de beleidskaders, daarom kan omdat het als B-stuk is geagendeerd niet volstaan worden met enkel de verwijzing naar het coalitieakkoord. Is het niet beter om eerst te inventariseren welke problemen er spelen bij de sportverenigingen of welke ideeën men heeft? Het is belangrijk dat er een goed beeld bestaat van de feitelijke situatie.

1740 Dhr. **Hartog** (VVD) vindt dat het nog onvoldoende duidelijk is wat er precies gebeurt. Daarom graag de toezegging van GS dat de commissie zich nog een keer kan uitspreken over de kaders. Hoe corresponderen de drie challenges met de budgetten? Is het mogelijk om een deel van het budget voor de challenges over te hevelen naar subsidies voor verduurzaming?

Dhr. **Kanik** (D66) is blij met de extra challenge voor discriminatie.

1745 Dhr. **Zaal** (GL) krijgt de indruk dat de gedeputeerde al een beeld heeft van hoe de challenges eruit moeten zien, maar dat is nog niet het geval bij de commissieleden. Het is goed om in 2021 een rapportage over de stand van zaken te ontvangen.

1750 Mw. **Abdi** (PvdA) verzoekt om meer informatie, want het beeld is nog niet volledig.

Gedeputeerde **Pels** meldt met het oog op het coalitieakkoord dat GS zich houden aan de mandaatregeling die PS hebben vastgesteld. Daar wordt naar verwezen. Zij vraagt hoe de commissie geïnformeerd wil worden over de stappen die de komende tijd gezet worden naast het voorstel om de commissie aan het eind van het jaar, begin volgend jaar te informeren. Ideeën hiervoor zijn welkom. Binnenkort wordt gestart met een kennisbijeenkomst over LHBTIQ+ en daar zal blijken of de betrokken organisaties al bepaalde ideeën hebben en hoe het veld hiernaar kijkt. De in te zetten externe

organisaties zullen bij de eerste terugkoppeling aan de commissie concreet gemeld worden.

1760

Mw. **Kuiper** (CDA) gaat nog even nadenken over de vraag van de gedeputeerde over hoe de commissie geïnformeerd en betrokken wil worden.

1765

Ines Kostić (PvdD) vraagt of PS in de toekomst als eersten betrokken worden, want PS stellen uiteindelijk de kaders vast.

1770

Gedeputeerde **Pels** is het hiermee eens, maar PS hebben de mandaatregeling vastgesteld, daar gaan GS niet over vanuit hun uitvoerende rol. Hoe ziet een challenge eruit? Enerzijds gaat het om begeleiding van het proces en anderzijds om de inhoudelijke realisatie. Als voorbeeld schetst zij een soort droomchallenge. Eerst wordt breed gecommuniceerd zodat zoveel mogelijk verenigingen op de hoogte zijn. Het kan zijn dat iedereen meteen heel blij is, maar het kan ook zo zijn dat het proces eerst op gang moet komen. Daarvoor dient een goed communicatieproces opgestart te worden. Elk idee dat door verenigingen in de challenge wordt aangedragen, kan ook verenigingen die niet meedoen, inspireren, mede door de uitvoering en concretisering van thema's. Zelfs gemeenten kunnen geïnspireerd worden om dit thema bespreekbaar te maken en in het beleid op te nemen.

1775

1780

Dhr. **Hartog** (VVD) vindt het budget voor de challenge in vergelijking met een subsidieregeling aan de hoge kant. Hij zal met de fractie overleggen en misschien een voorstel voor een andere verdeling indienen.

1785

De **voorzitter** concludeert dat de eerste challenge LHBTIQ+ betreft. De commissie wordt geïnformeerd over de externe partijen en aan het eind van het jaar/begin 2021 worden de challenges uitgewerkt. GS zoeken naar een manier om de commissie op de hoogte te houden van het proces. Eventuele ideeën van de commissie over de wijze waarop GS PS op de hoogte moeten houden, kunnen aan de griffier mw. De Zwart worden doorgegeven.

16. Rondvraag portefeuille mw. Pels en terugkoppeling deelname
gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa

1790

16.a. Brief GS inzake gewijzigde plannen actualisering cultuurbeleid
Gedeputeerde **Pels** meldt dat de planning gewijzigd moest worden vanwege corona, maar intussen wordt er gezien het feit dat de culturele sector hard getroffen is, flink gewerkt aan de lobby richting het Rijk en ook wordt intensief ingezet op het vormgeven van het herstel- en noodfonds. Gezamenlijk met de wethouders van Noord-Holland wordt een kader opgesteld voor verdeling van de middelen van het noodfonds. Het culturele veld is totaal veranderd sinds het eerste BOT-overleg met de commissie, toen waren de aandachtspunten vrijwilligers en inclusiviteit. Vanwege de verslechtering van deze sector liggen er nu hele andere uitdagingen, zoals het in de sector realiseren van de 1,5 m samenleving. Daarom wordt voorgesteld nu een pauze in te lassen, de huidige planning los te laten en eerst het herstel- en noodfonds uit te werken en alle lessen die men hieruit trekt, mee te nemen naar de volgende stap.

1795

1800

Mw. **Kuiper** (CDA) begrijpt dat de planning niet gehaald kan worden gezien de corona-omstandigheden. Zij wacht de nieuwe planning van GS af.

1805

Mw. **Van Oorsouw** (SP) is blij met de toelichting van de gedeputeerde en wacht de nieuwe planning af.

1810 Mw. **Van Meerten** (VVD) wacht de nieuwe planning af. De nood in de culturele sector is hoog, hopelijk houdt de gedeputeerde de vinger aan de pols bij de gemeenten.

Dhr. **Kanik** (D66) sluit zich aan bij de vorige sprekers. Hoe gaat de nieuwe planning er uitzien en kunnen PS na het zomerreces geïnformeerd worden over het verdere verloop?

1815 Gedeputeerde **Pels** meldt dat de huidige evaluaties uiteraard vertraging hebben opgelopen, maar zodra deze beschikbaar zijn, worden ze als C-stuk geagendeerd zodat de commissie zich kan richten op het volgende onderdeel van het BOB-model. De nood is ontzettend hoog en zelfs gemeenten helpen zal pijn gaan doen, want al het leed kan niet weggenomen worden. Samen met de wethouders moeten keuzes gemaakt worden maar
1820 gelijktijdig moet de coronaschade in de culturele sector aan het Rijk voorgelegd worden.

Voor het zomerreces zal een toelichting gegeven worden op het proces met de wethouders over de verdeling van het noodfonds. Rond de begrotingsbehandeling zal zoals reeds toegezegd, een blauwdruk voor het herstelfonds aan PS worden voorgelegd. Zij stelt voor om de actualisatie een jaar uit te stellen ten opzichte van de oorspronkelijke planning.
1825 Zodra het gesprek met PS over de invulling van het herstelfonds kan worden voortgezet en PS nieuwe prioriteiten meegeven voor het nieuwe cultuurbeleid, dan wordt de planning opnieuw beoordeeld en wordt de commissie met een mededeling geïnformeerd. Dat is de snelste weg.

1830 De **voorzitter** concludeert dat de commissie voor het zomerreces wordt geïnformeerd over het noodfonds. Het herstelfonds wordt als blauwdruk bij de begroting voorgelegd, zodat de commissie nog input kan leveren. Via de C-agenda wordt de commissie op de hoogte gehouden over de evaluaties. GS stellen voor om de actualisatie een jaar uit te stellen. Hoewel een mededeling de commissie sneller bereikt, wil de commissie graag per brief
1835 geïnformeerd worden zodat de commissieleden zich goed kunnen voorbereiden.

17. Sluiting

1840 De **voorzitter** sluit de vergadering om 21.00 uur. Dit was de laatste digitale vergadering en na het zomerreces zal weer fysiek vergaderd worden.

- 1845 18. C-agenda Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale Betrekkingen, Public Affairs, Communicatie, Concern Control, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS-zaken (EFB-onderwerpen portefeuille CdK)
- 1850 18.a. Brief CdK inzake zijn activiteiten in coronacrisis
18.b. Brief GS inzake wijziging Reglement van Orde GS 2020
18.c. Brief GS aan PS inzake portefeuillevverdeling GS 2019-2023
18.d. Brief GS aan PS inzake actieve openbaarmaking van adviezen van de hoor- en adviescommissie en beslissingen op bezwaar
18.e. Integriteit: jaarverslag integriteit 2019

19. C-agenda Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop

Pagina 40

1855	19.a. Bibliotheken: mail Probiblio inzake jaarverslag 2019
	19.b. Cultuur: oproep van cultuursector aan gemeenten, laat jeugd weer buiten kunst maken
	19.c. Monumenten: Brief GS aan PS inzake Ophoging subsidieplafond UvR onderzoeken duurzaam benutten monumenten Noord-Holland 2017
1860	19.d. Musea: Brief GS aan PS inzake publieksfunctie Huis van Hilde.
1865	
1870	

Onderwerp	Inhoud	Num mer	Indiener	Portefeuille houder	Datum PS	Stand van zaken GS	Voorstel Presidium
Vergroting bekendheid van Noord-Hollandse burgers met provinciaal referendum, burgerinitiatief en inspraak	PS verzoeken het college van Gedeputeerde Staten: – de volgende vier communicatie-uitingen die bekendheid in grote mate zouden versterken te organiseren en uit te voeren o de mogelijkheid tot het initiëren van een referendum, burgerinitiatief of inspraak opnemen in een (digitale) brochure en die onder Noord-Hollandse burgers verspreiden o het doen van (meer) uitingen hieromtrent op sociale media te denken valt hierbij aan een aparte website, en gebruik van de sociale media Facebook, Twitter en Instagram o het opstellen en verspreiden van een infographic met	M98-2019	Vastenhouw, J. (FvD)	Zaal, I.	11-11-2019	27-03-2020 De uitvoering van deze motie is besproken in de staf van de cvdK. De volgende acties worden ter afdoening van deze motie voor de zomer van 2020 uitgevoerd: 1. De webpagina https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Inspraak wordt nagelopen en geactualiseerd. De pagina krijgt ook een verkorte url, bijvoorbeeld www.noord-holland.nl/meepraten . 2. Er wordt een infographic gemaakt over de verschillende manieren waarop Noord-Hollanders kunnen meedenken of inspraak kunnen hebben. Deze wordt zowel online als offline gedeeld. 3. In zowel het digitale als het	

	wegwijzer over alle mogelijke manieren van inspraak en meedenken die Noord-Hollandse burgers t.a.v. het bestuur hebben o de informatie op de website toegankelijk en up to date houden					papieren magazine & Holland krijgt de infographic ook een plek, aangevuld met ervaringen van Noord-Hollanders die gebruik gemaakt hebben van een of meerdere inspraakmogelijkheden. Deze artikelen zullen ook weer gedeeld worden op social media. 4. De infographic wordt gedeeld op Twitter, Facebook en Instagram van de provincie Noord-Holland met een verwijzing naar de actuele pagina over inspraakmogelijkheden. 03-02-2020 Uitvoering van de motie volgt medio 2020.	
Vang de kinderen van Moria op	Roepen het College GS op: — Ondersteuning te verlenen aan de Noord-Hollandse gemeenten bij de opvang en huisvesting van deze kinderen. — In	M21 – 2020	Doevendans , S. (PvdA)	Dijk van, A.	09-03-2020	30-04-2020 Onze provinciale betrokkenheid wordt gevormd via de regionale regietafel vluchtelingen en inbreng in de landelijke regietafel.	Zie brief over stand van zaken op c-agenda RWK 24-8-

Moties EFB na PS van 29 juni 2020

	Den Haag aan te dringen op medewerking met de gemeenten.					Uiteraard met de aantekening dat formeel gezien dit georganiseerd wordt vanuit de hoedanigheid van de CdK als Rijksheer en hierover de verantwoording aan de minister wordt afgelegd.	2020 en EFB 31-8-2020
Motie Economisch Herstel- en Duurzaamheids fonds	Verzoek PS aan college van Gedeputeerde Staten op om: Zo snel mogelijk te inventariseren hoe de economische en maatschappelijke infrastructuur op een duurzame manier gestimuleerd en versterkt kan worden en met een voorstel te komen voor het instellen van een Economisch Herstel- en Duurzaamheidsfonds dat zich daarop richt. Hierbij de aandacht te richten op: - verduurzaming van de bebouwde omgeving, inclusief maatschappelijk	M42-2020	Maas, van der E.J. (VVD)	Pels, Z.	18-05-2020		

	vastgoed, waarbij centraal staat dat er geen lastenverhoging voor eigenaren en huurders plaats zal vinden en dat deze verduurzaming onderdeel uit zal maken van de bijdrage die Noord-Holland doet aan het realiseren van de doelen van het Klimaatakkoord – versterking van de culturele en maatschappelijke infrastructuur – het als uitgangspunt nemen dat maatregelen voornamelijk revolverend zijn – als startpunt te nemen een richtinggevend maar niet dwingend bedrag van Euro 100 mln – financiering uit de eigen middelen doch, indien noodzakelijk, vreemd vermogen te overwegen						
--	--	--	--	--	--	--	--

Moties EFB na PS van 29 juni 2020

	en daarbij een breed financieel instrumentarium te betrekken – het voorkomen van versnippering van middelen. Aan de Staten een voorstel te doen, uiterlijk bij de begroting 2021, en hierbij ook de eventuele invloed en uitwerking op de diverse beleidsterreinen inzichtelijk te maken.						
Provinciaal Noodfonds Sociale Infrastructuur	Verzoek PS om 1. Gemeenten en waterschappen te laten inventariseren welke culturele en maatschappelijke organisaties die mede bijdragen aan Provinciale doelen als cultuur, cultuur historie en leefbaarheid aan de huidige situatie ten onder dreigen te gaan 2. Te inventariseren welke	M41 – 2020	Voskuil, L.Hj (PvdA)	Pels, Z.	18-05-2020		03-07-2020: de 2e begrotings wijziging met daarin verwerkt de motie over het Provinciaal Noodfonds Sociale Infrastruct

	maatregelen op korte termijn genomen moeten worden om deze organisaties te helpen de periode tot herstel van een meer normale situatie te overbruggen 3. Een voorstel aan Provinciale Staten voor te leggen voor het instellen van een 'Provinciaal Noodfonds Sociale Infrastructuur' (PNSI) om de kosten van deze noodmaatregelen voor de korte termijn te dekken 4. Voorwaarden op te stellen waar een gemeente of waterschap aan moet voldoen om in aanmerking te komen voor een beroep op het PNSI ter ondersteuning van de lokale maatschappelijke en culturele organisaties 5. Voor de uitvoering samenwerking te zoeken						uur komt naar verwachting in augustus in de EFB (en overige commissies) en naar verwachting op 14 september 2020 in PS.
--	---	--	--	--	--	--	--

	met gemeenten, waterschappen en het Rijk, met in achtneming van ieders eigen competentie 6. Als startpunt te nemen een richtinggevend maar niet dwingend bedrag van Euro 10 mln 7. Financiering uit de eigen middelen doch, indien noodzakelijk, vreemd vermogen te overwegen en daarbij een breed financieel instrumentarium te betrekken 8. Gelet op de urgentie van de problematiek, de uitvoering van de verschillende onderdelen van deze motie zo spoedig mogelijk ter hand te nemen en PS regelmatig te informeren over de voortgang.						
--	---	--	--	--	--	--	--

Moties EFB na PS van 29 juni 2020

Educatie koloniaal Verleden	PS verzoekt het college van Gedeputeerde Staten: - jaarlijks stil te staan bij de jaarlijkse Ketu Koti viering op 1 juli - organisaties gespecialiseerd in racisme, zoals onder andere Stichting Ketu Koti Tafel te benaderen en te vragen of zij, i.s.m. de provincie, dialoogtafels wil organiseren over hoe racisme van invloed is op het dagelijks leven van Noord-Hollanders - i.s.m. met een organisatie gespecialiseerd in racisme en slavernijverleden een tentoonstelling in het provinciehuis over racisme / structurele ongelijkheid en de rol van het provinciehuis als koloniaal erfstuk hierin te organiseren - daarbij waar mogelijk zichtbaar	M48- 2020	Kocken, R.P.M. (GroenLinks)	Dijk van, A.	29-06-2020		
-----------------------------------	---	--------------	---------------------------------------	--------------	------------	--	--

Moties EFB na PS van 29 juni 2020

	verbinding te leggen met andere vormen van discriminatie - PS over de voortgang hiervan te informeren.						
--	--	--	--	--	--	--	--

Onderwerp	Portefeuillehouder	Inhoud	Behandeld in agenda	Stand van zaken
Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies	Pels, Z.	– de verbinding wordt voor de lange termijn aangegaan en jaarlijks wordt aan PS een jaarrekening, jaarverslag en kadernota voorgelegd, dat is het moment om er met elkaar over te spreken. – Mw. Pels stelt voor om – gezien het feit dat het een nieuwe vorm van samenwerking betreft – er de komende tijd vaker met elkaar over te spreken. Een goed moment is het bespreken van het nieuwe beleid van Noord-Holland voor de Stelling van Amsterdam dat aan het eind van het jaar aan PS wordt toegestuurd. Dit is een goed moment voor PS om aanvullende kaders mee te geven aan GS.	Economie Financiën en Bestuur 18-06-2020 15.a. Erfgoed: Voordracht Oprichting Gemeenschappelijk Orgaan Hollandse Waterlinies	
Agenda weerbaar Noord-Holland	Dijk van, A.	– Met de QuickScans wordt gewoon doorgegaan want het streven is hier zoveel mogelijk gemeenten op aan te laten sluiten. PS zullen hier regelmatig over geïnformeerd worden. – Er wordt in ieder geval ingezet op het vergroten van de interne weerbaarheid waarover teruggekoppeld zal worden en waar	Economie Financiën en Bestuur 18-06-2020 13.a. Bestuur: Brief GS aan PS inz. Concept-Agenda Weerbaar Noord-Holland	

Toezeggingen EFB na de 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		nodig, wordt ingezet op het vergroten van de eigen weerbaarheid.		
Prinsjesfestival	Dijk van, A.	Hr. Van Dijk zegt toe PS te informeren met een overzicht van de momenten en op welke wijze de burgers van Noord-Holland zijn aangesloten bij het festival.	Economie Financiën en Bestuur 18-06-2020 13.b. Bestuur (CdK) : Afdoen motie Prinsjesfestival	
Beleidsnotitie Sport	Pels, Z.	– Zodra eind dit jaar/begin 2021 wordt gestart met de uitwerking, zal mw. Pels de resultaten van de eerste contouren aan de commissie voorleggen, hoe gaat het met het opzetten van de challenges en welke organisaties erbij zijn betrokken. – Bij het overleg met gemeenten zal aandacht gevraagd worden voor kinderen die in armoede leven en die geen toegang hebben tot sport. – Zodra de resultaten van de challenges bekend zijn, zullen deze met de commissie gedeeld en besproken worden, maar met name de gemeenten zijn hier aan zet. – Voedsel zal op het lijstje als mogelijke optie/onderwerp vermeld worden, maar de sportverenigingen geven zelf	Economie Financiën en Bestuur 18-06-2020 15.c. Beleidsnotitie Sport	

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		hun behoeften aan. – De in te zetten externe organisaties zullen bij de eerste terugkoppeling aan de commissie concreet gemeld worden.		
Kaderbrief	Zaal, I.	Financiële gevolgen Corona voor gemeenten/rol provincie als toezichthouder. Gedeputeerde Zaal meldt dat naast de normale toezichtcyclus op basis waarvan in september gemeentelijke begrotingen worden beoordeeld, er vanwege corona eerder geïnventariseerd wordt op welke terreinen gemeenten in moeilijkheden dreigen te komen. Met de verschillende wethouders zal gesproken worden over de gevolgen van corona voor de gemeentelijke financiën. Zij weet nog niet in welke vorm de inventarisatie bij gemeenten plaatsvindt en of de gemeenten in staat zijn om nu al cijfers aan te leveren over de gevolgen. Van de inventarisatie zal in ieder geval op de een of andere manier een terugkoppeling aan PS gegeven worden.	Economie Financiën en Bestuur 15-06-2020 4.b. Voordracht Kaderbrief 2021	
Jaarstukken 2019	Stigter, E.	Stand van zaken onderzoek ICT: er loopt momenteel een audit naar de	Economie Financiën en Bestuur 15-06-2020	

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		gehele ICT en naar aanleiding van de resultaten wordt in de volgende fase een actie gestart waarbij de financiële stand van zaken van de administratie meegenomen wordt. De tijdsplanning van dit proces zal toegestuurd worden. Hij kan niet concreet antwoorden op de vraag of het proces op schema ligt. In ieder geval worden PS op de hoogte gehouden.	4.a. Voordracht Jaarstukken 2019	
Jaarstukken 2019 (behandeld in EFB 15/6 en PS 29/6/2020)	Pels, Z.	1. Onderbesteding: vindt met name plaats in de reserves en daar is al actie ondernomen, want er worden bestedingsplannen opgesteld die bij de begroting 2020–2021 aan PS worden voorgelegd. Ook zal strakker gestuurd worden op de uitgestelde intenties. Volgend jaar zal per portefeuille, per programma worden aangegeven waardoor de onderbesteding is veroorzaakt. 2. Voor de begroting 2021 wordt een eerste slag doorgevoerd bij de actualisatie van de indicatoren en PS worden via de rekeningencommissie betrokken bij de doelen en indicatoren voor de begroting. 3. PS zullen bij de	Economie Financiën en Bestuur 15–06–2020 4.a. Voordracht Jaarstukken 2019	

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		begroting 2021 uitgebreid geïnformeerd worden over de noodzaak van externe financiering en op welk moment dat nodig zal zijn.		
Kaderbrief 2021 (behandeld in EFB 15/6 en PS 29/6/2020)	Pels, Z.	1. Verwerken van conseq. van moties 41 en 42 in begroting 2021 is niet mogelijk omdat 1e versie voor zomer wordt opgesteld. Rond de begr.behandeling wordt blauwdruk voorgelegd met voorstellen hoe de middelen het best tot besteding komen en bijbehorende onzekerheden. De blauwdruk wordt wel verwerkt in de P&C cycl. Zij stelt voor de blauwdruk in alle cie's te bespreken. De 100 milj. kan niet in 1 jaar worden besteed, maar zal komende jaren tot uitvoering komen. Daarom gaat het niet om 20% van de totale begroting van 500 milj. PS worden geïnformeerd over de voortgang. 2. Er kan een extra techn. brief.komen over onzekerheden eigen prov. financiën irt corona. 3. Op korte term. heeft corona geen duidelijke impact op opcenten, maar	Economie Financiën en Bestuur 15-06-2020 4.b. Voordracht Kaderbrief 2021	

		dat is wel mogelijk op langere term. Ook bestaan er onzekerheden over de toekomst van het belastinggebied. De ged. neemt deel aan IPO-werkgroep strat. verkenning. PS worden geïnformeerd als er nieuws is. 4. Ged. Pels refereert aan m-110 en vrijval van 69 milj. omdat deze niet tot besteding waren gekomen. Soms gaan plannen niet door en zoals toegezegd, zullen bij de begroting bestedingsplannen worden voorgelegd waarin duidelijk wordt welke bestedingen worden voorzien voor de verschillende reserves. Ook zal strakker gestuurd worden op de Uitgest. Int. 5. Aandacht voor operat. doelen: mw. Pels wil eerst het gesprek aangaan met PS , via de Rekie. Ook over de indicat. zal zij in gesprek gaan met PS 6. Impactanalyse: gekeken zal worden naar de impact van jaarrek. 2019. In najaar komt GS met 1e concept van 3 programma's uit begroting om te toetsen of dit de imp.analyse is waar om gevraagd wordt. Met PS wil zij		
--	--	--	--	--

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		kijken hoe van verantwoording bij jaarrek. toegewerkt kan worden naar begroting Ook zal er hier een koppeling gemaakt worden met de indicatoren. 7. 8-jaarsperspectief: brengt op zich weinig. Effecten verschillende keuzes rijk over belastinggebied en provinciefonds kunnen in scenario's worden gezet en gedeeld worden met PS		
Burgerparticipatie	Dijk van, A.	GS stellen voor om bij dit proces eventuele verbeteringen te betrekken, vast te leggen welke vormen er al zijn en wat er past bij de provincie, het participatiebeleid vast te stellen en de doelstellingen te evalueren, hetgeen overigens al plaatsvindt bij grote onderwerpen, zoals bij de Omgevingswet. Deze evaluatie zal aan PS worden voorgelegd	Economie Financiën en Bestuur 24-02-2020 7.a. Burgerparticipatie: agendapunt aangedragen vanuit Presidium	Zie ook stand van zaken motie 98-2019 op motielijst EFB In presidium van 9 maart is besloten: – In te stemmen met het voorstel van de commissie EFB een statenwerkgroep burgerparticipatie in te stellen – Deze werkgroep de opdracht te geven om tot een participatiewijzer te komen die in de commissie EFB behandeld kan worden en in PS wordt vastgesteld – Deze werkgroep op te dragen als

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

				klankbordgroep op te treden voor de organisatie van de werkconferentie over burgerparticipatie in het najaar van 2020 – De Statengriffie te verzoeken om de inhuur van een externe deskundige op het gebied van burgerparticipatie ter ondersteuning van de werkgroep te onderzoeken en daarnaast de mogelijkheden van ambtelijke ondersteuning te onderzoeken.
Discussienota SP over archeologie en erfgoed	Pels, Z.	Gedeputeerde Pels vindt het belangrijk goed mee te nemen wat er momenteel al gedaan wordt. Binnen het BOB-model en het erfgoedhuis zal een voorstel worden gedaan voor hoe de vrijwilligers nog meer kunnen worden betrokken bij het beleid. Hetzelfde geldt voor de thematische structuurdragers die zijn verwerkt in het eigen beleid. Tevens worden hiervoor themajaren benoemd. De	Economie Financiën en Bestuur 20-01-2020 9.c. Discussienotitie SP over archeologie en erfgoed	

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		mogelijkheden voor een verdere uitbouw van het Huis van Hilde worden meegenomen in het BOB-model, inclusief hoe de provincie zich verhoudt tot vrijwilligers. Onderwaterarcheologie: aan de duikers zal nogmaals worden benadrukt dat alles wat gevonden wordt, ingeleverd moet worden. Er zijn doorlopend gesprekken met de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed over het gezamenlijk met het Rijk oppakken van onderwaterarcheologie om te voorkomen dat het erfgoed dat op de bodem ligt, verdwijnt. De provincie kent op dit moment geen beschermingsbeleid, want het zijn Rijkswateren. Deze casus zal in het BOB-model uitgewerkt worden ten behoeve van het bepalen van de rol van de provincie.		
Waarderingskaart Stolpboerdeijen	Pels, Z.	Daadwerkelijke uitwerking waarderingskaart zal in eerste kwartaal 2021 in commissie terugkomen. Hierin wordt gezocht naar een mengvorm van opties 2 en 3. Bij ontwikkelingen in de waarderingkaart zal mw. Pels	Economie Financiën en Bestuur 20-01-2020 9.b. Monumenten: Brief GS aan PS inz. Noord-Hollandse waarderingskaart voor	

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		mondeling/schriftelijk mededelingen te doen. Er zal ook een terugkoppeling worden gegeven hoe gemeenten hiermee om willen gaan.	stolpboerderijen (B-agenda EFB 20-2-2020)	
Dierenwelzijn meenemen bij evenementensponsoring	Zaal, I.	Hr. van der Hoek zegt toe: – PS inzage te geven in de wijze waarop dierenwelzijn wordt vertaald in afspraken in sponsorcontracten – na 3 jaar een evaluatie plaatsvindt maar tussentijds zal PS jaarlijks via een voortgangsbrief worden geïnformeerd over de ontwikkelingen zodat de effectiviteit getoetst kan worden en de regels kunnen worden aangescherpt.	Economie Financiën en Bestuur 20-01-2020 7.b. Afdoening motie 74-2019: dierenwelzijn meenemen bij evenementensponsoring en door GS vastgestelde uitgangspunten evenementensponsoring 2020-2023	
Actualisatie Cultuurbeleid	Pels, Z.	Diversiteit wordt aan de voorkant al meegenomen bij de informatievoorziening. Zij stelt voor om met de sectoren te bespreken hoe PS betrokken kunnen worden bij de rondetafelgesprekken. In de uitwerking zal zij hierop terugkomen. Gezien de heroverweging is een accentverschuiving zeker mogelijk ten aanzien van hoe men zich met de taken	Economie Financiën en Bestuur 20-01-2020 10.a. Cultuur: Brief GS inz. actualisering cultuurbeleid (brief wordt geagendeerd bij de rondvraag van mw. Pels EFB 20-1-2020).	Laatste planning: zie brief B-agenda EFB 31-8-2020 mei-juli 2021: discussienotitie sept-nov. 2021: notitie actualisering cultuurbeleid jan. 2022: vaststelling actualisatie vaststellen in PS (voorafgaand eerst in cie EFB)

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		en bevoegdheden verhoudt tot de cultuur.		
Kop werkt!	Zaal, I.	Programma loopt af. hr. Van der Hoek zegt toe dat het onderwerp terugkomt op de agenda van de commissie na afronding van de effectrapportage (maatschappelijke en economische effecten) en de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance.	Economie Financiën en Bestuur 20-01-2020 7.a. De Kop Werkt! Voortgangsrapportage 2019, Jaarprogramma 2020	
Ontslagen bij Tata in relatie tot werkgelegenheid in duurzaamheidssector	Zaal, I.	De hr. Van der Hoek stelt voor eerst de gang van zaken bij Tata af te wachten zodat duidelijk wordt welke functies gaan vervallen en daarna actie te ondernemen om te kijken of er een match kan worden gevonden bij de invulling van technische vacatures. Hij zal PS daarover informeren zodra er meer duidelijkheid ontstaat.	Economie Financiën en Bestuur 02-12-2019 4. Rondvraag portefeuille dhr. Van der Hoek en terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van de hr. Van der Hoek behorende punten uit de c-agenda stellen)	22-1-2020: Indien er ontwikkelingen zijn worden deze gemeld.

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

Mogelijkheden tussentijdse begrotingswijzigingen nazorgheffing stortplaatsen na afronding onderzoek Asset Liability Managementstudie inz. te hanteren rekenrentes	Pels, Z.	Mw. Pels zegt toe de commissie te informeren zodra de consequenties van het onderzoek bekend zijn. Mochten de effecten heel erg groot zijn, dan zal de commissie tijdig met een brief van GS via de B-agenda geïnformeerd worden. Zij verwacht de resultaten van het onderzoek in februari 2020 te kunnen voorleggen.	Economie Financiën en Bestuur 02-12-2019 7.c. Voordracht vaststelling tarieventabel 2020 nazorgheffing stortplaatsen 2020	
Begroting 2020 Communicatieplan	Dijk van, A.	Hr. Van Dijk merkt op dat in november GS besluiten over het communicatieplan en dat dat voor het einde van het jaar wordt toegezonden aan PS.	Economie Financiën en Bestuur 28-10-2019 4.a. Voordracht Begroting 2020 en Memorie van Antwoord.	In de vergadering EFB van 2 december 2019 heeft de hr. Van Dijk aangegeven dat het plan niet eind van het jaar wordt toegezonden maar in het voorjaar 2020
Begroting 2020 Begroting meer inzichtelijk voor burgers	Pels, Z.	Mw. Pels zegt toe na te gaan hoe de begroting voor de burgers meer inzichtelijk gemaakt kan worden, bijvoorbeeld door middel van Infographics.	Economie Financiën en Bestuur 28-10-2019 4.a. Voordracht Begroting 2020 en Memorie van Antwoord.	Dat zal miv begroting 2021 gebeuren.
Financiële Hygiëne en opcenten/open huishouding/onder bestedingen	Pels, Z.	Gedeputeerde Pels deelt mee dat voor het reces door GS is gesproken over hoe aan de slag wordt gegaan met de begroting vanwege een aantal signalen	Economie Financiën en Bestuur 16-09-2019 7. Rondvraag portefeuille mw. Pels en	EFB 20/1/2020: Rondvraag mw. Pels: Dhr. Dulfer (GL) refereert aan de notitie financiële hygiëne en het

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		over gewenste wijzigingen. Na overleg met de Rekeningencommissie is besloten dat GS een voorstel zullen doen aan PS om de opzet te verbeteren en de begroting meer inzichtelijk te maken en dat in deze commissie te bespreken.	terugkoppeling deelname gemeenschappelijke aangelegenheden en Europa (naast de rondvraagpunten kunt u hier ook korte vragen over de tot de portefeuille van mw. Pels behorende punten uit de c-agenda stellen)	verzoek tot meer inzicht hierin, hoewel het met name uitvoering betreft en die is aan GS. Hij stelt voor om bij de jaarrekening de stand van zaken van de notitie toe te lichten. Gedeputeerde Pels zal via de rekeningencommissie de Statencommissie informeren. Bij de jaarrekening zal via een brief de stand van zaken teruggekoppeld worden, maar tot op heden verloopt het proces goed.
3e begrotingswijziging 2019/reserves	Pels, Z.	Gedeputeerde Pels meldt dat er alleen technische wijzigingen en geen beleidsinhoudelijke zijn doorgevoerd om de reserves meer inzichtelijk te maken. Door koppeling van doel aan reserve wordt in het vervolgtraject verduidelijkt wanneer gekozen wordt voor een structurele storting of wanneer sprake is van incidenteel geld. Zij stelt voor PS over enige tijd in te lichten en inzicht te verschaffen	Economie Financiën en Bestuur 16-09-2019 6.b. Financien: Derde begrotingswijziging 2019 (A-Agenda Commissie EFB 16 september 2019)	

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		wanneer een reserve tot besteding komt conform de afspraak van de coalitie om een taakstelling op de reserves te leggen.		
Pallas	Zaal, I.	Gedeputeerde Bond heeft al toegezegd dat zodra er meer informatie bekend is over private investeerders, hij PS onmiddellijk zal informeren. Dat geldt ook voor de informatie over het op hetzelfde niveau brengen van de provinciale lening als die van het Rijk en het besluit hierover vanuit Den Haag.	Economie, Energie & Bestuur (2015–2019) 26–11–2018 3. Vaststelling van de agenda, het verslag van de vorige vergadering, lange termijn agenda en moties– en toezeggingenlijsten (de lijst met moties zal volgende week worden toegevoegd)	31–8–2020: brief GS over uitstelt terugbetaling lening op B-agenda. Voorafgaande aan de vergadering van 31–8–2020 een technische briefing Pallas.
Tweede voortgangsrapportage strategische economische agenda	Zaal, I.	Hr. Bond gaat expertmeeting organiseren. Daar kunnen worden besproken: De vragen van D66 over verdieping van de matrix, de stoplichtensystematiek en Research en Development evenals de vraag van ONH over het succes van de MRA-regio gerelateerd aan de krimp in overige regio's. Technologie is zeer geënt op de regio Eindhoven terwijl de MRA is	Economie, Energie & Bestuur (2015–2019) 26–11–2018 8.a. Economie: Brief GS aan PS inz. Tweede Voortgangsrapportage Uitvoeringsagenda economie 2016–2019 (B-agenda EEB 26–11–2018)	31–8–2020 Zie brief planning b-agenda EFB 31/8: – nov 2020 nieuwe voortgangsrapportage incl. coronaeffecten – jan. 2021 expertmeeting – mei 2021 nieuw uitvoeringsprogramma en

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

		gespecialiseerd in ICT en dienstverlening. Wel moeten waar mogelijk stageplaatsen gefaciliteerd worden. Deze vraag zal meegenomen worden naar de expertmeeting.		mogelijk aangepast strategisch kader
Beleidsvoorstel uitbreiding inzet provincie herstructurering winkelgebieden	Zaal, I.	– De suggestie om de verduurzamingsvraag van het CDA en VVD in de verdieping te betrekken, neemt de gedeputeerde graag over, want dit betekent besparing op kosten van energie waardoor de positie van de ondernemers verstevigd wordt. Op het moment dat met de gemeenten de verdiepingsslag is gemaakt, zal het onderwerp terugkomen bij de commissie. – Dhr. Haijen (SP) vraagt naar de criteria voor de evaluatie, waar wordt op gelet en wanneer is sprake van een succes? Gedeputeerde Bond zegt toe dat hij de criteria zal bespreken met PS.	Economie, Energie & Bestuur (2015–2019) 16–10–2017 9.b. Brief GS inz. Beleidsvoorstel uitbreiding inzet provincie herstructurering winkelgebieden .	De uitvoeringsregeling is op 24 mei 2018 ter kennisname in EEB geagendeerd. De evaluatiecriteria zijn ter bespreking in EEB van 24 mei 2018 geagendeerd: de hr. Bond heeft hierbij toegezegd: – de aanvragen voor duurzaamheid als evaluatiepunt toe te voegen – Gedeputeerde Bond antwoordt dat PS het beleid hebben vastgesteld om subsidies kleiner dan 5.000 euro niet toe te kennen, omdat deze meer geld kosten dan opbrengen. Hij zegt toe deze aanvragen mee te nemen in het project en in de evaluatie na te gaan of sprake is geweest van dergelijke aanvragen voor

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

				kleinere bedragen –Het meten van de meerwaarde van de provinciale inzet en na te gaan of de projecten tot stand waren gekomen zonder deze regeling, wordt toegevoegd als evaluatiecriterium EFB 20-1-2020 (rondvraag Van der Hoek): SP: negatieve berichtgeving winkelleegstand. Van der Hoek: Primair gemeenten aan zet. Wordt wel in regionaal en in MRA verband over gesproken. Eventuele acties zullen in gezamenlijkheid plaatsvinden. In dat geval worden PS geïnformeerd.
Dienstauto's	Pels, Z.	Bij de volgende aanbesteding (waarschijnlijk over 3 jaar) wordt vóór de bestelling de keuze van de auto's gedeeld met PS.	Economie, Energie & Bestuur (2015-2019) 23-03-2017 11.a. Initiatiefvoorstel van PvdD en CU-SGP Maatschappelijk	Brief GS aan PS inzake conceptprofiel nieuwe dienstauto's is behandeld in commissie EFB van 2 december 2019. De vorige gedeputeerde heeft de toezegging gedaan om

Toezeggingen EFB na cie 15/18 juni 2020 en PS 29 juni 2020

			verantwoord inkopen naar een hoger plan.	voordat de definitieve keuze gemaakt wordt dit in de commissie te brengen. Maar om geen vertraging in het proces te veroorzaken stelt mw. Pels voor dat GS de definitieve keuze maken en dit per brief aan de commissie communiceren. Dat kost aanzienlijk minder tijd. De commissie gaat hiermee akkoord. Voorstel: zie brief C-agenda EFB 31-8-2020: toezegging nu afdoen
--	--	--	--	---

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

					GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EFB	31-8-2020	28-9-2020	26-10-2020	30-11-2020			
Economie, Arbeidsmarkt en Onderwijs, Bestuur, Interbestuurlijk Toezicht en Europa (Van der Hoek)							
Voortgangsrapportage/actualisatie economisch uitvoeringsbeleid/Dashboard							26 november 2018 is de 2^e voortgangsrapportage behandeld in EEB (incl. voortgang PIM en andere MKB instrumenten). In het tweede kwartaal 2020 wordt een (proces) voorstel voor actualisatie van economische beleid aan PS gestuurd. Hierin wordt aangegeven op welke momenten PS betrokken worden bij de actualisatie. Nieuwe planning ivm Covid-19 (zie brief B-agenda EFB 31-8-2020): - 30 november 2020: nieuwe voortgangsrapportage incl. coronaeffecten; - Januari 2021 Expertmeeting - Mei 2021: uitvoeringsprogramma en mogelijk aangepast strategisch kader.
Voortgang Pallas project							In 2012 is door het Kabinet en de Provincie Noord-Holland besloten om een lening te verstrekken om de mogelijkheid te bieden om tot een nieuwe reactor in Petten te komen ter vervanging van de huidige Hoge Flux Reactor (HFR). Eind 2013 is hiertoe de Stichting Pallas opgericht, met als doel om een reactor te ontwerpen en realiseren, die bestemd is voor de productie van medische isotopen en voor nucleair technologisch onderzoek. Onderdeel van de opdracht was het aanvragen van de benodigde vergunningen, het opstellen van een

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							business case en het aantrekken van private investeerders (fase 1). Voor deze fase hebben het Rijk en de Provincie Noord-Holland samen een lening van €80 mln. verstrekt die in drie tranches ter beschikking is gesteld. Onderdeel van de opdracht was ook om de daadwerkelijke bouw en exploitatie - fase 2 en 3 - privaat te financieren. Uit de brief van GS aan PS (zie C-agenda 16-9-2019; 11.1.b) blijkt dat er momenteel concrete interesse is van private investeerders. Jaarlijks (meestal in de maand februari) worden de commissieleden op de hoogte gehouden over de voortgang van het project. Zie ook brief op c-agenda EFB 15 juni 2020 Brief GS inz. uitstel terugbetaling op B-agenda EFB 31-8-2020; Voorafgaande aan deze vergadering technische briefing hierover.
HIRB/werklocaties							Onder de noemer HIRB-plus zijn regelingen opgesteld voor het toekomstbestendig maken en houden van bedrijventerreinen en winkelgebieden. Ook zijn middelen vrijgemaakt ten behoeve van pilots op het gebied van verblijfsrecreatie. In totaal wordt voor HIRB-plus in de periode 2020-2023 een bedrag van € 2,5 mln. per jaar ingezet. In de subsidieregeling voor de fysieke herstructurering van bedrijventerreinen krijgen de aspecten duurzaamheid (waaronder CO2-reductie), circulariteit en leefbaarheid grotere nadruk. Projecten die op deze gebieden veel maatregelen nemen hebben een grotere kans op subsidie in de jaarlijkse subsidietender. PS worden jaarlijks geïnformeerd over de gehonoreerde projecten. Regionale afspraken werklocaties: Hiervoor worden de afspraken gevolgd die gemaakt zijn inde PRV; ramingen worden minimaal eens in de 5 jaar voorzien. Voor NHN is net een herziening van de raming gestart (oplevering 2^e helft 2020). Over de resultaten worden de

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							Staten eind 2020 geïnformeerd.
Jaarprogramma van De Kop Werkt! (wensen en bedenkingen’).							EFB 20-1-2020: programma loopt af: hr. Van der Hoek zegt toe dat het onderwerp terugkomt op de agenda van de commissie na afronding van de effectrapportage (maatschappelijke en economische effecten) en de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance. 29/6: Zie ook brief C-agenda EFB 31/8 inz. jaarrapportage 2019 en verlengen programma. De effectrapportage (maatschappelijke en economische effecten) en de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance komen nog terug op de agenda. Aan de evaluatie van het ambitiedocument en evaluatie governance wordt nu gewerkt. De effectrapportage wordt circa 1 jaar uitgesteld. In 2021 worden dit allemaal te samen aan de Cie aangeboden
Voorstel herstructurering Winkelgebieden							Komt voort uit de afgedane motie 45 van 9 november 2015: pilot herstructurering, herverkaveling of transformatie winkelstraat of buurtwinkelcentrum. De uitvoeringsregelingen (tkn) en evaluatiecriteria zijn op 24 mei 2018 in de commissie behandeld: Hr. Bond zegt toe: - de aanvragen voor duurzaamheid als evaluatiepunt toe te voegen; - Gedeputeerde Bond antwoordt dat PS het beleid hebben vastgesteld om subsidies kleiner dan 5.000 euro niet toe te kennen, omdat deze meer geld kosten dan opbrengen. Hij zegt toe deze aanvragen mee te nemen in het project en in de evaluatie na te gaan of sprake is geweest van dergelijke aanvragen voor kleinere bedragen;

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							-Het meten van de meerwaarde van de provinciale inzet en na te gaan of de projecten tot stand waren gekomen zonder deze regeling, wordt toegevoegd als evaluatiecriterium EFB 20-1-2020 (rondvraag Van der Hoek): negatieve berichtgeving winkelleegstand. Primair gemeenten aan zet. Wordt wel in regionaal en in MRA verband over gesproken. Eventuele acties zullen in gezamenlijkheid plaatsvinden. In dat geval worden PS geïnformeerd.
Continuering regionale economische samenwerking NHN							23 maart 2017 in commissie EEB behandeld. Hr. Bond zegt toe: - Halverwege de 7 jarige overeenkomst zal een tussenevaluatie worden uitgevoerd waarbij de inzet van ieders rol wordt geëvalueerd om zo de gerealiseerde effecten te kunnen meten
Uitkomsten evaluatie detailhandelbeleid							Zie ook brief GS inz. monitor detailhandel op c-agenda EFB 31-8-2020
Datacenters							Noord-Holland is een aantrekkelijke vestigingslocatie voor datacenters. GS willen deze ontwikkeling verder faciliteren en daarmee de ICT-sector versterken. Daarbij hebben we oog voor het effect van datacenters op het landschap, het benutten van restwarmte en de energievoorziening. We verankeren dit in ons beleid. In de MRA wordt in PLABEKA-verband samen met gemeenten en nutsbedrijven een datacenterstrategie opgesteld. Onderdeel daarvan is het opstellen van vestigingsvoorwaarden door gemeenten voor datacenters. In de eerste helft van 2020 worden zowel de strategie als de vestigingsvoorwaarden in MRA-verband besproken en de besluitvorming over een mogelijk nieuw datacentercluster

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							wordt meegenomen bij de MRA-Verstedelijingsstrategie. De Staten zullen ook uitgenodigd worden inbreng te leveren in deze Verstedelijingsstrategie middels bijeenkomsten in april/mei 2020. Voor de datacenterontwikkeling in Hollands Kroon zijn in het gebiedsplan Wieringermeer afspraken gemaakt en ontwikkelprincipes vastgesteld.
Hoogwaardige en digitale verbindingen							Plannen van marktpartijen en het lokale initiatief dat met een garantstelling gesteund wordt, dekken meer dan driekwart van de witte buitengebieden. In het resterende deel worden gemeenten met een kansrijke business case op weg geholpen om met de markt glasvezel aan te leggen. Eind maart loopt de beroepstermijn tegen de garantstelling af. Indien er geen hoger beroep wordt aangetekend sluiten GS een garantie- en uitvoeringsovereenkomst en wordt de garantie daadwerkelijk verstrekt. Rond de zomer wordt meer zicht verwacht op een resultaat bij (de eerste) twee gemeenten die GS verder ondersteunt. PS worden over beide zaken geïnformeerd. EFB 15/6/2020: De analyse met kansen voor de gemeente Bergen is ontvangen en GS willen dat komende maand met de gemeente bespreken. Met de tweede gemeente gaat GS van start zodra blijkt dat de werkwijze (met Bergen) succesvol blijkt. Het lijkt GS zinvol om het geheel na de zomer in de cie EFB te agenderen De hr. Zaal (GL) verzoekt dit na de zomer op de agenda van de commissie EFB te plaatsen. Op 28 september zal tkn een update op de c-agenda worden geagendeerd (in overleg met de hr. Zaal). In oktober/november zal het bespreekstuk worden geagendeerd.

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

Discussienotitie PvdD naar een nieuwe economie							
Een innovatief klimaat bevorderen Economie en inclusieve arbeidsmarkt							GS streeft naar een optimaal vestigingsklimaat voor ondernemers in Noord-Holland. Een nationaal en Europees gelijk speelveld is hierbij van groot belang. We stellen geen strengere normen dan de wettelijke, maar stimuleren bedrijven om duurzame maatregelen te nemen. De provincie ondersteunt het vestigingsklimaat door in te zetten op goede bereikbaarheid, goede ruimtelijke ordening en een gezonde leefomgeving. Om de verduurzaming van de economie te versnellen, ondersteunen en stimuleren GS over de volle breedte duurzame innovatie. Hiervoor stelt GS middelen beschikbaar. GS stimuleert (duurzame) innovatie op verschillende manieren, met de MKB innovatie-instrumenten en -fondsen. Voor de financiële stimulering van innovaties is de MIT-subsidieregeling ingesteld (MKB innovatiestimulering regio en Topsectoren), het Participatiefonds Duurzame Economie NH en het Innovatiefonds NH. Met het investeringsgereedprogramma PIM worden (duurzame) ondernemers met het vinden van passende financiering geholpen, en met het versnellingsprogramma GO!-NH worden duurzame innovaties versneld. Al deze innovatie-instrumenten worden in de huidige coalitieperiode voortgezet en/of uitgebreid. Daarnaast start, in samenwerking met regionale partners, een pilot 'Globalisers' om Noord-Hollandse scale-ups te helpen groeien door ondersteuning te bieden bij het toetreden op de internationale markt. De uitvoering van deze instrumenten wordt door GS georganiseerd. PS worden jaarlijks, bijvoorbeeld na afronding van een subsidie openstelling, per brief geïnformeerd.
Een veerkrachtige arbeidsmarkt bevorderen							Voor een vitale en veerkrachtige beroepsbevolking blijft ingezet worden op een meer skillsbased arbeidsmarkt met als onderlegger een campusstructuur gefocust op techniek en technologie. In deze campusstructuur werkt de triple

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							helix samen aan 1) een betere aansluiting arbeidsmarkt & onderwijs door onderwijsvernieuwing, 2) versnellen van de overgang van werk naar werk aan de hand van skills en 3) bevorderen van een inclusieve arbeidsmarkt door gezamenlijke projecten. In de steigers staan nu projecten bij de Zaan-campus en Luchtvaart Community Schiphol. Voor aanscherping van het campusbeleid worden eind 2020 de evaluatieresultaten verwacht. In de tweede helft van 2020 start een nieuwe Werkambassadeur (zie brief c-agenda EFB 31/8/2020) Met Provinciale Staten zal dan ook zijn nieuwe werkagenda nader worden besproken. Zie ook monitor arbeidsmarkt c-agenda EFB 31-8-2020
Nieuwe Europastrategie							Commissie EFB 16-9-2019: afgesproken in om geen COE in te stellen. Halverwege de collegeperiode zal de nu gekozen werkwijze geëvalueerd worden. Op maandag 20 april zal van 11.00 uur tot 12.30 een BOT overleg worden gehouden over analyse EU beleid, evaluatie Europees beleid 2017-2020 en welke accenten de commissie belangrijk vindt (ivm coronacrisis gaat dit niet door. Er zal een nieuwe planning worden gemaakt voor de nieuwe europastrategie. Waarschijnlijk in najaar notitie met daarin - de accenten voor de komende nog lopende periode van de huidige Europa strategie (loopt tot 1/1/2021) en - opzet om te komen tot een nieuwe europastrategie - Op 28 september technische briefing zoals afgesproken in EFB 20 april 2020
Sponsoring							In oktober 2019 zijn de uitgangspunten in de commissie besproken en in november 2019 heeft GS het definitieve sponsorbeleid 2020-2023 vastgesteld. PS zullen jaarlijks een voortgangsrapportage ontvangen over de duurzaamheidsmaatregelen die de gesponsorde evenementen invoeren. In 2022 vindt een evaluatie van de doelstellingen en de resultaten plaats.

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

Vergroting bekendheid van Noord-Hollandse burgers met provinciaal referendum, burgerinitiatief en inspraak /bestuurscultuur	?						Uitvoering motie 98-2019 PS verzoeken het college van Gedeputeerde Staten: - de volgende vier communicatie-uitingen die bekendheid in grote mate zouden versterken te organiseren en uit te voeren; - o de mogelijkheid tot het initiëren van een referendum, burgerinitiatief of inspraak opnemen in een (digitale) brochure en die onder Noord-Hollandse burgers verspreiden; - o het doen van (meer) uitingen hieromtrent op sociale media; te denken valt hierbij aan een aparte website, en gebruik van de sociale media Facebook, Twitter en Instagram; - o het opstellen en verspreiden van een infographic met wegwijzer over alle mogelijke manieren van inspraak en meedenken die Noord-Hollandse burgers t.a.v. het bestuur hebben; - o de informatie op de website toegankelijk en up to date houden;
Bestuurscultuur							Bestuurscultuur: De agenda voor bestuurlijke vernieuwing en burgerparticipatie richt zich op een viertal activiteiten: 1. Samenwerking met onze partners; 2. Vormgeven van burgerparticipatie bij provinciaal beleid en de nieuwe omgevingsverordening; 3. Instellen van een Statenwerkgroep om de samenwerking tussen GS en PS te optimaliseren; 4. Instellen van een Statenwerkgroep trends en ontwikkelingen. Vanuit PS zijn de Statenwerkgroepen inmiddels van start gegaan. De Agenda Bestuurlijke Vernieuwing wordt in 2020 verder uitgewerkt en met de Staten afgestemd. De Agenda leent zich voor behandeling volgens het BOB-model.

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							Planning was om de concept Agenda wordt voor het zomerreces met de Statenwerkgroepen te bespreken.
Financiën, Cultuur en Erfgoed, Sport, Personeel en Organisatie en Inkoop (Pels)							
Actualisatie cultuurnota							24 februari van 12.00 uur tot 13.00 uur Technische briefing geweest Laatste planning: zie brief B-agenda EFB 31-8-2020 mei-juli 2021: discussienotitie sept-nov. 2021: notitie actualisering cultuurbeleid jan. 2022: vaststelling actualisatie vaststellen in PS (voorafgaand eerst in cie EFB)
Investeren in behoud van archeologisch erfgoed							Met de actualisatie van het cultuurbeleid (zie hierboven) komt de beleidsinzet op het gebied van onderwaterarcheologie aan de orde. Onderwerpen daarbij zijn beschermingsbeleid van wrakken in de Waddenzee en extra onderzoek naar nieuw aangeleverde vondsten. In het tweede kwartaal 2020 worden PS geïnformeerd over de presentatie van de vondsten van het Palmhoutwrak.
Stelling van Amsterdam							Recent is opdracht verleend voor een onderzoek naar de herstelbehoefte en versterkingsmogelijkheden van recreatie rondom de Liniedijken van de Stelling van Amsterdam. Dit onderzoek is in gang gezet omdat in het coalitieakkoord is gemeld dat er een Landschapsfonds wordt ingesteld (valt onder sector Groen/NLG) waaruit ook herstel en recreatief gebruik van de Liniedijken gefinancierd kan worden. Om nu inzicht te krijgen in deze herstelbehoefte is dit onderzoek gestart. Het onderzoek moet medio mei af zijn. De uitkomsten van het onderzoek moeten leiden tot een aanvraag uit het Landschapsfonds. Het

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							onderzoek is medio mei 2020 afgerond. Als er besluitvorming nodig is, vindt deze na het zomerreces plaats. PS worden daar dan bij betrokken (NLG/EFB) Bij behandeling Gemeenschappelijk Orgaan Waterlinies op 18-6-2020 in EFB heeft mw. Pels voorgesteld om – gezien het feit dat het een nieuwe vorm van samenwerking betreft – er de komende tijd vaker met elkaar over te spreken. Een goed moment is het bespreken van het nieuwe beleid van Noord-Holland voor de Stelling van Amsterdam dat aan het eind van het jaar aan PS wordt toegestuurd. Dit is een goed moment voor PS om aanvullende kaders mee te geven aan GS.
Investeren in behoud en herbestemming monumenten							Bij de actualisatie van het cultuurbeleid (zie een paar regels naar boven) zal de provinciale inzet voor rijksmonumenten (zonder woonfunctie) worden voorgelegd.
Cultuureducatie en bibliotheken							Begin 2021 ontvangen PS het programma Cultuureducatie met kwaliteit 2021-2024 dat door Plein C wordt uitgevoerd. Cultuureducatie en de provinciale rol bij bibliotheken zal ook onderdeel zijn van de actualisatie van cultuurbeleid .
Sport							De provinciale ambities voor sport worden in Q2 2020 uitgewerkt tot een beleidsnotitie. Deze nota vormt de leidraad voor het provinciaal handelen in deze coalitieperiode. Hierin zijn de thema's benoemd in het coalitieakkoord leidend: verduurzamen van sportaccommodaties en inclusieve deelname van LHBTQI+ gemeenschap aan de sport. Beleidsnotitie sport behandeld op 18-6-2020 in EFB Toegezegd is: Zodra eind dit jaar/begin 2021 wordt gestart met de uitwerking, zal mw. Pels de resultaten van de eerste contouren aan de commissie voorleggen, hoe gaat het met het opzetten van de challenges en welke organisaties erbij zijn betrokken. - Bij het overleg met gemeenten zal aandacht gevraagd worden voorkinderen die in armoede leven en die geen toegang hebben tot sport.

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							– Zodra de resultaten van de challenges bekend zijn, zullen deze met de commissie gedeeld en besproken worden, maar met name de gemeenten zijn hier aan zet. - Voedsel zal op het lijstje als mogelijke optie/onderwerp vermeld worden, maar de sportverenigingen geven zelf hun behoeften aan. - De in te zetten externe organisaties zullen bij de eerste terugkoppeling aan de commissie concreet gemeld worden
Goed werkgever- en opdrachtgeverschap							Binnen de ambtelijke organisatie is ‘goed werkgeverschap en eigentijdse arbeidsverhoudingen’ één van de pijlers van het strategisch HR beleid. Onder deze noemer wordt gewerkt aan diverse thema’s, waaronder diversiteit en inclusiviteit en ontwikkel- en loopbaanmogelijkheden. Naar verwachting in het tweede kwartaal van dit jaar zullen GS de Staten nader informeren over de wijze waarop wij uitvoering geven aan dit onderdeel van het Coalitieakkoord, en de komende tijd met onze verbonden partijen in gesprek gaan welke stappen ze hierin kunnen zetten.
Voortgang Social Return							Voortgang: 1e kwartaal 2020 Voortgang: 2e kwartaal 2021 Voortgang: 3e kwartaal 2022 Herijking social return medio 2023
Kaderbrief 2022							PS 28 juni 2021 Reguliere commissies – maandag 7 juni 2021 (NLG en RWK)

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							– maandag 14 juni 2021 (EFB en M&B)
Jaarstukken 2020							Rekeningencommissie – maandag 31 mei 2021 Technische vragenronde mondeling: 31 mei 2021 (avond) Reguliere commissies – maandag 7 juni 2021 (NLG en RWK) – maandag 14 juni 2021 (EFB en M&B) PS 28 juni 2020
Voorstel om de opzet van de begroting te verbeteren en meer inzichtelijk te maken							In de rekeningencommissie (valt onder commissie EFB) van 26 augustus 2019 is over dit onderwerp gesproken, GS zullen met een voorstel richting commissie/PS komen om de opzet van de begroting te verbeteren en meer inzichtelijk te maken.
1 ^e begrotingswijziging 2021							Cie EFB: 15 februari 2021 PS: 8 maart 2021

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

2 ^e begrotingswijziging 2020 (incl verwerking motie 41 noodfonds SI)							– maandag 24/8 NLG en 31/8 EFB en M&B – PS 14 september 2020
Laatste begrotingswijziging 2020							cie EFB :30 november 2020 PS :14 december 2020
Provinciale begroting 2021							– maandag 19 oktober 2020 (NLG en RWK) PS 9/16 november 2020 – donderdag 26 oktober (EFB en M&B)
“Blauwdruk uitvoering motie 42 herstelfonds 100 miljoen							
Onderzoek Rekenrentes in IPO verband							(cie EFB 2–12–2019) Mw. Pels meldt dat in IPO–verband het onderzoek naar een realistische rente is gestart, want het wijzigen van de rente heeft grote gevolgen voor het doelvermogen. De uitkomsten van het onderzoek zijn nog niet bekend, maar hierin wordt gerekend met de rekenrente die ook verzekeraars hanteren. Na afronding van het onderzoek kan een realistisch scenario opgesteld worden.

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							Uitkomsten waarschijnlijk in februari 2020. Deze worden met de commissie gedeeld. Indien de effecten heel erg groot zijn, dan zal de commissie tijdig met een brief van GS via de B-agenda geïnformeerd worden.
Voordracht nota Leningen en Garantstellingen provincie Noord-Holland 2020							
Nota Verbonden Partijen							Evaluatie behandeld in EFB van 16 september 2019. De nieuwe nota verbonden partijen zal voor de commissie van 31 augustus worden aangeboden.
Discussienotitie SP over archeologie en erfgoed							Behandeld in commissie EFB februari 2020. Wordt naar alle waarschijnlijkheid gevolgd door een initiatiefvoorstel
Voorstel voor Noord-Hollands waarderingkaart stolpboerderijen							Commissie EFB 20/1/2020: Daadwerkelijke uitwerking waarderingkaart zal in eerste kwartaal 2021 in commissie terugkomen. Bij ontwikkelingen in de waarderingkaart zal mw. Pels mondeling/schriftelijk mededelingen te doen. Er zal ook een terugkoppeling worden gegeven hoe gemeenten hiermee om willen gaan.
IPO, ICT en Data en Subsidies algemeen (Sligter)							

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

IPO begroting 2021							
Warmtestrategie							Na gereed komen van het warmtebronnenregister medio 2020, zullen Statenleden hierover worden geïnformeerd. Naar verwachting komt voor de zomer van 2020 het Rijks duurzaamheidskader voor biomassa gereed. PS (commissies RWK en EFB) worden na het zomerreces van 2020 betrokken bij de ontwikkeling van het Noord-Hollandse duurzaamheidskader voor biomassa. De wijze waarop PS wordt betrokken stemmen GS af met PS nadat het duurzaamheidskader van het Rijk is verschenen.
Data							GS actualiseert in de komende jaren de provinciale datastrategie. De belangrijkste speerpunten zijn daarbij: - Open Dataplatform beschikbaar voor het publiceren van: WOB besluiten Open stateninformatie - invoering Dataplatform t.b.v. Data initiatieven; eenmalige opslag en meervoudig (her)gebruik - Uitvoeren VU opleidingsplan voor PNH Medewerkers – Verhogen kennisniveau Datagedreven werken - Opleveren Integratieplatform t.b.v. samenwerken met derden m.b.v. gegevensuitwisseling Het Open Data register wordt in mei 2020 opgeleverd, maar moet daarna nog gevuld worden met relevante data. Die planning is afhankelijk van het Open Data

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

							beleid. Naar verwachting stellen wij het Open Databeleid na het zomerreces vast. PS worden hierover geïnformeerd. 31-8-2020: technische briefing datastrategie. Behandeling in een latere commissie
Openbare orde en Veiligheid, Integriteit, Internationale betrekkingen, Public Affairs, Communicatie Concerncontrol, Juridische Zaken, Archief, PS- en GS zaken (CdK)							
1 ^e begrotingswijziging Randstedelijke Rekenkamer voor zienswijze							
Begroting Randstedelijke Rekenkamer 2022							Mei/juni 2021

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

voordracht voor de herbenoeming van de bestuurder-directeur van de Randstedelijke Rekenkamer.							
Communicatiestrategie							Voorjaar 2020 (meegedeeld vergadering 2-12-2019 door CdK)
Ondermijning, tegengaan, weerbaarheid stimuleren							Deze ambitie wordt in het voorjaar van 2020 uitgewerkt in een Agenda Weerbaar NH. De Agenda vormt de leidraad voor het provinciaal handelen in deze coalitieperiode. Een van de aspecten – ook al benoemd in de programmabegroting 2020 – is de quick scan weerbaarheid van gemeenten. Deze zal een plaats krijgen in de Agenda. Dat geldt ook voor de aanpak van de eigen weerbaarheid. In de Agenda wordt ook aandacht besteed aan de wijze waarop de voortgang inzichtelijk wordt gemaakt voor PS. Het voornemen is om de Staten ten minste jaarlijks te informeren over de voortgang. De Agenda Weerbaar NH leent zich voor behandeling volgens het BOB-model. De concept-Agenda Weerbaar NH is op 18 juni 2020 in de commissie EFB besproken. Toegezegd is: Met de QuickScans wordt gewoon doorgedaan want het streven is hier zoveel mogelijk gemeenten op aan te laten sluiten. PS zullen hier regelmatig over geïnformeerd worden. - Er wordt in ieder geval ingezet op het vergroten van de interne weerbaarheid waarover teruggekoppeld zal worden en waar nodig, wordt ingezet op het vergroten van de eigen weerbaarheid.

Strategische Statenagenda Commissie EFB

Augustus 2020

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

Initiatiefvoorstel wijziging Referendumverorde ning van FvD							GS hebben uitstelbrief advisering gestuurd. Het advies van GS wordt verwacht rond 16 september
--	--	--	--	--	--	--	---

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3821
Extern Zaak ID	1352615
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	6.a
Omschrijving	Economie: Brief GS inz. uitstel betaling lening Pallas
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen

Brief aan PS over lening Pallas.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	6 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

Pallas is de nieuwe medische isotopenreactor die de Hoge Flux Reactor in Petten gaat vervangen. De provincie Noord-Holland heeft aan de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor € 40 miljoen in de vorm van een lening beschikbaar gesteld voor de voorbereiding van de nieuwe reactor. Op verzoek van de stichting wordt de terugbetaling van deze lening uitgesteld tot uiterlijk 1 januari 2022.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. I.A. Soldaat
BEL/REE

Telefoonnummer +31235144181
soldaati@noord-holland.nl

1 | 4

Betreft: Lening Pallas

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis:

In te stemmen met het verzoek van de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor tot een aanpassing van de leningsovereenkomst d.d. 18 december 2014 opdat de uiterste terugbetaaldatum uitgesteld wordt van 1 juli 2020 naar 1 januari 2022, en hiertoe een wijzigingsovereenkomst met de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor aan te gaan.

Op 24 februari 2020 hebben we u in uw vergadering van de commissie EFB geïnformeerd over de voortgang van de werkzaamheden bij het Pallas-project.

Op 25 juni 2020 hebben wij van de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor een verzoek ontvangen om uitstel te verlenen voor de terugbetaling van de lening van 1 juli 2020 tot 1 januari 2022. Wij hebben besloten dit verzoek te honoreren.

Op 31 augustus willen we in uw Commissie EFB een technisch briefing geven over Pallas. De directeur van Pallas, de heer Van der Lugt, zal een presentatie geven en zal uw vragen beantwoorden.

Uitgangspunt bij het vaststellen van de eerdere terugbetalingstermijn 1 juli 2020 van de lening was de verwachting van de directie van Pallas dat er medio 2020 met de beoogde private financiers definitieve afspraken over de terugbetaling van de lening zouden zijn gemaakt. Deze afspraken zijn nog niet gemaakt. Wel is er concrete belangstelling van drie partijen (consortia met private investeerders) om de realisatie

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Kenmerk
1352615 / 1449935

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

van de Pallas-reactor te financieren¹. De namen van deze belangstellende partijen worden niet gedeeld.

Om tot definitieve afspraken met private investeerders te komen, is een integrale propositie voor zowel de overheid als de private financiers noodzakelijk, waarbij op een aantal punten meer duidelijkheid nodig is. Zo is het bijvoorbeeld nodig dat duidelijker wordt wat de rol van de Stichting NRG, de operator van de huidige Hoge Fluxreactor (HFR), is in de voorstellen aan de private financiers is.

De concrete vraag van de beoogde private financiers hierbij is hoe de transitiefase verloopt van de huidige operator van de HFR naar een nieuwe private organisatie die eigenaar en operator wordt van de Pallas-reactor. Verder bekijkt Pallas met diverse partijen wat een logisch moment is voor de overgang naar private financiering. Leidend hierbij is de verlening van de kernenergiewet (KEW) vergunning medio 2021.

De heer Zalm is door de minister van VWS in het voorjaar van 2019 aangesteld om een bestuurstafel van Pallas en NRG voor te zitten om zo duidelijkheid te verkrijgen over de rol van NRG en over het verloop van de transitiefase. Hij heeft medio 2019 diverse adviezen uitgebracht. De implementatie van één van deze adviezen is recent afgerond met de vorming van de personele unie Pallas-NRG².

We hebben u op 29 mei per brief (1352615/1407798) geïnformeerd over deze benoemingen bij Pallas en NRG, waarbij zowel de leden van de Raden van Toezicht als de leden van de directies kruislings zijn benoemd.

De implementatie van de personele unie heeft erg veel tijd gevraagd door interne procedures bij Pallas, NRG en de overheid (zoals statutenwijzigingen, adviesaanvragen NRG Ondernemingraad, bestuurdersaansprakelijkheidsverzekeringen, definitieve besluitvorming Raden van Toezicht).

Nu de personele unie benoemd is kunnen de gesprekken met de private investeerders in het najaar van 2020 worden hervat. Het is denkbaar dat de gesprekken met de private partijen niet tot resultaat leiden; voor die situatie wordt door de ministeries aan een alternatief model gewerkt (zie brief minister Bruins, voetnoot 1).

Bovenstaande leidt tot de conclusie dat Pallas niet in staat is om de lening per 1 juli 2020 terug te betalen.

¹ Zie brief van minister Bruins d.d. 4 juli 2019, https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z14605&did=2019D29891

² Zie brief van minister van Rijn d.d. 28 mei 2020, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/05/28/kamerbrief-over-personele-unie-nrg-pallas>.

De belangrijkste resultaten die de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor tot op heden heeft bereikt zijn de volgende:

- opbouw van een volwassen, internationaal, competent (nucleair) project team;
- afgeronde tenderprocedures voor het contracteren van de Owners Engineer, de Licensing Engineer en het ontwerp- en de bouw. Het bouwconsortium ICHOS is in januari 2018 gestart met zijn werkzaamheden;
- afgeronde aanpassing bestemmingsplan voor de PALLAS-reactor op de Energy & Health Campus, inclusief plan MER. In maart 2020 heeft de Raad van State de bezwaren tegen de bestemmingsplanwijziging afgewezen, en kan Pallas verder met het aanvragen van de andere vergunningen die nodig zijn voor de realisatie van de bouw van de Pallas-reactor;
- het Preliminary Safety Analysis Report (PSAR) is dit jaar bij de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming ingediend. Dit is de informele start van procedure in het kader van de kernenergiewet (KEW) vergunningenprocedure. In de eerste helft van 2021 zal Pallas de KEW-vergunning indienen. In 2021 verwacht Pallas de vergunning in het kader van de kernenergiewet te verkrijgen, waarna kan de bouw van de reactor kan starten. In de planning wordt rekening gehouden met een bezwaarprocedure van een jaar. Dit betekent dat de vergunning in 2022 onherroepelijk zal kunnen zijn;
- afgerond conceptueel ontwerp en basis ontwerp van de Pallas-reactor, de detailed design fase start in het najaar van 2020;
- concrete belangstelling van private partijen voor de financiering van de Pallas-reactor. In 2018, 2019 en ook de afgelopen maanden zijn er diverse due diligence onderzoeken uitgevoerd in opdracht van deze potentiële investeerders;
- begin juni 2020 heeft Pallas de bouw aanvraag ingediend bij de gemeente Schagen voor de realisatie van het Nuclear Health Centre. Deze productiefaciliteit gaat in opdracht van derden op grote schaal de bestraalde grondstoffen uit een reactor tot (halffabricaten voor) medicijnen produceren. Met deze producten kunnen wereldwijd miljoenen patiënten in ziekenhuizen worden behandeld;
- in 2020 zijn de werkzaamheden voor het indienen van verschillende vergunningen voor de bouw van de reactor vergevorderd.

R.M. Bergkamp

Pallas is eveneens in overleg met het Rijk over de latere terugbetaling van de lening. Conform de eerder gemaakte afspraken zullen Rijk en provincie zoveel mogelijk samen optrekken bij de besluitvorming over Pallas en/of eventuele alternatieven.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Agenderingsverzoek Statencommissies Noord-Holland

Naam fractie/ indiener: *Partij voor de Dieren, Ines Kostic*

Naam commissie en datum: *EFB, 31-8-2020*

o Legt de volgende discussienota ter bespreking voor aan de Statencommissie en/of de portefeuillehouder: **“Noord-Hollandse Donut: Samen naar een 21ste-eeuwse economie waar iedereen beter van wordt”**

Aanleiding

Hieronder wordt de achtergrond van het onderwerp geschetst en aangegeven wat de aanleiding is voor het verzoek:

De afgelopen jaren hebben laten zien dat het business as usual denken over economie en de (indirecte) focus op economische groei, onvoldoende antwoord kan bieden op alle grote, unieke uitdagingen waar onze generatie mee te maken heeft. De 21ste eeuw markeert de eerste keer in geschiedenis dat we problemen (en kansen) moeten aanpakken op zo'n grote schaal in een meer dan ooit verbonden wereld. Iedereen, ook Provincie Noord-Holland, is zoekende naar nieuwe wegen om aan te sluiten bij de uitdagingen van onze tijd.

In dit discussiestuk wordt het model van de ‘donuteconomie’ van de [econoom Kate Raworth](#) (Oxford Universiteit) voorgesteld als basis om verder te experimenteren met nieuw economisch beleid. Het model nodigt uit om ons bij het vormen van beleid te richten op één hoofddoel: voorzien in welzijn van onze inwoners, binnen de ecologische grenzen van de aarde. Dit doel overstijgt de links-rechts dichotomie en biedt kansen om in co-creatie te werken aan een gezonder systeem dat past bij de 21ste eeuw. Raworth's visie vindt gretig aftrek over de hele wereld. Van [provincie Zuid-Holland](#) tot Hogeschool van Amsterdam en de [Amsterdam Donut Coalitie](#). Gemeente Amsterdam heeft het donutmodel al als leidraad voor beleid genomen en is samen met ondernemers, academici, burgers en het maatschappelijke middenveld aan de slag gegaan om het te vertalen naar de praktijk. Het resultaat is [dit instrument](#) dat handvatten biedt voor iedereen om de nodige systeemveranderingen door te voeren, met het doel een transitie naar een innovatieve stad/regio/provincie, waar mensen en dieren floreren binnen de grenzen van wat de aarde aankan.

Het behandeldoel

Hieronder wordt aangegeven met welk doel de fractie dit onderwerp/ de ingekomen brief op de agenda heeft gezet

- welke politieke vraag wil de indiener aan de orde stellen

In dit discussiestuk wordt voorgesteld dat we voor Provincie Noord-Holland het model van de ‘donuteconomie’ als basis nemen om verder te experimenteren met nieuw, holistisch economisch beleid waarvan het doel is: voorzien in welzijn van onze inwoners, binnen de ecologische grenzen van de aarde (ongeacht of de economie groeit of niet). We stellen o.a. voor een Noord-Hollands Donutmodel uit te werken en doen ook alvast een aantal suggesties over de manier waarop we het holistische denken van de donuteconomie kunnen toepassen in de provincie.

- wat vraagt de indiener aan de andere fracties (de commissie, de portefeuillehouder)

Dit discussiestuk nodigt uit om open mee te denken en met ideeën te komen over hoe we het (aangepaste) donutmodel praktisch zouden kunnen toepassen in Noord-Holland. De bedoeling is te werken richting holistisch economisch beleid, waarbij het doel is om het welzijn van alle inwoners te waarborgen, binnen de wetenschappelijke ecologische grenzen (ongeacht of de economie groeit of niet). Wij hebben in hoofdstuk 3 van de discussienota al een voorzet gedaan voor een aantal toepassingen van het donutmodel in Noord-Holland en horen ook graag hoe individuele commissieleden daar tegenover staan. Uiteindelijk willen we op basis van de discussie een of meerdere initiatiefvoorstellen uitwerken met zoveel mogelijk Noord-Hollandse fracties.

Discussienota “Noord-Hollandse Donut: Samen naar een 21ste-eeuwse economie waar iedereen beter van wordt”

1. Aanleiding

Afgelopen decennia was economisch beleid wereldwijd vooral gericht op economische groei. Daarmee zouden alle problemen worden opgelost: van ecologische tot sociale. Dat is niet gebeurd.

Wetenschappers laten zien dat we de grenzen van wat onze planeet aankan aan het overschrijden zijn en we daarmee de fundamenteën van ons bestaan, welvaart en welzijn ondermijnen. Ze pleiten voor systeemverandering.¹ Met name ons economisch systeem vraagt om een fundamentele update, om aan te kunnen sluiten bij de nieuwe uitdagingen van de 21ste eeuw. Dat biedt ook kansen om het beste, meest innovatieve uit onze samenleving te halen.

We leven namelijk in een unieke periode. De 21ste eeuw markeert de eerste keer in geschiedenis dat we problemen (en kansen) moeten aanpakken op zo'n grote schaal in een meer dan ooit verbonden wereld.² Dat terwijl huidige economische modellen zijn gebaseerd op de hele andere context van de 19de en begin 20ste eeuw.

Mensen zijn creatief en innovatief genoeg om in eigen behoeften te voorzien, en tegelijk de natuur en onze leefomgeving te versterken. Maar we hebben wel modellen, kaders en beleid nodig die dat toekomstgerichte gedrag ontketen, belonen en faciliteren. Het huidige economische systeem doet echter het tegenovergestelde: het maakt dat vervuilen, of producten kopen/produceren die planeet, dier en mens schaden, loont. Hoeveel makkelijker en goedkoper is het immers om snel een Primark-broek te kopen, in plaats van een echt duurzame, eerlijk geproduceerde? Politiek beleid is nu vooral gericht om de negatieve effecten van dat systeem op te lossen, terwijl het nuttiger is te werken aan een nieuw systeem, dat vanaf ontwerp al met haar output bijdraagt aan een gezondere samenleving.

Provincie Noord-Holland (PNH) zoekt gelukkig wel naar manieren om beleid te voeren dat beter antwoord kan bieden op de uitdagingen van deze eeuw. Tegelijkertijd hebben we te maken met diepgewortelde oude ideeën over economie en het nut van economische groei. Het feit dat verschillende problemen en oplossingen van de 21ste eeuw met elkaar verbonden zijn, vraagt ook om een integrale, holistische aanpak, die dwarsverbanden legt en verschillende beleidsonderwerpen met elkaar verbindt. Niemand weet precies wat straks gaat werken, dus is het belangrijk om te gaan experimenteren en te werken aan nieuwe systemen die snel kunnen evolueren en aanpassen.

Dit discussiestuk is bedoeld om een kompas mee te geven voor holistisch, economisch beleid, waar we allen beter van worden. Het kompas moet meer de realiteit reflecteren van de economie als onderdeel van een complex ecologisch en sociaal systeem. In dit stuk wordt het model van de 'donuteconomie' van de [econoom Kate Raworth](https://www.econ.cam.ac.uk/people/kate.raworth/) (Oxford Universiteit) voorgesteld als basis om verder te experimenteren met nieuw economisch beleid. Het model nodigt uit om ons bij het vormen

¹ <https://www.iucn.nl/updates/ipbes-rapport-1-miljoen-plant-en-diersoorten-met-uitsterven-bedreigd>; <https://edepot.wur.nl/495744>

² *Nog nooit waren er zoveel mensen op aarde en nog nooit zoveel bedrijvigheid. Dat we ons als mens zo hebben kunnen ontwikkelen is te danken aan een ongekend stabiele en gunstige ecologische/klimatologische omstandigheden van de laatste 11.000 jaar. Die stabiliteit dreigen we nu te verstoren.*

van beleid te richten op één hoofddoel: voorzien in welzijn van onze inwoners, binnen de ecologische grenzen van de aarde. Dit doel overstijgt de links-rechts dichotomie en biedt kansen om in co-creatie te werken aan een gezonder systeem dat past bij de 21ste eeuw.

De donuteconomie maakt gebruik van universele ontwerpprincipes die aan alle gezonde processen in de natuur ten grondslag liggen. Het mooie is dat Raworth die principes inzet om te laten zien hoe we de sterke punten van ons systeem van vrije ondernemingen, burgers, wetenschap, markt en overheden kunnen gebruiken en verder versterken, terwijl we de tekortkomingen ervan aanpakken. Het leidt tot acties waarin telkens het economische, sociale en ecologische met elkaar worden verbonden.

Raworth's visie vindt gretig aftrek over de hele wereld. Van [provincie Zuid-Holland](#) tot Hogeschool van Amsterdam en de [Amsterdam Donut Coalitie](#): een snelgroeiend netwerk van ondernemers, beleidsmakers, burgers, academici en vrijwilligers die het donutmodel in praktijk brengen. Gemeente Amsterdam heeft het donutmodel al als leidraad voor beleid genomen en is samen met ondernemers, academici, burgers en het maatschappelijke middenveld aan de slag gegaan om het te vertalen naar de praktijk. Het resultaat is [dit instrument](#) dat handvatten biedt voor een transitie naar een innovatieve stad/regio/provincie, waar mensen en dieren floreren binnen de grenzen van wat de aarde aankan.

Dit discussiestuk nodigt u uit om iets vergelijkbaars te doen en met ideeën te komen over hoe we het (aangepaste) model praktisch zouden kunnen toepassen in Noord-Holland. Uiteindelijk willen we op basis van de discussie een of meerdere initiatiefvoorstellen uitwerken met zoveel mogelijk Noord-Hollandse fracties. Laten we als volksvertegenwoordigers onze innovatie, kennis en creativiteit bundelen om economisch beleid van Noord-Holland zo te vernieuwen dat burgers, dieren en planeet er beter van worden (ongeacht of de economie groeit of niet).

Brainstormsessies rond de donuteconomie

2. Zeven stappen naar een economie van 21ste eeuw

In haar boek *"Donuteconomie: in zeven stappen naar een economie van de 21ste eeuw"* schetst econoom Kate Raworth hoe economen, door hun hunkering naar de exactheid van wis- en natuurkunde, vanaf de 19de eeuw processen in de economie zijn gaan verklaren met wiskundige en statistische modellen. Maar terwijl natuurkundigen goed naar de realiteit van de processen in de natuur kijken en daarvan leren, zorgde de focus van economen op het creëren van formules en grafieken juist voor overgesimplificeerde modellen die ver van de realiteit en processen van de natuur afstaan. Gebaseerd op aannames die hun basis vinden in de 19de en 20ste eeuw, maar gepresenteerd als een soort natuurwetten. Met vaak (impliciet) één hoofddoel: economische groei.³

Die modellen en het streven naar economische groei dicteren (onbewust) nog steeds ons economisch denken en beleid. Maar ze blijken geen antwoord te bieden op verschillende ecologische, financiële en sociale problemen van onze tijd. De huidige economie stimuleert vanuit haar ontwerp ongelijkheid en uitputting van de aarde (degeneratief).

Des te belangrijker vond Raworth het om een nieuw model te schetsen, dat het beste bij iedereen naar boven brengt en past bij de uitdagingen van deze tijd: de 'donuteconomie'. Daarbij presenteert Raworth het 'donutmodel', een kompas dat ons economisch beleid kan begeleiden naar het nieuwe hoofddoel van economie: het garanderen van welzijn van alle burgers, binnen de ecologische draagkracht van de aarde.

Raworth erkent expliciet dat haar model, zoals elk model, ongetwijfeld nog aangescherpt zal moeten worden en nodigt iedereen uit om er actief mee aan de slag te gaan. Maar het idee dat we binnen de mogelijkheden van de planeet moeten voorzien in de behoeften van iedereen, is een krachtig principe dat stand houdt.

Hieronder worden de uitgangspunten van de donuteconomie - gebaseerd op wetenschappelijke inzichten over hoe succesvolle systemen in de natuur werken - in zeven stappen geschetst. Gezien het feit dat het denken volgens de donuteconomie voor velen heel nieuw zal zijn, hebben we hieronder uitgebreider dan gebruikelijk aandacht besteed aan wat het inhoudt. Het is aan te bevelen het boek van Raworth te lezen (die zullen we zo snel mogelijk beschikbaar stellen aan elke fractie) en/of bijvoorbeeld deze video's te bekijken:

- [TED-talk Kate Raworth](#)
- [Tegenlicht aflevering over 'Donuteconomie'](#)
- [TED-talk econoom Mikós Antal over innovatie in denken over economische groei](#)

³ Raworth's denken is niet uniek. Ze baseert zich op verschillende economen, maar laat ook zien dat er onder jongere generaties wereldwijd behoefte bestaat aan nieuwe modellen. Zo is er een netwerk van minstens 80 studentengroepen in meer dan 30 landen opgericht in 2014, door een studente Economie die hetzelfde zag als Raworth: het economiecurriculum van verschillende onderwijsinstellingen is gebaseerd op verouderde modellen en aannames die onvoldoende bevraagd worden. Het netwerk "Rethinking Economics" pleit voor een hernieuwd curriculum i.p.v. het huidige dat een beperking vormt voor de mogelijkheid om de multidimensionale uitdagingen van 21ste eeuw aan te pakken: van financiële stabiliteit tot voedselveiligheid en biodiversiteit. <http://www.rethinkeconomics.org/>.

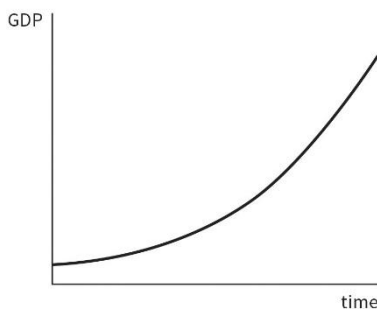
Voor een inzicht in concrete toepassing op overheidsniveau:

- [Amsterdam Stadsdonut](#) (gekoppeld aan een [Monitor](#))

2.1 Verander het doel: van economische groei naar welzijn van allen, binnen ecologische grenzen

“Verandering is altijd het moeilijkst net voordat je eraan begint.”

Oude economie

Figuur 1 Het beeld van vooruitgang zoals dat impliciet economisch beleid wereldwijd heeft gevormd. Over nut, noodzaak, kosten en grenzen van deze exponentiële economische groei werd nauwelijks gesproken.

In de jaren '30 van de 20ste eeuw bedacht econoom Simon Kuznets het Bruto Nationaal Product (bnp, later bbp) als maatstaf van de jaarlijkse output van de Amerikaanse economie. Raworth legt uit hoe sindsdien economische groei definitief het (impliciete) doel van economie werd. Kuznets' bnp was simpel en sloot goed aan bij de behoeften van overheden van die tijd. Binnen 20 jaar hadden bijna alle industrielanden de groei van hun output (bnp/bbp) als het belangrijkste doel van hun economisch beleid overgenomen. De aanname was dat vooruitgang voortdurende economische groei betekent en dat die groei een goede indicator is voor welzijn van mensen. Kuznets zelf verzette zich tegen deze trend, maar beleidsmakers negeerden zijn kanttekeningen.

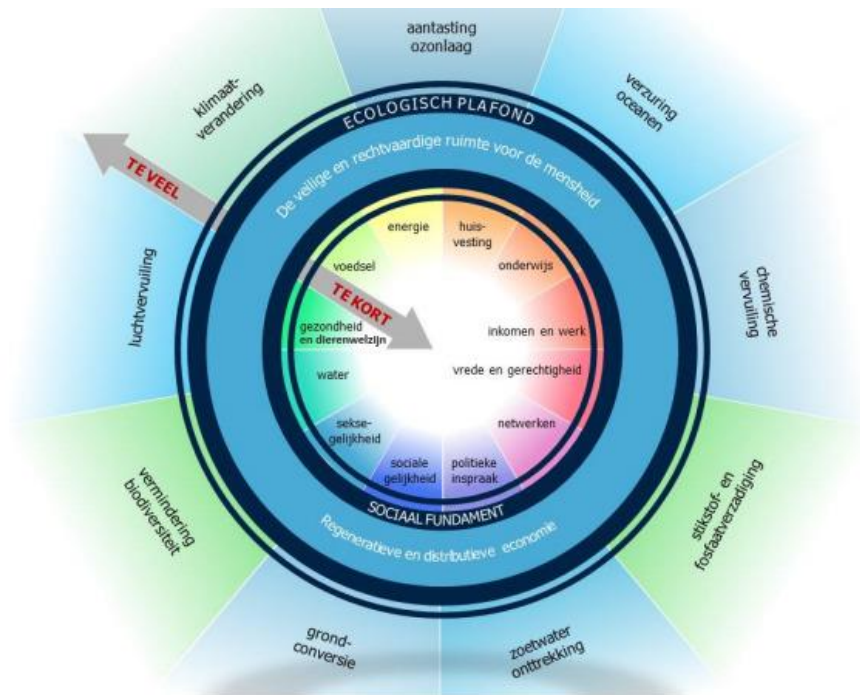
Kuznets en aantal andere economen pleitten er voor om bij het streven naar economische groei in ieder geval precies aan te geven wat dan moest groeien, waarom, tot wanneer/waar, de kosten (milieu, natuur, etc.) en baten ervan, wie de kosten betaalt, etc. Maar ook dat werd genegeerd. Het bevragen van de noodzaak van groei was politieke zelfmoord geworden. Zo heeft het doel van (oneindige) economische groei zich deels onbewust in beleid genesteld. In veel macromodellen die de plannen van beleidsmakers doorrekenen is economische groei de kernvariabele. Het was te verleidelijk geworden om vele beleidsafwegingen afhankelijk te maken van het effect op slechts één indicator.

Inmiddels hebben we een grote financiële crisis gehad. Er is meer bewustwording over ecologische problemen zoals ontbossing en vervuiling. Mensen zoeken ook steeds meer een andere vorm van voldoening dan betaald werk en consumptie. Al die zaken waren echter een blinde vlek voor de dominante economische modellen. Daarom is er bij steeds meer politici interesse ontstaan voor een rijker, weidser beeld van hoe economische vooruitgang eruitziet.

Daar waren echter nog geen heldere woorden of kompas voor en dus bleven politici hangen in het idee van 'groei'. Ze voegden er alleen allerlei bijvoeglijke naamwoorden aan toe: groene/inclusieve/duurzame groei. De behoefte van politici om zoveel kwalificaties te geven aan groei, maakt het volgens Raworth duidelijk dat de tijd rijp is om het doel van groei an sich los te laten.

Nieuwe economie

Raworth gaat daarom eerst terug naar de basis en formuleert een nieuw, adequater doel van de economie: het waarborgen van welzijn van iedereen, binnen de draagkracht van de planeet (ongeacht of de economie groeit of niet). Dat is immers waar we allemaal beter van worden en waar weinigen tegen zouden zijn. Ze tekent vervolgens een bijbehorend model dat als een kaart dient om het nieuwe doel vorm te geven: het 'donutmodel'.

Figuur 2 Het 'donutmodel': een nieuw economisch model, waarin het welzijn van mens en dier – binnen de draagkracht van de aarde – centraal staat.

Het donutmodel is een omkering van de standaard economisch modellen: de natuur en welzijn van mens/dier niet langer de blinde vlek van het systeem, maar het hart ervan. Logisch, want dat zijn de fundamenteën van ons bestaan. Het model is rond en kopieert de cyclische processen die we uit de natuur kennen: een realistischer beeld van de werkelijkheid dan de oude lineaire modellen. Het model heeft ook een planeetbrede focus, wat beter aansluit op de realiteit van globalisering.

In het midden van het model wordt de ondergrens van welzijn die iedereen nodig heeft uitgebeeld. Deze is gebaseerd op o.a. de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. Denk aan onderwijs, schoon drinkwater, goede gezondheid, dierenwelzijn, voedsel en politieke inspraak.⁴ Dit is het sociaal fundament voor een bloeiende samenleving.⁵ De buitenkant van de donut verbeeldt de negen – door wetenschappers geformuleerde – ecologische grenzen van de planeet die we moeten respecteren.⁶ Buiten de buitenste ring bevindt zich de aantasting van de planeet, door bijv.

⁴ Raworth nodigt uit om de indicatoren van het sociaal fundament aan te vullen. Dierenwelzijn is later toegevoegd.

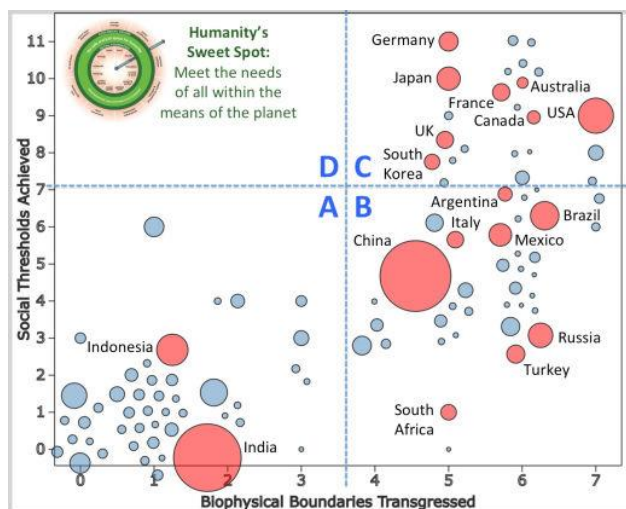
⁵ Raworth nodigt iedereen uit om de indicatoren voor dit sociale fundament indien nodig aan te vullen en aan te passen aan eigen sociale context.

⁶ Deze planetaire grenzen zijn gebaseerd op het werk van ecosysteem-wetenschappers van het [Stockholm Resilience Centre](#). Zij hebben gekeken naar wat er nodig is om ons zo lang mogelijk in de ongekend ideale ecologische omstandigheden (stabiel klimaat, biodiversiteit, voldoende drinkwater, etc.) van de afgelopen 11.000 (Holoceen) waarin we als mens hebben kunnen floreren, te houden. Ze formuleerden negen cruciale processen van het ecosysteem met drempels of kantelpunten. Overschrijding van de drempels zou leiden tot onomkeerbare veranderingen, waarvan de gevolgen niet te overzien zijn. Voor ons voortbestaan is het essentieel om die drempels niet te overschrijden, vandaar dat Raworth ze als plafond van onze economische activiteiten heeft opgenomen.

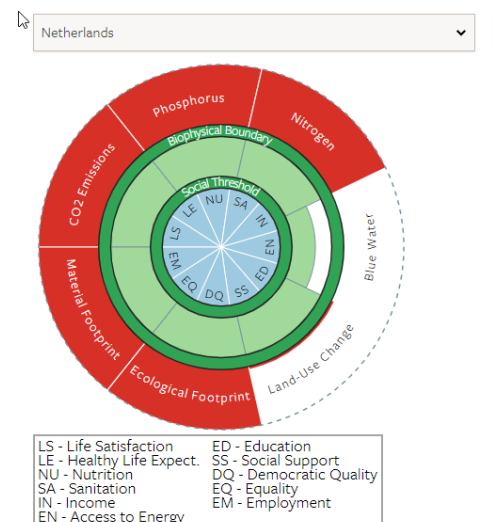
klimaatverandering, afnemende biodiversiteit, stikstofverzadiging en chemische vervuiling. Dit is het ecologisch plafond waarmee we rekening moeten houden om de aarde leefbaar te houden voor iedereen. De binnenste en buitenste grenzen van de donut zijn met elkaar verbonden en beïnvloeden elkaar. Het donutmodel helpt beleidsmakers en burgers zo met één plaatje in het meer holistisch, integraal denken.

Raworth pleit voor beleid gericht op evenwicht, waarin de economie balanceert tussen de hierboven beschreven ecologische bovengrens (de buitenste ring) en de sociale ondergrens (de binnenste ring). Die ruimte van evenwicht wordt uitgebeeld door de lichtblauwe, donutvormige ruimte: de veilige en rechtvaardige ruimte. Hier is het mogelijk om met behulp van wat de aarde ons biedt, te voorzien in de behoeften van alle mensen. Het doel van de nieuwe economie is dus simpel: in de eetbare zijde van de donut komen. Met alles wat we doen moeten we binnen sociale en ecologische doelen zien te komen.

Wat is dan de huidige stand van zaken? Als iedereen zou leven zoals een gemiddelde Nederlander, dan zouden we 3,5 aardes nodig hebben.⁷ We leven op de pof en dat wordt elk jaar meer. Dat heeft enorme consequenties op allerlei vlakken die de standaard economische modellen niet laten zien, maar het donutmodel wel.⁸ Wereldwijd zijn er nog steeds miljarden mensen die niet in hun basisbehoeften kunnen voorzien, terwijl we minstens vier planetaire grenzen overschrijden (landgebruik, stikstof- en fosforverzadiging, klimaat en biodiversiteit). De onderstaande grafiek (figuur 3) laat ook zien dat ondanks de enorme economische groei wereldwijd, nog geen enkel land zich 'in de donut' (de rechtvaardige en veilige ruimte) bevindt (vak D). In die zin zijn alle landen, ook de G20-landen, nog 'ontwikkelingslanden'.⁹

Figuur 3 Donutmodel toegepast op verschillende landen. Nederland bevindt zich rechtsboven (een van de blauwe stippen bovenin).

Figuur 4 Donutmodel toegepast op Nederland: sociaal gaat het goed, maar we overschrijden bijna alle planetaire grenzen.

⁷ <https://nos.nl/op3/artikel/2244088-waarom-we-eigenlijk-twee-aardes-nodig-hebben.html>

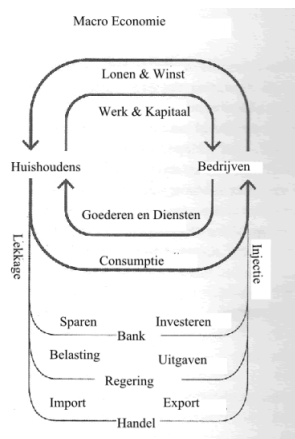
⁸ Hoeveel aardes heeft u nodig en wat zou eraan kunnen veranderen? Zie: <https://www.footprintcalculator.org/>

⁹ <https://www.kateraworth.com/2018/12/01/doing-the-doughnut-at-the-g20/>

2.2 Zie het grote plaatje: van onafhankelijke markt, naar ingebedde economie

“De belangrijkste aannames van een model staan niet in de formules, maar in wat niet wordt vermeld: niet in de variabelen op het computerscherm, maar in de lege ruimtes eromheen.”

Oude economie

Figuur 5 Circulaire stroomdiagram van Samuelson: 70 jaar de bepalende schets van de macro-economie

Na de Tweede Wereldoorlog (WOII) was er behoefte om geld te weer laten rondpompen. Daarom maakte econoom Paul Samuelson een globale schets die bedoeld was te illustreren hoe inkomen (geld) circuleert in de economie: het zogenaamde circulaire stroomdiagram. Samuelson's schets werd al snel onterecht gebruikt om de economie zelf te illustreren en vormt een van de fundamenteën van het huidige denken over economie. Dit ondanks dat Samuelson dat niet zo bedoeld had. Het leverde een zeer vertekend beeld op van de economie: een gesloten systeem en een op zichzelf staande, zelfvoorzienende markteconomie, waarin alles draait om productie en consumptie.

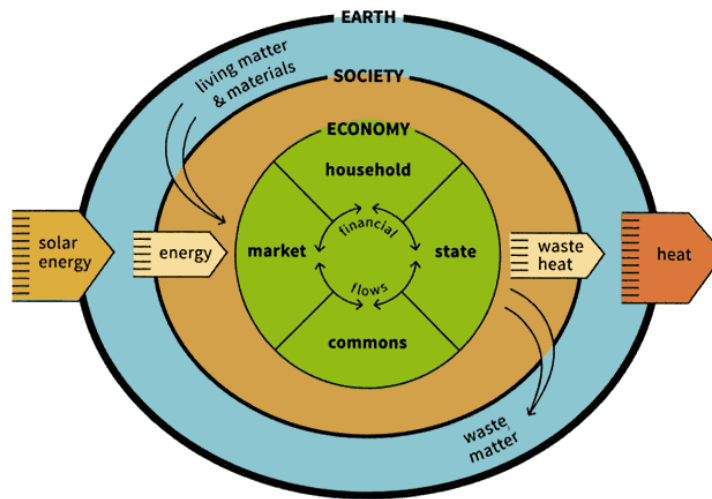
Ook de spelers en de processen kregen later in het model andere rollen en betekenissen toegedicht dan Samuelson had bedoeld. Zo werden in de economie hoofdrollen toegeschreven aan de markt en bedrijven, waarbij de aanname was dat de markt alle problemen zou oplossen en het bedrijfsleven gericht is op productie- en

winstmaximalisatie. Die moesten dus zoveel mogelijk vrijheid krijgen. Voor financiële markten werd aangenomen dat ze nooit konden falen. De aarde werd gezien als een onuitputtelijke bron van grondstoffen. Eventuele uitputting zou geen probleem zijn, want de markt zou voor vervanging zorgen. Macht en het huishouden worden als irrelevant gezien en het bestaan van samenleving ontkend.

In het standaardplaatje van de economie draait dus alles om de markt; de rol van ecologie, samenleving, het huishouden, de gemeenschappelijke voorzieningen, onderlinge afhankelijkheid en machtsfactoren waren een blinde vlek. Het is als een arts die steeds alleen naar je lever kijkt om te beoordelen hoe gezond je bent.

Nieuwe economie

Raworth maakt een nieuw plaatje voor de 21ste eeuw, beginnend met een meer passende economische vraag: waar zijn we van afhankelijk om in onze behoeften te voorzien?

Figuur 6 Ingebedde Economie Diagram: een ingebedde economie is dienstbaar aan de aarde en alle aardbewoners

Daarmee komt Raworth op het Ingebedde Economie Diagram. Het verandert het perspectief van economische analyse en er ontstaat een realistischer beeld: ecologie is geen luxe die er pas bijkomt als al het andere is geregeld, maar het is een fundament van ons bestaan. Daarbinnen is de samenleving die bestaat uit talloze wederkerige relationele netwerken en die zorgen voor samenwerking, regels, normen en gemeenschapszin. We zien vervolgens dat economie ingebed is ecologie en samenleving. De veerkracht van de economie is afhankelijk van die samenleving en ecologie, maar de veerkracht van de samenleving wordt ook bepaald door economisch beleid.

Het nieuwe model maakt ook duidelijk dat economie niet alleen bestaat uit de markt en dat de markt niet een zelfvoorzienend systeem is dat losstaat van alle andere systemen. De economie bestaat uit de synergie van de markt, het huishouden, de gemeenschappelijke voorzieningen (commons) en de staat. Ieder heeft zijn eigen kwaliteiten en zwakke punten. Als we daar rekening mee houden in beleid, kunnen we het maximale potentieel ontketen; potentieel dat voor het oude economische model een blinde vlek is, maar dat juist nu kunnen katalyseren om in het eetbare deel van de donut te komen. Financiën zouden daarbij dienend en niet sturend moeten zijn.

Op die manier laat het diagram dwarsverbanden zien waardoor beleidsmakers rekening moeten houden met het totaalplaatje: de verdeling van welzijn en welvaart (kennis, macht, geld, sociaal kapitaal) over de hele samenleving, binnen de grenzen van de ecologie. Het circulaire stroomdiagram van de oude economie werd gemaakt in een tijd waarin de economie tien keer kleiner was. Vandaag is de economie zo groot dat de regeneratieve en absorberende capaciteit van de aarde het nauwelijks kan bijhouden.

Kijkend naar het donutmodel, moeten beleidsmakers ervoor waken dat de economie niet zo groot wordt dat het de levensondersteunende systemen van de aarde zodanig verstoort dat het gevaarlijk wordt. Dat betekent dat we een economisch systeem moeten creëren dat dienstbaar is aan de aarde en het welzijn van haar inwoners.

2.3. Koester de menselijke aard: van homo economicus naar sociaal flexibel mens

De dominante economische theorie stelt mensen vaak voor als een homo economicus: berekenend, op eigen voordeel uit, egocentrisch, competitief, met onveranderlijke voorkeuren en onverzadigbaar. Dat geeft een eenzijdig beeld van mensen, stelt Raworth. Wanneer je echter voortdurend zo'n beeld

blijft schetsen van mensen, is het moeilijk te zien dat mensen zoveel meer zijn en zie je daardoor ook allerlei oplossingen en potenties over het hoofd. Het wordt ook een zelfvervullende voorspelling: mensen en organisaties gaan zich gedragen naar het beeld dat van ze verwacht wordt.

Figuur 7 Homo economicus

VS

Figuur 8 Sociaal flexibel mens

Raworth noemt als voorbeeld het feit dat in het taalgebruik het woord consument een veel groter gewicht heeft gekregen dan het woord burger. Beide woorden drukken andere waarden uit. Als mensen als consument worden aangesproken gaan ze zich ook veel egocentrischer gedragen (meer in lijn met het beeld van homo economicus) dan als ze als burger worden aangesproken, zo blijkt uit onderzoek.

Economen dienen volgens Raworth een nieuw beeld te schetsen van de mens: niet meer de egocentrische homo economicus, maar een sociaal flexibel mens. Zie figuur 8 hierboven. Het beeld van gemeenschap herinnert ons aan onze wederzijdse afhankelijkheid. De zaaiende en oogstende mens plaatst ons in het levende web dat de aarde is. Het beeld van de acrobaat maakt duidelijk hoe vaardig we zijn en tot welke prestatie wij in staat zijn door samen te werken.

Economen en beleidsmakers van de 21ste eeuw zullen zichzelf en anderen gaan aanspreken op eigenschappen zoals empathie, wederkerigheid, behulpzaamheid, vooruitziendheid, bedachtzaamheid, afhankelijkheid van elkaar, etc. Wanneer mensen de kans krijgen zich te manifesteren in al hun eigenschappen zal de homo economicus nog slechts een facet zijn en niet het allesbepalende zelfbeeld.

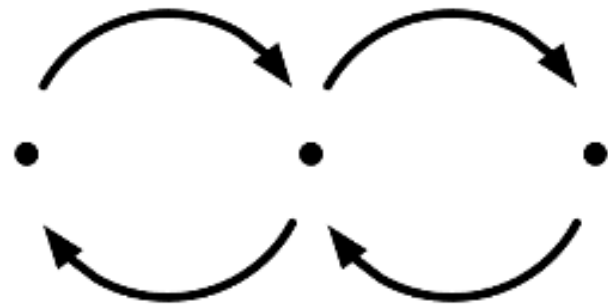
2.4. Ga (voorzichtig) aan de slag met systemen: van mechanisch equilibrium naar organische complexiteit

“De wereld is rommelig. Het is niet-lineair, turbulent, chaotisch. Het is dynamisch. Het is altijd op weg naar ergens anders en is dus niet te vatten in wiskundig nette evenwichten. Het organiseert zichzelf en evolueert. Het creëert diversiteit, geen uniformiteit. Dat is wat de wereld mooi maakt, dat is wat het laat werken.”

Figuur 9 Economie als voorspelbaar mechanisme: kunstmatig evenwicht.

VS

Figuur 10 Economie als complex organisch systeem: complex samenspel van versterkende feedbackloops en balancerende feedbackloops

Oude economie

Door hun hunkering naar de exactheid van wis- en natuurkunde, lieten economen zich leiden door de veronderstelling dat de economie een voorspelbaar mechanisme is. Geïnspireerd door het werk van Isaac Newton. Ironisch genoeg was het Isaac Newton die - nadat hij al zijn spaargeld in beleggingen verloor - erkende dat economische processen veel complexer zijn: *"Ik kan de beweging van sterren berekenen, maar niet de krankzinnigheid van de mens."*

Toch is onze economie gebouwd op modellen die uitgaan van voorspelbaarheid en evenwicht. Als voorbeeld van economie als een wiskundig voorspelbaar mechanisme, noemt Raworth de wet van vraag en aanbod. Zulke modellen lijken plausibel, maar zijn gebaseerd op aannames die de werkelijkheid vertekenen. De focus op het creëren van formules en modellen heeft economie juist verder van inzichten van natuurlijke processen gebracht, in plaats van dichterbij. Hoewel economen dit steeds meer zijn gaan beseffen, domineren mechanische modellen nog steeds ons denken over economie. Dat is ook waarom bijna niemand bijvoorbeeld de crisis van 2008 zag aankomen.

Nieuwe economie

Raworth stelt dat het natuurlijker en realistischer is economie te beschouwen als een complex, organisch systeem dat uit veel subsystemen en sub-subsystemen bestaat (globalisering, financiën, huishoudens, etc.). Deze systemen beïnvloeden elkaar wederkerig doordat zij op allerlei manieren met elkaar verbonden zijn, deels zelf-organiserend, deels hiërarchisch. Klein lijkende gebeurtenissen kunnen daarom grote gevolgen hebben.¹⁰

Het is een grote uitdaging om te leren denken in systemen, omdat mensen in het evolutieproces van 100.000 jaar vooral kortetermijnoverlevingsstrategieën geleerd hebben. Duizenden jaren hebben mensen namelijk een relatief kort leven geleid, in kleine groepen, waar ze vooral van snelle feedbackloops leerden en nog weinig impact op de planeet hadden. De wereld zien als een voorspelbaar mechanisme past daarbij. Mensen hebben daarom niet geleerd om te gaan met een snel veranderende, onstabiele en onvoorspelbare wereld waar we nu mee te maken hebben.

We moeten daarom gewoon aan de slag met systeemdenken: experimenteren, leren, aanpassen, streven naar continue verbetering. De natuur, met haar efficiënte processen, is onze beste leermeester. We kunnen het proces van natuurlijke selectie nabootsen, samengevat als 'diversifiëren, selecteren, versterken': zet kleinschalige beleidsexperimenten op om een verscheidenheid aan interventies uit te testen, stop de interventies die niet goed werken en vergroot

¹⁰ Doordat we bijvoorbeeld op een bepaalde manier omgaan met dieren is de COVID-19 pandemie ontstaan, wat weer grote impact heeft gehad op de gemeenschappen, huishoudens, de markt, etc.

de interventies die dat wel doen. Dit soort adaptieve beleidsvorming is cruciaal in het licht van de huidige ecologische en sociale uitdagingen, omdat de uitdagingen en context van vandaag uniek is in de geschiedenis. Niemand weet wat werkt, dus het is belangrijk om een systeem te bouwen dat snel kan evolueren en aanpassen.

Raworth vergelijkt het met geneeskunde: een continue ontdekkingsreis naar hoe ons lichaam werkt en hoeveel druk het lichaam aankan voordat onze systemen het begeven. Volgens Raworth moet op een vergelijkbare economie beginnen met leren begrijpen hoe systemen (samen)werken, met in het achterhoofd de hoofdvraag: hoe kunnen we zorgen dat we de dynamiek van de systemen gebruiken om ieders welzijn te garanderen, binnen de grenzen van de planeet?

Systemen zitten vol met dynamische effecten, feedbackloops en kantelpunten. We moeten alert zijn op deze kenmerken van systemen om ze in ons voordeel te laten werken.

- Doordat systemen niet lineair zijn versterken (versterkende feedbackloops) of remmen (balancerende feedbackloop) zij elkaar af. Een voorbeeld van een zichzelf versterkend effect is dat het huidige economische systeem geld, macht en bezit accumuleert en centraliseert. Een handjevol bedrijven bijvoorbeeld die 80% van wereldhandel controleert en steeds meer welvaart verzamelt. Hetzelfde met de rijkste 1% van de mensheid. Door dit effect kan iemand die bijvoorbeeld miljoenen heeft geërfd, zonder noemenswaardige talent of vaardigheden steeds meer welvaart blijven vergaren, en iemand geboren in grote armoede, maar met veel talent, toch blijven hangen in armoede.
- Balancerende feedbackloops zorgt voor remming in systemen. Denk aan de oververhitte economische groei vanaf 1998 tot 2007. Het grote balancerende corrigerend effect van dit systeem kon niet uitblijven, maar bijna niemand zag het aankomen. Landen stonden in de crisis van 2008 op het punt van failliet, veel mensen verloren hun woning, banken moesten met belastinggeld worden gered en de crisis ging ten koste van zorgsystemen, onderwijsinstellingen, politie, sociale vangnetten, lonen, etc.

Wanneer je de systemen van accumulatie van geld en macht naast het systeem aarde zet, zie je dat de aarde in toenemende mate natuurlijke hulpbronnen verliest ten opzichte van de rijkdom die op sommige plaatsen en bij sommige mensen accumuleert. Het gaat bij de aarde om verlies van biodiversiteit, bodemkwaliteit, schoon water, etc. Denkend in systemen die draaien op versterkende en balancerende feedbackloops, dan kunnen we verwachten dat het balancerende effect van de planeet wel eens hard kan uitpakken voor de mensheid.

- In een systeem kan ook uitstel van groei optreden en een systeem kan langzaam of juist snel reageren.

Het ontwerp van de huidige, oude economie versterkt systeemprocessen die ongelijkheid (accumulatie van welvaart en macht in handen van relatief kleine groep) in de hand werken en die de aarde uitputten (degeneratief). Het gevolg daarvan is dat we dan vooral bezig zijn met de negatieve symptomen ervan te corrigeren. Maar daarmee bereiken we ons nieuwe economische doel niet: voorzien in welzijn van iedereen, binnen ecologische grenzen ('in de donut' komen). We moeten volgens Raworth de bron aanpakken: werken aan een economisch systeem dat al in haar ontwerp distributief en regeneratief is. Zoals de natuur dat is.

2.5. Richt je op distributie: van groei als oplossing naar ontworpen verdeling

“Veel mogelijkheden van de bevolking worden niet benut door een systeem waarin ongelijkheid wordt versterkt.”

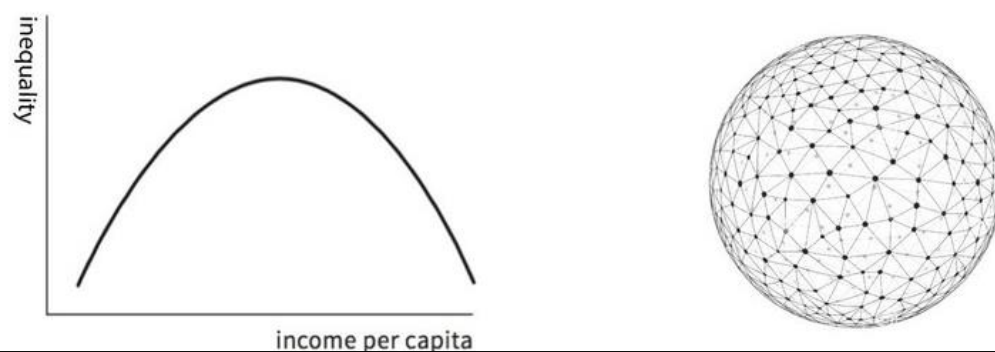
Oude economie

Om ‘in de donut’ te komen, moet welvaart zo verdeeld zijn dat het niemand ontbreekt aan het sociale fundament (zie donutmodel). Ongelijkheid in een land zorgt voor minder sociale cohesie, meer gezondheidsproblemen, meer criminaliteit, ondermijning van democratie, etc. Ongelijkheid heeft ook invloed op het respecteren van ecologische grenzen en zorgt ervoor dat een deel van het potentieel van de bevolking niet wordt benut. Terwijl we juist nu de creativiteit en het potentieel van alle inwoners nodig hebben.

Het gaat bij verdeling van welvaart niet alleen om inkomen, maar ook om de beschikking over technologie, kennis, macht, het vermogen om geld te creëren, land en ondernemingen. Onze economische systemen werken die verdeling echter niet in de hand en zorgen juist voor concentratie van welvaart bij een kleinere groep. Door versterkende feedbackloops in het systeem, worden degenen die al (soms door puur geluk) welvarend zijn, nog welvarender.¹¹ Ook zorgt bijv. een rigide patentensysteem voor concentratie van kennis en technologie. Dit beseffen zorgt ervoor dat we gaan nadenken over vragen als: “Zou het niet logisch zijn als innovatieve ideeën die voortvloeien uit onderzoek gefinancierd door publieke middelen voor iedereen toegankelijk zijn?” Of: “Hoe kunnen we burgers niet meer zeggenschap geven en in hun kracht zetten, om zo de concentratie van macht bij bedrijven te pareren?”

Distributie van welvaart in brede zin is dus belangrijk om in de donut te komen. Maar hoe?

Een aantal economen veronderstelde dat naarmate een economie groeit er eerst sprake is van groeiende ongelijke verdeling van inkomsten en dat later - bij nog meer groei - sprake zal zijn van

Figuur 11 Links: Een schets van het verloop van de Kuznetscurve, die ervan uitgaat dat economische groei uiteindelijk inkomensongelijkheid oplost. **Rechts:** Model van de 21ste eeuw om hulpbronnen vanaf begin te verdelen. Netwerken zijn uitstekende structuren om hulpbronnen op betrouwbare wijze door een heel systeem te verdelen.

¹¹ Cijfers van Credit Suisse laten zien dat wanneer je het totale vermogen van de aarde over alle volwassenen op aarde zou verdelen, elke volwassene over een vermogen zou kunnen beschikken van 56.540 dollar. De huidige middelen en rijkdom op aarde zijn meer dan voldoende om alle mensen op aarde van een sociaal fundament te voorzien.

meer gelijke verdeling. Deze veronderstelling heeft econoom Kuznets weergegeven in de zogenaamde Kuznetscurve (figuur 11).

Jarenlang zijn beleidsmakers en economen uitgegaan van de veronderstelling van de Kuznetscurve om ongelijkheden aan te pakken, ondanks dat Kuznet zelf toegaf dat zijn theorie grotendeels gebaseerd was op giswerk. Raworth laat zien dat Kuznetscurve uiteindelijk in de jaren '90 van de vorige eeuw werd ontkracht. Het werd dus tijd voor een nieuwe benadering.

Nieuwe economie

Ook een antwoord van de huidige, oude economie op concentratie van welvaart: herverdeling van inkomsten achteraf door progressieve belastingen en andere voorzieningen. Maar dat is niet efficiënt, omdat we dan alleen bezig zijn met symptoombestrijding. Wanneer bronnen van welvaart zoals macht, kennis, geld en technologie niet alleen in handen zijn van weinigen, maar van iedereen, en voortdurend vloeien van hand naar hand, kunnen we optimaal gebruik van de menselijke potenties.

Raworth stelt daarom voor dat we onze economie zo moeten inrichten, dat het distributief “by design”, vanaf het begin, is: er bewust voor kiezen om activiteiten zo te ontwerpen dat ze van start de waarde delen, in plaats van die achteraf proberen te herverdelen. De dynamiek van de beoogde donuteconomie neigt dus naar verspreiden en circuleren van waarde zodra het wordt gecreëerd.

Raworth keek voor inspiratie van zo’n distributief ontwerp weer naar processen in de natuur en komt daarom met een netwerkmodel (zie figuur 11 boven). Processen in de natuur laten zien dat netwerken uitstekende structuren zijn om hulpbronnen op betrouwbare wijze door een heel systeem te verdelen. De netwerken van de natuur leren ons twee belangrijke aspecten die belangrijk zijn voor een vitaal economische systeem waarin iedereen kan gedijen: diversiteit en distributie. Als grootschalige actoren een economisch netwerk domineren door het aantal en diversiteit van kleine en middelgrote spelers weg te drukken, zal het resultaat een ongelijke en kwetsbare economie zijn. Meer waardering voor het netwerk van kleinschalige, duurzame bedrijven en initiatieven uit de gemeenschap, zorgt voor robuustheid en vitaliteit van de hele economie op de lange termijn.

Distributief zijn betekent ook mensen in hun kracht zetten: mensen zelf verantwoordelijk maken en van middelen voorzien om hun samenleving en economie vorm te geven. Waarde niet laten accumuleren maar laten terugvloeien naar iedereen. Het gaat niet om het controleren van deze processen maar om het scheppen van de voorwaarden voor deze processen. Aanpassingen mogen door iedereen gemaakt worden

Overheden, burgers en bedrijven kunnen op alle niveaus faciliteren of meewerken aan open design en open source netwerken, co-creatie, gratis beschikbaar stellen van kennis, stimuleren van burger-netwerken en sociaal ondernemerschap, blockchain-constructies, fysieke ruimtes waar innovators uit de buurt aan de slag kunnen met experimenteren en creëren, coöperaties, andere vormen van eigenaarschap van bedrijven, etc. Zo wordt gewerkt met bottom-up netwerken die de positieve verandering in de economie aandrijven, om uiteindelijk binnen de ecologische grenzen te kunnen voorzien in het welzijn van allen.

2.6. Creëer om te regenereren: van groei als oplossing, naar regeneratief design

“Minder slecht is niet hetzelfde als goed. Mensen zijn nieuwelingen op deze planeet, die al 3,8 miljard experimenteert met ecologie en levenscycli. Mensen verkeren in het stadium van een peuter die verwacht dat moeder natuur voor ze zorgt en hun rommel altijd blijft opruimen. Wij zullen echter van de natuur moeten leren hoe je dingen niet verspilt maar genereus teruggeeft.”

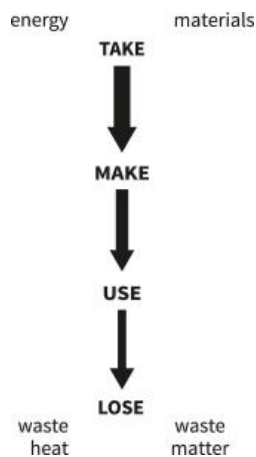
Oude economie

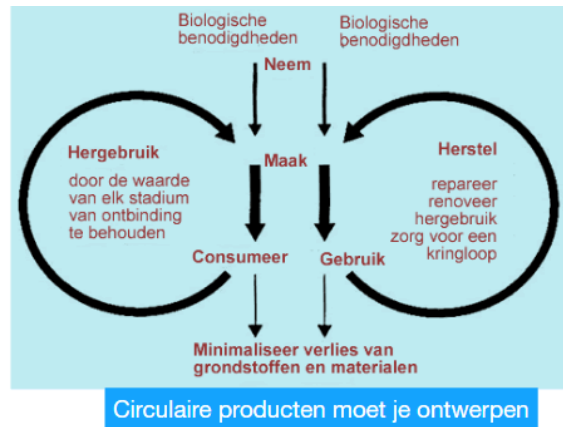
Figuur 12 Milieu Kuznetscurve

Net toen de Kuznetscurve in de jaren '90 van de vorige eeuw werd ontmanteld (zie vorige paragraaf), kwamen economen met een soort tweede Kuznetscurve: Milieu Kuznetscurve. Deze werd gemaakt op basis van onderzoek van economen Grossman en Krueger. Zij constateerden dat stijging van het gemiddelde inkomen van een land uiteindelijk leidt tot verbetering van het milieu. Grossman en Krueger hadden al zelf kanttekening bij hun studie gezet, maar deze werden genegeerd en hun Milieu Kuznetscurve werd toch een economische en politieke mantra.

Er is geen bewijs dat de Milieu Kuznetscurve klopt: in landen als India, maar ook in Westerse landen tussen 1990 en 2007, zien we een enorme economische groei, maar ook vaak groei van ecologische voetafdruk. De diensteneconomie in de Westerse landen heeft geleid tot minder vervuiling in die landen zelf, maar de vervuiling voor productie van allerlei goederen (kleren, computers, etc.) is simpelweg verplaatst naar de andere kant van de wereld. Economische groei lijkt de ecologische afbraak niet of onvoldoende tegen te kunnen houden. Mondige burgers – ongeacht economische groei – lijken juist een belangrijkere factor te spelen in terugdringen van vervuiling.

VS

Figuur 14 Regeneratieve economie

Figuur 13 Lineaire economie

Het ontwerp van de economie zoals die tot nu toe voornamelijk functioneert is als een Rupsje Nooitgenoeg: er gaat voedsel (energie, hulpbronnen) in, en er komt afval uit. Een lineaire, degeneratieve wegwerpeconomie. De natuur gaat heel anders te werk en is circulair opgebouwd: niets gaat verloren en de natuur geeft genereus terug. We kunnen dus weer leren van de natuur.

Nieuw economie

Om ons economische doel van welzijn voor iedereen, binnen ecologische grenzen, te bereiken is het dus nodig dat we een systeem opbouwen dat “by design” net zo regeneratief en genereus is als de natuur. Zo’n regeneratief en genereus economisch systeem heeft drie kanten.

Allereerst is het de bedoeling om producten en het productieproces zodanig te ontwerpen, dat dingen wanneer zij niet meer nodig zijn, teruggaan in de productieketen. Hieraan wordt al langzaam op verschillende plekken gewerkt onder het concept van ‘circulaire economie’. We zien dat binnen het oude, heersende economische systeem circulair werken moeilijk is. Door vanaf het begin circulair te ontwerpen (modulair, demontabel, recyclebaar) wordt het terugwinnen van materialen uiteindelijk makkelijker. Maar we zijn nu ook vooral bezig de kringlopen bedrijf per bedrijf, of sector per sector, te organiseren. De natuur is op dat vlak efficiënter. Die leert ons dat we moeten bouwen aan samenwerking van bedrijven, burgers en overheden in een overkoepelend systeem van netwerken van grondstoffen. Zo’n netwerk werkt efficiënter (zie vorige paragraaf) en maakt het voor individuele, maatschappelijk verantwoorde bedrijven makkelijker en goedkoper om circulair te handelen.

Ten tweede gaat een regeneratief systeem verder dan hergebruik van materiaal. Want alleen daarmee redden we het niet. De gemiddelde Westerse burger heeft ongeveer 10.000 dingen in bezit: dat allemaal terugbrengen gaat niet lukken. Als we hetzelfde of nog meer consumeren, neemt de totale impact van de economie op het milieu niet af, hoe goed je hergebruik ook is. Een circulair, regeneratief systeem omvat dus ook het stellen van grenzen: de vraag naar materialen moet naar beneden, maar ook het aantal vierkante meters landgebruik, afvalproductie, watergebruik, etc. Daarom is het essentieel dat we naast hergebruik van materialen, ook inzetten om consuminderen en besparen. Een onderdeel daarvan is meer delen en huren. Er ontstaan nieuwe verdienmodellen.

Een andere cruciale eigenschap van de regeneratieve donuteconomie is dat die genereus is. Het huidige systeem is vooral nog gericht op creëren van één soort waarde - financiële winst – voor een

bepaald groep. De hoofdvraag is nog steeds: hoeveel geld kan ik ergens uithalen? Overheden en bedrijven richten zich wel steeds meer op wat Raworth noemt 'missie nul': de focus op nul uitstoot en geen schade aan de leefomgeving. Maar waarom het daarbij laten? De natuur doet immers ook geen nul - het is vrijgevig. Het generatieve model van de 21ste eeuw vertrekt van de vraag: hoeveel vormen van waarde kan ik in het ontwerp van mijn bedrijf steken zodat ik waarde kan teruggeven aan de gemeenschap en het leefmilieu? Raworth stelt dus voor om toe te werken naar niet alleen geen schade creëren (klimaatneutrale gebouwen), maar ook extra waarde teruggeven aan de omgeving (natuurinclusieve gebouwen die lucht zuiveren en energie produceren voor de omwonenden).

Om die generatieve, vrijgevige economie op te bouwen, roept Raworth overheden en economen op om verder te meten dan het bbp. We moeten meetinstrumenten ontwikkelen om het pad richting een generatieve economie te kunnen monitoren en om bij te sturen waar nodig. Meten en metingen makkelijk toegankelijk en begrijpelijk maken voor alle burgers motiveert ook om samen te werken aan een gezondere samenleving.¹²

Steeds meer ondernemers streven niet alleen naar 'missie nul', maar ook naar meerwaarde te creëren die terugvloeit naar de gemeenschap en natuur. Dus bijvoorbeeld niet alleen geen schade brengen aan gezondheid van omwonenden, maar positief bijdragen aan meer gezondheid. Goede voorbeelden van zulke bewust regeneratieve bedrijven zijn Interface¹³ en de Noord-Hollandse Willicroft.¹⁴ En ook steden en dorpen kunnen een vrijgevige kringloop produceren. Dit kunnen ze bijvoorbeeld doen door eerst de nabijgelegen bossen, waterlanden en ander natuur te observeren en daarvan te leren. De metingen dienen dan als standaard voor architecten en stedenbouwkundigen. De infrastructuur in de stad dient even vrijgevig te zijn als de natuur in de omgeving van de stad. Natuurinclusieve gebouwen, daken waarop voedsel geteeld kan worden verzamelen de energie van de zon en vormen een thuis voor insecten, vogels en andere dieren. Gebouwen die CO2 omzetten in gezuiverde lucht. Rioolwater omgezet in voedingstoffen voor de bodem. Dat alles verbonden met een netwerk van wild corridors en stedelijke landbouwcultuur.¹⁵

Als we terugkijken naar het donutmodel dan zien we dat ook het sociale fundament in de circulaire, regeneratieve economie niet moet worden vergeten: producten en diensten moeten een positieve bijdrage leveren aan mensenrechten en dierenwelzijn (zie binnenste cirkel van het donutmodel). Zo'n economie dient ook mensen voldoende autonomie te geven en ze actief onderdeel laten zijn van het proces naar een samenleving waarin het welzijn van iedereen wordt gewaarborgd, binnen de ecologische grenzen.

¹² Zij verwijst hiervoor naar Oberlin in Ohio waar de burgers online elke dag kunnen zien hoeveel minder co2 er per persoon wordt uitgestoten, hoeveel schoon water er geproduceerd wordt hoeveel schone energie wordt opgewekt, hoe schoon de rivier is, hoeveel zuurstof in deze rivier is etc. Verder verwijst Raworth naar: <https://www.ecogood.org/nl/>, <https://bimpactassessment.net/>, en <http://www.multicapitalscorecard.com/>. Daar zijn een aantal mogelijkheden om vooruitgang te meten in een circulaire economie die rekening houdt met de natuur, de aarde en alle inwoners.

¹³ <https://www.duurzaambedrijfsleven.nl/infra/26055/hoe-een-tapijttegelfabrikant-klimaatverandering-terugdraait>

¹⁴ <https://willicroft.com/values>

¹⁵ Raworth noemt het project Park 20/20 in Hoofddorp, een bedrijvenpark dat gebouwd is volgens de wieg tot wieg principes, gebouwd van herwinbare materialen, met een geïntegreerd energiesysteem, waterzuivering, daken die zonne-energie winnen, water filteren voorzien in een habitat voor de vogels, en dat als geheel verwarmd wordt door een systeem van aardwarmte en warmtepompen.

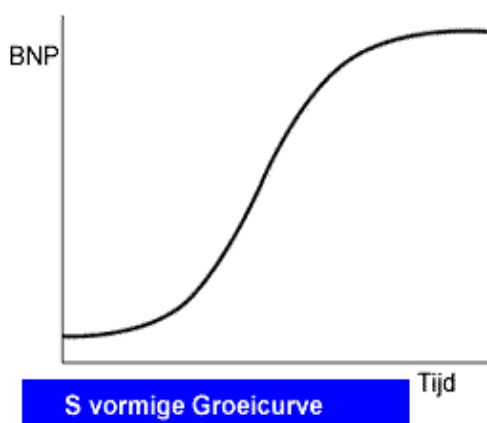
Om Kennedy te parafraseren:

"Vraag niet wat en hoe groot het deel is wat ik kan nemen, maar vraag je af wat je kunt bijdragen en hoe je meer kan geven."

2.7. Wees agnost als het om groei gaat: streef ernaar om te gedijen in plaats van te groeien

Oude economie

Raworth laat zien hoe onze hele economie, politiek en samenleving doordrenkt is met het idee dat er nooit een einde kan of moet komen aan economische groei. Zoals in paragraaf 2.1 geschetst, lijkt het denken over economische groei nu op een exponentieel stijgende curve, zonder plafond. Het probleem met een dergelijke exponentiële groeicurve is dat de groei zich buiten onze verbeelding zal voltrekken. Een exponentiële groei betekent bijvoorbeeld dat bij een jaarlijkse groei van 3%, de economie elke 23 jaar zal verdubbelen. In 2015 was het wereldwijde bbp ongeveer 80 biljoen dollar en de economie groeide met 3%. Als die groei zou aanhouden zou de economie drie keer zo groot zijn tegen 2050, tien keer in 2100 en 240 keer in 2200. Dat is niet voor te stellen binnen de ecologische grenzen. Toch is dit waar we allemaal impliciet vanuit gaan.

Raworth laat zien dat de eerste grote economen (van Adam Smith tot John Stuart Mill) echter niet geloofden in oneindige groei. Ze voorspelden op een gegeven moment een stationaire toestand van de economie (Mill vond dat goed, omdat dan meer ruimte zou zijn voor cultuur en welzijn). Deze vroege economen zouden de groei van het bnp wellicht grafisch als een S-curve hebben weergegeven.

De S-curve werd in 1838 voor het eerst getekend en het liet het verloop van bevolkingsgroei zien. Ecologen, demografen, biologen en statistici, realiseren zich inmiddels allemaal dat de S-curve op een adequate manier een aantal natuurlijke processen beschrijft. Dit kan variëren van de groei van een

kindervoet tot het aantal tumoren in een lichaam. Maar meeste economen, beleidsmakers en bedrijven gaan niet uit van de S-curve. Sterker nog: niemand is voorbereid op een scenario van stationaire toestand van de economie.

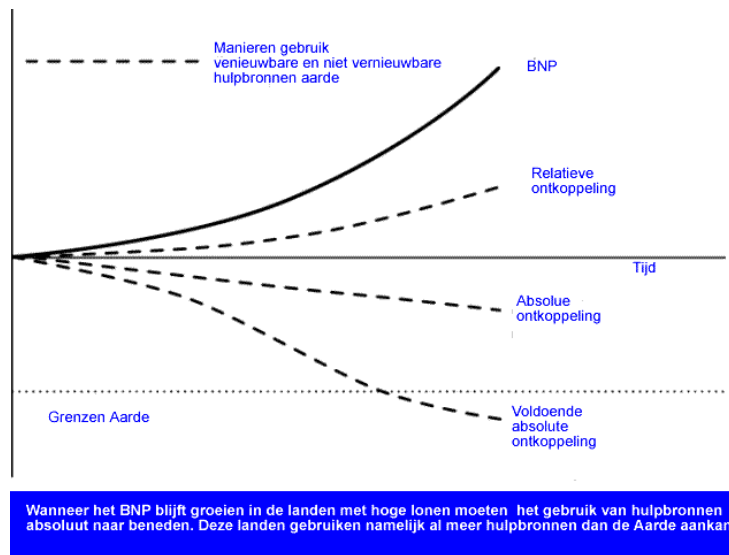
Groene groei: kunnen we blijven 'vliegen'?

Raworth haalt een metafoor van econoom Walt Rostow aan, die de economische ontwikkeling van landen als een soort opstijgend en steeds verder omhoog vliegend vliegtuig omschreef. De vraag die nu wordt gesteld is: kunnen we blijven vliegen? Oftewel: Kan de economie oneindig blijven groeien?

In landen met een gemiddeld hoog inkomen zoals Nederland, Zweden en Japan, is er al vele jaren sprake van een trage groei van het bbp. Daar lijkt het plateau van de S-curve al bereikt. De extra stijging van het bbp lijkt geen proportioneel positief effect te hebben op welzijn en ecologie. Gezien de naar verhouding groeiende kosten voor verdere groei in landen met een hoog gemiddeld inkomen, is het de vraag of het bbp verder moet groeien om onze welzijn te garanderen, binnen de grenzen van de planeet.

Er zijn daarom grofweg twee groepen ontstaan in ontwikkelde landen: zij die heilig geloven dat economische, maar groene groei in rijke landen gewoon kan doorgaan en voor oplossingen van allerlei problemen gaat zorgen, en zij die geloven dat het idee van oneindige economische (groene) groei in rijke landen de planeet uiteindelijk onleefbaar zal maken.

De eerste groep denkt dat we 'kunnen blijven vliegen' door de ont koppeling van bbp-groei van hulpbronnengebruik (landgebruik, energie, materiaal) te realiseren. In de onderstaande grafiek zien we dan een aantal mogelijke scenario's.

In veel landen in de wereld met een laag gemiddeld inkomen groeit het bbp harder dan het gebruik van de hernieuwbare hulpbronnen op de aarde. Dit wordt relatieve ont koppeling genoemd. Deze landen hebben nu een grotere kans om verdere groei duurzaam, regeneratief en distributief te laten zijn en hoeft deze 'groene groei' van het bbp niet noodzakelijk te leiden tot een grote druk op de capaciteiten van de planeet. Maar dan moeten die landen dus niet hetzelfde pad van lineaire, degeneratieve economie van de Westerse landen volgen.

In rijke landen zoals Nederland, waar al een te grote druk op de hulpbronnen van de aarde wordt uitgeoefend, is het zeker niet wenselijk dat het gebruik van hulpbronnen nog stijgt. Hier dient minimaal absolute ont koppeling nagestreefd te worden: d.w.z. het gebruik van hulpbronnen dient te dalen. Toch lukt dat nog niet goed in meeste landen. In Duitsland lukte het wel tussen 2000 en 2013: toen groeide het bbp met 16%, terwijl de CO₂-uitstoot met 12% afnam. Dit is een keerpunt, maar bij lange na nog niet voldoende om binnen de planetaire grenzen van de donut te komen.¹⁶

Dan is er nog de optie van 'voldoende absolute ont koppeling'. Volgens Raworth zou dat betekenen dat er internationale afspraken worden gemaakt om het gebruik van de hulpbronnen van de aarde elk jaar met 8 tot 10% per jaar te doen afnemen, om binnen de grenzen van de capaciteit van onze planeet te blijven. In werkelijkheid wordt nu hooguit 1% gehaald.

¹⁶ Met verdere economische groei zou dat ongekend grote ont koppeling betekenen tussen het bbp en ecologische druk. Decarbonisatie moet sneller verlopen in de volgende 40 jaar, dan het ooit is verlopen sinds WOII. Dat betekent dat we snellere decarbonisatie nodig hebben elk jaar, voor enkele decennia, dan er sprake van was toen we een oliecrisis hadden en we sterkere, directe prikkels hadden om energiegebruik te verminderen. We zullen ook last hebben van sociale inertie: verandering gaat traag en de vraag is of er op tijd voldoende absolute ont koppeling ontstaat.

Nieuwe economie: plan voor landing

De voor en tegenstanders van 'groene groei' komen er onderling niet uit. Omdat ze steeds uitgaan van de vraag "is verdere economische (groene) groei mogelijk?" en daarin dus steeds tegenover elkaar komen te staan. Raworth stelt voor een andere vraag centraal te stellen:

"Wat hebben we nodig en moeten we doen om welzijn van iedereen te waarborgen, binnen de grenzen van de planeet (ongeacht of de economie groeit of niet)?"

Als het economische doel wordt de samenleving te laten gedijen, binnen de grenzen van onze planeet, dan ontstaat er ruimte om samen (ongeacht 'geloof' in groene groei of niet) na te denken over verschillende scenario's. We moeten namelijk ook een plan bedenken hoe een gezonde aarde en samenleving eruit zien zonder blijvende groei van het bbp: een gezond scenario waarin 'het vliegtuig' landt. Simpelweg omdat blijvende groei van het bbp om een aantal redenen niet verzekerd is en we voorbereid moeten zijn:

- Er is geen systeem bekend in de natuur dat oneindig kan groeien. Als iets oneindig probeert te groeien binnen een gezond systeem, dan vormt het een bedreiging voor de gezondheid van het hele systeem. Zoals kanker in een lichaam. Ons economisch systeem zou het eerste systeem op aarde zijn dat wel oneindig kan groeien.
- We weten niet wat onze ambities voor een gezonde circulaire, regeneratieve deeleconomie precies gaan doen met het bbp. Die economie kan ons in de donut brengen: goed zijn voor het welzijn van inwoners, binnen planetaire grenzen. Maar wat het doet met het bbp is niet te voorspellen. Het kan zijn dat de trend richting delen, ruilen, consuminderen, minder werken, etc. ten koste kan gaan van de monetaire markteconomie die nu nog een belangrijk deel van het bbp bepaald. Economen en beleidsmakers zijn nog niet getraind in hoe zij "het vliegtuig moeten laten landen" en tegelijkertijd ervoor te zorgen dat mensen het goed hebben binnen dit nieuwe, regeneratieve en distributieve economische klimaat.

Het durven loslaten van het doel van economische groei betekent dus open staan voor het idee dat een samenleving op een gegeven moment ook kan floreren zonder dat het bbp moet blijven groeien. Als we het doel van onze economie blijven koppelen aan de groei van bbp, bestaat het reële gevaar dat overheden bij een mogelijke daling of afvlakking van het bbp – ook als dat positief is voor welzijn van mensen en ecologie - wanhopige maatregelen nemen om het bbp maar te laten groeien. Bijvoorbeeld door het ontmantelen van wet- en regelgeving die bedoeld was mensen, dieren, natuur en milieu te beschermen tegen uitbuiting.

Met een plan voor 'landing' van de economische groei zijn we in ieder geval op alle scenario's voorbereid om welzijn van de planeet en haar inwoners te kunnen waarborgen.

Raworth wijst erop dat om onszelf minder afhankelijk te maken van bbp, alle aspecten van de donuteconomie van pas komen: van systeemdenken, samenwerking, ontketenen van synergiën tussen verschillende actoren, het maken van een eerlijke, regeneratieve economie. Ze laat zien dat een vliegtuig dan niet het beste metafoor is om te beschrijven hoe wij een economie - of die nu groeit of niet - kunnen ontwerpen en sturen die gericht is op het welzijn van alle mensen, binnen de ecologische grenzen. Een vliegtuig is niet flexibel genoeg en kan niet makkelijk stijgen of landen.

Ze stelt kitesurfen voor als een beter metafoor: een kitesurfer werkt met de golven van de

regeneratieve economie en de wind van de distributieve economie en balanceert ertussen met een stang. Zo moet ook het bbp flexibel kunnen fluctueren, in dienst van het hogere doel, namelijk die regeneratieve en distributieve economie voor welzijn van ons allemaal.

VS

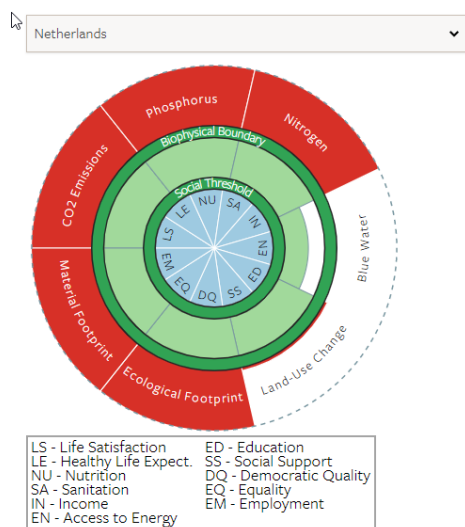

3. Noord-Hollandse Donut

Provincie Noord-Holland (PNH) zoekt gelukkig naar manieren om beleid te voeren dat beter antwoord kan bieden op de uitdagingen van deze eeuw. We zijn bijvoorbeeld bezig met experimenteren met de beste manieren om bodemdaling aan te pakken en we zijn van start gegaan met het idee van circulaire economie. De uitdagingen waar we voor staan vragen om andere manieren van denken, andere systemen en nooit eerder uitgeprobeerde oplossingen. Dan is het logisch dat we als provincie nog zoekende zijn. We experimenteren en leren, precies zoals de donuteconomie voorstelt.

Dit stuk is dan ook niet bedoeld als kritiek, maar als een aanmoediging om verder te kijken, het fundament van ons beleid aan te scherpen en samen te zoeken naar beste manieren om in ieders welzijn te voorzien, binnen de ecologische grenzen. De coronacrisis creëert ook een momentum voor fundamentele, positieve veranderingen.¹⁷ Uiteindelijk is wat donuteconomie voorstelt vrij simpel, we moeten er gewoon mee gaan beginnen: zorg ervoor dat je met alles wat je doet binnen grenzen van welzijn en ecologie blijft.

¹⁷ <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/08/amsterdam-doughnut-model-mend-post-coronavirus-economy>

Figuur 15 Het donutmodel toegepast op beschikbare data uit Nederland. We staan er sociaal goed voor, maar overschrijden bijna alle ecologische grenzen.

Figuur 16 Barometer Brede Welvaart en Welzijn Provincie Noord-Holland

We kunnen ook gebruik maken van de stappen die we als provincie al hebben gezet, om het donutmodel uit te werken. Zo hebben we de Barometer Welvaart en Welzijn¹⁸ in Noord-Holland. Het lijkt op het eerste gezicht erg op de donut, maar de verschillen zijn toch fundamenteel (zie figuur 15 en 16 boven). Terwijl het donutmodel zowel heldere ecologische als sociale grenzen aangeeft waar we niet doorheen mogen gaan, is daar geen sprake van bij de provinciale Barometer. De Barometer geeft geen goed beeld in hoeverre we sociale en vooral ecologische grenzen aan het overschrijden zijn. De Barometer gaat voor een deel vooral over wat in het donutmodel het 'sociaal fundament' wordt genoemd. Allerlei indicatoren voor sociaal welzijn, waaronder werk, inkomen, woning en opleiding.

De Barometer zouden we dus wel (aangescherpt) kunnen gebruiken om een toekomstig eigen donutmodel in te vullen. Maar we hebben een model nodig die een integraal beeld geeft van de ecologische en sociale grenzen en meer indicatoren en metingen (of inschattingen) op het gebied van ecologie. Nu worden bijvoorbeeld alleen CO₂-emissies van energiedragers gebruikt om iets te zeggen over CO₂-uitstoot in Noord-Holland. Maar het is internationaal gebruikelijker om CO₂-equivalenten te gebruiken. Naast CO₂ dragen ook andere gassen, zoals methaan en stikstof, bij aan het broeikas effect en deze worden daarom als equivalenten beschouwd. De bijdrage van die gassen wordt teruggerekend naar CO₂-uitstoot. We zien dat bijvoorbeeld Amsterdam dit internationale standaard wel goed gebruikt.¹⁹ De Barometer zegt tevens niets over bijvoorbeeld het steeds belangrijke vraagstuk van water, wateronttrekking en grondgebruik.

We hebben het in provinciale stukken tevens vaak over balans tussen economie en ecologie, maar maken zelden expliciet wat dat precies inhoudt. Wat is balans en waar liggen de grenzen? Door het model van de donut als uitgangspunt te nemen en voor Noord-Holland uit te werken kunnen we daar

¹⁸ <https://cijfers.noord-holland.nl/content/barometer-welvaart-en-welzijn>

¹⁹ https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/duurzaam-amsterdam/publicaties-duurzaam-groen/amsterdam-circulair-monitor/?PagClsIdt=15523467#PagCls_15523467

duidelijkere kaders voor scheppen. Het doel is immers: economie gericht op welzijn van allen en die niet de grenzen van wat de aarde overschrijdt.

Wij nodigen commissieleden uit om open met ons mee te denken hoe het donutmodel waardevol zouden kunnen inzetten voor Provincie Noord-Holland. Hoe kan de provincie een thuis zijn waar mensen tot bloei komen, op een florerende plek, en tegelijkertijd het welzijn van alle mensen en dieren en de ecologische grenzen van de planeet respecteren?

Wij hebben veel ideeën, maar hier zijn alvast een paar:

- 1. Provincie Noord-Holland (PNH) spreekt uit dat het hoofddoel van provinciaal economisch beleid zal zijn: het gedijen van mensen en dieren waarborgen, binnen de ecologische grenzen (ongeacht of de economie groeit of niet).
- 2. Daarvoor gebruikt PNH de uitgangspunten van het donutmodel, waarbij het beleid van de Provincie gericht is om boven de sociale ondergrens en onder de ecologische bovengrens te komen.
- 3. PNH werkt toe naar een regeneratieve en distributieve economie en faciliteert, ondersteunt en werkt samen met academici, het onderwijs, burgers, collectieven en ondernemers daarbij waar kan. Ze gebruikt haar verbindende en ondersteunende rol voor co-creatieve innovatie in het kader van regeneratieve donuteconomie, waarbij buurtinitiatieven, startups, het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven en kennisinstituten samenwerken.
- 4. PNH verwerkt bovenstaande doelen en uitgangspunten in bijvoorbeeld een nieuw Strategisch Beleidskader Economie.
- 5. Om nu en straks te toetsen of we op de goede weg zijn naar een provincie die de welzijn van haar inwoners waarborgt, binnen de ecologische grenzen, ontwikkelt PNH (eventueel in samenwerking met o.a. Kate Raworth, Amsterdam en Thriving Cities Initiative) een Noord-Hollands Provinciedonut-model. Een raamwerk dat langzaam aan structureel gevuld wordt met actuele data op ecologische en sociale thema's in de provincie en waar ons gedrag invloed op heeft. Gezien de sterk geglobaliseerde, verbonden wereld, kijken we niet alleen welke impact ons beleid heeft op Noord-Holland, maar ook buiten de grenzen.
- 6. Gebruik het donutmodel om de Noord-Hollandse Barometer Welvaart en Welzijn aan te scherpen. Kijk welke indicatoren toegevoegd moeten worden en welke verbeterd. Kijk kritisch naar indicatoren zoals 'Groeï bedrijfsvestiging'. Dat zou vanuit de holistische visie van de donuteconomie aangescherpt moeten worden, waarbij 'groeï' van aantal bedrijfsvestigingen an sich niet per se iets positiefs is. Ook hier moet dan vooral worden gekeken: draagt het bij aan welzijn van inwoners, binnen de ecologische grenzen? Dragen de bedrijven bij aan een toekomst richting een regeneratieve, distributieve economie?
- 7. Provincie lobbyt actief in de EU en neemt deel aan diverse netwerken (CPMR, ERIAFF, Huis van de Nederlandse provincies). Ga in zulke netwerken waar mogelijk

in gesprek over de mogelijkheden van de donuteconomie en het werken aan een regeneratieve, distributieve economie. Dat kan heel goed als gaat om landbouw en visserij, maar ook op allerlei andere gebieden.

8. Werk in bijv. IPO-verband aan een betere en nieuwe monitoringssystemen die alle belangrijke aspecten van het donutmodel zo goed mogelijk in kaart gaan brengen. Uit de laatste update over het Circulaire Economie beleid van PNH, blijkt dat de Provincie al in IPO-verband werkt aan een monitoringssysteem voor de circulaire economie voor alle overheden. Een geweldig moment dus om het donutmodel erbij te betrekken

Amsterdam is nu ook actief op zoek naar samenwerking met verschillende partners om het monitoren zo goed mogelijk te maken. Kijk of er een mooie samenwerking kan ontstaan, met ook andere (grote) gemeenten die willen aansluiten.

9. Gebruik het donutmodel als startpunt van beleidssturing, ook bij andere grote beleidsonderwerpen, zoals Landbouw, Voedsel, Klimaat en Natuur. Dat betekent o.a. het benaderen van alle provinciale dossiers op een holistische wijze: dwarsverbanden zoeken, samenhang en onderling versterkende werking van verschillende systemen begrijpen en daarop inspelen om tot beste beleid en concrete actie te komen. Laat hiervoor ambtenaren van verschillende departementen met elkaar overleggen en afspraken maken.

10. Kate Raworth noemt vooral het dossier voedsel cruciaal om belangrijke positieve veranderingen teweeg te brengen. Als je de donut bekijkt zie je dat voedsel alle negen planetaire grenzen beïnvloedt. Oxford Universiteit heeft laten zien dat we de grootste positieve ecologische stappen (op gebied van water, natuur, emissies, grondgebruik, etc.) kunnen zetten door meer in te zetten op plantaardige eiwitten voor menselijke consumptie (eiwittransitie).²⁰²¹ Neem dat mee in de Voedselvisie van PNH.

11. In ons Strategisch Beleidskader Economie²² spreken we trots over ons aandeel in het bbp, export en inkomend toerisme. Zorg ervoor dat we niet meer vanzelfsprekend het bbp, export en inkomend toerisme als iets positiefs uitlichten. Leg het naast het meetlat van het donutmodel (hoe past het binnen ecologische en sociale grenzen, en regeneratieve en distributieve economie?). Betrek de uitgangspunten van de donuteconomie dus ook bij het nieuwe Toerisme beleid.

12. Organiseer (eventueel in samenwerking met andere provincies of Amsterdam) workshops waarbij ambtenaren en politici van PNH en verschillende geïnteresseerde gemeenten bekend werden gemaakt met het donutmodel van de regeneratieve en distributieve economie en het holistische denken erachter.

²⁰ <https://www.ox.ac.uk/news/2018-06-01-new-estimates-environmental-cost-food>

²¹ <https://www.ciwf.nl/aarde-mensen/voedselongelijkheid/>

²² https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Economie_Werk/Publicaties/Strategisch_Beleidskader_Economie.org

13. Bij de laatste PS vergadering kregen PvdD en GL een toezegging van GS dat we zouden toewerken naar een begroting, jaarstukken en Kaderbrief waarin ook ecologische ontwikkelingen worden meegenomen. Voorstel: gebruik het donutmodel (en de bekende toepassingen ervan) om daarbij te helpen. Neem dus ook het sociale fundament van het donutmodel (eventueel aangepast) mee.

14. PNH communiceert via allerlei kanalen richting het grote publiek. Hoe en waarover wordt gecommuniceerd heeft impact op hoe mensen in Noord-Holland doen en denken. Het geeft ook een signaal af over wat PNH belangrijk en waardevol vindt. Voorstel:

- Als we communiceren over bedrijven, dan geven we zoveel mogelijk alleen een podium aan bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan welzijn van mens, dier en planeet. Zo communiceren we niet zomaar meer positief over de bollensector, maar we geven biologische, natuurinclusieve boeren (zoals Huiberts²³) een podium. We communiceren daarmee o.a. wat we waardevol vinden voor onze provincie.
- Als we over bijvoorbeeld de bollensector of de veehouderij (laten) communiceren, dan zijn we transparant en vertellen we het eerlijke, volledige verhaal. Dat wil zeggen: we maken het niet mooier dan het is, en communiceren zowel de problemen (bollenteelt is een enorme belasting voor ecologie en gezondheid van mensen; slechts 0,7% is nu biologisch) als kansen (PNH kan koploper worden in ecologische bollenteelt). Als we geld geven aan opendagen op boerderijen, dan doen we dat onder voorwaarde dat alle aspecten (zowel positieve als negatieve) goed worden belicht.
- Sponsorbeleid gaat ook vooral over de vraag: "Wat willen we als PNH communiceren naar de buitenwereld?" Als het doel van de donuteconomie overnemen, dan is de kern van onze communicatie dat we een provincie willen zijn die iedereen welzijn biedt, binnen veilige ecologische grenzen en erkenning van de verantwoordelijkheid naar de rest van de wereld. Vul op die manier de duurzaamheidsvoorwaarden uit het sponsorbeleid in en kijk wat je voor de toekomst – met het donutmodel als gids - kan verbeteren.

15. De donuteconomie staat voor een nieuwe economie waarin we moeten werken aan bedrijvigheden die niet alleen minder vervuilen, of niet vervuilen, maar actief iets positiefs teruggeven aan de leefomgeving/ecologie (zie paragraaf 2.6). Probeer als PNH voor eigen organisatie in ieder geval al doelen te stellen die voorbij 'missie nul' gaan. Dus bijvoorbeeld gebouwen en catering niet alleen klimaatneutraal, maar klimaatpositief voor een bepaald jaar.

16. Zoals het donutmodel laat zien, redden we het met alleen hergebruik van grondstoffen niet om binnen ecologische en sociale grenzen te blijven. We moeten ook werken aan een economie waarin we bijvoorbeeld consuminderen. Stel als PDN een concreet doel voor eigen organisatie om te consuminderen (door o.a. minder producten te kopen en zich te richten op gebruik i.p.v. eigendom). Bijvoorbeeld "Vóór 2030 vermindert de Provincie haar consumptie met 30%".

²³ <https://huibertsbloembollen.nl/biologische-bollenteelt/>

4. Discussiepunten

1. *Erkent u dat economische groei niet altijd goed hoeft te zijn en niet het doel van economisch beleid?*
2. *Erkent u dat ons doel voor economisch beleid zou moeten zijn: Het verzekeren van welzijn van mensen en dieren, binnen de planetaire grenzen – ongeacht of de economie groeit of niet?*
3. *Ziet u meerwaarde in het donutmodel als uitgangspunt van verder beleid in Noord-Holland? Bent u bereid om innovatief mee te denken over hoe we het model (eventueel aangescherpt) kunnen toepassen op Noord-Holland?*
4. *Ziet u nut om een of meerdere bijeenkomsten te organiseren voor burgers, politici en ambtenaren, om mee te denken over innovatieve plannen, aan de hand van het donutmodel?*
5. *Ziet u nut in het aansporen van GS en de ambtenaren om in gesprek te gaan met het team van gemeente Amsterdam, Amsterdam Donut Coalitie en Kate Raworth om te verkennen hoe we een Noord-Hollandse Donut kunnen ontwerpen?*
6. *Welke concrete toepassingen van het donutmodel die we hierboven hebben voorgesteld, ziet u graag in Noord-Holland (op korte en lange termijn)? Heeft u zelf aanvullende ideeën alvast? (Voor een inkijk in concrete toepassing op overheidsniveau: Amsterdam Stadsdonut, gekoppeld aan een Monitor)*

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3853
Extern Zaak ID	1400571
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	8.a
Omschrijving	Brief GS aan PS inz. voorgenomen uitwerking moties 41 en 42
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Brief aan PS over voorgenomen uitwerking moties 41 en 42.pdf
Bijlage 1 brief gemeenten Voorwaarden.pdf
Bijlage 2 brief gemeenten Procesbeschrijving.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	13 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Ruimte Wonen en Klimaat	24 augustus 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	24 augustus 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020
Mobiliteit & Bereikbaarheid	31 augustus 2020

Toelichting

Provinciale Staten hebben op 18 mei 2020 twee moties (41 en 42) aangenomen over de huidige maatschappelijke en economische problemen vanwege de COVID-19 maatregelen. Het college informeert PS over de voorgenomen uitwerking van beide moties.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. A. Maas-van 't Hof
BEL/REE

Telefoonnummer +31235144749
hofan@noord-holland.nl

1 | 7

Betreft: Voorgenomen uitwerking moties 41 en 42

Verzenddatum

- 9 JULI 2020

Geachte leden,

Kenmerk

1400571/1446470

Op 18 mei hebben uw Staten twee moties aangenomen (moties 41 en 42). Beide moties beogen, voor verschillende fasen en doelgroepen, de effecten van de COVID-19 maatregelen te verminderen.

Uw kenmerk

Met deze brief willen wij u informeren over de voortgang van de uitwerking van beide moties. Per motie lichten wij de voortgang toe evenals de beoogde planning. Op deze manier willen wij inzicht verschaffen over de momenten waarop uw Staten de verdere uitwerking kunnen bespreken en wanneer er concrete besluiten worden voorgelegd.

Motie 41: provinciaal noodfonds sociale infrastructuur

De motie voor het instellen van een provinciaal noodfonds sociale infrastructuur (PNSI) richt zich op het bieden van financiële steun aan gemeenten om culturele en maatschappelijke organisaties die als gevolg van de COVID-19 maatregelen in acute financiële nood zijn gekomen, overleefd te kunnen houden. Uitgangspunt in de motie is dat gemeenten cofinancieren en dat de steun zich richt op de huidige noodfase (3 tot 6 maanden, dus tot einde van dit jaar). Richtbedrag van het PNSI is 10 miljoen euro.

Bij de bespreking in PS op 18 mei hebben wij in reactie op de motie aangegeven dat het, gezien de omvang van de nood in relatie tot de beschikbare middelen, belangrijk is duidelijke kaders te verbinden aan de inzet van het fonds. Ook om geen verkeerde verwachtingen te wekken bij gemeenten. Dat betekent 1) prioriteit geven aan organisaties van regionaal belang buiten Amsterdam en spreiding, 2) alleen organisaties ondersteunen die geen aanspraak kunnen maken op andere sectorgerichte regelingen (steunpakket OCW, noodfonds VWS) en 3) alleen organisaties ondersteunen die voor de COVID-19 maatregelen financieel gezond waren.

Gezien de grote nood die er is, proberen wij de motie zo snel mogelijk ten uitvoer te brengen. Dit betekent dat we een aantal zaken al in gang hebben gezet om geen tijd te verliezen.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Inventarisatie nood

Wij hebben - via gemeenten en aangevuld met een inventarisatie door Dorpswerk NH en Sportservice NH - een eerste inventarisatie gedaan welke culturele en maatschappelijke organisaties getroffen worden en hoe groot de nood is. Deze inventarisatie geeft nog geen definitief beeld, onder meer omdat de impact van de versoepeling van de maatregelen en al dan niet continuering van de steunpakketten van het Rijk (b.v. NOW), nog niet goed ingeschat kunnen worden. Dit betekent ook dat de precieze omvang van de totale schade niet te geven is. Wel is duidelijk dat de nood hoog is en deze de beoogde omvang van ons noodfonds overstijgt. Dit vraagt dus om focus.

Ondanks deze onzekerheden kunnen we aan de inventarisatie een aantal conclusies verbinden.

- 1) Culturele instellingen, met name theaters, poppodia, musea, presentatie instellingen en sommige festivals van regionaal belang, worden het zwaarste geraakt. Hier is sprake van acute nood. Deze instellingen hebben, naast subsidie, een relatief groot aandeel publieksinkomsten dat is weggefallen en kunnen maar zeer beperkt aanspraak maken op andere regelingen van het Rijk, zoals de NOW. Veel instellingen met name buiten Amsterdam kunnen geen beroep doen op het aanvullend steunpakket van OCW. Hierdoor staat de kwaliteit, toegankelijkheid, spreiding en veelzijdigheid van het culturele aanbod onder zware druk.
- 2) De schade die deze culturele instellingen lijden doet zich ook voelen in andere delen van de culturele sector (ketenschade). Veel ZZP'ers werkzaam in de culturele sector zien als gevolg van de financiële nood bij eerder genoemde instellingen opdrachten en daarmee inkomsten wegvallen. Voor de middellange en lange termijn zien wij dan ook dat herstel van het verdienvermogen van de culturele sector een grote opgave is. Wij stellen voor om dit mee te nemen bij de uitwerking van het economisch herstel- en duurzaamheidsfonds, dat zich ook richt op versterking van de maatschappelijke en culturele infrastructuur.
- 3) Maatschappelijke organisaties worden ook geraakt, maar in veel mindere mate. Met name omdat hun afhankelijkheid van publieksinkomsten veel kleiner is. Daarnaast zijn hun vaste lasten over het algemeen lager, omdat veel organisaties werken met vrijwilligers. Specifiek voor sportverenigingen geldt dat zij hun activiteiten grotendeels al weer kunnen opstarten en gebruik kunnen maken van het door VWS ingestelde noodfonds van 110 miljoen euro. Wel is duidelijk dat de gehandicaptensport, de grotere sportverenigingen met betaald personeel en de zomersporten relatief meer geraakt worden. Voor de meeste dorpshuizen geldt dat zij de omzet die zij mislopen, kunnen dekken vanuit hun reserve. Het aanspreken van de reserve betekent wel dat zij, evenals sportverenigingen, op de middellange termijn mogelijk behoefte hebben aan ondersteuning, bijvoorbeeld voor verduurzaming van de accommodatie. Wij stellen voor hiervoor een oplossing te vinden in de uitwerking van het economisch herstel- en duurzaamheidsfonds dat zich specifiek richt op verduurzaming van de gebouwde omgeving.

- 4) De schade die organisaties ondervinden, leidt tot een structureel tekort op hun begroting. Dit tekort kan niet ingelopen worden. Dat betekent dat leningen geen oplossing bieden en de steun uit ons noodfonds dus subsidie zal moeten zijn.

Inzet noodfonds

Op 4 juni en 1 juli hebben we bestuurlijk overleg gevoerd met de direct betrokken wethouders van alle gemeenten over de inzet van het provinciaal noodfonds. De gemeenten delen het beeld dat onze inventarisatie heeft opgeleverd.

De verwachting is dat de middelen van ons noodfonds niet toereikend zullen zijn om alle culturele en maatschappelijke organisaties in nood te kunnen steunen. Daarom hebben wij de gemeenten de afweging voorgelegd waar zij, op basis van hun kennis van de lokale en regionale behoefte, de prioriteit aan geven als het gaat om inzet van ons noodfonds. Zowel de gemeenten in Noord-Holland Noord als de Metropoolregio Amsterdam (MRA) hebben aangegeven dat zij de focus willen leggen op culturele instellingen. De gemeenten geven aan dat deze instellingen, vanwege de grote afhankelijkheid van publieksinkomsten in combinatie met hoge vaste lasten, aanzienlijk meer schade ondervinden dan de meeste andere maatschappelijke organisaties. De nood bij de laatstgenoemde organisaties kunnen gemeenten grotendeels zelf opvangen, al dan niet met extra middelen vanuit bijvoorbeeld het noodfonds van VWS voor sport.

De steun die met name de middelgrote culturele instellingen van bovenlokaal belang nodig hebben, is van een andere orde en gaat de draagkracht van veel gemeenten te boven.

Op basis hiervan hebben we met de gemeenten afgesproken dat de focus van het noodfonds ligt op culturele instellingen.

Wel hebben we afgesproken dat gemeenten hiervan kunnen afwijken indien ze toch een beroep willen doen op het noodfonds voor een andere maatschappelijke organisatie van regionaal belang die de draagkracht van de gemeenten te boven gaat. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan regionale dierenopvangcentra, waar u in uw vergadering van 29 juni een motie over heeft aangenomen. Op basis van ons overleg met de gemeenten is onze verwachting dat dit een uitzondering zal zijn. In de loop van september zal duidelijk zijn welke organisaties de gemeenten concreet willen voordragen voor steun uit het noodfonds.

Uitvoering: voorstel door regio's NHN en MRA

Snelheid is geboden bij de uitwerking van ons noodfonds. Wij hebben daarom aan de gemeenten voorgesteld om gezamenlijk in regionaal verband (Noord-Holland Noord en MRA minus Amsterdam en Flevoland) een voorstel te maken voor welke instellingen zij een beroep willen doen op het noodfonds.

Als financieel kader voor de voorstellen van de regio's geldt het richtbedrag van de motie (10 miljoen). Op basis van inwoneraantal (minus Amsterdam) zal 2/3 hiervan beschikbaar zijn voor de MRA (minus Amsterdam en Flevoland) en 1/3 voor NHN.

Naast snelheid heeft deze aanpak ook andere voordelen. De gemeenten hebben een veel beter inzicht in welke instellingen in nood verkeren en steun nodig hebben. Daarnaast kunnen gemeenten gezamenlijk goed bepalen welke instellingen cruciaal zijn voor hun lokale en regionale infrastructuur. Een gezamenlijke aanpak als regio sluit bovendien aan bij de stappen die de afgelopen jaren gezet zijn door de gemeenten om

te komen tot meer regionale samenwerking, juist ook op het gebied van cultuur.

Tenslotte biedt deze aanpak meer flexibiliteit dan een uitvoeringsregeling en ook is sprake van slechts zeer beperkte uitvoeringskosten. Flexibiliteit is nodig gezien alle onzekerheden die gepaard gaan met deze crisis. De lage uitvoeringskosten betekenen dat we de door u beschikbaar gestelde middelen geheel kunnen inzetten op het doel van de motie.

Op 4 juni en 1 juli hebben wij deze aanpak besproken met de direct betrokken wethouders van alle gemeenten. Zij gaan graag in op onze uitnodiging om per regio (Noord-Holland Noord en MRA) een voorstel te maken. Zoals afgesproken in het overleg met de gemeenten zullen zij daarbij de focus leggen op culturele instellingen.

Het samen met de regio komen tot een voorstel vraagt veel van de gemeenten. Om te komen tot een goed afgewogen voorstel hebben wij samen met de gemeenten een aantal voorwaarden geformuleerd die als afwegingskader dienen. Een van deze voorwaarden is cofinanciering door gemeenten, zoals ook door u in de motie is meegegeven. Daarnaast hebben wij aangeboden om een procesbegeleider beschikbaar te stellen. Uiteraard zullen wij ook zelf ambtelijk en bestuurlijk in nauw overleg blijven met de gemeenten en hen ondersteunen waar nodig.

Voor de voorwaarden en een beschrijving van de met de gemeenten afgesproken procedure verwijzen wij u naar de bijlagen.

Planning

Begin september zullen wij opnieuw bestuurlijk overleg voeren met de met de gemeenten. Dan bespreken wij de concept voorstellen van de regio's en de mogelijke pijnpunten daarin om te zien of we daar gezamenlijk een oplossing voor kunnen vinden.

Met de gemeenten is afgesproken dat zij vervolgens uiterlijk 1 oktober 2020 hun definitieve voorstel indienen. Wij gaan ervan uit uiterlijk half november op basis van de ingediende voorstellen van NHN en MRA de subsidies aan de betreffende gemeenten te kunnen verlenen.

Financiële uitwerking

Het noodfonds zal snel tot besteding moeten komen. Om de subsidies nog dit jaar te kunnen verstrekken zijn de middelen voor het noodfonds verwerkt in de tweede begrotingswijziging. Er heeft echter nog geen afweging kunnen plaatsvinden over de dekking voor deze middelen. Om die reden is het noodfonds als stelpost opgenomen in programma 7 (Cultuur en Welzijn). Dat betekent dat het begrotingssaldo € 10 miljoen negatiever uitvalt. Mogelijkerwijs kan dit negatieve resultaat ter zijner tijd gecompenseerd worden door onderuitputting binnen andere begrotingsprogramma's, maar bij voorkeur gebruiken we de komende periode om alternatieve dekking te vinden. In het uiterste geval levert de stelpost een negatief rekeningresultaat op dat ten laste komt van de algemene reserve.

Wij hebben inmiddels besloten over de voordracht van de tweede begrotingswijziging, zodat u zo snel mogelijk na het reces hierover een besluit kunt nemen.

Motie 42: economisch herstel- en duurzaamheidsfonds

In deze motie heeft u opdracht gegeven economisch herstel te koppelen aan duurzaamheid met daarbij twee aandachtsgebieden: gebouwde omgeving, inclusief maatschappelijk vastgoed en maatschappelijke infrastructuur. Verduurzaming is een grote opgave en vraagt een lange adem, waar wij onze bijdrage aan willen leveren. Wij hebben ons gecommitteerd aan het steunen van gemeenten in hun afspraak vanuit het Klimaatakkoord, om de gebouwde omgeving te verduurzamen. Zo moeten in 2030 1,5 miljoen woningen in Nederland verduurzaamd zijn. Wij interpreteren uw opdracht als een kans om inwoners in Noord-Holland te helpen bij de energietransitie. Door de uitvoering van de motie kunnen energielasten verminderen en kunnen we (innovaties in/door) het MKB stimuleren.

Een eerste analyse leidt voor ons tot de volgende inzichten waar langs bij de verdere uitwerking willen ontwikkelen. Binnen de gebouwde omgeving zijn verschillende doelgroepen te benoemen waar wij nu al wel of niet expliciet betrokken bij zijn in bijv. het aanjagen of versnellen van de verduurzaming van gebouwen/objecten. Voor vier doelgroepen, te weten particuliere woningeigenaren, huurwoningen/corporaties, bedrijventerreinen en maatschappelijk vastgoed willen wij vast stellen waar de knelpunten in de verduurzaming zitten. De doelgroepen kennen elk eigen knelpunten en ook een veelheid aan aanbod. Een van de dingen waar wij naar zullen kijken is of wij instrumenten kunnen verbinden wat mogelijk kan leiden tot ontzorgen.

Vanuit het programma Verduurzaming woningvoorraad Noord-Holland hebben wij al veel ervaring opgedaan met het informeren over, stimuleren en aanjagen van particuliere woningbezitters en samenwerking tussen woningcorporaties. Uiteraard benutten wij deze kennis bij de uitvoering van de motie. Over de tussenresultaten van dit programma informeren wij u apart met een brief.

Dit willen wij tezamen met partners zoals gemeenten, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, bestaande energieloketten, marktpartijen, financiële instellingen en maatschappelijke instellingen doen. Daarbij verkennen wij ook opties om tot gecombineerde financiering (revolverend of via een multiplier) te komen en zo een grotere sprong in verduurzaming te realiseren.

Zoals te lezen is in de coronamonitor is de Noord-Hollandse economie sterk in de relatief zwaar getroffen sectoren als horeca/toerisme, zakelijke dienstverlening, groot- en detailhandel, vervoer en logistiek. De sterke internationale oriëntatie staat onder druk. Noord-Holland kent een relatief grote flexibele schil in de arbeidsmarkt voor wie inkomsten weg zijn gevallen. De mismatch tussen aanbod en vraag van arbeidskrachten (ook vanuit kwaliteit of aansluiting) verdwijnt niet door de crisis maar komt tijdelijk naast de zorg over de groei van de werkloosheid te staan. Uit het relatief grote aantal aanvragen voor de corona-overbruggingslening voor innovatieve bedrijven (COL) herkennen wij de innovatiekracht van Noord-Holland.

Tegelijkertijd is de provincie in haar taken en mogelijkheden beperkt in het aanpakken van alle effecten van de COVID-19 maatregelen. Wij zien mogelijkheden in het vergroten van een duurzame inzetbare beroepsbevolking. Technisch, toekomstgericht geschoold personeel is hard nodig om de energietransitie mogelijk te maken en daaraan is nu al een tekort. Aan de andere kant zien we dat veel flexbanen zijn verdwenen tijdens de crisis. Wij willen zoeken naar waar wij (om)scholing kunnen versterken en meer stageplaatsen en leerwerkplekken kunnen creëren. Daarbij werken wij samen met onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en sociale partners.

En wij zien mogelijkheden in het vergroten van innovaties op dit gebied. Zo benutten we ook de innovatieve kracht van MKB in de Noord-Hollandse economie. Wij willen dan ook zoveel mogelijk MKB betrekken bij de uitvoering van de verduurzamingsopgave.

Het versterken van maatschappelijke en culturele infrastructuur willen wij in samenhang met bovenstaande uitwerken langs drie lijnen:

- Verduurzaming van maatschappelijk vastgoed (als integraal onderdeel van het deel verduurzaming gebouwde omgeving van de motie): dit richt zich op verduurzaming van culturele instellingen, monumenten, sportaccommodaties en vastgoed van andere maatschappelijke organisaties. Zo werken we niet alleen aan de verduurzamingsopgave van deze organisaties, maar ook aan een kostenreductie voor de instellingen en daarmee aan de wederopbouw van de culturele en maatschappelijke infrastructuur;
- Stimuleren verdienvermogen cultuur: hiervoor verkennen we, samen met andere publieke en private partners de mogelijkheden van een revolverend fonds om nieuwe programmering en innovatie aan te jagen als basis voor nieuwe verdienmodellen voor de sector;
- Samenwerken met Rijk en andere provincies aan kennisdeling over innovaties.

Onze ambities zijn groot evenals de opgave die u ons heeft meegegeven. Wij beseffen dat wij desondanks keuzes zullen moeten maken, in instrumenten en doelgroepen.

Dit pakket, is in tegenstelling tot de acute hulp uit het noodfonds, gericht op economisch herstel. De geringe extra tijd die het ons geeft om dit pakket uit te werken willen wij ten volle benutten. Wij voorzien nu dat wij u een blauwdruk met scherpere uitwerking kunnen aanbieden voor de commissievergaderingen van oktober 2020, in samenhang met de behandeling van de begroting.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Bijlagen: Voorwaarden en procesbeschrijving provinciaal noodfonds
sociale infrastructuur

Uitwerking voorwaarden provinciaal noodfonds sociale infra

Voorwaarden vanuit de motie van Provinciale Staten

De provincie Noord-Holland is voornemens een noodfonds in te richten met een bedrag van € 10 miljoen voor de sociale infrastructuur, dat mede ten goede komt om culturele en maatschappelijke organisaties te ondersteunen in de coronacrisis. Dit bedrag kan worden ingezet om te voorkomen dat instellingen in Noord-Holland moeten sluiten.

Met uitvoering van deze motie treedt de provincie buiten haar kerntaken. Immers de instandhouding van de culturele en maatschappelijke infrastructuur is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. De nood is echter hoog. In de huidige situatie wil provincie NH de extra voor deze crisis beschikbaar gestelde middelen zo goed mogelijk besteden om ervoor te zorgen dat de culturele en maatschappelijk infrastructuur in Noord-Holland door deze ongekende crisis komt. Daarom wil ze graag hierin samenwerken met de gemeenten.

Op 4 juni 2020 is er in een bestuurlijk overleg met alle portefeuillehouders cultuur van de regio Noord-Holland Noord en de regio MRA overeengekomen dat de gemeenten, zowel in MRA als in NHN verband met een gezamenlijk voorstel van hun regio zullen komen waarin beschreven is voor welke instellingen (van regionaal belang) steun uit het noodfonds gewenst is. Op het bestuurlijk overleg van 1 juli 2020 zijn de onderstaande voorwaarden vastgesteld. De verwachting is dat de middelen van het noodfonds niet toereikend zullen zijn om alle culturele en maatschappelijke organisaties in nood te kunnen steunen. Door de gemeenten is aangegeven dat zij, op basis van hun kennis van de lokale en regionale behoefte, prioriteit willen geven aan noodsteun voor de culturele instellingen. Op basis hiervan hebben we met de gemeenten afgesproken dat de focus van het noodfonds ligt op deze culturele instellingen. Bij wijze van uitzondering kunnen in het voorstel ook maatschappelijk organisaties worden opgenomen die passen in de onderstaande voorwaarden.

Het noodfonds is bedoeld voor regionale organisaties die acute financiële problemen hebben als gevolg van de maatregelen tegen de verspreiding van Covid-19. De verdeelsleutel van het beschikbaar budget is gebaseerd op het aantal inwoners (voor de MRA minus Amsterdam).

Het noodfonds van de provincie wordt ingezet als een aanvullend fonds voor de *vitale regionale* instellingen die, buiten de landelijke regelingen vallen, buiten de gemeente Amsterdam gevestigd zijn en die door de coronamaatregelen structureel verlies draaien. Voorwaarde vanuit provinciale staten is cofinanciering door gemeenten. Om meer duiding te geven aan welke instellingen prioriteit gegeven kan worden zijn in nauw overleg met de gemeenten onderstaande voorwaarden opgesteld.

Voorwaarden voor ondersteuning van culturele instellingen

A. Algemeen

- De gemeente of regio waarin deze instelling gevestigd is, is voornemens om de bijdrage uit het noodfonds te matchen met x-bedrag aan extra middelen bovenop de reguliere subsidie aan de betreffende instelling (zijnde 35 % van het tekort/netto schadebedrag) om de schade van de Covid-19 zo veel mogelijk te beperken.
- Deze matching kan (gedeeltelijk) bestaan uit huurkwijtschelding of andere coulance-maatregelen van de gemeente.
- Provincie draagt maximaal 65% van het netto schadebedrag per instelling bij.
- De gemeente heeft een structurele subsidierelatie met de culturele instelling.

B. Financiële schade

- De instelling:

- heeft aantoonbare schade door de landelijke maatregelen die zijn genomen in verband met Covid-19;
- deze schade kan niet geheel gedekt worden door de generieke maatregelen van het rijk (NOW, TOGS/TOZO, etc);
- heeft geen bijdrage ontvangen vanuit het landelijk noodfonds van € 300 miljoen van OCW of onderdelen hiervan die uitgevoerd worden door het Mondriaan Fonds, Filmfonds of Fonds Podiumkunsten;
- heeft, voor zover verantwoord, de eigen reserve aangesproken, hierbij gaan we uit dat minimaal 12,5 % van de reserve over 2019 wordt ingezet tot dekken van de nettoschade;
- heeft een eigen inkomsten percentage van minimaal 15 % van hun totale omzet in 2019;
- was voor januari 2020 financieel gezond (solvabiliteit over 2019 is boven de 15%) of kan met de meerjarenbegroting/een financiële prognose over 2020 en 2021 aantonen dat de organisatie in 2020 of 2021 gezond zou worden zonder tussenkomst van coronamaatregelen.

C. Regionaal belang

- Het gaat om een instelling met een bovenlokale functie en een vitale functie in de regionale culturele infrastructuur:
 - de culturele instelling heeft een bovenlokaal publieksbereik;
 - de culturele instelling heeft een eigen plek (accommodatie);
 - de culturele instelling biedt gedurende een groot deel van het jaar activiteiten aan.

D. Verdeling budget.

Het budget wordt ingezet om zoveel mogelijk instellingen voldoende te kunnen ondersteunen vanuit de categorie 1. Indien na deze verdeling nog budget overblijft kan dit ingezet worden voor instellingen uit categorie 2.

Categorie 1:

Musea, podia, filmtheaters, presentatie-instellingen en festivals

- De instelling heeft een belangrijke regionale rol in de uitvoeringsketen van de disciplines museaal, hedendaagse beeldende kunst, podiumkunsten en/of filmtheaters en kan toelichten hoe die rol wordt vormgegeven.
- Voor musea gelden als voorwaarden: het beheer en behoud van een collectie van regionaal, provinciaal of nationaal belang; is geregistreerd in het museumregister van Stichting Museumregister Nederland en heeft minimaal 10.000 drempeloverschrijdingen in 2019.
- Voor theaters en poppodia geldt een minimum van 80 voorstellingen/concerten en drempeloverschrijdingen van minimaal 40.000 in 2019 en is lid van de VSCD dan wel VNPF.
- Voor filmtheaters geldt een minimum van 40 vertoningen en drempeloverschrijdingen van minimaal 5.000 in 2019.
- Voor presentatie-instellingen hedendaagse beeldende kunst geldt dat zij een minimum van 3 exposities en 3000 drempeloverschrijdingen hebben in 2019.
- Voor festivals geldt dat zij: minimaal drie jaar bestaan, een bovenlokaal bereik hebben met minimaal 20.000 bezoekers, openbaar toegankelijk zijn en aangesloten zijn bij de Verenigde Podiumkunstfestivals dan wel de VSCD.

Categorie 2:

Overige instellingen: musea, podia, filmtheaters, presentatie-instellingen, festivals, uitgebreid met Centra voor de kunsten en andere cultuur-educatieve organisaties die aangesloten zijn bij de Cultuurconnectie en met de regionale bibliotheken. Hierbij gaat het om instellingen die niet vallen onder 1, maar wel voldoen aan de voorwaarden zoals verwoord in A, B en C.

Bijlage A. Aanvullende overwegingen die kunnen helpen bij de selectie.

Wanneer blijkt dat het budget ontoereikend is om de in categorie 1 instellingen allemaal te honoreren, kunnen onderstaande aanvullende overwegingen helpen bij het maken van een definitieve selectie.

- Spreiding en diversiteit in de regio. Wat blijft er over aan voorzieningen wanneer deze instelling omvalt. Wat is minimum om bepaalde functies in de regio qua leefbaarheid & economische ontwikkeling te behouden. Het totale aanbod moet voldoende divers blijven.
- Is hier sprake van zgn. 'ketenschade': bijvoorbeeld: Wat is de rol binnen de provinciale & landelijke artistieke vernieuwing? Heeft de instelling een functie als productiehuis? Wat kunnen de instellingen betekenen t.a.v. de opdrachten aan producerende organisaties en zzp'ers? Heeft de instellingen een bepalende functie (economisch en artistiek) in de regionale keten?
- Schept de instelling regionale en lokale werkgelegenheid en kan de instelling opdrachtenstroom richting zzp'ers en andere instellingen weer op gang brengen.
- Levensvatbaarheid? Hoe kansrijk is de instelling om te overleven op de langere termijn? Kan de instelling invulling geven aan de 1,5 meter maatschappij?
- Cultureel Ondernemerschap; is de instelling geheel van subsidie afhankelijk? Wat zijn andere inkomstenstromen? Is er sprake geweest van eerdere gemeentelijke bezuinigingen op de instelling en wat is de impact hiervan?

Bijlage B. Veelgestelde vragen:

Welke financiële schade wordt door het noodfonds vergoed?

Het gaat om de netto financiële schade die de instellingen tot 1 januari 2021 hebben als gevolg van de landelijke maatregelen inzake Covid 19. De financiële schade houdt rechtstreeks verband met invoering van deze maatregelen. Hieronder vallen bijvoorbeeld: inkomstenderving door stopzetten van publieksactiviteiten, horeca-schade, kaartverkoop, etc. Het gaat om de werkelijke nettoschade tot 1 september 2020 en de geschatte nettoschade tot 1 januari 2021.

Wat is nettoschade?

Onder nettoschade verstaan we hier de volgende berekening:
omzetverlies 2020 (maart- december 2020 in vergelijking met dezelfde periode 2019) minus
de niet gemaakte kosten 2020 (vanwege het niet doorgaan van activiteiten) minus
de inkomsten uit generieke rijksmaatregelen (NOW, TOGS, etc), minus
de 12,5 % eigen reserve (indien verantwoord).

Waarom gaat het in categorie 1 om instellingen als musea, podia en filmtheaters, presentatie-instellingen en festivals?

Het gaat om een noodfonds. Uit het landelijk onderzoek blijkt dat de grootste schade ligt bij instellingen met een publieksfunctie, gezien zij voor een belangrijk deel van publieksinkomsten afhankelijk zijn.

Wat zijn presentatie instellingen?

Presentatie-instellingen zijn plaatsen waar hedendaagse beeldende kunst in zijn meer experimentele vorm en context wordt getoond. Zij zijn van essentieel belang voor de diversiteit van het kunstenaarsaanbod, de (inter)nationale uitstraling van hedendaagse beeldende kunst, de aanwas van nieuw talent, nieuwe vormen van publieksbereik en nieuwe tentoonstellingsconcepten.

Waar kunnen niet gesubsidieerde en commerciële culturele instellingen terecht?

Deze doelgroep kan gebruik maken van de generieke maatregelen voor ondernemers van de rijksoverheid. Daarnaast kunnen ze terecht bij Cultuur + Ondernemen waar de minister een extra bedrag heeft vrijgemaakt voor een leenfaciliteit. Deze leenfaciliteit is bedoeld voor ondernemingen in de culturele en creatieve sector die onvoldoende gebruik kunnen maken van de generieke maatregelen en niet in aanmerking komen voor de aanvullende subsidie voor producerende instellingen, de opengestelde Monumenten Lening of investeringen in de vitale regionale infrastructuur. De cultuursector is immers vele malen groter dan alleen het gesubsidieerde deel. Zij worden hiermee in staat gesteld publieksgerichte producties, programma's, tentoonstellingen of projecten te ontwikkelen. De inkomsten van deze activiteiten moeten voldoende zijn om naar verwachting de kosten van de lening dekken. Zo kan de lening bijdragen aan (de heropbouw van) een gezonde exploitatie.

Wanneer is er sprake van een structurele subsidierelatie een instelling met één (of meer) gemeenten?

Dit kan door o.a.:

- Een structurele opname in de begroting.
- Opname in het cultuurbeleidsplan van de gemeente en de meerjarenbegroting
- Meerjarige subsidierelatie van tenminste 3 jaar
- Positief advies voor cultuurbeleidsperiode 2021-2024

Wat zijn drempeloverschrijdingen?

Met drempeloverschrijdingen wordt hier bedoeld; het geheel aan aantal fysieke bezoekers aan de instelling voor voorstellingen, cursussen, presentaties, vakbeurzen, educatieve projecten en andere evenementen in 2019.

Wat valt onder eigen inkomsten?

de volgende baten, welke terug te vinden zijn in de jaarrekening aan de batenkant van de exploitatierekening, te verstaan:

- a. publieksinkomsten; en
- b. overige inkomsten, zijnde:
 - 1. directe opbrengsten in de vorm van sponsorinkomsten en overige inkomsten;
 - 2. indirecte opbrengsten;
 - 3. overige bijdragen.

Onder eigen inkomsten worden in elk geval niet begrepen de volgende baten:

- a. subsidies die zijn verstrekt door een bestuursorgaan;
- b. overige bijdragen uit publieke middelen;
- c. rentebaten;
- d. bijdragen in natura;
- e. kapitalisatie van vrijwilligers;
- f. waardering vrijkaarten; en
- g. overige baten die geen relatie hebben met cultureel ondernemerschap.

Wat verstaan we onder reserves?

vrij besteedbaar vermogen, behorende tot:

- a. de algemene reserve;
- b. het stichtingskapitaal; en
- c. relevante bestemmingsfondsen

Procesbeschrijving opstellen voorstellen noodfonds door NHN en MRA

Uitvoerenden: Team PNH (subsidies en culturele infra); samenwerkende gemeenten in de regio's NHN en MRA (m.u.v. Amsterdam)

Procesdoel:

Middelen uit het noodfonds van PNH toewijzen aan culturele en maatschappelijke organisaties in Noord-Holland met een regionaal belang en die schade ondervinden vanwege de coronacrisis.

Inhoudelijk doel: Door het maken van twee voorstellen (NHN en MRA) door de samenwerkende gemeenten, kunnen de beschikbare middelen op een overwogen manier ingezet worden t.b.v. de ondersteuning aan de culturele en maatschappelijke instellingen in NH met een regionaal belang en die schade hebben door de coronacrisis.

Periode tot 1 juli 2020

1. Kerngroepen van regio's werken in samenwerking met de provincie de voorwaarden uit

- De kerngroepen uit de regio's bestaan uit NHN (Alkmaar, Den Helder en Hoorn) en MRA (Amstelveen, Gooi & Vechtstreek, Haarlem, Haarlemmermeer, Hilversum, Purmerend, Velsen, Zaanstad). Dit zijn de gemeenten die eerdere samenwerkingen aan het regioprofiel of al samenwerken in de kerngroep van het MRA overleg.
- Er kan gebruik gemaakt worden van de eerdere lijst met criteria van het team PNH en het (financiële) kader.
- Het beknopte procesvoorstel wordt besproken en afgesteld.
- De gemeenten geven een voorlopige schatting door aan PNH van de netto schade door de coronacrisis van maart 2020 tot 1 januari 2021 bij de culturele en maatschappelijke organisaties.
- Eventueel kan er bij vragen van bestuurders afstemming plaatsvinden met Zita Pels.

Resultaat

- Voorwaarden A (algemeen), B (t.a.v. financiële schade), C (regionaal belang) en D (verdeling budget naar categorieën)
- Bijlage Aanvullende overwegingen
- Bijlage Veelgestelde vragen

Mijlpaal

Op 1 juli vindt er bestuurlijk overleg plaats met beide regio's. De voorwaarden worden dan vastgesteld. Het uitgebreide procesvoorstel wordt besproken en vastgesteld.

Ondersteunende documenten bij het proces

- Motie noodfonds
- Financieel kader PNH

Periode 1 juli - 1 oktober 2020

2. De gemeenten maken per regio (dus NHN en MRA apart) een voorstel

- Op 7 juli wordt de procesbeschrijving en het document met de voorwaarden in GS vastgesteld.
- Direct daarna ontvangen de gemeenten een uitnodiging van GS om een voorstel te maken.

Dit voorstel is een gefundeerd en uitgewerkt plan welke culturele organisaties in aanmerking komen voor ondersteuning en voor welke bedragen, welke gemeenten zorgen voor cofinanciering van deze bedragen en wat de gronden zijn voor de ondersteuning. De voorstellen worden opgesteld op basis van de Voorwaarden en financieel kader van PNH, de Voorwaarden A-D en de bijlage Aanvullende overwegingen.

- De regio's stellen zelf een team samen (welke gemeenten doen mee in de organisatie om het voorstel te maken, wie trekken het proces) en stellen de werkwijze vast (communicatie, overleg en afstemming met de regio en bestuurders, communicatie met de instellingen, het opvragen van gedetailleerde financiële informatie van de instellingen, traject besluitvorming binnen de eigen gemeente over de cofinanciering, welke ondersteuning is nodig etc.).
Er kunnen tussenstappen zijn waarin een voorlopig voorstel wordt besproken binnen de regio om daarna verder te kaderen.
- De regio's bepalen welke gemeente penvoerder is voor het subsidieverzoek aan de provincie (dit punt moet nog nader uitgewerkt worden door PNH en hangt samen met hoe de financierswijze precies wordt ingericht).
- Het opstellen van de voorstellen kan, ook gezien de tijdsdruk, veel vragen van de gemeenten. De provincie stelt daarom de mogelijkheid open om de kosten van een procesbegeleider te financieren, om in 2 tot 4 bijeenkomsten te helpen bij het opstellen van een propositie en het proces af te stemmen met alle gemeenten in de regio's.
- Het team culturele infra van PNH is in deze periode beschikbaar voor overleg.

Resultaat

Twee voorstellen (NHN en MRA) voor besteding van de middelen uit het noodfonds t.b.v. culturele en maatschappelijke instellingen.

Mijlpaal

Inleveren voorstellen door regio's voor 1 oktober 2020.

Ondersteunende documenten bij het proces

- Voorwaarden en financieel kader PNH
- Voorwaarden A-D en bijlage Aanvullende overwegingen en Bijlage Veelgestelde vragen.
- Format voor financiële berekening (aan te leveren door PNH)
- Format voor propositie (aan te leveren door PNH)
- Richtlijnen voor indienen (aan te leveren door PNH)

Periode 1 oktober - half november 2020

3. Indienen voorstel en besluitvorming

- De ingediende plannen worden besproken en beoordeeld door PNH, eventueel kan een nadere (mondelinge of schriftelijke) toelichting worden gevraagd.

- Besluitvorming en beschikking ongeveer half november 2020
Hoe de middelen via de gemeenten, of een penvoerder per regio, verdeeld en uitbetaald worden moet nog nader worden bepaald (eind augustus).
- Verantwoording in 2021
Waar deze uit moet bestaan moet nog nader worden bepaald (eind augustus).

Mijlpaal

Beschikking half november 2020

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mevr. M.J. Schlaman

BEL/REE

Telefoonnummer +31235145328

marjo.schlaman@noord-holland.nl

INGEKOMEN - 8 JULI 2020

1 | 3

Verzenddatum

Betreft: Hernieuwde gewijzigde planning actualisering cultuurbeleid

- 8 JULI 2020

Kenmerk

1414654 / 1451631

Geachte leden,

Op 18 juni 2020 bent u mondeling geïnformeerd over het voorstel om de Actualisering van het Cultuurbeleid verder op te schuiven in de tijd dan eerder was aangegeven in de brief van 12 mei 2020.

Uw kenmerk

Als gevolg van de landelijke maatregelen die genomen zijn tegen verspreiding van het Covid-19 virus is het cultuurveld sterk in beweging. Welke impact deze coronacrisis op de middellange en lange termijn zal hebben voor de culturele sector is nog niet duidelijk. Met de moties voor een noodfonds voor de korte termijn en een economisch herstellfonds voor de middellange en lange termijn hebben PS een duidelijk signaal afgegeven dat de provincie de culturele sector wil steunen in deze moeilijke tijd. Dit alles plaatst de voorgenomen actualisering van ons cultuurbeleid in een ander perspectief en een verschuiving in de tijd is daarmee op zijn plaats.

Gedurende de uitwerking van het herstellfonds kunnen actuele ontwikkelingen in de culturele sector worden verzameld en gebruikt worden voor nieuw beleid. Om hiervoor de tijd te nemen, zullen we de bouwstenen van het proces, waar we PS eerder over informeerden, wel handhaven maar anders plannen.

Vooruitlopend op het nieuwe beleid zal in sommige gevallen al een besluit moeten worden genomen over onderwerpen die zijn afgesproken in het Coalitieakkoord. Voorbeeld daarvan is de afspraak met het Rijk over Cultuureducatie met Kwaliteit. Ook zullen we bekijken of de huidige Uitvoeringsregelingen nog goed functioneren en deze eventueel tussentijds aanpassen.

De Actualisering van het Cultuurbeleid zal ingaan in januari 2022 i.p.v. juni 2021. Het huidig beleidskader heeft overigens geen formele einddatum en kan dus van kracht blijven totdat het geactualiseerde cultuurbeleid door PS is vastgesteld.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Hieronder informeren wij u over de wijzigingen.

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Proces en planning

Stap 1: PS informeren (Beeldvorming)

Technische briefing voor commissie EFB (beeldvorming). De briefing biedt overzicht van huidig beleid, de ambities Coalitieakkoord en relevante ontwikkelingen bij het Rijk.

Deze briefing heeft op 24 februari 2020 plaatsgevonden.

Stap 2: bouwstenen verzamelen

Was maart – oktober 2020, wordt juli 2020 – april 2021

Gedurende deze periode vinden de volgende activiteiten plaats.

- Deelevaluatie van ons huidige cultuurbeleid. De focus van deze evaluatie ligt op de ondersteuning vanuit het Steunpunt Monumenten en Archeologie, op de samenhang en effectiviteit van onze instrumenten voor herbestemming en op de opvolging die is gegeven aan de conclusies en aanbevelingen van de tussenevaluatie van het cultuurbeleid in 2019. Daarnaast wordt door een extern bureau een onderzoek uitgevoerd onder gemeenten en scholen naar cultuureducatie. Dit laatste is met name bedoeld om input te geven voor onze inzet voor het nieuwe programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021 – 2024.
- Extern input ophalen (ambtelijk en bestuurlijk) in de vorm van drie bijeenkomsten voor respectievelijk PS, wethouders van NH-gemeenten en stakeholders.

1. Benen op Tafel overleg commissie EFB

Eerder is met de commissie een Benen op Tafel overleg gepland op 7 september om van gedachten te wisselen over de actualisering van het cultuurbeleid. Graag willen we dit overleg gebruiken om samen met u te kijken naar de actuele ontwikkelingen en de wijze waarop we het onderdeel culturele infrastructuur in het kader van de motie voor het economisch herstellfonds, het beste kunnen invullen.

2. Bijeenkomst wethouders cultuur en monumenten

Deze bijeenkomst biedt de mogelijkheid om verschillende thema's die spelen voor gemeenten en provincie (bibliotheeken, culturele infrastructuur, educatie en participatie, herbestemming, archeologie, etc.) te bespreken. Daarnaast zijn gemeenten voor ons een belangrijke partner in het realiseren van ons beleid.

3. Brede bijeenkomst voor stakeholders= optie

Een grote bijeenkomst voor de stakeholders, variërend van vertegenwoordigers van culturele instellingen en monumentenorganisaties tot gemeenten en onderwijs. De bijeenkomst heeft het karakter van een brede expertsessie.

- Uitwerken van de motie Economisch Herstel en Duurzaamheidsfonds ten behoeve van de middellange en lange termijn. We inventariseren ten behoeve hiervan de veranderingen in het culturele veld.

Stap 3: discussienotitie opstellen

Was oktober - november 2020, wordt mei - juli 2021

Op basis van de opgehaalde input (gesprekken en evaluatie) wordt een discussienotitie opgesteld waarin voor de belangrijkste vraagstukken keuzerichtingen aan PS worden gepresenteerd.

Stap 4: PS bespreken discussienotitie (Oordeelsvorming)

Was januari/februari 2021, wordt september 2021

Bespreking van de discussienotitie in Statencommissie EFB, in de vorm van Benen op Tafel overleg of B-agenda.

Stap 5: opstellen actualisering

Was februari-maart 2021, wordt september - november 2021

Op basis van de uitkomsten van de bespreking van de discussienotitie in de commissie EFB wordt het cultuurbeleid geactualiseerd.

Stap 6: PS stellen geactualiseerd cultuurbeleid vast (Besluitvorming)

Was juni 2021, wordt januari 2022

Het geactualiseerde cultuurbeleid wordt in de vorm van een Statenvoordracht ter besluitvorming aan PS voorgelegd. Voorafgaand vindt bespreking in de commissie EFB plaats.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3826
Extern Zaak ID	143366
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	8.a.2
Omschrijving	Economie: Brief GS aan PS inz. actualisering economisch beleid
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen

Brief aan PS over actualisering economisch beleid.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	13 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De actualisatie van het economische beleid was voorzien voor 2020. De economische consequenties van de covid-19 crisis maakt het wenselijk om de actualisatie van het economisch beleid uit te stellen tot mei 2021 om de economische consequenties beter te overzien en daarop beter te kunnen reageren met geactualiseerd economisch beleid.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. J.W. Vonk

BEL/REE

Telefoonnummer +31235143584

vonkju@noord-holland.nl

1 | 3

Betreft: Actualisering economisch beleid

Geachte leden,

In uw commissie Economie, Financiën en Bestuur (EFB) spreekt u regelmatig met de portefeuillehouder Economie over het economisch beleid. De portefeuillehouder Economie heeft uw commissie EFB toegezegd om in te gaan op de actualisatie van het economisch beleid en heeft ook toegezegd om daar een expert meeting voor te organiseren. Gerelateerd daaraan rapporteren wij regelmatig, in principe één keer per jaar, naar uw staten over de voortgang van het economisch beleid via de Voortgangsrapportage Uitvoeringsagenda Economie. In de Voortgangsrapportage gaan we ook in op de conjunctuur en onze [Barometer Welvaart en Welzijn](#). Deze producten zouden dit jaar worden opgeleverd en met u worden besproken. Met de huidige coronacrisis, die grote gevolgen heeft voor onze economie, komt een en ander in een ander daglicht te staan. Daarom vinden wij het belangrijk om de actualisatie van het economisch beleid uit te stellen om de economische consequenties van de coronacrisis beter te overzien en daarop beter te kunnen reageren met geactualiseerd economisch beleid. Ook de toegezegde expert meeting zullen we daarom uitstellen. Verder willen wij u met deze brief informeren over hoe we ons economische beleid nu uitvoeren.

Het huidige economisch beleid is vastgelegd in het [Strategisch Beleidskader Economie](#) 'Noord-Holland duurzaam, vernieuwend en ondernemend' (2016). Zoals de naam suggereert is dit beleidskader bedoeld als kaderstellend economisch beleid, vastgesteld door Provinciale Staten. Dat betekent dat hierin de hoofdlijnen vastliggen voor de activiteiten en investeringen van de provincie Noord-Holland voor het stimuleren van de regionale economie. Dit beleidskader heeft het versterken van welvaart én welzijn (brede welvaart) als hoofddoel. Hierin zijn de begrippen duurzaamheid, innovatie en ondernemerschap verankerd als de drie richtinggevende principes voor de economie en is het versterken van het vestigingsklimaat de centrale opgave. Het vestigingsklimaat wordt gestimuleerd aan de hand van vijf vestigingsplaatsfactoren: ruimte (werklocaties), bereikbaarheid, innovatie, digitale infrastructuur en arbeidsmarkt. Voor het onderdeel 'arbeidsmarkt' geldt overigens dat deze een eigen uitvoeringsagenda

Verzenddatum

- 9 JULI 2020

Kenmerk

1443373/1443373

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Dreef 3
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

heeft (Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019) die ook wordt geactualiseerd. En voor het onderdeel 'bereikbaarheid' geldt dat het mobiliteitsbeleid en het [PMI 2019-2025](#) (Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur) leidend zijn.

Ook agribusiness, toerisme en internationale marketing en acquisitie behoren tot het domein van dit beleidskader. Het onderdeel 'toerisme' wordt uitgewerkt in de Visie Recreatie & Toerisme, die naar verwachting eind dit jaar gereed is. Binnen het onderwerp 'agribusiness/landbouw' loopt ook het traject voor de nieuwe Voedselvisie. Het onderwerp 'circulaire economie' heeft een eigen beleidskader ([Ontwikkelingsperspectief Circulaire Economie](#)) en een eigen actieagenda. De Actieagenda Circulaire Economie wordt parallel aan het economisch beleid geactualiseerd.

Dit strategisch beleidskader is nog actueel en zal voor de komende maanden ook de basis blijven voor het economisch beleid. Bij actualisatie van het economisch beleid zullen we uiteraard verkennen of het strategisch beleidskader aanpassingen nodig heeft.

Het Strategisch Beleidskader Economie heeft ook een operationeel document: de [Uitvoeringsagenda Economie 2016-2019](#). Hierin zijn de hoofdlijnen van het economisch beleid nader uitgewerkt in korte termijn activiteiten en projecten. Dit jaar zou deze uitvoeringsagenda geactualiseerd worden, maar zoals hierboven genoemd, stellen we dit uit vanwege de coronacrisis. Omdat vele van deze activiteiten een doorlopend karakter hebben, bijvoorbeeld het deelnemen in samenwerkingsverbanden als Greenports, MRA regionale economie, Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord of het uitvoeren van subsidieregelingen als de HIRB, heeft het uitstellen van beleidsactualisatie geen grote consequenties voor het economisch beleid. Daarnaast wegen we nieuwe activiteiten en initiatieven af tegen de koers van het Strategisch Beleidskader Economie. Waar deze nieuwe initiatieven afwijken van het beleidskader, komen we terug naar uw staten.

Ook de Voortgangsrapportage Uitvoeringsagenda Economie stellen we uit, om daarin te kunnen rapporteren over de effecten van de coronacrisis op de economie. Die analyse wordt ook benut als bouwsteen van het nieuwe economisch beleid.

Zoals u weet, houden wij de effecten van de maatregelen tegen het coronavirus op de economie bij in onze [coronamonitor](#). Hierin is een impact-analyse opgenomen van de coronacrisis op de economie, gebaseerd op prognoses van onder meer het CPB, de Rabobank en ING. In het monitordeel is een aantal economische indicatoren opgenomen van zaken waar effecten verwacht worden, zoals werkloosheid, faillissementen, vertrouwen van consumenten en bedrijfsleven, demografie, woningmarkt en toerisme. De coronamonitor wordt frequent geactualiseerd en deze blijven we publiceren op onze website.

Qua planning streven we ernaar om in november van dit jaar een nieuwe Voortgangsrapportage Uitvoeringsagenda Economie inclusief corona-effecten vast te stellen en aan de commissie EFB aan te bieden. In januari zouden we de expert meeting willen houden, waarvoor de

leden van de commissie EFB genodigd zullen worden. Het nieuwe economisch beleid, in ieder geval in de vorm van een nieuwe Uitvoeringsagenda Economie en mogelijk een aangepast Strategisch Beleidskader Economie verwachten wij in mei 2021 gereed te hebben.

Wij vertrouwen erop u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

AD/KAB/KAB

Telefoonnummer +31 235143143

financieeltoezicht@noord-holland.nl

INGEKOMEN 21 AUG. 2020

1 | 1

Betreft: financiële weerbaarheid van de (Noord-Hollandse) gemeenten

Verzenddatum

21 AUG. 2020

Kenmerk

1475295/1475796

Geachte leden,

Uw kenmerk

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het volgende toe:

- een afschrift van onze brief aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de financiële weerbaarheid van de (Noord-Hollandse) gemeenten.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast

1 bijlage(n)

afschrift brief aan Minister BZK (1475295/1475323)

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

AD/KAB/KAB

Telefoonnummer +31235143143

financieeltoezicht@noord-holland.nl

INGEKOMEN 21 AUG. 2020

1 | 3

Verzenddatum

21 AUG. 2020

Betreft: Financiële weerbaarheid (Noord-Hollandse) gemeenten

Kenmerk

1475295/1475323

Excellentie,

Uw kenmerk

Het gaat slecht met de gemeentelijke financiën. Los van de consequenties van het COVID-19 virus was al langer duidelijk dat veel gemeenten in ons land afstevenen op een financiële malaise als van rijkswege de geldkraan niet wordt opengedraaid. Ook in Noord-Holland bevinden veel gemeenten zich in een benarde financiële positie. Wij doen, in het belang van de inwoners en bedrijven in onze provincie, een dringend beroep op u om gemeenten nu te helpen zodat zij hun taken goed kunnen blijven uitvoeren.

Meerdere provincies en gemeenten, alsook de koepelorganisaties VNG en IPO hebben al eerder benadrukt dat zij zich grote zorgen maken. Er moet echt iets gebeuren, ook in Noord-Holland.

U heeft toegezegd dat u maatregelen neemt zodat gemeenten (extra) tekorten kunnen dekken; ook voor de langere termijn zullen oplossingen worden aangedragen. Tijdens het Algemeen Overleg van 2 juli heeft u echter nogmaals gemeld dat u het nu nog te vroeg vindt om op dit moment al extra steun en/of structureel geld voor de gemeenten beschikbaar te stellen. Er is nog te veel onduidelijk en onderzoeken moeten nog worden afgerond. Het beschikbaar komen van de jaarrekeningcijfers over 2019 zullen voor u mogelijk een eerste inzicht kunnen geven van de verslechterende financiële situaties bij de gemeenten. Ook heeft u toegezegd met de colleges van Gedeputeerde Staten van de gezamenlijke provincies te overleggen om te kijken op welke wijze het toezicht op de gemeentelijke financiën een verlichting zou kunnen brengen.

Wij waarderen deze toezeggingen, maar deze zijn wat ons betreft geen oplossing voor de situatie waarin veel gemeenten zich nu bevinden.

Bij gemeenten rijst steeds vaker de vraag hoe zij nu voor de komende jaren een reële begroting kunnen opstellen? Daarnaast zijn wij niet overtuigd van het feit dat versoepelen van het toezicht een oplossing biedt. Voldoende financiering van de aan gemeenten overgedragen taken is de enige echte oplossing voor de problematische gemeentefinanciën.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Wij hebben de Noord-Hollandse gemeenten gevraagd, om aan de hand van concrete voorbeelden, te illustreren waar zij de pijn ervaren. Naast de algemeen bekende noemers, zoals (de onvoorspelbaarheid binnen) de Jeugdzorg en WMO, de opschalingskorting, de herverdeling van het Gemeentefonds en de gevolgen van de coronacrisis zijn vanuit onze gemeenten onder meer specifiek genoemd:

- daling van de leges opbrengsten door de wet kwaliteitsborging;
- structureel lagere inkomsten voor toeristenbelasting en parkeren;
- (forse) verhoging van de lokale belastingen;
- stoppen van sociaal culturele activiteiten;
- afzien van vestiging Integraal Kind Centrum;
- sluiten ontmoetingsplaatsen voor ouderen;
- aantasting openbare ruimte (grotere onderhoudsachterstanden met extra bijkomende kosten);
- uitholling vermogenspositie (weerstandscapaciteit steeds lager terwijl geïnventariseerde risico's toenemen);
- sluiten van zwembad, sporthal e/o bibliotheek;
- korten van subsidies;
- hoge lasten door implementatie Omgevingswet c.q. Omgevingsvisie, uitvoering Klimaatakkoord, duurzaamheid/energietransitie en circulaire economie;
- extra ambtelijke inzet door taakuitbreiding, alsmede meer inhuur personeel;
- hogere lasten voor openbare orde en handhaving;
- verschraling onderwijsbeleid / onderwijshuisvesting en school maatschappelijk werk;
- geen mogelijkheid meer tot aanbieden opvoedondersteuning.

Bovenstaande voorbeelden zijn slechts een greep uit de aangedragen pijnpunten. Deze voorbeelden tonen de schrijnende situatie aan waarin de gemeenten zich nu bevinden en voor welke pijnlijke keuzes zij zich gesteld zien als gevolg van het uitblijven van het herstel van de balans tussen taken en daarbij behorende middelen. Een kaalslag van de kwaliteit van gemeentelijke voorzieningen en de invloed hiervan op de inwoners is nauwelijks te voorkomen.

Wij hebben bijzonder veel waardering voor de manier waarop de gemeenten omgaan met deze problematiek en hoe zij proberen de maatschappelijke impact ervan zo veel mogelijk te beperken. Met onze gemeenten blijven wij doorlopend in contact om te kijken hoe wij gezamenlijk ons het beste door deze tijd heen kunnen slaan. Wij zijn niet voornemens acties te ondernemen die buiten de wettelijke kaders gaan. Wij onderzoeken wel of wij binnen de bestaande kaders – en in afstemming met onze collega-provincies - ruimte kunnen vinden het preventieve toezicht in een verlichte vorm te kunnen uitvoeren. Als een tekort-begroting wordt aangeboden of naar ons oordeel een begroting niet structureel en reëel in evenwicht is, leidt dit wel altijd tot preventief toezicht.

Realiteit blijft daarbij dat het slechts het vooruitschuiven van de problemen in de tijd is, zolang het van rijkswege verstrekken van voldoende structurele middelen uitblijft. De verhouding tussen opgedragen taken en bijbehorende funding is nadrukkelijk uit balans en de concrete duidelijkheid of en wanneer dat beter wordt moet nu snel komen.

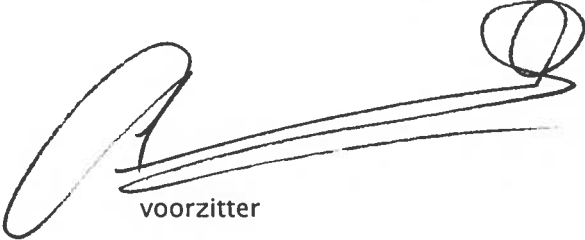
Wij doen daarom een zeer dringend beroep op u om de balans op structurele basis zo snel mogelijk te herstellen, zodat er weer een gezonde financiële verhouding tussen Rijk en gemeenten kan ontstaan. Deze balans is te herstellen door de middelen te verstrekken die passen bij de gevraagde taakuitoefening, maar om vertrouwen te herstellen is het ook nodig dat de Financiële Verhoudingswet wordt gerespecteerd (denk daarbij aan het genoemde voorbeeld over de opschalingskorting).

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Deze beslissing is namens Gedeputeerde Staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast

Kopie aan

- De staatssecretaris van Financiën - Fiscaliteit en Belastingdienst
- Leden van Provinciale Staten
- Gemeenteraden van de Noord-Hollandse gemeenten
- Colleges van B&W van de Noord-Hollandse gemeenten

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3652
Extern Zaak ID	1444681
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	8.b
Omschrijving	Brief GS aan PS inz. voortgang Regenbooginitiatief
Organisatieonderdeel	CZ/HRM

Bijlagen

Brief aan PS over het Regenbooginitiatief.pdf (B-agenda EFB 31-8-2020)

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	6 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

In 2018 hebben Provinciale Staten (PS) het Regenbooginitiatief 2.0 aangenomen. Gedeputeerde Staten informeren PS over de voortgang op dit onderwerp.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. C. Hems

CZ/HRM

Telefoonnummer +31235143960

Conny.Hems@noord-holland.nl

1 | 3

Betreft: Regenbooginitiatief

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) en in vervolg op het Regenbooginitiatief 2.0, informeren wij u met deze brief graag over de wijze waarop de Provincie voortgang maakt op dit onderwerp. Wij verzoeken u deze brief te agenderen op de B-agenda van de eerstvolgende vergadering van de commissie EFB zodat dit onderwerp desgewenst toegelicht kan worden en besproken kan worden hoe we verder uitwerking geven aan ons beleid als regenboogprovincie.

Samenwerking

Om te beginnen kiezen we er bewust voor om ons netwerk te gebruiken en het signaal dat wij willen afgeven, namelijk dat wij ons achter het belang van veiligheid en sociale acceptatie van lesbiennes, homo's, biseksuelen, transgenders en interseksuelen en queer (LHBTIQ+) scharen en dit samen met partners oppakken. We sluiten ons aan bij mooie bestaande initiatieven. Hieronder zetten we deze initiatieven uiteen.

Regenboogbijeenkomsten

Het landelijk project Regenboogsteden 2019-2022 is bedoeld voor de G40-gemeenten. Het project heeft als doel om de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie in de G40 steden te bevorderen. Alle G40-gemeenten in onze provincie zijn aangesloten bij dit project. In het door ons georganiseerde Regenboogsymposium in november 2018 hebben wij de aanwezige kleinere gemeenten kennis laten maken met de G40-gemeenten uit onze provincie met als doel om samenwerking tot stand te brengen. Ook kunnen kleinere gemeenten terecht bij bureau Movisie voor ondersteuning op het onderwerp diversiteit.

Verzenddatum

- 3 JULI 2020

Kenmerk

1444681/1444736

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Onze rol als facilitator van deze netwerkbijeenkomst werd door de aanwezige gemeenten erg op prijs gesteld. Op verzoek van PS is een enquête gehouden onder de kleinere Noord-Hollandse gemeenten met de vraag of er behoefte is aan meer van dit soort bijeenkomsten. De respons op deze peiling was mager te noemen. Van de 41 aangeschreven gemeenten hebben we 13 reacties teruggekregen. Het gros van de gemeenten die gereageerd hebben, gaf aan geen behoefte te hebben aan een dergelijke bijeenkomst of een rol van de provincie hierin. De reacties lopen uiteen. Een aantal respondenten heeft goede contacten met een nabij gelegen G40-gemeente of het antidiscriminatiebureau in de regio en pakt het thema samen op. Ook is er een aantal respondenten dat aangeeft dat het thema in hun gemeente geen issue is. Wij zullen een bijeenkomst faciliteren met een aantal (regenboog)gemeenten van de Kop van Noord-Holland. Deze gemeenten gaven in bovengenoemde enquête aan graag met elkaar in gesprek te willen om kennis te delen op dit onderwerp. In verband met de maatregelen rondom het Covid19-virus is de uitvoering van deze bijeenkomst even uitgesteld tot -naar verwachting- eind 2020. In de bijeenkomst zullen de aanwezigen ervaringen en best practices delen en knelpunten in de uitvoering bespreken rondom 'roze'-thema's, zoals sport en LHBTIQ+. Hierbij nodigen we ook belangenorganisaties uit zoals meldpunten en COC's.

De provincie Flevoland heeft in september 2019 een bijeenkomst voor alle regenboogprovincies georganiseerd om ervaringen en kennis uit te wisselen. Een aantal ambtenaren van onze provincie heeft hieraan deelgenomen. Inmiddels is in januari 2020 een tweede bijeenkomst met Regenboogprovincies gehouden, waarin meer provincies vertegenwoordigd waren dan in september. Provincie Noord-Holland was gastheer voor dit overleg dat gehouden is bij Movisie in Utrecht. Een vertegenwoordiging van OCW, Movisie en vanwege Pride een vertegenwoordiger van Dutch Government Pride (netwerk rijksoverheid) waren aanwezig. Evenals ambtenaren van onze provincie uiteraard.

Canal Parade

Noord-Holland heeft zich op initiatief van Provinciale Staten ingezet om mee te mogen varen in de Canal Parade. De provincies Gelderland en Limburg hebben zich hierbij aangesloten. De maatregelen om het Covid19-virus in te dammen hebben ertoe geleid dat de 25ste botenparade dit jaar geen doorgang kon vinden. Deelnemers die een plek in deze feestelijke parade hebben weten te bemachtigen, zijn nu uitgenodigd een jaar later, op 7 augustus 2021, door de Amsterdamse grachten te varen.

Noord-Holland, Gelderland en Limburg maken hier graag gebruik van. Ook volgend jaar zullen we varen onder het gezamenlijke thema 'We

Have Stories to Share'. De deelnemende provincies onderstrepen daarmee dat iedereen zichzelf moet kunnen zijn.

Sport

De komende vier jaar zetten wij ons ook in om de acceptatie van LHBTIQ+ in de sport (roze sport) te bevorderen. Zo zijn wij van plan kennissessies te organiseren waarbij sportverenigingen geïnspireerd kunnen worden door koplopers uit het veld. Ook willen wij challenges inzetten om sportverenigingen uit te dagen en aan te moedigen om na te denken over de mogelijkheden voor de roze sport. De beste ideeën worden met hulp van de provincie gerealiseerd.

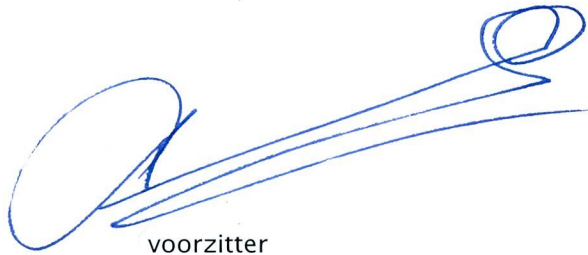
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3737
Extern Zaak ID	1448516
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	9.a
Omschrijving	Financien: Voordracht Tweede begrotingswijziging 2020
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Bijlagen
Brief aan PS over de Tweede begrotingswijziging 2020.pdf
Voordracht tweede begrotingswijziging 2020.docx
Tweede begrotingswijziging 2020.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	20 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Ruimte Wonen en Klimaat	24 augustus 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	24 augustus 2020
Mobiliteit & Bereikbaarheid	31 augustus 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020
PS-vergadering	14 september 2020

Toelichting

In de provinciale begroting wijzen provinciale Staten toe voor welke doelen de provincie haar beschikbare middelen inzet. Deze tweede begrotingswijziging omvat een bijstelling van de verwachte inkomsten en uitgaven in 2020 op basis van de huidige verwachtingen

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr J. Koning

CZ/FIN

Telefoonnummer +31235144992

koningj@noord-holland.nl

1 | 2

Verzenddatum

14 JULI 2020

Betreft: Tweede begrotingswijziging 2020

Kenmerk

1448516/1448521

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de tweede begrotingswijziging 2020

Uw kenmerk

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

- Voordracht tweede begrotingswijziging 2020
- Tweede begrotingswijziging 2020

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

1 A JULI 2020

A. Th. H. van Dijk

R. M. Bergkamp

Provinciale Staten van Noord-Holland**Haarlem, 7 juli 2020****Onderwerp: Tweede begrotingswijziging 2020****Kenmerk: 1448516/1448521****Bijlagen:**

– Tweede begrotingswijziging 2020

1. Inleiding

Voor u ligt de tweede begrotingswijziging 2020. De tweede begrotingswijziging 2020 is onderdeel van de Noord-Hollandse P&C cyclus die bestaat uit de kaderbrief, de begroting, begrotingswijzigingen en de jaarstukken. In deze tweede begrotingswijziging worden de effecten van de kaderbrief 2021 op de begroting in 2020 verwerkt en worden de geraamde inkomsten en uitgaven bijgesteld op basis van recente ontwikkelingen.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De tweede begrotingswijziging is een standaard onderdeel van de P&C-cyclus en stelt Provinciale Staten in staat om het budgetrecht uit te oefenen.

3. Financiële ontwikkelingen

Zoals in de tabel op de volgende pagina van deze voordracht is te zien wordt het begrotingsresultaat in de tweede begrotingswijziging met € 8,2 mln. nadelig bijgesteld. Het begrote resultaat wijzigt van € 1,8 mln. naar € 10,0 mln. Van deze wijziging betreft € 2,9 mln. de verwerking van de kaderbrief 2021 in de begroting voor 2020. Het overige deel wordt veroorzaakt door wijzigingen die nieuw zijn in deze tweede begrotingswijziging waaronder de € 10 mln. aan uitgaven ten behoeve van het Provinciaal noodfonds sociale infrastructuur (PNSI). Een specificatie van de financiële ontwikkelingen in deze begrotingswijziging is te vinden in hoofdstuk 2 van de tweede begrotingswijziging 2020.

Impact COVID-19 op de provinciale begroting

Op het moment van opstellen van deze begrotingswijziging (juni 2020) zijn er nog veel onzekerheden als gevolg van de COVID-19 pandemie die effect kunnen hebben op de provinciale begroting. In de voorliggende begrotingswijziging worden een aantal eerste effecten op de provinciale begroting zichtbaar. Echter, de tweede begrotingswijziging geeft nog geen volledig beeld van alle effecten die de COVID-19 pandemie zal hebben op de provinciale begroting. We zullen de periode tot eind september gebruiken om verder te inventariseren bij onze samenwerkingspartners en opdrachtnemers in hoeverre subsidies en opdrachten waarvoor middelen zijn begroot daadwerkelijk verleend/verstrekkt kunnen gaan worden in 2020. Wij

zullen uw Staten via de Laatste begrotingswijziging 2020 informeren over de uitkomsten van deze inventarisatie.

Provinciaal noodfonds sociale infrastructuur (PNSI)

Op 18 mei hebben Provinciale Staten twee moties (moties 41 en 42) aangenomen gericht op het bieden van ondersteuning in de Covid-19 crisis. Beide moties richten zich voor een deel op de culturele infrastructuur in Noord-Holland. Motie 41 voorziet in het instellen van een provinciaal noodfonds sociale infrastructuur (PNSI) en richt zich op het bieden van financiële steun aan gemeenten om culturele en maatschappelijke organisaties die als gevolg van de COVID-19 maatregelen in acute financiële nood zijn gekomen, overeind te kunnen houden. Uitgangspunt in de motie is dat gemeenten cofinancieren en dat de steun zich richt op de huidige noodfase (3 tot 6 maanden, dus tot einde van dit jaar).

Om de subsidies nog dit jaar te kunnen verstrekken zijn de middelen voor het noodfonds verwerkt in deze begrotingswijziging. Er heeft echter nog geen afweging kunnen plaatsvinden over de dekking voor deze middelen. De middelen voor het Noodfonds zijn begroot binnen het programma Cultuur en Erfgoed (7) om de snelle uitvoering van deze motie mogelijk te maken. Hierdoor is het saldo van deze begrotingswijziging € 10 miljoen negatiever dan eerder voorzien. Gezien de ontstane crisissituatie vinden wij snel handelen belangrijk. Uiteraard zullen wij daarnaast op langere termijn onze financiële positie op orde willen houden. Daarover informeren wij u bij de reguliere planning en control momenten en daarbij zullen de effecten van dit noodfonds op onze financiële positie worden betrokken.

Saldo van lasten en baten per programma (x €1.000)

min is voordelig	Begroot 2020 voor tweede wijziging	Tweede begrotings- wijziging	Begroot 2020 na tweede wijziging
1 Openbaar bestuur	24.834	-1.545	23.289
2 Bereikbaarheid	279.009	3.307	282.315
3 Water	6.649	2.568	9.217
4 Milieu	49.964	2.788	52.752
5 Ruimte	54.364	3.181	57.545
6 Groen	99.226	-2.285	96.941
7 Cultuur en Erfgoed	21.321	9.145	30.466
8 Financiën en Bedrijfsvoering	-357.696	-3.294	-360.990
Totaal saldo van lasten en baten	177.669	13.865	191.534
Stortingen	275.223	19.942	295.165
Onttrekkingen	-451.085	-25.614	-476.698
Totaal mutaties reserves	-175.862	-5.672	-181.533
Begrotingsresultaat	1.807	8.193	10.000

4. Kredietbesluiten

Bij deze tweede begrotingswijziging worden tevens enkele kredieten geactualiseerd. Het betreft verhogingen van een aantal projecten waarvoor uw Staten al eerder een krediet beschikbaar hebben gesteld. Bij deze projecten gaat het om een uitbreiding van de scope waarvoor middelen beschikbaar zijn gesteld in de exploitatie of vanuit de bestemmingsreserves. Het krediet moet worden opgehoogd vanwege het juist volgen van de verslaggevingsvoorschriften. De gevraagde kredietbesluiten leiden niet tot financiële wijzigingen in de begroting omdat hiermee reeds rekening is gehouden.

Verhoging bestaande kredieten

- K4/5/6c vaarwegvak 20 Niedorpervaart brug N241–Kolhorn (P.00062)
Voor dit project is via voordracht 2017–64 een bedrag beschikbaar gesteld van € 8.000.000. Bij dit project doet zich een tweetal meekoppelkansen voor, namelijk het aanleggen van natuurvriendelijke oevers en de realisatie van een 10 visplekken, waaronder één visplek voor mindervaliden aan de Niedorpervaart. De ophoging van het krediet bedraagt € 324.000, waarvan € 20.000 bestemd is voor de realisatie van de visplekken. Dekking van de verhoging van dit krediet vindt plaats vanuit de reserve Groot onderhoud vaarwegen.
- K7/K8 vaarwegvak 18 Hoornsevaart en Huijgenvaart vervanging houten oeverconstructie (P.00063)
Voor dit project is via voordracht 2017–64 een bedrag beschikbaar gesteld van € 7.300.000. Bij dit project doet zich een tweetal meekoppelkansen voor, namelijk werkzaamheden in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de realisatie van een sportvislokatie (24 visplekken) aan de Huygendijk te Heerhugowaard. De ophoging van het krediet bedraagt € 673.200, waarvan € 58.200 bestemd is voor de realisatie van de sportviswedstrijdlocatie. Dekking van de verhoging van dit krediet vindt plaats vanuit de reserve Groot onderhoud vaarwegen.
- Zelfbediening Roskamsluis. (P.00146)
Voor dit project is via voordracht 2017–60 een bedrag beschikbaar gesteld van € 427.000. Ook bij dit project doet zich een meekoppelkans voor, namelijk de vispasseerbaarheid bij deze sluis. Hiervoor zijn middelen voor bedrag van € 15.000 uit het programma Water, activiteiten rond waterkwaliteit overgeheveld naar de reserve Groot onderhoud vaarwegen. Verzocht wordt het krediet op te hogen met € 15.000. Dekking vindt plaats vanuit de reserve Groot onderhoud vaarwegen.
- Faunapassages N201.
Via voordracht 2019–68 is een krediet beschikbaar gesteld voor de aanleg van een faunapassage N201. Deze faunapassage komt uit het programma Natuurontwikkeling 2019–2023. Hiervoor is een krediet beschikbaar gesteld van € 2.071.755. In de voordracht was aangegeven dat het krediet voor het volledige bedrag gedekt wordt vanuit de reserve Groene Uitweg. Dit is echter niet juist. De dekking van dit krediet vindt plaats voor een

bedrag van € 500.000 uit de reserve Groene Uitweg en voor een bedrag van € 1.571.755 vanuit de reserve Groen.

Nieuw krediet vanwege verslaggevingsvoorschriften

Met de wijziging van het BBV is het niet meer toegestaan het totale bedrag van een investering in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut ineens in één jaar in de begroting en rekening op te nemen. De investeringslasten moeten worden verdeeld over de jaren dat de investering wordt gebruikt ("kapitaallasten" in de begroting en rekening). Dit betekent dat PS hiervoor een kredietbesluit moeten nemen.

Voor investeringen gedekt uit reserves wordt technisch via een reserve kapitaallasten gewerkt. Hierdoor heeft deze wijziging in de verslaggevingsvoorschriften geen gevolgen voor het meerjarige begrotingssaldo, het betreft slechts een omzetting van de administratief-technische verwerking met alleen effect op de balans. De meeste investeringen waarvoor dit gold, zijn eerder al omgezet.

Van één de onderdelen van het voorstel Verduurzaming infrastructuur uit de Kaderbrief 2018, de energiebesparing betekent dit dat uitgaven om deze besparing te realiseren door middel van LED-verlichting geactiveerd moeten worden en niet rechtstreeks ten laste van de reserve Innovatie projecten Mobiliteit mogen worden verantwoord.

Verzocht wordt om een krediet beschikbaar te stellen van € 6,5 miljoen, conform het bedrag voor het onderdeel energiebesparing in de Kaderbrief 2018. Dekking van dit bedrag vindt plaats vanuit de reserve Innovatieve projecten Mobiliteit. Als afschrijvingstermijn geldt een termijn van 15 jaar.

Instellingsbesluit nieuwe reserve

Hieronder vindt u het instellingsbesluit van de nieuw in te stellen reserve Kapitaallasten innovatieprojecten.

Reserve Kapitaallasten innovatieprojecten	
Functie	Bestemmingsreserve voor Kapitaallasten
Doel	Deze reserve heeft als doel kapitaallasten van investeringen in de verduurzaming van de infrastructuur binnen het programma Bereikbaarheid te dekken.
Programma	2 Bereikbaarheid
Voeding-	Totaal € 6.500.000 Dit betreft het budget voor de LED-verlichting. In de Kaderbrief 2018 is een bedrag van € 10,150 miljoen beschikbaar gesteld voor voorstellen betreffende de verduurzaming infrastructuur. Een onderdeel hiervan is de energiebesparing met een budget van € 6,5 miljoen. Om deze energiebesparing realiseren worden de armaturen vervangen door LED-verlichting. Voeding vindt plaats door overheveling middelen vanuit de reserve Innovatie projecten.

Looptijd	Onbepaald
Maximale hoogte	De maximale hoogte van deze reserve is onbepaald. De stortingen in deze reserve zijn afhankelijk van de kredietbesluiten die PS neemt voor de investeringen in innovatieprojecten mobiliteit De kapitaallasten van de investeringen verduurzaming infrastructuur worden jaarlijks onttrokken uit deze reserve.

5. Toelichting aanvraag krediet NNN-gronden en reserve waardevermindering grondaankopen Groen

In deze voordracht wordt voorgesteld een krediet NNN-gronden beschikbaar te stellen van € 250 miljoen. Het krediet NNN-gronden is nodig voor de aankoop van gronden voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN). Het natuurnetwerk Nederland is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden. Het natuurnetwerk bestaat uit kerngebieden: grote aan elkaar verbonden natuurgebieden met een hoge kwaliteit. De gebieden die deel uitmaken van het natuurnetwerk Nederland worden door de provincie vastgesteld.

In de loop van 2019 is in gesprek met de accountant, en inmiddels ook vastgelegd in de notitie Materiele Vaste Activa van de commissie BBV uit 2020, geconcludeerd dat de aankopen NNN en aankopen voor Groen een maatschappelijke functie betreft met de intentie om duurzaam te exploiteren. Deze aankopen dienen daarmee geactiveerd te worden op de balans tegen de aankoopwaarde (incl. eventuele schadeloosstellingen). Hiervoor is een krediet benodigd. Het krediet wordt gebruikt voor aankoop van grond. Zodra die grond is aangekocht, wordt deze grond tegen de aanschafprijs op de balans geplaatst en telt op die manier weer mee in het eigen vermogen van de provincie. Daarom hoeft er op dit krediet niet te worden afgeschreven.

Er wordt een krediet aangevraagd van € 250 miljoen. Dit is het geraamde bedrag voor de grondverwerving van de totaal nog te realiseren NNN.

Toelichting Kredietbesluit:

Een krediet NNN-gronden beschikbaar te stellen van € 250 miljoen voor de aankoop van gronden voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN).

Bij de aangekochte gronden t.b.v. het beleidsdoel Groen speelt het vraagstuk van de waardering op de balans. De NNN-gronden hebben in het economisch verkeer een veel lagere waarde (natuurwaarde is circa € 1/m²) dan waarvoor de provincie ze aankoopt, los van het schadeloosstellingsbedrag dat ook moet worden geactiveerd. Hierdoor ontstaat een toekomstig risico (= zekerheid) op afwaarderen als de grond op een goed moment wordt verkocht en overgedragen aan andere partijen. Voor deze (toekomstige) afwaardering wordt voorgesteld een reserve Waardevermindering grondaankopen Groen in te stellen.

De reserve waardevermindering grondaankopen Groen wordt jaarlijks (bij)gevuld vanuit de reserves waaruit, vóór de aangepaste BBV-regels, de betreffende aankopen betaald werden: de reserve Oostelijke Vechtplassen (voor de aankopen Groen in dit gebied) en de reserve Groen (overige gebieden). Voordat sprake was van activering op de balans van de grondaankopen Groen, werden de aankopen betaald vanuit deze twee reserves. Bij een (toekomstige) verkoop werden de (lagere) opbrengsten (dan het aankoopbedrag) weer terug gestort in deze reserves.

Vanaf heden wordt dus niet meer geredeneerd vanuit een aankoopbudget uit deze reserves. De aankopen vinden plaats vanuit een krediet en worden geactiveerd op de balans. Enkel de waardevermindering en

de schadeloosstelling worden vanuit de genoemde reserves in de reserve waardevermindering grondaankopen Groen gestort. Hierbij wordt uitgegaan van een standaard/gemiddelde restwaarde van grondaankopen Groen van € 1,-/m2.

Als op een later moment de aangekochte 'Groene'-grond daadwerkelijk wordt verkocht, zal met de verkoopprijs de boekwaarde op de balans worden gecorrigeerd. Het dan nog resulterende verschil op de balans zal worden gedekt uit de reserve waardevermindering grondaankopen Groen. Mee- en tegenvallers daarbij (dus een andere verkoopprijs dan € 1,- per m2) worden teruggestort respectievelijk onttrokken uit de reserve waaruit oorspronkelijk de waardevermindering was betaald.

Instellingsbesluit reserve

Reserve waardevermindering grondaankopen Groen	
Functie	Doelgerichte bestemmingsreserve
Doel	Het reserveren van middelen voor de verwachte toekomstige afwaardering van aangekochte gronden voor het beleidsdoel Groen, die ontstaat doordat de gronden een hogere economische waarde hebben wanneer de provincie deze aankoopt dan wanneer de provincie deze verkoopt tegen de natuurwaarde. Door de instelling van deze reserve wordt dit soort verliezen gedekt, zodat de provincie geen onverwachte financiële tegenvallers krijgt in de toekomst.
Programma	5. Ruimte
Voeding	De stand van de reserve waardevermindering grondaankopen Groen zou per 1-1-2020 € 5.454.934 zijn. In 2019 is dit bedrag voorlopig in de reserve Groen (€ 5.026.534) en in de reserve Oostelijke vechtplassen (€ 428.400) gestort. Na instelling van de reserve waardevermindering grondaankopen Groen, zullen deze twee bedragen uit de betreffende reserves worden onttrokken en in deze reserve worden gestort. Aan het eind van het jaar zal het bedrag voor de waardevermindering van de in 2020 aangekochte 'Groene'-grond vanuit de reserves Groen en/of Oostelijke Vechtplassen in de reserve waardevermindering grondaankopen Groen worden gestort.
Looptijd	Onbepaald
Maximale hoogte	€ 250.000.000

6. Gewijzigde dekking van bestaande kredieten.

Onderdeel van het programma Financiële hygiëne was een controle of de bijdragen van derden in de uit te voeren projecten in overeenstemming zijn met de eerder genomen PS-besluiten waarin een krediet voor de projecten werd gevoteerd waar deze bijdragen van derden een onderdeel van vormen. Bij een aantal projecten zijn verschillen geconstateerd in de controle. Dit resulteert in de volgende aanpassingen:

WAS

Laatste PMI Voordracht nr.	Omschrijving	Krediet- aanvraag	Dekking kapitaallasten exploitatie	Dekking kapitaallasten reserve	Dekking door subsidie	Dekking bijdragen derden	Totaal dekking	Kapitaallasten t.l.v. exploitatie
2019-69	N244-07: Deel A: Trajectbenadering	€ 13.192.000	€ 11.575.000	€ 1.617.000	€ -	€ -	€ 13.192.000	€ 231.500
2013-52	N239-06: Herinrichting N239 Coppershorn-N240	€ 3.250.000	€ 3.020.000	€ -	€ -	€ 230.000	€ 3.250.000	€ 60.400
2020-14	N240-12: Trajectbenadering groot onderhoud N240c	€ 2.750.000	€ 2.700.000	€ -	€ -	€ 50.000	€ 2.750.000	€ 54.000
2019-69	N239-N302	€ 9.700.000	€ 6.125.000	€ -	€ -	€ 3.575.000	€ 9.700.000	€ 122.500
	N201-29a: Cruquiusbrug	€ 3.700.000	€ 3.700.000	€ -	€ -	€ -	€ 3.700.000	€ 74.000
2015-99	N516-03: Trajectbenadering groot onderhoud N516a, gemeenten Zaanstad en Oostzaan	€ 3.700.000	€ 3.700.000	€ -	€ -	€ -	€ 3.700.000	€ 74.000
2019-69	N244-01: Verdubbeling N244, ged. A7-N247, aframing krediet	€ 39.500.000	€ 16.430.000	€ 2.140.000	€ -	€ 20.930.000	€ 39.500.000	€ 328.600
	N236-08: Trajectbenadering groot onderhoud Franse Kampweg (N236_ en N524 gemeente Gooise Meren en Hilversum/N236a-02 Vervangen wegconstructie	€ 2.960.000	€ 2.960.000	€ -	€ -	€ -	€ 2.960.000	€ 59.200
2016-35	N241-06: Herinrichting kruispunt N241 / Langereis	€ 9.600.000	€ 9.100.000	€ 250.000	€ -	€ 250.000	€ 9.600.000	€ 182.000
2019-09	N525 reconstructie aansluiting A1, verhoging krediet	€ 5.300.000	€ 300.000	€ -	€ -	€ 5.000.000	€ 5.300.000	€ 6.000
2019-91	HOV-07: Hoogwaardig Openbaar Vervoer Aalsmeer-knooppunt Schiphol Zuid	€ 35.605.500	€ 995.700	€ 2.545.000	€ -	€ 32.064.800	€ 35.605.500	€ 19.914
2018-39	N235-1: Bereikbaarheid Waterland kortetermijn maatregelen N235	€ 5.900.000	€ 1.470.000	€ -	€ -	€ 4.430.000	€ 5.900.000	€ 29.400
2019-68	N509-09: Trajectbenadering N245a	€ 4.400.000	€ 3.217.825	€ -	€ 355.000	€ 827.175	€ 4.400.000	€ 64.357
Totaal		€ 135.857.500	€ 61.593.525	€ 6.552.000	€ 355.000	€ 67.356.975	€ 135.857.500	€ 1.231.871

WORDT

Laatste PMI Voordracht nr.	Omschrijving	Krediet- aanvraag	Dekking kapitaallasten exploitatie	Dekking kapitaallasten reserve	Dekking door subsidie	Dekking bijdragen derden	Totaal dekking	Kapitaallasten t.l.v. exploitatie
2019-69	N244-07: Deel A: Trajectbenadering	€ 13.192.000	€ 11.536.960	€ 1.617.000	€ -	€ 38.040	€ 13.192.000	€ 230.739
2013-52	N239-06: Herinrichting N239 Coppershorn-N240	€ 3.250.000	€ 3.012.400	€ -	€ -	€ 237.600	€ 3.250.000	€ 60.248
2020-14	N240-12: Trajectbenadering groot onderhoud N240c	€ 2.750.000	€ 2.565.000	€ -	€ -	€ 185.000	€ 2.750.000	€ 51.300
2019-69	N239-N302	€ 9.700.000	€ 5.585.000	€ -	€ -	€ 4.115.000	€ 9.700.000	€ 111.700
	N201-29a: Cruquiusbrug	€ 3.700.000	€ 2.377.463	€ -	€ -	€ 1.322.537	€ 3.700.000	€ 47.549
2015-99	N516-03: Trajectbenadering groot onderhoud N516a, gemeenten Zaanstad en Oostzaan	€ 3.700.000	€ 2.377.463	€ -	€ -	€ 1.322.537	€ 3.700.000	€ 47.549
2019-69	N244-01: Verdubbeling N244, ged. A7-N247, aframing krediet	€ 39.500.000	€ 15.641.707	€ 2.140.000	€ -	€ 21.718.293	€ 39.500.000	€ 312.834
	N236-08: Trajectbenadering groot onderhoud Franse Kampweg (N236_ en N524 gemeente Gooise Meren en Hilversum/N236a-02 Vervangen wegconstructie	€ 2.960.000	€ 2.672.000	€ -	€ -	€ 288.000	€ 2.960.000	€ 53.440
2016-35	N241-06: Herinrichting kruispunt N241 / Langereis	€ 9.600.000	€ 9.143.388	€ 250.000	€ -	€ 206.612	€ 9.600.000	€ 182.868
2019-09	N525 reconstructie aansluiting A1, verhoging krediet	€ 5.300.000	€ 120.000	€ -	€ -	€ 5.180.000	€ 5.300.000	€ 2.400
2019-91	HOV-07: Hoogwaardig Openbaar Vervoer Aalsmeer-knooppunt Schiphol Zuid	€ 35.605.500	€ 759.500	€ 2.545.000	€ -	€ 32.301.000	€ 35.605.500	€ 15.190
2018-39	N235-1: Bereikbaarheid Waterland kortetermijn maatregelen N235	€ 5.900.000	€ 1.468.170	€ -	€ -	€ 4.431.830	€ 5.900.000	€ 29.363
2019-68	N509-09: Trajectbenadering N245a	€ 4.400.000	€ 3.805.500	€ -	€ 152.500	€ 442.000	€ 4.400.000	€ 76.110
Totaal		€ 135.857.500	€ 58.687.088	€ 6.552.000	€ 152.500	€ 70.465.912	€ 135.857.500	€ 1.173.742
Verschil		€ -	€ -2.906.437	€ -	€ -202.500	€ 3.108.937	€ -	€ -58.129

Per saldo totaal een hogere bijdragen van derden van € 3,1 miljoen en structureel lagere kapitaallasten van € 58.129.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 1448516/1448521

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 7 juli 2020;

besluiten:

1. Het krediet voor het project K4/5/6c vaarwegvak 20 Niedorpervaart brug N241-Kolhorn (P.00062) op te hogen met € 324.000 tot € 8.324.000,-;
2. Het krediet voor het project K7/K8 vaarwegvak 18 Hoornsevaart en Huijgenvaart vervanging houten oeverconstructie (P.00063) op te hogen met € 673.200,- tot € 7.973.200,-;

3. Het krediet voor het project Zelfbediening Roskamsluis. (P.00146) op te hogen met € 15.000,- tot € 442.000,-;
4. Akkoord te gaan met de wijziging van de dekking van het krediet Faunapassages N201. Van het totale krediet van € 2.071.755,- wordt een bedrag van € 500.000,- gedekt vanuit de reserve Groene Uitweg. Het overige deel van € 1.571.755,- wordt gedekt vanuit de reserve Groen;

5. Een krediet beschikbaar te stellen voor de LED-verlichting (P.00157) voor een bedrag van € 6.500.000,-;
6. De reserve Kapitaallasten innovatieprojecten in te stellen conform het in de voordracht opgenomen instellingsbesluit;
7. Een krediet NNN-gronden beschikbaar te stellen van € 250.000.000,- voor de aankoop van gronden voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN);
8. De reserve waardevermindering grondaankopen Groen in te stellen conform het in de voordracht opgenomen instellingsbesluit;
9. In te stemmen met de gewijzigde dekking van de reeds beschikbaar gestelde kredieten conform het overzicht in paragraaf 6 van de voordracht;
10. € 10 mln. beschikbaar te stellen in 2020 ten behoeve van het Provinciaal noodfonds sociale infrastructuur (PNSI);
11. € 9,6 mln. van het tekort in 2020 te dekken vanuit de Algemene reserve.
12. De tweede begrotingswijziging 2020 met een negatief begrotingsresultaat van € 10,0 miljoen vast te stellen;
13. De bij deze tweede begrotingswijziging gewijzigde programmabudgetten van de begroting 2020 vast te stellen;
14. De gewijzigde lijst met subsidies buiten uitvoeringsregeling 2020 vast te stellen.

Haarlem, 14 september 2020

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Tweede begrotingswijziging 2020

Inhoudsopgave

Tweede begrotingswijziging 2020	1
Inhoudsopgave	2
1 Inleiding en leeswijzer	3
2 Financieel overzicht.....	4
3 Overzicht per programma.....	9
Programma 1 Openbaar bestuur.....	10
Programma 2 Bereikbaarheid	13
Programma 3 Water	19
Programma 4 Milieu.....	21
Programma 5 Ruimte.....	24
Programma 6 Groen.....	27
Programma 7 Cultuur en Erfgoed.....	31
Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering	33
4 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling	37

1 Inleiding en leeswijzer

Inleiding

Voor u ligt de tweede begrotingswijziging 2020. De tweede begrotingswijziging 2020 is onderdeel van de Noord-Hollandse P&C cyclus die bestaat uit de kaderbrief, de begroting, begrotingswijzigingen en de jaarstukken. In deze tweede begrotingswijziging worden de effecten van de kaderbrief 2021 op de begroting in 2020 verwerkt en worden de geraamde inkomsten en uitgaven bijgesteld op basis van recente ontwikkelingen.

In deze begrotingswijziging worden de eerste effecten zichtbaar van de COVID-19 pandemie op de provinciale inkomsten en uitgaven. Op het moment van opstellen van deze begrotingswijziging (juni 2020) zijn er nog veel onzekerheden die effect kunnen hebben op de provinciale begroting. Er is dus nog geen volledig beeld te schetsen. De provincie zal de komende periode gebruiken om verder te inventariseren bij samenwerkingspartners en opdrachtnemers in hoeverre subsidies en opdrachten waarmee rekening is gehouden in de begroting daadwerkelijk tot uitvoering zullen komen in 2020. De resultaten van deze inventarisatie worden verwerkt in de laatste begrotingswijziging 2020.

Juist in de huidige situatie is het van belang dat, waar het kan, de provincie doorpakt in de uitvoering van het coalitieakkoord. Om ervoor te zorgen dat de kaders van de begroting hierin niet knellend werken zijn de activiteiten waarvan op dit moment onzeker is of deze doorgang kunnen vinden in 2020 nog niet van de begroting geschrapt. Dat wat moet gebeuren moet zo snel en goed mogelijk door kunnen gaan.

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 bevat het financieel overzicht waarin een samenvatting wordt gegeven van alle financiële ontwikkelingen die zijn opgenomen in deze tweede begrotingswijziging. Hoofdstuk 3 bevat het overzicht van de financiële wijzigingen per begrotingsprogramma. Voor ieder begrotingsprogramma vindt u in dit hoofdstuk de financiële tabel waarop het budgetrecht van uw Staten van toepassing is. De financiële wijzigingen in het programma zijn onder de budgettabel toegelicht per operationeel doel. In hoofdstuk 4 vindt u de voorgestelde wijzigingen op de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling 2020.

2 Financieel overzicht

2.1 Verloop begroting 2020

In November 2019 hebben PS een sluitende (begrotingssaldo = 0) begroting 2020 vastgesteld. Daarna hebben zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan die hebben geleid tot een negatief begrotingssaldo. In onderstaande tabel is het verloop van het begrotingssaldo 2020 weergegeven.

Verloop begroting 2020 (x € 1.000)	Saldo
Begroting 2020	0
Eerste begrotingswijziging 2020	1.807
Kaderbrief 2021 *	2.948
Financiële ontwikkelingen tweede begrotingswijziging 2020	14.884
Dekking vanuit de Algemene reserve	-9.639
Begrotingssaldo 2020 na tweede begrotingswijziging	10.000

* De kaderbrief is zelf geen begroting of begrotingswijziging. Het effect van de kaderbrief wordt daarom financieel verwerkt in de tweede begrotingswijziging 2020 en de begroting 2021.

Toelichting

Eerste begrotingswijziging

In de eerste begrotingswijziging 2020 is het begrotingssaldo met € 1,8 mln negatief bijgesteld. De belangrijkste oorzaken hiervoor waren:

- Lagere inkomsten vanuit het provinciefonds;
- Aanvullende uitgaven ten behoeve van de gebiedsgerichte aanpak Natura-2000 gebieden;
- Bijstelling van de IPO/BIJ12 bijdrage.

Kaderbrief 2021

In de kaderbrief zijn een aantal ontwikkelingen en keuzes opgenomen die leiden tot een negatieve bijstelling van het begrotingssaldo voor 2020 met € 2,9 mln. Het betreffen de volgende wijzigingen die in de kaderbrief zelf zijn toegelicht vanaf bladzijde 30.

Regel	Financieel kader	2020 (x € 1 miljoen)
B.	Provinciefonds	-3,10
C.	Opcenten motorrijtuigenbelasting	4,30
D.	Dividenden	-6,05
E.	Indexeringen: ophogen stelpost prijsstijgingen	-0,48
F.	Effect van aanpassen systematiek van afschrijven	-1,92
J.	Overige technische bijstellingen	-0,07
V.	Herstelplan Algemene reserve	6,85
Totaal technische bijstellingen		-0,47
L.	Uitvoering Wet natuurbescherming- stikstof	0,98
M.	Uitvoering Wet natuurbescherming naar niveau 2	0,88
N.	Dienstverleningsovereenkomst OD NHN 2020	0,14
O.	Uitvoeringsovereenkomst 2020 OD NZKG	0,39
P.	Insourcing brugbediening	0,92
Q.	Implementatie omgevingswet (vaar)wegverordening	0,10
Totaal voorstellen		3,41
Totaal Kaderbrief 2020		2,94

Tweede begrotingswijziging

In de tweede begrotingswijziging wordt het begrotingssaldo met € 14,9 mln. negatief bijgesteld. Dit wordt voor € 10 mln. veroorzaakt door het instellen van het Provinciaal noodfonds sociale infrastructuur.

Financiële ontwikkelingen in deze begrotingswijziging

De financiële ontwikkelingen die leiden tot de bijstelling van het begrotingssaldo zijn weergegeven in paragraaf '2.3 – niet begrotingsneutrale wijzigingen' op pagina 7 en verder per programma toegelicht in hoofdstuk 3 van deze begrotingswijziging.

€ 10 miljoen voor het Provinciaal noodfonds sociale infrastructuur (PNSI)

Op 18 mei hebben Provinciale Staten twee moties (moties 41 en 42) aangenomen gericht op het bieden van ondersteuning in de Covid-19 crisis. Motie 41 voorziet in het instellen van een provinciaal noodfonds sociale infrastructuur (PNSI) en richt zich op het bieden van financiële steun aan gemeenten om culturele en maatschappelijke organisaties die als gevolg van de COVID-19 maatregelen in acute financiële nood zijn gekomen, overeind te kunnen houden. Uitgangspunt in de motie is dat gemeenten cofinancieren en dat de steun zich richt op de huidige noodfase (3 tot 6 maanden, dus tot einde van dit jaar).

Om de subsidies nog dit jaar te kunnen verstrekken zijn de middelen voor het noodfonds verwerkt in deze begrotingswijziging. Voor het PNSI is € 10 miljoen begroot binnen het programma Cultuur en erfgoed waarmee PS het college mandaag geven om de snelle uitvoering van motie 41 mogelijk te maken. Er heeft echter nog geen afweging kunnen plaatsvinden over de dekking voor deze middelen. Hierdoor is het saldo van deze begrotingswijziging € 10 miljoen negatiever dan eerder voorzien. Gezien de ontstane crisissituatie vinden wij snel handelen belangrijk. Uiteraard zullen wij daarnaast op langere termijn onze financiële positie op orde willen houden. Daarover informeren wij u bij de reguliere planning en control momenten en daarbij zullen de effecten van dit noodfonds op onze financiële positie worden betrokken.

Dekking vanuit de Algemene reserve

Zonder dekkingsvoorstel zou het begrote tekort in 2020 bij deze tweede begrotingswijziging oplopen tot € 19,6 miljoen. Voorgesteld wordt om € 9,6 miljoen hiervan te dekken vanuit de Algemene reserve. In 2020 wordt € 9,6 miljoen onttrokken aan de algemene reserve. In de begroting 2021 wordt een taakstelling opgenomen om de algemene reserve weer aan te vullen met eenzelfde bedrag zodat deze maatregel in meerjarig perspectief geen effect heeft op de stand van de Algemene reserve. Ook valt de omvang van de algemene reserve in 2020 na deze onttrekking nog binnen de hiervoor gestelde normen in de provinciale financiële verordening.

2.2 Tweede begrotingswijziging in één oogopslag

Saldo van lasten en baten per programma (x €1.000)

min is voordelig	Begroot 2020 voor tweede wijziging	Tweede begrotings- wijziging	Begroot 2020 na tweede wijziging
1 Openbaar bestuur	24.834	-1.545	23.289
2 Bereikbaarheid	279.009	3.307	282.315
3 Water	6.649	2.568	9.217
4 Milieu	49.964	2.788	52.752
5 Ruimte	54.364	3.181	57.545
6 Groen	99.226	-2.285	96.941
7 Cultuur en Erfgoed	21.321	9.145	30.466
8 Financiën en Bedrijfsvoering	-357.696	-3.294	-360.990
Totaal saldo van lasten en baten	177.669	13.865	191.534
Stortingen	275.223	19.942	295.165
Onttrekkingen	-451.085	-25.614	-476.698
Totaal mutaties reserves	-175.862	-5.672	-181.533
Begrotingsresultaat	1.807	8.193	10.000

2.3 Samenvatting Tweede begrotingswijziging

2.3.1 Niet Begrotingsneutrale wijzigingen. (NBN)

Niet begrotingsneutrale wijzigingen zijn de mutaties in de tweede begrotingswijziging die het begrotingsresultaat beïnvloeden. Het begrotingsresultaat wordt in de tweede begrotingswijziging met € 5,3 mln. nadelig bijgesteld. Het begrotingssaldo wordt bijgesteld van € 4,7 mln. negatief (saldo na kaderbrief 2021) naar een saldo van € 10 mln. In de tabel hieronder worden de oorzaken voor deze negatieve bijstelling van het begrotingssaldo weergegeven. Uitgebreidere informatie over de niet budget neutrale wijzigingen is te vinden in de toelichtingen per programma. Deze wijzigingen zijn aangeduid met het kenmerk 'NBN'.

Financiële ontwikkelingen die het resultaat beïnvloeden

Omschrijving	Financieel effect op het begrotingsresultaat (x € 1mln.)	Voordelig (V) / Nadelig (N)
Begrotingsresultaat na Eerste begrotingswijziging	1,8	N
Verwerken Kaderbrief 2021	2,9	N
Begrotingsresultaat 2020 na Kaderbrief 2021	4,7	N
Cultuur en erfgoed: Provinciaal noodfonds sociale infrastructuur (PNSI)	10	N
Capaciteitskosten: Verschuiving van investeringen naar exploitatie	7,1	N
Financiën en bedrijfsvoering: hogere uitkering Provinciefonds	-3,9	V
Bereikbaarheid: Hogere kosten Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer	2,3	N
Bereikbaarheid: Kosten onderhoud wegen: areaaluitbreiding	1,0	N
Ruimte: Grondverkoop	-0,7	V
Financiën en bedrijfsvoering: Renteresultaat	-0,6	V
Openbaar bestuur: Correctie sponsorbudget	-0,6	V
Groen: Verhoging IPO-begroting t.b.v. Interprovinciale Programmaorganisatie Stikstof.	0,4	N
Financiën en bedrijfsvoering: Lager vastgestelde subsidies uit voorgaande jaren	-0,4	V
Openbaar bestuur: Agenda Weerbaar Noord-Holland (verschuiving naar 2021)	-0,3	V
Openbaar bestuur: scholingsvergoeding voor Statenleden en duo-commissieleden	0,2	N
<i>overige mutaties < € 200.000</i>		
Openbaar bestuur	0,2	N
Milieu	0,1	N
Ruimte	0,1	N
Groen	0,3	N
Financiën en Bedrijfsvoering	-0,2	V
Totaal na mutaties Tweede begrotingswijziging 2020	19,6	N
Dekken tekort 2020 vanuit een taakstelling in 2021 via de Algemene reserve	-9,6	V
Begrotingsresultaat na Tweede begrotingswijziging 2020	10,0	N

Toelichting

Capaciteitskosten van investeringen naar overhead

De capaciteitskosten van de directie beheer en uitvoering zijn opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Uitgangspunt waren hierbij de vorig jaar vastgestelde provinciale financiële verordening en de landelijke regelgeving. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor de directie Beheer en Uitvoering capaciteit inzet. Het totale effect bedraagt € 7,1

mln. Het grote verschil wordt veroorzaakt door een verschuiving van kosten die in eerdere jaren werden geactiveerd en die nu ten laste moeten worden gebracht van de exploitatie.

Hogere uitkering provinciefonds

Ten opzichte van de Kaderbrief 2021 wordt de algemene uitkering van het provinciefonds met een bedrag van €3.944.000 naar boven bijgesteld. Dit wordt verklaard door:

- Een positieve eindafrekening over 2019. In de meicirculaire wordt elk jaar de eindafrekening van de accressen en de ruimte onder het plafond van het btw-compensatiefonds uit het jaar ervoor verwerkt. Dat zorgt voor een toename in 2020 van € 1,9 mln. ten opzichte van de Kaderbrief 2021;
- € 2,0 mln. meer inkomsten door mutaties in variabelen van het verdeelmodel zelf in 2020 (zoals bijvoorbeeld accres, de aantallen inwoners, de oeverlengte enzovoort).

2.3.2 Begrotingsneutrale wijzigingen (BN)

Begrotingsneutrale wijzigingen zijn wijzigingen die geen effect op het saldo van de begroting hebben. Ze zijn opgeteld bij elkaar altijd 0. Omdat wel het totaal aan baten en het totaal aan lasten per programma wijzigt, is hierop het budgetrecht van uw Staten van toepassing. Daarom worden deze mutaties hierbij aan u voorgelegd. Het betreft vaak een verschuiving van lasten tussen twee begrotingsprogramma's en bijstellingen van specifieke baten (bijdragen van derden), waar even hoge lasten tegenover staan. Begrotingsneutrale wijzigingen groter dan € 100.000 zijn toegelicht en worden aangeduid met het kenmerk 'BN'.

2.3.4 Reserves (RESV)

Veel uitgaven van de provincie fluctueren sterk over de jaren en worden gedekt vanuit de bestemmingsreserves. Omdat deze uitgaven gedekt worden vanuit de bestemmingsreserves hebben wijzigingen hierin geen effect hebben op het begrotingssaldo. De mutaties die zijn doorgevoerd in de uitgaven, gedekt vanuit de bestemmingsreserves, zijn te vinden in de toelichtingen bij de programma's. Mutaties in de uitgaven vanuit, de stortingen in, en de overhevelingen tussen de reserves die geen effect hebben op het begrote resultaat zijn in de toelichting aangeduid met het kenmerk 'RESV'.

3 Overzicht per programma

Programma 1 Openbaar bestuur

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2020 voor tweede wijziging	Tweede begrotings- wijziging	Begroot 2020 na tweede wijziging
Lasten	24.953	-1.559	23.394
Baten	119	-14	105
Saldo van baten en lasten	24.834	-1.545	23.289
Stortingen			
1.4.2 Resv. Cofinanciering Europese Projecten	0	0	0
Onttrekkingen			
1.4.2 Resv. Cofinanciering Europese Projecten	-1.192	0	-1.192
Totaal mutaties reserves	-1.192	0	-1.192
Programma Resultaat	23.642	-1.545	22.097

1.1.1 Functioneren van Provinciale Staten faciliteren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	De nieuwe Verordening Rechtspositie voor politieke ambtsdragers is op 28 maart 2019 in werking getreden. Hierin wordt een scholingsvergoeding voor Statenleden en duo-commissieleden per benoemingsperiode na toetsing door de griffie aangeboden. Er wordt verwacht dat 50% van de scholingsuitgaven in 2020 plaatsvindt en 25% ten laste van 2021 en 2022.	Lasten	180 N
NBN	Het Presidium heeft in 2019 besloten: - Om voor de werkgroep Jeugdparticipatie een totaalbedrag van € 140.000 bij te ramen voor de jaren 2020-2021-2022-2023 (jaarlijks € 35.000). - jaarlijks € 8.000 te begroten voor de Ribbius Peletier penning in het kader van 100 jaar vrouwenkiesrecht.	Lasten	43 N
BN	In de begroting zijn de huisvestingskosten voor PS nu nog opgenomen onder programma 1 - openbaar bestuur. Door de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is echter in 2019 een uitspraak gedaan dat huisvestingskosten van het bestuur onder Overhead (dat is opgenomen in programma 8) moeten worden verantwoord. Betreft een verschuiving van € 0,8 mln. naar programma 8. Overige mutaties < € 100.000	Lasten Baten	- 812 V 14 N

1.1.2 Functioneren van Gedeputeerde Staten faciliteren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Door de corona-crisis gaat het provinciaal concert niet door (€ 30.000) en zijn er minder taxikosten voor GS-leden (€ 20.000). Wel worden hogere lasten geraamd voor proces- en griffiekosten (€ 140.000). De provincie Noord-Holland is onder andere veroordeeld tot een proceskostenvergoeding van € 101.000. Tegen deze veroordeling is hoger beroep aangekend.	Lasten	90 N
BN	Door de commissie BBV is een uitspraak gedaan dat de huisvestingskosten van het bestuur onder overhead dient te worden verantwoord. De begrote kosten worden daarom verplaatst van operationeel doel 1.1.2 naar operationeel doel '8.2.1- overhead beheren'.	Lasten	- 119 V

1.1.3 Kwaliteit van beleid borgen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	De subsidie van € 100.000 voor Amsterdam Smart City zal in zijn geheel in 2020 verstrekt worden. Er was budgettair gezien echter rekening gehouden met een verdeling van de kosten (en werkzaamheden) over zowel 2020 als 2021. Omdat de subsidie nu in 1 keer verstrekt moet worden is het noodzakelijk om het budget uit 2021 hiervoor naar voren te halen, naar 2020.	Lasten	42 N

1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	De kaderbriefaankstelling voor de begroting 2021 voor OD 1.2.3 Rijkstaken commissaris van de Koning uitvoeren van € 4.000 wordt ook al in het jaar 2020 gerealiseerd.	Lasten	- 4 V
BN	In de begroting is € 100.000 opgenomen voor de viering van 75 jaar vrijheid onder operationeel doel 1.2.3. Het is logischer om deze kosten te verantwoorden onder operationeel doel 1.4.1 'Bestuurshandelingen communiceren'. Daarom verplaatsen we het budget naar dit operationeel doel.	Lasten	-100 V

1.3.2 Risicokaart beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	De kaderbriefaankstelling voor de begroting 2021 voor OD 1.3.2 Risicokaart beheren van € 35.000 wordt ook al in het jaar 2020 gerealiseerd.	Lasten	-35 V

1.3.3 Ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Een aantal activiteiten uit de Agenda Weerbaar NH loopt vanwege de Corona-crisis vertraging op (samenwerkingspartners stellen investeringen uit; pilotprojecten zijn vertraagd, e.d.) en zal naar achteren schuiven. Bij de begroting 2021 wordt voorgesteld om dit bedrag weer toe te voegen, zodat de activiteiten uit de Agenda Weerbaar NH doorgang kunnen vinden.	Lasten	- 300 V

1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Voor evenementensponsoring is dubbel budget beschikbaar gesteld, zowel structureel via de kaderbrief 2019 als incidenteel via het coalitieakkoord in de begroting 2020. Het budget kan met € 600.000 worden verlaagd. In de laatste begrotingswijziging 2019 is al besloten dat in 2020 nog € 130.000 extra beschikbaar zou worden gesteld in het kader van 75 jaar vrijheid. Voor externe communicatie is voor de realisatie van de doelen € 32.000 minder nodig.	Lasten	- 502 V
BN	Voor de viering van 75 jaar vrijheid was al € 100.000 beschikbaar in de begroting. Dit bedrag was opgenomen onder operationeel doel 1.2.3 en is nu verplaatst naar operationeel doel 1.4.1. Voor het scholierenproject is ambtelijke inzet nodig. Omdat communicatiemedewerkers volgens het BBV moeten worden verantwoord onder het operationeel doel overhead is het benodigde budget van € 82.000 verplaatst naar operationeel doel 8.2.1. De kosten van interne communicatie waren begroot onder dit operationeel doel, maar horen volgens het BBV thuis onder het operationeel doel overhead. Het budget van € 60.000 is verplaatst naar operationeel doel 8.2.1.	Lasten	- 42 V

Programma 2 Bereikbaarheid

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2020 voor tweede wijziging	Tweede begrotings- wijziging	Begroot 2020 na tweede wijziging
Lasten	316.284	5.649	321.932
Baten	37.275	2.342	39.617
Saldo van baten en lasten	279.009	3.307	282.315
Stortingen			
2.1.1 Resv. Mobiliteitsbeleid	655	0	655
2.1.2 Resv. Uitvoeren Mobiliteitsbeleid door derden	20.205	-1.100	19.105
2.2.1 Resv. Kaplst. Wegen	0	0	0
2.2.1 Resv. Kaplst. OV	0	0	0
2.2.1 Resv. Ontwikkelen provinciale infrastructuur	29.874	3.930	33.804
2.3.2 Resv. Groot onderhoud wegen	16.893	764	17.657
2.3.2 Resv. Kapitaallasten wegen	8.574	0	8.574
2.3.2 Resv. Investerings kunstwerken	7.900	2.290	10.190
2.3.3 Resv. Kapls. Vaarwegen	3	-3	0
2.3.3 Resv. Groot onderhoud vaarwegen	8.192	1.107	9.299
2.4.2 Resv. Innovatieprojecten mobiliteit	1.045	200	1.245
2.5.1 Resv. OV projecten	51.169	713	51.882
Onttrekkingen			
2.1.1 Resv. Mobiliteitsbeleid	-962	-300	-1.262
2.1.2 Resv. Uitvoeren Mobiliteitsbeleid door derden	-79.320	2.301	-77.019
2.2.1 Resv. Kaplst. Wegen	-2.116	-459	-2.575
2.2.1 Resv. Kaplst. OV	-522	427	-95
2.2.1 Resv. Ontwikkelen provinciale infrastructuur	-101.014	-3.138	-104.152
2.3.2 Resv. Groot onderhoud wegen	-24.837	-4.305	-29.142
2.3.2 Resv. Kapitaallasten wegen	-1.239	1.136	-103
2.3.2 Resv. Investerings kunstwerken	-8.574	0	-8.574
2.3.3 Resv. Kapls. Vaarwegen	-8	8	0
2.3.3 Resv. Groot onderhoud vaarwegen	-8.516	-3.229	-11.745
2.4.2 Resv. Innovatieprojecten mobiliteit	-16.136	-641	-16.777
2.5.1 Resv. OV projecten	-56.668	2.549	-54.120
Totaal mutaties reserves	-155.403	2.250	-153.153
Programma Resultaat	123.606	5.556	129.162

2.1.1 Mobiliteitsbeleid opstellen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	De uitgaven ten laste van de reserve Mobiliteitsbeleid worden per saldo met € 0,2 mln. omhoog bijgesteld. • € 0,2 mln. meer uitgaven voor provinciale verkeers- en vervoerplannen (PVVP) waardoor deze weer op het niveau van de besteding in voorgaande jaren wordt gebracht. • € 0,1 mln. meer uitgaven studiekosten doortrekken Noord-Zuidlijn; • € 0,1 mln. minder uitgaven Programma Verkeersveiligheid. <u>Overheveling reserves</u> Er wordt € 0,1 mln. overgeheveld van de reserve mobiliteitsbeleid naar de reserve uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden (OD 2.1.2) omdat de bijdrage aan het deelprogramma Doortrappen – verkeersdeelname ouderen – via OD 2.1.2. via een subsidieregeling zal worden besteed.	Lasten Onttrekking	200 N - 300 V

2.1.2 Mobiliteitsbeleid uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'J-Overige technische bijstellingen' uit de kaderbrief 2021 in de begroting 2020.	Storting	- 4.000 V
BN	<i>Lasten</i> De uitgaven voor het programma MRA Elektrisch vervoeren worden verhoogd met € 343.000 vanwege: hogere uitgaven voor plaatsen en onderhoud laadpalen, begeleiding aanbesteding, verhoging van communicatie uitgaven voor kennisdeling met en ontzorging van de gemeenten, door middel van visualisatie, mailing en folders. De hogere uitgaven worden gedekt door bijdragen van derden.	Lasten Baten	€ 343 N - € 343 V
RESV	<i>Lasten</i> De geraamde uitgaven ten laste van de reserve Uitvoeren mobiliteitsbeleid door derden worden verlaagd met € 2,3 miljoen. Het betreffen de volgende wijzigingen. Infrastructuur € 4,1 miljoen meer uitgaven: • € 0,2 mln. meer uitgaven Uitvoeringsregeling Kleine infrastructuur 2019, regio Alkmaar. Subsidieaanvragen zijn binnengekomen in 2019, maar afgegeven in 2020 • € 1,2 mln. meer uitgaven Uitvoeringsregeling Kleine infrastructuur 2019, regio West-Friesland vanwege: aanvragen zijn binnengekomen in 2019, maar afgegeven in 2020 • € 2,95 mln. meer uitgaven OV-SAAL (Schiphol – Amsterdam – Almere – Lelystad) vanwege: De gemeente heeft de verdeling van subsidie over haar verschillende projecten aangepast. Aan een project is een hogere bijdrage gevraagd, terwijl voor twee andere projecten het bedrag omlaag	Lasten Onttrekking Storting	- € 2.301 V € 2.301 N € 2.900 N

	is gebracht. • € 0,55 mln. meer uitgaven Bergerweg – Alkmaar (deelproject Investeringspakket Bereikbaarheid IPB Alkmaar) daar de Gemeente Alkmaar het voornemen heeft de aanvraag voor de bijdrage nog in 2020 in te dienen. • € 0,85 minder uitgaven uitvoeringsregeling Veilige uitwegen. De uitvoeringsregeling wordt op 1 januari 2021 gepubliceerd waardoor de bestedingen vanaf 2021 zullen plaatsvinden. Fietsinfrastructuur € 2,7 miljoen minder uitgaven: • € 4,0 mln. minder uitgaven Actieprogramma Fiets - oplossen fietsknelpunten en doorfietsroutes • € 1,3 mln. meer uitgaven Fietstunnel Velsertaverse Openbaar vervoer € 3,9 miljoen (verlaging) • € 1,2 mln. minder uitgaven Investeringsagenda doorstroming ov. Projecten die na overleg en wederzijdse instemming tussen provincie en desbetreffende gemeenten geen doorgang hebben gevonden, tegen lagere kosten zijn gerealiseerd of vanuit een ander budget zijn gerealiseerd • € 1.9 mln. minder uitgaven Uithoornlijn. De bijdrage aan het project is gekoppeld aan het gereed zijn van afspraken over beheer en eigendom. Deze staan voor 2021 gepland, waardoor de bijdrage niet meer in 2020 plaats kan vinden. • € 0,7 mln. minder uitgaven HOV A9 Gedragbeïnvloeding verkeersveiligheid € 0,1 mln. (verhoging) De verwachte subsidies Gedragbeïnvloeding verkeersveiligheid worden verhoogd voor de uitvoeringsregeling Doortrappen – verkeersdeelname ouderen. <u>Overheveling reserves</u> • Er wordt € 2,8 miljoen overgeheveld vanuit de reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur (OD 2.2.1) omdat de middelen voor de Fietstunnel Velsertaverse (€ 1,3 miljoen) en Kogendijk – IPB Alkmaar (€ 1,5 miljoen) als subsidie tot besteding komen en de uitgaven daarom via deze reserve lopen. • Er wordt € 0,1 mln. overgeheveld vanuit de reserve Mobiliteitsbeleid (OD 2.1.1) omdat deze middelen voor Doortrappen – verkeersdeelname ouderen als subsidie worden besteed.		
--	--	--	--

2.2.1 Studies voor verbetering en aanleg infrastructuur uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'F - effect aanpassen systematiek van afschrijven' uit de kaderbrief 2021 op operationeel doel 2.2.1	Lasten Onttrekking Stortingen	- 1.114 V -32 V -70 V
KB	Betreft de verwerking van regel 'J - Overige technische bijstellingen' uit de	Storting	4.000 N

2021	kaderbrief 2021 op operationeel doel 2.2.1		
RESV	Lasten Reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur € 0,3 mln. • € 0,8 mln. meer uitgaven studiekosten PMI. • € 0,05 meer uitgaven Investeringspakket Bereikbaarheid (IPB) Alkmaar. Voor het project Kogendijk/N9 zal het schetsontwerp worden uitgewerkt in een voorlopig ontwerp (VO) met bijbehorende onderzoeken en kostenraming. Opdracht hiervoor wordt gegeven in Q4 2020. • € 0,15 mln. minder uitgaven HOV Noordwijk-Schiphol. • € 0,1 mln. minder uitgaven Bereikbaarheid Gooi en Vechtstreek. • € 0,25 mln. minder uitgaven Bereikbaarheid Den Helder. Baten De onttrekkingen aan de reserve Ontwikkeling provinciale infrastructuur worden verhoogd met € 3,1 mln.: • € 0,3 mln. meer onttrekkingen door hogere uitgaven (zie toelichting lasten). • € 2,8 mln. meer overhevelingen naar reserve Uitvoering mobiliteitsbeleid door derden (zie toelichting OD 2.1.2).	Lasten Onttrekking	€ 338 N -€ 3.138 V

2.2.2 OV, wegen en kunstwerken verbeteren en aanleggen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag
BN	De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor dit operationele doel betekent dit een verlaging met € 1.704.000.	Lasten	-1.704 V

2.3.1 Opstellen beheerbeleid en programmeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'F - Effect van aanpassen systematiek van afschrijven' uit de kaderbrief op operationeel doel 2.3.1	Lasten	100 N
BN	De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor dit operationele doel betekent dit een verhoging met € 637.000.	Lasten	637 N

2.3.2 OV, wegen en kunstwerken in stand houden

	Financiële ontwikkeling		Bedrag
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'F - Effect van aanpassen systematiek van afschrijven' uit de kaderbrief op operationeel doel 2.3.2	Lasten Onttrekking	- 1.757 V 1.136 N
NBN	De onderhoudskosten worden met € 1 mln. verhoogd in verband met areaaluitbreiding waarvan een deel gestort wordt in de reserve groot onderhoud wegen.	Lasten Storting	498 N 543 N
BN	• De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U	Lasten Baten	3.425 N -1.799 V

	werkzaam is. Een deel van de kosten binnen dit OD worden gedekt vanuit de reserve Groot onderhoud wegen. In 2020 worden capaciteitskosten bij externe opdrachtgevers in rekening gebracht voor een bedrag van € 1.799.000.	Onttrekking Storting	- 2.504 V 221 N
BN	De gebiedscontracten worden jaarlijks volgens de contractueel afgesproken index verhoogd. Dit betekent een verhoging van de lasten met € 1.192.000. Met deze indexering is rekening gehouden in de stelpost prijsstijging (programma 8)	Lasten	1.192 N
RESV	<u>Reserve Groot onderhoud wegen</u> De uitgaven vanuit de reserve worden met € 1,8 mln. verhoogd als gevolg van het verloop van projecten Er wordt 2,3 mln. gestort in de reserve Investerings kunstwerken waarvan € 0,4 mln. vanuit het budget voor vast onderhoud vaarwegen (OD 2.4.1) en € 1,9 mln. vanuit de reserve Groot onderhoud vaarwegen (OD 2.3.3).	Lasten Onttrekking Storting	1.801 N - 1.801 V 2.290 N

2.3.3 Beheeractiviteiten vaarwegen uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'F - Effect van aanpassen systematiek van afschrijven' uit de kaderbrief op operationeel doel 2.3.2	Lasten Onttrekking	-257 V 8 N
BN	De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor dit operationele doel betekent dit een verlaging met € 150.000. Een deel van de capaciteitskosten wordt gedekt vanuit de reserve Groot onderhoud vaarwegen.	Lasten Onttrekking Storting	- 229 V 36 N 29 N
BN	De gebiedscontracten worden volgens de contractueel afgesproken index verhoogd. Dit betekent een verhoging van de lasten met € 121.000. Met deze indexering is rekening gehouden in de stelpost prijsstijging (programma 8)	Lasten	121 N
RESV	<u>Overheveling Reserves</u> - Er wordt € 1,9 mln. overgeheveld vanuit de reserve Groot onderhoud vaarwegen naar de reserve Investerings kunstwerken. - Er wordt € 1,0 mln. overgeheveld vanuit de reserve Groen naar de reserve Groot onderhoud vaarwegen voor de aanleg van Natuurvriendelijke oevers. - Overige mutaties < € 100.000	Onttrekking Storting	- 1.887 V 1.075 N
RESV	<u>Reserve Groot onderhoud vaarwegen</u> Verhoging van de uitgaven vanuit- en de onttrekking aan de reserve als gevolg van het verloop van projecten € 1.378.000.	Lasten Onttrekking	1.378 N - 1.378 V

2.3.4 Beheeractiviteiten centrales uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag
BN	De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor dit operationele doel betekent dit een verlaging met € 137.000.	Lasten	- 137 V

2.4.1 Netwerkmanagement en verkeerskundig beheer uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'P. insourcing brugbediening' uit de kaderbrief 2021 in de begroting 2020 op operationeel doel 2.4.1	Lasten	882 N
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'Q. Implementatie omgevingswet (vaar)wegverordening' uit de kaderbrief 2021 in de begroting 2020.	Lasten	100 N
NBN	- De uitgaven met betrekking tot de tunnels worden met € 1,4 mln. verhoogd. Deze middelen zijn nodig om te voldoen aan Nederlandse wetgeving. Het structurele effect is ook meegenomen in de begroting 2021. - Alle budgetten zijn geheel vanaf de bodem opgebouwd en doorgerekend (zero-based). Per saldo leidt dit tot een hogere last van € 0,9 mln. Met name de materiële kosten vast onderhoud vaarwegen zijn hoger. - De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor dit operationele doel betekent dit een verhoging met € 1,4 mln.	Lasten	3.656 N
BN	Het budget materiële kosten vast onderhoud vaarwegen wordt met €0,4 mln. verlaagd en gestort in de reserve Investerings Kunstwerken. De storting is verwerkt onder operationeel doel 2.3.2.	Lasten	- 400 V

2.4.2 Innovatieprojecten mobiliteit uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag
BN	De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor dit operationele doel betekent dit een verhoging met per saldo € 784.000 omdat een deel van de kosten gedekt wordt vanuit de reserve innovatieprojecten mobiliteit.	Lasten Onttrekking	952 N -168 V
RESV	<u>Reserve Innovatieprojecten mobiliteit</u> Als gevolg van de actualisatie van het kasritme van de Innovatie projecten mobiliteit zijn de begrote uitgaven licht naar voren gehaald. De reserve blijft geheel toereikend.	Lasten Baten Onttrekking Storting	473 N -200 V -473 V 200 N

2.5.1 OV concessies beheren en verlenen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1000)
BN	Verhoging storting door prijsindexering OV-concessies. Deze verhoging wordt gedekt vanuit de stelpost prijsstijging in het programma financiën en bedrijfsvoering.	Storting	713 N
RESV	<u>Reserve Openbaar vervoer projecten</u> De uitgaven vanuit de reserve openbaar vervoer projecten worden verlaagd met € 2,6 miljoen. Oorzaak hiervoor is dat diverse bijdragen niet volledig in 2020 al plaatsvinden, maar over meerdere jaren verspreid worden. Het betreft hier een deel van de bijdragen in knooppunten binnen de concessie Gooi & Vechtstreek en bijdragen aan nieuwe buurtbussen en Zero emissie bussen voor de concessies.	Lasten Onttrekking	-2.548 V 2.548 N

Programma 3 Water

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2020 voor tweede wijziging	Tweede begrotings- wijziging	Begroot 2020 na tweede wijziging
Lasten	8.274	2.469	10.743
Baten	1.625	-99	1.526
Saldo van baten en lasten	6.649	2.568	9.217
Stortingen			
3.1.2 Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	50	570	620
3.1.3 Resv. Klimaatadaptie	1.320	0	1.320
3.2.1 Resv. Waterrecreatie	2.000	0	2.000
Onttrekkingen			
3.1.2 Resv. Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling	-2.414	-442	-2.856
3.1.3 Resv. Klimaatadaptie	-250	0	-250
3.2.1 Resv. Waterrecreatie	-4.374	-2.515	-6.889
Totaal mutaties reserves	-3.668	-2.387	-6.055
Programma Resultaat	2.981	181	3.162

3.1.2 Versterkingsplannen primaire keringen beoordelen en investeren in ruimtelijke kwaliteit

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1000)
RESV	<u>Reserve Meekoppelkansen bij dijkversterkingen en kustontwikkeling</u>	Lasten	442 N
	De verwachte uitgaven vanuit deze reserve worden met € 442.000 omhoog bijgesteld, het betreft de volgende mutaties die gedaan zijn voor de uitgaven die we voor 2020 verwachten:	Onttrekking	-442 V
	- Subsidie Staatsbosbeheer, erfgoeddeals (€ 1,2 miljoen);	Storting	570 N
	- Bijdrage aan De Nieuwe Afsluitdijk voor 2020 (€ 100.000);		
	- Aframing subsidie Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Markermeerdijken, (- € 500.000).		
	- Aframing subsidie Gemeente Texel: Fietspad Prins Hendrikdijk (- € 358.000).		
	In de meicirculaire 2020 hebben we € 570.000 ontvangen als decentralisatie uitkering voor Erfgoeddeals dit wordt in deze reserve gestort.		

3.2.1 Waterrecreatie stimuleren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	<u>Reserve Waterrecreatie</u> Aanpassing van de kasraming van de reserve Waterrecreatie ten behoeve van o.a. de uitvoeringsregeling recreatief personenvervoer over water, aquapunctuurprojecten, waterplantenproblematiek IJsselmeergebied, durfsporten, trekvaarten en zwemwaterlocaties. <u>Overheveling reserves</u> Voor de meekoppelkansen voor Oevertraject 18: Huygendijk-Heerhugowaard 24 visplekken) en Oevertraject 20: Niedorpervaart-Kolhorn (10 nieuwe visplekken, inclusief 1 visplek voor minder validen) wordt € 78.000 overgeheveld vanuit de reserve Waterrecreatie naar de Reserve groot onderhoud wegen.	Lasten Onttrekking	2.437 N -2.515 V

3.2.2 Schoon en voldoende oppervlaktewater bevorderen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Voor de UVR Bodem en Water is in 2020 nog maar € 501.000 beschikbaar. Verwachting aan begin van het jaar was dat er nog € 600.000 beschikbaar zou zijn. Vandaar de aframing van € 99.000.	Lasten Baten	- € 99 V € 99 N

3.2.3 Schoon en voldoende grondwater bevorderen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag
BN	De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor dit operationele doel betekent dit een verlaging met € 311.000	Lasten	-311 V

Programma 4 Milieu

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2020 voor tweede wijziging	Tweede begrotings- wijziging	Begroot 2020 na tweede wijziging
Lasten	52.350	3.317	55.667
Baten	2.386	529	2.915
Saldo van baten en lasten	49.964	2.788	52.752
Stortingen			
4.1.3 Resv. Bodemsanering	5.396	319	5.715
4.1.6 Resv. Gezonde Leefomgeving	3.200	100	3.300
4.2.1 Resv. Energietransitie	6.150	0	6.150
4.2.2 Resv. Circulaire economie	100	0	100
4.2.3 Resv. Verduurzaming bestaande woningvoorraad	100	0	100
Onttrekkingen			
4.1.3 Resv. Bodemsanering	-397	-5.708	-6.105
4.1.6 Resv. Gezonde Leefomgeving	-3.300	300	-3.000
4.2.1 Resv. Energietransitie	-13.019	3.901	-9.118
4.2.2 Resv. Circulaire economie	-473	0	-473
4.2.3 Resv. Verduurzaming bestaande woningvoorraad	-1.000	0	-1.000
Totaal mutaties reserves	-3.243	-1.088	-4.331
Programma Resultaat	46.721	1.700	48.421

4.1.1 Luchtkwaliteit verbeteren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1000)
RESV	In de Eerste begrotingswijziging was € 100.000 meegenomen als Uitgestelde intenties voor gezonde leefomgeving, dit bedrag wordt nu gestort in de reserve Gezonde Leefomgeving bij OD 4.1.6.	Lasten	- 100 V

4.1.3 Kwaliteit bodem en ondergrond verbeteren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag
NBN	Incidentele ophoging i.v.m. sluiting stortplaats Hollandse brug. Conform de beleidslijn wordt wanneer een stortplaats wordt gesloten € 120.000 incidenteel beschikbaar gesteld. Hiervan wordt € 60.000 in 2020 geprognosticeerd en € 60.000 in 2021.	Lasten	60 N
BN	De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor dit operationele doel betekent dit een verlaging met € 71.000.	Lasten	- 71 V

BN	De provincie ontvangt nazorgheffingen indien deze zijn opgelegd, deze worden doorbetaald. Tevens betreft dit de verplichtingen tot uitvoering van de nazorg (in dit geval alleen nog De Poel). De provincie is voor de Poel een beheerovereenkomst aangegaan van 10 jaar (van 2017 t/m 2026). Zodra een jaarlijkse factuur binnenkomt wordt deze doorbelast aan het Nazorgfonds. Deze gegevens waren echter niet in de begroting verwerkt.	Lasten Baten	53 N -53 V
RESV	<u>Reserve Bodemsanering</u> Als gevolg van de actualisatie van het kasritme van de bodemsaneringsprojecten zijn de begrote uitgaven bijgesteld. De reserve blijft geheel toereikend.	Lasten Onttrekking	4.987 N - 4.987 V
RESV	<u>Reserve Bodemsanering</u> De capaciteitskosten met betrekking tot de bodemsaneringsprojecten worden onttrokken uit de reserve bodemsanering. Omdat in de reserve geen rekening is gehouden met de interne capaciteit vindt tegelijkertijd een storting in de reserve bodemsanering plaats.	Lasten Onttrekking Storting	721 N -721 V 319 N

4.1.5 VTH-taken uitvoeren en coördineren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1000)
KB 2021	Betreft de verwerking van kaderbrief 2021 op operationeel doel 4.1.5 - Regel L Uitvoering Wet natuurbescherming – stikstof (€ 1,0 mln.) - Regel M Uitvoering Wet natuurbescherming naar niveau 2 (€ 0,9 mln.) - Regel N Dienstverleningsovereenkomst OD NHN 2020 (€ 0,1 mln.) - Regel O Uitvoeringsovereenkomst 2020 OD NZKG (€ 0,4 mln.)	Lasten	€ 2.393 N

4.1.6 Gezonde leefomgeving bevorderen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	<u>Reserve Gezonde Leefomgeving</u> De verwachte uitgaven op de reserve worden met € 300.000 naar beneden bijgesteld, omdat we door de coronacrisis vertraging in de projecten verwachten. In deze reserve wordt € 100.000 gestort vanuit operationeel doel 4.1.1. Dit bedrag is bij de Eerste begrotingswijziging 2020 meegenomen als Uitgestelde Intentie voor de Gezonde Leefomgeving.	Lasten Onttrekking Storting	- 300 V 300 N 100 N

4.2.1 Bijdragen aan energietransitie

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	April 2020 is de fase naar de vaststelling van de RES 1.0 (aflopend juli 2021) gestart. In deze fase zullen zoekgebieden verder worden geconcretiseerd en zal het warmte verdelingsvraagstuk die in de Regionale Structuurvisie Warmte (RSW) zijn beslag moet krijgen in de RES worden uitgewerkt. We verwachten daarvoor dit jaar nog €850.000 nodig te hebben. € 375.000 onttrekken we hiervoor uit de reserve en € 475.000 krijgen we nog van de gemeente Alkmaar (€ 475.000).	Lasten 475 N Baten - 475 V	
RESV	<u>Reserve Energietransitie</u> De uitgaven vanuit de reserve Energietransitie worden met € 5,0 miljoen naar beneden bijgesteld, het betreft de volgende wijzigingen: - Regionale Energie Strategieën: € 0,4 mln. meer uitgaven - Voor het klimaat neutraal maken van de eigen organisatie: € 0,3 mln. meer uitgaven. - In de begroting 2020 was € 6 miljoen opgenomen voor Geothermie. Een onderdeel hiervan is het SCAN-project van € 4,5 miljoen. Vanwege de coronacrisis heeft een aantal onderzoeken niet op tijd kunnen plaatsvinden, waardoor de uitvoering van het project verplaatst is naar 2021. € 4,5 miljoen minder uitgaven. - Voor de aanleg van een Zonnepark was € 1,2 miljoen geraamd in de begroting. Maar de doorlooptijd om toestemming te krijgen voor de aanleg duurt langer dan verwacht, omdat de gemeente Haarlemmermeer eerst haar eigen zonneweide beleid moet maken. Daardoor starten deze werkzaamheden pas in 2021. € 1,2 miljoen minder uitgaven. Voor de Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland wordt € 1 miljoen onttrokken aan de reserve Energietransitie en opgenomen als uitgaven in operationeel doel 5.3.2.	Lasten onttrekking	- 4.901 V 3.901 N

Programma 5 Ruimte

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2020 voor tweede wijziging	Tweede begrotings- wijziging	Begroot 2020 na tweede wijziging
Lasten	63.866	3.788	67.654
Baten	9.502	607	10.109
Saldo van baten en lasten	54.364	3.181	57.545
Stortingen			
5.2.1 Resv. OV Knooppunten	8.398	0	8.398
5.2.3 Resv. Ontwikkeling havencomplexen	250	0	250
5.2.4 Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	0	0	0
5.3.1 Resv. Herstructurering bedrijfsterreinen	2.500	0	2.500
5.3.2 Resv. MKB	3.750	0	3.750
5.3.4 Resv. Duurzame landbouw	0	0	0
5.3.5 Resv. Europese projecten landbouwsubsidies	994	2.554	3.548
5.4.1 Resv. Woonbeleid	0	0	0
5.4.2 Resv. Woningbouw	1.200	0	1.200
Onttrekkingen			
5.2.1 Resv. OV Knooppunten	-3.000	-110	-3.110
5.2.3 Resv. Kapitaallasten havencomplexen	-140	0	-140
5.2.3 Resv. Ontwikkeling havencomplexen	-300	-1.000	-1.300
5.2.4 Resv. Ruimtelijke Ontwikkeling	-4.997	0	-4.997
5.3.1 Resv. Herstructurering bedrijfsterreinen	-2.287	-138	-2.425
5.3.2 Resv. MKB	-4.260	-3.240	-7.500
5.3.4 Resv. Duurzame landbouw	-3.244	0	-3.244
5.3.5 Resv. Europese projecten landbouwsubsidies	-3.554	-1.055	-4.609
5.4.1 Resv. Woonbeleid	-1.100	0	-1.100
5.4.2 Resv. Woningbouw	-5.770	0	-5.770
Totaal mutaties reserves	-11.560	-2.989	-14.549
Programma Resultaat	42.804	192	42.996

5.2.1 Bijdragen aan de ontwikkeling van OV-knooppunten

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Overige mutaties < € 100.000,-	Lasten	- 56 V
RESV	<u>Reserve OV-Knooppunten</u> De verwachte uitgaven vanuit deze reserve worden met € 110.000 omhoog bijgesteld. Voor de proceskosten wordt in 2020 een kasraming opgenomen van € 110.000.	Lasten Onttrekking	110 N - 110 V

5.2.3 Visie Noordzeekanaalgebied en havencomplexen realiseren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	Reserve Ontwikkeling Havencomplexen - Voor de Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland wordt € 1 miljoen onttrokken aan deze reserve en opgenomen in operationeel doel 5.3.2.	Onttrekking	- 1.000 V

5.2.4 Ruimtelijke structuur versterken

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Voor de inzet van communicatieadviseurs wordt € 139.000 van dit budget overgeheveld naar de overhead (OD 8.2.1).	Lasten	- 139 V

5.2.5 Grondbeleid uitvoeren t.b.v. provinciale doelen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Door de corona-crisis worden de variabele inkomsten van benzinestations met ca. € 15.000 per maand verminderd gedurende de intelligente lock-down, omdat er minder benzine wordt getankt.	Baten	135 N
NBN	Er komt in 2020 een initiële vergoeding van € 42.000 binnen voor de vergoeding van het plaatsen van elektriciteitsmasten op provinciale grond.	Baten	- 42 V
NBN	De raming voor de verkopen van grond zijn geactualiseerd; er wordt € 700.000 meer aan inkomsten verwacht.	Baten	- 700 V
BN	Overige mutaties < € 100.000	Lasten	50 N

5.3.1 Ruimtelijk vestigingsklimaat verbeteren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Overige mutaties < € 100.000	Lasten	- 134 V
RESV	<u>Reserve Herstructurering bedrijfsterreinen</u> In totaal is voor herstructurering bedrijfsterreinen € 10 miljoen beschikbaar voor 4 jaar. De verwachte uitgaven in 2020 worden met € 138.000 verhoogd.	Lasten Onttrekking	138 N -138 V

5.3.2 Een innovatief klimaat bevorderen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Overige mutaties < € 100.000	Lasten	100 N
RESV	Voor de regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland Wordt in totaal € 3,5 mln. opgenomen op de begroting. € 1,5 mln. is beschikbaar gesteld bij de kaderbrief 2021. De overige € 2 mln. wordt gedekt vanuit de reserve Ontwikkeling havencomplexen (€ 1,0 mln.) en de reserve Energietransitie (€ 1,0 mln.)	Lasten	2.000 N
RESV	<u>Reserve MKB</u> De verwachte uitgaven voor de MIT regelingen worden met € 3 miljoen verhoogd voor 2020, dit betreft het deel dat wordt gefinancierd voor EZ. EZ stort haar bijdrage gefaseerd in het provinciefonds.	Lasten Onttrekking	3.240 N - 3.240 V

5.3.4 Een duurzame agrosector behouden en versterken

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Overige mutaties < € 100.000	Lasten	-25 V

5.3.5 Europese landbouwprojecten co-financieren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	<u>Reserve Europese projecten Landbouwsubsidies</u> - In de eerste begrotingswijziging is naar aanleiding van de opgave van RVO voor de Europese landbouwprojecten 2020 € 2,5 mln. aan uitgaven opgenomen. Echter, deze kosten drukken op 2019 en worden hierbij gecorrigeerd. - RVO-uitvoeringskosten voor Europese landbouwprojecten 2020 zijn vastgesteld op € 914.000 - In december is de uitvoeringsregeling subsidie voor jonge landbouwers vanuit Europese landbouwprojecten in GS vastgesteld, Voor deze uitvoeringsregeling wordt € 140.000 aan uitgaven begroot.	Lasten Onttrekking Storting	- 1.499 V -1.055 N 2.554 N

Programma 6 Groen

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2020 voor tweede wijziging	Tweede begrotings- wijziging	Begroot 2020 na tweede wijziging
Lasten	100.229	-2.019	98.210
Baten	1.003	266	1.269
Saldo van baten en lasten	99.226	-2.285	96.941
Stortingen			
6.1.1 Resv. Groen	22.802	1.482	24.284
6.1.1 Resv. Kaplst. Groen	0	0	0
6.1.2 Resv. Groene Uitweg	0	107	107
6.1.3 Resv. Oostelijke vechtplassen	1.460	58	1.518
6.3.2 Resv. Landschap	300	0	300
6.3.3 Resv. Cofinanciering Waddenzee	5.000	0	5.000
Onttrekkingen			
6.1.1 Resv. Groen	-36.963	-13.797	-50.760
6.1.1 Resv. Kaplst. Groen	-67	0	-67
6.1.2 Resv. Groene Uitweg	-14.478	11.321	-3.157
6.1.3 Resv. Oostelijke vechtplassen	-2.314	214	-2.100
6.3.2 Resv. Landschap	-100	100	0
6.3.3 Resv. Cofinanciering Waddenzee	-4.500	2.616	-1.884
Totaal mutaties reserves	-28.860	2.101	-26.759
Programma Resultaat	70.366	-184	70.182

6.1.1 Beschermen en ontwikkelen van NNN en Natura2000-gebieden

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'F - Effect van aanpassen systematiek van afschrijven' uit de kaderbrief op operationeel doel 6.1.1	Lasten Onttrekking	2 N -2 V
BN	Te ontvangen bijdrage MRA 2020 van gemeente Amsterdam van € 230.000. Deze bijdrage is bedoeld voor: 1) Het opstellen en uitvoeren van een actieprogramma voor het Metropolitane Landschap, 2) Het doen van onderzoek naar een landschapsfonds en een landschapscompensatieregeling voor de MRA en 3) Het aanstellen van een curator voor het landschap, te beginnen met Waterland als voorbeeldproject, die in 10 jaar tijd het landschap op de kaart zet voor recreanten en toeristen. Overige mutaties < € 100.000	Lasten Baten	107 N - 230 V

BN	De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor dit operationele doel betekent dit een verhoging met € 563.000. Een deel van de kosten worden gedekt vanuit de reserve Groen.	Lasten Storting Onttrekking	829 N 1.323 N - 1.589 V
RESV	<u>Reserve Groen</u> De verwachte uitgaven vanuit de reserve Groen worden met € 11,2 mln. omhoog bijgesteld op basis van de actualisatie van het programma natuurontwikkeling (PNO). Voor het project NHN01 Waal en Burg worden in 2020 opbrengsten verwacht, vanuit het Waddenfonds € 65.000 en vanuit Stift € 94.000, deze zullen in de reserve Groen gestort worden.	Lasten Baten Onttrekking Storting	11.206 N -159 V -11.206 V 159 N
RESV	<u>Overheveling Reserves</u> Voor NVO (Natuurvriendelijke Oevers) wordt € 1 miljoen van de € 21 miljoen die bij het Coalitieakkoord in de reserve Groen is gestort overgeheveld naar de reserve Groot Onderhoud Vaarwegen (GS Nota 1403099/1403103). Dit bedrag is nodig om natuurvriendelijk ingerichte oevers te realiseren op oeververvangingsprojecten. Toepassen van natuurvriendelijke oevers zal voor beheer en aanleg het nieuwe duurzame normaal zijn en de toekomstige financiering zal dan voor de projecten na 2023 worden meegenomen in de Nota Kapitaal Goederen.	Onttrekking	-1.000 V

6.1.2 Programma Groene Uitweg uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag
BN	De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor dit operationele doel betekent dit een verlaging met € 285.000. Een deel van deze kosten wordt gedekt vanuit de reserve Groene Uitweg.	Lasten Onttrekking Storting	-285 V - 107 V 107 N
RESV	<u>Reserve Groene Uitweg</u> Als gevolg van de actualisatie van het kasritme van de projecten Groene Uitweg zijn de begrote uitgaven naar beneden bijgesteld, met name doordat het project Naardertrekvaart niet doorgaat. Er zal door de stuurgroep Gooien Vechtstreek een voorstel voor herbestemming worden gemaakt.	Lasten Onttrekking	-11.428 V 11.428 N

6.1.3 Programma Oostelijke Vechtplassen uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Overige mutaties < € 100.000	Lasten Storting Onttrekking	58 N 58 N -58 V
RESV	De verwachte uitgaven vanuit de reserve Oostelijke Vechtplassen worden met € 272.000 omlaag bijgesteld op basis van de actualisatie van het programma natuurontwikkeling (PNO).	Lasten Onttrekking	-272 V 272 N

6.2.1 NNN en agrarische natuur beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Overige mutaties < € 100.000	Lasten	60 N
		Baten	-60 V

6.2.2 Recreatiegebieden en recreatieve routes beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Subsidie voor Wandelnet en Landelijk Fietsplatform in 2020 voor 4 jaar verstrekken. Het is de wens om in het jaar 2020 de subsidie aan Wandelnet en Landelijk Fietsplatform in 1 keer voor de komende 4 jaar te verstrekken. Het gaat om een totaalbedrag van € 255.732. Hiervoor zal er budget van de jaren 2021 en 2022 naar het jaar 2020 overgeheveld moeten worden.	Lasten	156 N
BN	Overige mutaties < € 100.000	Lasten	86 N

6.2.3 Uitvoering geven aan de Wet natuurbescherming

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Hogere bijdrage van € 358.000 aan de IPO-begroting t.b.v. Interprovinciale Programmaorganisatie Stikstof. In de Bestuurlijke Commissie Stikstof afgesproken dat provincies gaan bijdragen aan de extra kosten voor de Interprovinciale Programmaorganisatie voor 2020. Hogere kosten stikstofdossier door: • Extra communicatiekosten voor woningbouwontwikkeling. De kosten voor continuering van de communicatie inzet na de zomer worden ingeschat op € 40.000; • De verwachting is dat extra juridische expertise nodig is, omdat de juridische vragen in het stikstofdossier, zowel intern als extern, toenemen. Een voorbeeld is de discussie rond biomassacentrales en de vragen over intern en extern salderen in relatie tot woningbouw en infrastructurele projecten. De kosten hiervan bedragen € 50.000; • De kosten van de noodzakelijke ondersteuning van de programmamanager en het Kernteam Stikstof worden geraamd op € 10.000; • De ondersteuning van de gebiedstafels is nog niet gearrangeerd. De kosten voor de inzet van een secretaris worden geraamd op € 30.000.	Lasten	488 N
BN	Overige mutaties < € 100.000	Lasten	- 42 V

6.3.1 Aanpak Groen Kapitaal uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Overige mutaties < € 100.000	Lasten	-85 V

6.3.2 Bijdragen aan regionale samenwerking t.a.v. groen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	In maart 2020 is door de (gemeente)bestuurders in de regiegroep Laag Holland (voorheen gebiedscommissie LH) besloten om per 1 januari 2020 geen financiële bijdragen meer over te maken aan de provincie voor groenblauwe projecten in Laag Holland. We gaan voortaan een integraal gebiedsprogramma LH optuigen en daarbuiten zullen we geen losse projecten meer blijven financieren.	Lasten Baten	-183 V 183 N
RESV	<u>Reserve Landschap</u> Aanpassen kasraming reserve Landschap, dit project zit nog in de planfase, er worden nog geen uitgaven verwacht in 2020.	Lasten Onttrekking	-100 V 100 N

6.3.3 Balans ecologie en economie Waddengebied nastreven

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	<u>Reserve Cofinanciering Waddenzee</u> De kasraming van de reserve Cofinanciering Waddenzee wordt aangepast op basis van het bestedingsplan.	Lasten Onttrekking	-2.616 V 2.616 N

Programma 7 Cultuur en Erfgoed

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2020 voor tweede wijziging	Tweede begrotings- wijziging	Begroot 2020 na tweede wijziging
Lasten	21.351	9.145	30.496
Baten	30	0	30
Saldo van baten en lasten	21.321	9.145	30.466
Stortingen			
7.4.1 Resv. Monumenten	6.751	0	6.751
7.4.2 Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	0	0	0
Onttrekkingen			
7.4.1 Resv. Monumenten	-8.232	-240	-8.472
7.4.2 Resv. SvA/NHW Werelderfgoed	-4.374	1.070	-3.304
Totaal mutaties reserves	-5.855	830	-5.025
Programma Resultaat	15.466	9.975	25.441

7.2.1 Bovenlokale culturele samenwerking ondersteunen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Er wordt € 10 miljoen begroot voor het provinciaal noodfonds sociale infrastructuur (PNSI). Dit noodfonds richt zich op het bieden van financiële steun aan gemeenten om culturele en maatschappelijke organisaties die als gevolg van de COVID-19 maatregelen in acute financiële nood zijn gekomen, overeind te kunnen houden. Uitgangspunt in de motie is dat gemeenten cofinancieren en dat de steun zich richt op de huidige noodfase (3 tot 6 maanden, dus tot einde van 2020).	Lasten	10.000 N

7.3.2 Kennis cultuurhistorische structuren vergroten

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
BN	Overige mutaties < € 100.000	Lasten	- 25 V

7.4.1 Investeren in behoud en herbestemming monumenten

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	<u>Reserve Monumenten</u> Vanuit de reserve monumenten is een additionele bijdrage van € 240.000 geraamd in aanvulling op de €7.902.000 die eerder was geraamd voor 2020 om invulling te geven aan onderstaande opdrachten en	Lasten Onttrekking	240 N -240 V

	uitvoeringsregelingen: • Opdrachten t.b.v. Rijks/prov. monumenten (€350.000) • Herbestemming Loods (€150.000) • UvR Rest.Prov.Monum. (€400,000) • UvR Onderh.Prov.Monum. NH (€150.000) • Uvr restauratie Rijksmonumenten NH (€5.000.000) • UVR versterken cult. Inst (€2.000.000) • UVR onderzoeken duurz.benutten mon.NH (€75.000) • ROP (€17.000)		
--	--	--	--

7.4.2 UNESCO Stelling van Amsterdam behouden en herbestemmen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1000)
RESV	<u>Reserve SvA/NHW Werelderfgoed</u> De verwachte uitgaven vanuit deze reserve worden met € 1,1 miljoen naar beneden bijgesteld, het betreft de volgende mutaties: - Subsidie buiten uitvoeringsregeling Vestigingsmuseum Naarden/ Gele loods, restauratie en informatiepunt Vesting Naarden en e Hollandse Waterlinie (€ 330.000) - Subsidie buiten uitvoeringsregeling Fort Resort Beemster/Restauratie Fort aan de Middenweg wordt in 2021 verleend (-€ 600.000). - Subsidie buiten uitvoeringsregeling Gem Gooise Meren/ Vestigingsplein Muiden wordt in 2021 verleend (-€ 800.000).	Lasten Onttrekking	- 1.070 V 1.070 N

Programma 8 Financiën en Bedrijfsvoering

Mutaties budgettabel (x 1.000 euro)

	Begroot 2020 voor tweede wijziging	Tweede begrotings- wijziging	Begroot 2020 na tweede wijziging
Lasten	74.951	7.932	82.883
Baten	432.647	11.226	443.873
Saldo van baten en lasten	-357.696	-3.294	-360.990
Stortingen			
8.1.8 Algemene Reserve	57.573	6.851	64.424
8.2.1 Resv. Bedrijfsvoerin	1.420	0	1.420
8.2.4 Resv. huisvesting	0	0	0
Onttrekkingen			
8.1.8 Algemene Reserve	-22.450	-9.639	-32.089
8.2.1 Resv. Bedrijfsvoerin	-1.342	-1.350	-2.692
8.2.4 Resv. huisvesting	-782	0	-782
8.2.5 Resv. GO-gelden	-500	-250	-750
Totaal mutaties reserves	33.919	-4.388	29.531
Programma Resultaat	-323.778	-7.682	-331.459

8.1.1 Lokale heffingen innen

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1000)
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'C- opcenten motorrijtuigenbelasting' uit de kaderbrief.	Baten	4.300 N

8.1.2 Algemene uitkering provinciefonds beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
KB 2021	Betreft de verwerking van regel B-Provinciefonds uit de kaderbrief 2021 in de begroting 2020.	Baten	-3.103 V
NBN	Ten opzichte van de Kaderbrief 2021 wordt de algemene uitkering van het provinciefonds met een bedrag van €3.944.000 naar boven bijgesteld. Dit wordt verklaard door: - Een positieve eindafrekening over 2019. In de meicirculaire wordt elk jaar de eindafrekening van de accressen en de ruimte onder het plafond van het btw-compensatiefonds uit het jaar ervoor verwerkt. Dat zorgt voor een toename in 2020 van € 1,9 mln. ten opzichte van de Kaderbrief 2021; € 2,0 mln. meer inkomsten door mutaties in variabelen van het	Baten	- 3.944 V

	verdeelmodel zelf in 2020 (zoals bijvoorbeeld accres, de aantallen inwoners, de oeverlengte enzovoort).		
BN	In de meicirculaire van het provinciefonds is een decentralisatie-uitkering van €570.000 beschikbaar gesteld in het kader van de Erfgoed Deal. Voorgesteld wordt deze decentralisatie-uitkering volledig te storten in de reserve Meekoppelkansen bij dijkversterking en kustontwikkeling (Operationeel doel 3.1.2)	Baten	-570 V

8.1.3 Dividend beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'D - Dividenden' uit de kaderbrief 2021 in de begroting 2020.	Baten	-6.048 V
NBN	Van het Ontwikkelingsfonds Duurzame Energie Noord-Holland is een liquidatie-uitkering ontvangen van € 135.000. Van de Nederlandse Waterschapsbank wordt een extra dividend ontvangen van € 61.000.	Baten	- 196 V

8.1.4 Financieringsfunctie beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Er worden meer rentebaten verwacht op uitstaande leningen.	Baten	- 630 V

8.1.5 Overige Algemene dekkingsmiddelen beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Diverse subsidies die in het verleden zijn verstrekt ten laste van inmiddels opgeheven reserves vallen lager uit. Het verschil (€ 0,4 mln.) vloeit terug naar de algemene middelen.	Lasten	-366 V

8.1.7 Stelposten beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'E. Indexeringen: ophogen stelpost prijsstijgingen' uit de kaderbrief 2021 in de begroting 2020.	Lasten	-480 V
BN	Ten laste van de stelpost indexering zijn de budgetten voor de volgende uitgaven opgehoogd: - OV Concessies (€ 713.000) - De recreatieschappen (€ 68.000) - Gebiedscontracten (€ 1.313.000)	Lasten	-2.094 V

8.1.8 Algemene reserve beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'V. Herstelplan Algemene reserve' uit de kaderbrief 2021 in de begroting 2020.	Storting	6.851 N
NBN	Zonder dekkingsvoorstel zou het begrote tekort in 2020 bij deze tweede begrotingswijziging oplopen tot € 19,6 miljoen. Voorgesteld wordt om € 9,6 miljoen hiervan te dekken vanuit de Algemene reserve en voor dit bedrag een taakstelling op te nemen in 2021. In meerjarig perspectief heeft deze maatregel dan geen effect op de stand van de Algemene reserve. Ook valt de omvang van de Algemene reserve in 2020 na deze onttrekking nog binnen de hiervoor gestelde normen in de provinciale financiële verordening.	Onttrekking	- 9.639 V

8.2.1 Overhead beheren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'P. insourcing brugbediening' uit de kaderbrief 2021 in de begroting 2020 op operationeel doel 8.2.1	Lasten	8 N
NBN	De inzet van B&U is opnieuw geïnventariseerd en doorgerekend. Uitgangspunt waren hierbij de vorig jaar vastgestelde provinciale financiële verordening en de landelijke regelgeving. Dit leidt tot een verschuiving tussen operationele doelen waarvoor B&U werkzaam is. Voor het operationele doel Overhead heeft dit grote gevolgen. Dit betekent een verhoging met € 10.375.000. Het grote verschil wordt veroorzaakt door een verschuiving van kosten die in eerdere jaren werden geactiveerd en die nu ten laste moeten worden gebracht van de exploitatie.	Lasten	6.685 N
BN	In de begroting zijn de huisvestingskosten van het bestuur opgenomen onder programma 1 openbaar bestuur. Volgens de commissie BBV moeten deze kosten worden opgenomen onder overhead. Daarom verschuiven we de begrote bedragen vanuit de operationele doelen 1.1.1 (Functioneren van PS faciliteren; € 798.000) en 1.1.2 (Functioneren van GS faciliteren; € 119.000) naar het operationeel doel 8.2.1. De kosten van interne communicatie waren begroot onder het operationeel doel 1.4.1 Bestuurshandelingen communiceren, maar horen volgens het BBV thuis onder overhead. Het budget van € 60.000 is daarom verplaatst. Voor de realisatie van beleidsdoelen vindt inzet plaats door communicatieadviseurs. Omdat communicatiemedewerkers volgens het BBV onder overhead moeten worden verantwoord hebben we de betreffende budgetten (in totaal € 348.000) verplaatst naar operationeel doel 8.2.1. Zie ook de operationele doelen 1.4.1, 5.2.4, 6.2.3 en 6.3.1. Voor de realisatie van beleidsdoelen vindt tijdelijk extra inzet plaats door ondersteunend personeel vanuit de bestaande beleidsbudgetten. Omdat de kosten voor dit ondersteunend personeel volgens het BBV onder overhead moeten worden verantwoord, hebben we de betreffende budgetten (in totaal € 210.000) verplaatst naar operationeel doel 8.2.1. Zie ook de operationele doelen 5.2.1, 5.3.1 en 6.1.1.	Lasten	1.535 N

RESV	Voor het I-portfolio worden uitgaven gedaan vanuit de structurele middelen. Daarnaast wordt ter dekking ook gebruik gemaakt van de middelen uit de reserve bedrijfsvoering. Uit deze reserve worden ook uitgaven gedaan voor de aanschaf van mobiele telefoons en laptops en in het kader van organisatieveranderingen. Met name voor het I-portfolio worden hogere uitgaven geraamd voor de top 6-projecten die zijn vastgesteld.	Lasten Onttrekking	1.350 N - 1.350 V
------	--	-----------------------	----------------------

8.2.2 Bedrijfsvoering realiseren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
KB 2021	Betreft de verwerking van regel 'P. insourcing brugbediening' uit de kaderbrief 2021 in de begroting 2020 op operationeel doel 8.2.2	Baten	31 N
NBN	Er worden geen kosten meer gemaakt voor overige eigendommen.	Lasten	- 70 V
BN	Voor personeelsleden van de provincie Noord-Holland die extern worden gedetacheerd, worden opbrengsten ontvangen. De betreffende personeelsleden worden vervangen door inhuur. Dit leidt tot hogere baten en lasten (€ 995.000). Voor de afwikkeling van de dienstverlening aan de omgevingsdienst NZKG zijn nog extra kosten gemaakt ter grootte van € 40.000. Deze kosten worden vergoed door de omgevingsdienst. Correctie detachingsopbrengsten brugwachters: € 31.000 meer inkomsten.	Lasten Baten	1.035 N - 1.066 V

8.2.3 Vennootschapsbelasting

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
NBN	Voor de activiteiten van de CV Polanenpark wordt een hogere afdracht van vennootschapsbelasting verwacht van € 79.000.	Lasten	79 N

8.2.5 Decentrale arbeidsvoorwaarden uitvoeren

	Financiële ontwikkeling		Bedrag (x € 1.000)
RESV	<u>Reserve GO gelden</u> Uit de reserve GO-gelden worden de uitgaven in het kader van het TalentBudget betaald. Voor 2020 worden hogere uitgaven geraamd.	Lasten Onttrekking	250 N -250 V

4 Lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling

Programma 1 - Openbaarbestuur

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020	Gewijzigd
1.1.3	Amsterdam Smart City (ASC)	€ 100.000	Nieuw

1

Programma 2 - Bereikbaarheid

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020	Gewijzigd
2.1.2	Stichting CROW: Bijdrage kennisplatform verkeer en Vervoer	€ 185.000	
2.1.2	Gemeente Amsterdam: ZuidasDOK	€ 28.500.000	
2.1.2	RWS: Busvoorzieningen A1	€ 1.500.000	
2.1.2	Gemeente Alkmaar: Kogendijk/N9	€ 1.500.000	vervalt
2.1.2	Gemeente Hilversum: OV SAAL Kleine spoorbomen	€ 2.750.000	vervalt
2.1.2	Gemeente Hilversum: OV SAAL Fietsenstalling	€ 1.000.000	vervalt
2.1.2	Gemeente Gooisemerren: Aanpassen Vlietlaan e.o.	€ 200.000	vervalt
2.1.2	Gemeente Hilversum: OV SAAL inpassingsgelden	€ 3.750.000	Nieuw
2.1.2	Gemeente Gooise Meren: OV SAAL inpassingsgelden	875.000	Nieuw
2.1.2	Gemeente Gooisemerren: Inpassing nieuwe westelijke entree station Naarden Bussum	€ 250.000	Nieuw
2.1.2	Gemeente Haarlem: Doorfiets route K'land	€ 452.250	
2.1.2	Gemeente Velsen: Doorfiets route K'land	€ 694.634	
2.1.2	Gemeente Haarlemmermeer: Fiets filevrij realisatie F200 Haarlem-Amsterdam	€ 805.300	
2.1.2	Gemeente Haarlem: Fiets filevrij realisatie F200 Haarlem-Amsterdam	€ 108.058	
2.1.2	Gemeente Aalsmeer: Ongestoord Logistieke Verbinding	€ 5.700.000	vervalt
2.1.2	Gemeente Haarlem: Investeringsagenda OV	€ 2.133.000	
2.1.2	Gemeente Heerhugowaard: Investeringsagenda OV	€ 1.080.000	
2.1.2	RWS: Investeringsagenda OV	€ 100.000	
2.1.2	Gemeente Alkmaar: Investeringsagenda OV	€ 1.429.000	
2.1.2	Gemeente Beverwijk: Investeringsagenda OV	€ 3.200.000	
2.1.2	Gemeente Velsen: Investeringsagenda OV	€ 500.000	
2.1.2	Regionaal Overleg orgaan Consumenten belangen Openbaar vervoer: jaarlijkse bijdrage	€ 50.000	
2.1.2	Vervoersregio Amsterdam: HOV Amstelveen-Uithoorn	€ 1.893.681	vervalt
2.1.2	Gemeente Haarlem: Herinrichting Houtplein	€ 3.803.000	
2.1.2	Gemeente Velsen: Velsertaverse onderdoorgang	€ 1.300.000	
2.1.2	Prorail: Verbetering Bereikbaarheid kust Zuid Kennemerland per spoor (Bereikbaarheid Zandvoort)	€ 1.450.000	
2.1.2	Koning Arthur: Kenniscentrum kleinschalige vervoervormen	190.000	Nieuw
2.3.2	Gemeenten Zaanstad en Wormerland / vervanging Zaanburg	€ 11.562.750	Nieuw
2.3.3	Gemeente Haarlem, onderhoud busbaan Schalkwijk	€ 249.000	
	Gemeente Den Helder, aanpassingen Boerenverdrietsluis	€ 6.000.000 € 13.000.000	Gewijzigd

Programma 3 - Water

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020	Gewijzigd
3.1.1	HHNK, compartimenteringsonderzoek	€ 10.000	Nieuw
3.1.1	Rijnland, onderzoek naar actualisering van de normering regionale keringen	€ 10.000	Nieuw
3.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Markermeerdijken	€ 550.000	Verwijderd
3.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, aanleg wandel en fietspaden en dijkplaatsen en het nemen van inrichtingsmaatregelen voor natuur voor de dijkversterking van Hoorn-Amsterdam	€ 12.000.000	
3.1.2	Rijkswaterstaat, opknappen en uitbreiden monument Afsluitdijk	€1.000.000	
3.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier: Prins Hendrikdijk	€706.000	
3.1.2	Gemeente Texel: Fietspad Prins Hendrikdijk	€ 358.000	Verwijderd
3.1.3	Provincie Zuid-Holland, procesondersteuning door Infram van de zoetwaterregio West-Nederland	€ 10.000	
3.1.3	Provincie Groningen, procesondersteuning door Infram van de zoetwaterregio IJsselmeergebied	€ 3.000	
3.1.3	HHNK, regiomanager Zoet zout knooppunt	€ 30.000	
3.1.3	Diemen, monitor klimaatadaptieve maatregelen	€70.000	
3.2.1	Gemeente Amsterdam: opstellen zwemwaterprofiel zwemplek Marineterrein	€ 3.000	
3.2.1	Gemeente Gooise Meren: vooronderzoek naar twee nieuwe zwemplekken	€ 25.000	
3.2.1	Gemeente Haarlem: aanleg steigers voor diverse doelgroepen in Leidsevaart	€ 7.500	
3.2.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, procesgeld voor het uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar het realiseren van een verbinding voor pleziervaart met het Groetkanaal, conform GS-besluit d.d. 4 december 2018	€ 50.000	
3.2.1	Stichting maaïen waterplanten IJmeer Markermeer, maaïen waterplanten	€ 72.600	
3.2.1	Gemeente Haarlem, Heemstede en Bloemendaal, aanleg steigers voor diverse doelgroepen in de Leidsevaart	€ 30.000	
3.2.1	Ontwikkelbedrijf Noord-Holland Noord, Onderzoek naar de haalbaarheid van het realiseren van twee overhalen in het HAL-gebied	€ 60.000	
3.2.1	Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Technisch onderzoek naar de renovatie van de sluis Broek op Langedijk	€ 25.000	
3.2.1	Coöperatie Gastvrije Randmeren, onderzoek en voorbereiding tegen waterplantenoverlast in Gooi- en/of Eemmeer	€ 30.000	Nieuw
3.2.1	Gemeente Wijdmeren, NK Marathonschaatsen	€ 50.000	Nieuw
3.2.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier / Waterberging en Natuur	€ 450.000	
3.2.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Maatregelen bodem en water	€ 400.000	Nieuw
3.2.2	AGV/Waternet, Proefproject stikstoflimitering Slotterplas	€ 100.000	Nieuw

Programma 4 - Milieu

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020	Gewijzigd
4.1.5	Omgevingsdienst Noord-Holland Noord	€ 99.704 € 83.541	Gewijzigd
4.1.5	Regionale Brandweer Amsterdam/Amstelland	€ 17.250 € 16.493	Gewijzigd
4.1.5	Omgevingsdienst IJmond	€ 91.052 € 76.291	Gewijzigd
4.1.5	Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied	€ 312.484 € 265.905	Gewijzigd
4.1.5	Omgevingsdienst Flevoland-Gooi en Vechtstreek	€ 43.260 € 36.247	Gewijzigd
4.1.5	Sanne Walvisch, websitebeheerder stofmelder.nl , beheer van de website stofmelder.nl	€ 5.000	
4.2.1	N.V. HVC Alkmaar/ afvang CO2 bij biovergister Middenmeer	€ 794.000	
4.2.1	OCAP BV/CO2 vervloeiër en lokaal distributienetwerk voor glastuinbouwgebieden Alton en Het Grootslag	€ 3.000.000	
4.2.1	Vereniging Energiecoöperaties en Initiatieven in Noord-Holland (VEI-NH), ondersteuning van de doelen van de VEI-NH	€ 34.500	
4.2.1	TNO, Warming UP	€ 50.000	Nieuw
4.2.2	C-creators, uitvoeren activiteiten voor circulaire economie	€ 70.000	
4.2.3	Duurzaam Bouwloket/integratie woningadviestool in website energieloket	€ 50.000	
4.2.3	Green Home/integratie woningadviestool in website energieloket	€ 50.000	

Programma 5 - Ruimte

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020	Gewijzigd
5.2.1	Gemeente Alkmaar, verbetering kwaliteit openbare ruimte en bereikbaarheid rond het station	€ 200.000	Verwijderd
5.2.1	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld fase 2	€ 2.500.000	Verwijderd
5.2.1	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld fase 1	€ 3.000.000	
5.2.1	Zaandijk Zaanse Schans, bijdrage aan de doelstelling OV-knooppunten	€ 5.000.000	Verwijderd
5.2.2	Stichting Ondersteuning Omgevingsraad Schiphol (SOORS)	€ 112.500	
5.2.4	GEM Bloemendalerpolder CV; Bloemendalerpolder Kwaliteitsimpuls – Faunapassage	€ 2.840.000	
5.2.4	Gemeente Weesp; Bloemendalerpolder Kwaliteitsimpuls Openbare Voorzieningen – Brede School	€ 2.157.000	
5.3.1	Gemeente Haarlemmermeer, stimuleringsmaatregelen transformatie en verplaatsingen van bedrijven (naast de Ringvaart)	€ 200.000	Nieuw
5.3.1	Gemeente Amsterdam/Regionale Detailhandelsvisie Groot Amsterdam	€ 10.000	
5.3.1	Gemeente Haarlemmermeer/Regionale Detailhandelsvisie Amstelland-Meerlanden	€ 10.000	
5.3.1	Gemeente Zaanstad/Regionale Detailhandelsvisie Zaanstreek-Waterland	€ 10.000	Nieuw
5.3.1	Gemeente Hoorn/Regionale Detailhandelsvisie West-Friesland	€ 10.000	Nieuw

5.3.1	NBTC Holland Marketing/HollandCity strategie	€ 150.000 € 100.000	Gewijzigd
5.3.1	Stichting Created in Holland	€ 100.000	Verwijderen
5.3.1	Stichting OdeaanNH	€ 150.000	Nieuw
5.3.1	3D makerzone	€ 75.000	Nieuw
5.3.1	Port of Den Helder/Paleiskade	€ 550.000	Verwijderen
5.3.1	Coöperatie Breedband Beemster B.V.	€ 4.800.000	Nieuw
5.3.1	Glasvezelnetwerk Hollands Kroon B.V.	€ 12.200.000	Nieuw
5.3.2	Horizon/Smart Industry Hub	€ 150.000	Verwijderen
5.3.2	Gemeente Den Helder/cofinanciering Regiodeal	€ 3.500.000 € 2.000.000	gewijzigd
5.3.2	Gemeente Zaanstad, Regiodeal ZaanIJ	€ 3.000.000	
5.3.3	Nova College/Techport Instroom Carrière project	€ 50.000	
5.3.3	ROC van Amsterdam Vakschool Technische Installaties/bewustwording en studiekeuze	€ 20.000	
5.3.3	Nova College/Smart JIT Maintenance	€ 90.000	
5.3.3	ROC De Kop/Offshore-Wind-Maintenance	€ 90.000	
5.3.3	Inholland/TerraTechnica leren innoveren	€ 180.000	Nieuw
5.3.3	Clusius/RIFMBO Greenfield	€ 300.000	Nieuw
5.3.3	Luchtvaartcommunity Schiphol/prog. Skillsbased inclusief	€ 150.000	Nieuw
5.3.3	Stichting Techport/smart maintenance	€ 65.000	Nieuw
5.3.3	Zaancampus/OVO-Zaanstad vmboTechYourTalent, uitrol escaperoom	€ 60.000	Nieuw
5.3.3	Novacollege RIF aanvraag Smart Maintenance	€ 250.000	Nieuw
5.3.3	Stichting Techport/Gemeente Velsen, Techport Innovation Centre	€ 750.000	Nieuw
5.3.3	HuisvhWerk, ONHN, RPAhn, Skillsaanpak MatchNHN	€ 100.000	Nieuw
5.3.4	Greenport Aalsmeer/programmabureau	€ 150.000	
5.3.4	Greenport Aalsmeer/uitvoeringsprogramma	€ 100.000	
5.3.4	Greenport Noord-Holland Noord/programmabureau	€ 165.000	
5.3.4	Greenport Noord-Holland-Noord/uitvoeringsprogramma	€ 100.000	
5.3.4	Greenports Nederland/programma	€ 150.000	
5.3.4	Stichting Voedsel Verbindt/Voedsel Verbindt	€ 50.000	Verwijderen
5.3.4	Stichting Voedsel Verbindt/bijdrage PNH aan programmabureau	€ 125.000	Nieuw
5.3.4	Stichting Voedsel Verbindt/bijdrage aan uitvoeringsagenda	€ 400.000	Nieuw
5.4.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland, Toekomstplan voor dorp en dorpshuis	€ 10.225	Nieuw
5.4.2	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Kogerveld	€ 3.000.000	
5.4.2	Gemeente Zaanstad, Knooppunt Zaandam	€ 1.000.000	
5.4.2	Gemeente Haarlem/ Gebiedsontwikkeling Koepelterrein Versnelling binnenstedelijk bouwen	€ 1.000.000	

Programma 6 - Groen

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020	Gewijzigd
6.1.1	Gemeente Gooise Meren; Faunapassages/ontsnipperingsmaatregelen (GV53)	€ 250.000	Nieuw
6.1.1.	Stichting Bovenlanden Aalsmeer; Aanleggen ecologische verbindingzone Groen AS sluitstuk	€ 1.050.000	Nieuw
6.1.2	Groengebied Amstelland; Groene Uitweg Gaasperplas Centraal (GV66)	€ 450.000	
6.1.2	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (NHN23) 6 ha, 3e fase	€ 239.144	
6.1.2	Gemeente Schagen; Boskerpark realisatie NNN Inrichting (NHN16)	€ 247.000	
6.1.2	Landschap Noord-Holland; NNN inrichting Zandpolder (NHN17)	€ 700.000	
6.1.2	Groene Uitweg; Fietsbrug Nigtevecht (GV15); Provincie Utrecht	€ 660.775	
6.1.3	Vereniging samen Cabomba aanpakken; Aanpak Cabomba in Havens	€ 200.000	Verwijderd
6.1.4	Gemeente Amsterdam; Vitaal Platteland Burkmeer	€ 500.000	Nieuw
6.1.4	Landschap Noord-Holland; Vitaal Platteland Ilperveld	€ 1.100.000	Nieuw
6.1.4	Recreatie Noord-Holland; Vitaal Platteland Alkmaarder- en Uitgeestermeer	€ 1.250.000	Nieuw
6.1.4	Recreatie Noord-Holland; Vitaal Platteland Recreatief grid	€ 200.000	Nieuw
6.1.4	Staatsbosbeheer; Vitaal Platteland Waterland-Oost	€ 4.200.000	Nieuw
6.1.4	Water, Land en Dijken; Vitaal Platteland Landelijk Noord	€ 784.764	Nieuw
6.1.4	Natuurmonumenten; Vitaal Platteland Wormer- en Jisperveld	€ 1.865.000	Nieuw
6.1.4	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Vitaal Platteland Waterkennis	€ 250.000	Nieuw
6.1.4	Regio Gooi en vecht; Recreatiemakelaar Gooi- en Vechtstreek	€ 20.000	Nieuw
6.2.1	Natuurmonumenten; Life monitoring	€ 3.531	
6.2.1	Stichting Natuurcollectief Noord-Holland; Begeleiding kleine natuurbeheerders	€ 35.000	
6.2.1	Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken; Correctie Beheervergoeding	€ 35.000	
6.2.1	Scan-Gis voor het Agrarisch natuurbeheer; Gebiedscoöperatie Noord-Holland Zuid U.A.	€ 45.692	
6.2.1	Collectief Noord-Holland Zuid; Aanvullend beheer akkernatuur	€ 30.000	Nieuw
6.2.2	Agrarische Natuurvereniging Hollands Noorden; Doorontwikkelen Akkerbeheer	€ 45.000	
6.2.2	Goois Natuurreservaat	€ 841.460	
6.2.2	Nationaal Park Zuid-Kenmermerland	€ 121.789	
6.2.2	Nationaal Park Duinen van Texel	€ 173.506	Gewijzigd
6.2.2	Gemeente Haarlemmermeer: Invoering duurzaam watersysteem en aanleg ondiepe plas PARK21	€ 5.697.359	
6.2.2	Gemeente Haarlemmermeer; Groen-recreatieve projecten	€ 2.070.000	
6.2.2	Stichting Wandelnet; coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken wandelen 2020-2023	€ 157.340	
6.2.2	Stichting Landelijk Fietsplatform; coördinatie en systeembeheer van de landelijke routenetwerken fietsen 2020-2023	€ 100.000	
6.2.2	Stichting Fietsplatform: Landelijke Icoonroute	€ 22.000	
6.2.2	Regio Gooi- en Vechtstreek; afronden 1e fase pilot	€ 30.000	

	Biocomposiet		
6.2.4	Faunabeheereenheid	€960.000	
6.3.2	Landschap Noord-Holland; Uitvoering Programma 'Betrekken bij Groen'	€ 708.000	
6.3.2	Vereniging Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer Water, Land & Dijken; Boerderij-educatie Laag Holland	€ 80.000	
6.3.2	Bureau Promotie Laag Holland	€ 80.000	
6.3.2.	Vogelbescherming Nederland; Interreg project BIO BUILD	€ 92.000	
6.3.3	Merk Fryslân; Vermarkten Wadden Werelderfgoed	€ 610.000	
6.3.3	Stichting Sense of place; Project Sense of place	€ 350.000	
6.3.3	Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland; De donkerte van het waddengebied	€ 200.000	
6.3.3	Stichting Acacia Water; Zoete Toekomst Texel	€ 405.000	
6.3.3	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Noordkop	€ 7.138.000	Gewijzigd
6.3.3	Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland; Donkerte van de Wadden	€ 181.575	
6.3.3	Stichting Feel The Night; Project Dark Sky Wadden	€ 350.000	
6.3.3	Landschapsbeheer Groningen; Terpen- en Wierdenland	€ 350.000	
6.3.3	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Koepelkosten Ruim baan voor Vissen	€ 413.000	
6.3.3	Vogelbescherming Nederland; Wij- en Wadvogels	€ 400.033	

Programma 7 - Cultuur & erfgoed

OD	Naam subsidie aanvrager	Max subsidie 2020	Gewijzigd
7.1.1	Vereniging Dorpswerk Noord-Holland	€ 60.000	
7.1.1	Sportservice	€ 120.000	
7.2.1	Plein C	€ 250.000 € 300.000	Gewijzigd
7.2.1	Probiblio	€ 2.384.240 € 2.834.240	Gewijzigd
7.3.1	Stichting NMF/Steunpunt M&A	€ 180.865 € 180.864	Gewijzigd
7.3.1	Mooi Noord-Holland/Steunpunt M&A	€ 279.135 € 279.136	Gewijzigd
7.3.2	Molenfederatie	€ 15.000	
7.3.2	Noord-Hollands Archief	€ 125.000	
7.3.3	Museum Kaap Skil/Beheer- en behoudaspecten permanente tentoonstelling Palmhoutwrak	€ 360.000	
7.3.3	Stichting Huis van Hilde/publieksfunctie Huis van Hilde	€ 125.000	
7.4.1	Staatsbosbeheer/Wierdijk	€ 330.000	Verwijderd
7.4.1	ROP Midden West	€ 17.000	Nieuw
7.4.2	Stichting Liniebreed Ondernemen/publiekscommunicatie Stelling van Amsterdam	€ 90.000	
7.4.2	Fort Resort Beemster/Restauratie Fort aan de Middenweg	€ 600.000	Verwijderd
7.4.2	Gemeente Gooise Meren/Vestingplein Muiden	€ 800.000	Verwijderd
7.4.2	Gemeente Gooise Meren/herstructurering parkeerplaatsen, openhouden schootsvelden, verlegging Mariahoeveweg	€ 2.200.000	
7.4.2	Stichting Pampus, vernieuwen ontvangstgebouw en energieneutrale maatregelen	€ 500.000	

7.4.2	Stichting Fort van Hoofddorp, informatievoorziening Stelling van Amsterdam op Fort bij Hoofddorp	€ 90.000	
7.4.2	Stichting Fort van Hoofddorp/Fort bij Hoofddorp	€ 110.000	
7.4.2	Vestigingsmuseum Naarden/ Gele loods, restauratie en informatiepunt Vesting Naarden en Nieuwe Hollandse Waterlinie	€ 330.000	
7.4.2	Landschap NH, kanon-bezoekerscentrum Fort Kijk	€ 7.000	Verwijderd

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3344
Extern Zaak ID	478533
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	9.b
Omschrijving	Verbonden partijen: Voordracht Kadernota verbonden partijen 2020
Organisatieonderdeel	CZ/FIN

Bijlagen
Brief aan PS over Kadernota verbonden partijen 2020.pdf
voordracht Kadernota VP mei 2020 def.docx
concept Kadernota Verbonden partijen 2020 GS versie 26 mei 2020.pdf
Bijlage 1 Overzicht verbonden partijen 2020.pdf
Bijlage 2 Handreiking verzelfstandiging en samenwerking bij decentrale overheden.pdf
Bijlage 3 Aanbevelingen evaluatie verbonden partijen 2019.pdf
Uittreksel uit verslag commissie EFB 16 september 2019 evaluatie verbonden partijen.docx

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	1 juni 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	30 juni 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020
PS-vergadering	14 september 2020

Toelichting

Gedeputeerde Staten sturen een nieuwe versie van de Kadernota verbonden partijen ter vaststelling naar Provinciale Staten. In deze nota wordt beschreven in welke gevallen de provincie kiest voor uitvoering van beleid door middel van een vennootschap, stichting, vereniging of gemeenschappelijke regeling en hoe dat dan in de praktijk werkt.

Op basis van het coalitieakkoord is toegevoegd dat de provincie verwacht dat de verbonden partijen actief werk maken van duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. A.W. Voordenhout

CZ/FIN

Telefoonnummer +31235143137

voordenhouta@noord-holland.nl

1 | 1

Verzenddatum

28 MEI 2020

Kenmerk

478533/1431615

Uw kenmerk

Betreft: Kadernota verbonden partijen 2020

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de Kadernota verbonden partijen 2020.

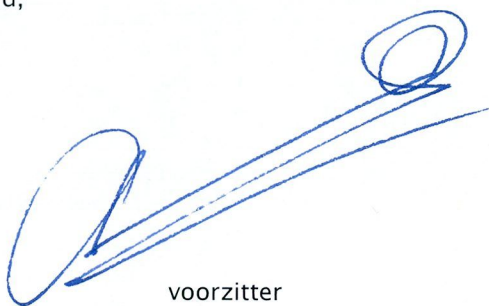
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

2 bijlagen:

Voordracht

Kadernota verbonden partijen 2020

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33

2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl

Kvk-nummer 34362354

Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 26 mei 2020

Onderwerp: Kadernota verbonden partijen 2020

Kenmerk: 478533/1431615

Bijlagen:

- Ontwerpbesluit;
- Kadernota verbonden partijen 2020

1. Kaderstelling algemeen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten (BBV) stelt dat in de begroting en in de jaarstukken in afzonderlijke paragrafen de beleidslijnen worden vastgelegd met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten. De begroting bevat daarom ten minste de volgende paragrafen:

1	Lokale heffingen
2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing
3	Onderhoud kapitaalgoederen
4	Financiering

5	Bedrijfsvoering
6	Verbonden partijen
7	Grondbeleid

Zowel de toezichthouder (De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) als de Randstedelijke Rekenkamer hebben aanbevolen om voor elke paragraaf een actuele kadernota op te stellen.

Indien er voor een paragraaf een actuele kadernota bestaat, kan worden volstaan met een korte berichtgeving van de stand van zaken in de begroting en de jaarstukken.

Deze kadernota's worden elke vier jaar herijkt, of zoveel eerder als nodig is door verandering van wetgeving. Deze verplichting is tevens opgenomen in de Financiële verordening Provincie Noord-Holland 2019.

2. Kadernota verbonden partijen 2020

De huidige Nota verbonden partijen dateert uit 2015. Afgezien van het tijdsverloop zijn er inhoudelijke argumenten om een nieuwe kadernota te maken:

- Er is een aantal wijzigingen geweest in wet- en regelgeving die van toepassing is op verbonden partijen. Zo is door een wijziging van de Provinciewet niet langer goedkeuring nodig van De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor oprichting van een provinciale deelneming;

- In het coalitieakkoord zijn afspraken gemaakt over aspecten van beleidsuitvoering die de Provincie Noord-Holland verwacht van haar verbonden partijen, met name ten aanzien van duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden;
- Er heeft een evaluatie van verbonden partijen plaatsgevonden, zie hierna onder 3.

De Kadernota verbonden partijen 2020 is het formele kader met algemene en specifieke uitgangspunten voor het inzetten van verbonden partijen als instrument voor de uitvoering van provinciaal beleid.

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de provincie een **bestuurlijk** en een **financieel** belang heeft.

De kadernota beschrijft het begrip verbonden partijen en het juridisch kader. Daarbij geeft de kadernota aan hoe het publieke belang wordt gewaarborgd, hoe de rolverdeling tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten is geregeld en hoe Provinciale Staten van informatie over verbonden partijen worden voorzien.

De kadernota heeft zowel betrekking op het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden als op bestaande relaties met verbonden partijen.

3. Evaluatie verbonden partijen

In 2019 heeft de provincie haar verbonden partijen geëvalueerd. De belangrijkste aanbevelingen uit die evaluatie zijn hieronder opgenomen, met daarbij een toelichting hoe met die aanbeveling zal worden omgegaan.

Aanbeveling 1: Verbeter de monitoring ten aanzien van het beoogde publiek belang van verbonden partijen die door GS actief en langdurig worden ingezet.

De monitoring van de mate van realisatie van provinciale doelstellingen en beoogde

maatschappelijke effecten door verbonden partijen kan verbeteren door het scherper benoemen en vastleggen van output (prestaties) en waar mogelijk outcome (effecten) indicatoren.

Daarmee kan de provincie, onderbouwd met monitoringgegevens, haar inzicht in de mate van effectiviteit van de verschillende verbonden partijen verbeteren en uiteindelijk ook haar strategische aansturing beter vormgeven.

Om de effectiviteit van verbonden partijen beter inzichtelijk te maken, is het van belang dat een aantal vragen in ieder geval beantwoord worden:

- Welke publiek belang dient deelname aan het de verbonden partij?
- Op welke wijze (met welke activiteiten) draagt de verbonden partij bij aan dit publiek belang?
- Welke concrete doelstellingen horen daarbij voor de verbonden partij?
- Waarom is er ooit voor de verbonden partij gekozen en waarom is het nog steeds het beste instrument voor bovenstaand publiek belang en de daaruit volgende doelen?
- Zijn er evaluaties voorzien? Zo nee, is het wenselijk om deze af te spreken?

Met name de vertaling van het publiek belang naar concretere doelstellingen (een gedegen beleidsonderbouwing) ontbreekt nog regelmatig, waardoor ook geen relevante indicatoren benoemd kunnen worden. Daarnaast is het belangrijk dat de antwoorden op bovenstaande vragen vertaald worden naar de invulling van de strategische aansturing: hoe wordt de aansturing zo ingericht dat de deelname aan het instrument zo goed mogelijk bijdraagt aan het publiek belang.

Hoe uitwerking gegeven wordt aan deze aanbeveling is maatwerk per verbonden partij. Als een verbonden partij (actief) ingezet wordt voor een publiek belang en als er sprake is van een beleidskeuze om het instrument in te zetten, dan is monitoring ten aanzien van het beoogd publiek belang in ieder geval gewenst. Is daar geen sprake van dan is een beperktere inzet op monitoring mogelijk. In het onderstaande kader worden hiervan voorbeelden gegeven.

Geen maatschappelijke opgave (meer)	Met een aantal verbonden partijen streeft de provincie geen (of niet langer een) specifiek publiek belang na. Voorbeelden: N.V. Bank Nederlandse Gemeenten of de Nederlandse Waterschapsbank N.V.
(Wettelijke) verplichting/ interprovinciale	Een aantal verbonden partijen vloeien voort uit

verplichting	wettelijke verplichtingen of een afspraak tussen provincies onderling. Voorbeelden: Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland, Vereniging Interprovinciaal Overleg
In uittreding / In afbouw	Bij een aantal verbonden partijen heeft de provincie aangegeven, in de nabije toekomst, geen deel meer te willen te nemen. Sommige verbonden partijen lopen in de nabije toekomst af. Voorbeelden: Stichting Gooisch Natuurreservaat, Life Sciences Fund Amsterdam B.V.

Toelichting GS: De afgelopen jaren zijn diverse stappen gezet ten aanzien van het in kaart brengen en bespreken van de bijdragen van verbonden partijen aan provinciale doelen. Zo is per verbonden partij een medewerker uit de betreffende beleidssector aangewezen als relatiehouder van die partij en wordt daarmee het inzicht in de output en outcome verhoogd. Ook op GS niveau wordt een aantal keren per jaar stil gestaan bij actuele ontwikkelingen per verbonden partij.

Als concrete vervolgstap stellen wij voor om jaarlijks per verbonden partij aan PS te rapporteren over bovenstaande vragen.

Aanbeveling 2: Zorg voor verdere doorontwikkeling van het opdrachtgeverschap aan verbonden partijen.

Een verdere doorontwikkeling van het opdrachtgeverschap is mogelijk. Hierbij kan een portfoliobenadering van meerwaarde zijn. Hierbij kan bijvoorbeeld worden nagegaan óf een verbonden partij actief wordt ingezet als instrument voor een publiek belang, of deelname aan de verbonden partij vervolgens ook bijdraagt aan het (provinciaal) publiek belang en risico's van deelname (in brede zin: financiële, bestuurlijke, juridische, uitvoerings- en communicatierisico's) acceptabel blijven, inclusief het risico op 'lock-in' (zie hieronder). Ook helpt het de provincie in het verkrijgen van een compleet beeld van de risico's van alle verbonden partijen. Tevens kan een centraal perspectief bijdragen aan kennisuitwisseling,

bijvoorbeeld op het gebied van ‘lessons learned’, monitoring en kan het behulpzaam zijn bij het aangaan van nieuwe verbonden partijen en het verder aanjagen van de professionalisering.

Toelichting GS: Wij zien deze aanbeveling in samenhang met aanbeveling 1; als het opdrachtgeverschap goed is georganiseerd, zijn de effecten en risico's van de verbonden partijen beter te monitoren.

Aanbeveling 3: Zorg voor een goede borging van het opdrachtgeverschap, de strategische aansturing en de zorgvuldige inrichting van de verbonden partij wanneer de provincie er voor kiest om meerdere verbonden partijen in te zetten voor hetzelfde beleidsdoel.

Als de provincie meerdere verbonden partijen inzet voor één beleidsdoel, moet voor betrokken partijen en buitenstaanders helder zijn hoe deze instrumenten op elkaar ingrijpen. Dit vraagt om transparantie en extra inzet met betrekking tot de provinciale rollen van goed opdrachtgeverschap, strategische aansturing en een eenduidige inrichting van het instrumentarium waarover alle partijen het eens zijn. Als die aspecten niet op orde zijn, bestaat er in potentie een kans op conflicterende rollen.

Toelichting GS: Deze aanbeveling ziet specifiek op de keuzes die gemaakt worden bij het aangaan van een verbonden partij. Wij menen dat, met de stappen die zijn opgenomen in de Kadernota verbonden partijen 2020, de kans op inzet van meerdere verbonden partijen voor hetzelfde beleidsdoel uiterst klein is.

4. Overige wijzigingen

In de Kadernota verbonden partijen 2020 is opgenomen dat de provincie streeft naar een meerderheidsbelang in een verbonden partij, dan wel naar het maken van concrete afspraken met de andere deelnemers, opdat daadwerkelijk gestuurd kan worden op concrete bijdragen aan door de provincie gedefinieerde publieke belangen.

De provincie wil bij de aansturing van haar verbonden partijen toezien op de stappen die de partijen zetten op het gebied van duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden.

De provincie streeft maatwerk na bij de benoeming van een statutair bestuurder van een verbonden partij en het aangaan van de daarbij behorende arbeidsovereenkomst om zo de scherpte en onafhankelijkheid te borgen. Bij voorkeur vindt een benoeming plaats voor een bepaalde periode.

In het kader van het versterken van het opdrachtgeverschap zal de provincie periodiek monitoren hoe de verbonden partijen bijdragen aan de provinciale doelen.

Sinds 2019 is de Provincie Noord-Holland lid van de Coöperatieve vereniging DOVA. Deze rechtsvorm is toegevoegd aan de Kadernota.

Wij zullen de verbonden partijen informeren over de nieuwe nota en de wijzigingen die dat mogelijk voor de betreffende partij met zich meebrengt. Hierbij past de kanttekening dat de keuzes die de provincie maakt, niet noodzakelijkerwijze leiden tot wijzigingen binnen de verbonden partij.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr.

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 26 mei 2020 over de Kadernota verbonden partijen 2020;

besluiten:

1. De Kadernota verbonden partijen 2020 vast te stellen.

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

KADERNOTA VERBONDEN PARTIJEN 2020

Concept 26 mei 2020

Provincie Noord-Holland

Inhoudsopgave: blz.

1.	Inleiding	3
2.	Deelnemingen	5
	a. Aandeelhouderschap algemeen	5
	b. Aangaan van deelnemingen	6
	c. Aansturen van deelnemingen	11
	d. Evaluatie	19
	e. Wijzigen of afstoten van deelnemingen	20
	f. Rolverdeling PS/GS	22
3.	Stichtingen	25
4.	Verenigingen	27
5.	Gemeenschappelijke Regelingen	29

Bijlagen:

1. Overzicht verbonden partijen Provincie Noord-Holland
2. Verzelfstandiging en samenwerking bij decentrale overheden (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
3. Aanbevelingen uit de evaluatie verbonden partijen 2019

1. Inleiding

Voor het realiseren van maatschappelijke opgaven hebben overheden (rijk, provincies, gemeenten en waterschappen) elkaar nodig. Soms kan het van belang zijn hierbij ook andere semi-publieke en/of private partners te betrekken. In alle gevallen zal binnen de kaders van het democratisch bestel moeten worden gezocht naar de meest effectieve en efficiënte vorm van samenwerken om de opgaven te kunnen realiseren.

De provincie beschikt over een grote verscheidenheid aan instrumenten om haar beleidsdoelstellingen te realiseren, zowel van publiekrechtelijke als privaatrechtelijke aard. Vanuit de specifieke opgave zal steeds moeten worden gezien wat een passende wijze van uitvoering is, met de keuze uit het daarbij behorende instrumentarium. In deze nota wordt op een van deze instrumenten, het instrument van de verbonden partijen, ingegaan.

Bij een **verbonden partij** is sprake van een bestuurlijke en financiële betrokkenheid van de provincie bij een andere organisatie, zoals een vennootschap, stichting of vereniging.

Bestuurlijke betrokkenheid betekent vertegenwoordiging in het bestuur of het hebben van stemrecht.

Financiële betrokkenheid betekent dat er middelen ter beschikking zijn gesteld die verloren gaan in geval van faillissement van de partij of dat een bedrag op de provincie kan worden verhaald als de partij haar verplichtingen niet nakomt.

De huidige Nota verbonden partijen is vastgesteld in 2015. De argumenten om een nieuwe nota te maken zijn de volgende :

- a. Er is een evaluatie van de verbonden partijen uitgevoerd. De belangrijkste aanbevelingen zijn opgenomen in bijlage 3;
- b. de verplichting om elke vier jaar een nieuwe Kadernota verbonden partijen te maken, zoals opgenomen in de Financiële verordening Provincie Noord-Holland 2019.

De rijksoverheid heeft eind 2013 de Nota deelnemingenbeleid Rijksoverheid 2013 uitgebracht. Het beleid voor het beheer van staatsdeelnemingen gaat uit van het zogeheten 'actief aandeelhouderschap'. Publiek belang en het beheer van maatschappelijk vermogen staan in dit beleid centraal.

De provincie Noord-Holland streeft eveneens een actief aandeelhouderschap na. Deelnemen is niet een doel op zich, maar moet bijdragen aan de borging van publieke belangen. Dit gebeurt door te beoordelen of de strategie van de onderneming in lijn is met de door de provincie gedefinieerde publieke belangen, door het (al dan niet) goedkeuren van investeringen, door het vaststellen van het beloningsbeleid en door het benoemen van goede bestuurders en commissarissen.

De Provincie Noord-Holland kent een viertal vormen van verbonden partijen:

1. Deelnemingen;
2. Stichtingen;
3. Verenigingen/coöperaties;
4. Gemeenschappelijke Regelingen.

In hoofdstuk 2 komt de werkwijze rond de provinciale deelnemingen uitgebreid aan de orde.

Deze werkwijze wordt zoveel mogelijk ook toegepast voor de andere rechtsvormen. Door het eigen karakter van de verschillende vormen kan dat echter niet op alle terreinen worden doorgevoerd. In de hoofdstukken 3, 4 en 5 worden de verschillen qua werkwijze voor stichtingen, verenigingen/coöperaties en gemeenschappelijke regelingen toegelicht.

2. Deelnemingen

2a. Aandeelhouderschap algemeen

Binnen de Provincie Noord-Holland vallen onder het begrip verbonden partijen deelnemingen (vennootschappen), stichtingen, verenigingen en gemeenschappelijke regelingen.

Het begrip **deelnemingen** wordt gehanteerd voor vennootschappen, waarvan de provincie aandeelhouder (“deelnemer in het kapitaal”) is.

Het meest geëigende instrument om publieke doelen te bereiken is wet- en regelgeving. De situatie kan zich echter voordoen dat publieke doelen zodanig abstract zijn geformuleerd dat ze moeilijk zijn te vertalen naar wet- en regelgeving.

Een voorbeeld is de betrokkenheid van (provinciale) overheden in tal van netwerkbedrijven. Het publieke belang van goede nutsvoorzieningen van de burgers is moeilijk alleen in wet- en regelgeving te verankeren. Bovendien kan het nodig zijn flexibel te reageren op veranderingen. Wet- en regelgeving alleen is dan geen toereikend instrument. Wanneer de provincie het belangrijk vindt om in dat soort omstandigheden toch aan het roer te zitten kan een deelneming (aandeelhouderschap) uitkomst bieden.

Het deelnemen in een vennootschap is een instrument dat de overheid kan benutten om maatschappelijke doelstellingen uit het collegeprogramma of de programmabegroting te behalen. Daarbij verwacht de overheid dichter bij de realisatie van haar (publieke) doelen te komen.

Er zijn dan ook voor de Provincie Noord-Holland verschillende redenen geweest om een deelneming op te richten.

In een aantal gevallen is de keuze gemaakt dat het publieke belang het best kan worden behartigd door een bestaande provinciale activiteit buiten de provinciale organisatie te plaatsen. Voorbeelden van dergelijke verzelfstandigingen uit het verleden zijn: PWN, Alliander en Afvalzorg.

Daarnaast is sprake geweest van activiteiten die gezamenlijk met andere publieke en/of private partijen worden uitgevoerd ter behartiging van provinciale publieke belangen. Voorbeelden hiervan zijn: Schiphol Area Development Company (SADC), Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord, Zeestad en PolanenPark.

Tenslotte is voor een deelneming gekozen bij nieuw te ontwikkelen activiteiten die het publieke belang behartigen. Voorbeelden daarvan zijn het Participatiefonds Duurzame Economie Provincie Noord-Holland (PDENH) en Innovatiefonds Noord-Holland (INH).

2b. Aangaan van deelnemingen

Zoals hiervoor is aangegeven moet deelnemen in een vennootschap niet een doel op zich zijn, maar moet het bijdragen aan provinciale doelen en belangen. Dit betekent dat aan een aantal voorwaarden moet worden voldaan alvorens tot het aangaan van een deelneming kan worden besloten.

Criteria voor het aangaan van deelnemingen

De provincie zal initiatieven tot het aangaan van (nieuwe) deelnemingen toetsen aan de volgende criteria:

1. Er dient sprake te zijn van een publiek belang;
2. Het publieke belang dient vertaald te zijn in duidelijke beleidsdoelstellingen;
3. Er moet een afweging plaatsvinden van mogelijke instrumenten, waaruit blijkt dat het instrument van een deelneming het beste bijdraagt aan realisatie van de beleidsdoelstellingen;
4. Er wordt een duidelijke strategie voor de aansturing van de deelneming vastgesteld;
5. Er moet expliciet een exit-strategie worden geformuleerd met de voorwaarden waaronder de provincie kan stoppen met de deelneming;
6. Er wordt gestreefd naar een passend rendement;
7. De risico's van de deelneming worden vooraf in kaart gebracht en periodiek gemonitord.

Deze criteria worden hierna uitgewerkt.

1. Er dient sprake te zijn van een publiek belang

In het algemeen is het mogelijk voor de overheid om publieke belangen veilig te stellen via wet- en regelgeving, al dan niet ondersteund door subsidies of belastingen die de productie van goederen of diensten beïnvloeden. Wet- en regelgeving grijpt rechtstreeks aan bij het probleem en is daarom vaak zowel het meest effectief als het meest efficiënt. Bovendien is wet- en regelgeving transparant en voorspelbaar, waardoor belanghebbenden weten waar ze aan toe zijn en duidelijk is waar partijen op kunnen worden afgerekend. Wet- en regelgeving komt bovendien op democratische wijze, via zorgvuldige processen tot stand. De ruimtelijke inrichting is bijvoorbeeld een publiek belang dat het beste via wetten en regels geborgd kan worden.

In sommige situaties komt de realisatie van publieke belangen echter niet tot stand zonder overheidsbetrokkenheid. Zo zijn er vanwege de omvang van investeringen en/of de daarmee gepaard gaande risico's in relatie tot de looptijd van de noodzakelijke financiering, soms geen private partijen die de (gehele) investering kunnen financieren, terwijl de overheid in bepaalde gevallen aan de totstandkoming van de investering publieke belangen toekent. Zo is in 1915 de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) opgericht door een groot aantal publieke partijen om financieringen voor overheden te kunnen verzorgen. Van meer recente datum is de oprichting van het Innovatiefonds Noord-Holland (INH), ter stimulering van innovatieve projecten in de provincie.

Als voorwaarde voor een provinciale deelneming geldt daarom dat er sprake is van een publiek en een provinciaal belang, dat structureel van karakter is en onderdeel uitmaakt van majeure provinciale beleidsopgaven en dat niet louter met wet- en regelgeving geborgd kan worden. Per geval zal dit gemotiveerd moeten worden.

2. Duidelijke beleidsdoelstelling

Het publieke belang dient te zijn vertaald in een welomschreven beleidsdoelstelling, bij voorkeur vastgelegd in wet- en regelgeving. Bij het voorstel tot het aangaan van een deelneming zal concreet worden gemaakt welke publieke belangen er zijn, hoe die moeten worden geborgd en wat de taak voor de (op te richten)deelneming is bij de uitvoering van die doelstellingen.

3. Deelneming is het beste instrument

Nieuwe deelnemingen kunnen worden aangegaan als dat, na zorgvuldige afweging van de alternatieven, de beste keuze lijkt te zijn. Uitgangspunt hierbij is dat publieke middelen slechts risicodragend worden ingezet indien sprake is van gecalculeerde risico's. Daarbij dient afgewogen te worden of de deelneming in de gegeven omstandigheden het geëigende middel is om publieke belangen te borgen. De provincie is geen belegger en mag niet om speculatieve redenen deelnemen in vennootschappen. Er moet dus een aantoonbare en dwingende reden zijn om op basis van de genoemde voorwaarden risicodragend te participeren in een vennootschap of andere rechtspersoon.

Er moet een afweging gemaakt worden tussen de beschikbare instrumenten (subsidie, garantstelling, geldlening, convenant e.d.) en uit die afweging moet in de relatie doel/middel blijken dat het instrument van deelneming het beste bijdraagt aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen in vergelijking met de andere beschreven instrumenten.

Als bijlage 2 bij deze Kadernota is opgenomen het rapport Verzelfstandiging en samenwerking bij decentrale overheden. Dit rapport is geschreven in opdracht van het ministerie van BZK en biedt een afwegingskader voor de keuze tussen publiekrechtelijke of privaatrechtelijke vormgeving. In de hoofdstukken 3 en 4 wordt beschreven op welke wijze publieke taken kunnen worden uitgevoerd en welke rechtsvorm daarbij past.

Specifiek voor een deelneming geldt: een deelneming vertegenwoordigt een bepaalde waarde door de waarde van de onderliggende aandelen. Naast de waarde van het pakket ten tijde van het aangaan van de deelneming bestaat de mogelijkheid van waardeaan groei door positieve resultaten in de vennootschap.

Het deelnemen in een vennootschap kan daarom te prefereren zijn boven het verstrekken van een subsidie, aangezien de mogelijkheid van terugvloeien van waarde en aangroei van waarde rechtstreeks via het instrument deelneming is geborgd.

Een belangrijk voordeel van een deelneming is de mogelijkheid tot (bij-)sturing: via het aandeelhouderschap kan invloed worden uitgeoefend op ontwikkelingen die niet voorzien waren bij de inzet van het instrument.

Om het instrument deelneming optimaal te benutten dienen duidelijke afspraken te worden gemaakt. De risico's moeten vooraf in beeld worden gebracht en die risico's moeten blijvend worden gemonitord. Op basis van een totaalafweging dient de keuze voor het in de gegeven omstandigheden meest geschikte instrument te worden gemaakt.

4. Strategie voor aansturing

De aansturing van een deelneming door de provincie vindt slechts plaats in de rol van aandeelhouder van de betrokken vennootschap.

Bij het aangaan van een deelneming zal in overleg met Provinciale Staten worden vastgesteld welke mate van aansturing gekozen wordt. Uitgangspunt is dat de provincie als aandeelhouder invloed wil kunnen uitoefenen op de bedrijfsvoering van de deelneming in verband met de publieke belangen die worden behartigd. Dat kan door een meerderheidsbelang in de deelneming te hebben dan wel door het maken van afspraken met andere aandeelhouders over de strategische koers en keuzes in de deelneming. De provincie kiest voor het actief beheren van de deelnemingen (zie tevens hoofdstuk 2c).

Bij deelnemingen wordt als standaard werkwijze voor de meest vergaande vorm van bestuurlijke en ambtelijke aansturing gekozen: over aandeelhoudersbesluiten wordt voorafgaande aan de aandeelhoudersvergadering besloten in een vergadering van Gedeputeerde Staten, waarbij een integraal ambtelijk advies voorligt waarin de relevante beleidsinhoudelijke, financiële, juridische en overige aspecten worden gewogen.

Deze werkwijze wordt niet gevolgd bij de deelnemingen BNG en NWB aangezien die deelnemingen als belegging worden aangehouden. Ook bij Zeehaven IJmuiden N.V. wordt deze werkwijze niet gevolgd, aangezien de provincie daarvan geen aandeelhouder is maar houder van certificaten van aandelen (en daarmee slechts gerechtigd tot de winst en niet stemgerechtigd).

Vervolgens wordt de provincie vertegenwoordigd binnen de aandeelhoudersvergadering van de deelneming door de gedeputeerde in wiens beleidsveld de deelneming actief is, tenzij sprake is van majeure conflicterende belangen tussen de provincie en (de bedrijfsvoering van) de deelneming. In dat laatste geval wordt de deelneming bij een andere gedeputeerde belegd. Die keuze wordt mede gemaakt aan de hand van een weging van de aan de betreffende deelneming verbonden risico's.

Los van de besluitvorming rond het aangaan van een deelneming zullen Gedeputeerde Staten bij het aantreden van een nieuw college een overzicht van alle verbonden partijen aan Provinciale Staten voorleggen, waarbij de bestuurlijke toedeling per partij zal worden toegelicht.

5. Exit-strategie

Voordat besloten wordt tot het aangaan van een deelneming moet een exit-strategie geformuleerd worden. In een exit-strategie wordt vastgelegd hoe de provincie op termijn afscheid kan nemen van de deelneming. Dit kan geregeld worden door afspraken te maken met eventuele andere deelnemers (aandeelhoudersovereenkomst) of door statutaire regelingen waardoor het mogelijk wordt gemaakt uit te treden.

Hierbij kan gedacht worden aan de methodiek van vaststelling van de waarde van de aandelen, een lock-up periode waarbinnen aandelen niet vervreemd mogen worden etc.

Uittreding kan zich voordoen wanneer de beleidsdoelstellingen gehaald zijn of wanneer het beleid van de onderneming zich in een andere dan de gewenste richting gaat bewegen en niet bij te sturen valt of wanneer het provinciale beleid in de loop der tijd is gewijzigd.

6. Rendement

Voor een provinciale deelneming geldt dat deze in beginsel (afhankelijk van de beoogde beleidsdoelstellingen) als vennootschap in staat moet zijn om een rendement te behalen op zijn producten of diensten, passend bij de risico's die met de ondernemingsactiviteiten gepaard gaan en waarbij de (financiële) continuïteit van de onderneming wordt gewaarborgd. Dit wil zeggen dat een zodanig rendement wordt behaald dat de onderneming zijn waarde behoudt, kan blijven investeren en zich zelfstandig kan financieren tegen een acceptabele rente en voorwaarden.

Maatschappelijk rendement kan daarbij ook relevant zijn, mits dit meetbaar is. Dit speelt bijvoorbeeld bij provinciale investeringsfondsen zoals PDENH en INH.

Bijstorten van kapitaal hoeft niet per definitie een probleem te zijn mits dit is voorzien en het in relatie tot de beleidsdoelstellingen gebeurt. De bedrijfsvoering moet daarbij efficiënt zijn.

De provincie streeft als aandeelhouder in een deelneming geen winstmaximalisatie na. Bij een deelneming is een gezonde vermogensstructuur van belang voor de continuïteit van een deelneming. Ook zorgt een gezonde vermogensstructuur voor de mogelijkheid van het aantrekken van externe financiering.

De financiering van een deelneming kan bestaan uit eigen en vreemd vermogen. Kenmerk van een provinciale deelneming is dat de provincie in ieder geval participeert in het eigen vermogen (in casu in het aandelenkapitaal). Daarnaast is het mogelijk dat de provincie vreemd vermogen verstrekt of zich garant stelt.

7. Risico's

De risico's van een deelneming moeten in beeld worden gebracht en afgewogen worden tegen de redenen voor het aangaan van een deelneming.

Voor het bepalen en beoordelen van de risico's dient in ieder geval bij iedere nieuwe deelneming een businesscase te worden opgesteld, waarbij de volgende activiteiten worden uitgevoerd:

- a. Risico-inventarisatie van alle financiële en niet- financiële risico's;
- b. Waar mogelijk een scenarioanalyse waarbij risico's inzichtelijk kunnen worden gemaakt.

Uiteindelijk dient de uitslag van de analyse van de businesscase dermate robuust te zijn dat voldoende zekerheid kan worden verkregen over de continuïteit van de deelneming en daarmee op het halen van de provinciale beleidsdoelstellingen.

Elke verbonden partij zal moeten voldoen aan de staatssteunregels. In het geval de provincie aandelen verwerft zal dat tegen een marktconforme prijs moeten gebeuren.

Voor het opzetten voor risicokapitaalfondsen gelden specifieke eisen die zijn neergelegd in artikel 21 van verordening EG 651/2014 (Algemene groepsvrijstellingsverordening).

2c. Aansturen van deelnemingen

In een deelneming (vennootschap) zijn drie organen relevant: het bestuur (directie), een eventuele raad van commissarissen (hierna: RvC) en de Algemene vergadering van Aandeelhouders (hierna: AvA).

De provincie vervult bij deelnemingen slechts de rol van aandeelhouder. Als aandeelhouder wordt gestreefd naar invloed op de bedrijfsvoering, bijvoorbeeld door majeure besluiten te laten onderwerpen aan goedkeuring door de AvA.

Aandeelhouderschap in de praktijk

Gedeputeerde Staten zijn verantwoordelijk voor privaatrechtelijke rechtshandelingen van de provincie. Dit houdt in dat besluitvorming door Gedeputeerde Staten plaatsvindt voordat in een aandeelhoudersvergadering zeggenschapsrechten worden uitgeoefend. Daar waar dit vereist is zullen Gedeputeerde Staten bij hun standpuntbepaling Provinciale Staten consulteren of om instemming vragen (zie hoofdstuk 2e).

Een aandeelhoudersvergadering is het moment waarop de provincie als aandeelhouder een formeel standpunt kan innemen over de gang van zaken bij een deelneming, bijvoorbeeld over het gevoerde beleid, de strategie van de deelneming of over benoemingen.

Hierbij dient bedacht te worden dat een standpunt van de provincie als aandeelhouder niet automatisch met zich meebrengt dat de deelneming dit standpunt over zal nemen. Van belang is onder meer hoe groot het aandelenbelang en daarmee de invloed van de provincie is. Tevens is van belang hoe bij het aangaan van de deelneming in de statuten is geregeld waar de bevoegdheden van de aandeelhouders liggen.

Afgezien van de meer formele setting van de aandeelhoudersvergaderingen wordt er periodiek overleg gevoerd door de portefeuillehouder met de directie en/of leden van de RvC van de betrokken deelneming. In deze gesprekken worden de actuele onderwerpen besproken die binnen de deelneming spelen. Ook met mede-aandeelhouders wordt gesproken over de ontwikkelingen rond de deelneming.

Via een **actief aandeelhouderschap** willen Gedeputeerde Staten bevorderen dat de publieke doelen door de betreffende deelneming zo optimaal mogelijk worden gerealiseerd.

Binnen het actieve aandeelhouderschap wordt vooral gekeken naar:

1. de strategie van de deelneming;
2. een actieve en brede toetsing van investeringsvoorstellen boven een bepaalde omvang (bijv. het aangaan of afstoten van een aandelenbelang);
3. de benoeming van directieleden en commissarissen;
4. het beloningsbeleid van directieleden en de vergoeding van commissarissen;
5. Het toezien op duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden;
6. het toezien op een kwalitatief hoogwaardig en transparant corporate governance beleid (daar waar mogelijk moeten de provinciale deelnemingen de corporate governance code toepassen);
7. het toezien op een efficiënte bedrijfsvoering, een gezonde vermogensstructuur en een gezond rendement (dividend).

Hieronder wordt uitgewerkt uit wat dit betekent voor de rol- en taakverdeling en verantwoordelijkheden bij de aansturing.

1. Strategie

De vaststelling van de strategie van een deelneming is een belangrijk ijkmoment om te bepalen of de publieke doelen binnen de deelneming in voldoende mate tot hun recht komen. De provincie wil als aandeelhouder invloed hebben op de wijze waarop de statutaire doelen op strategisch niveau worden uitgewerkt. De provincie kan dan in de aandeelhoudersvergadering meebeslissen over onderwerpen als belangrijke investeringsbesluiten en de strategische koers van een onderneming.

De doelen van een vennootschap worden vastgelegd in statuten. Het is van belang om de doelen van de deelneming zo te formuleren en te verankeren in de statuten dat deze het doel weergeeft waar de provincie als deelnemer of aandeelhouder met de onderneming naar streeft. Gedeputeerde Staten willen invloed uitoefenen om middels de vertegenwoordiging in de AvA te kunnen bewaken dat de koers van de deelneming in overeenstemming blijft met de publieke belangen van de provincie.

Daarnaast willen Gedeputeerde Staten ook in staat zijn te beoordelen of er mogelijke financiële risico's ontstaan door de strategische koers en het investeringsbeleid van de deelneming. Daarbij gaat de aandacht ook uit naar de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening en een zo doelmatig mogelijke uitvoering. Goed renderende ondernemingen bevatten immers minder risico's en leveren in veel gevallen ook inkomsten op voor de algemene middelen die beschikbaar komen voor andere overheidsbestedingen.

Onder strategische keuzes valt ook besluitvorming over belangrijke veranderingen in de identiteit of het karakter van de onderneming (bijvoorbeeld het aangaan of verbreken van een duurzame samenwerking die van ingrijpende betekenis is) of een belangrijke statutenwijziging.

Bij de provinciale deelnemingen is zelden sprake van formeel opdrachtgeverschap van de provincie richting de deelneming. Desondanks wil de provincie, in nauw overleg met de deelnemingen, periodiek kunnen beoordelen of bijgedragen wordt aan realisatie van provinciale doelstellingen.

Gedeputeerde Staten zullen jaarlijks de ontwikkelingen binnen de diverse deelnemingen bespreken en daarbij beoordelen of wordt bijgedragen aan provinciale beleidsdoelstellingen.

Elke vier jaar zullen de deelnemingen worden geëvalueerd. Daarbij wordt beoordeeld of het houden van een belang in een deelneming nog een provinciaal doel dient. Ingeval er wezenlijke strijdigheid is ontstaan tussen het doel en belang van de deelneming en het publiek belang, zal overwogen moeten worden om de deelneming geheel of gedeeltelijk af te stoten (zie hoofdstuk 2D).

2. Investeringsvoorstellen

Een deelneming is bewust op afstand van de provincie gezet. De taken en bevoegdheden liggen bij de directie en eventuele RvC van een deelneming. De provincie draagt zelf geen directe verantwoordelijkheid voor het uitoefenen van beleid/taken door de deelneming.

Naast de wettelijk toegekende rechten kunnen er in de statuten of in een aandeelhouders-overeenkomst aanvullende bevoegdheden voor de algemene vergadering van aandeelhouders worden opgenomen.

Hierbij valt onder meer te denken aan:

- het goedkeuren van investeringen boven een bepaald bedrag;
- het goedkeuren van een businessplan;
- het aangaan van overeenkomsten tot het lenen of uitlenen van gelden en het aangaan van kredietovereenkomsten;
- het verkrijgen van zekerheden alsmede het opzeggen of afstand doen van zekerheden;
- het aangaan van overeenkomsten waarbij de deelneming zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt of zicht tot zekerheidsstelling voor een schuld van een derde verbindt.

Gedeputeerde Staten zullen verzoeken tot goedkeuring van dergelijke handelingen toetsen aan de provinciale belangen en beleidsdoelstellingen die met de deelneming worden beoogd. Daarbij zal tevens worden afgewogen of mogelijke risico's in de voorstellen niet negatief uitwerken op de bedrijfsvoering van de deelneming.

Waar het wettelijk mogelijk is, is het van belang dat in de statuten geregeld wordt dat de aandeelhouders in een moedervennootschap in moeten stemmen met belangrijke besluiten binnen dochtervennootschappen.

3. Benoeming bestuur en commissarissen

Het bestuur ("directie") is belast met het besturen van de vennootschap.

De RvC houdt toezicht op het bestuur en op de algemene gang van zaken en richt zich daarbij op het belang van de vennootschap.

Leden van het bestuur en de RvC worden in principe benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders, tenzij de benoeming van het bestuur is voorbehouden aan de RvC (bij een structuurvennootschap met volledig regime).

Bij de benoeming van een bestuurder of commissaris gelden de volgende spelregels:

- Leden van Gedeputeerde Staten en/of Provinciale Staten en/of een persoon met een functie binnen het provinciale overheidsapparaat worden niet benoemd tot commissaris of bestuurder (directeur) van een provinciale deelneming;
- Oud-leden van Gedeputeerde Staten en/of personen die een functie hebben bekleed binnen het provinciale overheidsapparaat, kunnen slechts na afloop van een termijn van twee kalenderjaren benoemd worden tot commissaris of directeur van een provinciale deelneming. Voor oud-leden van Provinciale Staten is de termijn een kalenderjaar.
- Gedeputeerde Staten besluiten bij een benoeming dan wel een voordracht slechts over kandidaten die zij geschikt achten als commissaris/directeur bij een provinciale deelneming op basis van een vooraf opgestelde openbare profielschets en een open en transparante benoemingsprocedure;
- Indien Gedeputeerde Staten een commissaris mogen aanbevelen bij een provinciale deelneming, zal deze persoon net als andere kandidaten onderdeel uitmaken van de sollicitatieprocedure en beslist de RvC van de desbetreffende deelneming of deze persoon al dan niet wordt voorgedragen tot commissaris.

De provincie streeft maatwerk na bij de benoeming van een statutair bestuurder van een deelneming en het aangaan van de daarbij behorende arbeidsovereenkomst.

De huidige wetgeving maakt het mogelijk om bij een statutair bestuurder af te wijken van de zogenaamde ketenregeling (ketenregeling per 1-1-2020: er mogen maximaal drie contracten voor bepaalde tijd op rij gesloten worden binnen een periode van drie jaar).

De reden dat voor statutair bestuurders een uitzondering bestaat, is gelegen in de overweging dat statutair bestuurders niet tot de doelgroep behoren die de ketenregeling beoogt te beschermen. Door het opnemen van deze afwijking is het mogelijk om bijvoorbeeld drie arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd van elk vier jaar te sluiten zonder dat een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd ontstaat. Op deze wijze kan er gemakkelijker ingesprongen worden op actuele behoeften en gebeurtenissen bij de provinciale deelnemingen.

Bij de werving van een commissaris/directeur staat voorop dat de juiste mensen op de juiste plek benoemd dienen te worden met het oog op goed ondernemingsbestuur en de publieke belangen die hiermee zijn gemoeid. In het selectieproces worden duidelijke kwaliteit- en toetsingscriteria opgenomen om de kwaliteit van kandidaten te borgen. Daarbij wordt ook nadrukkelijk gelet op een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen.

De provincie streeft na dat commissarissen bij een deelneming maximaal twee termijnen (twee maal vier jaar) zitting hebben in een RvC om zo de scherpte en onafhankelijkheid te borgen. Tevens dient binnen de RvC te worden voorzien in een eigen periodieke evaluatie van haar functioneren.

In het Burgerlijk Wetboek is vastgelegd dat een commissaris van een onderneming primair moet doen wat goed is voor deze onderneming, zonder last of ruggespraak. Er is dus geen sprake van een vertegenwoordiging van de provincie door een commissaris.

In die gevallen dat de provincie een commissaris voordraagt, kan deze voordracht dus niet worden geïnterpreteerd als de aanwijzing van een 'provinciaal belangenbehartiger' in een deelneming.

Wel vindt de provincie het van belang de betrokken commissarissen regelmatig te informeren over het provinciaal beleid om te bevorderen dat de commissarissen oog hebben voor het publieke belang en de eventuele ontwikkelingen daarbij.

4. Beloningsbeleid directie en raad van commissarissen

Statutair bestuurder

Het bezoldigingsbeleid (kader) bij een deelneming wordt vastgesteld door de algemene vergadering van aandeelhouders. Voor de provincie geldt als randvoorwaarde dat een directeur bij een deelneming geen hogere bezoldiging mag ontvangen dan hetgeen is neergelegd in de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) (ook als deze wetgeving niet van toepassing is op de desbetreffende

deelneming). Dit geldt eveneens voor een ontslagvergoeding van een statutair bestuurder van een deelneming. Paragraaf 1 en 2 van de WNT zijn derhalve integraal van toepassing op een statutair bestuurder van een deelneming.

Gezien de aard van de deelnemingen wordt een uitzondering gemaakt voor de BNG en de NWB. Het beloningsbeleid van de BNG en de NWB valt binnen de kaders van het Staatsdeelnemingenbeleid.

Het norminkomen onder de WNT is als volgt opgebouwd:

- de beloning;
- de door de werkgever betaalde sociale-verzekeringspremies;
- de belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen; en
- de voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn (pensioenpremies).

De maxima van deze bedragen worden jaarlijks bij ministeriële regeling gewijzigd.

De provincie hanteert de lijn dat alle beloningen van bestuurders van deelnemingen openbaar worden gemaakt.

Commissaris

Ook de beloning van een commissaris wordt vastgesteld door de algemene vergadering van aandeelhouders. De grenzen van de WNT voor de beloning van commissarissen worden gevolgd. Het maximum voor een lid van de raad van commissarissen en een voorzitter van de raad van commissarissen bedraagt per kalenderjaar 10 respectievelijk 15 procent van het maximale norminkomen van een directeur zoals hiervoor omschreven.

5. Duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden

De provincie verwacht van haar deelnemingen dat actief stappen worden gezet op de belangrijke thema's duurzaamheid, diversiteit en eerlijke arbeidsvoorwaarden. Net zoals de provincie dat doet.

Op het gebied van duurzaamheid verwacht de provincie dat de deelnemingen actief bijdragen aan het halen van de doelstellingen uit het Klimaatakkoord.

De provincie wil een goed werkgever zijn, voor alle mensen die bij haar werken, met eerlijke en eigentijdse arbeidsverhoudingen.

Bij een overheidsorganisatie speelt een aantal factoren een rol wanneer wordt gesproken over goed werkgeverschap. Bijvoorbeeld de waarden voor goed openbaar bestuur, waaronder veiligheid, integriteit en het gelijkheidsbeginsel. En de voorbeeldrol die de provincie heeft als overheidsorganisatie richting de maatschappij, waardoor duurzaamheid, diversiteit en inclusie prominent in beeld zijn.

De provincie bevordert diversiteit in haar personeelsbestand door het bewust mee te nemen in haar arbeidsmarktbenadering, er wordt aandacht besteed aan bewustwording van het thema en mogelijkheden worden benut om bij dit thema op te trekken met netwerkpartners.

Bovengenoemde thema's vindt de provincie belangrijk bij de uitvoering van haar personeelsbeleid. De provincie verwacht dat haar deelnemingen dit belang onderkennen en er op passende wijze actief uitvoering aan geven. Hierover zal de provincie het gesprek aangaan met haar deelnemingen.

6. Governancebeleid

Om waarborgen te hebben dat de publieke belangen ook in de structuur van de organisatie goed zijn verankerd, verlangt de provincie van de (grotere) deelnemingen dat er een governancebeleid is.

In dit beleid dienen onder meer regels te zijn opgenomen over bestuur en RvC (onder meer taak en werkwijze, deskundigheid, diversiteit, bezoldiging, transparantie, belangenverstrengeling) en over de bevoegdheden van aandeelhouders. Het beleid dient ook spelregels te bevatten over de wijze waarop bestuur, RvC en aandeelhouders met elkaar om moeten gaan. Uitgangspunt is dat het governancebeleid in overeenstemming is met de Corporate Governance code, aangezien deze code als 'best practice' wordt gehanteerd voor overheidsdeelnemingen. De directie dient in het jaarverslag te rapporteren over de wijze waarop de Code is gevolgd.

7. Dividendbeleid en overige financiële aspecten

De provincie streeft ernaar dat iedere deelneming een dividendbeleid opstelt dat met de provincie als aandeelhouder wordt besproken. In het dividendbeleid zet een deelneming uiteen welk deel van de winst de onderneming in beginsel jaarlijks wil uitkeren als dividend en welke overwegingen daarbij relevant zijn. Meestal wordt in de aandeelhoudersvergadering besloten wat er als dividend wordt uitgekeerd. Ook kan het zo zijn dat de statuten van een deelneming bepalen dat (een gedeelte van) de winst door de directie wordt gereserveerd na daartoe goedkeuring te hebben verkregen van de raad van commissarissen. De overige winst staat dan ter vrije beschikking van de aandeelhoudersvergadering.

Als een deelneming een grote investeringsagenda heeft of bijvoorbeeld meer weerstandsvermogen moet opbouwen, kan het zo zijn dat het voor de hand ligt om minder of zelfs geen dividend te laten uitkeren. Niet-uitgekeerde winst wordt toegevoegd aan het eigen vermogen van de deelneming en versterkt hiermee de kapitaalratio's.

Jaarrekening

De aandeelhouders hebben de statutaire bevoegdheid om de jaarrekening goed of af te keuren. Het afkeuren van een jaarrekening is een vergaand middel om het ongenoegen over het gevoerde beleid van een deelneming te laten blijken. Het is een aanwijzing dat er ter principale ontwikkelingen binnen de deelneming hebben plaatsgevonden die niet op de instemming van de aandeelhouders kunnen rekenen. Het afkeuren van een jaarrekening zal dan ook veelal betekenen dat er ingrijpende maatregelen in het bestuur van de deelneming vereist zijn. Het kan dan ook gezien worden als een uiterst middel om het publieke belang in de deelneming te behartigen.

2d. Evaluatie

Met een welomschreven beleidsdoelstelling is bij het aangaan van een deelneming helder gemaakt welke taak dient te worden gerealiseerd door de vennootschap, waarvan de provincie aandeelhouder wordt. Periodiek (per vier jaar) zal worden geëvalueerd of de beleidsdoelstellingen worden behaald.

Als gevolg van veranderde omstandigheden, kan er een discrepantie ontstaan tussen de deelneming en publieke belangen.

Het is denkbaar dat de deelneming bepaalde acties, die goed zijn voor het bewerkstelligen van de publieke belangen, moet nalaten vanwege het waarborgen van de financiële continuïteit van de organisatie. Ook kan het zijn dat doelen van de deelneming niet meer in overeenstemming zijn met publieke belangen, bijvoorbeeld als gevolg van veranderde wetgeving of gewijzigde marktomstandigheden.

Beide aspecten zullen steeds tegen elkaar moeten worden afgewogen. Waar wenselijk moet daarbij zoveel mogelijk worden afgestemd met andere (publieke) medeaandeelhouders. Eventueel kan een herijking van de beleidsdoelen nodig zijn.

De conclusie van de evaluatie kan zijn:

- de deelneming ongewijzigd aan te houden
- de deelneming aan te houden met wijzigingen (zie hierna 2e)
- de deelneming (geheel of gedeeltelijk) te beëindigen (zie hierna 2e).

2e. Wijzigen of afstoten van deelnemingen

Het wijzigen of beëindigen van een deelneming dient zorgvuldig en op grond van een gedegen afwegingsproces te gebeuren. Voortdurend dient hierbij getoetst te worden of de actie passend is vanuit het oogpunt van het publiek belang. Tevens dient ervoor gezorgd te worden dat de besluitvormingsprocessen hieromtrent zorgvuldig en adequaat verlopen.

Het wijzigen van een deelneming

Er kunnen situaties ontstaan die aanleiding zijn om de aard van een deelneming tussentijds aan te passen. Hierbij kan aan verschillende omstandigheden worden gedacht:

- Een deelneming komt in zodanige financiële omstandigheden terecht dat bijstorting in het aandelenkapitaal wenselijk is. In zijn algemeenheid betekent dit dat alle aandeelhouders hierin een keuze moeten maken, met eventuele gevolgen voor de verhoudingen in het aandelenkapitaal. Gelet op de begrotingsconsequenties zullen Provinciale Staten aan een bijstorting goedkeuring moeten geven.
- De provincie heeft bepaalde publieke belangen die ze via een bestaande deelneming wil realiseren. Hierover zal niet alleen overeenstemming met het bestuur van de deelneming moeten worden bereikt maar ook met de medeaandeelhouder(s). Als dit leidt tot majeure wijzigingen binnen de deelneming zullen Provinciale Staten goedkeuring aan deze wijzigingen moeten geven.
- Binnen bestaande deelnemingen komen aandelen van medeaandeelhouders beschikbaar, die aan de overige aandeelhouders worden aangeboden. De provincie zal moeten overwegen of ze deze zal willen overnemen als het past binnen het publieke belang.
- Bij enkele deelnemingen geldt dat alleen publieke partijen de aandelen kunnen houden. Dit geldt in het bijzonder voor een aantal netwerkbedrijven (drinkwater, gas, elektriciteit).

Het beëindigen van deelnemingen

Bij het aangaan van een deelneming zijn van te voren, indien er mede-aandeelhouders zijn, afspraken gemaakt over een mogelijke exit.

Verkoop van een deelneming of het liquideren van een deelneming is een privaatrechtelijke handeling en daarmee een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten. Het college zal daarbij moeten nagaan of het besluit tot verkoop of liquidatie dermate ingrijpende gevolgen voor de provincie heeft dat Provinciale Staten op grond van artikel 167 Provinciewet in de gelegenheid moet worden gesteld om wensen en bedenkingen te uiten.

Bij het beëindigen of afstoten van een deelneming dienen vooraf in ieder geval de volgende aspecten beoordeeld te worden:

- Het moet duidelijk zijn dat het aandeelhouderschap als instrument geen toegevoegde waarde meer heeft voor de borging van het publieke belang. Bijvoorbeeld omdat de betrokken publieke belangen via andere instrumenten zoals wet- en regelgeving afdoende zijn geregeld.
- Het moet duidelijk zijn dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van publiek aandeelhouderschap, waardoor de publieke belangen onvoldoende kunnen worden behartigd. Als dat het geval is dient afstoten van het aandeelhoudersbelang overwogen te worden.
- Er moeten voldoende waarborgen zijn dat de continuïteit van de dienstverlening door privaat aandeelhouderschap niet in gevaar komt. Hierbij moet rekening worden gehouden met eventuele risico's van bijvoorbeeld financiële problemen van de onderneming of afstoten van aandelen in buitenlandse of speculatieve handen. De mogelijkheid van deze risico's dient vanuit een maatschappelijke zorgplicht te worden meegewogen in de bredere afweging van de borging van publieke belangen.
- Het proces van vervreemden van de aandelen in een deelneming dient met de nodige zorgvuldigheid te geschieden ter borging van de provinciale belangen. Daarbij zal een afweging moeten worden gemaakt van de opbrengstpotenties en risico's van het nog tijdelijk aanhouden van de aandelen tegenover de opbrengstpotenties en risico's van een eventuele vervreemding

2f. Rolverdeling Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten

In een duaal stelsel is de verhouding tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten zo dat Provinciale Staten vaststellen wat tot de publieke taak behoort. Zij stellen ook de kaders voor deelname vast.

Hierna wordt het samenspel tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten nader uitgewerkt.

Het samenspel van Gedeputeerde Staten met Provinciale Staten vindt zijn basis in de Provinciewet. Voor het deelnemingenbeleid gaat het daarbij vooral om de artikelen 158 en 167 Provinciewet en het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV).

Gedeputeerde Staten zijn op grond van de Provinciewet bevoegd te besluiten tot privaatrechtelijke rechtshandelingen van de provincie en dus ook tot het beschikken over de aandelen en het uitoefenen van aandeelhoudersrechten.

Gedeputeerde Staten betrekken Provinciale Staten tijdig bij belangrijke besluiten die aan de orde zijn. Daarbij wordt rekening gehouden met de verantwoordelijkheid als aandeelhouder. Dit wil zeggen dat de belangen van het bedrijf en de belangen van medeaandeelhouders in de afweging worden meegenomen.

Gedeputeerde Staten zijn bevoegd te beslissen over oprichting van of deelneming in een privaatrechtelijke rechtspersoon. Het besluit wordt niet genomen dan nadat Provinciale Staten een ontwerpbesluit is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld hun wensen en bedenkingen ter kennis van Gedeputeerde Staten te brengen.

Kaders stellen

Deelnemingen zijn een instrument om publieke belangen te behartigen. Het bepalen van wat tot de publieke belangen van de provincie moet worden gerekend is een verantwoordelijkheid van Provinciale Staten. Dit betekent dat Provinciale Staten hiervoor de kaders vaststellen.

Provinciale Staten bepalen wat de doelen en taken van de provincie zijn, wat er wel en niet tot het provinciaal publiek belang behoort, en of de activiteiten van de verbonden partij binnen de provinciale doelstellingen vallen.

Het uiten van “wensen en bedenkingen”

Gedeputeerde Staten stellen Provinciale Staten vooraf in de gelegenheid ‘wensen en bedenkingen’ kenbaar te maken over:

- een voorstel tot het aangaan van een nieuwe deelneming of oprichten van een privaatrechtelijke entiteit (artikel 158 PW, lid 2);

- een voorstel tot wijziging van een deelneming voor zover hieraan financiële of belangrijke beleidsinhoudelijke gevolgen zijn verbonden (artikel 167 PW, lid 4);
- een privaatrechtelijke handeling, met name het uitoefenen van aandeelhoudersbevoegdheden, indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de provincie (artikel 167 PW, lid 4).

Onder het uiten van 'wensen en bedenkingen' worden richtinggevende uitspraken en suggesties van Provinciale Staten verstaan die door Gedeputeerde Staten betrokken kunnen worden bij de besluitvorming over de voorliggende voorstellen. Gedeputeerde Staten zullen deze wensen en bedenkingen in de besluitvorming betrekken tenzij zwaarwegende overwegingen vanuit de verantwoordelijkheid als aandeelhouder zich hiertegen verzetten. Hierover dienen Gedeputeerde Staten zich tegenover Provinciale Staten te verantwoorden. Wensen en bedenkingen zijn derhalve geen vraag om toestemming van Provinciale Staten. Gedeputeerde Staten behouden hier een eigen verantwoordelijkheid, waarover zij zich politiek hebben te verantwoorden.

Provinciale Staten kunnen alleen weloverwogen wensen en bedenkingen over de verbonden partij ter kennis brengen indien zij op de hoogte worden gesteld van de meerjarige kaders over doelstellingen, prestaties, kosten en beheersing van financiële risico's. Beëindiging van de relatie met een verbonden partij verdient in de voorbereidingsfase reeds de nodige aandacht.

Tussentijdse informatie en consultatie

Gedeputeerde Staten zullen, mede op basis van de actieve informatieplicht, bij de volgende ontwikkelingen binnen de deelnemingen Provinciale Staten informeren:

- voorstellen voor een meerjarige strategie van een deelneming
- bij omvangrijke wijzigingen in de structuur van de deelneming (bijvoorbeeld een omvangrijke overname)
- bij ingrijpende wijzigingen in de statuten
- wanneer er politiek of maatschappelijk belangrijke ontwikkelingen aan de orde zijn
- bij belangrijke bestuurlijke wijzigingen binnen de deelneming

Daarnaast worden Provinciale Staten van tijd tot tijd door het bedrijf zelf geïnformeerd over de strategie en ontwikkelingen van de deelneming. Dit kan mogelijk ook gebeuren in de vorm van een werkbezoek.

Verder legt de wet Gedeputeerde Staten de plicht op Provinciale Staten te informeren, wanneer Provinciale Staten daarom verzoeken (artikel 167 PW, lid 4).

Aandeelhoudersbesluiten die grote gevolgen voor de verbonden partij hebben, kunnen ook gevolgen voor het bereiken van op provinciaal niveau vastgelegde publieke doelstellingen teweeg brengen. Zij dienen dan eveneens te worden voorgelegd aan Provinciale Staten.

Verantwoording afleggen

Twee keer per jaar leggen Gedeputeerde Staten verantwoording af aan Provinciale Staten over de deelnemingen in vennootschappen. Gedeputeerde Staten doen dit met de paragraaf Verbonden Partijen in de jaarstukken en bij de begroting conform het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Hierin wordt onder meer verslag gedaan van de transacties die in de afgelopen periode hebben plaatsgevonden, de belangrijkste beleidslijnen die zijn geformuleerd en ontwikkelingen die binnen het beheer van deelnemingen hebben plaatsgevonden.

Periodiek, in beginsel elke collegeperiode, vindt een evaluatie van de deelnemingen-portefeuille plaats, waarbij getoetst wordt of het publieke belang dat door middel van de deelneming wordt nagestreefd nog steeds in voldoende mate wordt behartigd. Daarnaast wordt gekeken of er eventueel andere afspraken gemaakt moeten worden met betrekking tot de deelnemingen bijvoorbeeld over de wijze van aandeelhouderschap.

De deelneming legt aan Gedeputeerde Staten verantwoording af door de jaarrekening en de bestemming van de winst in de aandeelhoudersvergadering ter vaststelling voor te leggen. Daarnaast kunnen Gedeputeerde Staten bij het verantwoordingsproces gebruik maken van de aandeelhoudersbevoegdheden zoals het recht op inlichtingen van het bestuur en commissarissen. De jaarrekening zal ter beschikking van Provinciale Staten worden gesteld door publicatie op de provinciale website.

Vertrouwelijkheid

Waar nodig kan met gebruikmaking van de bepalingen rond 'geheimhouding' uit de provinciewet gevoelige informatie omtrent concrete deelnemingen tussen Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten worden uitgewisseld. Hiermee kan enerzijds een adequate informatie-uitwisseling tussen Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten worden gewaarborgd en kunnen anderzijds bedrijfsbelangen worden ontzien. Gedeputeerde Staten zullen hierbij terughoudendheid betrachten om te voorkomen dat Provinciale Staten in onvoldoende mate worden geïnformeerd.

3. Stichtingen

De in hoofdstuk 2 beschreven werkwijze voor deelnemingen wordt ook toegepast voor de andere verbonden partijen, met de daarbij horende rechtsvormen. Door het eigen karakter van de verschillende vormen kan dat echter niet op alle terreinen worden doorgevoerd. Zo is er bij stichtingen, verenigingen en gemeenschappelijke regelingen geen sprake van aandeelhouderschap.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op specifieke kenmerken van stichtingen.

Algemeen

Een stichting is een bij notariële akte in het leven geroepen rechtspersoon en is daarmee zelfstandig drager van rechten en plichten. Een stichting kent geen leden en beoogt met behulp van een daartoe bestemd vermogen een in de statuten vermeld doel te verwezenlijken. Een stichting mag geen winstoogmerk hebben.

Het enige verplichte orgaan bij een stichting is het bestuur. Daarnaast kan er sprake zijn van een Raad van Toezicht, die toezicht houdt op het bestuur.

Aansturing

Leden van Gedeputeerde Staten kunnen uit hoofde van hun functie worden benoemd tot bestuurslid, of lid van de raad van toezicht. De zittingstermijn is dan voor de duur van de zittingsperiode. Daarnaast komt het voor dat derden namens de provincie zitting nemen in het bestuur van een stichting.

Een kenmerkend verschil met deelnemingen is dat het stemrecht niet namens de provincie bij Gedeputeerde Staten ligt (art. 158 Provinciewet), maar bij degene die lid is van het bestuur.

Het lidmaatschap van het bestuur van een stichting is een andere rol dan die van een aandeelhouder bij een deelneming.

Gezien deze andere rol bij stichtingen wordt als standaard werkwijze voor de volgende vorm van bestuurlijke en ambtelijke aansturing gekozen: voorafgaande aan een vergadering van het bestuur van een stichting waarin een lid van Gedeputeerde Staten actief is, wordt de agenda van de bestuursvergadering besproken in een vergadering van Gedeputeerde Staten. Het betrokken lid van Gedeputeerde Staten ontvangt een integraal ambtelijk advies waarin de relevante beleidsinhoudelijke, financiële, juridische en overige aspecten worden gewogen.

In die gevallen dat er sprake is van structurele conflicterende belangen tussen de provincie en de stichting, wordt het lidmaatschap van het bestuur beëindigd.

Gedeputeerde Staten zullen bij het aantreden van een nieuw college een overzicht van alle verbonden partijen (waaronder de stichtingen) aan Provinciale Staten voorleggen, waarbij de bestuurlijke toedeling per partij zal worden toegelicht. Die keuzes worden mede gemaakt aan de hand van een weging van de aan de betreffende stichting verbonden risico's.

De provincie Noord-Holland beschouwt een stichting als een verbonden partij als er (afgezien van de bestuursrol) ten minste sprake is van een jaarlijkse subsidiebijdrage. Daarmee wordt de definitie van verbonden partijen verbreed.

De voornaamste redenen om een stichting in te schakelen bij het verzorgen van een publiek belang zijn: de onafhankelijkheid, een gelijkwaardige inbreng van betrokkenen en de mogelijkheden van een stichting om gelden van derden te ontvangen.

4. Verenigingen/Coöperaties

De in hoofdstuk 2 beschreven werkwijze voor deelnemingen wordt ook toegepast voor de andere verbonden partijen, met de daarbij horende rechtsvormen. Door het eigen karakter van de verschillende vormen kan dat echter niet op alle terreinen worden doorgevoerd. Zo is er bij stichtingen, verenigingen en gemeenschappelijke regelingen geen sprake van aandeelhouderschap.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op specifieke kenmerken van verenigingen en coöperaties.

Algemeen

Een vereniging is een duale rechtspersoon met ten minste twee leden die is opgericht met een bepaald doel. Leden kunnen zijn natuurlijke personen of rechtspersonen.

Een vereniging kent een bestuur en een algemene ledenvergadering. Leden hebben invloed op het beleid van de vereniging via de algemene (leden)vergadering (ALV).

Aansturing

Leden van Gedeputeerde Staten kunnen uit hoofde van hun functie worden benoemd tot bestuurslid. De zittingstermijn is dan voor de duur van de zittingsperiode.

Een kenmerkend verschil met deelnemingen is dat het stemrecht niet namens de provincie bij Gedeputeerde Staten ligt (art. 158 Provinciewet), maar bij degene die lid is van het bestuur.

Het lidmaatschap van het bestuur van een vereniging is een andere rol dan die van een aandeelhouder bij een deelneming.

Gezien deze andere rol bij verenigingen wordt als standaard werkwijze voor de volgende vorm van bestuurlijke en ambtelijke aansturing gekozen: voorafgaande aan een vergadering van het bestuur van een vereniging waarin een lid van Gedeputeerde Staten actief is, wordt de agenda van de bestuursvergadering besproken in een vergadering van Gedeputeerde Staten.

Het betrokken lid van Gedeputeerde Staten ontvangt een integraal ambtelijk advies waarin de relevante beleidsinhoudelijke, financiële, juridische en overige aspecten worden gewogen.

In die gevallen dat er sprake is van structurele conflicterende belangen tussen de provincie en de vereniging, wordt het lidmaatschap van het bestuur beëindigd. Tevens zal dan een heroverweging van het lidmaatschap plaatsvinden.

Gedeputeerde Staten zullen bij het aantreden van een nieuw college een overzicht van alle verbonden partijen (waaronder de verenigingen) aan Provinciale Staten voorleggen, waarbij de bestuurlijke toedeling per partij zal worden toegelicht. Die keuzes worden mede gemaakt aan de hand van een weging van de aan de betreffende vereniging verbonden risico's.

Coöperatie

De coöperatie is een bij notariële akte als coöperatie opgerichte vereniging. Zij moet zich blijkens de statuten ten doel stellen in bepaalde stoffelijke behoeften van haar leden te voorzien krachtens overeenkomsten, anders dan van verzekering, met hen gesloten in het bedrijf dat zij te dien einde te hunnen behoefte uitoefent of doet uitoefenen.

Samengevat: een coöperatie is een vereniging waarin een bedrijf wordt uitgeoefend.

5. Gemeenschappelijke regelingen

De in hoofdstuk 2 beschreven werkwijze voor deelnemingen wordt ook toegepast voor de andere verbonden partijen, met de daarbij horende rechtsvormen. Door het eigen karakter van de verschillende vormen kan dat echter niet op alle terreinen worden doorgevoerd. Zo is er bij stichtingen, verenigingen en gemeenschappelijke regelingen geen sprake van aandeelhouderschap.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op specifieke kenmerken van gemeenschappelijke regelingen.

Algemeen

Gemeenschappelijke regelingen zijn samenwerkingsverbanden tussen partijen zoals gemeenten, provincies en waterschappen. Een gemeenschappelijke regeling (hierna: GR) wordt ingesteld op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen, in tegenstelling tot de andere verbonden partijen die zijn opgenomen in het Burgerlijk Wetboek.

Een GR dient ter behartiging van één of meerdere specifiek benoemde belangen. Bij de regeling kan een openbaar lichaam worden ingesteld. Dat openbaar lichaam is een rechtspersoon.

Ook kan een bedrijfsvoeringsorganisatie worden ingesteld in het geval de regeling uitsluitend wordt getroffen ter behartiging van de sturing en beheersing van ondersteunende processen en van uitvoeringstaken van de deelnemers.

Indien sprake is van een openbaar lichaam geldt een rechtstreekse werking van besluiten van de GR: deelnemers dienen hun medewerking te verlenen aan de uitvoering van besluiten die het bestuur van het openbaar lichaam heeft genomen in verband met de uitoefening van de aan dat bestuur overgedragen bevoegdheden.

Indien die medewerking naar het oordeel van het bestuur van het openbaar lichaam niet of niet in voldoende mate wordt verleend, kan het bestuur van het openbaar lichaam namens en ten laste van de betrokken deelnemer een besluit uitvoeren of doen uitvoeren.

GR-en kunnen eigen bevoegdheden hebben voor wat betreft het opstellen van verordeningen, het handhaven van regels en het opleggen van bestuursdwang.

Het bestuur van een openbaar lichaam bestaat uit een Algemeen Bestuur (hierna: AB) en een Dagelijks Bestuur (hierna: DB) en een voorzitter. Laatstgenoemde is voorzitter van zowel AB als DB.

Het DB van het openbaar lichaam bestaat uit de voorzitter en twee of meer andere leden, door en uit het AB aan te wijzen. De leden van het DB mogen nimmer de meerderheid uitmaken van het AB.

Aansturing

Leden van Gedeputeerde Staten en/of Provinciale Staten kunnen uit hoofde van hun functie worden benoemd tot AB- of DB-lid. De zittingstermijn is dan voor de duur van de zittingsperiode.

Een kenmerkend verschil met deelnemingen is dat het stemrecht niet namens de provincie bij Gedeputeerde Staten ligt (art. 158 Provinciewet), maar bij degene die lid is van het bestuur.

Een ander belangrijk verschil met de provinciale deelnemingen is dat er bij een GR vrijwel altijd sprake is van formeel opdrachtgeverschap van de provincie richting de GR. Daardoor kan de provincie concrete afspraken over de uitvoering van de werkzaamheden maken en kan scherper worden gestuurd op realisatie van provinciale doelstellingen.

Het lidmaatschap van het bestuur van een GR is een andere rol dan die van een aandeelhouder bij een deelneming.

Gezien deze andere rol bij GR-en wordt als standaard werkwijze voor de volgende vorm van bestuurlijke en ambtelijke aansturing gekozen: voorafgaande aan een vergadering van het bestuur van een GR waarvan de provincie deelnemer is, wordt de agenda van de bestuursvergadering besproken in een vergadering van Gedeputeerde Staten.

Het betrokken lid van Gedeputeerde Staten ontvangt een integraal ambtelijk advies waarin de relevante beleidsinhoudelijke, financiële, juridische en overige aspecten worden gewogen.

In die gevallen dat er sprake is van majeure conflicterende belangen tussen de provincie en de GR, wordt de meer formele rol van deelnemer aan de GR (eigenaarsrol) belegd bij een ander lid van Gedeputeerde Staten dan de beleidsrol (opdrachtgeversrol).

Die keuze wordt mede gemaakt aan de hand van een weging van de aan de betreffende GR verbonden risico's. Tevens kan dit leiden tot een heroverweging van de deelname aan de GR.

Gedeputeerde Staten zullen bij het aantreden van een nieuw college een overzicht van alle verbonden partijen aan Provinciale Staten voorleggen, waarbij de bestuurlijke toedeling per partij zal worden toegelicht.

Begroting

Een verschil met deelnemingen is dat de provincie als deelnemer in een GR pro-rata aansprakelijk is voor eventuele tekorten die optreden in de GR. Dat is bij een vennootschap niet het geval.

Gezien deze mogelijk nadelige gevolgen voor de provincie als deelnemer aan een GR voorziet de WGR in een rol van Provinciale Staten bij het vaststellen van de begroting van een GR: Het DB van het openbaar lichaam zendt de ontwerpbegroting acht weken voordat zij aan het AB wordt aangeboden, toe aan de raden van de deelnemende gemeenten en aan provinciale staten van de deelnemende provincies.

De raad van een deelnemende gemeente en Provinciale Staten van een deelnemende provincie kunnen bij het DB van het openbaar lichaam hun zienswijze over de ontwerpbegroting naar voren brengen. Het DB voegt de commentaren waarin deze zienswijze is vervat bij de ontwerpbegroting, zoals deze aan het AB wordt aangeboden. Nadat deze is vastgesteld, zendt het AB van het openbaar lichaam, zo nodig, de begroting aan de raden van de deelnemende gemeenten en de staten van de deelnemende provincies, die ter zake bij de Minister van Binnenlandse Zaken hun zienswijze naar voren kunnen brengen.

Het voorgaande is ook van toepassing op besluiten tot wijziging van de begroting. In de gemeenschappelijke regeling kan worden bepaald ten aanzien van welke categorieën begrotingswijzigingen hiervan kan worden afgeweken.

Toe- en uittreding

De Wet gemeenschappelijke regelingen maakt onderscheid tussen GR-en tussen provincies onderling of tussen gemeenten en provincies. Bij de provincie is met uitzondering van de Randstedelijke Rekenkamer en het Waddenfonds slechts sprake van GR-en tussen gemeenten en provincies.

In alle gevallen is voor het treffen van een gemeenschappelijke regeling toestemming nodig van Provinciale Staten. Die toestemming kan slechts worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Bijlagen:

1. Overzicht verbonden partijen Provincie Noord-Holland
2. Verzelfstandiging en samenwerking bij decentrale overheden (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)
3. Aanbevelingen uit de evaluatie verbonden partijen 2019

DEELNEMINGEN

- 2 N.V. Afvalzorg Holding
- 3 N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)
- 4 Recreatie Noord-Holland N.V. (RNH)
- 5 Schiphol Area Development Company N.V. (SADC)
- 6 Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor het Noordzeekanaalgebied N.V. (RON)
- 7 Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V. (NHN)
- 8 PolanenPark B.V.
- 9 PolanenPark C.V.
- 10 Zeehaven IJmuiden N.V.
- 11 Zeestad Beheer B.V.
- 12 Zeestad C.V.
- 13 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
- 14 Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)
- 15 Life Sciences Fund Amsterdam B.V.
- 16 Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland B.V.
- 17 Innovatiefonds Noord-Holland B.V.
- 18 SolaRoad BV

STICHTINGEN

19	Stichting Goois Natuurreservaat
20	Stichting bevordering kwaliteit leefomgeving Schipholregio
21	Stichting Projectbureau Masterplan Noordzeekanaalgebied
22	Stichting administratiekantoor Aandelen Zeehaven IJmuiden
23	Stichting Voorbereiding Pallas-reactor

VERENIGINGEN

- ## 24 Interprovinciaal Overleg (vereniging IPO)

COÖPERATIES

- 25 Coöperatieve vereniging DOVA

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN

- 26 Schadeschap Luchthaven Schiphol
- 27 Recreatieschap Spaarnwoude
- 28 Recreatieschap Groengebied Amstelland
- 29 Recreatieschap Twiske-Waterland
- 30 Recreatieschap Alkmaarder- en
Uitgeestermeer
- 31 Recreatieschap Plassenschap Loosdrecht
e.o.
- 32 Beheersregeling Amstel
- 33 Randstedelijke Rekenkamer
- 34 Waddenfonds
- 35 Omgevingsdienst Flevoland & Gooi-en
Vechtstreek
- 36 Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied
- 37 Omgevingsdienst Noord-Holland Noord
- 38 Omgevingsdienst IJmond

Publiekrechtelijk rechtspersoon

- 39 Fonds nazorg gesloten stortplaatsen
provincie Noord-Holland

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Verzelfstandiging en samenwerking bij decentrale overheden

Afwegingskader voor de keuze tussen
publiekrechtelijke of privaatrechtelijke vormgeving

mr. R.J.M.H. de Greef, prof. mr. S.E. Zijlstra en mr. F.H.K. Theissen

Auteurs

dhr. mr. R.J.M.H. (Rob) de Greef	- Partner bij PROOF Adviseurs; docent staats- en bestuursrecht Vrije Universiteit
dhr. prof. mr. S.E. (Sjoerd) Zijlstra	- Hoogleraar Staats- en Bestuursrecht Vrije Universiteit
dhr. mr. F.H.K. (Florian) Theissen	- Partner bij PROOF Adviseurs

Begeleidingscommissie

mevr. mr. M.G. (Margreeth) Hordijk <i>(voorzitter)</i>	- Ministerie van BZK
dhr. H. (Henk) Bouwmans	- Raadslid.NU
dhr. D. (David) Gutteling MA MSc	- Ministerie van BZK
dhr. mr. A.P. (Alain) Krijnen	- Ministerie van BZK
dhr. drs. R.W.M. (Ron) Nederpelt	- Ministerie van BZK
mevr. mr. J.E. (Elly) Poldervaart	- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
mevr. O. (Oy-Len) Rigot MSc	- Ministerie van BZK
mevr. mr. Y.C.C. (Yolanthe) Sinnige	- Interprovinciaal Overleg
dhr. drs. J. (Jouke) Vis	- Vereniging van Griffiers; Gemeente Sittard-Geleen

De auteurs en begeleidingscommissie bedanken verder voor hun input:

dhr. T. (Timothy) van Dijk	- Gemeente Rotterdam
dhr. mr. A.P.E. (Evert) Jaquet	- Gemeente Dordrecht / Drechtsteden
dhr. drs. V.J.C.M. (Vincent) Kruithof	- Provincie Limburg
mevr. mr. L.H.P. (Louise) Martens	- Gemeente Tholen
mevr. mr. drs. H. (Helma) Pol	- Provincie Overijssel
dhr. mr. M.C. (Maarten) de Voogd	- KokxDeVoogd

Voorwoord

Gemeenten en provincies maken op ruime schaal gebruik van de mogelijkheid om publieke taken via een privaatrechtelijke rechtsvorm uit te voeren. In de Gemeentewet en de Provinciewet gaat de voorkeur uit naar publiekrechtelijke rechtsvormen voor de behartiging van publieke belangen. Dit met het oog op de waarborgen voor het gebruik van bevoegdheden, besluitvormingsstructuren, beïnvloedingsmogelijkheden, toezicht, democratische controle en openbaarheid. Als gemeenten of provincies gebruik willen maken van een privaatrechtelijke rechtsvorm, dan is dat alleen toegestaan “indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang” (artikel 160, tweede lid, Gemeentewet en artikel 158, tweede lid, Provinciewet).

Met de recente wijziging van de Gemeentewet en de Provinciewet (Stb. 2015, 426) is deze zogenaamde voorkeursnorm – als uitgangspunt – herbevestigd. Wat wel is veranderd is dat een besluit om privaatrechtelijke rechtsvormen op te richten niet langer goedkeuring behoeft van gedeputeerde staten indien het een gemeentelijk besluit betreft, respectievelijk de Minister van BZK indien het een provinciaal besluit betreft (artikel 160, derde lid, Gemeentewet en artikel 158, derde lid, Provinciewet). Volstaan kan worden met de reeds bestaande voorhangprocedure die inhoudt dat het College van B&W respectievelijk gedeputeerde staten geen besluit inzake het oprichten van een privaatrechtelijke rechtsvorm neemt dan nadat de raad respectievelijk provinciale staten in de gelegenheid is gesteld wensen en bedenkingen kenbaar te maken (artikel 160, tweede lid, Gemeentewet en artikel 158, tweede lid, Provinciewet).

Deze wijziging komt de autonomie van provincies en gemeenten ten goede en past in een tijd waarin verticaal toezicht zoveel mogelijk wordt beperkt. Om provincies en gemeenten te ondersteunen bij het maken van een keuze voor publiekrecht of privaatrecht is in opdracht van het ministerie van BZK deze handreiking ontwikkeld, in samenspraak met een begeleidingscommissie waarin VNG, IPO, Raadslid.nu en de Vereniging van Griffiers waren vertegenwoordigd. Deze handreiking beoogt gemeenten en provincies te ondersteunen bij het maken van een onderbouwde keuze tussen publiek- en privaatrechtelijke regeling van publieke taken en de afweging daarbij van alle relevante aspecten.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

dr. R.H.A. Plasterk

Inleiding

Achtergrond

Deze handreiking handelt over de keuze tussen publiek- of privaatrechtelijke organisatievormen, waar artikel 158 lid 2 Provinciewet en artikel 160 lid 2 Gemeentewet op zien. In toelichting 1 is de parlementaire geschiedenis weergegeven die ten grondslag ligt aan deze beide artikelen. De Waterschapswet kent geen met artikel 158 lid 2 Provinciewet of artikel 160 lid 2 Gemeentewet vergelijkbaar artikel, hetgeen onverlet laat dat de concepten die daaraan ten grondslag liggen wel toepasbaar zijn in de waterschapssector.

Op 24 november 2015 is de wet houdende wijziging van de Gemeentewet, de Provinciewet, de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de Waterschapswet (institutionele bepalingen) in het Staatsblad gepubliceerd (Stb. 2015, 426). De wet treedt per 1 februari 2016 in werking. Gedeputeerde staten houden niet langer preventief toezicht op de besluiten van de colleges van burgemeester en wethouders om privaatrechtelijke organisatievormen op te richten en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties houdt niet langer preventief toezicht op de besluiten van gedeputeerde staten om privaatrechtelijke organisatievormen op te richten. Reden hiervoor is dat toezicht en verantwoording reeds goed geregeld zijn op het horizontale niveau.¹ Concreet betekent dit dat de raad 'toezicht' moet houden op het college van burgemeester en wethouders, terwijl provinciale staten 'toezicht' moeten houden op gedeputeerde staten. Dit is een uitwerking van de dualisering van het gemeentebestuur in 2002 en de dualisering van het provinciebestuur in 2003. Deze analogie gaat overigens niet geheel op voor de waterschapsbesturen. Deze waterschapsbesturen zijn immers niet gedualiseerd. Binnen het systeem van de Waterschapswet is het algemeen bestuur verantwoordelijk voor de oprichting van of deelneming in privaatrechtelijke organisatievormen door het waterschap. Het algemeen bestuur houdt dus geen toezicht op het dagelijks bestuur, tenzij het algemeen bestuur zijn bevoegdheden heeft overgedragen aan het dagelijks bestuur. In de Waterschapswet was overigens geen preventief toezicht op dergelijke besluiten geregeld.

Deze handreiking heeft tot doel de gemeenteraad en provinciale staten te helpen bij dit [horizontale toezicht](#). Het geeft de raad en provinciale staten enkele instrumenten in verschillende stappen om te bepalen of een publiek- of privaatrechtelijke organisatievorm meer aangewezen is. De handreiking is dus met name bedoeld om een keuze te maken tussen publiek- en privaatrechtelijke vormgeving van verzelfstandiging of vormen van samenwerking waarbij een zelfstandige organisatie wordt opgericht. De handreiking geeft daarbij een kort overzicht. De handreiking geeft geen antwoord op de vraag of en wanneer verzelfstandigd zou kunnen of moeten worden, dat is een politieke keuze die aan het samenspel tussen gemeenteraad en college is. Verder geeft de handreiking geen antwoord op de vraag hoe omgegaan kan worden met reeds bestaande verbonden partijen of het uittreden uit of de ontbinding van verbonden partijen. De handreiking vangt aan met de aanname dat er een politieke keuze voor verzelfstandiging is gemaakt en laat dan vervolgens zien hoe tot een verstandige keuze kan worden gekomen met betrekking tot de uitvoering van die verzelfstandiging. Het is aan democratisch gekozen organen om te bepalen wat precies het openbaar belang is, en dan is het aan de rechter om te bepalen of de betreffende overheid daarbij afdoende rekening heeft gehouden met de particuliere belangen.

Daarbij wordt rekening gehouden met de zogenoemde [voorkeur voor publiekrecht](#), zoals die in artikel 158 lid 2 Provinciewet en artikel 160 lid 2 Gemeentewet is opgenomen. Ook het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is daarbij van belang, voor zover het op zogenoemde [verbonden partijen](#) ziet. Tot slot spelen natuurlijk ook het bestuurlijke organisatierecht (Gemeentewet, Provinciewet, Wet gemeenschappelijke regelingen) en het private organisatierecht (Burgerlijk Wetboek, Wetboek van Koophandel) een belangrijke rol. Op andere aspecten als aanbestedingsrecht en fiscaal recht (btw en vennootschapsbelasting) zal niet worden ingegaan. Ook zal niet worden ingegaan op allerlei vormen van netwerksamenwerking, zoals centrumregelingen, dienstverleningsovereenkomsten en convenanten. Artikel 158 lid 2 Provinciewet en

¹ Kamerstukken II 2012/13, 33 691, nr. 3, p. 14.

artikel 160 lid 2 Gemeentewet zien immers niet op deze rechtsvormen. De keuze tussen publiek- en privaatrechtelijke vormen wordt daar dus niet beheerst door deze wettelijke normering, maar door de zogenoemde [doorkruisingsleer](#).²

Belangrijk nog is om op te merken dat de [voorkeur voor publiekrecht](#) niet alleen geldt ten aanzien van de keuze voor [bestuurlijke samenwerking](#), de meerzijdige verzelfstandiging, waarbij de modellen uit het privaatrecht kunnen worden afgezet tegen modellen uit de Wet gemeenschappelijke regelingen, maar dat deze ook gelden voor [eenzijdige verzelfstandiging](#): wanneer één gemeente of één provincie voor verzelfstandiging kiest. In dat geval moeten privaatrechtelijke organisatievormen worden afgezet tegen bestuurscommissies, de zelfstandige bestuursorganen op provinciaal of gemeentelijk niveau.

Stappenplan en leeswijzer

Om de raad en provinciale staten te helpen, worden in deze handreiking enkele stappen gezet. Deze stappen worden in de hoofdtekst kort toegelicht. Voor degenen die meer toelichting willen op de (juridische) onderbouwing van deze teksten, wordt verwezen naar verschillende toelichtingen.

Deze handreiking redeneert langs de trits: [belang, taak en bevoegdheid](#). Hiervoor is gekozen omdat deze trits bij de verschillende organisatievormen ook daadwerkelijk voorkomt. En het is met name de type taak en de eventueel bijbehorende bevoegdheid die bepaalt of privaatrechtelijke vormen überhaupt tot de mogelijkheden behoren, of dat publiekrechtelijke vormen juist niet voor de hand liggen.

De eerste drie stappen zien op de trits en de wijze van uitoefening. Deze stappen zijn nog algemener van aard en zien niet specifiek op verzelfstandiging.

- Stap 1: Belang
- Stap 2: Taak en bevoegdheid
- Stap 3: Taakbehartiging

Vanaf dit punt gaat de handreiking toespitsen op de verzelfstandiging, dat is immers waar artikel 158 lid 2 Provinciewet en artikel 160 lid 2 Gemeentewet op zien. Daarbij komen de volgende stappen aan de orde:

- Stap 4: Organisatie- en rechtsvormen
- Stap 5: Bestuurlijk belang
- Stap 6: Financieel belang

De stappen geven een balans tussen de hoofdlijnen en een eerste verdieping. Voor de personen die nog meer verdieping of onderbouwing willen, wordt verwezen naar de verschillende toelichtingen waarin (juridische) vraagstukken nader zijn uitgewerkt.

² Zie hieromtrent A.P.W. Duijkersloot e.a., *De doorkruisingsleer in perspectief*, VNG: Den Haag 2010.

Samenvatting

In deze handreiking wordt in zes stappen beschreven hoe decentrale overheden tot een keuze voor een publiekrechtelijke of privaatrechtelijke rechtsvorm kunnen komen. Deze samenvatting is in het bijzonder bedoeld voor raadsleden, statenleden, wethouders, gedeputeerden, burgemeesters en commissarissen van de Koning die geconfronteerd worden met vraagstukken rond de keuze tussen publiek- en privaatrecht.

Stap 1: Belang

De eerste stap is bepalen of er een openbaar belang, een publiek belang is bij de uitoefening van bepaalde taken en bevoegdheden. Het college en de gemeenteraad zouden duidelijk moeten krijgen welk openbaar belang gediend is met de taakuitoefening. Het concreet omschrijven van dit belang maakt het toetsbaar of er:

(1) ook daadwerkelijk een openbaar belang is en

(2) of na verloop van tijd het openbaar belang nog steeds aanwezig is.

Daarmee wordt voor raads- en collegeleden inzichtelijk gemaakt waarom een organisatie in het leven is geroepen, zodat het organisatiebelang van de nieuwe organisatie niet het enige belang is waarom een verbonden partij blijft bestaan.

Stap 2: Taak en bevoegdheid

Het doel van stap 2 is zo concreet mogelijk te krijgen wat de beoogde taakbehartiging behelst. Gaat het om doe-taken, meer uitvoeringsgerichte taken of juist om zwaardere publiekrechtelijke bevoegdheden. In dat laatste geval zijn mogelijkheden voor verzelfstandiging beperkter dan in het eerste geval. Het benoemen en concretiseren van de taken moet de raad en het college van burgemeester en wethouders ook helpen bij het controleren van de taakbehartiging. Een concrete omschrijving kan voorkomen dat de uitvoerder van taken en bevoegdheden op eigen houtje extra taken aan zich trekt, of meer gaat doen dan het gemeentebestuur zou willen.

Stap 3: Taakbehartiging en uitvoering

In stap 3 wordt een keuze gemaakt op welke wijze een taak moet worden uitgevoerd. Vaak wordt direct naar de keuze voor verzelfstandiging gegaan, maar verzelfstandiging is slechts één van de opties. Er zijn ook alternatieven. Zo kan een taak ook binnen de eigen organisatie worden uitgevoerd, of worden uitbesteed aan een marktpartij of mogelijk aan een andere (buur)gemeente. In deze keuze is het goed om vast te leggen waarom verzelfstandigd wordt, wat de voordelen zijn ten opzichte van andere uitvoeringsvormen. Op die manier kan tijdens evaluatiemomenten bekeken worden of de criteria die tot verzelfstandiging hebben geleid nog steeds gelden.

De raad en het college moeten er op letten dat de gemeentelijke belangen ook daadwerkelijk gediend worden met de gekozen uitvoeringsvorm.

Stap 4: Organisatie- en rechtsvormen

Als gekozen is voor verzelfstandiging, dan zal in stap 4 de keuze tussen enerzijds de organisatievormen en anderzijds de rechtsvorm gemaakt moeten worden. Eerst moet gekozen worden of de verzelfstandiging eenzijdig plaatsvindt (zoals het gemeentelijk museum of het gemeentelijke zwembad) of juist gezamenlijk plaatsvindt in de vorm van een bestuurlijke of publiek-private samenwerking.

Stap 5: Bestuurlijk belang

Deze stap handelt over de zeggenschap van het gemeentebestuur. Is verzelfstandiging beoogd, dan kan het zijn dat het gemeentebestuur op afstand wil staan van de taakuitvoering. Dat betekent echter ook dat het gemeentebestuur niet of nauwelijks zeggenschap heeft wanneer er iets misgaat in de uitvoering. Dan kan hoogstens via contractuele lijnen worden gestuurd, zodat nakoming of schadevergoeding kan worden gevorderd. Indien het gemeentebestuur echter toch zeggenschap wil houden dan kan dit op grofweg drie manieren.

1. Allereerst kan het gemeentebestuur via stemrecht in een eigenaarsvergadering (algemene vergadering of algemeen bestuur) invloed uitoefenen. Dan moeten belangrijke en strategische beslissingen natuurlijk wel door deze eigenaarsvergadering worden genomen of in elk geval worden goedgekeurd, anders heeft de eigenaarsvergadering alleen een controlerecht en controleren raad en college de controleur. Dat is wat indirecte controle of controle op afstand wordt genoemd.
2. Het is ook mogelijk dat het gemeentebestuur zitting neemt in het bestuur van de verbonden partij (bestuur, raad van bestuur, dagelijks bestuur). In het orgaan dat verantwoordelijk is voor uitvoering van taken kan dan invloed worden uitgeoefend. Probleem is echter wel dat bij besluitvorming in het bestuur altijd het belang van de verbonden partij voorop moet worden gesteld, dat moet dus boven het gemeentebelang worden gesteld. Bij privaatrechtelijke verbonden partijen (naamloze vennootschap, besloten vennootschap, coöperatie, stichting) moet een bestuurder zich zelfs van besluitvorming onthouden indien sprake is van een tegenstrijdig belang. Dit geldt ook voor een commissaris of toezichthouder. Ook deze dient zich te onthouden van besluitvorming bij belangenverstrengeling en moet altijd handelen in het belang van de verbonden partij.
3. Tot slot kan zeggenschap ook worden gecreëerd door bepaalde besluiten voor te behouden aan het gemeentebestuur, of door sommige besluiten aan goedkeuring van het gemeentebestuur te onderwerpen (dat kan uitsluitend bij stichtingen). In deze stap moet het gemeentebestuur definiëren of en in welke mate zeggenschap is gewenst en hoe deze zeggenschap wordt vormgegeven. Het op afstand plaatsen heeft consequenties voor zeggenschap die vooraf inzichtelijk moeten zijn zodat een zorgvuldige keuze kan worden gemaakt. Daarnaast moet bekeken worden welke reparaties gepleegd moeten worden op de zeggenschap, zoals informatie-instrumenten om te voorkomen dat het gemeentebestuur en de verbonden partij los van elkaar komen staan.

Stap 6: Financieel belang

Het BBV definieert financieel belang als een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag waarvoor geldt:

1. dat dit niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat; of
2. waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen (jegens derden) niet nakomt.

Financieel belang zoals hier bedoeld kan ontstaan op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen, bij vennootschappen via het aandeelhouderschap of via garanties. Niet tot financieel belang leidt de bekostiging van activiteiten. Ook bij partijen die niet als verbonden partijen kwalificeren kan bekostiging van activiteiten plaatsvinden. Hiervoor bestaan drie mogelijkheden (direct) via de begroting (van gemeente/provincie en vervolgens de verbonden partij), via subsidie of via overeenkomst van opdracht.

Relevant is ook welke afspraken en voorwaarden gelden bij beëindiging van de financieringsrelatie.

Voor de financiële relatie met een verbonden partij zijn de volgende aspecten van belang:

- Financiële dekking voor de door het verzelfstandigde onderdeel uit te voeren activiteiten;
- kapitaalstructuur van het verzelfstandigde onderdeel (balansfinanciering door middel van eigen vermogen en vreemd vermogen);
- liquiditeitspositie (zodat een verzelfstandigd organisatieonderdeel zelf in staat is om lopende rekeningen te kunnen voldoen);
- afspraken en verplichtingen bij beëindiging van de financieringsrelatie;
- inventarisatie van mogelijke financiële en juridische risico's bij de financiering;
- voorwaarden voorvloeiende uit (Europees) recht inzake staatssteun, aanbestedingsrecht en markt en overheid;
- fiscale voorwaarden en consequenties van de financieringsrelatie;
- dekking in de eigen begroting en financiële huishouding van alle financiële verplichtingen.

Het onderscheid tussen publiekrecht en privaatrecht bij rechtsvorm en vormgeving van de financieringsrelatie is slechts zeer beperkt relevant voor het financieel belang. De hiervoor genoemde aspecten gelden zowel bij publiekrecht als bij privaatrecht.

Stap 1: Belang

1.1 Waarom het belang belangrijk is

Artikel 158 lid 2 Provinciewet en artikel 160 lid 2 Gemeentewet beginnen te redeneren bij het “openbaar belang”. Privaatrechtelijke taakbeartiging kan plaatsvinden voor daarmee te dienen openbare belangen.

Artikel 158 lid 2 Provinciewet

Gedeputeerde staten besluiten slechts tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen **openbaar belang**. [...]

Artikel 160 lid 2 Gemeentewet

Het college besluit slechts tot de oprichting van en de deelneming in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen **openbaar belang**. [...]

Als er geen sprake is van een openbaar belang, dan kan zodoende niet worden overgegaan tot oprichting van of deelneming in een privaatrechtelijke organisatievorm. In die zin kan dus ook niet verder worden gegaan in dit stappenschema, noch met de verzelfstandiging. Het is dus cruciaal dat het college van burgemeester en wethouders of gedeputeerde staten, wanneer beslist wordt over eventuele verzelfstandiging via het privaatrecht, in het samenspel met gemeenteraad onderscheidenlijk provinciale staten helder krijgen wat nu precies het openbare belang is dat met de verzelfstandiging wordt gediend.

Ook bij publiekrechtelijke organisatievormen is het noodzakelijk in te gaan op het belang. Zo kunnen commissies van oudsher worden ingesteld met het oog op de behartiging van “bepaalde belangen”, of “belangen van een deel van de gemeente”. Dit is het onderscheid tussen functionele en territoriale bestuurscommissies. De oude gemeentewet bepaalde dit expliciet (zie ook toelichting 4):

Artikel 61 lid 1 gemeentewet-oud

De raad kan commissies instellen

- a. met het oog op de behartiging van **bepaalde belangen**;
- b. met het oog op de behartiging van de **belangen van een deel van de gemeente** hetwelk daarvoor hetzij door zijn ligging, hetzij door zijn karakter in aanmerking komt.

Bij de invoering van de nieuwe Gemeentewet en Provinciewet in 1994 is dit onderscheid niet expliciet teruggekomen, maar uit de parlementaire geschiedenis is op te maken dat het onderscheid nog steeds geldt (zie toelichting 4).

Ook voor de publiekrechtelijke samenwerkingsvormen, de gemeenschappelijke regelingen, geldt dat zij uitsluitend getroffen kunnen worden “ter behartiging van een of meer bepaalde belangen van die gemeenten” (art. 1 lid 1 Wgr). Dat belang of die belangen moet(en) vervolgens in de gemeenschappelijke regeling worden opgenomen (art. 10 lid 1 Wgr).

Artikel 1 lid 1 Wgr

De raden, de colleges van burgemeester en wethouders en de burgemeesters van twee of meer gemeenten kunnen afzonderlijk of te zamen, ieder voor zover zij voor de eigen gemeente bevoegd zijn, een gemeenschappelijke regeling treffen ter behartiging van **een of meer bepaalde belangen van die gemeenten**.

Het is dus belangrijk te onderscheiden wat het belang is, simpelweg omdat het voor zoveel regelingen nodig is.

Het belang speelt ook na oprichting een rol. De term openbaar belang komt namelijk ook terug in artikel 15 lid 2 onder b BBV.³ In de paragraaf verbonden partijen moet ten minste worden opgenomen wat het openbaar belang is dat met de betreffende verbonden partij wordt behartigd. Op die manier kan van jaar tot jaar bekeken worden of en hoe het openbaar belang nog behartigd wordt.

Artikel 15 lid 2 aanhef en onder b BBV

In de lijst van verbonden partijen wordt ten minste de volgende informatie opgenomen: [...] het **openbaar belang** dat op deze wijze behartigd wordt;

1.2 Wat is het belang?

De vraag rijst echter wat met het belang bedoeld wordt. Zijn termen als “belangen van die gemeenten”, “openbaar belang” of “belangen van een deel van de gemeente” zo maar het zelfde? En hoe verhouden deze begrippen zich tot het “algemeen belang” zoals dat geldt in het kader van toezicht (vgl. bijv. art. 1 lid 2 Wgr)?

Het **openbaar belang** moet geduid worden als het gemeentelijk belang. De regering omschreef bij de totstandkoming van de Gemeentewet de autonomie van de gemeente “als de vrijheid van autonome bestuursorganen de behartiging ter hand te nemen van elk openbaar belang [...]”.⁴ Het is dus aan het gemeentebestuur te bepalen wat een openbaar belang is, voor zover de hogere regelgever dat niet reeds bepaald heeft voor medebewindstaken. Het openbaar belang zou dus omschreven kunnen worden als die belangen waarvan de behartiging door een overheid aan zich wordt getrokken of welke aan een overheidslichaam wordt opgedragen. Dit sluit aan bij hoe de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid het **publieke belang** duidt: “Er is eerst sprake van een publiek belang indien de overheid zich de behartiging van een maatschappelijk belang aantrekt op grond van de overtuiging dat dit belang anders niet goed tot zijn recht komt.”⁵

Het openbaar belang komt overeen met het **algemeen belang**, een toetsingsgrond voor (inter)bestuurlijk toezicht: dat betekent dat er geen sprake is van één particulier belang, een “eigen belang”, maar juist sprake is van een belang dat de individuele belangen overstijgt. Het particuliere belang kan ook een collectief of maatschappelijk belang zijn als het om meerdere particulieren gaat, maar dat maakt het nog geen openbaar belang. Het is aan democratisch gekozen organen om te bepalen wat precies het openbaar belang is, en dan is het aan de rechter om te bepalen of de betreffende overheid daarbij afdoende rekening heeft gehouden met de particuliere belangen. De zorgvuldige belangenafweging is immers een van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur (art. 3:4 lid 1 Awb). De particuliere belangen mogen niet onevenredig geschaad worden (art. 3:4 lid 2 Awb).

³ Dit artikel is per 1 januari 2013 gewijzigd, het Waterschapsbesluit dat handelt over verbonden partijen van waterschappen is niet dienovereenkomstig gewijzigd.

⁴ Kamerstukken II 1985/86, 19 403, nr. 3, p. 12.

⁵ WRR, *Het borgen van publiek belang*, WRR: Den Haag 2000, p. 20.

1.3 Uitkomst stap 1

Uit stap 1 moet dus komen om welk openbaar belang of welke openbare belangen het gaat die de gemeentelijke of provinciale overheid behartigd. Er moet dus of door de wetgever een belang aan de gemeenten of provincies zijn opgedragen (medebewind), of door de betreffende overheden een belang aan zich zijn getrokken (autonomie). In de volgende stap moet dan bekeken worden welke taken en bevoegdheden daarbij horen.

Stap 2:

Taak en bevoegdheid

Wanneer het openbaar belang is bepaald, welke door de overheid aan zich is getrokken, dan zegt dat nog niets over de taken die daadwerkelijk moeten worden uitgevoerd. Ook is daarmee nog niets gezegd over de wijze van uitvoering. In stap 2 worden de verschillende taken en bevoegdheden geduid. In de volgende stap wordt dan bekeken hoe de taken en bevoegdheden worden uitgevoerd, anders gezegd: hoe het openbaar belang wordt behartigd.

2.1 Doe-taken en bevoegdheden

Indien een overheid een belang aan zich trekt, of wanneer een belang aan een overheid wordt opgedragen, dan volgt daarbij meestal ook een taakopdracht. Gemeenten moeten dan bepaalde acties verrichten of bepaalde regelgeving tot stand brengen. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt tussen zogenoemde doe-taken (zoals o.a. beleidsvoorbereiding en uitvoeringstaken) en bevoegdheden (zoals o.a. beleidsvaststelling en uitvoeringsbevoegdheden). In het uitklapschema wordt dit schematisch weergegeven.

2.2 Doe-taken

Bij **doe-taken** gaat het met name om allerlei taken die een overheidslichaam verricht vooral omdat het ook een organisatie is. Zo kan het bijvoorbeeld gaan om personeelsadministratie of de huisvesting (ook wel pofach-taken genoemd). Voor die taken zijn geen bevoegdheden nodig, er worden met name feitelijke handelingen verricht (de administratie, uitbetaling e.d.), maar mogelijk worden er ook privaatrechtelijke rechtshandelingen verricht zoals het afsluiten van inkoopcontracten, huur- of koopovereenkomsten. Dit zijn alle handelingen die ook iedere particuliere organisatie in beginsel verricht of kan verrichten. Het gaat anders gezegd om ondersteunende of meer bedrijfsvoering gerichte taken.

De hierboven beschreven doe-taken zijn zelf geen taken die van openbaar belang zijn, het zijn immers taken die iedere organisatie heeft. Toch kan het wel in het openbaar belang zijn om deze doe-taken op een andere wijze uit te voeren. Ze zijn immers nodig om echte publieke taken te kunnen uitvoeren. Zonder deze ondersteunende processen kan de overheid zijn taken niet volbrengen, noch het openbaar belang dienen. Het openbaar belang zit hem bij deze doe-taken dan ook niet in de taak zelf, maar in het belang dat ondersteunende processen op orde zijn om de publieke taken en bevoegdheden goed te kunnen uitvoeren.

Het kan bij doe-taken ook gaan om onderhoud of beheer van eigendommen van de overheidsorganisatie of zelfs het beheer van de openbare ruimte. Ook daarbij komen in beginsel geen bevoegdheden kijken, maar er worden met name feitelijke handelingen verricht. Soms zullen ook (privaatrechtelijke) overeenkomsten worden gesloten.

Doe-taken kunnen dus in beginsel door een ieder worden verricht, slechts wanneer een overheid deze aan zich heeft getrokken vallen ze onder het openbaar belang. In dat geval is het aan de overheid te bepalen hoe de doe-taken worden uitgevoerd. Zie daaromtrent stap 3.

2.3 Publieke taken

Naast doe-taken zijn er de **publieke taken**: de taken waar overheidsbevoegdheden bij komen kijken. De taken waarbij een bestuursorgaan eenzijdig kan ingrijpen en dat rechtsgevolgen heeft voor derden. In dat geval spreken we van publiekrechtelijke rechtshandelingen, waarvan de meest voorkomende variant het besluit in de zin van artikel 1:3 lid 1 Awb is: de schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan inhoudende een publiekrechtelijke rechtshandeling. Het kan dan zowel gaan om algemeen verbindende voorschriften (“de verordenende bevoegdheid”), beleidsregels en om allerlei beschikkingsbevoegdheden. Voor deze publieke taken moet altijd een grondslag bestaan in een wettelijk voorschrift (zie toelichting 2), terwijl dat voor de doe-taken nu juist niet het geval is.

Publieke taken worden altijd uitgevoerd door bestuursorganen. Organen van publiekrechtelijke rechtspersonen zijn immers altijd bestuursorganen (art. 1:1 lid 1 onder a Awb), terwijl overige personen en colleges eveneens bestuursorgaan zijn voor zover zij **openbaar gezag** uitoefenen (art. 1:1 lid 1 onder b Awb). Daarvan is sprake wanneer aan hen overheidstaken en de daarbij behorende bevoegdheden zijn opgedragen.⁶ Om die reden wordt ook wel gesproken van de publieke-taak-jurisprudentie waarbij bepaald wordt of dergelijke personen of colleges bestuursorgaan zijn of niet.

Publieke taken kan een bestuursorgaan in beginsel alleen krijgen via attributie of delegatie (zie toelichting 2). Wanneer sprake is van publieke taken, wil dat niet zeggen dat er niet ook sprake kan zijn van doe-taken. Vaak zijn feitelijke handelingen nodig om de publieke taak uit te kunnen voeren. In dat geval doet toch opgeld voor wat voor publieke taken geldt.

2.4 Uitkomst stap 2

Uit stap 2 moet naar voren komen of het bij de uitoefening van het in stap 1 onderscheiden openbaar belang gaat om doe-taken of publieke taken. In het geval van publieke taken zijn er minder mogelijkheden voor taakbehartiging dan er zijn bij doe-taken. In de volgende stap wordt daarop nader ingegaan.

⁶ Kamerstukken II 1988/89, 21 221, nr. 3, p. 28.

Stap 3:

Taakbehartiging en uitvoering

Uit stap 1 is naar voren gekomen welk openbaar belang een gemeente of provincie wil behartigen, en uit stap 2 komt naar voren of het daarbij gaat om doe- of publieke taken. Deze stap handelt over de wijze van taakbehartiging of uitvoering. Op de vraag waarom verzelfstandigd kan of moet worden, wordt niet nader ingegaan. Dat is een politieke keuze. Veel gehoorde argumenten zien op het willen hebben van sturing (en verantwoordelijkheid) op afstand. Daarmee kan het bestuur geprofessionaliseerd worden en uit directe politieke sturing worden gehaald. Voorts wordt vaak als argument gehoord het kunnen afscheiden van vermogen om zo aansprakelijkheden te beperken, maar ook om bijvoorbeeld andere financiële stromen aan te trekken dan alleen van de overheid zelf. En tot slot wordt nog vaak gehoord, met name in het kader van publiek-private samenwerking, dat de 'gelijkheid' met particuliere ondernemingen en instellingen beter kan worden vormgegeven als taken buiten de directe overheidssfeer worden uitgevoerd.

3.1 Taakbehartiging

Taken kunnen in beginsel op verschillende manieren worden uitgevoerd. Daarbij moet een onderscheid gemaakt worden tussen autonome taken en medebewindstaken. Bij autonome taken kan een gemeente of provincie er voor kiezen een taak niet langer aan zich te trekken: het betreffende belang wordt niet langer als een algemeen belang gezien. De taak wordt als het ware teruggeven aan de maatschappij en kan daar al dan niet worden opgepakt. Dit is een vorm van privatisering: marktwerking of maatschappelijke instellingen gaan bepalen of behartiging van de taak nog wel aan de orde is. Bij medebewindstaken heeft de gemeente of provincie deze keuze niet: het is de wetgever die voorschrijft dat een bepaald belang en de daarbij behorende taken behartigd moeten worden.

Bij de taakbehartiging moet ook een onderscheid worden gemaakt tussen wie verantwoordelijk is en wie feitelijk uitvoert. Dat kan één en hetzelfde (bestuurs)orgaan zijn, maar dat hoeft niet. Zo kan het zijn dat een bevoegdheid wordt gemandateerd aan een ander. De mandaatgever blijft dan verantwoordelijk, maar voert de bevoegdheid feitelijk niet zelf uit (zie toelichting 2). Ook voor doe-taken geldt dit: wanneer een taak wordt uitbesteed, dan blijft de opdrachtgever (politiek) verantwoordelijk voor de taak die door een derde wordt uitgevoerd.

Hieronder volgen verschillende manieren waarop een taak kan worden uitgevoerd. Zie voor een schematisch overzicht het uitklapschema.

3.2 Zelf doen

De vraag rijst hoe de taak door het gemeente- of provinciebestuur moet worden uitgevoerd. De eerste en meest voor de hand liggende keuze is het **zelf doen** binnen de eigen ambtelijke organisatie. De overheid heeft het belang niet voor niets aan zich getrokken en vindt dus dat de taak op publieke wijze behartigd moet worden. De democratische legitimatie is helder: het college onderscheidenlijk gedeputeerde staten zijn volledig politiek verantwoordelijk voor de uitvoering van de taak terwijl de raad onderscheidenlijk provinciale staten kaders kunnen stellen en controleren: zij kunnen democratisch sturen. De gemeente onderscheidenlijk de provincie zijn volledig aansprakelijk voor alles wat misgaat bij de uitvoering van de taak (art. 1:1 lid 4 Awb). Eventuele publieke taken worden door het verantwoordelijke bestuursorgaan zelf uitgeoefend, of althans namens hem uitgeoefend in mandaat. Van delegatie aan ambtenaren binnen de eigen organisatie kan geen sprake zijn (toelichting 2). Er kan dus slechts feitelijke uitvoering aan ambtenaren worden opgedragen, de verantwoordelijkheid blijft te allen tijde bij het bestuursorgaan.

3.3 Uitbesteden

Een taak kan ook worden uitbesteed. De traditionele vorm van **uitbesteding** is aan een marktpartij (ook wel inkoop genoemd), waarbij vaak een aanbesteding wordt uitgeschreven. Een bijzondere vorm van uitbesteding is de zogenoemde **netwerksamenwerking**. Daarbij wordt de taak uitbesteed aan een ander overheidslichaam. In beide gevallen fungeert de gemeente of provincie als opdrachtgever, en kan via die lijn sturen. Het opdrachtgevend overheidslichaam heeft de taak niet voor niets aan zich getrokken, en is zodoende volledig politiek verantwoordelijk. Ook kaderstelling en controle blijven volledig intact. De feitelijke uitvoering vindt echter niet door het overheidslichaam plaats, maar vindt in opdracht en onder verantwoordelijkheid van het overheidslichaam plaats door een derde waarop het overheidslichaam geen andere sturingsmogelijkheden heeft dan uitsluitend contractuele sturingsmogelijkheden (“opdrachtgeverschap”).

De democratische legitimatie lijkt helder: het college onderscheidenlijk gedeputeerde staten zijn volledig politiek verantwoordelijk voor de uitvoering van de taak. Die verantwoordelijkheid kan immers niet aan een marktpartij of andere gemeente worden overgedragen. Er kan dus slechts feitelijke uitvoering aan derden worden opgedragen, de verantwoordelijkheid blijft te allen tijde bij het college of gedeputeerde staten. Dat laat onverlet dat het feit dat feitelijke uitvoering buiten de directe invloedssfeer van het college onderscheidenlijk gedeputeerde staten plaatsvindt wel beperkingen met zich meebrengt. Het college onderscheidenlijk gedeputeerde staten zullen heldere contractuele afspraken moeten maken zodat zij volledig aan hun verantwoordelijkheid kunnen blijven voldoen. De raad kan dan volledig controleren en blijft ook gewoon kaderstellend. De gemeente blijft ook aansprakelijk voor gevolgen van rechtshandelingen die namens de gemeente plaatsvinden. Over eventuele schadevergoeding door de marktpartij of andere overheid kunnen contractuele afspraken worden gemaakt.

3.4 Verzelfstandigen

Een derde vorm van taakuitvoering is de verzelfstandiging. In dat geval wordt de uitvoering van taken op afstand geplaatst van de oorspronkelijk bevoegden, maar blijven deze oorspronkelijke bevoegdheden wel invloed houden op de uitoefening.

Verzelfstandiging kan op twee manieren plaatsvinden. De eerste variant is die waarbij een gemeente of provincie alleen zijn taken in een verzelfstandigde organisatie plaatst. De tweede variant is die waarbij de verzelfstandiging plaatsvindt in samenwerking met andere overheden of particulieren. In de volgende stap wordt nader op dit onderscheid ingegaan.

De democratische legitimatie is diffuus. Bij het overdragen van verantwoordelijkheden, de eigenlijke verzelfstandiging, zijn het college of gedeputeerde staten niet langer zelf volledig verantwoordelijk. De verantwoordelijkheid wordt gedeeld. De verzelfstandigde organisatie wordt zelf verantwoordelijk voor de uitvoering, het college of gedeputeerde staten zijn nog slechts verantwoordelijk voor het stellen van beleidsregels of voor de vraag waarom een taak niet teruggenomen wordt (zie toelichting 2). De aansprakelijkheid ligt dan ook bij de verzelfstandigde organisatie.

Overdracht van verantwoordelijkheid kan echter niet bij alle vormen van verzelfstandiging (zie stap 4). Wanneer gebruik wordt gemaakt van mandaat, dan blijven het college onderscheidenlijk gedeputeerde staten volledig politiek verantwoordelijk voor de uitvoering van de taak. Er wordt dus slechts feitelijke uitvoering aan de verzelfstandigde organisatie opgedragen, de verantwoordelijkheid blijft te allen tijde bij het college of gedeputeerde staten. Dat laat onverlet dat het feit dat feitelijke uitvoering buiten de directe invloedssfeer van het college onderscheidenlijk gedeputeerde staten plaatsvindt wel beperkingen met zich meebrengt. Het college onderscheidenlijk gedeputeerde staten zullen heldere contractuele afspraken moeten maken zodat zij volledig aan hun verantwoordelijkheid kunnen blijven voldoen. De raad kan dan volledig controleren en blijft ook gewoon kaderstellend. De gemeente blijft ook aansprakelijk voor gevolgen van rechtshandelingen die namens de gemeente plaatsvinden. Over eventuele schadevergoeding door de verzelfstandigde organisatie kunnen contractuele afspraken worden gemaakt.

3.5 Uitkomst stap 3

De uitkomst van stap 3 is dat een wijze van uitvoering van de taak wordt gekozen. Daarbij moet ook een keuze worden gemaakt of de verantwoordelijkheid bij de gemeente moet blijven, of dat ook deze bij een ander moet komen liggen. In dat laatste geval is sprake van verzelfstandiging. In de volgende stappen wordt nog uitsluitend op verzelfstandiging ingegaan. Hieronder volgt nog een schematische ‘samenvatting’ van deze stap.

	Zelf doen	Verzelfstandigen	Uitbesteden
Democratische controle	Volledige politieke verantwoordelijkheid	Beperkte politieke verantwoordelijkheid bij overdracht of attributie, bij mandatering volledige politieke verantwoordelijkheid	Volledige politieke verantwoordelijkheid
Democratische sturing	Vertegenwoordigend orgaan kan volledig sturen en controleren	Vertegenwoordigend orgaan kan beperkt sturen en controleren (overdracht), of volledig sturen en controleren (mandaat)	Vertegenwoordigend orgaan kan beperkt sturen maar volledig controleren
Bevoegdheidstoekenning	Doe-taken en bevoegdheden komen toe aan de gemeentelijke bestuursorganen en kunnen slechts in mandaat door ambtenaren worden uitgevoerd.	Doe-taken en bevoegdheden kunnen worden overgedragen aan de verzelfstandigde organisatie, mits het om publiekrechtelijke varianten gaat. Ook mandaat is mogelijk. Bij privaatrechtelijke varianten is alleen mandaat mogelijk	Doe-taken kunnen worden opgedragen aan een ander. Ook publieke taken kunnen in mandaat door de contractspartij worden uitgevoerd, in naam van het gemeente- of provinciebestuur dat de opdracht geeft.
Aanbestedingsrecht	Er geldt geen aanbestedingsplicht	Er geldt in beginsel een aanbestedingsplicht, mogelijk dat gebruik kan worden gemaakt van inbesteding	Er geldt in beginsel een aanbestedingsplicht, waarbij voor netwerksamenwerking soms een uitzondering kan worden gebruikt
Omzetbelasting	Er hoeft geen btw te worden betaald	In beginsel geldt een btw-plicht, waarbij de btw mogelijk gecompenseerd kan worden of gebruik kan worden gemaakt van een btw-koepelvrijstelling of kosten voor gemene rekening	In beginsel geldt een btw-plicht, waarbij de btw mogelijk gecompenseerd kan worden of gebruik kan worden gemaakt van kosten voor gemene rekening
Vennootschapsbelasting	In beginsel hoeft geen vpb te worden betaald als het om vrijgestelde taken gaat	In beginsel een vpb-plicht. Voor bestuurlijke samenwerking geldt in beginsel een vpb-vrijstelling, net als voor inbesteding.	De organisatie waaraan wordt uitbesteed kent waarschijnlijk een vpb-plicht. Deze rust echter niet op de opdrachtgever.

Stap 4:

Organisatie- en rechtsvormen

Zodra het belang, de taken en bevoegdheden zijn geïnventariseerd en dat voor de wijze van taakbehartiging is gekozen voor verzelfstandiging, dan moet gekeken worden welke organisatie- en rechtsvorm het meest voor de hand liggen. Voordat tot de organisatie- en rechtsvorm gekomen kan worden moet echter eerst nog de wijze van de verzelfstandiging worden gekozen. Daarbij bestaan grofweg twee varianten: de eenzijdige verzelfstandiging en de samenwerking. Binnen de optie samenwerking bestaan twee subvarianten: de bestuurlijke samenwerking en de publiek-private samenwerking.

Onder verzelfstandiging in ruime zin wordt hier verstaan: het binnen het (semi-)publieke domein op afstand plaatsen van de uitvoering van publieke taken om deze te onttrekken aan de directe politieke verantwoordelijkheid.⁷ Ook de inschakeling van private partijen bij die uitvoering wordt onder de verzelfstandiging geplaatst, zolang de overheid maar op afstand betrokken blijft.⁸

4.1 Eenzijdige verzelfstandiging

Van eenzijdige verzelfstandiging is sprake wanneer één gemeente of provincie overgaat tot verzelfstandiging. Er zijn dus geen andere publieke of private partijen betrokken bij de verzelfstandiging. Te denken valt bijvoorbeeld aan het gemeentelijk zwembad of het gemeentelijk sportcentrum, welke vaak in een stichting zijn ondergebracht.

De eenzijdige verzelfstandiging kan zowel via publiekrechtelijke weg als via privaatrechtelijke weg worden vormgegeven. Publiekrechtelijk bestaat de vorm van de bestuurscommissie, het decentrale alternatief van een zelfstandig bestuursorgaan. De bestuurscommissie is vrij qua vormgeving (zie toelichting 4), maar kent geen rechtspersoonlijkheid. De bestuurscommissie kan dus geen eigen personeel in dienst hebben of op eigen titel contracten aangaan (zie toelichting 2 en 3). Wel kan de bestuurscommissie gebruik maken van personeel dat formeel in dienst is van de gemeente, maar onder directe aansturing van de bestuurscommissie staat. Daarnaast kan de bestuurscommissie de mogelijkheid krijgen om, binnen de door de raad vastgestelde begroting, een eigen budgetbestedingsrecht te krijgen: de bestuurscommissie bepaalt zelf waaraan het beschikbaar gestelde geld wordt uitgegeven.

De publiekrechtelijke vormen van de Wet gemeenschappelijke regelingen kunnen niet gebruikt worden voor eenzijdige verzelfstandiging. Een gemeenschappelijke regeling kan immers uitsluitend getroffen worden door bestuursorganen van twee of meer gemeenten (art. 1 lid 1 Wgr), waardoor altijd sprake is van samenwerking.

De privaatrechtelijke vormen kunnen wel gebruikt worden. Daarbij geldt dat de contractuele samenwerkingsvormen als de maatschap, de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap niet gebruikt kunnen worden omdat dit vormen van samenwerking zijn: er zijn altijd ten minste twee partijen nodig. Hetzelfde geldt in beginsel voor de vereniging en de coöperatie, die bij meerzijdige rechtshandeling worden opgericht. Zij kunnen echter wel blijven voortbestaan met één lid, opheffing is pas aan de orde als er geen leden meer zijn (art. 2:19 lid 1 aanhef en onder d BW). Voor de vennootschappen geldt dat zij wel zijn vormgegeven als corporatieve rechtspersonen (de naam vennootschap impliceert ook dat er meerdere vennoten zijn), maar dat sinds 1987 niet meer vereist is dat vennootschappen bij meerzijdige rechtshandeling

⁷ Vgl. WRR, *Het borgen van publiek belang*, WRR: Den Haag 2000, p. 25.

⁸ Anders: WRR, *Het borgen van publiek belang*, WRR: Den Haag 2000, p. 25, waar dit als privatisering wordt geduid.

worden opgericht.⁹ De stichting lijkt de meest aangewezen vorm voor (privaatrechtelijke) eenzijdige verzelfstandiging, althans wanneer afzonderlijke rechtspersoonlijkheid vereist is. Doel van de stichting is immers met een daartoe bestemd vermogen de in de statuten vermelde doelen te verwezenlijken (art. 2:285 lid 1 BW). Het vermogen wordt daarmee afgescheiden van de oprichtende provincie of gemeente. Naast de stichting kan ook een naamloze vennootschap of besloten vennootschap goed voor dit doel worden gebruikt.¹⁰

	BC	GOL	BO	GOR	Maat- schap VOF CV	Vereni- ging / Coöpe- ratie	NV of BV	Stichting
Eenzijdige oprichting	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✓
Enkelvoudig bestuur	✓	✗	✓	✓	✗	✗	✗	✓
Meervoudig bestuur	✗ ¹²	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✗ ¹³
Rechtspersoonlijkheid	✗	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓

4.2 Samenwerking

Naast de enkelzijdige verzelfstandiging, bestaat ook de meervoudige verzelfstandiging: de samenwerking. In dat geval gaat niet een partij over tot verzelfstandiging, maar gaan meerdere partijen samen de verantwoordelijkheid dragen. Daarbij bestaan twee submodellen: de bestuurlijke samenwerking en de publiek-private samenwerking.

4.2.1 Bestuurlijke samenwerking

Bij **bestuurlijke samenwerking** gaan uitsluitend overheidslichamen met elkaar samenwerken. Zij richten samen een nieuwe organisatie op, waarop zij gezamenlijk toezicht uitoefenen. Hierbij valt aan een veelvoud van vormen te denken zoals veiligheidsregio's, regionale gezondheidsdiensten, omgevingsdiensten, belastingkantoren, sociale diensten, drinkwaterbedrijven, waterlaboratoria en werkvoorzieningschappen. Bij bestuurlijke samenwerking zal het altijd gaan om de behartiging van gemeenschappelijke openbare belangen. Daarom ligt samenwerking via de Wet gemeenschappelijke regelingen voor de hand, zeker omdat de voorkeur voor publiekrecht geldt (art. 158 lid 2 Provinciewet en art. 160 lid 2 Gemeentewet). De democratische legitimatie is daarbij reeds (formeel) gegeven, terwijl in het privaatrecht veel meer geregeld zal moeten worden in de statuten om dit te bereiken. Samenwerking via een bestuurscommissie is uitgesloten, omdat er geen mogelijkheid bestaat om intergemeentelijke bestuurscommissies in te stellen (zie toelichting 4). Indien rechtspersoonlijkheid vereist is, dan liggen het gemeenschappelijk openbaar lichaam of de bedrijfsvoeringsorganisatie voor de hand; wanneer rechtspersoonlijkheid niet vereist is, kan gebruik worden gemaakt van het gemeenschappelijk orgaan.

Wanneer toch gebruik wordt gemaakt van privaatrechtelijke mogelijkheden, dan geldt dat wanneer rechtspersoonlijkheid vereist is gebruik kan worden gemaakt van de vereniging, de coöperatie of de besloten of naamloze vennootschap. Wanneer geen rechtspersoonlijkheid vereist is, kan gebruik worden gemaakt van de maatschap, de vennootschap onder firma of de commanditaire vennootschap (de “contractuele samenwerkingsvormen”). Deze laatste vormen kennen geen eigen organen, terwijl de rechtspersonen steeds ten minste een algemene vergadering en een bestuur kennen (zie toelichting 4). De stichting kan ook worden gebruikt wanneer rechtspersoonlijkheid vereist is, maar de stichting ligt minder voor de hand als

⁹ Wet van 16 mei 1986, Stb. 1986, nr. 275. Zie ook *Kamerstukken II* 1980/81, 16 631, nr. 3, p. 2.

¹⁰ GOL staat voor gemeenschappelijk openbaar lichaam, GOR voor gemeenschappelijk orgaan, BO voor bedrijfsvoeringsorganisatie, NV voor naamloze vennootschap en BV voor besloten vennootschap.

¹¹ Meervoudig bestuur kan worden vormgegeven door structuur met algemeen bestuur en dagelijks bestuur.

¹² Meervoudig bestuur kan worden vormgegeven door structuur met algemeen bestuur en dagelijks bestuur, of door raad van toezicht in te voeren.

samenwerkingsvorm. De vorm is daar simpelweg niet op toegesneden met een ledenverbod.¹³ Toch wordt de stichting wel degelijk gebruikt voor samenwerkingsdoeleinden.

Bij de volgende stappen wordt ingegaan op de bestuurlijke en financiële banden met de verschillende samenwerkingsvormen. Hier wordt nog opgemerkt dat ook het aanbestedingsrecht een rol speelt. Het bestuurlijke samenwerkingsverband mag niet te zelfstandig worden, indien de deelnemers aanbestedingsvrij van de diensten van het samenwerkingsverband gebruik willen maken.¹⁴

4.2.2 Publiek-private samenwerking

Naast de bestuurlijke samenwerking staat de **publiek-private samenwerking**. Daarbij zijn naast overheidslichamen ook private (particuliere) partijen betrokken. Dergelijke samenwerkingsvormen komen nog wel eens voor bij de exploitatie van bedrijventerreinen, stedelijke ontwikkeling of voor recreatiebeheer. Bij publiek-private samenwerking spelen naast de (gemeenschappelijke) openbare belangen ook altijd particuliere belangen, de belangen van de private deelnemers. Bij publiek-private samenwerking kan gebruik worden gemaakt van de mogelijkheden die de Wet gemeenschappelijke regelingen biedt. Via koninklijke machtiging kunnen privaatrechtelijke rechtspersonen immers deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling (art. 93 resp. art. 96 Wgr). Dat ligt echter niet voor de hand: enerzijds zullen particuliere partijen geen (politieke) verantwoordelijkheid willen dragen voor deze samenwerkingsvormen, noch zullen zij onbeperkt risicodragend willen zijn als er niet ook winstuitkering mogelijk is. Anderzijds zullen overheden, gelet op de politieke verantwoordelijkheid, de daadwerkelijke zeggenschap over publieke taken niet willen delen met private partijen. De aard van dergelijke publieke bevoegdheden zal zich daar vaak ook tegen verzetten. Bij publiek-private samenwerking ligt samenwerking met privaatrechtelijke mogelijkheden dan ook meer voor de hand dan bij bestuurlijke samenwerking. Via het privaatrecht kunnen immers de particuliere belangen beter worden behartigd. Het aanbestedingsrecht komt bij de selectie van de particuliere partners hoe dan ook om de hoek kijken, waarna gebruik kan worden gemaakt van de geïnstitutionaliseerde publiek-private samenwerking.¹⁵

	BC	GOL	BO	GOR	Maatschap VOF CV	Vereniging/ Coöperatie	NV of BV	Stichting
Eenzijdige oprichting	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Enkelvoudig bestuur	✓	✗	✓	✓	✗	✗	✗	✓
Meervoudig bestuur	✗ ¹⁷	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✗ ¹⁸
Rechtspersoonlijkheid	✗	✓	✓	✗	✗	✓	✓	✓
Participatie private partijen	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

In de volgende stappen wordt nader ingegaan op de borging van het bestuurlijk en het financieel belang binnen zowel publiekrechtelijke als privaatrechtelijke organisaties.

¹³ Vgl. J.B. Huizing, *Rechtspersoon, vennootschap en onderneming* (derde druk), Deventer: Kluwer 2013, p. 10-11 en 140-141.

¹⁴ Om aanbestedingsvrij van het samenwerkingsverband te kunnen afnemen moeten de deelnemende gemeenten gezamenlijk toezicht uitoefenen en doorslaggevende invloed hebben op de belangrijkste beslissingen. Daarnaast moet het samenwerkingsverband ten minste 80% van zijn werkzaamheden voor de deelnemers verrichten en mogen geen particulieren in de samenwerking betrokken zijn (art. 12 lid 3 Aanbestedingsrichtlijn).

¹⁵ HvJ EU 15 oktober 2009, zaak C-196/08 (*Acoset SpA*). Bij de geïnstitutionaliseerde publiek-private samenwerking kan een aanbestedende dienst een opdracht rechtstreeks gunnen aan een gemengde (publiek-private) vennootschap, die speciaal is opgericht voor de verlening van deze dienst aan de betrokken publieke partijen. In deze gemengde vennootschap mag dus een private partner deelnemen, die wel via een aanbestedingsprocedure gekozen moet worden. Daarbij moet getoetst worden op financiële, technische, operationele en beheersvereisten. De gemengde vennootschap moet voorts een enkel statutair doel hebben (zij mag dus geen andere taken hebben of krijgen). Ten slotte moet de aanbesteding voor een vaste termijn gelden.

¹⁶ Meervoudig bestuur kan worden vormgegeven door structuur met algemeen bestuur en dagelijks bestuur.

¹⁷ Meervoudig bestuur kan worden vormgegeven door structuur met algemeen bestuur en dagelijks bestuur, of door raad van toezicht in te voeren.

4.3 Uitkomst stap 4

Uit stap 4 moet naar voren komen welke organisatievorm gekozen gaat worden. Daarbij gaat het zowel om een keuze tussen (1) enkelzijdige verzelfstandiging, (2) bestuurlijke samenwerking en (3) publiek-private samenwerking als tussen publiek- of privaatrechtelijke rechtsvormen.

Stap 5: Bestuurlijk belang

Om van een verbonden partij van een gemeente of provincie te spreken, moet sprake zijn van een bestuurlijk belang én een financieel belang (art. 1 onder b BBV).¹⁸ Het maakt daarbij niet uit of het om een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke vormgeving gaat. Indien sprake is van alleen een bestuurlijk belang, dan moet de organisatie terugkomen in een programma binnen de gemeentelijke begroting, terwijl organisaties waarbij uitsluitend sprake is van een financieel belang terug moeten komen in de paragraaf weerstandsvermogen.¹⁹

Op het financieel belang wordt onder stap 6 ingegaan, deze stap handelt over het bestuurlijk belang en hoe het gemeentebestuur zijn bestuurlijke belang goed kan borgen.

5.1 Wat is het bestuurlijk belang?

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten beschrijft zelf wat onder een bestuurlijk belang moet worden verstaan: het gemeentebestuur moet zeggenschap hebben.

Artikel 1 onder d BBV

bestuurlijk belang: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht;

De zeggenschap kan op twee manieren tot stand komen, door (1) vertegenwoordiging in het bestuur of door (2) stemrecht.²⁰

5.2 Stemrecht

5.2.1 Wat is stemrecht?

De vraag rijst wat onder stemrecht moet worden verstaan. Is dat bijvoorbeeld uitsluitend het stemrecht in een algemene vergadering van aandeelhouders of ook het stemrecht in het bestuur of een raad van commissarissen? De leden daarvan kunnen immers ook stemmen binnen de besluitvorming van die betreffende organen. Gelet op de definitie valt het stemmen in het bestuur niet onder stemrecht. Dat ligt ook voor de hand, het bestuur is immers een collegiaal orgaan waarin geen plaats is voor 'eigen belangen'. Hetzelfde geldt voor de raad van commissarissen of een raad van toezicht. Hieronder wordt daarop teruggekomen.

Het ligt voor de hand om hier aan te sluiten bij het stemrecht in 'vertegenwoordigende organen' (vgl. art. 2:13 BW). Daar hebben de leden immers stemrecht om hun 'eigen belangen' te dienen. Met uitzondering van de bestuurscommissie en de stichting hebben alle organisatievormen een 'vertegenwoordigend orgaan', een eigenaarsvergadering. Dit ligt ook voor de hand, want de stichting en bestuurscommissie zijn met name middelen voor eenzijdige zelfstandiging en niet direct toegesneden op vormen van samenwerking, terwijl de overige organisatievormen nu juist specifiek bedoeld zijn voor samenwerking. Het zijn zogenoemde coöperatieve organisatievormen. Dat laat onverlet dat een stichting in de praktijk wel degelijk voor samenwerking wordt gebruikt, net als dat besloten en naamloze vennootschappen ook voor eenzijdige zelfstandiging worden gebruikt (zie stap 4).

¹⁸ Vgl. voor het waterschap art. 4.1 Waterschapsbesluit waar dezelfde definitie voor 'verbonden partij' en voor 'bestuurlijk belang' wordt gehanteerd. Wat in deze stap beschreven wordt is dus ook toepasbaar op het waterschap.

¹⁹ Nota van toelichting BVV, Stb. 2003, 27, p. 38 en 48.

²⁰ Nota van toelichting BVV, Stb. 2003, 27, p. 48.

5.2.2 Waarvoor is het stemrecht?

In eerste instantie hebben de vormen alle een ‘eigenaarsvergadering’, de algemene vergadering (bij een vennootschap vaak nog algemene vergadering van aandeelhouders genoemd, bij een vereniging of coöperatie vaak algemene ledenvergadering genoemd). In de algemene vergadering hebben de leden respectievelijk de aandeelhouders zitting. De gemeente of provincie wordt daar als lid/aandeelhouder dus vertegenwoordigd, hij heeft daar stemrecht. De Hoge Raad heeft zich al eerder uitgelaten over de wijze waarop dit stemrecht mag worden uitgeoefend. Het stemrecht is *het* middel om het ‘eigen’ gemeentebelang naar voren te brengen binnen de verbonden partij. De Hoge Raad oordeelde in het *Wennex*-arrest:

“dat toch den aandeelhouder eener N. V. in het hem verleende stemrecht niet een recht in het belang van anderen is toevertrouwd, doch een eigen recht is gegeven om zijn belang in de vennootschap te dienen; dat dit medebrengt, dat het den aandeelhouder – in overeenstemming met de vrijheid, die hij heeft om van zijn stemrecht in de algemeene vergadering naar goedgeunden gebruik te maken, mits dit niet ontaardt in misbruik van recht – ook vrijstaat zich ten aanzien van de uitoefening van zijn stemrecht ter algemeene vergadering contractueel jegens anderen te binden, [...]”²¹

Het stemrecht van de aandeelhouder is dus een recht dat deze aandeelhouder naar eigen goedgeunden kan uitoefenen, natuurlijk binnen de grenzen van de wet. In het *Melchers*-arrest en het *Aurora*-arrest werd dit criterium herhaald door de Hoge Raad.²² Het recht om het eigen belang te behartigen is overigens niet absoluut, er moet rekening worden gehouden met de redelijkheid en billijkheid (art. 2:8 BW).

Analoog aan het stemrecht van de aandeelhouder heeft ook een lid stemrecht in de algemene (leden) vergadering van een vereniging of coöperatie. In de doctrine wordt aangenomen dat voor dat stemrecht hetzelfde geldt als voor het stemrecht van een aandeelhouder.

Ook bij publiekrechtelijke organisatievormen komt stemrecht voor. De leden van het algemeen bestuur van een openbaar lichaam hebben stemrecht, net als de leden van het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie of van een gemeenschappelijk orgaan. Deze organen zijn immers vertegenwoordigende organen: de leden vertegenwoordigen het bestuursorgaan dat hen heeft aangewezen en leggen aan dat orgaan verantwoording af (zie toelichting 4). Bij een raadsregeling of gemengde regeling is dat de vertegenwoordiging van de gemeenteraad.²³

“De aangewezen leden vertegenwoordigen dus de raad; [...]. Bij een juiste wijze van vertegenwoordigen zal degene die door de gemeente is aangewezen, de in de raad levende opvattingen over het voetlicht moeten brengen, óók als deze afwijken van zijn persoonlijke, politieke, opvatting. Het is uiteraard niet de bedoeling van de wetgever dat opvattingen van minderheden niet tot uitdrukking komen. Evenmin kan het zo zijn dat een vertegenwoordiger zijn eigen opvatting laat prevaleren boven de meerderheidsopvatting in de raad die hem heeft aangewezen.”²⁴

Bij een collegeregeling vertegenwoordigen deze organen het college van burgemeester en wethouders, waarbij het college natuurlijk verantwoording schuldig is aan de raad, waarbij de raad dus via politieke instrumenten alsnog kan sturen op het college en daarmee indirect ook op het samenwerkingsverband. De Wet gemeenschappelijke regelingen laat politieke fractievorming op regionaal niveau niet toe, hetgeen onverlet laat dat dit in sommige regio’s toch wordt toegepast. Een motie in de Tweede Kamer om dit alsnog wettelijk mogelijk te maken, redde het niet. Het lid van het algemeen bestuur zal dus altijd het standpunt van

²¹ HR 30 juni 1944, NJ 1944, 465 (*Wennex*).
²² HR 13 november 1959, NJ 1960, 472 (*Melchers*) resp. HR 19 februari 1960, NJ 1960, 473, m.nt. H.B. (*Aurora*).
²³ Een raadsregeling is een regeling die uitsluitend getroffen is door gemeenteraden, terwijl een gemengde regeling bijvoorbeeld getroffen is tussen raden én colleges. Zie uitgebreide toelichting 4.
²⁴ Kamerstukken I 2004/05, 27 008 en 29 532, nr. E, p. 9.

zijn gemeenteraad respectievelijk college voor het voetlicht moeten brengen, daarover is hij ook verantwoordig schuldig (zie toelichting 4).

Bij een besloten vennootschap, naamloze vennootschap, vereniging of coöperatie is dus in beginsel altijd sprake van stemrecht, en zodoende ook van een bestuurlijk belang. Dit is alleen anders wanneer sprake is van stemrechtloze aandelen (art. 2:228 lid 5 BW) of een vereniging waarbij gebruik wordt gemaakt van een afvaardigingsstructuur (art. 2:39 BW). In beide gevallen kan het zo zijn dat de gemeente *geen* stemrecht heeft. Bij een stichting bestaat een algemene vergadering, en kan dus formeel ook geen sprake zijn van stemrecht. Bij een gemeenschappelijk openbaar lichaam, een bedrijfsvoeringsorganisatie of een gemeenschappelijk orgaan is in beginsel ook altijd sprake van een bestuurlijk belang: het gemeentebestuur heeft immers stemrecht. Dit is anders wanneer gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid dat niet iedere deelnemer leden van het algemeen bestuur van een openbaar lichaam, van het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie of van het gemeenschappelijk orgaan aanwijst (zie toelichting 4).

De algemene vergadering is dus het gremium waar de gemeente het beste zijn ‘eigen belang’ kan dienen. De algemene vergadering is echter ook het gremium waar alle belangen samenkomen en die de belangen moet wegen. De Hoge Raad:

“dat de betekenis van een bepaling in de statuten van een rechtspersoon, voorschrijvende dat een besluit moet uitgaan van een orgaan van die rechtspersoon, in het geval waarin dat orgaan uit meer personen is samengesteld in het bijzonder hierin is gelegen, dat het besluit tot stand komt als vrucht van onderling overleg van alle leden van dat orgaan die, na daartoe in de gelegenheid te zijn gesteld, aan dat overleg wensen deel te nemen;”²⁵

De algemene vergadering controleert ook de andere organen, of althans: de andere organen moeten de algemene vergadering inlichtingen verschaffen (raad van commissarissen)²⁶ of zelfs verantwoording afleggen (bestuur).²⁷ Het inlichtingenrecht rust echter op de algemene vergadering als geheel, de individuele aandeelhouder heeft *geen* recht op inlichtingen.²⁸ De Hoge Raad:

“Het oordeel van de OK [...] dat een individuele aandeelhouder, [...] recht hebben op de desbetreffende informatie geeft blijk van een onjuiste rechtsopvatting, omdat individuele aandeelhouders zowel binnen als buiten de algemene vergadering van aandeelhouders om geen recht hebben op (gedetailleerde) informatie met betrekking tot de gang van zaken binnen de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. In art. 2:107 lid 2 BW is bepaald dat het bestuur en de raad van commissarissen haar (= de algemene vergadering) alle verlangde inlichtingen verschaft (tenzij een zwaarwichtig belang van de vennootschap zich daartegen verzet. [...])”²⁹

²⁵ HR 15 juli 1968, NJ 1969, 101, m.nt. D.J. Veegens (Wijsmuller).

²⁶ Zie HR 9 juli 2010, LJN BM0976 (ASMI).

²⁷ Zie art. 2:48, 2:107 lid 2 en art. 2:117 lid 2 BW voor het bestuur, resp. art. 2:57 lid 8, 2:107 lid 2 en 2:117 lid 2 BW voor de raad van commissarissen.

²⁸ Anders dus dan bij de Wet gemeenschappelijke regelingen, waar ieder individueel raadslid een informatierecht heeft (zie art. 16 t/m 19 Wgr) bij een gemeenschappelijk openbaar lichaam, bedrijfsvoeringsorganisatie of gemeenschappelijk orgaan.

²⁹ HR 9 juli 2010, LJN BM0976 (ASMI).

De bestuurders en commissarissen hebben ook een raadgevende stem in de algemene vergadering, zo kunnen zij ook het belang van de rechtspersoon daar inbrengen.³⁰ De Hoge Raad, die dit oordeel van de rechtbank bevestigde:

“Artikel 2:227 lid 4 BW bepaalt dat bestuurders als zodanig in de algemene vergaderingen een raadgevende stem hebben. De ratio van deze bepaling is dat bestuurders in de gelegenheid moeten worden gesteld van hun visie op een door de algemene vergadering voorgenomen besluit te doen blijken, opdat de aandeelhouders daarmee bij hun stemgedrag rekening kunnen houden.”³¹

5.3 Vertegenwoordiging in het bestuur

Naast een ‘eigenaarsvergadering’ hebben de privaatrechtelijke rechtspersonen alle een bestuur, ook de stichting. Dit bestuur is belast met het besturen en vertegenwoordigen van de rechtspersoon. Bij de publiekrechtelijke rechtsvormen heeft alleen het openbaar lichaam naast de eigenaarsvergadering ook een bestuur: het dagelijks bestuur. De bedrijfsvoeringsorganisatie en het gemeenschappelijk orgaan kennen geen apart bestuur.

De leden van het bestuur hebben zich te richten naar het belang van de rechtspersoon en de daarmee verbonden onderneming. De bestuurders hebben zich daarbij te richten naar het belang van de rechtspersoon en de daarmee verbonden onderneming, zo bepalen artikel 2:129 lid 5 en artikel 2:239 lid 5 BW voor de besturen van vennootschappen sinds de invoering van de Wet bestuur en toezicht in naamloze en besloten vennootschappen.³² Volgens de regering was dit een codificatie van hetgeen al werd aangenomen.³³ Voor verenigingen, coöperaties en stichtingen geldt een dergelijke wettelijke norm voorsnog niet, al wordt ook daar in de doctrine aangenomen dat bestuurders zich naar het belang van de rechtspersoon hebben te richten. De regering is voornemens dit te verankeren in artikel 2:9 BW, zodat het voor alle rechtspersonen gaat gelden. Het voorstel voor de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen voorziet hierin. Thans is slechts een ambtelijk consultatievoorstel bekend. Conclusie is wel dat een bestuurszetel er dus niet toe leidt dat gemeentelijke belangen goed behartigd worden. Sterker nog: bij tegenstrijdige belangen (“dubbele petten”) moet de bestuurder zich van stemming onthouden. In dat geval kan het gemeentebestuur dus überhaupt geen invloed uitoenen.

Ook voor het dagelijks bestuur van een openbaar lichaam geldt dat het zich in beginsel richt naar de belangen van het openbaar lichaam. Het is immers een collegiaal bestuursorgaan, waarbij de bestuurders individueel en collegiaal verantwoordelijk zijn jegens het algemeen bestuur over al hetgeen het dagelijks bestuur heeft gedaan (art. 19a Wgr; zie toelichting 4).

“De Wgr voorziet uitdrukkelijk niet in een verantwoordingsplicht en een terugroepingsrecht tussen de leden van het *dagelijks* bestuur van het openbaar lichaam als zodanig enerzijds en de deelnemende gemeentebesturen anderzijds. De leden van het dagelijks bestuur hebben geen enkele verantwoordingsrelatie met de gemeentebesturen die hen hebben aangewezen. Zij hebben dit alleen ten opzichte van het algemeen bestuur. Wel zijn zij, omdat zij tevens lid zijn van het algemeen bestuur, in alle opzichten verantwoording schuldig aan het bestuursorgaan van de gemeente dat hen heeft aangewezen en aan de raden.”³⁴

³⁰ Zie art. 2:38, 2:117 lid 4 en art. 2:227 lid 7 BW voor het bestuur resp. art. 2:57 lid 7, art. 2:117 lid 4 en art. 2:227 lid 7 BW voor de raad van commissarissen. Bestuurders hebben dit recht ook buiten de vergadering om.

³¹ HR 10 maart 1995, NJ 1995/595 (Janssen Pers). Zie ook HR 22 september 2009, LJN BK2001 (Hay Group) en Kamerstukken II 2006/07, 31 058, nr. 3, p. 84.

³² Wet van 6 juni 2011, Stb. 2011, nr. 275.

³³ Kamerstukken II 2008/09, 31 763, nr. 3, p. 10.

³⁴ Kamerstukken II 2012/13, 33 597, nr. 3, p. 16.

5.4 Vertegenwoordiging als commissaris of toezichthouder?

Naast de algemene vergadering en het bestuur kennen privaatrechtelijke rechtsvormen vaak ook toezichthouders in de vorm van een raad van toezicht of raad van commissarissen. Bij publiekrechtelijke vormen komt een dergelijk orgaan niet voor. Hoewel vaak wordt gedacht dat men via de benoeming van een commissaris in de raad van commissarissen zijn ‘eigen’ (gemeentelijk) belang kan dienen binnen de verbonden partij, is hiervan geenszins sprake. De Hoge Raad oordeelde reeds in 1949:

“dat evenwel commissarissen, rechten uitoefenende, die hun als orgaan der vennootschap zijn toegekend, zich hebben te richten naar het belang der vennootschap en dit moeten doen overwegen, indien dit naar hun oordeel in botsing komt met belangen van welken aandeelhouder ook;”³⁵

Dit is later gecodificeerd in het Burgerlijk Wetboek. Zo bepaalt artikel 2:57 lid 2 BW dat de commissarissen bij een coöperatie zich moeten richten naar het belang van de rechtspersoon en de daarmee verbonden onderneming. Op eenzelfde wijze moeten de commissarissen bij een naamloze of besloten vennootschap zich richten naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming (art. 2:140 lid 2 resp. art. 2:250 lid 2 BW). De hierboven genoemde beoogde Wet bestuur en toezicht rechtspersonen breidt deze norm uit naar alle toezichthouders, ook bij stichtingen, verenigingen en coöperaties. Ook een zetel in een raad van toezicht of raad van commissarissen is daarmee niet een geëigend middel om gemeentelijke belangen te dienen. Het zitting nemen in een raad van commissarissen of raad van toezicht leidt er ook niet toe dat sprake is van een bestuurlijk belang: er is immers geen sprake van stemrecht, noch van vertegenwoordiging in het bestuur.

5.5 Uitkomst stap 5

Voor het bestuurlijk belang is belangrijk dat bij de oprichting van een verbonden partij gekeken wordt naar de zeggenschap die het gemeentebestuur, zowel raad als college, heeft bij de betreffende verbonden partij. Zit men uitsluitend in een algemene vergadering, of ook in een raad van commissarissen, raad van toezicht of zelfs het bestuur? Daarbij wordt op voorhand vaak gedacht dat een bestuurslidmaatschap of commissariaat juist zorgt voor meer invloed en zeggenschap van het gemeentebestuur, terwijl dat niet altijd aan de orde is. Bestuurders en commissarissen hebben immers primair het belang van de verbonden partij te dienen en kunnen over hetgeen zij als bestuurder of commissaris doen ook niet altijd verantwoording afleggen aan college of raad. Dat kan weer te maken hebben met de vertrouwelijkheid van de betreffende organen van de verbonden partij. Een bestuurder of commissaris mag ook niet medebesluiten indien sprake is van (mogelijke) belangenverstrengeling. In dat geval heeft het gemeentebestuur dus überhaupt geen invloed, wanneer in het bestuur of de raad van commissarissen besloten wordt. Het is voorts noodzakelijk te kijken welk orgaan over welke besluiten gaat. Door een algemene vergadering van aandeelhouders goedkeuringsrechten te geven ten aanzien van besluiten van het bestuur kunnen aandeelhouders meer invloed uitoefenen.

Ook bij een gemeenschappelijk openbaar lichaam speelt dit. Een lid van het dagelijks bestuur legt geen verantwoording af aan raad of college, maar aan het algemeen bestuur. Het lid van het dagelijks bestuur is immers lid van een collegiaal bestuursorgaan, dat collegiaal verantwoordelijk is voor alles wat het dagelijks bestuur doet. De vergaderingen van het dagelijks bestuur zijn voorts besloten, wat betekent dat niet zomaar delen daarvan openbaar mogen worden gemaakt aan één raad of college. Dat zou de positie van de andere betrokken raden en colleges uithollen.

³⁵ HR 1 april 1949, NJ 1949, 465, m.nt. Ph.A.N.H (Doetinchemse IJzergieterij).

Voor stap 5 is het van belang dat duidelijk wordt geformuleerd:

- Op welke wijze het gemeentebestuur vertegenwoordigd is in de organen van de verbonden partij;
- Hoe de bevoegdheden zijn verdeeld tussen de verschillende organen binnen een verbonden partij;
- Welke besluiten aan goedkeuring van een algemene vergadering (of bij een stichting van het gemeentebestuur) worden onderworpen;
- Hoe om wordt gegaan met mogelijke belangenverstrengeling;
- Hoe de gemeenteraad respectievelijk het college van burgemeester en wethouders aan informatie kan komen over de verbonden partij, om zo zijn verantwoordelijkheden waar te kunnen maken.

Kortom: de mate van zeggenschap en verantwoordelijkheid wordt op voorhand vastgelegd.

Stap 6: Financieel belang

Om van een verbonden partij van een gemeente of provincie te spreken, moet sprake zijn van een bestuurlijk belang én een financieel belang (art. 1 onder b BBV).³⁶ Het maakt daarbij niet uit of het om een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke vormgeving gaat. Indien sprake is van alleen een bestuurlijk belang, dan moet de organisatie terugkomen in een programma binnen de gemeentelijke begroting, terwijl organisaties waarbij uitsluitend sprake is van een financieel belang terug moeten komen in de paragraaf weerstandsvermogen.³⁷

Bij een naamloze vennootschap of een besloten vennootschap waarin de gemeente aandelen houdt is dus in beginsel altijd sprake van een verbonden partij. Hetzelfde geldt in beginsel voor het gemeenschappelijk openbaar lichaam, de bedrijfsvoeringsorganisatie en het gemeenschappelijk orgaan. Een stichting of vereniging die jaarlijks een (exploitatie)subsidie krijgt, maar waarin geen andere financiële verplichtingen zitten met een juridische afdwingbaarheid voor derden is geen verbonden partij.³⁸

Ten aanzien van financiering kan onderscheid worden gemaakt tussen de volgende aspecten:

- Financieringsinstrument/ titel voor de financiering;
- Aansprakelijkheid voor tekorten en het financieel belang;
- (Voorwaarden voor) Beëindiging van de financiering;
- Overige aspecten van financiering en betaling;

Randvoorwaarden volgen uit (Europees) markt en overheidsrecht (aanbestedingsrecht, staatssteun, mededinging) en fiscaal recht.

Voor de eerste drie geldt dat het onderscheid tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke taakbehartiging relevant is. Voor alle overige aspecten is dit onderscheid niet van belang of in ieder geval niet bepalend. Immers deze aspecten zien meer op de methodiek en techniek van financiering en niet zozeer op de grondslagen en juridische voorwaarden. Derhalve zal op deze overige aspecten in dit hoofdstuk alleen op hoofdlijnen worden ingegaan.

Ook voor de randvoorwaarden die voortvloeien uit (Europees) markt en overheidsrecht (aanbestedingsrecht, staatssteun, mededinging) en fiscaal recht, geldt dat het verschil tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke taakbehartiging slechts beperkt relevant is. Derhalve zullen deze aspecten in deze stap hier enkel worden benoemd en niet worden uitgewerkt.

Volledigheidshalve wijzen wij erop dat financiering altijd ziet op doe-activiteiten die al dan niet samenhangen of direct voortvloeien uit bevoegdheidsuitoefening. Immers het uitoefenen van een bevoegdheid als zodanig behelst geen kosten die gedekt hoeven te worden door financiering.

Deze stap is opgebouwd als volgt. In de eerste paragraaf wordt het financiële belang als zodanig en de aansprakelijkheid bij tekorten besproken. In de tweede paragraaf wordt ingegaan op financieringsinstrumenten voor publiekrechtelijke en privaatrechtelijke verzelfstandiging. In de derde paragraaf komt de beëindiging van de financieringsrelatie aan de orde. In de vierde en vijfde paragraaf worden achtereenvolgend overige aspecten en randvoorwaarden besproken.

³⁶ Vgl. voor het waterschap art. 4.1 Waterschapsbesluit waar dezelfde definitie voor 'verbonden partij' en voor 'bestuurlijk belang' wordt gehanteerd. Wat in deze stap beschreven wordt is dus ook toepasbaar op het waterschap.

³⁷ Nota van toelichting BVV, Stb. 2003, 27, p. 38 en 48.

³⁸ Nota van toelichting BVV, Stb. 2003, 27, p. 48.

6.1 Aansprakelijkheid voor tekorten

In de vorige stap is reeds ingegaan op het bestuurlijk belang, hieronder wordt stilgestaan bij het financieel belang.

Artikel 1 onder c BBV

financieel belang: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt;

Van een financieel belang is grofweg sprake wanneer de gemeente of provincie middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de organisatie, of wanneer financiële problemen bij de organisatie kunnen worden verhaald bij de provincie of gemeente.³⁹ Zowel gemeenten als provincies moeten over hun publieke en private verbonden partijen verantwoording afleggen in paragraaf verbonden partijen in begroting en jaarrekening.

Het financieren van een rechtspersoon via begroting, subsidie of overeenkomst van opdracht (zie volgende paragraaf) als zodanig leidt nog niet tot het financiële belang dat kenmerkend is voor een verbonden partij. Een overheid heeft dus slechts een financieel belang in een partij indien sprake is van een dergelijk niet verhaalbaar bedrag. Dit financiële belang kan op publiekrechtelijke of privaatrechtelijke weg tot stand komen. Besproken wordt achtereenvolgens financieel belang op basis van de Wgr, door aandelen en door privaatrechtelijke garantstelling.

6.1.1 De Wgr

Volgens de Circulaire aansprakelijkheid voor schulden van openbare lichamen op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen⁴⁰ zijn de deelnemers aan een gemeenschappelijke regeling verplicht een daarbij opgericht openbaar lichaam van middelen te voorzien waardoor het de taken waartoe het is opgericht naar behoren kan vervullen. Daartoe behoren ook de financiële verplichtingen die het openbaar lichaam ter uitvoering van die taken is aangegaan. Daarnaast behoren tot de verplichte uitgaven van een openbaar lichaam evenals voor waterschappen de aflossing van schulden en renten en andere opeisbare schulden. De deelnemende rechtspersonen staan dus met andere woorden garant voor eventuele financiële tekorten van de verbonden partij, en zijn verplicht die eventuele tekorten te dekken.

6.1.2 Aandelen

De besloten vennootschap en de naamloze vennootschap zijn rechtspersonen met een in aandelen verdeeld maatschappelijk kapitaal. Bij de besloten vennootschap zijn aandelen niet vrij overdraagbaar, bij de naamloze vennootschap in beginsel wel.⁴¹

De aandeelhouder is niet (persoonlijk) aansprakelijk voor hetgeen in naam van de vennootschap wordt verricht en is niet gehouden boven het bedrag dat op zijn aandelen behoort te worden gestort te voorzien in de verliezen van de vennootschap⁴². Dit wil zeggen dat een aandeelhouder, in geval van faillissement, in beginsel nooit meer kan kwijtraken dan de waarde van zijn aandelen.

Met het ingebrachte kapitaal staat de aandeelhouder wel garant, en voldoet daarmee aan de omschrijving van het BBV. Let wel, sinds de introductie van de zogenaamde flex-BV bestaan ook stemloze aandelen (art. 2:228 lid 5 BW). De aandeelhouder heeft dan louter financieel belang en geen stemrecht.

³⁹ Nota van toelichting BVV, Stb. 2003, 27, p. 48.

⁴⁰ Circulaire van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 8 juli 1999, kenmerk FO99/U5911.

⁴¹ Vgl. art. 2:175 lid 1 BW en art. 2:64 lid 1 BW.

⁴² art. 2:175 lid 1 BW resp. art. 2:64 lid 1 BW.

6.1.3 Garantstellingen en leningen

Een garantstelling kan ook bij overeenkomst worden afgesproken. Gelet op hetgeen boven is gezegd over de Wet gemeenschappelijke regelingen en garantstelling, zien wij dit in de praktijk uitsluitend bij privaatrechtelijke vormen van verzelfstandiging (enkelvoudig en samenwerking) en uitbesteding. Garantstellingen door overheidsorganisaties vinden in de praktijk plaats ten aanzien van alle privaatrechtelijke rechtsvormen, waarbij het soms om samenwerking en soms om private partijen gaat.⁴³

De garantsteller(s) met elkaar en/of met de begunstigde sluiten dan een overeenkomst waarin de garantstelling wordt uitgewerkt. Bij kapitaalvennootschappen is die garantstelling soms in de vorm van een aandeelhoudersovereenkomst vorm gegeven. Soms is de garantstelling ook onderdeel van een dienstverleningsovereenkomst. De reikwijdte en voorwaarden voor garantstelling kunnen verschillen. De privaatrechtelijke garantstelling creëert het financiële belang, waar het BBV op doelt.

Tegenwoordig wordt ook vaker het concept van een ‘garantiesubsidie’ gebruikt. De garantiesubsidie is juridisch een subsidie (zie hieronder). De hoogte van de subsidie is daarbij afhankelijk van de opbrengst die met een bepaalde activiteit kan worden behaald. Hoe hoger de eigen opbrengst, hoe lager de subsidie. De subsidie is bedoeld om exploitatietekorten te dekken. Vaak is voor de garantiesubsidie ook een plafond vastgesteld. Geldleningen en garanties dienen te voldoen aan de eisen die door of op grond van de Wet financiering decentrale overheden worden gesteld.⁴⁴

6.2 Instrumenten voor bekostiging van activiteiten

Instrumenten als hier bedoeld vormen de juridische titel voor bekostiging van prestaties of activiteiten die de verzelfstandigde organisatie verricht. Als het gaat om de financieringsinstrumenten maken wij onderscheid tussen de volgende drie vormen:

- Begrotingsfinanciering;
- Subsidie;
- Overeenkomst van opdracht.

Als wij de mogelijkheden voor het kiezen tussen die instrumenten voor financiering van activiteiten voegen bij de verschillende genoemde vormen voor publiekrechtelijke en privaatrechtelijke taakbehartiging ontstaat het volgende beeld over de mogelijkheden:

	Verzelfstandiging ⁴⁵		
	Eenzijdige verzelfstandiging	Samenwerking	
		Bestuurlijke samenwerking	Publiek Private samenwerking
Begrotingsfinanciering	Slechts bij bestuurscommissie	Slechts bij GOL, GOR of BO	Slechts bij GOL, GOR of BO
Subsidie	Slechts bij NV, BV of stichting	Mogelijk bij GOL, GOR, BO Lit niet voor de hand Mogelijk ook bij BV, NV, coöperatie, vereniging stichting	Mogelijk bij GOL, GOR, BO Ligt niet voor de hand Mogelijk ook bij BV, NV, coöperatie, vereniging stichting
Overeenkomst van opdracht	Slechts bij NV, BV of stichting	Mogelijk bij GOL, GOR, BO BV, NV, coöperatie, vereniging stichting	Mogelijk bij GOL, GOR, BO BV, NV, coöperatie, vereniging stichting

⁴³ Artikel 2 lid 1 Wet fido noemt expliciet de garantstelling en de lening.
⁴⁴ Zie artikel 2a Wet fido en Uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden.
⁴⁵ GOL staat voor gemeenschappelijk openbaar lichaam, GOR voor gemeenschappelijk orgaan, BO voor bedrijfsvoeringsorganisatie, NV voor naamloze vennootschap en BV voor besloten vennootschap.

Het betalen van een bijdrage aan de begroting van een publiekrechtelijke rechtspersoon op basis van of krachtens een gemeenschappelijke regeling in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen is een *specialis* van de begrotingsfinanciering en zal onder die noemer worden behandeld.

Het verschil tussen publiekrecht en privaatrecht is dus van belang voor de keuze van het instrument voor bekostiging van activiteiten.

6.2.1 Begrotingsfinanciering

Dat in de begroting van de betreffende overheid financiële ruimte moet zijn gecreëerd voor bekostiging van activiteiten geldt voor alle instrumenten. Eveneens geldt dat doorgaans de ontvangende partij de betaling als opbrengst in haar begroting opneemt. Kenmerkend voor de begrotingsfinanciering is dat de vaststelling in de begroting zelf al voldoende titel vormt voor de betaling.

6.2.2 Subsidie

Volgens de Algemene wet bestuursrecht heeft de subsidie vier kenmerken (art. 4:21 Awb):

- De aanspraak op financiële middelen.
- Door een bestuursorgaan verstrekt.
- Met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager.
- Anders dan als een betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.

Gelet op het feit dat subsidie een materieel begrip is, zal elke financiële verstrekking door de overheid die materieel voldoet aan de criteria van artikel 4:21 Awb als subsidie wordt aangemerkt.

Het verlenen van subsidies door middel van een beschikking is altijd een eenzijdige rechtshandeling, in tegenstelling tot een overeenkomst (waaronder de opdracht) welke altijd een meerzijdige rechtshandeling is. Eenzijdige rechtshandelingen worden slechts door één persoon verricht, meerzijdige rechtshandelingen worden altijd door meer dan één persoon verricht. Bij de subsidieverlening is slechts het desbetreffende bestuursorgaan betrokken: los van de reactie van de subsidieontvanger geldt de subsidie als verleend.

6.2.3 Opdracht

De opdracht is een specifieke vorm van een overeenkomst en wordt geregeld in titel 7 van Boek 7 Burgerlijk Wetboek.⁴⁶ Een overeenkomst is een meerzijdige rechtshandeling (art. 6:213 lid 1 BW) en komt tot stand door aanbod (van de een) en aanvaarding (van de ander).

In het kader van verzelfstandiging of uitbesteding wordt de (schriftelijke) overeenkomst van opdracht vaak aangeduid als dienstverleningsovereenkomst of bij netwerksamenwerking als samenwerkingsovereenkomst of samenwerkingsovereenkomst.

6.2.4 Betalingen voor verschillende activiteiten en mix van instrumenten

Soms is er sprake van bekostiging van verschillende activiteiten en daarom ook van een mix van financieringsinstrumenten. De instandhouding van een bepaalde organisatie kan als zodanig belangrijk zijn. Daarom wordt voor instandhouding soms afzonderlijk betaald ten opzichte van de activiteiten die door de organisatie worden uitgevoerd. Bij verbonden partijen is de financiering van de instandhouding gekoppeld aan het eigenaarsbelang. Bij niet verbonden partijen kan het maatschappelijke of algemeen belang karakter een reden vormen om voor de instandhouding als zodanig te betalen.

Indien voor de instandhouding apart wordt betaald en deze niet verdisconteerd is in kostprijzen voor activiteiten, wordt gekozen voor de begrotingsfinanciering of de subsidie. Bij een subsidie spreekt men dan van een instellingssubsidie.

⁴⁶ Zie artikel 7:400-7:413 BW. De bijzondere vormen van opdracht, zoals lastgeving en de bemiddelingsovereenkomst, worden hier verder buiten beschouwing gelaten.

Indien voor de activiteiten los van de instandhouding wordt betaald en de kostprijs niet mede de instandhouding behelst wordt gekozen voor een subsidie of een overeenkomst van opdracht. Bij de subsidie spreek je dan van een projectsubsidie (dit is ook het geval indien de kostprijs van activiteiten wel mede de instandhouding behelst maar die als zodanig niet wordt genoemd in de activiteiten die gesubsidieerd worden).

Voor die reden komt de combinatie van begrotingsfinanciering en dienstverleningsovereenkomsten bij publiekrechtelijke bestuurlijke samenwerking vaak voor, net als de instellingssubsidie in combinatie met een dienstverleningsovereenkomst bij uitbesteding aan private partijen.

6.3 Beëindiging van de financiering

6.3.1 Wgr

De Wet gemeenschappelijke regelingen bevat geen bepalingen omtrent het bepalen van de hoogte van een eventuele uittreedssom, de periode waarover die verschuldigd is of de kosten die daarbij moeten worden betrokken. Er is echter wel jurisprudentie waaruit uitgangspunten kunnen worden gehaald. Jurisprudentie van voor de huidige Wgr en voor de huidige inrichting van de bestuursrechtelijke rechtspraak is door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State althans door de bestuursrechter bij de rechtbank (her-) bevestigd.

In gevallen waarin de regeling niet voorziet in een uittredingsregeling met een afbouwperiode en bijbehorende percentages en partijen voor het overige niets overeen zijn gekomen wordt in de jurisprudentie stelselmatig een afbouwperiode of aanpassingsperiode van vijf jaar genoemd. Binnen die periode moet het samenwerkingsverband in staat zijn om maatregelen te treffen teneinde de frictiekosten af te bouwen.

Een afbouwregeling dient slechts te zien op de schade die voor het samenwerkingsverband en de verblijvende deelnemers ontstaat door de uittreding. Het moet daarbij gaan om werkelijke schade en niet hypothetische kosten zoals bij het berekenen van een fictieve liquidatie en de daarmee samenhangende wachtgeldverplichtingen voor het personeel. Slechts reële onontkoombare ontvlechtingskosten mogen worden betrokken.

6.3.2 Uittredingsregelingen in het privaatrecht

Wie zijn verplichtingen onder een lopende overeenkomst voortijdig beëindigd pleegt in beginsel wanprestatie en is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt te vergoeden.⁴⁷ Veel overeenkomsten bevatten echter bepalingen over (voortijdige) opzegging en ontbinding. Het verschil tussen opzeggen van overeenkomsten en ontbinden van overeenkomsten is grofweg, dat opzeggen meestal ook kan zonder dat er sprake is van een geschil of een tekortschieten van een van de partijen. De overeenkomst wordt dan beëindigd, onder voorwaarde dat een voldoende lange opzegtermijn in acht wordt genomen. Bij ontbinding gaat het om bepaalde voorwaarden waaraan voldaan moet zijn om te kunnen ontbinden (al dan niet met tussenkomst van de rechter). Het gaat dan meestal om structurele wanprestatie, blijvende onmogelijkheid na te komen, faillissement of surseance van betaling of om grote wijzigingen in de aard van de organisatie van de tegenpartij (overname, rechtsopvolging etc.).

Ook voor beëindiging van rechtswege bevatten overeenkomsten soms bepalingen over de financiële gevolgen. Kortom bij de privaatrechtelijke overeenkomst is het uitgangspunt de contractautonomie.

⁴⁷ Artikel 6:74 BW.

6.4 Overige aspecten van financiering en betaling

Bij het vormgeven van financieringsconstructies spelen nog veel andere vraagstukken die betrekking hebben op de wijze van financiering. Hier worden deze aspecten als overige aspecten slechts kort aangesneden, maar in de praktijk zijn deze keuzes vaak even belangrijk als de hiervoor behandelde onderwerpen.

Het gaat hier onder meer om de volgende onderwerpen

- Hoe wordt gefinancierd: lumpsum of variabel?
- Welke kostensoorten worden gefinancierd?
- Welke prestaties staan tegenover de financiering en hoe worden die gemeten en gerapporteerd?
- Welke financiële sancties zijn er (bijv. opschorten van betaling, boetes).
- Wordt gewerkt met voor- en/of nacalculatie van kosten?
- Wordt bevoorschot en hoe?
- In wiens voordeel valt eventuele efficiency winst?
- Hoe kunnen bezuinigingstaakstellingen worden gerealiseerd?
- Hoe wordt omgegaan met indexering van kostensoorten?
- Zijn kostensoorten genormeerd (bijv. overheadkosten)?
- Is er sprake van alternatieve tegenprestaties (bijv. huisvesting, inbreng van expertise of uitleen van personeel)?

In de laatste jaren is de nadruk bij financieringsrelaties bij verzelfstandiging, samenwerking en uitbesteding steeds meer verschoven van input/throughput sturing naar output sturing. In plaats van de capaciteit en middelen van een uitvoeringsorganisatie te financieren worden dus de afgesproken prestaties gefinancierd. Recentelijk komt de nadruk steeds meer te liggen op de outcome, dus de effecten die gerealiseerd moeten worden. Dit heeft allemaal gevolgen voor de financieringsafspraken die ten aanzien van taakbehartiging worden gemaakt.

6.5 Randvoorwaarden

Zowel het (Europese) markt- en overheidsrecht (aanbestedingsrecht, staatssteun, mededinging) als het fiscaal recht bevatten belangrijke randvoorwaarden voor financiering.

Het Europese aanbestedingsrecht ziet op de verstrekking van overheidsopdrachten door overheden. De definitie van de overheidsopdracht is materieel van aard. Dat wil zeggen dat los van het ‘etiketje’ dat op een bepaalde financiële relatie zit, gekeken wordt of voldaan is aan de kenmerken van de overheidsopdracht volgens het Europese recht. Bij elk van de genoemde financieringsinstrumenten kan als het gaat om de financiering van doe-taken dus sprake zijn van een aanbestedingsplichtige overheidsopdracht en/of een opdracht die op grond van het aanbestedingsrecht met gepaste mate van openbaarheid en concurrentiestelling moet worden verstrekt. Wel zijn er specifieke uitzonderingen op de aanbestedingsplicht bij bestuurlijke samenwerking die kunnen worden onderzocht.⁴⁸

Het staatssteunverbod ziet op het verschaffen van niet marktconforme voordelen door overheidsgelden aan ondernemingen. De vorm waarin het voordeel wordt verleend is niet relevant; het gaat om het effect. Een winstoogmerk is bij de begunstigde onderneming niet vereist; iedere partij (ook overheden!) die economische activiteiten uitvoert op een markt is in Europeesrechtelijke zin een onderneming en valt onder de staatssteunregels. In beginsel moet staatssteun via het Coördinatiepunt Staatssteun van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ter goedkeuring aan de Europese Commissie worden voorgelegd. Ook bij staatssteun zijn er echter belangrijke uitzonderingen en meldingsvrijstellingen. Of die van toepassing zijn moet per geval worden onderzocht. De belangrijkste is de zogenaamde Algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV). Belangrijk is ook de vrijstelling voor diensten van algemeen (economisch) belang (DAB of DAEB), bijvoorbeeld bij de subsidiëring van sportactiviteiten of culturele activiteiten. Let er wel op dat ook bij vrijstellingen strikte nalevings- en rapportagevoorwaarden gelden.⁴⁹

⁴⁸ Zie in dit verband ook VNG, *Publiek-publieke samenwerking en het aanbestedingsrecht*, 2015.

⁴⁹ Zie verder Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, *Handreiking Treasury*, Den Haag, 2011, paragraaf 2.1.3.

De gedragsregels voor markt & overheid zijn opgenomen in hoofdstuk 4b van de Mededingingswet. Op grond van de wet gelden de volgende vier gedragsregels voor overheden wanneer zij marktactiviteiten (willen) verrichten:

1. Ten minste de integrale kostprijs;
2. Overheidsbedrijven niet bevoordelen ten opzichte van concurrenten;
3. Vanuit publiekrechtelijke bevoegdheid verkregen papieren gegevens niet alleen voor eigen economische activiteiten gebruiken, maar ook aan derden beschikbaar stellen;
4. Publieke taken en economische activiteiten gescheiden houden.

Ook hierbij is het betalingsinstrument slechts beperkt van belang. De gedragsregels gelden niet bij dienstverlening voor publieke taken door bestuursorganen aan andere bestuursorganen. Ook andere uitzonderingen voor bijvoorbeeld diensten van algemeen economisch belang kunnen van toepassing zijn.

Het belastingrecht kijkt net als het recht voor markt en overheid materieel. De keuze voor publiekrechtelijke of privaatrechtelijke vormgeving is niet bepalend. Evenmin is de rechtsgrondslag van het betalingsinstrument bepalend. Van belang is om altijd de btw gevolgen in kaart te brengen. Hetzelfde geldt voor de gevolgen van de vennootschapsbelasting indien de invoering van de plicht voor overheidslichamen vennootschapsbelasting te betalen doorgang vindt.⁵⁰

6.6 Uitkomst stap 6

Het financieel belang op basis van de criteria in het BBV ziet op de financiële verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor (tekorten van) een verzelfstandigde organisatie, mocht die nu eenzijdig verzelfstandigd zijn of als samenwerking zijn vormgegeven en los ervan of de vormgeving publiekrechtelijk of privaatrechtelijk zijn. De rechtsvormkeuze is van belang voor de wijze waarop dit financieel belang wordt of kan worden vormgegeven. Op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen geldt een verplichte ‘garantstelling’ voor tekorten. Bij vennootschappen bestaat het financiële belang op basis van het aandeelhouderschap. In alle gevallen kan ook worden gekozen voor (privaatrechtelijke) garantstellingen en leningen.

Naast dit financiële belang speelt ook de bekostiging van activiteiten een belangrijke rol. Anders dan bij het financiële belang is hier de verplichting te betalen afhankelijk van het plaatsvinden van bepaalde activiteiten.

Voor de financiële relatie met een verbonden partij zijn de volgende aspecten van belang:

- dekking voor de door het verzelfstandigde onderdeel uit te voeren activiteiten;
- kapitaalstructuur van het verzelfstandigde onderdeel (balansfinanciering door middel van eigen vermogen en vreemd vermogen);
- liquiditeitspositie (zodat een verzelfstandigd organisatieonderdeel zelf in staat is om lopende rekeningen te kunnen voldoen);
- afspraken en verplichtingen bij beëindiging van de financieringsrelatie;
- financiële en juridische risico's bij de financiering;
- voorwaarden voortvloeiende uit (Europees) recht inzake staatssteun, aanbestedingsrecht en markt en overheid;
- fiscale voorwaarden en consequenties van de financieringsrelatie;
- dekking in de eigen begroting en financiële huishouding van alle financiële verplichtingen.

Het onderscheid tussen publiekrecht en privaatrecht bij rechtsvorm en vormgeving van de financieringsrelatie is slechts zeer beperkt relevant voor het financieel belang. De hiervoor genoemde aspecten gelden zowel bij publiekrecht als privaatrecht en zowel bij eenzijdige verzelfstandiging als bij samenwerking.

⁵⁰ Kamerstukken I 2014/15, 34 003, nr. A.

Toelichting 1:

Voorkeur voor publiekrecht (Juridisch kader)

Artikel 158 lid 2 Provinciewet en artikel 160 lid 2 Gemeentewet schrijven voor dat aan een privaatrechtelijke rechtspersoon alleen mag worden deelgenomen of dat deze alleen mag worden opgericht door de gemeente of de provincie wanneer dit in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang.⁵¹ Hieronder wordt in kaart gebracht wat de wetgever hiermee voor ogen heeft gestaan: waarom hij de voorkeur voor publiekrecht heeft, en waar hij aan denkt als hij het heeft over gevallen waarin gebruik van privaatrecht dit in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang.

T1.1 Parlementaire geschiedenis

T1.1.1 Wetshistorie vóór 1994

De clausulering van het gebruik van privaatrechtelijke rechtspersonen is in 1931 geïntroduceerd in de gemeentewet.

Vóór 1931 waren gemeenschappelijke regelingen slechts voor beperkte vormen van samenwerking mogelijk (wat wij thans de regeling zonder meer noemen). Gemeenten kozen veelvuldig voor de private weg, zo constateerde de regering in 1915 reeds.⁵² De regering vond het riskant wanneer de privaatrechtelijke weg te beheersend werd, omdat dat afbreuk zou doen aan publieke correctieve mechanismen. De regering wees er op dat gemeenten de gemakkelijke vrijheid van het bedrijf (de naamloze vennootschap) zouden verkiezen boven de controle door het hogere bestuur. De beperkte aansprakelijkheid van de aandeelhouder versterkte dat, zeker voor kleine gemeenten. Het voorgestelde artikel 121 lid 1 verbood dan ook de goedkeuring van een gemeenschappelijke regeling waarbij een naamloze vennootschap werd opgericht, voor zover bij de gemeenschappelijke regeling de belangen der ingezetenen rechtstreeks betrokken waren.⁵³ De Tweede Kamerleden waren zeer kritisch, en vonden dat het voorstel te weinig aansloot bij de praktijk.⁵⁴ Het wetsvoorstel werd door de regering ingetrokken in 1923.⁵⁵

⁵¹ De Waterschapswet kent een dergelijke clausulering niet. De provinciale waterschapsreglementen laten zich hier evenmin over uit.

⁵² *Bijl.Hand. II* 1914/15, 315, nr. 3, p. 3.

⁵³ *Bijl.Hand. II* 1914/15, 315, nr. 3, p. 4.

⁵⁴ *Bijl.Hand. II* 1915/16, 67, nr. 1, p. 1.

⁵⁵ *Bijl.Hand. II* 1922/23, 50, nr. 1 en *Bijl.Hand. II* 1922/23, 6, nr. 1.

De praktijk veranderde in de tussentijd niet en liet zien dat intergemeentelijke samenwerking veelvuldig via naamloze vennootschappen en stichtingen werd vormgegeven en dat vele meer of minder eenvoudige privaatrechtelijke overeenkomsten werden gesloten.⁵⁶ Dit leidde in 1931 dan ook tot het alsnog vastleggen van een voorkeur voor publiekrecht in de gemeentewet. De regering hierover:

“De openbare lichamen hebben inzonderheid de zorg voor belangen eener gemeenschap, dus voor algemeene publieke belangen. Men mag aannemen, dat zij die het best zullen kunnen behartigen langs den weg van het publieke recht, beter dan bij de uitvoering van burgerrechtelijke contracten of in vennootschappen, waarbij allicht het gevaar dreigt, dat de publiekrechtelijke beschouwing van het onderwerp te zeer op den achtergrond geraakt. Bovendien bezit een regeling volgens de grondslagen van het gemeenterecht, in beginselen als die van de openbaarheid en de verantwoordelijkheid, waarborgen tegen misbruik, welke men slechts noode kan missen, en ook in dit opzicht staan dus de privaatrechtelijke regelingen, waarbij men die waarborgen niet aantreft, bij haar achter. Intusschen kan geen der vormen van privaatrechtelijke regelingen geheel worden gemist, ook de vennootschapsvorm niet. Men zou, door haar te verbieden, te zeer ingrijpen in wat de praktijk van het gemeenschapsleven en inzonderheid van het openbaar bedrijfsleven als nuttig heeft aangewezen, en het doel voorbijstreven. Slechts moet men de privaatrechtelijke figuur als een figuur op het tweede plan, of, sterker gezegd, als een uitzondering op den regel beschouwen en ook als zoodanig behandelen.”⁵⁷

De regering was dus van mening dat publiekrechtelijke samenwerkingsvormen de voorkeur verdienden, vanwege de waarborgen die het publiekrecht bood, zoals openbaarheid, verantwoordelijkheid en waarborgen tegen misbruik. Privaatrechtelijke samenwerkingsvormen konden echter voor uitzonderlijke gevallen niet gemist worden, dat zou de praktijk te kort doen. De privaatrechtelijke vormen stonden op het tweede plan en waren uitzondering omdat zij minder waarborgen kenden. Een amendement om dit af te zwakken haalde het in aanloop naar de herziening van 1931 niet.⁵⁸ Artikel 146 lid 1 gemeentewet-1931 luidde:

“Eene gemeenschappelijke regeling mag niet geschieden in den vorm van eene stichting, naamlooze vennootschap of andere burgerrechtelijke overeenkomst, dan indien deze vorm in verband met den aard van het te regelen belang daarvoor in het bijzonder aangewezen moet worden geacht.”

Een gemeenschappelijke regeling mocht kort gezegd dus geen privaatrechtelijke rechtsvorm hebben, tenzij dit in het bijzonder aangewezen moest worden geacht.⁵⁹ Geheel uitgesloten was het dus niet dat een gemeenschappelijke regeling tevens een privaatrechtelijke overeenkomst was, of dat bij de gemeenschappelijke regeling een naamloze vennootschap of stichting werd opgericht. Het oprichten van stichtingen en naamloze vennootschappen (of dit nu bij gemeenschappelijke regeling geschiedde of niet) werd aan goedkeuring van gedeputeerde staten onderworpen (art. 228 lid 1 onder g gemeentewet-1931). De goedkeuring mochten gedeputeerde staten slechts verlenen wanneer deze vorm van behartiging van het gemeentelijk belang daarvoor in verband met de aard van dat belang in het bijzonder aangewezen moest worden geacht (art. 234 gemeentewet-1931).

⁵⁶ Bijl.Hand. II 1928/29, 235, nr. 3, p. 11.

⁵⁷ Bijl.Hand. II 1928/29, 235, nr. 3, p. 12.

⁵⁸ Bijl.Hand. II 1929/30, 45, nr. 12. Zie ook *Handelingen II 1929/30*, p. 2024-2025.

⁵⁹ Opgemerkt moet worden dat in die tijd, in lijn met de Grondwet, ieder vorm van samenwerking tussen gemeenten (sinds 1983 openbare lichamen) als gemeenschappelijke regeling werd gezien. Dat is nu anders: de gemeenschappelijke regeling wordt nog uitsluitend gezien als een publiekrechtelijke overeenkomst o.g.v. de Wet gemeenschappelijke regelingen.

Bij de invoering van de Wet gemeenschappelijke regelingen in 1950 werd onder andere artikel 146 gemeentewet-1931 geschrapt. In de parlementaire geschiedenis van de Wet gemeenschappelijke regelingen van 1950 zijn hiervoor geen verdere aanknopingspunten te vinden; denkbaar is, dat men het een doublure met artikel 228/234 vond. Er kwam evenmin een vergelijkbaar artikel terug in de Wet gemeenschappelijke regelingen. Privaatrechtelijke overeenkomsten (zoals dienstverleningsovereenkomsten) konden dus voortaan gewoon worden getroffen. Artikel 228 lid 1 onder h gemeentewet-1937⁶⁰, dat goedkeuring van gedeputeerde staten eiste, werd aangepast en luidde sindsdien:

“het oprichten van of deelnemen in stichtingen, maatschappen, vennootschappen, coöperatieve of andere verenigingen;”

De uitbreiding in rechtsvormen kwam tot stand omdat de regering van mening was dat de overwegingen die golden voor het onderwerpen aan goedkeuring van het oprichten van of deelnemen in stichtingen en naamloze vennootschappen ook voor andere burgerrechtelijke associatievormen zou moeten gelden.⁶¹

In 1966 werd het preventieve toezicht op besluiten van het gemeentebestuur verder beperkt, ook ten aanzien van allerlei privaatrechtelijke rechtshandelingen. De goedkeuring voor het oprichten van of deelnemen in privaatrechtelijke rechtspersonen werd echter onverkort gehandhaafd. De regering vond dit toezicht noodzakelijk om het veelal minder wenselijk gebruik van privaatrechtelijke bestuursvormen onder controle te houden.⁶² De regering maakte daarbij echter wel een belangrijke kanttekening:

“Opgemerkt zij nog dat uiteraard ook niet elk gemeentelijk lidmaatschap van een vereniging beschouwd dient te worden als deelneming in de zin van deze bepaling. Onder deelneming is hier te verstaan het actief deel hebben aan de werkzaamheden der vereniging ten einde daardoor rechtstreeks een gemeentelijke taak uit te oefenen.”⁶³

Kortom, volgens de regering hoefde alleen goedkeuring te worden gevraagd wanneer de privaatrechtelijke rechtspersoon werd ingezet om een gemeentelijke taak uit te oefenen en de gemeente daarin actief ging participeren. De Tweede Kamer vond dit een onduidelijke formulering, maar de minister vond dat het voldoende houvast bood voor gemeentebesturen die de afweging moeten maken of een besluit wordt ingezonden.⁶⁴ De minister vond dat een scherpere afbakening in grensgevallen ontoereikend zou kunnen zijn en dat de definitieve beslissing over de toepassing zonder bezwaar aan de colleges van gedeputeerde staten kon worden overgelaten. In de Eerste Kamer werd er op gewezen dat het toezicht beperkingen kent. Het oprichten van of deelnemen in is dan wel aan goedkeuring onderworpen, een statutenwijziging is dit niet. Dit betekent dat, als de rechtspersoon eenmaal is opgericht, er ongehinderd nieuwe taken aan kunnen worden toegekend. De minister was het hier niet mee eens en gaf aan dat gedeputeerde staten bij de goedkeuring alsnog een dergelijke statutaire goedkeuring konden bedingen.⁶⁵

Een vergelijkbare clausulering werd pas in 1961 in de nieuwe Provinciewet geïntroduceerd, en had daar een beperktere strekking dan in de gemeentewet. De beperking was slechts van toepassing op de oprichting van stichtingen en naamloze vennootschappen, omdat de regering van mening was dat samenwerking door provincies in verenigingen, maatschappen en andere vennootschappen nauwelijks voorkwam en daarom niet te vrezen was.⁶⁶ Bij de vaststelling van de nieuwe Provinciewet in 1994 is dit, in navolging van de gemeentewet, uitgebreid.

⁶⁰ In 1937 is sub g van artikel 228 gemeentewet-1931 omgenummerd tot sub h, zie Wet van 22 april 1937, *Stb.* 1937, 311.

⁶¹ *Bijl.Hand.* II 1949/50, 1 198, nr. 5, p. 14.

⁶² *Bijl.Hand.* II 1963/64, 7 685, nr. 3, p. 9.

⁶³ *Bijl.Hand.* II 1963/64, 7 685, nr. 3, p. 9.

⁶⁴ *Bijl.Hand.* II 1964/65, 7 685, nr. 6, p. 3.

⁶⁵ *Bijl.Hand.* I 1965/66, 7 685, nr. 135a, p. 2.

⁶⁶ *Bijl.Hand.* II 1958/59, 5 460, nr. 3, p. 22.

T1.1.2 De herziening van 1994

In de herziene Gemeentewet en Provinciewet van 1994 werd de clausulering gehandhaafd. Bij de behandeling van de betreffende wetsvoorstellen werd uitgebreid ingegaan op betekenis en strekking van de (toenmalige) artikelen 155 Gemeentewet en 151 Provinciewet. Een belangrijk deel van die beschouwingen heeft betrekking op de maatstaven die gedeputeerde staten respectievelijk de minister moeten aanleggen bij de beoordeling van een concrete oprichting van of deelneming in een privaatrechtelijke rechtspersoon. Wij beperken ons hier als gezegd tot de vraag naar de voorkeur voor publiekrecht *in abstracto*. Daarover is de parlementaire geschiedenis – waarschijnlijk mede in het licht van het feit dat het hier om een voorzetting van de oude Gemeentewet en Provinciewet ging – relatief beknopt.

Dat blijkt al uit de zeer korte passage in de memorie van toelichting bij de Gemeentewet (de toelichting bij de Provinciewet bevat hierover geen beschouwingen):

“In dit artikel is het in artikel 234 van de huidige gemeentewet vervatte beginsel neergelegd dat de behartiging van openbare belangen dient te geschieden langs publiekrechtelijke weg, tenzij er zwaarwegende argumenten zijn om dit langs privaatrechtelijke weg te doen, Publiekrechtelijke rechtsvormen bieden immers betere waarborgen voor openbaarheid en controle.”⁶⁷

In de memorie van antwoord Gemeentewet en Provinciewet werden hier iets, maar ook niet véél meer woorden aan gewijd. De regering:

“De publiekrechtelijke samenwerking is onderworpen aan de regels van de Gemeentewet en de Wet gemeenschappelijke regelingen. Hierin zijn verschillende belangrijke waarborgen opgenomen betreffende het gebruik van bevoegdheden, de besluitvormingsstructuren, beïnvloedingsmogelijkheden, repressief toezicht, democratische controle en openbaarheid. Deze waarborgen zijn niet aanwezig als gekozen wordt voor een privaatrechtelijke vorm van samenwerken. Omdat in de privaatrechtelijke rechtsvorm (mede) het openbaar belang zal worden behartigd en de gemeente bovendien veelal zowel voor de uitvoering als voor de financiën (mede) verantwoordelijk is, dient de keuze voor een privaatrechtelijke rechtsvorm met grote zorgvuldigheid gepaard te gaan.”⁶⁸

⁶⁷ Kamerstukken II 1985/86, 19 403, nr. 3, p. 66 en 138 (Gemeentewet).

⁶⁸ Kamerstukken II 1988/89, 19 403, nr. 10, p. 207 (Gemeentewet). In gelijke zin Kamerstukken II 1988/89, 19 836 nr. 9, p. 106 (Provinciewet).

In de nota naar aanleiding van het verslag bij de Gemeentewet wordt aan het voorgaande inhoudelijk niets toegevoegd, maar wel verwezen naar het kabinetsstandpunt inzake het advies van de Raad voor het Binnenlands Bestuur over public–private partnership. Daar valt te lezen:

“Uitgangspunt is, dat indien een overheid mede verantwoordelijkheid neemt in een bepaalde zaak, er kennelijk ook sprake is van een openbaar belang en een publieke taak. Derhalve moeten aan de samenwerkingsvorm eisen worden gesteld betreffende democratische controle (informatie- en verantwoordingsplicht) en openbaarheid. Democratische controle is niet alleen van belang voor de burger, maar ook voor de deelnemende overheid zelf, die daarmee beïnvloedingsinstrumenten verkrijgt die van belang zijn als het gaat om de financiële gevolgen van de samenwerking. Terecht wordt dit ook door de Raad benadrukt. Aan deze eisen van democratische controle en openbaarheid wordt direct voldaan, als het om publiekrechtelijke samenwerkingsvormen gaat; de wetgeving (met name de WGR) voorziet daar namelijk zelf in. De wetgeving zelf voorziet daar echter niet in als het om privaatrechtelijke samenwerking gaat, wat overigens niet verhindert dat de deelnemers in privaatrechtelijke samenwerking in vrijwilligheid soortgelijke voorzieningen kunnen treffen. Voor de stelling dat het publiekrecht teveel hindernissen zou kennen voor de private sector, ontbreken duidelijke aanwijzingen. Ook het Rbb-advies draagt daarvoor geen argumenten aan. De Wet gemeenschappelijke regelingen (in casu de hoofdstukken XIII en IX) kent een breed scala aan varianten voor samenwerking tussen overheden en privaatrechtelijke rechtspersonen. Zonder uitputtend te zijn valt te denken aan regelingen die kunnen worden aangegaan tussen één of meer gemeenten (en/of provincies) en één of meer privaatrechtelijke rechtspersonen. Daarbij hebben betrokken partijen bijvoorbeeld een grote vrijheid in het bepalen van zowel de samenstelling, als de omvang van een algemeen- en dagelijks bestuur in combinatie met eventuele zelfstandige uitvoerende commissies of takken van dienst. Eén van de vooroordelen tegen de publiekrechtelijke samenwerkingsvorm is dat een deelnemende private onderneming geacht wordt een openbaar belang te behartigen. Deze eis komt in de wet echter niet voor. Bij het verlenen van de machtiging voor het deelnemen aan een gemeenschappelijke regeling wordt alleen marginaal getoetst of het doel van de private rechtspersoon niet onverenigbaar is met het belang dat met de regeling wordt behartigd. Verder is ook deelname van het Rijk aan een gemeenschappelijke regeling mogelijk. Tenslotte kan in dit verband nog worden aangetekend dat een gemeenschappelijke regeling als voordeel boven samenwerking op privaatrechtelijke basis heeft dat door het ingestelde openbaar lichaam of gemeenschappelijk orgaan publiekrechtelijke bevoegdheden kunnen worden uitgeoefend. Het voorgaande betekent dat het kabinet er in beginsel de voorkeur aan geeft dat PPP langs publiekrechtelijke weg vorm wordt gegeven. In beginsel, want de keuze tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke samenwerking is afhankelijk van het betreffende PPP-project. In de termen van artikel 234 van de gemeentewet en artikel 93 van de Provinciewet moet er bij de keuze voor een privaatrechtelijke vorm sprake zijn van een belang voor de behartiging waarvan de privaatrechtelijke vorm van samenwerking bijzonder aangewezen moet worden geacht.”⁶⁹

⁶⁹ Kamerstukken II 1988/89, 20 800 VII, nr. 35, p. 8-9.

In de nota naar aanleiding van het verslag bij de Provinciewet wordt niet ingegaan op de achtergrond van de voorkeur voor publiekrecht, maar wordt vooral besproken welke normen hebben te gelden voor de vraag of een concrete vormgeving aanvaardbaar is.⁷⁰ Wel wordt nog ingegaan op de rol van provinciale ambtsdragers als zij als vertegenwoordiger van de provincie een rol in de rechtspersoon vervullen:

“Als het besluit tot oprichting van of deelneming in een privaatrechtelijke rechtspersoon eenmaal is genomen en goedgekeurd, dan is de wijze waarop verantwoording wordt afgelegd uiteraard een zaak tussen provinciale staten en gedeputeerde staten en eventueel de commissaris van de Koning, binnen de regels die de Provinciewet daarvoor stelt. Daarbij hoeft naar ons oordeel niet per se sprake te zijn van een competentieprobleem voor een lid van het provinciaal bestuur, als deze als commissaris van een vennootschap de belangen van de vennootschap moet behartigen. Uiteindelijk werd oprichting van of deelneming in de vennootschap ook in het provinciaal belang geacht. Bovendien is hij gehouden desgevraagd inlichtingen te verschaffen aan provinciale staten (artikelen 167 en 179 van het wetsvoorstel). Verder kunnen zonodig instructies worden meegegeven aan vertegenwoordigers in de algemene vergadering van aandeelhouders, al moet ook daar uiteraard primair het belang van de vennootschap behartigd worden.”⁷¹

T1.1.3 Latere wetswijzingen en kabinetsopvattingen

Bij de dualisering van het gemeentebestuur in 2002 en van het provinciebestuur in 2003 is de voorkeur voor publiekrecht gehandhaafd (zie thans art. 160 lid 2 Gemeentewet en art. 158 lid 2 Provinciewet). Bij die wijzigingen is niet ingegaan op de voorkeur voor publiekrecht.

De werkgroep *Privaatrechtelijke taakbehartiging door decentrale overheden* onder leiding van de toenmalig gemeentesecretaris van Rotterdam Van Gils adviseerde in december 2006 om de voorkeur voor publiekrecht af te schaffen.⁷² Dit omdat veelvuldig van de privaatrechtelijke varianten gebruik werd gemaakt en deze daarmee als het ware waren ingeburgerd, zodat de voorkeur voor het publiekrecht niet meer zou aansluiten bij de praktijk.⁷³ Peters wijst erop dat het rapport koppelingen legt die discutabel zijn en dat horizontale verantwoordingsmechanismen toch echt wat anders zijn dan (verticaal) interbestuurlijk toezicht.⁷⁴ Het kabinet Balkenende-IV nam het advies van de werkgroep over en kondigde aan de voorkeur voor publiekrecht te schrappen.⁷⁵ Tweede Kamerlid Anker (ChristenUnie) wees erop dat het wenselijk zou zijn om het afwegingskader tussen publiek- en privaatrecht juist expliciet in de wet te behouden, en niet via allerlei vage circulaire e.d. te regelen.⁷⁶ Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Bijleveld-Schouten beloofde de suggestie van Anker mee te nemen, maar voelde vooralsnog niet voor een dwingend afwegingskader. De staatssecretaris had een voorkeur om de afweging op het lokale niveau te laten.⁷⁷

Het conceptwetsvoorstel dat minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Spies ter consultatie aan VNG en IPO heeft gezonden gaat echter uit van handhaving van de voorkeur voor publiekrecht. Het kabinet Rutte-I is van mening dat het publiekrecht meer waarborgen biedt ten aanzien van het gebruik van bevoegdheden, besluitvormingsstructuren, beïnvloedingsmogelijkheden, toezicht, democratische controle en openbaarheid, aldus de minister.⁷⁸ Dit sluit aan bij de communicaties van staatssecretaris Atsma van

⁷⁰ Kamerstukken II 1989/90, 19 836, nr. 15, p. 33-35.
⁷¹ Kamerstukken II 1989/90, 19 836, nr. 15, p. 34-35.
⁷² De vraag rijst of deze praktijk ooit anders is geweest, wanneer men kijkt naar de invoering van de voorkeur voor publiekrecht, eerst bij de poging van 1915 en daarna in 1931. Een echt steekhoudend argument is het dus niet van Van Gils c.s.
⁷³ *Privaatrechtelijke taakbehartiging door decentrale overheden: Oprichten van en deelnemen in privaatrechtelijke rechtspersonen door provincies, gemeenten en waterschappen*, Den Haag: Ministerie van Justitie 2006, p. 39-40 (Bijlage bij Kamerstukken II 2006/07, 29 279, nr. 50). Zie ook B.F.Th. de Moor, ‘Oprichten van en deelnemen in privaatrechtelijke rechtsvormen door gemeenten’, Gst. 2007/97 die het oordeel van de werkgroep onderschrijft.
⁷⁴ J.A.F. Peters, ‘Bruikbare privaatrechtelijke taakbehartiging’, NTB 2007/29.
⁷⁵ Kamerstukken II 2007/08, 29 279, nr. 72, p. 5.
⁷⁶ Kamerstukken II 2008/09, 31 700 VII, nr. 42, p. 36.
⁷⁷ Kamerstukken II 2008/09, 31 700 VII, nr. 42, p. 40.
⁷⁸ Zie de conceptmemorie van toelichting bij de consultatieversie.

Infrastructuur en Milieu omtrent de regionale uitvoeringsdiensten⁷⁹, alsmede bij het Bestuursakkoord 2011-2015.⁸⁰ Het wetsvoorstel zoals het door de regering, onder het kabinet Rutte-II, is ingediend bij de Tweede Kamer sluit aan bij het conceptvoorstel van Spies.⁸¹ De goedkeuring door gedeputeerde staten respectievelijk door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties komt wel te vervallen.

T1.1.4 Tot slot

De wetgever heeft met de huidige artikelen 160 Gemeentewet en 158 lid 2 Provinciewet een duidelijke voorkeur voor de publiekrechtelijke weg tot uitdrukking gebracht. Achtergrond van die voorkeur is de wenselijkheid van toepasselijkheid van publiekrechtelijke waarborgen bij de behartiging van overheidstaken: waarborgen bij het gebruik van bevoegdheden en bij de besluitvormingsstructuren, beïnvloedingsmogelijkheden, repressief toezicht, democratische controle en openbaarheid. Die waarborgen zijn bij publiekrechtelijke vormgeving (bestuurscommissies en gemeenschappelijke regelingen) door de wetgever voorgeschreven; zij kunnen in bepaalde mate ook wel via privaatrecht worden bewerkstelligd maar dat moet dan steeds worden bewaakt, waarbij het dan ook weer zo is dat toepasselijkheid van bepaalde waarborgen statutair niet kan worden bewerkstelligd (bijvoorbeeld repressief toezicht, toepasselijkheid van de Wet openbaarheid van bestuur en de Wet nationale ombudsman).

Ten slotte komen in de beschouwingen nog twee algemene aspecten aan de orde die de voorkeur voor publiekrechtelijke vormgeving ondersteunen. Het eerste is de spanning tussen het gemeentelijk belang en het (privaatrechtelijk beschermde) belang van de rechtspersoon, met name als het gaat om vennootschappen. Het tweede betreft de belemmering dat, anders dan bij bestuurscommissies en gemeenschappelijke regelingen, in privaatrechtelijke rechtspersonen geen publiekrechtelijke bevoegdheden kunnen worden ingebracht.

⁷⁹ Kamerstukken II 2010/11, 31 953, nr. 41, p. 4.

⁸⁰ Bestuursakkoord, p. 8 (Bijlage bij Kamerstukken II 2010/11, 32 749, nr. 1).

⁸¹ Kamerstukken II 2012/13, 33 691, nr. 2. Zie ook Kamerstukken II 2012/13, 33 691, nr. 3, p. 13-15.

Toelichting 2:

Bevoegdheidstoekenning

Voor de keuze tussen publiekrechtelijke en privaatrechtelijke vormgeving, is van groot belang welke bevoegdheden de betrokken organisatie moet gaan uitoefenen: is het de bedoeling dat publiekrechtelijke bevoegdheden (zoals subsidie, vergunningen of handhaving) worden uitgeoefend, of blijft het bij privaatrechtelijke rechtshandelingen of feitelijke handelingen?

Men kan bij de overheidsorganisatie onderscheid maken tussen wat wordt genoemd de hoofdstructuur en hulp- of nevenstructuren. Bij de gemeente kan als hoofdstructuur worden beschouwd de bevoegdheidsverdeling over raad, college en de burgemeester. Taak- en bevoegdheidsuitoefening door andere organen (commissies, Wgr-verbanden en privaatrechtelijke rechtspersonen) kunnen als hulpstructuren worden beschouwd. Wij brengen hieronder eerst de bevoegdheidsverdeling binnen de hoofdstructuur in kaart (paragraaf 2), waarna wordt bezien in hoeverre deze bevoegdheden aan andere organen en instanties kunnen worden toegekend (paragraaf 3).⁸² Daaruit blijkt dat de mogelijkheden van toekenning van publiekrechtelijke bevoegdheden aan privaatrechtelijke rechtspersonen beperkt zijn tot mandaat, terwijl publiekrechtelijk vormgegeven organen (commissies, gemeenschappelijke regelingen) dergelijke bevoegdheden ook gedelegeerd kunnen krijgen.

T2.1 Hoofdstructuur van gemeentelijk bevoegdheidstoedeling

T2.1.1 Publiekrechtelijke bevoegdheden

Algemeen

Wetgeving (verordenende) bevoegdheid berust bij de raad voor zover de bevoegdheid daartoe niet bij de wet of door de raad krachtens de wet aan het college of de burgemeester is toegekend (art. 147 lid 1 Gemeentewet). Publiekrechtelijke bevoegdheden die geen wetgeving zijn berusten als het gaat om autonomie bij de raad, voor zover zij niet bij of krachtens de wet aan een ander orgaan zijn toegekend (artikel 147 lid 2 Gemeentewet). Een bekend voorbeeld van een geval waarin de wet rechtstreeks autonome bevoegdheden aan anderen dan de raad toekent zijn de openbare-ordebevoegdheden van de burgemeester (art. 172-175 Gemeentewet). Verreweg de meeste autonome bevoegdheden ontleent het college aan attributie door de raad (bijvoorbeeld de raad creëert in een verordening een subsidiebevoegdheid of een vergunningverlenende bevoegdheid en kent die in die verordening toe aan het college). In de sfeer van de openbare orde en veiligheid worden bevoegdheden aan de burgemeester geattribueerd (bijvoorbeeld de evenementenvergunning). Daarnaast kan worden gewezen op de positie van de belastingambtenaar, aan wie de raad de bevoegdheid tot het opleggen en innen van gemeentelijke belastingen kan attribueren (art. 231 lid 2 onder b Gemeentewet).

Bij medebewind is de situatie omgekeerd: zij berusten bij het college, tenzij ze bij of krachtens de wet bij een ander orgaan zijn gelegd (artikel 147 lid 3 Gemeentewet). In medebewindswetgeving zijn kaderstellende bevoegdheden, zoals het gemeentelijk milieubeleidsplan, het bestemmingsplan, het gemeentelijke verkeers- en vervoersplan en de beleidsplannen in het kader van de decentralisaties (zoals de beleidsplannen WMO en AWBZ) bij de raad gelegd, bevoegdheden met betrekking tot de openbare orde en veiligheid bij de burgemeester, en alle overige bevoegdheden bij het college. Ook in medebewind worden wel bevoegdheden rechtstreeks aan gemeenteamttenaren geattribueerd, bijvoorbeeld de ambtenaar van de burgerlijke stand (art. 1:16 lid 2 BW) en de leerplichtambtenaar (art. 16 Leerplichtwet 1969).

⁸² Zie hiervoor uitgebreid S.E. Zijlstra, *Bestuurlijk organisatierecht*, Deventer: Kluwer 2009, waaraan delen van deze beschouwingen zijn ontleend.

Delegatie

De raad kan verordenende of bestuursbevoegdheid delegeren aan het college, tenzij de aard van de bevoegdheid zich daartegen verzet, of zich één van de wettelijke uitzonderingen voordoet (artikel 156 Gemeentewet). Delegatie aan ambtenaren is verboden (artikel 10:14 Awb).

Mandaat

Het college en de burgemeester kunnen bevoegdheden mandateren aan hun ondergeschikte ambtenaren, tenzij bij wettelijk voorschrift anders is bepaald of de aard van de bevoegdheid zich tegen de mandaatverlening verzet (artikel 10:3 lid 1 Awb). Ook kan het college bevoegdheden mandateren aan een lid van het college (artikel 168 Gemeentewet).

T2.1.2 Privaatrechtelijke bevoegdheden

Algemeen

De gemeente is rechtspersoon (art. 2:1 BW), en kan dus deelnemen aan het privaatrechtelijke rechtsverkeer (art. 2:5 BW). Als het wenselijk wordt geacht dat de gemeente bijvoorbeeld een huurovereenkomst sluit, dan zijn daarvoor twee rechtshandelingen nodig: een besluit dat de rechtshandeling moet worden verricht (art. 160, lid 1, sub e Gemeentewet: bevoegdheid van het college), en het daadwerkelijk verrichten van de rechtshandeling (art. 171 Gemeentewet: bevoegdheid van de burgemeester).⁸³ De bevoegdheden die het college in dezen zijn toebedeeld, berusten vóór de dualisering bij de raad. Om toch enige vorm van invloed van de raad te verzekeren, bepaalt artikel 169 lid 4 Gemeentewet dat het college de raad vooraf inlichtingen geeft over de uitoefening van enkele bevoegdheden, waaronder het besluiten een privaatrechtelijke rechtshandeling te verrichten, indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. In dat laatste geval neemt het college geen besluit dan nadat de raad zijn wensen en bedenkingen terzake ter kennis van het college heeft kunnen brengen (artikel 169 lid 4 Gemeentewet). Voor het besluiten tot het oprichten van of deelnemen in een privaatrechtelijke rechtspersoon is in alle gevallen een voorhangprocedure bij de raad voorgeschreven (art. 160 lid 2 Gemeentewet).

Mandaat en volmacht

Het college kan zijn bevoegdheid te besluiten tot het verrichten van een privaatrechtelijke rechtshandeling mandateren aan een ambtenaar (artikel 10:3 Awb). De burgemeester kan van zijn bevoegdheid volmacht verlenen aan een ambtenaar (art. 171 lid 2 Gemeentewet). Dit volgt uit het woord ‘opdragen’, dat in Gemeentewettelijke context een synoniem is voor mandaat of volmacht.⁸⁴

T2.1.3 Feitelijke bevoegdheden

Algemeen

De regeling inzake bevoegdheidsverdeling van de Gemeentewet beperkt zich niet tot rechtshandelingen, maar is ook van toepassing op bevoegdheden tot het verrichten van feitelijke handelingen. Ook daarvoor geldt dat zij in autonomie berusten bij de raad voor zover zij niet bij of krachtens de wet aan een ander orgaan zijn toegekend (art. 147 lid 2 Gemeentewet), terwijl zij in medebewind berusten bij het college, tenzij ze bij of krachtens de wet bij een ander orgaan is gelegd (art. 147 lid 3 Gemeentewet).

Mandaat en volmacht

Beide organen kunnen van deze bevoegdheden machtiging verlenen aan ambtenaren (artikel 10:11 jo. 10:3 Awb), terwijl ook het ‘wethoudersmandaat’ van artikel 168 Gemeentewet mogelijk is.

⁸³ J.T. van Stegeren, *Gemeentelijke vertegenwoordiging in en buiten rechte*, Den Haag 1989, p. 93; P.J. Huisman en N. Jak, ‘Beslissingen ter voorbereiding van een privaatrechtelijke rechtshandeling van de overheid’, *JBplus* 2008/3, p. 162-165 en de noot van F.J. van Ommeren onder HR 1 juni 2012, AB 2013, 204.

⁸⁴ Vgl. *Kamerstukken II* 1985/86, 19 403, nr. 3, p. 56.

T2.2 Hulpstructuren I: publiekrechtelijke bevoegdheden

T2.2.1 Algemeen

Wanneer gemeentebesturen overwegen een privaatrechtelijke rechtspersoon op te richten of daarin deel te nemen, zal het vaak de bedoeling zijn daaraan taken en bevoegdheden toe te kennen die voorheen bij de organen van de hoofdstructuur van de gemeente hebben berust, dan wel die daarbij zouden kunnen berusten. Als het gaat om publiekrechtelijke bevoegdheden is van belang dat het gemeenterecht een zogeheten *gesloten stelsel van bevoegdheidsverdeling* kent. Dit houdt in dat een gemeentelijk bestuursorgaan een publiekrechtelijke bevoegdheid alleen kan attribueren of delegeren aan de organen en instellingen die de wet in formele zin kent.⁸⁵ Dit heeft verregaande gevolgen voor het gebruik van privaatrechtelijke rechtspersonen door gemeenten: zij kunnen in beginsel geen eigen bevoegdheid krijgen om bijvoorbeeld vergunningen te verlenen of belastingen te heffen. Uitzondering hierop is bijvoorbeeld de stichting voor openbaar onderwijs, waaraan het beheer van een openbare school kan worden gedelegeerd; dit is mogelijk omdat de wetgever in formele zin hierin heeft voorzien (zie bijv. art. 17 lid 1 Wet op het primair onderwijs). Delegatie aan publiekrechtelijke hulpstructuren (de bestuurscommissie en organen op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen) is wél mogelijk.

T2.2.2 Attributie

Bij attributie gaat het om de figuur waarbij een gemeentelijke verordening een bevoegdheid (bijvoorbeeld een vergunning- of subsidieverlening) in het leven roept, en toekent aan een bestuursorgaan. Voor deze handreiking gaat het dan dus om toekenning, niet aan het college of de burgemeester, maar aan commissie, een Wgr-orgaan, of een privaatrechtelijke rechtspersoon. Vanwege het gesloten stelsel van bevoegdheidsverdeling is dat niet toegestaan. De gemeenteraad moet de uitvoering van zijn verordeningen immers toekennen aan het college van burgemeester en wethouders (art. 160 lid 1 onder b Gemeentewet). Attributie blijft dan ook verder buiten beschouwing.

Wanneer een gemeentelijke verordening zou bepalen dat een bepaalde handeling verboden is behoudens vergunning van een bestuurscommissie, dan is dat in strijd met de Gemeentewet. De vergunningbevoegdheid moet aan het college of de burgemeester worden geattribueerd, waarna zij vervolgens op basis van artikel 165 of 178 Gemeentewet aan een bestuurscommissie kan worden gedelegeerd. Een verordening mag evenmin bestuursbevoegdheid attribueren aan een orgaan op basis van de Wgr; ook daarvoor is delegatie de aangewezen figuur (art. 30 Wgr).

Op dezelfde manier mag een gemeentelijke verordening niet bepalen dat een bepaalde handeling verboden is behoudens vergunning van een privaatrechtelijke rechtspersoon (of een door het college aan te wijzen rechtspersoon). De vergunningbevoegdheid moet aan het college of de burgemeester worden geattribueerd; delegatie aan een privaatrechtelijke rechtspersoon is uitgesloten, omdat de Gemeentewet die figuur niet kent.

T2.2.3 Delegatie

Publiekrechtelijke vormen

De Gemeentewet en de Wet gemeenschappelijke regelingen voorzien wél in delegatiemogelijkheden aan publiekrechtelijke hulpstructuren. Zo kunnen aan een bestuurscommissie bevoegdheden van de raad (waaronder verordenende bevoegdheid), het college en de burgemeester worden gedelegeerd (art. 156, art. 165 resp. art. 178 Gemeentewet).⁸⁶ Deze bevoegdheden kunnen ook worden gedelegeerd en aan een gemeenschappelijk orgaan, aan het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie of aan organen van een openbaar lichaam (artikel 30 lid 1 Wgr).⁸⁷

⁸⁵ Zie Zijlstra 2009, p. 262-266 en F.H. Kistenkas, 'Gemeentewettelijke organen en bevoegdheden. Open of gesloten stelsel van competentietoedeling?' *Gst.* 1999-7097 p. 241-245.

⁸⁶ R.J.M.H. de Greef, 'Deelgemeenten, deelgemeentebesturen en territoriale bestuurscommissies: do's and don't's', *Gst.* 2010, 1.

⁸⁷ R.J.M.H. de Greef, 'De gemeenschappelijke regeling: onbegrepen, onbekend en onbemind!', *Gst.* 2008, 107.

De gemeentelijke bestuurscommissie kan op deze manier worden gebruikt voor verzelfstandiging van bevoegdheden waarvan raad en college menen dat zij ‘op afstand van de politiek’ moeten worden uitgeoefend. Het meest bekende voorbeeld is het bestuur van het openbaar onderwijs, maar te denken valt ook bijvoorbeeld aan het toezicht op de markt en het verdelen van kunstsubsidies.⁸⁸

Voor het in samenwerking uitvoeren van gemeentelijke bestuursbevoegdheden biedt de Wgr het vehikel. Op die manier kunnen uiteenlopende bevoegdheden in samenwerking worden uitgeoefend, zoals daar zijn de veiligheidsregio's (uitvoering van de brandweer en GHOR)⁸⁹, de regionale gezondheidsdiensten (uitvoering in het kader van de publieke gezondheid, jeugd- en ouderengezondheidszorg)⁹⁰, belastingdiensten (gezamenlijke belastingheffing)⁹¹, natuur- en recreatieschappen (beheer van de openbare ruimte), sociale diensten (uitvoering en soms beleid Wet werk en bijstand), werkvoorzieningsschappen (uitvoering en soms beleid Wet sociale werkvoorziening) e.d.

Privaatrechtelijke vormen

Delegatie⁹² van een publiekrechtelijke bevoegdheid aan een privaatrechtelijke rechtspersoon is dus, behoudens een formeel-wettelijke grondslag, niet mogelijk.

Privaatrechtelijke rechtspersonen kunnen dus geen gemeentelijke vergunningen verlenen, belasting heffen⁹³ etc. Een formeel-wettelijke grondslag voor overdracht van bestuursbevoegdheid wordt geboden in de onderwijswetgeving, die het mogelijk maakt dat een openbare school een privaatrechtelijke rechtspersoon is.

In de praktijk wordt wel gebruik gemaakt van de constructie waarbij een bestaand, open vergunningstelsel zo wordt uitgevoerd, dat in plaats van het beslissen op de aanvragen van alle aspirant-vergunninghouders, aan één (al dan niet commerciële) organisatie een algemene vergunning wordt verleend, welke laatste vervolgens de ‘vergunningen’ verder distribueert.⁹⁴ Ook hier doet zich het risico van strijd met de Gemeentewet voor.⁹⁵

In de jurisprudentie wordt wél aanvaard dat *de facto* subsidiebevoegdheid wordt overgedragen aan een privaatrechtelijke rechtspersoon. Het betreft de constructie waarbij de rechtspersoon – meestal een stichting, soms een besloten vennootschap – wordt gefinancierd door de gemeente om uitkeringen of andere op geld waardeerbare rechten te verdelen onder burgers. Die rechtspersoon wordt onder bepaalde omstandigheden dan aangemerkt als bestuursorgaan, dit om tegen haar beslissingen rechtsbescherming bij de bestuursrechter te openen.⁹⁶ Strikt genomen gaat het niet om delegatie van gemeentelijke bestuursbevoegdheid omdat de uitkeringen zelf niet op een wettelijke bevoegdheid berusten.

⁸⁸ S.E. Zijlstra, ‘Vezelfstandiging bij gemeenten: ongeregeld en ondoorzichtig’, *Beleid & Maatschappij* 1998 nr. 3 p. 152-161.

⁸⁹ R.J.M.H. de Greef, ‘De veiligheidsregio’s: verlengd lokaal bestuur of toch functioneel bestuur?’, *Gst.* 2009, 97 en R.J.M.H. de Greef en F. Maas, ‘De veiligheidsregio: een bijzondere vorm van samenwerking’, *RBOH* 2011/1, p. 17-23.

⁹⁰ R.J.M.H. de Greef en S.E. Zijlstra, *Regionale gezondheidsdiensten & Veiligheidsregio's*, Amsterdam: Vrije Universiteit 2013.

⁹¹ R.J.M.H. de Greef, ‘Samenwerking op het gebied van heffing en invordering van gemeente- en waterschapsbelastingen’, *Gst.* 2010, 87 en N.M. Oud en R.J.M.H. de Greef, ‘Belastingsamenwerking in soorten en maten’, *Belastingblad* 2008, p. 1487.

⁹² Het delegatieverbod laat overigens onverlet dat privaatrechtelijke rechtspersonen de bevoegdheid gemandateerd krijgen (zie onder, T2.2.4) of de feitelijke uitvoering van besluiten wordt opgedragen.

⁹³ HR 8 oktober 1993, *Gst.* 1994, 6985, 4 m.nt. Hennekens, NJ 1994, 46 m.nt. Scheltema, AB 1994, 299 m.nt. Van der Burg.

⁹⁴ Zie de VNG Model-marktverordening 2008 (vergunning organisatie).

⁹⁵ Zie S.E. Zijlstra, *Zelfstandige bestuursorganen in een democratische rechtsstaat* (diss. Rotterdam), Den Haag: VUGA 1997, p. 349-362.

⁹⁶ Zie voor deze constructie bij het beheer van warenmarkten: www.demarktvanmorgen.nl.

⁹⁷ Zie voor deze jurisprudentie het overzicht van Staatsraad AG Widdershoven in ECLI:NL:RVS:2014:2260.

T2.2.4 Mandaat

Algemeen

Een bestuursorgaan kan mandaat verlenen tenzij bij wettelijk voorschrift anders is bepaald of de aard van de bevoegdheid zich tegen de mandaatverlening verzet (art. 10:3 lid 1 Awb). Hoewel mandaat vooral bedoeld is om aan ondergeschikten te worden verleend, heeft de wetgever mandaat aan niet-ondergeschikten – waar het bij commissies, Wgr-organen en privaatrechtelijke rechtspersonen om gaat – niet willen uitsluiten. Wel kan in dat geval de aard van de bevoegdheid eerder in de weg staan aan mandaatverlening dan in ondergeschiktheidsrelaties.

Mandaat van verordenende bevoegdheid is niet mogelijk, tenzij bij de verlening van die bevoegdheid in mandaatverlening is voorzien (art. 10:3 lid 2 onder a Awb). Dat laatste zal zich in de praktijk bij de hier bedoelde rechtsvormen niet voordoen.

Publiekrechtelijke vormen

Hoewel mandaat aan een bestuurscommissie niet wettelijk is uitgesloten⁹⁷, past het niet goed bij het wettelijk stelsel, waarbij de Gemeentewetgever vooral voor ogen heeft gehad dat bestuurscommissies hun bevoegdheden ontleen aan delegatie, en dus in relatieve zelfstandigheid uitoefenen.

In de praktijk komt mandaat aan bestuurscommissies dan ook vooral voor in gevallen waarbij men, naast een gedelegeerde bevoegdheid, op een beperkt terrein ook bepaalde bevoegdheden in mandaat uitoefent.

Bij een openbaar lichaam, een bedrijfsvoeringsorganisatie of gemeenschappelijk orgaan op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen geldt hetzelfde als werd opgemerkt bij de bestuurscommissie: daarvoor is delegatie de geëigende figuur. Dat laat onverlet dat mandaat bij deze vormen wel degelijk voorkomt, zoals bij de omgevingsdiensten⁹⁸ en bij allerlei vormen van ambtelijke fusies.

Privaatrechtelijke vormen

Bij privaatrechtelijke rechtsvormen is, behoudens een formeel-wettelijke grondslag, mandaat de enige toegestane vorm van bevoegdheidsverkrijging. Daarbij is wel van belang dat het kader van artikel 10:3 lid 1 Awb, met name de belemmering dat de aard van de bevoegdheid zich niet tegen de mandaatverlening mag verzetten, bij privaatrechtelijke rechtspersonen van bijzondere betekenis is. Het gaat bij die belemmering namelijk niet alleen om de vraag of de bevoegdheid zich in algemene zin (in abstracto) verzet tegen mandaatverlening, maar ook of dat voortvloeit uit positie en aard van de gemandateerde.

In de jurisprudentie zijn verschillende voorbeelden te vinden van gevallen waarin de rechter mandaat aan een privaatrechtelijke rechtspersoon niet aanvaardbaar achtte. Zo oordeelde de Centrale Raad van Beroep heel algemeen dat de wetgever de kerntaken van de uitvoering van de Wet werk en bijstand ‘als uitdrukkelijke opdracht aan het college heeft geformuleerd en dat die niet kunnen worden uitbesteed aan private bedrijven. Tot de kerntaken moeten worden gerekend het nemen van besluiten inzake de bijstandsverlening, de individuele gevalshandeling, de beoordeling van de aanspraak en de afweging van individuele omstandigheden, de opsporing, en de verificatie en validatie van voor de bijstand relevante gegevens, bijvoorbeeld door middel van vergelijking in geautomatiseerde bestanden.’⁹⁹

Soms neemt de wetgever twijfel over de aanvaardbaarheid van mandaat aan een privaatrechtelijke rechtspersoon weg door expliciet te bepalen dat dit mogelijk is (zie bijvoorbeeld art. 19 Huisvestingswet 2014).

⁹⁷ Zie bijv. CRvB 1 juni 2006, LJN AX8754 (Bestuurscommissie DSW).

⁹⁸ Zie D.J. Elzinga, R.J.M.H. de Greef en S.A.J. Munneke, *Omgevingsdiensten onder de bestuurlijk-juridische loep*, Groningen/Amsterdam: RUG/VU 2014.

⁹⁹ CRvB 16 september 2014, AB 2014/422 m.nt. H.E. Bröring. Zie voor andere gevallen waarin mandaat aan particulieren niet werd toegestaan CRvB 10 nov. 1994, JB 1994, 345 m.nt. Vlemminx onder 346, TAR 1995, 8 m.nt. Goorden op p. 437-439, CRvB 10 nov. 1994, JB 1994, 346 m.nt. Vlemminx, TAR 1995, 9 m.nt. Goorden op p. 437-439 en over mandaat in het kader van de Jeugdwet Rb Gelderland 16 februari 2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:1016.

T2.3 Hulpstructuren II: privaatrechtelijke bevoegdheden

T2.3.1 Algemeen

Bij het toekennen van privaatrechtelijke bevoegdheden moet onderscheid worden gemaakt tussen rechtshandelingen die de gemeente moeten binden, en andere privaatrechtelijke rechtshandelingen. Met name bij instellingen met eigen rechtspersoonlijkheid (gemeenschappelijk openbaar lichaam of bedrijfsvoeringsorganisatie op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen, privaatrechtelijke rechtspersoon) zal het er niet om gaan dat aan hen de bevoegdheid wordt toegekend om de gemeente te binden (dus namens de gemeente een overeenkomst te sluiten), maar om zichzelf te binden. Die bevoegdheid hoeft hen door het gemeentebestuur ook niet te worden toegekend: zij hebben die al omdat zij rechtspersoon zijn. Omgekeerd kan een hulpstructuur (de bestuurscommissie) die zelf geen rechtspersoonlijkheid heeft, zichzelf privaatrechtelijk niet binden: hij kan alleen bevoegd worden gemaakt om de gemeente te binden (volmacht).

T2.3.2 Publiekrechtelijke vormen

Gemeentelijke commissies hebben geen rechtspersoonlijkheid. Dat betekent niet dat zij niet in het privaatrechtelijk rechtsverkeer kunnen optreden: zij kunnen de bevoegdheid van het college om te besluiten tot het verrichten van een privaatrechtelijke rechtshandeling gemandateerd of gedelegeerd krijgen (art. 10:3 Awb resp. art. 165 Gemeentewet) en de bevoegdheid van de burgemeester om de rechtshandeling daadwerkelijk te verrichten, krachtens volmacht verkrijgen (artikel 171 lid 2 Gemeentewet). Zij treden dan steeds op namens de rechtspersoon de gemeente.

Bij veel overheden bestaat de gedachte dat, om bij een verzelfstandiging het optimale resultaat te bereiken, rechtspersoonlijkheid noodzakelijk is; immers alleen dan kan men zelfstandig in het privaatrechtelijk rechtsverkeer optreden. Omdat bestuurscommissies geen rechtspersoonlijkheid kunnen hebben, worden zij vaak als mogelijkheid overgeslagen. Dit is een misvatting. Een bestuurscommissie kan inderdaad niet op eigen titel in het handelsverkeer optreden, een privaatrechtelijke rechtspersoon kan dat wel. Dat heeft met zelfstandigheid als zodanig echter niets van doen. Een commissie kan, als daartoe een delegatie respectievelijk volmacht is verleend, bestuurlijk gezien zelfstandig in dat verkeer optreden; omgekeerd komt het vaak voor dat privaatrechtelijke rechtspersonen die een gemeentelijke taak uitvoeren, voor belangrijke aankopen de toestemming van het college nodig hebben.

Gemeenschappelijke openbare lichamen en bedrijfsvoeringsorganisaties op basis van de Wgr hebben eigen rechtspersoonlijkheid (art. 8 lid 1 resp. art. 8 lid 3 Wgr), en kunnen uit dien hoofde op eigen titel privaatrechtelijke rechtshandelingen verrichten. In de getroffen regeling kunnen hieraan beperkingen worden gesteld (art. 31 Wgr). Zo kan beperkt worden wat voor koopovereenkomsten kunnen worden aangegaan (tot een bepaald bedrag) of kan de bevoegdheid leningen te verkrijgen of verstrekken worden beperkt om risico's te beperken. Sinds 1 januari 2015 is de bevoegdheid om privaatrechtelijke organisatievormen op te richten of daaraan deel te nemen van rechtswege beperkt, dat mag een gemeenschappelijk openbaar lichaam of bedrijfsvoeringsorganisatie alleen nog indien de gemeenschappelijke regeling in de mogelijkheid voorziet en dus niet langer van rechtswege (art. 31a Wgr).

T2.3.3 Privaatrechtelijke vormen

Stichtingen, vennootschappen en andere privaatrechtelijke rechtspersonen kunnen eveneens op eigen titel privaatrechtelijke rechtshandelingen verrichten. Zij bezitten immers rechtspersoonlijkheid (art. 2:3 BW). In de statuten kunnen hieraan inhoudelijke of procedurele beperkingen worden gesteld.

Als gezegd komt het regelmatig voor dat privaatrechtelijke rechtspersonen die een gemeentelijke taak uitvoeren (havenbedrijven en vervoerbedrijven in de vorm van een naamloze vennootschap, welzijnsstichtingen), voor belangrijke aankopen statutair de toestemming van het college of de algemene vergadering (waarin de gemeente als enig aandeelhouder zit) nodig hebben.

T2.4 Hulpstructuren III: Feitelijke handelingen

Hier kan worden volstaan met enkele, voor alle rechtsvormen geldende opmerkingen. Hoewel de Gemeentewet wat betreft interne bevoegdheidsverdeling geen onderscheid maakt tussen publiekrechtelijke bevoegdheden en andere bevoegdheden, is het niet zo dat het gesloten stelsel ook betrekking heeft op de bevoegdheid om feitelijke handelingen te verrichten. Het verrichten van feitelijke handelingen (bijvoorbeeld het beantwoorden van brieven, beslissen over openingstijden van kantoren etc.) is inherent aan het bezitten van andere bevoegdheden, en hoeft dus ook niet afzonderlijk te worden toegekend. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat voor het verrichten van sommige feitelijke handelingen (afsluiten van een straat, afbreken van een gebouw dat zonder vergunning is gebouwd) wel degelijk een publiekrechtelijke bevoegdheid nodig is. Dat betekent dat wanneer bijvoorbeeld aan een gemeentelijke commissie de bevoegdheid tot beheer van de gemeentelijke parken is toegekend, dit niet betekent dat daarmee ook de bevoegdheid bestaat bestuursdwang toe te passen ten aanzien van zaken die zich illegaal in die parken bevinden.

Hebben dus publiekrechtelijke en privaatrechtelijke hulpstructuren bepaalde inherente feitelijke bevoegdheden, dan kunnen deze bij hun regelingen respectievelijk statuten inhoudelijk of procedureel worden beperkt.

Als het bestuur van het gemeentelijk zwembad wordt verzelfstandigd in de vorm van een stichting, dan is het mogelijk dat de statuten bepalen dat bijvoorbeeld de vaststelling of wijziging van de openingstijden de goedkeuring van het college behoeft.

Toelichting 3:

Juridische gevolgen

Kern van de keuze die de wetgever in artikel 160 lid 2 Gemeentewet heeft gemaakt voor publiekrechtelijke rechtsvormen, is dat aan die rechtsvormen automatisch bepaalde waarborgen zijn verbonden, waarborgen die niet of niet automatisch aan privaatrechtelijke rechtsvormen zijn verbonden. Het gaat dan om waarborgen bij het gebruik van bevoegdheden en bij de besluitvormingsstructuren, beïnvloedingsmogelijkheden, repressief toezicht, democratische controle en openbaarheid.¹⁰⁰ Hieronder worden die waarborgen per rechtsvorm in beeld gebracht. De analyse wordt echter breder getrokken: ook op andere punten die voor de bestuurspraktijk belangrijk zijn, heeft de keuze voor een bepaalde rechtsvorm gevolgen.¹⁰¹ Wij bespreken achtereenvolgens:

- Democratische controle (waaronder verantwoordelijkheid, toezicht en andere sturingsinstrumenten);
- Toepasselijkheid van de Algemene wet bestuursrecht;
- Openbaarheid;
- Klachtrecht;
- Aansprakelijkheid;
- Status van de werknemers (ambtenaar of niet);
- Toepasselijkheid van de subsidietitel van de Awb op de financiering, en
- Aanbestedingsrecht.

T3.1 Democratische controle

T3.1.1 Algemeen

Hieronder wordt per hulpstructuur gezien in beeld gebracht hoe het zit met democratische controle (waaronder verantwoordelijkheid, toezicht en andere sturingsinstrumenten).

Besluiten en andere handelingen worden toegerekend, en kunnen ook alleen worden toegerekend, aan organen en ambten die zeggenschap over die besluiten en handelingen hebben. Ook kunnen zij slechts politiek verantwoordelijk zijn voor zover zij zeggenschap over die besluiten en handelingen hebben. Wat dat laatste betreft geldt wel dat, voor zover er door de hulpstructuur overheidstaken worden behartigd, overheidsbevoegdheden worden uitgeoefend of overheidsmiddelen zijn toegekend, er altijd steeds een stelselverantwoordelijkheid van het college bestaat.

T3.1.2 De bestuurscommissie

Artikel 85 lid 1 Gemeentewet bepaalt in algemene zin dat de raad, het college of de burgemeester de verantwoordelijkheid regelt aan de raad, het college, onderscheidenlijk de burgemeester. Deze organen kunnen besluiten en andere, niet-schriftelijke beslissingen gericht op enig rechtsgevolg van een door hen ingestelde bestuurscommissie vernietigen (art. 85 lid 2 Gemeentewet). Voor zover dat in verband met de aard en de omvang van de overgedragen bevoegdheden nodig is, regelt de raad, het college of de burgemeester het overige toezicht op de uitoefening van de bevoegdheden door een door hem ingestelde bestuurscommissie. Dit overige toezicht kan mede de goedkeuring omvatten van de beslissingen van een bestuurscommissie (art. 85 lid 3 Gemeentewet). Naast dit algemene artikel is nog van belang dat, voor zover aan de commissie bevoegdheden zijn gedelegeerd, de delegerende bestuursorganen beleidsregels kunnen stellen over de gedelegeerde bevoegdheid, en de delegatie intrekken (art. 4:81 en art. 10:16 Awb).

¹⁰⁰ Zie toelichting 1.

¹⁰¹ Zie N. Jak & S.E. Zijlstra, 'De overheidsstichting: een tussenstand', in: M.L. Lennarts e.a. (red.), *De stichting. Kritische beschouwingen over de wettelijke regeling voor een veelzijdige rechtsvorm*, Den Haag: Sdu 2011 p. 191-214 en N. Jak, *Semipublieke instellingen*, diss. VU, Den Haag: Bju 2014.

Het college en de burgemeester zijn aan de raad verantwoording verschuldigd voor het gebruik of niet-gebruik van deze controle-instrumenten.

De gemeenschappelijke regeling

De gemeenschappelijke regeling kan in verschillende juridische vormen bestaan: het openbaar lichaam (art. 8 lid 1 Wgr), het gemeenschappelijk orgaan (art. 8 lid 2 Wgr), de bedrijfsvoeringsorganisatie (art. 8 lid 3 Wgr), de centrumregeling (art. 8 lid 4 Wgr) en de regeling zonder meer. Op de controlemechanismen van deze vormen wordt in toelichting 4 nader ingegaan.

Privaatrechtelijke rechtspersonen

Afgezien van de situatie van mandaat door het gemeentebestuur (daarbij ligt toezicht en verantwoordelijkheid geheel bij de mandaatgever) hangt de mate van controle en de omvang van de politieke verantwoordelijkheid voor de taakbehartiging af van de rechtsvorm en de inhoud van de statuten: daar kunnen dus geen algemene uitspraken over worden gedaan.

Afgezien van bijzondere wettelijk regelingen zijn er geen wettelijk voorgeschreven controleregiems voor verbonden partijen. Dat betekent dat de statuten kunnen bepalen welke toezichts- en controle-instrumenten het gemeentebestuur zich voorhoudt, voor zover het Burgerlijk Wetboek dit toestaat. Er zijn stichtingen waaraan het college subsidie verleent, en die alleen onder het algemene subsidieregime van de Awb vallen, tot aan de andere kant overheidsvennootschappen waarin een de raad van commissarissen of het bestuur door de gemeente wordt benoemd, en belangrijke besluiten (waaronder begroting en rekening) de goedkeuring van het gemeentebestuur behoeven.

Wel zij gewezen op het verschil met de publiekrechtelijke organisatievormen dat bij privaatrechtelijke rechtspersonen het belang van de rechtspersoon zelf een rol, soms zelfs zeer belangrijke rol speelt.¹⁰²

T3.2 Algemene wet bestuursrecht

T3.2.1 Publiekrechtelijke rechtsvorm

Bestuurscommissies en Wgr-organen zijn orgaan van een rechtspersoon, krachtens publiekrecht ingesteld, en om die reden voor al hun handelingen onderhevig aan de Awb (art. 1:1 lid 1 onder a Awb). Rechtsbescherming bij de bestuursrechter bestaat alleen voor zover zij besluiten in de zin van de Awb nemen.

T3.2.2 Privaatrechtelijke rechtsvorm

Gemeentelijke organen kunnen geen publiekrechtelijke bevoegdheden attribueren of delegeren aan privaatrechtelijke rechtspersonen. Zij kunnen dan ook geen bestuursorgaan zijn, waarmee de Awb niet op hun handelingen van toepassing is. Ook als ongeschreven recht gelden de beginselen van behoorlijk bestuur niet voor hun handelen.¹⁰³

Op enkele punten lijkt dit uitzondering. Ten eerste kunnen bij van de rechtspersoon ambtenaren werkzaam zijn (zie onder T3.6). Waar het gaat om handelingen jegens die ambtenaren, is het bestuur van de rechtspersoon dan met openbaar gezag bekleed, en is de Awb op die handelingen van toepassing. Ten tweede kan het zijn dat het gaat om een rechtspersoon die, geheel of grotendeels door de gemeente gesubsidieerd en overeenkomstig criteria van het gemeentebestuur uitkeringen of andere op geld waardeerbare rechten onder burgers verdeelt: die rechtspersoon is dan een bestuursorgaan, waarmee de Awb wél van toepassing is.¹⁰⁴

¹⁰² Zie voor een overzicht C.A. Schreuder, *Publiekrechtelijke taken, private rechtspersonen*, diss. RUG, Deventer: Kluwer 1994, p. 56.

¹⁰³ Jak 2014, p. 87-97.

¹⁰⁴ Zie hierover ook toelichting 2.

T3.3 Openbaarheid

T3.3.1 Publiekrechtelijke rechtsvorm

De toepasselijkheid van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) is gekoppeld aan het begrip bestuursorgaan van de Awb. Omdat bestuurscommissies en Wgr-organen bestuursorgaan zijn, is de Wet openbaarheid van bestuur automatisch op hen van toepassing. Dit geldt overigens ook voor de Archiefwet 1995.

T3.3.2 Privaatrechtelijke rechtsvorm

Omdat de hier bedoelde privaatrechtelijke rechtspersonen geen bestuursorgaan zijn, is de Wet openbaarheid van bestuur op hen niet van toepassing. Dat lijdt uitzondering wanneer zij, zoals de Wob het uitdrukt, werkzaam zijn onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan (art. 3 Wob), waaronder in dit verband moet worden verstaan dat de gemeente overwegende invloed op de rechtspersoon heeft.¹⁰⁵

De statuten kunnen niet voorzien in toepasselijkheid van de Wob, maar wel een eigen openbaarheidsregiem voorschrijven. Dat regiem kan materieel sterk overeenkomen met de Wob, maar die openbaarheid kan dan niet bij de bestuursrechter worden afgedwongen.

T3.4 Klachtrecht

T3.4.1 Publiekrechtelijke rechtsvorm

De bevoegdheid van de Nationale ombudsman dan wel een gemeentelijke of gemeenschappelijke ombudsman is gekoppeld aan het begrip bestuursorgaan van de Awb (art. 1a WNo). Omdat bestuurscommissies en Wgr-organen bestuursorgaan zijn, zijn deze klachtinstanties automatisch bevoegd de behoorlijkheid van hun handelen te beoordelen (art. 1a lid 1 onder b WNo).

T3.4.2 Privaatrechtelijke rechtsvorm

Omdat de hier bedoelde privaatrechtelijke rechtspersonen geen bestuursorgaan zijn, is de Nationale ombudsman of de gemeentelijke ombudsman niet bevoegd de behoorlijkheid van hun handelen te beoordelen.¹⁰⁶ De statuten van de rechtspersoon kunnen die bevoegdheid niet creëren, maar wel voorzien in een eigen klachtregeling en klachtinstantie.

T3.5 Aansprakelijkheid

T3.5.1 Algemeen

Civilrechtelijke aansprakelijkheid volgt in eerste instantie de regels over zeggenschap die voor die handelingen gelden. Bij mandaat is (de rechtspersoon achter) de mandaatgever aansprakelijk, omdat die volledige zeggenschap over de gemandateerde bevoegdheid heeft (artikel 10:2 jo art. 1:1 lid 4 Awb). Bij delegatie is het (de rechtspersoon achter) het bestuursorgaan waaraan de bevoegdheid is gedelegeerd, omdat het oorspronkelijk bevoegdheid orgaan de zeggenschap heeft verloren (artikel 10:13 jo art. 1:1 lid 4 Awb).

Daarmee is echter nog niet alles gezegd over de aansprakelijkheid. Zo is denkbaar dat een rechtspersoon die in mandaat een onzorgvuldig besluit neemt, zelf ook aansprakelijk is voor dat besluit, naast de rechtspersoon waartoe het mandaterende bestuursorgaan behoort. Het omgekeerde kan zich bij delegatie voordoen, waarbij dan ook nog van belang is dat het delegerende bestuursorgaan de bevoegdheidsuitoefening nog kan beïnvloeden door het stellen van beleidsregels (artikel 10:16 Awb).

¹⁰⁵ Zie ABRvS 12 oktober 2011, AB 2012, 24 en ABRs 16 november 2011, AB 2012, 60 en Jak 2014, p. 128-132.

¹⁰⁶ Zie Jak 2014, p. 109-112.

T3.5.2 De bestuurscommissie

Omdat de commissie geen eigen rechtspersoonlijkheid heeft, is de gemeente als rechtspersoon in privaatrechtelijke zin aansprakelijk als het gaat om handelingen van de commissie (art. 1:1 lid 4 Awb).

T3.5.3 De gemeenschappelijke regeling

Bij de gemeenschappelijke regeling moet onderscheid worden gemaakt naar rechtsvorm. Gaat het om een gemeenschappelijk openbaar lichaam of bedrijfsvoeringsorganisatie waarvan de organen hun bevoegdheid aan delegatie door de gemeentebesturen ontleen, dan is het openbaar lichaam resp. de bedrijfsvoeringsorganisatie aansprakelijk (art. 1:1 lid 4 Awb). Niet ondenkbaar is echter dat ook de achterliggende gemeenten aansprakelijk zijn, bijvoorbeeld omdat zij beleidsregels hebben gesteld die hebben bijgedragen aan het schadeveroorzakende besluit, of omdat zij om andere redenen medeaansprakelijk zijn.

T3.5.4 Privaatrechtelijke rechtspersonen

Het rechtspersonenrecht brengt mee dat de privaatrechtelijke rechtspersoon zelf aansprakelijk is voor zijn handelen en nalaten. Behoudens in het geval van mandaat (dan komt de gemeente als rechtspersoon van de mandaatgever als aansprakelijk lichaam in beeld) is de gemeente niet aansprakelijk.

Ook hier is echter mogelijk dat – met name bij onvoldoende verhaal bij de rechtspersoon – de achterliggende gemeente wordt aangesproken. Vooral is dat denkbaar als de gemeente overwegende invloed op die rechtspersoon heeft.¹⁰⁷

T3.6 Status van de werknemers

T3.6.1 De bestuurscommissie

Personen die werkzaam zijn voor een gemeentelijke bestuurscommissie zijn ambtenaar in de zin van de Ambtenarenwet (art. 1 lid 1 Ambtenarenwet).

T3.6.2 De gemeenschappelijke regeling

Hetzelfde geldt voor personen die werkzaam zijn bij een gemeenschappelijk openbaar lichaam¹⁰⁸ of bedrijfsvoeringsorganisatie op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen.

T3.6.3 Privaatrechtelijke rechtspersonen

Personen, werkzaam bij een privaatrechtelijke rechtspersoon, zijn alleen ambtenaar als de gemeente overwegende invloed op het beheer van die rechtspersoon heeft.¹⁰⁹

T3.7 Toepasselijkheid subsidietitel Awb

T3.7.1 Algemeen

De Awb verstaat onder subsidie de aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten (artikel 4:1 lid 1 Awb). Het verrichten van publieke taken en/of het uitoefenen van publiekrechtelijke bevoegdheden kunnen worden beschouwd als activiteiten in de zin van dat artikel, waarmee de financiering ervan als subsidie moet worden beschouwd.

T3.7.2 De bestuurscommissie

Omdat de bestuurscommissie geen eigen rechtspersoonlijkheid heeft, is financiering niet te beschouwen als subsidie.

¹⁰⁷ Vgl. J.M.M. Maeijer, *Privatisering. Nadere verkenning van een al te gemakkelijk ingeslagen weg*, Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink, 1997 en H.J. de Kluiver, 'Overheidsstichting en overheidsaansprakelijkheid. Over 'piercing the private veil' in publiek- en privaatrecht', in: S.C.J.J. Kortman e.a. (red.), *Overheid en onderneming*, Deventer: W.E.J. Tjeenk Willink 1998, p. 92.

¹⁰⁸ CRvB 26 november 1985, TAR 1985, 128.

¹⁰⁹ Zie Jak 2014, p. 158-162.

T3.7.3 De gemeenschappelijke regeling

De subsidietitel van de Awb is niet van toepassing op de aanspraak op financiële middelen die wordt verstrekt op grond van een wettelijk voorschrift dat uitsluitend voorziet in verstrekking aan rechtspersonen die krachtens publiekrecht zijn ingesteld (art. 4:21 lid 3 Awb). Bij openbare lichamen op grond van de Wgr is daar sprake van, dus is de subsidietitel op bekostiging van die lichamen niet van toepassing.

T3.7.4 Privaatrechtelijke rechtspersonen

Op bekostiging van privaatrechtelijke rechtspersonen is de subsidietitel van de Awb van toepassing.

T3.8 Aanbesteding

T3.8.1 Algemeen

Bij dit aandachtspunt gaat het om de vraag of de hulpstructuur moet worden beschouwd als een aanbestedende dienst in de zin van de Aanbestedingswet en de Europese aanbestedingsrichtlijnen.

T3.8.2 De bestuurscommissie

De bestuurscommissie is onderdeel van de rechtspersoon gemeente, die op haar beurt weer een aanbestedende dienst is (zie artikel 1.1 Aanbestedingswet: 'In deze wet en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder aanbestedende dienst: de staat, een provincie, een gemeente, een waterschap of een publiekrechtelijke instelling dan wel een samenwerkingsverband van deze overheden of publiekrechtelijke instellingen).

T3.8.3 De gemeenschappelijke regeling

Een openbaar lichaam op grond van de Wgr geldt als 'een samenwerkingsverband van deze overheden' (zie artikel 1.1 Aanbestedingswet), en is dus te beschouwen als een aanbestedende dienst.

T3.8.4 Privaatrechtelijke rechtspersonen

Een privaatrechtelijke rechtspersoon is aanbestedende dienst als zij moet worden aangemerkt als 'publiekrechtelijke instelling' in de zin van de Aanbestedingswet. Hiervoor gelden de volgende criteria (artikel 1.1 Aanbestedingswet):

een instelling die specifiek ten doel heeft te voorzien in behoeften van algemeen belang, anders dan van industriële of commerciële aard, die rechtspersoonlijkheid bezit en waarvan:

- a. de activiteiten in hoofdzaak door de staat, een provincie, een gemeente, een waterschap of een andere publiekrechtelijke instelling worden gefinancierd,
- b. het beheer is onderworpen aan toezicht door de staat, een provincie, een gemeente, een waterschap of een andere publiekrechtelijke instelling of
- c. de leden van het bestuur, het leidinggevend of toezichthoudend orgaan voor meer dan de helft door de staat, een provincie, een gemeente, een waterschap of een andere publiekrechtelijke instelling zijn aangewezen.

Of en onder welke omstandigheden hiervan sprake is, hangt sterk van de precieze omstandigheden van het geval af,¹¹⁰ en is ook weer onderhevig aan een constante stroom van jurisprudentie.¹¹¹

¹¹⁰ Zie Jak 2014, p. 231-251.

¹¹¹ Verwezen zij naar <http://www.europadecentraal.nl/onderwerpen/aanbestedingen>.

T3.9 Schatkistbankieren

T3.9.1 Algemeen

Gemeenten zijn verplicht om deel te nemen aan schatkistbankieren (geïntegreerd middelenbeheer; artikel 2 Wet financiering decentrale overheden).¹¹² Dit houdt in dat zij hun middelen aanhouden bij de Staat der Nederlanden.

T3.9.2 De bestuurscommissie

Omdat de bestuurscommissie geen eigen rechtspersoonlijkheid bezit, valt zij onder de verplichting tot schatkistbankieren van de gemeente.

T3.9.3 De gemeenschappelijke regeling

Openbare lichamen op basis van de Wgr vallen in beginsel onder de verplichting tot schatkistbankieren. Een uitzondering is mogelijk als het openbaar lichaam aantoonbaar geen eigen middelen heeft, of als zij deze op een andere manier in de schatkist aan kan houden.

T3.9.4 Privaatrechtelijke rechtspersonen

Privaatrechtelijke rechtspersonen vallen niet onder de Wet financiering decentrale overheden, en dus ook niet onder de verplichting tot schatkistbankieren. Dit betekent echter niet dat decentrale overheden middelen via een bewaarfunctie bij privaatrechtelijke rechtspersonen kunnen stallen.

¹¹² Zie www.dsta.nl/Onderwerpen/Schatkistbankieren_voor_decentrale_overheden.

Toelichting 4: Rechtsvormen en belangenbehartiging

T4.1 Inleiding

In de eerste toelichting is beschreven dat de voorkeur voor publiekrecht zoals artikel 160 lid 2 Gemeentewet en artikel 158 lid 2 Provinciewet deze kennen, vooral ingegeven is vanuit het oogpunt dat de wetgever vindt dat bij publiekrechtelijke organisatievormen de democratische controlemogelijkheden toereikender zijn dan bij privaatrechtelijke organisatievormen. Hieronder wordt op hoofdlijnen beschreven hoe de publiek- en privaatrechtelijke organisatievormen er uit zien. Achtereenvolgens zal worden ingegaan op de publiekrechtelijke vormen van de bestuurscommissie (par. 2) en de gemeenschappelijke regelingen (par. 3) en tot slot de privaatrechtelijke vormen (par. 4).

T4.2 Publiekrechtelijke verzelfstandiging: (Bestuurs)commissies

T4.2.1 Historische achtergrond

T4.2.1.1 Gemeentelijke commissies

In 1964 werden in de gemeentewet bepalingen opgenomen omtrent gemeentelijke commissies.¹¹³ Belangrijkste reden voor de wetswijziging was om het gebruik van privaatrechtelijke bestuursvormen, waartoe de gemeenten volgens de regering veelvuldig een vlucht namen, moest worden teruggedrongen.¹¹⁴ De mogelijkheid werd gecreëerd om zowel territoriale als functionele commissies in te stellen (art. 61 lid 1 gemeentewet-oud).

Artikel 61 gemeentewet-oud

1. De raad kan commissies instellen
 - a. met het oog op de behartiging van bepaalde belangen;
 - b. met het oog op de behartiging van de belangen van deel van de gemeente hetwelk daarvoor hetzij door zijn ligging, hetzij door zijn karakter in aanmerking komt.
2. Hij regelt de bevoegdheden en de samenstelling.

De raad kon dus commissies instellen, en moest daarbij de bevoegdheden en de samenstelling regelen (art. 61 lid 2 gemeentewet-oud).¹¹⁵ In beginsel konden alle bevoegdheden van de raad en het college door de raad worden overgedragen aan een commissie, uitgezonderd waren het vaststellen van de begroting, het voorlopig vaststellen van de rekening, de verordenende bevoegdheid voor zover door strafbepaling of politiedwang¹¹⁶ en het heffen (instellen) van belastingen (art. 63 lid 1 gemeentewet-oud). Indien

¹¹³ Wet van 9 juli 1964, *Stb.* 1964, nr. 256.

¹¹⁴ *Kamerstukken II* 1961/62, 6 627, nr. 3, p. 3.

¹¹⁵ Uitgezonderd waren (tijdelijke) adviescommissies aan het college en de burgemeester (art. 62 lid 1 gemeentewet-oud).

¹¹⁶ Thans wordt dit bestuursdwang genoemd (vgl. art. 5:21 e.v. Awb en art. 125 Gemeentewet resp. art. 122 Provinciewet).

bevoegdheden van het college moesten worden overgedragen, dan besloot de raad op voorstel van het college (art. 63 lid 2 gemeentewet-oud).¹¹⁷

Bij de invoering van de huidige Gemeentewet in 1994 werd het commissiestelsel niet ingrijpend veranderd.¹¹⁸ De mogelijkheden voor de raad om commissies in te stellen bleven bestaan.

T4.2.1.2 Provinciale commissies

De Provinciewet kent pas sinds 1979 de mogelijkheid om commissies in te stellen waaraan bevoegdheden konden worden overgedragen.¹¹⁹ Net als bij gemeenten mocht het gaan om zowel territoriale als functionele commissies, hoewel artikel 64 Provinciewet-oud dat niet expliciet bepaalde.¹²⁰

Artikel 64 Provinciewet-oud

Provinciale staten kunnen commissies instellen. Zij regelen de bevoegdheden en de samenstelling.

Provinciale staten kunnen dus commissies instellen.¹²¹ Zij moesten daarbij de bevoegdheden en de samenstelling regelen. Provinciale staten konden hun eigen bevoegdheden overdragen (art. 88 lid 1 Provinciewet-oud), met uitzondering van de bevoegdheid met betrekking tot waterschappen, de begroting, de rekening, de verordenende bevoegdheid voor zover door straf te handhaven, de regels met betrekking tot het geldelijk beheer en de boekhouding en het heffen (instellen) van belastingen (art. 88 lid 1 Provinciewet-oud). Provinciale staten konden ook, op voorstel van gedeputeerde staten, bevoegdheden van gedeputeerde staten overdragen aan een commissie, met uitzondering van (interbestuurlijke) toezichtsbevoegdheden en bevoegdheden met betrekking tot de uitgaven (art. 103a lid 1 Provinciewet-oud).

T4.2.1.3 Waterschapscommissies

De Waterschapswet kent geen mogelijkheid om commissies in te stellen waaraan bevoegdheden worden toegekend.¹²²

T4.2.1.4 Gemeenschappelijke commissies

De Gemeentewet noch de Provinciewet maakt het mogelijk om gezamenlijke commissies in te stellen.¹²³ Wat natuurlijk wel mogelijk is, is dat meerdere gemeenten ieder een commissie instellen, waarbij de verschillende commissies een persoonlijke unie kennen. Naar buiten toe lijkt dan sprake te zijn van één commissie, maar juridisch is sprake van meerdere bestuursorganen.

De intergemeentelijke bestuurscommissies die de Gemeentewet tot 1950 kende, zijn bij de invoering van de Wet gemeenschappelijke regelingen-1950 komen te vervallen. Het gemeenschappelijk orgaan in de zin van artikel 8 lid 2 Wgr is thans, wat vroeger een intergemeentelijke bestuurscommissie werd genoemd.

¹¹⁷ Dit betreft een vorm van *allodelegatie* of *alienodelegatie* (vgl. art. 10:20 Awb).

¹¹⁸ De wijzigingen ten aanzien van de deelgemeentebesturen blijven buiten beschouwing, nu de deelgemeenten in 2014 zijn afgeschaft (Wet van 7 februari 2013, *Stb.* 2013, nr. 76). Zie omtrent de eerdere mogelijkheden van deelgemeenten R.J.M.H. de Greef, 'Deelgemeenten, deelgemeentebesturen en territoriale bestuurscommissies: do's and don't's', *Gst.* 2010, 1. Zie omtrent de afschaffing M.T. Oosterhagen, 'Het wetsvoorstel afschaffing deelgemeenten', *Gst.* 2012, 39 en D.E. Bunschoten, 'Deelgemeenten en deelraden in de opruiming', *TvCR* 2012/1, p. 86-95.

¹¹⁹ Wet van 30 mei 1979, *Stb.* 1979, 317.

¹²⁰ *Kamerstukken II* 1974/75, 13 300, nr. 3, p. 10.

¹²¹ Uitzonderd waren (tijdelijke) adviescommissies aan gedeputeerde staten of de commissaris van de Koning (art. 65 lid 2 Provinciewet-oud).

¹²² De Waterschapswet kende voorheen wel de mogelijkheid afdelingen in te stellen bij provinciaal reglement (een soort territoriale commissies; zie *Kamerstukken II* 1986/87, 19 995, nr. 3, p. 41-42). Deze mogelijkheid is bij de Wet modernisering waterschapsbestel (Wet van 21 mei 2007, *Stb.* 2007, nr. 208) geschrapt.

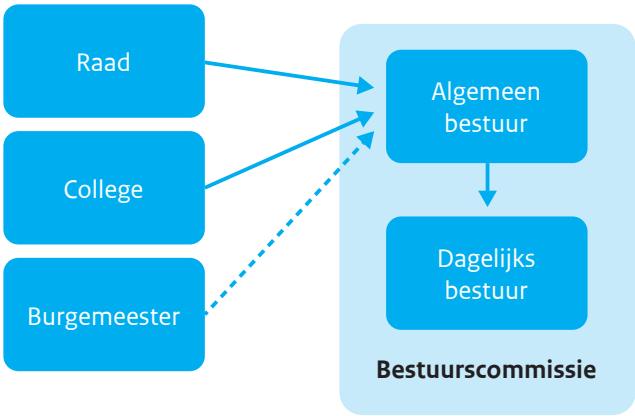
¹²³ Uitzonderingen zijn de gezamenlijke ombudscommissies (art. 81y e.v. Gemeentewet, art. 79z Provinciewet resp. art. 51k Waterschapswet). De gemeenschappelijke rekenkamer is geen gemeenschappelijke commissie, maar een gemeenschappelijk orgaan in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen (art. 81l Gemeentewet resp. art. 79l Provinciewet).

Naast de mogelijkheid van een gemeenschappelijk orgaan, kan ook een ‘gezamenlijke’ bestuurscommissie bij een gemeenschappelijk openbaar lichaam worden ingesteld. Artikel 25 lid 1 Wgr maakt het mogelijk dat het algemeen bestuur van een openbaar lichaam een bestuurscommissie instelt, op voorwaarde dat de gemeenschappelijke regeling in de mogelijkheid van die oprichting voorziet.¹²⁴ Deze bestuurscommissie kan bevoegdheden van zowel het algemeen bestuur als het dagelijks bestuur overgedragen krijgen (art. 25 lid 3 Wgr).¹²⁵ Een dergelijke bestuurscommissie kan worden gebruikt om de uitoefening van bevoegdheden te verzelfstandigen van het samenwerkingsverband, zodat bijvoorbeeld onafhankelijke personen daarnaar kunnen kijken. Dit is bijvoorbeeld gebeurt ten aanzien van het Schadeschap Luchthaven Schiphol, waar de bestuurscommissie die uit onafhankelijken bestaat de bevoegdheden ten aanzien van schadetoekenning uitoefent.¹²⁶

T4.2.1.5 Inrichting en samenstelling commissie¹²⁷

De Gemeentewet, de Provinciewet en de Wet gemeenschappelijke regelingen zwijgen over de inrichting en vormgeving van bestuurscommissies. Er zijn drie hoofdmodellen denkbaar.¹²⁸ Bij de eerste variant wordt een eenhoofdige bestuurscommissie ingesteld, het zogenoemde *commissarismodel*. Een tweede model is de *traditionele bestuurscommissie of bestuurscommissie in strikte zin*. Dat betekent dat er één bestuursorgaan wordt ingesteld, dat bestaat uit meerdere leden. Zij vormen in beginsel een collegiaal bestuur. Het is voorts mogelijk twee traditionele bestuurscommissies in te stellen die in de onderlinge verhoudingen als algemeen bestuur en dagelijks bestuur gaan functioneren (zie hieronder). Tot slot bestaat de *gelede bestuurscommissie*, een bestuurscommissie met twee organen.¹²⁹ In dat geval is er sprake van een bestuurscommissie (een “algemeen bestuur”) met een subcommissie (een “dagelijks bestuur”).¹³⁰ De opdrachtgever gaat primair uit van de gelede bestuurscommissie of een samenstel van twee traditionele bestuurscommissies.

Bij de gelede bestuurscommissie bestaan zoals gezegd een algemeen bestuur, juridisch gezien de bestuurscommissie, en een dagelijks bestuur, dat als subcommissie van de bestuurscommissie moet worden gezien.¹³¹ Het dagelijks bestuur heeft dan geen eigen bevoegdheden, maar kan wel bevoegdheden van het algemeen bestuur gemandateerd krijgen.

Geleend model

¹²⁴ Zie uitgebreider over de (on)mogelijkheden van bestuurscommissies bij een openbaar lichaam R.J.M.H. de Greef, ‘Binnenregionale decentralisatie: de paradox van verdergaande regionalisatie’, Gst. 2012 (7370), 54.

¹²⁵ CRvB 16 maart 2010, LJN BL8816; Gst. 2010, 47, m.nt. R.J.M.H. de Greef (*Sociale Dienst Drechtsteden*).

¹²⁶ Zie bijv. ABRvS 5 december 2007, LJN BB9458 (*Schadeschap Luchthaven Schiphol*).

¹²⁷ Dit onderdeel is ontleend aan R.J.M.H. de Greef, S.A.J. Munneke en S.E. Zijlstra, *Binnengemeentelijke decentralisatie na afschaffing van de deelgemeenten en deelgemeentebesturen*, Vrije Universiteit: Amsterdam 2012.

¹²⁸ Vgl. S.E. Zijlstra, *Zelfstandige bestuursorganen in een democratische rechtsstaat* (diss. Rotterdam), VUGA: Den Haag 1997, p. 414 en De Greef 2010, par. 5.3.

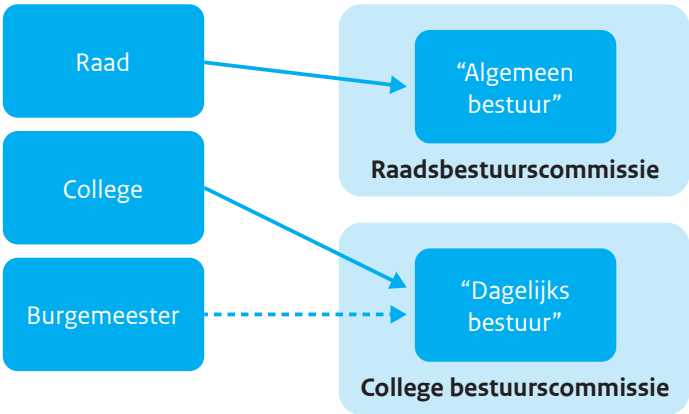
¹²⁹ Waarvan er overigens maar één bestuursorgaan in de zin van de Algemene wet bestuursrecht is.

¹³⁰ De situatie dat de bestuurscommissie een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur kent is overigens uitdrukkelijk door de wetgever voorzien. Zie in dit verband artikel 96 lid 2 Gemeentewet dat expliciet spreekt over het dagelijks bestuur van een bestuurscommissie.

¹³¹ Zoals bijvoorbeeld de Tweede Kamer ook commissies kent, of te vergelijken met een raadscommissie ten opzichte van de raad.

Het dagelijks bestuur wordt door het algemeen bestuur benoemd. Het algemeen bestuur kan daarbij primair uit zijn eigen leden kiezen (een monistisch stelsel), maar kan eventueel ook kiezen voor dagelijkse bestuurders van buiten het algemeen bestuur zelf (een dualistisch stelsel). De benoeming van leden van het dagelijks bestuur kan ook aan de raad, het college of de burgemeester worden gelaten. Het is zelfs mogelijk dat de leden van het dagelijks bestuur rechtstreeks worden gekozen, al is dat in de Nederlandse bestuursstructuur niet gebruikelijk. Bij een monistisch stelsel ligt het voor de hand de bevoegdheden zoveel mogelijk in één hand te houden (bij het algemeen bestuur), terwijl het bij een dualistisch stelsel meer voor de hand ligt de kaderstellende en controlerende bevoegdheden te scheiden van de uitvoerende bevoegdheden. Op de onderlinge relaties tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur en op de verantwoordingsrelaties wordt hieronder nog teruggekomen.

Het is ook mogelijk meerdere traditionele bestuurscommissies in te stellen, om te komen tot een stelsel met algemeen bestuur en dagelijks bestuur, waarbij het “dagelijks bestuur” eigen overgedragen bevoegdheden heeft. Omdat formeel geen sprake is van een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur van dezelfde bestuurscommissie (er zijn immers twee bestuurscommissies), spreken wij hieronder van de raadsbestuurscommissie¹³² en de collegebestuurscommissie. De raad stelt de raadsbestuurscommissie in en draagt daaraan de gewenste raadsbevoegdheden over (art. 156 lid 1 Gemeentewet). De raad kan aan deze raadsbestuurscommissie ook de bevoegdheid overdragen om nadere regels vast te stellen (art. 156 lid 3 Gemeentewet).¹³³ Het college van burgemeester en wethouders kan dan op zijn beurt, al dan niet tezamen met de burgemeester, een collegebestuurscommissie instellen en daaraan zijn eigen bevoegdheden overdragen (art. 165 lid 1 Gemeentewet).

Twee bestuurscommissies

Dit model sluit goed aan bij het gedualiseerde gemeentebestel, omdat de bevoegdheden niet weer in één hand komen. Dat was het primaire bezwaar van de regering tegen gezamenlijke bestuurscommissies, maar zoals hierboven beschreven heeft de regering dat bezwaar later teruggetrokken. Op de verantwoordelijkheidsrelaties wordt hieronder nog teruggekomen.

Artikel 83 lid 1 Gemeentewet bepaalt dat bij de instelling van een bestuurscommissie moet worden geregeld hoe de bestuurscommissie is samengesteld. Er wordt slechts vereist dat in een door de raad ingestelde bestuurscommissie geen collegeleden zitting nemen en in een door het college of de burgemeester ingestelde bestuurscommissie geen raadsleden zitting nemen (art. 83 lid 2 Gemeentewet). In een gezamenlijke bestuurscommissie mogen dus geen raads- en collegeleden zitting nemen.¹³⁴ De Gemeentewet laat verder in het midden wie zitting moeten nemen in de bestuurscommissie. Dat betekent dus concreet

¹³² Dit is geen raadscommissie in de zin van artikel 82 Gemeentewet, maar een door de raad ingestelde bestuurscommissie ex artikel 83 Gemeentewet.

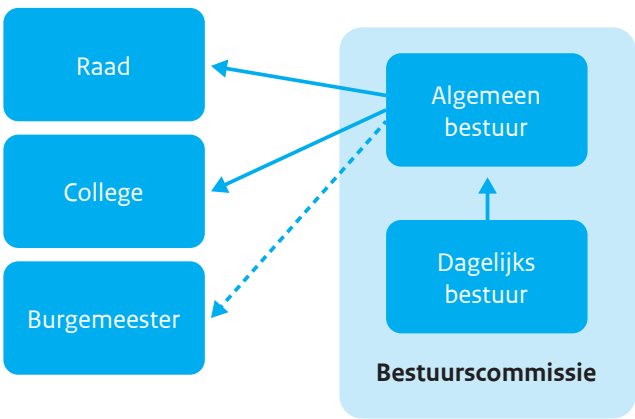
¹³³ Naar ons oordeel bestaat er geen wettelijke grondslag voor subdelegatie van deze bevoegdheid door het college van burgemeester en wethouders aan de collegebestuurscommissie, wanneer het college de bevoegdheid tot het stellen van nadere regels heeft overgedragen gekregen.

¹³⁴ Kamerstukken I 2001/02, 27 751, nr. 10b, p. 61.

dat in de instellingsverordening zelf kan worden bepaald wie zitting nemen in de bestuurscommissie. Rechtstreekse verkiezing door ingezetenen is daarbij mogelijk.¹³⁵ Het is voorts mogelijk een deel van de bestuurscommissie te laten kiezen, terwijl een ander deel door bijvoorbeeld de raad wordt benoemd. Ook raadsleden mogen zitting nemen in de bestuurscommissie¹³⁶, tenzij deze mede is ingesteld door het college of de burgemeester (art. 83 lid 2 Gemeentewet)¹³⁷. Over de samenstelling van het dagelijks bestuur bij een gelede bestuurscommissie zwijgt de wet. Ook daar is het instellende bestuursorgaan in beginsel dus vrij om te kiezen hoe de samenstelling moet geschieden.

T4.2.1.6 Verantwoording bij bestuurscommissies

Artikel 85 lid 1 Gemeentewet schrijft voor dat het instellende bestuursorgaan de verantwoording van de bestuurscommissie regelt. Sinds de dualisering van het gemeentebestuur is dat niet meer automatisch de verantwoording aan de raad, maar in eerste instantie het afleggen van verantwoording aan het instellende bestuursorgaan. Dat bestuursorgaan moet op zijn beurt dan weer (politieke) verantwoording afleggen aan de raad (art. 169 resp. 180 Gemeentewet), tenzij het natuurlijk de raad zelf is.¹³⁸ Anders dan bij deelgemeentebesturen is het dus niet mogelijk de verantwoordingslijn jegens de instellers van de bestuurscommissie door te knippen. Bij een deelgemeentebestuur zijn de organen van dat bestuur immers in beginsel geen verantwoording schuldig aan de raad, het college of de burgemeester. Bij een model met een gelede bestuurscommissie ligt het voor de hand dat het dagelijks bestuur (de subcommissie) verantwoording aflegt aan het algemeen bestuur (de eigenlijke bestuurscommissie), die op zijn beurt dus verantwoording aflegt aan zijn instellers.

Inlichtingen (en verantwoording) bij gelede bestuurscommissie

Als sanctie op de verantwoordingsrelaties kan worden bepaald dat de bestuurscommissie (het algemeen bestuur) de leden van de subcommissie (het dagelijks bestuur) kan ontslaan.

De vraag rijst hoe ver de wettelijk verplichte verantwoording aan de insteller(s) moet gaan. Uit de parlementaire geschiedenis rond de voorlopers van artikel 85 Gemeentewet volgt dat met name werd gedacht aan rapportages, kennisgeving van besluiten en verstrekking van inlichtingen.¹³⁹ Een politieke verantwoordelijkheid, vergelijkbaar met artikel 169 en 180 Gemeentewet, geldt dan niet. Dit zou immers afbreuk doen aan het zelfstandige karakter van de bestuurscommissie. Dit laatste geldt zeker wanneer (een deel van) de leden van de bestuurscommissie rechtstreeks worden gekozen. Er is eigenlijk dus slechts sprake van een inlichtingenplicht.

¹³⁵ Vgl. *Kamerstukken II* 2000/01, 27, 751, nr. 6, p. 72. Zie ook *Kamerstukken II* 2011/12, 33 017, nr. 3, p. 2-3. Deze verkiezingen vinden overigens niet krachtens de Kieswet plaats, maar moeten geregeld worden in een gemeentelijk kiesreglement (vgl. *Kamerstukken II* 2011/12, 33 017, nr. 6, p. 4).

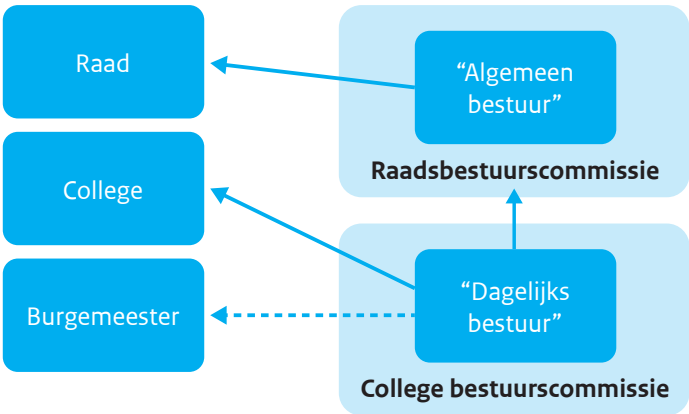
¹³⁶ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 017, nr. 6, p. 3.

¹³⁷ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 017, nr. 6, p. 10 en 13.

¹³⁸ Vgl. *Kamerstukken II* 2000/01, 27 751, nr. 3, p. 74.

¹³⁹ Zijlstra 1997, p. 422-423.

Het feit dat er een verantwoordingsplicht jegens de insteller(s) van de bestuurscommissie geldt, laat onverlet dat ook geregeld kan worden dat verantwoording moet worden afgelegd aan andere bestuursorganen. Zo kan binnen het model met twee bestuurscommissie (een voor de raads- en een voor de collegebevoegdheden) bepaald worden dat de ene bestuurscommissie (in casu die met collegebevoegdheden) tevens verantwoording aflegt aan de andere bestuurscommissie (in casu die met raadsbevoegdheden). Deze laatste bestuurscommissie kan ook bevoegd worden gemaakt tot benoeming en ontslag van de leden van de andere bestuurscommissie.

Inlichtingen (en verantwoording) bij twee bestuurscommissies

T4.3 Publiekrechtelijke samenwerkingsvormen: Gemeenschappelijke regelingen¹⁴⁰

Een gemeenschappelijke regeling is een publiekrechtelijke overeenkomst tussen bestuursorganen. De gemeenschappelijke regeling is zelf geen rechtsvorm. Hier is vaak begripsverwarring over, want in de praktijk wordt vaak gesproken over de gemeenschappelijke regeling in de betekenis van het gemeenschappelijk openbaar lichaam. De gemeenschappelijke regeling is te vergelijken met de statuten bij een privaatrechtelijke rechtspersoon of een privaatrechtelijke overeenkomst. De gemeenschappelijke regeling zelf doet niks, het is een juridisch document.

De Wet gemeenschappelijke regelingen is de wet die de gemeenschappelijke regelingen omvat. Deze wet onderscheidt vijf vormen van gemeenschappelijke regeling: (1) het gemeenschappelijk openbaar lichaam, (2) het gemeenschappelijk orgaan, (3) de bedrijfsvoeringsorganisatie, (4) de centrumregeling en (5) de regeling zonder meer.

Hieronder wordt op de eerste drie vormen ingegaan, daarbij de volgorde van de wet aanhoudend. Op de centrumregeling en de regeling zonder meer wordt niet ingegaan, omdat deze geen vormen van verzelfstandiging inhouden.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat in sommige kaders wetteksten zijn opgenomen, zoals deze door allerlei van overeenkomstige toepassingen in gezamenlijk gelezen moeten worden (in de aanhef is dat weergegeven via de afkorting *jo.*). Het betreft daar dus geen teksten die één-op-één in de Wet gemeenschappelijke regelingen terug zijn te vinden.

¹⁴⁰ Deze paragraaf is ontleend aan de toelichtingen bij R.J.M.H. de Greef en R. Stolk, *Grip op regionale samenwerking: Handreiking voor gemeenteraadsleden en griffiers*, Sdu: Den Haag 2015 en R.J.M.H. de Greef en L.C.L. Huntjens, *Sturing & toezicht op Gemeenschappelijke regelingen: Handreiking voor provinciale staten van Overijssel*, Rekenkamer Oost-Nederland, Deventer 2014.

T4.3.1 Gemeenschappelijk openbaar lichaam

Artikel 8 lid 1 Wgr

Bij de regeling kan een openbaar lichaam worden ingesteld. Het openbaar lichaam is rechtspersoon.

Het **gemeenschappelijk openbaar lichaam** is de meest voorkomende vorm van publiekrechtelijke samenwerking. Het gemeenschappelijk openbaar lichaam heeft rechtspersoonlijkheid. Dit betekent dat het op eigen titel privaatrechtelijke rechtshandelingen kan verrichten. Het kan bijvoorbeeld overeenkomsten sluiten en roerende en onroerende zaken kopen.

Aan het bestuur van een gemeenschappelijk openbaar lichaam kunnen in beginsel alle gemeentelijke bevoegdheden worden overgedragen. Om die reden wordt het gemeenschappelijk openbaar lichaam gezien als de zwaarste vorm van gemeenschappelijke regeling. Het heeft een geleed bestuur. Dit houdt in dat het ten minste een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter heeft (art. 12 lid 1 Wgr). Het algemeen bestuur staat aan het hoofd van het gemeenschappelijk openbaar lichaam en is eindverantwoordelijk voor wat binnen het gemeenschappelijk openbaar lichaam gebeurt (art. 12 lid 2 Wgr). De voorzitter is naast bestuursorgaan lid en voorzitter van het algemeen bestuur en van het dagelijks bestuur (art. 12 lid 3 Wgr).

De democratische legitimatie van (het bestuur van) het gemeenschappelijk openbaar lichaam is afkomstig van de deelnemers. Dit wordt **verlengd lokaal bestuur** genoemd. Verlengd bestuur betekent in de ogen van de wetgever dat er nauwe banden moeten zijn met de deelnemers. Die nauwe banden komen onder meer tot uitdrukking in:

- de bestuurssamenstelling;
- de verantwoordingsrelaties, en
- financiële banden.

T4.3.1.1 Bestuurssamenstelling

Het bestuur van het openbaar lichaam bestaat in elk geval uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Hieronder worden ze behandeld.

Voorzitter

De voorzitter van het gemeenschappelijk openbaar lichaam is, net als de burgemeester, een bestuursorgaan. De voorzitter heeft eigen bevoegdheden, bijvoorbeeld het in en buiten rechte vertegenwoordigen van het gemeenschappelijk openbaar lichaam (art. 33d lid 1 Wgr). Daarnaast is de voorzitter altijd voorzitter van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur (art. 12 lid 3 Wgr) en ook van rechtswege lid van het dagelijks bestuur (art. 14 lid 1 Wgr).

De voorzitter is geen onafhankelijke persoon, hij wordt door het algemeen bestuur aangewezen uit de leden van het algemeen bestuur zelf (art. 13 lid 9 Wgr). Het is niet mogelijk een voorzitter van buiten het algemeen bestuur aan te wijzen. Het is wel mogelijk in de gemeenschappelijke regeling te bepalen dat de voorzitter afkomstig moet zijn van de vertegenwoordigers van één bepaalde deelnemer of dat het voorzitterschap rouleert.

Dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur is een collegiaal bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor het dagelijks bestuur van het gemeenschappelijk openbaar lichaam (art. 33b lid 1 onder a Wgr). Het bereidt de besluiten van het algemeen bestuur voor en voert de besluiten uit (art. 33b lid 1 onder b Wgr). Het dagelijks bestuur is ook verantwoordelijk voor de ambtelijke organisatie van het openbaar lichaam en om ambtenaren te benoemen, te schorsen en te ontslaan (art. 33b lid 1 onder c en d Wgr). Daaruit blijkt onder meer dat het dagelijks bestuur het organisatiebelang behartigt.

Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en ten minste twee *door en uit* het algemeen bestuur te wijzen overige leden. Het gemeenschappelijk openbaar lichaam kent dus een monistisch stelsel: de leden van het dagelijks bestuur zijn in beginsel altijd ook lid van het algemeen bestuur. De omvang van het dagelijks bestuur wordt verder overgelaten aan degenen die de gemeenschappelijke regeling treffen, de gemeenschappelijke regeling moet daarin voorzien. Daarbij moet wel worden opgepast dat de leden van het dagelijks bestuur nooit een meerderheid mogen vormen in het algemeen bestuur (art. 14 lid 3 Wgr). Dat betekent dat als het dagelijks bestuur groter wordt, het algemeen bestuur automatisch groter moet worden. Ook geldt dat niet alle leden van het dagelijks bestuur afkomstig mogen zijn van één en dezelfde gemeente.

Op de regel dat leden van het dagelijks bestuur uit het algemeen bestuur komen, bestaat een uitzondering. De gemeenschappelijke regeling mag bepalen dat een beperkt aantal leden (zij mogen niet de meerderheid in het dagelijks bestuur vormen) mag worden aangewezen van 'buiten de kring van het algemeen bestuur' (art. 14 lid 2 Wgr). Dit zijn de zogenoemde externe leden. De aanwijzing in het dagelijks bestuur leidt er niet toe dat deze personen ook lid worden van het algemeen bestuur.

Het dagelijks bestuur is zoals gezegd een collegiaal bestuursorgaan. Dat betekent dat wanneer een besluit is genomen binnen het dagelijks bestuur, alle leden van het dagelijks bestuur zich daaraan committeren voor zover zij handelen als lid van het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur besluit bij gewone meerderheid van stemmen. In beginsel heeft ieder lid één stem. Bij staking van de stemmen geeft de stem van de voorzitter de doorslag. Het dagelijks bestuur is daarmee te vergelijken met het college van burgemeester en wethouders binnen de gemeente.

Algemeen bestuur

Het algemeen bestuur is het vertegenwoordigend orgaan binnen het openbaar lichaam. Dit betekent dat de deelnemers daarin zijn vertegenwoordigd. In het algemeen bestuur zijn de deelnemende bestuursorganen in beginsel allemaal vertegenwoordigd met één lid. Het is echter mogelijk om in de gemeenschappelijke regeling van deze hoofdregel af te wijken.

Zo is het mogelijk te bepalen dat bepaalde deelnemers meerdere leden mogen aanwijzen (art. 13 lid 3 en lid 4 onder a Wgr). Bij een raadsregeling kunnen bijvoorbeeld ook oppositiepartijen zitting nemen in het algemeen bestuur. Die keuze is aan de bestuursorganen die de gemeenschappelijke regeling treffen.

Verder kan men bepalen dat niet alle deelnemende bestuursorganen iemand afvaardigen, of dat twee of meer bestuursorganen samen één lid van het algemeen bestuur aanwijzen (art. 13 lid 5 Wgr). Het mag echter niet zo zijn dat slechts één deelnemer is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur.

In sommige regelingen wordt ook gewerkt met politieke fractievorming. Dat betekent dat niet langs de lijn van de gemeente wordt gestemd, maar dat leden van verschillende gemeenten met dezelfde politieke kleur elkaar opzoeken. Dit is echter in strijd met de Wet gemeenschappelijke regelingen, die vanwege het verlengd lokaal bestuur ervan uitgaat dat ieder lid namens de gemeenteraad of het college stemt.¹⁴¹ Daarbij mogen natuurlijk wel ook andere gevoelens die in de raad spelen worden uitgesproken. Een motie om politieke fractievorming te onderzoeken, haalde het onlangs niet in de Tweede Kamer.¹⁴²

Anders dan bij het dagelijks bestuur, is het algemeen bestuur geen collegiaal bestuursorgaan. Het algemeen bestuur is een vertegenwoordigend orgaan. Ieder lid van het algemeen bestuur vertegenwoordigt het bestuursorgaan dat hem heeft aangewezen. Leden van het algemeen bestuur stemmen dan ook niet verplicht zonder last en ruggespraak. Dat betekent overigens niet dat zij ook automatisch met last en ruggespraak stemmen. Dat wordt overgelaten aan ieder afzonderlijk bestuursorgaan dat een lid van het algemeen bestuur aanwijst. Duidelijk is echter dat het lid van het algemeen bestuur zijn stemrecht mag uitoefenen om het eigen individuele (gemeentelijke) belang te dienen.

¹⁴¹ Kamerstukken I 2004/05, 27 008 en 29 532, nr. C, p. 17.

¹⁴² Kamerstukken II 2013/14, 33 597, nr. 14. Zie ook *Handelingen II* 2013/14, 66, nr. 14. Minister Plasterk gaf aan het wel een interessante gedachte te vinden, maar hij heeft niet bewerkstelligd dat het ook mogelijk werd (*Handelingen II* 2013/14, 65, nr. 9, p. 10).

“De aangewezen leden vertegenwoordigen dus de raad; [...]. Bij een juiste wijze van vertegenwoordigen zal degene die door de gemeente is aangewezen, de in de raad levende opvattingen over het voetlicht moeten brengen, óók als deze afwijken van zijn persoonlijke, politieke, opvatting. Het is uiteraard niet de bedoeling van de wetgever dat opvattingen van minderheden niet tot uitdrukking komen. Evenmin kan het zo zijn dat een vertegenwoordiger zijn eigen opvatting laat prevaleren boven de meerderheidsopvatting in de raad die hem heeft aangewezen.”¹⁴³

Welk bestuursorgaan de leden van het algemeen bestuur aanwijst, en dat dus door de leden van het algemeen bestuur wordt vertegenwoordigd, is afhankelijk van het type regeling.

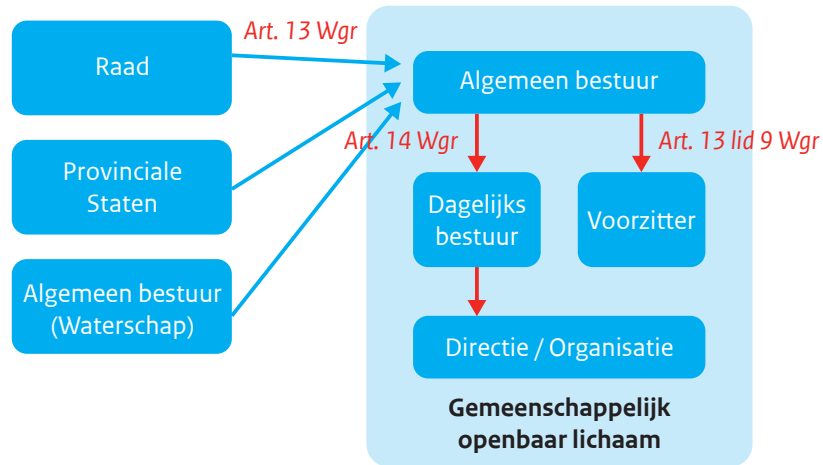
Hieronder wordt de bestuursmodellen van raadsregeling, collegeregeling en gemengde regeling behandeld.

Raadsregeling

Artikel 13 lid 1 Wgr

Het algemeen bestuur van een openbaar lichaam, ingesteld bij een regeling die uitsluitend is getroffen door raden, bestaat uit leden die per deelnemende gemeente door de raad uit hun midden, met uitzondering van de voorzitter, worden aangewezen. [...]

Bij een raadsregeling worden de leden van het algemeen bestuur aangewezen door en uit de gemeenteraad. Schematisch ziet het volledige bestuur er als volgt uit:

Bij een raadsregeling kunnen, als gevolg van de wijzigingen in de Wet gemeenschappelijke regelingen, per 1 januari 2015 niet langer wethouders of burgemeesters zitting nemen in het algemeen bestuur. Voor gemeenschappelijke regelingen die voor 1 januari 2015 reeds bestonden en deze mogelijkheid wel kenden betekent dit dat de gemeenschappelijke regeling voor 1 januari 2016 gewijzigd moet worden. Dit is wettelijk bepaald.

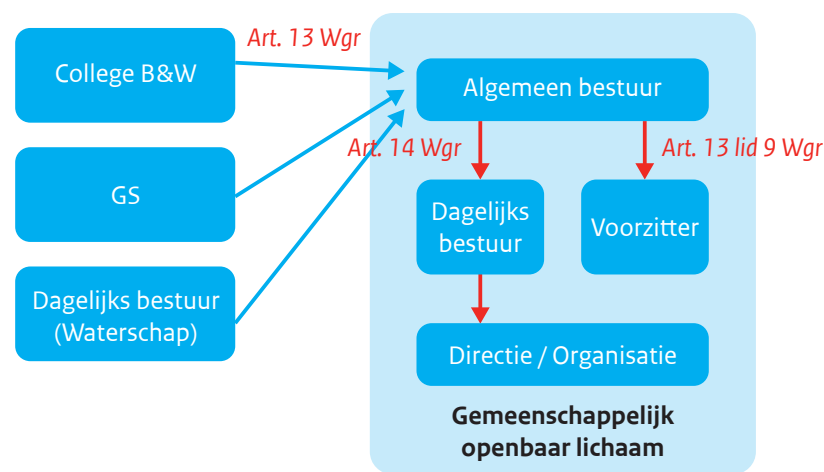
Collegeregeling

Artikel 13 lid 6 Wgr

Het algemeen bestuur van een openbaar lichaam, ingesteld bij een regeling die uitsluitend is getroffen door colleges van burgemeester en wethouders, bestaat uit leden die per deelnemende gemeente door het college uit zijn midden worden aangewezen. [...]

¹⁴³ Kamerstukken I 2004/05, 27 008 en 29 532, nr. E, p. 9.

Bij een collegeregeling worden de leden van het algemeen bestuur door en uit het college van burgemeester en wethouders aangewezen. In het algemeen bestuur kunnen geen raadsleden worden aangewezen. Schematisch ziet het volledige bestuur er als volgt uit:

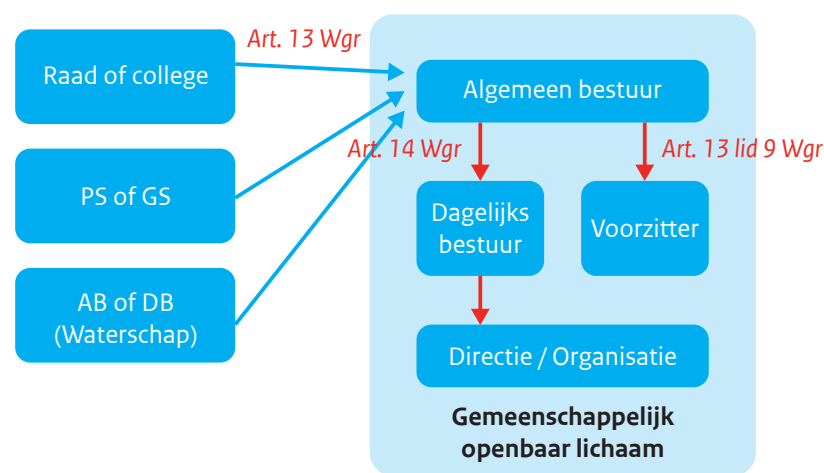

Gemengde regeling waaraan gemeenteraden deelnemen

Artikel 13 lid 1 Wgr

[...] Indien de regeling mede is getroffen door raden, bestaat het algemeen bestuur uit leden die per deelnemende gemeente door de raad uit zijn midden, de voorzitter inbegrepen, en uit de wethouders worden aangewezen.

Bij een gemengde regeling waaraan de raad deelneemt worden de leden van het algemeen bestuur aangewezen door de raad. De raad kan daarbij kiezen uit de raadsleden, de burgemeester (als voorzitter van de raad) en de wethouders. Schematisch ziet het volledige bestuur er als volgt uit:

T4.3.1.2 Verantwoordingsrelaties

Dagelijks bestuur

Artikel 19a lid 1 Wgr

Het dagelijks bestuur en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan het algemeen bestuur verantwoording schuldig over het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur.

Hierboven is besproken dat het dagelijks bestuur een collegiaal bestuursorgaan is. Hiermee is het bestuursorgaan als geheel verantwoordelijk voor het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur. Ook de afzonderlijke leden zijn verantwoording schuldig over het door het dagelijks bestuur gevoerde bestuur, ook als zij het daarmee in het dagelijks bestuur niet eens waren.

Het dagelijks bestuur en zijn leden leggen verantwoording af aan het algemeen bestuur. Er geldt geen verantwoordingsplicht ten aanzien van het college van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad. Een wethouder zit niet in het dagelijks bestuur als vertegenwoordiger van het college of de raad, maar als vertegenwoordiger van het algemeen bestuur.

“De Wgr voorziet uitdrukkelijk niet in een verantwoordingsplicht en een terugroepingsrecht tussen de leden van het *dagelijks* bestuur van het openbaar lichaam als zodanig enerzijds en de deelnemende gemeentebesturen anderzijds. De leden van het dagelijks bestuur hebben geen enkele verantwoordingsrelatie met de gemeentebesturen die hen hebben aangewezen. Zij hebben dit alleen ten opzichte van het algemeen bestuur. Wel zijn zij, omdat zij tevens lid zijn van het algemeen bestuur, in alle opzichten verantwoording schuldig aan het bestuursorgaan van de gemeente dat hen heeft aangewezen en aan de raden.”¹⁴⁴

Het dagelijks bestuur moet het algemeen bestuur actief alle inlichtingen geven die het algemeen bestuur voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft (art. 19a lid 2 Wgr). Dit is de zogenaemde **actieve informatieplicht**.

Mocht een lid van het dagelijks bestuur niet langer het vertrouwen van het algemeen bestuur bezitten, dan kan het algemeen bestuur dit lid van het dagelijks bestuur ontslag verlenen (art. 19a lid 3 Wgr). Dit is de zogenaemde **vertrouwensregel**.

Algemeen bestuur

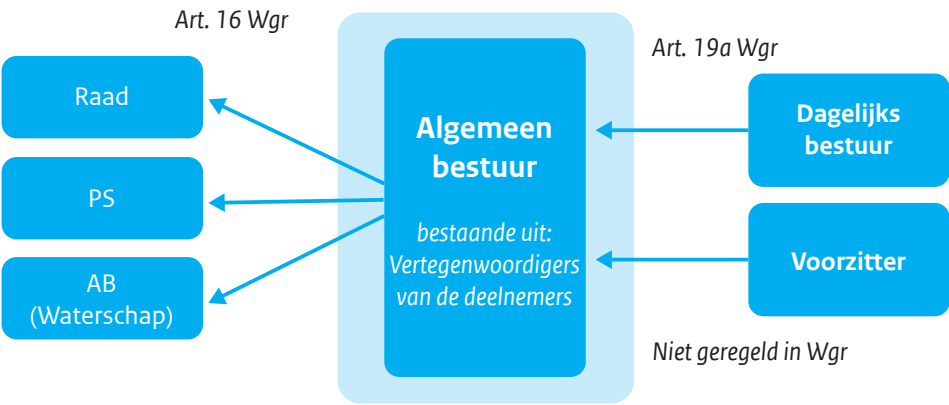
Het algemeen bestuur staat zoals eerder beschreven aan het hoofd van het openbaar lichaam (art. 12 lid 2 Wgr). Dat betekent dat het algemeen bestuur eindverantwoordelijk is binnen het openbaar lichaam. Het algemeen bestuur legt dan ook aan niemand verantwoording af over wat het heeft gedaan. Dat zou ook niet passen bij een vertegenwoordigend orgaan dat bij meerderheid beslist. Het is natuurlijk mogelijk dat een lid van het algemeen bestuur tegenstemt. Het algemeen bestuur moet de raad overigens wel inlichtingen verschaffen indien een of meer leden van de raad hierom verzoeken (art. 17 Wgr).

Omdat het algemeen bestuur geen collegiaal bestuursorgaan is, kan dit lid dan ook niet ter verantwoording worden geroepen over de keuzes van het algemeen bestuur, maar uitsluitend ‘voor het door hem in dat bestuur gevoerde bestuur’. Het lid van het algemeen bestuur kan dus alleen ter verantwoording worden geroepen over wat hij zelf in het algemeen bestuur heeft gedaan (zie art. 16 lid 1 Wgr). Aan wie het lid van het algemeen bestuur wel verantwoording schuldig is, is afhankelijk van het type gemeenschappelijke regeling.

Raadsregeling of gemengde regeling waaraan raden deelnemen

Artikel 16 lid 1 Wgr
 De regeling houdt bepalingen in omtrent de wijze waarop een lid van het algemeen bestuur van het openbaar lichaam [...] door de raad die dit lid heeft aangewezen, ter verantwoording kan worden geroepen voor het door hem in dat bestuur [...] gevoerde beleid.

Bij een raadsregeling of een gemengde regeling waaraan raden deelnemen legt het lid van het algemeen bestuur verantwoording af aan de gemeenteraad. Indien het lid niet langer het vertrouwen bezit van de raad, dan kan hij worden ontslagen (art. 16 lid 4 Wgr).

Collegeregeling

Bij een collegeregeling lopen de lijnen anders. Het is daarbij namelijk niet de raad, maar het college van burgemeester en wethouders dat primair verantwoordelijk is.

Artikel 18 jo. art. 16 lid 1 Wgr
 De regeling houdt bepalingen in omtrent de wijze waarop een lid van het algemeen bestuur van het openbaar lichaam [...] door het college van burgemeester en wethouders die dit lid heeft aangewezen, ter verantwoording kan worden geroepen voor het door hem in dat bestuur [...] gevoerde beleid.

Het lid van het algemeen bestuur legt daarmee in elk geval verantwoording af aan het college van burgemeester en wethouders dat hem heeft aangewezen over wat hij in het algemeen bestuur heeft gedaan. Het lid van het algemeen bestuur handelt dus namens het college. Het college kan het lid ook ontslaan (als lid van het algemeen bestuur) als hij niet langer het vertrouwen bezit van het college (art. 16 lid 4 Wgr).

Artikel 169 lid 1 Gemeentewet
 Het college en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan de raad verantwoording schuldig over het door het college gevoerde bestuur.

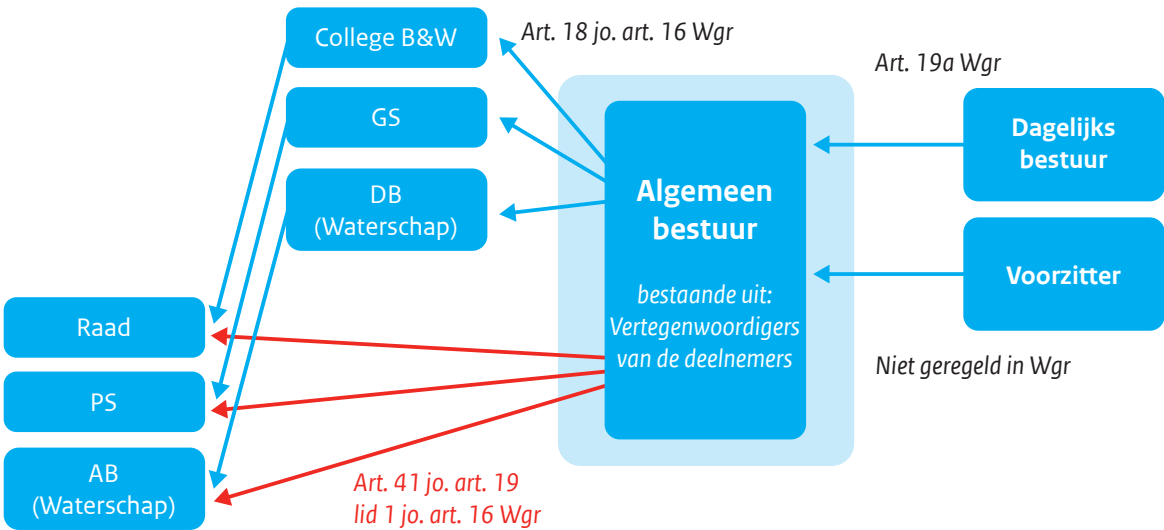
Het college is dan op zijn beurt verantwoording schuldig aan de gemeenteraad over wat het lid in het algemeen bestuur heeft gedaan. Ook hier geldt, net als bij het dagelijks bestuur, dat het college een collegiaal bestuursorgaan is, maar ook dat de leden ieder individueel verantwoordelijk zijn voor wat namens het college is gedaan in het algemeen bestuur.

Er geldt echter ook een rechtstreekse verantwoordelijkheid van het lid van het algemeen bestuur tegenover de raad.

Artikel 19 lid 1 jo. art. 16 lid 1 Wgr
De regeling houdt bepalingen in omtrent de wijze waarop een lid van het algemeen bestuur van het openbaar lichaam [...] door de raad [...], ter verantwoording kan worden geroepen voor het door hem in dat bestuur [...] gevoerde beleid.

De raad heeft geen ontslagrecht ten aanzien van het lid van het algemeen bestuur, dat zal men dan via het college van burgemeester en wethouders moeten bewerkstelligen. Natuurlijk kan een wethouder als zodanig worden ontslagen, wat er automatisch toe leidt dat hij ook als lid van het algemeen bestuur verdwijnt.

Schematisch ziet dat er dan als volgt uit:

T4.3.2 Gemeenschappelijk orgaan

Artikel 8 lid 2 Wgr
In daarvoor bijzonder in aanmerking komende gevallen kan bij de regeling, in plaats van een openbaar lichaam, een gemeenschappelijk orgaan worden ingesteld.

Het **gemeenschappelijk orgaan** is de minst voorkomende vorm van publiekrechtelijke samenwerking. Het gemeenschappelijk orgaan bezit geen rechtspersoonlijkheid. Dit betekent dat het geen privaatrechtelijke rechtshandelingen op eigen titel kan verrichten. Het gemeenschappelijk orgaan is te duiden als een intergemeentelijke of interbestuurlijke bestuurscommissie. Een (binnen)gemeentelijke bestuurscommissie is ook een bestuursorgaan, dat echter geen eigen rechtspersoonlijkheid kent (art. 83 Gemeentewet).

Aan het gemeenschappelijk orgaan kunnen in beginsel alle gemeentelijke bevoegdheden worden overgedragen, met uitzondering van verordenende bevoegdheid (art. 30 lid 1 Wgr). Het gemeenschappelijk orgaan bestaat uit één orgaan, er kunnen geen andere organen worden ingesteld.

De democratische legitimatie van het gemeenschappelijk orgaan is afkomstig van de deelnemers. Dit wordt **verlengd lokaal bestuur** genoemd. Verlengd bestuur betekent in de ogen van de wetgever dat er nauwe banden moeten zijn met de deelnemers. Die nauwe banden komen onder meer tot uitdrukking in:

- de bestuursamenstelling;
- de verantwoordingsrelaties, en
- financiële banden.

T4.3.2.1 Bestuursamenstelling

Het gemeenschappelijk orgaan is een vertegenwoordigend orgaan, wat wil zeggen dat de deelnemers daarin vertegenwoordigd zijn. In het gemeenschappelijk orgaan zijn de deelnemende bestuursorganen in beginsel allemaal vertegenwoordigd met één lid. Dat is de hoofdregel van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het is mogelijk om in de gemeenschappelijke regeling van deze hoofdregel af te wijken.

Zo kan bepaald worden dat bepaalde deelnemers meerdere leden mogen aanwijzen (art. 15 jo art. 13 lid 3 en lid 4 onder a Wgr). Bij een raadsregeling kunnen bijvoorbeeld ook oppositiepartijen zitting nemen in het algemeen bestuur. Die keuze is geheel aan de bestuursorganen die de gemeenschappelijke regeling treffen.

Verder kan bepaald worden dat niet alle deelnemende bestuursorganen iemand afvaardigen, of dat twee of meer bestuursorganen samen één lid van het algemeen bestuur aanwijzen (art. 15 jo art. 13 lid 5 Wgr). Het mag echter niet zo zijn dat slechts één deelnemer vertegenwoordigd is in het gemeenschappelijk orgaan.

Het gemeenschappelijk orgaan is geen collegiaal bestuursorgaan, maar een vertegenwoordigend orgaan. Ieder lid van het gemeenschappelijk orgaan vertegenwoordigt het bestuursorgaan dat hem heeft aangewezen. Leden van het gemeenschappelijk orgaan stemmen dan ook niet verplicht zonder last en ruggespraak. Dat betekent overigens niet dat zij ook automatisch met last en ruggespraak stemmen. Dat is overgelaten aan ieder afzonderlijk bestuursorgaan dat een lid van het gemeenschappelijk orgaan aanwijst. Het lid van het gemeenschappelijk orgaan mag zijn stemrecht vanzelfsprekend uitoefenen om het eigen individuele (gemeentelijke) belang te dienen.

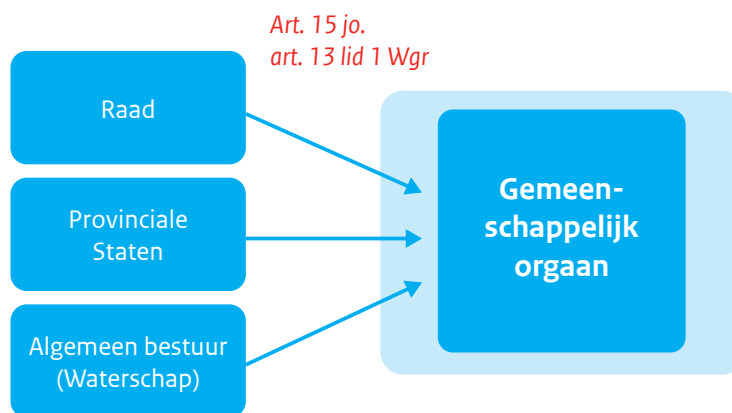
Welk bestuursorgaan de leden van het algemeen bestuur aanwijst, en dat dus door de leden van het algemeen bestuur wordt vertegenwoordigd, is afhankelijk van het type regeling.

Raadsregeling

Artikel 15 jo. art. 13 lid 1 Wgr

Het gemeenschappelijk orgaan, ingesteld bij een regeling die uitsluitend is getroffen door raden, bestaat uit leden die per deelnemende gemeente door de raad uit zijn midden, met uitzondering van de voorzitter, worden aangewezen. [...]

Bij een raadsregeling worden de leden van het gemeenschappelijk orgaan aangewezen door en uit de gemeenteraad. Bij een raadsregeling kunnen dus per 1 januari 2015 niet langer wethouders of burgemeesters zitting nemen in het gemeenschappelijk orgaan. Voor gemeenschappelijke regelingen die voor 1 januari 2015 reeds bestonden en deze mogelijkheid wel kenden betekent dit dat de gemeenschappelijke regeling voor 1 januari 2016 gewijzigd moet worden. Schematisch ziet dat er als volgt uit:

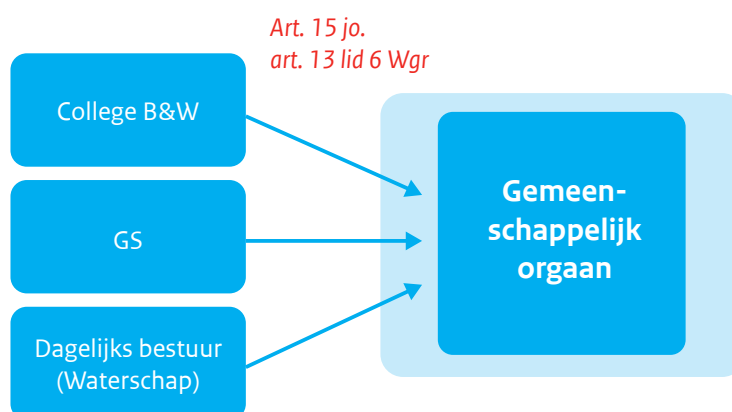

Collegeregeling

Artikel 15 jo. art. 13 lid 6 Wgr

Het gemeenschappelijk orgaan, ingesteld bij een regeling die uitsluitend is getroffen door colleges van burgemeester en wethouders, bestaat uit leden die per deelnemende gemeente door het college van burgemeester en wethouders uit zijn midden worden aangewezen. [...]

Bij een collegeregeling worden de leden van het gemeenschappelijk orgaan door en uit het college van burgemeester en wethouders aangewezen. In het gemeenschappelijk orgaan kunnen geen raadsleden worden aangewezen. Schematisch ziet dit er als volgt uit:

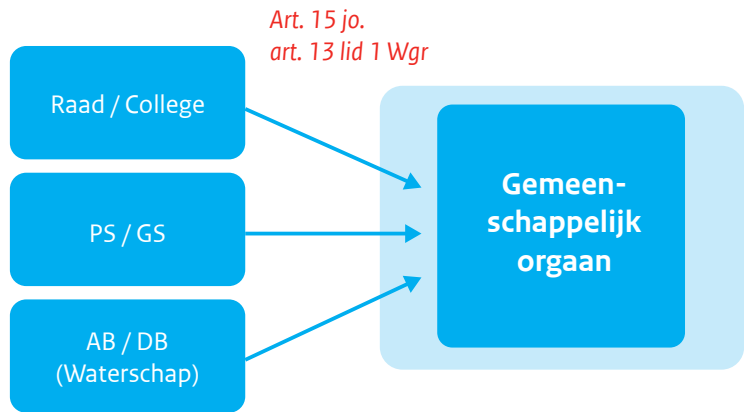

Gemengde regeling waaraan raden deelnemen

Artikel 15 jo. art.13 lid 1 Wgr

[...] Indien de regeling mede is getroffen door raden, bestaat het algemeen bestuur uit leden die per deelnemende gemeente door de raad uit zijn midden, de voorzitter inbegrepen, en uit de wethouders worden aangewezen.

Bij een gemengde regeling waaraan raden deelnemen worden de leden van het gemeenschappelijk orgaan dus aangewezen door de raad. De raad kan daarbij kiezen uit de raadsleden, de burgemeester (als voorzitter van de raad) en de wethouders. Schematisch ziet dit er dan als volgt uit:

T4.3.2.2 Verantwoordingsrelaties

Het gemeenschappelijk orgaan legt aan niemand verantwoording af over wat zij gedaan heeft. Dat zou ook niet passen bij een vertegenwoordigend orgaan dat bij meerderheid beslist. Het is immers mogelijk dat een lid van het gemeenschappelijk orgaan tegenstemt. Het gemeenschappelijk orgaan verschaft de raad overigens wel inlichtingen als een of meer leden van de raad hierom verzoeken (art. 17 Wgr).

Omdat het gemeenschappelijk orgaan geen collegiaal bestuursorgaan is, kan een lid dan ook niet ter verantwoording worden geroepen over de keuzes van het gemeenschappelijk orgaan, maar uitsluitend ‘voor het door hem in dat bestuur gevoerde bestuur’. Het lid van het gemeenschappelijk orgaan kan dus alleen ter verantwoording worden geroepen over wat hij zelf in het gemeenschappelijk orgaan heeft gedaan (zie art. 16 lid 1 Wgr).

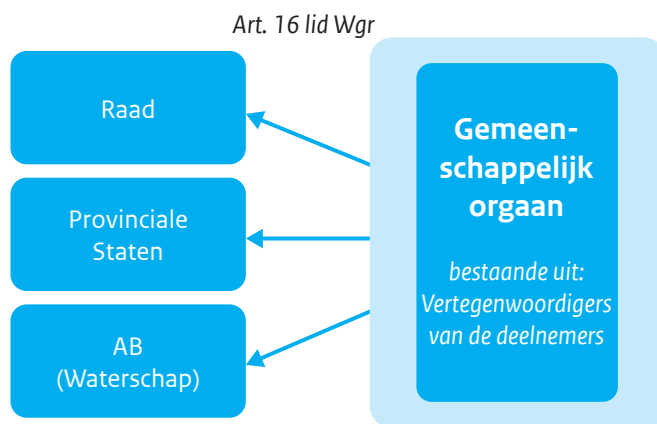
Aan wie het lid van het gemeenschappelijk orgaan verantwoording schuldig is, is afhankelijk van het type gemeenschappelijke regeling.

Raadsregeling of gemengde regeling waaraan raden deelnemen

Artikel 16 lid 1 Wgr

De regeling houdt bepalingen in omtrent de wijze waarop [...] een lid van het gemeenschappelijk orgaan door de raad die dit lid heeft aangewezen, ter verantwoording kan worden geroepen voor het door hem in dat bestuur [...] gevoerde beleid.

Bij een raadsregeling of een gemengde regeling waaraan raden deelnemen legt het lid van het gemeenschappelijk orgaan verantwoording af aan de raad. Als het lid niet langer het vertrouwen bezit van de raad, dan kan dit lid ontslagen worden (art. 16 lid 4 Wgr).

Collegeregeling

Bij een collegeregeling lopen de lijnen anders. Het is daarbij niet de raad, maar het college van burgemeester en wethouders dat primair verantwoordelijk is.

Artikel 18 jo. art. 16 lid 1 Wgr

De regeling houdt bepalingen in omtrent de wijze waarop [...] een lid van het gemeenschappelijk orgaan door het college van burgemeester en wethouders dat lid heeft aangewezen, ter verantwoording kan worden geroepen voor het door hem in dat bestuur [...] gevoerde beleid.

Het lid van het algemeen bestuur legt in elk geval verantwoording af aan de raad die hem heeft aangewezen over wat hij in het algemeen bestuur heeft gedaan. Het lid van het algemeen bestuur handelt dus namens het college van burgemeester en wethouders. Het college kan het lid ook ontslaan (als lid van het algemeen bestuur) als hij niet langer het vertrouwen bezit van het college (art. 18 jo. art. 16 lid 4 Wgr).

Artikel 169 lid 1 Gemeentewet

Het college en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan de raad verantwoording schuldig over het door het college gevoerde bestuur.

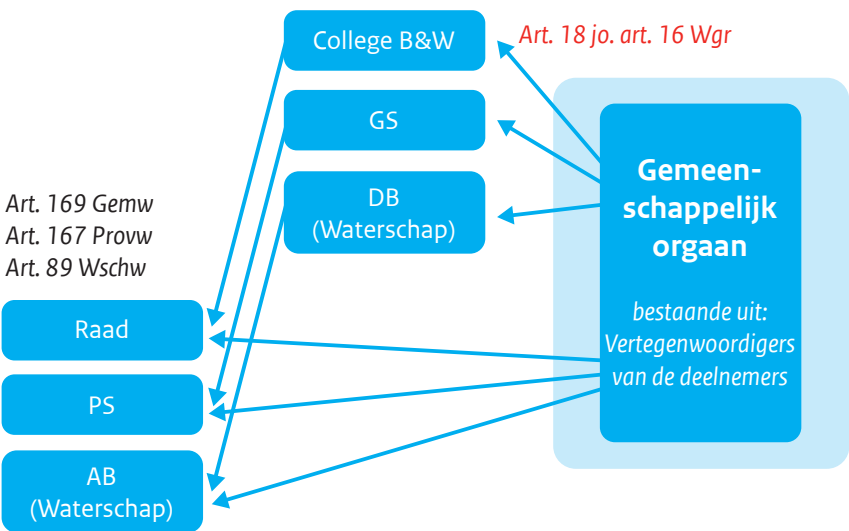
Het college is op zijn beurt verantwoording schuldig aan de gemeenteraad over wat het lid in het algemeen bestuur heeft gedaan. Het college is collegiaal verantwoordelijk, maar ook zijn leden zijn ieder individueel verantwoordelijk voor wat namens het college is gedaan in het algemeen bestuur. Er geldt echter ook een rechtstreekse verantwoordelijkheid van het lid van het gemeenschappelijk orgaan ten opzichte van de raad.

Artikel 19 lid 1 jo. art. 16 lid 1 Wgr

De regeling houdt bepalingen in omtrent de wijze waarop [...] een lid van het gemeenschappelijk orgaan door de raad [...], ter verantwoording kan worden geroepen voor het door hem in dat bestuur [...] gevoerde beleid.

Gemeenteraden hebben geen ontslagrecht ten aanzien van het lid van het gemeenschappelijk orgaan, dat moet men via het college van burgemeester en wethouders bewerkstelligen. Natuurlijk kan een wethouder wel als zodanig worden ontslagen. Dit leidt er automatisch toe dat hij ook als lid van het gemeenschappelijk orgaan verdwijnt.

Schematisch ziet dat er als volgt uit:

T4.3.3 Bedrijfsvoeringsorganisatie

Artikel 8 lid 3 Wgr

Bij de regeling waaraan uitsluitend colleges van burgemeester en wethouders deelnemen, kan een bedrijfsvoeringsorganisatie worden ingesteld in het geval de regeling uitsluitend wordt getroffen ter behartiging van de sturing en beheersing van ondersteunende processen en van uitvoeringstaken van de deelnemers. De bedrijfsvoeringsorganisatie is rechtspersoon.

De **bedrijfsvoeringsorganisatie** is een nieuwe vorm van samenwerking die per 1 januari 2015 in de Wet gemeenschappelijke regelingen is geïntroduceerd. De bedrijfsvoeringsorganisatie bezit rechtspersoonlijkheid. Dit betekent dat het op eigen titel privaatrechtelijke rechtshandelingen kan verrichten. Het kan bijvoorbeeld ook overeenkomsten sluiten en roerende en onroerende zaken kopen. Een bedrijfsvoeringsorganisatie kan alleen bij een collegeregeling worden ingesteld (art. 8 lid 3 Wgr). De gemeenteraad kan geen deelnemer zijn aan een gemeenschappelijke regeling waarbij een bedrijfsvoeringsorganisatie wordt opgericht.

Aan het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie kunnen in beginsel alle bevoegdheden van het college worden overgedragen, behalve eventuele verordenende bevoegdheid. Daarnaast mogen de bevoegdheden die worden overgedragen alleen ondersteunend (bedrijfsvoering) of uitvoerend van aard zijn. Beleidsbepalende taken behoren toe aan de raden respectievelijk de colleges van burgemeester en wethouders.

Om die reden wordt de bedrijfsvoeringsorganisatie ook wel gezien als een lichtere vorm van gemeenschappelijke regeling. Het kent geen geleed bestuur, maar slechts één bestuursorgaan (art. 14a Wgr). Het bestuur is eindverantwoordelijk voor wat binnen de bedrijfsvoeringsorganisatie gebeurt.

De democratische legitimatie van (het bestuur van) de bedrijfsvoeringsorganisatie is afkomstig van de deelnemers. Dit wordt **verlengd lokaal bestuur** genoemd. Verlengd bestuur betekent in de ogen van de wetgever dat er nauwe banden moeten zijn met de deelnemers. Die nauwe banden komen onder meer tot uitdrukking in:

- de bestuurssamenstelling;
- de verantwoordingsrelaties, en
- financiële banden.

T4.3.3.1 Bestuurssamenstelling

Het bestuur is een vertegenwoordigend orgaan, wat wil zeggen dat de deelnemers daarin vertegenwoordigd zijn. In het bestuur zijn de deelnemende colleges van burgemeester en wethouders in beginsel allemaal vertegenwoordigd met één lid. Dat is de hoofdregel van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het is echter mogelijk om in *de gemeenschappelijke regeling* van deze hoofdregel af te wijken.

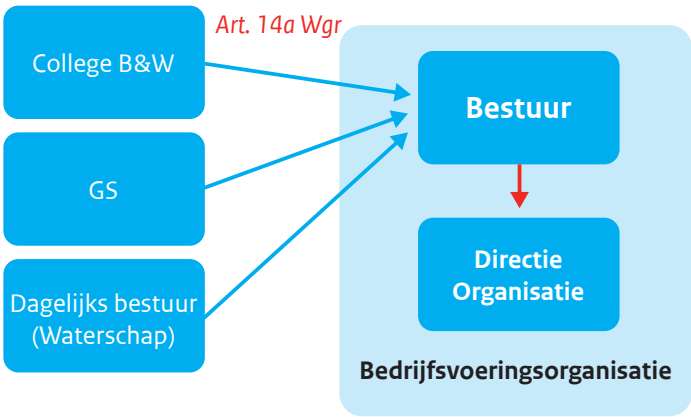
Zo kan bepaald worden dat bepaalde deelnemers meerdere leden mogen aanwijzen (art. 14a jo. art. 13 lid 3 en lid 4 onder a Wgr). Verder kan worden bepaald dat niet alle deelnemende colleges van burgemeester en wethouders iemand afvaardigen, of dat twee of meer colleges samen één lid van het bestuur aanwijzen (art. 14a jo. art. 13 lid 5 Wgr). Het mag echter niet zo zijn dat slechts één deelnemer vertegenwoordigd is in het bestuur.

Het bestuur is geen collegiaal bestuursorgaan. Het bestuur is zoals gezegd een vertegenwoordigend orgaan. Ieder lid van het bestuur vertegenwoordigt het college van burgemeester en wethouders dat hem heeft aangewezen. Leden van het bestuur stemmen dan ook niet verplicht zonder last en ruggespraak. Dat betekent overigens niet dat zij ook automatisch met last en ruggespraak stemmen. Dat is overgelaten aan ieder afzonderlijk bestuursorgaan dat een lid van het bestuur aanwijst. Vanzelfsprekend mag het lid van het bestuur zijn stemrecht uitoefenen om het eigen individuele (gemeentelijke) belang te dienen.

Artikel 14a Wgr

Het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie bestaat uit leden die per deelnemende gemeente door het college van burgemeester en wethouders uit zijn midden wordt aangewezen. [...]

Bij een bedrijfsvoeringsorganisatie worden de leden van het bestuur door en uit het college van burgemeester en wethouders aangewezen. In het bestuur kunnen geen raadsleden worden aangewezen. Schematisch ziet het volledige bestuur er dan als volgt uit:

T4.3.3.2 Verantwoordingsrelaties

Het bestuur is eindverantwoordelijk binnen de bedrijfsvoeringsorganisatie. Het bestuur legt aan niemand verantwoording af over wat het gedaan heeft. Dat zou niet passen bij een vertegenwoordigend orgaan dat bij meerderheid beslist. Het is immers mogelijk dat een lid van het bestuur tegenstemt. Het bestuur moet de raad overigens wel inlichtingen verschaffen indien een of meer leden van de raad hierom verzoeken (art. 17 Wgr).

Omdat het algemeen bestuur geen collegiaal bestuursorgaan is, kan het lid dan ook niet ter verantwoording worden geroepen over de keuzes van het bestuur, maar uitsluitend ‘voor het door hem in dat bestuur gevoerde bestuur’. Het lid van het bestuur kan dus alleen ter verantwoording worden geroepen over wat hij zelf in het bestuur gedaan heeft (zie art. 16 lid 1 Wgr).

Artikel 18 jo. art. 16 lid 1 Wgr

De regeling houdt bepalingen in omtrent de wijze waarop een lid van het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie [...] door het college van burgemeester en wethouders dat dit lid heeft aangewezen, ter verantwoording kan worden geroepen voor het door hem in dat bestuur [...] gevoerde beleid.

Het lid van het bestuur legt in elk geval verantwoording af aan het college van burgemeester en wethouders dat hem heeft aangewezen over wat hij in het bestuur heeft gedaan. Het lid van het bestuur handelt dus namens het college van burgemeester en wethouders. Het college kan het lid ook ontslaan (als lid van het bestuur) als hij niet langer het vertrouwen bezit van het college (art. 18 jo. art. 16 lid 4 Wgr).

Artikel 169 lid 1 Gemeentewet

Het college en elk van zijn leden afzonderlijk zijn aan de raad verantwoording schuldig over het door het college gevoerde bestuur.

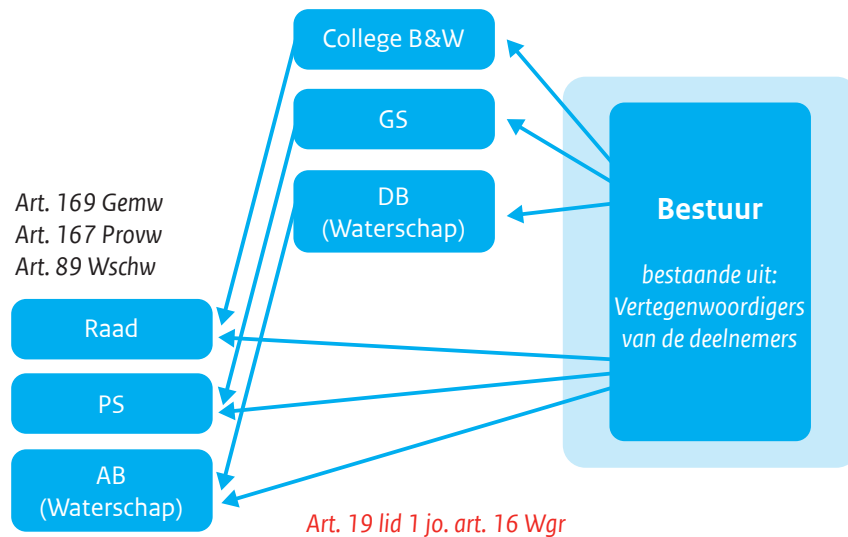
Het college is dan op zijn beurt verantwoording schuldig aan de gemeenteraad over wat het lid in het bestuur heeft gedaan. Het college is collegiaal verantwoordelijk, maar ook zijn leden zijn ieder individueel verantwoordelijk voor wat namens het college is gedaan in het bestuur. Er geldt echter ook een rechtstreekse verantwoordelijkheid van het lid van het bestuur jegens de gemeenteraad.

Artikel 19 lid 1 jo. art. 16 lid 1 Wgr

De regeling houdt bepalingen in omtrent de wijze waarop een lid van het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie [...] door de raad [...], ter verantwoording kan worden geroepen voor het door hem in dat bestuur [...] gevoerde beleid.

De raad heeft geen ontslagrecht ten aanzien van het lid van het bestuur, dat zal men dan via het college van burgemeester en wethouders moeten bewerkstelligen. Natuurlijk kan een wethouder wel als zodanig worden ontslagen. Dit leidt er automatisch toe dat hij ook als lid van het bestuur verdwijnt.

Schematisch ziet dat er als volgt uit:

T4.4 Privaatrechtelijke vormen

Naast de publiekrechtelijke organisatievormen kunnen gemeenten, provincies en waterschappen ook gebruik maken van privaatrechtelijke organisatievormen. De gemeenten, provincies en waterschappen zijn immers ook rechtspersonen (art. 2:1 lid 1 BW). Als rechtspersoon kunnen zij privaatrechtelijke rechtshandelingen verrichten (art. 2:1 lid 3 jo. art. 2:5 jo. art. 3:32 BW).

In het privaatrecht komen verschillende rechtsvormen voor. Zo valt te denken aan allerlei vormen van overeenkomsten (art. 6:213 lid 1 BW), zoals een overeenkomst tot opdracht (art. 7:400 lid 1 BW), in de decentrale overheidspraktijk vaak dienstverleningsovereenkomst genoemd. Daarnaast zijn er ook contractuele samenwerkingsvormen¹⁴⁵ zoals de maatschap (art. 7A:1655 BW), de vennootschap onder firma (art. 16 WvK) en de commanditaire vennootschap (art. 19 lid 1 WvK).¹⁴⁶ Deze contractuele samenwerkingsvormen hebben één ding gemeen, ze bezitten *geen* rechtspersoonlijkheid. De vennoten zijn dan ook hoofdelijk aansprakelijk (art. 7A:1679 BW resp. art. 18 WvK).¹⁴⁷ Op de oprichting van of deelneming in een contractuele samenwerkingsvorm zijn artikel 160 lid 2 Gemeentewet en artikel 158 lid 2 Provinciewet onverkort van toepassing.¹⁴⁸

Naast de contractuele samenwerkingsvormen kunnen ook privaatrechtelijke rechtspersonen worden opgericht. Artikel 2:3 BW onderscheidt verenigingen, coöperaties, onderlinge waarborgmaatschappijen, naamloze vennootschappen, besloten vennootschappen en stichtingen. Hieronder wordt kort op de rechtspersonen ingegaan. Daarbij zal slechts een beschrijving van het wettelijk hoofdsysteem volgen. Het voert te ver hier in te gaan op alle uitzonderingsmogelijkheden die statutair of contractueel geregeld kunnen worden. De contractuele samenwerkingsvormen worden buiten beschouwing gelaten, nu deze weinig door overheden worden gebruikt voor bestuurlijke samenwerking.¹⁴⁹

¹⁴⁵ De contractuele samenwerkingsvormen worden ook wel personenvennootschappen genoemd. Een recente wijziging van de wetgeving rond de personenvennootschappen is niet ingevoerd (zie *Kamerstukken II* 2011/12, 28 746, nr. 7).

¹⁴⁶ Een vennootschap kan ook gelijktijdig een vennootschap onder firma en een commanditaire vennootschap zijn (art. 19 lid 2 WvK).

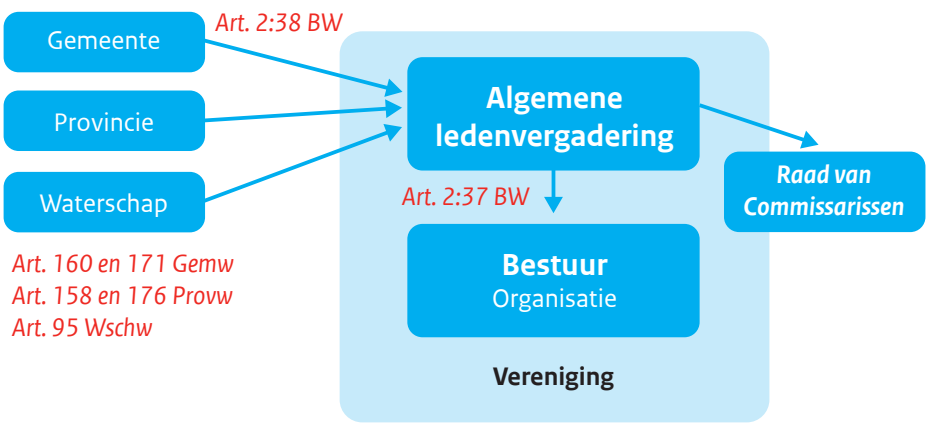
¹⁴⁷ Dit geldt slechts in beperkte mate voor de commanditaire vennoot, die immers slechts geldschieter is (art. 20 lid 3 WvK).

¹⁴⁸ Dat geldt niet voor het sluiten van andere vormen van overeenkomsten. Zie toelichting 1.

¹⁴⁹ Zie o.a. A.L. Mohr en V.A.E.M. Meijers, *Van personenvennootschappen*, zevende druk, Kluwer: Deventer 2013 en J.B. Huizink, *Contractuele samenwerkingsvormen in beroep en bedrijf*, tweede druk, Kluwer: Deventer 2000.

T4.4.1 Vereniging en coöperatie

Een vereniging is een rechtspersoon met leden die gericht is op een bepaald doel (art. 2:26 lid 1 BW). Het doel van de vereniging mag niet inhouden het verdelen van winst onder leden (art. 2:26 lid 3 BW). Een bijzondere vorm van de vereniging is de coöperatie. Deze stelt zich ten doel in bepaalde materiële behoeften van haar leden te voorzien krachtens overeenkomsten met hen gesloten (art. 2:53 lid 1 BW). In het geval van een coöperatie geldt het verbod van winstdeling niet (art. 2:53a BW). De structuur van de vereniging ziet er als volgt uit:

T4.4.1.1 Algemene (leden)vergadering

De vereniging kent een algemene ledenvergadering, waarin alle leden zitting nemen (art. 2:38 lid 1 BW).

De algemene ledenvergadering heeft alle bevoegdheden die niet wettelijk of statutair aan een ander orgaan zijn opgedragen (art. 2:40 lid 1 BW). Binnen de algemene ledenvergadering hebben zoals gezegd alle leden zitting, waarbij ieder lid in beginsel één stem heeft, maar meervoudig stemrecht kan statutair worden geregeld (art. 2:38 lid 1 BW). De algemene ledenvergadering wordt door het bestuur bijeengeroepen (art. 2:41 lid 1 BW).

T4.4.1.2 Bestuur

Het bestuur wordt in beginsel uit de leden benoemd (art. 2:37 lid 1 BW) door de algemene ledenvergadering (art. 2:37 lid 2 BW).¹⁵⁰ Het bestuur bestaat ten minste uit een voorzitter, een secretaris en een penningmeester (art. 2:37 lid 7 BW). Dat bestuur is belast met het besturen en vertegenwoordigen van de vereniging (art. 2:44 lid 1 en 2:45 lid 1 BW). Het bestuur brengt jaarlijks verslag uit aan de algemene ledenvergadering over de gang van zaken in de vereniging en over het gevoerde beleid (art. 2:48 lid 1 BW).

T4.4.1.3 Raad van commissarissen

Bij de statuten van een coöperatie kan tevens worden voorzien in een raad van commissarissen, die bestaat uit natuurlijke personen (art. 2:57 lid 1 BW). De commissarissen worden in beginsel door de algemene ledenvergadering benoemd (art. 2:57a lid 1 jo. art. 2:37 BW).

Wanneer er een raad van commissarissen is, heeft deze tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de coöperatie. Voorts is de raad van commissarissen adviseur van het bestuur. De raad van commissarissen richt zijn taken uit in het belang van de coöperatie (art. 2:57 lid 2 BW).

Het bestuur moet de raad van commissarissen de gegevens verschaffen die de raad van commissarissen voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft (art. 2:57 lid 8 BW).

¹⁵⁰ De statuten kunnen bepalen dat anderen dan de algemene ledenvergadering bestuurders benoemen, maar deze bestuurders mogen nimmer een meerderheid in het bestuur vormen (art. 2:37 lid 3 BW).

T4.4.1.4 Verantwoording bij de vereniging

```
graph TD; AV[Algemene ledenvergadering] --> Raad[Raad]; AV --> B_W[B&W]; AV --> PS[PS]; AV --> GS[GS]; AV --> AB_W[AB (W)]; AV --> DB_W[DB (W)]; BO[Bestuur Organisatie] --> AV; BO --> RC[Raad van Commissarissen]; RC --> AV; RC -. "Niet geregeld" .-> AV;
```

Art. 169 Gemw
Art. 167 Provw
Art. 89 Wschw

Art. 2:48 BW

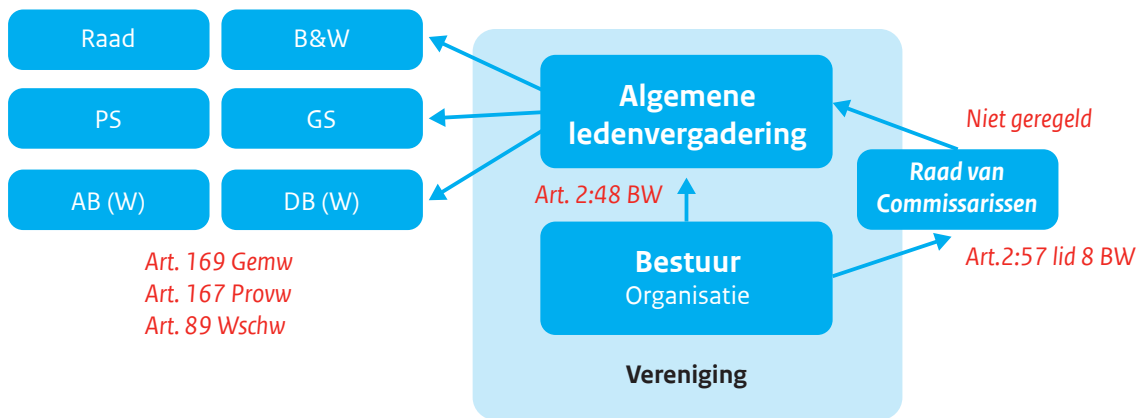
Art. 2:57 lid 8 BW

Niet geregeld

Vereniging

T4.4.2 Vennootschappen

Verzelfstandiging en samenwerking bij decentrale overheden

T4.4.2.1 Algemene ledenvergadering (van aandeelhouders)

De besloten vennootschap heeft in elk geval een algemene vergadering van aandeelhouders, net als de naamloze vennootschap.

Aan deze algemene vergadering van aandeelhouders komen alle bevoegdheden toe die niet door de wet en de statuten aan het bestuur of anderen zijn toegekend (art. 2:217 lid 1 BW resp. art. 2:107 lid 1 BW).¹⁵¹ De algemene vergadering van aandeelhouders moet jaarlijks tenminste eenmaal bijeenkomen (art. 2:218 lid 1 BW resp. art. 2:108 lid 1 BW), en voorts zo vaak als het bestuur of de raad van commissarissen, of anderen die hiertoe bij de statuten bevoegd zijn gemaakt, hem bijeenroept (art. 2:219 BW resp. art. 2:109 BW). Iedere aandeelhouder heeft in beginsel stemrecht binnen de algemene vergadering van aandeelhouders (art. 2:228 lid 1 BW resp. art. 2:118 lid 1 BW). In beginsel heeft een aandeelhouder zoveel stemmen als hij aandelen heeft, mits deze aandelen eenzelfde waarde hebben (art. 2:228 lid 2 BW resp. art. 2:118 lid 2 BW). Het stemrecht kan onder voorwaarden worden beperkt (art. 2:228 lid 4 en 5 BW resp. art. 2:118 lid 4 en 5 BW). De algemene vergadering van aandeelhouders besluit bij volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen, tenzij de statuten een andere meerderheid voor de besluitvorming voorschrijven (art. 2:230 lid 1 BW resp. art. 2:120 lid 1 BW).

T4.4.2.2 Bestuur

Naast een algemene vergadering van aandeelhouders heeft de besloten vennootschap in elk geval ook een bestuur. De leden van het bestuur worden in beginsel benoemd door de algemene vergadering van aandeelhouders, tenzij een raad van commissarissen hiertoe bevoegd is gemaakt (art. 2:242 lid 1 BW resp. art. 2:132 lid 1 BW).¹⁵² Bij de statuten kunnen voorwaarden worden gesteld waaraan de beoogde bestuurder moet voldoen wil hij benoemd kunnen worden (art. 2:242 lid 2 BW resp. art. 2:132 lid 2 BW).

Het bestuur is, behoudens beperkingen volgens de statuten, belast met het besturen van de vennootschap (art. 2:239 lid 1 BW resp. art. 2:129 lid 1 BW). Het bestuur vertegenwoordigt de vennootschap (art. 2:240 lid 1 BW resp. art. 2:130 lid 1 BW). Het bestuur moet de algemene vergadering van aandeelhouders alle verlangde inlichtingen verschaffen, tenzij een zwaarwichtig belang der vennootschap zich daartegen verzet (art. 2:217 lid 2 BW resp. art. 2:107 lid 2 BW). Het orgaan dat bevoegd is tot benoeming, is in beginsel ook te allen tijde bevoegd tot ontslag van de bestuurders (art. 2:244 lid 1 BW resp. art. 2:134 lid 1 BW).¹⁵³

¹⁵¹ Bij de NV heeft de algemene vergadering van aandeelhouders enkele goedkeuringsbevoegdheden (zie art. 2:107a BW).

¹⁵² De eerste bestuurders worden bij notariële akte van oprichting aangewezen (art. 2:242 lid 1 BW).

¹⁵³ Hieruit vloeit in beginsel tevens voort dat de arbeidsrechtelijke relatie met de bestuurder wordt beëindigd (HR 15 april 2005, LJN AS2713, NJ 2005, 483; JOR 2005/144; JAR 2005/153 (Unidek) en HR 15 april 2005, LJN AS2030, NJ 2005, 484; JOR 2005/145; JAR 2005/117 (Unidek Volumebouw)), tenzij er sprake is van een arbeidsrechtelijk ontslagverbod (HR 13 november 1992, NJ 1993, 265; JAR 1992/133 (Levisson – MAB)).

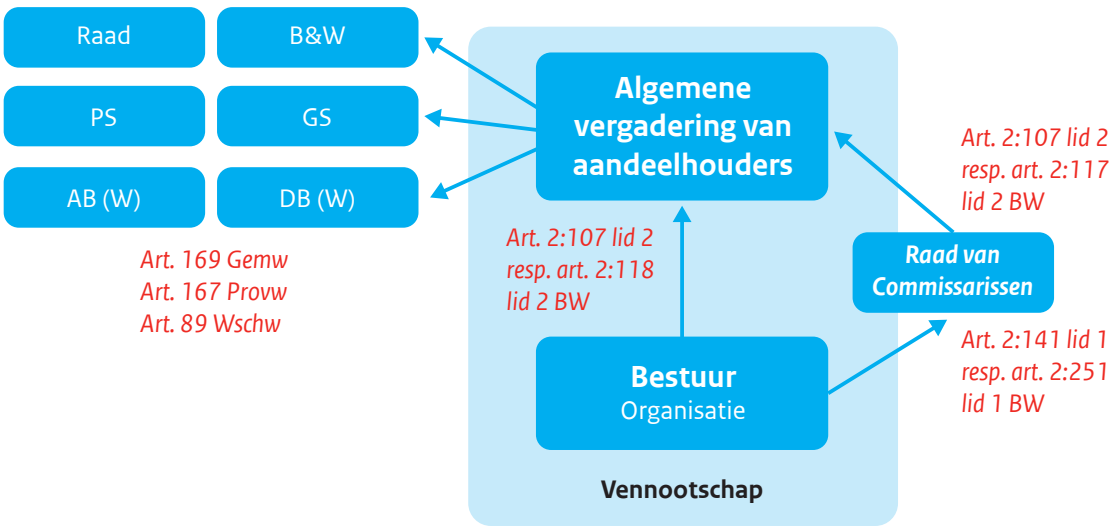
T4.4.2.3 Raad van commissarissen

Bij de statuten kan tevens worden voorzien in een raad van commissarissen, die bestaat uit één of meer natuurlijke personen (art. 2:250 lid 1 BW resp. art. 2:140 lid 1 BW). De commissarissen worden in beginsel door de algemene vergadering van aandeelhouders benoemd (art. 2:252 lid 1 BW resp. art. 2:142 lid 1 BW), geschorst en ontslagen (art. 2:254 lid 1 BW resp. art. 2:144 lid 1 BW).

Wanneer er een raad van commissarissen is, heeft deze tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de vennootschap. Voorts is de raad van commissarissen adviseur van het bestuur. De raad van commissarissen richt zijn taken uit in het belang van de vennootschap (art. 2:250 lid 2 BW resp. art. 2:140 lid 2 BW).

Besluiten van het bestuur kunnen bij de statuten aan goedkeuring van de raad van commissarissen worden onderworpen (art. 2:239 lid 3 BW resp. art. 2:129 lid 3 BW). Het bestuur moet de raad van commissarissen de gegevens verschaffen die de raad van commissarissen voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft (art. 2:251 lid 1 BW resp. art. 2:141 lid 1 BW). De raad van commissarissen moet op zijn beurt de algemene vergadering van aandeelhouders alle verlangde inlichtingen verschaffen, tenzij een zwaarwichtig belang der vennootschap zich daartegen verzet (art. 2:217 lid 2 BW resp. art. 2:107 lid 2 BW).

T4.4.2.4 Verantwoording bij de vennootschap

Het bestuur van de vennootschap legt verantwoording voor zijn handelen af aan de algemene vergadering van aandeelhouders. Indien er een raad van commissarissen is, lopen een deel van de verantwoordingslijnen via de raad van commissarissen naar de algemene vergadering van aandeelhouders. Elk lid van de algemene vergadering van aandeelhouders kan zijn eigen ‘achterban’ informeren. Het Burgerlijk Wetboek kent geen specifieke informatierechten toe aan gemeenteraden of verantwoordingsrechten aan het college van burgemeester en wethouders (zoals de Wet gemeenschappelijke regelingen dat doet). Vanzelfsprekend is artikel 169 Gemeentewet wel van toepassing. Hierin staan de algemene verantwoordingsplichten (eerste lid) en informatierechten (tweede lid) verwoord. Aanvullend is het vierde lid van belang waarin is bepaald dat het college en elk van zijn leden afzonderlijk vooraf inlichtingen aan de raad geven over de uitoefening van privaatrechtelijke bevoegdheden indien de raad daarom verzoekt of indien de uitoefening ingrijpende gevolgen kan hebben voor de gemeente. In het laatste geval neemt het college geen besluit dan nadat de raad zijn wensen en bedenkingen ter zake ter kennis van het college heeft kunnen brengen.

T4.4.3 Stichting

De stichting wordt gekenmerkt door het feit dat het gaat om een samenwerkingsvorm die geen leden kent (art. 2:285 lid 1 BW). De stichting mag niet tot doel hebben het doen van uitkeringen aan de oprichters of aan degenen die deel uitmaken van de organen van de stichting of aan anderen, tenzij wat deze laatste betreft, de uitkeringen een ideële of sociale strekking hebben (art. 2:285 lid 3 BW). Deze uitkeringen mogen ook niet incidenteel plaatsvinden. Dit wil echter niet zeggen dat de stichting geen winst mag maken, slechts uitkering van winst is niet toegestaan.

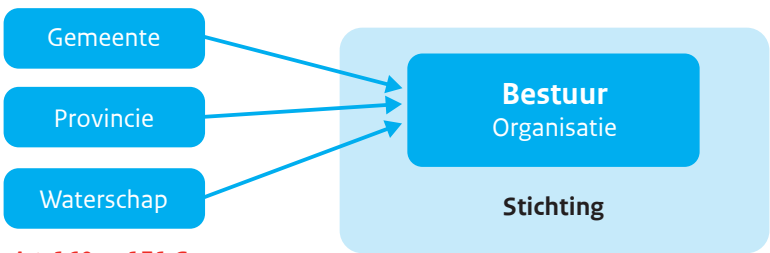
De bestuurlijke inrichting van een stichting is in grote mate vrij te bepalen. De wet stelt als enige vereiste dat de stichting een bestuur moet hebben (art. 2:289 BW). Optionele organen naast het bestuur van de stichting zijn bijvoorbeeld een raad van toezicht of commissies. Aangezien de stichting een ledenverbod kent, nemen de (rechts)personen die deel uitmaken van de organen zonder enige last of ruggespraak hun plaats in deze organen in. De raad van toezicht, voor zover deze in het leven is geroepen, houdt toezicht op het bestuur doordat zij deze aanstelt en ontslaat, de begroting en jaarrekening vaststelt, investeringen goedkeurt en verdere beleidsmatige beslissingen van majeure aard neemt. De bevoegdheden van een raad van toezicht moeten bij statuten worden bepaald.

Commissies worden bij statuten ingesteld, of, indien de statuten dit bepalen, door het bestuur. Commissies kunnen verschillende taken krijgen, behoudens het besturen van de stichting of het vertegenwoordigen van leden /deelnemers (ledenverbod). Bij sommige stichtingen die een maatschappelijke onderneming bedrijven zijn er bijvoorbeeld gebruikersraden.

Indien gemeenten overheidsstichtingen oprichten kunnen zij op verschillende manieren bestuurlijk betrokken zijn:

- College benoemt het bestuur en keuren de belangrijkste beslissingen van het bestuur goed (er is dan geen raad van toezicht);
- College benoemt de toezichthouders en het bestuur, de belangrijkste beslissingen van het bestuur worden goedgekeurd door de raad van toezicht en soms worden de allerbelangrijkste ook door het college zelf goedgekeurd;
- Het college neemt zitting in de raad van toezicht, die op zijn beurt het bestuur benoemt en de belangrijkste beslissingen van het bestuur goed moet keuren;
- Het college benoemt de raad van toezicht en die benoemt op zijn beurt het bestuur en keurt de belangrijkste beslissingen van het bestuur goed;
- Het college benoemt slechts één van de leden van de raad van toezicht, de raad van toezicht zelf benoemt de overige leden. De raad van toezicht benoemt op zijn beurt het bestuur en keurt de belangrijkste beslissingen van het bestuur goed.

In onderstaande figuur wordt de structuur van de stichting visueel weergegeven:

Art. 160 en 171 Gemw
Art. 158 en 176 Provw
Art. 95 Wschw

T5.1 Financieel belang

T5.1.1 Begrotingsfinanciering

Dat in de begroting van de betreffende overheid financiële ruimte moet zijn gecreëerd voor bekostiging van activiteiten geldt voor alle instrumenten. Eveneens geldt dat doorgaans de ontvangende partij de betaling als opbrengst in haar begroting opneemt. Kenmerkend voor de begrotingsfinanciering is dat de vaststelling in de begroting zelf al voldoende titel vormt voor de betaling.

Indien de taak binnen de eigen organisatie wordt behartigd of eenzijdig verzelfstandigd wordt op publiek-rechtelijke wijze, dat wil zeggen in een bestuurscommissie, blijft de betaling binnen de eigen organisatie en behoort tot het budget van het organisatieonderdeel waar de doe-taak wordt uitgevoerd. De eventuele vergoeding van leden van de bestuurscommissie specifiek voor hun lidmaatschap valt hier buiten en valt aan te merken als overeenkomst van opdracht.

Bij publiekrechtelijke bestuurlijke samenwerking in de vorm van een gemeenschappelijk openbaar lichaam, bedrijfsvoeringsorganisatie of gemeenschappelijk orgaan in de zin van de Wet gemeenschappelijke regelingen stelt respectievelijk het algemeen bestuur, het bestuur of het gemeenschappelijk orgaan een begroting vast. Die begroting keert verplicht terug in de paragraaf verbonden partijen begrotingen van de rechtspersonen achter de deelnemende bestuursorganen (verder: de deelnemende rechtspersonen). Vandaar dat de Wet gemeenschappelijke regelingen een zienswijzeprocedure voor de ontwerpbegroting zelf voorschrijft. Vervolgens kan het zo zijn dat het verplichte aandeel van de deelnemende rechtspersonen door middel van een bijdrage direct aan de verbonden partij wordt betaald. Daarmee is dus sprake van louter begrotingsfinanciering. In enkele gevallen wordt een aandeel van de deelnemende rechtspersoon in de begroting van de verbonden partij of zelfs het hele aandeel via een overeenkomst van opdracht betaald.

T5.1.2 Subsidie

Volgens de Algemene wet bestuursrecht heeft de subsidie vier kenmerken (artikel 4:21 Awb):

- a. De aanspraak op financiële middelen.
- b. Door een bestuursorgaan verstrekt.
- c. Met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager.
- d. Anders dan als een betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten.

Gelet op het feit dat subsidie een materieel begrip is, zal elke financiële verstrekking door de overheid die materieel voldoet aan de criteria van artikel 4:21 Awb als subsidie wordt aangemerkt.

Ad a: de aanspraak op financiële middelen

Een subsidie is een aanspraak op geld. Het gaat om puur financiële verplichtingen, niet om op geld waardeerbare goederen of diensten. Doorgaans bestaat de verstrekking uit de betaling van een geldbedrag. Het kan echter ook gaan om andere verstrekkingen zoals het verschaffen van kredieten of garanties¹⁵⁴. Verstrekkingen in natura zijn geen subsidies als bedoeld in de Awb.

Ad b: door een bestuursorgaan verstrekt

Subsidies worden toegerekend aan een bestuursorgaan en niet aan een rechtspersoon. Het betreffende bestuursorgaan moet ook de bevoegdheid hebben verkregen (via attributie, delegatie of mandaat) de subsidie te verstrekken. Hierbij horen ook de gerelateerde rechtshandelingen zoals bevoorschotting en vaststellen.

¹⁵⁴ Kamerstukken II 1993/94, 23 700, nr. 3, p. 32.

Ad c: met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager

De aanspraak moet worden verstrekt met het oog op bepaalde meer of minder gedetailleerd omschreven activiteiten van de ontvanger. Schadevergoedingen (wettelijk verplicht of niet verplicht¹⁵⁵), contributies, sociale uitkeringen, etc. voldoen niet aan het vereiste van het oogmerk op bepaalde activiteiten¹⁵⁶.

Ad d: anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten

De betaling door de overheid voor aan haar geleverde goederen of diensten kan niet worden beschouwd als een subsidie. Er is in die gevallen sprake van een materiële overeenkomst van opdracht. Onder 'betaling' moet in dit verband worden verstaan het leveren van een tegenprestatie die is afgestemd op de waarde van de verkregen goederen of diensten in het economisch verkeer¹⁵⁷. Derhalve zal moeten worden gezien of de relatie tussen de betaling en de waarde van de geleverde wederdienst een evenwichtige is.

De parlementaire geschiedenis vermeldt voorts dat subsidieverlening en de betaling voor goederen of diensten in de praktijk dicht tegen elkaar kunnen liggen. Bij de verstrekking van gelden ten behoeve van het verrichten van een bepaald onderzoek kan sprake zijn van een subsidie, maar ook van een overeenkomst van opdracht. De aard van de rechtsverhouding moet dan aan de omstandigheden van het concrete geval worden vastgesteld.

Het verlenen van subsidies door middel van een beschikking is altijd een eenzijdige rechtshandeling, in tegenstelling tot een overeenkomst (waaronder de opdracht) welke altijd een meerzijdige rechtshandeling is. Eenzijdige rechtshandelingen worden slechts door één persoon verricht, meerzijdige rechtshandelingen worden altijd door meer dan één persoon verricht. Bij de subsidieverlening is slechts het desbetreffende bestuursorgaan betrokken: los van de reactie van de subsidieontvanger geldt de subsidie als verleend.

T5.1.3 Opdracht

De opdracht is een specifieke vorm van een overeenkomst en wordt geregeld in titel 7 van Boek 7 Burgerlijk Wetboek.¹⁵⁸ Een overeenkomst is een meerzijdige rechtshandeling (art. 6:213 lid 1 BW) en komt tot stand door aanbod (van de een) en aanvaarding (van de ander).

De overeenkomst van opdracht is de overeenkomst waarbij de ene partij (de opdrachtnemer), zich jegens de andere partij (de opdrachtgever) verbindt buiten dienstbetrekking werkzaamheden te verrichten (zie artikel 7:400 lid 1 BW). Deze werkzaamheden mogen niet bestaan in ieder geval die uit:

- het tot stand brengen van een werk van stoffelijke aard;
- het bewaren van zaken;
- het uitvoeren van werken en het vervoeren of doen vervoeren van personen of zaken.

Voor de in de opsomming genoemde werkzaamheden bestaan namelijk andere overeenkomsten. Kenmerkend voor de opdracht is derhalve dat de ene partij bepaalde verrichtingen opdraagt aan de andere partij. De opdrachtnemer is vervolgens verplicht tot het verrichten van die overeengekomen werkzaamheden.

De opdracht is beperkt tot het verrichten van diensten in zelfstandigheid ('buiten dienstbetrekking') en derhalve niet in ondergeschiktheid. Hiermee wordt de overeenkomst van opdracht afgebakend van de arbeidsovereenkomst. Aanneming van werk, bewaarneming, een uitgeoefende overeenkomst of vervoersovereenkomst, vallen niet onder het begrip opdracht.

¹⁵⁵ Zie W. den Ouden & M.K.G. Tjepkema, 'Voor hetzelfde geld. Over de kwalificatie van publiekrechtelijke financiële verstrekkingen en hun wettelijk kader', NTB 2006-4, p. 101-116, voor een uitgebreide analyse van verschillende publiekrechtelijke financiële verstrekkingen.

¹⁵⁶ Kamerstukken II 1993/94, 23 700, nr. 3, p. 32-35.

¹⁵⁷ Kamerstukken II 1993/94, 23 700, nr. 3, p. 33.

¹⁵⁸ Zie artikel 7:400-7:413 BW. De bijzondere vormen van opdracht, zoals lastgeving en de bemiddelingsovereenkomst, worden hier verder buiten beschouwing gelaten.

Anders dan het geval is bij een subsidie, is in het geval van een opdracht geen financiële verstrekking vereist. Een overeenkomst kan namelijk worden verricht om niet¹⁵⁹ (bijvoorbeeld de opdrachtnemer verplicht zich tot een vriendschapsdienst) of voor een niet financiële tegenprestatie (bijvoorbeeld de opdrachtgever verstrekt iets in natura of verleent ook een dienst als tegenprestatie).

Ook het begrip opdracht is materieel van aard. Een relatie tussen partijen die voldoet aan de definitie gegeven in artikel 7:400 BW is een overeenkomst tot opdracht, ongeacht de benaming die partijen aan hun relatie gegeven hebben. Daarnaast is ook een betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten te beschouwen als opdracht (artikel 4:21 Awb).

In het kader van verzelfstandiging of uitbesteding wordt de (schriftelijke) overeenkomst van opdracht vaak aangeduid als dienstverleningsovereenkomst of bij netwerksamenwerking als samenwerkingsovereenkomst of samenwerkingsconvenant.

T5.1.4 Betalingen voor verschillende activiteiten en mix van instrumenten

Soms is er sprake van bekostiging van verschillende activiteiten en daarom ook van een mix van financieringsinstrumenten. De instandhouding van een bepaalde organisatie kan als zodanig belangrijk zijn. Daarom wordt voor instandhouding soms afzonderlijk betaald ten opzichte van de activiteiten die door de organisatie worden uitgevoerd. Bij verbonden partijen is de financiering van de instandhouding gekoppeld aan het eigenaarsbelang. Bij niet verbonden partijen kan het maatschappelijke of algemeen belang karakter een reden vormen om voor de instandhouding als zodanig te betalen.

Indien voor de instandhouding apart wordt betaald en deze niet verdisconteerd is in kostprijzen voor activiteiten wordt gekozen voor de begrotingsfinanciering of de subsidie. Bij een subsidie spreekt men dan van een instellingssubsidie.

Indien voor de activiteiten los van de instandhouding wordt betaald en de kostprijs niet mede de instandhouding behelst wordt gekozen voor een subsidie of een overeenkomst van opdracht. Bij de subsidie spreek je dan van een projectsubsidie (dit is ook het geval indien de kostprijs van activiteiten wel mede de instandhouding behelst maar die als zodanig niet wordt genoemd in de activiteiten die gesubsidieerd worden).

Voor die reden komt de combinatie van begrotingsfinanciering en dienstverleningsovereenkomsten bij publiekrechtelijke bestuurlijke samenwerking vaak voor, net als de instellingssubsidie in combinatie met een dienstverleningsovereenkomst bij uitbesteding aan private partijen.

T5.2 Beëindiging van de financiering

T5.2.1 Beëindiging van de financiering en de Wgr

De Wet gemeenschappelijke regelingen bevat geen bepalingen omtrent het bepalen van de hoogte van een eventuele uittreedsom, de periode waarover die verschuldigd is of de kosten die daarbij moeten worden betrokken. Er is echter wel jurisprudentie waaruit uitgangspunten kunnen worden gehaald. Jurisprudentie van voor de huidige Wgr en voor de huidige inrichting van de bestuursrechtelijke rechtspraak is door de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State althans door de bestuursrechter bij de rechtbank (her-)bevestigd.

¹⁵⁹ Zie artikel 3:47 juncto artikel 6:217 BW.

In gevallen waarin de regeling niet voorziet in een uittredingsregeling met een afbouwperiode en bijbehorende percentages en partijen voor het overige niets overeen zijn gekomen wordt in de jurisprudentie stelselmatig een afbouwperiode of aanpassingsperiode van 5 jaar genoemd. Binnen die periode moet het samenwerkingsverband in staat zijn om maatregelen te treffen teneinde de frictiekosten af te bouwen. Uit de jurisprudentie komen bij inachtneming van die periode ook de volgende met de percentages van de gedurende de deelname normaal verschuldigde bijdrage als afbouwregeling naar voren:

- Jaar 1 van de uittreding: 100%,
- Jaar 2 van de uittreding: 80%,
- Jaar 3 van de uittreding: 60%,
- Jaar 4 van de uittreding: 40%,
- Jaar 5 van de uittreding: 20%.

Zoals gezegd, partijen kunnen een hiervan afwijkende periode en percentages overeenkomen. In de jurisprudentie werd bijvoorbeeld de volgende afspraak als redelijk beoordeeld mits 'jaar 1' het jaar is gedurende waarvan de betrokken deelnemer uittreedt:

- Jaar 1 van de uittreding: 100%,
- Jaar 2 van de uittreding: 75%,
- Jaar 3 van de uittreding: 50%,
- Jaar 4 van de uittreding: 25%.

Uit de jurisprudentie vloeit voort dat een in een gemeenschappelijke regeling opgenomen opzegtermijn er niet aan af doet dat er na de effectuering van de uittreding alsnog betalingsverplichtingen (zoals de hierboven genoemde termijnen en percentages) gelden teneinde de schade die door de uittreding ontstaat voor het samenwerkingsverband en de verblijvende deelnemers weg te nemen.

Een afbouwregeling dient slechts te zien op de schade die voor het samenwerkingsverband en de verblijvende deelnemers ontstaat door de uittreding. Het moet daarbij gaan om werkelijke schade en niet hypothetische kosten zoals bij het berekenen van een fictieve liquidatie en de daarmee samenhangende wachtgeldverplichtingen voor het personeel. Slechts reële onontkoombare ontvlechtungskosten mogen worden betrokken.

T5.2.2 Uittredingsregelingen in het privaatrecht

Wie zijn verplichtingen onder een lopende overeenkomst voortijdig beëindigt, pleegt in beginsel wanprestatie en is verplicht de schade die de ander dientengevolge lijdt te vergoeden.¹⁶⁰ Veel overeenkomsten bevatten echter bepalingen over (voortijdige) opzegging en ontbinding. Het verschil tussen opzeggen van overeenkomsten en ontbinden van overeenkomst is grofweg, dat opzeggen meestal ook kan zonder dat er sprake is van een geschil of een tekortschieten van een van de partijen. De overeenkomst wordt dan beëindigd, onder voorwaarde dat een voldoende lange opzegtermijn in acht wordt genomen. Bij ontbinding gaat het om bepaalde voorwaarden waaraan voldaan moet zijn om te kunnen ontbinden (al dan niet met tussenkomst van de rechter). Het gaat dan meestal om structurele wanprestatie, en voortdurende onmogelijkheid na te komen, faillissement of surseance van betaling of om grote wijzigingen in de aard van de organisatie van de tegenpartij (overname, rechtsopvolging etc.).

Ook voor beëindiging van rechtswege bevatten overeenkomsten soms bepalingen over de financiële gevolgen. Kortom bij de privaatrechtelijke overeenkomst is het uitgangspunt de contractautonomie.

¹⁶⁰ Artikel 6:74 BW.

Begrippenlijst

AB	Administratiefrechtelijke Beslissingen / AB Rechtspraak bestuursrecht
Ambtelijke status:	De status die een persoon verkrijgt wanneer deze overeenkomstig artikel 1 van de Ambtenarenwet in openbare dienst is aangesteld.
Attributie:	Het <u>toekennen</u> van een nieuwe, nog niet eerder toebedeelde bevoegdheid, aan een bestuursorgaan.
Aw2012:	Aanbestedingswet 2012.
Awb:	Algemene wet bestuursrecht.
BBV:	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
Bedrijfsvoeringstaken:	Taken die een organisatie heeft die administratief of ondersteunend van aard zijn. Bij het uitvoeren van deze taken is geen sprake van publiekrechtelijke bevoegdheidsuitoefening.
Beleidsovereenkomst:	Een privaatrechtelijke overeenkomst waarbij een overheidslichaam een bepaald beleidsdoel nastreeft en waarbij het voorwerp van de overeenkomst aan de kant van de overheid een vermogensrecht is.
Beleidsregel:	Een bij besluit vastgestelde algemene regel omtrent de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan (art. 1:3 lid 4 Awb). Het bestuursorgaan kan deze eenzijdig vaststellen omtrent zijn eigen bevoegdheden of door hem overgedragen bevoegdheden (art. 4:81 e.v. Awb).
Besloten vennootschap (BV):	Een rechtspersoon met een in aandelen verdeeld maatschappelijk kapitaal, waarbij de aandelen niet vrij overdraagbaar zijn (art. 2:175 lid 1 e.v. BW).
Bestuurlijke samenwerking:	Samenwerking tussen uitsluitend overheidslichamen.
Bestuursorgaan:	Een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld of een persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed (art. 1:1 lid 1 Awb).
Bevoegdhedenovereenkomst:	Een publiekrechtelijke overeenkomst waarbij een bestuursorgaan een bepaald beleidsdoel nastreeft en waarbij het voorwerp van de overeenkomst aan de kant van de overheid een publiekrechtelijke bevoegdheid is.
Burgemeestersregeling:	Een gemeenschappelijke regeling tussen uitsluitend burgemeesters (en evt. een commissaris van de Koning of voorzitter van een waterschap).
BW:	Burgerlijk Wetboek.

Centrumregeling:	Een gemeenschappelijke regeling waarbij één deelnemer (enkelvoudige centrumregeling) of meerdere deelnemers (meervoudige centrumregeling) verantwoordelijk is c.q. zijn voor de uitvoering van taken van de deelnemers aan die regeling (art. 8 lid 4 Wgr).
Collegeregeling:	Een gemeenschappelijke regeling tussen uitsluitend colleges van burgemeester en wethouders (en evt. gedeputeerde staten of een dagelijks bestuur van een waterschap).
Convenant:	Een andere benaming voor een bevoegdhedenovereenkomst.
Coöperatie (of coöperatieve vereniging):	Een rechtspersoon met leden die gericht is op het in bepaalde stoffelijke behoeften van haar leden te voorzien, krachtens de overeenkomsten die met deze leden zijn gesloten (art. 2:53 lid 1 e.v. BW).
Delegatie:	Het door een bestuursorgaan <u>overdragen</u> van zijn bevoegdheid tot het nemen van besluiten aan een ander die deze bevoegdheid onder eigen verantwoordelijkheid gaat uitoefenen (artikel 10:13 e.v. Awb).
Dienstverleningsovereenkomst (DVO):	Een privaatrechtelijke overeenkomst waarbij gemeenten afspreken dat de ene gemeente taken uitvoert voor de andere gemeente. Vaak wordt de dienstverleningsovereenkomst juridisch gekwalificeerd als een overeenkomst tot opdracht (art. 7:400 BW).
Doorkruisingsleer:	Het leerstuk over de vraag of de overheid naast haar publiekrechtelijke bevoegdheden om een bepaald resultaat te bereiken gebruik mag maken van het privaatrecht om datzelfde resultaat te bereiken.
Extern verzelfstandigen:	De situatie waarin de uitvoering van de taak wordt belegd bij een privaatrechtelijke rechtspersoon die onder toezicht en verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur staat. Een synoniem voor privaatrechtelijke taakbehuizing.
Gemeenschappelijk openbaar lichaam (GOL):	Het bij een gemeenschappelijke regeling krachtens artikel 8 lid 1 Wgr ingesteld openbaar lichaam. Het openbaar lichaam bezit rechtspersoonlijkheid en kent een geëeld bestuur.
Gemeenschappelijk orgaan (GOR):	Het bij een gemeenschappelijke regeling krachtens artikel 8 lid 2 Wgr ingestelde bestuursorgaan. Het gemeenschappelijk orgaan bezit geen rechtspersoonlijkheid en kent slechts een (bestuurs) orgaan.
Gemeenschappelijk regeling (GR):	Een publiekrechtelijke overeenkomst tussen bestuursorganen op grond van de Wet gemeenschappelijk regelingen.
Gemengde regeling:	Een gemeenschappelijke regeling tussen (1) de raden en colleges, (2) de raden, de colleges en de burgemeesters en (3) de colleges en burgemeesters van twee of meer gemeenten.
Governance:	Het geheel van sturings- en verantwoordingsrelaties bij een samenwerkingsverband.

Gst.	De Gemeentestem.
HR	Hoge Raad der Nederlanden.
JB	Jurisprudentie Bestuursrecht.
Juncto (jo.):	Betekent in samenhang met / in verband met. Afgekort als jo. wordt deze term gebruikt om aan te geven dat twee of meer wetsartikelen in samenhang gelezen moeten worden.
Mandaat:	De bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan besluiten te nemen, waarbij de besluiten worden toegerekend aan dat bestuursorgaan (artikel 10:1 e.v. Awb). Termen die vaak gehanteerd worden om mandaat aan te duiden zijn <u>machtigen</u> , <u>opdragen</u> of <u>namens</u> .
Naamloze vennootschap (NV):	Een rechtspersoon met een in aandelen verdeeld maatschappelijk kapitaal, waarbij de aandelen vrij overdraagbaar zijn (art. 2:64 lid 1 e.v. BW).
Netwerkconstructie:	Een samenwerkingsvorm waarbij één of meerdere organisaties belast zijn met de uitvoering van een specifieke taak voor alle deelnemers, terwijl er geen nieuwe organisatie is opgericht.
NJ	Nederlandse Jurisprudentie.
Overeenkomst:	Een meezijdige privaatrechtelijke rechtshandeling, waarbij een of meer partijen jegens een of meer andere een verbintenis aangaan (art. 6:213 lid 1 BW).
(Overeenkomst tot) Opdracht:	De overeenkomst waarbij de ene partij, de opdrachtnemer, zich jegens de andere partij, de opdrachtgever, verbindt anders dan op grond van een arbeidsovereenkomst werkzaamheden te verrichten die in iets anders bestaan dan het tot stand brengen van een werk van stoffelijke aard, het bewaren van zaken, het uitgeven van werken of het vervoeren of doen vervoeren van personen of zaken (art. 7:400 lid 1 BW). In de samenwerkingspraktijk wordt dit vaak een dienstverleningsovereenkomst genoemd.
Overdracht (van bevoegdheden):	De verantwoordelijkheden en de bevoegdheden voor de uitvoering van een taak worden overgedragen aan een ander, die deze onder eigen verantwoordelijkheid uitvoert (art. 10:21 Awb). Indien besluitbevoegdheden worden overgedragen is sprake van delegatie (art. 10:13 Awb).
PIOFACH:	Personeel, Inkoop, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie, Huisvesting; dit zijn bedrijfsvoeringstaken.
Privaatrechtelijke rechtshandeling:	Een handeling die uitgevoerd wordt met het oog op het tot stand brengen van een privaatrechtelijk rechtsgevolg. Deze worden verricht door de rechtspersoon (art. 2:5 jo. art. 3:32 BW).

Privaatrechtelijke rechtspersoon:	Een vereniging, coöperatie, onderlinge waarborgmaatschappij, naamloze vennootschap, besloten vennootschap of stichting (art. 2:3 BW).
Privaatrechtelijke taakbehartiging:	De uitvoering van de taak is belegd bij een privaatrechtelijke rechtspersoon die onder toezicht en verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur staat (zie ook extern verzelfstandigen).
Privatisering:	Het uitbesteden van een publieke taak aan één of meer private partijen.
Publiek-private samenwerking (PPS):	Een samenwerkingsverband tussen overheden en private partijen.
Publiekrechtelijke rechtshandeling:	Een handeling die een publiekrechtelijk rechtsgevolg beoogd. Vaak in de vorm van een besluit (art. 1:3 lid 1 Awb).
Publiekrechtelijke rechtspersoon:	Een krachtens publiekrecht ingestelde rechtspersoon (art. 2:1 BW).
Raadsregeling:	Een gemeenschappelijke regeling tussen uitsluitend gemeenteraden (en evt. provinciale staten of het algemeen bestuur van een waterschap).
Rechtspersoon:	Een juridische constructie waardoor een organisatie privaatrechtelijke rechtshandelingen mag verrichten (art. 2:5 BW) en vervolgd kan worden voor het plegen van strafbare feiten (art. 51 Sr).
Regeling zonder meer:	Gemeenschappelijke regeling waarbij geen gemeenschappelijk openbaar lichaam, gemeenschappelijk orgaan of centrumregeling wordt ingesteld (art. 1 jo. art. 8 Wgr).
Stichting:	Een rechtspersoon, welke geen leden kent en beoogt met behulp van een daartoe bestemd vermogen een in de statuten vermeld doel te verwezenlijken (art. 2:285 lid 1 e.v. BW). Het doel mag niet inhouden het afdragen van uitkeringen aan oprichters of aan hen die deel uitmaken van haar organen, noch aan anderen, tenzij wat deze laatste betreft de uitkeringen een ideële of sociale strekking hebben.
Subsidie:	De aanspraak op financiële middelen, door een bestuursorgaan verstrekt met het oog op bepaalde activiteiten van de aanvrager, anders dan als betaling voor aan het bestuursorgaan geleverde goederen of diensten (art. 4:1 lid 1 Awb).
Toetredingssom:	Het bedrag dat betaald moet worden om toe te mogen treden tot een gemeenschappelijke regeling.
Uitbesteden:	De situatie waarin taak wordt uitbesteed aan een private partij of marktpartij.
Uittredssom:	Het bedrag dat betaald moet worden om uit een gemeenschappelijke regeling te mogen treden.
Uitvoeringstaken:	Taken die behoren bij de uitvoering van beleid en niet bij het maken van beleid of bij de ondersteuning van de organisatie/ bedrijfsvoering.

Verbonden partij:	Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente, de provincie of het waterschap een bestuurlijk en een financieel belang heeft (art. 1 lid 1 onder b BBV, art. 4.1 Waterschapsbesluit).
Vereniging:	Een rechtspersoon met leden die gericht is op een bepaald doel (art. 2:26 lid 1 e.v. BW), waarbij het doel niet mag inhouden het verdelen van de winst onder de leden.
Volmacht:	De bevoegdheid die de volmachtgever verleent aan een ander, de gevolmachtigde, om in zijn naam privaatrechtelijke rechtshandelingen te verrichten (art. 3:60 lid 1 BW).
Wgr:	Wet gemeenschappelijke regelingen.

Literatuursuggesties

T.D. Cammelbeeck en H.R.B.M. Kummeling (red.), *Tekst & Commentaar Gemeentewet Provinciewet (inclusief Wet gemeenschappelijke regelingen)* (achtste druk), Kluwer: Deventer 2015

A.P.W. Duijkersloot, A.A.J. de Gier, G.T.J.M. Jurgens en B.J. Schueler, *De doorkruisingsleer in perspectief*, Den Haag: VNG 2010.

P.L. Dijk en T.J. van der Ploeg, *Van vereniging en stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij* (zesde druk), Kluwer: Deventer 2013

A.H.M. Dölle, *Mandaat en delegatie*, W.E.J. Tjeenk Willink: Deventer 2000

R.C.J. Galle (red.), *De coöperatie in de publieke en semipublieke sector*, Convoy Uitgevers: Dordrecht 2014

R.J.M.H. de Greef, 'De gemeenschappelijke regeling: onbegrepen, onbekend en onbemind!', in *De Gemeentestem* 2008 (7303), nr. 107

R.J.M.H. de Greef, 'Binnenregionale decentralisatie: de paradox van verdergaande regionalisatie', in *De Gemeentestem* 2012 (7370), nr. 54

R.J.M.H. de Greef, 'Deelgemeenten, deelgemeentebesturen en territoriale bestuurscommissies: do's and dont's', in *De Gemeentestem* 2010 (7330), nr. 1

R.J.M.H. de Greef, 'De Wet gemeenschappelijke regelingen en de dualisering van het gemeente- en provinciebestuur', in *De Gemeentestem* 2013 (7395), nr. 110

R.J.M.H. de Greef, 'De bedrijfsvoeringsorganisatie in de Wet gemeenschappelijke regelingen: een nieuwe vorm van samenwerking?' in *De Gemeentestem* 2013 (7397), nr. 125

R.J.M.H. de Greef en L.C.L. Huntjens, *Sturing & toezicht op Gemeenschappelijke regelingen: Handreiking voor provinciale staten van Overijssel*, Rekenkamer Oost-Nederland: Deventer 2014

R.J.M.H. de Greef, L.C.L. Huntjens en N.M. Oud 'Verbonden partijen: de lusten en lasten van verzelfstandiging', in *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht* 2012 (2), nr. 6

R.J.M.H. de Greef, S.A.J. Munneke en S.E. Zijlstra, *Binnengemeentelijke decentralisatie na afschaffing van de deelgemeenten en deelgemeentebesturen*, Vrije Universiteit: Amsterdam 2012

R.J.M.H. de Greef en R. Stolk, *Grip op regionale samenwerking: Handreiking voor gemeenteraadsleden en griffiers*, Sdu Uitgevers: Den Haag 2015

R.J.M.H. de Greef, F.H.K. Theissen en M.C. de Voogd, *Intergemeentelijke samenwerking toegepast: Handreiking voor toepassing van de Wet gemeenschappelijke regelingen*: VNG: Den Haag 2013

J.J.A. Hamers, C.A. Schwarz en D.F.M.M. Zaman, *Handboek Stichting en Vereniging*, Uitgeverij Paris: Zutphen 2013

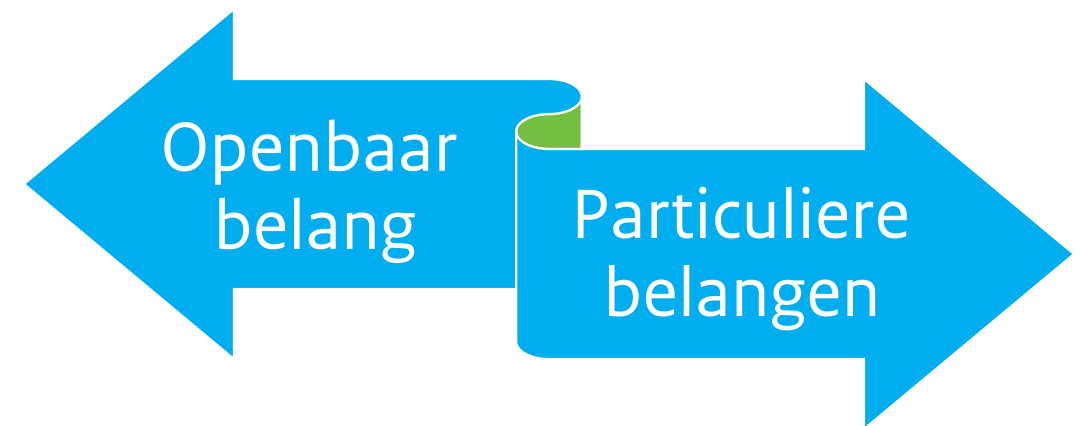
E.J.J. van der Heijden en W.C.L. van der Grinten, *Handboek voor de Naamloze en Besloten Vennootschap* (dertiende druk), Kluwer: Deventer 2013

J.B. Huizink, *Rechtspersoon, vennootschap en onderneming* (derde druk), Kluwer: Deventer 2013

- N. Jak en S.E. Zijlstra, 'De overheidsstichting: een tussenstand', in M.L. Lennarts, W.J.M. van Veen en D.F.M.M. Zaman, *De stichting: Kritische beschouwingen over wettelijke regeling voor een veelzijdige rechtsvorm*, Sdu Uitgevers: Den Haag 2011
- M.J. Kroeze, *Rechtspersonenrecht: De rechtspersoon* (negende druk), Kluwer: Deventer 2015
- J. Nijland, *De overheidsonderneming: Overheidsinvloed in kapitaalvennootschappen nader beschouwd* (diss. Leiden), UL: Leiden 2013
- M.J.G.C. Raaijmakers, *Ondernemingsrecht*, Kluwer: Deventer 2006
- M. Scheltema en M.W. Scheltema, *Gemeenschappelijk recht: Wisselwerking tussen publiek- en privaatrecht* (derde druk), Kluwer: Deventer 2013
- P. van Schilfgaarde, *Van de BV en de NV* (zestiende druk), Kluwer: Deventer 2013
- K. Schroten, *De overheidsstichting op het niveau van de centrale overheid* (diss. Utrecht), W.E.J. Tjeenk Willink: Utrecht 2000
- S.E. Zijlstra, *Bestuurlijk organisatierecht*, Kluwer: Deventer 2009
- S.E. Zijlstra, *Zelfstandige bestuursorganen in een democratische rechtsstaat* (diss. Rotterdam), VUGA: Den Haag 1997
- S.E. Zijlstra, L.J.J. Rogier, M.C. de Voogd, H.M.L. Fons, M.V. van Munster, *Mandaat en delegatie*, BJu: Den Haag 2001

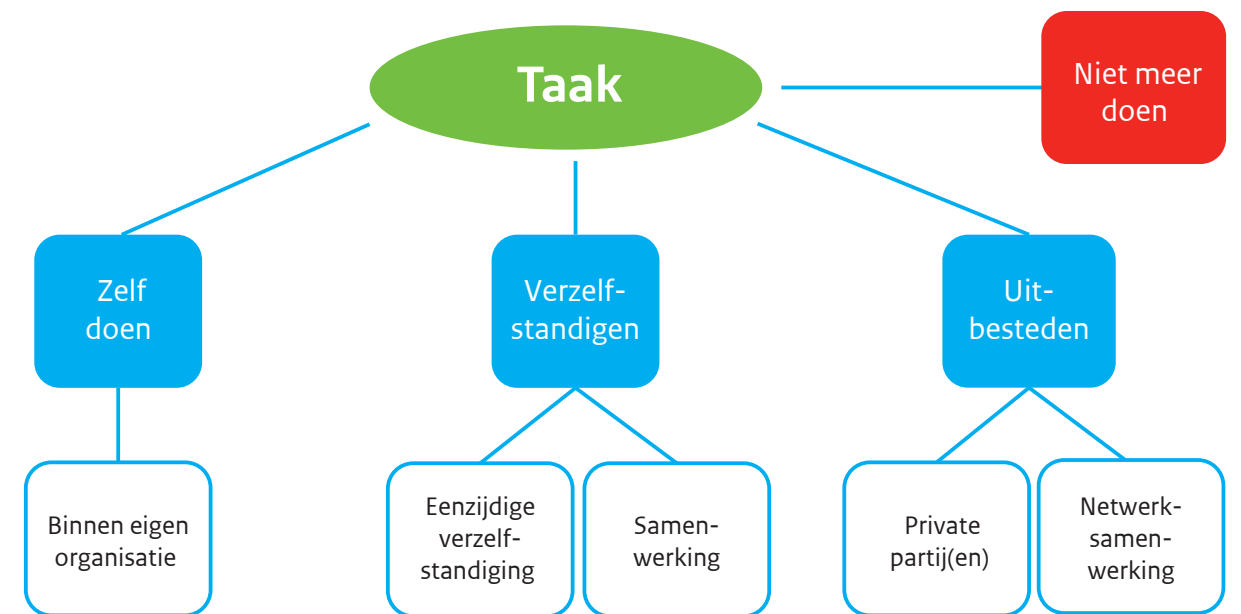
Hoofdschema

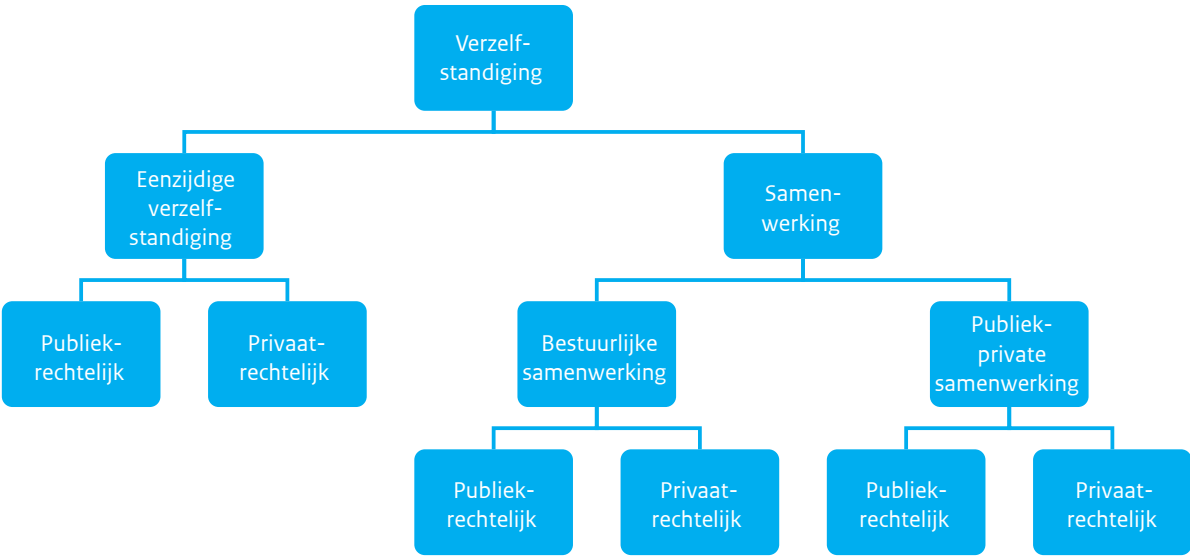
Step 1

Step 2

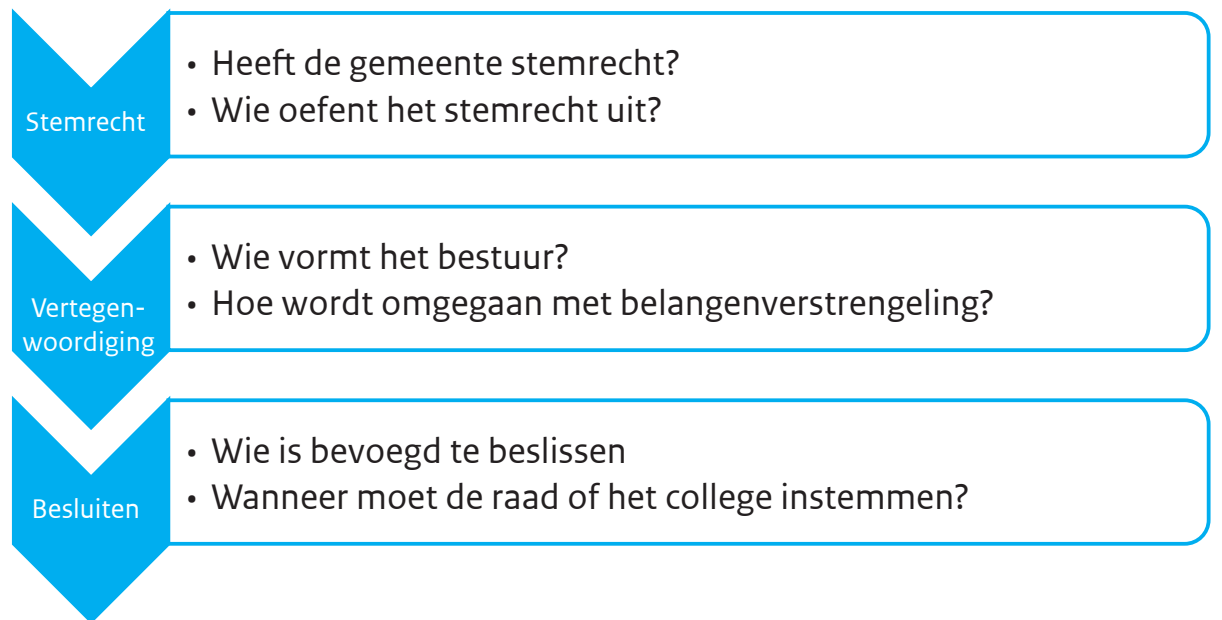

Step 3

Bestuurscommissie	Stichting	Gemeenschappelijk openbaar lichaam	Vereniging	Gemeenschappelijk openbaar lichaam	Vereniging
	Besloten vennootschap	Bedrijfsvoerings-organisatie	Coöperatie	Bedrijfsvoerings-organisatie	Coöperatie
	Naamloze vennootschap	Gemeenschappelijk orgaan	Besloten vennootschap	Gemeenschappelijk orgaan	Besloten vennootschap
			Naamloze vennootschap		Naamloze vennootschap
			Stichting		Stichting
			Maatschap		Maatschap
			Vennootschap onder firma		Vennootschap onder firma
			Commanditaire vennootschap		Commanditaire vennootschap

Stap 4

Stap 5

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag
www.minbzk.nl

december 2015 | 89091

Aanbevelingen evaluatie verbonden partijen 2019

Aanbeveling 1: Verbeter de monitoring ten aanzien van het beoogde publiek belang van verbonden partijen die door GS actief en langdurig worden ingezet.

De monitoring van de mate van realisatie van provinciale doelstellingen en beoogde maatschappelijke effecten door verbonden partijen kan verbeteren door het scherper benoemen en vastleggen van output (prestaties) en waar mogelijk outcome (effecten) indicatoren.

Daarmee kan de provincie, onderbouwd met monitoringgegevens, haar inzicht in de mate van effectiviteit van de verschillende verbonden partijen verbeteren en uiteindelijk ook haar strategische aansturing beter vormgeven. Om de effectiviteit van verbonden partijen beter inzichtelijk te maken, is het van belang dat een aantal vragen in ieder geval beantwoord worden:

- Welke publiek belang dient deelname aan het de verbonden partij?
- Op welke wijze (met welke activiteiten) draagt de verbonden partij bij aan dit publiek belang?
- Welke concrete doelstellingen horen daarbij voor de verbonden partij?
- Waarom is er ooit voor de verbonden partij gekozen en waarom is het nog steeds het beste instrument voor bovenstaand publiek belang en de daaruit volgende doelen?
- Zijn er evaluaties voorzien? Zo nee, is het wenselijk om deze af te spreken?

Met name de vertaling van het publiek belang naar concretere doelstellingen (een gedegen beleidsonderbouwing) ontbreekt nog regelmatig, waardoor ook geen relevante indicatoren benoemd kunnen worden. Daarnaast is het belangrijk dat de antwoorden op bovenstaande vragen vertaald worden naar de invulling van de strategische aansturing: hoe wordt de aansturing zo ingericht dat de deelname aan het instrument zo goed mogelijk bijdraagt aan het publiek belang.

Hoe uitwerking gegeven wordt aan deze aanbeveling is maatwerk per verbonden partij. Als een verbonden partij (actief) ingezet wordt voor een publiek belang en als er sprake is van een beleidskeuze om het instrument in te zetten, dan is monitoring ten aanzien van het beoogd publiek belang in ieder geval gewenst. Is daar geen sprake van dan is een beperktere inzet op monitoring mogelijk. In het onderstaande kader worden hiervan voorbeelden gegeven.

Geen maatschappelijke opgave (meer)	Met een aantal verbonden partijen streeft de provincie geen (of niet langer een) specifiek publiek belang na. Voorbeelden: N.V. Bank Nederlandse Gemeenten of de Nederlandse Waterschapsbank N.V.
(Wettelijke) verplichting/ interprovinciale verplichting	Een aantal verbonden partijen vloeien voort uit wettelijke verplichtingen of een afspraak tussen provincies onderling.

	Voorbeelden: Fonds nazorg gesloten stortplaatsen Provincie Noord-Holland, Vereniging Interprovinciaal Overleg
In uittreding / In afbouw	Bij een aantal verbonden partijen heeft de provincie aangegeven, in de nabije toekomst, geen deel meer te willen te nemen. Sommige verbonden partijen lopen in de nabije toekomst af. Voorbeelden: Stichting Gooisch Natuurreservaat, Life Sciences Fund Amsterdam B.V.

Aanbeveling 2: Zorg voor verdere doorontwikkeling van het opdrachtgeverschap aan verbonden partijen.

Een verdere doorontwikkeling van het opdrachtgeverschap is mogelijk. Hierbij kan een portfoliobenadering van meerwaarde zijn. Hierbij kan bijvoorbeeld worden nagegaan óf een verbonden partij actief wordt ingezet als instrument voor een publiek belang, of deelname aan de verbonden partij vervolgens ook bijdraagt aan het (provinciaal) publiek belang en risico's van deelname (in brede zin: financiële, bestuurlijke, juridische, uitvoerings- en communicatierisico's) acceptabel blijven, inclusief het risico op 'lock-in' (zie hieronder). Ook helpt het de provincie in het verkrijgen van een compleet beeld van de risico's van alle verbonden partijen. Tevens kan een centraal perspectief bijdragen aan kennisuitwisseling, bijvoorbeeld op het gebied van 'lessons learned', monitoring en kan het behulpzaam zijn bij het aangaan van nieuwe verbonden partijen en het verder aanjagen van de professionalisering.

Aanbeveling 3: Zorg voor een goede borging van het opdrachtgeverschap, de strategische aansturing en de zorgvuldige inrichting van de verbonden partij wanneer de provincie er voor kiest om meerdere verbonden partijen in te zetten voor hetzelfde beleidsdoel.

Als de provincie meerdere verbonden partijen inzet voor één beleidsdoel, moet voor betrokken partijen en buitenstaanders helder zijn hoe deze instrumenten op elkaar ingrijpen. Dit vraagt om transparantie en extra inzet met betrekking tot de provinciale rollen van goed opdrachtgeverschap, strategische aansturing en een eenduidige inrichting van het instrumentarium waarover alle partijen het eens zijn. Als die aspecten niet op orde zijn, bestaat er in potentie een kans op conflicterende rollen.

5.a. Verbonden Partijen: Brief GS aan PS inzake evaluatie verbonden partijen 2019 (B-agenda EFB 16-09-19)

De **voorzitter** introduceert het agendapunt.

Mevrouw **Kapitein** (D66) leest in de stukken dat de provincie zich alleen verbindt aan partijen die belangrijke taken uitvoeren voor de provincie, voor de provinciale doelstellingen of voor het realiseren van wezenlijke maatschappelijke effecten. De evaluatie komt over als gedegen en waardevol, hoewel de conclusies laten zien dat er nog veel werk is voor GS. Een van de belangrijke aanbevelingen betreft het benoemen en vastleggen van de output en outcome met het oog op de realisatie van doelstellingen en beoogde effecten. Bij het punt 'het verder doorontwikkelen van het opdrachtgeverschap aan verbonden partijen' gaat een nieuwe ontwikkeling spelen die impact heeft op PS. Binnenlandse Zaken buigt zich over aanvullende wetgeving voor de gemeenschappelijke regelingen en deze ligt nu ter consultatie voor. Dit betreft het vergroten van de controlerende en kaderstellende rol en de democratische legitimiteit van volksvertegenwoordigers. Dat geldt niet alleen voor gemeenteraadsleden maar ook voor Statenleden. Gemeenschappelijke regelingen leiden tot besturen op afstand en dat is een grote uitdaging voor de volksvertegenwoordiging, want PS wordt wel op de resultaten aangesproken. Besturen op afstand is complexer dan direct communiceren met GS en kan ertoe leiden dat de rol in het kader van een GR niet of te laat wordt gepakt door PS. Daarom is het goed dat PS van Binnenlandse Zaken meer instrumenten in handen krijgen om invloed uit te oefenen op verbonden partijen. De conclusies en aanbevelingen worden ondersteund.

De heer **Zoon** (PvdD) kan zich vinden in de brief van GS, met uitzondering van de tekst over het Goois Natuurreservaat (GNR) en hun argumenten die zeer herkenbaar zijn voor de PvdD. Het is bijzonder dat het onderzoek niet is gebaseerd op interviews met deze partijen, hoewel dat wel het geval was bij SADC en RON en dat is een rare uitzondering. Waarom ontbreekt Pallas als verbonden partij in de evaluatie?

De heer **Van den Heuvel** (CU) constateert dat al enige tijd wordt gesproken over uittreding van de provincie uit GNR. Hij citeert de doelstelling over het natuurreservaat van de stichting GNR. De CU is benieuwd naar de reactie van GS op de uittreding en of de stabiliteit van financiën en bestuur gegarandeerd kunnen blijven. Hij vraagt om een reactie van GS op de brief van GNR over de evaluatie. Waarom is GNR niet gekend in de evaluatie en voor welke andere partijen geldt dat eveneens? Wat doen GS met de aanbeveling om output en outcome beter te definiëren?

De heer **Hartog** (VVD) vraagt in hoeverre GS actief zaken gaan aanpassen naar aanleiding van de aanbeveling ten aanzien van verbonden partijen van voor 2014, zoals de RON.

Mevrouw **Bezaan** (PVV) constateert dat de beleidsreactie van GS laat zien dat er aandacht wordt besteed aan de conclusies en aanbevelingen. Het is positief dat alle aanbevelingen van de evaluatie 2014-2016 zijn opgevolgd en zij verwacht dat GS hard aan het werk gaan met de conclusies en aanbevelingen. De PVV stemt in met het voorliggende besluit. GNR is niet op de hoogte gesteld van de uitgevoerde evaluatie en zij zijn ook niet gevraagd voor het aanleveren van relevante informatie. Klopt dit en waarom is voor deze insteek gekozen?

Mevrouw **Vastenhouw** (FvD) vindt het een interessante en goede rapportage. In een punt wordt geconcludeerd dat actief eigenaarschap zichtbaar is, maar hoe gaan GS de extra strategische aansturing inrichten gelijktijdig met behoud van het actieve eigenaarschap?

De heer **Smaling** (SP) is tevreden met de grondige evaluatie. Hij verzoekt een toelichting op de vervolgstappen van GS. De concrete aanbevelingen worden onderschreven en GS worden verzocht deze allemaal op te volgen en na enige tijd de stand van zaken te monitoren.

De heer **Zaal** (GL) vindt de evaluatie kwalitatief beter dan de beknopte brief. De evaluatie is zeer kritisch naar het provinciale beleid toe, de rode en oranje signalen hadden uitgebreider aan bod mogen komen in de beleidsreactie. Is het niet beter om bij dergelijke evaluaties meer thema gebonden te onderzoeken, aangezien partijen onderling zeer verschillen. Hoe ziet het college dit voorstel? Wordt de planning van de eindevaluatie in 2019 gehaald? Worden partijen voorafgaande aan de evaluatie en voordat het rapport definitief wordt vastgesteld om hun opvatting gevraagd? Er wordt naar gestreefd om meer groen en minder oranje en rood in de evaluatie te realiseren. Het gaat in dit geval niet over de vraag of partijen hun werk goed doen, maar of de provincie haar werk goed doet en het beleid goed onderbouwt en aanstuurt. Daarom is het misschien beter om de naam van de evaluatie te wijzigen. De teleurstelling van GNR is begrijpelijk omdat zij hard werken aan verbeteringen en weinig erkenning ervaren van een belangrijke (en onwillige) partner als de provincie. Kan het college vastleggen dat een uittreding van de provincie niet altijd betekent dat de verbonden partij slecht werk levert maar dat het ook kan betekenen dat de provincie constateert dat een ander instrument zoals een opdrachtgever- of subsidierelatie, beter is om het provinciale beleid in te vullen en te realiseren? Het onvoldoende aandacht geven aan en geen actieve aanpak kiezen voor partijen uit het verleden die niet onder het nieuwe beleid vanaf 2014 vallen, brengt het risico met zich mee dat de provincie een gewicht aan verbonden partijen moet meezeulen en dat is niet de bedoeling. Is het zinvol om de relatie met GNR nu al – ook in juridische zin – anders vorm te geven?

De heer **Heijnen** (CDA) constateert dat de evaluatie degelijk en kritisch is. Het is jammer dat GS een beknopte reactie hebben gegeven. Hij krijgt bij deze evaluatie het gevoel dat de slager zijn eigen vlees keurt hetgeen ook blijkt uit de kritische opmerkingen over GNR, die door deze organisatie in haar brief worden weersproken. Waarom is de evaluatie intern opgepakt in plaats van deze door een externe partij laten uitvoeren? Hiermee zou de indruk van belangenverstrengeling voorkomen zijn. Hoe kunnen belangenverstrengeling en rolvermenging zoals blijkt uit het rapport, echt voorkomen worden? Kan de gedeputeerde dat uitleggen? GS geven aan bezig te zijn met verbetering van de relatie met de oude verbonden partijen, maar hoe wordt dit vormgegeven? In het coalitieakkoord is opgenomen dat een scheiding tussen beleidsvorming en beheertaken moet worden doorgevoerd. Hoe wordt deze scheiding gerealiseerd? Er worden drie voorbeelden genoemd van verbonden partijen waar sprake is van een lock-in, een verbonden partij waar men niet meer los van komt. Zijn er nog meer dan deze drie? Kan de gedeputeerde een overzicht geven van deze verbonden partijen?

De **voorzitter** schorst de vergadering voor enkele minuten. De vergadering wordt heropend.

Gedeputeerde **Pels** meldt dat de nota is voortgekomen uit een kritische evaluatie in 2014, waaruit de noodzaak duidelijk werd om beleid te gaan voeren op de verbonden partijen en om meer sturing te gaan geven. Een groot deel van de toenmalige aanbevelingen zijn reeds uitgevoerd. Bij verbonden partijen van voor 2014 is het probleem dat de provincie een minderheidsaandeel heeft waardoor er

beperkt gestuurd kan worden. Eigenlijk kan er enkel een gesprek worden gevoerd en dat gesprek zal overigens de komende periode steviger worden aangegaan. In de beleidsreactie wordt daarom per verbonden partij vermeld hoe deze gesprekken gaan plaatsvinden. Vooraf zijn evaluatiecriteria vastgesteld en bij Pallas zijn geen wijzigingen geweest waarop die vragen van toepassing waren, daarom is Pallas nu niet meegenomen, maar is geëvalueerd gelijktijdig met de stichtingen. Indien daar behoefte aan bestaat, kunnen GS deze evaluatie ter inzage geven. Alle verbonden partijen zijn geïnformeerd over de uitkomsten van de evaluatie en GNR heeft ervoor gekozen om daarop schriftelijk te reageren. Het is voornamelijk een interne evaluatie geweest en alleen SADC en RON zijn door externen geïnterviewd om extra informatie te genereren. Het sturen op de outcome zal worden opgenomen in de nieuwe nota die begin 2020 gereedkomt, want op het sturen moet per partij maatwerk geleverd worden. De huidige evaluatie is ingezet vanuit de verbonden partijen per verantwoordelijk gedeputeerde waarmee het risico gespreid wordt. Zij zelf is binnen GS intern verantwoordelijk voor verbonden partijen in het algemeen en elke vak-gedeputeerde is verantwoordelijk voor de beleidsafwegingen van de verbonden partijen die bij haar of zijn portefeuille horen. Door deze functiescheiding in GS en het regelmatig agenderen voor het college-overleg, kunnen gedeputeerden elkaar bevragen en controleren. Mocht de commissie meer gedetailleerd geïnformeerd wil worden, dan is GS graag bereid dit te faciliteren.

De heer **Hartog** (VVD) wil geen grote en uitgebreide stukken ontvangen, maar soms kan het helpen om misverstanden te voorkomen.

Gedeputeerde **Van der Hoek** meldt dat er twee trajecten lopen bij de recreatieschappen, een gezamenlijke bestuursopdracht tussen de voorzitters van de recreatieschappen over de governance en de beheersstructuur van de recreatieschappen. Er wordt momenteel een bestuursopdracht opgesteld om een antwoord te formuleren op vragen over opdrachtgever/ opdrachtnemerschap en een gezamenlijke ambitie. De provincie gaat als eigenaar volledig over Recreatie Noord-Holland een speerpunt in het coalitieakkoord. Het gaat om de scheiding van beleidsvorming en beheertaken. Ook hier loopt een onderzoek en beide trajecten zullen op een gegeven moment bij elkaar komen. Op dat moment zal er met PS van gedachten worden gewisseld.

Gedeputeerde **Tekin** vervangt gedeputeerde Rommel die vandaag niet aanwezig kan zijn. De discussie over GNR zal aan haar worden teruggekoppeld. Mocht men bij GNR tot uittreding komen, dan zal dat op de juiste wijze plaatsvinden. Daarom worden momenteel gesprekken gevoerd met de zeven participanten om te komen tot een intentieovereenkomst. Dat heeft namelijk niets te maken met het stichtingsbestuur. In vergelijking met een aantal jaren geleden is de positie van de provincie daadwerkelijk gewijzigd, want de provincie geeft structurele subsidie via de SNL-subsidies en aan de andere kant is men ook subsidieontvanger. Dat wringt met elkaar, reden om met elkaar in gesprek te gaan.

Tweede termijn

De heer **Van den Heuvel** (CU) vraagt waarom GS nog niet met het stichtingsbestuur overleggen.

De heer **Zaal** (GL) is voorstander van het ontvangen van beknopte informatie van GS, maar dat is sterk afhankelijk van de ernst en de inhoud van het thema. Dit document met vele oranje en rode teksten had een uitgebreider antwoord gerechtvaardigd. Als extra aanbeveling voor het vervolg geeft hij mee dat een thematische aanpak als een soort dwarsdoorsnede wellicht een goede benadering

zou kunnen zijn. Hij stelt voor de naam van de evaluatie aan te passen, omdat het gaat om een evaluatie van de relatie van de provincie met de verbonden partijen en niet om het functioneren van de verbonden partijen an sich.

Mevrouw **Kapitein** (D66) sluit zich aan bij dhr. Zaal. Zij vraagt zich af hoe PS hun rol beter kunnen vormgeven mede met het oog op de nieuwe wetgeving van Binnenlandse Zaken. In het kader van de governance GNR is het goed dat het college kritisch is over de invulling van de rol van opdrachtgever en heeft men de afgelopen jaren de juiste rol gepakt. De kwaliteit van de brief van GNR vergroot het vertrouwen in GNR.

De heer **Hartog** (VVD) gaat ervan uit dat alle aanbevelingen worden overgenomen en samen met de antwoorden van de gedeputeerde, is dat voldoende.

De heer **Heijnen** (CDA) sluit zich hierbij aan. Er moet geen dik boekwerk worden gepresenteerd door GS, maar het zou wel helpen om de werkwijze van GS toe te lichten want daar bestond in het rapport vaak onduidelijkheid over. Hij verzoekt een reactie op zijn vraag over de lock-in.

Mevrouw **Vastenhouw** (FvD) sluit zich aan bij het CDA. Hoe gaan GS meer actief sturing geven met behoud van actief eigenaarschap?

Gedeputeerde **Pels** vindt het beter om de uitwerking in de nieuwe nota af te wachten (met een toevoeging van en bijstelling op een aantal punten uit de oude nota die binnenkort afloopt) waarin het coalitieakkoord wordt verwerkt, want daarna kan met PS het gesprek hierover worden aangegaan. Alle aanbevelingen worden overgenomen en waar mogelijk worden deze geïmplementeerd. De modernisering van het aandeelhouderschap van de provincie met verbonden partijen mede met het oog op duurzaamheid, eerlijke arbeidsvoorwaarden en inclusiviteit wordt verwerkt in de nieuwe nota. De lock-in is een opvatting van de externe onderzoekers die door GS zijn aangetrokken voor het onderzoek, want GS ervaren het niet als zodanig dat men opgesloten zit in een aandeelhouderschap of verbonden partijen, want het is een bewuste keuze om ergens aan deel te nemen.

Gedeputeerde **Tekin** meldt dat het stichtingsbestuur geen onderdeel is van de samenwerkingsovereenkomst die ziet op het uittreden, deze overeenkomst is gesloten met de participanten. Overigens zijn de lijnen kort. Hij sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Kapitein van D66 over de kwaliteit van de brief van GNR.

De **voorzitter** constateert dat de commissie zich kan vinden in de conclusies en aanbevelingen. Deze zullen worden verwerkt in de nieuwe nota die in het eerste kwartaal 2020 ter bespreking wordt aangeboden.

Agenderingsverzoek Statencommissies Noord-Holland

Naam fractie/ indiener: VVD Noord-Holland, dhr. G. Hartog

Naam commissie en datum: EFB, 31 augustus 2020

o Verzoekt de brief op de C-agenda onder nr. 13a

van: Gedeputeerde Staten Noord-Holland

onderwerp: Rapport brandveiligheid zorginstellingen provincie Noord-Holland 2019
ter bespreking te verplaatsen naar de B-agenda

Aanleiding

Hieronder wordt de achtergrond van het onderwerp geschetst en aangegeven wat de aanleiding is voor het verzoek:

- onderwerp van de C- naar de B-agenda te verplaatsen
- Brandveiligheid zorginstellingen provincie Noord-Holland

Het behandeldoel

Hieronder wordt aangegeven met welk doel de fractie de ingekomen brief op de agenda heeft gezet

- welke politieke vraag wil de indiener aan de orde stellen

In welke mate is GS – binnen het kader van de bevoegdheden van GS Noord-Holland – bereid nader invulling te geven aan de aanbevelingen uit het rapport?

- wat vraagt de indiener aan de andere fracties (de commissie, de portefeuillehouder)

1. Wat is volgens de gedeputeerde de rol van de provincie; specifiek de formele rol om invloed uit te oefenen op de (gebrekkige) brandveiligheid van zorginstellingen in de provincie Noord-Holland?
2. De in het onderzoek betrokken gemeenten en zorginstellingen worden niet met name genoemd in het rapport. In welke mate zijn bij die afweging – om de onderzoeksobjecten te anonimiseren – veiligheid en transparantie meegewogen?
3. Kunt u meer informatie geven over de opvolging van de aanbevelingen? In hoeverre is daar controle op en zijn daar consequenties aan verbonden?
4. In de provincie Utrecht is een vergelijkbaar onderzoek gedaan. Zijn de uitkomsten van enerzijds de provincie Noord-Holland en anderzijds de provincie Utrecht met elkaar vergeleken? Zo ja, zijn er pregnante verschillen of opvallende overeenkomsten?
5. Niet alle gemeenten en zorginstellingen zijn in het onderzoek geraakt. Hoe kijkt de gedeputeerde hier tegenaan? In hoeverre is het college er gerust op dat met de uitkomsten en aanbevelingen van dit onderzoek, de veiligheid van de bewoners van de zorginstellingen die niet door het onderzoek geraakt zijn, geborgd is?

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Aan de Statenleden van de Provincie Noord-Holland
Provincie huis Dreef
Dreef 3, 2012 HR Haarlem

E-mail: ...@noord-holland.nl + fractiebureaus

Afschrift: aan Gedeputeerde Staten

Betr. Lutkemeer: hou de polder groen!

Geacht Statenleden van Noord-Holland

20 juli 2020

Graag vraag ik uw aandacht en uw inzet om de Lutkemeerpolder groen te houden.

De Lutkemeer en de naastgelegen Ookmeer (westzijde Amsterdam) zijn een essentieel onderdeel van de groene scheggen van ons (inter)nationaal beroemde AUP (Amsterdams UitbreidingsPlan) van prof. Van Eesteren uit 1935. Deze historische groene (en blauwe) structuur verdient het om te worden opgeschaald naar het niveau van de metropoolregio MRA en de provincie Noord-Holland, opdat deze 'groene longen' gereserveerd blijven voor essentiële groene functies, van groot belang voor de uitdijende metropool en haar inwoners.

► *Essentiële groene functies:*

- Nogmaals het AUP: Amsterdam kreeg in het Algemeen Uitbreidingsplan (1935) een extra rand bebouwing in combinatie met een lobbenstructuur, waarbij de nieuwe uitbreidingen als vingers aan een hand in het omringende groene land steken, en de tussenliggende groene scheggen tot diep in het stedelijke gebied reiken. In de gemeentelijke Structuurvisie 2040 (2011), is deze scheggenstructuur, waarvan de Lutkemeer en Ookmeer deel uitmaken, evenals de door de provincie beheerde 'groene as', opnieuw als belangrijk structurerend element opgevoerd. Zo kan immers ook bij een groeiende stad, de relatie tussen bebouwing en omringend groen 'binnen een fietskwartier' in stand blijven, voor ontspanning en recreatie en waar nodig in combinatie met eigentijdse groene en agrarische functies.

Want eenmaal verkocht, bebouwd en ‘verrommelt’ (zoals nu dreigt bij de Lutkemeer), komen dergelijke groene scheggen van formaat nimmer terug –het AUP sterft dan een langzame wurgdood vanuit kleinzielige hebberigheid en een schrijnend gebrek aan lange termijn-denken, lees: geen visie op de behoeften van de stedeling en de toekomst van de stedelijke ontwikkeling en zijn ommeland.

- Is een ‘groene’ functie nou zoveel minder waard dan een distributiecentrum? Recente berekeningen van Wageningen University & Research “*Valuing nature: Valuing ecosystem services of the Lutkemeerpolder*”¹ werpen daar een ander licht op. De 40 ha ‘groene’ Lutkemeer levert met zijn sociaaleconomische functies en recreatie-annex natuurwaarden jaarlijks miljoenen euro’s op –ergo de huidige ecosysteemdiensten in de polder zijn in meer dan een opzicht ook nu al van onschatbare waarde! Gaan we dat inruilen voor distributiedozen annex veel verkeer, nieuwe infra ...?
- Met het groen houden van de Lutkemeer en Ookmeer wordt voorkomen dat kernen –Halfweg en Amsterdam-West- aan elkaar vastgroeien. Ze versterken de. provinciale ‘groene as’. De ‘groene’ relatie tussen de gemeenten blijft daarmee in stand inclusief de huidige en mogelijk toekomstige landschappelijke invulling en ecologische waarden. Ook in dat opzicht is de som meer dan de delen.
- Uit tal van onderzoeken blijkt dat een stad die ruim in zijn groen steekt, aantrekkelijk is en minder last heeft van het zgn. *urban heat island*-effect. Dat hitte-effect is alleen te dempen (mitigeren) met groen van formaat in en nabij de stad. Het gemeten verschil tussen een stad en zijn buitengebied is 4 - 6°C en kan zelfs oplopen tot 7°C! De groene longen van het AUP fungeren dus als ‘airco’ voor de omringende stad. Natuurlijk zijn bomen en stadsparken belangrijk voor de direct betrokken straten, maar, door hun geringe afmetingen, hebben ze onvoldoende recupererend effect op de stad als geheel, inclusief de luchtkwaliteit.
- De groene scheggen hebben, zeker in het huidige tijdsgewricht en dreigende klimaatverandering, ook een belangrijke functie als waterberging. Van belang in zowel natte als droge tijden! Vraag het de waterschappen!

¹ <http://behoudlutkemeer.nl/uncategorized/advies-wageningen/>
<http://behoudlutkemeer.nl/wp-content/uploads/2020/07/Valuing-Nature.pdf>

-
-
- In een recent advies “(X)XL verdozing - Minder, compacter, geconcentreerder, multifunctioneler”² pleit de Rijksbouwmeester c.s. voor coördinatie in het (X)XL vastgoed –lees wildgroei van distributiedozen:

“De snelle toename van (X)XL vastgoed baart zorgen. Het huidige vraaggericht ontwikkelen gaat gepaard met een gebrek aan regie en er is te weinig zicht op de impact die de (X)XL trend heeft op landschap, stad en infrastructuur. Rijk en regio zouden veel strengere eisen moeten stellen en nadenken over wat wel en niet gefaciliteerd wordt. Het moet minder, compacter, geconcentreerder en multifunctioneler, zo concludeert het College van Rijksadviseurs in zijn advies over (X)XL verdozing.”

Als laatste maar idem economisch belangrijk punt!

- De publicatie “*Blind Spot: metropolitan landscape in the global battle for talent*”³ toont ontegenzeggelijk aan dat steden en metropolen die veel in hun groen en in een hoogwaardig landschap investeren (vestigingsklimaat), het economisch beter doen. Talent en hoger opgeleide werknemers vestigen zich alleen daar waar die leefkwaliteit excellent is. We moeten ook wat dat betreft ons vestigingsklimaat koesteren.

► *De bedreigingen voor de nu nog groene Lutkemeer:*

Het gevaar dreigt dat in de Lutkemeer, net als in sommige andere scheggen, een sluipend bebouwingsproces plaats vindt, te beginnen met die 20 ha die indertijd in schimmig deals aangekocht zijn en nu in handen is gegeven van de SADC.⁴ Hun plannen voorzien in nieuwe bedrijven in nieuwe distributiedozen. Echter, hun beoogde distributiefunctie verandert regelmatig, er is kennelijk sprake van een onduidelijke/ongrijpbare marktvraag.

Hangt dat wellicht samen met een te ruim aanbod als gevolg van een hype in dit type logistiek vastgoed? Zie een recent onderzoek waaruit blijkt dat er veel distributiecentra op risico in aanbouw werden genomen, dus zonder de zekerheid van voorverhuur.⁵ Dat kan ook hier een reel gevaar zijn.

² <https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/adviezen-publicaties/publicatie/2019/10/29/xxl-verdozing>

³ <https://deltametropool.nl/publicaties/blind-spot-metropolitan-landscape-in-the-global-battle-for-talent/> en https://issuu.com/deltametropool/docs/blindspot_lr_los_3

⁴ https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/8803027/1/Raadsadres_aandacht_voor_ontwikkelingen_in_de_Lutkemeerpolder_ovv_Van_SchijndelDaarin

⁵ <https://www.nvm.nl/nieuws/2020/ruimer-aanbod-logistiek-vastgoed/>

Willen we dat de Lutkemeer een beleggingsobject wordt voor distributiedozen?
Willen we deze polder daaraan opofferen?

Ondanks dergelijke voortschrijdende inzichten is het huidige gemeentebestuur van Amsterdam huiverig om af te zien van die SADC bouwplannen. Dat is heel vreemd want het staat haaks op de eigen en recent naar buiten gebrachte groene beleidsvoornemens. Zie het door GroenLinks gepromote circulaire en stadsdonut-beleid (prof. Kate Raworth) waarvan stadslandbouw en bio-boeren een essentieel onderdeel zijn.⁶ En de ‘Groenvisie’, één van de bouwstenen voor de Amsterdamse Omgevingsvisie en de regionale Verstedelijkingsstrategie. Die groene visie promoot o.a. voedselbossen en kan de Lutkemeer vast goed gebruiken.⁷

Ergo, in plaats van de huidige kijk op ‘Stadsontwikkeling’ aan te passen aan de vraag/behoefte van burgers om bestaand waardevol groen te behouden, te verbinden, te upgraden, en ruimte te creëren voor natuur en voedselproductie in de directe nabijheid van de stad, doen GroenLinks en coalitiegenoten in onze hoofdstad het omgekeerde.

Zij blijven hun medewerking geven aan de ‘verdozing’ van een landschappelijk authentieke en vruchtbare polder, onder het mom dat ze niet willen roeren in dit dossier en geen financiële schade willen lijden (schimmige €25 miljoen?). Dat gaat ten koste van een gebied waarin sedert jaar en dag uiteenlopende ecosysteemdiensten floreren met een economische waarde van vele miljoenen. Zie eerdergenoemd WUR rapport “*Valuing nature*” en de iconische samenvatting op de laatste pagina van deze brief.

Voorgaande kan niet anders dan een ander licht werpen op de financiële belangen van de aandeelhouders van SADC, i.c. Amsterdam en de Provincie.

Waarom moet de Lutkemeer dan, koste wat kost, toch opgeofferd worden aan de hype van verdozing, annex nieuwe wegen en dito toename van verkeer en vervoer in stad en ommeland. Immers op steenworp afstand worden kavels bebouwd en zijn vele kavels bouwrijp gemaakt en beschikbaar, o.a. de SADC terreinen (zie bijv. Logistic Park, Trade Park, Polanenpark).

Overigens, ook op gronden in het Westelijk Havengebied en in de Haarlemmermeer is de explosieve ontwikkeling van ‘verdozing’ van het landschap zichtbaar. Dit groeiende aanbod zou een reden van grote zorg voor

⁶ https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/werkmap/ons-beleid/ambities-uitvoeringsagenda-2019/gezonde-duurzame-stad/amsterdam-circulair-2020-2025/?utm_source=www.amsterdam.nl&utm_medium=internet&utm_campaign=circulair&utm_content=redirect

⁷ [Groenvisie 2050](#)

de provincie moeten zijn -zie ook eerdergenoemd advies van het College van Rijksadviseurs en het (te) ruime aanbod van logistiek vastgoed.

Kortom, het is om meer dan een reden wenselijk en in feite ook noodzakelijk dat de provincie haar coördinerende RO rol in de regio waar maakt –en zeker in de westrand van Amsterdam waar het principe van het beroemde AUP om zeep wordt geholpen door de helft van deze 40 ha grote groene Lutkemeer-’long’ met verdozing te infecteren en de groene ruimte tussen Amsterdam en Halfweg dicht te laten slibben.

► *Op basis van het voorgaande mijn vragen aan u:*

- Er ligt een goed onderbouwd rapport van de WUR “*Valuing nature: Valuing ecosystem services of the Lutkemeerpolder*” over de groene waarde die de Lutkemeerpolder vertegenwoordigt. Zijn de Staten bekend met dit rapport en willen de Staten GS vragen naar hun beoordeling van de waarde van een groene Lutkemeer.
- Er is door de Rijksbouwmeester c.s. een indringend advies uitgebracht over de wildgroei aan (X)XL distributie’dozen’ en de noodzaak van strengere eisen en coördinatie op rijks en regionaal niveau. Zijn de Staten bekend met dit rapport en willen de Staten GS vragen naar een behoefte onderzoek en een visie op de consequentie van de verdozing voor het leefmilieu in de provincie Noord-Holland en specifiek in de MRA .
- Zijn de Staten bekend met het onderzoek annex de publicatie “*Blind Spot: metropolitan landscape in the global battle for talent*” en de betekenis van groen als economische vestigingsfactor, en willen de Staten GS vragen het belang van het behoud van de “metropolitan landscape” in de concurrentie tussen de grootstedelijke gebieden voor de MRA in kaart te brengen
- In 2018 is door B&W van Amsterdam gesteld dat de Lutkemeerpolder noodzakelijk is om de transitie in de stad mogelijk te maken (huidige bedrijfsterreinen die omgevormd gaan worden in woningbouw). Echter, het gaat in het hier en nu in de Lutkemeer volgens de plannen van SADC om nieuwe vestigingen, dwz. geen verplaatsingen.

In diverse RO Commissie vergaderingen van gemeente Amsterdam heeft de wethouder laten weten dat het hele terrein van 20 ha in principe beschikbaar is voor nieuwe(!) distributiebedrijven.

Daarom de vraag:

- [REDACTED]
- Waarom is voor deze ‘nieuwe’ bedrijven de Lutkemeerpolder noodzakelijk? Op een steenworp afstand zijn al veel kavels bouwrijp gemaakt en beschikbaar o.a. Polanen, Trade park, Logistic park en andere SADC terreinen en het Westelijk Havengebied. Hebben de Staten inzicht in de beschikbare terreinen en een visie op de ontwikkeling van de behoefte als ook de consequenties van ‘verdozing’ o.m. voor de mobiliteit en het leefmilieu in de stad. Willen de Staten aan GS vragen dit inzicht op korte termijn te verschaffen.

Geachte Statenleden van de Provincie Noord-Holland,
ik roep u op om het belang van een groene Lutkemeer (annex Ookmeer) te onderkennen en te onderschrijven. Neem alstublieft uw verantwoordelijkheid om deze en andere essentiële groene ruimten te behouden, in het belang van honderdduizenden mede-Amsterdammers en miljoenen MRA’ers –ter wille van het behoud van een gezond leefmilieu in een leefbare stad!

Graag hoor ik van u.

Vriendelijke groeten

[REDACTED]

Ecosysteemdiensten van de Lutkemeerpolder

Recreatie

1.5-7.5 miljoen €/jaar

Landbouw

117.600 - 194.400 €/jaar

Luchtkwaliteit

270.000 - 915.00 €/jaar

Landschap

450-1.800 €/m2 woonopp

Natuurlijke plaagbestrijding

11.500-16.100 €/jaar

Bestuiving

18.200 - 26.500 €/jaar

Irrigatie

1.700-7.200 €/jaar

Koolstof- vastlegging

11.800 - 47.200 €/jaar

Waterkwaliteit

Grondstoffen

Habitat

Spiritueel

Waterretentie

Zorg

52.000 - 83.200 €/jaar

Onderwijs

Diensten verzorgd door
de Boterbloem

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3619
Extern Zaak ID	1142396
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.a
Omschrijving	IBT: Brief GS aan PS inz. Rapport brandveiligheid zorginstellingen provincie Noord-Holland 2019 (C-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	AD/KAB

Bijlagen
Brief aan PS over rapportage IBT-onderzoek brandveiligheid zorginstellingen provincie NH 2019.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	29 juni 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	30 juni 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De provincie Noord-Holland onderzocht of zorginstellingen de regels voor brandveiligheid naleven. En of gemeenten de controle hierop beter had moeten borgen in hun organisatie. Dit gebeurde in 2019, voordat de Covid-19 crisis uitbrak. Tijdens het onderzoek werden bij zorginstellingen overtredingen geconstateerd die meestal direct aangepast konden worden. De provincie concludeert dat gemeenten meer aandacht moeten hebben voor de brandveiligheid in de zorginstellingen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. J.Y.J.M. Bleeker

AD/KAB/KAB

Telefoonnummer +31235143567

bleekerj@noord-holland.nl

1 | 2

Verzenddatum

24 JUNI 2020

Kenmerk

1142396/1440120

Uw kenmerk

**Betreft: rapportage IBT-onderzoek Brandveiligheid Zorginstellingen
provincie NH 2019**

Geachte leden,

In deze brief informeren wij u over en zenden wij u het rapport
"Brandveiligheid Zorginstellingen in de provincie Noord-Holland 2019"
toe.

Ons college heeft ingevolge de Uitvoeringsplannen Interbestuurlijk
Toezicht (IBT) 2018 en 2019/2020 onderzoek gedaan naar de naleving
van regels omtrent brandveiligheid door zorginstellingen en of toezicht
hierop door de gemeenten voor verbetering vatbaar is.

In het onderzoek is zowel gekeken naar het gemeentelijk beleidsproces
als naar de praktijk.

Door middel van een enquête bij alle gemeenten in Noord-Holland en
interviews bij de vijf veiligheidsregio's is een overall beeld verkregen
van de wijze waarop het toezicht op brandveiligheid bij de
zorginstellingen is georganiseerd. Daarnaast hebben we bij vijftien
gemeenten een dossieronderzoek gehouden en de wettelijke
handhavingsdocumenten bekeken. Tenslotte hebben we een
praktijktoets gehouden bij vierendertig zorginstellingen en gekeken
naar eventuele overtredingen van brandveiligheidsvoorschriften.

Het rapport geeft een weergave van de verschillende
onderzoeksonderdelen en sluit af met de belangrijkste conclusies en
aanbevelingen.

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33

2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl

Kvk-nummer 34362354

Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Bij deze delen wij graag de rapportage met u.

Het rapport en de bijlagen kunt u vinden op https://www.noord-holland.nl/Bestuur/Interbestuurlijk_toezicht/Thematisch_toezicht onder het kopje "Documenten".

Hoogachtend,

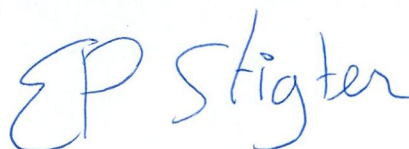
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris

H.J. Schartman

voorzitter

E.P. Stigter

Bijlage: Rapport "Brandveiligheid Zorginstellingen"

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3566
Extern Zaak ID	1117618
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.b
Omschrijving	Economie: Brief GS aan PS inz. Monitor Detailhandel 2020 (C-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
200606 PNH MONITOR DETAILHANDEL.pdf
Brief aan PS over monitor detailhandel 2020.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	29 juni 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	30 juni 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De Monitor Detailhandel Noord-Holland is een jaarlijkse analyse van de trends en ontwikkelingen binnen de detailhandel, aangevuld met actuele data over gemeentelijke plannen. Het aantal en de oppervlakte van winkels is het afgelopen jaar (ijkmoment 01-01-2020) afgenomen. De leegstand is toegenomen, de toekomstbestendigheid van winkelgebieden afgenomen en de banengroei is voornamelijk te vinden in het online-winkelen.

Monitor Detailhandel Noord-Holland 2020

Noord-Hollandse Detailhandel in cijfers

Juni 2020

ECONOMIE

Inhoud

3 | Voorwoord

4 | Samenvatting

6 | 1 Inleiding

- 6 Beleidskader Economie
- 6 Detailhandelsbeleid Provincie Noord-Holland 2015-2020
- 6 Leeswijzer

8 | 2 Werkgelegenheid

- 8 Verdeling banen
- 9 Ontwikkeling banen
- 10 Aandeel banen postorder- en internetbedrijven
- 11 Aandeel fulltime en parttime banen
- 12 Productiviteitsgroei winkels

14 | 3 Aanbod en leegstand

- 14 Ontwikkeling winkelaanbod – aantal verkooppunten
- 16 Ontwikkeling winkelaanbod – winkelvloeroppervlakte
- 18 Ontwikkeling winkelaanbod – leegstand
- 19 Ontwikkeling leegstand per deelregio
- 20 Ontwikkeling leegstand per gemeente
- 21 Branchering per deelregio
- 23 De winkelgebieden groter dan 15.000 m²

26 | 4 Toekomstbestendigheid

- 26 Retail Risk Index
- 26 Retail Risk index in perspectief
- 27 Toekomstbestendige winkelcentra
- 28 Minder toekomstbestendige winkelcentra
- 29 Bevolking
- 30 Bevolkingsprognose

32 | 5 Planvoorraad en marktruimte

- 33 Planvoorraad
- 34 Ontwikkeling planvoorraad en marktruimte
- 34 Regionale adviescommissies

Voorwoord

Krachtige centra spelen een cruciale rol voor het vitaal houden van het voorzieningenniveau in de gehele regio's. Naast culturele voorzieningen, persoonlijke dienstverlening en horeca zijn goede winkelvoorzieningen daarin belangrijk.

Voor u ligt de vijfde Monitor Detailhandel. Deze monitor baseert zich op de stand van zaken in de Noord-Hollandse winkelgebieden, met ijkmoment 1 januari 2020. Dit betekent dat de gevolgen van de Corona-crisis in deze monitor nog niet in beeld zijn gebracht. De trends en ontwikkelingen in de detailhandel worden in kaart gebracht en helpen u en ons bij het opstellen detailhandelsbeleid. U kunt ook gebruik maken van het online dashboard waarin u gedetailleerde informatie over de ontwikkelingen in de Noord-Hollandse winkelgebieden kunt terugvinden.

In 2019 heeft de detailhandel het ondanks de hoogconjunctuur niet gemakkelijk, de leegstand is toegenomen, de toekomstbestendigheid van de winkelcentra is verder afgenomen en de banengroei is voornamelijk te vinden bij bedrijven die zich specialiseren in het online-winkelen. Deze bedrijven zijn met name te vinden op de bedrijventerreinen. Zelfs traditionele winkelcentra die het jaren lang goed deden, zoals de binnensteden Amsterdam en Haarlem, zijn kleiner in omvang geworden en daar is de leegstand toegenomen.

Hier staat tegenover dat de werkgelegenheid verder gegroeid is en de leegstand nog duidelijk onder het gemiddelde in Nederland ligt. Bemoedigend is dat regionale afstemming nog steeds de norm is, en daar veel draagvlak voor is. Dit zorgt er onder meer voor dat het aantal nieuwe plannen voor detailhandel afneemt en zich steeds beter verhoudt tot de verwachte marktvraag. Is het glas half leeg of half vol?

De provincie helpt u graag verder bij de regionale afstemming van plannen en verduurzaming van toekomstbestendige winkelgebieden via de HIRB+ regeling!

Ilse Zaal
Gedeputeerde Economie en Detailhandel

Samenvatting

Deze monitor beschrijft de ontwikkelingen in de detailhandel over 2019 met peildatum 1 januari 2020. Daarin zijn de gevolgen van Corona-crisis nog niet zichtbaar.

In Noord-Holland is de werkgelegenheid in de detailhandel in het afgelopen jaar toegenomen, met name door het online winkelen. De vloerproductiviteit (het aantal banen per 1.000 vierkante meter winkelruimte) is toegenomen. Het aantal winkels en het aanbod winkelvloeroppervlakte is in 2019 afgenomen. De winkelleegstand is toegenomen, maar ligt nog onder het Nederlandse gemiddelde. De toekomstbestendigheid van de winkelgebieden is verminderd. De totale voorraad detailhandelsplannen is afgenomen en evenwichtiger verdeeld over de deelregio's dan in voorgaande jaren.

Er was over het algemeen sprake van een redelijke vitale en dynamische detailhandelsstructuur in Noord-Holland, maar er zijn steeds meer uitdagingen in de sector en specifieke lokale aandachtsgebieden. Met name de verder verzwakte positie van de minst toekomstbestendige winkelcentra, in toenemende mate in centrumgebieden van regionale kernen, brengt lokale en regionale opgaven met zich mee.

Werkgelegenheid

- In Noord-Holland zijn 148.766 banen in de detailhandel, dat is 9% van de totale werkgelegenheid. 41% van de detailhandelsbanen is parttime. De werkgelegenheid in de detailhandel is in 2019 toegenomen met 0,9%. Het aantal banen nam vooral toe in Zaanstreek-Waterland, Amsterdam en Amstelland-Meerlanden.
- Het aandeel van postorder- en internetbanen binnen de detailhandel nam toe tot 10% van de totale werkgelegenheid.
- De vloerproductiviteit is een belangrijke economische indicator voor detailhandel. Het aantal banen per 1.000 vierkante meter winkelvloeroppervlakte is in 2019 gelijk gebleven in Noord-Holland Noord (27) en licht gestegen in Noord-Holland Zuid (38).

Winkelaanbod

- Het aantal verkooppunten in 2019 in Noord-Holland daalt gestaag tot 15.823 winkels in 2019.
- Het aantal vierkante meter winkelvloeroppervlakte is voor het eerst sinds 2016 gedaald tot 4,27 miljoen vierkante meter. Alleen in West-Friesland nam de winkelvloeroppervlakte licht toe.
- De leegstand in Noord-Holland neemt toe in zowel verkooppunten (5,6%) als winkelvloer-oppervlakte (6,3%). Dit is onder het landelijke gemiddelde van 7,7%.
- De verschillen in leegstand tussen regio's en gemeenten nemen verder af. De IJmond kent met gemeten in winkelvloeroppervlakte 7,9% de hoogste leegstand. West-Friesland met 4,3% de laagste.
- Wormerland (10,4%) en Purmerend (10,1%) zijn de gemeenten met de hoogste leegstand. Beverwijk kent opnieuw de sterkste daling van de leegstand en heeft nu gemiddeld 9,9% leegstand. De leegstand in Haarlem is afgelopen jaar verdubbeld tot 7,4%.
- Van alle grote centra heeft Sijsjesbergweg in Amsterdam de grootste leegstand in winkelvloer-oppervlakte (32%), van alle middelgrote winkelcentra is dit Centrum Zuid-Scharwoude (38%).

Toekomstbestendigheid

- De toekomstbestendigheid van winkelgebieden in Noord Holland is in kaart gebracht op basis van de Retail Risk Index. Daarin wordt gekeken naar de ontwikkeling van de winkelpanden, branches, winkelstraat en markt in het winkelgebied. In 2020 is het centrum van Zwaagdijk het meest toekomstbestendig, gevolgd door Paul Krugerkade (Haarlem) en IJburg (Amsterdam).
- In de lijst minder toekomstbestendige winkelgebieden is de kans groter geworden dat winkels komend jaar de deuren sluiten. Het aandeel winkels in de lijst (zeer) risicovol is toegenomen van 30 tot 40% in 2019 naar 40 tot 60% in 2020.

Planvoorraad en marktruimte

- Er is in Noord-Holland in 2020 een totale plancapaciteit detailhandel van 462.000 vierkante meter. Dit kan nader onderverdeeld worden in: 335.000 vierkante meter reguliere detailhandel en 127.000 vierkante meter aan perifere detailhandelsplannen (PDV).
- Ten opzichte van 2019 is de totale plancapaciteit door regionale afstemming, realisatie en correcties afgenomen met 134.000 vierkante meter (voornamelijk PDV). Deze ontwikkeling leidt tot meer evenwicht met de toekomstige marktvraag.
- Het aantal verwachte nieuwe plannen dat de komende jaren voor advies naar de regionale adviescommissies detailhandel komt, is stabiel gebleven.

1 Inleiding

De provincie Noord-Holland hecht belang aan het delen van informatie en kennis. In de sector is behoefte aan kennis over trends en ontwikkelingen en actuele data over plannen en de ontwikkeling van winkelmetrages. Daarom is in 2016 gestart met het jaarlijks opstellen van een detailhandelsmonitor. Voorliggende betreft de 5^e editie.

Beleidskader Economie

Het hoofddoel van het provinciaal economische beleid is het bevorderen van de welvaart en welzijn door een duurzame, en ondernemende economie. In het Strategisch Beleidskader Economie heeft de provincie Noord-Holland aangegeven de stand van zaken hiervan in beeld te willen brengen in de vorm van een Barometer Welvaart en Welzijn. Detailhandel is een sector met een grote economische betekenis, met name met betrekking tot werkgelegenheid en bedrijfsvestigingen. Daarnaast is detailhandel maatschappelijk van belang voor de leefbaarheid en vitaliteit van kernen.

Detailhandelsbeleid Provincie Noord-Holland 2015-2020

De provincie Noord-Holland zet zich in om de detailhandelsstructuur in Noord-Holland te versterken. De beleidsdoelen zijn vastgelegd in het Detailhandelsbeleid 2015-2020. Daarin is detailhandel niet uitsluitend een ruimte-vragende sector, maar wordt ook het maatschappelijke en economische belang van detailhandel onderkent. Hier staat de regionale afstemming centraal, met de provincie als regisseur en aanjager. Dit voornemen is omgezet in zes beleidsdoelen:

1. Prioriteit geven aan hoofdwinkelgebieden;
2. Voorkomen van extra leegstand;
3. Internet-afhaalpunten bij voorkeur situeren in bestaande winkelcentra;
4. Een vitale, dynamische en concurrerende detailhandelsstructuur, ruimte geven aan kwaliteit;
5. Primaire detailhandel bereikbaar op een aanvaardbare afstand;
6. Detailhandel die bijdraagt aan aantrekkelijke binnensteden.

Met deze monitor komen met name 2) het voorkomen van extra leegstand en 4) een vitale, dynamische en concurrerende detailhandelsstructuur) aan de orde.

Onderdeel van in het detailhandelsbeleid 2015-2020 geformuleerde provinciale rol op het gebied van kennisdeling is een jaarlijkse detailhandelsmonitor om zo het evenwicht tussen vraag en aanbod in beeld te brengen. Deze actuele informatie is relevant als onderbouwing voor lokale detailhandelsvisies, de regionale detailhandelsvisies maar ook voor een deskundige advisering van de Regionale Advies-commissies Detailhandel. De detailhandelsmonitor is hierbij een jaarlijkse aanvulling op het minder frequent uitgevoerde Randstad Koopstromenonderzoek en marktruimteonderzoek.

Leeswijzer

Deze Monitor Detailhandel betreft de situatie in 2019-2020 voor de provincie Noord-Holland op het gebied van werkgelegenheid (hoofdstuk 2), winkelaanbod en leegstand (hoofdstuk 3), toekomstbestendigheid (hoofdstuk 4) en planvoorraad en marktruimte (hoofdstuk 5). Peiljaar voor de werkgelegenheid is LISA 2019. Voor winkelaanbod en leegstand is data van Locatus afkomstig met het peilmoment op 1 januari 2020. De peildatum voor de Retail Risk Index van Locatus en de provinciale enquête planvoorraad van gemeenten is van februari 2020.

De resultaten worden gerapporteerd op het niveau van de regio's, deelregio's, gemeenten en winkelcentra, afhankelijk van het schaalniveau waarop de relevante ontwikkelingen zich voordoen. In een online [dashboard](#) zijn de onderzoeksgegevens verschillende schaalniveaus (van provincie tot winkelgebieden) voorhanden.

¹⁾ Regio's: Regio Noord-Holland Zuid: deelregio's Amstelland-Meerlanden, Amsterdam, Gooi en Vechtstreek, IJmond, Zaanstreek-Waterland en Zuid-Kennemerland. Regio Noord-Holland Noord: deelregio's Kop van Noord-Holland, Regio Alkmaar, West-Friesland

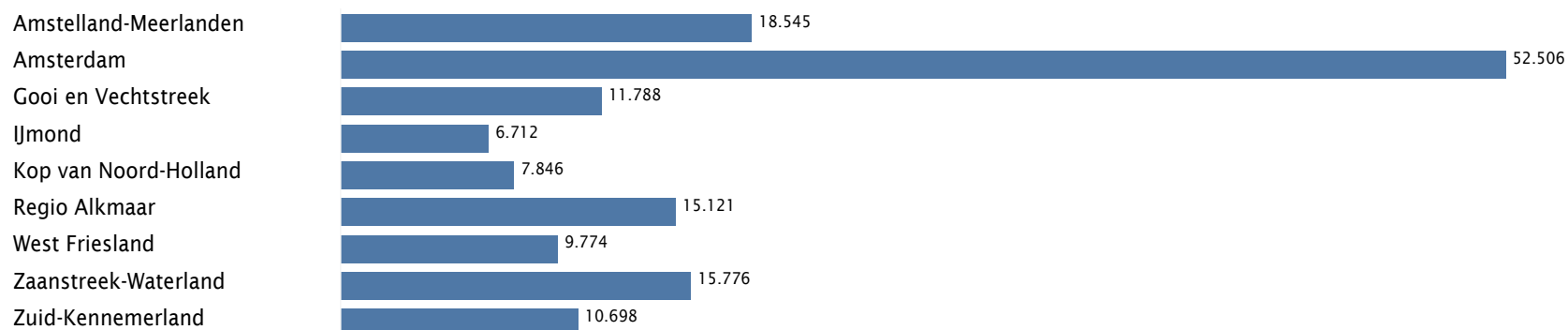
2 Werkgelegenheid

Dit hoofdstuk beschrijft de werkgelegenheid in de detailhandel volgens de cijfers van LISA in 2019. De werkgelegenheidsgroei in de detailhandel vlakt af en groeit vooral online. In 2019 stijgt het aantal banen per 1.000 vierkante meter winkelruimte, een belangrijk economische indicator voor de detailhandel. De productiviteit in winkels is licht gestegen.

Verdeling banen

In 2019 zijn er 1.623.069 banen in Noord-Holland. Daarvan zijn 148.766 banen in de detailhandel. Dit betekent dat het aandeel banen in de detailhandel 9% bedraagt van het totaal aantal banen in Noord-Holland. 22% van deze banen bevinden zich in Noord-Holland Noord. Figuur 2.1 geeft een verdeling van het totaal aantal banen in de detailhandel per deelregio. Het Amsterdamse aandeel is groot, maar neemt minder toe dan in de afgelopen jaren (+0,6%).

Figuur 2.1 | Aantal banen detailhandel per deelregio

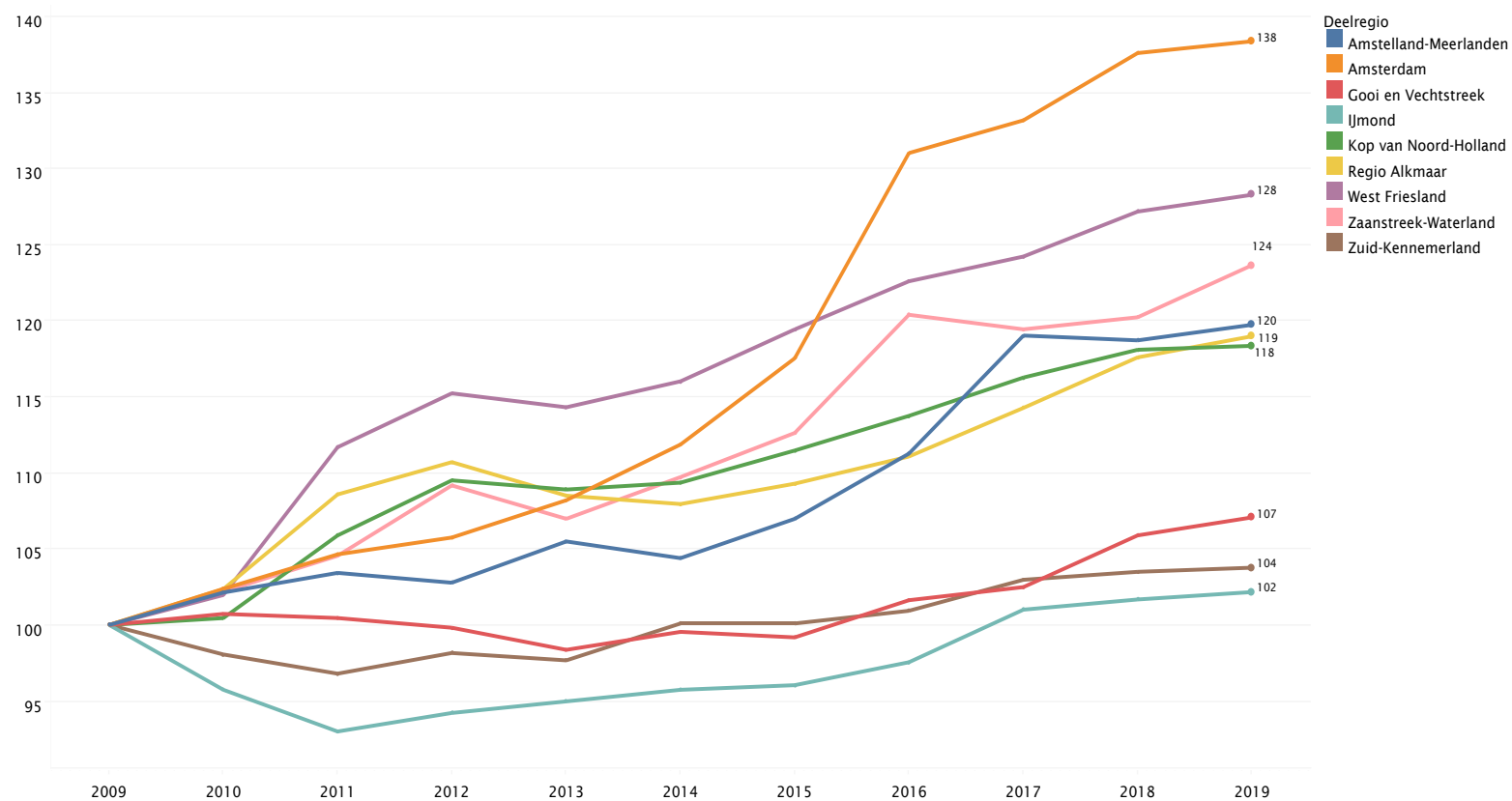

Ontwikkeling banen

In 2019 groeide het aantal banen in de detailhandel met 0,9%, een halvering ten opzichte van de groei van 2018². In figuur 2.2 is de ontwikkeling van het aantal banen in de detailhandel geïndexeerd weergegeven per deelregio.

In de meeste deelregio's is het aantal banen in de detailhandel licht gegroeid. In Zaanstreek-Waterland (met name Zaanstad en Wormerland) kwamen de meeste nieuwe banen (436) gevolgd door Amsterdam (293) en Amstelland-Meerlanden (158). De groei in de gemeente Ouder-Amstel is het sterkst met 202 banen. Ook Langedijk kent een relatief sterke groei met 87 banen. Het aantal banen in de detailhandel nam het sterkst af in de gemeente Heemstede (-71 banen) door het inkrimpen van enkele winkels dagelijks aanbod.

Figuur 2.2 | Ontwikkeling aantal banen in de detailhandel 2009-2019

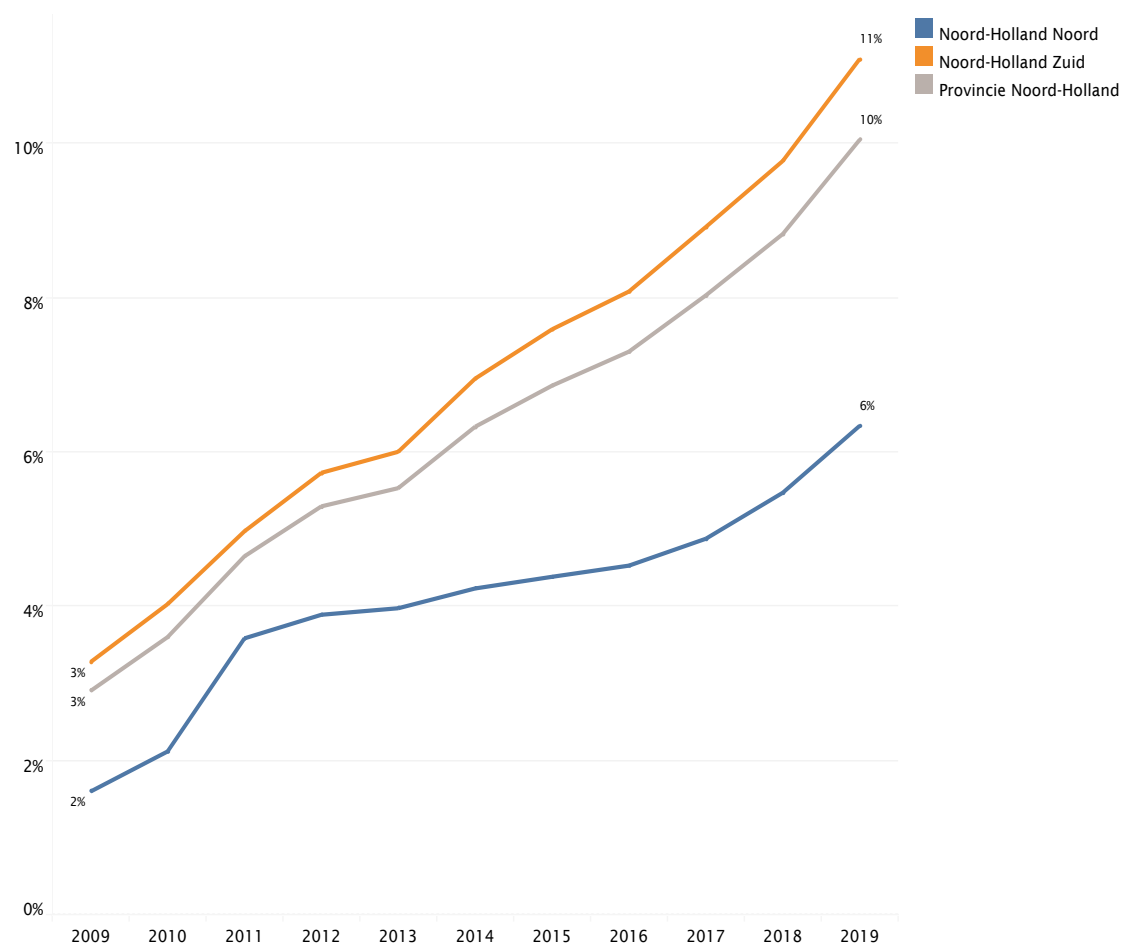
2) Vorig jaar waren er nog 149.390 banen gerapporteerd, maar er heeft bij LISA een correctie van de cijfers plaatsgevonden door de ruim 1900 banen bij een distributiecentrum in Zwaagdijk niet meer mee te tellen bij detailhandel, maar bij logistiek. Dit is met terugwerkende kracht in de cijfers van deze monitor verwerkt en heeft invloed op het aandeel banen van West-Friesland ten opzichte van eerdere monitors.

Aandeel banen postorder- en internetbedrijven

Internetaankopen worden steeds belangrijker voor de detailhandel. Het aandeel banen in de detailhandel bij postorder- en internetbedrijven³ steeg tot 10% in 2019 (figuur 2.3). De sterke groei van thuisleveranciers van dagelijks vers in Duivendrecht is hier een goed voorbeeld van en verklaard ook de ontwikkeling van detailhandelsbanen in de gemeente

Ouder-Amstel. Door de stabilisering van de banengroei in de detailhandel is de verwachting dat het aandeel banen bij postorder- en internetbedrijven verder groeit. In Noord-Holland Noord groeit het aandeel banen bij postorder en internetbedrijven gestaag sinds 2017, al is het aandeel nog steeds onder de 10%.

Figuur 2.3 | Aandeel banen in detailhandel via postorder en internet per jaar

3) SBI code 47.91

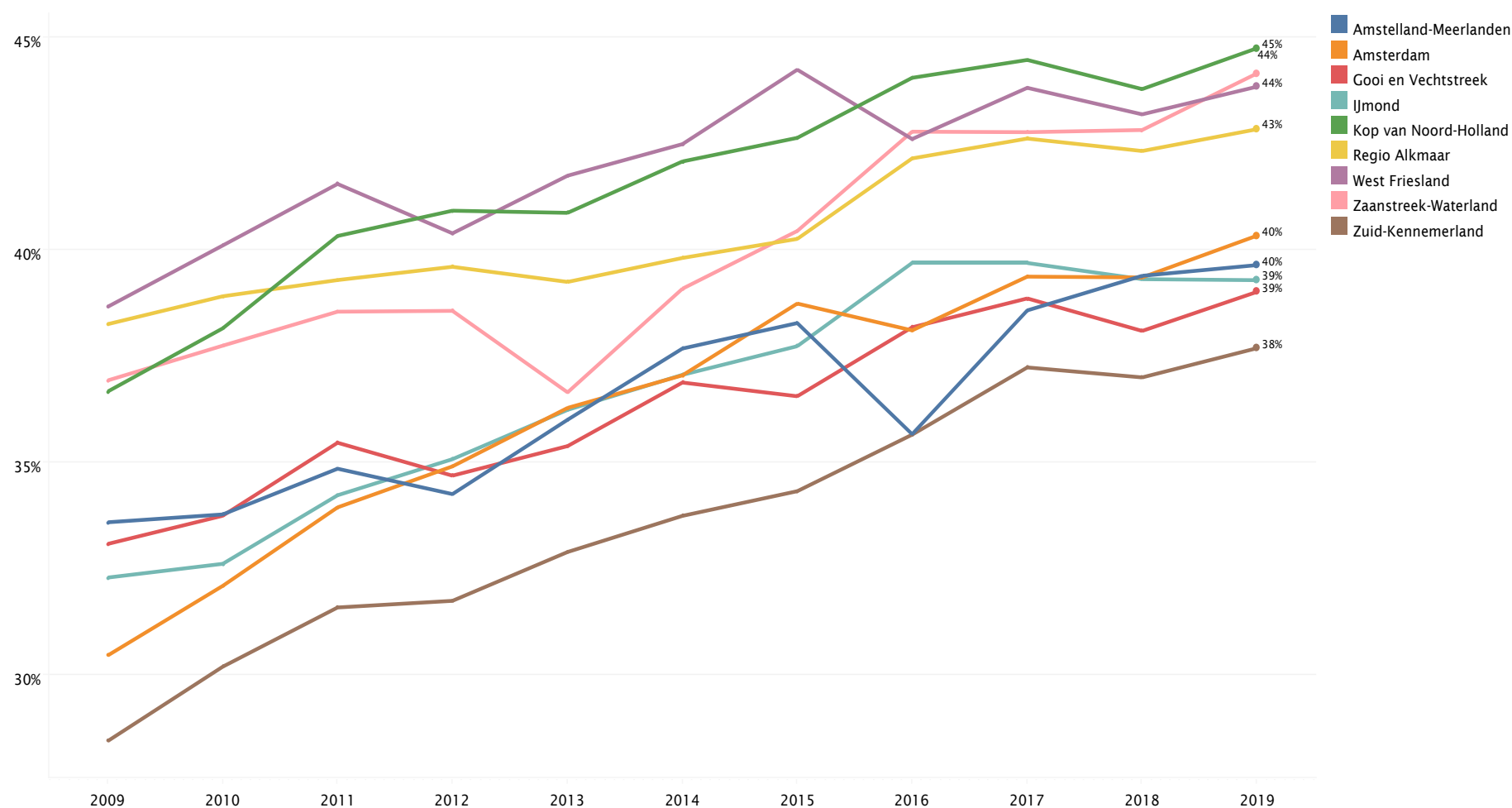

Aandeel fulltime en parttime banen

Al jarenlang groeit het aandeel parttimebanen in de detailhandel. In de provincie Noord-Holland is het aandeel parttimebanen⁴ gestegen tot 40% in 2018. Het steeds groter wordend aandeel in parttimebanen is het gevolg van de flexibilisering van de arbeidsmarkt.

In 2019 nam het aandeel parttimebanen in de detailhandel weer toe. De regionale verschillen zijn hierbij klein. De Kop van Noord-Holland kent het grootste aandeel parttimebanen, Zaanstreek-Waterland kent de grootste stijging (+3% in 2019).

Figuur 2.4 | Ontwikkeling aandeel parttime banen in detailhandel (2009-2019)

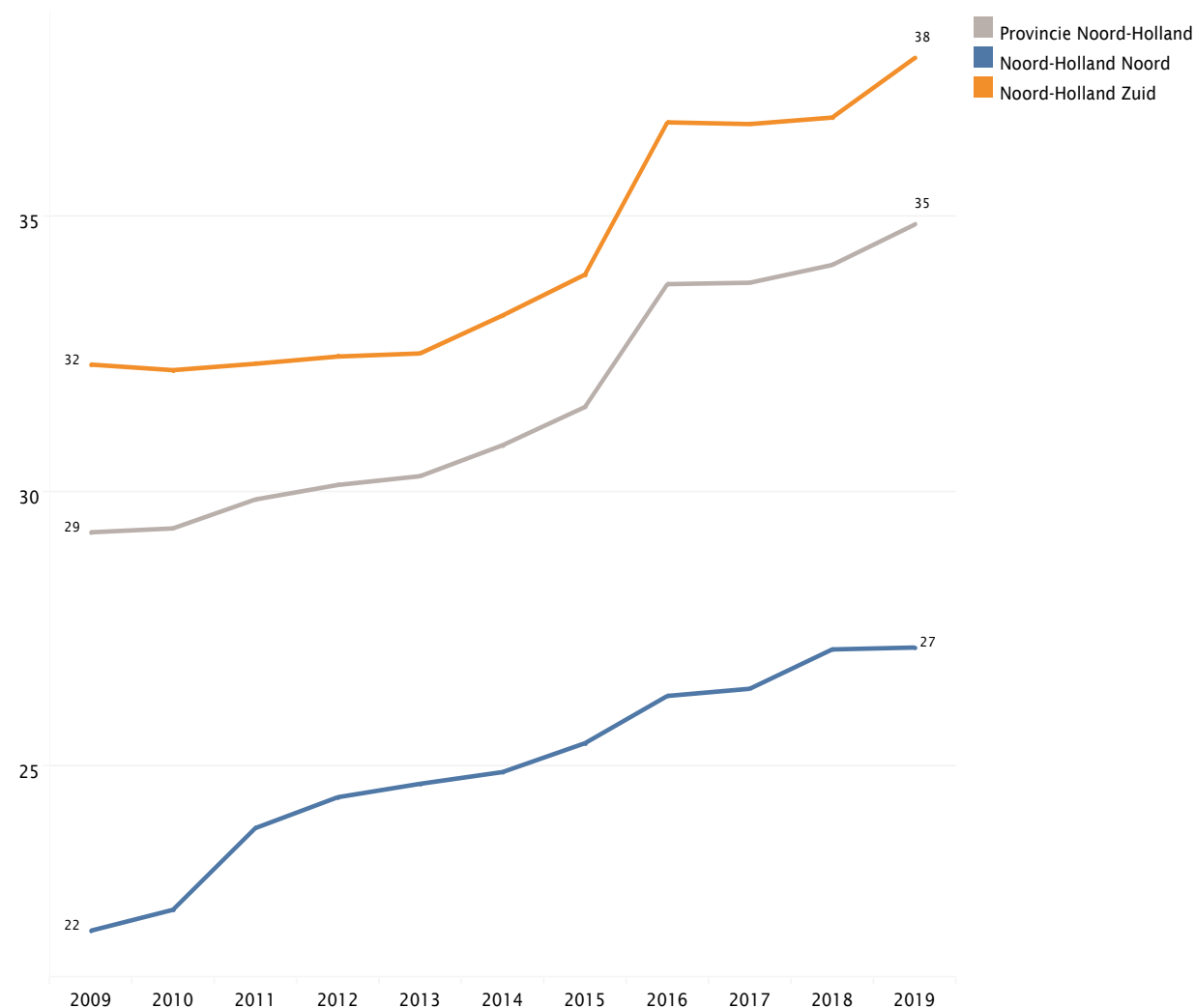
4) 12 uur of minder per week.

Productiviteitsgroei winkels

Een belangrijke indicator voor het economische functioneren voor detailhandel is het aantal banen per 1.000 m² winkelvloeroppervlak (hierna: wvo). Het aantal medewerkers geeft namelijk een beeld hoeveel klanten er in de winkel geholpen dienen te worden. In 2019

zet de productiviteitsgroei verder door. Dit betekent een productiviteitsgroei van het aantal banen ten opzichte van de winkelvloeroppervlakte. In Noord-Holland Zuid zet de groei flink door tot 38 banen per 1.000 m² wvo; in Noord-Holland Noord stagneert de groei op 27.

Figuur 2.5 | Ontwikkeling gemiddeld aantal banen per 1000m² winkelomvang

3 Aanbod en leegstand

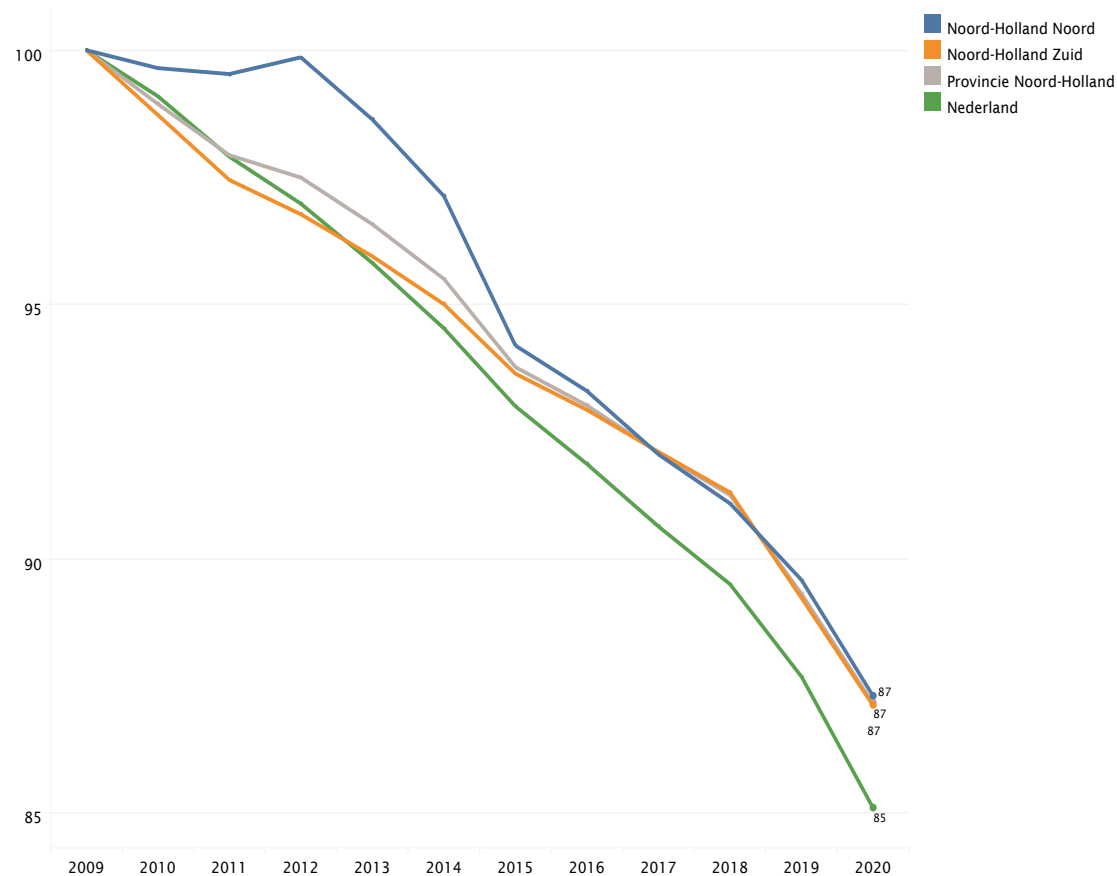
In dit hoofdstuk wordt het huidige winkelaanbod en de leegstand in de provincie Noord-Holland vergeleken met het verleden op basis van de cijfers van Locatus in 2020. Het aantal verkooppunten blijft dalen. Een trendbreuk is dat het winkelvloer-oppervlakte dit jaar ook daalt. De leegstand neemt in bijna alle regio's toe.

Ontwikkeling winkelaanbod – aantal verkooppunten

Het aantal winkels in Nederland daalt jarenlang gestaag. Op 1 januari 2020 waren er 90.196 verkooppunten in Nederland. In 2019 waren dit nog 92.932 verkooppunten.

Noord-Holland kent op 1 januari 2020 15.823 verkooppunten. Figuur 3.1 laat zien dat het aantal verkooppunten sinds 2009 met 13% is gedaald. Het Nederlandse gemiddelde daalt nog altijd harder dan het Noord-Hollandse gemiddelde, maar Noord-Holland Noord en Noord-Holland zijn nu in evenwicht. De verwachting is dat de daling de komende jaren verder doorzet.

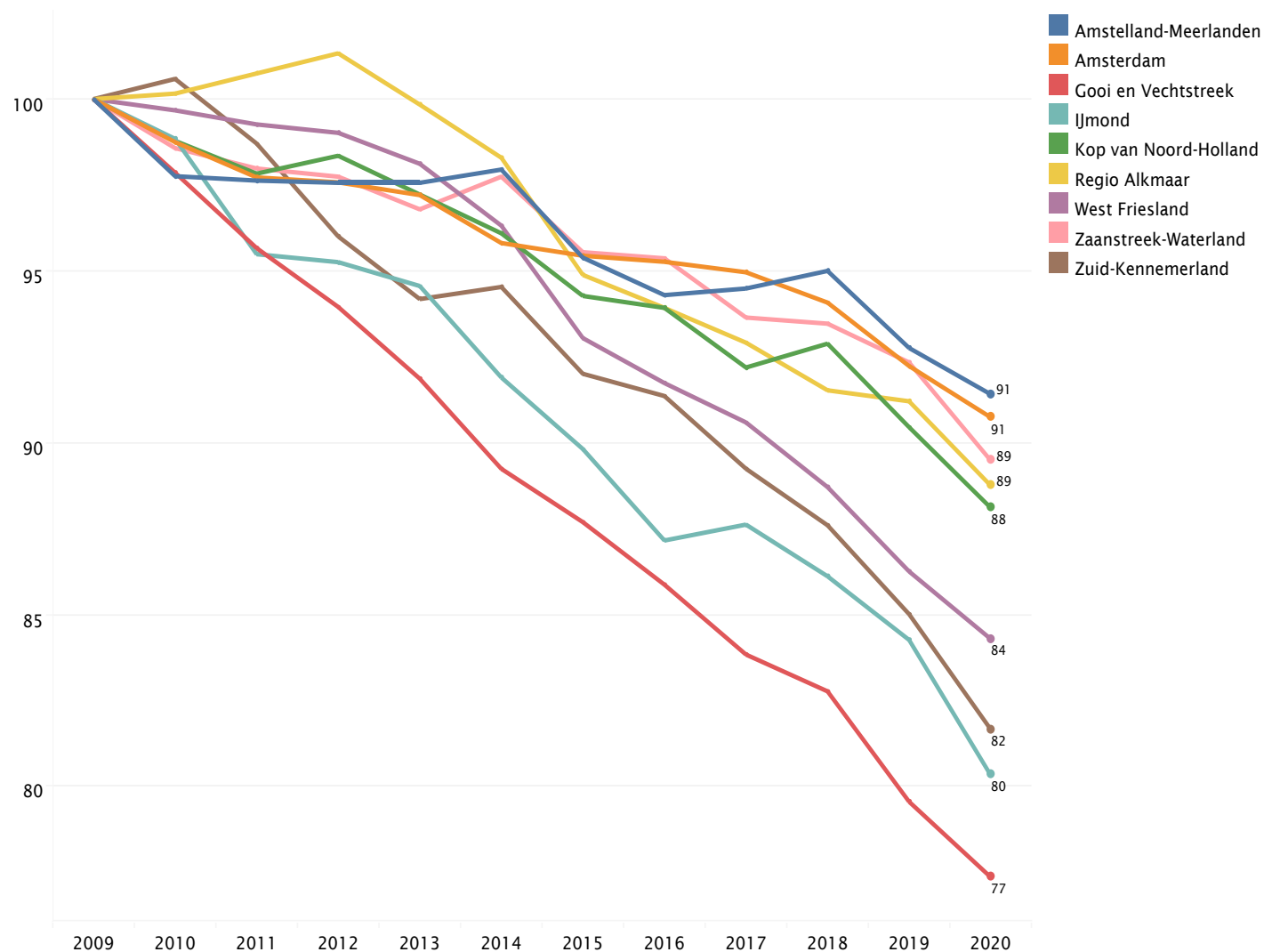
Figuur 3.1 | Ontwikkeling aantal verkooppunten (2009, index=100)

Figuur 3.2 laat zien dat er grote regionale verschillen zijn in Noord-Holland in aantal winkelverkooppunten. Daarbij is er een aantal regio's waar de jarenlange daling zich blijft voortzetten. Dit speelt in Gooi en Vechtstreek, IJmond en Zuid-Kennemerland en in iets

mindere mate West-Friesland. Amstelland-Meerlanden als Amsterdam kennen een minder sterke afname. Dit geldt ook voor onder meer de Kop van Noord-Holland en de regio Alkmaar.

Figuur 3.2 | Ontwikkeling aantal verkooppunten naar deelregio (2009, index=100)

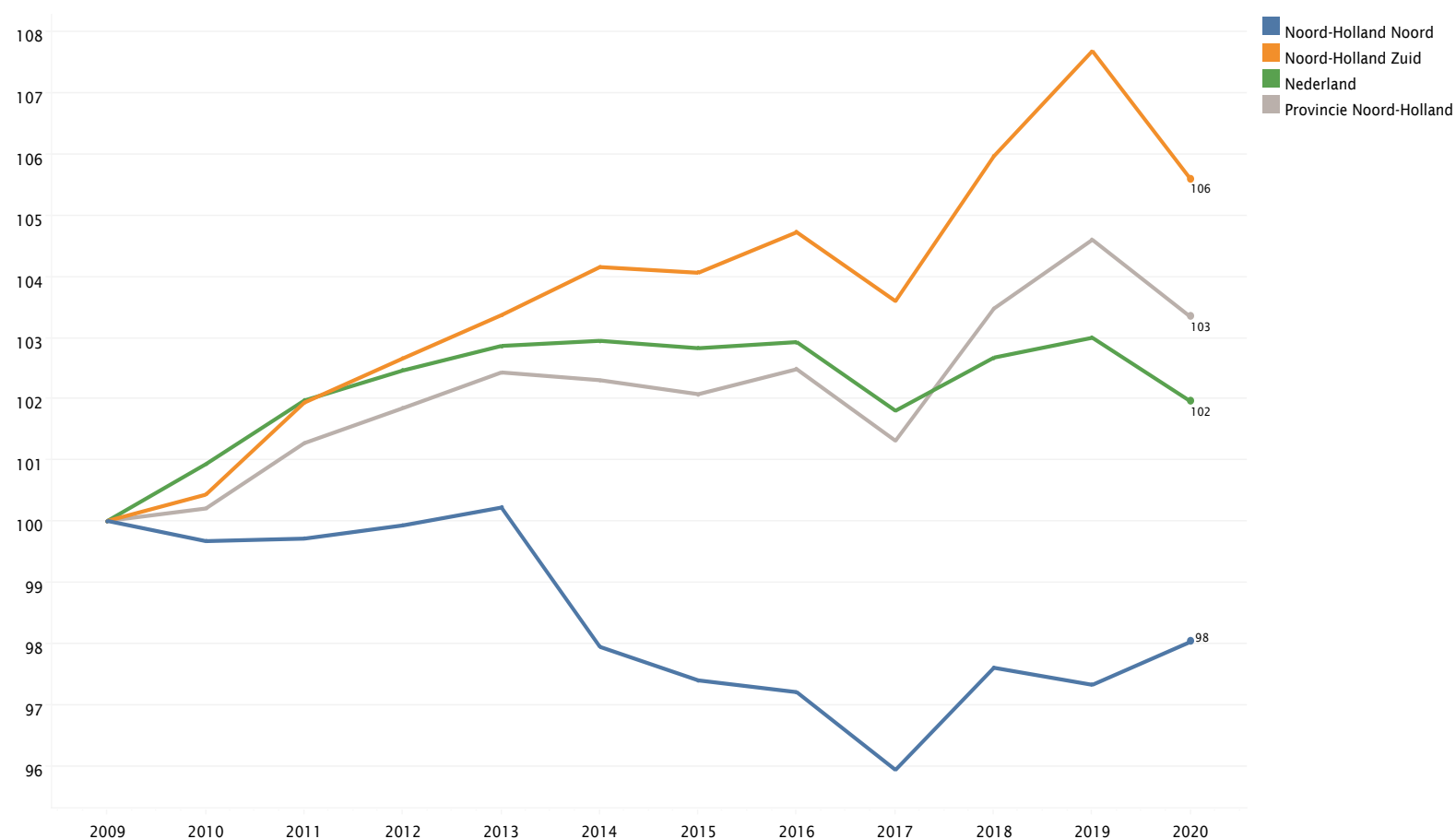

Ontwikkeling winkelaanbod – winkelvloeroppervlakte

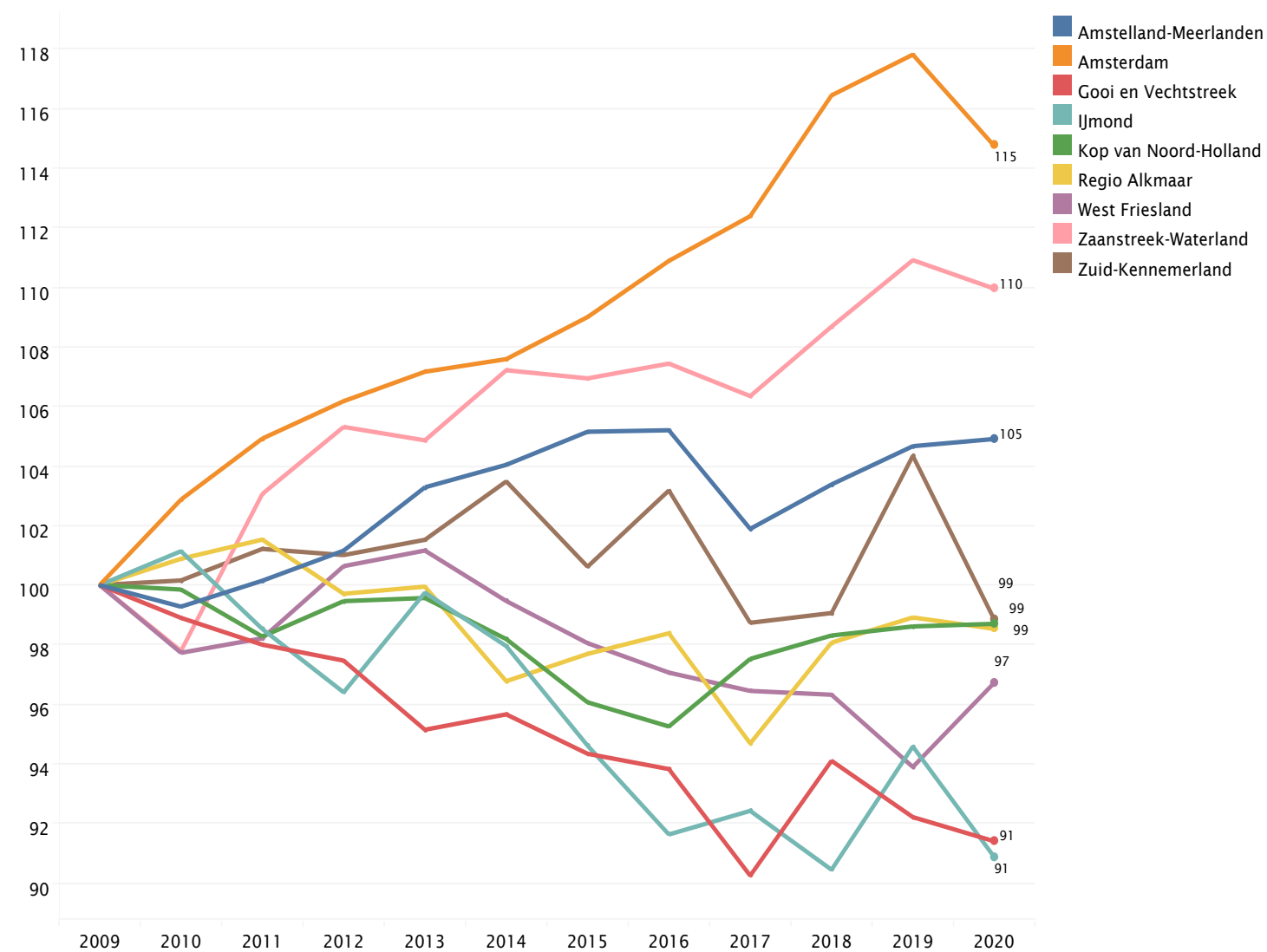
Naast het aantal verkooppunten daalt het aantal vierkante meters winkelvloeroppervlakte (wvo). Dit is een breuk met de jarenlange trend van schaalvergroting, waarin het aantal meters winkelvloeroppervlak stijgt, terwijl het aantal verkooppunten afneemt. Landelijk daalt het aantal vierkante meters WVO naar ruim 24 miljoen m² (exclusief leegstand). In Noord-Holland daalt het aantal vierkante meters naar 4,27 miljoen m² (exclusief leegstand). Noord-Holland Zuid kent een sterke daling in 2019.

Met de ontwikkeling van de winkelvloeroppervlakte laten de regio's een verschillend beeld zien. Het winkelvloeroppervlak in Noord-Holland Noord is stabiel. In Amsterdam is sprake van een trendbreuk met het afgelopen decennium. Niet alleen in Amsterdam (1,1 mln m²) maar ook in Haarlem (225.000 m²) is het winkelvloeroppervlak sterk afgenomen. Hier zijn de centrumgebieden voor detailhandel kleiner geworden, waarschijnlijk omgezet naar horeca, dienstverlening en wonen. Het winkelareaal in de IJmond is ook kleiner geworden door transformatie aan de Parallelweg in Beverwijk, één van eerste meubelboulevards in Nederland.

Figuur 3.3 | Ontwikkeling winkelvloeroppervlakte (2009=100)

Figuur 3.4 | Ontwikkeling winkelvloeroppervlakte naar deelregio (2009, index=100)

Ontwikkeling winkelaanbod – leegstand

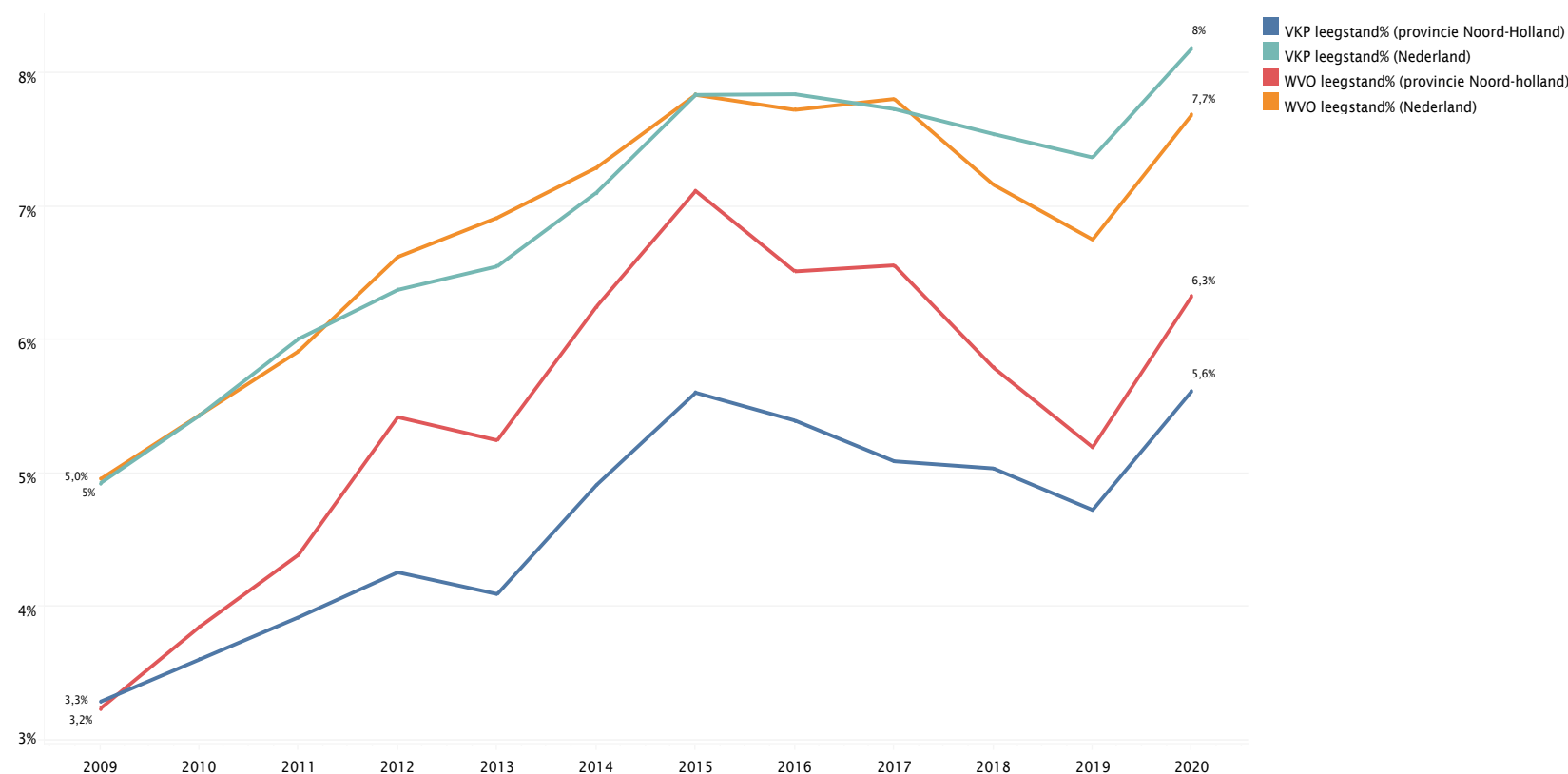
Voor leegstand worden twee soorten percentages gehanteerd: het meest gebruikte is leegstand in winkelvloeroppervlakte (m² wvo) en daarnaast het aantal leegstaande verkooppunten (vkp).⁵

Figuur 3.5 laat zien dat de leegstand in Noord-Holland nog steeds lager ligt dan het Nederlandse gemiddelde. De laatste drie jaar is landelijk de leegstand van verkooppunten

wel hoger dan de leegstand in wvo. Deze trend is in Noord-Holland (nog) niet zichtbaar: hier staan minder vaak kleine winkels leeg.

In 2020 is er wel een toename in de leegstand van zowel verkooppunten (5,6%) als WVO (6,3%). De verwachting is dat de leegstand (ondanks de verwachte economische hoogconjunctuur) blijft toenemen. Dit komt onder meer door bedrijfsbeëindiging van zelfstandige ondernemers, optimalisatie van winkels door ketens, faillissement van winkelketens en de steeds grotere invloed van het internet-winkelen.

Figuur 3.5 | Ontwikkeling leegstand in aantal vkp en m² wvo Noord-Holland en Nederland

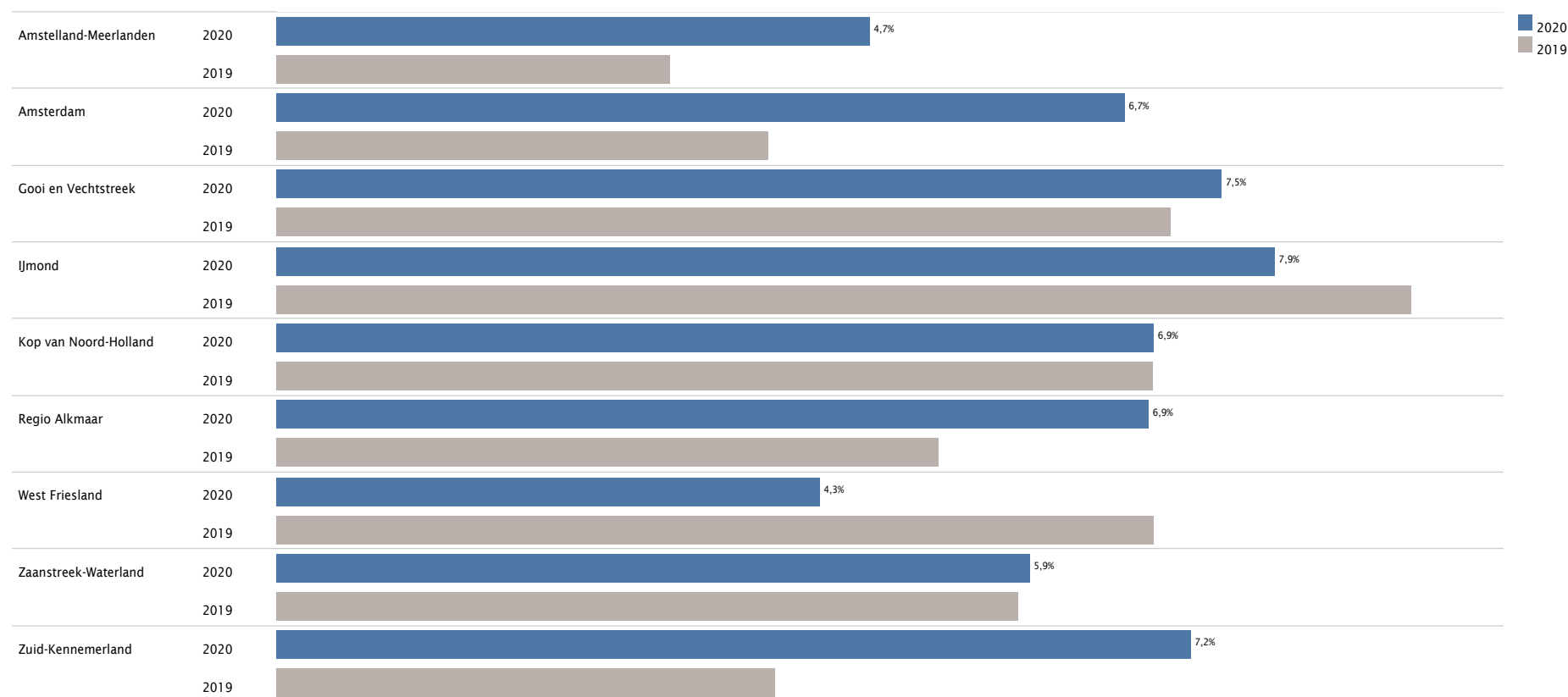
5) In deze Monitor Detailhandel worden de door Locatus gehanteerde leegstandsdefinities gehanteerd. Deze worden door Provincie Noord-Holland berekend en zijn ten opzichte van de monitor van eerdere jaren met terugwerkende kracht licht gecorrigeerd.

Ontwikkeling leegstand per deelregio

Ook op deelregio-niveau is de toename in leegstand te zien. In een aantal regio's neemt de leegstand toe, maar net als vorig jaar worden de verschillen minder groot. De IJmond kent nog steeds de hoogste leegstand in Noord-Holland (7,9%) maar is nu meer in lijn met andere regio's met een relatief hoge leegstand (Gooi en Vechtstreek en Zuid-Kennemerland).

De leegstand is bijna verdubbeld in Zuid-Kennemerland (7,2%) en Amsterdam (6,7%). In Amstelland-Meerlanden is de leegstand ook fors toegenomen (4,7%). De leegstand in West-Friesland is daarentegen gedaald tot 4,3%.

Figuur 3.6 | Leegstandspercentage m² wvo per deelregio, 2019-2020

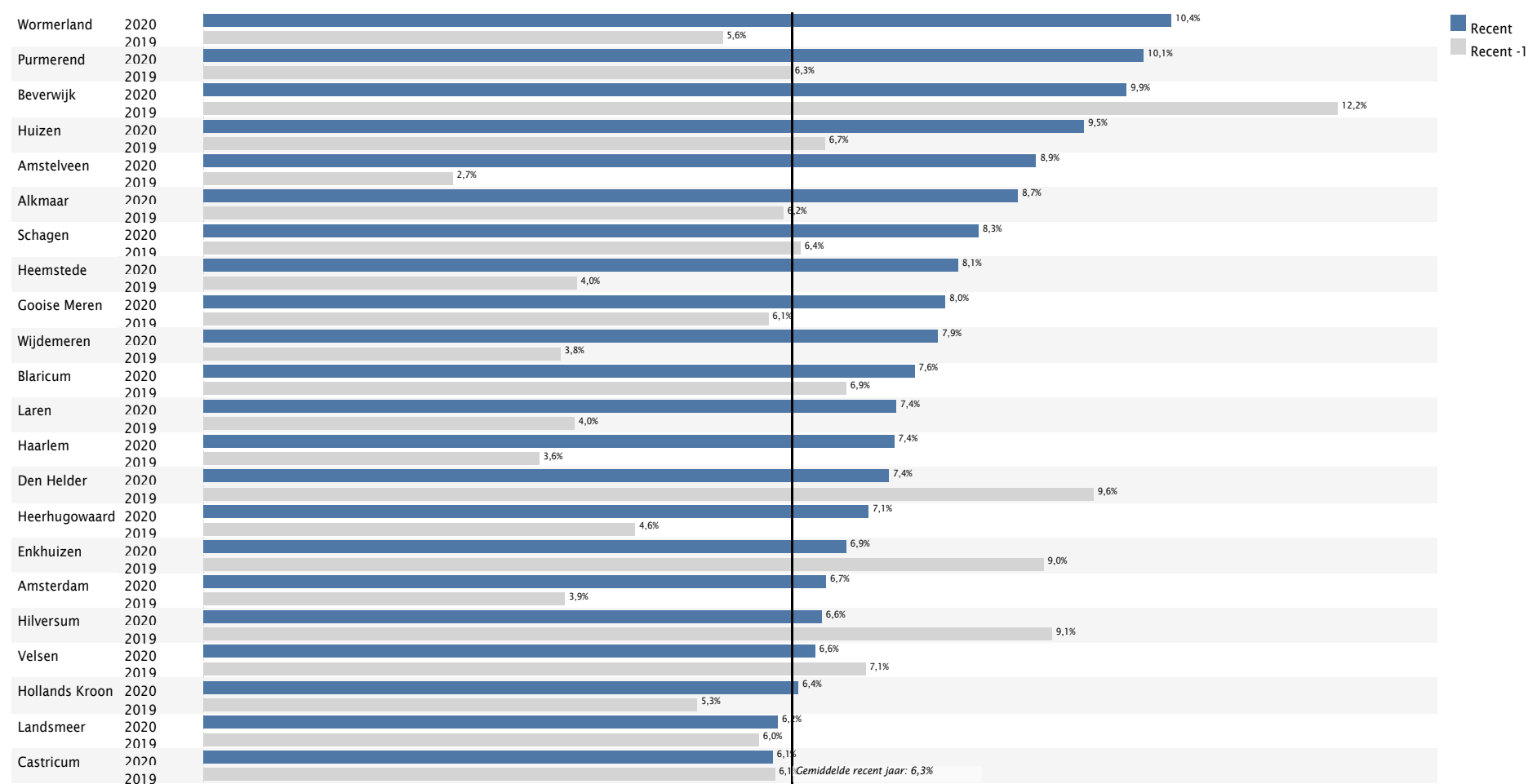

Ontwikkeling leegstand per gemeente

De meeste gemeenten kennen ook een toename in leegstand. In figuur 3.7 zijn de gemeenten met de hoogste leegstand in Noord-Holland opgenomen. Vooral de leegstand in Beverwijk is afgenomen tot onder de 10% (9,9%). Maar ook in Den Helder, Enkhuizen en Hilversum is de leegstand fors gedaald. Zowel Wormerland als Amstelveen kennen

een verdubbeling van de leegstand. In het geval van Amstelveen komt dit onder meer door het fallissement van Hudson's Bay. In Wormer staat een aantal panden in de Dorpsstraat leeg. De leegstand in Purmerend is ook sterk toegenomen tot 10,1%, met name door aanvangsleegstand in het centrum van de gemeente.

Figuur 3.7 | Gemeenten met hoogste leegstand (m² wvo)

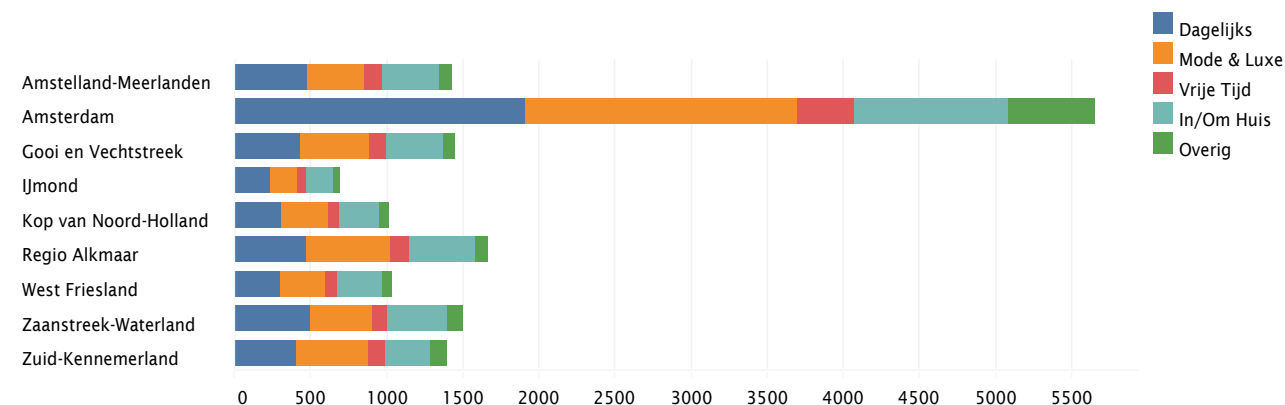

Branchering per deelregio

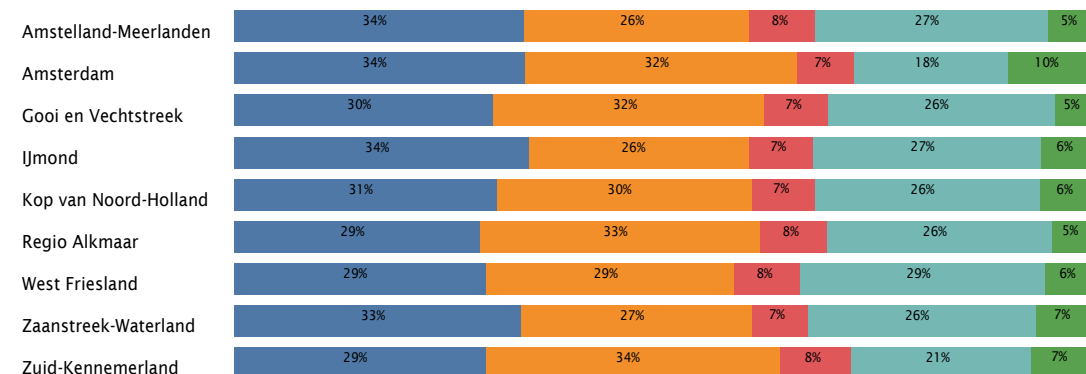
In de onderstaande figuren (3.8 en 3.9) staat de brancheverdeling per Noord-Hollandse deelregio met betrekking tot het aantal vierkante meters en het aantal verkooppunten. In aantal verkooppunten zijn mode & luxe en de dagelijkse sector het sterkst vertegen-

woordigd, al neemt het aandeel dagelijks jaarlijks toe. In vierkante meters is de categorie in/om het huis (met name de bouwmarkten) de belangrijkste branche. Het aandeel dagelijks neemt iets meer toe; de overige branches blijven stabiel.

Figuur 3.8 | Aantal verkooppunten per branchegroep per deelregio

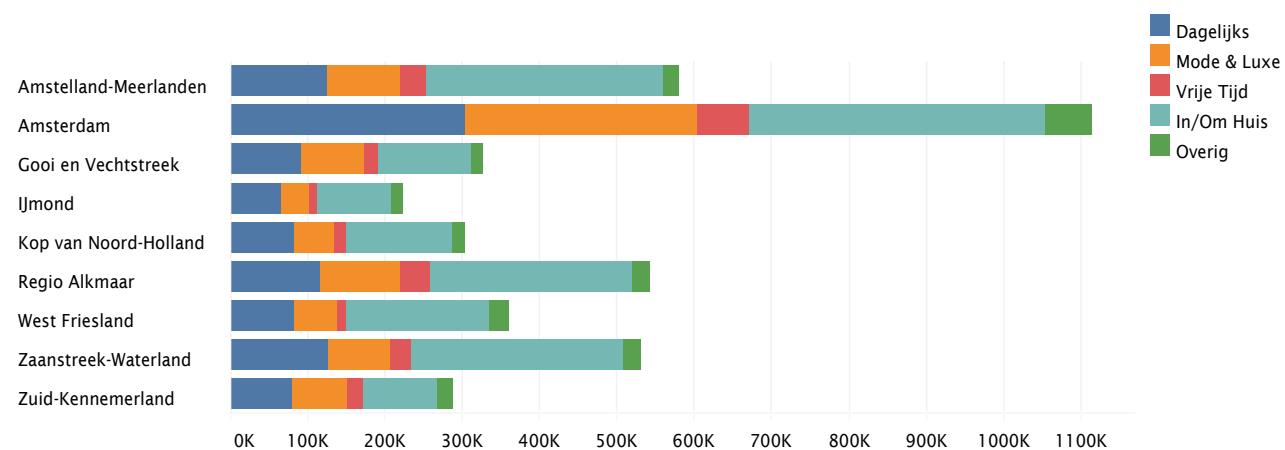
Aandeel verkooppunten per branchegroep per deelregio

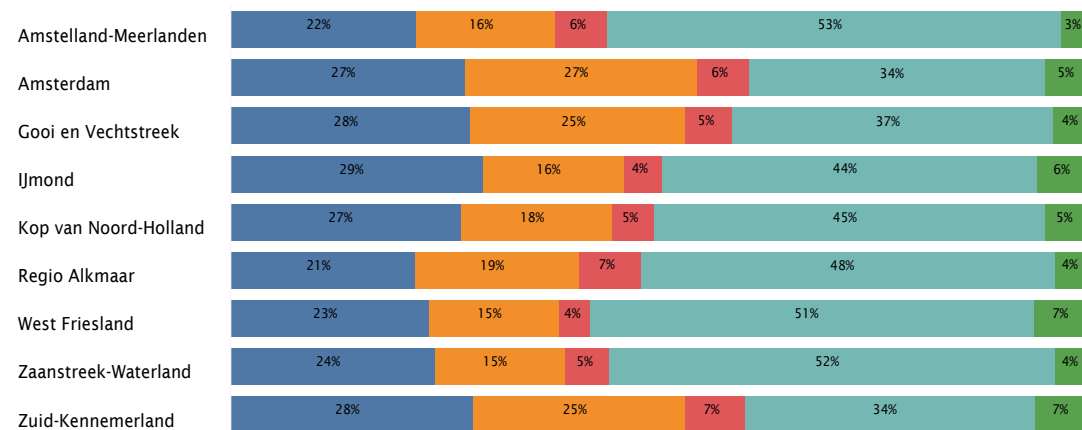
Bron: Locatus, 1 januari 2020

Figuur 3.9 | Winkelvloeroppervlakte in m² per branchegroep per deelregio

Aandeel winkelvloeroppervlakte per branchegroep per deelregio

De winkelgebieden groter dan 15.000 m²

Grootschalige winkelgebieden, die groter zijn dan 15.000 m², worden in deze monitor apart geanalyseerd. In 2020 zijn er in totaal 50 winkelgebieden groter dan 15.000 m². Amsterdam kent nog steeds de meeste grootschalige winkelgebieden, met name wijk- en stadsdeelcentra.

Figuur 3.10 | Winkelgebieden groter dan 15.000 m² per deelregio

Deelregio	Centrum	PDV	Wijkcentrum	Totaal
Amstelland-Meerlanden	3	2	0	5
Amsterdam	1	5	10	16
Gooi en vechtstreek	3	0	0	3
IJmond	2	2	0	4
Kop van Noord-holland	3	2	0	5
Regio Alkmaar	2	3	1	6
West Friesland	2	1	0	3
Zaanstreek-Waterland	2	3	0	5
Zuid-Kennemerland	2	0	1	3
Totaal	20	18	12	50

Bron: Locatus, 1 januari 2020

Figuur 3.11 | Top 10 winkelgebieden Noord-Holland (aantal winkels)

1	Centrum Amsterdam	2.002
2	Centrum Haarlem	514
3	Centrum Alkmaar	387
4	Ferdinand Bolstraat	384
5	Centrum Hilversum	270
6	Centrum Hoorn NH	261
7	Amsterdam Kinkerstraatbuurt	258
8	Centrum Zaandam	208
9	Centrum Purmerend	198
10	Amsterdam PC Hoofdstraat - Van Baerlestraat	179

Bron: Locatus, 1 januari 2020

In figuren 3.11 en 3.12 zijn de top-10 grootste winkelgebieden in Noord-Holland aangegeven in aantal winkels en winkelvloeroppervlakte (exclusief leegstand). Het centrum van Amsterdam is en blijft het grootste winkelgebied van Noord-Holland in beide opzichten. In tegenstelling tot voorgaande jaren is er dit jaar in grote winkelsteden sprake van een krimp. In vrijwel alle centrumgebieden van figuur 3.11 nam het aantal winkels met enkele tientallen af.

Figuur 3.12 | Top 10 winkelgebieden Noord-Holland (omvang in m²)

1	Centrum Amsterdam	266.031
2	Woonboulevard Zaandam	109.138
3	Boulevard Cruquius	86.061
4	Centrum Haarlem	77.038
5	Overstad	75.446
6	Amsterdam Zuidoost Arena Boulevard	67.781
7	Centrum Hilversum	66.956
8	Centrum Alkmaar	62.702
9	Centrum Zaandam	59.510
10	Centrum Hoofddorp	55.393

In 2019 nam niet alleen het aantal winkels af, ook de winkelvloeroppervlakte in de grote centrumgebieden werd kleiner. Dit geldt met name voor Amsterdam (krimp van bijna 12.000 m²) en Haarlem (krimp van ruim 8.000 m²). De perifere detailhandelscentra bleven daarentegen in oppervlakte stabiel of namen zelfs toe in omvang. Hierdoor is dit jaar Boulevard Cruquius een groter winkelgebied dan Centrum Haarlem geworden.

De belangrijkste verklaring voor krimpende centrumgebieden is ten eerste bedrijfsbeëindiging van zelfstandige ondernemers, ten tweede kritische reflectie op het portfolio bij winkelketens (vermindering aantal winkels) en tot slot faillissementen van winkelketens. Deze ontwikkelingen leiden deels andere functies als horeca en wonen en deels tot leegstand.

Leegstand in winkelgebieden is niet in de cijfers figuur 3.11 en 3.12 opgenomen, maar komt hieronder aan bod.

Figuren 3.13 en 3.14 weergeven de hoogste leegstandspercentages van de grootste winkelgebieden en de bijbehorende oppervlaktes en verkooppunten. De hoge leegstand op de Sijsjesbergweg in Amsterdam is waarschijnlijk tijdelijk vanwege de verbouwing van een grote woonwinkel. Een aantal grote winkelgebieden heeft een grote leegstand, zoals Centrum Alkmaar (in oppervlakte en aantal winkels) en Centrum Den Helder (in percentage winkels). Ten opzichte van voorgaande jaren komt Woonboulevard Beverwijk dor gedeeltelijke transformatie niet meer voorkomt in dit overzicht.

Figuur 3.13 | Winkelleegstand grote winkelgebieden, 15% en hoger (gemeten in m²)

			WVO Leegstand %	WVO Leegstand	VKP Leegstand %	VKP Leegstand
Amsterdam	Sijsjesbergweg	PDV	32%	11.260	8%	2
Den Helder	Centrum Den Helder	Centrum	19%	8.689	18%	53
Amstelveen	Centrum Amstelveen	Centrum	19%	86.061	6%	17
Purmerend	Centrum Purmerend	Centrum	18%	77.038	10%	44
Alkmaar	Centrum Alkmaar	Centrum	18%	75.446	10%	89
Huizen	Centrum Huizen	Centrum	16%	67.781	12%	22
Velsen	Centrum Ijmuiden	Centrum	16%	66.956	13%	20
Haarlem	Haarlem Schalkwijk	Wijkcentrum	15%	55.393	15%	22

Bron: Locatus, 1 januari 2020

In de middelgrote winkelgebieden is de leegstand toegenomen ten opzichte van 2019. Een deel is te verklaren door enkele grote panden met aanvangsleegstand, zoals Zuid-Scharwoude en Europa-boulevard en Eerste Oosterparkstraat in Amsterdam. Een deel heeft ook een structureel karakter zoals de leegstaande panden op het Europaplein in Heemskerk en de Wijkerbaan in Beverwijk.

Figuur 3.14 | Winkelleegstand middelgrote winkelgebieden, tussen 3.000 m² - 15.000 m², 15% en hoger (gemeten in m²)

			WVO Leegstand %	WVO Leegstand	VKP Leegstand %	VKP Leegstand
Langedijk	Centrum Zuid Scharwoude	Centrum	38%	2.164	8%	2
Amsterdam	Europaboulevard	Wijkcentrum	28%	1.349	14%	1
Amstelveen	Amsterdamseweg-Noord	Wijkcentrum	24%	1.102	13%	4
Gooise Meren	Huizerweg	Wijkcentrum	23%	1.625	11%	8
Wormerland	Centrum Wormer	Centrum	23%	1.810	13%	6
Heemskerk	Europaplein Heemskerk	Wijkcentrum	22%	1.263	30%	11
Hoorn	Huesmolen	Wijkcentrum	18%	1.805	9%	5
Amsterdam	Eerste Oosterparkstraat	Wijkcentrum	16%	1.527	11%	11
Beverwijk	Wijkerbaan	Wijkcentrum	16%	1.219	19%	9

4 Toekomstbestendigheid

De toekomstbestendigheid van winkelgebieden in Noord Holland is in kaart gebracht op basis van de Retail Risk Index en de verwachte bevolkingsontwikkeling. Vooral kleine centra voor de dagelijkse boodschappen zijn toekomstbestendig. Het aandeel winkelcentra met een hoog risico neemt steeds meer toe.

Retail Risk Index

De Retail Risk Index (RRI) van Locatus voorspelt hoe groot de kans is dat een ondernemer over één jaar nog gevestigd is in een winkelcentrum. Dat risicoprofiel van winkels wordt gebaseerd op vier indicatoren: pandindex, branche-index, straatindex en marktindex⁶. Het is voor gemeenten en de detailhandelssector relevant het risicoprofiel te kennen om de toekomstbestendigheid van het winkelgebied te kunnen verbeteren.

Kleur	Retail Risk Index	Risico
	131-150	Zeer hoog risico
	111-130	Hoog risico
	91-110	Gemiddeld risico
	71-90	Weinig risico
	50-70	Zeer weinig risico

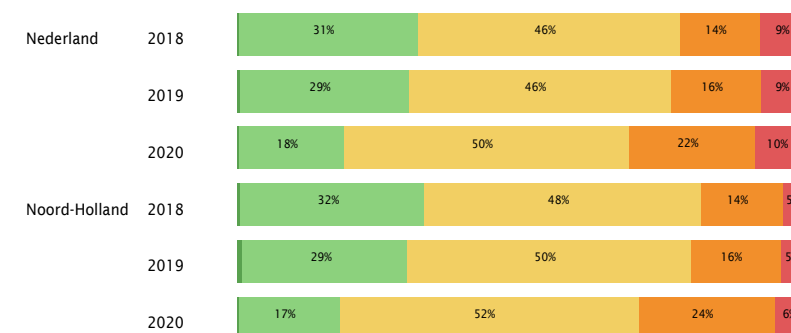
Er zijn per winkelgebied vijf risico-categorieën in de RRI: hoe hoger de index, des te groter het risico dat de ondernemer er volgend jaar niet meer gevestigd is. Winkelgebieden met een groot aandeel winkels in de categorie "RRI lager dan 90" staan er goed voor en kunnen als gezond en toekomstbestendig worden gezien. Immers, hier is een beperkte kans dat winkeliers hun winkel binnen één jaar sluiten. Winkelgebieden met een groot aandeel winkels met een index met 110 en hoger zijn minder toekomstbestendig en hebben een uitdaging om gezonder te worden.

De RRI van 2018, 2019 en 2020 is in kaart gebracht voor de winkels van de 158 (middel)grote winkelcentra⁷ van Noord-Holland.

Retail Risk index in perspectief

Vergeleken met Nederland heeft Noord-Holland een gemiddelde RRI-score. Het aandeel winkels met een zeer hoog risico (rood in figuur 4.1) is nog steeds kleiner dan het Nederlandse gemiddelde. Opvallend is dat de categorie van hoog risico (oranje in figuur 4.1) in Noord-Holland duidelijk is toegenomen in 2020. Dit ligt nu hoger dan het Nederlandse gemiddelde. Het aandeel winkels met een beperkt risico neemt jaarlijks steeds meer af.

Figuur 4.1 | Gemiddelde RRI index Nederland en Noord-Holland naar risicoklasse, 2018-2020

RRI index
 130 < RRI_index <= 150
 110 < RRI_index <= 130
 90 < RRI_index <= 110
 70 < RRI_index <= 90
 50 < RRI_index <= 70

Bron: Locatus, 2018-2020

6) Pandindex : De pandindex geeft het beeld van de kwaliteit van het pand: verhuisbewegingen van huurders, de leegstand door de jaren heen en de herkomst van de nieuwe huurder. Branche-index: De kwaliteit van de branche: het percentage van ondernemers in de branche dat het afgelopen jaar in een soortgelijk winkelgebied is gestopt. Straatindex: De kwaliteit van de straat of postcodegebied: de score van de panden in hetzelfde winkelgebied speelt een rol op het functioneren. Volgens Locatus kan een leegstaand pand een vlekwerking hebben in de winkelstraat. Marktindex: De verhouding van vraag (passanten, consumenten en koopkracht) en aanbod (WVO en aantal concurrerende winkels) in de markt.

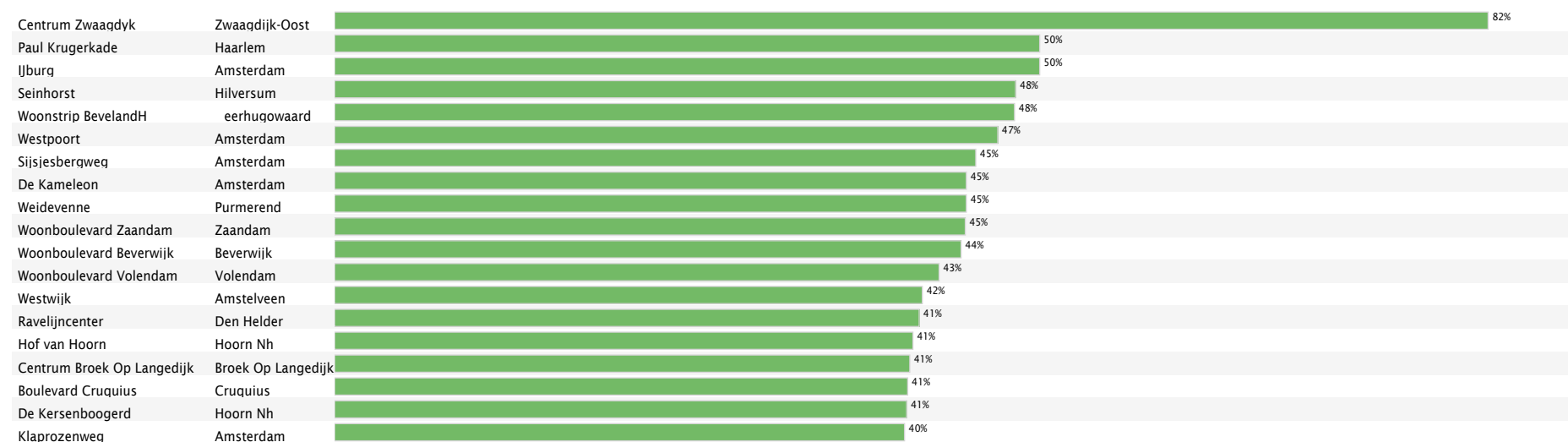
7) Om de regionale focus en anonimiteit van de individuele eigenaren te bewaken is er een ondergrens gehanteerd. Er is een selectie gemaakt van winkelgebieden met twintig of meer verkooppunten, aangevuld met winkelgebieden met tien of meer verkooppunten waarvan het totaal WVO meer dan 10.000 vierkante meter bedraagt. Dit is voor dit hoofdstuk de gehanteerde ondergrens.

Toekomstbestendige winkelcentra

In Noord-Holland zijn er nog steeds duidelijk verschillen tussen de risico. In figuur 4.2 zijn op basis van de gehanteerde ondergrens 20 winkelgebieden met de gemiddeld laagste risico indices opgenomen. Ten opzichte van 2019 zijn deze winkelgebieden minder toekomstbestendig geworden. Een uitzondering daarop is het centrum van Zwaagdijk, dat het aandeel winkels in de lage tot zeer lage risicocategorie van 60% naar 82% zag toenemen. Deze locatie kent geen leegstand en een goede menging van succesvolle formules in het groeiende segment dagelijks

aanbod. In vergelijking met voorgaande jaren blijven ook Amsterdam-IJburg, Seinhorst in Hilversum en Woonstrip Beveland zeer toekomstbestendig. In 2019 was Hoogwoud nog het winkelgebied met de laagste risico's, maar door de aanvangsleegstand van enkele kleine winkels staat dit gebied dit jaar niet meer in de top-20. Leegstand zegt niet altijd alles, want ondanks de grote leegstand in vierkante meters op de Sijsjesbergweg (hoofdstuk 3), is deze locatie zeer toekomstbestendig door goede prestaties van de winkelstraat, branchering en de marktvraag op deze locatie.

Figuur 4.2 | Meest toekomstbestendige winkelgebieden in Noord-Holland (lage en zeer lage risico-index > 40%)

Bron: Locatus, 1 januari 2020

Minder toekomstbestendige winkelcentra

De twintig winkelgebieden met hoge en zeer hoge risico-index in Noord-Holland zijn zichtbaar in figuur 4.3. In de lijst zijn niet alleen centrumgebieden, maar ook wijkcentra en PDV-locaties te vinden. In deze winkelgebieden kunnen gemiddeld een derde van de winkels worden bestemd als risicovol en zeer risicovol (RRI hoger dan 110).

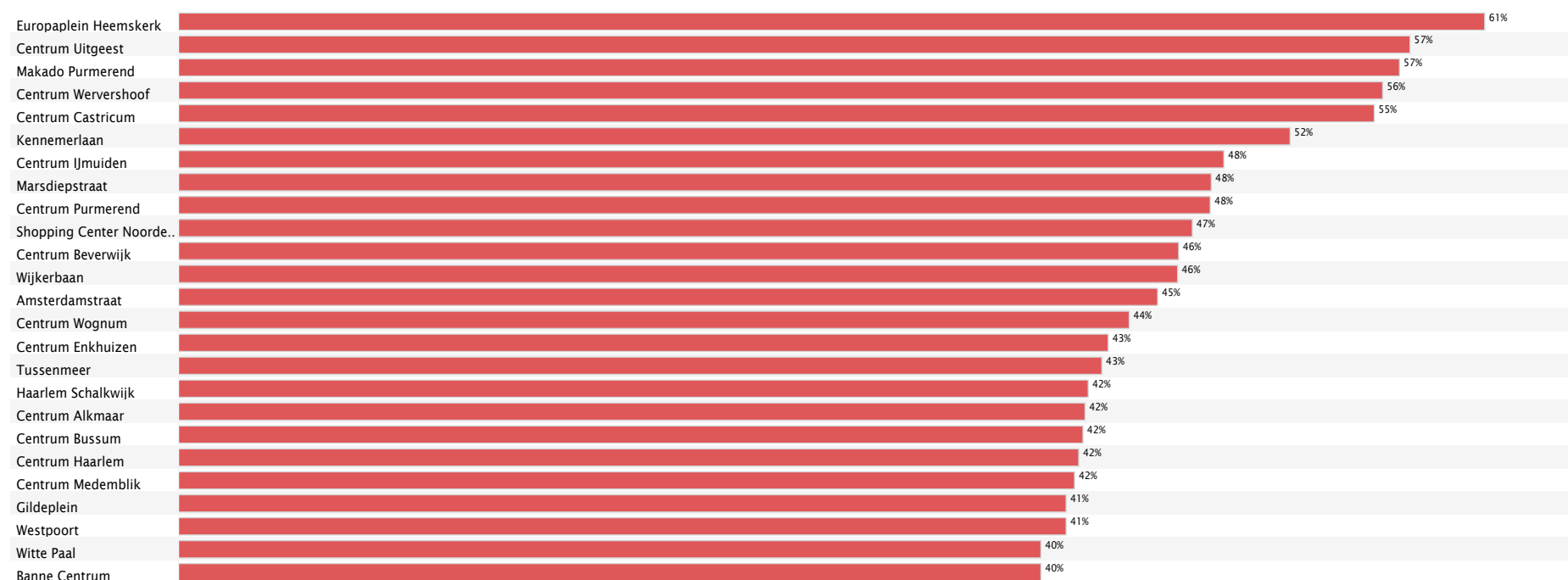
Een meerderheid van de lijst minder toekomstbestendige winkelgebieden betreft centrumgebieden. Zo hebben Uitgeest, Castricum en Enkhuizen relatief veel winkels in de hogere risico categorieën. Maar ook grotere centra zoals Alkmaar en Haarlem hebben relatief veel winkels in de hoge en zeer hoge risico-index. Deze lijst laat zien dat de opgave om toekomstbestendig te worden zich niet beperkt tot buurtwinkelcentra en verouderde meubelboulevards, maar ook de

centra van de traditionele kernen in Noord-Holland raakt.

Ook bevat figuur 4.3 nog steeds meerdere centra uit dezelfde gemeente. Dit is zichtbaar voor Den Helder (Marsdiepstraat, Centrum, De Schooten) IJmuiden (Centrum, Kennemerlaan) en Beverwijk (Centrum, Wijkerbaan).

De percentages in de lijst van minder toekomstbestendige winkelgebieden neemt door de jaren heen steeds meer toe. Dit past in het beeld dat ondanks de hoogconjunctuur van de afgelopen jaren veel winkelgebieden het nog steeds heel moeilijk hebben. De verwachting is dat door de Coronacrisis komend jaar deze trend door zal zetten.

Figuur 4.3 | Minst toekomstbestendige winkelgebieden in Noord-Holland (hoge en zeer hoge risico-index > 40%)

Bron: Locatus, 1 januari 2020

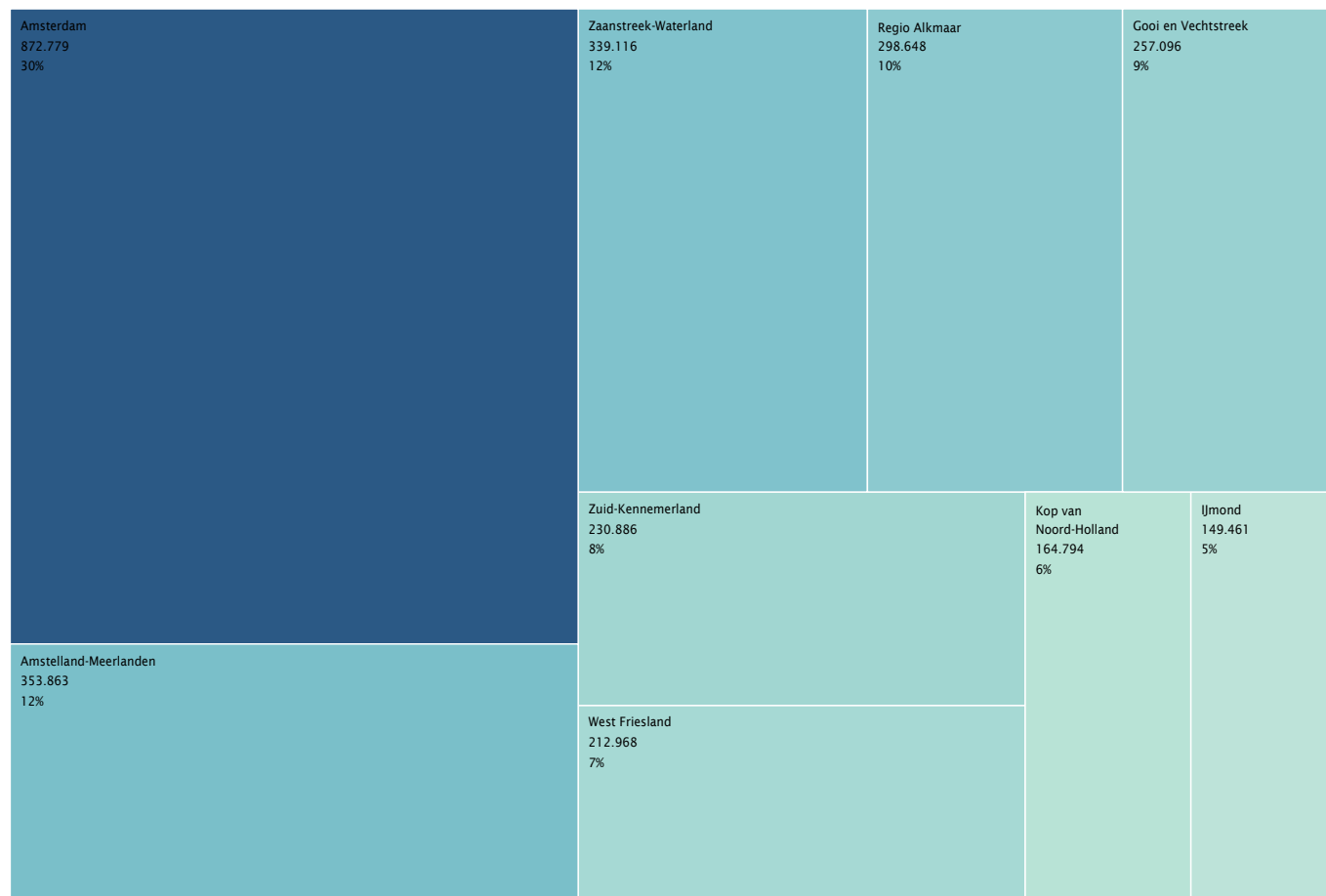

Bevolking

Op basis van de bevolkingsontwikkeling kan een aanvullend beeld over de toekomstbestendigheid van de Noord-Hollandse winkelcentra worden geschetst⁸. De groei van het aantal inwoners is immers medebepalend voor de behoefte aan detailhandel.

Figuur 4.4 laat de verdeling van het aantal inwoners per deelregio zien. Hier is zichtbaar dat bijna een derde van de Noord-Hollandse bevolking in Amsterdam woont. In Noord-Holland Noord woont iets minder dan een kwart van de Noord-Hollandse bevolking.

Figuur 4.4 | Verdeling inwoneraantal naar deelregio

Bron: CBS, 1 januari 2020

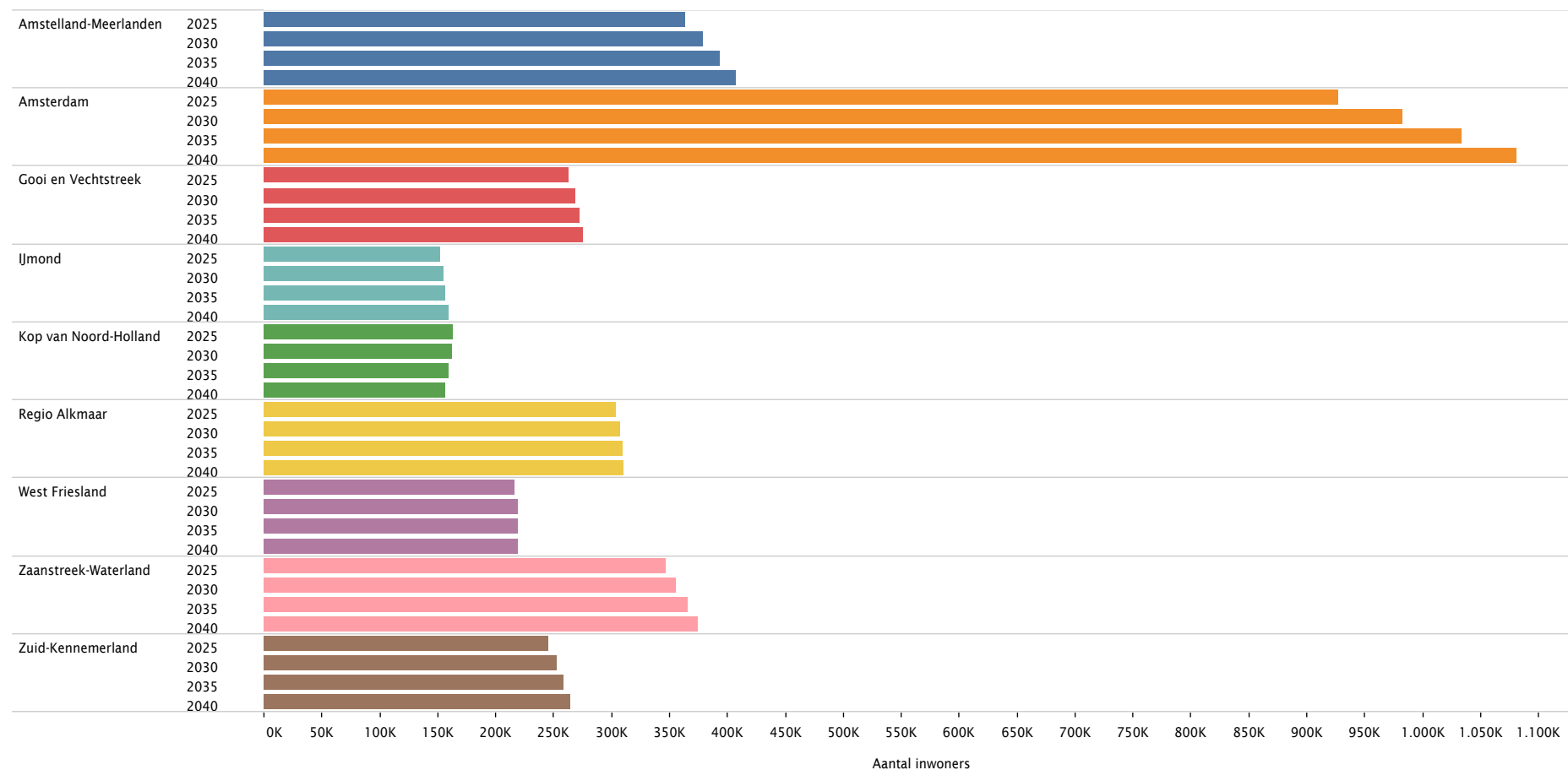
8) De marktindex van de RRI bevat ook de toekomstige vraag van consumenten, maar brengt bevolkingsontwikkeling niet expliciet in beeld.

Bevolkingsprognose

Het aantal inwoners in Noord-Holland groeit jaarlijks sneller dan in de rest van Nederland. In Figuur 4.5 is te zien dat de bevolkingsgroei het grootst is in Amstelland-Meerlanden en Amsterdam. Daarnaast valt op dat Zaanstreek-Waterland een relatief sterke groei gaat

doormaken. Alleen de Kop van Noord-Holland krijgt te maken met een stabilisatie of lichte bevolkingsdaling. Naar alle waarschijnlijkheid geeft de bevolkingsgroei een lichtgroeiende behoefte aan detailhandelsvoorzieningen en banen in alle deelregio's, maar met name door de komst van internetwinkels leidt dit niet overal tot meer behoefte aan fysieke winkels.⁹

Figuur 4.5 | Bevolkingsprognose per deelregio

Bron: Noord-Holland in Cijfers, 1 januari 2020 prognosemodel

9) Marktruimteonderzoek Provincie Noord-Holland 2025, BSP (2018)

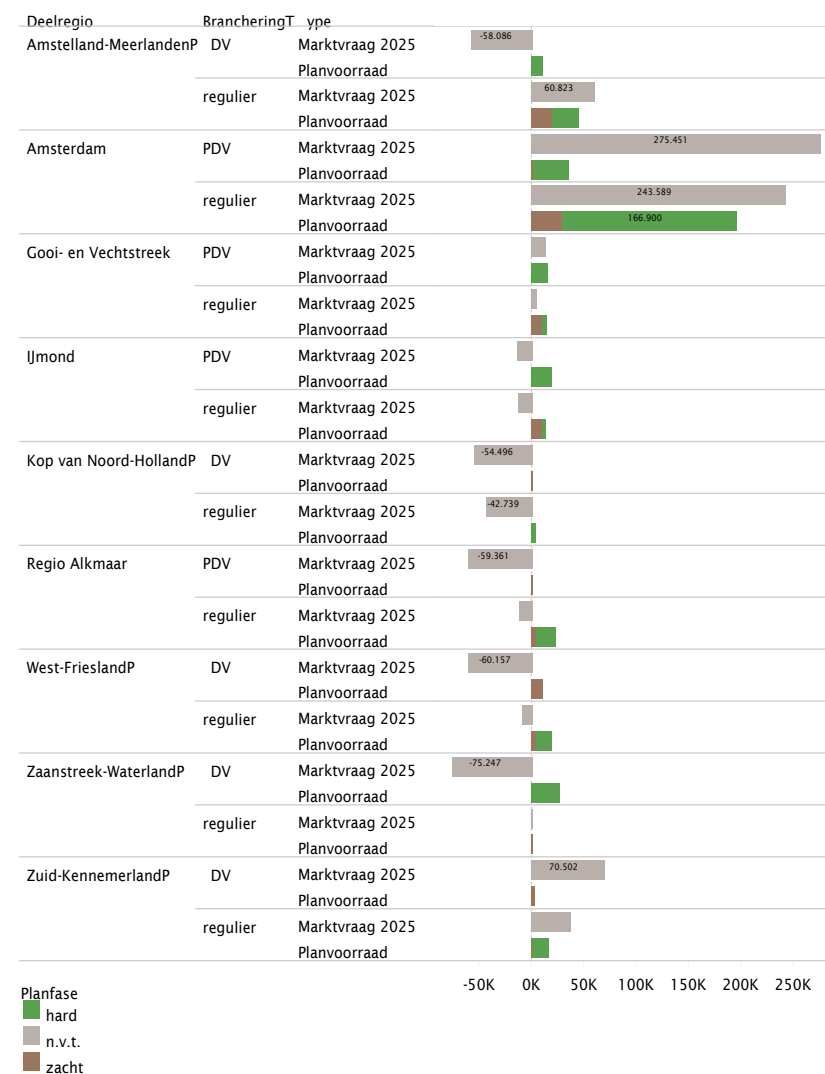
5 Planvoorraad en marktruimte

Dit hoofdstuk gaat in op de plannen en initiatieven voor nieuwe detailhandel (mogelijk aanbod) en zet deze af tegen de marktruimte (toekomstige vraag). Deze verhouding komt steeds beter in balans door de daling van het aantal vierkante meters winkelplannen, met name PDV.

Het MRA Bureau en de Provincie Noord-Holland hebben in 2018 de marktruimte voor de sectoren regulier (dagelijks, mode en luxe en vrije tijd) en PDV (in en om het huis) door BSP laten berekenen en vastgesteld. Marktruimte is geen uitbreidingsruimte (BSP, 2018). De confrontatie van marktruimte met leegstand en plancapaciteit geeft wel een eerste indicatie van de uitbreidingsmogelijkheden (positief of negatief). Marktruimte betreft feitelijk het verschil in functioneren van het winkelaanbod in een regio ten opzichte van het landelijke gemiddelde functioneren, uitgedrukt in metrage (m²).

In de meeste deelregio's is er nog steeds sprake van overbewinkeling (figuur 5.1.) In deze deelregio's zullen gemeenten kritisch moeten blijven kijken naar uitbreiding van vierkante meters winkelplannen (met name PDV maar ook steeds meer regulier). Ook in 2020 is er nog wel een forse marktruimte in Amsterdam, een matige ruimte in Zuid-Kennemerland en een kleine marktruimte in Gooi en Vechtstreek. Dit is zichtbaar in figuur 5.

Figuur 5.1 | Indicatie detailhandelsplannen en marktruimte 2025 in m² per deelregio

Bron: opgave gemeenten 2020, BPS 2018

Planvoorraad

Op basis van enquêtering van alle gemeenten is een overzicht gemaakt van alle plannen voor uitbreiding, nieuwbouw en herontwikkeling van detailhandel in Noord-Holland. Uiteindelijk is een actuele lijst opgesteld met alle detailhandelsinitiatieven stand per februari 2020.

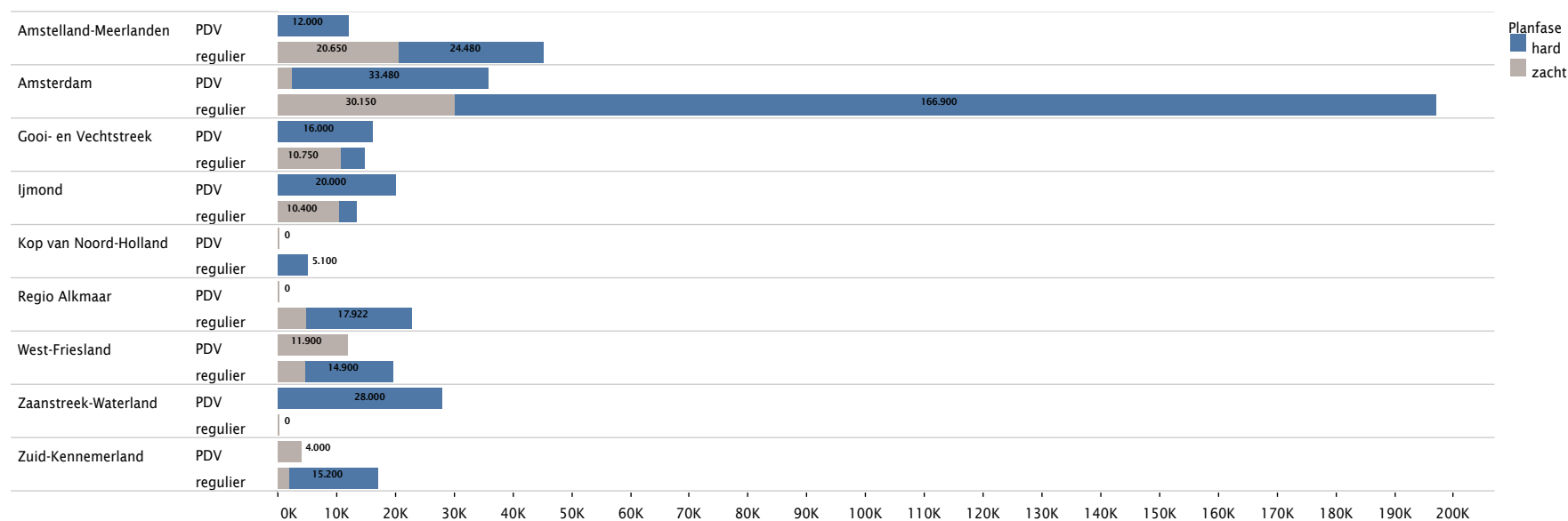
De plannen zijn onderverdeeld naar reguliere detailhandel en PDV. Dit laatste betreft perifere locaties waar grootschalige winkels gevestigd mogen worden, die niet inpasbaar zijn in binnenstedelijke locaties. Ook wordt er een onderverdeling gemaakt naar harde en zachte detailhandelsplannen. Harde plannen zijn vastgelegd in bestemmingsplannen en zachte plannen zitten in een minder gevorderd stadium.

Figuur 5.2 is een overzicht van alle opgegeven detailhandelsplannen per deelregio. Er is in Noord-Holland in 2020 een totale plancapaciteit detailhandel van 462.000m². Dit kan nader onderverdeeld worden in:

- 335.000 m² reguliere detailhandel, waarvan 251.000 m² harde plancapaciteit.
- 127.000 m² PDV, waarvan 100.000 m² harde plancapaciteit.

Verreweg de meeste plannen zijn te vinden in Amsterdam, 200.000 m² regulier en ruim 33.000 m² PDV.

Figuur 5.2 | Indicatie detailhandelsplannen- en inivatieven in m² per deelregio

Bron: opgave gemeenten 2020

Ontwikkeling planvoorraad en marktruimte

Op basis van de gemeentelijke enquêtes sinds 2016 kan de ontwikkeling van de planvoorraad in beeld worden gebracht. Ten opzichte van 2019 is de totale plancapaciteit afgenomen met 134.000 m², met name PDV.

In de meeste deelregio's was er sprake van een lichte afname van de planvoorraad door realisatie, correctie of schrappen van plannen. Dit heeft vooral in de Kop van Noord-Holland en de Zaanstreek geleid tot een afname van de planvoorraad. De afname in deze deelregio's sluiten aan op de bevindingen van overbewinning uit het marktruimte-onderzoek. De planvoorraad in Amsterdam en de afname in de andere deelregio's passen ook goed in verhouding tot de behoefte uit het marktruimteonderzoek. Per saldo leiden de ontwikkelingen tot meer evenwicht tussen toekomstige vraag en aanbod in de deelregio's van de provincie Noord-Holland.

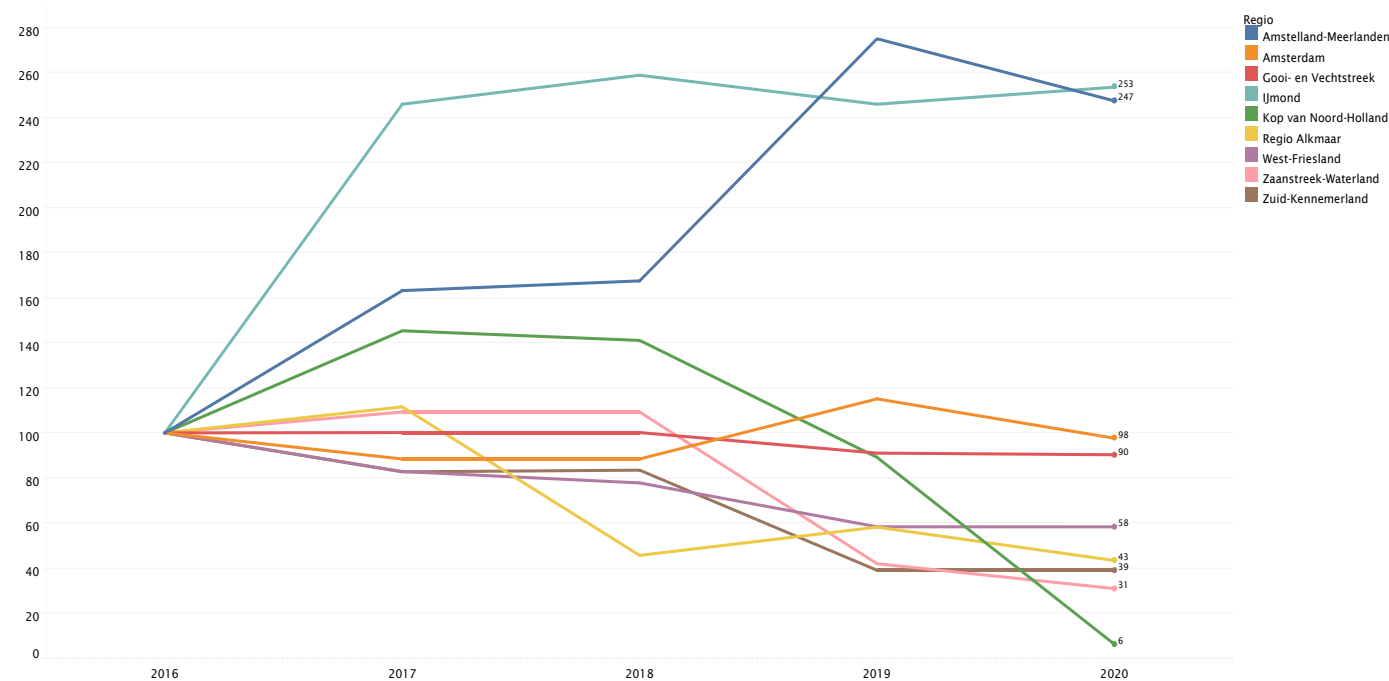
Regionale adviescommissies

Uit de gemeentelijke enquête onder alle Noord-Hollandse gemeenten blijkt dat er 105 locaties zijn met plannen voor uitbreiding detailhandel, nieuwbouw of herontwikkeling. Ten opzichte van 2019 zijn er per saldo 27 plannen afgegaan (geschrapt, gerealiseerd of gecorrigeerd).

In de enquête is in 2020 gevraagd of plannen worden voorgelegd aan de Regionale Advies Commissies detailhandel (RAC noord en zuid). Bij 53 plannen is het voorleggen van de plannen niet van toepassing: deze plannen zijn al eerder getoetst of behoeven geen toetsing volgens de gemeenten. Bij 28 plannen is het nog niet bekend of er een adviesaanvraag komt.

Bij 15 plannen is een adviesaanvraag RAC voorzien of gepland. Daarvan worden er naar verwachting drie in 2020 voorgedragen en vier in het jaar 2021.

Figuur 5.3 | Ontwikkeling WVO plannen (2016, index=100)

Bron: opgave gemeenten, 2016-2020

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland
Directie BEL | Sector Regionale Economie en Erfgoed

Fotografie

Theo Baart

Grafische verzorging

Xeroxmediaservices

Haarlem, mei 2020

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. M.B. Recter

BEL/REE

Telefoonnummer +31235144998

recterm@noord-holland.nl

1 | 2

Betreft: Monitor Detailhandel 2020

Verzenddatum

25 JUNI 2020

Geachte leden,

Kenmerk

1117618/1440151

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het volgende toe:
Monitor Detailhandel 2020.

Uw kenmerk

Kennisontwikkeling en informatievoorziening zijn een belangrijk onderdeel van het provinciaal Detailhandelsbeleid 2015-2020. Naast kennisontwikkeling en informatievoorziening. Zo brengen wij jaarlijks de monitor Detailhandel Noord-Holland uit. De detailhandelsmonitor is een instrument om de verhouding tussen vraag en aanbod in de detailhandel in beeld te brengen. De monitor is daarom een belangrijk uitgangspunt voor het detailhandelsbeleid van gemeenten en regio's en van belang in de advisering van de door de provincie ingestelde Regionale Adviescommissies Detailhandel.

Het rapport geeft informatie over de feitelijke ontwikkelingen in de werkgelegenheid, winkelvloeroppervlakte, leegstand en de toekomstbestendigheid van winkelgebieden, aangevuld met data over gemeentelijke detailhandelsplannen. In de monitor gebruiken wij de gegevens uit het verleden om de trends in de toekomst in te kunnen schatten.

De monitor beschrijft de ontwikkelingen in 2019 met als peildatum 1 januari 2020. De consequenties van de Corona-crisis zijn hierin niet meegenomen. De verwachting is dat de situatie in winkelgebieden verder verslechtert.

De detailhandel in Noord-Holland is goed voor ruim 148.766 banen. De werkgelegenheid is licht gegroeid, met name in de postorder- en internetbanen.

Dit jaar daalde het aantal verkooppunten opnieuw tot 15.823. Ook daalde het aantal vierkante meters winkelvloeroppervlakte naar 4,27 miljoen vierkante meter. Dit is een breuk met de jarenlange trend van schaalvergroting.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

In 2020 is er ook een toename in de leegstand gemeten in winkelvloeroppervlakte (6,3%). Dit is nog steeds onder het landelijke gemiddelde. De verschillen in leegstand tussen de regio's in Noord-Holland zijn opnieuw afgenomen.

De toekomstbestendigheid van winkelgebieden in Noord-Holland is in kaart gebracht op basis van het risicoprofiel. De kans dat winkels voortijdig de deuren zullen moeten sluiten is in veel winkelgebieden groter geworden. Dit speelt in toenemende mate in verschillende centrumgebieden van Noord-Holland.

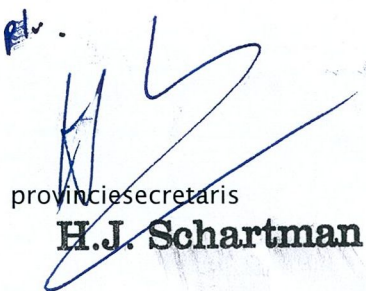
De totale omvang van de detailhandelsplannen in Noord-Holland is 462.000 vierkante meter in 2020. Dit is een afname ten opzichte van 2019. Deze ontwikkeling leidt tot meer evenwicht tussen detailhandelsplannen en de aanwezige marktruimte.

De provincie Noord-Holland zet zich in om leegstand in de winkelgebieden te verminderen, transformatie te stimuleren en samenwerkingen te verbeteren via de HIRB+ regeling en door regionale afstemming tussen gemeenten te bevorderen.

De Monitor Detailhandel Provincie Noord-Holland 2020 is te vinden op:
https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Economie_Werk/Detailhandel.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
H.J. Schartman

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage

Monitor Detailhandel Noord-Holland 2020

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3636
Extern Zaak ID	994478
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.c
Omschrijving	Economie: Brief GS aan PS inz. De Kop Werkt! Jaarrapportage 2019 en verlengen programma (C-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Jaarrapportage 2019
Brief aan PS over De Kop Werkt! vaststellen jaarrapportage en verlengen samenwerking.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	29 juni 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	30 juni 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De provincie Noord-Holland werkt met de vier gemeenten in de Kop van Noord-Holland (Den Helder, Hollands Kroon, Schagen en Texel) aan de uitvoering van het programma De Kop Werkt! Over de voortgang van het programma wordt gerapporteerd. Er wordt voorgesteld om de samenwerkingsovereenkomst met een jaar te verlengen.

[illegible]

Nr.	Naam project	Omschrijving project	Totaal budget voor projecten Investeringslijst 2017 -2020 (30 mln euro)	Gevraagd budget tot en met 2020 (jaarprogramma 2017, 2018, 2019, 2020, 1e tranche)	Benodigd budget voor jaarprogramma 2020, 2e tranche	Uitgegeven tot en met 2019	Nog beschikbaar aan te vragen budget voor 2020	Besluit stuurgroep 17 oktober 2019 verschuiven gelden. Is verwerkt in kolom totaal budget en gevraagd budget.	Nog openstaande vragen af te handelen.	Groen afgerond in 2020. Rood loopt na 2020 door.
	Bestuursopdracht Destinatiemarketing									
711	Uitvoering marketingstrategie	Aan de hand van een toeristisch regioprofiel wordt een marketingstrategie bepaald en in de periode 2017-2020 worden diverse campagnes gevoerd.	1.600.000	1.600.000	0	1.062.625	0			
	Bestuursopdracht Regionaal Ambitiedocument									
111	Revitalisering De Koog/Planet Texel	Project betreft een revitalisering van De Koog (aanpassingen in Dorpsstraat, Kop van Zuid en Rondje De Koog en aanpassingen openbare ruimten).	1.500.000	1.500.000		1.022.212	0			
121	Opwaarderen Dorpsplein Huisduinen	Herinrichting van het Dorpsplein.	350.000	350.000		10.000	0	Conform besluit Stuurgroep DKW! wordt vanuit project nr. 141 (verbetering Zanddijk) € 200.000 verschoven naar dit project.		Mogelijke afronding 1e kwartaal 2021
122	Verbinding zee-strand Huisduinen	Aanleg van een strandopgang voor een verbetering van de bereikbaarheid van het strand.	100.000	100.000		2.930	0			Mogelijke afronding 1e kwartaal 2021
131	Versterken ligging aan zee/Voorhoedeproject	Multifunctioneel ruimtegebruik op de dijk door realisering van een icon/kunstwerk.	1.000.000	1.000.000		60.940	0			Voorbereiding 2020, uitvoering 2021
151	Revitalisering Groote Keeten	Aanpassing openbare ruimte omgeving Dorpsplein Groote Keeten.	371.779	371.779		250.000	0	Conform besluit Stuurgroep DKW! wordt vanuit project nr. 181 (Petten Zuid) € 121.779 verschoven naar dit project.		Project is afgerond.
161	Gebiedsvisie Sint Maartenszee	Vanuit de gebiedsvisie Sint Maartenszee is gekozen om het project "verkeersveiligheid/uitstraling Belkmerweg/ Westerduinweg/ Zeeweg" en "verleggen voetpad Zeeweg" uit te voeren.	250.000	250.000		0	0			Mogelijke afronding 2e kwartaal 2021
171	Onderzoek Petten Energy & Health	Het project betreft een totale gebiedsontwikkeling. Concrete projecten zijn voorzieningen tbv EHC, toegankelijkheid terrein, informatiecentrum, receptiegebouw en/of een incubatorgebouw.	1.628.221	1.628.221	0	190.932	0	Conform besluit Stuurgroep DKW! wordt vanuit project nr. 181 (Petten Zuid) € 128.221 verschoven naar dit project.		Loopt door na 2020.
192	Identity Matching	Doel van het project Identity Matching is om met concrete projecten de (toeristisch-) economische attractiviteit van de kustplaatsen te versterken.	260.000	260.000		172.066	0			
310	Waddenbaai	Ontwikkeling van een Waddenbelevingsroute met drie concrete projecten. Tevens betreft het project het opstarten van een interbestuurlijk gebiedsproces voor de Waddenbaai.	500.000	500.000		470.000	0			Deelproject Uitkijktoren Balgzand wordt 2021
411	Huisvesting arbeidsmigranten	Fatsoenlijke huisvesting van buitenlandse werknemers moet invulling geven aan dit project.	100.000	87.700		67.196	12.300		Vrijvallend 32.804	
421	Verduurzamingonderzoeken agrarische sector	Inventarisatie van oplossingsrichtingen en de vertaling naar concrete projecten voor de gevolgen van de reductie van uitstoot van CO2 uit de glastuinbouw.	50.000	50.000		11.400	0			
431	Gezond lokaal voedselprogramma	Met twee verschillende projecten wordt ingezet op het vergroten van de marktkansen voor streekproducten.	50.000	50.000		50.000	0			Project is afgerond.
441	Versterking IJsselmeerkustbeleving	Aanleg recreatieve voorzieningen langs de IJsselmeerkust i.v.m. versterking van de IJsselmeerkustbeleving.	735.000	735.000	0	98.228	0	Conform besluit stuurgroep DKW! wordt € 15.000 verschoven naar het project 542 vaarroutenetwerk knooppunt Kolhorn.	Overheveling van restantbudget 230.000 project 441 IJsselmeerkustbeleving naar project 543 vaarroutenetwerk IJsselmeer-Amstelveen.	
512	Dorpsontwikkeling Oudesluis	Uitvoering van het dorpsontwikkelplan Oudesluis.	500.000	500.000		500.000	0			Project is afgerond.
513	Dorpsplan Wieringerwerf	Verbeteren leefbaarheid in Wieringerwerf met als concrete projecten de verplaatsing van brandweerkazerne, ambulancepost en politiebureau en nieuwbouw van de gemeentewerf.	400.000	400.000		400.000	0			

Nr.	Naam project	Omschrijving project	Totaal budget voor projecten Investeringslijst 2017 -2020 (30 mln euro)	Gevraagd budget tot en met 2020 (jaarprogramma 2017, 2018, 2019, 2020, 1e tranche)	Benodigd budget voor jaarprogramma 2020, 2e tranche	Uitgegeven tot en met 2019	Nog beschikbaar aan te vragen budget voor 2020	Besluit stuurgroep 17 oktober 2019 verschuiven gelden. Is verwerkt in kolom totaal budget en gevraagd budget.	Nog openstaande vragen af te handelen.	Groen afgerond in 2020. Rood loopt na 2020 door.
514	Dorpsontwikkelplan Wieringerwerf	Verbeteren leefbaarheid in Wieringerwerf met als concreet proejct: aanleg geluidwal.	400.000	400.000		0	0	Oorspronkelijk project Dorpsontwikkelplan Middenmeer is gewijzigd in dit project.		
516	Regionale visie verblijfsrecreatie / regionale detailhandelsvisie	Het project is gericht op de vitaliteit van de verblijfsrecreatie. De op te stellen vitaliteitsscan levert input op voor het vervolgproject "Revitaliseringsfonds Verblijfsrecreatie".	100.000	50.000		49.806	50.000	Vitaliteitsscan Verblijfsrecreatie is opgeleverd. Dit gedeelte van het project is afgerond.	Vrijvallend 50.194	
517	Revitaliseringsfonds Verblijfsrecreatie	Op basis van de uitkomsten uit de vitaliteitsscan wordt in dit project aan de slag gegaan met het revitaliseren van de 120 onderzochte parken aan de hand van 5 actielijnen en 14 instrumenten.	1.400.000	1.400.000		175.691	0			
521	Vrijkomende agrarische bebouwing	Een verbetering van de bereikbaarheid ter ondersteuning van de sociaaleconomische ontwikkelingen in de Kop van NH. Vijf concrete projecten zijn in het Investeringsprogramma benoemd.	100.000	100.000		15.072	0			

Nr.	Naam project	Omschrijving project	Totaal budget voor projecten Investeringslijst 2017 -2020 (30 mln euro)	Gevraagd budget tot en met 2020 (jaarprogramma 2017, 2018, 2019, 2020, 1e tranche)	Benodigd budget voor jaarprogramma 2020, 2e tranche	Uitgegeven tot en met 2019	Nog beschikbaar aan te vragen budget voor 2020	Besluit stuurgroep 17 oktober 2019 verschuiven gelden. Is verwerkt in kolom totaal budget en gevraagd budget.	Nog openstaande vragen af te handelen.	Groen afgerond in 2020. Rood loopt na 2020 door.
	Overige projecten						0			
141	<u>Verbetering Zanddijk</u>		150.000				150.000	Conform besluit Stuurgroep DKW! wordt vanuit dit budget een bedrag van € 150.000 verschoven naar projectnr. 213 Field Lab drones en een bedrag van € 200.000 wordt verschoven naar projectnr. 122 Dorpsplein Huisduinen. Resteert nog een bedrag van € 150.000.	Vrijvallend 150.000. Den Helder beraadt zich op de besteding van het resterende budget. De invulling komt bij de voorjaarsrapportage 2020.	
181	Herontwikkeling Petten Zuid		0				0	Conform besluit Stuurgroep DKW! wordt vanuit dit budget een bedrag van € 121.779 verschoven naar projectnr. 151 (Revitalisering Groote Keeten). Het overige budget € 128.221 wordt toegevoegd aan projectnr. 171 (onderzoek Petten Energy & Health).		
191	Regionaal Uitvoeringsprogramma Noordzeekust		50.000				50.000	Stuurgroep DKW! heeft op 3 juli 2019 besloten om de bijdrage te koppelen aan het Regionaal Ambitiedocument 2.0..	Vrijvallend 50.000	
193	Recreatief routenetwerk		25.000				25.000	In voorbereiding.	Vrijvallend 25.000	
511	Vestigingsmilieus		50.000	25.000			25.000	Besluit stuurgroep DKW! 3 juli 2019 gelden toevoegen aan Regionaal Ambitiedocument 2.0.	Vrijvallend 50.000	
515	Levensloopbestendig en verduurzamen bestaande woningvoorraad.		800.000				800.000			In voorbereiding.
541	Groen blauw netwerk		10.000				10.000	In voorbereiding.	Vrijvallend 10.000	
911	Regionale Omgevingsvisie		50.000				50.000	2020 oppakken, na opstellen Regionaal Ambitiedocument 2.0.		Regioakkoord en RAD 2.0 is na de zomer pas gereed.
	Overige									
	Evenementen Sail		200.000	200.000		200.000	0			
	Onvoorzien		200.000		-100.000		100.000	Besluit stuurgroep 17okt2019 € 100.000 naar Match2020, sectorplan Techniek.	Vrijvallend 100.000	
	Totalen		30.000.000							
				20.971.227	65.000	8.185.191	8.963.773			
								30.000.000,00		

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede étage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. I.A. Soldaat

BEL/REE

Telefoonnummer +31235144181

soldaati@noord-holland.nl

1 | 3

Betreft: De Kop Werkt! vaststellen jaarrapportage en verlengen samenwerking

Verzenddatum

24 JUNI 2020

Kenmerk

994478 / 1439759

Geachte leden,

Uw kenmerk

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis:

1. de Jaarrapportage 2019 van het programma 'De Kop Werkt!' vast te stellen;
2. de Jaarrapportage 2019 ter kennisname aan Provinciale Staten aan te bieden;
3. de wijzigingsovereenkomst met de gemeenten Den Helder, Hollands Kroon, Schagen en Texel aan te gaan waarmee de Samenwerkingsovereenkomst voor de uitvoering van het programma De Kop Werkt! wordt verlengd tot 1 januari 2022.

Over de voortgang van de uitvoering van het programma De Kop Werkt! wordt tweemaal per jaar verantwoording afgelegd. De tweede verantwoording betreft een jaarrapportage over het gehele jaar 2019.

Het centrale doel en maatschappelijk resultaat van de uitvoering van het programma De Kop Werkt! is het creëren van een optimaal klimaat om te wonen, werken en recreëren en voor bedrijven om zich in de Kop van Noord-Holland te vestigen. Het accent van de regionale samenwerking ligt primair op het gebied van economie, ruimtelijke ordening, bereikbaarheid en leefbaarheid. Om bovengenoemde redenen hebben de vier gemeenten in de Kop van Noord-Holland en de provincie besloten de samenwerking te baseren op een ruimtelijk economisch programma en hebben partijen in totaal € 30 miljoen ingelegd.

Het programma De Kop Werkt! is gestart in april 2017. Het opstarten van het programma heeft enige tijd in beslag genomen maar is nu op enkele projecten na in uitvoering.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Voor elk project uit het jaarprogramma 2019 is door de gemeenten aan de hand van projectformats een rapportage opgesteld. In de rapportage wordt ingegaan op de inhoud, de voortgang en de financiële aspecten van het project. Tevens wordt er aandacht besteed aan de haalbaarheid van een project en de planning om te komen tot afronding van een project. Vanuit de projectformats is gewerkt aan een digitaal magazine, waarin verslag wordt gedaan over 2019.

Voor de uitvoering van de jaarprogramma's 2017 t/m 2020 is door de gemeenten tot eind 2019 een bedrag gevraagd van circa € 22 miljoen, hiervan is ruim € 8 miljoen uitgegeven. Er dient nog een bedrag van circa € 8 miljoen te worden. De laatste € 8 miljoen betreft met name een reservering voor de bestuursopdracht Havens (circa € 2 miljoen) en het project bereikbaarheid uit de bestuursopdracht Regionaal Ambitiedocument (circa € 5,6 miljoen).

- Bestuursopdracht Havens: het gaat hier om twee projecten:
212: Ontwikkellocatie Paleiskade 2 = Harssens.
Het haalbaarheidsonderzoek en de strategische verkenning worden eerdaags afgerond. Na de afronding van de strategische verkenning kan er tot uitvoering worden overgegaan. Dit project heeft in potentie een grote economische waarde voor de regio. Het is daarom belangrijk om de voorbereiding goed te doorlopen, zodat de kans van slagen groter wordt.

217: Vaststellen geluidsruimte en het nemen van geluidsmaatregelen.
Voor de toekomstige ontwikkeling van het havengebied is het cruciaal dat het geluidsonderzoek integraal wordt afgerond. Het onderzoek vraagt meer tijd. Gegevens van het geluidsonderzoek vormen een belangrijke basis voor toekomstige trajecten.
- Bestuursopdracht Regionaal Ambitiedocument:
Bereikbaarheid: voor dit project is € 8,1 miljoen gereserveerd. Het gaat hier om langlopende projecten en dit loopt na 2020 door.

In het overzicht jaarrapportage 2019 (zie bijlage 1) is in de laatste kolom aangegeven of een project in 2020 (laatste jaar De Kop Werkt!) wordt afgerond of dat een project in 2021 doorloopt. Gelet op deze bevindingen hebben wij ingestemd om de samenwerkingsovereenkomst

met een jaar te verlengen. Dit betekent dat de eindtermijn van 31 december 2020 wordt opgeschoven naar 31 december 2021. Met een verlenging van de samenwerking kunnen de projecten binnen de aansturing van het programma worden afgerond en zo optimaal bijdragen aan het beoogde maatschappelijke resultaat.

Voor de uitvoering van het programma De Kop Werkt! is door partijen in totaal € 30 miljoen beschikbaar gesteld. Aan de verlening zijn geen financiële en ook geen juridische risico's aan verbonden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris

H.J. Schartman

EP Stigter

voorzitter

E.P. Stigter

2 bijlagen:

- Overzichtslijst jaarrapportage 2019 met links naar formats projecten
- Link naar digitaal magazine en projectformats : <https://dekopwerkt-jaarverslag2019.publicize.nl/>

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3411
Extern Zaak ID	1386184
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.d
Omschrijving	Archief: Brief GS inz. Archieftoezicht 2019 (c-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	CZ/CIO

Bijlagen
Plan van Aanpak
Brief aan PS over archieftoezicht 2019.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	22 juni 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	30 juni 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

Conform de archiefverordening 2014 dient de provinciearchivaris jaarlijks rapport uit te brengen aan GS over het uitgevoerde toezicht op de provinciale archieven. Bijgaand verslag betreft de archiefinspectie over het jaar 2019.

Plan van aanpak opvolging aanbevelingen archiefinspectie 2019

Oorspronkelijk inspectiejaar	Nr. 2019	Aanbeveling	Reactie op aanbeveling	Verantwoordelijke	Planning	Status
2014	1	Complementeer het samenhangend overzicht van alle archiefwaardige digitale en analoge informatie in de gehele organisatie en vervolmaak de beheermaatregelen.	Het overzicht van analoge informatie is al sinds 2019 gereed. Het complementeren van het overzicht van informatiesystemen is een continue proces. Op dit moment zijn voor een kleine dertig procent van de in het overzicht opgenomen applicaties de beheermaatregelen opgesteld. Van de applicaties die op dit moment in het overzicht zijn opgenomen zijn eind 2020 de benodigde beheermaatregelen bekend.	CZ/CSC/DIV	2020-K4	In uitvoering
2017	2	Volgens artikel 16 van de Archiefregeling dient PNH ervoor zorg te dragen dat het beheer van haar archiefbescheiden voldoet aan toetsbare eisen van een door haar toe te passen kwaliteitssysteem. Inmiddels is het systeem zelf ambtelijk opgeleverd. Onderdelen van het systeem dienen nog verder uitgewerkt en geïmplementeerd te worden. Deze zijn voldoende in beeld. Daarnaast dient de bestuurlijke besluitvorming nog plaats te vinden.	Het kwaliteitssysteem informatiebeheer is op 27 februari 2020 vastgesteld door de directie. Dit besluit borgt de verdere uitwerking en implementatie van de beleidskaders, uitvoeringskaders, monitoring & rapportage. Dit zal volgens de eveneens vastgestelde planning plaatsvinden.	CZ/CIO	2020-K1	Opgevolgd

Oorspronkelijk inspectiejaar	Nr. 2019	Aanbeveling	Reactie op aanbeveling	Verantwoordelijke	Planning	Status
2018	3	Neem een besluit over de oplossing om personeelsdossiers te vormen, beheren en realiseer deze oplossing.	De benodigde aanpassing of vernieuwing van de huidige inrichting voor p-dossiers is op korte termijn geen optie vanwege de beperkte en bovendien al vergeven middelen uit het i-portfolio. Begin tweede kwartaal zal de directie een voorstel worden voorgelegd om 1) de aanpassing/vervanging van SAP eHRM op te nemen in de lange termijnplanning voor het i-portfolio en 2) een op risicobeheersing gebaseerde tijdelijke oplossing op de korte termijn te realiseren.	CZ/HRM	2020-K2	In uitvoering
2019	4	In het Programma OD zijn veel bestaande actiepunten ondergebracht. Het slagen van dit programma is dan ook van groot belang. Bij het overgaan naar een nieuw informatiesysteem is verlies van informatie één van de grootste risico's. Een migratiestrategie, conform artikel 25 derde lid Archiefregeling, is essentieel om dit risico te minimaliseren. Momenteel is er binnen het Programma OD nog veel onduidelijk op dit punt. Het is sterk aan te raden niet te lang te wachten met het onderzoeken van deze problematiek en hier keuzes in te maken.	In 2020 zal alleen worden gemigreerd van de netwerkschijven naar Sharepoint. Migratie vanuit verseon is dit jaar niet in scope. De migratiestrategie voor de S- en de H-schijf is nog in ontwikkeling en wordt in april getoetst als onderdeel van de implementatie bij het eerste team. Daarna zal de naar tevredenheid toegepaste migratiestrategie worden vastgesteld en worden toegepast bij de volgende implementaties.	Project Digitaal Samenwerken	2020-K2	In uitvoering
2019	5	Vernietig de metadata van reeds vernietigde papieren dossiers die zijn achtergebleven in Docman. Onderzoek of alle metadata van vernietigde papieren dossiers uit Verseon zijn vernietigd. Indien er nog metadata van de vernietigde papieren dossiers aanwezig is, vernietig deze metadata alsnog.	We onderzoeken of er in Docman en Verseon bij reeds vernietigde PNH-informatie behorende metagegevens aanwezig zijn. We stellen een plan van aanpak op om deze gegevens indien aanwezig alsnog te vernietigen.	CZ/CSC/DIV	2020-K4	Op te volgen

Oorspronkelijk inspectiejaar	Nr. 2019	Aanbeveling	Reactie op aanbeveling	Verantwoordelijke	Planning	Status
2019	6	Evalueer de Archiefverordening en het Besluit Informatiebeheer PNH 2014 en pas deze zo nodig aan.	We wachten met evaluatie op de inwerkingtreding van de nieuwe Archiefwet die ons zeker tot aanpassing zal dwingen. De planning is daar dan ook van afhankelijk.	CZ/CIO	2021-K2	Op te volgen

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. S. van der Noord

CZ/CIO

Telefoonnummer +31235145738

noords@noord-holland.nl

1 | 1

Betreft: Archieftoezicht 2019

Verzenddatum

18 JUNI 2020

Geachte leden,

Kenmerk

1386184/1394910

Conform de archiefverordening 2014 dient de provinciearchivaris jaarlijks rapport uit te brengen aan GS over het uitgevoerde toezicht op de provinciale archieven. Wij zenden u hierbij ter informatie zijn rapport over de archiefinspectie van 2019, alsmede onze bestuurlijke reactie hierop.

Uw kenmerk

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris

H.J. Schartman

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

3 bijlage(n)

Jaarverslag archieftoezicht 2019
Bestuurlijke reactie
Bijlage bij bestuurlijke reactie

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Noord-Hollands Archief
De heer L. Zoodtsma
Postbus 3006
2001DA Haarlem

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. S. van der Noord

CZ/CIO

Telefoonnummer +31235145738

noords@noord-holland.nl

1 | 2

Verzenddatum

18 JUNI 2020

Kenmerk

1386184/1389395

Uw kenmerk

Z-19-17315

Betreft: Reactie op het verslag over het archieftoezicht 2019

Geachte heer Zoodtsma,

Hartelijk dank voor uw verslag over het archieftoezicht 2019. Wij hechten eraan een bestuurlijke reactie op dit verslag te geven.

Het verheugt ons in uw verslag te lezen dat onze inspanningen op het gebied van informatiebeheer niet onopgemerkt zijn gebleven. U toont zich tevreden over het overzicht van informatiesystemen en het feit dat de betrokkenheid van informatiespecialisten bij aanschaf en wijziging van deze systemen inmiddels is geborgd.

Met u zien wij de ontwikkeling van het concern brede kwaliteitssysteem informatiebeheer, dat op 27 februari jongstleden door onze directie is vastgesteld, als een belangrijke mijlpaal voor het informatiebeheer van de provincie Noord-Holland.

Niet zonder trots nemen we uw complimenten voor de stappen die we recent hebben gezet in ontvangst, ze inspireren ons om op dezelfde voet verder te werken aan de verbetering van ons informatiebeheer.

Optimaal Digitaal

U heeft zich in uw inspectie specifiek gericht op het programma Optimaal Digitaal. Dit programma heeft als doel optimaal digitaal samen te gaan werken aan en met bestanden. Hiervoor wordt Microsoft Office 365 ingezet en zal Sharepoint als opslagmedium voor de digitale PNH-informatie (archiefbescheiden) fungeren.

Sinds de afname van de interviews door uw inspecteur begin november 2019 is onze informatieagenda veranderd. Optimaal Digitaal is niet langer een programma en gaat verder als het project *digitaal samenwerken*. Het project is als één van de vijf topprioriteit-projecten binnen het i-domein benoemd. Het doel van het project en de inzet van Microsoft Office 365 daarbij zijn onveranderd gebleven. We willen wel sneller tastbare resultaten realiseren. Daarbij blijven onze uitgangspunten, die u zo positief ontving, onverminderd van kracht. Binnenkort wordt bij het eerste team gestart met de implementatie. We zullen periodiek uw advies inwinnen en u informeren over de voortgang

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

van de implementatie conform artikel 18d van de Archiefverordening Noord-Holland 2014.

Slotwoord

Niet alleen de informatieagenda ziet er sinds eind vorig jaar anders uit. We zijn bezig ons i-domein anders in te richten. Inmiddels is besloten de rol van CIO en de portfolioboard op te heffen. In uw aanbeveling nr. 2 uit uw verslag over 2018 verzocht u ons een Strategisch Informatie Overleg (SIO) in te stellen. In september 2019 zijn we overeengekomen dat de portfolioboard aangevuld met uzelf twee maal per jaar dienst doet als SIO. Gezien de huidige ontwikkelingen zal de portfolioboard op korte termijn worden vervangen door een nieuwe overlegvorm met een nieuw mandaat. Zodra hierover meer duidelijkheid is zullen wij u hierover informeren en nadere afspraken met u maken over de nieuwe invulling van het SIO.

Tot slot willen we u bedanken voor de aanbevelingen die u in uw verslag deed. Deze ondersteunen ons in ons streven naar continue verbetering van ons informatiebeheer. Onze reactie op uw aanbevelingen is opgenomen in het bijgesloten plan van aanpak.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

ph.

provinciesecretaris

H.J. Schartman

1 bijlage(n)

Plan van aanpak

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3545
Extern Zaak ID	1240483
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.e
Omschrijving	Arbeidsmarkt: brief GS aan PS inz. Monitor Arbeidsmarkt 2019–2020 (C-agenda EFB 31–8–2020)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Monitor Arbeidsmarkt 2019–2020, 200597 PNH PROGRAMMA GEZONDE LEEFOMGEVING_ia.pdf
Brief aan PS over monitor Arbeidsmarkt Noord–Holland 2019–2020.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	29 juni 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	30 juni 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

In de Monitor Arbeidsmarkt 2019–2020 wordt de stand van zaken gegeven van de Noord-Hollandse arbeidsmarkt per 1 januari 2020. De monitor geeft inzicht in de ontwikkeling van de bevolking, beroepsbevolking, werkgelegenheid, werkloosheid, aantal leerlingen, uitkeringen en vacatures.

Monitor Arbeidsmarkt Noord-Holland 2019-2020

Noord-Hollandse Arbeidsmarkt in cijfers

Mei 2020

ECONOMIE

Inhoud

4 | Management samenvatting

6 | 1 Inleiding

9 | 2 Bevolking, arbeidsmarkt en onderwijs

- 9 2.1 Bevolking
- 10 2.2 Arbeidsmarkt
 - 10 2.2.1 Beroepsbevolking
 - 12 2.2.2 Niet-actieven
 - 13 2.2.3 Niet-uitkeringsgerechtigden
 - 13 2.2.4 Onbenut arbeidspotentieel
 - 14 2.2.5 Prognose potentiële beroepsbevolking
- 15 2.3 Onderwijs

18 | 3 Werkgelegenheid, werkloosheid en uitkeringen

- 18 3.1 Vestigingen en werkgelegenheid
- 22 3.2 Werkloosheid
- 23 3.3 Uitkeringen

26 | 4 Vacatures en spanning op de arbeidsmarkt

- 26 4.1 Vacatures
- 27 4.2 Spanning op de arbeidsmarkt

28 Factsheets regio's

- 29 Regio Kop van Noord-Holland (incl. West-Friesland)
- 30 Regio Alkmaar en omgeving
- 31 Regio IJmond
- 32 Agglomeratie Haarlem
- 33 Regio Zaanstreek
- 34 Regio Groot Amsterdam
- 35 Regio Gooi en Vechtstreek

MANAGEMENT SAMENVATTING

In de Monitor Arbeidsmarkt 2019-2020 wordt op basis van de meest actueel beschikbare cijfers een overzicht gegeven van de Noord-Hollandse arbeidsmarkt. De monitor gaat met name over ontwikkelingen in het jaar 2019 met peildatum 1 januari 2020. Ontwikkelingen ten gevolge van Corona zijn in deze monitor nog niet zichtbaar.

In 2019 telt Noord-Holland ruim 1.632.000 banen. Dit is een groei van 51.000 banen (3,1%) ten opzichte van 2018. De banengroei in 2019 is in de meeste sectoren zichtbaar, maar piekt bij horeca (7,4%). Het aantal banen is in de regio's Amsterdam en Zaanstreek-Waterland harder gegroeid dan in het jaar ervoor. Het aantal bedrijfsvestigingen in Noord-Holland nam toe met 4,9% tot ruim 322.000.

De werkloosheid blijft dalen; er waren afgelopen jaar 53.000 werklozen. Dat is 3,4% van de beroepsbevolking, vergelijkbaar met het Nederlandse gemiddelde. Daarmee zit de werkloosheid onder de frictiewerkloosheid van 5%.

Het aantal lopende WW-uitkeringen daalt vanaf 2014 in alle deelregio's tot 42.700 in 2019. Bij de bevolking tussen 15 en 65 jaar zijn er steeds minder arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Sinds 2010 neemt dit percentage af.

Door de krapte op de arbeidsmarkt zijn er veel vacatures beschikbaar. Na een jarenlange stijging neemt het aantal vacatures in Noord-Hollandse arbeidsmarktregio's sinds medio 2019 wel iets af. De spanningsindicator laat een krapte zien bij personeel voor technische beroepen en de ICT beroepen. De krapte op de arbeidsmarkt speelt in vrijwel alle regio's en beroepsgroepen.

De bevolking in Noord-Holland groeit naar verwachting van 2,8 miljoen naar 3,2 miljoen inwoners in 2040, en daarmee ook de potentiële beroepsbevolking. De bevolking groeit in alle deelregio's, behalve in de Kop van Noord-Holland. Het buitenlands migratiesaldo is verder gestegen en laat sinds 2012 een stijgende trend zien. In 2019 kwamen er per saldo bijna 30.000 meer mensen uit het buitenland naar Noord-Holland dan er vertrokken naar het buitenland.

De potentiële beroepsbevolking tussen 15-75 jaar is 2,17 miljoen. Een deel hiervan is niet actief: 609.000 inwoners, een daling ten opzichte van 2018. Dit zijn onder meer huisvrouwen en jonge moeders. Een deel van de niet-actieven is onbenut arbeidspotentieel, waaronder parttimers. In 2018 waren er 133.448 Noord-Hollanders met onbenut arbeidspotentieel, een daling van veertien duizend ten opzichte van het jaar daarvoor. In 2019 is de beroepsbevolking circa 1,56 miljoen personen, waarvan 96,6% werk heeft. In 2019 bestond de beroepsbevolking voor ongeveer een derde uit mensen met een migratieachtergrond variërend van 14% in de Kop van Noord-Holland tot 42% in Groot-Amsterdam.

In de periode tot 2030 is er door demografische ontwikkelingen sprake van een lichte afname van het aantal leerlingen, waarna een sterke toename volgt. Het aantal basisschoolleerlingen in Noord-Holland neemt toe van 269.000 in 2020 tot ruim 319.000 in 2040 (19%). Het aantal leerlingen op voortgezet onderwijs neemt in dezelfde periode toe van 157.000 tot bijna 168.000 (7%).

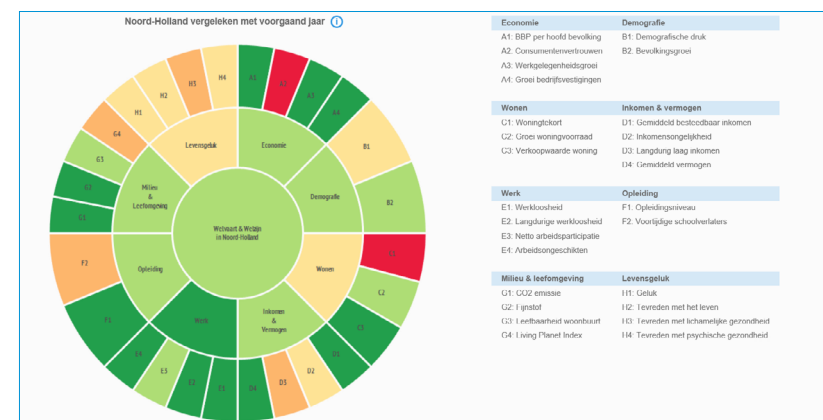
1 Inleiding

Het economisch beleid van de provincie Noord-Holland is gericht op het verbeteren van de welvaart en welzijn in brede zin. Op de Barometer Welvaart en Welzijn is te zien hoe de provincie en haar regio's en gemeenten op deze vlakken presteren. Een belangrijk onderdeel van het economisch beleid is de ontwikkeling van de arbeidsmarkt. In de Barometer Welvaart en Welzijn betreft dit vier van de acht thema's: economie, werk, opleiding en demografie.

Ten aanzien van de barometer van 2019 is het algemene beeld van de barometer iets verbeterd, met name bij economie en werk. De groei van bedrijfsvestigingen, inkomen en werkgelegenheid is sterk verbeterd maar het consumentenvertrouwen is verslechterd. De werkloosheid is gedaald. Demografie en opleidingen zijn in balans. Het aantal inwoners blijft groeien.

In deze Monitor Arbeidsmarkt 2019-2020 wordt op basis van de meest actueel beschikbare cijfers een overzicht gegeven van de Noord-Hollandse arbeidsmarkt. Waar mogelijk wordt een regionaal onderscheid gemaakt. De monitor gaat met name over ontwikkelingen in het jaar 2019, op basis van peildatum van LISA gegevens van 1 april 2019 en bevolkingscijfers van 1 januari 2020. Deze monitor brengt ontwikkelingen ten gevolge van Corona nog niet in beeld, onze Coronamonitor gaat daar uitvoeriger op in.

Figuur 1.1 | Barometer Welvaart en Welzijn Noord-Holland 2020

Bron: data.noord-holland.nl

Achtereenvolgens komen de volgende hoofdstukken aan de orde:

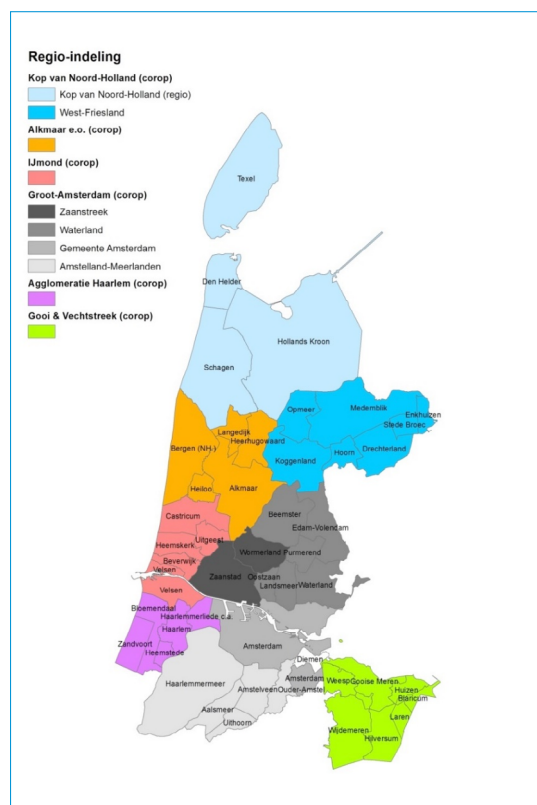
- Bevolkingsontwikkeling, arbeidsmarktparticipatie en onderwijsdeelname.
- Werkloosheid, uitkeringen en werkgelegenheid.
- Vacatures en spanning op de arbeidsmarkt.
- Regionale factsheets arbeidsmarkt en werkgelegenheid.

De opbouw van de rapportage is daarmee vergelijkbaar met eerdere jaren. Vorig jaar is de groep inactieven / niet-uitkeringsgerechtigden in beeld gebracht. Daar is hier op voortgebouwd. Ten opzichte van de Monitor Arbeidsmarkt 2019 is meer inzicht in een drietal onderwerpen: beroepsbevolking naar migratieachtergrond, pendel werknemers van en naar gemeenten buiten de provincie Noord-Holland en de ontwikkeling van het aantal bedrijfsvestigingen.

In deze rapportage is zo veel mogelijk de onderstaande regio-indeling gehanteerd. Vele economische gegevens zijn alleen op het niveau van de zogenoemde COROP-regio's beschikbaar. Waar mogelijk zijn gegevens ook weergegeven voor deelregio's, deze tellen weer op naar COROP-niveau. Het ministerie van SZW en het UWV hanteren voor veel data de indeling in arbeidsmarktregio's.

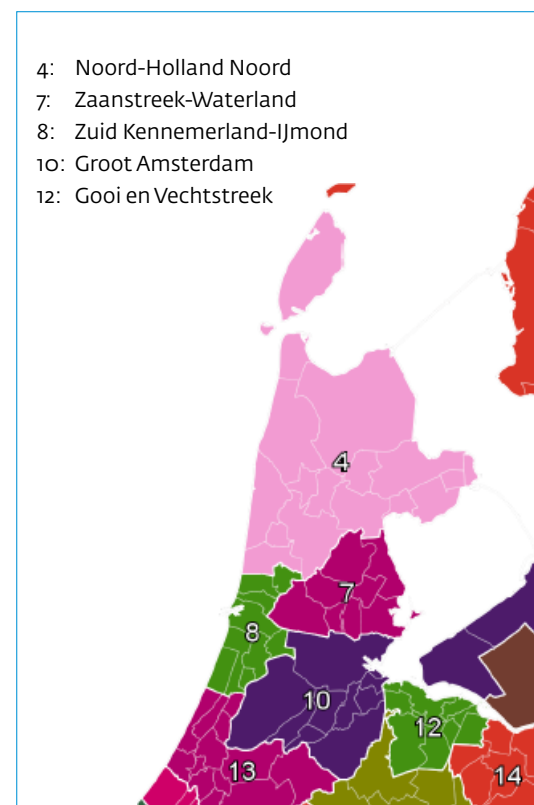
Figuur 1.2 | Regio-indeling corop Noord-Holland

Bron: Provincie Noord-Holland

Dit zijn de samenwerkingsregio's van waaruit gemeenten en UWV de dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden vormgeven. In Noord-Holland bestaan volgens de wet SUWI (Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen) vijf arbeidsmarktregio's: Noord-Holland Noord, Zaanstreek-Waterland, Zuid Kennemerland-IJmond, Groot Amsterdam en Gooi en Vechtstreek. De kaart hieronder geeft dit weer.

Figuur 1.3 | Arbeidsmarktregio's Noord-Holland

Bron: Provincie Noord-Holland

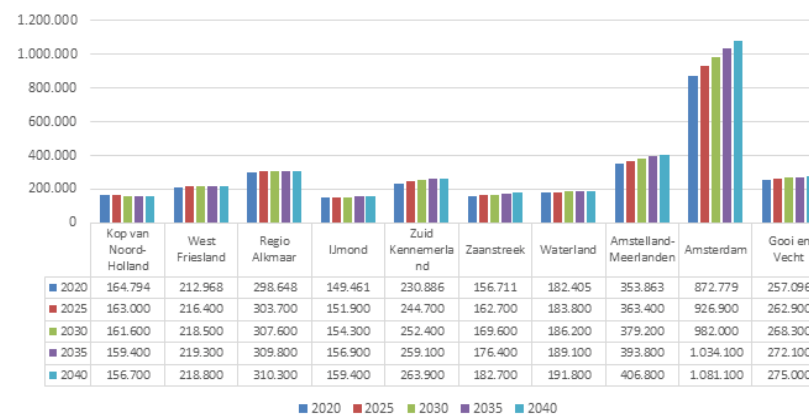
2 Bevolking, arbeidsmarkt en onderwijs

De bevolking in Noord-Holland groeit door migratie en natuurlijke aanwas naar verwachting van bijna 2,9 miljoen naar 3,2 miljoen inwoners in 2040. De bevolking groeit in alle deelregio's, behalve in de Kop van Noord-Holland. Binnenlandse en buitenlandse migratie, natuurlijke aanwas en de lange levensverwachting zijn de voornaamste factoren die de groei bepalen. De potentiële beroepsbevolking tussen 15-75 jaar is 2,17 miljoen. Een deel daarvan is niet actief: 609.000 inwoners. In 2019 is de beroepsbevolking circa 1,56 miljoen personen; waarvan 96,6% werk heeft (3,4% is werkloos). Afgelopen jaar kwamen er ruim 70.000 migranten bij; inmiddels bestaat de beroepsbevolking voor een derde uit mensen met een migratieachtergrond. In de periode tot 2030 is er in de meeste regio's eerst sprake van een lichte afname van het aantal leerlingen, waarna een sterke toename volgt.

2.1 Bevolking

Begin 2020 heeft Noord-Holland bijna 2,9 miljoen inwoners en is de verwachting dat de bevolking tot 2040 groeit. In 2040 heeft Noord-Holland volgens de prognose 3.246.500 inwoners. Alleen het aantal inwoners van de Kop van Noord-Holland zal licht afnemen. In West-Friesland neemt het aantal inwoners toe tot 2025 en daarna zal de bevolking gelijk blijven (figuur 2.1).

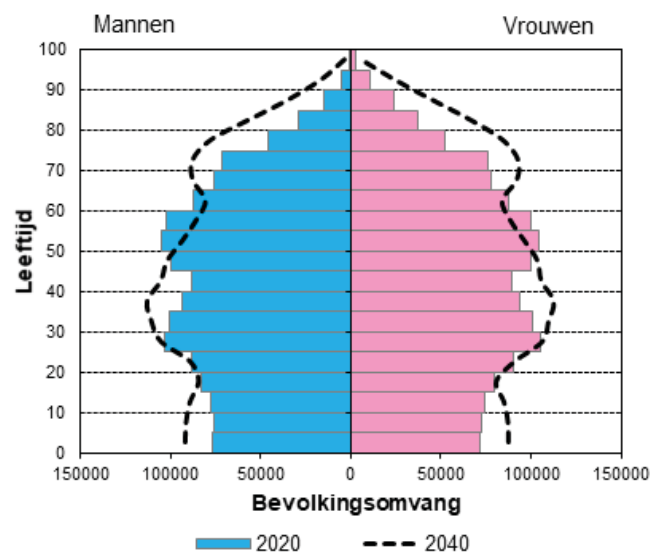
Figuur 2.1 | Bevolkingsprognoses per deelregio, 2025-2040

Bron: CBS/Provincie Noord-Holland

De voornaamste factoren in de ontwikkeling van de Noord-Hollandse bevolking zijn de migratie, natuurlijke aanwas, de langere levensverwachting en de (binnenlandse) migratie. De trend is dat Amsterdam e.o. het grootste deel van deze groei naar zich toe trekt.

Figuur 2.2 | Bevolkingspiramide Noord-Holland, 2020 en 2040

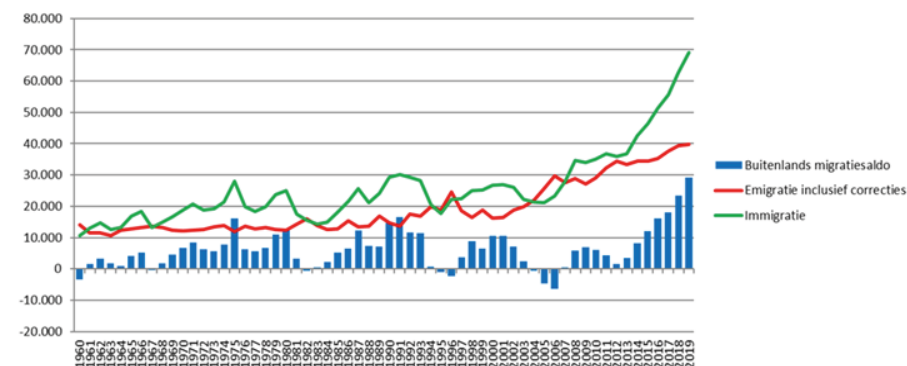
Bron: CBS/Provincie Noord-Holland

De opbouw van de Noord-Hollandse bevolking naar leeftijd en geslacht in 2020 en in 2040 is weergegeven in figuur 2.2. Het aantal inwoners van 65 jaar en ouder zal toenemen, maar ook het aantal dertigers en kinderen.

Het hoge buitenlandse migratiesaldo vormt de laatste jaren een belangrijke factor in de Noord-Hollandse bevolkingsgroei. Immigranten hebben verschillende immigratiemotieven: werk, studie, asiel, gezinshereniging, terugkeer naar Nederland of arriveren bijvoorbeeld als au-pair.

Ook in 2019 zijn er meer mensen naar Noord-Holland geïmmigreerd dan er mensen zijn vertrokken vanuit Noord-Holland naar het buitenland. Het buitenlands migratiesaldo is hiermee verder gestegen en laat sinds 2012 een stijgende trend zien. In 2019 kwamen er per saldo bijna 30.000 meer mensen uit het buitenland naar Noord-Holland dan er vertrokken naar het buitenland. De sterk groeiende economie heeft waarschijnlijk een effect gehad op het hoge buitenlandse migratiesaldo. De demografische effecten van de Coronacrisis zijn nog niet bekend.

Figuur 2.3 | Migratie in Noord-Holland 1960-2019

Bron: CBS/Provincie Noord-Holland

2.2 Arbeidsmarkt

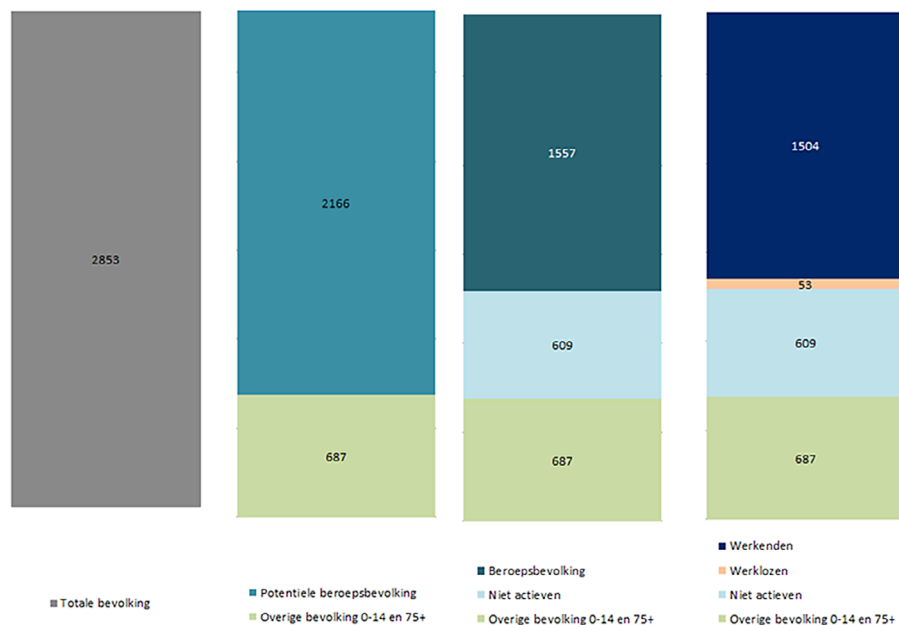
De bevolking en arbeidsmarkt in Noord-Holland is opgebouwd als te zien in figuur 2.4. Hieronder wordt nader ingegaan op de verschillende groepen op de arbeidsmarkt.

2.2.1 Beroepsbevolking

De beroepsbevolking bestaat uit iedereen die betaald werk kan en wil verrichten, oftewel zich actief aanbiedt op de arbeidsmarkt. Hierbinnen is een werkend deel (meer dan één uur per week betaald werk) en een werkloos deel. Als alle inwoners tussen 15-75 jaar zouden kunnen en willen werken, beschikt Noord-Holland op dit moment over een potentiële beroepsbevolking van ruim 2,17 miljoen. Een deel daarvan is niet actief: 609.000 inwoners. Dit resulteert in een beroepsbevolking in Noord-Holland van circa 1,56 miljoen personen in 2019, waarvan 1,50 miljoen (96,6%) werk heeft (figuur 2.4). In 2016 was dit nog 94%.

Figuur 2.4 | Opbouw arbeidsmarkt vanuit bevolking Noord-Holland in 2019 (x1000)

Bron: CBS

De mate waarin de bevolking van Noord-Holland deelneemt aan de arbeidsmarkt (inclusief werklozen) wordt uitgedrukt als percentage van de totale potentiële beroepsbevolking; dit is de bruto participatiegraad. De werkende beroepsbevolking uitgedrukt in een percentage van de potentiële beroepsbevolking is de netto arbeidsparticipatiegraad. De netto participatie is altijd lager dan de bruto participatie omdat de werklozen daarbij niet worden meegeteld (figuur 2.5). De regionale verschillen zijn beperkt.

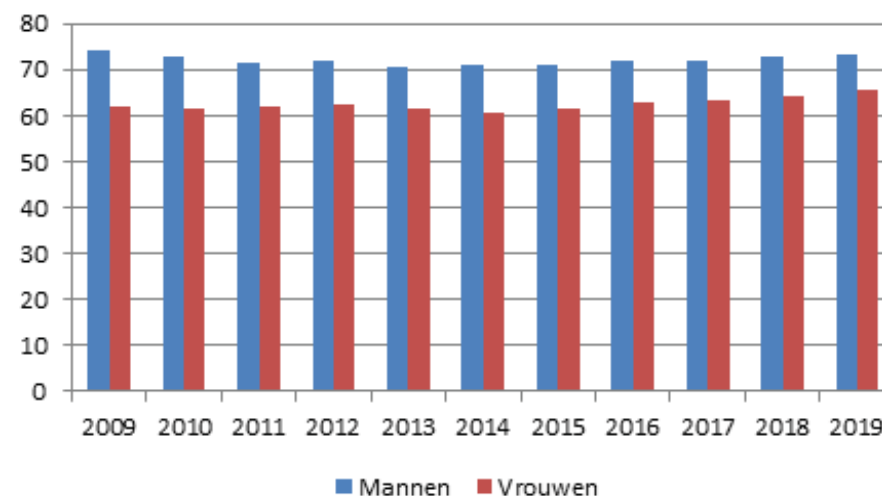
Figuur 2.5 | Participatiegraad (%) naar regio in 2019

Regio	Bruto	Netto
Kop van Noord-Holland	70,9	68,8
Alkmaar en omgeving	71,4	69,3
IJmond	72,5	70,4
Agglomeratie Haarlem	72,4	70,1
Zaanstreek	71,1	68,7
Groot -Amsterdam	72,3	69,6
Gooi en Vechtstreek	71,0	68,8
Noord-Holland	71,9	69,4

Bron: CBS

Ten opzichte van 2017 en 2018 is in 2019 zowel de bruto als de netto participatie opnieuw toegenomen (figuur 2.5 en 2.6), ook in alle deelregio's. Vrouwen participeren minder op de arbeidsmarkt in vergelijking met mannen. In 2019 is de participatiegraad van vrouwen 8 procentpunten lager in vergelijking met mannen. De netto participatie van mannen en vrouwen neemt toe sinds 2014.

Figuur 2.6 | Netto participatie (%) naar geslacht in Noord-Holland, 2009-2019

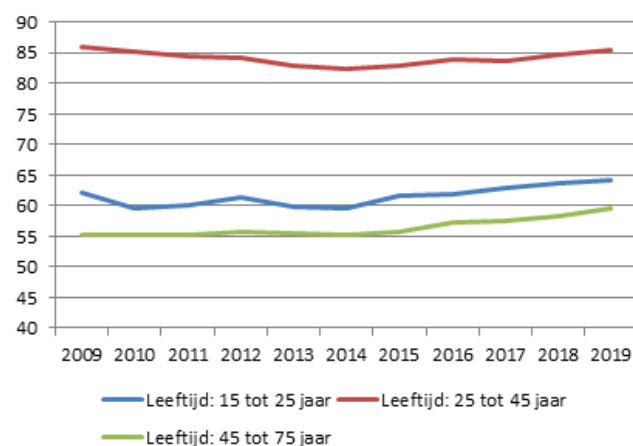

Bron: CBS

De netto participatiegraad van mannen in Noord-Holland is het afgelopen decennium stabiel gebleven, terwijl de participatiegraad van vrouwen blijft toenemen. Bij mannen hebben deze verschuivingen reeds plaatsgevonden en is deze rek er uit, bij vrouwen en ouderen is deze ruimte er wel nog wel.

De leeftijdscategorie van 25 tot 45 jaar participeert het meeste op de arbeidsmarkt. Daarna volgt de groep van 15 tot 25 jaar. In deze groep zullen nog veel middelbare scholieren en studenten zitten die nog niet volop participeren op de arbeidsmarkt. De groep van 45 tot 75 participeert relatief het minste op de arbeidsmarkt. Dit komt gedeeltelijk omdat de pensioengerechtigde leeftijd binnen deze groep valt. De participatiegraad van alle leeftijdsgroepen is het laatste jaar iets toegenomen. De lange-termijn ontwikkeling van stijgende arbeidsparticipatie komt vooral doordat jongere leeftijdscategorieën ten opzichte van oudere leeftijdscategorieën relatief actiever zijn (figuur 2.7).

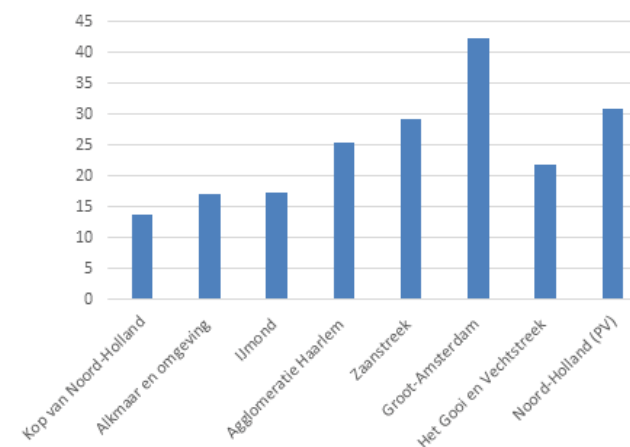
Figuur 2.7 | Netto participatie (%) naar leeftijdsgroep in Noord-Holland, 2009-2019

Bron: CBS

Buitenlandse werknemers leveren een belangrijke bijdrage aan de Noord-Hollandse beroepsbevolking. In 2019 bestond de beroepsbevolking voor bijna een derde uit mensen met een migratieachtergrond (472 duizend personen). Figuur 2.8 laat zien dat er grote regionale verschillen zijn, variërend van 14% in de Kop tot 42% in Groot-Amsterdam.

Figuur 2.8 | Aandeel werkzame beroepsbevolking naar migratieachtergrond %, 2019

Bron: CBS

2.2.2 Niet-actieven

De groep niet-actieven is mede door economische druk afgelopen jaar gedaald met 9.000 personen tot 609.000. Deze groep niet-actieven kan verder worden uitgesplitst om een beter beeld te vormen van dit onderdeel van de totale potentiële beroepsbevolking.¹⁾

- Een deel van deze groep (in 2020: 162.000 inwoners) is 15 tot 19 jaar en is waarschijnlijk nog schoolgaand of leerplichtig.
- Een deel van deze groep is tussen 70 en 74 jaar en op leeftijd en mogelijk niet meer beschikbaar voor of geschikt voor de arbeidsmarkt. Dit zijn 143.000 inwoners.
- Een deel van deze groep (ruim 120.000 inwoners in 2019) is geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt via Wajong, WIA, WAO of WAZ.
- Een deel van de groep is niet-uitkeringsgerechtigd (circa 200.000 inwoners in 2018) en/of onbenut arbeidspotentieel (ruim 133.000). Dit zijn kansrijke groepen voor de arbeidsmarkt, en hieronder wordt nader ingegaan op deze groepen.

¹⁾ In deze uitsplitsingen zit overlap – en kan dus niet eenvoudigweg worden opgeteld – maar helpt wel een beeld te schetsen van de groep niet-actieven in Noord-Holland.

2.2.3 Niet-uitkeringsgerechtigden

Door het CBS is met de Raad voor Werk en Inkomen (RWI) een typologie ontwikkeld, waarbinnen verschillende 'typen' van niet-uitkeringsgerechtigden (NUG-ers) worden onderscheiden. Elke persoon is ingedeeld in een specifiek type. De personen binnen een type zijn vergelijkbaar in de mate waarin ze werk willen en kans hebben op werk. Daarnaast hebben ze vergelijkbare achtergrondkenmerken. Dit bepaalt of ze behoren tot een bepaald type. Voor groepen of typen geldt dat niet alle leden hoeven te voldoen aan alle kenmerken. Zo kan het voorkomen dat bijvoorbeeld ook mannen in de categorie jonge moeder vallen, als zij niet werken omdat ze net vader zijn geworden.

In Nederland betrof het aantal niet-uitkeringsgerechtigden volgens de RWI studie in 2010 in totaal 1,13 miljoen, circa 7% van de totale bevolking. Bij een gelijke verhouding ten opzichte van Nederland zouden dit er in Noord-Holland circa 200.000 zijn. Daarvan betreft de meerderheid huisvrouwen en jonge moeders, naar verhouding ruim 130.000 personen.²⁾

2.2.4 Onbenut arbeidspotentieel

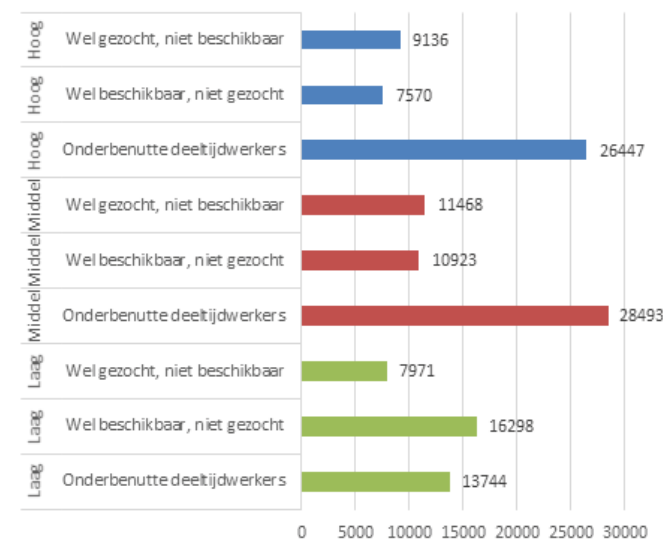
De groep niet-actieven (als onderdeel van de totale potentiële beroepsbevolking) samen met een deel van de beroepsbevolking worden opgesplitst in onbenut arbeidspotentieel. In 2018 waren dit 133.448 Noord-Hollanders, een daling van veertien duizend ten opzichte van 2017. Het onbenut arbeidspotentieel – exclusief werklozen – is opgebouwd uit een aantal groepen:

- 1 Personen die op korte termijn beschikbaar zijn, maar niet recent hebben gezocht.
- 2 Anderen hebben wel gezocht, maar zijn niet op korte termijn beschikbaar.
- 3 Tenslotte zijn er de onderbenutte deeltijdwerkers. Dit zijn degenen die meer uren willen werken dan ze nu doen en daarvoor ook op korte termijn beschikbaar zijn. Deze groep is afgelopen jaren gestaag in omvang afgenomen door de aantrekkende arbeidsmarkt (zie [ArbeidsmarktInZicht.nl](https://www.arbeidsmarktinzicht.nl)).

Ook ten opzichte van 2017 is in 2018 het aantal onderbenutte deeltijdwerkers gedaald en ook het aantal beschikbare personen dat niet gezocht heeft afgenomen. Het aantal personen wel gezocht maar niet beschikbaar is daarentegen iets toegenomen.

Figuur 2.9 en figuur 2.10 laten zien dat de grootste groep onbenut arbeidspotentieel bestaat uit deeltijdwerkers. Met name de middelbaar- en hoogopgeleide parttimers zouden meer uren willen werken. Daarnaast is er ook onbenut arbeidspotentieel van middelbaar- en laagopgeleide personen die wel beschikbaar zijn, maar niet actief zoeken naar werk. Voor werkgevers is het op een krappe arbeidsmarkt een uitdaging om deze groep te vinden.

Figuur 2.9 | Onbenut arbeidspotentieel Noord-Holland naar opleiding (2018)

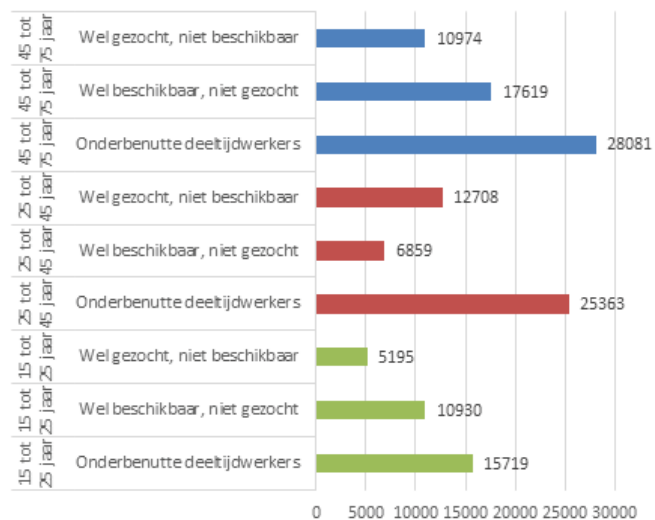

Bron: CBS, ArbeidsmarktInZicht

Onderverdeeld naar leeftijd is in de drie leeftijdscategorieën de groep onderbenutte deeltijdwerkers het grootst (figuur 2.10). Daarnaast is er nog een verhoudingsgewijs een grote groep personen 45+ die wel beschikbaar zijn, maar niet recent hebben gezocht.

2) Zie ook Monitor Arbeidsmarkt Noord-Holland 2019.

Figuur 2.10 | Onbenut arbeidspotentieel Noord-Holland naar opleiding (2018)

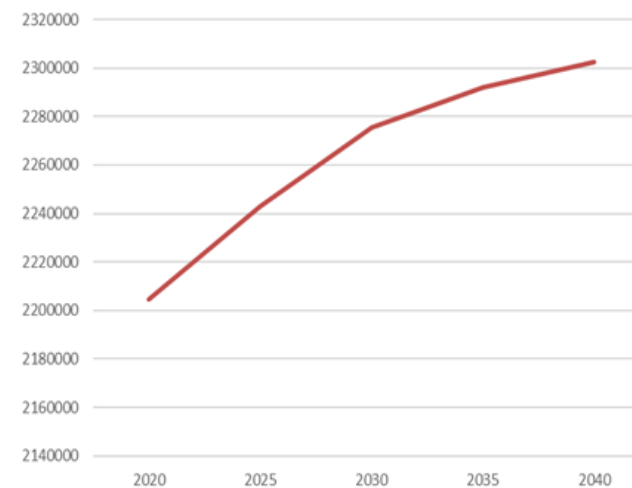

Bron: CBS, ArbeidsmarktInZicht

2.2.5 Prognose potentiële beroepsbevolking

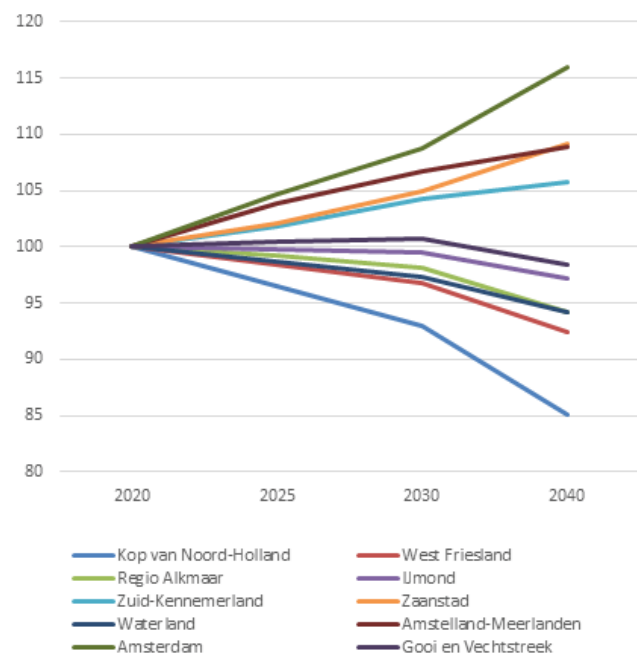
Op basis van de verwachte demografische ontwikkelingen is de potentiële beroepsbevolking berekend. De prognose laat zien dat de potentiële beroepsbevolking de komende jaren blijft stijgen, maar dat de groei na 2030 minder groot wordt (figuur 2.11). Daarbij worden de verschillen tussen de regio's groter. Ondanks de toename van het aantal inwoners, zal met name na 2030 de potentiële beroepsbevolking in steeds meer regio's per saldo gaan dalen, vooral in Noord-Holland Noord (figuur 2.12).

Figuur 2.11 | Prognose potentiële beroepsbevolking in Noord-Holland, 2020-2040

Bron: CBS/Provincie Noord-Holland (2019)

Figuur 2.12 | Prognose potentiële beroepsbevolking naar regio (index 2020=100)

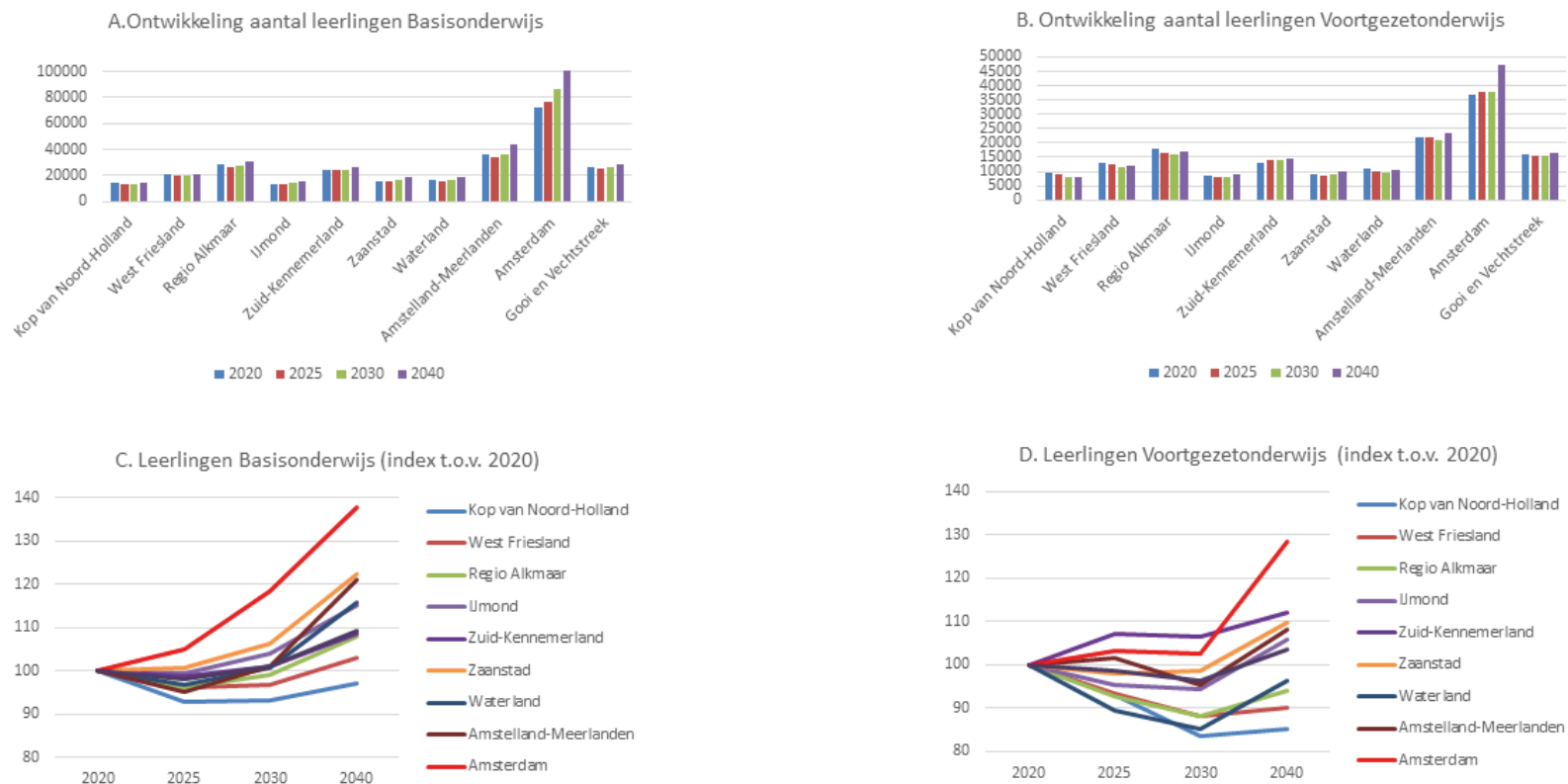
Bron: CBS/Provincie Noord-Holland

Het toekomstige effect van migratie op de beroepsbevolking is inzichtelijk te maken met de nationale CBS-prognose. Het aantal personen tussen de 20-70 jaar met een Nederlandse achtergrond gaat in de toekomst fors dalen in de periode 2020-2040. Het aantal personen met een migratieachtergrond stijgt ondertussen. De daling van de bevolking tussen 20 en 70 jaar wordt hierdoor beperkt en komt voor Nederland uit op ongeveer een half miljoen. Het nationale beeld gaat ook op voor Noord-Holland, zonder migratie zou de (beroeps) bevolking flink gaan dalen met naar verwachting ruim 80.000 inwoners.

2.3 Onderwijs

Het onderwijs krijgt of heeft te maken met licht afnemende leerlingenaantallen in de periode 2020-2030. Dit speelt in de meeste regio's, maar vooral in het voortgezet onderwijs in Noord-Holland Noord (figuur 2.13). Het herstel zet voor het basisonderwijs in na 2025, terwijl dit herstel voor het voortgezet onderwijs pas na 2030 wordt verwacht. De meeste deelregio's kennen op lange termijn tot 2040 juist een groei; het aantal leerlingen in Amsterdam neemt zelfs fors toe: 38% meer basisschoolleerlingen en 28% meer scholieren op de middelbare school. In totaal neemt het aantal basisschoolleerlingen in Noord-Holland toe van 269.000 nu tot 319.000 in 2040 (19%). Het aantal leerlingen op voortgezet onderwijs neemt in dezelfde periode toe van 157.000 tot bijna 168.000 (7%). Het verschil is te verklaren door het cohort-effect van de generaties kinderen in het onderwijs.

Figuur 2.13 A-D | Ontwikkeling aantal leerlingen per regio, 2020-2040

Bron: CBS/Provincie Noord-Holland

3 Werkgelegenheid, werkloosheid en uitkeringen

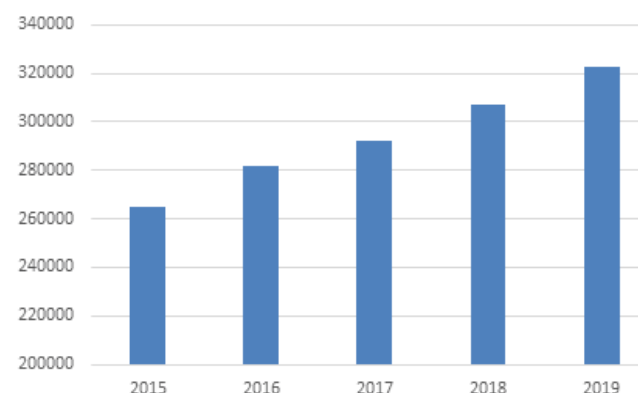
In 2019 telde Noord-Holland ruim 1.632.000 banen, een groei van 51.000 banen (3,1%) ten opzichte van 2018. Het aantal banen is in de regio's Amsterdam en Zaanstreek-Waterland harder gegroeid dan in het jaar ervoor. De banengroei in 2019 is in de meeste sectoren zichtbaar, maar piekt bij horeca (7,4%). De werkloosheid blijft dalen; er waren afgelopen jaar 53.000 werklozen. Dat is 3,4% van de beroepsbevolking, vergelijkbaar met het Nederlandse gemiddelde. Daarmee zit de werkloosheid onder de frictiewerkloosheid. Het aantal lopende WW-uitkeringen daalt vanaf 2014 in alle deelregio's tot 42.700 in 2019. Bij de bevolking tussen 15 en 65 jaar zijn er steeds minder arbeids ongeschiktheidsuitkeringen. Sinds 2010 neemt dit percentage af.

3.1 Vestigingen en werkgelegenheid

In heel Nederland, met een enkele uitzondering, groeit het aantal vestigingen.³⁾ De provincie Noord-Holland is hier geen uitzondering op. Alleen in Zuid-Holland is het aantal vestigingen tussen 2015 en 2019 meer toegenomen. Ook in alle afzonderlijke Noord-Hollandse gemeenten is het aantal vestigingen tussen 2015 en 2019 gestegen. In Noord-Holland is het aantal vestigingen nu 322.400, een stijging van 4,9% ten opzichte van 2018 (figuur 3.1). Het aantal vestigingen neemt al jarenlang harder toe dan de werkgelegenheid door de sterke groei van zelfstandige ondernemers.

3) Een locatie van een onderneming, instelling of zelfstandige beroepsbeoefenaar (dat wil zeggen elke fabriek, werkplaats, kantoor, winkel of andere bedrijfsruimte, dan wel elk complex daarvan) waarin of van waaruit een economische activiteit of zelfstandig (vrij) beroep wordt uitgeoefend door minimaal 1 werkzaam persoon (LISA, 2018).

Figuur 3.1 | Ontwikkeling aantal vestigingen Noord-Holland, 2015-2019

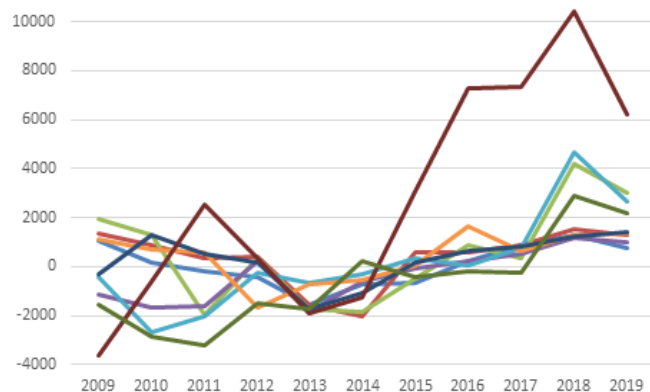
Bron: LISA

Werkgelegenheid is op verschillende manieren te meten. Het meest gangbaar is het vastleggen van de banen die op een bepaald moment bij bedrijven bestaan. Het gaat dan om de bezetting van functies door medewerkers bij bedrijven.⁴⁾

In 2019 telde Noord-Holland 1.632.070 banen. De gemeente Amsterdam is koploper met over een aantal jaren een structurele banengroei vanaf 2013 (figuur 3.3). Afgelopen jaar kwamen er in de hoofdstad meer dan 30.000 banen bij. In bijna alle andere regio's is het economisch herstel pas in 2016 of 2017 zichtbaar geworden in banengroei. In 2019 is sprake van een stabilisatie en daling van de banengroei. Met name Amstelland-Meerlanden, Zuid-Kennemerland en regio Alkmaar kennen een minder sterke groei als in 2018.

4) Iedere medewerker telt hierin mee als een baan. Dat betekent bijvoorbeeld dat een medewerker die 20 uur werkt, wordt meegeteld als één baan bij dat bedrijf. Het kan zijn dat dezelfde persoon ook bij een ander bedrijf een andere baan heeft en dus twee maal een baan vervuld.

Figuur 3.2 | Banengroei naar regio, exclusief Amsterdam 2009-2019

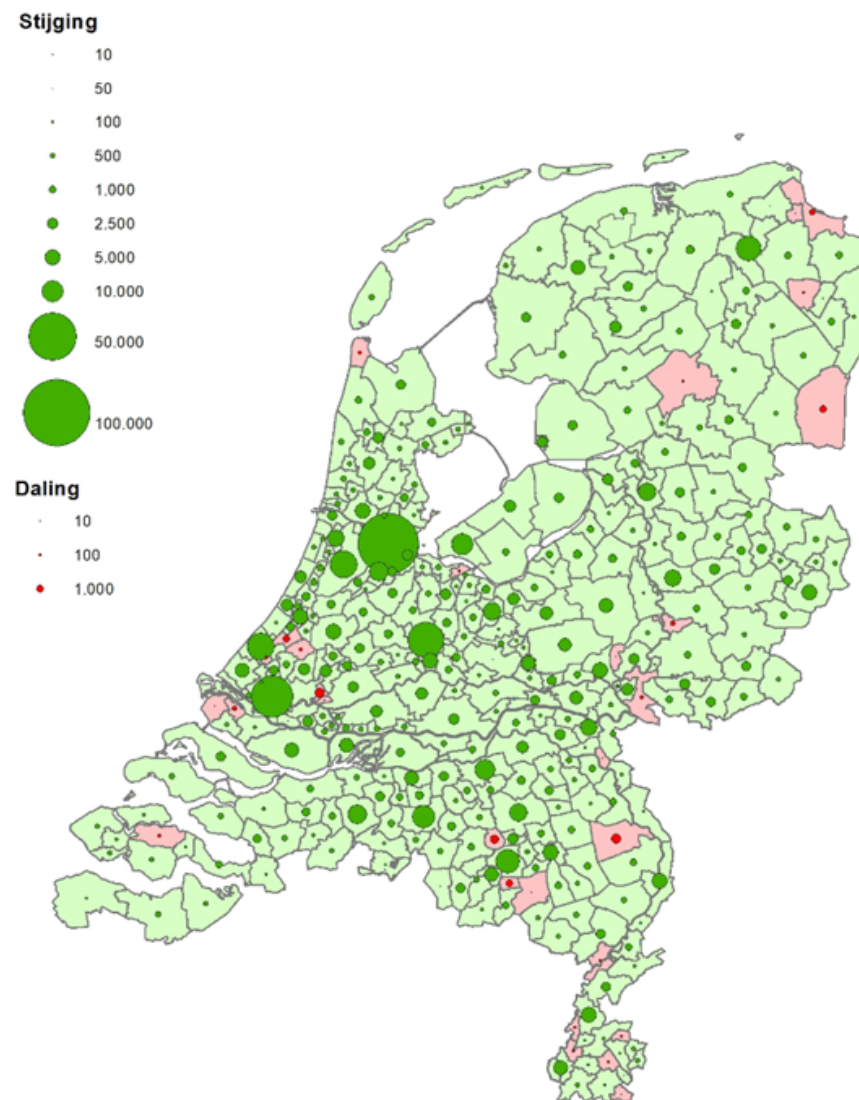
Bron: LISA

Figuur 3.3 | Banengroei naar regio, Amsterdam, 2009-2019

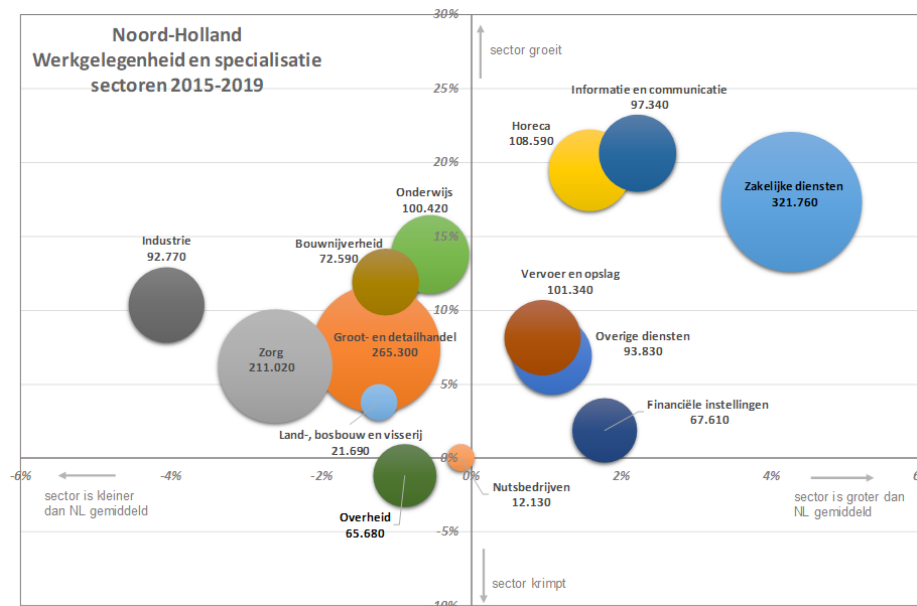
Indien er wordt ingezoomd op de gemeenten en wordt teruggekeken op de periode 2015-2019, valt de sterke banengroei in Amsterdam, Haarlemmermeer, Amstelveen, Haarlem en Zaanstad op. Alleen de gemeenten Den Helder en Huizen kennen een krimp in aantal banen in de afgelopen vijf jaar (figuur 3.4).

Figuur 3.4 | Banen en groei banen 2015-2019 in Nederland

Bron: LISA

Figuur 3.5 | Banen en groei banen 2015-2019 per sector en de sector in Noord-Holland vergeleken met het Nederlandse gemiddelde

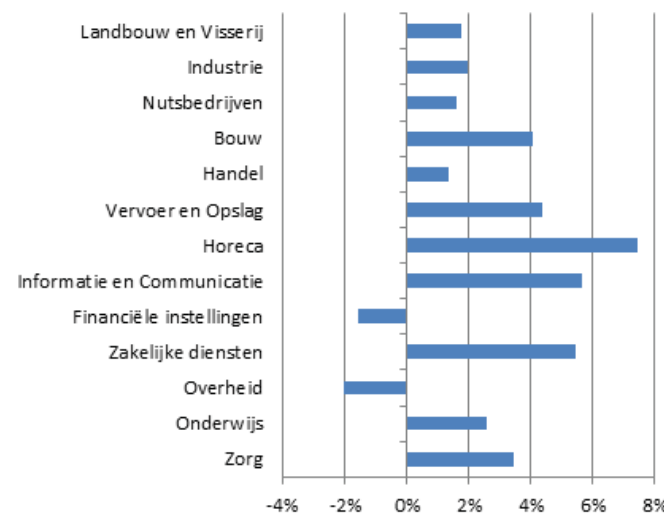
Bron: LISA

In figuur 3.5 wordt ten eerste de groei van de sector tussen 2015 en 2019 op de verticale as weergegeven. Op de horizontale as wordt de sector vergeleken met het Nederlandse gemiddelde om te zien in hoeverre Noord-Holland gespecialiseerd is in een sector. Het aandeel wat een sector heeft van het totaal aantal banen in Nederland is afgetrokken van het aandeel van de desbetreffende sector in Noord-Holland, wat resulteert in verschillen in procentpunten op de as. Tenslotte geeft de grootte van de bellen het totaal aantal banen binnen de sector in Noord-Holland weer. In figuur 3.5 wordt de werkgelegenheidsontwikkeling en specialisatie van de sectoren van Noord-Holland weergegeven in de periode 2015-2019 (meest recente data, bron LISA).

Het eerste dat opvalt, is dat het zwaartepunt duidelijk aan de bovenste helft van de grafiek zit. Dat betekent dat de werkgelegenheid in de meeste sectoren van Noord-Holland in die periode vrij sterk gegroeid is. De sterkste groeiers waren de sectoren ICT, horeca en zakelijke diensten. De sector zakelijke diensten is ook de meest gespecialiseerde sector van Noord-Holland t.o.v. het Nederland gemiddelde (meest aan de rechterkant van de grafiek). Ook financiële instellingen, overige diensten en vervoer en opslag (denk o.a. aan Schiphol en Haven Amsterdam) zijn duidelijke specialisaties van de provincie Noord-Holland. Verder is er minder groei, of zelfs krimp, te zien bij de sector overheid en nutsbedrijven. Alle niet-commerciële dienstverlening (overheid, zorg, onderwijs) staan aan de linkerkant van de grafiek en zijn dus geen specialisaties van Noord-Holland. Toch zijn dit ook grote sectoren, zo is de sector zorg in omvang de derde sector van Noord-Holland.

De sector groot- en detailhandel was lange tijd de grootste sector qua werkgelegenheid in Noord-Holland. Nu heeft zakelijke diensten (321.000 banen) deze koppositie overgenomen. De derde sector is de zorgsector (ruim 211.000 banen), maar toch ook relatief ondervetegenwoordigd in onze provincie. De minst vertegenwoordigde sector (maar zeker niet de kleinste sector) in Noord-Holland is de industrie.

Figuur 3.6 | Ontwikkeling banen per sector in Noord-Holland, 2018-2019

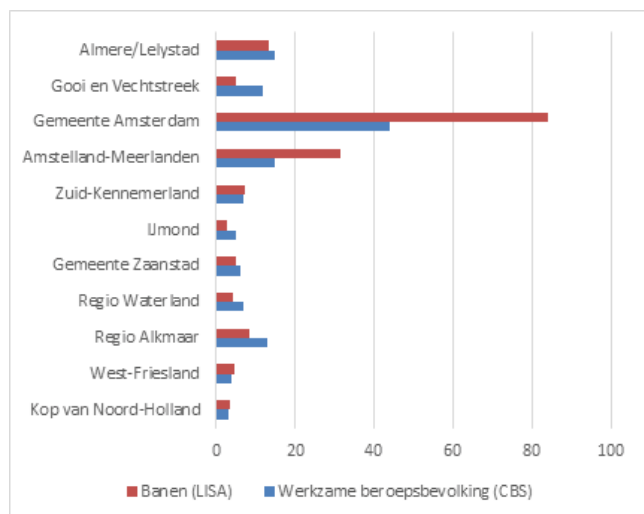

Bron: LISA

Figuur 3.6 laat de groei van de werkgelegenheid zien op de korte termijn, tussen 2018 en 2019. De horeca, ICT en zakelijke diensten zijn hier ook de koplopers. Verder is de werkgelegenheid in alle sectoren toegenomen, behalve in financiële instellingen en de overheid waar de werkgelegenheid tussen 2018 en 2019 is afgenomen. In 2018 kende onderwijs en de bouw nog de grootste groei in werkgelegenheid.

Om een beeld te vormen of het aanbod van banen correspondeert met de vraag naar banen bij de werkzame beroepsbevolking toont figuur 3.7 de werkgelegenheid samen met de werkzame beroepsbevolking. Vooral in Noord-Holland Zuid is het verschil tussen de werkzame beroepsbevolking en het aantal banen toegenomen. In Noord-Holland Noord is er meer werkzame beroepsbevolking dan er banen zijn. Dit verschil is in Noord-Holland Noord stabiel gebleven tussen 2015 en 2019. In Amstelland-Meerlanden en in Amsterdam is het grootste verschil tussen de werkzame beroepsbevolking en het aantal banen. In Amsterdam zijn in 2019 ongeveer 215.000 meer banen dan er werkzame beroepsbevolking is.

Figuur 3.7 | Groei banen en werkzame beroepsbevolking in Noord-Holland, 2015-2019

Bron: LISA en CBS

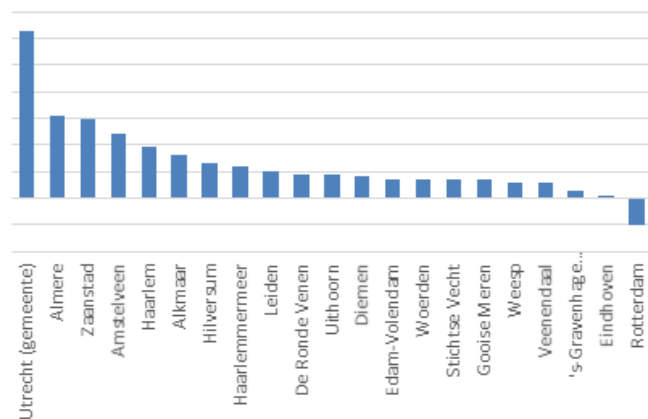
Figuur 3.8 | Banen werknemers woon- en werkregio's in 2019, in percentages

Werkregio's Woonregio's	KOP	ALK	IJM	HRL	ZA	AMS	GV	FLE
Kop van Noord-Holland	80	22	6	2	5	2	1	1
Alkmaar en omgeving	8	61	12	4	8	2	0	0
IJmond	1	6	56	14	8	3	0	0
Agglomeratie Haarlem	1	1	7	47	4	5	1	0
Zaanstreek	1	2	5	2	50	4	1	0
Groot-Amsterdam	5	5	7	18	17	55	12	3
Het Gooi en Vechtstreek	0	0	0	1	1	3	45	2
Flevoland	0	0	0	1	1	4	8	64
Overig Nederland	3	3	6	12	6	23	32	29
Totaal banen	100	100	100	100	100	100	100	100

Bron: CBS

Niet iedereen werkt waar hij/zij woont. In figuur 3.8 staat het aandeel (in percentages) van de banen in een regio wat wordt vervuld door werknemers die ook wonen in deze regio. In de Kop van Noord-Holland wordt bijvoorbeeld 80 procent van de banen vervuld door werknemers die ook in de Kop wonen. In het Gooi en Vechtstreek is het aandeel van werknemers die in de regio wonen het laagste met 45 procent. In Amsterdam wordt 55 procent van de banen ingevuld door bewoners van de stad. De overige werkenden pendelen uit andere delen van de provincie, maar in toenemende mate van buiten Noord-Holland, waaronder Utrecht (+6.300) en Almere (+3.100), zoals te zien is in figuur 3.9.

Figuur 3.9 | Ontwikkeling woonplaats van werknemers werkend in Amsterdam, 2015-2019, in duizendtallen

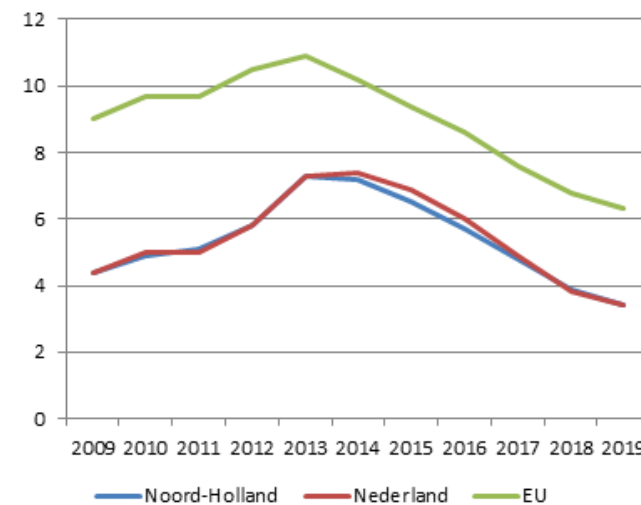

Bron: CBS

3.2 Werkloosheid

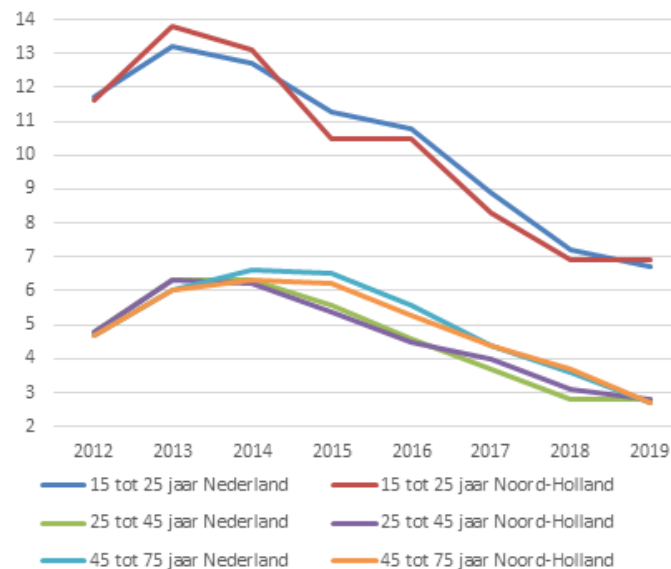
Het officiële werkloosheidscijfer is gebaseerd op een internationaal afgesproken definitie: iedereen die zich actief aanbiedt op de arbeidsmarkt en geen baan heeft wordt tot de werklozen gerekend. Er zijn in Noord-Holland 53.000 werklozen in 2019. Dit betekent dat 3,4% van de beroepsbevolking werkloos is, vergelijkbaar met het Nederlandse gemiddelde. Dat ligt onder de door CBS-gehanteerde frictiewerkloosheid ('in between jobs') van 5% en betekent een zeer krappe arbeidsmarkt. De werkloosheid in de EU is bijna het dubbele (6,3%) maar daalt ook sterk vanaf 2014 (figuur 3.10).

Figuur 3.10 | Werkloosheid vanaf 2009 in Noord-Holland, Nederland en de EU
Bron: CBS/Eurostat

Bron: CBS/Eurostat

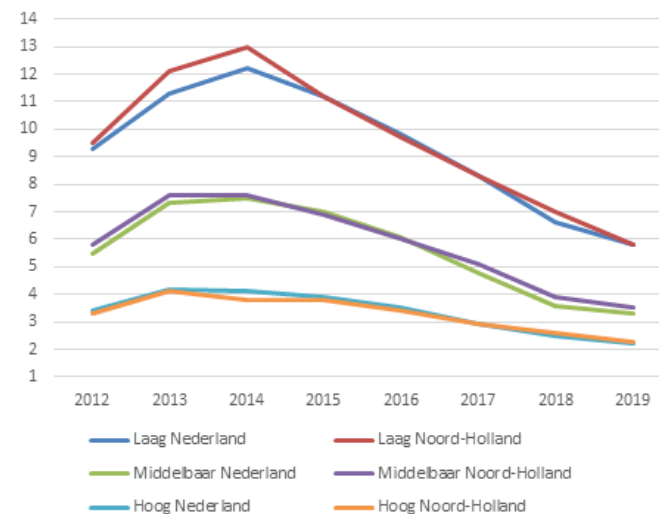
Figuur 3.11 | Werkloosheidspercentage naar leeftijdsgroepen in Noord-Holland en Nederland, 2012-2019

Bron: CBS

De werkloosheid onder jongvolwassenen is gelijk gebleven in Noord-Holland (figuur 3.11). De werkloosheid naar opleidingsniveau (figuur 3.12) is vergelijkbaar met het Nederlandse gemiddelde en volgt deze trend. Alleen het percentage werklozen met een middelbare opleiding is in Noord-Holland iets hoger dan gemiddeld.

Figuur 3.12 | Werkloosheidspercentage naar opleidingsniveau in Noord-Holland en Nederland, 2012-2019

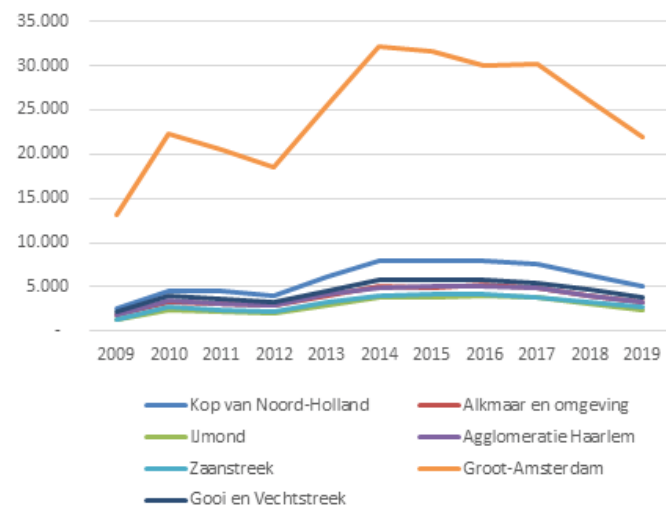
Bron: CBS

3.3 Uitkeringen

De positie en het gedrag van mensen op de arbeidsmarkt hangt samen met de uitkeringsrechten die ze hebben. Tijdreeksen met cijfers over uitkeringen vertonen vaak een grillig verloop: regelingen kunnen plotseling veranderen, uitkeringsrechten worden aangepast om het beroep op uitkeringen of het gedrag van partijen op de arbeidsmarkt te beïnvloeden. Het UWV biedt maandelijks inzicht in het aantal werkloosheidsuitkeringsgerechtigden. Niet iedereen die werkloos is, heeft recht op een WW-uitkering. Het percentage ligt lager dan het officiële werkloosheidscijfer omdat de omvang van de doelgroep kleiner is. Het gaat om (gedeeltelijk) werkloze mensen met een actueel arbeidsverleden die geen beroep kunnen doen op andere rechten (Wajong, WAO, e.d.). De WW-cijfers zijn te gebruiken als een eerste signaalwaarde voor de ontwikkelingen van de werkloosheid op de arbeidsmarkt. De feitelijke ontwikkeling komt vertraagd beschikbaar via de CBS-statistieken.

Figuur 3.13 laat zien dat het aantal lopende WW-uitkeringen vanaf 2014 daalt in alle deelregio's. Het aantal WW-uitkeringen is 42.700 en in alle regio's gedaald in 2019.

Figuur 3.13 | Lopende WW-uitkeringen vanaf 2009 naar arbeidsmarktregio's in Noord-Holland⁵

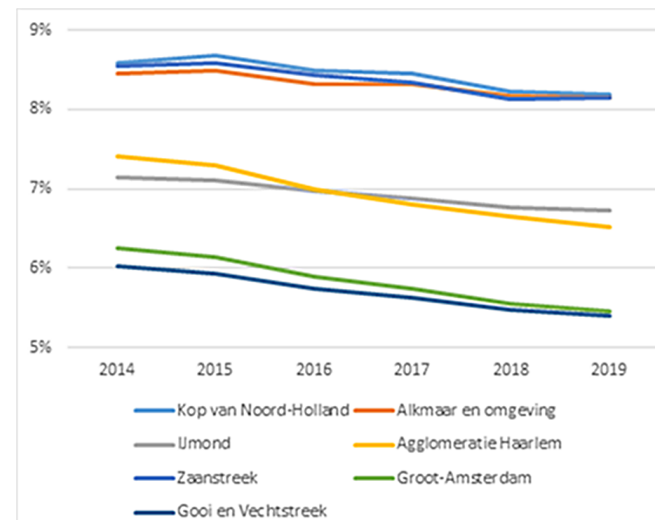

Bron: CBS, 2019

Het aandeel arbeidsongeschikten in de totale bevolking tussen 15 en 65 jaar is sinds 2010 dalend als gevolg van wettelijke regels, criteria en normen die worden gehanteerd. Deze trend zet ook afgelopen jaar door. Een gedeelte van de mensen met uitkeringsrechten op grond van arbeidsongeschiktheid (WAO, WAZ, Wajong en WIA) hebben een betaalde baan (meestal parttime of aangepast).

5) Iedere medewerker telt hierin mee als een baan. Dat betekent bijvoorbeeld dat een medewerker die 20 uur werkt, wordt meegeteld als één baan bij dat bedrijf. Het kan zijn dat dezelfde persoon ook bij een ander bedrijf een andere baan heeft en dus twee maal een baan vervuld.

Figuur 3.14: Arbeidsongeschikten (WAO/ WAZ/ Wajong/WIA) als percentage bevolking 15-65 jaar naar regio 2013-2019⁶

Bron: CBS

6) De cijfers in deze figuur wijken iets af van de cijfers van vorig jaar omdat hier gekozen is voor CBS als bron

4 Vacatures en spanning op de arbeidsmarkt

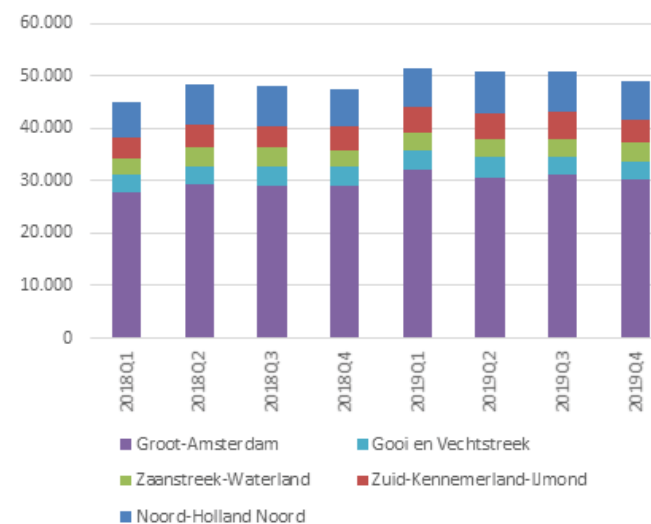
Door de krapte op de arbeidsmarkt zijn er in 2018 en 2019 ongeveer 50.000 vacatures beschikbaar, waarvan meer dan 10.000 voor technische beroepen en meer dan 10.000 voor bedrijfseconomische beroepen. De spanningsindicator laat ook een krapte zien bij personeel voor technische beroepen en de ICT beroepen. De arbeidsmarkt is nog wat ruimer voor taalkundige en creatieve beroepen. De krapte op de arbeidsmarkt speelt in de meeste regio's, maar vooral in Groot-Amsterdam.

4.1 Vacatures

Vacatures worden dagelijks verzameld door het UWV. Deels worden vacatures rechtevrees door bedrijven die bij het UWV aangemeld. Daarnaast verzamelt het UWV ook vacatures die bedrijven plaatsen op andere (internet-)fora en bij andere partijen (uitzendorganisaties). Het UWV heeft daarmee een groot deel van de vacatures in het vizier, maar er blijven altijd banen die op andere wijze, o.a. langs informele kanalen, worden vervuld.

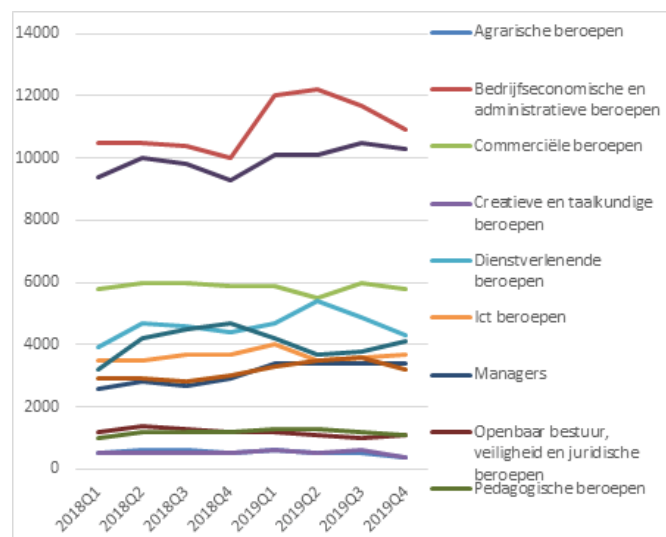
Desalniettemin is het aantal vacatures waargenomen door het UWV een belangrijke conjunctuurindicator. Deze gegevens zijn zowel per arbeidsmarktregio als per sector beschikbaar. Het aantal vacatures liep in alle regio's sterk op tot halverwege 2019, en loopt sindsdien licht terug (figuur 4.1). Ditzelfde beeld is terug te zien in het aantal vacatures naar sector (figuur 4.2). Het aantal openstaande vacatures is in bedrijfseconomische en administratieve beroepen, managers, ICT beroepen, zorg en welzijn beroepen toegenomen in 2019 in vergelijking met 2018. Bij de andere beroepen schommelt het aantal openstaande vacatures en zijn er in het vierde kwartaal van 2019 evenveel of minder openstaande vacatures in vergelijking met het vierde kwartaal in 2018.

Figuur 4.1 | Vacatures naar arbeidsmarktregio 2018-2019

Bron: UWV

Figuur 4.2: Ontstane vacatures naar sector in Noord-Holland in 2018 en 2019

Bron: UWV

4.2 Spanning op de arbeidsmarkt

Openstaande vacatures - en met name moeilijk te vervullen vacatures (die langer dan een half jaar openstaan) - zijn een belangrijke indicatie voor een mogelijke mismatch op de arbeidsmarkt. De Spanningsindicator Arbeidsmarkt van het UWV biedt gedetailleerde arbeidsmarktinformatie naar alle beroepsgroepen en regio's. De gegevens worden op kwartaalbasis geüpdatet. Het bestrijkt alle sectoren en alle opleidingsniveaus. De verhouding van het aantal openstaande vacatures en direct beschikbaar aanbod, geeft een indicatie van de actuele spanning op de arbeidsmarkt. Het is geen indicatie van de toekomstige spanning op de arbeidsmarkt.

De spanning op de arbeidsmarkt is het hoogste in ICT en technische beroepen in de provincie Noord-Holland. De arbeidsmarkt voor creatieve en taalkundige beroepen is ruim te noemen. In zorg en welzijn beroepen is de arbeidsmarkt ook krap, of zelfs erg krap voor enkele beroepen. Er is vooral meer vraag naar, en minder aanbod van artsen en gespecialiseerd verpleegkundigen (figuur 4.3). Ten opzichte van 2018 is er in alle regio's en in vrijwel alle beroepsgroepen toename van krapte.

Er wordt uitgegaan van een indeling in zes categorieën: zeer ruim, ruim, gemiddeld, krap en zeer krap en onbekend. De indeling is als volgt:

Waarde indicator	Betekenis	Kleur in figuur 4.3
0 tot 0,25	zeer ruim	
0,25 tot 0,67	ruim	
0,67 tot 1,5	gemiddeld	
1,5 tot 4,0	krap	
4,0 of meer	zeer krap	
*	onbekend, te weinig waarnemingen	

Figuur 4.3 | Spanningsindicator arbeidsmarkt naar arbeidsmarktregio's, 2019

	Noord-Holland Noord	Zaanstreek-Waterland	Groot Amsterdam	Gooi en Vechtstreek	Zuid-Kennemerland en IJmond	Provincie NH
Agrarische beroepen						
Bedrijfseconomische en administratieve beroepen						
Administratief medewerkers						
Secretarissen						
Transportplanners en logistiek medewerkers						
Commerciële beroepen						
Adviseurs marketing, public relations en sales						
Vertegenwoordigers en inkopers						
Creatieve en taalkundige beroepen						
Dienstverlenende beroepen						
Koks						
Ict beroepen						
Gebruiksondersteuning ict						
Managers						
Managers detail- en groothandel						
Managers zakelijke en administratieve dienstverlening						
Openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen						
Beveiligingspersoneel						
Overheidsambtenaren						
Pedagogische beroepen						
Docenten algemene vakken secundair onderwijs						
Leerkrachten basisonderwijs						
Technische beroepen						
Elektriciens en elektronica monteurs						
Hulpkrachten bouw en industrie						
Productiemachinebedieners						
Technici bouwkunde en natuur						
Transport en logistiek beroepen						
Bedieners mobiele machines						
Zorg en welzijn beroepen						
Artsen						
Gespecialiseerd verpleegkundigen						
Sociaal werkers, groeps- en woonbegeleiders						
Eindtotaal alle beroepen						

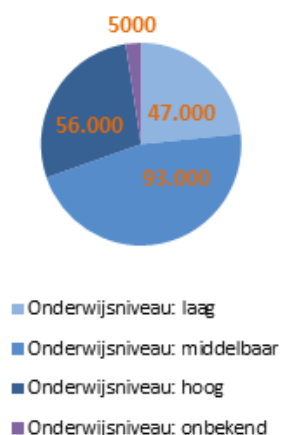
Bron: UWV, bewerking Provincie Noord-Holland

Factsheets regio's

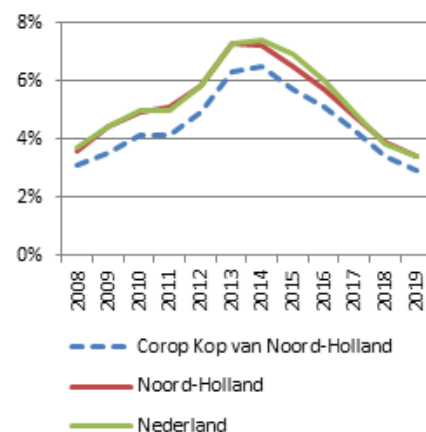

Regio Kop van Noord-Holland (incl. West-Friesland)

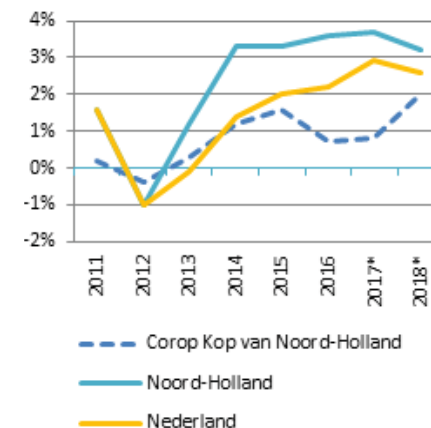
Beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2019

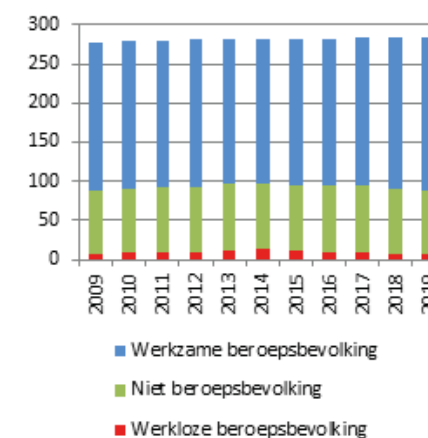
Werkloosheidspercentage, 2008-2019

Economische groei (Bbp), 2011-2018

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2009-2019 (x1.000)

Bron: CBS

*= voorlopige cijfers

Werkgelegenheid: sectoren groter dan gemiddeld Nederland:

Landbouw, Bouw en Overheid

Top 3 groeiende sectoren in werkgelegenheid (absolute aantallen 2015-2019):

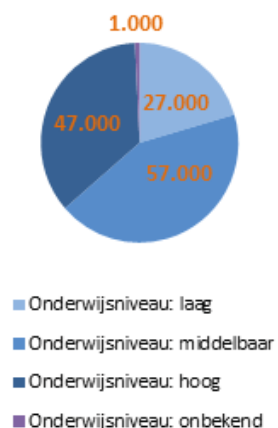
Bouw, Handel en Horeca

Top drie grootste vestigingen:

Koninklijke Marine Haven	5.800 banen
Stichting Dijklander Ziekenhuis	2.100 banen
Action Non Food B.V.	1.900 banen

Regio Alkmaar en omgeving

Beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2019

Bron: CBS

*= voorlopige cijfers

Werkgelegenheid: sectoren groter dan gemiddeld Nederland:

Handel en Zorg

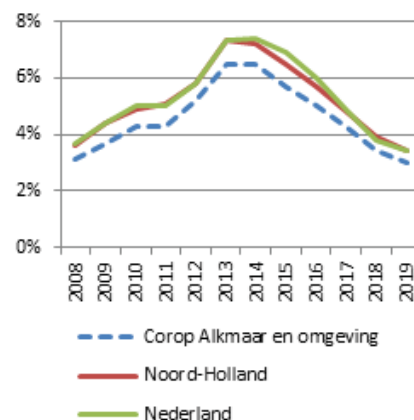
Top 3 groeiende sectoren in werkgelegenheid (absolute aantallen 2015-2019):

Zakelijke diensten, Zorg en Handel

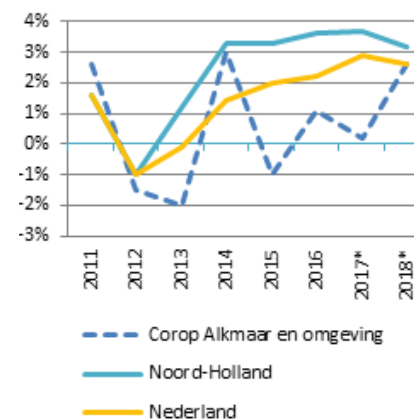
Top drie grootste vestigingen:

Noordwest Ziekenhuisgroep locatie Alkmaar	3.500 banen
WNK Personeelsdiensten	1.100 banen
Stichting Esdege-Reigersdaal	800 banen

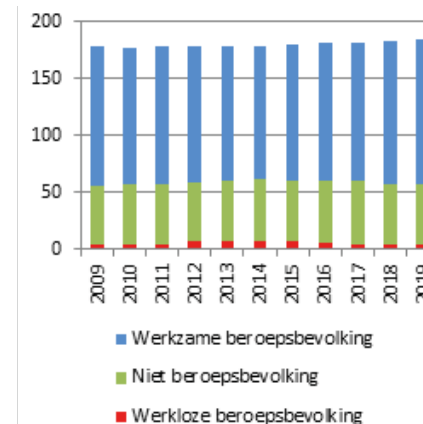
Werkloosheidspercentage, 2008-2019

Economische groei (Bbp), 2011-2018

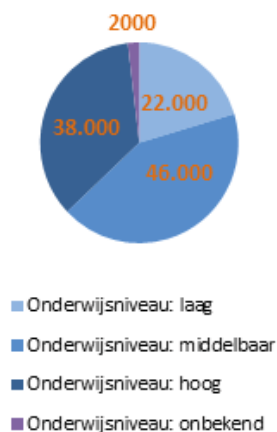

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2009-2019 (x1.000)

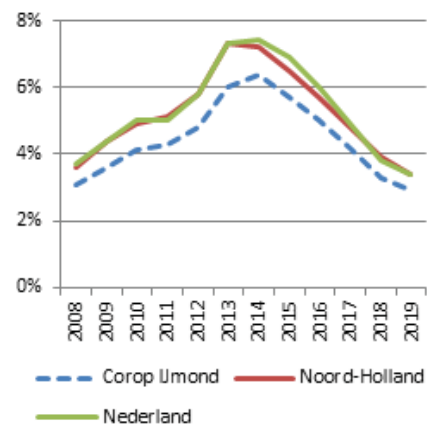

Regio IJmond

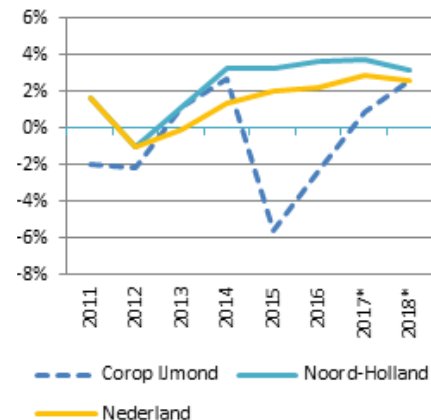
Beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2019

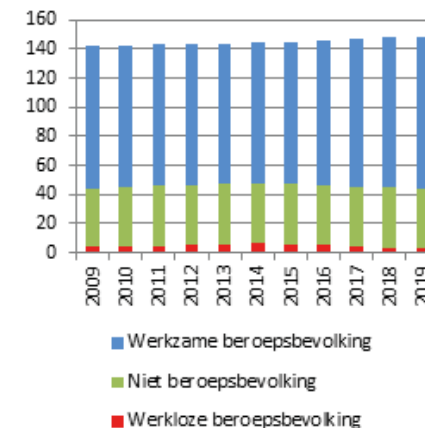
Werkloosheidspercentage, 2008-2019

Economische groei (Bbp), 2011-2018

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2009-2019 (x1.000)

Bron: CBS

*= voorlopige cijfers

Werkgelegenheid: sectoren groter dan gemiddeld Nederland:

Industrie en Bouw

Top 3 groeiende sectoren in werkgelegenheid (absolute aantallen 2015-2019):

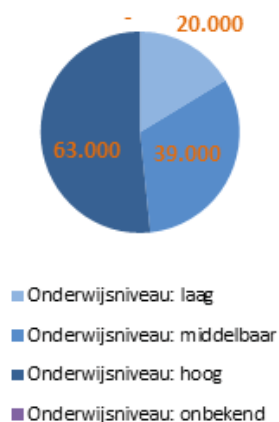
Zorg, Bouw en Zakelijke diensten

Top drie grootste vestigingen:

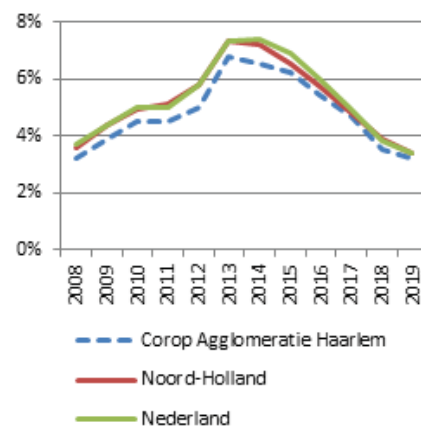
Tata Steel IJmuiden B.V.	9.100 banen
Rode Kruis Ziekenhuis B.V.	1.500 banen
ViVa! Thuis B.V.	600 banen

Agglomeratie Haarlem

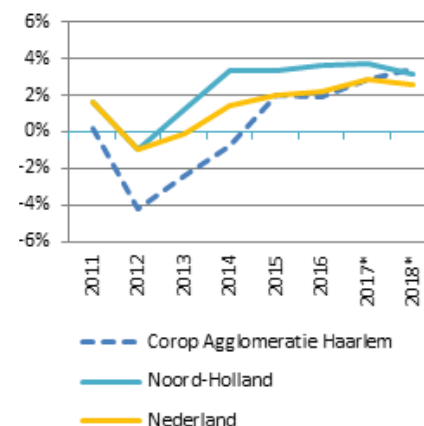
Beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2019

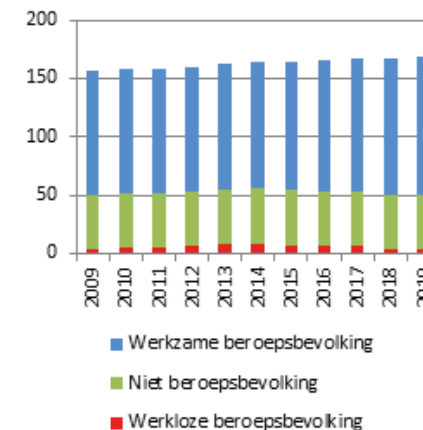
Werkloosheidspercentage, 2008-2019

Economische groei (Bbp), 2011-2018

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2009-2019 (x1.000)

Bron: CBS

*= voorlopige cijfers

Werkgelegenheid: sectoren groter dan gemiddeld Nederland:

Zorg, Zakelijke diensten en Zakelijke dienstverlening

Top 3 groeiende sectoren in werkgelegenheid (absolute aantallen 2015-2019):

Zakelijke diensten, Zorg en Horeca

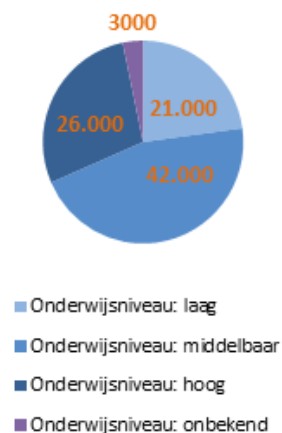
Top drie grootste vestigingen:

Spaarne Gasthuis	2.100 banen
Prov. Noord-Holland Locatie Houtplein	1.400 banen
Locatie de Hartekamp	800 banen

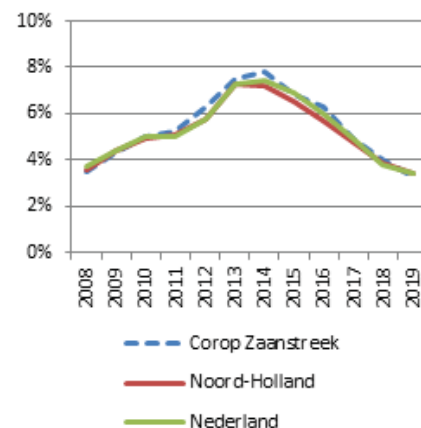

Regio Zaanstreek

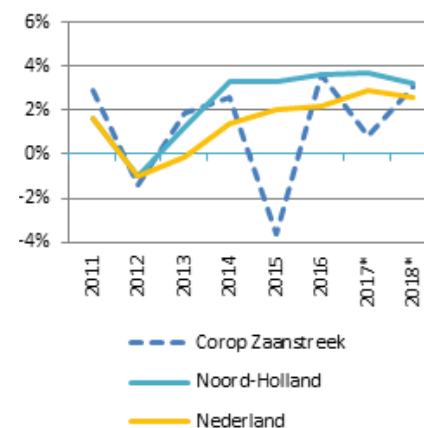
Beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2019

Werkloosheidspercentage, 2008-2019

Economische groei (Bbp), 2011-2018

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2009-2019 (x1.000)

Bron: CBS

*= voorlopige cijfers

Werkgelegenheid: sectoren groter dan gemiddeld Nederland:

Industrie, Bouw en Handel

Top 3 groeiende sectoren in werkgelegenheid (absolute aantallen 2015-2019):

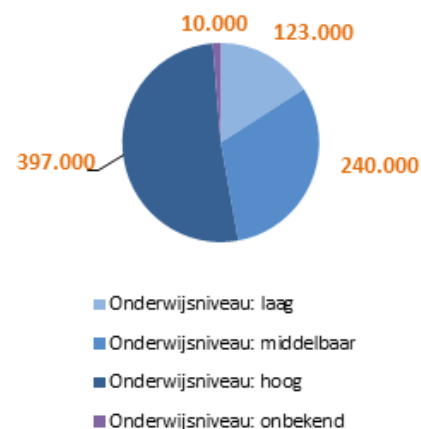
Overheid, Bouw en Handel

Top drie grootste vestigingen:

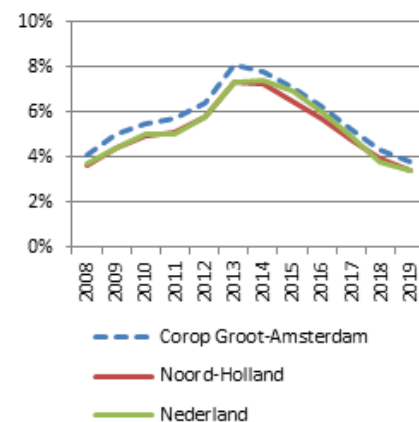
Stichting Zaanse Medisch Centrum	1.300 banen
Albert Heijn B.V.	1.300 banen
Gemeentehuis	1.200 banen

Regio Groot Amsterdam

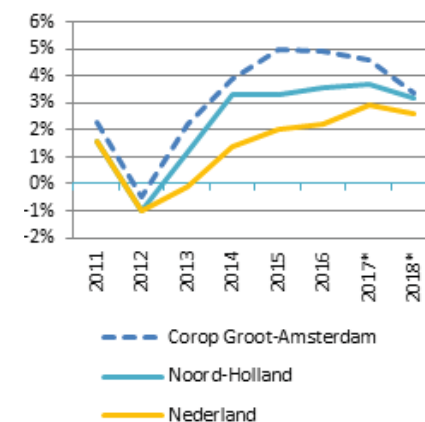
Beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2019

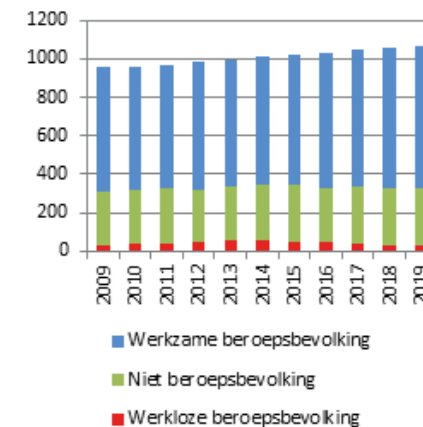
Werkloosheidspercentage, 2008-2019

Economische groei (Bbp), 2011-2018

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2009-2019 (x1.000)

Bron: CBS

*= voorlopige cijfers

Werkgelegenheid: sectoren groter dan gemiddeld Nederland:

Informatie en communicatie, Financiële instellingen en Zakelijke diensten

Top 3 groeiende sectoren in werkgelegenheid (absolute aantallen 2015-2019):

Zakelijke diensten, Informatie en communicatie en Handel

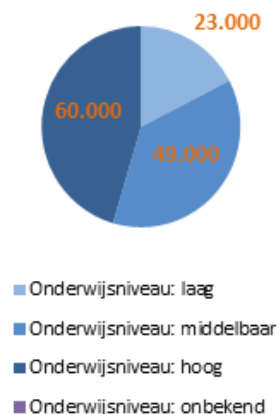
Top drie grootste vestigingen:

KLM NV vliegend personeel	9.400 banen
Academisch Medisch Centrum	8.300 banen
Stichting VUmc	7.500 banen

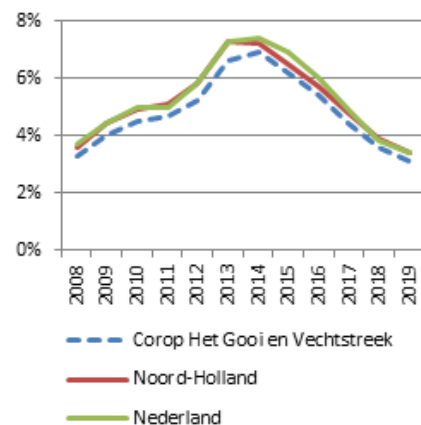

Regio Gooi en Vechtstreek

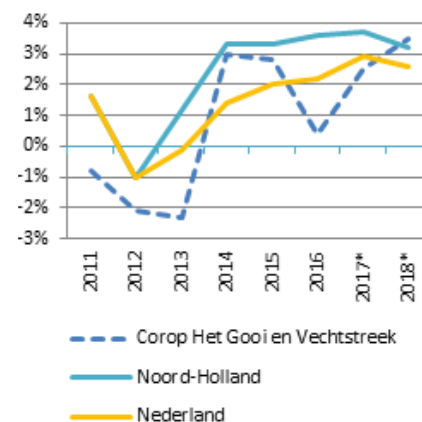
Beroepsbevolking naar onderwijsniveau, 2019

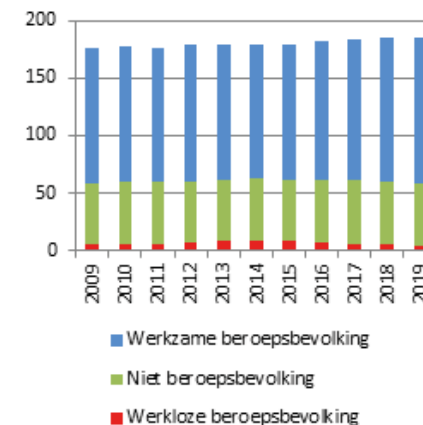
Werkloosheidspercentage, 2008-2019

Economische groei (Bbp), 2011-2018

Potentiële beroepsbevolking (15-75jr.), 2009-2019 (x1.000)

Bron: CBS

*= voorlopige cijfers

Werkgelegenheid: sectoren groter dan gemiddeld Nederland:

Informatie en communicatie, Zakelijke diensten en Handel

Top 3 groeiende sectoren in werkgelegenheid (absolute aantallen 2015-2019):

Zakelijke diensten, Onderwijs en Horeca

Top drie grootste vestigingen:

Nike European Headquarters	1.700 banen
Stichting Tergooi	1.500 banen
Stichting Tergooi ziekenhuis	1.200 banen

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43 | Fax: 023 514 40 40
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland
Directie BEL | Sector Regionale Economie en Erfgoed

Fotografie

Provincie Noord-Holland

Grafische verzorging

Xeroxmediaservices

Haarlem, mei 2020

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. M.B. Recter

BEL/REE

Telefoonnummer +31235144998

recterm@noord-holland.nl

1 | 2

Verzenddatum

Betreft: Monitor Arbeidsmarkt Noord-Holland 2019-2020

25 JUNI 2020
Kenmerk

1240483/1417663

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het volgende toe:

Uw kenmerk

- Monitor Arbeidsmarkt Noord-Holland 2019-2020.

Voor de economie is het belangrijk dat er een goede aansluiting is tussen onderwijs en arbeidsmarkt, zo is ook te lezen in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken. Het arbeidsmarktbeleid van de provincie Noord-Holland is verankerd in de Uitvoeringsagenda Arbeidsmarkt 2016-2019. Hierin is opgenomen dat PS jaarlijks kan beschikken over een overzicht van de actualisering van de Noord-Hollandse arbeidsmarktcijfers. In de monitor gebruiken wij de gegevens uit het verleden om de trends in de toekomst in te kunnen schatten.

Deze monitor is de vijfde jaarlijkse uitgave en beschrijft de ontwikkelingen in 2019 met als peildatum 1 januari 2020. De consequenties van de Corona-crisis zijn hierin niet meegenomen. Dit betekent dat sommige gegevens in deze monitor achterhaald zijn. De effecten van de Corona-crisis op de arbeidsmarkt zullen zichtbaar worden in de volgende Monitor Arbeidsmarkt. In de [Coronamonitor](#) van de provincie Noord-Holland is een overzicht van de prognoses van de impact van de maatregelen tegen Covid-19 op de economie, waaronder de arbeidsmarkt. Deze Coronamonitor wordt regelmatig geactualiseerd.

De ontwikkelingen in 2019 tonen een groei van bedrijfsvestigingen en werkgelegenheid. De werkloosheid en het aantal uitkeringen is verder gedaald. Dit leidt tot krapte en spanning op de arbeidsmarkt met veel vacatures. De bevolking en beroepsbevolking is gegroeid. Het aantal inactieven is afgelopen jaar afgenomen en er is meer arbeidspotentieel benut. De verwachting is dat ook de bevolking en daarmee het aantal leerlingen en de beroepsbevolking de komende jaren blijft groeien.

H.J. Schoutman

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Hieronder volgen de belangrijkste uitkomsten in cijfers:

In 2019 telde Noord-Holland 1.632.000 banen. Dit is een groei van 3,1%. Vooral in de regio's Amsterdam en Zaanstreek-Waterland is het

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

aantal banen harder gegroeid dat in 2018. De banengroei is in alle sectoren aanwezig maar piekt vooral in de horeca (7,4%). Het totaal aantal bedrijfsvestigingen nam toe met 4,9% tot 322.000.

Het aantal werklozen blijft dalen. In 2019 was 3,4% van de bevolking werkloos (53.000 personen). De arbeidsmarkt is erg krap. Door de krapte op arbeidsmarkt zijn er veel vacatures. Het aantal vacatures in de ICT en de technische beroepen blijft toenemen. Het aantal lopende WW-uitkeringen daalt vanaf 2014 in alle deelregio's en is 42.700 in 2019.

De Noord-Hollandse bevolking groeit naar verwachting van 2,9 miljoen naar 3,2 miljoen. De bevolking groeit door buitenlandse migratie en natuurlijke aanwas.

De potentiële beroepsbevolking tussen 15-75 jaar is 2,17 miljoen. Een deel hiervan is niet actief: 609.000 inwoners, een daling ten opzichte van 2018. Een deel van de niet-actieven is onbenut arbeidspotentieel, waaronder parttimers. Er zijn 133.448 Noord-Hollanders met onbenut arbeidspotentieel, een daling van veertien duizend. In 2019 bestond de beroepsbevolking voor ongeveer een derde uit mensen met een migratieachtergrond, variërend van 14% in de Kop van Noord-Holland tot 42% in Amsterdam.

Het aantal basisschoolleerlingen in Noord-Holland neemt naar verwachting toe van 269.000 in 2020 tot ruim 319.000 in 2040 (19%). Het aantal leerlingen op voortgezet onderwijs neemt in dezelfde periode toe van 157.000 tot bijna 168.000 (7%).

De arbeidsmarkt in Noord-Holland staat er op 1 januari 2020 erg goed voor. Gemeten vlak voor de uitbraak van Corona is daarmee de uitgangspositie gunstig. In de cijfers van de monitor van volgend jaar zijn de effecten van Corona op de arbeidsmarkt wel opgenomen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris

H.J. Schartman

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage

Monitor Arbeidsmarkt en Onderwijs

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3567
Extern Zaak ID	1440252
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.f
Omschrijving	Aanpak Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040 (C-agenda M&B (trekkende cie.) en EFB 31-08-2020, NLG en RWK 24-08-2020)
Organisatieonderdeel	BEL/MOB

Bijlagen

Brief aan PS over aanpak netwerkstudie Haarlemmermeer 2040.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	29 juni 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	30 juni 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	24 augustus 2020
Ruimte Wonen en Klimaat	24 augustus 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020
Mobiliteit & Bereikbaarheid	31 augustus 2020

Toelichting

De provincie Noord-Holland start samen met de gemeente Haarlemmermeer en de Vervoerregio Amsterdam een Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040. Het groeiend aantal woningen en de stijging van het aantal arbeidsplaatsen zorgt er voor dat het steeds drukker gaat worden in de gemeente Haarlemmermeer en de regio. Met de netwerkstudie wordt onderzocht hoe de bereikbaarheid van dit gebied er op lange termijn (2040) uit moet zien. Begin 2021 zijn de eerste resultaten van het onderzoek beschikbaar.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. W.G. Brussaard

BEL/MOB

Telefoonnummer +31235143655

brussaardw@noord-holland.nl

1 | 2

Betreft: Aanpak Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) informeren wij u over de aanpak van een Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040.

De Metropoolregio Amsterdam (MRA) kent een krachtige ruimtelijk-economische ontwikkeling en een grote woningbouwopgave. In de periode tot 2040 zullen 230.000 woningen gebouwd worden. Voor Haarlemmermeer betekent het voor de periode tot ongeveer 2040 een toename van het aantal woningen met 30%. Daarnaast gaat het over de (her)ontwikkeling van een aantal grote bedrijventerreinen met in totaal 20.000 extra arbeidsplaatsen.

Deze gebiedsontwikkeling noodzaakt tot het denken over welke (schaalsprong van) mobiliteit daarvoor nodig is en of, en zo ja, op welke wijze aan die vraag tegemoet gekomen kan worden. De keuzes op het gebied van mobiliteit zijn medebepalend voor de manier hoe woningbouw en economische ontwikkeling in Haarlemmermeer vorm krijgen.

Wij starten daarom samen met Haarlemmermeer en Vervoerregio Amsterdam een Netwerkstudie Haarlemmermeer 2040. Haarlemmermeer zal optreden als penvoerder. Deze Netwerkstudie heeft als doel te verkennen hoe het mobiliteitsnetwerk er op de lange termijn (2040) uit moet zien. De Netwerkstudie wordt gepositioneerd tussen de Netwerkstrategie van programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid (SBaB) en bereikbaarheid van individuele projectlocaties. De Netwerkstudie gaat om een aanpak in brede zin: (bouwen nabij) openbaar vervoer, mobiliteitsmanagement, fiets, auto, vrachtverkeer en in de breedte mobiliteit van deur-tot-deur. In de studie worden ook de gevolgen van de veranderende mobiliteitsvraag beschouwd die ontstaan als gevolg van autonome ontwikkeling en nieuwbouw in de omliggende

Verzenddatum

24 JUNI 2020

Kenmerk

1440252/1440261

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

regio, zoals in de gemeenten in Amstelland-Meerlanden, de Bollenstreek en Zuid-Kennemerland.

Deze studie is de basis om gezamenlijk de in 2040 benodigde infrastructuur- en mobiliteitsmaatregelen in beeld te brengen. De Netwerkstudie kan zo een basis bieden voor een adaptief programma met mobiliteits- en infrastructuurmaatregelen, afgestemd op de voorziene gebiedsontwikkelingen.

De eerste fase van de Netwerkstudie 2040 richt zich op het bepalen van de probleemstelling en het in beeld brengen van de verschillende opgaven, kansen en knelpunten op verschillende schaalniveaus van infra en mobiliteit. Vervolgens worden maatregelen en oplossingsrichtingen verkend die moeten leiden tot een gedeeld toekomstperspectief en een gezamenlijke actieagenda, met indien nodig ook maatregelen voor de korte termijn.

Deze studie geeft zicht op mobiliteitsmaatregelen en heeft een sterke link met ruimtelijke ontwikkelambities en -opgaven. De aansluiting van ruimtelijk domein is van belang om afwegingen tussen maatregelen te kunnen maken en te komen tot een fasering. De duurzaamheid van de oplossingen en de effecten op de leefbaarheid wegen daarin zwaar mee.

Overleg met belanghebbenden zoals VNO-NCW, TLN, bewonersorganisaties en Fietzersbond zijn onderdeel van het proces. Met de provincie Zuid-Holland en de gemeenten in de Bollenstreek vindt afstemming plaats.

Wij hopen u in het eerste kwartaal van 2021 een voorstel voor een gezamenlijke agenda aan te kunnen bieden.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris

H.J. Schartman

EP Stigter

voorzitter

E.P. Stigter

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3361
Extern Zaak ID	1091790
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.g
Omschrijving	Landbouw/ Economie: Voedsel Verbindt 2020–2023 (C-agenda NLG –leidende commissie–24-08-2020 & EFB 31-08-2020)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Bijlage 1 Uitvoeringsagenda Voedsel Verbindt juni 2020 – 2023.pdf
Bijlage 2 Communicatieplan Voedsel Verbindt 2020.pdf
Brief aan PS over Voedsel Verbindt 2020–2023.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	29 juni 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	30 juni 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	24 augustus 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De Provincie Noord-Holland is partner in het netwerk Voedsel Verbindt dat werkt aan een robuust regionaal voedselsysteem. Met dit besluit stemmen Gedeputeerde Staten in met de Uitvoeringsagenda Voedsel Verbindt 2020–2023

voedsel. verbindt

Beleidsplan 2020 - 2023

Inhoud beleidsplan Voedsel Verbindt

1. Inleiding	Pag. 3 - 7
2. Voedsel Verbindt	Pag. 8 - 12
3. Organisatie	Pag. 13 - 17
4. Activiteiten	Pag. 18 - 19
5. Zes invalshoeken	Pag. 20 – 34
6. Agenda	Pag. 35 – 36

1. Inleiding

Definitie van het Voedselsysteem

Het voedselsysteem is een term die als vanzelfsprekend wordt gebruikt in artikelen, boeken en manifesten over zaken welke samenhangen met voedselvoorziening en dan meestal samen met het bijvoeglijk naamwoord 'duurzaam'. Vanzelfsprekend is de term echter niet; auteurs kennen expliciet of impliciet uiteenlopende betekenissen toe. Onderzocht is of er een gemeenschappelijke kern is in de bestudeerde definities.

De FAO heeft in 2018 de volgende definitie gelanceerd: voedselsystemen omvatten het gehele scala aan actoren en hun gerelateerde waardetoevoegende activiteiten in de sfeer van productie, inzameling, bewerking, distributie, consumptie en verwijdering van restanten van voedselproducten welke afkomstig zijn uit landbouw, bosbouw en visserij alsmede de wijze waarop ze deel uitmaken van de economische, maatschappelijke en natuurlijke omgeving waarin ze zijn ingebed. Het voedselsysteem is samengesteld uit sub-systemen zoals een landbouwsysteem, een afvalverwerkingssysteem, een bevoorradingssysteem e.d. en het heeft interactie met andere belangrijke systemen zoals het energiesysteem, het handelssysteem en het gezondheidssysteem. Een structurele verandering in het voedselsysteem kan daarom zijn oorsprong vinden in een ander systeem.

Problemen van het dominante globale voedselsysteem staan centraal in de definitie van het Oxford Martin Programme on the Future of Food (2019): het voedselsysteem is een complex geheel van voedselgerelateerde activiteiten waaronder productie, bewerking, transport en consumptie. Dit systeem wordt geplaagd door problemen met betrekking tot zeggenschap, beheer en efficiëntie, duurzaamheid, afval, invloed van voedselvoorziening op de natuurlijke omgeving en de invloed op de gezondheid van individuen en de bevolking als geheel. Het Amsterdamse Metabolic (2017) definieert het voedselsysteem als het geheel van mensen, instituties, activiteiten, processen en infrastructuur wat betrekking heeft op de productie en consumptie van voedsel voor de bevolking in een gebied. Activiteiten welke betrekking hebben op het voedselsysteem betreffen meer in het bijzonder: telen, oogsten, verwerken, verpakken, verplaatsen, marketing, verkopen, koken, consumptie en het zorg dragen voor de verwijdering van de overblijfselen inclusief de benodigde hulpbronnen zoals grond, arbeidskracht, landbouwstoffen, water, machines, kennis en kapitaal alsmede de bijproducten van de voedselproductie zoals uitstoot van broeikasgassen, agrarisch afval en gemeentelijk afvalwater welke vrijkomen bij elke stap in deze keten van activiteiten. Het voedselsysteem omvat verder de politici, ambtenaren, docenten, onderzoekers en alle andere partijen welke het geheel beïnvloeden door middel van beleidsinterventies, regels of projecten. Op het hoogste, meest abstracte niveau omvat het voedselsysteem de referentiekaders, denksystemen en paradigma's welke de spelregels binnen het systeem beïnvloeden en zodoende op een onzichtbare manier het functioneren bepalen.

Het gebruik van de term voedselsysteem vestigt de aandacht op de samenhang tussen mensen, zaken en activiteiten achter en naast onze voedselvoorziening. Dit systeem maakt het mogelijk dat miljarden mensen dagelijks eten op tafel kunnen zetten maar er kleven ook grote problemen. Een groeiende groep mensen is op zoek naar een transformatie van het voedselsysteem in een meer duurzame, gezondere, transparantere en rechtvaardiger richting. De belangrijkste conclusie is dat er inderdaad achter de hier beschreven definities een gemeenschappelijke kern schuil gaat. Daarin spelen de volgende zaken een rol:

- het gaat over zowel mensen als dingen
- het gaat over processen en activiteiten
- het gaat over instituties
- en bovenal gaat het om de samenhang tussen die elementen.

Voedselsysteem in transitie

Voedsel verbindt mensen, voedsel voedt mensen, voedsel verblijdt mensen, voedsel verrijkt de economie en voedsel heeft een nauwe relatie met de natuur en het milieu.

In Nederland is voldoende voedsel beschikbaar, er is een sterke agrarische keten en een internationaal toonaangevende levensmiddelenindustrie. Toch staat het huidige voedselsysteem onder druk door de sterk groeiende wereldbevolking, klimaatverandering, de invloed op de natuur, grondstoffenschaarste, de daling van de kwaliteit van de landbouwgrond, de druk op de ruimte, het huidige consumptiepatroon, het afnemende aantal personen dat wil werken in de voedselproductie en de afstand tussen consument en producent. Een omslag in het voedselsysteem is noodzakelijk.

Voedsel Verbindt is een nieuw regionaal samenwerkingsverband, dat zich hierop wil richten. Voedsel Verbindt zet zich in om, door verbinding van partijen uit het hele voedselsysteem, een robuust, duurzaam en gezond voedselsysteem te verwezenlijken ten behoeve van een leefbare metropoolregio Amsterdam en de omliggende agrarische gebieden in de provincies Flevoland en Noord-Holland.

Deze uitvoeringsagenda schetst op welke wijze Voedsel Verbindt, samen met haar partners, een robuust, duurzaam en gezond voedselsysteem gaat realiseren.

Definitie voedselsysteem

Een voedselsysteem is de verzameling van alle actoren en activiteiten verbonden met de productie, verwerking, distributie, bewerking, consumptie en reststroomverwerking van voedsel, evenals de socio-economische, ecologische en ruimtelijke uitkomsten van deze activiteiten.

Juist in de Metropoolregio Amsterdam en omliggende agrarische gebieden

Kenmerken van de regio

- Unieke kern van voedingsbedrijven midden in druk bevolkt gebied, van groot tot startups.
- Grote diversiteit aan agrarische bedrijven, met wereldspelers in pootgoed en zaadveredeling in de provincies Flevoland en Noord-Holland.
- Een sterke visserijsector.
- Een gunstige ligging bij zee- en luchthaven.
- Krachtig netwerk aan onderwijs- en onderzoeksinstellingen van MBO tot WO gericht op Agri & Food.
- De MRA is de grootste afzetmarkt van Nederland.
- Door diverse demografische factoren is de MRA dé proeftuin voor nieuwe voedingsconcepten.
- Veel maatschappelijke initiatieven rondom voeding.

De metropoolregio Amsterdam (MRA) met de omliggende agrarische productiegebieden vormen een belangrijke voedselregio in Nederland, zowel vanwege de diversiteit aan de kant van de productie en distributie als de samenstelling van de populatie en de bijdrage aan werkgelegenheid.

De regio beschikt bovendien over onder meer over twee luchthavens, zeehavens, het financiële centrum van Nederland, twee Greenports, een grote landschappelijke variëteit en veel horeca en toerisme. De Metropoolregio Amsterdam behoort tot de Europese top vijf van economisch sterke regio's.

Vanuit het perspectief van het voedselsysteem werken we met een verbreding van het MRA gebied door de volledige provincies Noord-Holland en Flevoland te betrekken. Hierdoor ontstaat een sterke vertegenwoordiging van de voedselketen, die noodzakelijk is bij de beschouwing van het voedselsysteem.

De noodzaak van verandering in de regio

De toenemende verstedelijking

Sociale ongelijkheid en armoede

De ecologische voetafdruk

De vele verkeersbewegingen

Afval en voedselverspilling

Klimaatverandering

Grondstoffenschaarste, afname bodemkwaliteit en biodiversiteit

Werkgelegenheid

Gezondheid

Toenemende aandacht voor een gezond en duurzaam voedselsysteem bij consumenten, media en publieke organisaties

A top-down photograph of a person with long brown hair tied back, wearing a light blue short-sleeved shirt, harvesting leafy green vegetables in a garden. The person's hands are visible, reaching into the plants. To the left, a wooden crate is filled with harvested light green lettuce. In the bottom left corner, a wide-brimmed straw hat is partially visible. The garden is filled with various leafy plants, including large-leafed greens and smaller leafy vegetables. The ground is dark brown soil.

2. Voedsel Verbindt

Voedsel Verbindt: missie en visie

Missie

Voedsel Verbindt is een samenwerkingsverband dat zich richt op een beter voedselsysteem door structuur aan te brengen in het regionale voedsellandschap, door initiatieven te verbinden, krachten te bundelen, kennis te delen en samenwerking en innovatie te stimuleren en faciliteren.

Visie

Voedsel Verbindt wil hét knooppunt zijn in het speelveld van Agri & Food in de Metropoolregio Amsterdam en omliggende agrarische gebieden. Voedsel Verbindt geeft vanuit een brede vertegenwoordiging van burgerinitiatieven, NGO's, bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden, richting en ondersteuning aan initiatieven en projecten.

Wereldwijd toonaangevend op het gebied van duurzaamheid, circulariteit en gezondheid

Ambitie

In 2030 is het voedselsysteem in de regio wereldwijd toonaangevend op het gebied van duurzaamheid, circulariteit en het leveren van een positieve bijdrage aan de gezondheid van jong en oud. De data, kennis en het netwerk van Voedsel Verbindt vormen de spil in de innovatie van gewaardeerde voedselconcepten, voedsellogistiek, voedselproductie, voedsellandschappen en voedselconsumptie.

Deze toonaangevende leefbare regio waar Voedsel Verbindt naar streeft, kenmerkt zich door:

- Voldoende gezonde voeding.
- Burgers met een gezonder consumptiepatroon.
- Een sterkere verbinding tussen platteland en stad.
- Nieuw talent in de voedselindustrie.
- Een florerende economie voor zowel grote als kleine voedselverwerkende bedrijven.
- Schone voedselstromen.
- Hergebruik van afvalstromen.

Voedsel Verbindt: waarom, hoe en wat?

Waarom?

Een goed functionerend, circulair en duurzaam regionaal voedselsysteem in de metropoolregio Amsterdam en omliggende agrarische gebieden is belangrijk voor klimaat, landschap, economie én gezondheid van alle inwoners. Er zijn reeds vele partijen actief op dit vlak. Interactie is de sleutel voor een systeemverandering. Door verbinding tussen deze partijen en projecten ontstaat langzaam maar zeker zicht op het geheel van het complexe voedselsysteem en worden nieuwe perspectieven en kansen gecreëerd door kennis te delen en thematische en/of geografische focusgebieden te verruimen.

Hoe?

In de regio is ontzettend veel kennis, energie en ervaring beschikbaar bij bedrijven, overheden, burger-initiatieven, NGO's, scholen en kennisinstellingen. Al die elementen verbinden we beter met elkaar, we inspireren en motiveren, waardoor we ontwikkelingen versnellen én kansrijke initiatieven en innovaties op gang brengen.

Wat?

Het samenwerkingsverband Voedsel Verbindt biedt onder meer inzicht in relevante ontwikkelingen, projecten en partijen in de MRA en omliggende agrarische gebieden. Zo is Voedsel Verbindt een laagdrempelige plek van uitwisseling van relevante kennis en ervaringen. Voedsel Verbindt biedt overzicht, agendeert, activeert, faciliteert en verbindt. Met als resultaat een leefbare en gezonde regio voor iedereen!

Voedsel Verbindt biedt overzicht, agendeert, activeert, faciliteert en verbindt

Het draait om het versnellen en versterken van ontwikkelingen ten behoeve van een beter voedselsysteem:

- In de regio zijn vele partijen aanwezig die vanuit eigen kennis, ervaring en ambitie werken aan de optimalisatie van het voedselsysteem. Deze partijen zijn niet altijd goed in beeld, weten elkaar soms onvoldoende te vinden en kennis, ervaring en netwerken worden regelmatig nog onvoldoende gedeeld. Voedsel verbindt biedt inzicht in bestaande initiatieven en vergroot daarmee de bestaande kennisdeling in de regio.
- Ondanks dat er al veel partijen actief zijn, staat voedsel of de optimalisatie van het voedselsysteem, bij veel relevante partijen nog onvoldoende op de agenda. Voedsel Verbindt zet zich actief in om het belang van werken aan maatschappelijke uitdagingen vanuit een voedselperspectief te benadrukken.
- Gerichte samenwerking is noodzakelijk om stappen te maken. Voedsel Verbindt legt proactief kruisverbanden, activeert het netwerk door relevante informatie en kennis te delen en netwerkbijeenkomsten te organiseren.
- Voedsel Verbindt wil nadrukkelijke uitgaan van het bestaande netwerk van partijen, initiatieven en projecten en dit ondersteunen door hen een podium te bieden, door kennis en contacten aan te dragen en door, waar mogelijk, te ondersteunen bij het werven van fondsen voor gezamenlijke projecten.
- Een systeemverandering kan alleen worden bewerkstelligd door samenwerking van verschillende actoren. Voedsel Verbindt zal actief partijen verbinden.

3. Organisatie

Organisatie Voedsel Verbindt

Voedsel Verbindt is een stichting met een compact dagelijks bestuur en een brede stuurgroep, waarin burgerinitiatieven, bedrijven, onderwijs, onderzoek en overheid vertegenwoordigd zijn.

De stuurgroep is verantwoordelijk voor:

- De lange- en kortetermijnvisie en de strategie.
- De voortgang op de focusgebieden of wel invalshoeken.
- Het stopzetten (met reden) dan wel uitbreiden van invalshoeken.
- De opzet van het programma, na opdracht aan programmamanager tot de ontwikkeling van het programma.
- Het aanreiken van eigen kennis en netwerk.
- Inzet voor lobby/agendering.

De organisatie Voedsel Verbindt beoogd vanaf december 2019 te bestaan uit een programmamanager (1,0 fte) en een communicatieadviseur (0,5 fte), indien mogelijk periodiek aangevuld met een subsidieadviseur (uurbasis). Zij vormen een knooppunt in het speelveld van het Voedselnetwerk binnen de MRA en omliggende agrarische gebieden en hebben samen een netwerk-, alliantie-, aanjaag- en profileringsfunctie.

Om invulling te geven aan de inzet op de zes invalshoeken wordt gebruik gemaakt van partners van Voedsel Verbindt. Waarbij eenieder vanuit zijn/haar eigen rol een bijdrage levert. Beoogd is om per invalshoek twee contactpersonen/clustercoördinatoren te verbinden die energie steken in het verkrijgen van inzicht in het netwerk, het activeren van het netwerk en kennisdeling. Door slimme samenwerking wordt maximaal resultaat bereikt van ieders inzet.

De werkwijze van Voedsel Verbindt wordt financieel ondersteund door een bijdrage vanuit Platform Economie van de MRA en partners als de provincies oord-Holland en Flevoland, Rabobank Amsterdam, LTO Noord en enkele gemeenten uit de provincies.

Dagelijks bestuur Voedsel Verbindt

Gerry Kouwenhoven
Hogeschool Inholland

Irene Mommers
BeBright

Nico Verduin
LTO Noord

Stuurgroep Voedsel Verbindt

Ilse Zaai
Provincie Noord-Holland
Voorzitter van de stuurgroep

Jan-Nico Appelman
Provincie Flevoland
Circulaire voedsel economie

Angeline Kierkels
Meerlanden Holding
Circulaire voedsel economie

Hans Krieger
Gemeente Zaanstad
Talent binden en boeien

Jos Dings
Gemeente Beemster

Vacature
Gezond eten is gezond leven
GGD Amsterdam

Jeroen Noot
Greenport NHN
Voedsellandschappen

Roelie Bosch
Wethouder Almere

Kees de Jonge
Rabobank
Algemeen

Feike van der Leij
Hogeschool Inholland
Gezond eten is gezond leven

Sigrid Wertheim
Aeres Hogeschool
Leren van eigen data

Dick van Damme
Hogeschool van Amsterdam
Slimmere voedselstromen

Arnold van der Valk
FoodCouncil MRA
Algemeen

Anne Luz Pijnenburg
SFYN
Algemeen

Uitvoering Voedsel Verbindt

Programmamanager,
Carlo Verhart

Communicatie adviseur
Stageplaats/ leerwerkplaats

Subsidie adviseur

Annelie Lekkerkerker
LTO Noord

Marten Nijhuis
Provincie Flevoland

Annette de Vries
Anmec

Erna Steenhuis
Greenport NHN

**Gezond eten is
gezond leven**

Voedsellandschappen

Melika Levelt
Hogeschool van
Amsterdam

Willy van den Broek
AMS

Mara van der Kleij
Gemeente Amsterdam

Diny Weener
Provincie Flevoland

Hans van Bragt
BDVC & FoodCube

Wies de Jong
Gemeente Amsterdam

Circulaire voedsel economie

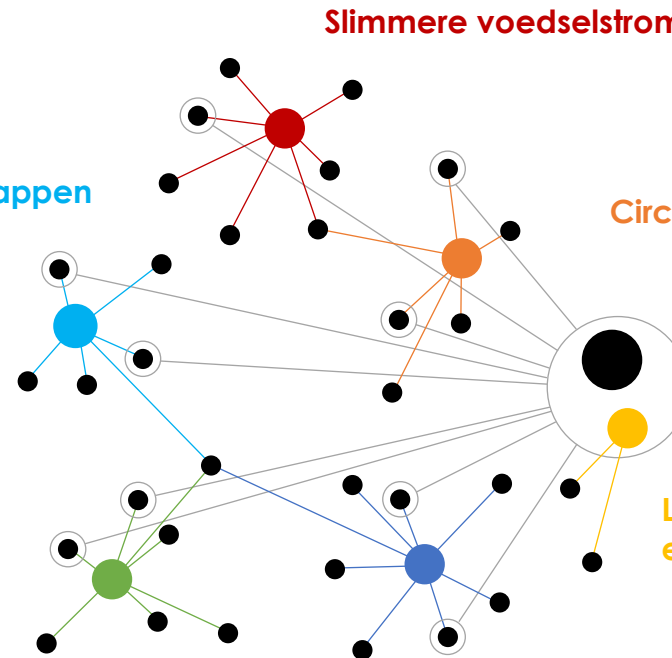
**Leren van
eigen data**

Talent binden en boeien

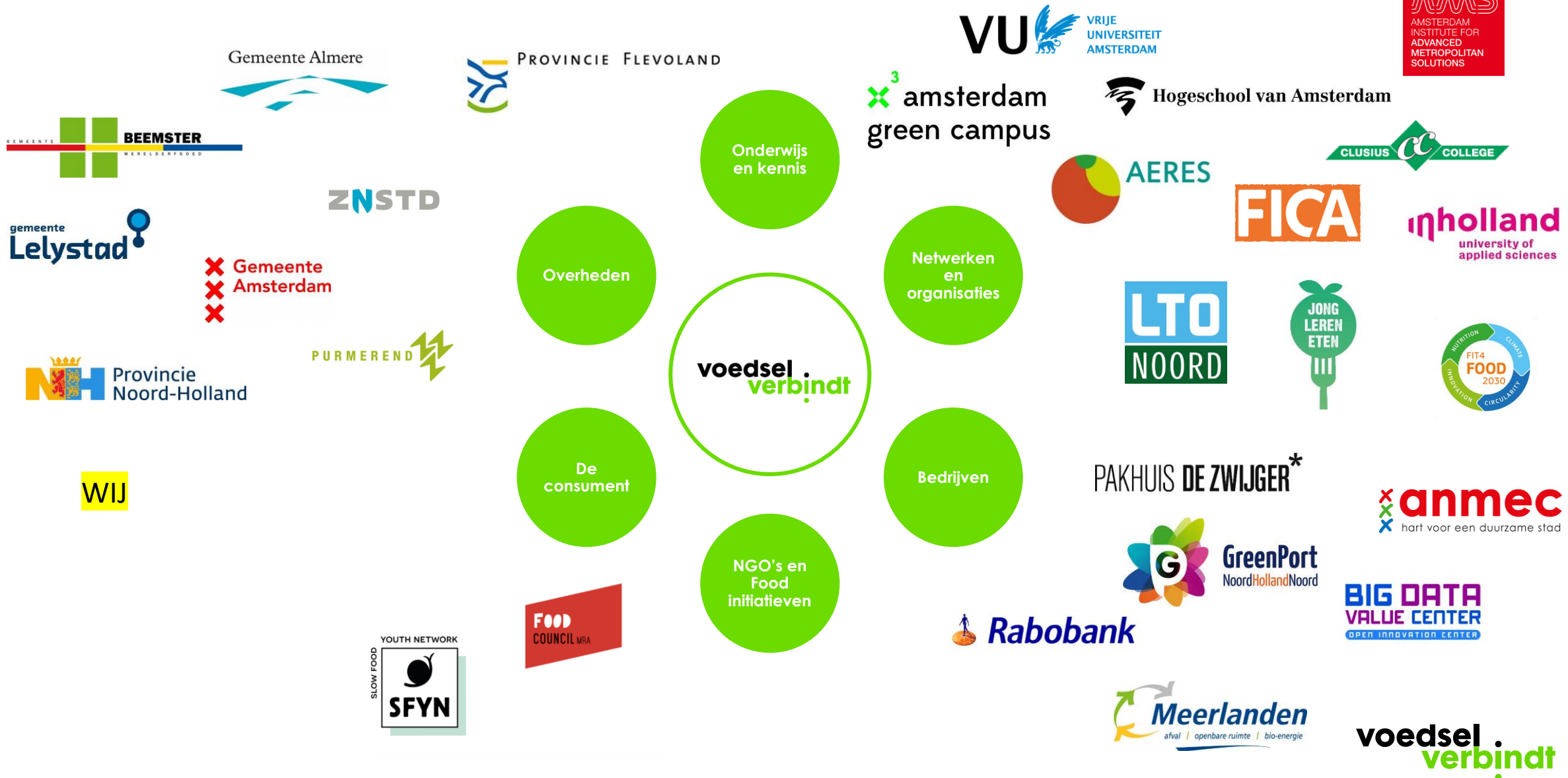
Laura Roebroek
Groenpact - arbeidsmarkt

Marcel Verra
Gemeente Zaanstad

Samenwerkende partijen Voedsel Verbindt

A photograph of a plowed agricultural field with a wind turbine in the background and a green tractor on the right.

4. Activiteiten

Activiteiten Voedsel Verbindt 2020-2023

Voedsel Verbindt richt zich op de transitie van het voedselsysteem. Dit is een grootse ambitie in de complexiteit van een systeem met vele actoren, belangen en subsystemen. Voedsel Verbindt realiseert zich dat vanwege de complexiteit gestart moet worden met kleine stappen om zo toe te werken naar steeds groter worden ringen van verandering in de vijver van het voedselsysteem. Voedsel Verbindt is er van overtuigd dat dit alleen kan door de verschillende actoren te betrekken en te werken vanuit de 'coalitie van de bereidwillige' en bestaande energie. Voedsel Verbindt zet zich actief in om het netwerk en de energie in de regio steeds te vergroten.

Positionering en organisatie. Voedsel Verbindt zet zich in op het verstevigen van de eigen organisatie en haar positionering, naast die van het netwerk. Onder andere door het aanstellen van een programmamanager en het opstellen en uitvoeren van een programma en een communicatieplan.

Overzicht bieden. Voedsel verbindt verzorgt op de website www.voedselverbindt.nl een overzicht van bestaande initiatieven en informatie over ontwikkelingen. De programmamanager verzamelt nieuwe informatie over initiatieven via betrokkenen bij Voedsel Verbindt en bronnen buiten het netwerk en maakt deze steeds inzichtelijk. De programmamanager en clustercoördinatoren kunnen benaderd worden met vragen over het netwerk.

Agenderen. De betrokkenen bij Voedsel Verbindt zetten zich actief in om het belang van werken aan maatschappelijke uitdagingen vanuit een voedselperspectief te benadrukken binnen de regio, gericht tijdens gesprekken, bijeenkomsten en presentaties.

Verbinden. Voedsel Verbindt zal actief partijen verbinden door netwerkbijeenkomsten en individuele contacten te leggen. Daarnaast wordt samenwerking gezocht met organisaties in de regio als Amsterdam Economic Board en de Greenports.

Activeren. Vanuit Voedsel Verbindt worden netwerkbijeenkomsten en evenementen als 'challenges' en/of hackathons, georganiseerd om kennis te delen, te inspireren en te motiveren. Vanuit het geheel, maar vooral ook per invalshoek. Daarnaast wordt gewerkt aan enkele concrete projecten per invalshoek, dit gaat in eerste instantie om het opschalen van bestaande initiatieven.

Faciliteren. Voedsel Verbindt wil middels de website een platform bieden aan bestaande initiatieven en projecten. Daarnaast zetten de programmamanager en de clustercoördinatoren zich in om actief kennis en contacten aan te dragen. Voedsel Verbindt zal, waar mogelijk, ondersteunen bij het werven van fondsen voor gezamenlijke projecten. Eerste aanspreekpunt hiervoor is de programmamanager.

Onze circulaire
voedsel-economie

Gezond eten
is gezond leven

Slimmere voedselstromen,
schoner transport

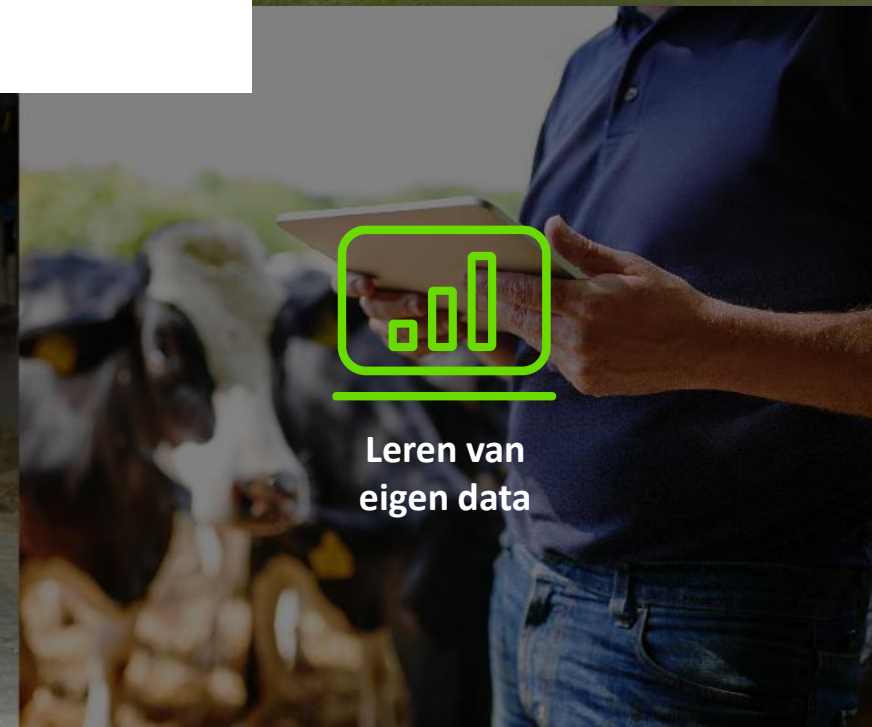
5. Zes thema's

Voedsellandschappen:
voedsel uit eigen regio

Talent boeien en binden
voor de voedsel-economie

Leren van
eigen data

Zes thema's voor een duurzaam, regionaal en circulair voedselsysteem

Om hoofd te bieden aan de complexiteit van de transitie van het voedselsysteem is ervoor gekozen te werken vanuit zes invalshoeken.

Onze circulaire voedsel-economie. Overgebleven brood naar de voedselbank en sinaasappelschillen als grondstof voor zeep. In een circulaire voedsel-economie zetten we grondstoffen maximaal in en kiezen we voor hergebruik.

Gezond eten is gezond leven. Gezond en duurzaam eten is belangrijk. Voor onze eigen gezondheid, maar ook voor het klimaat en de optimale benutting van schaarse grondstoffen.

Slimmere voedselstromen, schoner transport. Om onze regio leefbaar, veilig en bereikbaar te houden, is een logistieke systeeminnovatie nodig die we alleen door samenwerking bereiken.

Voedsellandschappen, voedsel uit eigen regio. Vervuilende voedselstromen beperken. Daarvoor moeten we boeren en consumenten beter en vaker met elkaar in contact brengen.

Talent boeien en binden voor de voedsel-economie. Digitalisering en automatisering veranderen elke baan in de voedsel-economie. Passende scholing, bijscholing en loopbaanplanning zijn essentieel.

Leer en profiteer van data. Data binnen het netwerk beter delen en benutten. Dat versnelt de ontwikkeling van een robuust en duurzaam regionaal voedselsysteem.

Onze circulaire voedsel economie

Doelen:

- In 2025 is de regio koploper op het gebied van slimme oplossingen voor het behoud van grondstoffen en op het gebied van kringlooplandbouw.
- In 2030 is er 50% minder voedselverspilling in de regio, de Sustainable Development Goals (SDG) volgend.

In een circulaire voedsel economie zetten we grondstoffen maximaal in, kiezen we vaker voor hergebruik, proberen we zo hoog mogelijk te verwaarden en voorkomen we zoveel mogelijk voedselverspilling.

Organische stromen behoren in volume tot de grootste stromen in de regio en de verspilling in de keten is nog groot. Vanuit deze invalshoek zal vanuit een verkenning aandacht worden besteed aan:

- Het verkleinen van deze stromen. Bijvoorbeeld door activiteiten te ontwikkelen gericht op voedselverspilling en door in te zetten op eiwittransitie waardoor minder (grote) veevoerstromen gerealiseerd kunnen worden.
- Een hogere verwaarding van grondstoffen.
- Ketensamenwerking.
- Duurzaam verpakken.

Resultaten:

- Kennisdeling over de ontwikkeling van circulaire projecten.
- Vermindering vervoersbewegingen in de regio.
- Realisatie samenwerkingen tussen verschillende (publieke) partijen.

Onze circulaire voedsel economie

Ambitie, doelen, activiteiten 2020 en goede voorbeelden

Ambitie:

In een circulaire voedsel economie zetten we grondstoffen maximaal in, kiezen we vaker voor hergebruik, proberen we zo mogelijk te verwaarden en voorkomen we zoveel mogelijk voedselverspilling (reduceer en hergebruik).

Doelen:

- In 2025 is de regio koploper op het gebied van slimme oplossingen voor het behoud van grondstoffen en op het gebied van kringlooplandbouw.
- In 2030 is er 50% minder voedselverspilling in de regio, de SDG's volgend.

Goede voorbeelden:

De koplopersgroep 'Haarlem Circulaire Restaurants' bestaat uit horecazaken die iedere dag te maken hebben met voedselverspilling, afval en verpakkingsmateriaal. Dat kan anders! Om tot een circulaire bedrijfsvoering te komen is het nodig om samen te werken. Deze koplopersgroep, bestaande uit 23 Haarlemse restaurants, is een initiatief van de gemeente Haarlem, HORECA NL, Provincie Noord-Holland, CREM, Dutch Cuisine, Spaarnelanden en het programma Vang Buitenshuis van Rijkswaterstaat. Het doel van de koplopersgroep is elkaar inspireren, kennis delen, naar gemeenschappelijke kansen en oplossingen zoeken. De deelnemers aan de koplopersgroep bepalen grotendeels zelf de agenda. De koplopersgroep bouwt voort op de positieve ervaringen met de koplopersgroep circulaire hotels in Amsterdam.

Activiteiten 2020:

1. Netwerkanalyse: in kaart brengen van de voedselstromen en hieruit acties formuleren in concrete activiteiten en resultaten
2. De samenwerkingen verkennen met platform 'Samen tegen voedselverspilling'
3. Het faciliteren van de koplopersgroepen horeca: hoogwaardige verwaarding van reststromen, inzichten delen met partijen en overheden
4. Verbinden met het EU Netwerk RUMORE
5. Stimuleren van productie en consumptie van plantaardige eiwitten, o.a. in samenwerking met programma Growing Green Proteins in Flevoland

Wij verbinden de agenda's van de betrokken gemeentes en provincies vanuit hun landbouw- en circulaire beleid.

Gezond eten is gezond leven

Kiezen voor gezond voedsel is in het dagelijks leven niet zo eenvoudig. In de regio zijn prachtige projecten die hier iets aan willen en kunnen doen. Om deze projecten te versterken moeten we verschillende schaalniveaus en vele actoren betrekken en kennis delen. Zodat we sneller en effectiever de stap kunnen maken naar een gezonder en duurzamer voedselpatroon.

De focus ligt op het zichtbaar maken in concrete pilots hoe we de impact van voedsel op gezondheid in de regio kunnen versterken. Daarbij gaat het om het samenspel tussen: de kwaliteit van voedselproductie, voedselaanbod, voedselkeuzes en het effect op de gezondheid van onze bevolking. Wij zien hierbij een sterke verbinding met duurzaamheid. Willen we dat beïnvloeden, dan moeten we verschillende schaalniveaus en vele actoren betrekken. Dat is bij uitstek het speelveld van Voedsel Verbindt.

Binnen deze invalshoek richten wij ons vooral op:

- Gezonde (regionale) voeding en jongeren.
- Gezonde (regionale) voeding in zorginstellingen en pre-zorg
- Gezondheid als criterium in voedselgerelateerde aanbestedingen.

Resultaten:

- Inzicht in de effecten van gezonde voeding.
- Inzicht in de mogelijkheden om voedselomgeving en voedselaanbod gezonder te maken
- Wijzing (stapsgewijs) in aanbestedingsregels in de regio.
- Vergroot bewustzijn van het belang van gezonde voeding.
- Verbinding producent en consument.

Ambitie: Vanuit voeding een bijdrage leveren aan de ambitie van de regio dat in 2025 de bewoners in de regio twee extra gezonde levensjaren hebben.

Gezond eten is gezond leven

Ambitie, doelen, activiteiten 2020 en goede voorbeelden

Ambitie:

Vanuit voeding een bijdrage leveren aan de ambitie van de regio dat in 2025 de bewoners in de regio twee jaar langer gezond en vitaal blijven. Door het eten van gezond voedsel, met meer fruit, groente, plantaardige eiwitten en onbewerkte producten te stimuleren.

Doelen:

- Inwoners van de MRA worden op school en op het werk, maar ook in de winkel en in hun vrijetijdsbesteding uitgedaagd om meer groenten en fruit en plantaardige eiwitten te eten.
- In 2025 is in overheidsorganisaties, onderwijs- en zorginstellingen een aanbod van gezonde voeding de norm.
- Kennis, technologie en ondernemerschap uit de MRA-regio wordt meer benut voor een betaalbaar, duurzaam en gezond voedselaanbod in bovengenoemde instellingen.

Goede voorbeelden:

- Startups vanuit Jong Ondernemen programma Inholland maken duurzame en gezonde producten (ProFiber; ReBread; Bonborange etc.)
- Suiker- en zoutverlaging en vezelverbetering samen met industrie in Food Innovation Academy Amsterdam (FICA)
- Bewezen resultaat van gezondere voeding bij pilots zorginstellingen als Dijklanderziekenhuis, Omring, jeugdzorg (Greenport cs)
- Brede uitrol van voedseleducatieprogramma's in onderwijs en opvang (Jong Leren Eten i.s.m. GGD's, JOGG, LTO, Voedingscentrum)

Activiteiten 2020:

1. Bij elkaar brengen van data en kennis vanuit pilots: samen met (zorg)instellingen de mogelijkheden onderzoeken hoe een gezonde maaltijd geproduceerd en geconsumeerd kan worden: van kinderdagverblijf tot het verzorgingstehuis. Benoemen van knel- en actiepunten zoals aanbestedingsregels, businesscases maar ook sociale componenten. Mogelijk uitzetten van nieuwe projecten.
2. Ontwikkelen van een lectoraat Food for Happy Ageing i.s.m. NH Food: Voedingsconcepten zodanig veranderen dat gezondheid van de burger wordt bevorderd, de duurzaamheid van de voedselketen verbeterd en oud worden op een gelukkige wijze beleefd kan worden. Denk aan smaakbeleving, technologische innovaties en ontwikkelingen als personalised food.
3. GGD's van Amsterdam en Almere, JOGG, gemeenten en voedingscentrum onderzoeken de randvoorwaarden voor het gezonder maken van voedselomgeving > uitzetten van nieuwe pilots en onderzoek.

Slimmere voedselstromen, schoner transport

Op het gebied van de voedsel bestaan veel ambities: de voedselvoorziening moet meer circulair worden, minder verspilling is een issue, misschien moeten regionaal nieuwe voedsellandschap-pen ontstaan. Al deze thema's zijn alleen te realiseren als ook de logistiek betaalbaar en goed is geregeld: schoon, veilig, met weinig overlast voor gebruikers van de stad en het regionale wegennet.

Daarbij is Agri & Food een grote en sterk groeiende categorie goederenvervoer in Nederland en zorgt voor relatief veel CO₂-uitstoot. Tegelijkertijd groeit de MRA en neemt de druk op de stad toe door meer inwoners, meer economische activiteiten en meer toeristen. Logistiek is noodzakelijk om het leven in de stad mogelijk te houden, je kunt het zien als de bloedsomloop van de stad. Aan de ene kant moet het wel schoner (minder CO₂, fijnstof) en slimmer (bundelen, meer vervoeren met minder vervoersbewegingen). Maar ook moet er in de stad ruimte gecreëerd worden voor logistiek, zodat de logistiek niet te duur wordt. Voedsel Verbindt kan partijen verbinden, urgentie agenderen en met gerichte prikkels partijen helpen de goede kant op te bewegen.

Resultaten:

- Bredere kennisdeling.
- Sterke projectaanvragen.
- Beter beeld van lopende relevante onderzoeken en verkregen inzichten.

Ambitie: In 2030 ligt de logistieke sector in de Agri & Food op schema om de doelstellingen van Parijs te halen, terwijl de MRA zowel in de regio als in de steden goed bereikbaar en een aantrekkelijk woon- en werkgebied blijft. Logistieke efficiëntie is een vanzelfsprekend onderdeel geworden van de overwegingen van een aanzienlijk deel van de professionele food-spelers in de MRA.

Duurzame voedselstromen, schoner transport

Ambitie, doelen, activiteiten 2020 en goede voorbeelden

Ambitie:

Logistiek heeft grote invloed op duurzaamheid (CO2-uitstoot, verkeersveiligheid, leefbaarheid) van stad en regio maar is óók essentieel voor de (lokale) economie: de beschikbaarheid van goederen en toegang tot nieuwe markten zijn cruciaal voor het slagen van nieuwe en duurzame producten en businessmodellen. In een duurzaam voedselsysteem is logistiek daarom een integraal onderdeel van de overwegingen van voedselspelers en beleidsmakers in de MRA. Een meer circulair en regionaal voedselsysteem kan alleen duurzaam worden gemaakt als ook de logistiek in orde is. Dat is geen eenvoudige opgave want de vraag naar logistiek stijgt terwijl de beschikbare ruimte afneemt. Daarom zijn nieuwe logistieke oplossingen in de foodsector nodig. De ambitie van dit cluster is dat de logistiek in de Agri & Food in 2030 als onderdeel van de verduurzaming van het gehele voedselsysteem op schema ligt om de doelstellingen van Parijs te halen. Logistieke overwegingen zijn een vanzelfsprekend onderdeel geworden in de transitie naar een duurzaam voedselsysteem.

Doelen:

- Er is een oplossing gevonden en geïmplementeerd voor fijnmazige laatste kilometer levering van (regionale) voedselproducten waardoor deze betaalbaar én duurzaam is geworden.
- In elke schakel in de keten van boer tot bord vormt logistiek geen belemmering – door te hoge kosten of milieu-impact – meer voor het sluiten van kringlopen, hergebruik van reststromen en tegengaan van voedselverspilling. En kunnen ketenpartijen maatschappelijk en economisch verantwoord blijven opereren.
- In de ruimtelijke planning en herstructurering van stedelijk gebied – van haven tot woonwijk – wordt rekening gehouden met de ruimte die nodig is voor duurzame voedselvoorziening.

Goede voorbeelden:

Logistiek Zuidas: in het kader van Beter Benutten heeft de Hogeschool van Amsterdam in samenwerking met Hello Zuidas de logistiek van de horeca op de Zuidas in kaart gebracht. In 2020 krijgt het project een vervolg: samen met enkele horecaondernemers wordt gekeken hoe de belevering duurzamer kan en wordt hier een pilot voor gestart.

Activiteiten 2020:

1. Onderzoek + pilots horecalogistiek Zuidas, De Hallen e.a. gebieden in Amsterdam: vinden en testen van nieuwe logistieke concepten voor duurzaam beleveren horeca.
2. Verkenning project (logistieke) business case voor levering in korte ketens naar Amsterdam + mogelijk start van project om dit te realiseren.
3. Projectindiening en indien gehonoreerd start ervan: efficiëntere organisatie vers-logistiek Voedselbank waardoor minder verlies in de keten en gezondere voeding voor gebruikers.

Voedsellandschappen, voedsel uit eigen regio

De Metropoolregio Amsterdam kent met de omliggende agrarische gebieden een rijk landschap, dat een prachtige uitgangspositie biedt voor een robuust, duurzaam en gezond voedselsysteem in de MRA. Al generaties lang voeden wij de steden en wij hebben de ambitie dit nog generaties lang te doen.

Het thema voedsellandschappen wil een bijdrage leveren vanuit twee speerpunten:

1. Verbinding stad en platteland, ontsluiten van kennis:

- Bewustwording bij de consument over het regionale voedsellandschap (aanbod en productie).
- Bewustwording bij de producent over de voedselbehoeften van regio en het vergroten van de afzet in eigen regio.

2. Verduurzaming: een vitaal landschap van hoge kwaliteit, met biodiversiteit en meer gesloten kringlopen, rekening houdend met de druk op de ruimte en een goed verdienmodel voor de boer.

Vanuit een werkgroep Voedsellandschappen wordt verdere invulling en uitvoering van de uitvoeringsagenda georganiseerd. Ten behoeve van inzicht en het bepalen van het startpunt wordt zowel bestaand als nieuw onderzoek gebruikt.

Voedsel Verbindt wil graag ambassadeur zijn van de vele bestaande prachtige initiatieven, om daarmee anderen te inspireren. Bijvoorbeeld: Boert Bewust, Rabo AZ Food Tour, De Lelystadse boer.

Resultaten:

- Bewustwording regionale voedsellandschap bij consument.
- Bewustwording voedselbehoeften bij producenten.
- Meer consumptie van regionaal geproduceerd voedsel.
- Meer aandacht en inzet voor de transitie in de landbouw.

Ambitie: In 2022 is zowel de waardering voor het landschap, de boeren en hun met zorg en passie gemaakte producten, als de consumptie van regionaal geproduceerde producten (+20%), gestegen.

Voedsellandschappen, Voedsel uit eigen regio

Ambitie, doelen, activiteiten 2020 en goede voorbeelden

Ambitie:

In 2022 is zowel de waardering voor het landschap, de boeren en hun met zorg en passie gemaakte producten, als de consumptie van regionaal geproduceerde producten (+20%), gestegen. Hiervoor is nodig dat zowel de producenten als de consumenten een ontwikkeling hebben gemaakt in de duurzaamheidstransitie en/of kringlooplandbouw.

Om binnen de MRA en het omliggende agrarische gebied een rijk landschap te behouden en vanuit het ommeland de stad blijvend te kunnen voeden, is een robuust, duurzaam en gezond voedselsysteem noodzakelijk. Al generaties lang voeden wij de stad en hebben de ambitie dit nog generaties lang te blijven doen. De uitgangspunten van kringlooplandbouw zijn de basis (geen voorwaarde).

Doelen:

- Verbinding stad en platteland, waarmee we de kennis ontsluiten: Bewustwording bij de consument over het regionale voedsellandschap (aanbod en productie). Het visuele aspect van het landschap komt voort uit onze consumptie.
- Bewustwording bij de producent over de voedselbehoeften van regio en vergroten van de afzet in eigen regio.
- Komen tot verdere verduurzaming van de landbouw en daarmee doorbraken te stimuleren naar bijvoorbeeld kringlooplandbouw/meer circulaire landbouw

Goede voorbeelden:

De masterclass 'Inkoop catering en stimuleren korte keten' heeft ons geleerd hoe de catering op locaties kan worden ingezet om regionaal consumeren -en daarmee tevens duurzaam de lokale economie- te stimuleren. Veel hangt samen met de wijze waarop wij als beleidsmedewerkers de beleidsambities vertalen in samenwerking met de facility managers en contractinkopers. Het maken van een inkoopcontract voor duurzame catering is één ding, maar kan ook bijdragen aan de regionale impuls voor regionale economie en bijdragen aan de verduurzaming van de agrarische sector. Tijdens de Masterclass werden we geïnspireerd door goede voorbeelden, ontvingen we tips, is er kennis uitgewisseld en werd een voorbeeldtekst voor een inkoopcontract 2.0 opgesteld.

Activiteiten 2020:

1. Versterken boer-burger verbinding (oprichten agrarisch netwerk; conceptstore verbinding platteland-stad; Boert Bewust)
2. Korte keten samenwerking (Taskforce korte keten; B2B samenwerking; data analyse korte keten regionale beleving)
3. Plantaardige eiwitten (veldproeven voor nieuwe teelt plantaardige eiwitten, challenges)
4. Educatie (RABO AZ Food tour; studiegroepen, masterclasses)

Talent binden en boeien voor de voedsel economie

Digitalisering en automatisering veranderen elke baan in onze voedsel economie. Bovendien heeft de transitie naar een duurzaam, gezond en eerlijk voedselsysteem gevolgen voor onze arbeidsmarkt.

Hoe leiden we talent op voor de banen van morgen? Welke kennis en vaardigheden heeft nieuw en zittend talent nodig? Hoe zorgen we ervoor dat jongeren of zij-instromers een baan in de voedselverwerkende industrie of de kas overwegen? Passende scholing, bijscholing en een leven lang ontwikkelen zijn. Alleen dan kunnen we de vele openstaande vacatures invullen en ervoor zorgen dat jongeren én huidige medewerkers kiezen voor een lange en veelzijdige loopbaan in de sector.

Het programma Talent binden en boeien is randvoorwaardelijk voor een succesvolle voedsel economie in de MRA. De andere thema's kunnen daardoor als input dienen voor het Talentprogramma.

Resultaten:

- Verbinding onderwijs en bedrijfsleven.
- Praktijkervaring voor studenten in Agri & Food.
- Kennisontwikkeling studenten en bedrijven.

Ambitie: In 2025 is de regio Noord-Holland & Flevoland de meest succesvolle regio op het gebied van benutten, behouden en aantrekken van talent voor de food -en maakindustrie en agrarische sector.

Talent binden en boeien voor de voedselseconomie

Ambitie, doelen, activiteiten 2020 en goede voorbeelden

Ambitie:

In 2025 is de regio Noord-Holland & Flevoland de meest succesvolle regio op het gebied van benutten, behouden en aantrekken van talent voor de Agri & Food sector. Wij streven naar een transformatie van ons voedselsysteem, met een specifieke focus op de rol van onderwijs, onderzoek en innovatie

Doelen:

- Binden van leerlingen en studenten binnen het groene onderwijs zodat zij ook voor de groene arbeidsmarkt kiezen na de opleiding
- Boeien van leerlingen en studenten die onbekend zijn met de groene sector door te laten zien dat je binnen de groene sector het verschil kunt maken.
- Verbinden van onderwijs en arbeidsmarkt door ontmoetingen te organiseren tussen ondernemers en studenten.

Goede voorbeelden

Onderwijs en (bij)scholing zorgen voor professionals met de juiste kennis en vaardigheden in de transformatie naar een gezonder, duurzamer en eerlijker voedselsysteem. Experts, betrokkenen, verbinders en kantelaars zijn op 28 november 2019 uitgenodigd om samen de visie te ontwikkelen op de rol van onderwijs én een aanpak voor onderwijs in relatie tot een toekomstbestendig voedselsysteem in de MRA. Ambities, expertises en ervaringen met PPS-en in de MRA was cruciaal om de potentie van onderwijs te vergroten en daarmee de transformatie naar een toekomstbestendig voedselsysteem in de MRA te versnellen. Het Europese [FIT4FOOD2030](#) project was mede organisator.

Activiteiten in 2020:

- Doorlopende intervisie-sessies met bewezen concepten
 - te beginnen met praktor 3D makerzone in Q1
 - curriculumontwikkeling en ruimte daarvoor.
 - praktoraats-/lectoraatsontwikkeling (samenwerking GroenPact?)
- Programma: Hack your education!"
 - voor docenten en teamleiders
 - transitieprogramma; leren met elkaar
 - inzet bestaande content (nieuwe master Aeres, honoursprogramma VU, InHolland Academy,
- Bottom-up initiatieven in kaart brengen. Welke kansen bieden algoritmes?
- Doorlopende ontmoetingen bij bedrijven
 - alle actoren: studenten, bedrijven, docenten, onderzoek, etc.

Leren van eigen data

Vanuit de invalshoek 'Leren van eigen data' worden andere thema's ondersteund door de mogelijkheden die data(delen) biedt duidelijk te maken en te ontsluiten.

Dit levert inzichten op in knelpunten, kansen en voortgang. Voorwaarden hiervoor zijn dat de datadeelbereidheid bij partijen in het netwerk vergroot, er inzicht komt in vraag en aanbod, een infrastructuur ontwikkeld wordt om data veilig, betrouwbaar en kwalitatief te verwerken en er een basis dataset komt die voor alle partijen toegankelijk is.

Voorbeeldprojecten:

- Boerendata voor DataBoeren: Samenwerking om telers op een eenvoudige manier data te laten uitwisselen vergelijken en te (laten) analyseren. Doel is om via het delen en analyseren van data binnen een groep telers te komen tot nieuwe inzichten, betere bedrijfsvoering en efficiëntere ketens.
- Inzicht in de voedselomgeving: Door voedselverkooppunten op de kaart te zetten kan per straat, buurt of wijk inzichtelijk worden gemaakt hoe de voedselomgeving eruit ziet, en hoe gezond deze is qua aanbod.

Resultaten:

- Bewustwording van het nut van het delen van data en de mogelijkheden van data.
- Ondersteuning relevante projecten.
- Stimuleren kennisontwikkelingen.
- Feitelijke inzichten.

Ambitie: In 2023 is datadeelbereidheid toegenomen en zijn tien partners verbonden. Zo kan data beter worden benut en is er inzicht in de huidige stand van zaken en kansen en knelpunten.

Leren van eigen data

Ambitie, doelen, activiteiten 2020 en goede voorbeelden

Ambitie:

In 2023 is datadeelbereidheid toegenomen en zijn partners verbonden. Zo kan data beter worden benut en is er inzicht in de huidige stand van zaken en kansen en knelpunten.

Doelen:

- Samen met de Agri & Food MKB ondernemers de benodigde competenties ontwikkelen, zodat zij van 'niet-in control over hun eigen data' naar 'in control over deze data' gaan.
- Met data en datadeling een toegevoegde waarde leveren aan de Agri & Food sector om de maatschappelijke vraagstukken en transitie in een weerbarstige omgeving met constante veranderingen het hoofd te leren bieden.

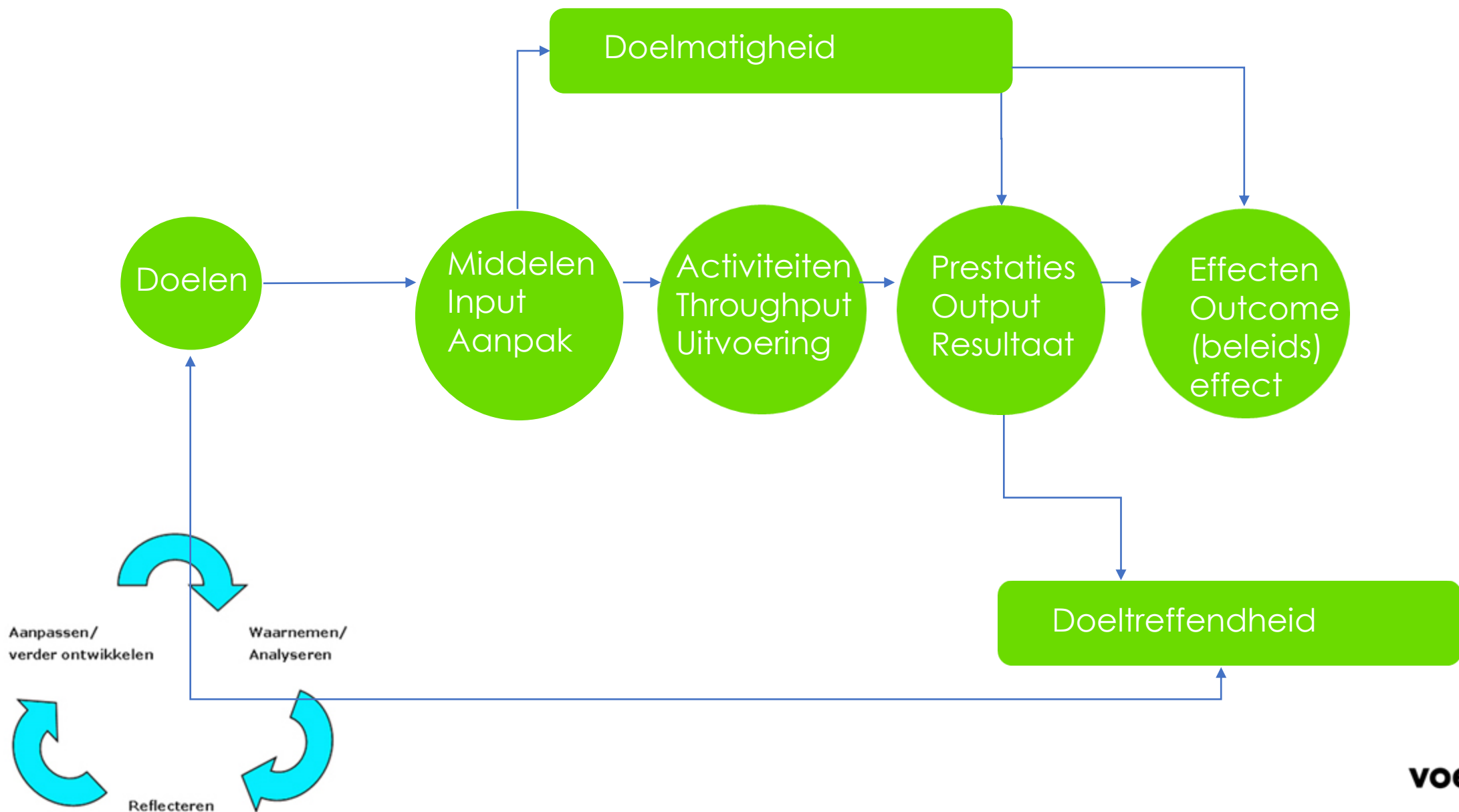
Goede voorbeelden:

Realiseren van een Data Value Centre Agri & Food met een landelijke uitstraling in de komende drie jaar (2020-2023)

Activiteiten van 2020-2023:

- Ontwikkelen data maturiteit/ data volwassenheid bij bedrijven
- Faciliteren van experimenteerruimte en proeftuinen
- Ontwikkelen van data competenties bij bedrijven in een veilige leeromgeving
- Versterken van het ecosysteem
- Verbinding met onderwijs, regulier onderwijs en leven-lang-leren

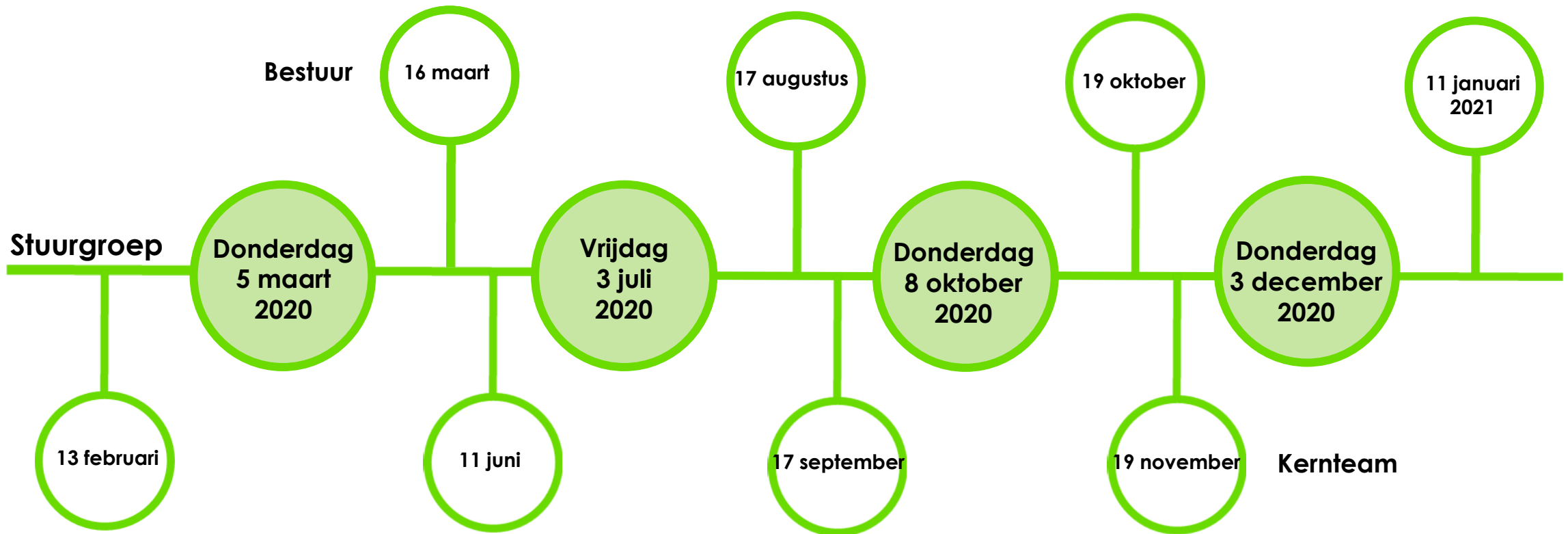
Monitoring

A group of children are gathered in a laboratory or workshop filled with scientific equipment. In the foreground, a child in a blue jacket stands next to a large, clear, cylindrical container labeled 'MANUS'. To the right, another child in a green shirt is holding a similar container. The background is filled with various pieces of equipment, including blue and green gas cylinders, hoses, and electronic devices. A red coiled hose is visible at the top. A white plastic bottle with a cow illustration is hanging from a hose on the right. The children are looking towards the camera with interest.

6. Agenda

Agenda 2020

A person with long brown hair, wearing a light-colored t-shirt, is shown from the back, reaching into a garden bed filled with various green leafy vegetables. The person's hands are visible, touching the leaves. The background is a dense field of green plants, including what appears to be lettuce and other leafy greens. The overall tone is natural and healthy.

voedsel. verbindt

www.voedselverbindt.nl

voedsel. verbindt

Communicatieplan 2020

voedsel. verbindt

**Een duurzaam, regionaal en
circulair voedselsysteem,
daar gaan we voor!
Voedsel Verbindt biedt
overzicht, agendeert,
activeert én verbindt.
Met als resultaat een robuuste
en gezonde Metropoolregio
Amsterdam en omliggende
agrarische gebieden.**

Voedsel Verbindt: missie en visie

Missie

Voedsel Verbindt is een samenwerkingsverband dat zich richt op een beter voedselsysteem door structuur aan te brengen in het regionale voedsellandschap, door initiatieven te verbinden, krachten te bundelen, kennis te delen en samenwerking en innovatie te stimuleren en faciliteren.

Visie

Voedsel Verbindt wil hét knooppunt zijn in het speelveld van Agri & Food in de Metropoolregio Amsterdam en omliggende agrarische gebieden. Voedsel Verbindt geeft vanuit een brede vertegenwoordiging van burgerinitiatieven, NGO's, bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden, richting en ondersteuning aan initiatieven en projecten.

Communicatie Doelstellingen Voedsel Verbindt

- Bekendheid bij de verschillende doelgroepen over het bestaan en de ambitie van het netwerk.
- Creëer een gevoel van vertrouwen bij de doelgroepen, dat dit netwerk professioneel en gedreven is en de potentie heeft echt verschil te kunnen maken.
- Activering van het bestaande netwerk en laagdrempelige uitwisseling van kennis.
- Creëer een van gevoel van trots en herkenning bij de reeds betrokken spelers.

Doelgroepen Voedsel Verbindt

Een ecosysteem met verschillende spelers, die allen geraakt moeten worden:

- consumenten
- bedrijfsleven (mkb en grootbedrijf),
- kennisinstellingen
- overheden
- maatschappelijke voedsel initiatieven
- NGO's
- netwerken
- organisaties
- zorginstellingen

A photograph of two young boys in a school garden. The boy in the foreground, wearing a grey and blue jacket and green gloves, holds up a bunch of harvested kale. The boy in the background, wearing a dark blue jacket and blue gloves, is using a knife to harvest more kale. They are standing in a garden bed with rows of kale plants, some of which are covered with yellow plastic mulch. In the background, there is a modern apartment building with many windows and balconies. A small sign in the bottom right corner of the garden bed reads "winter".

Wat gaan we doen

Activatie communicatie

Inzet van online communicatie

Actuele website realiseren

Inzet social media

Bezoek website genereren

Interactie tussen alle platforms

Introductie app Voedsel Verbindt

Introductie e-mail nieuwsbrief

Inzet van offline communicatie

Evenement(en) organiseren voor onze doelgroepen

Deelnemen aan bestaande evenementen & bijeenkomsten

Presenteren en spreken namens Voedsel Verbindt

Onderdeel zijn van verschillende netwerken

A top-down photograph of a person with long brown hair tied back, wearing a light blue short-sleeved shirt, harvesting leafy green vegetables in a garden. The person's hands are visible, reaching into the plants. To the left, a wooden crate is filled with harvested yellow-green leafy greens. In the bottom left corner, a wide-brimmed straw hat is visible. The background is filled with various green leafy plants growing in the soil.

Online communicatie

[Home](#) [Over ons](#) [Thema's](#) [Actueel](#) [Agenda](#) [Kaart](#) [Contact](#)

Een duurzaam, regionaal en circulair voedselsysteem, daar gaan we voor! Voedsel Verbindt biedt overzicht, agendeert, activeert én verbindt. Met als resultaat een robuuste en gezonde Metropoolregio Amsterdam en omliggende agrarische gebieden.

Over ons

Voedsel Verbindt is een activerend platform dat een

Startpagina

Verkennen

Meldingen

Berichten

Bladwijzers

Lijsten

Profiel

Meer

Tweeten

Voedsel Verbindt

172 Tweets

voedsel
verbindt

Profiel wijzigen

Voedsel Verbindt

@VOEDSELVERBINDT

Een duurzaam, regionaal en circulair voedselsysteem, daar gaan we voor! Voedsel Verbindt biedt overzicht, agendeert, activeert én verbindt.

Amsterdam voedselverbindt.nl Lid geworden in augustus 2011

255 volgend 346 volgers

Tweets

Tweets en antwoorden

Media

Vind-ik-leuks

Voedsel Verbindt @VOEDSELVERBINDT · 22 u

Hoe benut je digitalisering, bedien je nieuwe voedselbehoeftes en versterk je digitale platforms? digitalfoodconference.nl @verhart

Zoeken op Twitter

Dit vind je misschien leuk

Amsterdam Impact
@AmsterdamImpact

Volgen

Uitgelicht

Paul Blokhuis
@PaulBlokhuis

Volgen

NOS
@NOS

Volgen

Meer weergeven

Trends voor jou

Trending in Nederland

RIVM

11.710 Tweets

Trending in Nederland

#CoronaOutbreak

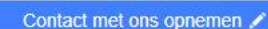
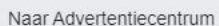
211.370 Tweets

Doris Voss tweett hierover

Trending in Nederland

#Covid_19

47.089 Tweets

Genereer gepersonaliseerde advertenties die in de loop van de tijd veranderen om betere resultaten te behalen

Lid worden

 Nog geen beoordeling

Vrienden uitnodigen om je pagina leuk te vinden

GROEPSGESPREKKEN

Doelstellingen online communicatie

Het netwerk Voedsel Verbindt uitbreiden met een verdubbeling van het aantal online contactmomenten.

- Dagelijkse (5x) update op website en social media
- Bezoek website verhogen met 100 %
- Bereik social media verhogen met 100 %
- Introductie app binnen het netwerk, 500 downloads
- 4 x keer per jaar e-mail nieuwsbrief versturen

A group of children are gathered in a laboratory or workshop filled with scientific equipment. In the foreground, a child in a blue jacket stands with their back to the camera, looking towards a group of other children. The children are looking at a piece of equipment that has a clear plastic container with a cow illustration on it. The room is filled with various pipes, tanks, and electronic devices. A red coiled hose is visible in the upper part of the image. The floor is wet and reflective.

Offline communicatie

Eigen evenement

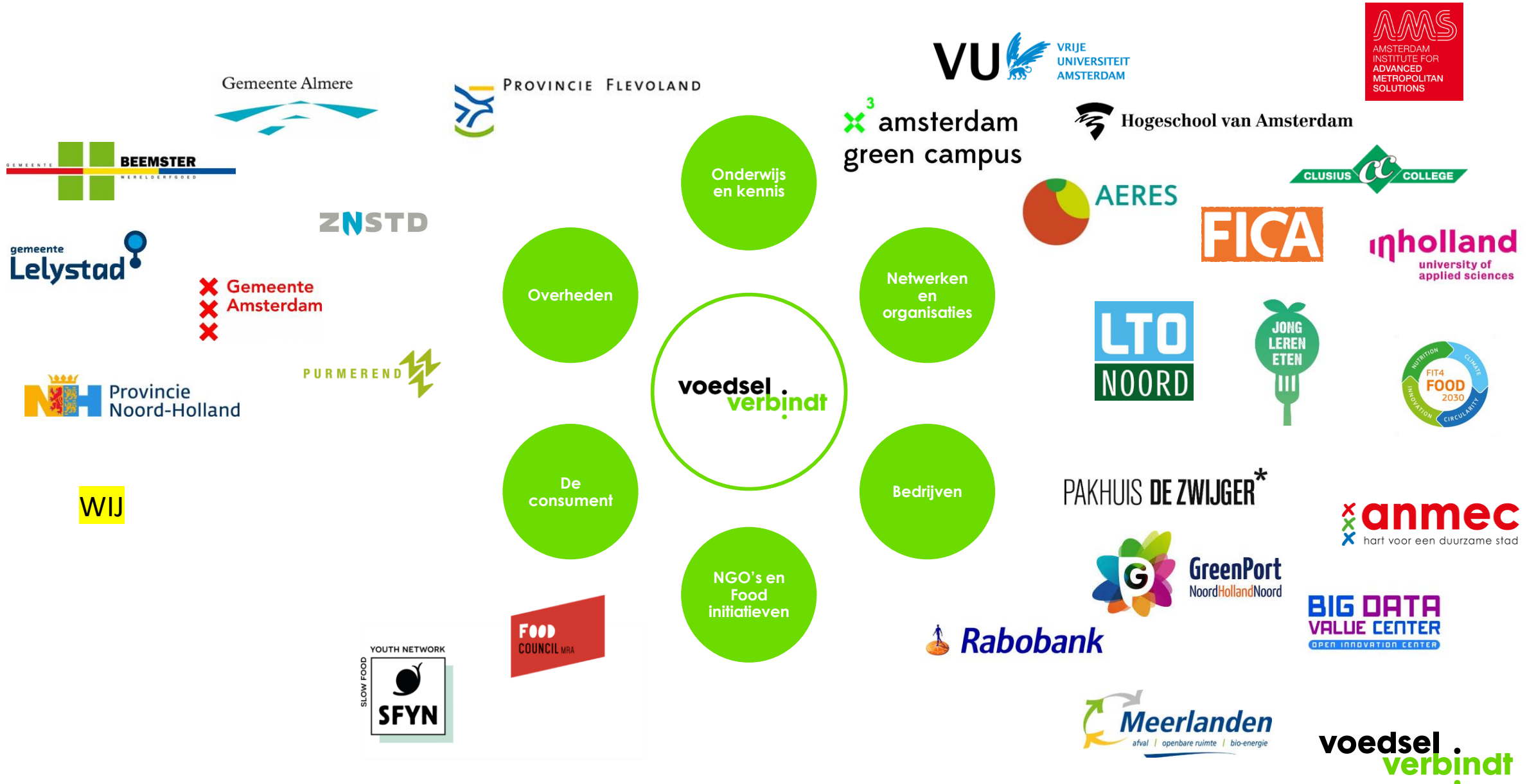
Deelname evenement

Presentatie / spreker

Netwerk uitbreiden Voedsel Verbindt

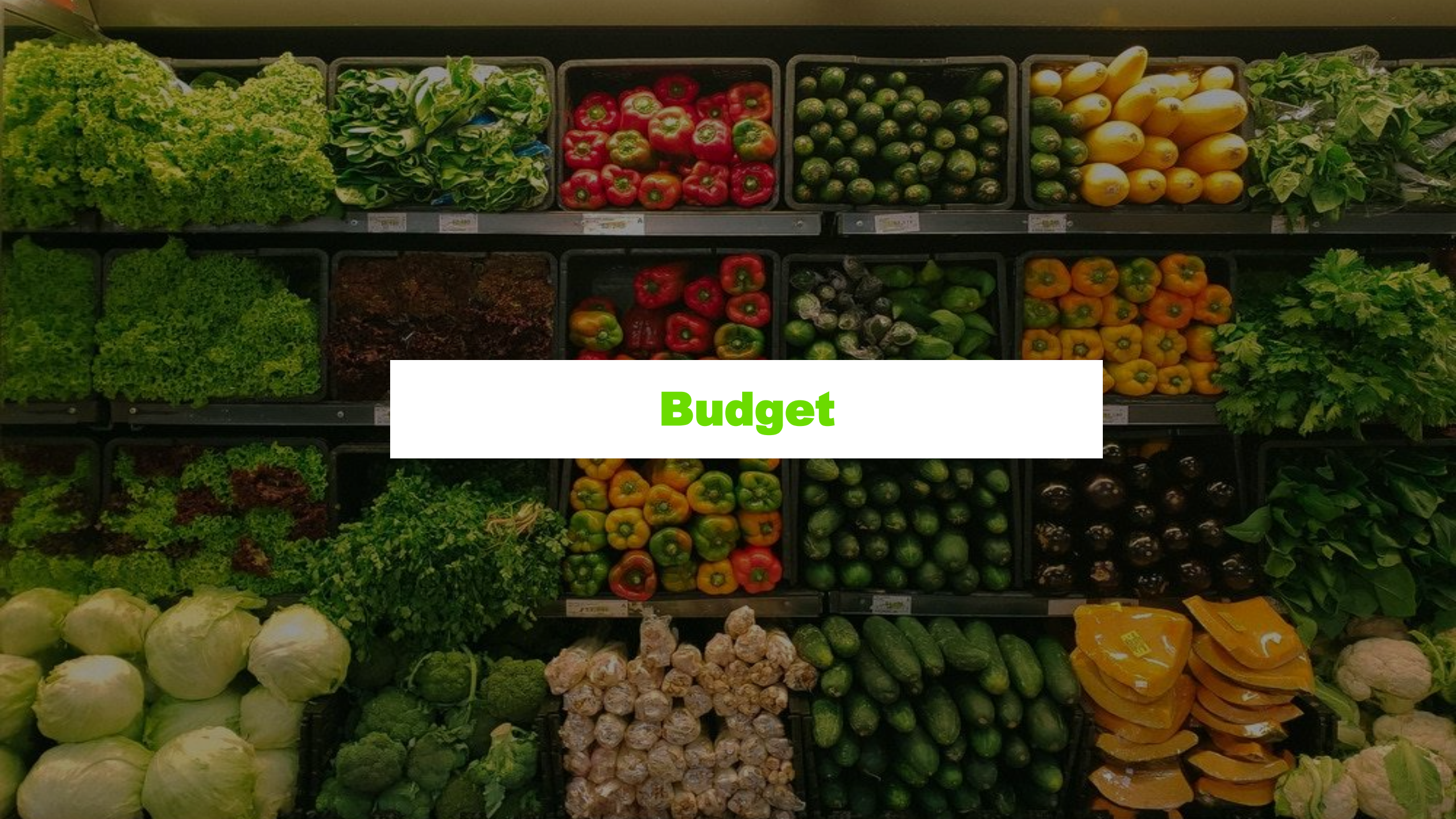

Doelstellingen offline communicatie

Het netwerk Voedsel Verbindt vertegenwoordigen op een 20-tal evenementen en 5 nieuwe Voedsel Verbindt partners.

- Eén of meer eigen events organiseren
- Deelnemen aan 20 evenementen of bijeenkomsten
- Spreken of presenteren namens Voedsel Verbindt (5x)
- Netwerk uitbreiden met 5 nieuwe partners

Budget

Communicatie budget

Online begroting

• Website & content kosten	1.500,-
• Inzet Social Media	500,-
• E-mail nieuwsbrief ontwikkelen	500,-

Offline begroting

• Evenement organisatie	2.000,-
• Communicatiekosten	500,-

Totaal	5.000,-
---------------	----------------

En wat kun jij doen...

...**volg** **voedsel****verbindt** **nu!**

LinkedIn

Voedsel Verbindt

Facebook

Voedsel Verbindt

Twitter

Voedsel Verbindt

@VOEDSELVERBINDT

Instagram

voedselverbindt

www.voedselverbindt.nl

A top-down photograph of a person with brown hair, wearing a light-colored t-shirt, reaching into a garden bed to harvest leafy green vegetables. The garden bed is filled with various types of leafy greens, including large-leafed plants and smaller ones. The background is dark and out of focus.

voedsel. verbindt

www.voedselverbindt.nl

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. D. Lieuwen

BEL/REE

Telefoonnummer +31235143389

lieuwend@noord-holland.nl

1 | 3

Betreft: Voedsel Verbindt 2020-2023

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) informeren wij u dat wij op 23 juni jl. hebben besloten in te stemmen met de Uitvoeringsagenda Voedsel Verbindt 2020-2023. Deze uitvoeringsagenda en het bijbehorende communicatieplan treft u aan als bijlage bij deze brief.

Provinciaal beleid 2016-2019 agri & food MRA

In de uitvoeringsagenda Economie 2016-2019 hebben wij ons ingezet voor het realiseren van een Uitvoeringprogramma en een governance-structuur voor het voedselnetwerk in de Metropoolregio Amsterdam en de omliggende agrarische productielandschappen in Noord-Holland en Flevoland. Eind 2017 ondertekenden wij het manifest Voedsel Verbindt, samen met LTO Noord, provincie Flevoland, Rabobank Amsterdam, Foodcouncil MRA, Aeres Hogeschool, gemeente Zaanstad, Amsterdam Metropolitan Solutions (AMS), Greenport Noord-Holland Noord en Amsterdam Green Campus (GS-besluit 1014217/1014235). Samen spraken we daarmee onze ambitie uit voor een duurzaam voedselsysteem in de metropoolregio en het omliggende productiegebied. Het manifest vertaalde zich naar de volgende doelstellingen:

- natuurinclusieve productie (stimuleren van circulaire economie, innovatie en bodemvruchtbaarheid);
- een uitnodigende omgeving voor bedrijven zowel het midden- en kleinbedrijf als multinationale ondernemingen;
- conservering van het agrarische landschap in de metropool en verhoging van de kwaliteit van groen in de steden;
- realisatie van een duurzame regionale logistiek die het platteland met de stad verbindt;
- verbetering van de gezondheid van de bewoners.

In 2018 informeerden wij u over de voortgang van de samenwerking met het MRA voedselnetwerk (zie brief kenmerk 1091790/1091802).

Verzenddatum

24 JUNI 2020

Kenmerk

1091790/1424092

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Provinciaal beleid 2019-2023 agri & food MRA

Met de oprichting van Stichting Voedsel Verbindt in 2019 en de uitvoeringsagenda 2020-2023 willen we ook de komende jaren onze provinciale duurzame ambities op gebied van agri & food realiseren in samenwerking met dit voedselnetwerk. Dit zullen wij ook opnemen in de nog door ons te volbrengen provinciale Voedselvisie.

Wij vinden het belangrijk dat er gezond, goed en betaalbaar voedsel beschikbaar is voor iedereen. Voedsel dat bij voorkeur afkomstig is uit de regio. In Nederland is voldoende eten beschikbaar, er is een sterke agrarische keten en een internationaal toonaangevende levensmiddelenindustrie, maar een omslag in het voedselsysteem is noodzakelijk. Het systeem staat onder druk door bijvoorbeeld de sterk groeiende wereldbevolking, klimaatverandering en het consumptiepatroon. De coronacrisis zorgt ervoor dat de druk op de voedselindustrie in korte tijd enorm is toegenomen. Dit huidige situatie laat zien dat het meer dan ooit noodzakelijk is om de ketens binnen de voedselproductie duurzamer korter te maken en regionale producenten en ondernemers te ondersteunen. Voedsel Verbindt, een samenwerkingsverband van onder andere overheden, bedrijven, scholen en kennisinstellingen, draagt bij aan die omslag.

Doel van de samenwerking in Voedsel Verbindt is om een duurzaam, gezond en circulair voedselsysteem op te zetten in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) én haar omliggende agrarische productiegebieden in Noord-Holland en Flevoland. De Metropoolregio Amsterdam behoort tot de Europese top-5 van economisch sterke regio's en is een belangrijke voedselregio in Nederland. In de regio is ontzettend veel kennis, energie en ervaring beschikbaar bij bedrijven, overheden, burgerinitiatieven, scholen en kennisinstellingen. Voedsel Verbindt koppelt al die elementen met elkaar waardoor ontwikkelingen versnellen én kansrijke initiatieven en innovaties op gang komen.

Wij dragen van 2020 tot en met 2023 jaarlijks € 125.000,- bij aan het programmabureau van Voedsel Verbindt. Daarnaast willen we ook financieel bijdragen aan de projecten en initiatieven uit de Uitvoeringsagenda van Voedsel Verbindt mits die bijdragen aan een robuust, duurzaam en regionaal voedselsysteem en aansluiten bij onze provinciale Voedselvisie. De zes onderwerpen uit de Uitvoeringsagenda van Voedsel Verbindt zijn: Onze circulaire voedsleconomie, Gezond eten is gezond leven, Slimmere voedselstromen, schoner transport, Voedsellandschappen: eten uit eigen regio, Talent binden en boeien voor de voedsleconomie, Leren van eigen data (zie ook www.voedselverbindt.nl). Provinciale bijdragen aan Voedsel Verbindt worden naast inhoudelijk-beleidsmatige inwilligbaarheid, ook beoordeeld op rechtmatigheid, waaronder ook staatssteunrechtelijke rechtmatigheid.

Wij hopen u met deze brief te hebben geïnformeerd over de manier waarop wij willen samenwerken met het voedselnetwerk Voedsel Verbindt.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris

H.J. Schartman

EP Stigter

voorzitter

E.P. Stigter

2 bijlagen:

uitvoeringsagenda Voedsel Verbindt 2020 2023

communicatieplan Voedsel Verbindt 2020-2023

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3623
Extern Zaak ID	1295849
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.h
Omschrijving	Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Dijk en Waard (C-agenda EFB 31-8- 2020)
Organisatieonderdeel	BEL/B&S

Bijlagen
Brief aan PS over zienswijze herindelingsadvies Dijk en Waard.pdf
Gerectificeerde financiële analyse Heerhugowaard en Langedijk 9-7-2020.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	6 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De gemeenten Heerhugowaard en Langedijk willen per 2022 bestuurlijk fuseren. De beide gemeenteraden stelden daartoe het herindelingsadvies Dijk en Waard vast. GS moeten daarover adviseren aan de minister van BZK. GS hebben op 19 mei 2020 een concept positieve zienswijze op deze fusie vastgesteld, die is besproken in de statencommissie Economie, Financiën en Bestuur van 15 juni 2020. GS stellen, het standpunt van PS gehoord, de zienswijze nu definitief vast en zenden de zienswijze over de fusie aan de minister van BZK.

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

Mw. M. den Haak

BEL/BS

Telefoonnummer +31235144251

haakm@noord-holland.nl

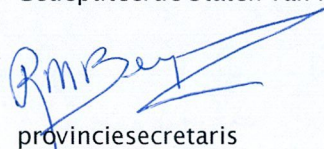
1 | 1

Betreft: zienswijze herindelingsadvies Dijk en Waard

Geachte leden,

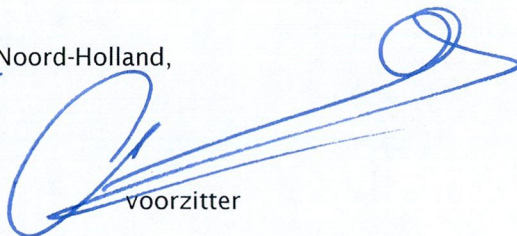
Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u een afschrift toe van onze brief aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Wij hebben op 30 juni 2020 besloten om gehoord de commissie EFB van 15 juni 2020, de brief aan de minister van BZK, die wij 19 mei 2020 in concept vaststelden, vast te stellen en daarin een ondersteunende zienswijze te geven op het herindelingsadvies Dijk en Waard van de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk d.d. 11 maart 2020.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Kenmerk

1295849/1438052

Uw kenmerk

Bijlage

- Brief Gedeputeerde Staten van Noord-Holland aan de minister van BZK

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Telefoon (023) 514 3143

Fax (023) 514 3030

Houtplein 33

2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. M. den Haak

BEL/BS

Telefoonnummer +31235144251

haakm@noord-holland.nl

1 | 11

Betreft: Zienswijze Gedeputeerde Staten op herindelingsadvies Dijk en Waard

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Kenmerk

1295849/1438038

Excellentie,

Uw kenmerk

Op 11 maart 2020 hebben de raden van de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk een herindelingsadvies voor hun beide gemeenten vastgesteld. Zij hebben de wens om hun gemeenten samen te voegen tot de nieuwe gemeente Dijk en Waard per 1 januari 2022. Op grond van artikel 5 lid 3, Wet algemene regels herindeling (Wet arhi) ontvangt u hierbij van ons het betreffende herindelingsadvies en onze zienswijze daarop. Wij verzoeken u bij dezen om op grond van artikel 6 Wet arhi een herindelingsregeling voor de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk voor te leggen aan de ministerraad.

Voorgeschiedenis en herindelingsprocedure

Het herindelingsadvies van Heerhugowaard en Langedijk is het resultaat van een proces van oriëntatie op de bestuurlijke toekomst dat in 2012 is ingezet door de gemeente Langedijk. In een periode van circa vijf jaar heeft het gemeentebestuur van Langedijk de huidige situatie en de mogelijkheden van bestuurskrachtversterking verkend en geïnventariseerd. Uit de verschillende onderzoeken die het gemeentebestuur van Langedijk in deze fase heeft laten uitvoeren, kwam naar voren dat de gemeente over de volle breedte van de organisatie versterking behoeft, dat de huidige situatie niet lang houdbaar was en dat zowel op het gebied van bestuurskracht als dat van financiën verbeteringen noodzakelijk waren om als gemeente Langedijk de maatschappelijke opgaven te kunnen (blijven) realiseren voor de inwoners en het gebied. Het blijven van een zelfstandige gemeente bood geen oplossing voor de geconstateerde problemen.

Over de voortgang van dit proces hebben wij op gezette tijden bestuurlijk overleg gevoerd met de gemeente Langedijk. De provincie heeft een aantal onderzoeken gefaciliteerd door middel van cofinanciering. Voor het jaar 2015 besloten wij om Langedijk onder preventief financieel toezicht te stellen; de begroting was slechts

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

incidenteel in evenwicht, waarbij dit evenwicht niet in de meerjarenraming kon worden hersteld.

In april 2017 stemde de raad van Langedijk in met een ambtelijke fusie met één of meerdere buurgemeenten. Wij gaven de gemeente Langedijk per brief mee het van belang te vinden dat er voortgang bleef in dit proces en dat de ambtelijke fusie uiterlijk per 1 januari 2020 een feit zou zijn. Dat was van groot belang voor de gemeente Langedijk, haar inwoners, organisaties, bedrijven en ambtenaren als ook voor de regio Alkmaar, aangezien bestuurskrachtversterking voor Langedijk nodig was.

Er volgden verdiepende gesprekken met buurgemeenten Alkmaar, Heerhugowaard en Schagen (de BUCH-gemeenten¹ hadden al aangegeven een ambtelijke fusie uit te sluiten). Heerhugowaard zag meerwaarde in een ambtelijke fusie voor de eigen gemeente en wilde graag met Langedijk ambtelijk fuseren op basis van gelijkwaardigheid. Voor Langedijk was deze gelijkwaardigheid een belangrijk motief om te kiezen voor Heerhugowaard. Heerhugowaard en Langedijk werkten al op diverse terreinen samen. Doel van de ambtelijke fusie voor beide gemeenten was het verhogen van de kwaliteit, het verlagen van de kwetsbaarheid en het versterken van hun positie in de regio Alkmaar. Op 18 april 2018 besloten beide gemeenteraden de ambtelijke fusie in gang te zetten en kreeg Berenschot de opdracht een haalbaarheidsonderzoek naar de ambtelijke fusie uit te voeren.

Uit het haalbaarheidsonderzoek ambtelijke fusie van juni 2018 kwam naar voren dat een ambtelijke fusie haalbaar was, maar dat er meer uit de fusie te halen valt wanneer de gemeenten ook bestuurlijk fuseren. Beide gemeenten werkten op veel onderdelen al intensief samen. Fors investeren in mensen en de organisatie was voor beide gemeenten nodig. Conclusie was dat een bestuurlijke fusie de beste oplossing was om de geconstateerde problemen op te lossen. Daarop besloten beide gemeenteraden nader onderzoek te laten uitvoeren naar de voordelen van een bestuurlijke fusie ten opzichte van een ambtelijke fusie. Op basis van de geschetste financiële en organisatorische voordelen van een bestuurlijke fusie boven een ambtelijke fusie besloten de gemeenteraden op 18 december 2018 de intentie uit te spreken een bestuurlijke fusie aan te gaan en de colleges opdracht te geven de arhi-procedure voor te bereiden. Zij stemden in met het verder inrichten van een ambtelijke fusieorganisatie als voorbereiding op een bestuurlijke fusie. Om zo uiteindelijk een nieuwe gemeente te gaan vormen met meer slagkracht en een hogere kwaliteit van dienstverlening, die voorbereid is op een toekomst waarin steeds meer taken bij de gemeentelijke overheid worden belegd.

¹ Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo zijn sinds 2017 ambtelijk gefuseerd. De vier gemeentebesturen worden bediend door de werkorganisatie De BUCH.

Wij hebben met enige regelmaat overlegd met beide colleges over de voortgang van hun proces. Beide gemeentebesturen hebben een intensief, zorgvuldig en transparant proces doorlopen met inwoners, dorpsraden, verenigingen, maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en omliggende gemeenten om uiteindelijk te komen tot de samenvoeging van Langedijk en Heerhugowaard tot de nieuwe gemeente – met een door de inwoners zelf uitgekozen nieuwe naam – Dijk en Waard. Langedijk en Heerhugowaard hebben de signalen die zij hebben ontvangen tijdens dit hele proces zeer serieus genomen. Naar aanleiding van de signalen en wensen van een aantal inwoners in de Langedijkse kernen Sint Pancras en Koedijk zijn beide colleges actief aan de slag gegaan met het opstellen van en vormgeven aan kernenbeleid, in samenspraak met de inwoners en het maatschappelijk middenveld en beginnend bij de kernen Sint Pancras en Koedijk en het Heerhugowaardse Centrumwaard. Wij hebben vertrouwen in de inspanningen die beide gemeentebesturen hierop plegen en roepen het toekomstige gemeentebestuur van Dijk en Waard op om ook onverminderd in te blijven zetten op dit kernenbeleid.

Daarnaast hebben beide gemeenten de gemeente Alkmaar, naar aanleiding van de wens van de Alkmaarse raad voor aansluiting van de kernen Sint Pancras en Koedijk bij Alkmaar maar bij voorkeur zonder het fusieproces te verstoren, een voorstel gedaan met betrekking tot een bestuurlijk arrangement om te streven naar 'grenzeloos bestuur grensgebied' ofwel een vorm van bestuur waardoor inwoners geen last ondervinden van gemeentegrenzen. Dit past bij wat u in uw Thorbeckelezing van 10 oktober 2018 en de brief aan de Tweede Kamer van 18 oktober 2019 over de toekomst van het openbaar bestuur beschrijft. Beide gemeenten willen de mogelijkheid van grenzeloos besturen via het Thorbecke experiment door laten ontwikkelen door respectievelijk de nieuwe gemeente Dijk en Waard en de regio Alkmaar. Alle andere gemeenten in de regio Alkmaar zijn hier ook positief over.

Wij willen de gemeentebesturen van Langedijk en Heerhugowaard complimenteren met de manier waarop zij hun processen hebben ingericht en doorlopen en wat zij hebben gedaan cq. doen met de door een beperkt aantal inwoners van Langedijk, hoofdzakelijk inwoners uit Sint Pancras en Koedijk, en door buurgemeente Alkmaar geuite zorgen en signalen.

Regionale context

Ons college vindt het, vanuit onze rol om de regionale belangen te bewaken en onze algemene verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokale bestuur, belangrijk dat bestuurskrachtversterkingen worden gezien en besproken in regionaal verband. De gemeente Langedijk heeft tijdens haar zoektocht naar een partner voor de ambtelijke fusie verdiepende gesprekken gevoerd met buurgemeenten Alkmaar, Heerhugowaard en Schagen (de BUCH-gemeenten hadden al aangegeven een ambtelijke fusie uit te sluiten). In de voorbereidingen op het herindelingsontwerp is door Langedijk en Heerhugowaard met de burgemeesters en/of betrokken wethouders van gemeenten in de

directe omgeving (Alkmaar, Hollands Kroon, Opmeer, Koggenland, Schagen, Bergen) gesproken over de aanstaande fusie en de eventuele gevolgen voor de regionale samenwerkingsverbanden.

Aanvullend op bovenstaande gesprekken hebben de gedeputeerde Bestuur en de commissaris van de Koning op 11 september 2019 de portefeuillehouders 'regionale samenwerking' van de beoogde fusiegemeenten en van de gemeente Alkmaar uitgenodigd voor een overleg over het bestuurlijk draagvlak voor de beoogde fusie, het belang van de fusie en de gevolgen voor de regionale samenwerking. Daarbij hebben wij erop aangedrongen dat de drie colleges met elkaar in goed overleg blijven in het belang van de regionale samenwerking ten behoeve van de inwoners van de regio Alkmaar.

Inhoudelijke beoordeling van het herindelingsadvies

In uw beleidskader gemeentelijke herindeling 2018, geeft u aan dat u van ons verwacht dat wij de wenselijkheid van een herindeling beoordelen aan de hand van de volgende criteria:

- Draagvlak
- Bestuurskracht
- Interne samenhang / nabijheid van bestuur
- Regionale samenhang

In het herindelingsadvies zijn de gemeenten zelf ook al op deze criteria ingegaan. Wij schetsen daarom hieronder alleen het provinciaal perspectief en geven een inschatting van de financiële positie van de nieuwe gemeente. Daarna sluiten we af met een integrale conclusie over de wenselijkheid van het herindelingsadvies.

Draagvlak

- Lokaal bestuurlijk

Het herindelingsadvies is vastgesteld op initiatief van de twee betrokken gemeenteraden. De raad van Heerhugowaard heeft unaniem ingestemd met het herindelingsadvies. Eerder stemden ook alle 31 leden van de raad in met het herindelingsontwerp. In de raad van Langedijk hebben 16 van de 21 raadsleden ingestemd met het herindelingsadvies, en eerder stemde de raad ook met dezelfde ruime meerderheid in met het herindelingsontwerp. Ook de start van het proces was een initiatief van de gemeenten zelf.

- Maatschappelijk

Langedijk is al sinds 2012 bezig zich te beraden op de bestuurlijke toekomst. Langedijk en Heerhugowaard hebben een zorgvuldig, transparant en intensief proces doorlopen met hun inwoners, dorpsraden, verenigingen, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven om te komen tot de meest geschikte fusiepartner c.q. deze fusie. De gemeentebesturen hebben diverse initiatieven ondernomen om maatschappelijk draagvlak te organiseren (zie bijlage 3: Logboek maatschappelijk draagvlak bij het herindelingsadvies).

Om alle partijen ook na het principebesluit tot herindeling te informeren en consulteren, hebben de gemeenten tevens een communicatiestrategie uitgewerkt (zie bijlage 2 bij het herindelingsadvies).

Uit de consultaties van inwoners door beide gemeenten kan worden geconcludeerd dat men in Heerhugowaard (totaal 55.850 inwoners²) in het algemeen positief of neutraal tegenover de fusie staat. Geen enkele inwoner van Heerhugowaard heeft een zienswijze op het herindelingsadvies ingediend. Ook ondernemers en het maatschappelijke middenveld van Heerhugowaard zijn overwegend positief en hadden tijdens de georganiseerde bijeenkomsten vooral inhoudelijke vragen.

In Langedijk (in totaal 27.836 inwoners³) staat men in het merendeel van de kernen positief of neutraal tegenover de fusie. Het maatschappelijk draagvlak is alleen in de Langedijkse kernen Sint Pancras en Koedijk verdeeld. In Sint Pancras (circa 6.000 inwoners) en Koedijk (circa 250 inwoners) gaan geluiden op voor aansluiting van hun kern bij Alkmaar in plaats van bij Heerhugowaard, vanwege hun maatschappelijke oriëntatie op Alkmaar. Een aantal inwoners wilden dit beeld kracht bijzetten; er volgde een petitie van de Dorpsraad Sint Pancras via Facebook en in de kern Koedijk is een inwoonster huis aan huis gegaan voor het vragen naar de voorkeur van inwoners voor aansluiting bij Alkmaar of Heerhugowaard. Deze inwoonster gaf aan 57% van de stemgerechtigden (te weten 111 personen) in Koedijk te hebben gesproken: 84,7% (94 personen) gaf aan een voorkeur voor Alkmaar te hebben, 10,8% (12 personen) voor Heerhugowaard en 5,4 % (6 personen) had geen mening. Het was onduidelijk wat de representativiteit was van deze petitie via Facebook en deze huis-aan-huis enquête, maar voor de beide colleges was het wel een belangrijk signaal om verder te onderzoeken. Ook wij gaven het belang van onafhankelijk onderzoek aan, zodat duidelijk zou worden om welke aantallen het nu precies gaat. Zo konden beide gemeentebesturen tot een afgewogen oordeel komen op basis van onafhankelijke informatie.

De fusiegemeenten lieten daarop een representatieve meting door I&O Research uitvoeren. In totaal deden 2287 inwoners van Sint Pancras en Koedijk mee. In percentages uitgedrukt was de respons in Koedijk 48% en in Sint Pancras 47%. In Sint Pancras antwoordt 62% van de geënquêteerden een fusie Heerhugowaard-Langedijk niet acceptabel te vinden en in Koedijk 55%. De Dorpsraad Sint Pancras is daarna zelf met een petitie huis aan huis gegaan en 55% van de inwoners van Sint Pancras ondertekende de petitie voor aansluiting bij Alkmaar.

Er zijn in totaal 76 zienswijzen ingediend, waarvan 8 door twee mensen zijn onderschreven. Het aantal indieners komt daarmee uit op 84. Van de 76 binnengekomen zienswijzen zijn er 21 ondersteunend en 55

² Aantal inwoners per 1 januari 2019 volgens CBS

³ Idem

kritisch. De kritische zienswijzen komen vooral van inwoners uit Sint Pancras (40) en inwoners van Koedijk (7), die allen pleiten voor aansluiting bij Alkmaar. De gemeente Alkmaar is voor de fusie van beide buurgemeenten, maar wil dat de kernen Sint Pancras en Koedijk bij Alkmaar worden gevoegd.

De zienswijzen hebben geleid tot een aanvulling op de tekst over het beoogde kernenbeleid en tot het aanscherpen van de argumenten voor een ongedeelde fusie, omdat de financiële en organisatorische gevolgen van een afsplitsing zoals genoemd in het aanvankelijke herindelingsontwerp vooral voor Sint Pancras en in mindere mate voor Koedijk gelden. Koedijk – in tegenstelling tot Sint Pancras – heeft immer een inwoneraantal van minder dan tien procent van de huidige gemeente Langedijk.

De fusiegemeenten hebben in de 'Reactienota zienswijzen' naar onze mening overtuigend beargumenteerd dat de redenen voor een ongedeelde samenvoeging in combinatie met de aanvullingen en wijzigingen die zijn doorgevoerd in het herindelingsadvies, tegemoet komen aan de zorgen en wensen én perspectief bieden voor de inwoners van Sint Pancras en Koedijk – en voor alle andere inwoners van Langedijk en Heerhugowaard – in de nieuwe gemeente Dijk en Waard. De gemeenten werken aan een op de dorpen en wijken afgestemd beleid, iets wat de kritische inwoners van Sint Pancras en Koedijk gemist hebben, zo blijkt uit de door hen geuite onvrede over de huidige dienstverlening van Langedijk.

Er is overigens in dit proces door geen van de betrokkenen een maatschappelijk probleem geconstateerd dat door een aansluiting van de kernen Sint Pancras en Koedijk bij Alkmaar zou worden opgelost. Tot op heden heeft een dergelijk probleem zich ook nooit aangediend. Ook de zienswijze van Alkmaar geeft geen inhoudelijke argumenten waarom het beter zou zijn dat Sint Pancras en Koedijk naar Alkmaar gaan, anders dan dat dit tegemoet komt aan de wens van een aantal inwoners van beide kernen.

Heerhugowaard en Langedijk hebben in het herindelingsadvies ook overtuigend beargumenteerd waarom de risico's en bezwaren voor het toevoegen van Sint Pancras álle inwoners van de nieuwe gemeente Dijk en Waard raken. Zonder Sint Pancras is de nieuwe gemeente Dijk en Waard een minder robuuste, financieel gezonde en organisatorisch krachtige gemeente.

- Regionaal bestuurlijk

De gemeenten Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo, Koggenland en Schagen hebben allemaal een ondersteunende zienswijze ingediend. Ook buurgemeente Alkmaar steunt de fusie van beide gemeenten. Ten aanzien van de kernen Sint Pancras en Koedijk heeft Alkmaar een andere mening dan beide gemeenteraden; Alkmaar wil deze kernen laten aansluiten bij Alkmaar. Heerhugowaard en Langedijk hebben als reactie daarop voorgesteld om gezamenlijk een Thorbecke experiment uit te werken – in het belang van verdere (regionale) samenwerking. Beide gemeenten willen daarmee centraal stellen wat voor de inwoners

van Sint Pancras en Koedijk belangrijk is om te realiseren, in plaats van welke gemeentelijke organisatie dit doet. In de regio Alkmaar is daar door alle gemeenten positief op gereageerd. De gemeente Alkmaar blijft daarnaast overigens wel van mening dat Sint Pancras en Koedijk zouden moeten worden toegevoegd aan Alkmaar, liefst zonder vertraging voor het fusieproces. Heerhugowaard en Langedijk hebben terecht aangegeven dat het toevoegen van Sint Pancras en Koedijk aan Alkmaar weldegelijk zou leiden tot vertraging in het fusieproces. De drie gemeenten moeten dan immers met elkaar een nieuwe arhi-procedure starten en een herindelingsontwerp- en advies opstellen dat vastgesteld wordt door de drie raden.

Gezien het bovenstaande zijn wij van mening dat er sprake is van ruim voldoende lokaal bestuurlijk, maatschappelijk als regionaal bestuurlijk draagvlak.

Bestuurskracht

Zoals eerder geschetst, staat vooral bij Langedijk de bestuurskracht al langere tijd onder druk. Uit het haalbaarheidsonderzoek naar de ambtelijke fusie van Langedijk en Heerhugowaard (2018) bleek ook Heerhugowaard 'te krap in het jasje te zitten'. Fors investeren in mensen en de organisatie was nodig voor beide gemeenten. Door ambtelijk te fuseren per 1 januari 2020 hebben beide gemeenten een robuuste organisatie gebouwd waarin continuïteit is gewaarborgd en waarin voldoende specialistische kennis kan worden geleverd en aangetrokken. Deze robuuste ambtelijke organisatie kan de bestuurders goed in positie brengen om daadkrachtig op te treden, zowel op het niveau van de nieuwe gemeente als in de verschillende regionale samenwerkingsverbanden waaraan de nieuwe gemeente deelneemt. Uit het haalbaarheidsonderzoek bleek dat een bestuurlijke fusie meer potentie zou hebben dan alleen een ambtelijke fusie. Beide gemeenten werkten immers op veel terreinen al samen, en daarnaast zijn ambtelijke fusies complexe constructies die een aantal inefficiënties met zich meebrengen.

De financiële en organisatorische gevolgen van een afsplitsing van de kernen Sint Pancras en Koedijk maken dat de bestuurskracht van Dijk en Waard meteen onder druk zou komen te staan. Met ruim 85.000 inwoners heeft de nieuwe en ongedeelde gemeente 'Dijk en Waard' voldoende ambtelijke én bestuurlijke capaciteit om haar maatschappelijke opgaven efficiënt en effectief aan te gaan.

Interne samenhang / nabijheid van bestuur

Heerhugowaard en Langedijk presenteren in het herindelingsontwerp een visie op de nieuwe gemeente: "een sterke en innovatieve gemeente, waar iedereen telt en wordt gezien, met ruimte voor mens en natuur". De ruimtelijke en sociale kwaliteit van de nieuwe gemeente is goed vergelijkbaar. Tegelijkertijd wordt een dorps en meer stedelijk karakter (met name in de voorzieningen) gecombineerd. Door het samenbrengen van de verstedelijkingsopgave binnenstedelijk in Heerhugowaard, in het bijzonder het OV-knooppunt stationsgebied, en de opgave van

voldoende ruimte voor goed bereikbare en beleefbare natuur en recreatie in de nieuwe gemeente Dijk en Waard, kan meer integraal naar deze opgaven gekeken worden. Dit sluit aan bij de inzet van de Omgevingsvisie om zoveel mogelijk natuur- en landschapsinclusief te ontwikkelen, ook gericht op een gezonde leefomgeving. Het past bij de hierboven geciteerde missie van de nieuwe gemeente Dijk en Waard.

Uit cijfers over verhuisbewegingen van het CBS blijkt dat de gemeenten Heerhugowaard en Langedijk onderling een duidelijke verhuisrelatie hebben. Heerhugowaard en Langedijk werken op het gebied van wonen al samen met gemeenten in de regio Alkmaar. Zo stemmen de gemeenten in de regio hun woningbouwplannen op elkaar af door middel van een regionale woningbouwprogrammering en werken zij hierbij ook goed samen met marktpartijen in de regio.

De gemeenteraden en colleges van Langedijk en Heerhugowaard hechten veel waarde aan het borgen van de eigenheid en vitaliteit van de dorpen en kernen. Beide colleges zijn actief aan de slag gegaan met het opstellen van en vormgeven aan kernenbeleid, in samenspraak met de inwoners en het maatschappelijk middenveld en beginnend bij de Langedijkse kernen Sint Pancras en Koedijk en het Heerhugowaardse Centrumwaard. De gemeenten worden daarbij ondersteund door de VNG. In de nieuwe gemeente behouden bestaande participatieve instrumenten zoals wijkwethouders en dorpsraden hun plek, en waar nodig wordt dit aangevuld door een actief participatiebeleid.

Beide gemeenten onderkennen hun gemeenschappelijkheden en verschillen, willen die borgen en zetten zich in om zoveel mogelijk de nabijheid van bestuur en betrokkenheid van inwoners te borgen en versterken.

Regionale samenhang

De nieuwe gemeente Dijk en Waard zal voldoende in staat zijn om gemeentegrensoverstijgende opgaven op te pakken en een sterkere rol in de regio gaan spelen. Het toekomstperspectief van omliggende gemeenten wordt niet nadelig beïnvloed door deze fusie. De omliggende gemeenten en regionale samenwerkingsverbanden die zijn geconsulteerd, geven alle aan het toe te juichen als de nieuwe gemeente zich sterk maakt voor de regio. Geen van hen voorziet negatieve gevolgen van de herindeling voor de regionale bestuurlijke verhoudingen. Een goede regionale samenwerking is voor beide gemeenten een prioriteit en ze stellen dat de fusie juist een kans biedt voor versterking van de regionale samenwerking.

De gemeenten Langedijk en Heerhugowaard zitten veelal in dezelfde samenwerkingsverbanden. Vanaf 1 januari 2022 zal de nieuwe gemeente deel gaan uitmaken van deze samenwerkingsverbanden. Er is geen sprake van eventuele uittreding uit of ontvlechting van samenwerkingsverbanden als gevolg van de herindeling. Uit gesprekken met een aantal belangrijke samenwerkingsverbanden, te weten HALte Werk, Omgevingsdienst Noord-Holland Noord, Veiligheidsregio Noord-

Holland Noord en Geestmerambacht, blijkt steun voor de bestuurlijke fusie. Men verwacht weinig directe consequenties voor de samenwerking, maar men ziet wel voordelen in de grotere bestuurskracht van de nieuwe gemeente met een sterker ambtelijk apparaat en eenduidig beleid.

De fusie heeft weinig directe consequenties voor de diverse samenwerkingsverbanden en de omliggende gemeenten steunen deze fusie omdat de nieuwe gemeente een sterkere rol in de regio kan en wil gaan spelen. Weliswaar heeft Alkmaar een andere opvatting als het gaat om de kernen Sint Pancras en Koedijk, maar zowel Alkmaar, Heerhugowaard als Langedijk hebben uitdrukkelijk verklaart dat dit de regionale samenwerking niet negatief mag beïnvloeden. Ook wij zijn blijven aandringen op het belang van constructieve bestuurlijke verhoudingen in het belang van de regio Alkmaar en de opgaven waar de gemeenten in de regio met elkaar voor staan.

Financiële positie

Wij beoordelen de financiële positie van de gemeente Dijk en Waard als voldoende. In de bijlage treft u een analyse aan van de financiële positie van beide gemeenten en een verwachting voor de nieuwe gemeente.

Bespreking commissie EFB 15 juni 2020

Het vaststellen van de zienswijze is een bevoegdheid van GS. Vanwege de aanhoudende inzet van de Dorpsraad Sint Pancras en Alkmaar voor het aansluiten van de Langedijkse kern Sint Pancras bij Alkmaar (en Alkmaar pleit ook voor aansluiting van de Langedijkse kern Koedijk bij Alkmaar), besloten GS op 11 mei 2020 PS te verzoeken het herindelingsadvies en de zienswijze van GS te bespreken in de commissie EFB van 15 juni 2020. In deze commissie stonden ook de herindelingsadviezen Weesp-Amsterdam en Beemster-Purmerend plus de zienswijzen van GS op de agenda.

De meerderheid van de commissie EFB, te weten de fracties van GroenLinks, VVD, D66, CDA, PvdA en CU (35 van de 55 Statenleden), steunt de zienswijze van GS. Deze fracties van zijn het eens met de beargumentering van GS met betrekking tot Sint Pancras en Koedijk. Zij kijken met belangstelling naar het vormgeven van het kernenbeleid door beide fusiegemeenten en de invulling van het Thorbecke-experiment samen met de andere gemeenten in de regio Alkmaar.

De fracties van Forum voor Democratie, SP, Partij voor de Dieren en PVV (17 Statenleden) waren het oneens met de zienswijze van GS ten aanzien van de dorpen Sint Pancras en Koedijk. Zij stellen dat er in deze dorpen onvoldoende draagvlak is voor meegaan in de fusie met Heerhugowaard. De PVV meende dat er in onze zienswijze alsnog een scenario moest worden opgenomen om via een grenscorrectie beide dorpen aan Alkmaar toe te voegen. De SP gaf in overweging mee dat er een referendum moest worden georganiseerd in het gebied. De Partij voor de Dieren gaf aan GS mee om een grenscorrectie na de fusie door te voeren.

De fractie van 50Plus/Partij voor de Ouderen heeft geen standpunt verwoord. De fractie van DENK en de fractie Baljeu waren niet bij de vergadering aanwezig.

Conclusie

Hoewel enkel vanuit maatschappelijke oriëntatie geredeneerd het te begrijpen is dat een deel van de inwoners van Sint Pancras en Koedijk de voorkeur heeft om de kernen Sint Pancras en Koedijk bij Alkmaar te voegen, is er in dit proces door geen van de betrokkenen een maatschappelijk probleem geconstateerd dat door een aansluiting van de kernen Sint Pancras en Koedijk bij Alkmaar zou worden opgelost. Het zijn de vier criteria uit het beleidskader gemeentelijke herindeling uit 2018 (draagvlak, bestuurskracht, nabij lokaal bestuur en regionale samenhang) die maken dat wij het voorstel voor een ongedeelde herindeling van Langedijk met Heerhugowaard ondersteunen. Alles afwegend beoordelen wij de door de gemeenteraden van Heerhugowaard en Langedijk voorgestelde samenvoeging van hun beide gemeenten per 1 januari 2022 tot de nieuwe gemeente Dijk en Waard als positief. Bovendien is het een initiatief van onderop, wat zowel voor u als voor ons de voorkeur heeft in het geval van herindeling.

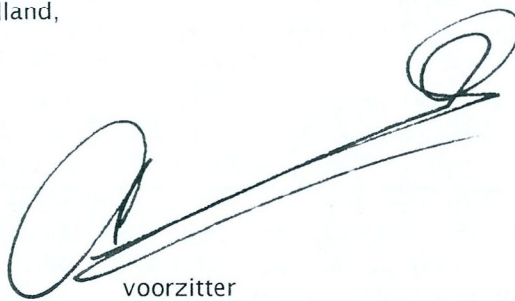
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

2 bijlage(n)

- Financiële analyse fusie Heerhugowaard-Langedijk;
- Herindelingsadvies Dijk en Waard; samenvoeging gemeenten Langedijk en Heerhugowaard (inclusief bijlage 6. Reactienota zienswijzen op herindelingsontwerp gemeenten Heerhugowaard-Langedijk)

Bijlage: Financiële analyse fusie Langedijk – Heerhugowaard

Voor beide gemeenten geldt het preventieve financiële toezicht in het kader van de Wet arhi. Dit is meer een formaliteit dan dat er aanleiding toe is op basis van de financiële posities van de gemeenten. Beide gemeenten presenteerden een sluitende begroting 2020. Voor wat betreft de meerjarenraming 2021-2023 presenteerde gemeente Heerhugowaard een structureel en reëel sluitende meerjarenraming 2023 inclusief de extra middelen jeugdzorg. Gemeente Langedijk presenteerde een meerjarenraming 2023, inclusief de extra middelen jeugdzorg, die niet structureel en reëel in evenwicht was. Het tekort is echter van zodanige omvang dat deze na samenvoeging binnen de financiële positie van de nieuwe gemeente Dijk en Waard makkelijk opgevangen kan worden. Beide gemeenten hebben de risico's gekwantificeerd en de weerstandscapaciteit is ruim voldoende om de risico's af te dekken.

Er is een tweetal aandachtspunten te noemen en dat is het Sociaal Domein en de hoge schuldpositie van Langedijk. De lasten voor de uitvoering van het Sociaal Domein blijven stijgen omdat hier vrijwel niet op te sturen is. Beide gemeenten hebben hiervoor reserves ingesteld maar bij Heerhugowaard zal ultimo 2019 de Reserve bedrijfsvoering Sociaal Domein uitgeput zijn. De hoge schuldpositie van Langedijk kan worden verklaard door de grote investeringen maar ook door het gevoerde actieve grondbeleid. De grondverkopen woningbouw liggen op schema, alleen de grondverkopen op bedrijventerrein Breekland blijven vooralsnog achter.

Dit maakt dat de provincie zich in beginsel geen zorgen maakt over de ontwikkeling van de financiële positie van de nieuwe gemeente Dijk en Waard. Te meer ook omdat beide gemeenten hun risicoverhaal goed in beeld hebben.

Bijlage: Financiële analyse fusie Langedijk – Heerhugowaard

Voor beide gemeenten geldt het preventieve financiële toezicht in het kader van de Wet arhi. Dit is meer een formaliteit dan dat er aanleiding toe is op basis van de financiële posities van de gemeenten. Beide gemeenten presenteerden voor 2020 een begroting met een structureel en reëel evenwicht. De bijbehorende meerjarenramingen 2021-2023 lieten eveneens een sluitend geheel zien, inclusief de extra middelen jeugdzorg.

Er is een tweetal aandachtspunten te noemen en dat is het Sociaal Domein en de hoge schuldpositie van Langedijk. De lasten voor de uitvoering van het Sociaal Domein blijven stijgen omdat hier vrijwel niet op te sturen is. Beide gemeenten hebben hiervoor reserves ingesteld maar bij Heerhugowaard zal ultimo 2019 de Reserve bedrijfsvoering Sociaal Domein uitgeput zijn. De hoge schuldpositie van Langedijk kan worden verklaard door de grote investeringen maar ook door het gevoerde actieve grondbeleid. De grondverkopen woningbouw liggen op schema, alleen de grondverkopen op bedrijventerrein Breekland blijven vooralsnog achter.

Dit maakt dat de provincie zich in beginsel geen zorgen maakt over de ontwikkeling van de financiële positie van de nieuwe gemeente Dijk en Waard. Te meer ook omdat beide gemeenten hun risicoverhaal goed in beeld hebben.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3709
Extern Zaak ID	1020376
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.i
Omschrijving	Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Beemster – Purmerend (C-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	AD/KAB

Bijlagen
Brief aan PS over zienswijze herindelingsadvies gemeenten Beemster en Purmerend.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	6 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De gemeenten Beemster en Purmerend willen per 2022 bestuurlijk fuseren. De beide gemeenteraden stelden daartoe een herindelingsadvies vast. GS moeten daarover adviseren aan de minister van BZK. GS hebben op 19 mei 2020 een concept positieve zienswijze op deze fusie vastgesteld, die is besproken in de Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur van 15 juni 2020. GS stellen, het standpunt van PS gehoord, de zienswijze nu definitief vast en zenden de zienswijze over de fusie aan de minister van BZK.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. D. van Egmond

BEL/BS

Telefoonnummer +31235143083

egmondd@noord-holland.nl

1 | 1

Verzenddatum

1 JULI 2020

Kenmerk

1020376/1445845

Uw kenmerk

**Betreft: Zienswijze herindelingsadvies gemeenten Beemster en
Purmerend**

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u een afschrift toe van onze brief aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Wij hebben op 30 juni 2020 besloten om gehoord de commissie EFB van 15 juni 2020, de brief aan de minister van BZK, die wij 19 mei 2020 in concept vaststelden, vast te stellen en daarin een ondersteunende zienswijze te geven op het herindelingsadvies van de gemeenten Beemster en Purmerend.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

1 bijlage

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

- Brief aan de minister van BZK met de zienswijze van GS op het herindelingsadvies gemeenten Beemster en Purmerend.

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. D. van Egmond

BEL/BS

Telefoonnummer +31235143083

egmondd@noord-holland.nl

1 | 7

**Betreft: Zienswijze Gedeputeerde Staten op herindelingsadvies
gemeenten Beemster en Purmerend**

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Kenmerk

1020376/1445846

Excellentie,

Uw kenmerk

Op 27 februari 2020 hebben de raden van de gemeenten Beemster en Purmerend een herindelingsadvies voor hun beide gemeenten vastgesteld. Zij hebben de wens om hun gemeenten samen te voegen per 1 januari 2022 op basis van een lichte samenvoeging. Op grond van artikel 5 lid 3, Wet algemene regels herindeling (Wet arhi) ontvangt u hierbij van ons het betreffende herindelingsadvies en onze zienswijze daarop. Wij verzoeken u bij dezen om op grond van artikel 6 Wet arhi een herindelingsregeling voor de gemeenten Beemster en Purmerend voor te leggen aan de ministerraad.

Voorgeschiedenis en herindelingsprocedure

Het voorliggende herindelingsadvies is het sluitstuk van een langdurige zoektocht van de gemeente Beemster om tot versterking van haar bestuurskracht te komen. In de periode van 2001 tot 2010 heeft Beemster samen met de landelijke gemeenten Zeevang, Graft De Rijp en Schermer stappen gezet tot samenwerking. De gemeenten zagen de toegevoegde waarde van meer samenwerking, omdat vraagstukken op hun afkwamen waar een grotere schaal beter bij past. Binnen de regio Zaanstreek-Waterland hadden de plattelandsgemeenten een samenwerking voor ogen, waarbij het intact houden van het landelijk gebied en de cultuurhistorische waarde gedeeld werden. In 2001 zijn de vier gemeenten met de toenmalige gedeputeerde van onze provincie in gesprek gegaan over intensievere samenwerking. Ondanks een aantal gerealiseerde samenwerkingsprojecten is de samenwerking uiteindelijk gestrand. Uit een evaluatierapport van 31 mei 2006 kwamen na de magere resultaten van de samenwerking de volgende twee opties naar voren: herstarten of stoppen. Beemster wilde bestuurlijk zelfstandig blijven. Deze opstelling is onder andere de reden waarom een bestuurlijke fusie van de plattelandsgemeenten Beemster, Schermer, Zeevang en Graft de Rijp niet van de grond is gekomen. De vier gemeenten continueerden de gerealiseerde samenwerkingsverbanden tot 2010.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Op 28 juni 2012 zijn negen burgemeesters van de regio Zaanstreek-Waterland samengekomen met ons om van gedachten te wisselen over de bestuurlijke ontwikkelingen. De regio Zaanstreek-Waterland heeft versterking van bestuurskracht nodig. Met de wens tot het behoud van bestuurlijke zelfstandigheid, maar ook het inzicht dat Beemster nauw moet samenwerken om de decentralisaties aan te kunnen, is gekozen voor Purmerend als samenwerkingspartner. Oriëntatie van Beemster op andere partners leek voor ons geen logische stap gezien de ontwikkelingen in de regio destijds. Tijdens een bezoek aan het college van Beemster in maart 2012, heeft onze toenmalig gedeputeerde aangegeven de samenwerking te steunen op voorwaarde dat bij de keuze voor het behoud van zelfstandigheid Beemster voldoende bestuurskracht moest hebben. Sinds 1 januari 2014 werkt Beemster ambtelijk samen met gemeente Purmerend in een opdrachtgevers - opdrachtnemersrelatie. De afspraken liggen vast in een samenwerkingsovereenkomst en zijn uitgewerkt in dienstverleningsovereenkomsten en een besturingsfilosofie. De ambtelijke organisatie van Purmerend is voor Beemster de uitvoeringsorganisatie voor vrijwel het volledige gemeentelijk takenpakket.

Wij hebben samen met Beemster en Purmerend meermaals bestuurlijke en ambtelijke gesprekken gevoerd over de toekomst van beide gemeenten en over de ambtelijke samenwerking. Beemster en Purmerend hebben in 2016 op eigen initiatief de ambtelijke samenwerking geëvalueerd. De samenwerking voortzetten bleek onvermijdelijk voor Beemster, maar ook profijtelijk voor beide gemeenten. Geconcludeerd werd dat het samenwerkingsmodel verbeterd moest worden.

De ambtelijke samenwerking leverde nog onvoldoende verbeteringen op, voor onder meer de zwakke financiële positie en bestuurskracht van Beemster. De ambtelijke fusie bleek een suboptimale situatie te zijn. Vervolgens is in 2017 een externe verkenner aangesteld om de in te zetten koers voor de bestuurlijke toekomst van Beemster bij de verschillende fracties op te halen. De gemeenteraad van Beemster heeft in de raadsvergadering van 9 januari 2018 het besluit genomen een bestuurlijke fusie te willen realiseren in de komende raadsperiode. De raad heeft het college van B&W opgedragen het herindelingsproces op te starten met de gemeente Purmerend. Na een financiële verkenning en een gezamenlijk bestuurlijk akkoord, heeft de gemeenteraad van Purmerend op 27 september 2018 het intentiebesluit genomen om met gemeente Beemster te fuseren.

Regionale context

Ons college vindt het, vanuit onze rol om de regionale belangen te bewaken en onze algemene verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokaal bestuur, belangrijk dat bestuurskrachtversterkingen worden gezien en besproken in regionaal verband. Het college van Beemster heeft samen met beoogd fusiepartner Purmerend een uitvraag gedaan

in de regio of gemeenten wilden aansluiten bij de herindeling. De omliggende gemeenten zijn niet op dit aanbod ingegaan. De verhoudingen in de regio zijn goed en beide gemeenten werken samen in dezelfde samenwerkingsverbanden, binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en de regio Zaanstreek-Waterland.

Inhoudelijke beoordeling van het herindelingsadvies

In uw beleidskader gemeentelijke herindeling 2018, geeft u aan dat u van ons verwacht dat wij de wenselijkheid van een herindeling beoordelen aan de hand van de volgende criteria:

- Draagvlak
- Bestuurskracht
- Interne samenhang / nabijheid van bestuur
- Regionale samenhang

In het herindelingsadvies zijn de gemeenten zelf ook al op deze criteria ingegaan. Wij beschrijven daarom hieronder alleen de criteria vanuit het provinciaal perspectief en geven een inschatting van de financiële positie van de nieuwe gemeente. Daarna sluiten we af met een integrale conclusie over de wenselijkheid van het herindelingsadvies.

Draagvlak

- Lokaal bestuurlijk

Het herindelingsadvies is vastgesteld op initiatief van de twee betrokken gemeenteraden en net als het herindelingsontwerp hebben de twee gemeenteraden het in meerderheid vastgesteld. In de raad van Beemster hebben 9 van de 13 raadsleden ingestemd met het herindelingsadvies. In de raad van Purmerend stemden de 37 raadsleden unaniem voor het herindelingsadvies. Ook de start van het proces is een initiatief van de gemeenten zelf.

- Maatschappelijk

Sinds 2014 werkt Beemster ambtelijk samen met Purmerend. Om te komen tot een bestuurlijke fusie hebben de twee gemeenten een zorgvuldig, transparant en intensief proces doorlopen met hun inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers om te komen tot de meest geschikte fusiepartner c.q. deze fusie. De gemeentebesturen hebben diverse initiatieven ondernomen om maatschappelijk draagvlak te organiseren (zie bijlage 'Herindelingsadvies Beemster en Purmerend' over de activiteiten van Waardevol Beemster en Toekomstig Purmerend en daarin het logboek maatschappelijk draagvlak waardenprocessen vanaf pagina 58).

Van de 13 binnengekomen zienswijzen op het herindelingsontwerp zijn tien ondersteunend, twee neutraal en één kritisch. De zienswijzen hebben niet tot aanpassing in het herindelingsadvies geleid. De fusiegemeenten hebben in het 'herindelingsadvies bijlage D: Reactienota' (pagina 63) naar onze mening overtuigend beargumenteerd dat er een goed en transparant proces is gevolgd. Beide raden hebben het maatschappelijk draagvlak actief onderzocht door middel van het ophalen van waarden van zowel Beemster als Purmerend. Uit het logboek blijkt dat er ruim gelegenheid is geboden

tot inspraak. Wij zijn het dan ook eens met beide gemeenten om geen wijziging door te voeren.

- Regionaal bestuurlijk

De twee betrokken fusiegemeenten hebben alle gemeenten in de regio uitgenodigd om een zienswijze te geven op hun herindelingsontwerp. De gemeenten Waterland, Koggenland, Landsmeer, Oostzaan, Wormerland en Zaanstad hebben schriftelijk laten weten de fusie te steunen. Buiten de ter inzage termijn is door het college van gemeente Edam-Volendam een ondersteunende reactie gegeven naar aanleiding van het herindelingsadvies.

Gezien het bovenstaande zijn wij van mening dat er sprake is van ruim voldoende draagvlak, zowel lokaal bestuurlijk, maatschappelijk als regionaal bestuurlijk.

Bestuurskracht

Beemster heeft eerder gekozen om meer samen te werken met gemeente Purmerend. Zoals hiervoor beschreven werken beide gemeenten op veel terreinen al samen. De ambtelijke organisatie van Beemster is voor het grootste gedeelte in dienst van Purmerend. Beemster en Purmerend zien uiteenlopende opgaven waar zij voor staan, namelijk op het gebied van wonen, mobiliteit, economie en leefbaarheid. De herindeling biedt een oplossing voor het leveren van de benodigde kwaliteit van dienstverlening aan de inwoners, het verminderen van de kwetsbaarheid van de gemeente en het zorgdragen voor een toename van de bestuurskracht.

Purmerend heeft ca. 80.100 inwoners en Beemster ca. 9.700 inwoners. Met bijna 90.000 inwoners heeft de nieuwe gemeente Purmerend niet alleen een grotere schaal, maar heeft het ook voldoende ambtelijke én bestuurlijke capaciteit om haar maatschappelijke opgaven efficiënt en effectief aan te gaan. De gemeente Purmerend is in onze ogen zowel in staat een essentiële bijdrage te leveren aan het oppakken van regionale opgaven als voldoende rekening te houden met de kenmerken van zowel Beemster als Purmerend door middel van een dorpskern-, wijk- en buurtgerichte aanpak.

Interne samenhang/nabijheid van bestuur

In het bestuurlijk akkoord hebben de gemeenten Beemster en Purmerend, op 4 september 2018, uitgangspunten vastgelegd voor de bestuurlijke fusie. Hierin staan afspraken over het ophalen van kernwaarden van beide gemeenten, over het participatieproces, over het vormen van een dorpskern-, wijk- en buurtgerichte aanpak om te voorkomen dat de afstand tussen inwoners en bestuur als gevolg van de herindeling groeit en over het zoveel mogelijk harmoniseren van beleid tot aan de fusiedatum.

In het herindelingsadvies presenteren Beemster en Purmerend een visie op de nieuwe gemeente, die voortkomt uit het eigenstandig participatieproces dat beide gemeenten doorlopen hebben om tot kernwaarden te komen. In deze visie worden de kenmerken van

Beemster, namelijk het open landschap, het werelderfgoed en het dorpse karakter samengevoegd met de kernmerken van het stadse Purmerend.

Beide gemeenten onderkennen hun gemeenschappelijkheden en verschillen, willen die borgen en zetten zich in om zoveel mogelijk de nabijheid van bestuur en betrokkenheid van inwoners te borgen en versterken. Wij menen dat met de afspraken in dit bestuurlijk akkoord en het herindelingsadvies, optimaal invulling is gegeven aan het criterium interne samenhang/nabijheid van bestuur.

Regionale samenhang

Zoals al eerder aangegeven, is deze fusie besproken in regionaal verband. De verhoudingen in de regio zijn goed. Beide gemeenten werken samen in dezelfde samenwerkingsverbanden, binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en de regio Zaanstreek-Waterland voor onder meer gemeentegrens-overstijgende taken op het gebied van bereikbaarheid, economie, zorg, arbeidsmarkt en energietransitie.

Voorwaarden lichte samenvoeging

Aan de voorwaarden van het kabinet voor toepassing van de herindelingsvariant lichte samenvoeging is voldaan. Beemster en Purmerend zijn het eens over toepassing van een lichte samenvoeging. Ook zijn er afspraken gemaakt over de rechtspositie van het personeel van de gemeente Beemster, die wordt opgeheven. De gemeentelijke organisatie van Beemster is in 2014 geïntegreerd in de gemeentelijke organisatie van Purmerend. Een aantal medewerkers van Beemster is in vaste dienst. Voor hen wordt, net zoals bij de ambtelijke fusie in 2014, gekeken naar een passende functie in de organisatie van Purmerend. Met medewerkers zonder vaste aanstelling wordt overlegd.

Financiële positie

Wij beoordelen de financiële positie van de gemeente Purmerend als voldoende. In de bijlage treft u een analyse aan van de financiële positie van beide gemeenten en een verwachting voor de nieuwe gemeente.

Commissie Economie, Financiën en Bestuur

Onze zienswijze op dit herindelingsadvies is op 15 juni 2020 besproken in de Statencommissie Economie, Financiën en Bestuur. Daarbij bleek dat deze zienswijze ook op instemming van de meerderheid van PS kan rekenen.

Conclusie

Alles afwegend beoordelen wij de door de gemeenteraden van Beemster en Purmerend voorgestelde samenvoeging van hun beide gemeenten per 1 januari 2022 als positief. Bovendien is het een initiatief van onderop, wat zowel voor u als voor ons de voorkeur heeft in het geval van herindeling.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

2 bijlagen:

- Financiële analyse fusie Beemster/Purmerend;
- Herindelingsadvies gemeenten Beemster en Purmerend;

Bijlage 1: Financiële analyse fusie Beemster / Purmerend

Voor de gemeente Beemster geldt het preventieve financiële toezicht in het kader van de Wet arhi vanaf het moment dat het herindelingsontwerp is vastgesteld door de gemeenteraden, namelijk op 26 september 2019. Voor gemeente Purmerend geldt repressief toezicht, omdat dit een lichte vorm van herindeling betreft.

De begroting 2020 van de gemeente Beemster is niet structureel in evenwicht. Naast onvermijdelijke en autonome ontwikkelingen, is het de gemeente door het nemen van een aantal dekkingsmaatregelen gelukt om het laatste jaar van de meerjarenraming sluitend te krijgen. Op het gebied van het Sociaal Domein zijn de financiële ontwikkelingen voor de uitvoering van de Wmo en Participatie gunstig. Het kan zelfs zo zijn dat de budgetten te ruim zijn ingeschat. Voor de Jeugdzorg daarentegen is het voor de gemeente een lastige opgave binnen het gestelde budget te blijven. Voor de wegen die in het beheer zijn bij gemeente Beemster, is er sprake van een zekere mate van achterstallig onderhoud. De wegen blijken in slechtere staat te zijn dan verwacht en moeten daarom met hoogste prioriteit worden onderhouden. Extra kosten voor het onderhoud moeten zoveel mogelijk voorkomen worden. Op het gebied van grondexploitaties worden in de toekomst extra inkomsten verwacht door het aantrekken van de economie. De bouwprojecten lopen geen risico door de stikstofuitspraak en PFAS omdat deze projecten onherroepelijk zijn.

Momenteel is de gemeente bezig met de voorbereiding van de kadernota 2021. Het perspectief is nagenoeg hetzelfde als de begroting van 2020, dit komt met name door de positieve effecten van de septembercirculaire.

De begroting 2020 en de meerjarenbegroting van de gemeente Purmerend zijn structureel en reëel in evenwicht. Op het onderdeel Groen is sprake van achterstallig onderhoud, maar er heeft inmiddels een grote inhaalslag plaatsgevonden. Ultimo 2019 betreft de stand van de algemene reserve circa € 24,0 mln. Bovendien is voor het jaar 2018 een positief resultaat behaald van ongeveer € 2,8 mln. In het voorlopig rekeningresultaat 2019 stijgt de reservepositie aanzienlijk door onder meer winstnemingen op grondexploitaties. Hier worden in de toekomst nog meer inkomsten op verwacht.

De gemeente Beemster heeft het financieel gezien niet makkelijk, zoals eerder is omschreven. Daarentegen vertoont de gemeente Purmerend een financieel gezond beeld in de begroting 2020, de meerjarenbegroting en de jaarstukken 2018. De gemeenten zijn al een aantal jaar ambtelijk gefuseerd. Het harmoniseringstraject met de gemeente Purmerend loopt voor de financiën goed op schema. Daarnaast is de gemeente Purmerend nauw betrokken bij de begrotingswijzigingen van de gemeente Beemster, omdat deze een impact kunnen hebben op de nieuwe gemeente. Dit geeft ons het vertrouwen dat de koers van deze fusie momenteel goed verloopt en dat de gemeenten hun best doen om de financiële gezondheid van de nieuwe gemeente Purmerend te waarborgen.

Dit maakt dat wij ons in beginsel geen zorgen maken over de ontwikkeling van de financiële positie van de (nieuwe) gemeente Purmerend.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3621
Extern Zaak ID	305888
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.j
Omschrijving	Bestuur: Brief GS aan PS inz. zienswijze herindelingsadvies Amsterdam en Weesp)C-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	BEL/B&S

Bijlagen
Brief aan PS over zienswijze herindelingsadvies gemeente Amsterdam.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	6 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De gemeenten Amsterdam en Weesp willen per 2022 bestuurlijk fuseren. De beide gemeenteraden stelden daartoe een herindelingsadvies vast. GS moeten daarover adviseren aan de minister van BZK. GS hebben op 19 mei 2020 een concept positieve zienswijze op deze fusie vastgesteld, die is besproken in de statencommissie Economie, Financiën en Bestuur van 15 juni 2020. GS stellen, het standpunt van PS gehoord, de zienswijze nu definitief vast en zenden de zienswijze over de fusie aan de minister van BZK.

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr J. van der Wal

BEL/BS

Telefoonnummer +31235143465

walj@noord-holland.nl

1 | 1

Betreft: zienswijze herindelingsadvies gemeente Amsterdam

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Geachte leden,

Kenmerk

305888/1435964

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u een afschrift toe van onze brief aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Wij hebben op 30 juni 2020 besloten om gehoord de commissie EFB van 15 juni 2020, de brief aan de minister van BZK, die wij 19 mei 2020 in concept vaststelden, vast te stellen en daarin een ondersteunende zienswijze te geven op het herindelingsadvies van de gemeenten Amsterdam en Weesp.

Uw kenmerk

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

voorzitter

R.M. Bergkamp

A.Th.H. van Dijk

bijlage(n)

- Brief aan de minister van BZK met de zienswijze van GS op het herindelingsadvies gemeenten Amsterdam en Weesp.

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Telefoon (023) 514 3143

Fax (023) 514 3030

Houtplein 33

2012 DE Haarlem

www.noord-holland.nl

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

J. van der Wal

BEL/BS

Doorkiesnummer (023) 514 3465

walj@noord-holland.nl

1 | 8

**Betreft: Zienswijze Gedeputeerde Staten op herindelingsadvies
gemeente Amsterdam**

Excellentie,

Op 19 mei en op 27 mei 2020 hebben de raden van respectievelijk de gemeenten Amsterdam en Weesp een herindelingsadvies voor hun beide gemeenten vastgesteld. Zij hebben de wens om hun gemeenten samen te voegen per maart 2022 op basis van een lichte samenvoeging. Op grond van artikel 5 lid 3, Wet algemene regels herindeling (Wet arhi) ontvangt u hierbij van ons het betreffende herindelingsadvies en onze zienswijze daarop. Wij verzoeken u bij dezen om op grond van artikel 6 Wet arhi een herindelingsregeling voor de gemeenten Amsterdam en Weesp voor te leggen aan de ministerraad.

Voorgeschiedenis en herindelingsprocedure

Het voorliggende herindelingsadvies is het sluitstuk van een langdurige zoektocht van de gemeente Weesp om tot versterking van haar bestuurskracht te komen. Een belangrijk moment was daarin dat uw ambtsvoorganger in 2013 aan ons college vroeg om te adviseren over de bestuurlijke toekomst van Muiden en Weesp op de korte termijn, ingebed in een lange termijnvisie voor de hele de regio Gooi en Vechtstreek. Dit verzoek heeft onder andere geleid tot de provinciale arhi-procedure op verzoek van de gemeenten Bussum, Muiden en Naarden om te komen tot fusie van deze gemeenten (gemeente Gooise Meren), tot het rapport "Gooi en Vechtstreek: regio met een plus!?" van Jansen en Te Grotenhuis (april 2014) en tot ons voorlopige advies van november 2013 en van januari 2015 aan uw ambtsvoorgangers.

Weesp heeft zelf het initiatief genomen om in 2016 een breed opgezet onderzoek te laten doen naar bestuurskracht en toekomstvisie. De raad van Weesp concludeerde op basis daarvan op 27 oktober 2016 dat een grotere bestuurlijke schaal onontkoombaar is om de dienstverlening op orde te houden, kwaliteit te kunnen blijven leveren

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Kenmerk 305888/1435965

Uw kenmerk

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Telefoon (023) 514 3143

Fax (023) 514 3030

Houtplein 33

Haarlem [2012 DE]

www.noord-holland.nl

en een serieuze gesprekspartner te zijn. De raad wilde tot een oplossing komen door samenwerking of fusie met de gemeente Gooise Meren of de gemeente Amsterdam.

Ons college begon in februari 2017 een provinciale arhi-procedure voor de gehele Gooi en Vechtstreek. De bestuurskrachtonderzoeken van Weesp en van Deloitte naar de overige gemeenten en de regio Gooi en Vechtstreek als geheel toonden aan dat de bestuurskracht van Weesp, Wijdmeren en de regio als geheel versterking behoefden. De zienswijzen van de gemeenten op de onderzoeken lieten echter zien dat er zeer verschillend werd gedacht over de bestuurlijke toekomst van de gehele regio en dat de diverse standpunten lastig waren te combineren.

Wij complimenteerden hierbij de gemeente Weesp met het proces dat zij hadden doorlopen in het kader van het bestuurskrachtonderzoek en de toekomstvisie. Ons college wilde met Weesp in de fase van open overleg van de provinciale arhi-procedure tot afspraken komen over de termijn waarop de gemeente zou kiezen voor een partner (Gooise Meren of Amsterdam) en over de termijn en vorm waarin het bestuurskrachtprobleem werd opgelost. Deze afspraken zijn gemaakt. Weesp heeft in haar eigen proces de genoemde besluiten genomen. De gemeenten Amsterdam en Gooise Meren hebben in een intensief en transparant proces op verzoek van Weesp hun toekomstvisie gegeven en toegelicht wat een fusie voor Weesp zou kunnen betekenen.

Op 26 maart 2018 besloot de raad van Weesp na het gemeentelijke referendum van 21 maart 2018 tot een ambtelijke fusie en vervolgens tot een bestuurlijke fusie (na de raadsperiode 2018-2022) met de gemeente Amsterdam. De raad van Amsterdam had in september 2017 al een dergelijk besluit genomen.

Wij stopten daarom op 24 april 2018 de provinciale arhi-procedure voor Weesp en Gooise Meren, dat één van de potentiële fusiepartners voor Weesp was geweest.

Het gemeentebestuur van Weesp heeft een intensief, zorgvuldig en transparant proces doorlopen met haar inwoners, maatschappelijk middenveld en omliggende gemeenten om uiteindelijk te komen tot de keuze van Amsterdam als fusiepartner. Wij willen de gemeentebesturen van Weesp en Amsterdam complimenteren met de manier waarop zij hun processen, ook in het vervolgproces na de keuze voor elkaar en het toewerken naar een ambtelijke en daarop volgend bestuurlijke fusie, hebben ingericht en doorlopen.

De ambtelijke fusie van Amsterdam en Weesp is per 1 juni 2019 gerealiseerd. De colleges van Amsterdam en Weesp besloten vervolgens in juli 2019 een proces in te richten om eind 2019 tot een bestuurlijk akkoord te komen. Hierbij waren de door Weesp in 2017 met haar bewoners vastgestelde kernwaarden uitgangspunt, moest de nabijheid

van bestuur ook na de bestuurlijke fusie worden gewaarborgd, moesten communicatie en participatie onderdeel van het traject zijn en moesten beide raden worden meegenomen in het proces en de uitkomsten daarvan. Het heeft geresulteerd in een bestuurlijk akkoord, dat tegelijkertijd met het herindelingsontwerp in januari 2020 door de raden is behandeld.

Wij spreken hier ook onze waardering uit voor de (buur)gemeenten, met name de gemeente Gooise Meren, die open hebben gestaan voor de gesprekken met Weesp en later voor het regionale overleg over de bestuurlijke fusie met Weesp, Amsterdam en ons college.

Regionale context

Ons college vindt het, vanuit onze rol om de regionale belangen te bewaken en onze algemene verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokale bestuur, belangrijk dat bestuurskrachtversterkingen worden gezien en besproken in regionaal verband. Daarom heeft de gedeputeerde bestuur op 21 november 2019 de portefeuillehouders 'regionale samenwerking' van de beoogde fusiegemeenten en van de overige gemeenten in de regio Gooi en Vechtstreek, de met Weesp in gemeenschappelijke regelingen samenwerkende gemeenten Almere en Stichtse Vecht en buurgemeente Diemen uitgenodigd voor een overleg over de fusie van Amsterdam en Weesp en over wat dit betekent voor de andere gemeenten in de regio en de regionale samenwerking.

In dit overleg is geconcludeerd dat er bestuurlijk draagvlak is bij de colleges voor de fusie en dat de fusie het continueren van een vruchtbare regionale bestuurlijke samenwerking niet in de weg staat. Er is afgesproken om tijdig na het vaststellen van het herindelingsontwerp met elkaar het gesprek aan te gaan over de consequenties van de herindeling voor de gemeenschappelijke regelingen en over de toekomstige verhouding tussen de regio Gooi en Vechtstreek en de nieuwe gemeente Amsterdam.

Inhoudelijke beoordeling van het herindelingsadvies

In uw beleidskader gemeentelijke herindeling 2018, geeft u aan dat u van ons verwacht dat wij de wenselijkheid van een herindeling beoordelen aan de hand van de volgende criteria:

- Draagvlak
- Bestuurskracht
- Interne samenhang / nabijheid van bestuur
- Regionale samenhang

In het herindelingsadvies zijn de gemeenten zelf ook al op deze criteria ingegaan. Wij schetsen daarom hieronder alleen het provinciaal perspectief en geven een inschatting van de financiële positie van de

nieuwe gemeente. Daarna sluiten we af met een integrale conclusie over de wenselijkheid van het herindelingsadvies.

Draagvlak

- Lokaal bestuurlijk

Het herindelingsadvies is vastgesteld op initiatief van de twee betrokken gemeenteraden en net als het herindelingsontwerp hebben de twee gemeenteraden het in meerderheid aanvaard. In Amsterdam gebeurde dat met 44 stemmen voor en 1 tegen en in Weesp met 15 stemmen voor en 2 tegen. Ook de start van het proces is een initiatief van de gemeenten zelf.

- Maatschappelijk

De twee gemeenten hebben een zorgvuldig, transparant en intensief proces doorlopen met hun inwoners en het maatschappelijk middenveld om te komen tot de meest geschikte fusiepartner c.q. deze fusie. De gemeentebesturen hebben diverse initiatieven ondernomen om maatschappelijk draagvlak te organiseren (zie bijlage Herindelingsadvies gemeente Amsterdam: Logboek maatschappelijk draagvlak bij het herindelingsadvies).

Er zijn zeven zienswijzen binnengekomen. Zes zienswijzen ondersteunen het herindelingsplan.

De zienswijzen hebben niet tot aanpassing in het herindelingsadvies geleid. De fusiegemeenten hebben in de 'Reactienota zienswijzen' naar onze mening overtuigend beargumenteerd dat er een goed en transparant proces is gevolgd.

Uit het logboek blijkt dat er ruim gelegenheid is geboden tot inspraak. Wij zijn het dan ook eens met beide gemeenten om geen wijziging door te voeren.

- Regionaal bestuurlijk

Zoals eerder aangegeven hebben wij in bestuurlijk overleg op 21 november 2019 het bestuurlijk draagvlak besproken met de gemeenten in de regio.

De twee betrokken fusiegemeenten hebben alle gemeenten in de regio expliciet uitgenodigd om een zienswijze te geven op hun herindelingsontwerp. De gemeenten Uithoorn en Waterland hebben schriftelijk laten weten de fusie te steunen.

Gezien het bovenstaande zijn wij van mening dat er sprake is van ruim voldoende draagvlak, zowel lokaal bestuurlijk, maatschappelijk als regionaal bestuurlijk.

Bestuurskracht

De schaal van Weesp (circa 19.000 inwoners) is te gering om als zelfstandige gemeente duurzaam bestuurskrachtig te kunnen zijn. De gemeente Amsterdam zal na de fusie circa 890.000 inwoners tellen. Voor de gemeente Amsterdam zal de fusie met Weesp geen grote schaalvergroting zijn. Voor Weesp betekent de fusie echter dat de bestuurskracht beschikbaar zal zijn om ook in de toekomst de maatschappelijke opgaven en de dienstverlening aan de bevolking adequaat aan te pakken.

Op deze schaal is het voor Amsterdam mogelijk, bestuurlijk en organisatorisch, de grootstedelijke gemeentelijke taken te realiseren en over een adequate, professionele en specialistische ambtelijke organisatie te beschikken om de lokale en regionale opgaven en ambities vorm te geven. De gemeente Amsterdam is in onze ogen zowel in staat een essentiële bijdrage te leveren aan het oppakken van regionale opgaven als voldoende rekening te houden met de diversiteit van de lokale gemeenschappen door middel van kernen-, buurt- en wijkbeleid.

Interne samenhang/nabijheid van bestuur

De raden van Amsterdam en Weesp hebben het herindelingsontwerp vastgesteld op respectievelijk 22 januari en 6 februari 2020. Op respectievelijk 22 en 9 januari 2020 stemden ze ook in met het sluiten van een bestuurlijk akkoord door de colleges van B&W. In dit akkoord is uitgegaan van de 14 door Weesp in 2017 bepaalde kernwaarden. Het akkoord beslaat de terreinen fysieke leefomgeving, sociale en culturele leefomgeving, veiligheid en leefbaarheid, economie en bedrijvigheid en dienstverlening en digitalisering.

Maar het bestuurlijk akkoord begint met de volgende afspraken over identiteit en nabijheid van bestuur:

- Weesp krijgt binnen het bestuurlijk stelsel van Amsterdam een bijzondere positie. De gekozen structuur moet afwegingen op wijkniveau en wijkgerichte plannen blijvend mogelijk maken. Weesp krijgt een gekozen volksvertegenwoordiging in de vorm van een bestuurscommissie, gelijktijdig met de gemeenteraadsverkiezingen.
- De bestuurscommissie voor Weesp kiest uit haar midden een dagelijks bestuur, die binnen de stedelijke (beleids)kaders van Amsterdam eigen afwegingen en keuzes kan maken. De taken en bevoegdheden worden binnen de wettelijke kaders afgestemd op de Weesper context.
- De bestuurscommissie van Weesp kan beschikken over een eigen (buurt)budget.
- Het dagelijks bestuur van Weesp heeft een directe samenwerkingslijn met een van de collegeleden van Amsterdam.
- Onderzocht wordt of samenvoeging met Driemond tot 1 gebied mogelijk is. Consultatie van de inwoners en Dorpsraad van Driemond over de wenselijkheid is noodzakelijk.

- Weesp (al dan niet samengevoegd met Driemond) wordt tijdelijk een 'stadsgebied' en sluit nog niet aan bij een stadsdeel. Het uitgangspunt is dat dit een pilot is die na drie jaar geëvalueerd zal worden om te bezien of de gekozen systematiek werkbaar is en daarmee de belofte van nabijheid van bestuur voldoende is ingevuld. De resultaten van de evaluatie worden betrokken bij de bestuurlijke dóórontwikkeling van de stad en de integratie van Weesp binnen het bestuurlijk stelsel van Amsterdam.

Wij menen dat met de afspraken in dit bestuurlijk akkoord optimaal invulling is gegeven aan het criterium interne samenhang/nabijheid van bestuur.

Regionale samenhang

Zoals al eerder aangegeven, is deze fusie besproken in regionaal verband. De verhoudingen in de regio zijn goed. Amsterdam speelt een belangrijke rol bij het oppakken van regionale opgaven, in samenwerking met de andere gemeenten in de regio, gemeenten uit aangrenzende regio's en de provincies Noord-Holland en Flevoland. Amsterdam doet dit onder andere in het kader van de Metropoolregio Amsterdam, die zich richt op wonen, werken en groen. De schaal van Amsterdam wordt niet dusdanig veel groter dat deze zich niet langer goed verhoudt tot de andere gemeenten in de regio of gemeenten uit aangrenzende regio's. De fusiegemeenten hebben de samenwerkingsverbanden geïntroduceerd en treden daarover tijdig in overleg met de buurgemeenten. Daarbij is niet gewacht tot de fusiedatum van 2022.

Voorwaarden lichte samenvoeging

Aan de voorwaarden van het kabinet voor toepassing van de herindelingsvariant lichte samenvoeging is voldaan. Amsterdam en Weesp zijn het eens over toepassing van een lichte samenvoeging. Ook zijn er goede afspraken gemaakt over de rechtspositie van het personeel van de gemeente Weesp die wordt opgeheven. De rechtspositie van het personeel van Weesp verandert niet door de herindeling, omdat de ambtenaren van Weesp sinds 1 juni 2019 in dienst zijn van de gemeente Amsterdam. Over de rechtspositie van de voormalige Weesper ambtenaren zijn afspraken gemaakt met de vakbonden, vastgelegd in een sociaal plan. De ondernemingsraad van Weesp heeft positief geadviseerd over het organisatieplan voor de plaatsing van ambtenaren.

Financiële positie

Wij beoordelen de financiële positie van de gemeente Amsterdam als voldoende. In de bijlage treft u een analyse aan van de financiële positie van beide gemeenten en een verwachting voor de nieuwe gemeente.

Commissie Economie, Financiën en Bestuur

Onze zienswijze op dit herindelingsadvies is op 15 juni 2020 besproken in de statencommissie Economie, Financiën en Bestuur. Daarbij bleek dat deze zienswijze ook op instemming van de meerderheid van PS kan rekenen.

Conclusie

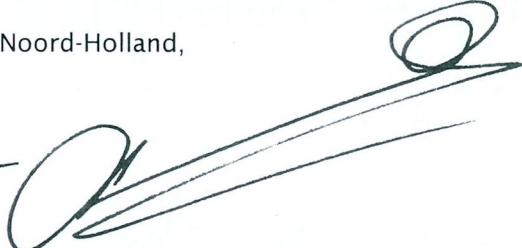
Alles afwegend beoordelen wij de door de gemeenteraden van Amsterdam en Weesp voorgestelde samenvoeging van hun beide gemeenten per maart 2022 als positief. Bovendien is het een initiatief van onderop, wat zowel voor u als voor ons de voorkeur heeft in het geval van herindeling.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

- 3 bijlage(n)
- Financiële analyse fusie Amsterdam/Weesp;
 - Herindelingsadvies gemeenten Amsterdam en Weesp;
 - Reactienota zienswijzen herindeling Amsterdam-Weesp.

Bijlage: Financiële analyse fusie Amsterdam / Weesp

Omdat dit een lichte regeling betreft geldt alleen voor gemeente Weesp het preventief toezicht in het kader van de Wet arhi. Gezien de financiële positie van gemeente Weesp is dit meer een formaliteit dan dat er aanleiding toe is. Integendeel zelfs: ruim voldoende algemene reserves, bestemmingsreserves en voorzieningen. Met andere woorden: een gezonde gemeente.

Zowel de begroting als de meerjarenraming laat (flinke) overschotten zien waarin zelfs de extra algemene uitkering voor Jeugdzorg in 2023 niet is meegenomen. De risico's zijn gekwantificeerd waarbij van de gemeente Weesp twee risico's nogal opvallen. Zo heeft de gemeente een juridisch conflict omtrent de rioolpersleiding in de Vecht met Antea Group en het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht. Ook het uittreden van de gemeente Weesp uit de Gemeenschappelijke regeling Gooi&Vechtstreek wordt als groot risico benoemd. De weerstandscapaciteit is echter ruim voldoende om alle risico's af te dekken.

Er zijn een drietal aandachtspunten: de onderhoudssituatie van de kapitaalgoederen (waaronder de kademuren), het Sociaal Domein en de ontwikkelingen rond het Afval Energie bedrijf (AEB). Amsterdam heeft achterstallig onderhoud geconstateerd op verschillende onderdelen van de kapitaalgoederen (infrastructuur, openbare ruimte en groen). Voor het wegwerken hiervan zijn middelen vrijgemaakt en is een start gemaakt met het wegwerken hiervan. Bij het Sociaal Domein stijgen niet alleen de lasten van de Jeugdzorg exorbitant maar is er ook meer vraag naar Wmo-voorzieningen door (nieuwe) cliënten. De verkoop van het Afval Energie Bedrijf (AEB) loopt enkele maanden vertraging op. De verwachting is nu dat pas ergens in de zomer van 2020 een besluit kan worden genomen door de gemeenteraad.

Amsterdam heeft een behoorlijk grote schuldpositie die kan worden verklaard door de vele grote investeringen zoals bijvoorbeeld de Stadionkade (fase 3 en 4) en de Kromme Mijdrechtstraat, maar ook de Zuidasdok en het Centrumgebied. Daarnaast voert de gemeente een actief grondbeleid. De grondexploitatieplannen laten in totaal een positief financieel beeld zien.

De provincie ziet geen problemen voor deze gemeente.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3726
Extern Zaak ID	837688
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.k
Omschrijving	Bestuur: Brief GS aan PS inz. wijzigingsbesluit verrekening grenscorrectie Gooise Meren-Weesp (C- agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	BEL/B&S

Bijlagen
Wijzigingsbesluit verrekening grenscorrectie Gooise Meren – Weesp.pdf
Brief aan PS over wijzigingsbesluit verrekening tussen Gooise Meren en Weesp a.g.v. grenscorrectie Bloemendalerpolder.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	13 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De gemeente Gooise Meren heeft op 14 juli 2016 een verzoek ingediend bij GS om op basis van artikel 50 van de Wet algemene regels herindeling (arhi) een financiële verrekening van de grenscorrectie Bloemendalerpolder vast te stellen tussen de gemeenten Gooise Meren en Weesp. GS namen op 3 juli 2018 een besluit over deze financiële verrekening. Tegen dit besluit is door de gemeente Gooise Meren op 18 juli 2018 een bezwaarschrift ingediend waarbij is aangevoerd dat naast de externe kosten ook de interne kosten zouden moeten worden verrekend. Deze kosten zijn in februari 2020 onderbouwd door een assurance-rapport. Op basis van dit rapport achten GS verrekening redelijk en billijk en aanleiding om het eerdere besluit ten aanzien van de hoogte van de te verrekenen plankosten te wijzigen.

Besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland van 7 juli 2020, nummer 837688/1449790, tot wijziging van het besluit van 3 juli 2018, nummer 837688/1082421 tot vaststelling van de verrekening tussen de gemeente Gooise Meren en de gemeente Weesp als gevolg van de Wet van 4 juni 2015 tot samenvoeging van de gemeenten Bussum, Muiden en Naarden en wijziging van de grens met de gemeente Weesp

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland

Gelet op artikel 50, eerste lid, aanhef en onderdeel a, van de Wet algemene regels herindeling;

Besluiten:

Artikel I

Het besluit van Gedeputeerde Staten van 3 juli 2018, nummer 837688/1082421, tot vaststelling van de verrekening tussen de gemeente Gooise Meren en de gemeente Weesp als gevolg van de Wet van 4 juni 2015 tot samenvoeging van de gemeenten Bussum, Muiden en Naarden en wijziging van de grens met de gemeente Weesp wordt als volgt gewijzigd:

Artikel 1, tweede lid, komt als volgt te luiden:

2. De te verrekenen plankosten als bedoeld in het vorige lid worden vastgesteld op € 110.360,- (externe kosten) en € 246.781,- (interne kosten), totaal € 357.141,-.

Artikel II

Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst.

Haarlem, 7 juli 2020

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

A.Th.H. van Dijk, voorzitter

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Als u belanghebbende bent kunt u binnen zes weken na de verzending, uitreiking of publicatie van dit besluit schriftelijk bezwaar aantekenen. Het bezwaarschrift kunt u sturen aan gedeputeerde staten van Noord-Holland, ter attentie van de secretaris van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 3007, 2001 DA Haarlem. Wij verzoeken u om in uw bezwaarschrift het telefoonnummer te vermelden waarop u overdag bereikbaar bent.

Ook kunt u voor meer informatie de provinciale website bezoeken: www.noord-holland.nl.

Indien u bezwaar heeft ingediend is het mogelijk gebruik te maken van een minder formele procedure: een gesprek tussen u en medewerkers die namens het college van gedeputeerde staten deelnemen. Indien uw bezwaar zich hiervoor leent, wordt contact met u opgenomen, maar u kunt hier ook zelf om verzoeken. Een gesprek tast uw rechten als bezwaarmaker niet aan.

Bovenstaand besluit treedt in werking, ook al wordt een bezwaarschrift ingediend. Gelijktijdig met het indienen van een bezwaarschrift kunt u – bij een spoedeisend belang – een voorlopige voorziening vragen bij de voorzieningenrechter van de Rechtbank Noord-Holland.

Toelichting

Naar aanleiding van een verzoek van burgemeester en wethouders van Gooise Meren bij brief van 14 juli 2016, zaaknr. 86583, aan Gedeputeerde Staten om verrekening van kosten in verband met de grenswijziging als gevolg van de Wet van 4 juni 2015 tot samenvoeging van de gemeenten Bussum, Muiden en Naarden en wijziging van de grens met de gemeente Weesp (Stb. 2015, 216) is op 3 juli 2018 door Gedeputeerde Staten een besluit genomen overeenkomstig artikel 50 van de Wet arhi. Dat besluit houdt in dat door de gemeente Weesp de kosten van de gemeente Gooise Meren worden verrekend voor zover deze aantoonbaar zijn toe te rekenen aan de planvorming voor de ontwikkeling van de Bloemendalerpolder en over de verrekening van deze kosten geen contractuele afspraken tussen deze gemeenten zijn gemaakt. De te verrekenen plankosten werden vastgesteld op € 110.360,-.

Tegen dat besluit is door de gemeente Gooise Meren op 18 juli 2018 een bezwaarschrift ingediend waarbij is aangevoerd dat naast de externe kosten ook de interne kosten zouden moeten worden verrekend.

Op 26 september 2019 heeft een hoorzitting plaatsgevonden voor de behandeling van het bezwaarschrift. Tijdens die hoorzitting is geconcludeerd dat na verschillende door de provincie georganiseerde overleggen tussen de gemeenten Gooise Meren en Weesp nu nog de kostensoort “vergoeding van de tussen 2012 en 2015 gemaakte interne kosten ten behoeve van de planvorming Bloemendalerpolder” resteert. Daarvoor was tot dan toe door de gemeente Gooise Meren geen deugdelijke onderbouwing gegeven. Om hiervoor een vergoeding te kunnen vaststellen, achten Gedeputeerde Staten het noodzakelijk dat die (interne) kosten rekenkundig juist zijn en goed zijn verantwoord, dat de kosten aantoonbaar zijn besteed aan de planvorming voor de ontwikkeling van de Bloemendalerpolder en over de verrekening van deze kosten geen contractuele afspraken zijn gemaakt.

Tijdens de hoorzitting is gebleken dat Gooise Meren alsnog bereid was om een accountant in te schakelen voor een verklaring met betrekking tot het kostenoverzicht Bloemendalerpolder. Met

het oog op de inschakeling van een accountant is de verdere behandeling van het bezwaarschrift aangehouden.

Op 13 februari 2020 heeft de gemeente Gooise Meren een assurance-rapport overgelegd waarin de accountant met een redelijke mate van zekerheid heeft vastgesteld dat:

- het kostenoverzicht rekenkundig juist is;
- het kostenoverzicht betrekking heeft op de periode 2012-2015;
- het kostenoverzicht opgesteld is in overeenstemming met de intern verantwoorde uren in de periode 2012-2015 op basis van de beschikbare geautoriseerde urenverantwoordingen;
- de in het kostenoverzicht voor de medewerkers gehanteerde uurtarieven redelijk zijn;
- de intern verantwoorde uren in de periode 2012-2015 aan het project Bloemendalerpolder kunnen worden toegerekend op basis van geautoriseerde urenverantwoordingen.

Het kostenoverzicht voor de interne uren bedraagt totaal € 266.881,- waarvan voor de bedragen € 20.000,- (lijnafdeling GBZ 2012) en € 100,- (afdeling beheer 2014) geen tijdschrijfgegevens beschikbaar zijn.

Op 9 juni 2020 heeft een overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de provincie en de gemeenten Gooise Meren en Weesp naar aanleiding van het assurance-rapport. Tussen de vertegenwoordigers van de gemeenten is in dat overleg geen overeenstemming bereikt over verrekening van de interne plankosten. Door vertegenwoordigers van Gooise Meren is aangegeven dat zij verwachten dat Gedeputeerde Staten een wijzigingsbesluit nemen naar aanleiding van het assurance-rapport. Door de vertegenwoordiger van Weesp is aangegeven dat Weesp besluitvorming van Gedeputeerde Staten afwacht.

Bij het ontbreken van overeenstemming stellen Gedeputeerde Staten, na de gemeenten te hebben gehoord, het bedrag van de verrekening naar eigen inzicht vast. Redelijkheid en billijkheid zijn daarbij leidende begrippen.

Gedeputeerde Staten achten het kostenoverzicht, voor zover het de interne uren betreft waarvoor tijdschrijfgegevens beschikbaar zijn, thans voldoende deugdelijk onderbouwd nu een accountant heeft geoordeeld dat het kostenoverzicht is opgesteld in overeenstemming met bovengenoemde criteria.

Aangezien voor de bedragen € 20.000,- (lijnafdeling GBZ 2012) en € 100,- (afdeling beheer 2014) geen tijdschrijfgegevens beschikbaar zijn, komen deze bedragen niet voor verrekening in aanmerking. De overige kosten ten bedrage van totaal € 246.781,- komen wel voor verrekening in aanmerking. Nu deze kosten zijn onderbouwd door het assurance-rapport achten Gedeputeerde Staten verrekening redelijk en billijk en aanleiding om hun eerdere besluit ten aanzien van de hoogte van de te verrekenen plankosten te wijzigen.

Ingevolge artikel 6:19 van de Algemene wet bestuursrecht heeft het bezwaar van de gemeente Gooise Meren van rechtswege mede betrekking op dit wijzigingsbesluit tenzij Gooise Meren daarbij onvoldoende belang heeft. Gemeente Weesp kan tegen dit wijzigingsbesluit een bezwaarschrift indienen.

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

M. den Haak

BEL/BS

Doorkiesnummer +31235144251

haakm@noord-holland.nl

1 | 4

Betreft: Wijzigingsbesluit verrekening tussen Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u een afschrift toe van onze brieven aan de gemeenten Gooise Meren en Weesp over ons wijzigingsbesluit van 7 juli jl. over de financiële verrekening tussen de gemeente Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder. Met onze brief (kenmerk 837688/1082421) d.d. 9 juli 2018 informeerden wij u over ons besluit van 3 juli 2018 met betrekking tot deze verrekening.

Verzoek Gooise Meren tot verrekening door GS

Op 1 januari 2016 zijn de gemeenten Bussum, Muiden en Naarden samengevoegd tot de nieuwe gemeente Gooise Meren. Tegelijkertijd met deze gemeentelijke herindeling is een grenswijziging doorgevoerd tussen Muiden en Weesp, waardoor het gedeelte van de Bloemendalerpolder en Gemeenschapspolder ten zuiden van de verlegde A1 per 1 januari 2016 tot het grondgebied van Weesp behoort. Deze door de provincie voorgestelde grenscorrectie kon in Muiden bestuurlijk op weinig draagvlak rekenen. Muiden had Weesp graag als onderdeel van de samenvoeging gezien, om op die manier tot een ongedeelde wijk te komen. Dit voorstel kon echter niet rekenen op steun van de andere gemeenten. Nadat ook Muiden en Weesp gezamenlijk niet tot een compromisvoorstel over de nieuwe gemeentegrenzen konden komen, heeft de provincie vastgehouden aan het voorstel tot deze grenswijziging. De provincie heeft aan de zorgen van Muiden tegemoet willen komen door een beperkt deel van de Bloemendalerpolder, het gebied waar een zorgboerderij en een monumentale Kringenwetboerderij (het zogeheten Pippi Langkoushuis) liggen, bij Muiden te laten. Weesp, Bussum en Naarden waren positief over dit voorstel.

Verzenddatum

- 9 JULI 2020

Kenmerk

837688/1449796

Uw kenmerk

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Telefoon (023) 514 3143

Fax (023) 514 3030

Houtplein 33

Haarlem [2012 DE]

www.noord-holland.nl

Het college van B&W van Gooise Meren heeft in haar brief van 14 juli 2016 aan ons college aangegeven dat zij samen met de gemeente Weesp niet tot een financiële verrekening van deze grenscorrectie (en het daarmee overgaan van grondgebied van Muiden/ rechtsopvolger Gooise Meren naar Weesp) zijn gekomen. Zij deden een beroep tot verrekening van GS op basis van artikel 50 van de Wet algemene regels herindeling (arhi).

Artikel 50 Wet arhi

Het is een bevoegdheid van GS om op basis van artikel 50 van de Wet arhi een financiële verrekening vast te stellen tussen de gemeenten Gooise Meren en Weesp na de besturen van de gemeenten gehoord te hebben. In de Wet arhi is niet geregeld binnen welke termijn GS de verrekening moeten vaststellen of op welke manier de besturen gehoord moeten worden.

Gangbare praktijk is dat de gemeenten hiervoor allereerst zelf in overleg treden. Gemeenten krijgen hiervoor een redelijke termijn. De voorbereiding van het besluit behoort tot het dagelijks bestuur van de gemeente en is dus een taak van het college van burgemeester en wethouders. Als overeenstemming is bereikt, zullen GS in beginsel de op deze wijze tot stand gekomen verrekening ongewijzigd vaststellen. Bij het ontbreken van overeenstemming stellen GS, na de gemeenten te hebben gehoord, het bedrag van de verrekening naar eigen inzicht vast. Redelijkheid en billijkheid zijn daarbij leidende begrippen.

Definitief besluit GS

Na een proces van twee jaar, waarin wij uiterste zorgvuldigheid hebben betracht in het horen van beide gemeenten om tot een gefundeerde onderbouwing te komen van een definitief besluit over de financiële verrekening tussen de gemeente Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder, namen wij op 30 mei 2017 een ontwerp-besluit en op 3 juli 2018 een definitief besluit (zie onze brief met kenmerk 837688/1082421).

Bezwaarschrift Gooise Meren

Het college van B&W van Gooise Meren heeft op 18 juli 2018 een bezwaarschrift ingediend tegen ons besluit van 3 juli 2018 waarbij is aangevoerd dat naast de externe kosten ook de interne kosten zouden moeten worden verrekend.

Hoorzitting

Op 26 september 2019 heeft een hoorzitting plaatsgevonden voor de behandeling van het bezwaarschrift. De gemeente Weesp was voor deze hoorzitting ook uitgenodigd maar niet aanwezig. Tijdens die hoorzitting is geconcludeerd dat na verschillende door de provincie georganiseerde overleggen tussen de gemeenten Gooise Meren en Weesp nu nog de kostensoort "vergoeding van de tussen 2012 en 2015 gemaakte interne kosten ten behoeve van de planvorming Bloemendalerpolder" resteert. Daarvoor was tot dan toe door de gemeente Gooise Meren geen deugdelijke onderbouwing gegeven. Om hiervoor een vergoeding te kunnen vaststellen, acht ons college het noodzakelijk dat die (interne) kosten rekenkundig juist zijn en goed zijn verantwoord, dat de kosten aantoonbaar zijn besteed aan de planvorming voor de ontwikkeling van de Bloemendalerpolder en over de verrekening van deze kosten geen contractuele afspraken zijn gemaakt.

Tijdens de hoorzitting is gebleken dat Gooise Meren alsnog bereid was om een accountant in te schakelen voor een verklaring met betrekking tot het kostenoverzicht Bloemendalerpolder. Met het oog op de inschakeling van een accountant is de verdere behandeling van het bezwaarschrift aangehouden.

Assurance-rapport

Op 13 februari 2020 heeft de gemeente Gooise Meren een assurance-rapport overgelegd. Op 9 juni 2020 heeft een overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de provincie en de gemeenten Gooise Meren en Weesp naar aanleiding van dit assurance-rapport. Tussen de vertegenwoordigers van de gemeenten is in dat overleg geen overeenstemming bereikt over verrekening van de interne plankosten. Door vertegenwoordigers van Gooise Meren is aangegeven dat zij verwachten dat Gedeputeerde Staten een wijzigingsbesluit nemen naar aanleiding van het assurance-rapport. Door de vertegenwoordiger van Weesp is aangegeven dat Weesp besluitvorming van Gedeputeerde Staten afwacht.

Ons besluit

Bij het ontbreken van overeenstemming stellen Gedeputeerde Staten, na de gemeenten te hebben gehoord, het bedrag van de verrekening naar eigen inzicht vast. Redelijkheid en billijkheid zijn daarbij leidende begrippen.

Ons college acht het kostenoverzicht, voor zover het de interne uren betreft waarvoor tijdschrijfgegevens beschikbaar zijn, thans voldoende deugdelijk onderbouwd nu een accountant heeft geoordeeld dat het kostenoverzicht is opgesteld in overeenstemming met bovengenoemde

criteria. Aangezien voor de bedragen € 20.000,- (lijnafdeling GBZ 2012) en € 100,- (afdeling beheer 2014) geen tijdschrijfgegevens beschikbaar zijn, hebben wij besloten om deze bedragen niet voor verrekening in aanmerking te laten komen. De overige kosten ten bedrage van totaal € 246.781,- komen wel voor verrekening in aanmerking. Nu deze kosten zijn onderbouwd door het assurance-rapport achten wij verrekening redelijk en billijk en aanleiding om ons eerdere besluit ten aanzien van de hoogte van de te verrekenen plankosten te wijzigen. In de bijlage treft u ons wijzigingsbesluit van 7 juli jl. aan.

In de afgelopen vier jaar hebben GS uiterste zorgvuldigheid betracht in het horen van beide gemeenten om tot een gefundeerde onderbouwing te komen van een besluit over de financiële verrekening tussen de gemeente Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder. Wij blijven het jammer vinden dat beide gemeenten niet op alle punten tot overeenstemming zijn gekomen. Tot slot spreken we de hoop uit dat we na dit wijzigingsbesluit met beide gemeenten een streep kunnen zetten onder dit dossier.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Bijlagen

- Brief aan Gooise Meren
- Brief aan Weesp
- Wijzigingsbesluit verrekening tussen Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Burgemeester en Wethouders van de gemeente Weesp
Postbus 5099
1380 BG WEESP

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw M. den Haak

BEL/BS

Telefoonnummer +31235144251

haakm@noord-holland.nl

1 | 3

Betreft: Wijzigingsbesluit verrekening tussen Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder

Verzenddatum

- 9 JULI 2020

Kenmerk

837688/1449793

Uw kenmerk

Geacht college,

Met onze brief d.d. 9 juli 2018 (kenmerk 837688/1082476) hebben wij u geïnformeerd over het besluit over de financiële verrekening tussen de gemeente Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder. Tegen dit besluit is door de gemeente Gooise Meren op 18 juli 2018 een bezwaarschrift ingediend waarbij is aangevoerd dat naast de externe kosten ook de interne kosten zouden moeten worden verrekend.

Hoorzitting

Op 26 september 2019 heeft een hoorzitting plaatsgevonden voor de behandeling van het bezwaarschrift. De gemeente Weesp was voor deze hoorzitting ook uitgenodigd maar niet aanwezig. Tijdens die hoorzitting is geconcludeerd dat na verschillende door de provincie georganiseerde overleggen tussen de gemeenten Gooise Meren en Weesp nu nog de kostensoort "vergoeding van de tussen 2012 en 2015 gemaakte interne kosten ten behoeve van de planvorming Bloemendalerpolder" resteert. Daarvoor was tot dan toe door de gemeente Gooise Meren geen deugdelijke onderbouwing gegeven. Om hiervoor een vergoeding te kunnen vaststellen, acht ons college het noodzakelijk dat die (interne) kosten rekenkundig juist zijn en goed zijn verantwoord, dat de kosten aantoonbaar zijn besteed aan de planvorming voor de ontwikkeling van de Bloemendalerpolder en over de verrekening van deze kosten geen contractuele afspraken zijn gemaakt.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk nummer 34362354
Btw nummer NL.0010.03.124.B.08

Tijdens de hoorzitting is gebleken dat Gooise Meren alsnog bereid was om een accountant in te schakelen voor een verklaring met betrekking tot het kostenoverzicht Bloemendalerpolder. Met het oog op de inschakeling van een accountant is de verdere behandeling van het bezwaarschrift aangehouden.

Assurance-rapport

Op 13 februari 2020 heeft de gemeente Gooise Meren een assurance-rapport overgelegd. Op 9 juni 2020 heeft een overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de provincie en de gemeenten Gooise Meren en Weesp naar aanleiding van dit assurance-rapport. Tussen de vertegenwoordigers van de gemeenten is in dat overleg geen overeenstemming bereikt over verrekening van de interne plankosten. Door vertegenwoordigers van Gooise Meren is aangegeven dat zij verwachten dat Gedeputeerde Staten een wijzigingsbesluit nemen naar aanleiding van het assurance-rapport. Door de vertegenwoordiger van Weesp is aangegeven dat Weesp besluitvorming van Gedeputeerde Staten afwacht.

Ons besluit

Bij het ontbreken van overeenstemming stellen Gedeputeerde Staten, na de gemeenten te hebben gehoord, het bedrag van de verrekening naar eigen inzicht vast. Redelijkheid en billijkheid zijn daarbij leidende begrippen.

Ons college acht het kostenoverzicht, voor zover het de interne uren betreft waarvoor tijdschrijfgegevens beschikbaar zijn, thans voldoende deugdelijk onderbouwd nu een accountant heeft geoordeeld dat het kostenoverzicht is opgesteld in overeenstemming met bovengenoemde criteria. Aangezien voor de bedragen € 20.000,- (lijnafdeling GBZ 2012) en € 100,- (afdeling beheer 2014) geen tijdschrijfgegevens beschikbaar zijn, hebben wij besloten om deze bedragen niet voor verrekening in aanmerking te laten komen. De overige kosten ten bedrage van totaal € 246.781,- komen wel voor verrekening in aanmerking. Nu deze kosten zijn onderbouwd door het assurance-rapport achten wij verrekening redelijk en billijk en aanleiding om ons eerdere besluit ten aanzien van de hoogte van de te verrekenen plankosten te wijzigen. In de bijlage treft u ons wijzigingsbesluit van 7 juli jl. aan.

In de afgelopen vier jaar hebben GS uiterste zorgvuldigheid betracht in het horen van beide gemeenten om tot een gefundeerde onderbouwing te komen van een besluit over de financiële verrekening tussen de gemeente Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder. Wij blijven het jammer vinden dat beide gemeenten niet op alle punten tot overeenstemming zijn gekomen. Tot slot spreken we de hoop uit dat we na dit wijzigingsbesluit met elkaar een streep kunnen zetten onder dit dossier.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Wijzigingsbesluit verrekening tussen Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder

Als u belanghebbende bent kunt u binnen zes weken na de verzending, uitreiking of publicatie van dit besluit schriftelijk bezwaar aantekenen. Het bezwaarschrift kunt u sturen aan gedeputeerde staten van Noord-Holland, ter attentie van de secretaris van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 3007, 2001 DA Haarlem. Wij verzoeken u om in uw bezwaarschrift het telefoonnummer te vermelden waarop u overdag bereikbaar bent.

Ook kunt u voor meer informatie de provinciale website bezoeken:
www.noord-holland.nl.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Burgemeester en Wethouders van de gemeente Gooise Meren
Postbus 6000
1400 HA BUSSUM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw M. den Haak

BEL/BS

Telefoonnummer +31235144251

haakm@noord-holland.nl

1 | 3

Betreft: Wijzigingsbesluit verrekening tussen Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder

Verzenddatum

9 JULI 2020

Kenmerk

837688/1449792

Uw kenmerk

Geacht college,

Met onze brief d.d. 9 juli 2018 (kenmerk 837688/1082475) hebben wij u geïnformeerd over het besluit over de financiële verrekening tussen de gemeente Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder. Tegen dit besluit is door de gemeente Gooise Meren op 18 juli 2018 een bezwaarschrift ingediend waarbij is aangevoerd dat naast de externe kosten ook de interne kosten zouden moeten worden verrekend.

Hoorzitting

Op 26 september 2019 heeft een hoorzitting plaatsgevonden voor de behandeling van het bezwaarschrift. De gemeente Weesp was voor deze hoorzitting ook uitgenodigd maar niet aanwezig. Tijdens die hoorzitting is geconcludeerd dat na verschillende door de provincie georganiseerde overleggen tussen de gemeenten Gooise Meren en Weesp nu nog de kostensoort "vergoeding van de tussen 2012 en 2015 gemaakte interne kosten ten behoeve van de planvorming Bloemendalerpolder" resteert. Daarvoor was tot dan toe door de gemeente Gooise Meren geen deugdelijke onderbouwing gegeven. Om hiervoor een vergoeding te kunnen vaststellen, acht ons college het noodzakelijk dat die (interne) kosten rekenkundig juist zijn en goed zijn verantwoord, dat de kosten aantoonbaar zijn besteed aan de planvorming voor de ontwikkeling van de Bloemendalerpolder en over de verrekening van deze kosten geen contractuele afspraken zijn gemaakt.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk nummer 34362354
Btw nummer NL.0010.03.124.B.08

Tijdens de hoorzitting is gebleken dat Gooise Meren alsnog bereid was om een accountant in te schakelen voor een verklaring met betrekking tot het kostenoverzicht Bloemendalerpolder. Met het oog op de inschakeling van een accountant is de verdere behandeling van het bezwaarschrift aangehouden.

Assurance-rapport

Op 13 februari 2020 heeft de gemeente Gooise Meren een assurance-rapport overgelegd. Op 9 juni 2020 heeft een overleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van de provincie en de gemeenten Gooise Meren en Weesp naar aanleiding van dit assurance-rapport. Tussen de vertegenwoordigers van de gemeenten is in dat overleg geen overeenstemming bereikt over verrekening van de interne plankosten. Door vertegenwoordigers van Gooise Meren is aangegeven dat zij verwachten dat Gedeputeerde Staten een wijzigingsbesluit nemen naar aanleiding van het assurance-rapport. Door de vertegenwoordiger van Weesp is aangegeven dat Weesp besluitvorming van Gedeputeerde Staten afwacht.

Ons besluit

Bij het ontbreken van overeenstemming stellen Gedeputeerde Staten, na de gemeenten te hebben gehoord, het bedrag van de verrekening naar eigen inzicht vast. Redelijkheid en billijkheid zijn daarbij leidende begrippen.

Ons college acht het kostenoverzicht, voor zover het de interne uren betreft waarvoor tijdschrijfgegevens beschikbaar zijn, thans voldoende deugdelijk onderbouwd nu een accountant heeft geoordeeld dat het kostenoverzicht is opgesteld in overeenstemming met bovengenoemde criteria. Aangezien voor de bedragen € 20.000,- (lijnafdeling GBZ 2012) en € 100,- (afdeling beheer 2014) geen tijdschrijfgegevens beschikbaar zijn, hebben wij besloten om deze bedragen niet voor verrekening in aanmerking te laten komen. De overige kosten ten bedrage van totaal € 246.781,- komen wel voor verrekening in aanmerking. Nu deze kosten zijn onderbouwd door het assurance-rapport achten wij verrekening redelijk en billijk en aanleiding om ons eerdere besluit ten aanzien van de hoogte van de te verrekenen plankosten te wijzigen. In de bijlage treft u ons wijzigingsbesluit van 7 juli jl. aan.

In de afgelopen vier jaar hebben GS uiterste zorgvuldigheid betracht in het horen van beide gemeenten om tot een gefundeerde onderbouwing te komen van een besluit over de financiële verrekening tussen de gemeente Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder. Wij blijven het jammer vinden dat beide gemeenten niet op alle punten tot overeenstemming zijn gekomen. Tot slot spreken we de hoop uit dat we na dit wijzigingsbesluit met elkaar een streep kunnen zetten onder dit dossier.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Wijzigingsbesluit verrekening tussen Gooise Meren en Weesp als gevolg van de grenscorrectie Bloemendalerpolder

Als u belanghebbende bent kunt u binnen zes weken na de verzending, uitreiking of publicatie van dit besluit schriftelijk bezwaar aantekenen. Het bezwaarschrift kunt u sturen aan gedeputeerde staten van Noord-Holland, ter attentie van de secretaris van de Hoor- en adviescommissie, Postbus 3007, 2001 DA Haarlem. Wij verzoeken u om in uw bezwaarschrift het telefoonnummer te vermelden waarop u overdag bereikbaar bent.

Ook kunt u voor meer informatie de provinciale website bezoeken:
www.noord-holland.nl.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3680
Extern Zaak ID	1443170
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.l
Omschrijving	Arbeidsmarkt en Onderwijs: Benoeming werkambassadeur (C-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen

Brief aan PS over benoeming werkambassadeur Noord-Holland.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	6 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De Werkambassadeur is de vertegenwoordiger van de provinciale belangen op het terrein van arbeidsmarkt en onderwijs. De provincie Noord-Holland heeft in 2016 Dhr. den Boer als werkambassadeur aangesteld. Hij heeft zijn werkzaamheden beëindigd. Gedeputeerde Staten hebben de heer A.J. Herfkens benoemd als werkambassadeur Noord-Holland vanaf 1 september 2020.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. I.J. Noordhoek

BEL/REE

Telefoonnummer +31235145273

noordhoek@noord-holland.nl

1 | 2

Betreft: Benoeming werkambassadeur Noord-Holland

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis: benoeming werkambassadeur Noord-Holland.

Na een onafhankelijke en openbare werving- en selectieprocedure uitgevoerd door Public Spirit BV, hebben wij de heer A.J. Herfkens benoemd tot werkambassadeur voor Noord-Holland. Hij zal de opdracht met bijbehorende taken uitvoeren voor een beperkte periode van 2 jaar te beginnen per 1 september 2020, met een verlengingsmogelijkheid van nog eens 1 jaar en 5 maanden tot uiterlijk 1 februari 2024.

Vanuit zijn werkervaring denken wij dat de heer Herfkens goed in staat is de vragen vanuit bedrijven te koppelen aan die van het onderwijs. Hij heeft leidinggevende functies gehad in de technische en luchtvaartsector en in de werving en detachering van technisch personeel. Momenteel is de heer Herfkens op interim basis directeur-bestuurder van de stichting OnderwijsAdvies in Hoofddorp. Daarnaast geeft hij les (bedrijfskunde) aan de InHolland Academy. De heer Herfkens kan voortbouwen op het werk van de vorige werkambassadeur Van den Boer.

De rol en positie van de werkambassadeur is tweeledig:

1. Enerzijds draagt de werkambassadeur bij aan de uitvoering van het provinciaal beleid door het aanjagen van bestaande initiatieven en het onder de aandacht brengen van kansen en mogelijkheden. Hij of zij is de vertegenwoordiger van de provincie Noord-Holland op het terrein van arbeidsmarkt en onderwijs.
2. Anderzijds signaleert en agendaert de werkambassadeur proactief, gevraagd en ongevraagd relevante ontwikkelingen bij het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland.

De werkambassadeur werkt in opdracht van Gedeputeerde Staten en heeft korte lijnen met de gedeputeerde Arbeidsmarkt en Onderwijs. De vaststelling van de werkagenda vindt plaats tussen gedeputeerde en werkambassadeur op basis van een eveneens overeen te komen

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Kenmerk

1443170/1445861

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

jaaragenda. De werkambassadeur heeft grote vrijheid in zijn inbreng op de werkagenda. Jaarlijks informeren wij u via een brief over deze agenda en de resultaten van de werkambassadeur.

Wij willen de werkambassadeur inzetten ten behoeve van een goed aanbod van arbeid voor de sterke regionale (focus) sectoren. De focusgebieden zijn met name energietransitie, verduurzaming van de havens en de transformatie van de agrarische sector, zoals genoemd in het coalitieakkoord "Duurzaam Doorpakken" (juni 2019). De werkambassadeur heeft als taak de samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheid én zij-instroom en Leven Lang Ontwikkelen te stimuleren. Ook een inclusieve arbeidsmarkt is een belangrijk uitgangspunt.

De vorige werkambassadeur, D. van den Boer is op zijn verzoek gestopt met zijn werkzaamheden per 1 mei 2020, wat tevens ook het einde van zijn benoemingsperiode was.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3628
Extern Zaak ID	1360086
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.m
Omschrijving	(Heel PS) Brief GS aan PS inz. Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland (C-agenda NLG en RWK 24-8-2020 en EFB en M&B 31-8-2020).
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
DOMUS-20155908-v5-Regio_Deal_Maritiem_Cluster_Kop_van_Noord_Holland.DOCX
Brief aan PS over de Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	20 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	24 augustus 2020
Ruimte Wonen en Klimaat	24 augustus 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020
Mobiliteit & Bereikbaarheid	31 augustus 2020

Toelichting

De provincie, de gemeente Den Helder en het ministerie van LNV hebben in de afgelopen maanden een regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland uitgewerkt. De complexiteit van de regionale opgaven, gecombineerd ook met nationale belangen vanuit bijvoorbeeld de Defensiesector en de energietransitie, maken verdergaande krachtenbundeling met het Rijk noodzakelijk. Met de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland werken Rijk, provincie Noord-Holland, gemeente Den Helder, het samenwerkingsverband De Kop Werkt! en andere (publieke en private) partners aan een integrale aanpak om het leef-, woon- en werkklimaat, en daardoor de brede maatschappelijke welvaart in de Kop van Noord-Holland, te versterken.

Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland

Partijen:

1. de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, mevrouw Carola Schouten, hierna te noemen: LNV;
2. de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw drs. K.H. Ollongren, hierna te noemen: BZK;
3. de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, mevrouw drs. C. van Nieuwenhuizen Wijbenga, hierna te noemen: IenW;
4. de Staatssecretaris van Defensie, mevrouw drs. B. Visser, hierna te noemen: Defensie;
5. de Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, mevrouw mr. drs. M.C.G. Keijzer, hierna te noemen: EZK;
6. de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer drs. R.W. Knops, hierna te noemen: BZK.

Partijen genoemd onder 1 tot en met 6 ieder handelend in hun hoedanigheid van bestuursorgaan en hierna samen te noemen: het Rijk;

7. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Den Helder, namens deze: de heer J.K. Visser, wethouder, hierna te noemen: Gemeente Den Helder;
8. Gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland, namens deze: mevrouw Z. Pels, gedeputeerde, hierna te noemen: Provincie Noord-Holland;
9. De gemeente Hollands Kroon, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Th.J. Meskers, wethouder, mede in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de stuurgroep van het programma De Kop Werkt! van 4 gemeenten in de Kop van Noord-Holland en de provincie Noord-Holland op basis van de samenwerkingsovereenkomst voor de uitvoering van het programma De Kop Werkt! van 11 april 2017, hierna te noemen: Stuurgroep De Kop Werkt!.

Partijen genoemd onder 7 tot en met 9 ieder handelend in hun hoedanigheid van bestuursorgaan en hierna samen te noemen: Regio;

Alle Partijen hierna allen tezamen te noemen: Partijen.

Algemene overwegingen

1. Deze Regio Deal is tot stand gekomen tijdens de Coronapandemie. De context waarin deze Regio Deal tot stand is gekomen, heeft betekenis gehad voor de wijze waarop Partijen gezamenlijk tot een uitwerking van de Regio Deal zijn gekomen. De verschillende stappen op weg naar deze Regio Deal zijn anders geweest, doordat Partijen elkaar niet in persoon hebben kunnen zien en spreken en bijeenkomsten en werksessies online en telefonisch plaats hebben moeten vinden. Partijen onderstrepen het belang van commitment en draagvlak bij alle betrokken stakeholders van de Regio Deal, zowel in de Regio als bij het Rijk. Partijen hechten hier onverminderd aan en hebben daarom gezamenlijk extra oog voor het borgen van dit commitment en het draagvlak tijdens de uitvoeringsfase van deze Regio Deal. Juist in deze ingewikkelde tijd vinden Rijk en Regio het van groot belang om gezamenlijk te investeren in en een impuls te geven aan de brede welvaart en het toekomstperspectief van bewoners en bedrijven in de regio. De drie Planbureaus wijzen in hun briefadvies¹ aan het kabinet van 28 mei 2020 op de noodzaak om als gevolg van de Coronapandemie te blijven werken aan brede

¹ SCP, PBL en CPB, Aandachtspunten voor een herstelbeleid, briefadvies aan het kabinet, 28 mei 2020.

welvaart en daarbij ook oog te hebben voor regionale verschillen. Uitvoering van deze Regio Deal kan daarmee bijdragen aan gewenst herstel.

2. Het kabinet Rutte III erkent dat elke regio uniek is. Regio's hebben verschillende kenmerken waardoor elke regio behoefte heeft aan een eigen aanpak en afweging bij het aanpakken van de regionale opgave. De verschillende krachten en uitdagingen die specifiek zijn voor een regio vormen de basis voor een regionale opgave om de brede welvaart, leefbaarheid en economische kracht te bevorderen.
3. De regionale opgave heeft een meervoudig karakter en vergt een integrale aanpak op de verschillende opgaven. Doel is om door verschillende beleidskolommen heen te werken. Verder heeft de regionale opgave een gebiedsoverstijgende impact, waardoor inzet op rijksniveau nodig is, maar die ook zorgt voor een vliegwieleffect.
4. Regio Deals hebben tot doel om de regionale opgave aan te pakken. Hierbij wordt samengewerkt tussen vakdepartementen, decentrale overheden, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Voor deze regionale opgaven stelt het kabinet middelen beschikbaar uit de Regio Envelop, waaruit Regio Deals worden gefinancierd tussen het Rijk en de regio. Ook vanuit de regio zelf wordt gezorgd voor financiering (regionale publieke en private cofinanciering). Ter ondersteuning van hun partnerschap hebben Rijk en Regio als vertrekpunt dat de rijksbijdrage gepaard gaat met minimaal eenzelfde bijdrage aan regionale publieke cofinanciering. De middelen uit de Regio Envelop dienen verder als vliegwiel voor extra investeringen in de regionale ontwikkeling zodat uiteindelijk vanuit de regio nog meer financiering wordt ingezet voor de aanpak van de regionale opgave.
5. Deze integrale en gezamenlijke aanpak met bijbehorende financiering van zowel Rijk als regio is het onderscheidende karakter van de Regio Deals ten opzichte van reguliere beleidsinstrumenten.
6. Met de Regio Deal gaan Rijk en Regio een duurzaam partnerschap aan om de opgave die in de regio speelt gezamenlijk aan te pakken. Het ondertekenen van de Regio Deal is daarbij niet het eind, maar slechts het begin van de samenwerking.
7. De bijdragen uit de Regio Envelop zijn bedoeld als een tijdelijke en eenmalige impuls voor regionale ontwikkeling met een duurzaam effect, waarbij structurele exploitatiekosten van lange termijn investeringen geborgd moeten zijn.
8. Regio Deals gaan om meer dan alleen de gecoördineerde inzet van financiële middelen. Zij kenmerken zich ook door een sterke, continue inzet van alle betrokkenen, creëren nieuwe samenwerkingsvormen en niet-financiële ondersteuning om de in de regionale opgave gestelde ambities en doelen te bereiken. Regio Deals leveren daarmee een bijdrage aan welvaart in brede zin.
9. De in de Regio Deal gemaakte wederzijdse afspraken over ambitie, doelen, beoogde resultaten en inzet en aanpak zijn in gezamenlijk overleg en met onderlinge overeenstemming tussen Rijk en Regio tot stand gekomen.
10. De middelen uit de Regio Envelop voor de Regio Deals derde tranche worden door LNV beschikbaar gesteld als een specifieke uitkering op grond van de Regeling specifieke uitkering Regio Deals derde tranche.

Specifieke overwegingen

Aansluiting bij regionale beleidsdoelen, programma's of actieplannen

De gemeente Den Helder en de provincie Noord-Holland en tal van andere partners werken samen aan de ontwikkeling van de regio Kop van Noord-Holland, bestaande uit gemeenten Den Helder, Hollands Kroon, Texel en Schagen. De Kop van Noord-Holland is onderdeel van de grotere regio Noord-Holland Noord, die bestaat uit de regio's West-Friesland, Alkmaar en Kop van Noord-Holland (totaal 18 gemeenten in Noord-Holland Noord). De Kop van Noord-Holland is een zogeheten

anticipeerregio² en is op een aantal punten van de brede welvaart kwetsbaar. Naar verwachting zal de bevolking in de periode tot 2040 met 4% afnemen. Maar belangrijker is dat dit vooral veroorzaakt wordt door een afname van het cohort 15-65 jarigen. Deze groep krimpt naar verwachting met 18%. Het aantal jongeren tot 15 jaar neemt af met 5%.³ Het onderwijsniveau is gemiddeld lager dan in de rest van Nederland en er trekken relatief veel hoger opgeleiden weg uit de regio, omdat er een beperkt aantal vacatures voor hen is. Jongeren die gaan studeren in een andere omgeving, vestigen zich ook relatief vaak in die omgeving en keren niet meer naar de Kop van Noord-Holland terug. Het aantal ouderen neemt toe en het aantal jongeren neemt af. Ook is er een mismatch tussen wat er wordt gevraagd aan kennis en expertise bij bedrijven in deze regio en wat de regio nu kan leveren aan geschikte arbeidskrachten. De bedrijven kunnen niet de juist gekwalificeerde werknemers vinden. Dit is extra zichtbaar en nijpend bij de in de regio gevestigde Defensieonderdelen en bij met name het bedrijfsleven in de maritieme sector (offshore olie, gas en wind op zee) en de sectoren techniek en energie. Onderstaande box I geeft inzicht in de cijfers betreffende onderwijs en arbeidsmarkt in de Kop van Noord-Holland.

Box I: Facts & figures onderwijs en arbeidsmarkt in de Kop van Noord-Holland⁴

- Ten opzichte van Nederland is de groep hoogopgeleiden klein (NL 29%, Kop NH 23,8%), de groep middelbaar opgeleiden erg hoog (NL 39,7%, Kop NH 52,4) en de groep laag opgeleiden klein (NL 29,6%, Kop NH 23,8%). Opvallend is dat het percentage hoogopgeleiden in Den Helder nog lager is dan in de Kop (DH 19%, Kop NH 23,8%) (peiljaar 2016);
- Uit gegevens van het CBS blijkt dat er relatief weinig vacatures zijn voor hoger opgeleiden in de Kop. Slechts 19% van het totaal aantal vacatures is gericht op HBO-ers of WO-ers;
- Het aantal leerlingen dat basisonderwijs volgt in de Kop van Noord-Holland neemt af 16.300 in 2015 naar 14.700 in 2020 en 14.600 in 2030. In het voortgezet onderwijs neemt het aantal leerlingen af van 10.400 in 2015 naar 7.900 in 2030.

De Kop van Noord-Holland wordt gekenmerkt door een eenzijdige economische structuur, die wordt gedomineerd door de publieke sector (gemeenten in de Kop van Noord-Holland en Defensie), civiele en marinehaven, het maritieme vliegveld De Kooy en de civiele luchthaven, de offshore dienstverlening en toerisme. Dit maakt de regio kwetsbaar voor economische schokken, zoals een sterke daling van de olie- en gasprijzen en (wijzigingen in) overheidsbeleid. Ook ligt er een grote opgave voor de Kop van Noord-Holland op het gebied van de (toekomstige) energievoorziening. Op korte termijn zal de vraag naar energie (bijvoorbeeld door datacenters) in de Kop van Noord-Holland namelijk het aanbod en de transportcapaciteit van het netwerk overschrijden.⁵ Het is nu al een gegeven dat de economische ontwikkeling wordt bemoeilijkt doordat de regio als vestigingsplaats niet kan voldoen aan enkele essentiële randvoorwaarden, zoals een voldoende dekkend elektriciteitsnetwerk (380 kV), voldoende ruimte in de haven en goede bereikbaarheid.

Een oplossing voor genoemde knelpunten is essentieel voor het behouden en voor het verbeteren van de brede welvaart in de Kop van Noord-Holland. Tegenover genoemde opgaven en uitdagingen is er tegelijkertijd juist in deze regio een aantal kansen die perspectief bieden op versterking van de economische structuur en de kwaliteit van leven en leefomgeving voor de inwoners (brede welvaart). De Koninklijke Marine gaat de komende jaren vernieuwen en moderniseren, maar heeft te maken met moeilijk invulbare vacatures en vergrijzing. Dit maakt dat

² Een anticipeerregio is een regio die in de toekomst te maken krijgt met krimpende bevolking, <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bevolkingsdaling/krimpgebieden-en-anticipeergebieden>.

³ Bron: Bevolkingsprognose 2019-2040, Provincie Noord-Holland, augustus 2019.

⁴ Bron: www.onderwijscijfers.nl: GGD buurmonitor, cijfers CBS en Noord-Hollandse arbeidsmarkt in cijfers, mei 2018 Provincie Noord-Holland. Overige bronnen met ontwikkeling Kop van Noord-Holland: Economische verkenning Holland boven Amsterdam 2019 en Regionale bevolkings- en huishoudensprognose PBL/CBS 2019.

⁵ Rapportage systeemstudie energie-infrastructuur Noord-Holland 2020-2050, CE Delft, ECN-TNO juni 2019).

er veel nieuwe maritiem technisch geschoolde mensen nodig zijn. De Kop van Noord-Holland kent verder een aantal groeiende (civiele) bedrijfssectoren waar veel mensen nodig zijn, met name in de technische sectoren, gerelateerd aan het maritieme cluster (olie & gas en energie op zee (waterstof) en de IT-sector). Samenwerking tussen Defensie, kennisinstellingen en het (civiele) bedrijfsleven op het gebied van (maritieme) innovatie en talentontwikkeling kan tot een bredere, maar vooral sterkere, economische structuur van de Kop van Noord-Holland leiden. Dit wordt versterkt door de uitdagingen van de energietransitie. Juist de ligging van de Kop van Noord-Holland ten opzichte van de windparken op de Noordzee en de aanwezige gasinfrastructuur, die is in te zetten voor de waterstofeconomie, biedt mogelijkheden om nieuwe innovaties (ten aanzien van productie en transport van blauwe en groene waterstof) te realiseren die helpen de energietransitie te versnellen. Ook het Windpark Wieringermeer speelt hier een rol in. De regio heeft daarnaast een sterk en omvangrijk havenbedrijfsleven met tientallen jaren ervaring in de toelevering aan de offshore olie- en gaswinning. In de transitie naar een duurzame economie kunnen deze bedrijven de verdere ontwikkeling van windenergie op zee ondersteunen. Daarvoor is het nodig dat er meer ruimte in de haven wordt gecreëerd, zodat het civiele bedrijfsleven kan inspelen op deze ontwikkelingen en de Koninklijke Marine voldoende ruimte heeft voor de nieuwe, grotere, schepen. Provincie Noord-Holland, Koninklijke Marine en gemeente Den Helder werken hiervoor samen met stakeholders zoals het havenbedrijfsleven aan de Strategisch Ruimtelijke Verkenning Maritiem Cluster. Deze verkenning resulteert in een streefbeeld voor de gebiedsontwikkeling haven voor de lange termijn met oog voor ieders belang.

De aanwezigheid van deze kansen maakt het noodzakelijk om juist nu deze Regio Deal uit te voeren. Het benutten van de kansen vermindert de kwetsbaarheden van de regio en kan leiden tot een positieve spiraal waarmee een impuls wordt gegeven aan de brede welvaart in de Kop van Noord-Holland.

De bedrijven in de energiebranche hebben net als Defensie behoefte aan goed geschoold personeel. De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt moet hiervoor verbeteren met als doel de huidige en toekomstige inwoners perspectief te bieden op aantrekkelijk werk, een goed inkomen en een goede kwaliteit van wonen, werken, leren en recreëren. De regio kan zo ook aantrekkingskracht hebben voor nieuw arbeidsaanbod. Dit is nodig omdat er nu al tekorten zijn in met name technische en maritieme sectoren om het werk te doen.

De omvang van de regionale opgave is groot en complex. Om de opgave aan te pakken bundelen de betrokken stakeholders daarom de krachten. Dat gebeurt al, onder andere in het recent vastgestelde Regioakkoord 'De Kop groeit'. Daar werken de vier gemeenten in de regio Kop van Noord-Holland samen aan een toekomstbestendige regio. Daarbij gaat het om de ontwikkeling van onderwijs en arbeidsmarkt, havens, agri-business, energiesector, toerisme, bereikbaarheid en leefomgeving.

Reeds aanwezige samenwerkingsverbanden in de regio op het gebied van onderwijs, kennisinfrastructuur, innovatie en arbeidsmarkt bieden een goede basis om bovengenoemde kansen te verzilveren: Nederlandse Defensie Academie (NLDA), Koninklijk Instituut voor de Marine (KIM), Opleidingen Koninklijke Marine (OKM)/Koninklijke Marine Technische Opleidingen (KMTO), ROC Kop van Noord-Holland, InHolland, Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Zee (NIOZ), Imares en TNO/ECN, Energy&Health Campus, Tech@Connect en Regionaal Platform Arbeidsmarkt Noord-Holland Noord (RPAhn), de aanwezigheid van datacentra, Agriport A7 en het Windmolenpark op land Wieringermeer.

Deze Regio Deal in de vorm van een gericht partnerschap tussen Regio en Rijk bouwt voort op en maakt gebruik van bovengenoemde samenwerkingsverbanden en is een volgende stap om de brede welvaart in de Kop van Noord-Holland te versterken.

Aansluiting bij nationale beleidsdoelen of programma's

De Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland draagt op verschillende onderdelen bij aan nationale beleidsdoelen en programma's.

Defensienota 2018

In 2018 heeft het kabinet de Defensienota 2018 gepresenteerd. Met deze nota is er na decennia van bezuinigen weer meer toekomstperspectief voor Defensie. Dit perspectief heeft ook direct betekenis voor de Koninklijke Marine: de Koninklijke Marine moderniseert, versterkt slagkracht en investeert in personeel en materieel. De Regio Deal ondersteunt deze ontwikkelingen.

Ook sluit de Regio Deal aan bij de 'Defensie Industrie Strategie' uit 2018 (DIS). De DIS richt zich op het behouden en versterken van kennis en capaciteiten van de Nederlandse Defensie-industrie, als ontwikkelaar en leverancier van nieuw materieel, maar ook als samenwerkingspartner voor de instandhouding van dat materieel en andere niet-militaire innovatieve toepassingen.

Klimaatakkoord

De Nederlandse overheid wil klimaatverandering tegengaan en stelt daarom het doel dat Nederland in 2030 49% minder CO₂ uitstoot ten opzichte van 1990. In het Klimaatakkoord⁶ hebben bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden de maatregelen vastgelegd waarmee dit doel gehaald kan worden. De link van deze Regio Deal met deze afspraken zit vooral in de programmalijn waterstofeconomie.

Kabinetsvisie Waterstof

Het kabinet ziet CO₂-vrije waterstof als een noodzakelijke schakel op weg naar een duurzaam energiesysteem, zoals toegelicht in de kabinetsvisie Waterstof⁷. Onder meer is er de komende tijd behoefte aan proeftuinen en het werken aan vraagaggregatie om de markt voor waterstof te ontwikkelen. Deze Regio Deal sluit hierop aan. Het kabinet waardeert de waterstofinitiatieven in de regio's, als onderdeel van hoe regionale stakeholders bijdragen aan de energietransitie. Daarom zullen de regio's worden betrokken bij de vormgeving en uitvoering van het Waterstofprogramma. Met deze Regio Deal wordt aangesloten bij een bredere regionale aanpak die vanuit EZK (via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO)) wordt ontwikkeld.

Ontwerp Havennota 2020-2030

IenW gaat in de Ontwerp Havennota uit van het publieke perspectief op de kansen en opgaven voor de havens van Nederland. De Rijkszeehaven van Den Helder is niet alleen de thuishaven van de Koninklijke Marine en de Kustwacht. Het is ook een offshore en visserijhaven met de potentie om een belangrijke rol te spelen in de energietransitie en met name de waterstofeconomie (gelet op de bestaande infrastructuur naar de gasvelden op zee). In de Ontwerp Havennota is al gemarkeerd dat deze Regio Deal de maritieme ontwikkeling in de regio ten goede komt⁸, en daarmee ook de ontwikkeling en de concurrentiekracht van de Rijkszeehaven en het verdienvermogen van de haven van Den Helder en de in de haven relevante bedrijven. Rijk en Regio werken bij de uitvoering van deze Regio Deal daarom nauw samen met de relevante publieke en private partners uit de haven van Den Helder, waaronder het havenbedrijf.

Onderhandelingsakkoord voor de Noordzee

Het Onderhandelingsakkoord voor de Noordzee⁹ stelt de verwevenheid tussen de natuurtransitie, de voedseltransitie en de energietransitie op de Noordzee centraal. Voor de energietransitie bouwt het voort op het Klimaatakkoord. Dat spreekt van de 'Green Powerhouse Noordzee', waardoor energiewinning in ruimtebeslag op de Noordzee dominantier wordt. Deze transitie heeft directe

⁶ Kamerstukken II, 2018-19, 32 813 nr. 342.

⁷ Kamerstukken II, 2019-2020, 32 813, nr. 485.

⁸ Kamerstukken II, 2019-2020, 31 409, nr. 274.

⁹ Op 10 februari heeft de Minister van Infrastructuur en Waterstaat het onderhandelingsakkoord aan de Kamer gestuurd (Kamerstukken II, 2019-2020, 33 450 nr. 64).

consequenties voor winning, opslag en transport van energie op zee en richting land. De technologische dynamiek vraagt nu en in de toekomst nadere keuzes, bijvoorbeeld over waterstof.

Topsectorenbeleid

Een ander rijksbeleidsonderwerp waar deze Regio Deal bij aansluit is het Nederlandse topsectorenbeleid. Om innovatie te stimuleren zijn er binnen de negen topsectoren Topconsortia voor Kennis en Innovatie (TKI) opgezet. Deze TKI's stimuleren publiek-private samenwerkingsprojecten. In de TKI's zoeken ondernemers en wetenschappers van de topsectoren samen naar manieren om vernieuwende producten en diensten op de markt te brengen. De ambities van de Kop van Noord-Holland sluiten hier bij aan, met focus op innovaties in relatie tot maritieme technologieën (topsector Water en Maritiem) en innovaties op het gebied van de waterstofeconomie (topsector Energie).

Binnen het topsectorenbeleid is specifiek aandacht voor human capital. Met de Roadmap Human Capital Topsectoren 2020-2023¹⁰ is een structuur opgezet die Nederland klaar maakt voor toekomstige kennisvraagstukken. Human capital is in deze Regio Deal een belangrijk onderdeel.

Waarom rol voor het Rijk?

De complexiteit van de regionale opgave, gecombineerd ook met nationale belangen vanuit bijvoorbeeld de Defensiesector en de energietransitie, maken verdere krachtenbundeling met het Rijk noodzakelijk om de brede welvaart in de Kop van Noord-Holland te versterken.

Momenteel ontstaan in veel regio's initiatieven rond de waterstofeconomie. Een rol van het Rijk is noodzakelijk om te zorgen voor afstemming, coördinatie en kennisuitwisseling. Dit is ook relevant voor de initiatieven in de Kop van Noord-Holland die onderdeel zijn van deze Regio Deal. Ook is de rol van het Rijk relevant voor de ontwikkeling van de waterstofbackbone voor Nederland in relatie tot het onderzoek naar productie van waterstof in de Kop van Noord-Holland om via die backbone te transporteren naar de eigen regio, maar ook naar Noord-Holland als geheel en mogelijk nog verder naar andere delen van Nederland.

Bij het invullen van haar ambitie om te vernieuwen, zal Defensie gebruik willen maken van de nieuwste technologieën en innovaties voor inspecties, onderhoud en opleiding. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld de ontwikkelingen van maritieme drones en Extended Reality en Datadriven Predictive Maintenance. Een goede samenwerking tussen Regio en Defensie is nodig om voortvarend de kansen te benutten en de knelpunten weg te nemen.

Verder werkt de Regio op het gebied van energie-ontwikkelingen nauw samen met diverse partners in de regio en het Noorden van het land: Hydroports (Groningen Seaports, Port of Amsterdam en Port of Den Helder op het gebied van waterstof), InVesta (groen gas regio Alkmaar), het Faraday Lab (Petten). Partnerschap met het Rijk maakt het mogelijk deze initiatieven beter met elkaar te verbinden en ook met het rijksbeleid, waardoor de ambities in de Kop van Noord-Holland op het gebied van arbeidsmarkt, onderwijs en energie versterkt en versneld worden en ook wordt bijgedragen aan de uitvoering van rijksbeleid.

¹⁰ <https://www.topsectoren.nl/publicaties/kamerstukken/2019/november/12-11-19/roadmap-hc-topsectoren>.

Komen het volgende overeen:

1. Ambitie, doel, beoogde resultaten en aanpak Regio Deal Maritiem cluster kop van Noord-Holland

Artikel 1 – Ambitie

Partijen streven er naar om met een integrale aanpak het leef-, woon- en werkklimaat in de Kop van Noord-Holland te versterken. Daarmee draagt deze Regio Deal bij aan de bredere regionale ambitie om het huidige scenario als gevolg van verwachte krimp van de bevolking om te buigen naar een groeiscenario. Partijen willen met deze Regio Deal stappen zetten die bijdragen aan het versterken van de brede welvaart in de Kop van Noord-Holland en het creëren van meer innovatie en werkgelegenheid.

Specifiek betekent dit dat Partijen willen bereiken dat meer mensen in en buiten de regio kiezen voor (economische activiteiten in) vooral de technische en maritieme sector in de regio, daarvoor door opleiding goed worden toegerust en vervolgens in de regio passend werk vinden en er blijven of komen wonen.

Op maritiem innovatiegebied willen Partijen bereiken dat de Kop van Noord-Holland een sterke kennisintensieve regio wordt met diverse partners, zoals Defensie en het maritieme en energiebedrijfsleven die in de regio ontwikkelde innovaties kunnen ontwikkelen en afnemen. Gelijktijdig willen Partijen bereiken dat de Kop van Noord-Holland een toekomstbestendige positie inneemt bij de energietransitie en -voorziening, vooral waar het gaat om de waterstofeconomie vanaf 2030.

Artikel 2 - Doel

De inspanningen van Partijen zijn gericht op drie doelen die volgen uit de ambitie. De doelen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en versterken elkaar. De doelen zijn gericht op realisatie in 2024.

Doel 1: Human capital

Meer jongeren, maar ook andere doelgroepen zoals werkenden (ook uit krimpsectoren), niet-werkenden en mensen van buiten de regio, kiezen voor de technische, maritieme en energiesector. Zij gaan in de regio Kop van Noord-Holland opleidingen volgen voor en werken in deze sector. Het daarvoor benodigde instrumentarium om te kiezen voor de techniek, te leren in de techniek, te blijven ontwikkelen en te innoveren is in 2024 gerealiseerd. Hierdoor zijn voor bedrijven de juiste en goed gekwalificeerde medewerkers duurzaam beschikbaar. Deze mensen kunnen zich ook toekomstbehendig bewegen op de arbeidsmarkt.

Toelichting:

De focus van opleidingen, onderwijs en werk richt zich op de sectoren waar het technische en maritieme cluster grote kansen biedt: de groei bij Defensie, maritieme technologische innovaties door civiel-militaire samenwerking en de kansen die de energietransitie en specifiek de waterstofeconomie biedt. De inzet op human capital past daarmee ook goed binnen de ambities en doelen die eerder zijn vastgelegd in Helders Perspectief¹¹.

Doel 2: Maritieme opkomende technologieën

De Kop van Noord-Holland is in 2024 het kennis-, ontwikkelings- en testcentrum geworden voor maritieme technologie-toepassingen, productinnovaties en -validatie van met name maritieme en

¹¹ De Koninklijke Marine, Woningstichting Den Helder en Gemeente Den Helder hebben in Helders Perspectief de handen ineen geslagen om met zoveel mogelijk betrokken stakeholders te werken aan het toekomstperspectief van Den Helder.

technische maritiem toepasbare opkomende technologieën en verbindt innovatieve bedrijven, onderwijs en wetenschap en werknemers uit de regio en daarbuiten.

Toelichting:

Beoogd wordt een omgeving waar door bedrijven, overheid, opleidings- en kennisinstellingen samen aan innovaties wordt gewerkt ten behoeve van de versterking van de maritieme (waaronder mariene) sector. Hiermee wordt een hoogwaardig, exclusief op maritieme techniek gebaseerd, bedrijfsklimaat geschapen. Deze concentratie van maritieme technologie stimuleert innovatie en bevordert een gezamenlijke aanpak door bedrijven, organisaties en opleidingsinstellingen.

Doel 3: Energietransitie-waterstofeconomie

In 2024 zijn stappen gezet om de productie van blauwe en groene waterstof in de Kop van Noord-Holland mogelijk te maken en waterstof in te zetten als oplossing voor knelpunten in het elektriciteitsnet (ten behoeve van datacenters, glastuinbouw en windparken) en als energiedrager voor mobiliteit.

Toelichting:

De regio Kop van Noord-Holland heeft de ambitie om vanaf 2030 een duurzame onomkeerbare rol van betekenis in de nationale en internationale energielevering te spelen, door inzet op waterstofeconomie en is daarom voorbereid op de toekomstige aanvoer van energie van zee door het toepassen van nieuwe waterstoftechnologie. De Kop van Noord-Holland zal een belangrijke rol spelen in de aanvoer van waterstof vanaf de Noordzee naar de waterstof-backbone door Noord-Holland richting het Noordzeekanaalgebied en verder zuidwaarts richting de Rotterdamse en Zeeuwse regio. De haven van Den Helder wordt op termijn een van de Europese hubs in aanlanding, verwerking en doorvoer van waterstof vanaf de Noordzee en elders. Er worden stappen gezet ten behoeve van de borging van de leveringszekerheid van energie in de regio door het toepassen van nieuwe waterstoftechnologie.

Artikel 3 – Beoogde resultaten

3.1 Indicatoren en nulmeting

Voor de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord Holland als geheel hebben Partijen bij het opstellen van de Regio Deal een eerste groslijst samengesteld van indicatoren die de ontwikkeling op de in artikel 1 en 2 gestelde ambitie en drie doelstellingen (human capital, maritieme opkomende technologieën en energie transitie-waterstofeconomie) kunnen monitoren.¹² Het gaat om:

- Het aantal jongeren dat kiest voor een baan in de techniek met bijbehorende opleiding in de regio waaronder:
 - o Jongeren zonder werk en opleiding (15-27 jaar);
 - o Doorstroom vanuit het VMBO naar MBO en van MBO naar HBO (inclusief Associate Degree (AD)).
- Het aantal mensen dat in de regio een baan in de techniek verwerft (met bijbehorende opleiding) onderverdeeld in onderwijsniveau.
- Werkgelegenheid:
 - o aantal banen (per 1000 inwoners 15-74 jaar);
 - o aantal banen per sector.
- Aantal bedrijven
- Aantal en/of de kwaliteit van de beschikbare opleidingen vergroten binnen de bestaande infrastructuur van onderwijs en opleiders;

¹² Op basis van CBS-cijfers en www.waarstaatjegemeente.nl.

- Aantal vervulde vacatures in de technisch/maritieme/energie sector van starters (school-werk), herstarters (werk-werk) en opstarters (thuis-werk);
- Aantal studenten dat in innovatieve omgeving opleiding volgt, stage loopt, via een internship is aangesteld of een tijdelijke onderzoekfunctie vervult.

Op basis van deze eerste groslijst voert de Regio uiterlijk in de eerste helft van 2021 een nulmeting uit om goed zicht te krijgen op de uitgangssituatie in 2020. Daarbij wordt met name ook aandacht besteed aan verrijking van bovenstaande lijst met indicatoren op het gebied van innovatie en de ontwikkeling van de waterstofeconomie (doelen 2 en 3 van deze Regio Deal).

3.2 Programmalijnen

Partijen beogen met de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland de in artikel 2 gestelde doelen te verwezenlijken door de volgende resultaten te behalen per programmalijn zoals opgenomen in artikel 4.

Programmalijn 1 Human Capital

Partijen zetten in op twee sporen die onderling verbonden zijn en elkaar versterken. Het eerste spoor (hieronder 1a) betreft de procesmatige kant, gericht op het versterken, verbeteren en versnellen van reeds bestaande initiatieven op het gebied van Human Capital in de Kop van Noord-Holland, zoals Tech@Connect, Regionaal Platform Arbeidsmarkt Noord-Holland Noord (RPAhn) en het werkgevers servicepunt. Het tweede spoor (hieronder 1b) betreft de uitvoeringskant door de Regio, waar wordt ingezet op nieuwe initiatieven en projecten. Partijen streven naar de volgende resultaten:

1a. Versterken, verbeteren en versnellen van bestaande Human Capital activiteiten

De Regio Deal draagt bij aan een verdere versterking, profilering, verbetering en versnelling van bestaande activiteiten, waarbij met name inzet wordt gevraagd op een goede coördinatie tussen de verschillende initiatieven, het verder betrekken van het bedrijfsleven en het verduurzamen en verduidelijken van de regie op en beleving van Tech@Connect¹³.

Versterken regio: sluiten leerwerkakkoord

Op korte termijn komt een leerwerkakkoord tussen regionale overheden, onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven tot stand. Het resultaat is dat het onderwijs ook in en door organisaties uit de regio wordt gegeven en aansluit bij de behoefte van het bedrijfsleven. Ook het bedrijfsleven uit de regio is goed betrokken (zowel Koninklijke Marine als het overige bedrijfsleven), zodat er voldoende stageplaatsen zijn en contextrijk leren vormgegeven kan worden in de regio.

1b. Aantrekken en op peil houden van Human Capital, door focus op nieuwe initiatieven

Naast inzet op versterking van bestaande initiatieven wordt met deze Regio Deal ook een aantal nieuwe initiatieven in gang gezet op het gebied van –in ieder geval– maritieme technologieën en ontwikkelingen met betrekking tot waterstofeconomie om Human Capital naar de regio te trekken en te houden. Resultaten worden nagestreefd op de door de Regio gehanteerde sporen kiezen, leren, werken (en innoveren):

¹³ Tech@Connect is nu een netwerkplatform tussen overheden, onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en andere organisaties. richt zich onder meer op afstemming van het onderwijs en de arbeidsmarkt, met name op de sectoren techniek, maritiem en energie. Het wordt aangestuurd door een regiegroep die bestaat uit vertegenwoordiging van: Gemeente Den Helder, Gemeente Hollandse Kroon namens de gehele regio, het KIM, de marine, het bedrijf Multimetalaal, de Metaalunie, ROC Kop van Noord-Holland, Regius College, Ontwikkelingsbedrijf NHN en Provincie Noord-Holland (ambtelijk). De uitvoering van Tech@Connect is gekoppeld aan uitvoering van RIF TL-netwerk en Sterk Techniek Onderwijs (STO).

Kiezen voor techniek: samenhang door een centrale plek

Met de Regio Deal wordt ingezet op het kiezen door jongeren/scholieren voor techniek. Partijen streven naar één centrale plek in de Kop van Noord-Holland voor jongeren en andere belangstellenden om kennis te kunnen maken met techniek. Met de Regio Deal wordt een belangrijke stap gezet in dit streven.

Door de inzet op het kiezen voor techniek stijgt de instroom voor zowel VMBO als MBO techniek (ambitie is stijging van 15% VMBO en stijging van 10% MBO) en stroomt vanuit het VMBO techniek 10% door naar het MBO, dan wel gaat 5% vanuit MBO techniek het technische bedrijfsleven in.

Leren voor techniek: een passende technisch maritieme onderwijsinfrastructuur

Er is een leeraanbod gerealiseerd bij de onderwijsinstellingen in de regio, gericht op Leven Lang Ontwikkelen en doorlopende leerlijnen om (nieuwe) medewerkers te (blijven) ontwikkelen op de gevraagde vaardigheden in de technische, maritieme en energie sector, aansluitend op de vraag van het bedrijfsleven. Twintig bedrijven uit de regio geven aan in beter contact te staan met het onderwijs, waardoor zij minimaal één nieuwe medewerker hebben kunnen werven. Ook zijn omscholingsmogelijkheden gecreëerd om personen uit andere sectoren of vanuit een uitkeringssituatie/thuissituatie om te scholen voor de gevraagde vaardigheden in de technische, maritieme en energiesector.

Werken in techniek: Inzetten “MatchDeKop”¹⁴: vaardigheden in kaart

“MatchDeKop” helpt mensen om makkelijker op basis van hun specifieke kennis, competenties en vaardigheden ander werk te vinden (via de zogenaamde skills aanpak¹⁵). Het resultaat is dat 40 mensen met behulp van deze aanpak werk hebben gevonden in de technische, maritieme en energiesector.

Werken in techniek: Inzet leerwerkvouchers

Door gerichte inzet van leerwerkvouchers¹⁶ kunnen (potentiële) werknemers hun vaardigheden aanscherpen, zich voorbereiden op technologische veranderingen of een overstap maken vanuit een ander beroep of sector. Het resultaat is dat minimaal 50 aantal leerwerkvouchers zijn uitgegeven.

Programmalijn 2 Maritieme Opkomende Technologieën

Met het Maritime Emerging Technologies Innovation Parc Noord-Holland (METIP) is een hoogwaardig, op maritieme techniek gebaseerd bedrijfsklimaat gecreëerd met een zelfstandige METIP-organisatie voor de samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven, studenten en starters. Voor de activiteiten van het METIP zijn er fysieke locaties, field labs en een dronevliegveld gerealiseerd. Het METIP draagt aantoonbaar bij aan een effectieve en versnelde doorontwikkeling en toepassing van (nieuwe) maritieme en technische maritieme innovaties.

Na een aanlooperperiode van 4 jaar, staat er in 2024 een METIP bestaande uit 3 componenten (hieronder 2a tot en met 2c):

2a. De METIP-organisatie

¹⁴ Dit betreft een werktitel.

¹⁵ Gebaseerd op de werkwijze van House of Skills in Noord Holland.

¹⁶ Zoals onder meer toegepast bij de Regio Deal in Noordelijk Flevoland.

Er is een zelfstandige organisatie met een governance-structuur ingericht. Door het METIP is een gestructureerde en groeiende samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven en studenten en starters tot stand gekomen.

2b. Fysieke plek

METIP bestaat uit meerdere fysieke onderdelen, soms grondgebonden, maar vaak ook mobiel. Er is in ieder geval een fysieke locatie voor METIP bestaande uit gronden en/of opstallen om de activiteiten van METIP uit te voeren, maar er zal ook sprake zijn van materieel en materiaal, zoals testbeds en (mobiele) outdoor fieldlabs (denk ook aan containers voor bijvoorbeeld *command centers*). Een belangrijk onderdeel betreft ruimte voor een dronevliegveld, waar ook derden gebruik van kunnen maken (faciliteit voor vliegen, testen, opleiding en training).

2c. Maritieme innovaties

METIP streeft naar het (door)ontwikkelen van meerdere maritieme en technische maritiem toepasbare innovaties en toepassingen. De eerste innovaties en toepassingen hebben hun oorsprong in de technologiegebieden Maritime Drones Initiative (MDI), de Extended Reality Campus en Data Driven Predictive Maintenance. Daarnaast zal METIP zich richten op nieuwe maritieme technologieën, zoals smart shipping, WiFi onderwater en Jan van Gent drones (drones die vliegen, duiken, varen en zwemmen).

Programmalijn 3 Waterstof

Met de Regio Deal willen Partijen de komende jaren de ontwikkeling van de waterstof economie in de Kop van Noord-Holland een impuls geven en waar mogelijk versnellen. De resultaten zijn met name gericht op de stimulering van het regionale ecosysteem voor waterstof (3a), vraagaggregatie (3b) en het bevorderen door de Regio van de (versnelde) uitvoering van een aantal (innovatieve) projecten (3c).

Partijen streven in het kader van deze Regio Deal naar de volgende resultaten en bijdragen aan de doelen op deze programmalijn:

3a. Regionaal ecosysteem voor waterstof: Platform Waterstof

De Regio realiseert met de Regio Deal een netwerkorganisatie (werktitel: Platform H2) die alle waterstofontwikkelingen in de Kop van Noord-Holland structureert en coördineert, opdat regionale partners gezamenlijk en afgestemd werken aan de waterstofeconomie in de Kop van Noord-Holland. De netwerkorganisatie krijgt drie taken (coördinatie/business development, projectondersteuning en netwerkontwikkeling) die in artikel 4 nader worden toegelicht.

3b. Organiseren van vraagaggregatie

Resultaat van de Regio Deal is dat de vraagzijde van de relatief nieuwe markt voor waterstof in 2024 is versterkt. Voorbeelden zijn het openbaar vervoer en zwaar transportmaterieel.

3c. (versnelde) Uitvoering van (innovatieve) activiteiten

Met de Regio Deal wordt ingezet op het bevorderen door de Regio van (versnelde) uitvoering van een aantal (innovatieve) activiteiten waarmee de waterstofeconomie in de Kop van Noord-Holland de komende jaren een impuls krijgt en die tevens bijdragen aan de energietransitie in de regio en ook in Nederland. De Regio neemt steeds het voortouw met in achtneming van de Europese mededingingsregels en andere relevante wettelijke kaders en procedures.

Activiteiten waar de Regio Deal op inzet zijn:

- realisatie businessanalyse van een Blauwe Waterstof fabriek: de ontwikkeling van een waterstof infrastructuur (beoogde locatie: een locatie van de Nederlandse Aardoliemaatschappij, waar nu nog aardgas door de leidingen stroomt).

Onder de noemer “Proeftuin Waterstof Kop van Noord-Holland” worden door de Regio meerdere innovatieve activiteiten bevorderd vanuit de Regio Deal. Aan het einde van de Regio Deal zijn betekenisvolle stappen gezet met betrekking tot deze innovaties. Focus van de Regio hierbij ligt op:

- Walstroom Binnenhaven: het ontwerpen, testen en realiseren van een mobiel brandstofcel-aggregaat om aangemeerde schepen te voorzien van walstroom. Het systeem zal een aantal jaren proefdraaien, waarna de leerervaringen zullen worden meegenomen in het ontwerpen, testen en realiseren van een prototype. Het walstroomproject draagt bij aan de verduurzaming van de haven van Den Helder, doordat groene stroom (uit groene waterstof, geproduceerd uit zon- en windenergie) wordt gebruikt in plaats van vervuilende diesel.
- H2-Maritiem Den Helder: technisch en commercieel valideren en demonstreren van innovatieve maritieme waterstoftechnologie. Hiermee wordt het gebruik van groene waterstof in de maritieme sector en de ontwikkeling van waterstofinfrastructuur in het Waddengebied gestimuleerd. De Regio zet in op het mogelijk maken dat schepen in de haven van Den Helder op een efficiënte manier via innovatieve transportsystemen van waterstof kunnen worden voorzien. Concreet betekent dat er twee waterstof vulpunten in de Kooyhaven in Den Helder worden gerealiseerd. Eén is bedoeld voor auto's, bussen en vrachtwagens en de andere voor schepen.
- Waterstofmolen Wieringermeer: een geoptimaliseerde windturbine met geïntegreerde elektrolyse. Dankzij de synergie tussen beiden kan per windlocatie 40% meer energie geleverd worden, tegen 35% lagere kosten, bij de eindgebruiker. De meerwaarde van de Regio Deal is de (pilot)ontwikkeling van een pijpleiding naar een bedrijventerrein.
- Cryogene Innovatie: het efficiënter en duurzamer maken van opslag en transport van waterstof door de realisatie van vloeibaar waterstof (LH2).
- Systeemintegratie Winkelerzand: onderzoek naar de mogelijkheden om geproduceerde zonne-energie om te zetten naar waterstof, als opslagmedium of als bron voor energietoepassingen. De productie en afzet van waterstof op bedrijventerreinen kan een forse meerwaarde betekenen voor economische en duurzame ontwikkeling van de regio Kop van Noord-Holland. Het levert een bijdrage aan de ambities van de provincie Noord-Holland die verduurzaming van bedrijventerreinen als speerpunt heeft benoemd. Het onderzoek is breed toepasbaar in alle gebieden (zoals de gehele regio Kop van Noord-Holland, omgeving Alkmaar, Amsterdam en elders) met een haperend elektriciteitsnet.
- Verduurzaming Bollensector Kop van Noord-Holland: de agrarische sector staat voor uitdagingen om invulling te geven aan het Klimaatakkoord. Naast de maatregelen die aanpassing vragen op het gebied van teelt, zijn maatregelen op het gebied van gebruik, opwek en opslag van energie en warmte nodig en maatregelen om het gebruik van fossiele brandstoffen terug te dringen. Hierbij staan de mogelijkheden van waterstof centraal.

Artikel 4 – Inzet en aanpak

Partijen beogen een gecoördineerde beleidsmatige inzet om de beoogde resultaten van Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord Holland te realiseren, waarbij de Regio uitvoering geeft aan de aanpak van de Regio Deal zoals uitgewerkt in dit artikel. Elke programmalijn heeft een specifieke aanpak met een omschrijving van concrete activiteiten of projecten waar de Regio zich bij de uitvoering op wil richten.

Programmalijn 1 Human Capital

1a. Versterken, verbeteren en versnellen van bestaande human capital activiteiten.

Via het Tech@Connect-netwerkplatform is in de Kop van Noord-Holland de afgelopen jaren veel aandacht besteed aan het profileren van de maritieme, technische en energiesector en de regio, het versterken van het techniekonderwijs en het stimuleren van technologische innovaties.

Ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid zijn aanjager, deelnemer en uitvoerder van diverse initiatieven.

Uitwerking en aanvulling van het Tech@Connect-programma is vereist om de volgende stappen te zetten naar verduurzaming en koppeling van ontwikkelingen die bijdragen aan het bereiken van het doel Human Capital van de Regio Deal. De Regio Deal is de kans om initiatieven en activiteiten van de vier actielijnen kiezen, leren, werken en innoveren nog sterker met elkaar te verbinden, bedrijfsleven beter aan te sluiten, continu de samenhang in de programmering te bewaken en door te ontwikkelen en Tech@Connect in profilering te versterken. Dit moet een goede bijdrage leveren aan een Leven Lang Ontwikkelen en het creëren van doorgaande leerlijnen. Dit gebeurt door de volgende aanpak:

- Het Tech@Connect-netwerkplatform wordt robuuster, beter verankerd en verduurzaamd, en vertegenwoordiging van het bedrijfsleven bij het programma Human Capital/Tech@Connect wordt beter georganiseerd en het geheel zal daardoor ook meer bekendheid krijgen.
- Binnen het Tech@Connect-programma wordt door de Regio tijdens de looptijd van de Regio Deal een programmamanager aangesteld, die zorgt voor het bevorderen van integraliteit en die ook verantwoordelijk is voor de inhoudelijke afstemming met de andere twee programmalijnen van deze Regio Deal op het terrein van human capital. Op basis van de ervaringen neemt de Regio uiterlijk in 2024 een besluit over eventuele structurele positionering van de programmamanager.
- Opstellen en sluiten van een Leerwerkakkoord met als beoogde samenwerkingspartners de regionale overheden, ROC Kop van Noord-Holland, Defensie (de Koninklijke Marine) en het (regionale) bedrijfsleven om in gezamenlijkheid de regio te versterken. Het akkoord richt zich op drie onderdelen: "van school naar werk", "van werk naar werk" en "(weer) aan het werk".
 - ✓ Van "school naar werk" heeft als uitgangspunt dat iedere jongere met diploma uitzicht heeft op een baan in de regio. De inzet is dat jongeren op school de juiste vaardigheden leren, en werkgevers waar nodig opdracht, stage en startgaranties afgeven voor zoveel mogelijk opleidingen en de opleider goed afstemt over de inhoud van de opleidingen met de werkgevers.
 - ✓ Bij "van werk naar werk" staat een Leven Lang Ontwikkelen en zij-instroom centraal. Daarbij zetten werkgevers in op om- en bijscholing op de werkplek.
 - ✓ "(Weer) aan het werk" gaat over nieuwe manieren om geen arbeidspotentieel onbenut te laten en zo veel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in de regio aan het werk te krijgen en te houden.

1b. Aantrekken en op peil houden van human capital door focus op nieuwe initiatieven

Naast inzet op versterking van bestaande activiteiten richt de Regio zich ook op een aantal nieuwe initiatieven om de gestelde doelen van de Regio Deal met betrekking tot Human Capital te bereiken. De inzet sluit zoveel mogelijk aan bij reeds bestaande activiteiten op het gebied van Human Capital om de herkenbaarheid te vergroten. Er wordt nadrukkelijk aansluiting gezocht bij de bestaande initiatieven (onder andere Tech@Connect) en bij de door de regionale partners en door de provincie Noord-Holland gehanteerde sporen kiezen, leren, werken (en innoveren):

Kiezen voor techniek: samenhang en centrale plek

De aanpak van deze (sub)programmalijn betreft vooral het realiseren van een samenhangend "merk" waarmee de Kop van Noord-Holland als aantrekkelijke plaats voor leren in techniek wordt neergezet. Het betekent inzet door de Regio op diverse activiteiten en evenementen, alsmede het versterken en/of verstevigen van bestaande ontwikkelingen. Vanuit deze programmalijn wordt

door de Regio ondersteuning geboden aan de mogelijke realisatie van Tekpark¹⁷ (werktitel). Tekpark kan de centrale plek zijn waar vooral jongeren, maar ook andere belangstellenden, enthousiast worden gemaakt voor de keuze voor techniek en waar ze kennis kunnen maken met verschillende onderdelen van techniek en technologie. Omdat ook vanuit het METIP innovatieve technologieën zijn te verwachten die interessant zijn voor jongeren en studenten ligt het voor de hand dat er Human Capital-verbindingen ontstaan tussen het METIP en de beoogde centrale plek.

Leren voor techniek: een passende technisch maritieme onderwijsinfrastructuur

Overheid, onderwijsinstellingen, praktijkopleiders en bedrijfsleven zetten zich samen in om een technisch maritieme en energie-onderwijsinfrastructuur te realiseren ten behoeve van de arbeidsmarkt in de technische, maritieme en energiesector en ten behoeve van de ontwikkeling van een sterke regio. Hierbij zijn versterking van contextrijk leren en doorlopende leerlijnen van groot belang:

Hiervoor wordt door de Regio de volgende aanpak gevolgd:

- De inzet is om studenten van ROC Kop van Noord-Holland structureel één dag per week buiten school innovatieopdrachten te laten uitvoeren en daarmee zowel contextrijk leren als de koppeling met bedrijfsleven een vast onderdeel van het onderwijs te laten worden. De inzet is gericht om structureel voldoende stageplekken/-opdrachten te hebben bij het regionale bedrijfsleven.
- Het verder versterken van huidige opleidingen op MBO-niveau naar de vaardigheden die nodig zijn voor de toekomst (aansluitend bij opkomende technologieën en maritieme dienstverlening).
- Vergroten campusstructuur om wonen en leren in de Kop van Noord-Holland aantrekkelijker te maken.
- Inzetten van een practor om vernieuwingen aan te jagen en de verbindingen te leggen met de innovatieonderdelen van de Regio Deal.
- Starten in de regio van twee Associate Degree's, te weten AD Maintenance van Inholland (start september 2021) en AD Maritiem van Stenden Hogeschool. Onderzoeken of een derde AD (maritieme techniek) gewenst is of dat dit in samenwerking met de bestaande AD's vorm gegeven kan worden. De eerste twee AD's bevinden zich al in het proces van accreditatie.

Werken in techniek: Inzetten MatchDeKop: vaardigheden in kaart

MatchDeKop helpt mensen om op basis van hun vaardigheden makkelijker (ander) werk te kunnen vinden. Tegelijk biedt het kansen voor werkgevers om passende werknemers te vinden doordat ze werven met de focus op vaardigheden. Via het gebruik van een tool (met begeleiding) komen (soms onverwachte) matches tot stand die (met een korte gerichte opleiding) op basis van gevolgd onderwijs en (gebrek aan) opgedane ervaringen niet voor de hand liggen.

Hiervoor wordt de volgende aanpak gevolgd:

- Om te kunnen matchen en vervolgens de juiste opleidingen op te zetten met het oog op nieuwe markten (zoals maritieme innovaties, waterstofeconomie en windenergie op zee), is het nodig om goed inzicht te hebben in welke kwaliteiten en competenties werknemers moeten hebben. Hier zal de Regio een specialistisch onderzoek voor uitzetten.
- De inwoners van de Kop van Noord-Holland krijgen laagdrempelig de kans om (begeleid) hun vaardigheden in kaart te brengen en een skills paspoort op te stellen en vervolgens matches te zoeken met vacatures.
- De Regio stelt een economische effectanalyse op voor de indirecte economische effecten van deze Regio Deal, bovenop de te verwachten effecten van de programmalijnen METIP

¹⁷ Tekpark is aanvullend op de Techniekcampus: Tekpark is voor het mensen aantrekken, zelf laten leren en innoveren. Voor verdiepend leren wordt de Techniekcampus ingezet.

en de waterstofeconomie, en de daaruit voortkomende werkgelegenheidskansen voor andere groepen op de arbeidsmarkt.

Werken in techniek: Inzet leerwerkvouchers

- Het is het van cruciaal belang om goed toegerust te worden voor de arbeidsmarkt die snel innoveert. Om vanuit het urgentiebesef een impuls te geven aan het verder ontwikkelen van de kwalificatiegraad van de beroepsbevolking beoogt de Regio een regeling op te zetten met leerwerkvouchers om scholing te stimuleren voor personen met een skillspaspoort en op zoek naar ander werk.
- Per 1 januari 2021 vervangt het STAP-budget de fiscale scholingsaftrek. STAP staat voor Stimulans Arbeidsmarkt Positie. Partijen bezien samen met de ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) waar de in deze Regio Deal beoogde leerwerkvouchers en het STAP-budget elkaar kunnen versterken.

Programmalijn 2 Maritieme Opkomende Technologieën

2a. De METIP-organisatie

- Om te komen tot het METIP wordt door de Regio ingezet op het uitwerken van een businessplan met haalbaarheidstoets daarvoor in de periode 2020-2021. Onderdelen daarvan zijn hoe het METIP organisatorisch wordt ingericht, hoe het programma van het METIP er inhoudelijk uit moet zien en hoe het operationeel gaat werken. De Regio werkt hierbij nauw samen met het Ontwikkelingsbedrijf Noord Holland Noord.
- De vele technologische mogelijkheden in met name opkomende technologieën en onderlinge 'cross-overs' worden in het METIP verbonden met het technische bedrijfsleven, opleidingen en voorzieningen en infrastructuur. De organisatie van het METIP faciliteert hierin en voorziet vanuit haar netwerk, field- en testomgevingen in de tools die nodig zijn om tot nieuwe maritieme productinnovaties te komen.
- Het METIP versterkt de samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven, studenten en starters.
- EZK zet zich in om de komende jaren te helpen bij het verbinden van de (regionale) netwerken met relevante organisaties uit het nationale maritieme innovatiesysteem, zoals MARIN, TKI Maritiem, Nederland Maritiemland en Netherlands Maritime Technology.

2b. Fysieke plek

- De Regio zet in op een fysieke locatie voor het METIP bestaande uit gronden of opstallen, materieel en materiaal, om concreet te werken aan innovaties. De fysieke component vormt niet alleen dit schakelpunt tussen de opkomende nieuwe technologieën en de inzet van deelnemende partners, maar biedt ook indoor testbeds en outdoor fieldlabs. De fysieke omgeving bestaat uit een stationaire en mobiele infrastructuur, testfaciliteiten en een virtuele kennisbank voor opkomende technologieën.
- Een campusachtige (tijdelijke) verblijfs- en overnachtingsvoorziening biedt partners de kans om vanuit alle mogelijke locaties een tijdelijke plek te vinden om te participeren. Voor studenten die participeren is zulke huisvesting een belangrijke randvoorwaarde. De locatie voor deze voorziening moet goed toegankelijk en centraal gelegen zijn.
- Partijen verkennen de mogelijkheid om op langere termijn, na de eerste periode van huur van een fysieke plek, het METIP een structurele plek te geven.
- Onderdeel van de aanpak is ook de ontwikkeling van een dronevliegveld, waar ook derden gebruik van kunnen maken (faciliteit voor vliegen, testen, opleiding en training). De ontwikkeling van een dronevliegveld krijgt een maritieme focus, omdat daar de meerwaarde zit ten opzichte van andere locaties in het land.

2c. Maritieme innovaties

- De eerste drie opkomende technologiegebieden (XR Campus, Maritime Drone Initiative en Data Driven Predictive Maintenance) zijn de aanjagers van het METIP. Innovaties op deze technologiegebieden moeten als hefboom voor het METIP gaan werken. Hoe sterker het METIP zich ontwikkelt, hoe meer opkomende maritieme technologieën via het METIP gerealiseerd zullen worden. Meer opkomende technologieën ontstaan door vraag bij anderen en de uitvoering ligt bij de (nieuwe) partners die zich in METIP verenigen. Daarbij is waterstof per definitie ook een opkomende technologie en kunnen cross-overs ontstaan met andere opkomende technologieën.
- Door exploratie en valorisatie worden maritieme toepassingen ontwikkeld en getest en omgezet tot daadwerkelijke producten en productie.

Programmalijn 3 Waterstofeconomie

3a Platform Waterstof

- Partijen zetten in op een stevig samenwerkingsprogramma met betekenisvolle investeringen, kennisopbouw en gerichte impulsen ter bevordering van waterstof als vestigingsfactor voor regionale bedrijvigheid en ter bevordering van de benodigde infrastructuur voor de toekomstige waterstofeconomie van Nederland en Europa. Doel is om deze samenwerking en -programma binnen de looptijd van de Regio Deal tot stand te brengen door middel van de netwerkorganisatie Platform H2 (werktitel), en daar meerwaarde uit te halen.
- De Regio voorziet de volgende taken voor de genoemde netwerkorganisatie:
 - Coördinatie/business development: coördinatie van het waterstofprogramma Noord-Holland Noord, het uitvoeren van projecten en het bij elkaar brengen van partijen.
 - Projectondersteuning: ondersteuning van relevante partijen in de regio bij het tot stand komen van projecten en business cases.
 - Netwerk onderhouden en uitbreiden: vanuit het Platform (en business development) wordt een (inter)nationaal netwerk met relevante contacten beschikbaar gemaakt. Dit netwerk biedt bedrijven in de Kop van Noord-Holland kansen om projecten op het gebied van waterstof verder te ontwikkelen.
- Partijen verkennen de rol en positie van de regio Kop van Noord-Holland in relatie tot de recent verschenen kabinetsvisie Waterstof waarin voor de regio's een belangrijke rol is weggelegd om initiatieven te ontplooiën die een bijdrage leveren aan de waterstofeconomie. Hiermee wordt beoogd de regio Kop van Noord-Holland een duidelijke positie te geven voor de toekomst ten opzichte van andere regio's in het land (elkaar aanvullen/niet beconcurreren).

3b) Vraagaggregatie

Voor de uitvoering van de Regio Deal wordt ingezet om de vraagzijde van deze nieuwe markt te versterken. Binnen de looptijd van de Regio Deal wordt onderzocht hoe met voldoende aandacht (en middelen) dit optimaal gerealiseerd kan worden. De Regio verkent onder meer de mogelijkheid van een financiële regeling om de vraag naar de afname van waterstof te stimuleren.

3c) Activiteiten

Blauwe Waterstof Fabriek

De uitvoering van de Regio Deal richt zich met name op de voorbereidingsfase (business analyse fase) van de bouw van een waterstoffabriek.

Proeftuin Waterstof Kop van Noord-Holland

De uitvoering van de Regio Deal richt zich op het bevorderen van de realisatie van onder meer activiteiten ter verduurzaming van zeevaart en haven waarbij de Regio inzet op (innovatieve) projecten zoals:

- Walstroom Binnenhaven: verduurzaming walstroomvoorzieningen door onder meer technologisch onderzoek;
- H2-Maritiem Den Helder: beoogt schepen in de haven van Den Helder op een efficiënte manier van waterstof te voorzien door de ontwikkeling van innovatieve transportsystemen;
- Waterstofmolen Wieringermeer: richt zich op de (versnelling van de) ontwikkeling van een innovatieve kunststofpijpleiding naar een bedrijventerrein;
- Cryogene Innovatie: gericht op het ontwikkelen van mogelijkheden voor het vloeibaar maken en transporteren en opslaan van waterstof;
- Systeemintegratie Winkelerzand: onderzoek naar kansrijke toepassing om geproduceerde zonne-energie om te zetten voor waterstof, als opslagmedium of als bron voor energietoepassingen;
- Verduurzaming Bollensector Kop van Noord Holland: verkenning van de mogelijkheden om de energie-intensieve bollensector te verduurzamen gericht op het omvangrijke machinepark (tractoren) van bedrijven en circulariteit.

Waterstofveiligheid

Doorsnijdend element in de Proeftuin Waterstof Kop van Noord Holland is het onderwerp waterstofveiligheid. Randvoorwaarde voor alle projecten is dat deze minimaal conform ALARP-riskmanagement (As Low As Reasonably Practicable) zijn vormgegeven. Daarnaast moeten activiteiten voldoen aan relevante wet- en regelgeving met betrekking tot gezondheid, veiligheid en milieu. De Regio bewaakt deze randvoorwaarden bij de uitvoering van projecten, mogelijk ook via aanvullend onderzoek.

2. Inzet middelen Regio Envelop voor uitvoering Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland

Artikel 5 – Uitgangspunten

1. Partijen beogen een gecoördineerde beleidsmatige inzet van hun gezamenlijke financiële middelen op basis van de afspraken in deze Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland. De Regio geeft met die middelen uitvoering aan de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland zoals het initiëren en/of realiseren van programma's en projecten en andere uitvoeringsactiviteiten in het kader van de ambitie, het doel, de beoogde resultaten en de aanpak van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland zoals bedoeld in artikelen 1 tot en met 4. Op deze wijze zetten Partijen zich in om de regionale opgave van de regio Kop van Noord-Holland te realiseren.

2. LNV reserveert maximaal € 5 mln. inclusief eventueel verschuldigde BTW vanuit de Regio Envelop als rijksbijdrage voor uitvoeringsactiviteiten als bedoeld in het eerste lid volgens de in de onderstaande tabel opgenomen onderverdeling:

Uitvoeringsactiviteiten	Bedrag
Programmalijn Human capital	€ 0,7 mln.
Programmalijn Maritieme opkomende technologieën	€ 2,4 mln.

Programmalijn Waterstofeconomie	€ 1,9 mln.
Rijksbijdrage totaal maximaal	€ 5 mln.

3. De Regio reserveert minimaal een bedrag van in totaal € 5 mln. aan regionale publieke cofinanciering, waarvan € 3,5 mln. door de Provincie Noord-Holland en €1,5 mln. door de gemeente Den Helder wordt gereserveerd, voor uitvoeringsactiviteiten als bedoeld in het eerste lid volgens de in de onderstaande tabel opgenomen onderverdeling:

Uitvoeringsactiviteiten	Bedrag
Programmalijn Human capital	€ 0,7 mln.
Programmalijn Maritieme opkomende technologieën	€ 2,4 mln.
Programmalijn Waterstofeconomie	€ 1,9 mln.
Regionale publieke cofinanciering totaal	€ 5 mln.

4. De verdeling opgenomen in de tabel in het tweede lid geldt als uitgangspunt.

Partijen zijn zich ervan bewust dat gedurende de looptijd van de Regio Deal omstandigheden en/of prioriteiten kunnen wijzigen. Partijen kunnen, na bespreking in het Rijk-Regio-overleg zoals bedoeld in artikel 8, eerste lid, een gewijzigde verdeling afspreken. Op deze wijziging van Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland is artikel 12, derde lid, van toepassing.

5. De in het derde lid opgenomen indicatieve verdeling van de regionale publieke cofinanciering geeft de uitsluitend de intenties weer van de regionale (publieke) partners. Voor zover gedurende de looptijd van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland deze indicatieve verdeling wijzigt kunnen die wijzigingen in afwijking van artikel 12 ter kennisname aan het Rijk-Regio-overleg worden overgelegd.

Artikel 6 - Regiokassier

Partijen spreken af dat in het kader van de uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland gemeente Den Helder de rol zal vervullen van regiokassier.

3. Governance uitvoering Regio Deal maritiem cluster Kop van Noord-Holland

Artikel 7 - Rijk-Regio-overleg

1. Periodiek treden Partijen in overleg over de onderlinge samenwerking in het kader van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland en met andere publieke en/of private samenwerkingspartners. Dit Rijk-Regio-overleg zorgt voor de coördinatie van de inzet van Partijen in het kader van de uitvoering van Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland, de daarbij behorende uitwisseling van informatie en voor het bespreken van de voortgang, inclusief de in artikel 8 bedoelde monitoring.

2. Het Rijk-Regio-overleg vergadert tenminste eenmaal per jaar, uiterlijk in de maand september, ten behoeve van de bespreking van de in artikel 8, tweede lid, bedoelde jaarlijkse voortgangsrapportage Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland.
3. Het Rijk-Regio-overleg formuleert en bewaakt de kaders waarbinnen de uitvoering van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland plaatsvindt.
4. Het in het eerste lid bedoelde Rijk-Regio-overleg bestaat uit de volgende vertegenwoordigers:
 - a. vanuit de ministeries van het Rijk:
 - i. Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit;
 - ii. Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
 - iii. Defensie;
 - iv. Infrastructuur en Waterstaat;
 - v. Economische Zaken en Klimaat.
 - b. vanuit de Regio:
 - i. Gemeente Den Helder;
 - ii. Provincie Noord-Holland;
 - iii. Gemeente Hollands Kroon namens het publieke regionale samenwerkingsverband De Kop Werkt!.
5. Het Rijk-Regio-overleg voorziet in zijn eigen werkwijze. Voor de uitvoering van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland maakt het Rijk-Regio overleg hiertoe nadere werkafspraken en legt deze vast. LNV voert het secretariaat van het overleg.
6. De Regio hecht aan een stevige regionale governance voor sturing op de uitvoering van de Regio Deal en voor coördinatie en afstemming met betrokken regionale partijen. Hiertoe richt de Regio onder meer een regionale stuurgroep in. Deelnemers in de regionale stuurgroep zijn onder meer de vertegenwoordigers van de Regio in het Rijk-Regio-overleg. In bijlage 1, die geen deel uitmaakt van deze Regio Deal, wordt de regionale governance op hoofdlijnen beschreven.

4. Monitoring, evaluatie en communicatie Regio Deal

Artikel 8 – Monitoring en evaluatie

1. Monitoring van de uitvoering van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland als geheel vindt plaats op twee niveaus:
 - a. op het niveau van de concrete initiatieven en projecten;
 - b. op het niveau van de in artikel 3 genoemde beoogde resultaten en beleidsindicatoren.
2. Op basis van deze monitoring voert de Regio een nulmeting uit, uiterlijk in het voorjaar van 2021, en stelt de Regio éénmaal per jaar een voortgangsrapportage op over het daarvoor voorafgaande jaar. Hierin wordt melding gemaakt van:
 - a. de voortgang van de uitvoering van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland aan de hand van de in artikel 2 genoemde programmalijnen;
 - b. de behaalde resultaten aan de hand van de in artikel 3 genoemde beoogde resultaten;
 - c. de voortgang van de uitvoering van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland aan de hand van de meerjarige projectenplanning.

3. De jaarlijkse voortgangsrapportage wordt (in concept) voor 15 juli van ieder jaar overgelegd aan het Rijk-Regio-overleg.

4. De Regio kan met de jaarlijkse voortgangsrapportage de betrokken provinciale staten en gemeenteraad informeren. LNV gebruikt de jaarlijkse voortgangsrapportage als input voor de periodieke voortgangsrapportage van alle Regio Deals voor de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

5. De Regio evalueert de uitvoering en werking van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland binnen acht maanden na afronding van deze Regio Deal en maakt daarvan een eindevaluatie op conform de in het tweede lid onder a tot en met c genoemde onderdelen. De Regio legt de eindevaluatie uiterlijk 1 september 2025 voor aan het Rijk-Regio-overleg.

6. Ten behoeve van de evaluatie van de Regio Portefeuille voert het Planbureau voor de Leefomgeving een lerende evaluatie uit. De Regio neemt hieraan deel.

7. Ten behoeve van de monitoring van de arrangementen voor besluitvorming, afstemming, samenwerking en meer in het algemeen sturing, die nodig zijn voor de uitvoering van de Regio Deals op regionaal en op rijksniveau, hebben BZK en LNV een Monitoringstraject Governance opgezet. De Regio neemt hieraan deel.

Artikel 9 – Communicatie

1. Partijen communiceren eensluidend over de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland. Hiertoe wordt gewerkt met een kernboodschap.

Met de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland werken het Rijk, provincie Noord-Holland, gemeente Den Helder, het samenwerkingsverband De Kop Werkt! en andere (publieke en private) partners aan een integrale aanpak om het leef-, woon- en werkklimaat in de Kop van Noord-Holland te versterken. De samenwerkende partijen willen bereiken dat meer mensen kiezen voor vooral de technische en maritieme sector waar een grote vraag naar is in de regio. En daarvoor door opleiding goed worden toegerust en vervolgens passend werk vinden in de regio en er blijven of komen wonen. Om dit te bereiken gaan de samenwerkende partijen investeren in kennis en talent, innovatieve maritieme technologieën en het stimuleren van de waterstofeconomie. Dit brengt nieuwe werkgelegenheid met zich mee. Bovendien wordt zo bijgedragen aan de energietransitie en de energievoorziening in de regio.

Met deze integrale aanpak wordt een impuls gegeven aan de economie en de brede welvaart in de Kop van Noord-Holland.

2. De communicatie over de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland verloopt primair vanuit de regio door de Regio, via de gemeente Den Helder en de provincie Noord-Holland. Het Rijk draagt de kernboodschap ook uit via zijn eigen kanalen.

3. Er wordt een gezamenlijk communicatieplan besproken en nader afgesproken door het in artikel 7 bedoelde Rijk-Regio-overleg.

4. De Regio zal bij projecten die deel uitmaken van de uitvoering van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland vragen om in de communicatie over die projecten kenbaar te maken dat het project mede mogelijk is gemaakt in het kader van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland.

5. Slotbepalingen

Artikel 10 - Uitvoering in overeenstemming met Unierecht

De afspraken van deze Regio Deal worden in overeenstemming met het recht van de Europese Unie uitgevoerd in het bijzonder voor zover de afspraken vallen onder de werking van de Europese regels met betrekking tot aanbesteding, mededinging, staatssteun en technische normen en voorschriften.

Artikel 11 - Gegevenswisseling

1. De in het kader van (de uitvoering van) deze Regio Deal uitgewisselde dan wel uit te wisselen informatie is in beginsel openbaar. Indien een Partij verzoekt om geheimhouding zullen de overige Partijen deze informatie in beginsel geheim houden en deze geheel noch gedeeltelijk aan enige derde bekendmaken, behoudens voor zover een verplichting tot openbaarmaking voortvloeit uit de wet, een rechterlijke uitspraak of deze Regio Deal.

2. Partijen dragen er zorg voor dat concurrentiegevoelige en/of privacy gevoelige informatie uitsluitend wordt gedeeld voor zover dit in overeenstemming is met de relevante internationale, Europese en nationale wettelijke kaders. Zij kunnen hiertoe nadere afspraken vastleggen.

Artikel 12 - Wijzigingen

1. Elke Partij kan schriftelijk verzoeken deze Regio Deal te wijzigen. De wijziging behoeft de instemming van alle Partijen.
2. Partijen treden in overleg binnen 6 weken nadat een Partij het verzoek heeft kenbaar gemaakt aan het programmteam Regio Portefeuille LNV. Het programmteam Regio Portefeuille LNV informeert de overige Partijen over de voorgestelde wijziging en vraagt hen om instemming.
3. Nadat alle Partijen aan het programmteam Regio Portefeuille LNV kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot wijziging wordt de wijziging en de verklaringen tot instemming als bijlage aan deze Regio Deal gehecht.

Artikel 13 - Opzegging

1. Elke Partij kan de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland met inachtneming van een opzegtermijn van 3 maanden schriftelijk opzeggen, indien een zodanige verandering van omstandigheden is opgetreden dat deze Regio Deal billijkheidshalve op korte termijn behoort te eindigen. De opzegging moet de verandering in omstandigheden vermelden.
2. Wanneer een Partij deze Regio Deal opzegt, blijft de deal voor de overige Partijen in stand voor zover de inhoud en de strekking ervan zich daartegen niet verzetten.
3. Ingeval van beëindiging van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland krachtens opzegging is geen van de Partijen jegens een andere Partij schadeplichtig.

Artikel 14 - Toetreding nieuwe partijen

1. In overeenstemming met alle Partijen kunnen anderen tijdens de looptijd van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland als nieuwe partijen toetreden tot deze deal.
2. Het schriftelijke verzoek tot toetreding met daarbij de concrete bijdrage aan de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland wordt gericht aan het programmteam Regio Portefeuille LNV. Het programmteam informeert Partijen en vraagt hen om instemming.
3. Zodra alle Partijen aan het programmteam Regio Portefeuille LNV kenbaar hebben gemaakt in te stemmen met het verzoek tot toetreding, ontvangt de toetredende partij de status van Partij van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland en gelden voor die partij de voor haar uit de deal voortvloeiende rechten en verplichtingen.
4. Het verzoek tot toetreding en de verklaringen tot instemming worden als bijlagen aan de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland gehecht.

Artikel 15 – Nakoming

Partijen komen overeen dat de nakoming van de afspraken in de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland niet in rechte afdwingbaar is.

Artikel 16 - Counterparts

De Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland kan worden ondertekend door Partijen in verschillende exemplaren, die samengevoegd hetzelfde rechtsgevolg hebben alsof deze Regio Deal is ondertekend door alle Partijen in één exemplaar.

Artikel 17 - Citeertitel

Deze Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland kan worden aangehaald als Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland.

Artikel 18 – Inwerkingtreding en looptijd

Deze Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening door alle Partijen en eindigt op 31 december 2024.

Artikel 19 - Openbaarmaking

1. Deze Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland zal net als andere Regio Deals openbaar worden gemaakt door publicatie in de Staatscourant, waardoor anderen kennis kunnen nemen van de Regio Deals.
2. LNV rapporteert over de Regio Portefeuille, alsmede de hieruit voortvloeiende Regio Deals naar de Tweede Kamer van de Staten-Generaal.

Ondertekening

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

* Handtekeningenpagina's [9] volgen*

Plaats: Den Haag

Datum:

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Carola Schouten

Plaats: Den Haag

Datum:

De Minister van Binnenlandse Zaken,
drs. K.H. Ollongren

Plaats: Den Haag

Datum:

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat,
drs. C. van Nieuwenhuizen Wijbenga

Plaats: Den Haag

Datum:

De Staatssecretaris van Defensie,

drs. B. Visser

Plaats: Den Haag

Datum:

De Staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat,

mr. drs. M.C.G. Keijzer

Plaats: Den Haag

Datum:

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

drs. R.W. Knops

Plaats: Den Helder

Datum:

College van burgemeester en wethouders van de gemeente Den Helder, namens deze de heer J.K. Visser (wethouder)

Plaats: Haarlem

Datum:

Gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland, namens deze mevrouw Z. Pels
(gedeputeerde)

Plaats: Hollands Kroon

Datum:

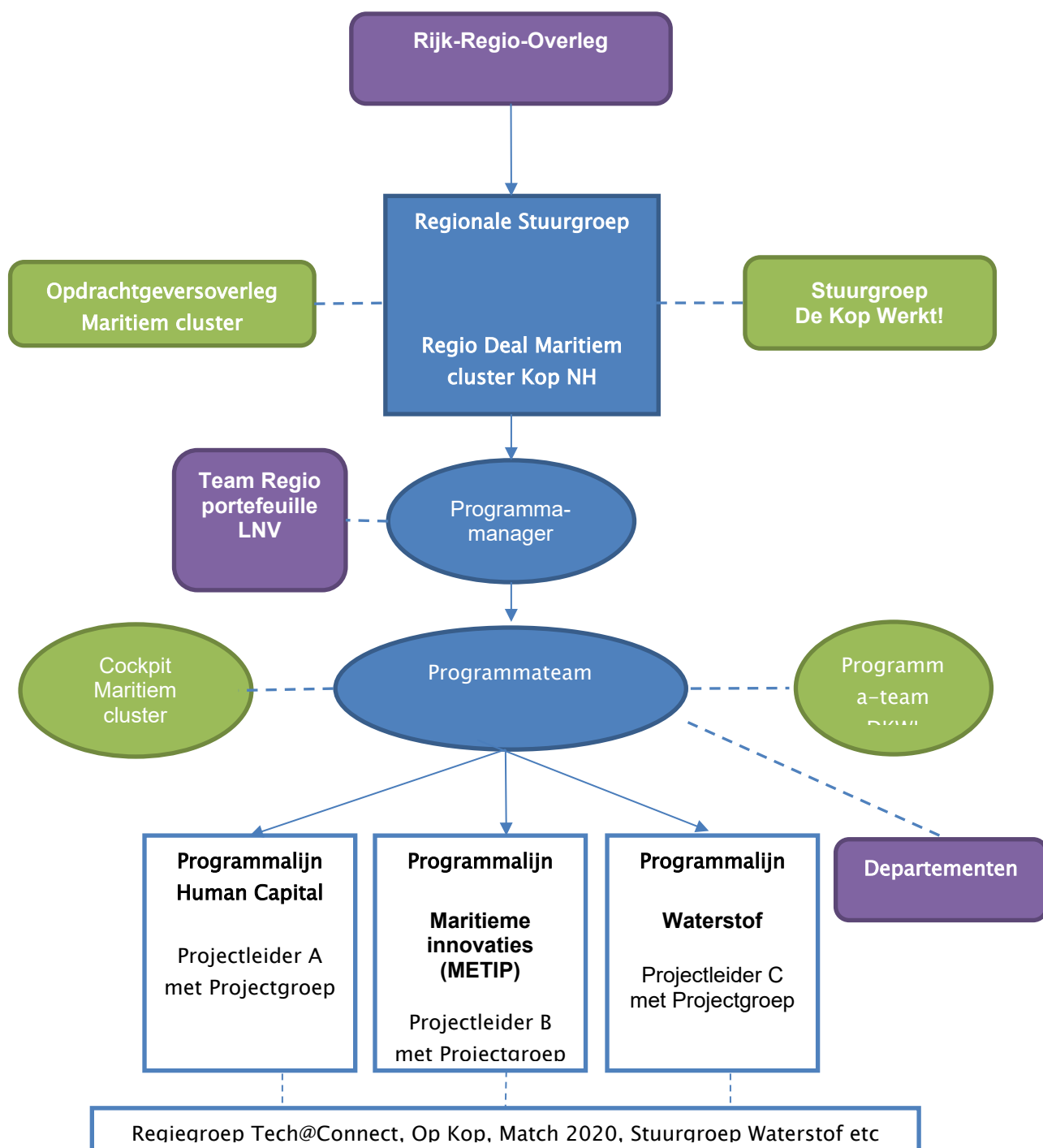
Gemeente Hollands Kroon, namens deze de heer Th.J. Meskers (wethouder), mede in zijn hoedanigheid van vertegenwoordiger van de stuurgroep van het programma De Kop Werkt!

Bijlage 1. Governance Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland

Governance lokaal/regionaal: regionale stuurgroep Regio Deal

Het is wenselijk op lokaal/regionaal niveau in de regio Kop van Noord-Holland een stevige governance in te richten, omdat groot belang wordt gehecht aan een adequate en voortvarende uitvoering van de Regio Deal Maritiem cluster Kop van Noord-Holland en het borgen van draagvlak en bestuurlijke samenwerking. De in de regio bestaande governancestructuren¹⁸ bieden op dit moment onvoldoende houvast om de benodigde bestuurskracht voor de Regio Deal onder te brengen. Daarom wordt een nieuwe regionale stuurgroep ingericht. Deelnemers in deze stuurgroep zijn onder meer de vertegenwoordigers van de Regio in het Rijk-regio-overleg. Deze stuurgroep vervult een brugfunctie tussen enerzijds het Rijk – Regio overleg, zoals is beschreven in artikel 7 van de Regio Deal en anderzijds de concretisering van de aanpak en de uitvoering door de Regio. De stuurgroep komt in elk geval twee keer per jaar bijeen om het Rijk-Regio-overleg voor te bereiden en vaker indien nodig. De governance ziet er op hoofdlijnen als volgt uit (zie onderstaande figuur):

¹⁸ Verkend zijn: governance Gebiedsontwikkeling haven/maritiem cluster (in oprichting en nu tijdelijk het Opdrachtgeversoverleg), Stuurgroep De Kop Werkt!, Match2020 en Regiegroep Tech@Connect, Portefeuillehoudersoverleg Ruimte en Economie Kop NH.

Toelichting onderdelen Governancestructuur

Rijk-Regio-overleg en Regionale Stuurgroep Regio Deal

Voor de samenwerking tussen Rijk en Regio is het Rijk-Regio-overleg ingericht met vertegenwoordigers van:

- Rijk: de ministeries van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties, Defensie, Infrastructuur en Waterstaat en Economische Zaken en Klimaat.
- Regio: provincie Noord-Holland, gemeente Den Helder (tevens regiokassier) en gemeente Hollands Kroon (r regionaal samenwerkingsverband De Kop Werkt!).

Om de gewenste stevige lokale/regionale governance in te richten én om de governance logisch te verbinden met het Rijk-Regio-Overleg, wordt een nieuwe stuuroep ingericht, de Regionale Stuurgroep. In de Stuurgroep nemen deel:

- Provincie Noord-Holland:
 - o gedeputeerde voor Financiën, Circulaire economie, NZKG en zeehavens, Sport, Cultuur, P&O en Inkoop;
 - o directeur Beleid.
- Gemeente Den Helder:
 - o wethouder voor de Haven, Luchthaven, Civiel-militaire samenwerking en Energietransitie Noordzee;
 - o gemeentesecretaris.
- het regionale samenwerkingsverband De Kop Werkt!¹⁹:
 - o wethouder van de gemeente Hollands Kroon, namens het regionale samenwerkingsverband De Kop Werkt!
- vertegenwoordiger van het de Koninklijke Marine;
- programmamanager uitvoering Regio Deal van de gemeente Den Helder.

Bestuurlijke opdrachtgevers voor uitvoering Regio Deal

De bestuurlijke opdrachtgevers zijn: de gedeputeerde van de provincie Noord-Holland voor Financiën, Circulaire economie, NZKG en zeehavens, Sport, Cultuur, P&O en Inkoop en de wethouder van de gemeente Den Helder (tevens regiokassier) voor de Haven, Luchthaven, Civiel-militaire samenwerking en Energietransitie Noordzee.

Relatie met Opdrachtgeversoverleg Maritiem cluster en Stuurgroep De Kop Werkt!

In de regio bestaan meerdere governancestructuren. De Regio Deal is met twee nauw verbonden: het Opdrachtgeversoverleg Maritiem cluster en de Stuurgroep De Kop Werkt!. Enkele van de deelnemers in de Regionale Stuurgroep voor de uitvoering van de Regio Deal nemen ook deel in die bestaande regionale governancestructuren:

- de gedeputeerde van de provincie Noord-Holland en de wethouder van de gemeente Den Helder nemen ook deel in het Opdrachtgeversoverleg Maritiem cluster;
- de wethouders van de gemeenten Den Helder en Hollands Kroon nemen ook deel in de Stuurgroep De Kop Werkt!.

Via deze bestuurders vindt informatie-uitwisseling en afstemming plaats tussen de Regionale Stuurgroep Regio Deal enerzijds en het Opdrachtgeversoverleg en stuurgroep De Kop Werkt! anderzijds. De Regionale Stuurgroep vormt een brug tussen de beide bestaande regionale governancestructuren.

Programmamanager en programmateam

De gemeente Den Helder zorgt voor een programmamanager voor de uitvoering van de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland. Deze is tevens de ambtelijk opdrachtgever. De programmamanager zorgt voor de inhoudelijke coördinatie en uitvoering van de regionale uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal. De programmamanager rapporteert aan de Regionale Stuurgroep over de uitwerking en voortgang van de uitvoering van de Regio Deal.

De programmamanager beschikt over een programmateam dat zich bezig houdt met de regionale uitvoeringsactiviteiten van de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland en stuurt het programmateam aan. Aan het programmateam nemen in elk geval deel: adviseur regionale economie van de Provincie Noord-Holland, adviseur economie gemeente Den Helder, de drie projectleiders van de drie programmalijnen, eventueel businesscontroller gemeente Den Helder. Afhankelijk van de onderwerpen op de agenda nemen ook deel bijvoorbeeld de inkoopadviseur, communicatieadviseur etc.

Het programmateam informeert en stemt af met de Cockpit Maritiem Cluster en het programmateam De Kop Werkt!. En er zijn ook contacten tussen de leden van het programmateam en de bij de deal betrokken vakdepartementen.

¹⁹ Het samenwerkingsverband De Kop Werkt! bestaat uit de provincie Noord-Holland en de gemeenten Den Helder, Hollands Kroon, Schagen en Texel.

De programmamanager onderhoudt contact met het team Regio Portefeuille van LNV.

De projectleiders en de programmalijnen

Vanuit de Regio Deal wordt op alle drie de programmalijnen capaciteit ingezet voor de projectleiding om de in de deal beschreven resultaten te realiseren. De drie projectleiders nemen deel aan het programmateam.

De projecten en activiteiten uit de Regio Deal raken aan bredere programma's die al in de regio lopen. De Regio Deal geeft een impuls aan die programma's door een aantal onderdelen uit die programma's te gaan realiseren. Daarom vindt regelmatig afstemming plaats vanuit de programmalijnen en het programmateam met bijvoorbeeld de regiegroep Tech@Connect en stuurgroep Waterstof. Mochten er problemen ontstaan, dan zal in eerste instantie de programmamanager in gesprek gaan en een oplossing zoeken. Als dat niet lukt, dan vindt escalatie plaats naar de stuurgroep Regio Deal.

Governance Regio Deal op langer termijn

Als op termijn de nieuwe governance voor het maritiem cluster²⁰ is ingericht, wordt bekeken of de uitvoering van de Regio Deal onder die governance gebracht kan worden of in ieder geval er goed aan gelinkt kan worden.

²⁰ Momenteel wordt onder aansturing van een tijdelijke governancestructuur, het Opdrachtgeversoverleg Maritiem cluster uitvoering gegeven aan de drie aanbevelingen uit het onderzoek dat in 2019 is uitgevoerd door het bureau Gateway. Een van de aanbevelingen is de oude governancestructuur te beëindigen en te bouwen aan een nieuwe governance.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. J.C.M. van der Pluijm
BEL/REE

Telefoonnummer +31235143696
pluijmj@noord-holland.nl

1 | 2

Verzenddatum

14 JULI 2020

Kenmerk

1360086-1438139/

Uw kenmerk

Betreft: Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis:

1. De Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland aan te gaan met het Rijk en de gemeenten Den Helder. De samenwerking met de regio komt tot uiting door mede-ondertekening van de gemeente Hollands Kroon als vertegenwoordiger van het regionale samenwerkingsverband De Kop Werkt!;
2. Portefeuillehouder Havens te machtigen om de Regio Deal namens GS te ondertekenen;

Wij hebben besloten bijgaande Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland aan te gaan met het Rijk en de gemeente Den Helder. Met de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland werken partijen samen aan drie pijlers:

- Human capital;
- Maritieme opkomende innovatieve technologieën;
- Waterstof economie

De regiodeal geldt voor de periode tot en met 2024, waarin een programma van projecten zal worden uitgevoerd.

Tegelijkertijd benutten de samenwerkende partijen de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland als eerste versnelling van de lange termijn opgaven rond economische/havenontwikkeling, leefkwaliteit, energietransitie, bereikbaarheid, natuur/recreatie, werkgelegenheid en opleidingen/onderwijs. Deze opgaven hangen zo

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

sterk samen dat hier vanuit Rijk en regio naar nieuwe oplossingen moet worden gezocht.

In totaal draagt het Rijk € 5 miljoen bij en de Regio in totaal draagt ook € 5 miljoen bij. Hiervan is € 3,5 miljoen voor rekening van de provincie en € 1,5 miljoen voor rekening van de gemeente Den Helder.

De Regio Deal is als bijlage bijgevoegd.

OSOS JUL 11
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Regiodeal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland

Geachte leden van de Provinciale Staten,

Graag vragen wij uw aandacht voor het volgende:

Het zal u allen niet zijn ontgaan de afgelopen maanden dat de kermisbranche in heel zwaar weer zit, na maanden gesloten te zijn door de lockdown net na een winterstop met voor velen een beperkt inkomen dachten wij te mogen starten na de verlossende woorden van onze minister-president Rutte per 1 juli.

Niets bleek minder waar, alhoewel het is toegestaan weer open te mogen en dit ook nog eens is herhaald door burgemeester Bruls, voorzitter van de veiligheidsregio's, moeten wij toch constateren dat dit in de praktijk niet zo uitpakt.

De uiterst stringente regels waar gemeenten nu aan moeten voldoen, tekort aan politie-inzet, het innemen van de openbare ruimtes door terrassen waar wij normaliter behoren te staan, veiligheid, de extra hoge kosten, enz enz, de redenen om ons toch niet te plaatsen zijn legio en vaak niet te begrijpen.

Dit alles resulteert in het feit dat er mondjesmaat maar kermissen openen en de meeste van ons nog steeds aan de kant staan.

Wij zijn jarenlang de inkomstenbron voor gemeenten, verenigingen en stichtingen voor het organiseren van dorpsfeesten en andere evenementen, door ons word meestal de kermis en andere festiviteiten gefinancierd door deze weg te volgen die nu is ingeslagen zal ook deze inkomstenbron wegvallen en zal er verschraling optreden of kan dit uiteindelijk zelfs resulteren in het volledig verdwijnen van deze gemeenschappelijk gedragen feesten.

Zoals het nu gaat lijkt het bijna op een ontmoedigingsbeleid, mede door de extra opgelegde maatregelen waardoor er absurde hoge kosten komen te liggen bij de gemeenten groot en klein, stichtingen en verenigingen en andere organisatoren om een kermis doorgang te laten vinden, wat ook weer resulteert in en afzegging/annulering.

Daarom deze noodkreet: een roep van de vrouwen uit onze gelederen.

De moeders, de echtgenoten, partners en dochters van onze generaties lang opgebouwde familiebedrijven.

Wij zien dat onze bedrijven, maar vooral ook onze gezinnen hieronder lijden, wij zien onze toekomst vernietigd worden op een harde, pijnlijke wijze.

Wel open kunnen en niet mogen, wel willen werken voor je inkomen en tegengehouden worden door bureaucratische regels.

Dit vergt het uiterste van onze gezinnen: fysiek, emotioneel en financieel.

Wij zijn de vaandeldraagsters van onze cultuur en tradities, geven dit door aan onze kinderen en willen dit ook in de toekomst blijven doen, een toekomst die, als dit zo doorgaat er gewoonweg niet meer is.

Wij moeten financieel ondersteund gaan worden, ons seizoen zit er in oktober alweer op en met de mate van afzeggingen die er nu al zijn komen de meeste van ons niet meer open tot aan volgend jaar april en wat daarna gebeurt is ook nog zeer onzeker. De buffer die wij hadden is op en er is geen mogelijkheid om een nieuwe op te bouwen.

Het is, denken wij, niet moeilijk te begrijpen dat geen enkel bedrijf of gezin zo lang zonder inkomen of financiële steun kan.

Waarom vragen wij dit van u?

Wij als kermisexploitanten zijn verspreid over alle provincies, er is dus een grote kans dat er binnen uw provincie gezinnen brodeloos worden en uiteindelijk alles gaan verliezen.

Bedrijven die onverkoopbaar zijn want deze zijn alleen te verkopen in onze branche en er blijft geen andere exploitant over die deze kan overnemen. Om het plat te zeggen, het kan dan bij het oud ijzer.

Kapitaal en cultuurvernietiging van ongekeerde omvang.

U gaat toch niet bewust een complete branche, meer dan duizend familiebedrijven kapot laten gaan?

Kunt u voor ons, als inwoners van uw provincies nog eens extra het belang van het laten doorgaan van onze kermissen bespreken met uw lokale bestuurders, en wat nog veel belangrijker is, zou u voor ons uw steun willen uitspreken bij onze aanvraag voor een noodfonds door middel van een brief of mail naar onze minister-president Rutte, minister Wiebes en staatssecretaris Keijzer om nog eens de noodzaak aan te kaarten bij ons kabinet?

Dit is cruciaal voor ons om te overleven.

Zonder noodfonds gaan wij het gewoon niet redden.

De TOZO regeling eindigt per 1 september en de TVL is voor vele niet aan te vragen omdat zij niet kunnen voldoen aan de eisen die er gesteld worden en daar dus ook buiten de boot vallen.

En voor diegene die wel het kunnen aanvragen is het percentage zoveel lager dan het werkelijke kostenplaatje dat dit net zoiets is als een pleister na een zwaar verkeersongeval plakken.

En zelfs met de hulp van deze steunpakketten zal dit voor ons niet voldoende zijn om overeind te blijven staan, wij hebben echt een op ons toegesneden noodfonds nodig om voor ons en onze kinderen een toekomst te behouden en om voor uw kinderen in de toekomst de kermis te kunnen blijven brengen.

Ik dank u voor uw aandacht,

Namens de kermisvrouwen van Nederland

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Aan de Statenleden van de Provincie Noord-Holland
Provincie huis Dreef
Dreef 3, 2012 HR Haarlem

E-mail: ...@noord-holland.nl + fractiebureaus

Afschrift: aan Gedeputeerde Staten

Betr. Lutkemeer: hou de polder groen!

Geacht Statenleden van Noord-Holland

20 juli 2020

Graag vraag ik uw aandacht en uw inzet om de Lutkemeerpolder groen te houden.

De Lutkemeer en de naastgelegen Ookmeer (westzijde Amsterdam) zijn een essentieel onderdeel van de groene scheggen van ons (inter)nationaal beroemde AUP (Amsterdams UitbreidingsPlan) van prof. Van Eesteren uit 1935. Deze historische groene (en blauwe) structuur verdient het om te worden opgeschaald naar het niveau van de metropoolregio MRA en de provincie Noord-Holland, opdat deze 'groene longen' gereserveerd blijven voor essentiële groene functies, van groot belang voor de uitdijende metropool en haar inwoners.

► *Essentiële groene functies:*

- Nogmaals het AUP: Amsterdam kreeg in het Algemeen Uitbreidingsplan (1935) een extra rand bebouwing in combinatie met een lobbenstructuur, waarbij de nieuwe uitbreidingen als vingers aan een hand in het omringende groene land steken, en de tussenliggende groene scheggen tot diep in het stedelijke gebied reiken. In de gemeentelijke Structuurvisie 2040 (2011), is deze scheggenstructuur, waarvan de Lutkemeer en Ookmeer deel uitmaken, evenals de door de provincie beheerde 'groene as', opnieuw als belangrijk structurerend element opgevoerd. Zo kan immers ook bij een groeiende stad, de relatie tussen bebouwing en omringend groen 'binnen een fietskwartier' in stand blijven, voor ontspanning en recreatie en waar nodig in combinatie met eigentijdse groene en agrarische functies.

Want eenmaal verkocht, bebouwd en ‘verrommelt’ (zoals nu dreigt bij de Lutkemeer), komen dergelijke groene scheggen van formaat nimmer terug –het AUP sterft dan een langzame wurgdood vanuit kleinzielige hebberigheid en een schrijnend gebrek aan lange termijn-denken, lees: geen visie op de behoeften van de stedeling en de toekomst van de stedelijke ontwikkeling en zijn ommeland.

- Is een ‘groene’ functie nou zoveel minder waard dan een distributiecentrum? Recente berekeningen van Wageningen University & Research “*Valuing nature: Valuing ecosystem services of the Lutkemeerpolder*”¹ werpen daar een ander licht op. De 40 ha ‘groene’ Lutkemeer levert met zijn sociaaleconomische functies en recreatie-annex natuurwaarden jaarlijks miljoenen euro’s op –ergo de huidige ecosysteemdiensten in de polder zijn in meer dan een opzicht ook nu al van onschatbare waarde! Gaan we dat inruilen voor distributiedozen annex veel verkeer, nieuwe infra ...?
- Met het groen houden van de Lutkemeer en Ookmeer wordt voorkomen dat kernen –Halfweg en Amsterdam-West- aan elkaar vastgroeien. Ze versterken de. provinciale ‘groene as’. De ‘groene’ relatie tussen de gemeenten blijft daarmee in stand inclusief de huidige en mogelijk toekomstige landschappelijke invulling en ecologische waarden. Ook in dat opzicht is de som meer dan de delen.
- Uit tal van onderzoeken blijkt dat een stad die ruim in zijn groen steekt, aantrekkelijk is en minder last heeft van het zgn. *urban heat island*-effect. Dat hitte-effect is alleen te dempen (mitigeren) met groen van formaat in en nabij de stad. Het gemeten verschil tussen een stad en zijn buitengebied is 4 - 6°C en kan zelfs oplopen tot 7°C! De groene longen van het AUP fungeren dus als ‘airco’ voor de omringende stad. Natuurlijk zijn bomen en stadsparken belangrijk voor de direct betrokken straten, maar, door hun geringe afmetingen, hebben ze onvoldoende recupererend effect op de stad als geheel, inclusief de luchtkwaliteit.
- De groene scheggen hebben, zeker in het huidige tijdsgewricht en dreigende klimaatverandering, ook een belangrijke functie als waterberging. Van belang in zowel natte als droge tijden! Vraag het de waterschappen!

¹ <http://behoudlutkemeer.nl/uncategorized/advies-wageningen/>
<http://behoudlutkemeer.nl/wp-content/uploads/2020/07/Valuing-Nature.pdf>

-
-
- In een recent advies “(X)XL verdozing - Minder, compacter, geconcentreerder, multifunctioneler”² pleit de Rijksbouwmeester c.s. voor coördinatie in het (X)XL vastgoed –lees wildgroei van distributiedozen:

“De snelle toename van (X)XL vastgoed baart zorgen. Het huidige vraaggericht ontwikkelen gaat gepaard met een gebrek aan regie en er is te weinig zicht op de impact die de (X)XL trend heeft op landschap, stad en infrastructuur. Rijk en regio zouden veel strengere eisen moeten stellen en nadenken over wat wel en niet gefaciliteerd wordt. Het moet minder, compacter, geconcentreerder en multifunctioneler, zo concludeert het College van Rijksadviseurs in zijn advies over (X)XL verdozing.”

Als laatste maar idem economisch belangrijk punt!

- De publicatie “*Blind Spot: metropolitan landscape in the global battle for talent*”³ toont ontegenzeggelijk aan dat steden en metropolen die veel in hun groen en in een hoogwaardig landschap investeren (vestigingsklimaat), het economisch beter doen. Talent en hoger opgeleide werknemers vestigen zich alleen daar waar die leefkwaliteit excellent is. We moeten ook wat dat betreft ons vestigingsklimaat koesteren.

► *De bedreigingen voor de nu nog groene Lutkemeer:*

Het gevaar dreigt dat in de Lutkemeer, net als in sommige andere scheggen, een sluipend bebouwingsproces plaats vindt, te beginnen met die 20 ha die indertijd in schimmig deals aangekocht zijn en nu in handen is gegeven van de SADC.⁴ Hun plannen voorzien in nieuwe bedrijven in nieuwe distributiedozen. Echter, hun beoogde distributiefunctie verandert regelmatig, er is kennelijk sprake van een onduidelijke/ongrijpbare marktvraag.

Hangt dat wellicht samen met een te ruim aanbod als gevolg van een hype in dit type logistiek vastgoed? Zie een recent onderzoek waaruit blijkt dat er veel distributiecentra op risico in aanbouw werden genomen, dus zonder de zekerheid van voorverhuur.⁵ Dat kan ook hier een reel gevaar zijn.

² <https://www.collegevanrijksadviseurs.nl/adviezen-publicaties/publicatie/2019/10/29/xxl-verdozing>

³ <https://deltametropool.nl/publicaties/blind-spot-metropolitan-landscape-in-the-global-battle-for-talent/> en https://issuu.com/deltametropool/docs/blindspot_lr_los_3

⁴ https://amsterdam.raadsinformatie.nl/document/8803027/1/Raadsadres_aandacht_voor_ontwikkelingen_in_de_Lutkemeerpolder_ovv_Van_SchijndelDaarin

⁵ <https://www.nvm.nl/nieuws/2020/ruimer-aanbod-logistiek-vastgoed/>

Willen we dat de Lutkemeer een beleggingsobject wordt voor distributiedozen?
Willen we deze polder daaraan opofferen?

Ondanks dergelijke voortschrijdende inzichten is het huidige gemeentebestuur van Amsterdam huiverig om af te zien van die SADC bouwplannen. Dat is heel vreemd want het staat haaks op de eigen en recent naar buiten gebrachte groene beleidsvoornemens. Zie het door GroenLinks gepromote circulaire en stadsdonut-beleid (prof. Kate Raworth) waarvan stadslandbouw en bio-boeren een essentieel onderdeel zijn.⁶ En de ‘Groenvisie’, één van de bouwstenen voor de Amsterdamse Omgevingsvisie en de regionale Verstedelijkingsstrategie. Die groene visie promoot o.a. voedselbossen en kan de Lutkemeer vast goed gebruiken.⁷

Ergo, in plaats van de huidige kijk op ‘Stadsontwikkeling’ aan te passen aan de vraag/behoefte van burgers om bestaand waardevol groen te behouden, te verbinden, te upgraden, en ruimte te creëren voor natuur en voedselproductie in de directe nabijheid van de stad, doen GroenLinks en coalitiegenoten in onze hoofdstad het omgekeerde.

Zij blijven hun medewerking geven aan de ‘verdozing’ van een landschappelijk authentieke en vruchtbare polder, onder het mom dat ze niet willen roeren in dit dossier en geen financiële schade willen lijden (schimmige €25 miljoen?). Dat gaat ten koste van een gebied waarin sedert jaar en dag uiteenlopende ecosysteemdiensten floreren met een economische waarde van vele miljoenen. Zie eerdergenoemd WUR rapport “*Valuing nature*” en de iconische samenvatting op de laatste pagina van deze brief.

Voorgaande kan niet anders dan een ander licht werpen op de financiële belangen van de aandeelhouders van SADC, i.c. Amsterdam en de Provincie.

Waarom moet de Lutkemeer dan, koste wat kost, toch opgeofferd worden aan de hype van verdozing, annex nieuwe wegen en dito toename van verkeer en vervoer in stad en ommeland. Immers op steenworp afstand worden kavels bebouwd en zijn vele kavels bouwrijp gemaakt en beschikbaar, o.a. de SADC terreinen (zie bijv. Logistic Park, Trade Park, Polanenpark).

Overigens, ook op gronden in het Westelijk Havengebied en in de Haarlemmermeer is de explosieve ontwikkeling van ‘verdozing’ van het landschap zichtbaar. Dit groeiende aanbod zou een reden van grote zorg voor

⁶ https://www.amsterdam.nl/bestuur-organisatie/werkmap/ons-beleid/ambities-uitvoeringsagenda-2019/gezonde-duurzame-stad/amsterdam-circulair-2020-2025/?utm_source=www.amsterdam.nl&utm_medium=internet&utm_campaign=circulair&utm_content=redirect

⁷ [Groenvisie 2050](#)

de provincie moeten zijn -zie ook eerdergenoemd advies van het College van Rijksadviseurs en het (te) ruime aanbod van logistiek vastgoed.

Kortom, het is om meer dan een reden wenselijk en in feite ook noodzakelijk dat de provincie haar coördinerende RO rol in de regio waar maakt –en zeker in de westrand van Amsterdam waar het principe van het beroemde AUP om zeep wordt geholpen door de helft van deze 40 ha grote groene Lutkemeer-’long’ met verdozing te infecteren en de groene ruimte tussen Amsterdam en Halfweg dicht te laten slibben.

► *Op basis van het voorgaande mijn vragen aan u:*

- Er ligt een goed onderbouwd rapport van de WUR “*Valuing nature: Valuing ecosystem services of the Lutkemeerpolder*” over de groene waarde die de Lutkemeerpolder vertegenwoordigt. Zijn de Staten bekend met dit rapport en willen de Staten GS vragen naar hun beoordeling van de waarde van een groene Lutkemeer.
- Er is door de Rijksbouwmeester c.s. een indringend advies uitgebracht over de wildgroei aan (X)XL distributie’dozen’ en de noodzaak van strengere eisen en coördinatie op rijks en regionaal niveau. Zijn de Staten bekend met dit rapport en willen de Staten GS vragen naar een behoefte onderzoek en een visie op de consequentie van de verdozing voor het leefmilieu in de provincie Noord-Holland en specifiek in de MRA .
- Zijn de Staten bekend met het onderzoek annex de publicatie “*Blind Spot: metropolitan landscape in the global battle for talent*” en de betekenis van groen als economische vestigingsfactor, en willen de Staten GS vragen het belang van het behoud van de “metropolitan landscape” in de concurrentie tussen de grootstedelijke gebieden voor de MRA in kaart te brengen
- In 2018 is door B&W van Amsterdam gesteld dat de Lutkemeerpolder noodzakelijk is om de transitie in de stad mogelijk te maken (huidige bedrijfsterreinen die omgevormd gaan worden in woningbouw). Echter, het gaat in het hier en nu in de Lutkemeer volgens de plannen van SADC om nieuwe vestigingen, dwz. geen verplaatsingen.

In diverse RO Commissie vergaderingen van gemeente Amsterdam heeft de wethouder laten weten dat het hele terrein van 20 ha in principe beschikbaar is voor nieuwe(!) distributiebedrijven.

Daarom de vraag:

- [REDACTED]
- Waarom is voor deze ‘nieuwe’ bedrijven de Lutkemeerpolder noodzakelijk? Op een steenworp afstand zijn al veel kavels bouwrijp gemaakt en beschikbaar o.a. Polanen, Trade park, Logistic park en andere SADC terreinen en het Westelijk Havengebied. Hebben de Staten inzicht in de beschikbare terreinen en een visie op de ontwikkeling van de behoefte als ook de consequenties van ‘verdozing’ o.m. voor de mobiliteit en het leefmilieu in de stad. Willen de Staten aan GS vragen dit inzicht op korte termijn te verschaffen.

Geachte Statenleden van de Provincie Noord-Holland,
ik roep u op om het belang van een groene Lutkemeer (annex Ookmeer) te onderkennen en te onderschrijven. Neem alstublieft uw verantwoordelijkheid om deze en andere essentiële groene ruimten te behouden, in het belang van honderdduizenden mede-Amsterdammers en miljoenen MRA’ers –ter wille van het behoud van een gezond leefmilieu in een leefbare stad!

Graag hoor ik van u.

Vriendelijke groeten

[REDACTED]

Ecosysteemdiensten van de Lutkemeerpolder

Recreatie

1.5-7.5 miljoen €/jaar

Landbouw

117.600 - 194.400 €/jaar

Luchtkwaliteit

270.000 - 915.00 €/jaar

Landschap

450-1.800 €/m2 woonopp

Natuurlijke plaagbestrijding

11.500-16.100 €/jaar

Bestuiving

18.200 - 26.500 €/jaar

Irrigatie

1.700-7.200 €/jaar

Koolstof- vastlegging

11.800 - 47.200 €/jaar

Waterkwaliteit

Grondstoffen

Habitat

Spiritueel

Waterretentie

Zorg

52.000 - 83.200 €/jaar

Onderwijs

Diensten verzorgd door
de Boterbloem

INGEKOMEN 18 AUG. 2020

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

M. den Haak

BEL/BS

Telefoonnummer +31235144251

haakm@noord-holland.nl

Betreft: Verslag overleg met colleges Oostzaan en Wormerland 26 juni 2020

1 | 1

Geachte leden,

Verzenddatum

18 AUG. 2020

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het verslag toe van het overleg van de commissaris van de Koning en de portefeuillehouder Bestuur met de colleges van B&W van Oostzaan en Wormerland d.d. 26 juni 2020.

Kenmerk

1089368/1463863

Dit overleg kwam voort uit de op 11 maart 2020 gemaakte afspraak om in juni opnieuw bij elkaar te komen om de uitkomst van het mediationtraject tussen Oostzaan en Wormerland te delen. Op 26 juni jl. is afgesproken om in het najaar wederom bij elkaar te komen om de stand van zaken en ontwikkelingen te bespreken.

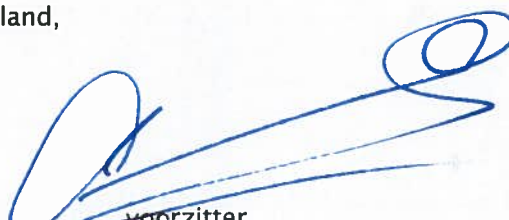
Uw kenmerk

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Deze beslissing is namens Gedeputeerde Staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast.

-Bijlage: Verslag overleg met de colleges van B&W van Oostzaan en Wormerland op 26 juni 2020

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.8.08

Verslag overleg colleges Oostzaan en Wormerland

26 juni 2020

De commissaris van de Koning (cvdK), de heer Van Dijk, heet de colleges van Wormerland en Oostzaan welkom en introduceert de recent aangetreden gedeputeerde Bestuur, mevrouw Zaal. De heer Van Dijk licht toe dat dit overleg een vervolg is op het overleg van 11 maart 2020 over het ZOO¹. De provincie hoort graag van beide colleges hoe de mediation is verlopen en wat de uitkomsten daarvan zijn. Daarbij benadrukt de heer Van Dijk nogmaals dat hij en mevrouw Zaal openheid verwachten van beide colleges. De burgemeesters Meerhof en Tange hebben in eerdere gesprekken met de provincie een beeld geschetst van een werkelijkheid die niet bestond². De provincie moest later via andere kanalen vernemen dat de werkelijke situatie een heel andere was. De provincie tilt zwaar aan transparant bestuur. De komst van de nieuwe burgemeester in Wormerland vormt een nieuwe start op basis van de eerder genoemde transparantie.

De burgemeester van Wormerland, mevrouw Michel-De Jong, licht toe dat de mediation, die vrij snel na haar aantreden is begonnen, goed is verlopen. Er is gesproken over 'oud zeer' en het is nu zaak om de afspraken die beide colleges gemaakt hebben te agenderen. Beide colleges hadden een verschil van inzicht met betrekking tot het functioneren van de directeur van de OVER-gemeenten. De laatste driekwart jaar leidde dit ook tot aansturingsproblemen rond de OVER-gemeenten. De huidige directeur is geschorst en er werd een interim-directeur aangesteld. Beide colleges erkennen het belang om grip te krijgen op de aansturing en daarom is er een Taskforce opgericht, waarin bestuurders van beide colleges zitting nemen. Daarnaast wordt er een 0-meting uitgevoerd. Deze 0-meting moet duidelijkheid geven over de financiële situatie, de bedrijfsvoering en de personele bezetting van OVER-gemeenten. De eerste resultaten zijn bekend: de situatie rondom de capaciteit en het financieel perspectief zijn niet rooskleurig. De volgende stap zal zijn om dit te koppelen aan de ambities die beide gemeenten hebben. Bestuurlijke keuzes zullen nodig zijn.

Wormerland denkt ook na over de robuustheid van de OVER-gemeenten. Het college van Wormerland heeft ook met Landsmeer gesproken. Daarnaast heeft het college van Wormerland het college van Waterland uitgenodigd voor een gesprek en Waterland heeft daar positief op gereageerd. Wormerland wil graag na het reces met de vier groenlandelijke gemeenten (te weten Wormerland, Oostzaan, Landsmeer en Waterland) om de tafel. Tot slot geeft mevrouw Michel-De Jong aan dat het college van Wormerland nog altijd behoefte heeft aan het op 11 maart jl. afgesproken overleg met de gemeente Zaanstad.

De burgemeester van Oostzaan, de heer Meerhof, geeft aan dat het college van Oostzaan zich al langere tijd zorgen maakt over de OVER-

Notulist

Marleen den Haak,
beleidsadviseur Provincie
Noord-Holland

Aanwezig

Commissaris van de Koning
de heer Van Dijk (tevens
vz.), gedeputeerde Bestuur
mevrouw Zaal, burgemeester
van Oostzaan de heer
Meerhof, burgemeester van
Wormerland mevrouw
Michel-de Jong, wethouders
van Oostzaan mevrouw Dral
en de heren Bonenkamp en
Moen, wethouders van
Wormerland de heren
Berkhout, Halewijn,
Schalkwijk en Van Waaijen,
gemeentesecretaris van
Oostzaan mevrouw Van den
Assem en kabinetschef de
heer Dalenoort.

Afwezig

Gemeentesecretaris van
Wormerland de heer Kool

¹ Zelfevaluatie Onderzoek OVER-gemeenten

² Het gaat hier om gesprekken die plaatsvonden op 23 april 2019 en 27 juni 2019 in de aanloop naar de zelfevaluatie.

gemeenten. Voor Oostzaan is het van belang dat er een sturingstraject is ingezet richting de aansturing van OVER-gemeenten en de financiën. Beide colleges vinden de 0-meting nodig. Maar het is een zware operatie en naar aanleiding van wat openbaar gaat worden, zal de raden worden gevraagd om extra financiën. Het thema van de zetelverdeling en daarmee stemverhouding in de gemeenschappelijke regeling OVER-gemeenten staat hoog op de agenda. Voor Oostzaan is het van belang dat dit zo snel mogelijk opgelost wordt, omdat nu geen sprake is van gelijkwaardigheid. En zo is er nog een aantal knelpunten. Oostzaan heeft desondanks goede verwachtingen van het ingezette traject. Beide colleges voeren ook oriënterende gesprekken met buurgemeenten.

De heer Schalkwijk, voorzitter van de GR OVER-gemeenten, vult aan dat de interim-directeur per 1 juli a.s. vertrekt. Het is gelukt om op korte termijn een nieuwe interim-directeur te vinden in de persoon van Alwin ter Voert. Daarnaast is er een grote leegloop bij het MT; er blijft één manager over. De andere managers vertrekken bijna allemaal naar de SED-gemeenten.

De heer Berkhout geeft aan dat wethouders tijdelijk dichter op teamleiders moeten gaan zitten omdat er momenteel geen middenmanagement is. Zo heeft hij recent met wethouder Dral van Oostzaan goede afspraken gemaakt met de medewerkers over het operationele vlak om voortgang te blijven houden

De heren Van Waaijen en Halewijn onderschrijven de zorgen over de leegloop bij het MT.

Mevrouw Dral vertelt dat het mediation-traject heeft geleid tot zelfreflectie en excuses. Zij maakt zich ook al langere tijd zorgen, maar is positief over de nieuwe, zeer ervaren interim-directeur. Ze benadrukt dat beide gemeenten zuinig moeten zijn op hun werknemers en die binnen moeten zien te houden. De 0-meting zal zorgen voor een eerlijk verhaal over wat er wel en niet kan en wat er nodig is.

De heer Monen noemt dat de 0-meting duidelijk maakt dat er gebrek aan aansturing was. Rust in de organisatie is nodig.

De heer Bonenkamp vult aan dat hij zich ook al langere tijd zorgen maakt. Een deel van de problemen hangt samen met de schaal van OVER-gemeenten.

Mevrouw Zaal geeft aan dat het goed is dat de mediation iets heeft opgeleverd. Op basis van wat iedereen net heeft ingebracht, en wat zij leest in de krant, vraagt ze zich af of er vanwege de capaciteitsproblemen taken door beide gemeenten niet langer kunnen worden uitgevoerd. En lukt het beide gemeenten om voldoende gekwalificeerde en enthousiaste nieuwe medewerkers te vinden voor het MT? Daarnaast wil ze weten hoe en wanneer het probleem van de verouderde GR met de afspraken over de stemverhouding wordt opgelost. En tot slot is zij benieuwd hoe beide gemeenten naar de toekomst kijken. Landsmeer heeft immers duidelijk aangegeven dat zij een bestuurlijke fusie nodig hebben. De raden van Oostzaan en Wormerland hebben naar aanleiding van het ZOO besloten om bestuurlijk zelfstandig te willen blijven. Het lijkt erop dat het college van Oostzaan iets meer open lijkt te staan voor deze verkenning met als mogelijke stip op de horizon een bestuurlijke fusie dan het college van Wormerland. Zij vraagt zich daarbij af wanneer beide gemeenten hun

raden gaan meenemen en informeren. De heer Van Dijk vult aan dat hij recent met de fractievoorzitters van Landsmeer overleg heeft gevoerd over de burgemeestersvacature.

Mevrouw Michel-De Jong antwoordt dat OVER-gemeenten inderdaad een kleine organisatie is, maar dat de organisatie op de hoofdtaken alles aan kan. Het is de vraag hoe de problematiek precies is ontstaan; door het gebrek aan aansturing van de directie van OVER-gemeenten of door de bestuurlijke onrust tussen beide colleges? In dit verband merkt mevrouw Dral op dat het heel duidelijk is waar het probleem ligt. Zij heeft als toenmalig voorzitter van het DB en AB al in maart 2019 aangegeven dat zij zich zorgen maakte om de organisatie in de zin dat er een hoge werkdruk was onderin de organisatie. Daarbij miste zij de benodigde transparantie in de cijfers op het niveau van de directie en het managementteam. Dat zij dit al in maart 2019 heeft aangegeven, is ook besproken in de mediation en toen erkend door de heren Berkhout en Schalkwijk. Zij merkt verder op dat ook andere leden van het college van Oostzaan in 2019 in zowel het DB als het AB meerdere malen hebben aangegeven dat er zorgen waren over het functioneren van de directie en het management. De Taskforce gaat samen met de nieuwe interim-directeur beslissen over de invulling van de organisatie en hoe de werknemers te behouden. Het probleem van de stemverhouding is nog niet opgelost. Wormerland vraagt zich af hoe belangrijk dit nog is als er ingezet gaat worden op verbreding met groen-landelijke gemeenten. Voor Oostzaan is het echter wel een belangrijk punt en daarom hebben beide gemeentesecretarissen de opdracht gekregen om na het zomerreces een verkenning te starten om dit probleem op te lossen. Wormerland doet eerst op college-niveau een verkenning met buurgemeenten en daarna betreft het college de raad.

De heer Meerhof antwoordt dat er al heel lang divergerende opvattingen tussen beide gemeenten zijn over wat er verwacht wordt van OVER-gemeenten. Als er prioriteiten worden gesteld, kunnen beide gemeenten hun taken nog wel uitvoeren. Maar het is niet goed om de hele tijd met interim-krachten te moeten werken. Het probleem van de stemverhouding moet wat Oostzaan betreft inderdaad op korte termijn opgelost worden.

De heer Van Dijk geeft aan dat het niet handig is als beide colleges bij de verkenning met buurgemeenten een andere aanvliegroute hebben en hamert op het belang van het betrekken van de gemeenteraden bij deze discussie en verkenning.

De heer Monen reageert dat het college van Oostzaan zeker met de raad in gesprek wil gaan. Daarbij zullen verschillende modellen aan bod komen, dus ook de bestuurlijke fusie. De heer Bonenkamp vult aan dat Oostzaan al veel gesproken heeft met Landsmeer. Beide gemeenten zullen water bij de wijn moeten doen om dichterbij elkaar te komen. De heer Meerhof geeft aan dat een gesprek tussen de raden van Oostzaan en Landsmeer ook nodig is.

Mevrouw Michel-de Jong sluit daarop aan dat Wormerland zich ook de vraag stelt hoe robuust de organisatie OVER-gemeenten nog is? Het creëren van massa is nodig en dat kan op verschillende manieren, bijvoorbeeld door uitbreiding van de samenwerking met een andere gemeente of door een bestuurlijke fusie. Het kader dat het college van Wormerland van de raad heeft gaat uit van samenwerking. Het college opereert binnen dit kader. Daarop reageert de heer Van Dijk dat het altijd verstandig is om binnen het kader van de raad te opereren. De heer Van

Dijk en mevrouw Zaal danken iedereen voor zijn/haar inbreng. Van dit gesprek zal een verslag worden gemaakt dat ter informatie naar de gemeenteraden van Wormerland en Oostzaan en Provinciale Staten wordt gestuurd. Afgesproken wordt dat er in het najaar wederom een gesprek zal plaatsvinden tussen beide colleges, de gedeputeerde Bestuur en de commissaris van de Koning. Tevens zal het gesprek met Zaanstad worden ingepland na het zomerreces.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3902
Extern Zaak ID	1464978
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	13.q
Omschrijving	Motie 2019-102 Hoge Nood (B-agenda (trekkende cie.) M&B 31-08-2020, C-agenda EFB 31-08-2020 en C- agenda NLG 24-08-2020)
Organisatieonderdeel	BEL/GRN

Bijlagen
3. M102-2019.pdf
4. Kaart.pdf
Brief aan PS over motie 2019-102 Meer toiletten erbij maakt iedereen blij.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	24 augustus 2020
Natuur Landbouw & Gezondheid	24 augustus 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 augustus 2020
Mobiliteit & Bereikbaarheid	31 augustus 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

Op 11 november 2019 hebben Provinciale Staten een motie aangenomen, waarin aandacht wordt gevraagd voor het belang van de beschikbaarheid, vindbaarheid en toegankelijkheid van (openbare) toiletten. In een brief lichten Gedeputeerde Staten toe hoe zij deze motie uitvoeren.

M102/11-11-2019

AANGENOMEN

Provinciale Staten van Provincie Noord-Holland bijeen te Haarlem op 11 november 2019 ter bespreking van de begroting,

Motie: Meer toiletten erbij maakt iedereen blij

Constaterende dat:

- Mobiliteit, natuurbeheer en recreatie belangrijke kerntaken zijn van de provincie;
- Iedereen zo'n vijf tot acht keer per dag naar het toilet moet;
- Eén op de tien Nederlanders af en toe tot vaak thuisblijft vanwege het ontbreken van openbare toiletten¹;
- Busstations, park&rides, natuurgebieden en toeristische overstappunten (TOP's) vaak (nog) geen toiletten hebben;
- Nederland het VN-Verdrag Handicap heeft ondertekend en geratificeerd, en zich daarmee verplicht de buitenruimte en het openbaar vervoer toegankelijk te maken voor iedereen;
- Steeds meer gemeenten, provincies en natuurorganisaties werk maken van openstelling van toiletten in hun eigen gebouwen en bij winkels en horeca in het centrum en/of investeren in openbare toiletunits, en deze aanmelden op de HogeNood-app;

Overwegende dat:

- Iedereen zich vrij zou moeten voelen om de deur uit te gaan;
- De wens is dat mensen de auto laten staan en vaker het openbaar vervoer of de fiets nemen als dat kan.

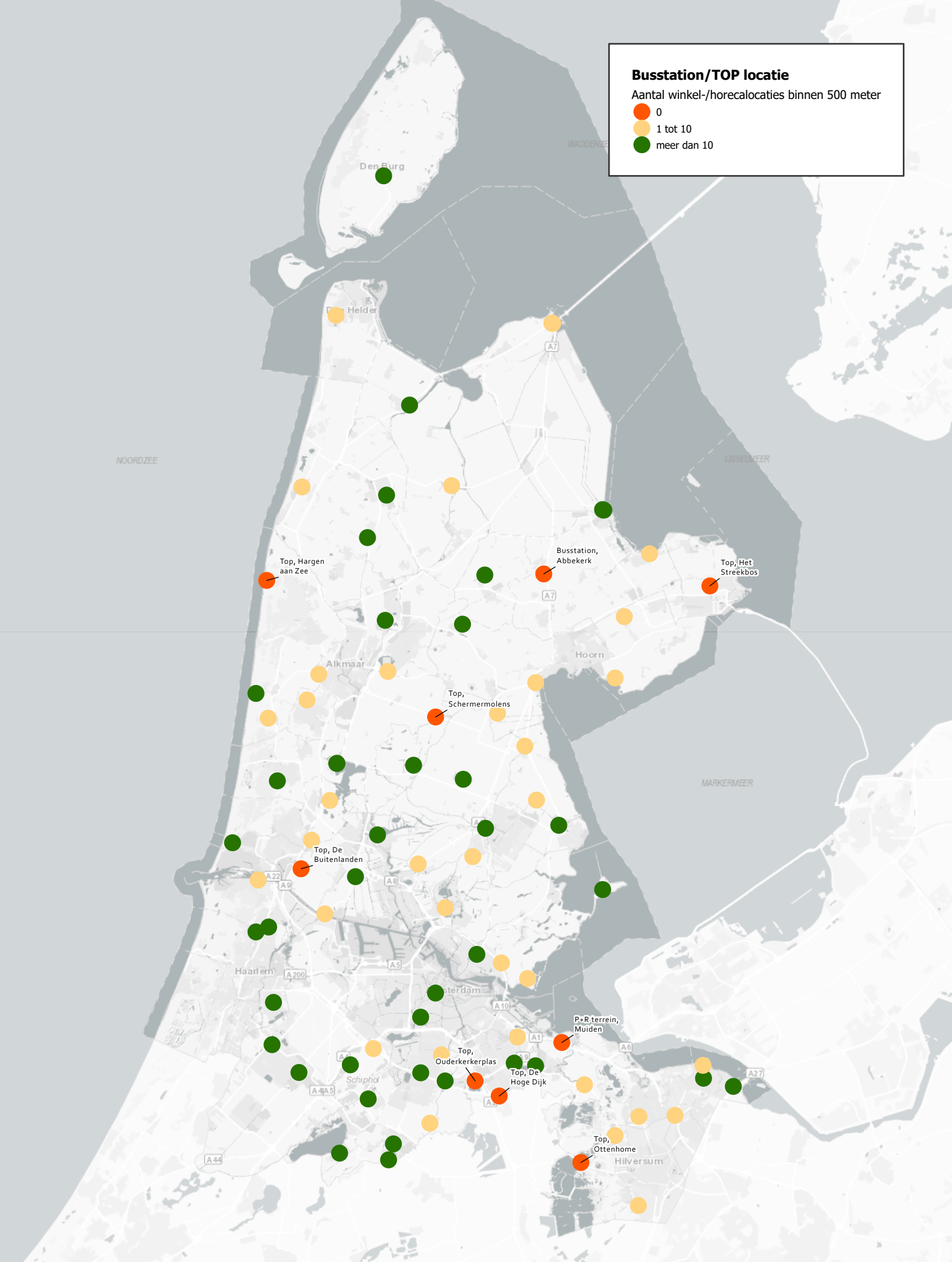
Roepen het college van Gedeputeerde Staten op om:

- Te inventariseren bij welke busstations, natuurgebieden/bezoekerscentra, snelfietsroutes en toeristische overstappunten (openbare) toegankelijke toiletten in onze provincie ontbreken;
- Bij locaties zonder toiletten afspraken te maken met nabijgelegen horeca-gelegenheden of winkels over toiletgebruik door passanten en deze aan te melden bij de HogeNood-app; en waar geen horeca is, te kijken of een openbaar toilet te realiseren is.

En gaat over tot de orde van de dag.

Wil van Soest, 50PLUS / Partij van de Ouderen

¹ Bron: onderzoek van ECORYS gecombineerd met gegevens van de Maag Lever Darm Stichting en Continentie Stichting Nederland: Er zijn 2 miljoen buikpatiënten en 1,5 miljoen blaaspatiënten, van wie één op de vier regelmatig tot vaak thuisblijft vanwege een gebrek aan toiletten, en één op de drie soms. Dit zijn ruim 5 resp. 6% van de 17 miljoen Nederlanders, samen één op de tien.

0 5 10
Km.

Bron: Provincie Noord-Holland, LISA

Datum: 21-7-2020

Aanwezigheid van horeca en winkels rondom busstations en TOP locaties

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. G.M. Biermann

BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143805

biermann@noord-holland.nl

1 | 3

Betreft: Motie 2019-102, 'Meer toiletten erbij maakt iedereen blij'

Verzenddatum

19 AUG. 2020

Geachte leden,

Kenmerk

1464978/1464982

Op 11 november 2019 hebben uw Staten motie 102 aangenomen, getiteld 'Meer toiletten erbij maakt iedereen blij' (**bijlage 1**). In deze brief lichten wij toe hoe wij uitvoering geven aan deze motie.

Uw kenmerk

De motie adresseert een probleem dat vermoedelijk iedereen kent: hoge nood wanneer men op pad is. In zo'n situatie is men aangewezen op openbare toiletten of toiletten in winkels en horeca. Dit kan tot ongemakkelijke situaties leiden, zeker voor mensen met buik- en plasproblemen, die vanwege een medische aandoening vaak snel toegang tot een toilet nodig hebben. Hoge nood is een reëel probleem voor een grote groep mensen.

Gelukkig komt het vraagstuk steeds meer in de aandacht. De door uw Staten aangenomen motie getuigt hiervan. Een ander mooi voorbeeld is het platform HogeNood (www.hogenood.nu), waarin een groot aantal partners samenwerken om de beschikbaarheid, vindbaarheid en toegankelijkheid van (openbare) toiletten te verbeteren. HogeNood kent ook een app, waarmee mensen (openbare) toiletten kunnen vinden en ook toevoegen. Daarnaast kan men via deze app beoordelen hoe schoon de toiletten zijn.

Motie

In uw motie vraagt u ons college twee dingen. Als eerste vraagt u ons om te inventariseren bij welke busstations, natuurgebieden/bezoekerscentra, snelfietsroutes en toeristische overstappunten (openbare) toiletten in onze provincie ontbreken. Daarnaast vraagt u ons om bij locaties zonder toiletten afspraken te maken met nabijgelegen horecagelegenheden of winkels over toiletgebruik door passanten en deze aan te melden bij de HogeNood-app; en waar geen horeca is, te kijken of een

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

openbaar toilet te realiseren is. Hierna gaan wij achtereenvolgens op beide zaken in.

Inventarisatie

Het eerste punt van de motie, de inventarisatie, hebben wij uitgevoerd. Dit was nog niet eenvoudig, omdat er geen databestanden bestaan van alle (openbare) toiletten. Ook zijn sommige in de motie genoemde locaties geen geografisch punt, maar een groter gebied zoals 'natuurgebieden' of 'snelfietsroutes' (deze laatste zijn overigens nog niet aanwezig in Noord-Holland). Wij hebben daarom gezocht naar wat wél mogelijk was. Zo konden wij in beeld brengen op welke afstand van busstations en toeristische overstappunten (TOP-locaties) er winkel- of horecagelegenheden zijn, waar vaak een toilet is. Ten aanzien van bezoekerscentra gaan we ervan uit dat deze altijd een (openbaar) toilet hebben. Deze hebben we dus niet in de bovenstaande analyse meegenomen. Dit leidde tot het volgende beeld:

	Totaal	Horeca/winkel binnen 250 meter (3 min. lopen)	Horeca/winkel binnen 500 meter (6 min. lopen)
TOP-locaties	62	45 (73%)	55 (89%)
Busstations	22	20 (91%)	20 (91%)

In de bijgevoegde kaart (**bijlage 2**) ziet u welke TOP-locaties en busstations goed scoren en welke 'problematisch' zijn.

Meer toiletten erbij maakt iedereen blij

Dat brengt ons bij het tweede punt uit de motie. In bovenstaande analyse wordt ervan uitgegaan dat als er winkels of horeca in de nabijheid zijn, mensen a) deze weten te vinden, en b) zij daar ook van het toilet gebruik kunnen maken. De ervaringen hiermee zijn wisselend. De HogeNood-app helpt hierbij. Hoe meer winkels en horeca hun toiletten aanmelden bij deze app, hoe makkelijker toiletten vindbaar zijn. Daarom zijn wij voornemens om deze app via onze eigen social media-kanalen onder de aandacht te brengen. Wij willen hierdoor ondernemers op een positieve manier verleiden om hun toiletten beschikbaar te stellen, waarbij gastheerschap en medemenselijkheid centraal staan. Wij denken ook dat dit een aanzienlijk effectiever aanpak is dan wanneer de provincie zelf afspraken gaat maken over toiletbezoek met duizenden afzonderlijke ondernemers in Noord-Holland, of zelfstandig locaties gaat aanmelden bij de HogeNood-app.

Ten slotte is het natuurlijk gewenst dat wij de locaties waar wij zelf zeggenschap over hebben of invloed op kunnen uitoefenen, zoveel mogelijk van een openbaar toilet voorzien. Mede op instigatie van uw Staten

is het provinciehuis, paviljoen Welgelegen, sinds november 2019 opgenomen in de HogeNood App. Het provinciekantoor aan het Houtplein en het Huis van Hilde waren al aangemeld. Aanvullend hierop kunnen wij bijvoorbeeld bij het verstrekken van subsidies voor TOP's specifiek aandacht vragen voor het belang van een openbaar toilet in de nabijheid. Daarnaast zullen wij bij de recreatieschappen aandacht vragen voor dit onderwerp en er bij de aanleg van recreatieve routenetwerken aandacht voor hebben. Ten slotte kunnen wij in overleg treden met de eigenaren van busstations (doorgaans gemeenten) om de aldaar (meestal) aanwezige toiletten beschikbaar te maken voor passanten, of hen te verzoeken er alsnog toiletten te realiseren.

Ten slotte

Meer toiletten erbij maakt iedereen blij. Uw motie adresseert een belangrijk vraagstuk. Zeker in de huidige Corona-crisis, waarbij mensen vaker thuis zijn en minder sociale contacten hebben, is het belangrijk dat mensen regelmatig naar buiten gaan. Voor een grote groep mensen kan dat alleen als er geen zorgen zijn over de beschikbaarheid van toiletten. In deze brief hebben wij aangegeven hoe wij uw motie uitvoeren. Wij stellen u voor de motie hiermee als afgedaan te beschouwen, en zullen op de hierboven beschreven wijze ons steentje bijdragen aan de beschikbaarheid, vindbaarheid en toegankelijkheid van (openbare) toiletten.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

2 bijlagen:

- Motie 2019-102, 'Meer toiletten erbij maakt iedereen blij'
- Kaart

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3517
Extern Zaak ID	316511
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	14.a
Omschrijving	Social Return: Brief GS aan PS inz. Social return voortgang 2020 (C-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	CZ/SI

Bijlagen
Brief aan PS over voortgang social return 2020.pdf
Social return in 1 oogopslag 2020.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	6 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De provincie Noord-Holland maakt bij de inkoop van producten en diensten afspraken met contractpartners om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt meer kans te geven op een baan: social return.

De rapportage social return 2020 geeft inzicht in de voortgang die contractpartners boeken bij het realiseren van sociale impact.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. M.J.A.C. in 't Veen

CZ/SI

Telefoonnummer +31235144736

veenm@noord-holland.nl

1 | 2

Betreft: Voortgang social return 2020

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Geachte leden,

Kenmerk

316511/1436551

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het volgende toe:

Uw kenmerk

De voortgangsrapportage 'Social return in één oogopslag 2020'. In dit overzicht treft u de voortgang aan van social return vanaf januari 2015 tot mei 2020:

- Vanaf januari 2015 zijn met 51 contractpartners uitvoeringsafspraken gemaakt over social return;
- Tot nu toe zijn door contractpartners 294 mensen aan werk(ervaring) geholpen;
- Per contract wordt gemiddeld een percentage van 3,6% van de totale opdrachtwaarde opgelegd als social return verplichting;
- Voor contractpartners is inkopen bij een sociale onderneming toegestaan als invulling van de social return verplichting. Dat heeft in het afgelopen jaar plaatsgevonden voor een bedrag van € 392.832,-;
- Contractpartners hebben 1.186 uren geleverd aan sociale initiatieven om mensen dichterbij werk te brengen. Zie www.noord-holland.nl/socialreturn voor een aantal voorbeelden.

De voortgangsrapportage is een momentopname aangezien de social return verplichting van toepassing is op de totale contractduur. Pas na afloop van een contract kan er een definitief oordeel over de mate van succes worden gevormd. De uitvoering wordt op continue basis gemonitord via online tool WIZZR en in gesprek met contractpartners.

De provincie heeft diverse doelgroepen aangemerkt met afstand tot de arbeidsmarkt. Het is aan contractpartners of zij iemand in dienst nemen, een leerwerkplek aanbieden of mensen een steuntje in de rug geven door het bieden van een opleiding, extra begeleiding of een stage. Ook sociaal inkopen en het ondersteunen van sociale initiatieven, gericht op arbeidsparticipatie, behoren tot de mogelijkheden.

In 2019 heeft een extern bureau de uitvoering van het social return beleid geëvalueerd. Dit betrof een kwalitatief en kwantitatief onderzoek

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

naar alle lopende en afgeronde contracten. Er is beoordeeld hoe de provincie social return heeft geborgd in het ambtelijk proces en hoe de markt de social return verplichting ervaart. De resultaten waren zeer positief en het onderzoek leverde 10 aanbevelingen op om de impact van social return nog verder te vergroten. Conform GS-besluit van 3 december 2019 is dit verruimde social return beleid momenteel in uitvoering.

De landelijke coronamaatregelen hebben een grote impact. Zolang opdrachten van de Provincie Noord-Holland in uitvoering zijn, blijft de social return verplichting van kracht omdat dit als contracteis voorafgaand aan de opdracht is meegegeven. Als er knelpunten in de uitvoering van een opdracht ontstaan dan wordt samen met de contractpartner naar een passende oplossing voor social return gezocht.

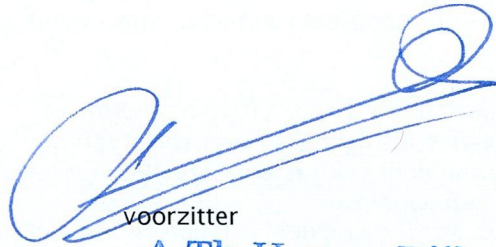
Conform GS-besluit van 3 december 2019 wordt u periodiek over de voortgang van social return geïnformeerd via 'Social return in één oogopslag':

- Eerste kwartaal 2021;
- Eerste kwartaal 2022;
- Eerste kwartaal 2023 wordt de uitvoering van het social return beleid herijkt.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Social return in één oogopslag 2020

Social return in één oogopslag

Creëren van kansen voor iedereen met afstand tot de arbeidsmarkt

51 contractpartners
met social return verplichting
(jan. 2015 – mei 2020)

€ 392.832,- sociaal ingekocht
door contractpartners bij een
sociale onderneming

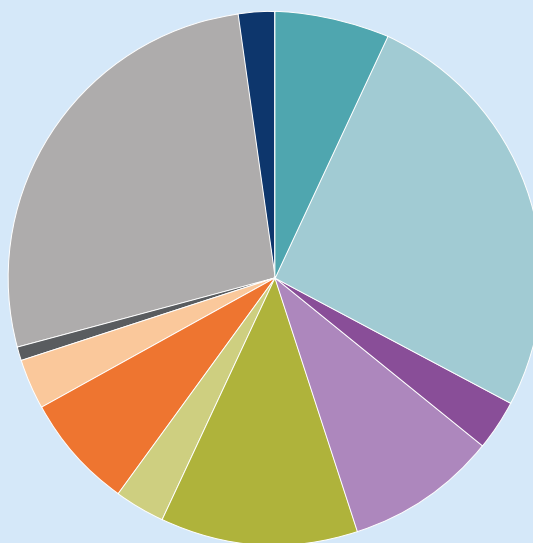
294 mensen
met een afstand tot de arbeidsmarkt
aan werk(ervaring) geholpen

1.816 uur sociale initiatieven
gericht op arbeidsparticipatie,
ondersteund met inbreng van kennis

Doelgroepen ingezet door contractpartners

WW < 1 jaar (min 3 maanden in de uitkering)	7%
WW > 1 jaar	26%
WWB (incl. IOAW/ OAZ/ BBZ)	3%
Participatiewet, zonder arbeidsbeperking < 2 jaar uitkering	9%
Participatiewet, zonder arbeidsbeperking > 2 jaar uitkering	12%
WIA/ WAO	3%
WAZONG	7%
Participatiewet met arbeidsbeperking vastgesteld door UWV	3%
WSW	1%
Leerlingen (BOL/BBL)	27%
Stage voor leerling VSO/Praktijkonderwijs	2%

Peiling 2017

Peiling 2018

Peiling 2019

Peiling 2020

	Peiling 2017	Peiling 2018	Peiling 2019	Peiling 2020
Lopende contracten met SR	15	32	36	41
Afgeronde contracten met SR			10	10
Inkoopwaarde contracten met SR verplichting	€ 97.644.388,-	€ 279.566.765,-	€ 630.341.890,-	€ 656.031.366,-
Te realiseren SR waarde	€ 2.304.067,-	€ 4.641.044,-	€ 11.898.771,-	€ 12.490.692,-
Gerealiseerde SR waarde	€ 1.237.158,-	€ 1.890.577,-	€ 3.085.389,-	€ 5.553.854,-
Totaal aantal mensen aan werk(ervaring) geholpen	62	96	181	294

De provincie Noord-Holland heeft social return toegepast bij 51 opdrachten: 40 diensten, 9 werken, 1 concessie en een levering op initiatief van de opdrachtnemer. Met 15 nieuwe contractpartners worden binnenkort social return afspraken gemaakt. Het percentage social return varieert tussen 1% en 7%. De gegevens zijn cumulatief.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3684
Extern Zaak ID	1438298
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	14.b
Omschrijving	Monumenten: Benoemen Loods Herbestemming NH (C-agenda EFB 31-8-2020; in de brief wordt gevraagd of u behoefte heeft aan een nadere kennismaking met de nieuwe loods. In de eerstkomende vergadering van de commissie EFB zal deze behoefte worden gepeild).
Organisatieonderdeel	BEL/RE&E

Bijlagen
Brief aan PS over loods Herbestemming monumenten NH.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	6 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

De provincie heeft de heer K. Telgenhof benoemd tot Loods Herbestemming Monumenten Noord-Holland. De loods jaagt herbestemming en duurzame benutting van monumenten aan, brengt vraag en aanbod bij elkaar en ondersteunt initiatiefnemers met haalbare planvorming.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. E. van der Kleij

BEL/REE

Telefoonnummer +31235143596

kleije@noord-holland.nl

1 | 2

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Kenmerk

1438298/1438316

Uw kenmerk

Betreft: Loods Herbestemming Monumenten NH

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij u het volgende besluit van ons college ter kennis:

- De heer K. Telgenhof te benoemen tot Loods Herbestemming Monumenten Noord-Holland.
- De werkperiode van de loods vast te stellen op drie jaar; van 1 augustus 2020 tot 1 augustus 2023, met mogelijkheid verlenging tot 1 augustus 2024.

In het Cultuurbeleid 2017-2020 "Cultuur in ontwikkeling" is opgenomen dat de provincie Noord-Holland herbestemming van monumenten wil aanjagen door vraag en aanbod bij elkaar te brengen en door eigenaren van monumenten te stimuleren en te ondersteunen bij het herbestemmen van monumenten.

Wij hebben tot benoeming besloten omdat herbestemming in het komend cultuurbeleid een belangrijk thema blijft, het instrument loods positief werkt en de opdracht aan de huidige loods, de heer P. Oussoren is verlopen. De benoeming volgde na opdracht tot externe werving- en selectie.

Dat het instrument loods positief werkt blijkt uit het omvangrijke overdrachtdossier van de huidige loods, waarin jaarlijks ruim dertig projecten en processen staan die verder zijn gebracht en deels tot onomkeerbare resultaten hebben geleid. De heer Oussoren heeft zijn ervaringen en aanbevelingen verwerkt in een handboek dat bij zijn afscheid aan de provincie zal worden aangeboden. Vanwege de Coronacrisis is dit voorzien in het najaar van 2020.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

De heer Telgenhof is als zelfstandig adviseur betrokken geweest bij de planning en uitvoering van vele herbestemmingen van monumenten, onder meer in opdracht van Professionele Organisaties voor Monumentenzorg (POM). Vanaf 2018 tot eind 2020 werkt de heer Telgenhof parttime als aanjager herbestemming van agrarisch erfgoed bij de provincie Zuid-Holland. Hij zal de functie Loods Herbestemming Monumenten Noord-Holland voor 24 uur per week vervullen.

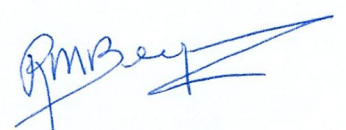
De heer Telgenhof zal daarbij het accent verschuiven naar de herbestemming van religieus en agrarisch erfgoed in Noord-Holland Noord, omdat daar in de komende jaren de grootste opgaven worden verwacht. Naast herbestemmen zit dit vooral in economisch haalbare benutting naast bestaand gebruik, het zogenaamde "bijbestemmen".

Vanwege het beoogde onafhankelijke karakter van de functie is besloten tot het formeel verstrekken van een opdracht. De benoeming is in beginsel voor drie jaar, vanaf 1 augustus 2020 tot 1 augustus 2023, met mogelijkheid tot verlenging met 1 jaar.

De werkperiode van de loods zal na 1 jaar worden geëvalueerd.

Mocht u belangstelling hebben om nader kennis te maken met de nieuwe loods, dan vernemen wij dat graag.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

INGEKOMEN - 1 JULI 2020

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. R.G.J. de Jong

AD/STAF

Telefoonnummer +31235143771

jongrg@noord-holland.nl

1 | 2

Betreft: Nieuwe dienstauto's GS

Geachte leden,

In december 2019 hebben wij een profiel vastgesteld voor de nieuwe dienstauto's waarbij is afgezien van auto's die volledig met fossiele brandstoffen worden aangedreven en waarbij de kosten van het GS-vervoer op ongeveer het huidige niveau blijven. Met deze brief informeren wij u over onze definitieve keuze.

Wij zijn voor de komende leaseperiode van drie jaar uit gekomen op één elektrische (Audi e-tron 55 quattro) en drie hybride dienstauto's (BMW X5 xDrive 45e). Met de keuze voor een mix van één elektrische en drie hybride dienstauto's kan in principe het woon-werk verkeer geheel elektrisch worden uitgevoerd. Hiermee zetten we een grote stap naar volledige verduurzaming van het dienstvervoer over drie jaar.

Volledig elektrisch vervoer blijft onze ambitie, maar de actieradius van het huidige aanbod van volledig elektrisch aangedreven dienstauto's is nog te beperkt.

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Kenmerk

1287853/1435055

Uw kenmerk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Nu overstappen op vier elektrische auto's, zou daarom zorgen voor planningsproblemen en te hoge kosten. Wij verwachten deze stap wel bij een volgende leaseperiode te kunnen maken.

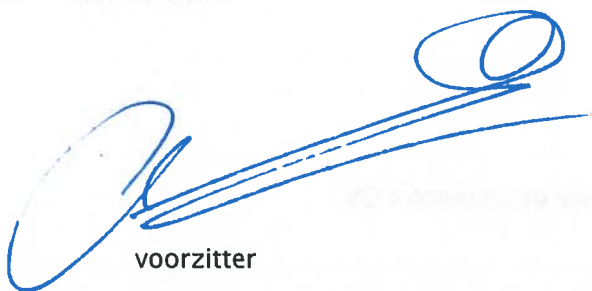
Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast.

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3655
Extern Zaak ID	1443744
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	16.a
Omschrijving	GS en PS zaken: Protocol bedreiging bestuurders (C-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	AD/KAB

Bijlagen
Brief aan PS over protocol bedreiging statenleden en duo-commissieleden.pdf
Bijlagen 1 Toelichting stroomschema bedreiging bestuurders.docx
Bijlage 3_Stroomschema protocol bedreiging PS leden.docx
Bijlage 4 t_m 6 vormen van bedreiging.docx

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	6 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

Toelichting voor de openbare besluitenlijst:

Bedreiging van mensen die werkzaam zijn in de publieke sector is een actueel maatschappelijk onderwerp. Vanuit het principe van goed werkgeverschap worden situaties waarbij bestuurders geconfronteerd worden met ongewenst gedrag serieus genomen. Om die reden is een protocol uitgewerkt voor de leden van het college van Gedeputeerde Staten, Statenleden en duo-commissieleden.

Interne toelichting GS:

Met de vaststelling van het protocol wordt een coördinator aangewezen die meldingen van ongewenst gedrag en agressie verwerkt en een ondersteunende en faciliterende rol heeft voor betrokkenen. Ook is eventuele (psychische) nazorg opgenomen in het protocol.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. N. Jacobsen

AD/KAB/KAB

Telefoonnummer +31235145767

jacobsenn@noord-holland.nl

1 | 2

Betreft: Protocol bedreiging statenleden en duo-commissieleden

Verzenddatum

- 1 JULI 2020

Geachte leden,

Kenmerk

1443744/1443748

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het protocol bedreiging statenleden en duo-commissieleden toe.

Uw kenmerk

Bedreiging van mensen die werkzaam zijn in de publieke sector is een actueel maatschappelijk onderwerp. Vanuit het principe van goed werkgeverschap worden situaties waarbij bestuurders geconfronteerd worden met ongewenst gedrag serieus genomen. Het doen van meldingen is van belang voor de provincie om bestuurders te ondersteunen en waar nodig faciliterend op te treden bij het doen van aangifte.

Op 30 juni 2020 is het protocol bedreiging bestuurders vastgesteld. Met de invoering van het protocol is de coördinatie van meldingen belegd bij de plaatsvervangend kabinetschef. Eventuele (psychische) nazorg is binnen de provincie belegd bij de Arbo-specialist.

Gezien ook Statenleden te maken kunnen krijgen met situaties waarvan zij melding willen doen bij de provincie Noord-Holland, is ook voor de leden van Provinciale Staten een protocol uitgewerkt.

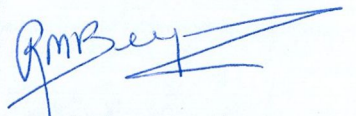
Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Dreef 3
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

Meldingen en incidenten van Statenleden en (duo)-commissieleden kunnen vanaf heden conform protocol worden afgehandeld.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

3 bijlage(n)

1. Toelichting stroomschema protocol bedreiging bestuurders
2. Stroomschema protocol bedreiging Statenleden en (duo)-commissieleden
3. Vormen van gevaar

Bijlage 1: Toelichting op het stroomschema bedreiging bestuurders**1. Soort gevaar**

Is er sprake van agressie of bedreiging en is er sprake van acuut gevaar? (De verschillende vormen van geweld zijn uitgewerkt in de bijlage 3 t/m5).

a. Intern kan in eerste instantie contact worden opgenomen met de beveiliging en de BHV via 2222 indien nodig kan contact worden gezocht met de wijkagent via het algemene nummer van de politie: 0900-8844.

Indien de bestuurder zich op locatie bevindt dan kan de politie worden gebeld via 112.

b. Indien het incident geen acuut gevaar oplevert kan het worden afgehandeld met een melding ter kennisname bij de AD/provinciesecretaris, de commissaris van de Koning (cdK) en de coördinator agressie en geweld (plv. Kabinetschef (hierna: plv. KC) (zie 3b).

2. Taken plv. kabinetschef

Indien het slachtoffer een gedeputeerde betreft dan wordt melding van het incident bij de AD/provinciesecretaris en bij de cdK gedaan. Indien het de cdK zelf betreft wordt dit gedeeld met de AD/provinciesecretaris. Betreft het slachtoffer een statenlid of duo-commissielid dan wordt melding gedaan bij de griffier en ter kennisneming bij de cdK. De plv. KC heeft vervolgens een coördinerende en ondersteunende of faciliterende rol. Hij voorziet het slachtoffer van informatie, hij biedt begeleiding en organiseert waar nodig eventuele afspraken voor het nemen van vervolgstappen. De plv. KC zorgt ook dat het daarvoor bestemde registratieformulier van HR wordt ingevuld. Door gebruik te maken van het formulier kunnen indien nodig Arbo-procedures in gang worden gezet en daarbij wordt door de registratie het aantal meldingen/incidenten bijgehouden gemaakt.

Betrokkenen

- Bij bedreiging van de cdK wordt de provinciesecretaris en de kabinetschef geïnformeerd. De kabinetschef informeert de minister van BZK. De loco-cdK neemt de interne en externe communicatie over indien nodig.
- Bij bedreiging van een gedeputeerde wordt de provinciesecretaris en de cdK geïnformeerd.
- Bij bedreiging van een statenlid wordt de statengriffier, cdK en provinciesecretaris geïnformeerd.

3. Het doen van aangifte

Voor het doen van aangifte is het belangrijk om als werkgever, indien gewenst, te faciliteren en ondersteuning te bieden met kennis en aanwezigheid.

Aangifte dient altijd te worden gedaan na ernstig geweld, zoals mishandeling of wapengebruik.

En eveneens na bedreiging met ernstig geweld of de dood of als er schade is die (mogelijk) op de dader kan worden verhaald (bijlage 3 t/m5 vormen van geweld). Als werkgever is het van belang om de verantwoordelijkheid te nemen voor het doen van aangifte en dit niet aan het slachtoffer over te laten. De plv. KC heeft een coördinerende rol bij de begeleiding van het slachtoffer bij het doen van aangifte en het slachtoffer te informeren over de verschillende mogelijkheden (zie 3a).

De plv. KC werkt samen met de sectormanager van communicatie om de interne en externe communicatie af te stemmen.

Communicatie inzake incident

- Het slachtoffer communiceert zelf niet over het incident.

- De plv. KC treedt op als contactpersoon voor het ontvangen van post van het Openbaar Ministerie, politie, of slachtofferhulp. Dit indien het slachtoffer domicilie heeft gekozen of een verklaring onder nummer heeft gedaan (zie 3a).
- Communicatie bepaalt met betrokkenen hoe intern over het incident wordt gecommuniceerd.
- Communicatie zorgt voor externe communicatie in de vorm van: persberichten en brief aan dader over voornemen aangifte doen.

3a. Indien het nodig blijkt om aangifte te doen kan dit door contact op te nemen met de wijkagent via het algemene nummer van de politie via het nummer: 0900-8844. Het is van belang om te melden dat het gaat om bedreiging van een medewerker in de publieke sector zodat er een VPT-code (veilige publieke taak) aan de verklaring wordt toegevoegd. De politie is verplicht om bij een VPT-aangifte de aangever en/of het slachtoffer domiciliekeuze aan te bieden.

Er zijn verschillende manieren om aangifte te doen.

- Aangifte kan door het slachtoffer zelf worden gedaan.
- Het slachtoffer kan er ook voor kiezen om dit deels anoniem te doen door bij het afleggen van de verklaring de adresgegevens van de werkgever te gebruiken (domicilie kiezen).
- De provincie kan ook aangifte doen. Het advies van JZ over wie namens de provincie aangifte kan doen ziet er als volgt uit:
 - Betreft het een gedeputeerde, dan kan de cdK aangifte doen. De cdK vertegenwoordigt de rechtspersoon in en buiten rechte (artikel 176, eerste lid Provinciewet). De cdK heeft tevens vanuit zijn eigen portefeuille een gelijkwaardige relatie met zijn collega-bestuurders.
 - Betreft het statenleden, dan zou de cdK aangifte kunnen doen vanuit zijn rol als voorzitter van PS (artikel 9 Provinciewet). De cdK zou eventueel deze bevoegdheid kunnen overdragen aan het hoofd Kabinet op grond van artikel 176, tweede lid, van de Provinciewet. Hiervoor zou een machtiging van de cdK aan het hoofd Kabinet nodig zijn.
 - Omdat de griffier in een ondergeschiktheidsrelatie zit met PS, zou het minder logisch zijn dat de griffier ten behoeve van de statenleden aangifte doet. In het kader van het dualisme zou het ook niet logisch zijn dat de provinciesecretaris, als hoofd van het ambtelijk apparaat aangifte doet ten behoeve van een statenlid.

3b. Indien het niet nodig is om aangifte te doen van het incident is het evengoed wel belangrijk om melding te doen van het incident bij de politie of bij meld misdaad anoniem (M).

4. Nazorg

Voor de opvang en nazorg van het slachtoffer en eventueel voor gezinsleden kan de plv. KC het slachtoffer doorverwijzen naar de Arbo-specialist van HR. Het bieden van hulp aan werknemers naar aanleiding van een incident maakt al deel uit van de huidige werkwijze van HR. De Arbo-specialist kan ondersteunen en faciliteren bij de volgende zaken:

- Registratie van het incident. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van het meldingsproces van HR. De Arbo-specialist kan ondersteuning bieden bij het invullen van het hiervoor opgestelde meldingsformulier (voor bestuurders).
- Aanbieden van psychologische hulp (via bestaande raamcontracten).
- Doorverwijzen naar andere hulpverlenende organisaties.

5. Overige maatregelen

Naast opvang en nazorg kan het zijn dat naar aanleiding van een incident bepaalde maatregelen getroffen moeten worden. De plv. KC overlegt hierover met de algemeen directeur. Indien nodig zorgt de plv. KC vervolgens dat facilitair management of HR wordt ingeschakeld.

5a. Facilitair management kan worden ingezet indien het nodig is om maatregelen te nemen ten aanzien van de beveiliging van het gebouw, maatregelen ter voorkoming van incidenten,

maatregelen ten aanzien van de beveiliging van het slachtoffer en/of gezinsleden, inhuur van extra beveiligingspersoneel, instructie en begeleiding van werknemers over de genomen maatregelen.

5b. HR kan worden ingeschakeld indien er behoefte is aan het aanbieden van opleidingen en trainingen op maat (contactpersoon: Marian Raaphorst). Hierbij kan gedacht worden aan trainingen over hoe om te gaan met agressie en geweld. Trainingen kunnen worden aangeboden aan bestuurders, maar ook bijvoorbeeld aan medewerkers van secretariaten of chauffeurs.

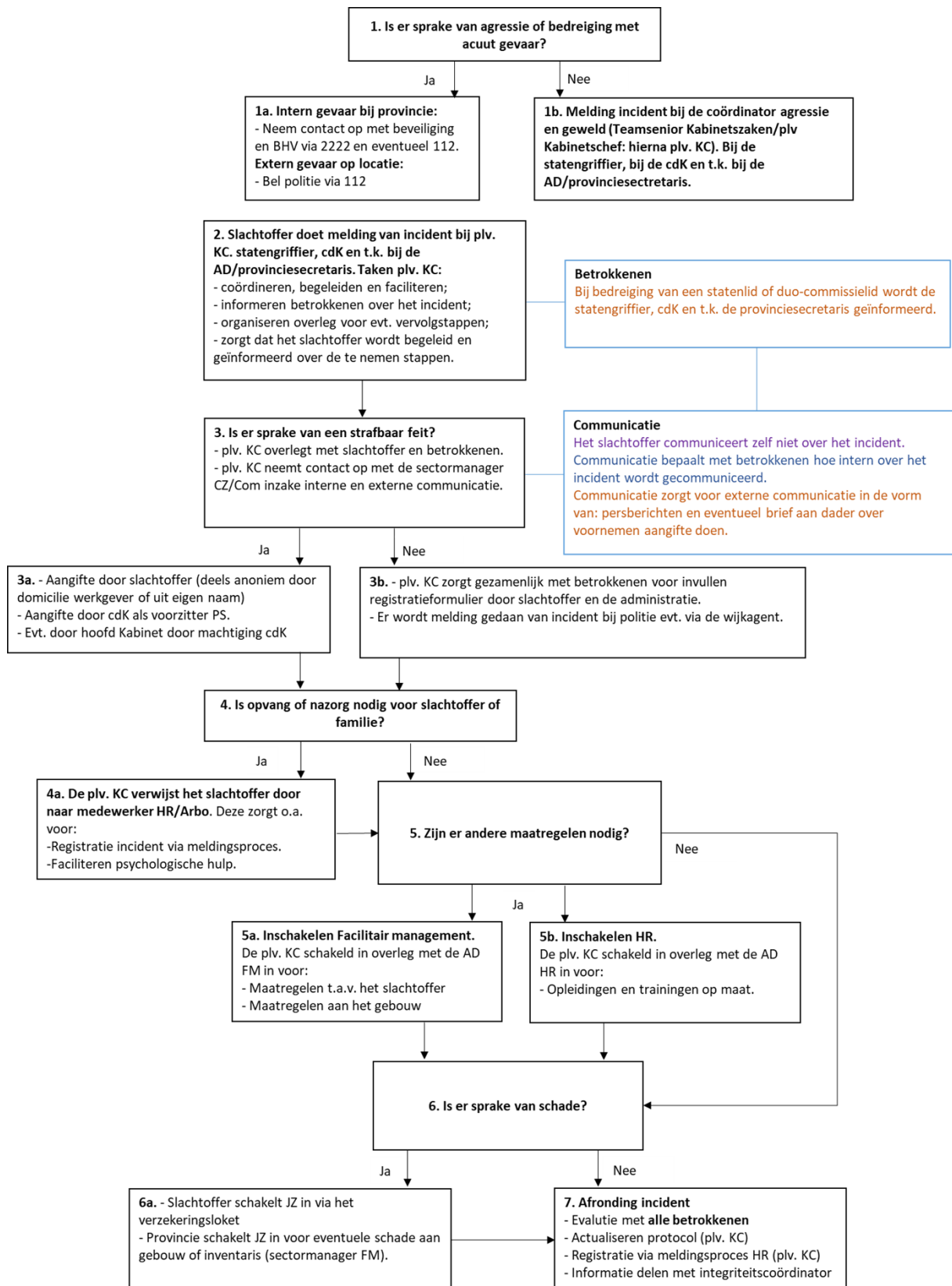
6. Schade en verzekeringen

Bij het Loket Schade en Verzekeringen van het Concern Service Centrum kan men terecht voor ondersteuning bij alle schade- en verzekeringsvragen. Het loket werkt samen met JZ. Dit kan via schade_en_verzekeringen@noord-holland.nl of door te bellen met het Loket: 023-5143395

6a. Het slachtoffer kan zelf JZ inschakelen via het loket, maar in het geval er schade is aan gebouw of inventaris kan ook de provincie zelf een schadeclaim bij de dader neerleggen, mits zijn identiteit bekend is.

7. Evaluatie en registratie

De plv. KC zorgt voor de dossiervorming en bij de afronding van een incident heeft de plv. KC een coördinerende rol. Hij brengt het slachtoffer en de relevante betrokkenen bij elkaar om het incident te evalueren, zorgt voor aanpassingen aan de protocollen en dat betrokkenen hierover worden geïnformeerd. De integriteitscoördinator haalt jaarlijks de informatie over alle meldingen en incidenten bij HR en de plv. KC op om te verwerken in de monitor van BZK.

Bijlage 3: Stroomschema protocol meldingen/incidenten (bedreiging) statenleden en duo-commissieleden

Bijlage 4: Vormen van verbaal geweld¹

Verbaal geweld	Strafbaar?	Wanneer?	Welke feiten?
Bedreigen (of dreigbrief)	Ja	Bij dreiging met: • openlijk geweld (geweld in de openbaarheid door twee personen of meer); • enig misdrijf waardoor de algemene veiligheid van personen en/of goederen of de verlening van diensten in gevaar kan komen; • verkrachting; • feitelijke aanranding van de eerbaarheid; • enig misdrijf tegen het leven gericht; • gijzeling; • zware mishandeling; • brandstichting; • terrorisme.	• Art. 284 • Art 285 Sr (bedreiging)
Beledigen	Ja	Bij belediging: • openbaar mondeling; • in geschrift/afbeelding; • in tegenwoordigheid van het slachtoffer; • mondeling of door feitelijkeheden.	Art 266/267 Sr (belediging)
Schelden/sc hreeuwen	Onderomstandi	Als het een belediging of bedreiging betreft	Art 266, 267 en 285 Sr

¹ De bijlage 4 t/m 6 geven een overzicht van vormen van geweld uit het Wetboek van Strafrecht. Bron: "Aangifte? Gewoon doen!", uitgave van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Programma Veilige Publieke Taak.

	gheden		
Vernederen	Onderomstandigheden	Als het een belediging betreft	Artikelen 266, 267 Sr
Treiteren/pesten	Onderomstandigheden	Als het een belediging betreft of als het gedrag stalking-achtige vormen aanneemt: • gericht op de persoon van de werknemer; • dat diens persoonlijke levenssfeer stelselmatig beïnvloedt; • dat gedurende langere periode aanhoudt; • met het oogmerk om die werknemer bang te maken, wat van de werknemer gedaan te krijgen of die werknemer te beletten iets te doen.	• Artikelen 266, 267 Sr Artikel • 285b Sr (belaging, stalking) • Eventueel art 179 Sr (ambtsdwang)
Dwingend gedrag	Onderomstandigheden	Indien het leidt tot dwang om een ambtenaar een ambtshandeling te laten uitvoeren of na te laten tegenniet-ambtenaren.	• Art 179 sr • Art 284 sr (dwang)
Chanteren	Onderomstandigheden	Indien het leidt tot dwang om een ambtshandeling uit te voeren of na te laten.	• Art 179 sr (ambtsdwang) • Art 317 sr (afpersing) • Art 318 sr (afdreiging)

Bijlage 5 Vormen van fysiek geweld

<i>Fysiek geweld</i>	<i>Strafbaar?</i>	<i>Wanneer?</i>	<i>Artikel</i>
Duwen, trekken, vastgrijpen	Onder omstandigheden	- Als het gedrag pijn of letsel teweegbracht. - Als het gebeurt om de aangever bang te maken.	- Art 300 Sr (mishandeling) - Art 285 Sr
Slaan	Ja	Mits het pijn doet of letsel teweegbrengt.	Art 300 sr
Schoppen	Ja	Mits het pijn doet of letsel teweegbrengt.	Art 300 sr
Spugen Art 266, 267 sr	Ja	Mits gericht wordt gespuugd	
Verwonden	Ja	Mits het opzettelijk gebeurt	Art 300 sr
Fysiek hinderen (bijv. de weg versperren)	Onder omstandigheden	- Indien het verzet betreft tegen een (actieve) ambtsverrichting (weerspanningheid). - Indien de persoon niet weggaat, ondanks vordering.	- Art 180 sr (wederspanningheid) Evt. de plaatselijke verordeningen - Art 138 sr (lokaal/huisvredebreuk)
Gooien met voorwerpen (bijvoorbeeld meubilair of stenen)	Onder omstandigheden	- Indien gericht tegen slachtoffer, evt. bedreiging of poging tot zware mishandeling/ doodslag. - Als door het gooien een ambtsverrichting wordt afgedwongen, kan dit ambtswang opleveren.	- Art 285 sr (bedreiging) - Art 302, 287 jo 45 sr - Art 179 sr - Art 141 sr - Art 350 sr (vernieling)

		• Indien sprake is van verstoring van de openbare orde, evt. openlijk geweld. • Als de voorwerpen beschadigd raken, kan dit vernieling opleveren (benadeelde is de eigenaar).	
Voorwerpen vernielen	Ja	Gewone voorwerpen of aan: – water-, gas- of rioolwerken, of iets dergelijks; – elektriciteitswerken; – telecommunicatiewerken; – werken voor het openbaar verkeer of luchtverkeer; – een gebouw; – bij brandstichting.	• Art 350 Sr • Art 161 Sr • Art 161 bis ev • Art 157–159 Sr • Art 161 quinies ev • Art 162–163, 166–169 Sr • Art 170–171 Sr
Stalken	Ja	Indien het wederrechtelijk en stelselmatig gebeurt en de persoonlijke levenssfeer in het geding is.	Art 285 b Sr
Verkrachting	Ja		Art 242 Sr

Bijlage 6: Overige vormen van geweld

	Strafbaar?	Wanneer?	Welk(e) feit(en)
Diefstal	Ja		Art 310 sr ev
Roofoverval	Ja		Art 312 sr ev
Bommelding	Ja		Art 142a lid 2
Seksuele chantage	Onder omstandigheden	Indien bedreigend, met bijv. verkrachting; – bij verkrachting – bij ontuchtige handelingen.	• Art 285 Sr • Art 242 Sr • Art 246 Sr
Aanranding, betasting, knijpen, en dergelijke	Ja	Indien het ontuchtige handelingen betreft.	Art 246 sr
Discriminatie naar sekse	Onder omstandigheden	Indien beledigend.	Art 266/267 sr
Discriminatie naar huidskleur	Ja	Indien beledigend.	Art 137c Sr
Discriminatie naar geloofsovertuiging	Ja	Indien beledigend.	• Art 137c Sr • Evt: art 147 sr
Discriminatie naar seksuele geaardheid of voorkeur	Ja	Indien beledigend.	Art 137c Sr
Discriminatie naar leeftijd	Onder omstandigheden	Indien beledigend.	Art 266/267 sr

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3580
Extern Zaak ID	1438324
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	16.b
Omschrijving	Wonen/Bestuur: Stand van zaken uitvoering Statenmotie 21 'Vang de kinderen van Moria op' (C-agenda RWK 24-08-2020 en C-agenda EFB 31-08-2020)
Organisatieonderdeel	BEL/B&S

Bijlagen

Brief aan PS over stand van zaken uitvoering motie 21 Vang de kinderen van Moria op.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	6 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Ruimte Wonen en Klimaat	24 augustus 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

Provinciale Staten hebben op 9 maart 2020 motie 21 aangenomen. De motie roept het college op om ondersteuning te bieden aan Noord-Hollandse gemeenten bij de opvang en huisvesting van alleenstaande kinderen die in kamp Moria op Lesbos verblijven. Tevens verzoekt de motie het college om bij kabinet en parlement aan te dringen op medewerking met de gemeenten. GS informeren nu de Staten door middel van bijgaande brief over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van deze motie.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. E. Bron

BEL/BS

Telefoonnummer +31235144649

brone@noord-holland.nl

1 | 2

Betreft: Stand van zaken uitvoering motie 21 'Vang de kinderen van Moria op'

Verzenddatum

- 3 JULI 2020

Kenmerk 1438324/1438327

Geachte leden,

In de Statenvergadering van 9 maart jl. is de motie 'Vang de kinderen van Moria op' aangenomen. De motie roept het college op om ondersteuning te verlenen aan Noord-Hollandse gemeenten bij de opvang en huisvesting van alleenstaande kinderen die momenteel in het vluchtelingenkamp Moria op het Griekse eiland Lesbos verblijven. Daarnaast verzoekt de motie het college om bij het kabinet en het parlement aan te dringen op medewerking met de gemeenten. Met deze brief informeren wij uw Staten over de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van deze motie.

Uw kenmerk

Het kabinet heeft aangegeven geen voorstander te zijn van een herplaatsing van AMV's vanaf de Griekse eilanden naar Nederland. Er is met de Griekse regering afgesproken om op korte termijn 48 AMV's op te vangen op het Griekse vasteland, in door Nederland gefinancierde opvangvoorzieningen. Die voorzieningen blijven drie jaar beschikbaar, waardoor meerdere AMV's in Griekenland zelf geholpen kunnen worden. De afspraken hierover tussen Nederland en Griekenland zijn inmiddels formeel bekrachtigd. Hierdoor is het niet mogelijk voor Nederlandse gemeenten om de opvang van deze groep AMV's te organiseren.

De provincie heeft in het kader van het interbestuurlijk toezicht op de gemeenten een controlerende taak ten aanzien van de huisvesting van verblijfsgerechtigden (asielzoekers met een verblijfsvergunning). Zij hebben recht gekregen op reguliere huisvesting in Nederland. Gemeenten zijn wettelijk verplicht elk half jaar een aantal verblijfsgerechtigden te huisvesten, de zogenaamde taakstelling.

De minister van Binnenlandse Zaken bepaalt per gemeente deze taakstelling. Die hangt af van het aantal inwoners van een gemeente en het verwachte aantal verblijfsgerechtigden. Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) bemiddelt bij het zoeken van een eerste woonruimte, door verblijfsgerechtigden aan gemeenten te koppelen. Wij zien er als provincie op toe dat gemeenten voldoende

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

verblijfsgerechtigden huisvesten en daarmee hun taakstelling realiseren. Als een gemeente onvoldoende verblijfsgerechtigden gehuisvest heeft, voeren wij overleg met het college van de betreffende gemeente. Er worden dan afspraken gemaakt over hoe de gemeente alsnog aan de verplichting kan voldoen. Bij in gebreke blijven van de gemeente kan de provincie ingrijpen. Tot zover reikt de provinciale rol in de asielketen.

Daarnaast hebben de commissarissen van de Koning *als rijksheren* op verzoek van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (J&V) een faciliterende rol op zich genomen bij de actuele zoektocht naar opvanglocaties voor asielzoekers. Invulling van deze rol geschiedt door het organiseren en voorzitten van provinciale regietafels waar gezamenlijk wordt gezocht naar nieuwe mogelijkheden voor asielopvang.

Aan de Noord-Hollandse regietafel nemen – naast de verantwoordelijk provinciaal portefeuillehouder toezicht huisvesting verblijfsgerechtigden die vanuit het college van GS deelneemt – burgemeesters en het COA deel, alsook vertegenwoordigers vanuit het ministerie van J&V. In hun hoedanigheid als rijksheren leggen de commissarissen over de voortgang van de regietafels verantwoording af aan de staatssecretaris van J&V. Daarnaast is er een landelijke regietafel migratie en integratie actief, die optreedt als coördinerend orgaan.

Vorenstaande maakt duidelijk dat er een functionerende structuur bestaat van landelijke en provinciale regietafels die invulling probeert te geven aan de vraag van het COA naar extra opvangplekken. Binnen deze structuur vragen wij aandacht voor de opvang en huisvesting in Nederland van alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV's) die verblijven in het vluchtelingenkamp Moria op het Griekse eiland Lesbos.

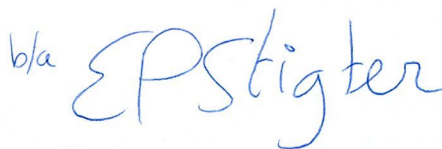
Mocht het kabinetsstandpunt over opvang en huisvesting in Nederland van AMV's die verblijven in het vluchtelingenkamp Moria op het Griekse eiland Lesbos wijzigen, dan zullen wij u daarover nader berichten.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

b/a

voorzitter

E.P. Stigter

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3848
Extern Zaak ID	1424295
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	16.c
Omschrijving	Ondermijning: Brief GS aan PS inz. Agenda Weerbaar Noord-Holland (C-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	AD/KAB

Bijlagen
Agenda Weerbaar Noord-Holland – versie 1 juli 2020.docx
Brief aan PS over definitieve vaststelling agenda Weerbaar Noord-Holland.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	13 juli 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 juli 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020

Toelichting

In de concept Agenda Weerbaar NH is de ambitie uit het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! ten aanzien van de aanpak van ondermijning uitgewerkt. Zoals opgenomen in de strategische agenda bij het coalitieakkoord, is de Agenda Weerbaar NH in concept aangeboden aan Provinciale Staten teneinde deze met de betreffende Statencommissie te bespreken. Hieruit zijn geen wijzigingen voortgevloeid. Met dit besluit stelt Gedeputeerde Staten de agenda definitief vast.

Evert Bron
Maxim le Clercq
Jelle Rinzema

1. Aanleiding

In de afgelopen periode heeft het project Versterking Kwaliteit en Integriteit Lokaal bestuur gelopen. Het project had als doel het verhogen van de weerbaarheid van (gemeenten in) Noord-Holland tegen ondermijnende criminaliteit. De opzet van het project was om in zestien maanden tijd – van september 2018 tot eind december 2019 – werkende weg uit te vinden hoe de provincie zo effectief mogelijk kan bijdragen aan het verhogen van de weerbaarheid van gemeenten en de eigen organisatie en – daarmee – aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Het project is eind 2019 afgerond met de oplevering van een projectverantwoording die ook aan PS is gestuurd.

Voorjaar 2019 is een nieuw college aangetreden. Het coalitieakkoord ‘Duurzaam Doorpakken!’ heeft ook aandacht voor ondermijning en stelt middelen beschikbaar voor de aanpak ervan. Er is dus ook in deze coalitieperiode aandacht voor het thema. Met de nu voorliggende Agenda Weerbaar NH willen we deze ambitie nader invulling geven.

2. Doelstelling Agenda Weerbaar NH

“Ondermijning van het openbaar bestuur door georganiseerde criminaliteit raakt het fundament van de democratische rechtsorde. Wij blijven strijden tegen alle vormen van ondermijning en stellen hiervoor middelen beschikbaar”

Voornoemde tekst is opgenomen in het coalitieakkoord Duurzaam Doorpakken! dat de coalitiepartners GroenLinks, VVD, D66 en Partij van de Arbeid vorig jaar juni bereikten. De aanpak van ondermijning krijgt grofweg gestalte langs twee sporen: in de repressieve aanpak proberen de verschillende overheden en overheidsdiensten ondermijnende criminaliteit op te sporen en uit te schakelen. Het Landelijk Informatie- en Expertisecentrum en de Regionale Informatie- en Expertisecentra spelen daarin een voorname rol.

Naast een repressieve aanpak staat een preventieve benadering: Kunnen drempels worden opgeworpen waardoor het voor criminelen moeilijker wordt om hun malafide praktijken voort te zetten of überhaupt te starten? Hoe zien die drempels er dan uit en op welke vlakken kunnen ze het beste worden ingezet?

De provincie Noord-Holland wil via de hier voorliggende Agenda Weerbaar NH vooral een bijdrage leveren aan de preventieve aanpak. Op *bestuurlijk* alsook op *maatschappelijk* vlak; binnen en buiten de eigen organisatie. **Hoofddoel van de agenda is om binnen de geografische grenzen van Noord-Holland de weerbaarheid te vergroten.** De rol die de provincie daarmee inneemt, is die van facilitator en regisseur.

Overigens merken wij hier op dat de Agenda – zij het indirect – een bijdrage levert aan andere doelen uit het coalitieakkoord. Immers, op moment dat het vanwege verschillende drempelverhogende maatregelen voor criminelen moeilijker wordt om hier voet aan grond te krijgen, komt dat onder andere de vitaliteit van de Noord-Hollandse economie ten goede en kan de leefbaarheid op plekken worden behouden. De aanwezigheid van ondermijnende criminaliteit zorgt namelijk voor oneerlijke concurrentie en kan verloedering van bijvoorbeeld bedrijventerreinen of recreatieparken tot gevolg hebben.

3. Actielijnen Agenda Weerbaar NH

In het voornoemde afgeronde project lag de focus grotendeels op de lokale en eigen weerbaarheid. Die lijnen willen we doorzetten. In die zin sluit de voorgestelde aanpak nauw aan bij de doorkijk die is gegeven in de projectverantwoording van het afgeronde project zoals die eind december 2019 is opgesteld. Voornaamste aanvulling daarop is dat de Agenda Weerbaar NH zich nadrukkelijker wil richten op de eigen beleidskracht.

De Agenda Weerbaar NH krijgt daarmee vorm langs drie actielijnen:

- **Vergroten interne weerbaarheid.** Dit betreft de weerbaarheid van de provinciale organisatie. Deze lijn ziet op brede bewustwording van potentiële kwetsbaarheden die inherent zijn aan het provinciale werk.
- **Eigen beleidskracht.** Deze lijn probeert het ondermijningsvraagstuk te vertalen naar verschillende provinciale opgaven. In hoeverre kan het provinciale beleid met betrekking tot bedrijventerreinen er bijvoorbeeld aan bijdragen dat ondernemers die gevestigd zijn op deze terreinen eerder en makkelijker met elkaar gaan samenwerken om criminaliteit in een zo vroeg mogelijk stadium op het spoor te komen? Op welke wijze kan de veelheid aan gegevens die de provincie heeft over het buitengebied worden ingezet om bepaalde patronen die kunnen duiden op ondermijnende activiteiten op het spoor te komen? In hoeverre kan het provinciale data lab worden ingezet op dit onderwerp? Op deze en andere vragen wordt – uiteraard in samenwerking met andere partijen – geprobeerd concrete antwoorden te vinden in deze lijn. Antwoorden die ook leiden tot concrete activiteiten.
- **Lokale weerbaarheid.** Binnen deze lijn wil de provincie gemeenten blijven ondersteunen bij het verder inzichtelijk krijgen van de eigen weerbaarheid en wordt bezien welke kennisbehoefte er is bij gemeenten waarin de provincie mogelijk kan voorzien. Hierbij valt te denken aan (breder) inzicht in vormen van milieucriminaliteit. De uitvoering van de wet Bibob past ook in deze lijn.

4. Voortzetting activiteiten uit het project en nieuwe initiatieven

Deze Agenda staat niet op zichzelf. Zoals hiervoor al aangegeven, willen we een aantal lijnen uit het afgeronde project continueren. In de projectverantwoording is ook al een doorkijk gegeven naar mogelijke activiteiten in 2020. Met welke (nieuwe) activiteiten willen we aan de slag? En wat is daartoe al gebeurd de afgelopen maanden?

Quickscan gemeentelijke weerbaarheid

In het kader van het project hebben wij in samenwerking met het RIEC Noord-Holland en Pro Facto een *Quickscan Gemeentelijke Weerbaarheid* (hierna: Quickscan) ontwikkeld. De scan heeft tot doel om gemeenten inzicht te bieden in mogelijke kwetsbaarheden in de ambtelijke organisatie waar het gaat om potentiële beïnvloeding door criminelen en het onbewust faciliteren van georganiseerde criminaliteit. In de bijlage bij deze Agenda worden de opzet en werkwijze van de Quickscan toegelicht.

In de tweede helft van 2019 is deze scan ontwikkeld aan de hand van drie pilots in de gemeenten Velsen, Hoorn en Den Helder. Dit voorjaar is de scan geëvalueerd. De drie betrokken gemeenten, het RIEC en wijzelf zijn positief over de Quickscan. De gemeenten waarderen omvang en reikwijdte van de scan. Het heeft bij hen geleid tot meer inzicht in de kwetsbaarheid van werkprocessen. Ook geven de scans concrete aanbevelingen die als waardevol worden ervaren. De aanbevelingen uit de Quickscan zijn en worden gebruikt als belangrijke input voor interne actieplannen. De uitkomsten van de scans leiden daarmee dus ook tot opvolging.

De Quickscan draagt dus bij aan het vergroten van de gemeentelijke weerbaarheid, zowel qua inzicht en bewustwording alsook qua concrete mogelijkheden om de eigen weerbaarheid te vergroten. Dat doel hadden wij er ook mee voor ogen en gezien de doelstelling van de Agenda –

vergroten van de weerbaarheid binnen de geografische grenzen van Noord-Holland – willen we door met de Quicksan. Daarom peilen we op dit moment de gemeentelijke behoefte voor een Quicksan. Hierin wordt opgetrokken met het RIEC Noord-Holland met wie de Quicksan is ontwikkeld.

Overigens geven we hiermee ook uitvoering aan het hetgeen hierover opgenomen is in de programmabegroting 2020, namelijk dat er in 2020 20 Quicksans voor gemeenten worden uitgevoerd.

Provinciaal weerbaarheidsbeeld

Zoals in de projectverantwoording was aangegeven, zou het Verwey-Jonker onderzoek nog aanbevelingen opleveren naar kwetsbaarheden in de provinciale organisatie. Dit onderzoek zou een eerste basis vormen voor een provinciaal weerbaarheidsbeeld. Met het Verwey-Jonker Instituut is een eerste basis gelegd voor de oplevering van een Provinciaal Weerbaarheidsbeeld. Het opgeleverde eerste concept-rapport week echter in zeer sterke mate af van de opdrachtbeschrijving. Er is dan ook gekozen voor het beëindigen van de samenwerking met Verwey-Jonker.

Er wordt dit voorjaar met de opgedane kennis en ervaring een verdiepende opdracht uitgezet die evenals de *Quicksan gemeentelijke weerbaarheid* verder inzoomt op de kwetsbaarheden binnen werkprocessen, risico's van ongewenste beïnvloeding en de risico's op het gebied van ondermijning en integriteit bij processen die de provincie zelf uitvoert of op afstand heeft gezet. Tegelijkertijd wordt nu gewerkt aan een frauderisicoanalyse. Aanbevelingen uit beiden – weerbaarheidsscan en frauderisicoanalyse – worden verwerkt in een actieplan interne weerbaarheid.

Stand van zaken innovatiepilots

Najaar 2019 zijn met provinciale cofinanciering drie innovatieve, lokale pilots in de aanpak van ondermijning gestart. In Zaanstad betreft het een pilot die zich richt op een aldaar door criminelen oververtegenwoordigde bedrijfstak van glazenwassers. In de Gooi- en Vechtstreek hebben we een pilot mede gesubsidieerd op het gebied van de aanpak van vastgoedfraude. En in de Amstellandgemeenten, ten slotte, dragen we bij aan een innovatief project ter verbetering van de intergemeentelijke communicatie op het terrein van de aanpak van ondermijning.

De pilots hebben een ruime doorlooptijd en zijn nog niet afgerond. Bovendien lopen ze – als gevolg van de Corona-crisis – vertraging op. Wel kunnen we hier een huidige stand van zaken geven. De pilot met betrekking tot de glazenwassersbranche in Zaanstad is verbreed. Lopende de pilot is de gemeente tot het inzicht gekomen dat de problematiek zich niet beperkt tot de glazenwassersbranche en dat de criminaliteit zich na vergunningstelling naar andere branches zal verplaatsen. Er wordt nu dan ook ingezet op een bredere aanpak, waarbij ook het sociaal domein en andere kwetsbare economische takken worden betrokken.

In de pilot in de Gooi- en Vechtstreek voor de aanpak van vastgoedfraude zijn de eerste stappen gezet met de ontwikkeling van een vastgoedscan die op basis van *big data* en geselecteerde indicatoren verdachte transacties kan signaleren. Momenteel wordt de scan al ingezet bij twee lopende onderzoeken naar mogelijke vastgoedfraude. De komende maanden zal de scan worden ingezet bij nieuwe casussen.

In de Amstellandgemeenten is de app *Meld een Vermoeden* inmiddels uitgerold en gebruiken de gemeenten deze app gezamenlijk om op één platform veilig en overzichtelijk informatie met elkaar uit te wisselen. Dit gaat zowel om interne informatie als informatie die zij dagelijks op straat op doen en waarvan delen met andere gemeenten de aanpak effectiever maakt. Komende tijd wordt verder ingezet op het integreren van deze nieuwe werkwijze in de organisaties.

Deze pilots zullen worden geëvalueerd. Op basis van die evaluatie zullen we bezien of subsidiëring van dergelijke innovatiepilots zal worden gecontinueerd. Onder voorbehoud van verloop en duur van de Corona-crisis is deze evaluatie dit najaar voorzien.

Evaluatie Meld Misdaad Anoniem

Veertig Noord-Hollandse gemeenten hebben gebruik gemaakt van het provinciale aanbod om zich aan te sluiten bij Meld Misdaad Anoniem (MMA). Zes gemeenten waren reeds aangesloten. Eén gemeente – Texel – heeft besloten om niet mee te doen. Afgelopen maanden hebben de meeste gemeenten zich aangesloten en Noord-Holland is op dat gebied koploper geworden. Wegens de Corona-crisis heeft dit bij een aantal gemeenten wel vertraging opgelopen. Met deze gemeenten staan we in contact om de aansluiting alsnog rond te maken. Aansluiting bij MMA zorgt ervoor dat gemeenten worden geïnformeerd over de voor hen relevante anonieme meldingen die worden gedaan. Per 1 januari 2020 heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid de kosten per melding overgenomen. Gemeenten zullen in 2020 kosteloos zijn aangesloten bij MMA en in opvolgende jaren enkel abonnementskosten betalen.

We zullen volgen hoe het de Noord-Hollandse gemeenten vergaat die dankzij het aanbod van de provincie zich hebben aangesloten op het netwerk van Meld Misdaad Anoniem. In het voorjaar van 2021 zullen we, een jaar na aansluiting, evalueren wat de opbrengst voor hen en de provincie als geheel is geweest en op welke wijze de aansluiting de aanpak van ondermijning heeft versterkt.

Beleidsontwikkeling Gemeentegrens Overstijgende Ondermijningsproblematiek

Wij gaan door met het maken van beleid (of de betrokkenheid erbij) voor grootschalige gemeentegrens overstijgende problematiek op het gebied van ondermijning: het buitengebied, recreatieparken, bedrijventerreinen, jachthavens en drugsdumpingen. Projecten die hiermee samenhangen zijn op sommige onderwerpen in de afgelopen periode al gestart.

Informatiepositie Recreatieparken

Samen met zes Noord-Hollandse gemeenten loopt momenteel een traject waarin methodiek wordt ontwikkeld die gemeenten meer inzicht geeft in wat er zich op de recreatieparken binnen hun gemeente afspeelt. Vooral op de economisch minder vitale parken bestaat namelijk het risico op verloedering en het ontstaan van sociale- en veiligheidsproblematiek. Om dit voor te zijn, dient de informatiepositie van gemeenten sterk te zijn. Dit vraagt om een brede blik en het samenbrengen van informatie vanuit verschillende domeinen.

De kracht van de huidige methodiekontwikkeling is vooral gelegen in de combinatie en onderlinge verbanden van meerdere beleidsvelden (ruimtelijk, economisch, veiligheid en sociaal-maatschappelijk) die elkaar beïnvloeden bij recreatieparken. Deze samenhang heet het *Klavermodel Recreatieparken*.

De gemeenten Langedijk & Schagen zijn op basis hiervan als eerste testgemeenten met deze aanpak en methodiek aan de slag om hun informatiepositie te versterken. Bij de indicatoren die nu worden verzameld en naast elkaar gelegd worden kan gedacht worden aan informatie van politie, het nachtregister, het kadaster, luchtfoto's, openbare bronnen, gezondheidscijfers en gesprekken met bewoners en eigenaren.

Terwijl deze twee gemeenten de praktijktest met het Klavermodel uitvoeren, leren de andere aangesloten gemeenten via frequente georganiseerde bijeenkomsten direct van de ervaringen die worden opgedaan. Het streven is dat bij succesvolle evaluatie deze en andere Noord-Hollandse gemeenten ook met de aanpak informatieverricht handelen recreatieparken conform de methodiek van het Klavermodel aan de slag gaan. De betrokken gemeenten zijn straks de ambassadeurs van deze aanpak.

Red Flags bij Criminele Inmenging

Sinds dit voorjaar heeft de provincie zich aangesloten bij het onderzoekstraject *Red Flags bij Criminele Inmenging* van de Hogeschool van Amsterdam en Rotterdam. Het doel van dit traject is om praktische kennis en tools te ontwikkelen om bedrijven en bedrijventerreinen weerbaarder te maken tegen criminele inmenging. Het concrete streven is om tot een toolkit te komen waarmee ondernemers i) de signalen van criminele inmenging leren herkennen, ii) zwakke plekken in het

bedrijf gaan zien en aanpakken en iii) zelf en met collega-bedrijven, bedrijvenverenigingen, gemeente, politie en anderen partijen kunnen optreden tegen criminele inmenging.

Als provincie zijn we nu aangesloten bij de adviesraden van het onderzoekstraject en worden we op de hoogte gehouden van de actuele bevindingen en resultaten van het onderzoek. Doel van onze betrokkenheid is om zoveel mogelijk gemeenten in Noord-Holland te laten profiteren van de belangrijkste aanbevelingen van dit onderzoek. Als verbindende partij kunnen we op deze manier belangrijke kennis en ervaring in de aanpak tegen ondermijning helpen verspreiden. In de zomerperiode zullen de eerste bedrijventerreinen en bedrijven actief worden betrokken bij het onderzoek. De resultaten hiervan worden in het laatste kwartaal van 2020 verwacht.

Verder Faciliteren Maatschappelijk Debat Beroepsgroepen

Beroepsgroepen die (ongewild) faciliteren of slachtoffer zijn van ondermijnende criminaliteit moeten op regelmatige basis worden gehoord en gevoed. Door middel van bijeenkomsten met deze beroepsgroepen en stakeholders organiseert de provincie het podium voor maatschappelijk debat over de dilemma's waar deze groepen voor staan en stimuleert zij daarnaast de uitwisseling van kennis en ervaring.

Dit najaar zal in samenwerking met het Projectbureau Herstructurering Bedrijventerreinen een kennisbijeenkomst over ondermijning plaatsvinden. Doelgroepen zijn gemeenten en ondernemers op bedrijventerreinen die te maken (kunnen) hebben met ondermijning. Het hiervoor genoemde onderzoekstraject *Red Flags* zal ook onderdeel zijn van het programma.

Opvolging provinciaal onderzoek Bibob

In 2019 is door de provincie onderzoek gedaan naar de wijze waarop de Wet Bibob door gemeenten wordt uitgevoerd. Dit rapport is in januari 2020 gepubliceerd. Uit het rapport is gebleken dat er veel verschillen bestaan tussen gemeenten en dat er bij gemeenten behoefte is aan ondersteuning. In de afgelopen maanden heeft de provincie samen met het RIEC Noord-Holland besproken hoe hier invulling aan kan worden gegeven. In samenwerking met dit RIEC worden drie startbijeenkomsten georganiseerd. Deze startbijeenkomsten zouden in mei 2020 plaatsvinden. Gezien de maatregelen rondom de Corona-crisis zullen de bijeenkomsten hoogstwaarschijnlijk worden verplaatst naar het najaar van 2020. De provincie houdt daarnaast contact hierover met het RIEC Midden-Nederland en het RIEC Amsterdam-Amstelland.

Kansenkaart

We brengen in kaart met welke provinciale beleidsterreinen er raakvlakken zijn met het thema weerbaarheid/ondermijning. De trajecten van recreatieparken en bedrijventerreinen zijn reeds genoemd. Maar we kijken ook nadrukkelijk naar de mogelijkheden die het eigen provinciale data lab kunnen bieden bij de versterking van de aanpak van ondermijning.

5. Tijdpad

In onderstaand schema wordt – binnen de Agendalijnen – aangegeven welke activiteiten wanneer worden opgepakt dan wel afgerond. Voor zover nu mogelijk en te voorzien is dit schema reeds geactualiseerd naar aanleiding van de Corona-crisis.

Agendalijnen	Activiteiten	Beknorte uitleg	Op te leveren producten	Tijdpad
Vergroten interne weerbaarheid	Zicht op provinciale weerbaarheid	Opleveren weerbaarheidsbeeld NH alsook frauderisicoanalyse. Aanbevelingen uit voornoemde trajecten worden verwerkt in een actieplan interne weerbaarheid	Actieplan interne weerbaarheid	Najaar 2020

Agendalijnen	Activiteiten	Beknopte uitleg	Op te leveren producten	Tijdpad
	Uitvoeren actieplan interne weerbaarheid	Aanbevelingen uit weerbaarheidsbeeld en frauderisicoanalyse worden verwerkt in een actieplan interne weerbaarheid	Diverse acties	Vanaf najaar 2020
	Interne kennisverspreiding	Verzorgen presentaties binnen PNH t.b.v. bewustwording en herkenbaarheid Agenda Weerbaar NH	Presentaties	Vanaf voorjaar 2020
Eigen beleidskracht	Inventarisatie raakvlakken ondermijning met kerntaken PNH	In beeld brengen raakvlakken weerbaarheid met diverse provinciale beleidsterreinen	Kansenkaart	Zomer 2020
	Opvolging kansenkaart	Naar aanleiding van de op te leveren kansenkaart kunnen één of meerdere trajecten worden gestart	Diverse acties	Vanaf najaar 2020
Lokale weerbaarheid	Evaluatie aansluiting Noord-Hollandse gemeenten op Meld Misdaad Anoniem	Op 1 februari 2020 is de aansluiting van bijna alle Noord-Hollandse gemeenten op Meld Misdaad Anoniem gerealiseerd. Na een jaar aansluiting zal worden geëvalueerd wat de opbrengst van de deze aansluiting voor gemeenten en de provincie als geheel is geweest en hoe het de aanpak van ondermijning heeft versterkt	Evaluatie	Voorjaar 2021
	Opvolging uitkomsten provinciale enquête Bibob	Naar aanleiding van de enquête biedt de provincie gemeenten aan om hun kennis over de Wet Bibob te verbeteren. Ook kan de provincie bijdragen aan de verbetering van de capaciteit en ervaring bij complexe dossiers bij gemeenten	Diverse acties waaronder kennis-bijeenkomsten	Vanaf voorjaar 2020
	Rijksheer-rol richting burgemeesters (kopgroep)	Regelmatig gesprek met burgemeesters(kopgroep) over weerbaarheid van het openbaar bestuur en de strijd tegen ondermijning	Activiteiten en producten voortvloeiend uit gesprekken	Doorlopend
	Opvolging quickscans gemeentelijke weerbaarheid	Na positieve evaluatie wordt nu gemeentelijke behoefte voor quickscan gepeild	Voortzetting quickscans	Vanaf voorjaar 2020
	Evaluatie en mogelijke doorontwikkeling innovatie-pilots	In de afgelopen periode zijn met cofinanciering van de provincie drie innovatieve pilots in de aanpak van ondermijning gestart: in	Evaluatie innovatie-pilots	Najaar 2020

Agendalijnen	Activiteiten	Beknopte uitleg	Op te leveren producten	Tijdpad
		gemeente Zaanstad, de Amstellandgemeenten en de Gooi- en Vechtstreek. Na afronding worden deze pilots geëvalueerd		
		Na evaluatie van deze innovatie-pilots wordt besloten over de mogelijkheid om deze subsidiëring door te zetten	Mogelijke voortzetting innovatie-pilots	Najaar 2020
	Verder faciliteren maatschappelijk debat beroepsgroepen	Beroepsgroepen die (ongewild) faciliteren of slachtoffer zijn van ondermijnende criminaliteit moeten op regelmatige basis worden gehoord en gevoed. Dit jaar vindt een bijeenkomst plaats over ondermijning op bedrijventerreinen	Bijeenkomst met beroepsgroep	Najaar 2020

6. Overzicht financiën

In het coalitieakkoord *Duurzaam Doorpakken!* worden middelen beschikbaar gesteld voor de aanpak van ondermijning. Daarnaast zijn de niet-aangewende middelen uit het project via de Uitgestelde Intenties (UI) doorgeschoven naar dit jaar (2020). Hieronder de betreffende bedragen.

Omschrijving	Bedrag
Structurele middelen jaarlijks (gedurende coalitieperiode)	€ 150.000
Via de UI doorgeschoven middelen uit project (eenmalig)	€ 397.400

Binnen deze budgettaire kaders zullen we de Agenda Weerbaar NH uitvoeren. Daarbij merken wij op dat we in die uitvoering voorrang geven aan die activiteiten waartoe al in de programmabegroting 2020 – onder operationeel doel 1.3.3 (ondermijning tegengaan, weerbaarheid stimuleren) – is besloten en derhalve zijn begroot:

1. Gemeenten/regio's beschikken over een quickscan (20 uitgevoerde quickscans begroot);
2. De provincie beschikt over een actueel ondermijningsbeeld en een quickscan over de bestuurlijke weerbaarheid;
3. Er is een strategisch handelingsperspectief opgesteld.

7. Verantwoording

Naast reguliere verantwoording in de P&C-cyclus zal jaarlijks verantwoording van de voortgang plaatsvinden door middel van een voortgangsbericht aan Provinciale Staten.

Bijlage: Opzet en werkwijze Quickscan gemeentelijke weerbaarheid

Weerbaarheid betreft de wijze waarop organisaties – in dit geval gemeenten – en haar medewerkers in staat zijn ondermijningspogingen te ‘neutraliseren’. Vanuit deze definitie biedt de Quickscan gemeenten op vijf verschillende pijlers vanuit een referentiekader inzicht in het niveau van weerbaarheid:

1. Inzicht & Bewustzijn

Referentiekader: Bewustzijn van de mogelijke aanwezigheid van criminele activiteiten en beïnvloeding van de ambtelijke organisatie en van mogelijke kwetsbaarheden in de uitvoering van taken.

2. Bestuurlijke Borging

Referentiekader: Integriteit en weerbaarheid van de organisatie zijn als bestuurlijke prioriteit (portefeuille binnen het college, beleid geformuleerd, middelen beschikbaar) vastgelegd

3. Organisatorische Borging

Referentiekader: Het borgen van de weerbaarheid (waaronder integriteit) van de organisatie door onder meer het vastleggen van kwetsbare processen en integriteitsregels, ondersteuning voor medewerkers, bijzondere aandacht voor kwetsbare functies, bieden van veiligheid etc.

4. Normen & Waarden

Referentiekader: Een organisatiecultuur waar duidelijk is welke normen en waarden er gelden (en deze ook worden uitgedragen) en medewerkers zich veilig voelen om mogelijke schendingen hiervan aan de orde te stellen.

5. Handelen

Referentiekader: Signalen die kunnen duiden op ondermijning of integriteitsschendingen worden feitelijk gemeld en opgepakt.

De vijf bovengenoemde aandachtgebieden vormen de kern van de Quickscan. Om tot een voor de gemeente gespecificeerd beeld te komen waar op het gebied van weerbaarheid de meeste winst te halen valt, worden vijf stappen doorlopen. Gestart wordt met een intake met burgemeester en gemeentesecretaris en een ambtelijke startbijeenkomst. Vervolgens wordt de basisinformatie voor de scan verzameld. Deze bestaat uit een digitale intakelijst voor de gemeente op organisatieniveau, schriftelijke (digitale) informatie over beleid, organisatie en handelwijze als het gaat om weerbaarheid en een digitale vragenlijst die wordt uitgezet onder de medewerkers waarin ze worden bevraagd op hun beeld van de weerbaarheid van de organisatie.

Op basis van een eerste analyse van de basisinformatie worden in stap drie gesprekken gevoerd met medewerkers en/of leidinggevendenden op onder meer de taakgebieden vergunningverlening, toezicht en handhaving, grondexploitatie, sociaal domein en burgerzaken. Op basis van de in stappen 2 en 3 verzamelde informatie wordt in stap 4 een analyse gemaakt aan de hand van het referentiekader en een concept-rapport opgesteld. Daarbij gaat het vooral om zaken als duidelijkheid in de bevindingen, bruikbaarheid van de aanbevelingen en mogelijk nog kleine aanpassingen in het rapport. In de laatste stap wordt het rapport definitief gemaakt op basis van ambtelijke bespreking. De bevindingen (met focus op conclusies en aanbevelingen) worden besproken met burgemeester en gemeentesecretaris.

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

dhr. M. le Clercq

AD/KAB/KAB

Telefoonnummer +31235145012

clercqm@noord-holland.nl

1 | 2

Verzenddatum

- 9 JULI 2020

Kenmerk

1424295/1454883

Uw kenmerk

Betreft: Definitieve Vaststelling Agenda Weerbaar Noord-Holland

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) informeren wij u over het volgende:

In de GS vergadering van 7 juli 2020 is de *Agenda Weerbaar Noord-Holland* definitief vastgesteld.

In deze Agenda is de ambitie uit het coalitieakkoord *Duurzaam Doorpakken!* ten aanzien van de aanpak van ondermijning uitgewerkt.

Op 18 juni 2020 is de Agenda besproken in de commissievergadering Economie, Financiën en Bestuur (EFB). Dit heeft de basis gevormd voor de definitieve vaststelling in GS.

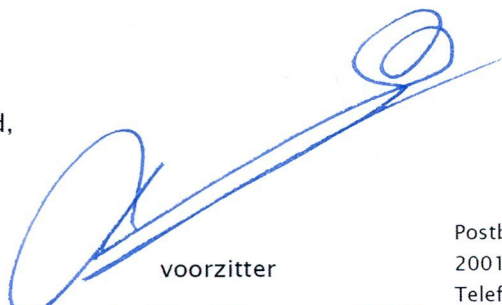
Zoals in de Agenda staat beschreven zullen wij u periodiek op de hoogte brengen van de geboekte voortgang.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
A.Th.H. van Dijk

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Dreef 3
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Rtw-nummer NI 0010 03 124 R 08

1 bijlage(n)

Agenda Weerbaar Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord Holland
Houtplein 33
2012 DE Haarlem

INGEKOMEN 23 JULI 2020

RIVM
Bilthoven

Hoofddorp, 16 jul. 20

Geachte Dames en Heren,

Onlangs heb ik in een brief de Gemeente Haarlemmermeer mijn bedenkingen over het in gebruikstellen van de fontein op het Polderplein (zie bijlage) kenbaar gemaakt.

Helaas heb ik geconstateerd dat deze fontein nog steeds in werking is.

Langs deze weg wil ik u ook op de hoogte stellen van deze situatie met het verzoek om, met het oog op de volksgezondheid, maatregelen te nemen de fontein buiten werking te laten stellen en daarmee het gevaar op verspreiding van het COVID-19 virus tegen te gaan.

Met vriendelijke groet,

Bezorgde Belasting Betalende Burger
Hoofddorp.

cc.:

Mooca; KFC; Zoet en Zelig.

Bijlage: 1

Gemeente Haarlemmermeer
Raadhuisplein 1
Hoofddorp.

Hoofddorp, 3 juli '20

Betr.: Polderplein

Geachte dames en heren,

Het is bekend dat het coronavirus zich via vochtdeeltjes in de lucht verspreid. In media berichten werd onlangs vermeld dat in het zuiden van het land het virus al in het rioolwater werd aangetroffen, nog voordat er van een epidemie sprake was.

Om de verspreiding door spraak en speekseldruppels te vermijden, is de sociale afstandsregel van 1,5m en het dragen van mondkapjes ingesteld. Voor het aanraken van winkelwagens, toonbank en of andere materialen en objecten in de openbare ruimten en het betalen met contant geld zijn ook de nodige maatregelen genomen.

Onder deze omstandigheden is het raar te moeten constateren dat laatst de fontein op het Polderplein weer in werking is gesteld. Hier nemen kinderen dan de gelegenheid waar om met hun vuile gympen op de verhogingen te stappen en zo verkoeling te zoeken bij warm weer.

Vormt dit geen onnodig extra gevaar voor langslappend publiek en de gasten van de restaurants op de terrassen die recent zijn opengesteld en met de 1,5 m afstandsregel zijn ingedeeld ?

Graag zie ik als bezorgde burger dat de fontein wordt stilgelegd om nadere verspreiding van het virus via vervuilde schoenzolen en besmette kleding c.q. personen door waterspetters te voorkomen.

Met vriendelijke groet,

Bezorgde Bewoner Haarlemmermeer.

Provinciale Staten van Noord Holland
Houtplein 33
2012 DE Haarlem

Provincie Noord-Holland

Economie Financiën en Bestuur

Dossiernummer	3618
Extern Zaak ID	1320758
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	31 augustus 2020
Agendapunt	16.e
Omschrijving	Ondermijning/weerbaarheid: Brief GS inz. Onderzoeksrapport ondermijning en weerbaarheid provincies (c-agenda EFB 31-8-2020)
Organisatieonderdeel	AD/CC

Bijlagen
Onderzoeksrapport provinciale weerbaarheid tegen ondermijning
Brief aan PS over onderzoeksrapport Provinciale weerbaarheid tegen ondermijning.pdf

Geagendeerd	Vergaderdatum
Overdracht vanuit GS	24 augustus 2020
Economie Financiën en Bestuur	31 augustus 2020
Ingekomen stukken ter kennisname	31 augustus 2020

Toelichting

De provincie Noord-Holland zet zich in om de weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit te vergroten en om deze vorm van criminaliteit aan te pakken. In dat verband hebben GS onderzoek laten doen naar de aanpak van andere provincies en de leerpunten die hun aanpak biedt voor de provincie Noord-Holland.

Onderzoeksrapport

Provinciale weerbaarheid tegen ondermijning

‘Bewust Beter Samen Delen’

Opdrachtgever:

Gedeputeerde Staten

Opdrachtnemer:

Programma manager Interne Audit

Onderzoekers:

M.A. van Beesten

E.L.M. Elferink CPsA

Datum:

7 augustus 2020

Status:

Concept ter vaststelling in GS

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	3
2	Reactie opdrachtgever.....	5
3	Opdrachtformulering.....	6
3.1	Inleiding.....	6
3.2	Doelstelling.....	6
3.3	Onderzoeksvraag	6
3.4	Scope van onderzoek	7
3.5	Werkwijze en verantwoording.....	7
4	Context en ontwikkelingen.....	9
5	Onderzoeksresultaten.....	10
5.1	Inleiding.....	10
5.2	Beantwoording centrale onderzoeksvraag	10
5.3	Begrip ondermijning.....	10
5.4	Verantwoordelijkheid	11
5.5	Beleid.....	11
5.6	Beschikbare middelen	13
5.7	Kwetsbare processen en functies.....	13
5.7.1	Algemeen.....	13
5.7.2	Kwetsbare processen.....	14
5.7.3	Kwetsbare functies	14
5.8	Samenwerking en beheersmaatregelen.....	15
5.8.1	Samenwerking.....	15
5.8.2	Ondermijningsbeelden en weerbaarheidsbeelden	15
5.8.3	Beheersmaatregelen	16
5.8.4	Effectiviteit van beheersmaatregelen	16
5.9	Risico's huidige aanpak.....	17
5.10	Verbeterpunten aanpak provincies	18
6	Bijlagen	22
6.1	Geraadpleegde documentatie	22
6.2	Geraadpleegde personen.....	23
6.2.1	Begeleidingsgroep.....	23
6.2.2	Contactpersonen PNH	23
6.2.3	Contactpersonen provincies	24
6.3	Factsheet ondermijningswetgeving.....	25

1 Samenvatting

Het vorige coalitieakkoord gaf de aanzet tot het project Versterking Kwaliteit en Integriteit Lokaal Bestuur. De opzet van het project was om in zestien maanden tijd uit te vinden hoe de provincie zo effectief mogelijk kan bijdragen aan het verhogen van de weerbaarheid en de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Ook het huidige coalitieakkoord heeft mede tot doel te strijden tegen alle vormen van ondermijning. Dat doel wordt ingevuld met de 'Agenda Weerbaar Noord-Holland'.

De provincie Noord-Holland is niet de enige provincie die strijd tegen ondermijnende criminaliteit, ook andere provincies houden zich hiermee bezig. Dit gegeven leidde tot de opdracht van Gedeputeerde Staten aan Interne Audit om, naast de al lopende sporen, te onderzoeken wat de andere provincies op dit vlak doen en wat wij daarvan kunnen leren. De vraag betrof met name de activiteiten van de andere provincies om de eigen kwetsbaarheid voor ondermijning te verkleinen en de weerbaarheid te vergroten. Op een later moment, tweede helft 2020, zal Interne Audit onderzoeken op welke wijze de andere provincies zich inzetten om het lokale bestuur en andere relevante partijen te ondersteunen in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit.

Het onderzoek heeft twee doelen:

- inzicht bieden in welke provinciale processen en functies kwetsbaar zijn voor ondermijning en wat de achterliggende oorzaken hiervan zijn¹,
- het aanreiken van beheersmaatregelen vanuit andere provincies om de eigen kwetsbaarheid op het gebied van ondermijning te verkleinen en de weerbaarheid te vergroten.

De centrale vraag die wij met dit onderzoeken beantwoorden is:

Wat kan provincie Noord-Holland leren van de andere provincies over het thema ondermijning om de kwetsbaarheid van de eigen organisatie te verkleinen en de provinciale weerbaarheid te vergroten?

Alle provincies hebben hun medewerking verleend aan dit onderzoek en een door ons opgestelde vragenlijst ingevuld en, soms, toelichtende documenten bijgevoegd. Bij twee provincies hebben wij een verdiepend interview gehouden.

Alle provincies houden zich bezig met ondermijnende criminaliteit. Het eerste wat daarbij opvalt in de antwoorden op de vragenlijst is dat er geen eensluidende definitie hiervan wordt gehanteerd. Uit hun antwoorden hebben we afgeleid dat het gaat om *'een maatschappelijk probleem waarbij crimineel gedrag in een georganiseerde vorm zich manifesteert in de bovenwereld en daarbij legale structuren en besluitvorming misbruikt óf op onrechtmatige wijze beïnvloedt om geldelijk gewin te behalen.'*

De ernst van ondermijnende criminaliteit komt goed tot uitdrukking in de gevolgen die de provincies noemen. Samengevat: *ondermijnende criminaliteit verstoort het openbaar bestuur en vormt een aantasting van legale en institutionele structuren, van het aanzien en de betrouwbaarheid van de provincie en van de legale en de beoogde werking van het samenlevingssysteem.*

Alle provincies zetten zich in om ondermijning tegen te gaan. Die inzet verschilt in intensiteit, aanpak en beschikbare personele en financiële middelen. Geen van de provincies heeft specifiek, integraal beleid gericht op het tegengaan van ondermijning. Bestaande instrumenten op het gebied van integriteit, de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) en misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O-beleid) bieden voldoende mogelijkheden om dit thema aan te pakken. Die aanpak richt zich op zowel de eigen provinciale organisatie als op het ondersteunen van andere publieke partijen, gemeenten en (beroeps-) organisaties. Bij acht provincies is het een onderwerp in het huidige coalitieakkoord. De Commissaris van de Koning is bij vrijwel alle provincies portefeuillehouder.

Inzicht in kwetsbaarheid en weerbaarheid zijn van groot belang. De provincies laten daarop gerichte scans uitvoeren. De scans geven inzicht in objecten die kwetsbaar zijn op dit gebied, in kwetsbare provinciale functies en processen en in de genomen en mogelijke maatregelen die de provincie weerbaarder maken. Ze dragen bij aan een preventieve aanpak van ondermijning.

¹ Hierbij gaat het om processen en functies bij alle provincies.

De meest kwetsbare processen van provincies betreffen subsidies, vergunningen, aanbesteden en vastgoedtransacties. De kwetsbaarheid van deze processen hangt samen met de belangen die criminele partijen hebben bij besluiten, informatie en/of financiële middelen van de provincie rond subsidies, vergunningen, contracten en vastgoedtransacties. Die belangen maken dat bedoelde partijen zich inzetten om kwetsbaarheden in deze processen te misbruiken voor hun eigen doelen.

Een proces is of wordt kwetsbaar als daarin sprake is van leemten in procedures, regels en kennis of uit gebrek aan bewustzijn op het gebied van ondermijning. Ook is kwetsbaarheid een gevolg van het gegeven dat sprake is van menselijk handelen en dat mensen zijn te beïnvloeden. Voorbeelden van beïnvloeding die de provincies daarbij noemden zijn intimidatie, bedreiging, omkoping en chantage.

Functies zijn vooral kwetsbaar als daarbij sprake is van toegang tot gevoelige en vertrouwelijke informatie, het beschikbaar stellen van financiële middelen, het aangaan van contracten en van beslissingsbevoegdheid.

De provincies zetten een breed scala aan maatregelen in om de kwetsbaarheid te verminderen en weerbaarheid te vergroten. Een belangrijk deel van die maatregelen betreft het vergroten van het bewustzijn van de risico's op het gebied van ondermijning en op het vergroten van de kennis op dat gebied. Dit doen de provincies voor de eigen organisatie maar ook voor gemeenten en organisaties in kwetsbare sectoren. Daarnaast nemen zij maatregelen die de processen zelf verbeteren, zoals meer gebruik van het 'vier-ogen principe'. Ook screenen provincies bestuurders en moeten ambtenaren de eed of belofte afleggen. En zoals eerder genoemd maken provincies gebruik van al bestaande instrumenten zoals het uitvoeren van Bibob-toetsen.

Wat de provincies minder noemen als maatregel maar wel als belangrijk bestempelen is het uitwisselen van kennis en ervaring op dit gebied. En dan zowel onderling als met relevante partijen in de strafrechtketen, de Regionale Informatie en Expertise centra (RIEC's), de belastingdienst e.d. De provincies geven ook aan dat op het punt van informatie-uitwisseling nog veel winst valt te behalen.

De provincies zien nog risico's voor een succesvolle aanpak van ondermijnende criminaliteit. Zo is het begrip ondermijning niet eenduidig gedefinieerd en onvoldoende afgebakend waardoor het als een hype, als containerbegrip of als 'tijdelijk' kan worden ervaren en het risico bestaat dat de bestuurlijke aandacht wegebt. Dit risico noemen de provincies ook in relatie tot de middelen die worden ingezet. Deze variëren sterk, zijn deels incidenteel (budget) of worden 'erbij' gedaan (taken).

Een ander risico betreft geringe bestuurlijke en ambtelijke bewustwording of onderschatting van de ondermijnende effecten van georganiseerde criminaliteit, waardoor de lokale machtsposities van criminele organisaties versterkt worden.

Eén risico springt eruit. Dat betreft het delen van informatie, kennis en ervaringen. Dat gebeurt nu nog te weinig. Dat belemmert een effectieve integrale aanpak en er kan een 'waterbed-effect' ontstaan. De criminaliteit verplaatst zich dan naar een andere regio of provincie waar de kans op succes/kwetsbaarheid het grootst is.

De provincies hebben suggesties gedaan en concrete maatregelen genoemd om deze en andere genoemde risico's te beperken. Deze zijn ook van toegevoegde waarde voor de aanpak van de provincie Noord-Holland. Wij bevelen het college daarom aan om een selectie te maken van maatregelen bij andere provincies om ons eigen instrumentarium voor het tegengaan van ondermijnende criminaliteit te verrijken en de effectiviteit van onze aanpak te vergroten.

2 Reactie opdrachtgever

Dit onderzoek geeft een goed beeld van wat de verschillende provincies doen aan weerbaarheid. De doelstellingen van de provincies op dit terrein blijken dicht bij elkaar te liggen, maar desondanks zijn er wel grote verschillen in aanpak en prioritering.

De uitkomsten van dit onderzoek bieden provincie Noord-Holland in ieder geval goede handvatten voor verbetering van de eigen weerbaarheid. Ook ligt het voor de hand dat wij naar aanleiding van dit onderzoek meer dan voorheen de samenwerking gaan opzoeken met de andere provincies. We kunnen nog veel van elkaar leren, zo blijkt, en ook kunnen we hiermee het welbekende optreden van het waterbedeffer effect beperken of zelfs voorkomen.

Eén van de belangrijkste aanbevelingen uit het rapport is om een grondige analyse te maken van de eigen weerbaarheid. Welke werkprocessen zijn kwetsbaar en waar lopen we risico? Dat beeld is voor Noord-Holland zeker nog niet compleet. In het najaar zal er dan ook voor onze organisatie een weerbaarheidsanalyse opgeleverd worden. Deze analyse zal aanknopingspunten opleveren voor verdere versterking van onze weerbaarheid.

De provincie begint natuurlijk niet vanuit nul. Zo is de provincie sinds september 2018 actief bezig met de aanpak van ondermijnende criminaliteit en het weerbaarder maken van het lokaal bestuur in Noord-Holland. De provincie past daarnaast ook al sinds 2010 de Wet Bibob (Bevordering Integriteitsbeoordeling Openbaar Bestuur) toe. Hierdoor voorkomen we dat de provincie onbedoeld opdrachten, subsidies of vergunningen verstrekt aan criminelen. De eenheid Screening en Bewakingsaanpak (SBA) van de provincie doet daartoe onderzoek. Dit doet zij niet alleen voor ons, maar ook voor de provincies Flevoland en Utrecht. In incidentele gevallen ondersteunt de eenheid SBA ook gemeenten in Noord-Holland in hun onderzoek. De eenheid is bovendien nauw betrokken bij landelijke ontwikkelingen op dit gebied en adviseert met enige regelmaat, samen met enkele andere provincies, het ministerie van Justitie en Veiligheid inzake Bibob-wetgeving.

Daarnaast voer ik vanuit mijn rijkstaken regelmatig gesprekken over de weerbaarheid van het openbaar bestuur en de strijd tegen ondermijning. Dat doe ik met burgemeesters, korpschefs van politie en hoofdofficieren van justitie, maar ook met bestuurders van ondernemingen en het maatschappelijk middenveld. Met een kleine groep burgemeesters ga ik met enige regelmaat verder dieper in op deze materie. Ook organiseer ik voor de burgemeesters een of twee keer per jaar een themabijeenkomst over dit onderwerp. Dit was ook al de gewoonte onder mijn voorganger, die in 2015 de eerste themabijeenkomst organiseerde.

Verder adviseer ik de minister van Justitie en Veiligheid en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, gevraagd en ongevraagd, over weerbaarheid, bestuurlijke integriteit en de aanpak van ondermijning. Soms doe ik dat gezamenlijk met mijn collega-commissarissen van de Koning, soms met een ambtsbericht. Ook ben ik vorig jaar door de minister van Justitie en Veiligheid gevraagd om het eerste zogeheten ondernemersdiner te leiden, waarbij ondernemers en de minister van Justitie en Veiligheid en de minister van Rechtsbescherming met elkaar in gesprek gingen over ondermijning.

Dit alles laat onverlet dat er ruimte is voor verbetering en dat de provincie nog meer zou kunnen doen. De aanbevelingen uit het voorliggende onderzoek zullen tezamen met de uitkomsten van het weerbaarheidsbeeld dat dit najaar wordt opgeleverd, meegenomen worden in de Agenda Weerbaar Noord-Holland. Deze agenda geeft handen en voeten aan de ambitie uit het coalitieakkoord om als provincie tot een effectieve aanpak te komen van ondermijning. Dit rapport helpt de coalitie dan ook bij de verwezenlijking van deze ambitie.

Ik dank de onderzoekers voor hun werk en de collega-provincies voor het leveren van hun bijdrage daaraan.

Commissaris van de Koning
in de provincie Noord-Holland

A.Th.H. van Dijk

3 Opdrachtformulering

3.1 Inleiding

Ondermijning vormt een bedreiging voor onze rechtsstaat. Er is steeds meer aandacht vanuit de landelijke politiek, politie en justitie naar ondermijnende criminaliteit. Voorbeelden van ondermijning zijn bijna dagelijks in het nieuws. Denk aan drugsproductie/-handel, witwassen en diverse vormen van fraude (vastgoed, zorg).

Er zijn ook vormen van ondermijning die een risico vormen voor de integriteit van het openbaar bestuur en onze samenleving. Dan gaat het bijvoorbeeld om omkoping, intimidatie of bedreiging van lokale bestuurders of ambtenaren om de besluitvorming proberen te beïnvloeden. Ondermijning tast de veiligheid, de leefbaarheid, de economie en het gezag van de overheid aan. Het begrip ondermijning maakt deel uit van dit onderzoek en is in paragraaf 5.3 verder toegelicht.

De aanpak van ondermijning vraagt om een weerbare overheid. Het vorige coalitieakkoord gaf de aanzet tot het project Versterking Kwaliteit en Integriteit Lokaal Bestuur². De opzet van het project was om in zestien maanden tijd uit te vinden hoe onze provincie zo effectief mogelijk kan bijdragen aan het verhogen van de weerbaarheid en de aanpak van ondermijnende criminaliteit. De activiteiten bestonden uit twee sporen:

- het eerste spoor is naar *buiten* gericht om als provincie bij te dragen aan het vergroten van de weerbaarheid van de Noord-Hollandse gemeenten;
- het tweede spoor is naar *binnen* gericht om meer zicht te krijgen op de kwetsbaarheden in de kerntaken/werkprocessen van de provincie Noord-Holland én de gemeenschappelijke regelingen.

Het project Versterking Kwaliteit en Integriteit Lokaal Bestuur is eind 2019 afgerond. Ook het huidige coalitieakkoord heeft mede tot doel te strijden tegen alle vormen van ondermijning. Dat doel wordt dit jaar ingevuld met de 'Agenda Weerbaar Noord-Holland³'.

Op 3 december 2019 heeft het college aan Interne Audit de opdracht⁴ verstrekt om ter aanvulling op het tweede spoor onderzoek te doen naar de aanpak van ondermijning door de andere provincies en wat wij daarvan kunnen leren. En dan in het bijzonder hoe de provincies hun eigen kwetsbaarheid op het gebied van ondermijning verkleinen en hun weerbaarheid vergroten. Dit rapport geeft inzicht in de onderzoeksresultaten.

3.2 Doelstelling

Het onderzoek heeft twee doelen:

- inzicht bieden in welke provinciale processen en functies kwetsbaar zijn voor ondermijning en wat de achterliggende oorzaken hiervan zijn;
- het aanreiken van beheersmaatregelen vanuit andere provincies om de eigen kwetsbaarheid op het gebied van ondermijning te verkleinen en de weerbaarheid te vergroten.

3.3 Onderzoeksvraag

Het college wil antwoord op de volgende centrale onderzoeksvraag:

Wat kan provincie Noord-Holland leren van de andere provincies over het thema ondermijning om de kwetsbaarheid van de eigen organisatie te verkleinen en de provinciale weerbaarheid te vergroten?

Onderstaande deelvragen aan de provincies beantwoorden de centrale vraagstelling:

1. Wat verstaan jullie als provincie onder het begrip ondermijning?
2. Wie is eindverantwoordelijk voor het provinciaal beleid en de aanpak van ondermijning?
3. Wat voor beleid hebben jullie als provincie ontwikkeld voor de aanpak van ondermijning?
4. Welke financiële middelen hebben jullie ter beschikking voor de aanpak van ondermijning? Dit kunnen zowel incidentele als structurele gelden zijn.

² Voorstel versterking kwaliteit en integriteit lokaal bestuur (Verseon kenmerk: 1080724/1080859)

³ Agenda Weerbaar Noord-Holland concept versie 6 mei 2020 (Verseon: 1424295/1427694)

⁴ Onderzoeksplan ondermijning en weerbaarheid provincies (Verseon: 1320758/1320808)

5. Hoeveel tijd/capaciteit besteedt de provincie aan de aanpak van ondermijning en welke afdelingen en functionarissen voeren dit beleid uit? Dit kan ook een uitbestede partij zijn.
6. a) Welke provinciale processen en functies zijn kwetsbaar voor ondermijning?
b) Wat maakt deze processen en functies kwetsbaar voor ondermijning en waarom?
7. a) Welke beheersmaatregelen (of activiteiten) heeft de provincie getroffen om de eigen kwetsbaarheid op het gebied van ondermijning te verkleinen en de weerbaarheid te vergroten?
b) Hebben deze maatregelen het gewenste resultaat of effect opgeleverd? Graag toelichten met voorbeelden van effectieve maatregelen en voorbeelden van niet-effectieve maatregelen.
8. Welke risico's zie je bij de huidige aanpak van ondermijning door provincies?
9. Welke verbetermogelijkheden zie je bij de huidige aanpak van ondermijning door provincies?

3.4 Scope van onderzoek

Het is een inventariserend onderzoek zónder oordeelsvorming dat gericht is op het verkrijgen van inzicht in de aanpak van andere provincies om de kwetsbaarheid van de provincies op het gebied van ondermijning te beperken en de weerbaarheid te vergroten.

Het onderzoek richt zich primair op de *interne weerbaarheid* van provincies. Dit zijn provinciale processen, beleidskaders en beheersmaatregelen die betrekking hebben op het thema ondermijning en die gericht zijn op het versterken van de weerbaarheid van de eigen provinciale organisatie.

Buiten de scope van dit onderzoek valt:

- de externe weerbaarheid van provincies; provinciaal beleid dat gericht is op het ondersteunen van gemeenten bij het vergroten van hun weerbaarheid tegen ondermijning;
- het handelen van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten;
- het provinciaal weerbaarheidsbeeld van Noord-Holland en de publieke verbonden partijen (dit wordt in beeld gebracht door een extern bureau; dit is onderdeel van spoor 2 uit paragraaf 3.1).

3.5 Werkwijze en verantwoording

We hebben diverse complementaire onderzoeksmethoden ingezet om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de aanpak van provincies bij het bestrijden van ondermijning. Bij alle onderstaande methoden staan de onderzoeksvragen uit paragraaf 3.3 centraal. De verkregen inzichten zijn een momentopname. Het onderzoek is uitgevoerd in de wetenschap dat zaken aan verandering onderhevig (kunnen) zijn. Dit wordt in Hoofdstuk 4 verder toegelicht.

Documentstudie

Door middel van documentstudie hebben we een eerste beeld gevormd over het begrip ondermijning, context en wat voor informatie we van de provincies nodig hadden. Denk hierbij aan beleidskaders en -regels over de aanpak van ondermijning, integriteit, toepassing van de Wet Bibob⁵ en bijvoorbeeld een meerjarig programmaplan Weerbaarheid. Zie verder Bijlage 6.1.

Vragenlijst

In samenwerking met de begeleidingsgroep (zie Bijlage 6.2.1) is een vragenlijst per mail uitgezet naar medewerkers bij de provincies die zich bezig houden met ondermijning en de Wet Bibob. De vragenlijst is gebaseerd op de deelvragen uit paragraaf 3.3 en heeft als doel om de centrale onderzoeksvraag te beantwoorden. Vooraf hebben we het onderzoek per mail toegelicht en de vragenlijst aangekondigd. Alle provincies waren graag bereid hun medewerking aan ons onderzoek te verlenen en hebben allen de lijst volledig ingevuld en tijdig terug gestuurd.

Interviews

Bij de geretournerde vragenlijsten waren in eerste instantie nog geen onderbouwende documenten meegestuurd. Na diverse afstemmingen hebben we meerdere voorbeelden van beleidskaders en toegepaste beheersinstrumenten vanuit verschillende provincies ontvangen. Zie Bijlage 6.1.

De provincies Noord-Brabant en Flevoland hebben we bezocht om meer zicht te krijgen op effectieve toegepaste beheersmaatregelen. Zoals activiteiten vanuit de Tasforce RIEC Brabant-Zeeland en het

⁵ De Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) is een Nederlandse wet die in 2003 is ingesteld. Doel is dat gemeenten, provincies, waterschappen en ministeries de integriteit van houders en/of aanvragers van vergunningen en subsidies toetsen bij het Landelijk Bureau BIBOB.

netwerkstructuur Samen Sterk in het Buitengebied (SSIB) en de recent uitgevoerde weerbaarheidsscan bij de provincie Flevoland. In Hoofdstuk 5 gaan we hier verder op in.

Bijeenkomst provincies over aanpak ondermijning

Op 30 januari 2020 hebben wij deelgenomen aan een interprovinciale kennismakingsbijeenkomst van contactpersonen op het gebied van ondermijning. Elke provincie heeft kort hun inspanningen op het gebied van ondermijning geschetst en is ingegaan op de samenwerking met de Regionale Informatie en Expertise Centra (RIEC's). In paragraaf 5.8 gaan we hier verder op in.

Zoals in het onderzoeksplan was aangekondigd hebben wij daar een presentatie gegeven van de eerste resultaten van ons onderzoek. De uitkomsten werden positief ontvangen, waren herkenbaar en leverde inspirerende discussies op. De informatie die gedeeld is tijdens deze bijeenkomst hebben wij betrokken bij het beantwoorden van de onderzoeksvragen.

Analyse en rapportage

Alle verkregen inzichten en informatie hebben we geanalyseerd. Op basis van deze analyse hebben we goede voorbeelden van toegepaste *beheersmaatregelen* geïdentificeerd (zie paragraaf 5.8) die voor PNH een meerwaarde kunnen opleveren bij de aanpak van ondermijning.

De *risico's* die de provincies zien bij de huidige provinciale aanpak van ondermijning zijn in paragraaf 5.9 toegelicht. Tot slot bevat paragraaf 5.10 *verbeterpunten* om de kwetsbaarheid van de provinciale organisatie te verkleinen en de interne weerbaarheid van provincie Noord-Holland én de andere provincies te versterken in de gezamenlijke strijd tegen ondermijning.

4 Context en ontwikkelingen

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de context van het onderzoek en schetst globaal de ontwikkelingen en landelijke aanpak van ondermijning. De onderzoeksresultaten zijn in hoofdstuk 5 uitgewerkt.

Context

We hebben een foto gemaakt van de wijze waarop de provincies begin 2020 de aanpak van ondermijning hebben ingericht en ingevuld. De foto is een momentopname. Op basis van deze foto kan provincie Noord-Holland zelf een bewuste keuze maken welke (aanvullende) beheersmaatregelen gewenst zijn om de interne weerbaarheid tegen ondermijning verder te vergroten.

Er zijn steeds nieuwe ontwikkelingen op dit gebied. Ondermijnende criminaliteit en de landelijke aanpak ervan zijn continu in beweging, zo ook in de regio bij de provincies. De huidige situatie kan dus inmiddels verder doorontwikkeld zijn ten opzichte van de gemaakte foto.

Landelijke ontwikkelingen

In 2014 is een bestuurlijk *Convenant*⁶ afgesloten voor het stimuleren van de publiek-private samenwerking om de overheid en de samenleving weerbaarder te maken tegen ondermijning. Alle provincies zijn aangesloten als convenantpartners. Andere partners zijn bijvoorbeeld gemeenten, het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), het Openbaar Ministerie, de belastingdienst en de douane.

De basis voor vervolg en verdieping van deze samenwerking is vastgelegd in de *Toekomstagenda Ondermijning* (juli 2017). De toekomstagenda bevat een gezamenlijke opgave om te komen tot een effectieve aanpak voor het terugdringen van de georganiseerde ondermijnende criminaliteit in Nederland. Belangrijke stappen hierbij zijn het verbreden van het maatschappelijk draagvlak, het vergroten van de slagkracht van één overheid en het opwerpen van barrières voor criminele markten. Het motto daarbij is: oprollen, afpakken en voorkomen.

Medio 2018 heeft het kabinet een *ondermijningsfonds* beschikbaar gesteld van € 100 miljoen incidenteel (waarvan 85 miljoen voor de regio's) en € 10 miljoen structureel per jaar voor de aanpak van georganiseerde ondermijnende criminaliteit. Minister Grapperhaus rapporteert regelmatig aan de Eerste en Tweede Kamer over de voortgang en resultaten van deze aanpak.

Contourenplan⁷: breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit

In de najaarsnota van 2019 heeft het kabinet vervolgens € 110 miljoen extra beschikbaar gesteld voor de uitwerking van het contourenplan (landelijke aanpak). In dit plan worden repressieve en preventieve maatregelen uitgewerkt die in de toekomstagenda zijn aangekondigd voor het oprollen, afpakken en voorkomen. Het contourenplan zet in op twee pijlers: het toekomstbestendig maken van het stelsel Bewaken en Beveiligen én het inrichten van een Multidisciplinair Interventie Team.

Het doel van dit team is het duurzaam verstoren van ondermijnende criminele bedrijfsprocessen, ook in het buitenland. Dit dient te gebeuren door het structureel opsporen en ontmantelen van criminele netwerken, het oppakken van kopstukken, het in beslag nemen van crimineel vermogen en het opwerpen van barrières voor crimineel handelen en voor het verkrijgen van crimineel geld. Zie voetnoot 3 voor een aanvullende toelichting op dit team (MIT) en het stelsel Bewaken en Beveiligen.

Deze landelijke aanpak bevat ook een omvangrijk pakket aan wetsvoorstellen om de georganiseerde ondermijnende criminaliteit verder terug te dringen. De wetgeving is volop in ontwikkeling en deels gerealiseerd. Inhoudelijk varieert het van de uitbreiding van afpakkemogelijkheden tot verruiming van sluitingsbevoegdheden van woningen en panden door burgemeesters. Zie Bijlage 6.3 voor een overzicht van de ondermijningswetgeving vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid.

App Ondermijning

In november 2018 heeft de overheid een Ondermijningsapp gelanceerd om de bewustwording en de kennis van ondermijning te vergroten. De app is een brede kennisbank en beschikt over actuele nieuwsberichten over ondermijning, geordend per thema en regio.

⁶ Convenant ten behoeve van Bestuurlijke en Geïntegreerde Aanpak Georganiseerde Criminaliteit, Bestrijding Handhavingssknelpunten en Bevordering Integriteitsbeoordelingen (sep-2014)

⁷ Zie brief van Grapperhaus "Voortgang aanpak georganiseerde ondermijnende criminaliteit" van 11 november 2019 en "Structurele financiering van het breed offensief tegen georganiseerde ondermijnende criminaliteit van 24 april 2020

5 Onderzoeksresultaten

5.1 Inleiding

Hoofdstuk vijf geeft inzicht in de resultaten van onze verkenning naar de provinciale weerbaarheid tegen ondermijning. Paragraaf 5.2 begint met het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag. Dit is onze eindbeschouwing van dit inventariserende onderzoek. De onderbouwing hiervoor is in de volgende paragrafen uitgewerkt, die daarmee de *deelvragen* uit paragraaf 3.3 beantwoorden. De paragrafen vatten de antwoorden van alle provincies samen, inclusief die van onze provincie.

5.2 Beantwoording centrale onderzoeksvraag

De volgende onderzoeksvraag stond in dit onderzoek centraal:

Wat kan provincie Noord-Holland leren van de andere provincies over het thema ondermijning om de kwetsbaarheid van de eigen organisatie te verkleinen en de provinciale weerbaarheid te vergroten?

Om deze vraag te beantwoorden hebben we een foto gemaakt van de provinciale aanpak van ondermijning. Die foto laat zien dat de provincies een breed scala aan beheersmaatregelen inzetten om de kwetsbaarheid voor ondermijning te verkleinen en de provinciale weerbaarheid te vergroten.

Het beeld dat wij de provincie Noord-Holland hiermee geven, geeft handvatten om te bepalen welke maatregelen onze provincie nog meer kan inzetten. Dat geldt in het bijzonder voor de risico's die de provincies nog zien en de beheersmaatregelen die zij noemen die deze risico's kunnen beperken.

We spreken hierboven over de risico's. Waar het nog meer om gaat, zijn de kansen. Samengevat liggen volgens ons deze kansen bij het:

Bewust Beter Samen Delen

Dit is dan ook de ondertitel van ons rapport geworden. Denk hierbij aan het vergroten van de bewustwording van de effecten van ondermijning op onze samenleving. En bewust een rol pakken als provincie bij de gezamenlijke strijd tegen ondermijning. Meer en beter samenwerken met andere provincies, overheidsdiensten, regionale partners en ook private partijen. En vooral meer kennis, informatie en ervaringen met elkaar delen voor een effectieve en integrale aanpak van ondermijning.

5.3 Begrip ondermijning

Deze paragraaf beantwoordt de eerste deelvraag om inzicht te geven in het begrip ondermijning zoals die door de Nederlandse overheid is omschreven en door de provincies is ingevuld.

Wetgeving

Er bestaat geen eenduidige definitie van het begrip ondermijning. In maart 2019 heeft de Raad van State in opdracht van de Minister van Justitie en Veiligheid een advies uitgebracht over “De rol van gemeenten in de bestuurlijke en integrale aanpak van ondermijning”.

In dit adviesrapport benadrukken zij dat door het ongreepbare en telkens wisselende karakter van ondermijnende criminaliteit het niet eenvoudig is om een concrete definitie te geven. Wel noemt de Raad van State de volgende kenmerken van ondermijnende criminaliteit:

- het gaat om georganiseerde criminaliteit (in flexibele netwerken en niet zozeer in hiërarchieën),
- waarmee meestal grote hoeveelheden geld worden verdiend,
- waarbij de criminele activiteiten en de gehanteerde methodes kunnen wisselen; zij worden bepaald door winstgevendheid en de kans om onopgemerkt te blijven,
- waarbij de grote winsten worden gebruikt om de bovenwereld te ondermijnen (witwaspraktijken, normvervaging binnen gemeenschappen en wijken, inschakeling van advocaten, notarissen e.d.),
- en waarbij de ondermijning ook dreigt door te werken naar de overheid (corruptie, aantasting van integriteit).

Provinciaal

Mede door het ontbreken van een eenduidige definitie van het begrip ondermijning hanteren de provincies verschillende omschrijvingen. Vaak genoemde elementen van ondermijning zijn:

- *Het gaat om een maatschappelijk probleem,*
- *waarbij crimineel gedrag,*
- *in een georganiseerde vorm,*
- *zich manifesteert in de bovenwereld (verwevenheid tussen de onder- en bovenwereld),*
- *en legale structuren en besluitvorming misbruikt óf op onrechtmatige wijze beïnvloedt,*
- *om geldelijk gewin te behalen.*

Deze elementen vormen samen een soort 'provinciale definitie' van ondermijning. Onderdeel van deze begripsomschrijving betreft ook de gevolgen van ondermijning:

- *...dat het openbaar bestuur verstoort en een aantasting is van,*
- *legale, institutionele structuren,*
- *het aanzien en de betrouwbaarheid van de provincie,*
- *en de legale en de beoogde werking van het samenlevingssysteem.*

5.4 Verantwoordelijkheid

Voordat we ingaan op het provinciaal beleid bij de aanpak van ondermijning beschrijft deze paragraaf hoe de bestuurlijke verantwoordelijkheid hiervoor bij de provincies is belegd. Dit geeft antwoord op de tweede deelvraag.

De provinciale aanpak van ondermijning gaat alle bestuurders (PS/GS) aan. De bestuurlijke eindverantwoordelijkheid is bij de meeste provincies belegd bij de commissaris van de Koning als portefeuillehouder. Dat geldt ook voor onze provincie. Bij een aantal provincies is dit onderwerp belegd bij de commissaris en een tweede collegelid. Verder wordt meermaals door de provincies benadrukt dat alle gedeputeerden een rol hebben, namelijk waar het onderwerp hun portefeuille raakt. Bijvoorbeeld bij bedrijventerreinen, havens of recreatieparken, dan wel bij subsidie- en vergunningverlening of deelnemingen.

Sommige provincies geven aan vanuit welk perspectief de commissaris verantwoordelijk is:

- als rijksheer voor bestuurlijke integriteitskwesties bij gemeenten (Provinciewet, art.182 lid 1c);
- vanuit zijn zorgplicht integriteit en zijn verantwoordelijkheid op het gebied van de bevordering van de kwaliteit van het openbaar bestuur.

Daarnaast noemen provincies als reden:

- commissaris als rijksheer (veiligheidsregio);
- informele, vrije rol van de commissaris: natuurlijk gezag / boegbeeld;
- provincie heeft een verbindende rol (onder meer naar gemeenten);
- provincie voor regio-overstijgende problematiek en vraagstukken.

5.5 Beleid

Deze paragraaf beantwoordt de derde deelvraag waarmee we inzicht geven óf de provincies beschikking hebben over een of meer beleidskader(s) voor de aanpak van ondermijning. En zo ja, welke beleidskaders of -regels dit dan zijn.

Alle provincies hebben een aanpak ontwikkeld gericht op het tegengaan van ondermijning. Zij hebben daar geen specifiek beleid voor ontwikkeld, maar maken gebruik van bestaande instrumenten. Uit hun antwoorden blijkt niet dat zij voornemens zijn om een integraal beleidskader te ontwikkelen in de strijd tegen ondermijning. Uit de reacties spreekt eerder dat zij voldoende uit de voeten kunnen met een ruimere, aangepaste toepassing van de bestaande beheersinstrumenten.

Provincies pakken ondermijning aan met instrumenten uit bestaand beleid zoals op het gebied van integriteit, de Wet Bibob en beleid gericht op het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O-beleid). De huidige ontwikkelingen rond de Wet Bibob vergroten deze mogelijkheden door:

- het vergroten van het toepassingsbereik van de wet;
- meer eigen onderzoeksmogelijkheden voor o.a. provincies voor het toepassen van de wet;
- en het vereenvoudigen van informatiedeling tussen bestuursorganen.

Omdat het begrip ondermijning een sterke relatie heeft met bestaande provinciale activiteiten en bevoegdheden ter uitvoering van de Wet Bibob volgt nu een toelichting op deze wet.

Wet Bibob

Binnen de provinciale ambtelijke organisatie, zoals bij onze provincie, is de Eenheid Screening en Bewakingsaanpak (SBA) belast met het uitvoeren van de taken die verbonden zijn aan de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob).

In het kader van deze wet worden de volgende natuurlijke personen en rechtspersonen onderzocht: aanvragers en houders van omgevingsvergunningen (milieudeel), inschrijvers van aanbestedingen in de sectoren Bouw, ICT en Milieu, aanvragers of ontvangers van subsidies en participanten aan vastgoedtransacties.

Ontwikkelingen

De aanpak van ondermijning wordt in 2020 verder versterkt met een breed pakket van zowel preventieve als repressieve maatregelen. Door deze (Bibob) wetwijzigingen krijgen gemeenten, provincies en het Rijk ruimere mogelijkheden om te voorkomen dat criminelen (of hun stromannen) de dienstverlening door de overheid misbruiken om strafbare feiten te plegen.

Om hun informatiepositie te versterken mogen overheden meer eigen onderzoek doen. Bijvoorbeeld voorafgaand aan een beslissing op een aanvraag voor een vergunning, subsidie of over een aanbesteding. Dit is essentieel om het ongewild faciliteren van criminele activiteiten te voorkomen.

Door deze wijzigingen mogen overheden meer informatie over de aanvragers opvragen. Dit gaat dan om strafrechtelijke of fiscale informatie. Bovendien wordt het uitwisselen van informatie tussen bestuursorganen, over een bepaalde partij, mogelijk. Dit werd bij onze provincie tot nu toe erg gemist in de uitvoering van de wet, zoals bij het uitwisselen van gegevens met omgevingsdiensten.

Bestuurlijke aanpak van ondermijning

Bij de provincies Brabant, Flevoland, Gelderland, Limburg, Noord-Holland, Overijssel, Utrecht en Zeeland is ondermijning één van de onderwerpen in het huidige coalitieakkoord.

We laten drie voorbeelden zien van deze bestuurlijke aanpak van ondermijning. Paragraaf 5.8 gaat meer uitgebreid in op de instrumenten die de provincies bij de aanpak van ondermijning inzetten om de kwetsbaarheid te verkleinen en de weerbaarheid te vergroten.

De aanpak van de provincie Gelderland is belegd bij het bestuurlijk programma Weerbaarheid. Het programmaplan Weerbaarheid (2019-2023) bestaat uit vier programmalijnen:

- Weerbare organisatie: de eigen provinciale weerbaarheid versterken;
- Weerbare overheid: de Gelderse ketenpartners ondersteunen, aanmoedigen en faciliteren;
- Weerbare samenleving: maatschappelijke initiatieven tegen ondermijning ondersteunen;
- Data, inzicht en onderzoek: faciliteren en uitvoeren van data projecten en onderzoek.

De aanpak van deze provincie is complementair aan de aanpak binnen de veiligheidsketen:

Het zorgen voor een vrije, veilige en rechtvaardige samenleving is een kerntaak van de overheid. Wij willen de integrale aanpak tegen ondermijnende criminaliteit in Gelderland aanmoedigen, ondersteunen en faciliteren. Dat doen we vanuit onze unieke positie als provinciaal middenbestuur.

Wij gaan uit van een aanvullende aanpak. Door “problemen” niet te zien als veiligheidsvraagstukken maar als economische, sociale, toeristische of breed maatschappelijke vraagstukken zien wij veel meer mogelijkheden om deze opgaves aan te pakken. Met het programma Weerbaarheid willen we juist deze aanpak breed gaan inzetten op tal van onderwerpen waar veiligheidsvraagstukken onze provinciale taken raken. Dit zorgt ervoor dat wij complementair zijn aan de veiligheidsaanpak van onze Gelderse partners.

Het tweede voorbeeld is van provincie Limburg die hun ‘ondermijningsbeleid’ als volgt omschrijft:

De samenhang tussen de beleidsvelden integriteit, Bibob en de Veilige publieke taak wordt door het openbaar bestuur effectief ingezet om als firewall te dienen tegen ondermijnende effecten van georganiseerde criminaliteit. Deze samenhang, onder bestuurlijke verantwoordelijkheid van de Gouverneur, vormt de kern van de Limburgse aanpak van het ondermijningsbeleid.

Uit de reacties van de provincies blijkt dat zij hun aanpak nog verder willen toesnijden op ondermijning. Dit willen zij doen op basis van een quick-scan van de provinciale organisatie, ook wel een provinciaal weerbaarheidsbeeld genoemd, die zij hebben laten uitvoeren of nog laten uitvoeren.

Zie onderstaand voorbeeld van provincie Zeeland:

In 2018 heeft Zeeland een quick-scan van de provinciale organisatie door het RIEC laten uitvoeren. Deze quick-scan (ook wel: weerbaarheidsbeeld) geeft inzicht in zowel zwakke als sterke plekken. Het bevat een aantal concrete aanbevelingen om de provinciale organisatie weerbaarder te maken. Op basis van deze quick-scan en de uitkomsten van een provinciale “week van de ondermijning” is een plan van aanpak opgesteld. De quick-scan en het plan van aanpak vormen samen de (papieren) basis voor de Zeelandse aanpak van ondermijning.

5.6 Beschikbare middelen

Deze paragraaf geeft inzicht in de financiële middelen (deelvraag 4) en de personele middelen (deelvraag 5) die de provincies ter beschikking hebben voor de aanpak van ondermijning. Onze observaties zijn gebaseerd op de gegevens die de provincies zelf bij ons hebben aangeleverd.

De hoeveelheid financiële en personele middelen die de provincies inzetten in het kader van het onderwerp ondermijning varieert zeer sterk. Uit de ingevulde vragenlijsten en interviews leiden wij af, dat die inzet voor een belangrijk deel bepaald wordt door de ervaren of gebleken mate van ondermijning in de provincies. Sommige provincies merken in dit verband op dat zij hun inzet nader zullen bepalen op basis van de uitkomsten van ondermijningsbeelden (bij hun gemeenten) en provinciale weerbaarheidsscans die zij laten uitvoeren op hun interne provinciale organisatie.

De provincies hebben deze vragen zeer divers beantwoord. De antwoorden geven geen eenduidig en volledig beeld van de middelen die zij voor de eigen organisatie inzetten om ondermijning tegen te gaan. De antwoorden betreffen budget en capaciteit voor:

- al bestaande taken op het gebied van veiligheid, integriteit en de Wet Bibob;
- en/of taken specifiek gericht op het tegengaan van ondermijning;
- en/of activiteiten gericht op de eigen organisatie;
- en/of activiteiten ter ondersteuning van anderen zoals gemeenten en RIEC's.

De antwoorden maken wel duidelijk dat er grote verschillen zijn tussen de provincies waar het gaat om de inzet van middelen voor het tegengaan van ondermijnende criminaliteit. De redenen voor die grote verschillen hebben wij niet onderzocht. Mogelijke verklaringen zijn verschillen in problematiek per provincie, de politiek-bestuurlijke keuze per provincie en het ontbreken van een eenduidige definitie van het begrip ondermijning.

5.7 Kwetsbare processen en functies

5.7.1 Algemeen

Het LIEC heeft in oktober 2019 het rapport “Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit” uitgebracht. De meest voorkomende vormen van ondermijnende criminaliteit in de regio's zijn:

- Drugs
- Witwassen / financieel economische fraude
- Mensenhandel
- Vastgoedfraude
- Criminele motorbendes
- Criminele families
- Adres- en of uitkeringsfraude, zorgfraude, PGB

De provincies geven in hun reacties aan dat de volgende objecten kwetsbaar zijn bij dergelijke vormen van criminaliteit:

- buitengebied (schimmige schuren,)
- vakantieparken / recreatieparken
- bedrijventerreinen
- financiële instellingen (banken, notariskantoren,)
- afvalverwerking

- sanering
- havens (zeehavens en jachthavens)
- transport

5.7.2 Kwetsbare processen

Ook de taakgebieden van provincies zijn kwetsbaar op het gebied van ondermijning. De potentiële kwetsbaarheid hangt samen met de:

- belangen die criminele partijen hebben bij besluiten, informatie en/of financiële middelen van de provincie
- leemten in kennis (onwetendheid), bewustzijn, processen, procedures en regels bij de provincies
- gerichte inzet van bedoelde partijen om deze leemten te misbruiken voor criminele belangen

De meest kwetsbare processen zijn volgens de provincies:

- subsidieverlening
- vergunningverlening
- aanbestedingen
- vastgoedtransacties

Het gaat niet uitsluitend om deze processen. De provincies vermelden in de antwoorden op de vragenlijst een grote diversiteit aan andere processen, zoals:

- informatieverwerking
- toezicht en handhaving
- sponsoring en evenementen

Eén provincie gaf aan dat in principe alle provinciale processen in potentie kwetsbaar zijn voor ondermijning. Zie ook de toelichting bij kwetsbare functies in paragraaf 5.7.3.

De omgevingsdiensten voeren voor provincies de taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH-taken). Dat betekent dat ook die diensten risico's lopen op het gebied van ondermijning. Provincies zijn zich hiervan bewust, mede omdat zij eindverantwoordelijk blijven voor deze VTH-taken als bevoegd gezag.

5.7.3 Kwetsbare functies

De provincies noemen veel functies die kwetsbaar zijn voor ondermijning. Het gaat om functies op politiek, bestuurlijk en ambtelijk niveau alsmede om functies bij omgevingsdiensten. De genoemde functies hangen, logischerwijs, samen met de genoemde kwetsbare processen en maakt ze daarmee ook inherent kwetsbaar. Uit verschillende antwoorden spreekt dat de kwetsbaarheid ontstaat, omdat er sprake is van menselijk handelen en mensen zijn te beïnvloeden.

De kwetsbaarheden hebben betrekking op onder meer:

- De toegang tot gevoelige en vertrouwelijke informatie
- het beschikbaar stellen van financiële middelen
- het aangaan van contracten
- beslissingsbevoegdheid

Via deze kwetsbare functies kunnen criminele partijen op oneigenlijke wijze invloed uitoefenen op het handelen van een provincie en de besluitvorming door een provincie.

Behalve met de aard van het proces hangen de kwetsbaarheden van de functies ook samen met de integriteit van de betrokken functionarissen. De provincies noemen diverse oorzaken voor het onder druk komen staan van die integriteit, zoals schulden, intimidatie, bedreiging en omkoping.

Kwetsbaarheid kan ook ontstaan door gebrek aan kennis om bepaalde situaties goed te kunnen beoordelen. Of gebrek aan capaciteit om, bijvoorbeeld, voldoende toezicht (vier ogen) uit te oefenen.

5.8 Samenwerking en beheersmaatregelen

5.8.1 Samenwerking

De provincies staan niet alleen bij de aanpak van ondermijning. Er is een bestuurlijk convenant afgesloten (zie hoofdstuk 4) voor het stimuleren van de publiek-private samenwerking om de overheid en de samenleving weerbaarder te maken tegen ondermijning. Voorbeelden van deze samenwerkende partners zijn gemeenten, provincies, het Openbaar Ministerie, de Nationale politie, Belastingdienst, Douane en de Immigratie- en Naturalisatiedienst.

Een deel van deze partijen maakt onderdeel uit van de strafrechtketen. Het samenwerken met partijen in de strafrechtketen betekent niet dat de provincies onderdeel zijn geworden van die keten. De provincies richten hun inspanningen met name op de voorkant, op preventie. De strafrechtketen richt zich vooral op opsporing en vervolging. De samenwerking is gericht op het vergroten van de effectiviteit van ieders inspanningen.

De regionale informatie- en expertise- centra (RIEC's) en het landelijk informatie- en expertise centrum (LIEC) zijn voor provincies en gemeenten belangrijke convenantpartners bij de integrale aanpak van ondermijning. Het RIEC-LIEC-netwerk richt zich met name op:

- *bewustwording* vergroten over de problematiek van ondermijning (overheid en private partijen);
- *samenwerking* ondersteunen en versterken binnen de overheid en met publiek-private partners;
- *kennisdeling* op het gebied van de aanpak van ondermijning, meer integrale aanpak.

Ze verbinden informatie, expertise en krachten van de verschillende overheidsinstanties. Een RIEC stelt integrale handhavingsadviezen op en stemt projectmatig, bestuursrechtelijke, strafrechtelijke en fiscale interventies af met regionale partners. Elke RIEC werkt binnen regionale grenzen onder aansturing van een zelfstandige regionale stuurgroep. Namens de provincie Noord-Holland neemt bijvoorbeeld de Kabinetschef deel aan de stuurgroep RIEC Noord-Holland.

5.8.2 Ondermijningsbeelden en weerbaarheidsbeelden

Het LIEC en de RIEC's stellen integrale *ondermijningsbeelden* op door het bij elkaar brengen van informatie die bij verschillende overheidsdiensten en partners beschikbaar is. Zo ontstaat een verdiepend inzicht in ondermijnende criminaliteit. Het opbouwen van een goede integrale informatiepositie is in de Toekomstagenda Ondermijning ook als basisvoorwaarde opgesteld bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit: *“geen inzicht, geen invloed, geen effect”*.

Het LIEC geeft inzicht in het landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit en een RIEC vanuit lokaal/regionaal perspectief. Een ondermijningsbeeld kent drie doelen:

- het geeft zicht op en inzicht in ondermijning: inzicht in risicovolle branches en bedrijven;
- het geeft inzicht in effecten en gelegenheidsstructuren⁸ van ondermijnende criminaliteit;
- het bevordert alertheid en actiegerichtheid: actiegerichte en integrale aanpak.

Een ondermijningsbeeld kan het startpunt zijn voor het maken van een *weerbaarheidsbeeld* van de eigen organisatie. Met het doel om enerzijds inzicht te krijgen in kwetsbare processen en functies bij de uitvoering van gemeentelijke of provinciale taken en verantwoordelijkheden. Anderzijds voor het aanreiken van concrete maatregelen of instrumenten om de eigen organisatie weerbaarder te maken. Ook moet een weerbaarheidsbeeld bijdragen aan een preventieve aanpak van ondermijning, om de drempel voor (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit hoger te maken.

Begin 2020 beschikken de provincies Flevoland, Gelderland, Noord-Brabant en Zeeland over een weerbaarheidsbeeld van hun provincie. Bij Friesland, Groningen, Noord-Holland, Overijssel, Utrecht en Zuid-Holland waren er weerbaarheidsscans in voorbereiding of in uitvoering. De andere provincies hebben in hun antwoorden op de vragenlijst niet vermeld of zij een weerbaarheidsbeeld hebben of nog zullen laten maken. Provincies, zoals Noord-Holland, ondersteunen ook gemeenten bij het laten uitvoeren van dergelijke scans.

⁸ Nadere toelichting op effecten en gelegenheidsstructuren (sociaal, financieel-economisch e.d.) in het rapport Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit (LIEC, okt-2019)

Ondermijnings- en weerbaarheidsbeelden vormen belangrijke input voor beheersmaatregelen. Op basis van deze scans kan een provincie een risicogericht plan van aanpak opstellen om de kwetsbaarheid tegen ondermijning te verminderen en de weerbaarheid te vergroten.

5.8.3 *Beheersmaatregelen*

De antwoorden op de vragenlijst laten zien dat de provincies een breed scala aan beheersmaatregelen inzetten om de kwetsbaarheid voor ondermijning te verminderen en de weerbaarheid te vergroten.

Een belangrijk deel van de maatregelen die de provincies noemen richt zich op het vergroten van het bewustzijn rond het thema ondermijning, veelal in combinatie met het thema integriteit. Daarbij richten ze zich op de eigen organisatie (bestuurlijk en ambtelijk), op kwetsbare beroepsgroepen zoals notarissen en op gemeenten en waterschappen. Instrumenten die zij daarbij inzetten zijn onder meer conferenties (met ketenpartners), kennisbijeenkomsten, workshops, trainingen, periodiek op de agenda zetten bij overleggen, gedragscodes en het bijdragen aan campagnes.

Om medewerkers te ondersteunen bij het herkennen en aanpakken van pogingen tot ondermijning hebben sommige provincies een intern meldpunt ingericht of een netwerk van ambtenaren die in contact staan met Bibob-functionarissen. Het doen van aangifte van (pogingen tot ondermijning) is ook een instrument dat één van de provincies noemt.

Aan de proceskant zetten provincies maatregelen in zoals het strikt, dan wel risicogericht, toepassen van het vier-ogen principe: niet alleen een gesprek aangaan, niet alleen besluiten kunnen nemen of (grote) uitgaven doen. Een provincie is bezig om ondermijningstoetsen te gaan uitvoeren bij nieuwe regelgeving. Het gaat dan om het toetsen of er ruimten/leemten/gaten in de betreffende regelgeving zitten die misbruik mogelijk maken. Met andere woorden of regelgeving 'ondermijningsproof' is.

Ook screenen provincies bestuurders en moeten ambtenaren de eed of gelofte afleggen. Verder zetten provincies instrumenten uit bestaand beleid (zie paragraaf 5.5) in, zoals Bibob-onderzoeken.

5.8.4 *Effectiviteit van beheersmaatregelen*

We hebben de provincies ook gevraagd naar hun ervaringen met de genomen maatregelen. Veel van de provincies doen hier geen uitspraak over. Enerzijds omdat ze de effectiviteit nog niet hebben gemeten en anderzijds omdat de effectiviteit (nog) niet meetbaar is. Anderen geven aan wel effect van de maatregelen te zien waar het gaat om:

- Bewustwording, periodieke bewustwordingssessies en trainingen over ondermijning versterkt het bewustzijn van medewerkers en bestuurders, ze zijn alerter en geven meer signalen af;
- Vergroten van de provinciale weerbaarheid door (gerichte) toepassing van de Wet Bibob;
- Door provinciale onderzoeksmogelijkheden worden beslissingen beter en bewuster genomen;
- Weerbaarheidsscan, deze versterkt de weerbaarheid van de provincie.

Zie paragraaf 5.5 voor een nadere toelichting op de tweede en derde bullet.

Eén provincie merkte in dit verband op dat het hier gaat om een proces van lange adem. Sommige maatregelen vergen een cultuurverandering en die realiseer je niet in een jaar.

Een belangrijke notie van een van de provincies is dat de effectiviteit van maatregelen mede afhankelijk is van bestuurlijke ambities en bestuurlijke keuzes. Illustratief is het voorbeeld dat een provincie noemde waarbij vakantieparken moesten worden ingezet voor noodopvang, maar dat dit betekende dat met een verdachte ondernemer in zee moest worden gegaan.

5.9 Risico's huidige aanpak

Zoals hiervoor beschreven zetten de provincies diverse soorten beheersmaatregelen in bij de bestrijding van ondermijning. Dit doen ze om de kwetsbaarheid van de provinciale organisatie⁹ te verkleinen en de weerbaarheid te vergroten. De ene provincie is hier actiever in dan de andere, afhankelijk van de politiek-bestuurlijke keuze en de toegekende middelen.

We hebben de provincies gevraagd welke risico's zij zien bij de provinciale aanpak van ondermijning. De genoemde risico's zijn hieronder gecategoriseerd in de thema's: begripsduiding, bevoegdheid/rol, bewustwording, beschikbare middelen en kennisdeling. Mogelijke oplossingen of verbeterpunten rond deze thema's zijn in paragraaf 5.10 beschreven.

Begripsduiding

Het begrip ondermijning is niet eenduidig gedefinieerd en onvoldoende afgebakend waardoor het als een hype of containerbegrip als 'tijdelijk' kan worden ervaren en de bestuurlijke aandacht daarna wegebt.

Er bestaan diverse definities van ondermijning waardoor het onduidelijk is welke activiteiten onder ondermijnende criminaliteit vallen. Het is daardoor ook onduidelijk waarop de aanpak van de provincies zich zou moeten richten. Dit belemmert de integrale aanpak die de overheid voor ogen heeft (zoals toegelicht in Hoofdstuk 4).

Bevoegdheid en rol

De provinciale bevoegdheid en rol bij de aanpak van ondermijning is niet helder voor alle betrokken partijen. Dit gaat ten koste van de beoogde effectieve en efficiënte aanpak van één overheid.

Er is geen expliciete wettelijke taak of rol aan provincies toebedeeld bij de aanpak van ondermijning. Mede hierdoor wordt deze rol nu divers ingevuld. De rol die een provincie pakt is altijd een politiek-bestuurlijke keuze en het beleid en de beschikbare middelen hiervoor zijn een afgeleide van die keuze.

Bij de aanpak zijn veel partijen betrokken. Zo is de Toekomstagenda Ondermijning een gezamenlijk product van onder meer politie, Openbaar Ministerie, belastingdienst en gemeenten. Het speelveld is dus heel vol. Dan is het zaak niet op de stoel van andere verantwoordelijke partners te gaan zitten. In dit kader vragen de provincies zich af wat hun rol in dit gezamenlijke speelveld is óf kan zijn. Bijvoorbeeld richting gemeenten, waterschappen en verbonden partijen. Waarbij opgemerkt wordt dat er altijd een spanningsveld, zowel binnen Nederland als met buurlanden, zal blijven bestaan.

Bewustwording

Bij geringe bestuurlijke, ambtelijke bewustwording of onderschatting van de ondermijnende effecten van georganiseerde criminaliteit, bestaat het risico dat lokale machtsposities van criminelen versterkt worden. Bewustwording is een belangrijk aandachts- en vertrekpunt voor een succesvolle aanpak. Eén van de correspondenten citeerde:

*De meest vergaande vorm van ondermijning
is de kennelijke normalisering ervan*

Ondermijning is voor sommige provincies een betrekkelijk nieuw fenomeen waardoor de bestuurlijke aandacht voor dit onderwerp nog niet overal stevig op de agenda staat.

Beschikbare middelen

De hoeveelheid financiële en personele middelen die de provincies inzetten voor de aanpak van ondermijning varieert heel sterk en zijn deels incidenteel van aard of worden 'erbij' gedaan. Dit maakt de provinciale (integrale) aanpak kwetsbaar en er is geen eenduidige uitstraling naar buiten.

⁹ De aanpak van ondermijning door provincies is niet alleen op de interne organisatie gericht, maar ook op de ondersteuning van gemeenten en partners in de regio. Dit laatste aspect valt echter buiten de scope van dit onderzoek.

Kennisdeling

Het delen van kennis en ervaringen tussen de provincies is niet vanzelfsprekend. Dit belemmert een effectieve integrale aanpak en er kan een 'waterbed-effect' ontstaan. De criminaliteit verplaatst zich dan naar een andere regio of provincie waar de kans op succes / kwetsbare processen het grootst is.

Alle provincies geven aan dat er (te) weinig kennis en ervaring op het gebied van ondermijning met elkaar wordt gedeeld. Bij hun aanpak zijn provincies gefocust op hun eigen organisatie en regio. De ene provincie is hier actiever in dan de andere. Er ontbreekt een op elkaar afgestemde aanpak. Dit gaat ten koste van de effectiviteit en er ontstaan mogelijk waterbed-effecten in andere regio's.

Op 30 januari 2020 is gestart met kennisuitwisseling op het gebied van ondermijning door middel van een interprovinciale bijeenkomst (zie paragraaf 3.5). Het voornemen is om ieder halfjaar een dergelijke bijeenkomst te beleggen.

Naast het versterken van de gezamenlijke aanpak binnen de overheidsketen is het ook van belang om de samenwerking met andere ketenpartners te vergroten. Denk bijvoorbeeld aan beroepsgroepen met een poortwachtersfunctie zoals notarissen, makelaars, bankiers of advocaten. Er is een risico dat overheden te veel binnen hun eigen cirkel blijven draaien (tunnelvisie).

5.10 Verbeterpunten aanpak provincies

In paragraaf 5.9 zijn de risico's bij de huidige provinciale aanpak van ondermijning verdeeld in de thema's: begripsduiding, bevoegdheid/rol, bewustwording, beschikbare middelen en kennisdeling. Deze paragraaf beschrijft per thema de oplossing(en) die de provincies voor ogen hebben om de genoemde risico's te mitigeren en zo de provinciale weerbaarheid tegen ondermijning te vergroten. Provincies zien ook mogelijke verbeteringen op het gebied van beleid en instrumentarium (thema 2).

Sommige verbeterpunten zijn door de onderzoekers aangevuld met kennis uit de documentstudie en tweemaal verwijzen wij naar de doelen en strategie uit de landelijke toekomstagenda ondermijning.

Elke provincie kan zelf bepalen welke maatregel(en) of verbeterpunt(en) zij nodig acht. Het provinciaal bestuur zet de strategische lijn uit: 'Hoe weerbaar willen wij als provincie zijn en wat is onze gewenste bijdrage in de bestrijding van ondermijning en ondermijnende criminaliteit?'

Met het aanreiken van onderstaande beheersmaatregelen willen wij enerzijds de samenwerking tussen provincies stimuleren om van elkaar te leren. En anderzijds om met gebundelde slagkracht de weerbaarheid van provincies en regio's te vergroten bij het structureel aanpakken van ondermijning.

1. Begripsduiding ondermijning

Geen actie nodig.

Er bestaat geen eenduidige definitie van het begrip ondermijning. De provincies vinden dit geen probleem en kunnen gebruik maken van de in dit onderzoek opgehaalde 'provinciale definitie' van ondermijning (zie paragraaf 5.3). Daarbij, als de nieuwe ondermijningswetgeving vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid in werking is getreden (zie Bijlage 6.3), zal er wellicht meer uniformering rond het begrip en de integrale aanpak van ondermijning beschikbaar komen.

2. Beleid en instrumentarium

De provincies hebben vooralsnog geen behoefte om een integraal beleidskader te ontwikkelen voor de bestrijding van ondermijning. Zij kunnen voldoende uit de voeten met een ruimere, aangepaste toepassing van de bestaande beleidsmatige en bestuurlijke instrumentarium zoals integriteitsbeleid en Bibob-beleid. Zie de toelichting in paragraaf 5.5.

Wel geven de provincies aan dat ze verbeterpunten zien voor samenwerking op het gebied van:

- a) Meer uniformering binnen het provinciaal beleid bijvoorbeeld voor aanpak van ondermijning, toepassing van de Wet Bibob en beleid ter voorkoming van Misbruik en Oneigenlijk gebruik.
- b) Onderzoeken welke mogelijkheden provinciaal beleid op verschillende terreinen biedt om de aantrekkelijkheid van criminaliteit tegen te gaan (drempels verhogen).
- c) Welke problemen ervaren de provincies bij hun aanpak van ondermijning en de toepassing van de Wet Bibob op de diverse terreinen?

3. Bevoegdheid en rol

Uit de vorige paragraaf blijkt dat de bevoegdheid en de rol van provincies bij de aanpak van ondermijning niet helder is. De onderzoekers willen benadrukken dat deze onduidelijke rol in strijd is met één van de doelstellingen van de landelijke Toekomstagenda Ondermijning:

Het vergroten van de slagkracht van het overheidsoptreden en de integrale aanpak

Optreden als één georganiseerde overheid tegenover de georganiseerde criminaliteit betekent: de bijdrage en inzet van partijen minder vrijblijvend maken; *het beter en ook gecombineerd inzetten van ieders eigen bevoegdheden (samen, complementair); rollen expliciteren en eventueel uitbreiden*; meer gerichte uitvoeringskracht organiseren.

Ter bevordering van de integrale aanpak hebben de provincies de volgende wensen en aandachtspunten aangedragen over hun rol en bevoegdheden op het gebied van ondermijning:

- a) Het is wenselijk dat er meer helderheid komt over de formele rol van de provincie en de CdK op het thema ondermijning. Eenduidig en bekend bij alle publieke en private partners.
- b) Het is belangrijk om de aanpak van ondermijning te koppelen aan de versterking van de weerbaarheid van alle spelers *binnen* een provincie. De provincie kan bijdragen aan het verbeteren van het minimumniveau van weerbaarheid bij gemeenten, omgevingsdiensten, waterschappen, ondernemers en natuurlijk bij de eigen provinciale organisatie.
- c) En de aanpak ook afstemmen met de belangrijkste spelers *buiten* de provincie. Dit kunnen overheidspartners zijn zoals andere provincies (voorkomen van waterbed-effect), een RIEC, de politie en de belastingdienst, maar ook andere ketenpartners zoals banken en notarissen.
- d) Naast de formele taken binnen wettelijke kaders (veiligheidsdomein, integriteit e.d.) geven de provincies aan veel meer te kunnen organiseren bij de aanpak van ondermijning. Door haar schaalniveau kan ze vooral middelgrote en kleine gemeenten ondersteunen bij problematiek zoals veiligheid in het buitengebied, vakantieparken of bedrijventerreinen.

4. Bewustwording

Veel provincies investeren in het vergroten van de bewustwording over het thema ondermijning. Zowel binnen de provinciale organisatie als in samenwerking met gemeenten en andere ketenpartners. Zij doen dit onder meer met kennisbijeenkomsten, workshops en conferenties.

Bewustwording van de effecten van ondermijning is het startpunt voor een succesvolle aanpak. In de Toekomstagenda Ondermijning is *“het vergroten van de weerbaarheid van bestuurders en ambtenaren”* als één van de noodzakelijke randvoorwaarden opgenomen voor het vergroten van de slagkracht en de integrale aanpak van de overheid.

De volgende maatregelen dragen bij aan het vergroten van het bewustzijn. Deze kunnen de kwetsbaarheid van de interne provinciale organisatie verkleinen en helpen deze meer weerbaar te maken én te houden.

- a) Het regelmatig organiseren van bewustwordingsbijeenkomsten en trainingen voor het herkennen en aanpakken van ondermijning; voor zowel nieuwe als bestaande medewerkers en bestuurders.
- b) Het laten uitvoeren van een weerbaarheidsbeeld / scan van de provinciale organisatie om inzicht te krijgen in kwetsbare provinciale processen en functies, hoe de organisatie ervoor staat en welke maatregelen nodig zijn om de eigen organisatie weerbaarder te maken.
- c) Het inrichten van een intern meldpunt / loket waar medewerkers terecht kunnen met vragen en signalen over (mogelijke) ondermijning.
- d) Het faciliteren van informatie-uitwisseling tussen afdelingen zodat bekend is welke afdelingen met welke aanvragen en dilemma's te maken hebben. Dit kan voorkomen dat bijvoorbeeld een malafide organisatie niet bij meerdere afdelingen (subsidies, vastgoed, vergunningen) een aanvraag kan doen (met de intentie om hier misbruik van te maken, voor criminele doeleinden).

5. Beschikbare middelen

De hoeveelheid financiële en personele middelen die de provincies inzetten voor de aanpak van ondermijning loopt sterk uiteen. De middelen zijn deels incidenteel of worden erbij gedaan. Meerdere provincies zijn bezig om hun inzet nader te bepalen op basis van de uitkomsten van ondermijningsbeelden, een provinciale weerbaarheidsscan en interne afstemmingen.

Vanuit de input van de provincies en aanvullende documentstudie van het onderzoeksteam zijn de volgende randvoorwaarden noodzakelijk voor een effectieve aanpak van ondermijning:

- a) Bepaal de provinciale inzet van financiële en personele middelen op basis van inzichten uit gedegen informatie-analyses over ondermijning, zoals ondermijningsbeelden, een provinciale weerbaarheidsscan en/of analyses van data-analisten (gericht op ondermijning).
- b) Zorg voor structurele middelen voor het thema veiligheid/ondermijning/integriteit/Bibob; bij voorkeur gebaseerd op een gedegen analyse (zie vorig punt) en meerjarig begroot.
- c) Zorg voor een samenhangende ondermijningsaanpak die zowel binnen de eigen organisatie als met belangrijke partners is afgestemd (zoals de RIEC's, gemeenten, omgevingsdiensten). Zorg dat de beschikbare financiële en personele middelen goed aansluiten op deze aanpak.

Informatie en analyse: het verzamelen en analyseren van informatie over ondermijning is regionaal belegd bij de RIEC's. Een goede integrale informatiepositie van de overheid is een basisvoorwaarde in de Toekomstagenda ondermijning: *'geen inzicht, geen invloed, geen effect'*.

- d) De provincies zouden, net als bijvoorbeeld Gelderland, een bijdrage kunnen leveren aan het ondersteunen en faciliteren van partners bij het uitvoeren van data projecten en onderzoek (datalab ondermijning). Dit sluit ook goed aan bij het 'datagedreven werken'.

6. Kennisdeling en samenwerken

Alle respondenten zien winst in het meer delen van kennis en ervaringen tussen de provincies onderling en met de andere ketenpartners. Dit versterkt de beoogde effectieve integrale aanpak van ondermijning en behoedt een mogelijk waterbed-effect naar de andere regio's.

Het belang van kennisdeling en intensieve samenwerking is, net als een goede informatiepositie (zie 5), een vitaal onderdeel van de veranderstrategie van de Toekomstagenda Ondermijning:

Denken, doen en leren verbinden:

(...) De aanpak van ondermijning vraagt om een andere manier van kijken, denken en doen. Om dat te ondersteunen en te bevorderen is het van belang dat de denk- en doe-werelden en de leerervaringen breed beschikbaar komen. Die werelden zijn nog teveel gescheiden. Het ontdekken welke aanpak werkt en welke niet kan niet alleen aan de uitvoerende diensten worden overgelaten. Intensieve samenwerking met onderwijs en wetenschap is nodig.

Een opvallend punt in ons onderzoek is dat de uitgevoerde ondermijningsbeelden en provinciale weerbaarheidsscans **niet** met elkaar worden gedeeld, vanwege de *zogenoemde* vertrouwelijkheid van deze stukken. Het gevolg is dat elke provincie afzonderlijk op zoek gaat om inzicht te krijgen in hun kwetsbare (soortgelijke) processen en functies en daarbij passende beheersmaatregelen.

De onderzoekers willen de provincies op twee bronnen attenderen waaruit blijkt dat onderlinge uitwisseling juist essentieel is voor het vergroten van de slagkracht van de overheid.

Ten eerste: in de toekomstagenda ondermijning zijn noodzakelijke randvoorwaarden benoemd om de slagkracht en de integrale aanpak van de overheid te vergroten. Eén van deze randvoorwaarden is:

Een vlotte en ongehinderde uitwisseling van noodzakelijke informatie vanuit het principe "delen: ja, tenzij".

Ten tweede: in het bestuurlijke convenant voor de aanpak van ondermijning (zie paragraaf 5.8) is over de uitwisseling van informatie tussen convenant-partners het volgende bepaald:

Artikel 5 Informatie-uitwisseling

Artikel 5.1

De convenantpartners verplichten zich over en weer, met in achtneming van de wettelijke bepalingen, alle informatie te verstrekken die nodig is om de in artikel twee van dit Convenant vermelde doelen te bereiken. Informatie-uitwisseling vindt plaats onder de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de convenantpartners. Binnen de wettelijke kaders en de doelstelling van het Convenant is tevens uitwisseling van persoonsgegevens mogelijk aan het LIEC en andere RIEC's.

Noot: zie verder het convenant voor nadere toelichting over artikel 5 en artikel 6 Geheimhouding en beveiliging.

Artikel 2 Doelstelling

De samenwerking tussen de convenantpartners en tussen de daartoe opgerichte samenwerkingsverbanden RIEC's en het LIEC heeft als doel gezamenlijk invulling te geven aan:

Artikel 2.1

een bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van de georganiseerde criminaliteit door naast het strafrechtelijk laten vervolgen van individuele daders en het ontmantelen van criminele samenwerkingsverbanden ook bestuursrechtelijke interventies en fiscale handhaving aan te wenden om de georganiseerde criminaliteit te bestrijden;

Artikel 2.2

de identificering van gelegenheidsstructuren binnen die economische sectoren en publieke voorzieningen die vatbaar zijn voor beïnvloeding door de georganiseerde criminaliteit opdat, middels het treffen van maatregelen ter bescherming, wordt voorkomen dat criminelen of criminele organisaties bewust of onbewust worden gefaciliteerd door de overheid en daardoor de democratische rechtstaat wordt ondermijnd. (....)

Artikel 2.3

de bestrijding van handhavingssknelpunten;

Artikel 2.4

de bevordering en ondersteuning van integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur op grond van de Wet Bibob.

Bij het verbeteren van de kennisdeling, informatie-uitwisseling en samenwerking op het gebied van ondermijning denken de provincies en de onderzoekers aan de volgende winstpunten:

- a) Meer samenwerking en kennisdeling tussen de provincies zoals het afstemmen van beleid en beheersmaatregelen (Bibob, ondermijning, M&O e.d.) en het delen van best practices, ondermijningsbeelden (kwetsbare objecten, groepen, processen/fenomenen) en dilemma's.
- b) Versterken van de informatie-uitwisseling en samenwerking met ketenpartners (convenant) zoals met gemeenten/inspectiediensten, de RIEC's, politie en de belastingdienst.
- c) Het formuleren van een samenhangende aanpak die zowel binnen de eigen organisatie als met belangrijke partners is afgestemd (zoals gemeenten, de RIEC's, omgevingsdiensten).
- d) Samenwerken met private partijen en kwetsbare branches. Afstemmen wat het gezamenlijk belang is, welke rol elke partij oppakt en hoe men met elkaar informatie gaat uitwisselen.
- e) (zie 3) Provincies kunnen middelgrote en kleine gemeenten meer faciliteren bij problematiek zoals veiligheid in het buitengebied, vakantieparken of bedrijventerreinen.

6 Bijlagen

6.1 Geraadpleegde documentatie

Rijksoverheid

- Convenant bestuurlijke en geïntegreerde aanpak georganiseerde criminaliteit... (sep-2014)
- Toekomstagenda Ondermijning (jul-2017)
- App Ondermijning: brede digitale kennisbank en actualiteiten (nov-2018 en updates)
- Website: www.riec.nl

Ministerie van Justitie en Veiligheid:

- Versterking aanpak ondermijning: actuele stand van zaken (nov-2018)
- Voortgang aanpak georganiseerde ondermijnende criminaliteit (nov-2019)
- Voortgang contourenplan breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit (mrt-2020)
- Structurele financiering breed offensief tegen ondermijnende criminaliteit (apr-2020)
- Factsheet Ondermijningswetgeving - Stand van zaken per 1 januari 2020
- Wetsvoorstel Ondermijningswetgeving 2020
- Wetsvoorstel Wijziging Wet Bibob (inclusief memorie van toelichting)

Onderzoeken en evaluaties

- Raad van State, Adviesrapport over de rol van gemeenten in de bestuurlijke en integrale aanpak van ondermijning (mrt-2019)
- Taskforce Brabant Zeeland, Jaarverslag 2018 – een solide basis voor versterking en versnelling van de ondermijningsaanpak in Brabant en Zeeland 2019-2022
- LIEC, Rapport Landelijk beeld van ondermijnende criminaliteit (okt-2019)
- RIEC Noord, Provinciaal Ondermijningsbeeld Groningen: alleen H.4 Handreikingen (2019)

Beleidskaders van provincies (voorbeelden)

- Friesland, Beleidsregel Wet Bibob provincie Fryslân 2017 (mei 2017)
- Overijssel, Beleidsregel voor de toepassing van de wet Bibob 2019 (mei 2019)
- Friesland, M&O-beleid subsidies (voorkomen van misbruik en oneigenlijk gebruik) (jul-2017)
- Zuid-Holland, Nota Integriteit (dec-2018)
- Gelderland, Programmaplan Weerbaarheid 2019-2023 (jan-2020)

Beleidskaders (PNH)

- Beleidsplan integriteit 2018-2019 (nov-2018)
- Jaarverslag integriteit 2018 (apr-2019) en Jaarverslag integriteit 2019 (mei 2020)
- Beleidsregel Wet Bibob Noord-Holland 2019 (dec-2019)
- Instellingsbesluit Eenheid Screening en Bewakingsaanpak 2019 (dec-2019)

Onderzoeken en evaluaties (PNH)

- Beleid/Bestuur en Strategie, Projectvoorstel ondermijning addendum-versie 5 (mrt-2018)
- Kabinet, PS/GS: Voorstel versterking kwaliteit en integriteit lokaal bestuur (mei 2018)
- Staf AD/Kabinet, Voorstel Provinciaal Weerbaarheidsbeeld Noord-Holland (nov-2018)
- Kabinet, Overzichtsdocument Ondermijning provincies (dec-2018)
- Kabinet, Projectverantwoording Versterking Kwaliteit & Integriteit Lokaal Bestuur (dec-2019)
- Staf AD/Kabinet, Agenda Weerbaar Noord-Holland (concept, versie 6 mei 2020)

6.2 Geraadpleegde personen

6.2.1 Begeleidingsgroep

De ambtelijke begeleidingsgroep bij dit onderzoek bestaat uit de volgende personen:

Directie Sector	Functie of specifieke rol
AD/Staf AD	Coördinator Integriteit
AD/Kabinet	Kabinetschef
AD/Kabinet	Secretaris project Versterking Kwaliteit & Integriteit Lokaal Bestuur

6.2.2 Contactpersonen PNH

Directie Sector	Functie of specifieke rol
AD/CDK	Commissaris van de Koning
AD	Provinciesecretaris / Algemeen Directeur
AD/Staf AD	Coördinator Integriteit
AD/Kabinet	Kabinetschef
AD/Kabinet	Projectleider Versterking Kwaliteit & Integriteit Lokaal Bestuur (VKILB)
AD/Kabinet	Secretaris project VKILB; Secretaris project Weerbaar Noord-Holland
AD/Kabinet	Projectmedewerker VKILB; Projectmedewerker Weerbaar NH
AD/Kabinet	Beleidsadviseur Kabinet
BEL/BS	Adviseur Public Affairs
BEL/BS	Beleidsadviseur; 1 jaar gedetacheerd bij het RIEC Noord-Holland Projectleider Weerbaar Noord-Holland

6.2.3 Contactpersonen provincies

Elke provincie heeft minimaal één coördinerend aanspreekpunt voor vragen over de aanpak van ondermijning, de Wet Bibob en integriteitsvraagstukken.

Provincie	Functie
Gelderland	Programmamanager Weerbaarheid
Noord-Brabant	Senior Adviseur Team Veiligheid
Overijssel	Coördinator Integere Overheid
Zeeland	Coördinator Bibob/Ondermijning
	Medewerker Bibob/Ondermijning
Flevoland	Coördinator Bibob en plv. Kabinetschef
Noord-Holland	Coördinator Integriteit
Utrecht	Coördinator Bibob
	Senior beleidsmedewerker georganiseerde ondermijnende criminaliteit
Zuid-Holland	Coördinator Bibob
	Kabinet (ondermijning burgemeesters)
Drenthe	Coördinator Bibob/Ondermijning
Friesland	Coördinator Bibob
	Senior Beleidsmedewerker bestuurlijke organisatie
Groningen	Coördinerend beleidsmedewerker bestuurlijke organisatie
Limburg	Senior beleidsmedewerker integriteit

6.3 Factsheet ondermijningswetgeving

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Ondermijningswetgeving

Stand van zaken: 1 januari 2020

 Gegevensuitwisseling De Raad van State heeft geadviseerd over binnengemeentelijke gegevens-uitwisseling. De minister van JenV heeft aangekondigd dat het Aanjaagteam ondermijning, in overleg met de AP en gemeenten, een model-protocol voor de inrichting hiervan zal faciliteren.	 Samenwerkingsverbanden Verbetering van het gezamenlijk verwerken van persoonsgegevens binnen samenwerkingsverbanden. Nader rapport n.a.v. advies Raad van State over wetsvoorstel gegevensverwerking samenwerkingsverbanden (WGS) wordt voorbereid.	 Wijziging wet Bibob Wetsvoorstel wijziging wet Bibob met o.a. uitbreiding toepassingsbereik en versterking eigen onderzoeksmogelijkheden van bestuursorganen wordt op korte termijn door de Tweede Kamer behandeld. De tweede tranche van de wetgeving Bibob is in consultatie.	 Screening Voor bepaalde kwetsbare functies is een hoge mate van integriteit van cruciaal belang. Voor die functies willen wij dat relevante politiegegevens een grondslag kunnen zijn om een VOG te weigeren. Het wetsvoorstel VOG politiegegevens is inmiddels ingediend bij de Tweede Kamer.
 Huurmotorvoertuigen Criminelen kunnen vanwege de anonimiteit huurauto's gebruiken om bijvoorbeeld drugs te vervoeren. Dit willen wij voorkomen. Wij zoeken naar mogelijke oplossingen om het gebruik van huurauto's voor criminele activiteiten tegen te gaan.	 Woningen/bedrijfspanden Criminelen kunnen woningen (koop en huur) en bedrijfspanden gebruiken om bijvoorbeeld hun buit op te slaan of geld wit te wassen. Wij onderzoeken het gebruik van deze panden voor criminele activiteiten en zoeken naar mogelijke oplossingen.	 Woningbeschietingen Wetsvoorstel om een bevoegdheid te maken voor de burgemeester om een woning te sluiten bij het verstoren van de openbare orde door het aantreffen van wapens in een woning of het beschieten van een woning.	 Ondermijnende organisaties De Wet bestuurlijk verbod ondermijnende organisaties gaat over het bestuursrechtelijk kunnen verbieden van organisaties – zoals OMG's – die een cultuur van wetteloosheid creëren, bevorderen of in stand houden. Het is een initiatiefwet van de Tweede Kamer.
 Bedreigen bestuurders Wetgeving is in voorbereiding om het strafmaximum voor bedreiging om het van twee naar drie jaar gevangenisstraf. Voor bedreiging van burgemeesters en bestuurders met een publieke taak komt hier nog een derde bij, zodat de maximale gevangenisstraf vier jaar wordt.	 Criminele binnendringers Containerterminals in zee- en luchthavens en spoorwegemplacementen worden misbruikt voor de smokkel van drugs. Wij stellen voor het binnendringen op die besloten terreinen strafbaar te stellen.	 Afpakken crimineel vermogen Geld is een belangrijke drijfveer van criminelen. Wij willen het mogelijk maken dat crimineel vermogen beter kan worden afgepakt door: verruiming onderzoek naar vermogen van de veroordeelde, beslag op crimineel vermogen in andere lidstaten en versnelling ontnemingsprocedure.	 Toezeggingen getuigen Kroongetuigen kunnen een belangrijke rol spelen in het succesvol vervolgen van ondermijningszaken. Wij kijken naar verruiming van de mogelijkheden tot het doen van toezeggingen aan kroongetuigen.
 NPS Nieuwe Psychoactieve Stoffen zijn een vorm van synthetische drugs, die de effecten van drugs zoals ecstasy, speed en cocaine nabootsen. Wetgeving is in voorbereiding om nieuwe vormen van deze stoffen te kunnen verbieden.	 Precursoren Bij precursoren gaat het om stoffen die (uitsluitend) worden gebruikt voor de drugsproductie. Wetgeving is in voorbereiding om invoer en bezit van deze stoffen te kunnen verbieden, aansluitend op bestaande Europese regelgeving.	 Opruimen drugslabs Wetgeving is in voorbereiding die het mogelijk maakt om kosten die door OM en opsporingsdiensten worden gemaakt voor het vernietigen van in beslag genomen voorwerpen zoals drugs, illegaal vuurwerk of andere gevaarlijke stoffen, te verhalen op de dader.	 Afgeronde trajecten Opiumwet: burgemeesters kunnen woningen en andere panden sluiten als er voorwerpen of stoffen worden aangetroffen die duidelijk bestemd zijn voor het telen of bereiden van drugs. BOA's: BOA's mogen gegevens opvragen bij de politie over mogelijke gevaren wanneer zij op huisbezoek gaan.

 Verkennde gesprekken/ werkgroep

 Wetsvoorstel in voorbereiding

 Wetsvoorstel ingediend bij Tweede Kamer

 Wetsvoorstel ingediend bij Eerste Kamer

 Wetswijziging in werking getreden

Voor meer informatie, [klik hier](#)

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon
dhr. M.A. van Beesten
AD/CC

Telefoonnummer +31235143351
beestenm@noord-holland.nl

1 | 1

**Betreft: Onderzoeksrapport Provinciale weerbaarheid tegen
ondermijning**

Verzenddatum

19 AUG. 2020

Kenmerk
1320758/1431820

Geachte leden,

Uw kenmerk

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u het volgende toe: het onderzoeksrapport Provinciale weerbaarheid tegen ondermijning.

Conform de afspraken in het vorige en huidige coalitieakkoord zet ons college zich in om de weerbaarheid tegen ondermijnende criminaliteit te vergroten en om deze vorm van criminaliteit aan te pakken. Wij hebben in dit verband laten onderzoeken wat wij kunnen leren van de andere provincies. De uitkomsten van dat onderzoek en onze reactie daarop vindt u in het bijgaande rapport.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

A.Th.H. van Dijk

1 bijlage(n)

Onderzoeksrapport Provinciale weerbaarheid tegen ondermijning

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08